Legjobbak a maguk nemükben
MAGGI
élelmiszerei. 9732

Minden család számára legnagyobb értékkel birnak.

Maggi ízesítésre
minden leves-, bouillon-, mártás- s főzeléknek stb.
megleplően jó ízt kölcsönöz.
Néhány csöpp elegendő.
Üvegecskékben 50 fillértől kezdve.

CONSOMMÉ-TOKOK
táplálóleves készítésére.
1 tok egy adaggal 12 fill.
1 « két « 20 «
csupán forró vízzel leöntve, minden további hozzátétel nélkül, azonnal előállítható.

FRANCZIA LEVESEK
kétadagos táblákban drbja 15 fill.
Erődús, könnyen emészthető, egészséges leveshez, mely csupán víz hozzátételével néhány percz alatt előállítható.
19 különféle fajtában.

Egy kisérlet meggyőzőbb, mint bármely reklám.
Minden fűszer-, csemegekereskedésben és drogueriában kapható.

FÖLDES-féle 9353
MARGIT-CRÊME
gyorsan és biztosan ható szer szeplő, máj- és borfoltok, kiütések, pattanások és mindennemű bőrbaj ellen. Rögtön hat.
Zsirtalan. Artalmatlan. Kapható mindenütt.
Ára 1 korona.
Készíti: Gutori FÖLDES KELEMEN
gyógyszerész Aradon.
Főraktár: Török József gyógytárában Budapesten.
A közönség megtévesztését czélzó utánzatoktól óvakodjunk.

Szépség! Az összes szépitőszereket fölülmulja a 9056
Sirène-Crême
Artalmatlan szer szeplő, májfolt, bőrhámlás, pörsenés, pattanás, bőratkák, az arczbőr vörössége, rovarok csipése és általában a bőr minden fájdalmas bántalma ellen; a ránczokat elsimitja. Tégely 3 korona. Hozzá a
Sirène-Poudre fehér, rózsa és crême szinben 3 korona és a
Sirène-Crême-szappan 1 drb 1 korona 20 fillér, egy doboz á 3 drb 3 korona.
Főraktár Budapesten: Török József gyógyszertára Király-utcza 12 és
Lueff Sándor illatszerésznél, IV., Váczi-utcza 9.
Egészség!

ESZMÉNYI KEBEL
érhető el a Pilules orientales által, Ratié gyógyszertárából Párisban, Passage Verdeau 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnek ártana, az asszonyi kebel fejlődését, valamint a kebel idomainak szilárdságát biztositja. Egy üvegcse ára használati utasitással együtt 3 forint. Raktár: Török József, Budapest, Király-utcza 12. sz. 9619

GERMANDRÉE PORHANYÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN
Franczia szabadalom. A szépség titka, ideális illattal feltétlenül tartós, egészséges és diszkrét. A Germandrée az arczbőrnek egészséges és üde szint ad.
1900 évi Párisi Világkiállitás: ARANYÉREM
MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS.
Kapható Török József gyógyszertárában Budapesten.
9681

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részv.-társ.
Irodái: VI. ker., Andrássy-ut 5. (saját házában). 9376
Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyószámlában (check-számlán). A 10%-os betétkamat-adót az intézet fizeti. Leszámitol váltókat, előlegeket nyujt értékpapirokra. VÁLTÓÜZLETE megbizásból teljesiti mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. Üzleti órák: délelőtt 1/29—1/21-ig, délután 1/25-ig.
Magyar kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye IV., Ferenczek-tere 2. szám. Kézi zálogüzletei: IV., Károly-körut 18., IV., Ferenczek-tere és Irányi-u. sarkán, VII., Király-u. 57., VIII., József-körut 2., Üllői-út 6. sz.

Kristály üvegkészletek és dísztárgyak
kaphatók 9706
ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR R.-T.
most: Béla-utcza és Ferencz József-tér sarkán.
*1903. márczius*ban áthelyezzük összes üzlethelyiségeinket, *Budapest, V., Ferencz József-tér 3.* (Diana-fürdő) házba.

David Károly és fia doboz-papiráru és szab. fémkapocsgyára
Budapest, I., Mészáros-utcza 38. Telefon 91—48.
Gyárt nagybani elárusitásra következő uj czikkeket
A legfinomabb családi dobozokat és díszboritékokat (levélpapirokkal és boritékokkal), névjegykártyákat, gyászlapokat, gyászlevélpapirt, gyásznévjegyeket. Saját gyártmányu fémsarokkal ellátott rajztömböket, szekrényczipke és tortapapirokat, továbbá papirtányérokat, plakátcsöveket és különféle összehajtható dobozokat.

Állandó kiállitás a fenti czikkekből a városligeti iparcsarnokban megtekinthető. 9307

PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA
GÖRÖG ISTVÁN
BUDAPEST
V. ker. Kossuth Lajos utcza 15. sz.
Nagy választék mindenféle üvegekben.
Asztali készletek stb.

Igen jutányos árakon. 9697

Alapittatott 1802. Állami arany érem 1896, jury tag. Bronce érem Páris 1900.
Cs. és kir. udv. szállitók és szerb kir. udv. szállitók
Kunz József és Társa
királyi kiválts. nagykereskedők.
Vászon, asztalnemüek, kész fehérnemüek, menyasszonyi kelengyék, függöny, ágytakaró és szőnyegáru raktára
Budapest, V. ker., Deák-tér 1. sz.
Motorerőre berendezett fehérnemü gyár. 9768

Brünner Testvérek
BUDAPEST, 9674
Koronaherczeg-u. 3. sz.
Légszeszluszter, villamosluszter, petroleumlámpák dús választéka.
Ujdonság: legjobb szerkezetü szeszégő.

HIRMANN FERENCZ
RÉZÁRU-GYÁRA, 9774
Külön müöntöde osztály.
Budapest, VII., Csányi u. 9.
Készit gőz-, viz, és légszeszvezetékhez szükséges rézárukat, bor- és sörszivattyukat, sörkimérő készüléket légnyomással, szénkénegezőket, peronospora fecskendőkhöz való minden egyes rézalkatrészt, hiteles kereskedelmi részsulyokat, felirati táblákat horgany v. fémből stb.

WACHTL ÉS TÁRSA
fényképészeti czikkek raktára 9663
BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).
Telefon. — Arjegyzék ingyen és bérmentve.

LOHR MÁRIA ezelőtt KRONFUSZ 9704
csipke, vegyészeti tisztitó- és müfestő-intézete megnagyobbitatott
erőmüvi szőnyegporoló és szőrmeáru megóvó-intézettel. — Megbizások átvételnek:
VIII., Baross-utcza 35. sz. saját házában levő gyárban és a következő fióküzletekben:
IX., Calvin-tér 9. V., Harminczad-utcza 3. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrássy-út 16. *Telefon 57—08.*
VIII., József-körút 2. szám. *Telefon 57—08.*

Franklin-Társulat nyomdája, Budapesten, IV. Egyetem-utcza 4. sz.

52. SZ. 1902. (49. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATARS NYIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, DECZEMBER 28.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt egész évre 24 korona, félévre 12 «
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 16 korona, félévre 8 «
A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) egész évre 10 korona, félévre 5 «
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott vitelidij is csatolandó.

AZ ÚJ KÖZÖS HADÜGYMINISZTER.

A KÖZÖS HADSEREG ügyeinek vezetésében változás állott be: báró Krieghammer Ödön közös hadügyminiszter lemondott ez állásáról s Ő Felsége, lemondását elfogadván, helyére Pitreich Henrik altábornagyot, a vezérkari főnök eddigi helyettesét nevezte ki.

A közös hadügyminiszter állása a mai időben különös fontossággal bir nemcsak katonai, hanem általános politikai szempontból is, azoknak a nagy érdekeknek révén, melyek gondozása a közös hadügyminiszter hivatása. Ezért épen nem közönbös dolog, hogy ki tölti be e rendkivüli felelősséggel járó állást s természetes, hogy az új hadügyminiszter személye felé fordul az általános érdeklődés.

Pitreich Henrik lovag 1841 julius 10-ikén Laibachban született, atyja a bécsi legfelsőbb ügyiminiszteriumba hitták be, a hol az elnöki osztály vezetését vette át. E minőségében fontos vezérkari munkák s hadgyakorlatok előkészitésében és végrehajtásában jutott neki jelentős szerep.

1891-ben vezérőrnagyi, majd 1895-ben altábornagyi rangot nyert s a Przemyslben állomásozó 24-ik gyalogha dosztálynak parancsnoka lett. A következő év elején a vezérkar főnökének helyettesévé neveztetett ki.

Hat évig működött mint a vezérkari főnök helyettese; főszerepet vitt különösen a nagy hadgyakorlatok terveinek megállapitásában s a legújabb gyalogsági gyakorlati szabályzat tervezete javarészben az ő műve. Nagy részben az ő műve az összes véderő vezérkarának egységesitése is, a mi katonai tekintetekből igen fontos a hadműködés minél pontosabb keresztülvitelére. Honvédségünk vezérkarának szervezésénél az új hadügyminiszter, akkor még mint a vezérkari főnök helyettese, személyesen tárgyalt itt Budapesten.

PITREICH HENRIK LOVAG, ALTÁBORNAGY, AZ ÚJ HADÜGYMINISZTER.

Pitreich hadügyminisztert a hadsereg köreiben mint tudományosan képzett, a hadügy minden ágában jártas, finom modoru tisztet ismerik. Közvetlen elődjei: Bylandt-Rheidt, Bauer és Krieghammer a hadsereg három különböző fegyverneméből kerültek ki: Bylandt-Rheidt a tüzérségtől, Bauer a gyalogságtól, Krieghammer a lovasságtól. Ezeket követi most a hadügyminiszterségben Pitreich a hadmérnöki kar soraiból, illetőleg a vezérkarból, mert tevékenységének főrésze vezérkari működéséhez tartozik.

A mult őszszel Sasvár vidékén tartott nagy hadgyakorlatok alkalmával Pitreich altábornagy az ötödik hadtestet vezette, mely alkalommal rátermettségével tünt ki s működése a legfelsőbb elismerést szerzette meg számára. Ez alkalommal kimutatta, hogy bár pályája legnagyobb részét irodai szolgálatban töltötte, mint csapatvezér is megállja a helyét. E megbizatásából akkor arra következtettek, hogy hadtestparancsnokká fogják kinevezni; azonban a sors máskép határozott: Krieghammer lemondásával a katonai közigazgatás élére került. Pitreich valóságos belső titkos tanácsos, a II-od osztályu vaskorona- és a Lipót-rend lovagja, s több magas külföldi rendjel tulajdonosa.

Az új hadügyminiszter testvérbátyja Pitreich Antal táborszernagy a legfelsőbb katonai törvényszék elnöke. Neje született Dénary Helén; két fia a hadseregben a vezérkarnál működik, az egyik mint százados, a másik mint főhadnagy; huzamosabb ideig szolgáltak magyar ezredekben, nagyobbrészt Budapesten, s a magyar nyelvet is birják.

Nem lesz érdektelen fölemlíteni, hogy a kiegyezéstől kezdve máig a következők voltak a közös hadügyminiszterek: *John* Ferencz báró 1867 junius 23-ikától 1868 január 18-ikáig; *Kuhn* Ferencz báró 1868 január 18-tól 1874 junius 14-ig; *Koller* Sándor báró 1874 junius 14-től 1876 junius 20-ikáig; *By-*

landt-Rheidt Artur gróf 1876 junius 20-tól 1888 márczius 16-ig; *Bauer* Ferdinánd báró 1888 márczius 16-tól 1893 julius 22-ig; *Merkl* Rudolf báró táborszernagy 1893 julius 22-től ugyanaz év szeptember 23-ikáig volt a miniszterium vezetésével megbizva; *Krieghammer* Ödön báró 1893 szeptember 23-tól 1902 decz. 21-ig volt hadügyminiszter.

KRISZTUS MEGKERESZTELTETÉSE.

Markó Károly festménye.

A «Vasárnapi Ujság» szines képmellékletéről.

Az 1897-ik év júliusának egyik késő délutánján a Villa Appeggi terraszáról néztem a lenyugvó napot. A várszerű nyaralót, okos fényűzéssel, még a Mediciek építették s reánk magyarokra nézve azért nevezetes, mert Markó Károly, a világhirű tájképiró, itten töltötte életének utolsó tizenkét esztendejét. Kegyelettel zarándokoltam az ódon épülethez, hogy láthassam félköralakú terraszát, mely a toskánai völgyekre nyújt elragadó kilátást. Soha sem feledem el az itten töltött perczeket. Az erkély széléről, talán épen arról a pontról, a hol Markó Károly annyi gonddal és szeretettel festegette képeit, tekintettem szét a bűbájos panoráma felett, melyet a leszálló nap végső sugarai vontak be rezgő, aranyos fénynyel. A fák lombjai, a bokrok, a kis patak vize mind csillogtak, villogtak, mintha csak aranyporral lettek volna behintve. A völgy aljából toskánai parasztleányok és legények dala szállt felém, boldogságról, soha ki nem haló szerelemről suttogva.

Önkénytelenül is Markó Károly derűs boldogságot lehellő tájképei merültek föl emlékezetemben. Azok a tájképek, melyeket a görög hitrege vagy a biblia alakjaival népesített be a művész képzelődése. Sokszor mondták és irták nálunk, hogy Markó Károly tündérszép vidékei, csillogó ege s mesésen buja növényzete kizárólag fantázia alkotásai s mindezek a valóságban nem is léteznek. Hogy Markó megszépítette s az idealizálás következtében eredeti valójából kivetkőztette a természetet. Menjenek el önök Appeggibe, a Medici-villa erkélyéről vessenek egy pillantást Mondeggi felé s meglátják, hogy a mi nagy művészünk nem álomképet festett, hanem magát az olasz természetet festette egy költői lélek fölhevülésével. És ez a költői fölhevülés adja meg Markó Károly művészetének jogosultságát. Ő, ki kezében Homér költeményeivel vagy a szentek történeteivel andalgott a római Campagnában, Piza vidékén, s Appeggi völgyében, a görög hitregéből és a bibliából kölcsönzött alakjaihoz finom érzékkel mindig a legszebb tájrészleteket választotta ki, hogy thémáinak mindenképen megfelelő magasztos környezetet teremthessen. És csakugyan, festményeit látva, kibontakozunk mindennapi környezetünkből, a modern élet vásári zajából, hogy beleéljük magunkat abba a régi világba, melynek derűjét és csodás harmóniáját nem győzik eléggé magasztalni a költők dalai.

Markó Károly nagy művészetét mi sem mutatja jobban, mint hogy mithológiai és biblikus tárgyú festményeivel új életre tudta kelteni ezt a világot. Az ő művészetének olyan meggyőző ereje van, hogy a valóságban véljük látni a megfestett jeleneteket és szivünk megtisztul, kedélyünk fölemelkedik, ha festményei előtt elmerengünk. És nem arányaikkal megvesztegető nagy vásznak, hanem a legtöbb esetben alig egy-két arasznyi kicsiny képek idézik elő ezt a csodás átalakulást.

Nemzeti Múzeumunk, mely nem egy remeket őrzi a mesternek, gyakran nyújt alkalmat ennek a hatásnak a tanulmányozására. De Markó valamennyi műve közt talán a *Krisztus megkeresztelletése* az, mely magasztos költészetével és tiszta ihletével legerősebb hatást gyakorol kedélyünkre. A Jordán vizében álló Krisztus Keresztelő Szent Jánossal és az angyalok karával, a vallásos meghatottságnak oly mélyen átérzett és poétikus kifejezése, a minőre csakis a régibb képirók művein találunk, a kik még egészen bele tudták élni magukat tárgyaikba s vallásos meggyőződésüket egész közvetlenséggel vetették vásznaikra. Ezt a remek festményt lehetetlen fölbuzdulás és mély meghatottság nélkül szemlélnünk.

Lelki szükségletnek teszünk eleget, de egyúttal a nagy művész emlékének is hódolunk, mikor ezt a gyönyörű képet kitünő szines másolatban lapunk mellékletéül adjuk olvasóinknak.

Sz. T.

VISZONTLÁTÁS.

Virasztok szürke őszi éjszakán,
Tüzes láz éget, dermeszt a magány.
Bágyadt vagyok, de mégsem alhatom,
Nem néz be hozzám a nyilt ablakon
Szép csillagoknak biztató sugára,
Reám tolúl az éjnek minden árnya.
Fölélednek rég csöndesült keservek,
Gonosz sejtések sokasága lep meg.
Sóhajtok: Oh, hát nincsen senki sem,
A ki csitítná zaklatott szivem?

Habár csak halkan ejtem e panaszt,
Anyám, érzem, te meghallottad azt!
A messzeségen győz a szeretet,
Mely a lelkemhez fűzi lelkedet.
E percztől nincsen köztünk semmi gát:
Előttem áll a csöndes ősi ház,
Én látom, ámbár húnyva a szemem.
Álmodból mint riadsz fel hirtelen,
Világot gyujtasz, elhagyod az árnyat,
Járasz nyughatatlan, űz aggódó bánat.
Most érsz a tágas üvegfolyosóra,
Kitárod ajtaját. A kert rád szórja
A még nyiló rózsáknak illatát,
Ocsúdó lelked a távolba lát,
Az, a mire néz, feltárúl előtte,
Szárnyalhat multba, szárnyalhat jövőbe...
Az én lelkem hiven hozzásimúl,
Kiséri mindenütt, válhatlanúl.
Egy érzésünk és egy gondolatunk,
Egymással most mi ketten igy vagyunk.

Aggódó lelked itt van már velem,
Ki fekszem lázban égve, mereven.
Már láttál engem igy, sok év előtt.
Még gyermek voltam. Nem volt pihenőd,
Mig virrasztál a zöldzsinóros ágynál,
Leheletemre is féltőn vigyáztál.
A hányszor csak megnyílt égő szemem
Rajtad nyugodott meg tekintetem!
Lázam csitúlt és visszatért erőm,
Míg átkaroltál engem szeretőn,
Nyakadról a piros korallokat
Leoldtam én s te meséltél sokat
Nagy tengerekről, hullámok tornyáról,
Mélységbe rejtett tündérpalotáról.

Tündérmesék csodaerejű hőse,
Mikor már minden ellenét legyőzte,
Oly boldog nem volt, milyen voltam én
Veled a gyermekévek idején.
Vígan, szilajon száguldottam át
A kertet, erdőt, a tágas határt.
Úgy érezém: a nap nekem ragyog,
Nekem csicsergnek a madárdalok,
Számomra termi gyümölcsét az ág,
Számomra nyílik mindenütt virág,
És mert örömtől áradott szivem,
Óhajtottam: más is boldog legyen,
A boldogságból szeretet fakad...
Jó voltam akkor, vidám és szabad.

Megedzett szívvel, bízva önmagamba
Kezdettem én a kemény életharczba.
Érzém: gyűlölet, irigység, harag
Czélomtól el nem tántorítanak,
Hisz éber gond és forró szeretet
Kiséri híven minden léptemet.
Lelkem nagy czélra tört, magasba vágyott,
Az igazságért érzett szomjuságot.
Nem is rettegtem föllebbenteni
A fátyolt, mely komor arczát fedi,
Szemem fürkészve hosszan rászegeztem,
Látása edzett, én merészebb lettem!
Nehéz küzdelmek izzó forróságát,
Veszélyek izgalmát, a munka lázát
Az alkotásnak kéjes mámorát
Sokat szenvedtem és újjongtam át!

A mit elértem, mindig keveseltem,
De mégis mindig bíztam a sikerben.
Sem a gőgnek, mely bitorol hatalmat,
Sem a tömegnek, a durvának, vaknak
Rám rótt adóját én meg nem fizettem:
Nem alázkodtam és nem hízelegtem.
Nem alkudtam, de szembeszálltam vélük,
És elviseltem, a mit rám szórt mérgük:
Balsorsba gúnyjuk és gyalázkodásuk:
A szerencsében álnok símulásuk.
Bárhogy gyötörtek gondok és bajok:
El nem hihettem, hogy szegény vagyok.
Bárhogy sajogtak szivem sebei,
Mindegyiküket tudtam rejteni
Mindenki elől, egyedül csupán
Előled sohse, édes jó anyám!
Te mindig tudtad, hogy mi fáj nekem:
S miképen enyhíts szenvedésemen.

Nem titkolom, mit nem titkolhatok:
Oh, jó anyám, most nagy beteg vagyok,
Mert nemcsak testem, lelkem is alélt,
A csüggedés először most kisért.
Az a jövendő, mely még vár reám,
Megéri-e, hogy érte áldozám
Mindig a jelent, mely sokkal kinált,
Csak azzal nem, mit a szivem kivánt.
Ki téged is, úgy a mint magamat
Reménynyel, hittel áltatgattalak,
Megadhatom-e én még egykoron
Mindazt, a mivel néked tartozom?
Szemedben látok-e még könny helyett
Ragyogni győzedelmes örömet?

Egyet érezve lelkünk révedez...
De ím, a toronyóra üt: siess!
Készülsz az útra... a kocsi elindul,
Ép most robog ki a mi kis falunkbul.
Elhagyja a hidat, a hegynek alját,
Zihálva vár a hajnali vonat rád.
Majd úgy zakatol, míg veled repül,
Mint szívem, mely les türelmetlenül.

Napfény köszönt be szobám ablakán,
Az ajtó nyílik: Te vagy, jó anyám!
Oh, ez nem álom... S nem volt az sem álom,
Hogy hozzád eljutott az én sováron
Esengő lelkem hívó sohaja!
S a messzeségnek választó fala
Akkor leomlott köztünk hirtelen,
Én véled voltam és te énvelem.
Áldott kezed már homlokomon érzem,
Te támasztod fel szunnyadó reményem,
Te gyógyítasz meg most is engemet,
Oh, te adsz nékem újra életet!

Koroda Pál.

A SIPSIRICZA.

Elbeszélés. (Vége.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Fölséges nyári délután volt, az egész természet nevetett, szikrázott a verőfényben. Egy csöpp szellő se fújt, a fák levelei nem mozdúltak, a virágoknak, melyekkel tele volt az udvar ültetve, az illata lent terjengett, a mozdulatlan levegő föl nem verte, szét nem vitte, valami holt dolognak látszott az egész, mintha festve, vagy elátkozva lenne. Csak a méhek és a daraszak éltek, döngtek, keringtek, játszottak és szerelemtől részegen fetrengtek a rózsák kelyheiben.

Druzsba urat végig vezette a kert egy részén, melyben ritka növények egész serege volt látható, egy lépcsőzethez, mely a verendára szolgált. Két nagy czövek volt a verenda két oldalához verve s a czövekhez egy-egy véreb lánczolva. A vérebek egyszerre ugrottak fel, hogy magukat letépjék s rettentő morgással vicsorították fogaikat az idegenre.

— Lánczon vannak — szólt az öreg úr, nevetve a Druzsba úr megrökönyödésén — csak éjjelre szoktuk szabadon ereszteni. Tessék kérem felsétálni. Ez a feljárat. Másutt két kőoroszlán szokta helyettesiteni ezeket a falánk fenevadakat, vagy két kaktusz. De ők szebbek, nem igaz? Nézze a kinyújtott piros nyelveiket, mintha két virág lenne. Két lihegő virág, hahaha!

Druzsba úr, kikerülendő az egyik kutyát, bal lábával belépett a buja növényzetbe, egyszerre valaki elköhögte magát a lába alatt, körülnézett, nem látott senkit.

— Mi volt ez? — hebegte összerázkódva — ki köhintett?

— A növény — felelte a major domus, a kinek a kiejtésén meg lehetett ösmerni a lengyelt, hangján és kiégett tekintetén a korhelyt, tartásán a kiszolgált katonatisztet. — Köhécsel szegényke, köhécsel. Tetszik tudni a klima. Hahaha a klima. Köhögnek a növényeink.

Druzsba úr csodálkozva nézett a major domusra, mint egy túlvilági kisértetre, de olyan jóizű bonhomia ült annak a barázdás arczán, a tokáján, a szeme körül, hogy épen nem lehetett ijesztőnek mondani, csak furcsának.

— Ah igen! — kiáltott fel Druzsba úr és a homlokára ütött. — Olvastam erről a növényről valamit. Ez a tussiens eutada, a köhögő sás.

És haragudott magára, hogy úgy megijedt egy növénytől. Ő, a nagy botanikus. Tehát mégis az oktalan állat van felül az emberben és a tudós alúl.

A major domust (mert annak kellett lennie) lehetőleg meglepte, sőt boszantotta, hogy a látogató még a latin nevét is tudja a növénynek s fürkésző tekintettel méregette, mialatt az óvatosan lépegetett fel a márványlépcsőkön a verendára.

— No, most nézzük meg a szobákat. Csinos kis fészek, úgy-e bár? És kedélyes. Teringette, nagyon kedélyes.

A verandáról egy nagy salon nyilt XIV. Lajos korabeli selyem bútorokkal, rozsdavörös, vastag brokát függönyökkel. A mennyezeten gazdag színpompájú freskókép a magdeburgi asszonyokat ábrázolta, a kik a hátukon viszik ki férjeiket.

A némileg magához tért Druzsba urat a kép kötötte le.

— Ki festette ezt? — kérdé.

— Ohó! — szólt a major domus. — Elfelejtettem megmondani, hogy semmi kérdés. Ez a szabály ellen van. A mit szükségesnek tartok, én mondom meg. Ön mindent megnézhet, de semmit se kérdezhet. Mert nagyon kellemetlen helyzetbe kerülhetnék. Udvariatlannak kellene látszanom önnel szemben. S ez nekem nagyon fájna. De menjünk tovább. Most egy kedves kis boudoir következik.

S ezzel szeretetreméltó meghajlással elől creszté vendégét.

Druzsba úr rátette kezét az ajtó-kilincsre, mire egy fájdalmas szisszenéssel hátra ugrott.

— Az ördögbe is, mi baja van? — csodálkozott a major domus, rettentő komoly arczot erőltetve.

— Egy villámaram ütött meg, — dadogta Druzsba.

— Bohóság, bohóság, képzelődés.

S ezzel ő maga sietett az ajtót kinyitni s előre indúlván, keresztül mentek a kék selyemmel kárpitozott szobán, melynek ablakaira egy nagy bignonia husos levelei és fehér virágfürtjei borúltak, enyhe félhomálylyá tompítva a nap szemvakitó ragyogását.

Innen egy ebédlő-terem nyilt szárnyas ajtókkal a délnek fekvő oszlopos tornáczra. Az ebédlő ónémet divatban volt berendezve, nagy szekrények, góth stylű székek, a falak kemény fával burkolva s azokon evésre-ivásra vonatkozó elmés német versecskék voltak fölvésve. Druzsba megállapodott egy perczig ezeket olvasni, midőn egyszerre csak megszólal, mintha a falból jönne, egy síri hang:

«Ne menj tovább, ha az életed kedves!»

Druzsba összerezzent, úgy rémlett neki, mintha régen elhalt apja hangját hallaná. Rámelte szemeit a major domusra, tekintetében meggyötrött lelke vonaglott.

— Ön szólt? — kérdé bárgyún kidülledt szemekkel.

— Én? Dehogy.

— Hogyan, ön nem hallotta?

— Természetesen nem, hisz nincs itt senki — felelte a major domus csodálkozva, — ön halluczinál uram, nincs másképen.

Druzsba úr nem felelt, vakon, gépileg követte vezetőjét még egy csomó szobán keresztül. Lépteik kisértetiesen kopogtak, sehol se mutatkozott élő lény, mint az elátkozott kastélyokban, csak egyetlen szobában ült a karszékben a tükör előtt egy csimpanz majom és borotválkozott.

A majom felriadt az idegen láttára és a villogló borotvával ide-oda hadonászva a Druzsba úr hóna alatt, annak a karját érintve, rút fejével a nyitott ablakhoz rohant és azon ugrott ki.

Druzsba úr idegességéhez most az undor és szörnyűlködés is hozzájárult, a major domust azonban mindez felette mulattatta.

— Ni, a Brok. Az akasztófára való Brok! Hol kerithette azt a borotvát? Nem birom leszoktatni róla. Bécsben vettem a Brokot egy borbélytól, a hol annyira belejött a dolgokba, hogy tyúkszemeket operált. Igen ügyes egyéniség, mondhatom. Nincsenek önnek tyúkszemei? De igaz, nekem se szabad kérdezősködni. A mi szabály, szabály. Csinos kis terem ez is. Ez az empire berendezés. Olyan kedélyes itt minden. Ugy-e, hogy nagyon kedélyes? Hát még a következő benyiló, a toilette-szoba. Ezt tessék aztán megnézni!

Egy piczinyke szoba tárúlt ki; káprázató, tündéri látvány. A Pompadour asszony híres toilette szobája, hű utánzatban, üvegfalak jégcsapszerű fogakkal, melyekre százféle szinű illatszerekkel telt kristályos üveggolyók voltak rászúrva. A golyók kivájt alja teljesen beillett a fogakba. Ide csak a poéta lépjen be, a ki a velenczei tükörhöz és a rózsaszin selyemmel bevont pipere-asztalhoz hozzá tudja képzelni azt is, a ki itt fésülködik. A szoba egyik falán le voltak szedve a golyók, minélfogva olyan lett, mintha egy óriási sündisznónak üveggé változtatott bőrével volna behúzva.

Druzsba úr az előbbi undorból a legnagyobb extasisba esett.

— Valami remek! — kiálta fel.

— No, úgy-e, kecses kis zúg, mi? Megenni való bolondság, mi? És az van benne, hogy az ezer meg ezer kristálygolyóban mindben más és más szinű folyadék van. Itt egy grupp smaragd-zöld, amott közbül a hét fehérnek egy sárga (gondolom mandola-olaj), mintha a hét együtt egy margaretha virág volna. Az ember denique mégis okos lén, hogy ilyeneket kitalál. De ha meggondoljuk, hogy egy csinos

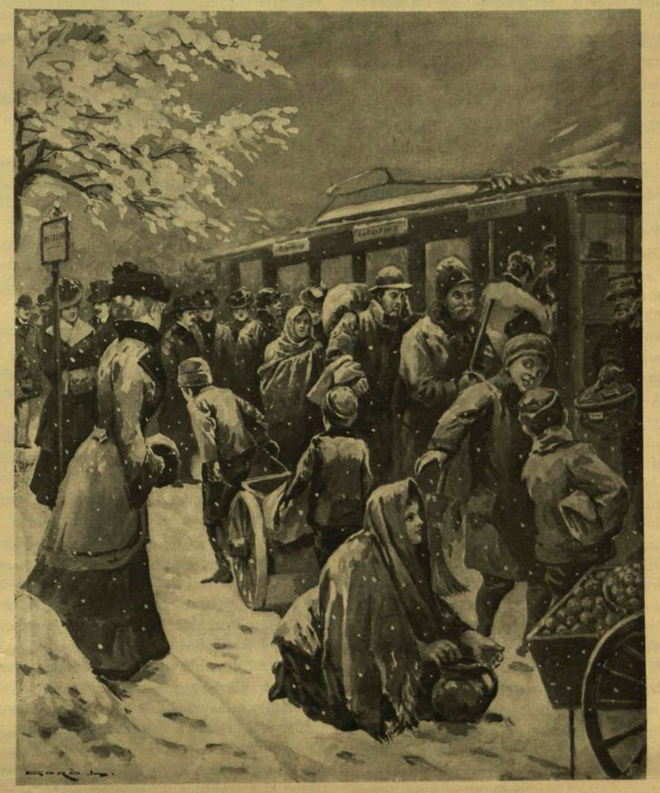

Goró Lajos rajza.

VILLAMOS VASUT A HÓBAN. (TÉLI KÉP A FŐVÁROSBÓL.)

női pofácska kedvéért erőlteti meg magát enynyire, hát még sem okos lény. Nos ez a tapetaajtó egy intim szobához vezet, de oda nem szabad belépni, reménylem, meg fogja ön érteni . . .

— Ah igen, értem, a fenség hálószobája . . .

— Mi? Hogy? Kié? — kapkodta a fejét ideoda a major domus, kivicsorítva a két árván maradt fekete szemfogát felső állkapcsán, miközben mélyen bent ülő mogyorószínű szemeiből mefisztói gúny villogott ki.

— A szobát dicsértem, hogy fenséges — javította ki magát Druzsba úr megszeppenve, észrevevén, hogy olyasmit mondott, a miről nem szabad tudnia.

— Úgy? No jó — fecsegett tovább a major domus — hát menjünk át a folyosóra és fussunk át az épület másik szárnyán, ott is csak épen ennyi szoba van, de legkevésbbé se érdekesek, a komornák lakószobái, az én barlangom is arra van, meg a billiárdozó szoba is.

A folyosóra jutván, ott mérges diskurzus folyt három papagály közt. Mindenik külön bronzállványon gubbaszkodott, finom vékony lánczon. Egy szürke jako papagály egyre azt kiabálta «Egy korty whiskyt, egy korty whiskyt», a zöld amazon-papagály ráfelelte: «Te lump, te lump», a harmadik, egy kékbe játszó ara papagály idétlen hangon rikácsolta «Kikiriki, kikiriki». A mi azonfelül, hogy kellemetlenül érintette Druzsba úr idegeit, kivel immár túlságosan sok történt a mai napon, egyszersmind mélyebb bepillantást engedett a papagályok múltjába. A *jákó* nyilván angol hajón jött Európába s a matróz, a ki gondozta, sokszor emlegethette a whiskyt, a zöld *amazon* valami áspis természetű asszonyé lehetett, ki a férje ellen oktatta kedvenczét, míg a kék szárnyú *ara* egy tyúkól közelében, annak jóvoltából nyerte magasabb kiképzését.

Hogy még nagyobb legyen a zaj és csatara, a majom is ott száguldozott nyitott borotvájával a folyosón, mint a ki halálra keres valakit. A folyosó egyik kiugrójában állt egy négyszögű rácsos alkotmány, minő az állatkertekben szokott lenni s abban egy körülbelül öt éves parasztfiú üldögélt, tökmagot ropogtatva. Csinos pitykés mellénykét viselt s tarka szoknyát, pufók arczán a legnagyobb elégedettség honolt, mert alkalmasint úgy áll a dolog, hogy incsekedett a majommal, mire az megkergette a borotvával s ő a majom elől nagy szorultságában épen a majom házába menekült s magára reteszelvén a házikó ajtaját belülről, a teljes immunitást élvezte, a mi borzasztón kihozta Brokot a sodrából, de méltán. Mert mégis szemtelenség, hogy az ő tulajdon házából hány neki fittyet a fiú.

Talán így volt, talán másképp volt, de bizonyos, hogy Druzsba úr a megkonfundált fejével, mely úgyis kóválygott, zúgott és lüktetett, mintha kalapácscsal ütnék, nem gondolt az előzményekre, hanem egyszerűen csak észrevette a kalitkába zárt gyereket.

— Nini, egy gyermek — figyelmezteté a major domust — Istenem, hogy jutott ide?

— Hizlaljuk — felelte kurtán a major domus.

— Mi végből? — kérdé Druzsba sajátszerű komorsággal.

— Hogy megegyük — szólt amaz természetes egyszerűséggel. — A kisasszony igen szereti a fehér gyerekhust. De jó is. (És étvágygerjesztően csettentett a szájával.)

— Ön tréfál — mondá Druzsba úr csendesen, de a mellett gyanakvó és borzalmat kifejező pillantást vetett a major domusra, ki a neheztelés bizonyos árnyalatával felelt, mint az olyan megsértett ember, a kinek szavában kételkednek:

— Higyje azt, a mi önnek tetszik. Én azzal a nyiltsággal beszélek, a mi kötelességem egy úrral szemben, kit urunk ide küld, a többi az ön dolga. Menjünk uram!

A gyermek rájuk bámúlt és egyre hasogatta a tökmagokat, a fehér héjaikat kihajigálván a rácsozaton.

A major domus sietve ment elől a folyosó keleti végébe, a hol egy ajtót nyitott ki:

— Ime, ez a billiárd-terem. Parancsol talán egy karambolt?

Druzsba úr balsejtelmekkel, bizonytalan kinos benyomásokkal megterhelt és lehorgasztott fejét gépiesen emelte föl s egy önkénytelen szórakozott pillantást vetett be.

Rémülten tántorgott az ajtófélfának, arczát halotti sápadtság borítá el.

Ez már sok volt idegzetének. A billiárdteremben, szemben az ajtóval, megpillantá a falon életnagyságban Jahodovskát.

Ő volt. Jahodovska volt. Szakasztott abban a fehérvirágos czimetszinű batisztruhában, melyben múlt vasárnap látta, az a csipkés nyakkendő a gránát tűvel leszoritva, a kaczkiás főkötő a fején, épen a hogy vasárnap volt.

Lehetetlen és mégis úgy van. Látja és akármit csinál, látja. Pedig bizonyos, hogy nincs ott, hogy csak beteg agya varázsolja elé, világos tehát, hogy meg van tébolyodva. Szemei megüvegesedtek, halántéka lüktetett s egyszerre csak kezdett a Jahodovska körüle forogni őrült sebességgel úgy, hogy husz Jahodovskát látott egyszerre.

Behunyván káprázó szemeit, a major domus felé nyújtá reszkető kezét, mohón, mint a vízbe fúló.

— Roszúl vagyok, szédülök. Kérem . . . vezessen ki a szabadba . . . levegőre.

A major domus úgyszólván vonszolta egy oldalajtón a parknak abba a részébe, hol a tó volt.

Két ős platán állt a kijáratnál egymás mellett, összeborúló lombokkal; hűs árnyékot vetettek az alattuk levő fonott székre, melyen egy angora macska ült.

— Üljön le ide — mondá a major domus és elkergette a macskát. — Én majd elszaladok egy pohár borért.

Druzsba úr lankadtan roskadt a székbe. Egyedül maradt. Azaz a macska se ment el, leguggolt egy verbena bokor mellé és nézte Druzsbát. Idegei már ezt se tűrték, lassanlassan magához tért, de hogy a macska ránéz, tűrhetlenül nehezedett kedélyére.

Bár az okosabb alkalmasint a macska volt, ebben az esetben mégis Druzsba úr engedett, felkelt s odább támolygott, abban a hitben, hogy a közelben másik padot talál; vagy tiz lépést ment előre s kitárult előtte a tó, mint egy nagy ezüstkarika. Jobbról a versaillesi park mintájára szépen nyesett magas gyertyán-falak fedték el a kilátást, balról érdekes faóriások mintegy apró csoportokra oszolva szépíték a pázsitos területet.

A tó csendes volt, sima volt, mint egy politurozott asztal, rá aranysávot hintett az izzó verőfény. Meneteles partjain tulipánok, liliomok, irisek, narczisok lógatták be harangjaikat, turbánjaikat, a kinek mije van.

A tó egy hegyi patakból nyerte vizét, mely kacskaringós pályafutásra kényszeríttetett a parkban, csak azért, hogy sokáig ott csatangoljon. Pisztráng-tenyésztés czéljából kisebb tavakra alakították át, míg végre befolyt a ház melletti nagyobb tóba, melynek fölöslegét levezették a kastélyt kerítő bástyafal alatti csatornán a szabadba. A kis pisztrángok a kisebb tavakban növekedtek fel s mint a diákok, klasszisból klasszisba, ezek is fokozatosan jutottak a kicsi vizből egyre tovább, míg végre a nagy tóban találták magukat (ámbár iszen az se volt nagy) és itt ért a pálya véget. Innen már csak egy stáczió van: a rost, vagy a pecsenyés tál.

A tó partján elég pad kinálkozott. Druzsba úr leült az egyikre, elbódúlt fejét tenyerébe hajtva, midőn megkondult a kastély tornyában a harang. Kongott, bongott a néma csöndben, mélyen, szűziesen, kisértetiesen, mintha a túlvilág szózatja lenne.

E hangra közel és távol egyszerre elevenedni kezdett minden. Léptek hallatszottak, galyak zörrentek, emberi beszéd nesze rezgett a levegőben. A kastély felől egy öreg huszár-féle alak jött elő, egy fadeszkán húshulladékokat hozva. A gyertyánfalak mögül pedig mint egy özike, kilépett egy szép fiatal leány és egy pirosbársony vánkost hozott a hóna alatt.

Követte egy másik leány, ki zsámolyszéket lógatott a kezében.

Utána ismét két leány bukkant ki, egy zöld selyemmel bélelt óriási japánernyőt emelve, melynek két nyele volt.

Mind olyan volt ez, mintha valami tündérmesében olvasná Druzsba úr. Egyik szebb, mint a másik. Járásuk, tartásuk mintha zene volna. Valahol messze a fák közt harkály kalapácsol. Az ördög vinné, mit zavarja az embert — a nézésben.

Az egyik ernyőt vivő leány megfordúlt és hátra kiáltott. Alkalmasint a visszamaradottakhoz:

— Hölgyeim és képzelt uraim, siessenek! A pisztrángok szépen kérik, mert éhesek. Matykó már itt van az uzsonnájukkal.

Erre tánczlépésben, szoknyáját féloldalt felfogva, szép karcsú derekát negédesen mórikálva, előkeringőzött a gyertyánfák mögül az ötödik leány, kinek a nyakában hosszan leeresztett sáfrányszínű selyemszalagon egy legyező lógott. A mint ide ugrott, oda ugrott, a csintalan legyező a bokáit verdeste.

Az első leány letért az útról s végig lépdelve a pázsiton, egyenesen a tónak tartott. Nem messze a padtól, a hol Druzsba úr ült, egy másik hasonló padhoz ment és bársony vánkosát rátette.

Azután a másik érkezett meg és a pad alá helyezte a zsámolyt.

Az ernyőt vivő leányok leszúrták a pad mögé az ernyő két ágú nyelét.

Az ötödik megnézte magát a tóban, megigazította ruháját és levette nyakáról a legyezőt.

— Én vagyok a szellő, — mondta nevetve.

— Mi vagyunk az árnyék, — felelték az ernyővivők.

— Én vagyok a kényelem, — szólt a zsámolyos és meghajtotta magát tréfásan.

— Hát én mi vagyok? — kiáltá most egy hatodik kis fruska, nyilván a felolvasónő, fitos orrú, pikáns arczú, a ki csak most toppant oda valamely más úton, egy félig felvágott könyvvel hadonászva nagy szelesen. — Én ülök a Minerva lábainál a könyvvel. Én a bagoly vagyok.

— Látjuk, — bizonyitá a zsámolyhordozó csipősen, — mert jön is már nyomodban a fekete éjszaka.

Nevettek mind a hatan. Ha hat leány nevet, mintha hat nap sütne az égről, minden nevet akkor s a hetedik nap talán nem is süt.

A fekete éjszaka jött is, azaz csak csoszogott egy deszkamellű, öreg, pápaszemes német gouvernante képében.

Druzsba úr nézte, nézte, de félig-meddig azt hitte, hogy ez is csak vizió. Tehetetlenül, tompa

közönybe merülve várta, mi fog történni. Hisz csak az történik vele, a mi más álomlátóval, hogy nem tud fölébredni.

De elméje mégis működött, habár arról számot adni nem tudna. Egy perczig azt hitte, hogy a mithologia tündérei gyűlnek ide, vízi nymphák, najádok. E mellett az is megvillant eszében, hogy az öreg Wildungen hat kis komornát emlegetett, de abban a rendkívüli lelkiállapotban, melybe a különben is ideges professzor úr került, csodálatos khaosba folyt össze a valóság, túlfeszített képzelődése szörnyszülötteivel. A túlvilági hang, a hízlalásban levő gyermek, a Jahodovska megjelent arczképe nem lehet mind igaz dolog s ha csak egyik nem igaz, mert mindet egyformán látta, tapasztalta, akkor aztán mit tudja ő, hogy mi hát az igaz? Akkor minden problematikus, talán az se igaz, hogy ő Wildungennel beszélt és az se, hogy ő Druzsba.

Elméjének feszereje mellett tesz azonban tanúságot az a körülmény, hogy Druzsba úr azonnal letett arról a gondolatról, mintha nymphákat látna, mihelyt az érkező «piszkafa» megszólalt, hamisitatlan porosz németséggel:

— Mein Gott! Mily spektákulum! A dogg elszabadúlt a kisasszony kezéből s most utána szaladgál, fogdossa. Mért nem maguk vezetik a a kutyát? Menjenek legalább, segitsenek elfogni.

Alig hogy kimondta, már tárgytalan lett a parancsa.

Mintha hűs szellő támadna, pedig csak szoknyasuhogás, mintha új illatot lehelnének a virágok, pedig csak egy leány közeleg, lihegve fut a doggal, mert nem akarja ereszteni a zsinórját, követi hát bokron, kaktuszon, violágyon keresztül, hosszú szöszke haja leoldózott, az egyik fonatba beleakadt egy vadgesztenyegally, azt is hozza, a fehér pettyes batiszt szoknyája kiszakadt ránczaiból, az orgonavirágos szalmakalapja pedig lecsúszott a szemére, le épen az orrocskájára.

— Mein Gott, hogy néz ki a kisasszony! Szörnyűség! — nyafogott a piszkafa. — És milyen vörös, mint a rák. Hát érdemes ezért a dögért! No, Mathias — intett azután a huszárnak — meg lehet kezdeni.

Az ujonjött leány leül a vánkosra a padon, fölteszi lábacskáit a zsámolyra (de milyen csodálatos paréányiak a topánkái). A rab dogg lefekszik lábaihoz, a legyezős leány kipirult arczára szellőt kezd hajtani s e miatt nem látható. (Pedig, ha már látta a hatot Druzsba úr, a hetediktől se ijedne meg.) Mathias most egyét maroknyi pépszerű húst hajít be a tóba. (A dogg boszankodva nézi a pazarlást és morog, hogy okosabb helyen is elférne a hús.) A hova a habarcs beesett, a csendes víz élni kezd, ezüst nyúlánk haltestek jelennek meg közel a felszinhez és egy pár virgoncz kopoltyús fejecske künn is megvillan, de csakhamar eltünik ismét.

A dogg e közben azon gondolkozik, hogy kin töltse boszúságát. Nini, ott ül nem is nagyon messze egy idegen ember. Nosza, feszíti a kötelet s ugatni kezd Druzsba úr felé.

— Az az úr ül amott, — jegyzé meg az öreg piszkafa, — ki a kastélyt jött megnézni. Mein Gott, milyen szomorú ember! (És megtörülgette a pápaszemét.)

A dogg czélt ért. A leány, kinek lábainál ült, önkénytelenül az idegenre vetette tekintetét, aztán felugrott, elereszteté a dogg zsinórját és egyenesen odaszaladt az ismeretlen úrhoz.

— Mit látok? — kiáltott fel vidáman. — Hiszen az maga, keresztapám?

Druzsba úr hirtelen felkapta fejét az ismerős hangra és a csodálkozástól tágra nyitott szemkarikákkal, némán nézte egy másodperczig, majd egyszerre zajosan tört ki belőle az ijedelemmel vegyes öröm.

— Sipsiricza! Lehetséges-e? Te vagy?

— Én vagyok, ragyogok. De hol veszi itt magát, keresztapám, a hol a madár se jár? No ez pompás, de milyen pompás! (És tapsolt kis kezeivel.) Csak nem a mama küldte?

— Nem, nem. De mit is akartam mondani? Olyan konfuzus vagyok. Megállj. Igaz, tudom. Érteni kezdem. Az anyádnak úgy-e, egy arczképe van a billiárd-szobában?

— Persze; fotografiáról van festve.

— De hisz akkor én nem vagyok megbolondúlva?

— Hát ki mondta, hogy meg van bolondúlva?

— Magam gondoltam, fiacskám, mert olyanféle történtek velem, hogy ki sem mondhatom. Anyád arczképét láttam a falon, túlvilági hangokat hallottam mögöttem . . .

Sipsiricza elnevette magát.

— Persze, a bolondos Weszelny kapitány. Az ilyen tréfákban leli kedvét. Nagy kópé és ügyes hasbeszélő a vén gyerkőcz. Minket is így ijesztgetett. S milyen komolyan tudja adni! Csakhogy már nem hiszünk neki.

Druzsba úr fölélénkült, arczán a boldogabb napok derűje ömlött el.

— De el is felejtettem mondani, szivecském, milyen szép vagy. Istenem, de nagyon szép vagy. Fordulj meg csak egy kicsit, hadd lássalak jól minden oldalról.

Sipsiricza nem rest, mint egy megperditett orsó, kétszer is megfordúlt, miközben a szoknyái alul harang alakra kitágulva repkedtek.

Édesen mosolygott, mire még szebb lett és leült Druzsba úr mellé.

— Hanem hát, hogy jutsz te ide Krakkóból? — folytatá Druzsba úr. — Micsoda új csoda ez megint?

— Krakkóból? Mit keresnék én Krakkóban?

— Édes anyád azt hiszi, hogy ott vagy.

— Eh, bohóság, dehogy hiszi. Hisz ő maga vett rá, hogy ide jöjjek.

Druzsba úr arcza kellemetlenül rángatódzott s idegesen babrált újjaival a gombjain.

— Mit beszélsz? Ő hát tudja? Nem értem. Nyilván azt restellte bevallani, hogy szolgálatba adott a herczegkisasszonyhoz.

— Miféle herczegkisasszonyhoz? — kérdezte Sipsiricza, szép álmatag szemeit keresztapjára emelve.

— Hát ki máshoz, mint ehhez, a kinek ezt a kastélyt berendezték? Mert tudod-e, Sipsiricza, hogy ez a mi kastélyunk?

— Ehhez? — nevetett fel Sipsiricza. — Ehhez a herczegnőhöz, tra la? (Felugrott helyéről és meghajtotta magát.) Az a herczegkisasszony én vagyok, tra la la la.

Druzsba úr szemöldjei egész a homloka tetejére szaladtak fel.

— Ne beszélj kérlek a világba! Ne légy olyan szeles «napsugárka»! Nem vagyok én gyerek, hogy te is bolonddá tégy.

— Fijnye, keresztapám, — fakadt ki Sipsiricza, — hát nem látta az imént, hogy én vagyok itt az úrnő, hogy én ültem a baldachin alatt, hogy az én arczomat legyezik a komornáim?

Druzsba úr ijedten és mohón fordítá tekintetét a vidáman nevetgélő leánycsoport felé s látta, hogy üres a díszhely az ernyő alatt.

— Szent Isten! ha nem vagy komorna vagy társalkodónő, hát milyen czimen uraskodol itt?

Sipsiricza lesütötte szemeit, gondolkozott egy kicsinyt, elbámészkodni látszott a tavon túlra és olyan felhőféle suhant el arczán, mint mikor a rózsabimbóra valami keshedt, elszáradt falevél, melyet a szél visz, röptében ráveti az árnyékát.

— Másnak nem mondanám, — szólt aztán halkan, töredezetten, tekintetével a földet keresve, — de maga a keresztapám, magának megmondom az igazat. Ösmerte azt az urat, a ki hozzánk járt néha délután, kocsi várta mindég a kapu előtt?

Druzsba úr a fejével intett, szepegve, hogy mit fog hallani.

— Az egy dúsgazdag, nagyhatalmú excellentiás úr, innen nem messze van egy uradalma, de ott a fia lakik; van aztán más uradalma is, más vármegyében, de ott meg a neje lakik. Ösmeri, tudom, a nevét is, de nem szabad megmondani. Eh mit, mégis megsugom, tartsa no ide a fülét, keresztapa.

Sipsiricza bele sugta a nevet s még hozzákiáltotta pajkosan: huhuhu! Szinte várta, hogy fog ezen elmosolyodni a keresztapa. Olyan természetes, gyerekes volt, olyan igéző, hogy sirni lehetett volna a kedvességén.

De Druzsba úr se nem nevetett, se nem sirt, hanem ismét csak bólintott szomorúan a név hallatára.

— No hát ennyi az egész — fejezte be a gyónást Sipsiricza. — Ennek az öreg úrnak vagyok a barátnéja.

Druzsba úr fölszisszent és felugrott, mint a kit mérges kígyó mart meg. Mindent megértett egy szempillanat alatt.

— Iszonyú! — hörgé dúlt arczczal. — Az az asszony, az a gyalázatos asszony adott el neki . . . (Szemeiből a gyülölet zöldes lángja csapott ki.) Pedig micsoda szent anyát játszik . . . Úgy-e, hogy ő adott el?

Sipsiricza hallgatott.

Druzsba úr megragadta a kezét.

— Gyere innen, itt hallgatnak ránk, van hozzád egy komoly szavam, — szólt elvonszolva őt a gyertyánfalak között, hol aztán kitört belőle a keseruség, mint a Vezuvból a láva:

— Mondhatom, szép mákvirág vagy, Sipsiricza. Hát nem tudtál ellenszegülni? Hát ez az a finom nevelés, a mit kaptál? Hát te is csak olyan álnok fajzat vagy, mint ő? Tettetés, hazugság volt tehát, mikor olyan ártatlan és és tudatlan báránykának mutatkoztál? Felelj nekem!

Sipsiricza hallgatott.

— Nem védekezel? Jó. Mindegy. Én azért mégse hiszem, hogy teljesen romlott volnál; még abból a korból ösmerlek, mikor a térdeimen üldögéltél, olyan őszinte, okos kis gyermek voltál, Sipsiricza. Te bizonyosan jó vagy, csak szerencsétlen. És én fogadalmat tettem a keresztségnél, megigértem szegény apádnak a halálos ágyánál, hogy gyámolitani foglak, tehát neked ebből a fertőből ki kell jönnöd.

— Lehetetlen, — szólt közbe a leány, kezeit mellén összetéve, — lehetetlen.

— Ne szólj közbe, semmi se lehetetlen. Tudok mindent. Anyádnak megfizették, az Isten verje meg a hitvány pénzét, ő vele együtt. Tizezer forintot tett a takarékpénztárba. De az semmi. A mi megtörtént, megtörtént. Rab nem vagy azért. És én kiviszlek innen, ha az ördöggel kell is megviaskodnom, ha a poklot kell is letepernem.

A máskor gyáva ember arcza kigyúlt, alakja kiegyenesedett, ökleit fölemelte, hangja a menydörgéshez lett hasonlatos s valami olyan hatalom és erő sugárzott ki egész lényéből, hogy a föld is nyögni látszott a talpa alatt, amint a leány mellett lépegetett.

Sipsiricza bizonyos áhitatos félelemmel és

tisztelettel nézett fel rá, aztán elfordította a fejét és halkan, tompán mondá:

— Csak hagyjon engem, keresztapa! Hasztalan volna az ilyesmi, nincs arra mód, hogy innen kiereszszenek, vigyáznak rám, éjjel és nappal, az én cselédeim egyszersmind az én őreim. Beláthatja, hogy lehetetlen.

— Hát a földalatti úton, a bányán keresztül? — súgta Druzsba.

Sipsiricza elpirult.

— No, mit szólsz ehhez? Ugyebár, ravasz keresztapád van? — S fájdalmasan mosolygott.

A leány letépett egy gyertyánfa levelet és azt harapdálta a fehér rizskása fogaival zavartan.

— Bolondság az egész, kedves keresztapa, tessék elhinni. Hagyja csak úgy a dolgot, a hogy van. Megmondom az igazat, hiszen maga jót akar nekem: én még akkor se mennék innen el, ha mehetnék, mert én itt boldog vagyok, keresztapa.

— Persze a mérnökkel? — vágott közbe Druzsba úr indulatosan.

Hátravetette a fejét és a lábacskájával, a czipője lakkos orrával, a kavicsokat lökdöste szerte.

— Ne firtassa, hogy miért, de én maradok, punktum.

— Utolsó szavad ez, Sipsiricza?

— Ne haragudjék, keresztapuska, de a legeslegutolsó.

— Úgy? — szólt Druzsba úr jéghidegen és élesen. — Látom, hogy a kisasszony még szeretőnek se tisztességes.

S ezzel egy megvető pillantással ott hagyta, szilárd léptekkel elsietvén a kastély felé.

Sipsiricza utána kiáltott rekedten.

— Keresztapa, keresztapa, ne hagyjon el így!

De Druzsba úr úgy tett, mintha nem hallotta volna. Ment, mint a golyó, nem nézett se jobbra, se balra, mig végre szemben találta a major domust. Mellette a pitykés mellényü fiucska poroszkált, egy pohár tokaji bort hozva egy kis ezüst tálczán és ropogtatva a tökmagokat.

— Mindenütt keressük a borral, — szólt nyájasan a major domus. — De terringette, mi történt önnel? Hisz ön egészen megfiatalodott. Tessék uram a borocska!

A düh, a szivén ejtett seb láza, az emberi hitványság kihivó fenhéjázása költötte fel benne a daczot, korbácsolta fel ereiben a vért, azért volt olyan ruganyos és fiatalos.

Méltóságteljes mozdulattal utasitá vissza a nyújtott italt, aztán majdnem parancsoló hangon mondá:

— Vezessen ki azonnal ebből a gyehennából!

És csakis addig tartott ez a fölajzott erő, míg elhagyhatta a helyet, míg becsukódott utána a nehéz kapu s míg föl nem rezzenté a sivár valóra a bokrok mögül kilépő Kutorai, ki némi kedvetlenséggel kiáltott fel.

— A tekintetes úr tehát él még?

Druzsba úr erőtelenül, bágyadtan roskadt a pedellus vállára.

— Oh, Kutorai, bár látna engem inkább halva.

Kutorai (későbbi vallomása szerint) nagyon rosz karban látta viszont a tanár urat; arcza dült és halovány volt, ajkai rángatóztak, szemgolyóiban téveteg fény szaladgált.

Epilog,

melyben a szerző részint ujságokból, részint a Ház naplójából és egyéb összeszedett apróságokból kiegészíti és befejezi a történetet.

A «Tyúk-ketrecz»-ben, a fiatal festőóriások tanyáján még ma is tartja magát a rege, hogy volt egyszer egy kép, mely lefőzte volna Európát, ha egy őrületes kéznek nem esik áldozatúl. Valami Topánfalvy Győző műve volt, a ki kedvét vesztve, ezután soha többé nem festett semmit. Ilyen tönkrement remekművek gyakran előfordúlnak az olyan nemzeteknél, a hol az épségben megmaradt művek nem remekek.

A dolog pedig úgy történt, hogy Druzsba Tivadar tanár úron egy idő óta búskomorság jelei mutatkoztak. Mióta felvidéki utazásából hazatért, emberkerülő lett és minden szokását megváltoztatta. Nem ment sehová, régi barátjait az utczán is elkerülte, napokon át bolyongott egyedül a Gellérthegyen vagy a budai erdőkben. Gyakran beszélgetett magában, de másokkal épen nem beszélt, még a gazdaasszonyával is többnyire jelekben nyilvánitá akaratát.

De hát ez fel se tünt. «Valami nagy bánata lehet szegénynek — mondogatta a gazdasszony — de hiszen azelőtt is mindig különös úr volt».

Egy reggel, épen mikor mosakodott, benyitott hozzá Topánfalvy Győző fiatal festő, a szokásos hosszú hajjal, a meghagyott «légy»-gyel az ajka alatt, bársony zekében s utána egy hordár hozta a Jahodovska arczképét vászonnal letakarva.

MÁRIA ANTOINETTE UTOLSÓ ARCZKÉPE. — Kuharsky 1791. évi pastellje után.

CHARLOTTE CORDAY D'ARMONT. — Vettier 1793. évi festménye után.

A Franklin-Társulat és Révai testvérek kiadásában megjelenő Nagy Képes Világtörténet legújabb kötetéből.

EGY GYORSKOCSI MEGÉRKEZÉSE A POSTA UDVARÁN. — Louis Boilly festménye a Louvreban.

azonban futkosott a panaszával Pontiustól Pilátusig, úgy hogy a tanár urak is értesültek a festmény szomorú sorsáról és Druzsba úr abnormis viselkedéséről. Különbözők voltak a nézetek. Megbolondult, szóltak ellenségei, mindig is ideges volt szegény. Ejh, talán megharagudott a piktorra, — állitották a jó barátok. — Vagy talán az asszonyra, a kit a festmény ábrázol. Lermer tanár úr votum seperatumot adott, hogy azt mondta, nyilván szerelmes abba az asszonyba, mert csak a szerelmes gurulhat ilyen éktelen dühbe. Ez ellenében Krug tanár úr a paralysis progressiva tüneteit látta fenforogni a búskomorságban és az apathiában, melybe egy idő óta süllyedt.

Augusztus vége lévén, minthogy a diligentia még nem kezdődött meg, Lermer és Csetneki tanár urak bizattak meg, hogy látogassák meg Druzsba urat valamely gyengéd ürügy alatt, személyesen győződjenek meg hogylétéről. Kik is eleget tévén e feladatnak, megnyugtató híreket hoztak:

— A kolléga feltünően mélabús ugyan, de aggodalomra nincsen ok. Csendesen dolgozik otthon a jelentésén, melyet a tanári karnak nyújt át a zsámi birtok állapotáról. Velünk igen értelmesen és szépen elbeszélgetett. A kényes themát a képről természetesen nem hoztuk elő, minélfogva erre nézve nem is nyilatkozhatott.

Tényleg szorgalmasan dolgozott ez iraton, melynek terjedelme ivekre ment. Nem egyszerű gazdasági jelentés volt ez, hanem egy rettenetes vádirat a hatalmasok ellen, kik égbekiáltó istentelenségek elkövetői. Beleöntötte egész háborgó lelkét, lefestette eleven szinekkel a föltedezett bűnt. Megnevezte a piperkőcz nagyurat, ki a király és a nemzet tiszteletét birja, de Isten előtt alább jön a koldusnál, ki tiz-

A Franklin-Társulat és Révai testvérek kiadásában megjelenő Nagy Képes Világtörténet legújabb kötetéből.

PÁRISI KÉPEK A NAGY FORRADALOM IDEJÉBŐL. — REGGELI ÉLET AZ UTCZÁN. — Debucourt P. L. rajza és metszete után.

AZ EGYETEM KARAKASZBAN.

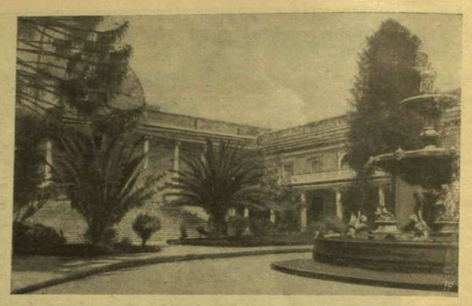

KASZTRO ELNÖK PALOTÁJA KARAKASZBAN.

ezer forinton vásárolta meg özvegy Jahodovsky Józsefnétől annak hajadon gyermekét, s a kit a kastélyban hermeticze elzárva tart, még hat hasonló szépségű és korú ártatlan leányka társaságában, szóval leirta a jelentésben elbeszélésünknek kis kivétellel majdnem egész második részét.

Mikor a rendkívüli tartalmú memorandumot szeptember 3-án délután, a vakációk utáni első tanári konferenczián (melyre Druzsba úr nem jelent meg) felolvasták, nagyon vegyesen nyilvánúltak a vélemények.

— Most már csakugyan félek, hogy valami baja, van — vélte az igazgató. — Per amorem dei, ez csak még se lehet mind igaz.

— Én meg most már nem félek, — ellenveté Lermer tanár úr a zwikkerjével játszadozva, — mert megvan a kép megsemmisitésének a magyarázata. A kép ugyanazt a Jahodovskynét ábrázolta, ki a jelentés szerint leányát az öreg grófnak adta el. A legnemesebb rugó, az erkölcsi felháborodás dolgozott a kollégában.

— De lehet-e ilyen tekintélyes, hófehér jellemü főúrról, olyasmit föltenni? — szörnyűködék Krug tanár.

— Lári-fári — pattant fel az öreg Tóth Gedeon, a fizika tanára. — Sötétben minden tehén fekete és minden excellentiás úr fehér. A világosságnál azonban másképen is lehet, carissime.

Disputa támadt pro és contra, és nem lett volna baj, ha inter muros marad, de a tanár urak a konferenczia után szétszéledtek, kiki a maga kávéházába, ott elbeszélték a zsámi dolgot s reggelre már két lap közölte, garmond ritkitva: «*Egy felvidéki kastély rejtelmei*» és «*Hárem a hegyekben*» czimek alatt. Mint a hogy a méh épen a mézanyagot szedi ki a virágból, a lapok is csak a pikáns részt szippantották ki, a kocsányt, a szárat és a gyököt ott hagyva, gyönyörűen kiszinezték a zsámi kastély paradicsomát, közölve a főúr nevének kezdőbetüit is afféle diskrét körülirásokkal, a miket a bolond olvasó spanyolfalaknak néz, de a melyek voltaképen tükrök, hogy azokban az elfedett alak a maga legteljesebb meztelenségében látszassék.

A közlemények nagy port vertek fel. Az egész városban erről beszéltek. A kaszinóban, a hol az öreg excellencziást fiatalabb éveiben kaszinói jargonban félig magyarúl, félig németűl «Zupajkos»-nak nevezték, megnőtt a renoméja, hanem, hm, mit szól majd az excellenciás asszony? És mit szólnak az udvarnál, a hol grata persona? Sapristi, ez nem olyan egyszerű eset!

Várták, hogy majd csak történik valami, czáfolat, párbaj, tovább való bepillantás a dolog meritumába, de hetek múltak el és semmi se történt, mindössze a miniszter bekérte a gymnasiumtól az ominózus jelentést.

S az erre következő napon este nyolcz órakor egy kétlovas bérkocsi állt meg a «Puttonyutcza» amaz egy emeletes háza előtt, a hol Druzsba úr lakott.

Egy finom öltözékű úr ment fel a lépcsőkön s minthogy Druzsba tanár urat lakásán találta, illően meghajolva bemutatta magát, hogy ő a miniszter nevében jön, a ki olvasván az ő zsámi jelentését, érdeklődik a további részletek iránt, minélfogva sürgősen magához kéreti. A kocsi lent vár a kapu alatt.

Druzsba úr csodálkozott és valami balsejtelem mardosta, mindenféle kifogásokat hozott fel, hogy most este illetlen, hogy nincs a frakkja kivasalva, hogy nagyon gyengének és kábultnak érzi magát, de az erőszakos úri ember mindenben sarokba szoritotta; izzadt a homloka, erei kidagadtak, egész arcza kinlódást, gondolkozást fejezett ki. Izgatottan csavarta le a lámpát, mivelhogy füstölt, azután megint felcsavarta, mert nem eléggé világitott, ötölt-hatolt, érthetetlen félszavakat morgott, végre nagy szorultságában megragadta az utolsó szalmaszálat:

— Tetszik-e tudni, hogy ma péntek van és nem volna tanácsos pénteken.... Még valami szerencsétlenséget hozna ő excellentiájára, ha engem pénteken fogadna.

Az idegen mosolygott.

— Ön áldott jó ember, Druzsba úr, de ne féltse ő excellentiáját, mert régen elvitte volna az ördög, ha azok a felek mind szerencsétlenséget hoznának rá, a kikkel ő pénteki napokon tárgyal, he, he, he. És végre is, a mi fő, ő excellentiája kivánságának nem lehet ellenszegülni.

— Hát ez igaz, no, ez igaz — hagyta rá Druzsba úr gyámoltalanságba esve és minden ellenszegülést abba hagyva — akkor hát megyek is.

Lement s hagyta magát beültetettni a kocsiba, mely megindúlt. Robogott, robogott, érezni lehetett, a mint befordul utczáról utczára, vagy valamely másik fogatnak kitér. Odakünn piszkos sárgásfehér őszi köd gomolygott, csak a gázlámpák fénye hatolt át rajta s az is csak olyannak tünt fel a kocsi ablakain, mintha egy gyertyának a fénye tojáson át világítana. A kocsi ment-ment, Druzsba úr behúzódott a jobb szögletbe és egy szót se szólt, elhagyta magát, mintha nem is élne s a hogy a kocsi kátyuba zökkent, vagy félredőlt valamely kiálló kövön, az ő teste is a szerint dőlt, hajlott jobbra-balra. Innen is, onnan is sajátságos hosszú árnyak jöttek elő, melyek hangtalanúl osontak tova. Hova tovább rejtélyes zúgás keletkezett, a minő az erdőkben van. S valóban az ablakon kitekintve, különös alakú száz csápú szörnyek látszottak úszni a ködben, mint bogarak a tejben.

Végre megállt a kocsi egy pillanatra, egy vaskapu megnyílt előtte és begördült egy udvarra; a kapu ismét becsukódott.

— Itt vagyunk — mondá az idegen úr. — Ah, ön elaludt?

— Nem, csak elgondolkoztam, — szólalt meg Druzsba úr, lethargiájából fölrázatva.

Aztán ő is lekaszmálódott és egy nagy kastély parkjában találta magát, épen a bejáratnál.

— Ez nem a miniszterium, — mondá sötéten.

— Ő excellentiája nyaraló villája, — felelte az idegen.

A lépcsőzetnél nyájas öreg úr mutatkozott, bojtos házisapkában, körülötte néhány szolga lámpással.

Barátságosan kezet fogott a jöttel, aztán a karjára fűzte.

— A miniszter már várja önt. Czudar időnk van, uram.

Druzsba úr nem felelt semmit, szelíden hajtotta le a fejét és hagyta magát vezettetni, ment, ment, egyik lábát a másik után emelgetve lépcsőről-lépcsőre fölfelé a nagy eleven sirba, melynek a neve tébolyda.

Néhány nap mulva kommüniké jelent meg a lapokban, hogy a zsámi kastélyról forgalomba hozott pikáns hirek, melyek közéletünk egy tisztes, kimagasló alakját is kellemetlenül érintették, egy megtébolyodott tanár, Druzsba Tivadar megbomlott agyában keletkeztek, vagyis ennek jelentéséből szivárogtak ki s természetesen minden alapot nélkülöznek. Az illető tanár

BOLIVAR SIMON SZOBRA KARAKASZBAN.

VENEZUELAI KÉPEK.

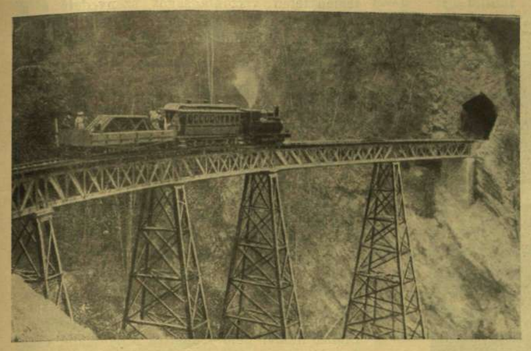

VASUTI HID A KARAKASZ-LA GUAYRAI VASUTI VONALON.

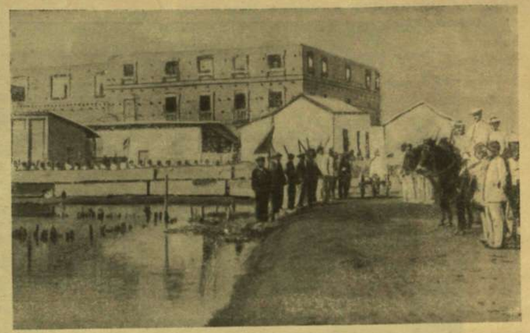

KATONÁK A PUERTO-KABELLÓI KIKÖTŐBEN A BOMBÁZÁSKOR (DECZEMBER 13-ÁN).

jelenleg a lipótmezei tébolydában van gyógykezelés alatt.

Ezzel aztán végkép el is aludt volna a «zsámi ügy», ha a vánkosokat ki nem rángatja alóla az ellenzék. Ezek az urak mindent megtudnak, mindent megéreznek és olyan jó szakácsok, hogy még a csontot is kitünő mártással tudják körülönteni és deliczia azt a közönségnek szopogatni.

A zsámi ügy e mellett nem is volt puszta csont; sokan suttogták, hogy a szegény Druzsba tanár olyan jó eszű, mint akárki, de igazat mondott, tehát be kellett törni a fejét. Még pedig az övét belülről volt a legkényelmesebb betörni. A hosszúkezű főurat csak nem is lehetett kiszolgáltatni a rosz nyelveknek. Hisz azért vette fel a kormány programmjába a jogállam kiépítését, hogy még nincs kiépítve. Ha a főurat elesni hagynák s Druzsbát szabadon járni a leleplezéseivel, akkor már megvolna a jogállam. A kormány tehát csak következetes. A képviselőházi folyosó tele volt ilyen diskurzussal; maguk a zólyommegyei követek is titokzatosan huzogatták fel a szemöldjeiket:

— Hja, ha mi szólhatnánk, szólnánk. De ha szólnánk, bolondok volnánk.

Így kujtorgott és settenkedett a zsámi ügy hetekig, hónapokig, uzsonna-asztaloknál, korcsmákban, klubokban, folyosókon, míg végre egy nap kipattant a ház plenumában, mint interpelláczió.

Mély csöndben hallgatta a jobboldal, a szélsőbal nyugtalanul fészkelődött, különösen annál a passzusnál, hogy a tébolydába hurczolt tanár a kormány ellen szavazott a mult választásoknál. (Zajos közbeszólások: Mindjárt gondoltuk.)

A zsámi ügy tehát föl lett bolygatva, bár az interpelláczió magában csak annyi, mint mikor az alvó medve a másik oldalára fordul aludni.

Így feküdt a zsámi ügy a másik oldalán sokáig, elfelejtkeztek róla. Közbe jöttek más nagyobb dolgok, a húsvéti szünnapok is, úgy hogy a miniszter csak május egyik szerdáján válaszolt.

Nagy zsufolt karzat jött össze, öreg, előkelő dámák, strucztollas kalapokkal, (csak úgy sustorgott a tömérdek selyem) kaszinótagok, főrendek (csak úgy villogtak a monoklik), a «Páva» törzsvendégeiből is kivillant néhány ismerős fej. Nini Mliniczky úr. Nini Kovik úr. Amott meg az éneklő kanonok úr . . .

Nem lehet feladatunk kiszinezni az ülést, egyszerüen közöljük a ház naplójából a miniszter beszédének elbeszélésünkhöz szükséges részét.

. . . . . «A t. képviselő úr interpellácziója két részből áll t. ház, egyik mely a zsámi kastélyrejtelmeire vonatkozik, a másik, mely a Druzsba Tivadar tanárral szemben tanusitott eljárást érinti. (Halljuk, halljuk.) Úgy a főispántól, mint egyéb közegeimtől beszerzett hivatalos adatok alapján a következőket hozhatom a t. Ház tudomására.

A zsámi kastélyt, az előttem fekvő eredeti szerződés szerint néhai Kopál ügyvéd zólyomi lakostól bizonyos Chaterina Maylingen nevű poroszországi illetőségű koros úrhölgy bérelte ki több évre, ki is rendes személyzetével a mult nyáron késő őszig orvosai rendeletére ott tartózkodott. November elején azonban visszament hazájába és azóta a zsámi kastély üresen áll. (Egy hang balról: Ne erről beszéljen, hanem a grófról!) Hiszen ő róla is beszélek, mikor konstatálom, hogy nem ő bérelte a kastélyt, hogy neki ahhoz semmi köze, ha csak azt nem veszszük, hogy egyszer-kétszer, de tudomásom szerint csak egyszer, látogatást tett a tiszteletreméltó koros úrhölgynél, ki berlini attaché korából ismerőse, (Nyugtalanság balról.) de ez nem olyan eset, t. ház, mely egy miniszterre bárminemű intézkedés és közbelépés szükségét háritaná. (Derültség és helyeslés a jobboldalon.)

A mi már most az interpellácziót másik részét illeti, a Druzsba tanárra vonatkozó részt, az első részre adott felelet egyszersmind indokolása az eljárásnak, mely irányában követtetett. Eltekintve az orvosi megfigyelésekről tett jelentésektől, melyek elmekór fenforgását plausibilissé teszik, maga az a jelentés, a mit a szerencsétlen tanár a zsámi kastélyban tett tapasztalatairól szerkesztett, nagyban és egészben nem lehet más, mint egy kóros elme túlfeszitett működésének fantasztikus szüleménye. (Úgy van úgy, a jobboldalon.) Annyival inkább, tisztelt ház, mert abból semmi sem bizonyúlt valónak, sem a hírbe került főúrnak szereplése, a ki nekem is igen tisztelt barátom, s a kitől távol áll minden ilyen inkorrektnek nevezhető üzelemnek még árnyéka is, sem pedig ama budai polgárleánynak — hogy is mondjam csak — kényes kalandja, ki azon idő alatt krakkói rokonainál tartózkodott, most pedig csöndben és szeplőtlen hirnévben özvegy anyja házában él. Világos tehát, hogy mind ez a légből, sőt nem is a légből, de egy lázas, megbomlott szerkezetű agyból kikerült vizió szükségessé tette, hogy a nevezett tanár, mint elmebeteg, a megfelelő ápolásban ott, azon a helyen, a hol van, részesüljön. Kérem válaszomat tudomásul venni. (Általános, zajos helyeslés.)

MULATT NŐ.

VENEZUELAI KÉPEK.

A ház a választ felállással tudomásul vette.

Mikor az ülés végén mint köpüből a méhek kifelé tódultak a képviselők a korridoron, a karzatról levezető lépcsőn egy erős, rekedtes hang verte ki magát a formátlan zsivajból:

— Meg mernék rá esküdni, hogy egy szóig igaz, a mit Druzsba állít.

Többen fölnéztek a hang irányában. Egy kifent bajuszu robusztus alak jött le, köpczös hölgyet vezetve karon. Senki se ösmerte, csak a «Páva» törzsvendégei. Manusek Vincze volt, a ki ugy látszik új özvegyasszonyra akadt azóta.

Nem tudni azonban, a miniszter szavaiban való kételkedésnek vegyük-e, vagy csak tulságos lelkiismeretességnek, a megszavazott dolgok fölötti meditálásnak, hogy egy csomó képviselő, kivált a fiatalja, összebeszélt, hogy a «Páva»-ba megy vacsorálni és megtekinti az interpelláczió egyik tárgyát.

Szép csöndes májusi este volt, hát el is mentek és lett nagy sürgés-forgás a «Páva»-ban erre a megrohanásra. A sok előkelő úr a fényes czilinderekben valami ünnepies pompát kölcsönzött a Pávának.

Lótott-futott Jahodovszka, majd hogy százfelé nem szakadt. A sipsiricza is segitett. Nagyon csinos volt, jaj, de megenni való volt a tarka perkál szoknyájában, rózsaszin almavirág galylyal a hajában, csak az a kár, hogy olyan szomorúnak látszott, mint egy apácza. Vagy hogy talán azért volt olyan rokonszenves.

A képviselők próbáltak vele inczselkedni, de nem is igen felelt, csak épen mosolygott bágyadtan, betegesen.

— Nem csoda — magyarázta Mliniczky, a ki átült egy kis trics-tracsra a képviselők asztalához. (Az efféle imponál a többi törzsvendégeknek.) — A leányka sokat szenvedte lelkileg, mióta került haza Krakkóból, e miatt a szerencsétlen pletyka miatt. Az ilyen fiatalka jobban érezi dolgokat. Hogy ne, hogy ne? Ma is kerülte ház pokróczára, akarok mondani szőnyegre. Fáj az neki. Szégyenli.

— Hát nem igaz úgy-e, hogy az anyja eladta volna?

— No, persze, hogy nem igaz, — kiáltott fel Mliniczky megbotránkozva s hevesen hadonászva a kezével. — Óh, hogy is ne? Csak őrült

KARAKASZ.

ilyet kitalálhatta. Az anyja? a Jahodovska? Hiszen imádja, hiszen reszket érte. Milyen anya! Remek egy anya! Több. Egy szent. És annak tartotta Druzsba is. Hanem hát elveszett az esze és nem is érdemes megkeresni többé, mert ha megtalálna őtet, jobban megbolondulna, a mint megtudna vele, hogy milyen galyibát csinálta nélküle. . . Hej, Sipsiricza, lelkecském, hozza nekem is egy frőcscset!

VENEZUELA.

A míg Venezuela csak önmagában viaskodott, a míg a polgárháborúk csakis az ország magánügye gyanánt pusztították és korhasztották ezt a roskadozó alkotmányt, addig az idegen nagyhatalmak alig törődtek ez országgal, tudomást sem igen vettek a folytonos pártvillongásokról. A mint azonban Venezuela az ott letelepült idegenek vagyonát és személyét is belevonta családi perpatvarába, azonnal magára zúdította a nagyhatalmak erélyes fellépését. Ez kellett csak még Venezuela zürzavaros történetéhez!

Igaz, hogy az ország területe nagy, hisz legalább háromszor akkora, mint Magyarország, de népessége csak két és fél millió, tehát egy négyszögkilométerre két-három ember jut, vagyis a lakosság sűrűsége csak mintegy 30—40-ed része Magyarország sűrűségének, mégis ez a keves ember annyi felfordulást és olyan sok zürzavaros keveredést tudott már eddig rendezni, hogy majdnem páratlanul áll a világtörténelemben. A spanyolok fedezték fel s telepitették be először az országot és az első

RÉSZLET LA GUAYRÁBÓL, A SAN JUAN DE DIOS TEMPLOMMAL.

felfedezők nevezték el a parton talált, kis czölöpökre épitett indián falu után «Kis Velenczé»-nek (Venezuela). Mint spanyol birtok már teméntelen viszontagságot szenvedett s a büszke spanyol vér felismerhetetlenül elkeveredett a benszülött indián és a behurczolt néger rabszolga népséggel. Sehol Dél-Amerikában nem ilyen tökéletes a népek összeolvadása, mint itt. Alig találunk tiszta fajú embert, de a keveredés szép arczvonású, szep termetű, szenvedélyes és eleven népfajt hozott létre.

A spanyolok uralma alól 1821-ben sikerült az országot végleg felszabadítani a hős Bolivar vezetése alatt. A felszabadulás azonban nem hozott nagy áldást az országra, mert azóta folytonos belvillongások, küzdelmek, egyenetlenségek dúlnak; egyedül az erelyes, ügyes és nagyravágyó Blanco tábornok volt képes a hetvenes években egy időre megszüntetni a belső zavarokat; ekkor az ország a gazdasági haladás útjára lépett s látszólag békességesen kezdett haladni. De nem sokáig tartott a dicsőség! Blanco utódai nem léphettek a nyomába, csak úgy látszik a most uralkodó Kasztróban van ismét erély és határozottság, mert ki mert kötni két ilyen nagy hatalommal, mint Anglia és Németország.

Az erélyes fellépésre azonban valószinűleg az anyagi szükség kényszeritette Kasztrót, mert Venezuela pénzügyei rettenetes állapotban vannak. De az is nyilván bátoritotta, hogy az éjszakamerikai Egyesült-Államok segitségére számított s abban reménykedett, hogy a hatalmas állam nem fogja tűrni idegen hatalmak beavatkozását amerikai ország ügyeibe. Ebben a reményében azonban Kasztro teljesen csalódott.

Az eredmény az lett, hogy az angolok és németek hadihajókkal blokkolták az ország fő kikotőjét: La Guayrát. Gyönyörű helyen fekszik ez a kikötő, de nem valami jó. Karakasz főváros miatt kellett itt kiválasztani ezt a karéj alakú, de különben alig védett öblöt, mert a főváros közelében kellett a tengeri kikötő. A fővárost a tengertől hatalmas bérczek, a parti Kordillerák választják el, a melyek csúcsai 2—3000 méter magasra nyúlnak s a gerinczen való átkelés is nagy nehézséggel jár. Közvetlenül a tenger partjáról emelkednek ezek a sziklás kopár bérczek, a melyeken nehány nagy kaktusz-félén kívül alig van növényzet s alig marad hely a kikötő házai számára. Szorongva, lépcsősen egymás felett húzódó házsorokban nyúlik el a kis városka a tenger partján, olyan, mintha a hegy oldaláról legördült törmelék volna. A házakat csakugyan úgy építették, hogy a hegyoldalon megbontották a sziklákat s annyi kő gördült le, hogy épithettek belőle. A kikötő maga igen rosz, mert teljesen nyitva áll az éjszaki szelek előtt. Éjszaki szél alkalmával óriási hullámverés keletkezik a parton, ilyenkor a hajók fölszedik a horgonyokat s messze kimennek a nyilt tengerre s ilyenkor szünetel a kikötőben minden forgalom. Szerencsére azonban a rendes szél itt a keleti, a mely ugyan szintén nagy hullámveréssel jár, de legalább a hajók némileg védve vannak a szél ellen.

LA GUAYRA.

VENEZUELAI KÉPEK.

A kikötőt a tenger felől nehány erőd védelmezi, a melyeket még a spanyolok építettek. Blanco elnök idejében azonban megerősitették a várost valamelyest a hegyoldal felől is, de kibővitették a tengerparti várakat is, még pedig nem idegen ellenség ellen, hanem hogy felkelés esetén az elnöknek és társainak az államvagyonnal való menekülését a tenger felé lehetővé tegyék. Veszedelmes hivatal is lehet a venezuelai elnökség, ha a menekülésről igy állandóan gondoskodni kell.

Régente meredek szerpentinákkal keltek át a hegy több mint 2000 méter magasságú hágóján, jelenleg azonban vasút vezet nagy kerülővel át a hegyen. Ez a vasút nyugat felé vezet ki a városból, majd elhagyja a tenger partját s hatalmas emelkedéssel, sürű kanyargásokkal, alagutakkal emelkedik fel egy folyó kopár tátongó szakadékokkal kisért völgyében. Végre mintegy 700 méter magasságban eléri a vízválasztót, aztán sokkal lassabban ereszkedik le a főváros, Karakasz magas völgyébe.

Mint minden spanyol-amerikai város, Karakasz is egészen szabályosan épült, éjszakról délre, keletről nyugatra haladó egyenes utczákkal. A város épületei nem valami különösek, csak nehány középülete, igy pl. egyeteme épült feltünő stilusban, majdnem rikító pompával. Nagy szükség is van a külszinre, hogy a belső viszonyok kúszált állapotát takargassa.

Karakaszon kivül csak még Marakaibo és Ciudad de Bolivar nagyobb városok az országban, a többi mind jelentéktelen helység, inkább falu. De hogy is telnék harmadfél millió emberből nagy város, hisz Budapest lakosainak száma egyharmadrésze egész Veneuzela lakosságának!

És ez a kevés ember ekkora nagy területen sem fér meg békében egymás mellett! Nem hiába keveredett benne össze a nyughatatlan spanyol vér az indiánok állhatatlan, békétlen természetével s a négerek könnyelmű, gyermekes hajlamaival. Békesség addig hihetőleg nem is lesz az országban, míg valami szorgalmasabb, nyugodtabb vérű nép nem veszi kezébe az uralmat. Az angolok és németek határozott eljárása minden esetre jó leczke a venezuelaiaknak s talán rövid időre ismét egyesiti őket a közös külső ellenség ellen. Valami nagy javulást azonban ettől az eseménytől sem várhatunk, sőt talán a külföldi beavatkozás lezajlása után épen fenekes felfordulás lesz megint az ország sorsa! *Cholnoky Jenő.*

KISFALUDY SÁNDOR ISMERETLEN LEVELE.

Irodalmunk ujjá születése korában még nagy szerepet játszottak a meczenások. Olvasó közönségünk igen kicsiny volt, s ennek gyarapitására, az olvasásra való ösztönzésre igen alkalmas eszköznek bizonyult, ha az iró, főleg a kezdő iró müve egy-egy általánosan tisztelt és ismert főur támogatásával jelent meg. Ez a körülmény magyarázza meg, miért találunk főuraink levéltáraiban oly sok régi magyar irótól származó leveleket.

A XVIII. század második felében Károlyi Antal gróf táborszernagy és a magyar testőrség kapitánya a legkészségesebb meczenások egyikének hirében állott. Sok szegény magyar irót segélyezett és soknak munkáját kiadta. A sors Kisfaludy Sándort is összehozta vele s nem Károlyin mult, hogy kérése nem teljesült.

Tudjuk, hogy Kisfaludy Sándor már 19 éves korában kisérletet tett, hogy bejuthasson a magyar testőrségbe. Mivel Lipót király ép akkor elhatározta, hogy a magyar testőrség számát 60-ról 120-ra emeli, terve nem látszott lehetetlennek. A vármegyék 1790. julius havától, 1791. április 5-ig 147 nemes ifjút ajánlottak felvételre Károlyi Antalnak. E 147 ifjú között volt Kisfaludy Sándor is, továbbá egyik közeli rokona, Kisfaludy Mihály huszár-tiszthelyettes. Kisfaludy Sándort szellemi tulajdonságai és daliás testalkata miatt három vármegye — Zala, Veszprém, Győr — ajánlotta. Azonkivül édes apja, Kisfaludy Mihály is irt érdekében Károlyi Antalnak. «Nyolcz gyermeknek apja lévén — irja latinul 1790. november 25-én — aggódnom kell, vajjon tudok-e róluk úgy gondoskodni, hogy a hazának egykor derék polgárai lehessenek. Sándor fiam a testőrségbe kiván lépni s már Győr-, Veszprém-, Zala- és Vasmegyék ajánlották is őt. Kétszer is volt már Bécsben, hogy bemutassa magát, sajnos, Excellentiád mind kétszer távol volt. Ezért Splényi bárónak mutatta be magát, a ki fiamat alkalmasnak mondotta a testőrségre. Kérem Excellentiádat, őseink érdemeire s az én hosszú szolgálatomra való tekintetből legyen fiam kérésének támogatója!»

Toldy Ferencz Kisfaludy Mihály eme levelét nem ismerte s a magyar költészet kézi könyvében azt irja, hogy Sándor édesatyja őt még gyengének tartván, a szükséges lépéseket megtenni szántszándékkal elmulasztotta.

Az apa kérése és a megyék ajánlása nem sokat használt. Kisfaludy Sándort nem vették fel a testőrségbe. Nem ismerjük ugyan az elutasitás okát, de alighanem az lehetett, hogy Kisfaludy Sándor még nem volt katona. II. Lipót király ugyanis feltételül tűzte ki, hogy a felveendő testőrök a katonaságban gyakoroltak legyenek. Ez ellen a feltétel ellen jajdúl fel 1790 márczius 22-én Krasznamegye Kővár vidékével, irván Károlyinak, hogy jóllehet Erdély évi 20,000 frttal járul a testőrző sereg fentartására, mégis igen kevés ifjút vesznek fel. «Sőt, a mit még fájdalmasabb érzékenységgel kell tapasztalni, oly rendelés vettetett közbe, melynél fogva ifjaink, hacsak előre katonaságban nem gyakoroltatnak, fel se vétessenek».

Az első elutasitás nem vette el Kisfaludy Sándor kedvét. Az 1791-ik év február 15-ikén újabb kisérletet tett. Ezúttal ő maga irt Pozsonyból Károlyi Antalnak. Levele irodalmi szempontból is érdekes, mivel meggyőződhetünk belőle, hogy Kisfaludy Sándor már akkor kész munkával állott elő. A korra nézve nagyon jellemző, érdekes s eddig ismeretlen levelet egész terjedelmében adjuk:

Kegyelmes Uram!

A magyar nemes gárdában lépni óhajtván, már nemes Győr, Veszprém és nemes Zala vármegye részéről is recomendáltattam, és több izben is Bécsben voltam Excellenciád kegyes kezeinek csókolására; de mindenkor megtagadtatott az a szerencse, mellyel Excellenciádnak alázatos tiszteletére lenni kivántam. Újra ismét és harmadszor folyamodom Excellenciádnak kegyességéhez, mellyel az egész magyar haza hálaadóképen zeng, alázatosan esedezvén: méltóztassék nagy szárnyai alá kegyesen befogadni, és az atyám által, Kisfaludy Mihály által Excellenciádnak alázatosan elejbe terjesztett okaiból hatalmas tehetségével a magyar nemes gárdában bevenni.

Második alázatos kérésem, Kegyelmes Uram! A teremtőtől adatott tálentomomat én is hazámnak noha nevendék, de mégis utolsó csepp véremet érette, kivált Excellenciádért, a magyar nemzetnek fő oszlopáért kevély örömmel felszentelni óhajtó tagja, anyanyelvemnek gyarapitására akarom fordítani. Azért tudván azt, a magyar múzsáknak, következendőképen Melpomenének is, ki általam szólani kiván, mely nagy kedvelője légyen Excellenciád, könyörgök alázatosan: méltóztassék nékem kegyesen megengedni, hogy Ulisses és Penelopé vitéz tragédiámat Excellenciádnak tett ajánlás alatt színre bocsáthassam. Hogy fiatal elmémnek zsengéje Excellenciádnak dicső nevét, azt a magyar hazában kegyességétől oly igen híres, és ugyanazért ezernyi ezer áldásokkal megrakott kedves nevét viselhesse homlokán. Mindenik könyörgésemben nagy reménység biztat: a feljebb említettben az, hogy Zala vármegye részéről a gárdánál még senki sincsen; az alább említettben az, hogy tudom a magyar iróknak mely hatalmas Maecenás-sa légyen Excellenciád; közönségesen pedig az, hogy tudom ki előtt könyörgök, hogy magánál a kegyességnél, éltem főbb boldogságát kezében tartó kegyességnél esedezem a gárdában való bevételemért, a ki is e hatalmas kegyességnek élteért a mindenhatónál könyörögni soha meg nem szünök. Excellenciádnak, nagyméltóságú kegyes, kegyelmes uramnak, hatalmas pártfogómnak

alázatos engedelmes szolgája
Kisfaludy Sándor.

Pozsonyban 15. Febr. 1791.

E levélnek sem lett foganatja. Mikorra e levél Károlyi Antalhoz ért, az már sulyos betegségben sinylődött, s a lobositzi csatában kapott sebében még azon év augusztus 24-én meghalt. Kisfaludy Sándor a czéljához vezető útat csak később találta meg. Katonává lett, s mikor már a hadnagyságig vitte, végre bevették a testőrségbe. *Takáts Sándor.*

A VILLAMOS.

A mint hogy Budapestet el sem lehetne képzelni a várpalota, a citadella, Mátyás-templom és lánczhid nélkül, ép úgy elválaszthatatlan képétől, utczai életétől immár a villamos kocsi is, mely halk zörgéssel, hol itt, hol amott bukkan elő s éles csöngetésével figyelmezteti az embert, hogy vigyázzon.

S most már nem is hiába szól intő csöngetése, nem úgy, mint eleinte. Az első években ugyanis igen sok embert elgázolt, míg ujabb időben már örvendetesen alább szállott a balesetek száma, elannyira, hogy a hivatalos statisztikai kimutatás szerint immár a lassan döczögő terhes kocsik több áldozatot szednek, mint a gyorsan tova sikló villamosok. A közönség vigyáz már rájuk, mig a terhes kocsiknak oda se néz.

Tömérdek kisérletet tettek különféle mentőkészülékekkel, de úgy látszik, csak egyetlen biztos mentő van: az óvatosság, még pedig első sorban a közönség részéről. A statisztikai kimutatás szerint tiz baleset közül tulajdonkép csak egyszer hibás a villamos, a mikor az eleje üt el utczán járókat, míg kilencz esetben a kocsi oldalainál esik a baj, vigyázatlan le- és felszállások alkalmával, stb.

A villamos különben rendkívül népszerű s reggeli hat órától kezdve éjjeli tizenegyig úgyszólva mindig zsufolva van. A mi nem is csoda, mert vonalai most már az egész várost és környékét beágazták s nehány fillérért nagy távolságokra szállitja az embert.

Azonban ha általában mindig sokan járnak is a villamoson, igazi szüretje akkor érkezik el, ha az időjárás megváltozik: esni, vagy havazi kezd. Ilyenkor mindenki igyekszik a villamosba húzódni s még talán a tizedik szem hó se esik, midőn le kell ereszteni a kis táblát, melyre ez van irva: «Megtelt». No, de mindjárt jön a második, harmadik, tizedik kocsi s egymás után fedél alá jut mindenki.

Ha nagyon rosz az idő, még a kis tiltó táblának sincs tekintélye. Hiába hirdeti rendületlenül, hogy «megtelt». A közönség valósággal ostrom alá fogja s megmutatja, hogy milyen is hát a kocsi, mikor *igazán* megtelt.

Képünk is egy ilyen ostromot tüntet fel hóesés idején. Jobbról-balról, előről, hátulról tódulnak a jámbor villamosra, veszedelemben forog még a megállóhelyen táborozó utczai kofa is, — s egy perecz alatt már be van véve a havas tetejü mozgó vár, mely végre is nem tehetvén egyebet, megadja magát sorsának, csönget s összezsúfolt terhével morogva tovább sikamlik.

EGYVELEG.

* **Edvárd angol király** napi jövedelme 24 ezer koronára rúg. A király nagyon, sőt némelykor túlságosan bőkezű. Katonai egyenruháját 360 ezer koronára becsülik, a vasúti kocsi, melyen utazni szokott, 160.000 koronába került. Trónra lépte óta a király jótékony czélokra nyolcz millió koronát adott. Trónörökös korában sürgönyökre és levelezésre évenként 24 ezer koronát adott ki.

* **Az ausztráliai parlament tagjai** évenként 9600 korona fizetést és szabad lakást kapnak. Azonkivül a vasutakon ingyen utazhatnak, a távirdát, távbeszélőt ingyen használhatják s a parlament éttermében fél áron ebédelhetnek.

* **Turkesztánban** minden eljegyzést a vőlegény szülei által a menyasszony szüleinek szánt pénzküldemény előz meg. Ha a menyasszony a vőlegényt visszautasítja, a pénzt is vissza kell adni, ha csak a szülőknek nincs másik eladó leányuk, kit a másik fél szivesen fogad.

A Franklin-Társulat és Révai testvérek kiadásában megjelenő Nagy Képes Világtörténet legújabb kötetéből.

NELSON HALÁLA. — James Heath (1757—1834) metszete után. Festette Benjamin West (1738—1820).

* **A japáni mikádó** elrendelte, hogy ezentúl a japáni nő nem köteles férjhez menni, hanem ha kedve tartja, hajadon is maradhat. Ekkoráig ugyanis minden hajadont, a ki egy bizonyos életkorig férjhez nem ment, a hatóság hivatalból megházasított.

* **Peruban a házi cselédek** köteles két felső zápfogát kihúzatni, a mi a szolgai viszony jele. A furcsa szokás okát és eredetét eddigelé nem lehetett megtudni. Európából jött cselédek, kik magukat a szokásnak alávetni nem akarják, benszülött ember házában helyet alig kapnak.

* **Hosszú büntetés.** Ezelőtt nehány hónappal Szicziliában egy ügyvédet, ki hatvanhárom sikkasztást követett el, összesen 189 évi börtönre ítéltek.

* **Érdekes lakoma.** Siegel Jeromos, a hires newyorki milliomos huszonöt fiatalkori barátját ebédre hivta meg s ezen alkalommal mindegyiknek egy-egy 12 ezer koronát érő bundát ajándékozott. A vendéglőben rendezett ebéd 24 ezer koronába került.

* **A párisi divathölgyek** egyik legújabb hóbortja az, hogy idomított macskáikat mindenüvé elviszik magukkal. Az idomítást az illető hölgyek maguk végezik s naponként egy-két órát vesződnek macskáikkal.

* **Prempeh ashanti király** anyjának, — kit az angolok Elminában fogva tartanak — ötven férje volt, kiket — egynek kivételével — a vérengző asszony »boldog házasságuk« harmadik vagy negyedik évében rendesen kivégeztetett.

* **A mostani perzsa sahnak** hatvan felesége és harmincz gyermeke van. Ha a sah feleségei kikocsiznak, az utczán járó emberek jobbra-balra elfutnak. Ugyanis a királyi kocsik előtt egy csapat szolga folyton ezt kiáltja: »Fussatok, rejtsétek el magatokat.« A királyi nőkre nézni felségsértés számba megy, s ezért, ha valaki véletlenül már ki nem térhet, arczczal a fal felé fordul.

* **Az amerikai kövérek társulata** az idei közgyűlését Gregory-Pountban, Connecticut államban tartotta meg. Ezen alkalommal a tagok különféle sportokat is űztek. Így Schaub Jakab, egy három mázsás uri ember, egy kétszáz öles futó versenyt harmincz másodperez alatt nyert meg. A legmagasabb ugrást: $10^{1}/_{2}$ hüvelyket egy harmadfél mázsás tag vitte véghez. A hordókban való uszó-verseny elmaradt, mivel a hordók nehéz sulyukkal elmerültek.

* **Londonban** naponta átlag 400 gyermek születik.

ELJEGYZÉS A POZSONYI UDVARNÁL.

Frigyes főherczeg és *Izabella* főherczegnő pozsonyi palotájában ismét egy boldog mátkapár fogja szülei és testvérei körében ünnepelni karácsony estéjét. Tavaly, deczember 21-én volt a főherczegi pár legidősebb leányának, Mária Krisztina főherczegnőnek eljegyzése Salm-Salm herczeggel. Az idén ugyancsak deczember 21-én váltott jegyet a fenséges család másodszülött gyermeke, *Mária Anna* főherczegnő, pármai *Illés* herczeggel. Az eljegyzés a vőlegény szülei jelenlétében, szűk családi körben történt, a főherczegi család ujabb örömében azonban kivette részét egész Pozsony városa, melynek lakossága húsz év óta minden örömükben, bánatukban őszinte szívvel osztozik; a szerencsekivánók egyik legelseje volt Pozsony polgármestere, ki a város hódoló üdvözletét tolmácsolta a fenséges szülőknek és a fiatal jegyespárnak.

Mária Anna főherczegnő, Frigyes főherczeg és Izabella főherczegnő kilencz gyermeke közül a második, 1882. január 6-án született Linzben. (Az utána következő hét gyermek mind pozsonyi születésü.) Néhány hónappal a kis főherczegnő születése után Frigyes főherczeget Ő Felsége kinevezte pozsonyi dandárparancsnokká és ő családjával együtt állandó tartózkodásra Pozsonyba költözött, a hol azóta folyton laknak. Valamennyi gyermek nevelésénél különös gondot fordítottak a magyar nyelv megtanulására, melyet mind teljesen jól és szép kiejtéssel beszélnek.

Mária Anna vőlegénye, *Illés* (Róbert Károly Mária Pius József) herczeg, menyasszonyánál két évvel idősebb. 1880 julius 23-án született Biarritzban (a pyrenaei hegyek közt), mint *Róbert* Károly Lajos pármai herczeg és szicziliai *Bourbon Mária Pia* herczegnő nyolczadik gyermeke. (Azóta Róbert herczeg másodszor nősült és még tiz gyermeke született. Mind a tizennyolcz életben van.)

Illés herczeget a *királyi fenség* czim illeti meg, mert a spanyol Bourbon-ház egyenes leszármazottja. A család ősapja *Fülöp* infáns, Parma, Piacenza és Guastalla herczege volt. Jelenleg a család az alsó-ausztriai Steinfelden levő *Schwarzau* kastélyban lakik. Illés herczeg a 7. számu cs. és kir. dragonyos-ezrednél mint hadnagy szolgál és az Elba melletti Brandeisben állomásozik.

Az esküvő ideje még nincs megállapitva, de valószinű, hogy jövő tavaszszal lesz. *K.*

KERÉKGYÁRTÓ ÁRPÁD.

1818—1902.

Kerékgyártó Árpádnak deczember 13-ikán történt halálával ismét megfogyott a száma azoknak a régi időből való tanároknak és íróknak, a kik évtizedek során buzgalommal és lelkesedéssel szolgálták művelődésünk ügyét. Kerékgyártó a múlt század harminczas és negyvenes éveiben töltötte ifjúságát, a nagy nemzeti reform-mozgalmak korában s e kor eszmekörében élt haláláig. Munkássága teréül a történettudományt választotta s teljes odaadással igyekezett nemzetünk történetének ismeretét terjeszteni irodalmi működéssel és a kathedráról egyaránt. Harmincznál évig volt egyetemi tanár, több mint negyven évig munkás tagja az Akadémiának.

Kerékgyártó Alajos Árpád 1818-ban született Jászberényben, de már kora ifjúkorában Pestre került s azóta itt töltötte egész életét. A közpályára Pest városa szolgálatában lépett a nagy árviz évében, 1838-ban mint a törvényszéknél alkalmazott irnok. A városi hivatalban fokonként emelkedve 1848-ban Pest város főjegyzője lett. Haynau azonban elmozditotta állásától; az abszolutizmus alatt mint ügyvéd élt Pesten s e mellett ez időben kezdette irodalmi működését. Csak a jobb idők beköszöntésekor nyerte vissza hivatalát a fővárosnál 1860 végén, de a provizórium bekövetkeztével végkép megvált hivatalától s újra megnyitotta ügyvédi irodáját. Irodalmi működéséért a Magyar Tud. Akadémia 1860-ban levelező tagjává választotta. 1864-ben kinevezték a pesti egyetem tanárává. Az egyetem 1869-ben tisztelet beli doktorává avatta, 1877—79-ben pedig a bölcsészeti kar dékánja volt.

MÁRIA ANNA FŐHERCZEGNŐ.

ILLÉS PÁRMAI HERCZEG, MÁRIA ANNA FŐHERCZEGNŐ VŐLEGÉNYE.

Mint egyetemi tanár különösen a hazafias lelkesedés élesztésében volt hatással az ifjúságra s hallgatói mindig nagy számmal voltak. Legszivesebben s leggyakrabban az Árpád-kori magyar művelődés történetét és a XIX. század első felének reform-mozgalmait adta elő.

Irodalmi munkássága is hasonlóan hazafias irányú volt. Nem tartozott azok közé az irók közé, a kik új anyaggal gazdagitják a tudományt, de lelkiismeretesen tanúlmányozta s szeretettel tárgyalta azt, a mit a tudomány az ő korában kinyomozott. Legfontosabb munkája «A müveltség fejlődése Magyarországon» czimmel 1880-ban jelent meg. E könyv, bár módszerben és felfogásban ma már sok tekintetben elavult és hiányos, mégis egyetlen összefoglalása az Árpád-kori magyar művelődés történetének. Ezenkivül meg Magyarország történetének kézikönyvét hét kötetben a müvelt közönség számára és számos más kisebb történeti dolgozata jelent meg, részben a lapokban is. Mind e munkái a maguk idejében jó szolgálatot tettek a magyar történetről szóló ismeretek szélesebb körben való elterjesztésére.

JÓKAY KÁROLY.

1814—1902.

Jókai Mór nagy költőnknek testvérbátyja, Károly, meghalt deczember 19-ikén Hathalmon 89 éves korában. Halála gyászba borította Hegedüs Sándor volt kereskedelmi miniszter családját is, a kinek neje, született Jókay Jolán, az elhunytnak leánya volt.

Jókay Károly igazi régi szabású, jószivű, nemes jellemü magyar ember volt. A forradalom előtt ügyvédkedett szülővárosában, Komáromban, a mozgalmas időkben beállt honvédnek s mint nemzetőr-tüzér küzdött a hazáért. A forradalom után felhagyott az ügyvédséggel és ekeli, csallóközi birtokára vonúlt gazdálkodni. Sok jót tett a környékbeli lakossággal, melynek ügyes-bajos dolgaiban tanácsadója volt. 1861-ben megválasztották a csallóközi járás szolgabirájának s e hivatalát 1871-ig viselte. Ekkor birtokát bérbe adta s Komáromba költözött, a hol csakhamar megválasztották árvagyámnak. Ő maga mindig csak «árvák atyjá»-nak nevezte magát s e név valóban meg is illette. Igazi apai módon viselte szivén a rábizott árvák sorsát, eljárt hozzájuk, utána nézett: jól el vannak-e látva; ha az árvák pénzt kértek, előbb meggyőződött, helyes czélra akarják-e fordítani — szóval mindenkép gondoskodott testi-lelki jóllétükről. Szép tisztjét 1882-ig viselte. 1882 májusában nagy csapás érte: véletlen szerencsétlenség folytán elvesztette nejét. Ez annyira lesujtotta, hogy nem volt többé nyugta Komáromban, családi házát, melyet ő hozott rendbe, bérbe adta. Rövid időre rá a házat egy pyromániában szenvedő cselédleány felgyujtotta, úgy hogy porig leégett. A ház felépült ugyan újra, de ő úgy érezte, hogy mégsem a régi már.

Nővére, Váli Ferenczné halála után Pápára költözött unokahugához, Peti Józsefné Váli Marihoz. Állandóan azonban nem lakott itt, váltakozva hol Budapesten időzött Hegedüs Sándor családjánál, hol Hathalmon másik leányánál, Ihász Lajosnénál. Gyermekei s unokái körében élte öregsége napjait. Mindvégig megőrizte testi-lelki épségét; széleskörü ismereteivel sohase kérkedett, — tipusa volt az egyszerü puritán, igaz magyar embernek. Rég elhunyt szülőiről mindig gyermeki kegyelettel emlékezett, gyermekei, unokái, dédunokái iránt benső szeretettel viseltetett. A telet, mint többnyire, az idén is Hathalmon, Etelka leányánál, Ihász Lajosnénál töltötte. Még halála előtt egy héttel Pestre akart utazni, hogy az új országházat megnézze, a benne folyó tanácskozásokat hallgassa. A közbejött rendkívüli hideg időben meghült, influenzát kapott, a mely kiragadta az élők sorából.

Meglepően hasonlított öcscséhez, a nagy költőhöz, kivel meleg testvéri szeretet fűzte össze. Még a hangja s szelid, jóságos természete is hasonló volt a két fivérnek. Ép oly örömét lelte a kertészkedésben, mint Jókai Mór; csallóközi birtokán, komáromi kertjében maga gondozta a növényeket s Hathalmon még hajlott korában is oltogatta, nyesegette a fákat. A kertben sétálgatva azt mondogatta gyermekeinek, unokáinak, oltványaira mutatva: «ezekről fogtok emlékezni rólam, ha majd nem leszek».

Derék, nemes ember szállott vele a sirba. Még életében azt kivánta, hogy temessék szülei és neje mellé Komáromban, a mit családja hiven teljesitett is.

A kép, melyet közlünk, unokája, Hegedüs Rózsika amateur fényképe után készült.

SŰRŰSÍTETT TÁPLÁLÉKOK.

A létért való küzdelem egyre fokozódó hevessége megtanít mindenkit arra, hogy minél több időt és fáradságot igyekezzék megtakaritani. Ép ezért alighanem el fog jönni az az idő, a mikor nem csak a munka, hanem a szórakozás és a test fentartásához szükséges cselekvések is ebből a szempontból fognak átalakúlni. Az élet gyorsabb lesz, gyorsabb lesz tehát minden nyilvánúlása is.

A kényelmesség és gyorsaság elve a jövendő étkezési módjában is érvényesülni fog, a khémiai kutatások felhasználásával. A jövő étkezésének jellemét leginkább a táplálékkivonatok uralkodó szereplése fogja megadni. Ezek tudvalevőleg oly anyagok, melyek az illető ételek összes tápanyagát a vele természetes állapotában együtt járó mellék-anyagok nélkül tartalmazzák, minélfogva az ilyen kivonat úgy terjedelemben mint sulyban a vele egyenértékű étel-mennyiségnél sokkal csekélyebb. Így aztán

nem lesz boszorkányság, ha idők múltával a vendég elé egyetlen tányéron az egész bőséges ebédet föl fogja tálalni a pinczér; hisz az a néhány bonbon, pirula, apró lepényke s egy-két grammnyi por, a mi a mai ebéd levesét, húsételeit, tésztáit fogja helyettesiteni, valóban el fog ily kis helyen férni. Talán csodálatosnak tetszik, de részben már ma is lehetséges ez a csoda. Hisz 34 kiló hús ma már egy kiló súlyú kivonattá sűrűsíthető s a leves-, tej-, kenyér-kivonatok szintén ehhez hasonló arányban viszonylanak a nekik megfelelő tápszerekhez. Ezek után nyilvánvaló, hogy az étkezés ily anyagokkal mennyi idő és fáradság megkiméléséve fog járni. Mert ezek az ételkivonatok lehetővé fogják tenni, hogy utazásokra, hadgyakorlatokra, háborúkba egész évre szóló táplálék-anyagot vigyen valaki minden nagyobb nehézség nélkül magával. A rendes napi étkezéseket, az ebédet, a vacsorát pedig olyan hamar és kényelmesen lehet majd elvégezni, mint manapság valami pilula vagy gyógyszer bevételét. Persze egyelőre a sűrűsített táplálékot vizben feloldva élvezzük, mivel ez megkönnyíti az emésztést. Hiszen a tápszerek sűritésének a módja épen az, hogy kiválasztják belőlük a fölösleges vizet.

A jövő majd el fogja dönteni, hogy nem lehet-e a vizet s más, a kivonatok elfogyasztásakor használt pótszereket teljesen nélkülözni. Minden esetre az eszményi czél az, hogy az ember minél kevesebb olyan anyagot vegyen magához, mely haszontalanul vonúl át a testén, mivel ezek csak oktalanul megterhelik a szervezetet. Ma még a normális ember évenként körülbelől hétszer akkora tömegű tápszert vesz magához, mint a mennyit teste sulya nyom. Vagyis, a ki 80 klgr. sulyú 560 klgr.-ot. Mindnyájan tehát évenként egy-egy testünkhöz viszonyitva óriási anyaghalmazt fogyasztunk el. A sűrűsített táplálékkal élő ember ellenben testének csak másfélszeresét tevő tápszert fogyaszt el s még igy is bőven elég kiválasztandó anyagot fogad magába. Azt se szabad hinni, hogy ez a táplálkozási mód éhezéssel és egyhangúsággal járna. Ellenkezőleg: a legváltozatosabb étlapok kerülhetnének ennek daczára az étkező elé. Hisz minden tápanyag: tojás, sonka, leves, sült, kakaó, sütemény, stb. sűrűsíthető. Remélhető továbbá, hogy idővel a szeszes italok is sűrűsíthetők lesznek. Teát és ásványvizeket már is lehet ily formában élvezni. Különösen fontos még a gyógyszerek sűrűsíthetősége, mivel ez lehetővé teszi, hogy szükséges zseb-gyógyszertárakat hordjunk magunkkal. Csinos csomagocskákban elhelyezett sűrűsített orvosságokból így egy medaillonnál nem nagyobb gyógyszertár állítható össze, melyet aztán ki-ki a zsebében vagy az óralánczára függesztve hordhat. Hogy utazók, katonák s különösen ember nem lakta tájakra hatoló felfedezők számára mily nagy haszna volna ennek a zsebben hordható kis gyógyszertárnak, azt nem kell sokáig magyarázni.

Mily gyorsasággal fog az ételkivonatok gyártása fejlődni, ezt ma még nem lehet megállapitani. Azonban bizonyos, hogy a kezdet meg. van s eddigelé sikerrel járt. A sűrűsített ételek egyre népszerűbbekké válnak, valószinű tehát, hogy a művelődés fejlődésében egykor fontos szerepük lesz.

DIVATLEVÉL.

A múlt évi téli divat mintha az idei nagy hideg jóslatát adta volna! Akkor is — bár csak negédes kedvtelésből — fülig burkolództunk a selymes, puha prémekbe, mit aztán nélkülözhetetlennek jelölt a dermesztővé vált hideg. Az utczákon tipegő nőknek csak a hidegtől kipirult orrocskájuk látszik a kabátok hatalmas galléraink s a meleg nyakbavetők keretéből.

A prémek divatját meghatározni csaknem lehetetlen. Mert hiszen mindenkinek a saját viszonyaihoz mérten kell azokat megválasztania. Avagy talán törvénynyé igtassuk, hogy mindenkinek oly drága, 4—6 ezer koronát érő szibériai csikóbőr bundát kell viselnie, a minőt mai számunkban bemutatunk. Dehogy, hagyjuk ezt a költséges divatot a villámkerekű automobilon tova robogó amerikai misseknek, mi pedig elégedjünk meg a szerényebb prémfajokkal.

De okvetlen érdekesnek kell találnunk a «high life»-nak ezt a divatját, a mely egyszersmind szenzácziós újdonság is. A kabát szabása félbő,

Hegedüs Rózsika amateur fényképe után.

JÓKAY KÁROLY.

watteau-ránczczal a hátán. A magas gallér, a hajtókák, valamint a pagode-újjak kézelői hosszúszőrű skungsból készültek. Elől három mozaikgombbal csukódik.

Második képünk egy bő, rövid kabátot mutat, fekete szőrméből szabva. Ezt a façont rendkivüli divatosnak jelölik a párizsi divatczégek s nálunk ezeknek képviselői, a Monaszterly és Kuzmik utódai. Ennek stuart-gallérja van, pagode újjai és széles hajtókái.

Az utczai ruhák szabása most kissé határozatlan. Ingadozik ama két véglet között, a melyet az uralmát makacsul fentartó uszályos alj és a rövid szoknya teremt. Nehéz e kérdésben elvállalni a döntő szerepet Mert míg a hosszú ruha mellett tagadhatlanúl és erősen érvel a benne kifejezett, méltóságteljes elegánczia, addig a rövid ruhát teljesen méltó vetélytársává emeli annak kecsessége és czélszerűsége. Mennyi baczillus maradna az utczák és termek porában, ha nem zavarná fel nyugalmát a selyemuszály!

Bemutatott divatképünk még az uszályos gárdából való. Szürke posztó a szövetje, fekete bársonysávokkal diszítve. A derék reversalakú gallérral, elől kettős hajtókákból alkotott betét, ugyancsak fekete bársonynyal szegve; a közepén hosszas bársonycsokor, a két csücskén pedig fekete selyemből bogozott csüngők. A derék különben bolero-szabású, s alóla sűrün leránczolt, fekete selyemöv látszik. Pagode-újjak bársony szegélyjel, mely alól bőven kidudorodik a mintás bársonykézelő. Hozzá széles, szürke amazonkalap tartozik, a feje búbjára tűzött, hosszú tollal.

A második toilette szövetjét a most annyira kedvelt zibeline adja. Ez a selyemfényű és puhaságú szövet kiválóan alkalmas a mostani ruhákhoz, a mennyiben azok megkövetelik az antik tógákhoz hasonló redőzetet. Azok pedig csak selyempuha, vastag szövetből omolhatnak alá művésziesen. Ez a ruha különböző paszománnyal van diszitve s ennél fogva ránk nézve különösen érdekes.

Erdélyi fényképe után.

KERÉKGYÁRTÓ ÁRPÁD.

A francziа divatlapok ugyanis most mint legnagyobb ujdonságot emlegetik a «magyar ruhákat». Mindenesetre nem kicsinylendő, a mikor a korlátlan hatalmú, párizsi divatmatadorok elismerik, hogy «divatképes» a magyar izlés. S ezt a mi kedves paszományunknak köszönhetjük, a melyet oly soká ott feledtünk szépanyáink levendula illatos pruszlikjain és mentéin. Hátha mi is viselnők ismét a vitézkötést, a melynek a divatos «magyar» ruhák a nevüket köszönhetik?

S. Bella.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «Nagy Képes Világtörténet» új kötete. A Franklin-Társulat és a Révai-testvérek e nagyszabású vállalatának most jelent meg tizedik kötete «*A forradalom és Napoleon kora*» czímmel. (Ára 16 korona.) A kötet szerzője az egész vállalat szerkesztője: *Marczali* Henrik, a ki nagy szakavatottsággal s irói készséggel tárgyalja a történelemnek e ránk nézve kiváló érdekkel biró részét.

Könyvét négy részre osztotta. Az első részben a forradalom előzményeit adja elő: azokat a szellemi mozgalmakat, melyek az emberiség világfelfogását gyökeresen megváltoztatták, majd II. József császár uralkodását, s ennek a nemzetünk életére is nagy fontosságú intézkedéseit, melyek a nemes törekvésű s alapjában véve mégis elhibázott életű uralkodót a XVIII. század legérdekesebb történeti egyéniségeinek sorába emelték s végül az európai tengeri hatalmak szervezkedését, az angol gyarmatbirodalom megalapítását s az éjszak-amerikai függetlenségi harczot. A második rész, miután Franczіaországnak XVI. Lajos alatti állapotát vázolja, a forradalom kitörését, a forradalmi Franczіaországnak a többi európai államokhoz való viszonyát s a rémuralmat írja le Robespierre bukásáig, közben Lengyelország bukását is kellően megvilágítva. A harmadik és negyedik rész Napoleonnak az egész újabbkori történetben páratlan pályafutását írja le, kezdve az olaszországi háborúval, melyben Bonaparte tábornok először tünik fel, mint a jövő ember s végezve Waterloón s a Szent-Ilona szigeti fogságon. Ilyen behatóan és részletesen ezt a korszakot magyar nyelven még egy munka sem tárgyalta. Az európai államok politikai és társadalmi állapotai ma is azokra az alapokra vannak fektetve, a melyeket az e könyvben előadott események vetettek meg s ez adja meg nekik a mai olvasóra nézve a nagy érdekességet. Marczali széleskörű tájékozottsággal, a tudomány magas színvonalán álló szempontok szerint dolgozta fel roppant bőségű anyagát s előadása is élénk, világos, átteкinthető, úgy, hogy könyve, a mily nyeresége történeti irodalmunknak, ép oly vonzó és tanulságos olvasmány a nagy közönség számára. Fokozzák a mű értékét az illusztrácziók, melyek nagy gonddal és ízléssel vannak megválogatva. A fontosabb események s nevezetesebb szereplők képei híres egykorú művészek festményei, rajzai, metszetei után készültek s művészi szempontból is kiváló becscsel birnak; ezeken kívül még számos térkép, facsimile stb. is magyarázza a szöveget. A képek közül mai számunkban közlünk néhányat, melyek a franczia forradalom idejére vonatkoznak s egykorú jeles művészek művei: *Corday* Sarolta ritka szép kivitelű arczképét, *Mária Antoinette*, a szerencsétlen királyné egy kevéssé ismert képmását és egy megkapó képet *Nelson* haláláról.

Nelson. A vakmerő tengerész bátorságnak és a lángoló hazaszeretetnek legendás hőse minden időkben, a mig az emberiség becsülni fogja a férfias erényeket. Voltak válságos idők, a mikor ő rajta fordult meg Angolország sorsa. És Nelson a legnagyobb veszedelem óráiban, a mikor Napoleon szorongatta a szigetországot, valóságra tudta váltani a reménységet, a melyet honfitársai hozzáfűztek. Megsemmisítette a franczia imperátor hajóseregét és ezzel lehetetlenné tette, hogy a világhódító Albion földjén is meghordozza diadalmas lobogóit. A trafalgári tengeri csata volt az első lépés Napoleon bukása felé. De Nelson nemcsak mint tengeri vezér nagy; jelleme is magasan a közönséges emberek fölé emeli őt. A kötelességteljesítés egyik mintaképe ez a babérkoszorús admirális, a ki a trafalgári győzelmes csatában kapott sebébe belehalva, ezekkel a szavakkal lehelte ki lelkét: *Megtettem kötelességemet. Nelson* a «Victory» nevű tengernagyi hajóról intézte a csata sorsát. A «Victory» a «Redoutable» franczia hajót támadta meg, mely utóbbi heves ágyuzás után már épen meg akarta magát adni, midőn hátulsó árbocza kosarából egy lövés a fedélzeten fényes egyenruhájában rendelkező Nelsont eltalálta. A golyó vállrojtját érte s így haladt be testébe. A hős arczra bukott. De hidegvérét megtartotta s még parancsot adott, hogy a kormányrúd ellőtt kötéleit állítsák helyre. Midőn levitték a fedélzetről, akkor is folyton a csata folyásáról kérdezősködött. És nemsokára már jelenthették neki a fényes

SZIBÉRIAI CSIKÓBŐR-BUNDA.

győzelmet. Ezután rohamosan gyöngűlt s három órával megsebesülése után, délután fél ötkor kiszenvedett. Holttestét Londonba szállították s a Szent Pál templomában temették, hol, valamint a Trafalgar hegyfokon szobor hirdeti emlékezetét. — Az ifjúság nem találhat szivére és jellemére nemesebb hatást gyakorló olvasmányt, mint Nelsonnak *Southey* Róbert által költői szárnyalással, angol lelkesedéssel megírott életrajzát. Derék munkát végezett tehát Reményi Antal, a nagy szakavatottsággal, kitünő tollal megirott tengerészeti dolgozatairól ismert nevű írónk, a mikor jó magyarsággal lefordította Southey érdekes és tanulságos könyvét. A könyvet a Magyar Tud. Akadémia Könyvkiadó Vállalata adta ki.

Martos Ferencz: Titánia; *költemények. Budapest, 1902.* Hat esztendő (1896—1902) óta írt költeményeit gyűjtötte e kötetben össze a szerző, a ki 1896-ban megjelent első verskötetével figyelmet keltett tehetsége iránt. E második könyv, bár jelentékenyebb fejlődés nem mutatkozik benne, nem méltatlan az elsőhöz. Martos a formában csínra, a nyelvben fordulatosságra és simaságra törekszik; verseit bizonyos tartózkodás jellemzi, mely mintha félne az érzések őszinte, szabad nyilvánításától, erősebb kitöréseitől; inkább finom árnyalásait keresi az érzelmeknek, mint mélységüket és erejüket. Nagy ritkán fordúl elő nála egy-egy merészebb hang, a szív egy-egy erősebb dobbanása. Ez a mérséklet szinte túlságba megy; elvész benne az őszinte közvetlenség s gyakran modorosságra vezet. A kötet elején három verses elbeszélést találunk, romantikus felfogású történeteket a munkások, a modern társaság s a régi Velencze életéből. Sok csinos lírai részlet van bennük, de szerkezetük szétfoly, alakjaik elmosódnak s bizonyos homály van bennük, a melytől nem látjuk világosan, mi az a czél, melyet a szerző a bús történetek elmondásával el akart érni. A többi négy részben (szerelem, vadászképek, alkalmiak, úton-útfelen) lírai verseket találunk. A szerelmi versek többnyire elegikus hangú ábrándozások, könnyen múló fellobbanások, kedves visszaemlékezések szülemények; van bennük bizonyos gyöngédség, de a benyomás, a melyet tesznek, múlékony. A vadászképek természeti rajzai kissé halványak; a szerző nem tud igazi benső közösségbe jutni a természettel; az alkalmi versek között van egy pár figyelemre méltó lendületű hazafias strófa. Az utolsó részben vegyesen vannak genre-képek, elmélkedések. Néhány fordítás is van a kötetben, különösen a Poe Edgarból valók sikerültek. A 176 lapnyi könyv az Athenaeum kiadásában jelent meg, igen csinosan kiállítva. Mutatványúl a következő verset közöljük belőle:

Sugárzó téli éjszakában . . .

Sugárzó téli éjszakában,
Sötét utczák kihalt sorában,
Gyér lámpafény beteg ködében,
Megyek álomba', megyek ébren.
Suhannak itt-ott boldog párok . . .
Valakit várok.

Ó, vártam őt sugárzó nyárban
És méla őszszel, mindhiában.
Vártam virággal, vártam dallal:
Virág elhervad, ének elhal.
Bolondság! — mondják jóbarátok —
Sebaj, én várok.

Mert jól tudom, hogy egyszer eljő,
Megérint, lopva, mint a szellő.

RÖVID KABÁT FEKETE SZŐRMÉBŐL.

Hozzám suhan, vállamhoz lebben
Könnyű tavaszi öltözetben,
A ki után oly rég sovárgok,
Vaj' meddig várok?

Régi Magyar Könyvtár. E hasznos magyar irodalomtörténeti vállalatból, melyet *Heinrich* Gusztáv szerkesztésében a Franklin-Társulat ad ki, két új füzet jelent meg.

Az egyik füzetben *Balassa* József adja ki *Kazinczy Ferencz* «*Tövisek és virágok*» czímű, a nyelvújítás korabeli irodalmi és művelődési mozgalmak ismeretére nagyon fontos s költői becsre is értékes epigramma-gyűjteményét. A bevezetés tanulságosan mondja el az epigrammák keletkezését, a jegyzetek megismertetnek az egyes darabok megértésére szükséges adatokkal, a függelék pedig Kazinczynak e művei tervezett második kötetéhez irt bevezetését s az egykorú irók bírálatait közli. A 100 lapra terjedő füzet ára egy korona. A másik füzetben «*Protestáns iskoladrámák*» czím alatt *Bernáth* Lajos tizennégy eddigelé ismeretlen iskolai drámát gyűjtött össze, melyeket egykor a protestáns iskolák növendékei adtak elő. A drámákban irodalom- és művelődéstörténeti fontosságuk mellett sokszor költői részletekkel találkozunk s sok tekintetben új világításban mutatják a magyar iskolai dráma történetét. A kiadó 41 lapra terjedő magvas bevezetést irt hozzájuk, melyben kimutatja, hogy a XVI. század közepétől a XIX. század végéig a protestáns iskolákban rendszeresen játszottak iskolai drámákat, még pedig többnyire magyarúl. A becses gyűjtemény ára négy korona.

A «Király-idillek», *Bródy* Sándornak a Nemzeti Szinházban nemrég előadott három történeti darabja könyvben is megjelent a Pallas-Részvénytársaság kiadásában, díszes kiállításban.

«Gúnyos mesék» czímen csinos kiállítású, szines, szeczessziósan rajzolt czímlappal ékesített könyv jelent meg a Singer és Wolfner czégnél; szerzője a *Garas* álnévbe burkolózik. Tiz «mese» van benne, élénken, szatirikusan írt történetek, nem az elbeszélések szokott modorában, hanem a formában is ujságra törekedve. Valamennyi a szerelmet igyekszik különböző szempontokból megvilágítani s elmés ötleteivel és fordulatos előadásával is érdekes olvasmányt nyújt s a szerző irói tehetségéről tanúskodik.

A halálból visszatért és egyéb elbeszélések. Ezen czím alatt három hosszabb elbeszélés jelent meg *Kósa* Rezső tizennégy ívre terjedő most megjelent kötetében. A könyv ára 3 korona.

«Pirkadás» a tolnamegyei kör évkönyve; szerkesztették *Koritsánszky* Ottó és *Illyés* Kálmán. A 146 lapos évkönyvben tizenhat közlemény, visszaemlékezés, vers, elbeszélés, stb. van, különböző szer-

UTCZAI RUHÁK.

Étkezés sűrített ételekkel.

C B A

Az ember testének s az általa egy év alatt elfogyasztott ételeknek aránya: Egy rendes nagyságú ember *(A)*; a sűrített táplálék *(B)* és a mai közönséges táplálék *(C)* arányának feltüntetése.

Egy hétfogásos ebéd sűrített ételekből.

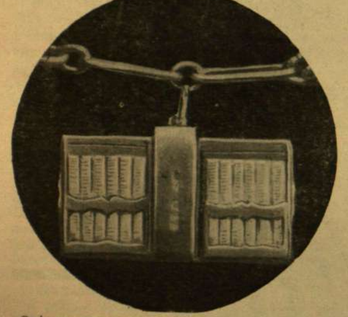

Gyógyszertár sűrített gyógyszerekből; óralánczon viselhető. (Eredeti nagyság.)

rímeket csoportosított, hanem az egyes szavakat hangzásuk szerint osztályozta, egyszersmint azonban e rímszótár nyelvtani példatárul is szolgálhat. Mindkét füzet a Dobrowszky és Franke bizományában jelent meg.

Uránia-színház. Deczember 20-án az Uránia-színházban a nagy ünnepek hangulatához hozzáilleszkedett *Hock* János műve, a «*Megváltás*». A szerző darabjában költői felfogással és érzéssel tárja elő a teremtéstől a Megváltó születéséig az emberiség történetét, küzdelmeit, a vallásból merítve magyarázatot és vigasztalást. A darab látványos része műtörténelmi remekekkel magyarázza a szöveget; százegynyolczvan színes vetített kép követi egymást.

Az első felvonás a vizözönig kiséri az emberiség történetét; a második a patriarkhákat, prófétákat és Izrael fénykorát ismerteti. A harmadik felvonás a romlás korszaka, melyben a zsidó nép szétszüllik, Róma fertőbe süllyed s csak a Messiás emeli föl az emberiséget. Minden felvonást bevezetés előz meg, s a képeket magyarázó szöveg kiséri. *Hock* János maga olvasta föl az első előadáson a szöveget. A vetített képek közül különösen szépek az Ó-Testamentomból valók, nagy művészek festményei után. A régi egyházi zenét is hatással használta föl Hock János, kit az előadás során sokszor tapsoltak zajosan.

Népszínház. Deczember 20-ikán a Népszínház jó hatással mutatott be egy eredeti operettet. Az új énekes darab czíme «*Bob herczeg*»; szövegét *Martos* Ferencz egy verses elbeszéléséből *Bakonyi* Károly dolgozta föl a színpadra elég mozgalmasan, elég tarkán, mulatságos és érzékeny részletekkel. *Huszka* Jenő, a zene szerzője végzett legsikeresebb munkát. Eddig hangverseny-dalokat, zenei apróságokat szerzett, egy bohózathoz is írt zenét. Ezúttal mint a könnyű zenére hivatott tehetség mutatkozott be.

Az operette hőse a fiatal Bob, a vidám utczai énekes, a ki nem más, mint György herczeg, kire Anglia trónja vár. Az udvar czeremóniái közül éjjel kiszökik s egy kis ház előtt énekel és pengeti gitárját, a hol Annie lakik, a szép, egyszerű lány. Szeretik egymást és Bob herczeg mindent megtesz, még a londoni utczai népet is föllázítja, hogy Annie legyen a felesége s Annie férjhez menetelét is megakadályozza. A szerzők szemmel láthatólag rajta voltak, hogy a főszereplben *Fedák* Sári bemutathassa vidámságát, alakító erejét, elmésségét, táncos mozdulatait, sőt hatásos öltözeteket is. A művésznő a suhancz és királyfi kettős alakját minden jelenetében hatásosan játszotta és énekelte; sikerét a közönség zajosan ismerte el. A tetszetős, kellemes zene melegséggel, érzéssel és ízléses hangszereléssel kiséri a regényes történetet. *Ledofszky* Gizella a szerelmes Anniet játszotta. *Kovács* Mihály pedig a fő férfi szerepet. A kisebb szerepek is jól voltak betöltve. A szerzőket minden felvonás után kitapsolta a közönség.

A Népszínház ujdonságát deczember 22-ikén *József Agost* főherczeg és neje *Auguszta* főherczegnő is végig nézték. *Porzsolt* igazgató bemutatta a főherczegi a párnak darab zenéjének szerzőjét, *Huszka* Jenőt, a kit a főherczeg szíves szavakban üdvözölt sikeréért.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia deczember 22-én báró *Eötvös* Loránd elnöklésével összes ülést tartott, melynek egyetlen tárgya *Vargha* Gyula emlékbeszéde volt Jekelfalussy József rendes tag, az országos statisztikai hivatal volt igazgatója fölött.

Vargha Gyula, mint Jekelfalussynak a hivatalban utóda és sok éven át buzgó munkatársa, a leghivatottabb arra, hogy néhai főnöke pályafutását és tudományos munkásságát méltassa. *Jekelfalussy* régi nemesi családból származott. Atyja gömörmegyei nagybirtokos volt, de később vagyonát elvesztette. Legifjabb gyermeke: József épen az aradi gyásznapon, 1849 október 6-án született. A jogot a budapesti egyetemen végezte. A statisztikai hivatalba 1871-ben lépett be mint fogalmazó gyakornok s végig ment a ranglétra összes fokozatain: volt segédfogalmazó, fogalmazó, titkár, osztálytanácsos és végül 1892-ben a hivatal igazgatója. Nemcsak pontos, szorgalmas, katonás fegyelmet tartó hivatalnok volt; de szorgalmas és tehetséges statisztikai író is, kinek munkássága a statisztikának csaknem egész mezejére kiterjedt. Elismerésül az Akadémia 1883-ban levelező, 1892-ben rendes tagjául választotta meg. 1901 telén hunyt el. Egyetlen gyermeke, egy viruló ifjú leány, néhány héttel ezelőtt összeégett s úgy halt meg. A szépen irt emlékbeszédet tetszéssel fogadták. A felavatáson jelen volt Láng Lajos miniszter is. Az ülés végén a titkár Kerékgyártó Árpád halálát jelentette be; az Akadémia részvétiratot küldött az elhúnyt családjának.

A

VASÁRNAPI UJSÁG

50. évfolyam. **1903. évi folyama.** *50. évfolyam.*

A «Vasárnapi Ujság» *a jövő 1903. évvel immár fennállásának* **50**-*ik esztendejébe lép.*

Alapításakor czélul tüzte ki, hogy a nemzeti érzést ápolja, az irodalom felvirágzását munkálja, az ismereteket terjessze. S hogy e czéljai felé jó úton indult, mutatja az a rendkivüli pártolás, melyben a magyar közönség mindjárt eleinte részesitette és a mely az azóta lefolyt félszázadon át sem csökkent, sőt fokozódott. Megindulása óta hatalmasan föllendült a magyar közélet, nagyot fejlődött az irodalom, minden téren gyorsan haladt előre a müvelődés. Az általános haladással lépést tartva haladt, fejlődött a «Vasárnapi Ujság», *nemcsak* belső tartalmára, *hanem* külső diszére *és* terjedelmére *nézve is, mig elérte* mai nagy terjedelmét s illusztráczióinak mai gazdagságát. *Egyre több és több művészi kivitelü képet közöl, s külső diszének emelesére fölhasználja a nyomdai ipar fejlődését, az illusztráló művészet haladását, a sokszorositó tekhnika újabb vivmányait, hogy a versenyt a nagy külföldi nemzetek hasonló irányú vállalataival is kiállhassa.*

*

MIKSZÁTH KÁLMÁN, nagy népszerüségnek és immár világhirnek örvendő kitünő irónk legújabban mint főmunkatárs lépett be a «Vasárnapi Ujság» szerkesztőségébe, s a vele kötött egyezség értelmében ezentul kizárólag a «Vasárnapi Ujság»-ba fogja nagybecsü szépirodalmi közleményeit irni.

Mikszáth Kálmán a «Vasárnapi Ujság» jövő évfolyama számára nagyobb terjedelmü regényt ir, *Sotrány* czim alatt.

*

A «Vasárnapi Ujság» mint családi lap **a női munkára és divatra** vonatkozó képeket és czikkeket is ad, hetenként «**REGÉNYTÁR**» mellékletet, s minden évben müvészi becsü nagyobb külön képmellékletet; tartalma évenként *több mint 130 ivre* terjed és *több mint ezer képet* közöl évenként.

*

A «Vasárnapi Ujság» *eredeti elbeszéléseket es regényeket képekkel illusztrálva közöl* JÓKAI MÓR-*tól*, MIKSZÁTH KÁLMÁN-*tól*, BAKSAY SÁNDOR-*tól*, RÁKOSI VIKTOR-*tól*, BÁRSONY ISTVÁN-*tól*, GYARMATHY ZSIGÁNÉ-*tól*, VÉRTESI ARNOLD-*tól*, SZOMAHÁZY ISTVÁN-*tól*, SZIVOS BELÁ-*tól*, KAZÁR EMIL-*tól*, *stb. A külföld szépirodalmából a legjelesebbeket válogatja ki: elbeszéléseket és regényeket, szintén müvészi kivitelü képekkel illusztrálva.*

*

A «Vasárnapi Ujság» társlapja a most már 49-ik évfolyamába lépő «**Politikai Ujdonságok**», mely a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállitásban tárja az olvasó elé, ugy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg. A «Politikai Ujdonságok» előfizetői e lap mellett külön dij nélkül kapják a «*Világkrónika*» képes heti közlönyt és a «*Magyar Gazda*» czimü, havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes mellléklapot.

A «**Világkrónika**» hetenként egy iven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdekü napi események részletes magyarázatára szolgáló czikkeken kivül rendesen közöl nagyobb elbeszéléseket, regényeket, utirajzokat, ugyszintén mulattató kisebb közleményeket, stb.

Előfizetési föltételeink:

A «**Vasárnapi Ujság**» negyedévre 4 korona, fél évre 8 korona, egész évre 16 korona.

A «**Vasárnapi Ujság**» a **Világkrónikával** negyedévre 4 korona 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér, egész évre 19 korona 20 fillér.

A «**Vasárnapi Ujság**» és «**Politikai Ujdonságok**» a «Világkrónika» és a «Magyar Gazda» melléklapokkal együtt: negyedévre 6 korona, félévre 12 korona, egész évre 24 korona.

Az előfizetések a «**Vasárnapi Ujság**» és «**Politikai Ujdonságok**» **kiadóhivatalába, Budapest, Egyetemutcza 4. szám** küldendők.

Régi előfizetőink legczélszerübben úgy járnak el, ha czimszalagjaikból, melyek alatt lapjaikat kapják, egyet a posta-utalvány szélére fölragasztva, beküldenek a kiadóhivatalnak. — **Külföldi előfizetésekhez kérjük** a postailag meghatározott viteldijat csatolni.

Gyüjtőinknek a «Vasárnapi Ujság»-ból **10**, a «Politikai Ujdonságok»-ból **6** előfizetett példány után egy tiszteletpéldánynyal szolgálunk.

MI UJSÁG?

* **Mai számunk utolsó a jelen évben,** a kiadó-hivatal a t. előfizetőket megrendeléseik mielőbbi megújítására kéri föl, nehogy a lapok küldésében fennakadás álljon be. A «*Vasárnapi Ujság*» *1902-iki évfolyamának czímlapját és tartalomjegyzékét,* mint rendesen, most is az új-évi 2-ik számunkkal küldjük szét, melyet összes mostani előfizetőinknek megküld kiadóhivatalunk; a «*Világkrónika*» 1902. évi tartalomjegyzékét jövő évi első számunkhoz mellékelve küldjük szét.

* A «**Karácsony**» **czímü díszalbumot,** a mely úgy érdekes és gazdag tartalmával mint művészi kivitelü képeivel és színes képmellékleteivel annyira megnyerte a közönség tetszését, a «Vasárnapi Ujság»-nak nemcsak az 1902. évi előfizetői, hanem az 1903. évre belépő előfizetők is bérmentve megkaphatják *egy korona ötven fillér* kedvezményes árért, mely összeg lapunk kiadóhivatalába (Budapest, IV. Egyetemutcza 4. sz.) küldendő be.

* **Képmellékletünk.** Jelen számunkkal Markó Károly pompás alkotásának, a «Krisztus megkereszteltetése»-nek szines másolatát küldjük meg képmellékletül előfizetőinknek. A reprodukczió a Franklin-Társulat új müintézetében készült, ennek háromszinnyomásos rendszerü lemezeivel. Ez az első alkalom, midőn a «Vasárnapi Ujság» szines nyomásu mellékletet nyujt olvasóinak.

Karácsony ünnepe. A szeretet ünnepe már régen nem csupán a családok ünnepe, hanem a szegényeknek, a nyomorgóknak, az árváknak és elhagyottaknak is enyhülése. Évről-évre nagyobbodó figyelemmel fordul a jótékonyság ezen az ünnepen a szerencsétlenek felé. Az idei mostoha esztendőben a javulás nélküli keresetnélküliségben, a kemény, nagy hidegben, mely hetek óta tetézte az inséget

LUJZA ANTOINETTE HERCZEGNŐ, A SZÁSZ TRÓNÖRÖKÖS NEJE.

és a szegénység keserveit, mely az ünnepekre ismét egész szigorával fordult vissza, ebben a szomoru időben a szivek irgalmára és filléreire valóban állandó a szükség mindenfelé az országban. Az ünnepnek hagyományos hangulata, sugárzó fénye azonban nem hiányzott most sem. A kereskedők kirakata hetek óta pompázott már, a családi tüzhelynél és gyerekszobában fölgyultak a gyertyácskák. A posta tömérdek csomagot szállitott s az utczán ezrivel lehetett látni a vastag papirba kötött csomagokkal sietőket, s a czégek szállító kocsijai vitték szerteszét a hintalovakat, a vázákat, a papirból készült nagy pálmákat. Az aszfalton rongyos kis lány, beburkolt szegény asszony kinál egyszerü csinált virágokat, zöldlevelü füzéreket, czifrán feloltöztetett babát.

Este hét óra után a fővárosnak szokatlan nagy utczai forgalma hirtelen elcsöndesedett. Nyolcz órakor megnéptelenültek az utczák, a villamos kocsik is eltüntek. A hávéházak, sörházak nagy ablakainak homályossága mutatta, hogy ott belül sincsenek sokan. A házak ablakai azonban mindenütt fénylettek, a családi ünnep megkezdődött. Valamint folyt a jótékonyság ünnepe is az árvaházakban, a gyermekkórházakban, az előljáróságoknál, a hol szénre osztottak ki utalványt. A fővárosi közkórházakban az idén is a *szamaritánus egyesület* állitott karácsonyfákat, s több helyen az egyesület hölgyei végezték az ajándékosztást. A magyar gazdasszonyok országos egyesületében, a városi Erzsébet leányárvaházban, a protestáns árvaházban már délután megkezdődött az ünnep. Minden jótékony egyesület előre kiválasztotta, hogy hol tegye ünneppé az ünnepet. Szegény iskolás gyermekek százai jutottak téli ruhához.

A király deczember 23-ikán reggel Wallseéba utazott Mária Valéria főherczegnő családi körébe. Ő Felsége ott töltötte a karácsonyi ünnepeket és deczember 27-ikén tért vissza Bécsbe. Ő Felségét február első napjaira várják Budapestre. Február 7-ikén udvari bál lesz.

Újévi üdvözlések. A királynak szánt újévi üdvözleteket gróf *Apponyi* Lajos magyarországi udvarnagy és neje született *Scherr-Thoss* Margit grófnő deczember 31-én délelőtt veszi át a királyi várban. *Széll* miniszterelnököt új-év napján a szabadelvűpárt most is testületileg üdvözli s a beszédet *Hodossy* Imre tartja a párt nevében.

Az orosz külügyminiszter Budapesten. Gróf *Lambsdorff* orosz külügyminiszter deczember 23-án délben Budapestre érkezett s innen kezdte meg politikailag fontosnak mondott látogatását a szerb és bolgár udvaroknál, a mit a legnevezetesb látogatás, a *bécsi* fejez be. A külügyminiszter inkognitó érkezett Lemberg felől Budapestre a nyugati pályaudvarba. Nem várta senki, mert nem abban az időben jött meg, mikor az orosz főkonzulnak jelezve volt. Lambsdorff a Hungária fogadóban szállt meg s került minden érintkezést. Titkára segitségével elvégezvén leveleit, délután kétfogatú bérkocsiban sétakocsizásra indult s a kocsisnak azt az utasitást mondta, hogy a főváros nevezetesebb épületeihez vigye, ezeket szeretné megtekinteni. Végig kocsizott az Andrássy-úton s megnézte a parlamenti palotát, t a nélkül, hogy a kocsiból kiszállt volna. Este nem ment sehova. Deczember 24-ikén délután 3 órakor utazott Belgrádba, onnan Szófiába megy s deczember 29-ikén Budapesten keresztül Bécsbe megy.

Széll Kálmánfalva. Nagy-Becskerek városához tartozó Felső-Muzslya magyar telep elszakadt az anyaközségtől s mint önálló község a Széll Kálmánfalva nevet vette fel.

Négyszáz egyetemi hallgató tandija. A budapesti egyetem szegény tanulói, kik a tandijmentességet nem nyerhették el, közel négyszázan, deczember 22-ikén mégis beiratkozhattak. A rektor a beiratkozásra még két napi halasztást engedett. Decz. 21-ikén *Brüll* Alfréd háztulajdonos, 15.000 koronát

KÉPTALÁNY.

A megfejtők között a következő négy könyvet sorsoljuk ki:

1. «*Bajza József összes munkái*». Teljes kiadás. Sajtó alá rendezte, életrajzzal és jegyzetekkel ellátta *dr. Badics* Ferencz. Hat kötet vászonkötésben. — 2. *Jókai* Mór «Csataképek 1848—49-ből.» *Kimnach László* rajzaival és *Morelli* Gusztáv metszetével. Diszkötésben. — 3. Ariosto «Örjöngő Loránt»-ja. Forditotta *Radó* Antal. Félbörkötésben. — 4. *Jakab* Ödön «Nyár» czimü költeménykötete diszkötésben.

A «Vasárnapi Ujság» 49. számában megjelent képtalány megfejtése: *A halál nyugalom.*

ajándékozott a tanulók leczkepénzére s az összeget az osztrák-magyar banknál utalványozta. Adományáról értesítette az egyetemi kört, mely az ily módon összegyűlt pénzt kellő ellenőrzéssel szétosztotta s deczember 22-ikén a beiratások az egyetemen meg is történhettek. A tandíjra ekkor összesen 16,985 korona volt együtt. Az ifjúság, hálája kifejezéséül, az Egyetemi Kör elnökének vezetésével, küldöttséggel köszöni meg *József Ágost* főherczegnek, *Wlassics* Gyula miniszternek és *Brüll* Alfrédnak a szegénysorsu ifjak segítését.

Kölcsey Ferencz szobra Budapesten. A szatmári Kölcsey-kör legutóbbi közgyűlésén szóba került, hogy Kölcsey Ferencznek, a «Hymnus» költőjének, a művészi szónoklat és a kritika nagy mesterének máig sincs hozzá méltó szobra Budapesten. Országos mozgalom szükségét hangoztatták és minthogy Chorin Ferencz, a város díszpolgára és volt országgyűlési képviselője buzgólkodik a Budapesten állítandó Kölcsey-szobor érdekében, a közgyűlés táviratilag üdvözölte a munkásságért, a melynek folytatására is megkérte.

Hegedüs Sándor szobra. Kolozsvárról írják: Hegedüs Sándorné, férjének, a volt kereskedelmi miniszternek mellszobrát, mint műkedvelő, agyagból megmintázta. A szobrot az erdélyrészi szépművészeti társaság az őszi tárlaton kiállította és a kik látták, úgy nyilatkoztak, hogy Hegedüs Sándor a megszólalásig el van találva. A polgármester elkérte a szobrot a város részére s a városi tanácsteremben zsoboki márvány talapzatra helyezték el s a legutóbbi tanácsülésen a polgármester ünnepiesen bemutatta a tanácsnak.

A hírlapirók nyugdíj-intézetének *Koburg Fülöp* herczeg 500 koronát adományozott. A herczeg ügyvédje által *Falk* Miksa elnökhöz intézett levélben fölemlíti, hogy a herczeg a minap olvasta a kimutatást, hogy mennyien és mily széles körben érdeklődnek a hirlapirók nyugdíj-intézete iránt. Nem akart ő sem hátramaradni, azért küldi ügyvédje útján a mellékelt ötszáz koronát.

Új ezerkoronás bankjegy. Az osztrák-magyar bank az ezerkoronás bankjegyek kibocsátását 1903. január 2-án kezdi meg. Az új bankjegy 192 milliméter széles és 128 milliméter magas, mindkét oldalán vízjegy nélküli papirra van nyomtatva, az egyik oldalon magyar, a másikon német szöveggel. A magyar szövegű oldal kizárólag magyarúl, a német szövegű oldal ellenben nyolcz különböző nemzetiség nyelvén hírdeti a bankjegy értékét. Az ezerkoronás bankjegygyel az osztrák-magyar bank a korona értékű bankjegyek minden megállapított sorozatát kiadta már. Az ezerkoronás bankjegyek kiadásával bevonják a most forgalomban levő 1000 forintos bankjegyeket, melyeket 1904. junius 30-ig fogadnak el.

Nagy földrengés. A közelebbi idők a föld alatt működő rejtélyes erők háborgásának szokatlan tanúságait adják. Emberemlékezet óta pihenő vulkánok roppant pusztítással törtek ki. A földrengések rombolásai járulnak még a titokzatos elemi csapásokhoz. A földrengések legújabb színhelye Közép-Ázsiában Turkesztán. Deczember 16-ikán a *forganai* kerületben levő *Andishan* várost a földrengés elpusztította. A vasuti állomás épületei is összedőltek és a vasuti töltések mindenütt meg vannak rongálva. Az Oroszországból érkező hirek szerint több mint kétezer emberélet veszett el az összecomlott házakban. A lakosság hajléktalan és sokat szenved a téli hidegtől.

«A párbajellenes mozgalom egy vértanuja» czímmel lapunk november 30-iki (48-ik) számában egy külföldi folyóirat nyomán közlött czikkünkhöz egy az ott leirt dolgokat részletesen ismerő olvasónktól helyreigazító megjegyzéseket kaptunk, melyekből kiviláglik, hogy az említett czikkben leirt eset nem végződött tragikusan, a mennyiben az ott szereplő Czanov bolgár hirlapiró nem esett el a párbajban. Czanovnak a czikkben említett «végrendelete», melynek részletei czikkünkben helyesen vannak reprodukálva, mint egy hirlap melléklete került nyilvánosságra.

* **Csatorna az orosz fővárostól a Fehér-Tengerig.** A vizi közlekedési útat minden állam fejleszti. Oroszországban *Glukovsky* mérnök, a vasuti és hajózási-bizottság elnöke óriási csatorna tervét terjesztette az államtanács elé. A csatorna Szent-Pétervárt kötné össze a Fehér-Tengerrel az Onega- és Ladoga-tavak fölhasználásával. Glukovszky azt ajánlja, hogy a munkálatokat Pétervár alapításának kétszázadik évfordulóján kezdjék meg és hogy a csatornát Nagy Péter után nevezzék el. A kormány pártolja a tervet.

* **Európa legéjszakibb vasutja.** A napokban adták át a forgalomnak Európa legéjszakibb vasutját, a Gellivara-Ofotent vasutat, a melynek az a czélja, hogy a norrbotteni (Svédország) dus ércztelepekről közvetítse a kivitelt Norvik norvég kikötőbe. A vasut építésének terve már husz esztendős, de a kivitele nagy nehézségekkel volt összekötve. Igy csupán a norvég részen 41 km. hosszúságú úton nem kevesebb, mint tizenhét alagutat kellett építeni. A svéd rész a határig 229 km. hosszú és útját három alagut szakítja meg.

* **Léghajók versenye.** Az ismeretes léghajós *Santos Dumont* kihívta a *Lebaudy-testvéreket* kormányozható léghajóval való versenyre. A díj kétszázezer frank, mely összegből Santos Dumont huszonhétezer frankot már letett. A versenyt 1903. márczius hónapjában tervezik.

* **Xerxes hajóhada.** A görög kormány azzal a tervvel foglalkozik, hogy kutattasson Xerxes perzsa király hajóhadának a maradványai után Szalamisz szigete mellett a tenger fenekén. A perzsa király hajóhadát 2300 évvel ezelőtt semmisítették meg a görögök. A kutatást a hidroskóp nevű szerszámmal végzik s remélik, hogy kutatás közben megtalálják azt a hajót is, a melyen Pompejus az Athénben feloglalt műkincseket Rómába küldte s a mely 1950 esztendővel ezelőtt hajótörést szenvedett.

CSALÁDI VISZÁLY A SZÁSZ URALKODÓHÁZBAN.

Sokat beszélnek most a lapok arról a nagy feltűnést keltő esetről, hogy Frigyes Ágost szász trónörökös neje, *Lujza* főherczegnő hirtelen elhagyta férjét, olyan körülmények között, melyek kétségkívül a házastársi viszony végleges felbomlását vonják maguk után.

A trónörökösné IV. Ferdinánd főherczeg, toszkánai nagyherczeg legidősebb leánya s 1891-ben ment nőül a szász trónörököshöz. A házasság az utóbbi időben nem volt boldog, bár a hitvestársak közti egyenetlenségről csak a leginkább beavatott udvari köröknek volt tudomása. Hozzájárult ehhez, hogy a vidám természetű trónörökösné nem igen tudott beleilleszkedni a drezdai királyi udvar szigorú szellemébe. Ezért a herczegnő az utóbbi időben ritkábban tartózkodott a szász fővárosban s legszivesebben Salzburgban, szüleinél időzött. Deczember első hetében is ide utazott s onnan e hó 11-ikéről 12 ikére forduló éjszakán eltávozott, a nélkül, hogy hozzátartozóit erről s útja végczéljáról tudósította volna.

Később hirek szerint előbb Münchenbe, onnan pedig Genfbe ment, a hol egy franczia nyelvmester társaságában van most is. Ennek a nyelvmesternek a személye már előbb is egyik főforrása volt a trónörökös házaspár viszályainak s féltékenységi jeleneteinek. A szász királyi családot nagyon lesújtották ez események, melyeket a nagyközönség előtt eltitkolni nem lehetett. E miatt a drezdai udvar lemondott az összes tervezett ünnepélyekről s a szokásos újévi fogadás is elmarad.

Lujza Antoinette főherczegnő 1870-ben született. Házasságából három fiú és két leány származott, a kik közül a legidősebb, *György* herczeg kilencz éves.

A trónörökösnével együtt távozott el Salzburgból a szülei háztól fivére, *Lipót Ferdinánd* főherczeg s a hirlapi tudósítások az ő elutazását is regényes szerelmi történettel hozzák kapcsolatba. A főherczeg, a ki IV. Ferdinánd toszkánai herczeg legidősebb fia s jelenleg 34 éves, a közös hadseregben alezredesi rangot visel, de egy idő óta rendelkezési állományba volt helyezve. Mint most széltében tárgyalják, már régebben szerelmi viszonyban volt egy bécsi színésznővel, a ki most vele utazott. A hirek szerint már bejelentette a bécsi udvarnál, hogy minden szüleitési elöjogáról, lemond s nőül szándékszik venni a színésznőt. Lipót Ferdinánd főherczeg is Genfben tartózkodik.

HALÁLOZÁSOK.

Ásvai Jókay Károlyt, nagy költőnk bátyját Hathalmon érte a csöndes halál deczember 19-ikén leányának, Ihász Lajosné szül. Jókay Etelkának családi körében. Jókai Mórt, ki meleg szeretettel ragaszkodott bátyjához, fivérének halála annyira megrendítette, hogy ágyban fekvő beteg lett s a temetésre el nem utazhatván, maga és neje nevében koszorút küldött koporsójára. Számtalan részvéttávirat érkezett a gyászoló családhoz az ország minden részéből. Az elhúnytat Jókai Móron kívül fia dr. Jókay Géza, két leánya: Jolán, Hegedüs Sándorné, és Etelka, Ihász Lajosné férjeikkel, továbbá öt unokája és két dédunokája gyászolja, utóbbiak Hegedüs Loránt képviselő gyermekei. Hegedüs Sándor családjával együtt leutazott a temetésre. Hathalmon deczember 21-ikén délelőtt ment végbe a rövid egyházi szertartás. Onnan a holttestet Komáromba szállították, hol 22-ikén délután nagy részvét közt temették el a családi sirboltba.

Dr. Gerevich Emil, a kassai állami főreáliskola igazgatója, a kassai tanári kör elnöke, 49 éves korában meghalt Kassán. A magyar tanügyi irodalom egyik hasznos munkása és kiváló tanár volt. Több matematikai szakmunkát irt és állandóan dolgozott a napilapokba is.

Báró Krafft-Ebing Rikárd, a gráczi, majd a bécsi egyetem híres tanára, az elmebajok búvára meghalt deczember 22-ikén Gráczban, 62 éves korában. Az elmebajok gyógyításában, az elme betegségeinek a bűntettekre nyilvánuló megfigyeléseiben szerzett nagy érdemeket. Krafft-Ebing 1840-ben született Mannheimban s a híres bécsi Billroth tanár mellett volt tanársegéd. 1864-ben már mint segédorvos működött az illenaui tébolydában. 1873-ban gráczi egyetemi tanár s tébolydai igazgató. 1889-től a bécsi egyetem tanára s az elmegyógyászati klinika igazgatója lett.

Temple, canterbury-i érsek, Anglia legelső egyházi méltósága, deczember 23-ikán meghalt. A canterbury-i érsek, a ki Anglia egyik legelőbbkelő családjából származott, koronázta meg a nyáron VII. Edvárd angol királyt. Az ősz egyházfejedelem már akkor igen gyönge és beteges volt s az egyházi szertartás alatt el is ájult egy pillanatra, de azért befejezte a szertartást.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Sturk Dániel, a kuczurai ev. egyháznak 65 éven át volt buzgó lelkésze, a bácszerémi esperesség kiérdemelt főesperese, életének 90-ik évében. — Véber Antal, kegyes tanítórendi gimnáziumi igazgató-tanár és házfőnök, 47 éves korában, Kis-Szebenben. — Marillay Károly, 48-as honvédhuszár, Szolnok-Dobokamegye nyug. árvaszéki ülnöke, 75-ik évében, Déván. — Kailinger Zsigmond, orvos, a ki a szabadságharczban mint ezredorvos vett részt, 90 éves korában, Szentesen. — Krenosz Károly, nyug. altábornagy, 74 éves korában, Sopronban; 1848-ban soproni ev. liczeumi tanulótársaival beállt honvédnek, s Világos után büntetéskónt az osztrák hadseregbe osztották be közlegénynek, a hol gyorsan haladt és már fiatal korában elérte a tábornoki rangot. — Szabó Jenő műegyetemi hallgató, élete 22-ik évében, Budapesten. Kiterjedt rokonság gyászolja, köztük nagybátyja: kitünő történetirónk, Károlyi Árpád, a bécsi udvari és állami levéltár aligazgatója. — Bethlen István Abbáziában, hol nejével, Visontai Kovács Szidóniával időzött; fájdalmas betegsége miatt revolverlövéssel vetett véget életének, egy csónakban a tengerre kievezve. — Panián György, a régi határőrvidék egyik ismert embere, temes-kubini vámszedő, ki az első magyar tanítót vitte T.-Kubinba, s kit jószivűségéért messze környéken szerettek, 60 éves korában. — Lesskó Pál, m. kir. adótárnok, 59 éves korában, Besztercebányán. — Dr. Szilágyi Dezső, orvos, Gyulafehérváron, 34 éves korában. — Halmai Zsigmond, ismert buda-pesti bankár, ki a Hungária éttermében hirtelen roszúl lett s ott meghalt. — Csákly János, 48-as honvéd-főorvos, életének 80-ik évében Vésztő községben, a hol a szabadságharcz után 48 évig volt a község főorvosa. — Sebők Árkád, aranymisés pap és perjel, a pannonhalmi Szent-Benedek-rend tagja, Bakonybélben. — Soltész Nagy Albert, a miskolczi függetlenségi párt volt alelnöke, takarékpénztári igazgató, Soltész Nagy Kálmán országgyűlési képviselő öccse, Miskolczon. — Keszthelyi Nándor, budapesti polgár, Keszthelyi Ernő hirlapiró édesatyja, 64 éves korában. — Bokor Dénes, uradalmi főerdész, megyebizottsági tag, 36-ik évében, Pécsett. — Kutsera Mihály, a Margitpark-kávéház tulajdonosa, Budapesten, 66 éves korában. — Pajkossy László, 48-as honvéd, Zemplénmegye nyug. útbiztosa, Koskóczon. — Portik Lajos, volt pestmegyei bizottsági tag, 48-as honvéd, ki ágyában égett össze, Budapesten. — Jankulov Radoszláv, nyug. honvédőrnagy, 49 éves korában, Fehértemplomban. — Id. Rohonczy István, 40 éves korában, Székesfehérváron. — Gönczy Lajos, nyug. mexikói kapitány és nyug. m. kir. államvasuti ellenőr, 65-ik évében, Szegeden. — Graser Károly, nyug. fővárosi tisztviselő, 36 éves korában, Budapesten. — Neuber Jenő, temesvári államásfőnök, vasuti felügyelő, 49 éves korában.

Özv. Tauffer Károlyné, szül. Hints Teréz széles körben tisztelt matrona, Tauffer Vilmos budapesti egyetemi tanár édes anyja, 77 éves korában Déván. — Szücs P. Lajosné, szül. S. Tóth Terézia 62 éves korában Mezőtúron. A fáradhatatlan, jószivű, derék nőt nagyszámú rokonság gyászolja. — Özv. Herepei Károlyné szül. Krizbai Dezső Katalin 92 éves korában, Vizaknán. — Tripolszky Lászlóné, szül. Komlóssy Helén, a bácstiszai ármentesitő társulat igazgatójának neje, Óbecsén. — Özv. Schlik Bernátné, szül. Nagy Rozália 86 éves korában Esztergomban. — Özv. Gergolovits Mátyásné, szül. Abaffy Emma 51-dik évében Budapesten. — Özv. Barabás Norbertné, szül. Székely Ágnes 74-dik évében Szászvárosban.

Szerkesztői üzenetek.

Budapest M. K. Azon kérdésre, hogy mennyit kereshet egy tengeri személyszállító hajó egyszeri amerikai útjával, határozott számokkal felelni már czéak azért sem lehet, mert hiszen ez a hajó nagyságától, az utasok számától és sok más egyéb körülménytől függ. Hanem tájékozásúl szolgálhat az «Oceanic» nevű tengeri gőzös egy útjáról közölt kimutatása. E szerint ez a nagy hajó a mult nyáron egyik útján 357 első osztályú utast szállított 38 cseléddel, továbbá 359 másodosztályú és 1300 harmadosztályú utast, a kik összesen 603,040 koronát fizettek, a hajó költségeinek pedig 168,000 korona volt. Igy hát egy-egy jól sikerült utazás ugyancsak szépen jövedelmez a hajótulajdonosoknak.

K. A. A legelterjedtebb nyelvek sor szerint ezek: kvanhoa (khinai dialektus) beszéli 240 millió ember; fukien (khinai dialektus) beszéli 150 millió ember; hind 110 millió; angol 109 millió; orosz 96 millió; német 75 millió; franczia 46 millió; bengál 45 millió; spanyol 44 millió; japán 40 millió; olasz 34 millió; kvantung (khinai dialektus) 34 millió; arab és portugál 20—20 millió. Az élő nyelvek száma pontosan meg nem állapítható, mert Afrika s nehány nagyobb délkelet-ázsiai sziget belsejében még sok teljesen ismeretlen nyelv él, köztük olyanok is, a melyeket csak pár száz ember beszél.

A Dunamentéről. Alkalom adtán sorát ejthetjük.

Végrendelet. Mikor . . . Üzöm a szőke . . . stb. Se hideg, se meleg dalok, se nem épen roszak, se nem jók. Efféle vers százával terem országszerte, a nélkül, hogy iróik iránt érdeklődést tudnának kelteni. Hiányzik belőlük az, a mi a versirásban a legfőbb dolgok egyike: az egyéniség.

Őrült. Petőfi hasonló czímü költeményének halvány visszhangja. Az őrültség lelkiállapotának rajza a legnehezebb művészi feladatok egyike, ugyancsak próbára teszi a legnagyobb tehetségeket is: hozzá való erő nélkül a ki belefog, mint a példa is mutatja, megadja az árát.

A szirt. Az efféle allegoria, a melynek a végén ott van a magyarázat, vajmi ritkán szokott sikerülni. Ez még hozzá zavaros is; lelkét ahhoz a tengeri sziklához hasonlítja, a melyen sok-sok hajó szenvedett már törést — hogy kell ezt érteni? Mik azok a hajók? A hasonlat maga is banális, de e mellett nem is valami rokonszenves képzetet kelt, így feldolgozva, a lélekről, a mely ép oly kemény és könyörtelen, mint a szikla.

Zágrábi esték. A gúnyolódás nem szokásunk s ez esetben nem is volna rá ok. Gondolatai, érzései tiszteletreméltók, de nincsenek költői melegséggel megirva s a nyelv is szintelen kissé bennük.

SAKKJÁTÉK.

2307. számu feladvány Salminger J.-tól.

SÖTÉT.

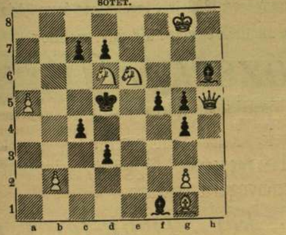

VILÁGOS.

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2290. számu feladv. megfejtése Magner S.-tól.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a. Sötét.*
1. g6—g7	Ke6—f6 (a)	1. ___ ___	Ke6—d5 (b)
2. g7—g8 F	Kf6—g7	2. g7—g8 V †	Kd5—d4
3. Hf1—g3	t. sz.	3. Kb6—a5	Kd4—c3
4. F v. H mat.		4. Fd6—e5 mat.	

b.		*c.*	
1. ___ ___	Ke6—f7 (c)	1. ___ ___	Ke6—d7
2. g7—g8 V †	Kf7—f6	2. Fh7—f5 †	t. sz.
3. Vg8—g6 mat.		3. g7—g8 V mat.	

A 2291. számu feladvány megfejtése Fritsch K.-tól.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a. Sötét.*
1. Vh6—g6	b7—c6 : (a)	1. ___ ___	Kd5—c4 (b)
2. Vg6—c2	t. sz.	2. Vg6—d3 †	Kc4—d3 :
3. V mat.		3. Hc6—e5 mat.	

b.		*c.*	
1. ___ ___	Kd5—c6 : (c)	1. ___ ___	e6—e5
2. Vg6—g8 †	stb.	2. Hc6—e5 :	stb.

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Lipótvárt:* Hoffbauer Antal. — *Bakonyszentlászlón:* Szabó János. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *Fakerten:* Kintaig Róbert. — *A pesti sakk-kör.*

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

Legjobban bebizonyult tápláték egészséges és gyomor-bélbeteg gyermekeknek. Kufeke féle gyermeklisztje. Gyermekek kitünően fejlödnek tőle és nem szenvednek emésztési zavarokban. 9618

HOGY KARCSUVÁ lejunk és egyúttal egészségünketis megerősítsük, használjuk a Pilules Apollo kit, melyeknek gyógyerejü növényekből nyert Vesiculosine Ezenorvositékunk-nak összes előnyei mellett az a nagy előnye is van, hogy ártalmas hatásai nincsenek, mint sok más készítmény. Nem használjuk, hanem egyenesen a táplálkozásra és a szénanyagcserére hatnak. — A túlságos testzsir gyógyításában kivált a «Pilules Apollo» kitünő szabályozók a szervi működést, fiatalítják az idegrendszert és megakadályozzák a testek ismét az ugy-nevezett és erőt. Ez a titka minden asszonynak, ki megakarja őrizni karcsu és fiatalos alakját. A «Pilules Apollo» a legbiztosabb és legveszélytelenebb természetes munkát végző emberkéznek használnak és semmiféle kellemetlen következménnyel nem járnak. A körülbelül két hónapig tartó gyógyítást könnyen lehet tartani és végre is eredményesen teljesnek állandó. (Torlenyesen védett védjegy.) Egy üvegcse ára utasítás sal: K. 6.45 bérmentve; utánvéttel K. 6.75. — **J. Kabiné** gyógyszerész, 5, Passage Verdeau, Paris, IX.e. — Egyedüli raktár Ausztria-Magyarország részére: **Török József**, gyógyszertára, Király-utcza, 12. 9628

Burmester a világhirü hegedü-művész hírjárt **Reményi Mihály** műhangszerkészitőnél, a m. kir. zene-akadémia szállitójánál szerzi be.

Specialista hegedü-javitásokban, melyek a legmüvészieszebben készittetnek jótállás mellett.

A hangfokozó gerenda feltalálója, mely bármely hegedü vagy gordonkába alkalmazva annak sokkal erősebb, szebb és kellemesebb hangot ad.

Budapest, VI. kerület, Király-utcza 44/o.
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 9482

Alapittatott 1865-ben.

A legjobb bel- és külföldi

zongorák, pianinók és harmoniumok

legolcsóbban kaphatók

Heckenast Gusztáv

zongoratermében

Budapest, IV., Gizella-tér 2

(Váczi-utcza sarkán).

Ehrbar udvari zongoragyár
Schiedmayer és fiai stuttgarti udvari zongoragyár
magyarországi egyedüli képviselete. Valódi amerikai harmoniumok. 9720

Nagy kölcsönző-intézet. Árjegyzék ingyen.

Csak 1.75 frt-

ba kerül egy elegáns, legujabb divatu uri vagy női gyürü a cs. kir. fémjelző hivatalban megvizsgálva és fémjelezve. A 14 karátos aranylemez valódi erősre van hangeritve, mi által a gyürük rendkivül erősek. A gyürübe foglalt **pompásan tündöklő excelsior-brilláns** a gyürünek előkelő és értékes külsőt kölcsönöz. Mértéknek egy papirszalagot is elegendő. Szétküldés utánvéttel **KANN IGNÁCZ** által **Bécs, II., Lilienbrunngasse 17.** 9754

+ Sovanyság +

Szép telt testidomok a mi keleti erőporunktól, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodászt kezesség. Orvosi rend szerint. Szigorúan becsületes. Nem szédelgés. Számos köszönőlevél. Ára karbonként 2 kor. 50 fillér. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással.

Hygien. Institut 9771

D. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 13, Königgrätzerstrasse 78.
Főraktár Magyarország részére: Török József, gyógysz. Király-u. 12.

KIVÁLÓ ERŐSITŐSZER. 9528

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld.

SOMATOSE

husból készült és ennek tápanyagát tartalmazó izetlen. könnyen oldódó Albumose készitmény a legkiválóbb

erősitő-szer

gyenge és a táplálkozásban elmaradottaknak, idegmell- és gyomorbetegeknek, betegápolásoknak, angol körban szenvedő gyermekeknek, üdülőknek, nemkülönben

Vas-Somatose

alakjában a

sápkórosoknak

lesz ajánlva as orvosok által. Vas-Somatose nem egyéb 2% szeres összetételü vasat, a milyen alakban a vas az emberi testben van jelen, tartalmazó Somatose.

Somatose rendkivül gyarapitó az étvágyat.

Raktáron van az összes gyógyszertárakban és gyógyanyagkereskedésekben

SERRAVALLO 9397
CHINA-BORA VASSAL

kitünő helyreállító szer **gyengék, vérszegények** és **lábbadozók** számára. Ajánlva és használva orvosi kitüntetésekkel. 1200-nál több orvosi elismerővel.

Kitünő iz.

Kitüntetve több arany és ezüst éremmel.

Árak: 1/2 literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40.

Kapható minden gyógyszertárban.
Serravallo J. gyógyszer. Triesztben.

Vigyázzon asszonyom,

már kissé túlkövér, kövérség pedig vénülést jelent. Vegyen tehát naponkint két

Dragées Thyroïdine Bouty

és nyulánk, fiatal marad, vagy azzá lesz. Ezen drágeskenek 50 drbot tartalmazó üvegje **11 kor.** Bouty Paris, 1 Rue de Châteaudun szivesen válaszol magyarul és németül. A gyógyszer ártalmatlan, az eredmény biztos, ha kizárólag **Thyroïdine Bouty**-t használunk. 9729

Cs és szab. mosóviz lovak részére.

1 üveg ára 2 korona 80 fillér. — 40 év óta az udvari istállókban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatában van nagyobb munkánál elő-és utóerősitőül, liczamoknál, inak merevségénél stb., az idomitásnál kiváló munkára képesitő a lovakat. Csak a fenti védjegygyel valódi. Kapható Ausztr. — Magyarország valamennyi gyógyszertárában és gyógyfükereskedésében. Főraktár: **Kwizda Ferencz János** kerületi gyógyszerész, **Korneuburg**, Bécs mellett. Cs és kir. osztr. magyar, román királyi és bolgár fejedelmi udvari szállító.

Magyarországi főraktár: **Török József gyógyszertára,** Király-utcza 12 és Andrássy-ut 26. 9646

Magyar királyi államvasutak.

Éves bérletjegyek kiadása a magy. kir. államvasutak összes vonalain.

A magy. kir. államvasutak összes saját vonalain, tehát az üzemében levő helyiérdekü vasutak kivételével, az 1903. évre érvényes éves bérletjegyek f. é. deczember hó 1-től kezdve ki fognak adatni.

Ezen jegyek árai: az I. osztályban 1100 K, a II. osztályban 770 K, a III. osztályban 440 korona.

Ezenkivül minden jegyért két korona kiállitási illetéket kell fizetni.

A jegyek árát teljes összegben kell fizetni akkor is, ha a jegy évközben váltatnék is.

Egyes vonalrészeken érvényes jegyek nem adatnak ki.

A bérletjegy kiszolgáltatását csak 8 nappal a megrendelés és a bérletjegy árának beérkezése után lehet igényelni.

Az I. és II. osztályu bérletjegyek valamennyi rendes személyszállitó vonaton a megfelelő kocsiosztályban, a III. osztálybérlet jegyek azonban csak személy- és vegyesvonatokon érvényesek.

Express-vonatokon a bérletjegyek csak az ezen vonatokra nézve megállapitott külön díjszabásban foglalt pótdijak ráfizetésével érvényesek, külön-vonatokon pedig egyáltalában érvénytelenek.

Az éves bérletjegyek a magy. kir. államvasutak A) b) ügyosztályának (Budapest, VI., Andrássyut 73), továbbá a magy. kir. államvasutak központi menetjegyirodájában (Budapest, V., Vigadó-tér 1), az esedékes összeg lefizetése, az ujabb időből származó, látogatójegy alaku, hasonló czélra még igénybe nem vett két arczképp csatolása mellett és a jegyvásárló nevének, foglalkozásának és lakóhelyének (utcza, házszám, emelet, ajtószám) közlése mellett, még pedig irásbeli megrendelés alapján is adatnak ki.

A tulajdonos a két arczkép mindegyikét, az arczképi képes oldalának alján tintával a fényképen sajátkezü teljes névaláirásával ellátni tartozik.

Egyébként a bérletjegyek használatára nézve az azokban foglalt határozmányok mérvadók.

Budapest, 1902 nov. 29-én. *Az igazgatóság.*

„Fakir." 9757

Soványit és karcsuvá tesz.

Szivről, hasról és csipőkről a hájat eltünteti, miáltal a termet előbbi alakját visszanyeri. Gyors hatásu és teljesen ártalmatlan. — Számos elismerő levél. **Ára 8 korona.** Kapható:

KIS MÁTYÁS
gyógyszerésznél
TISZA-DOB.

Ugyanitt kapható:
«VERRUCA», biztos szemölcsirtó szer.

A legjobb arcz-szépitőszer a **SERAIL-ARCZKENŐCS,** mely az arczot tisztitja, fehériti és bársonypuhává teszi.

Egy tégely ára 1 kor. 40 fill.
Egy kis tégely ára 70 fillér.

Minden ártalmas alkatrész nélkül!

Serail-szappan kitünő toilett szappanok
Epe-szappan a kenőcs használatához.
Serail-crême. Nappali használatra.

Serail-ponder. Kiváló finom arczpor három szinben, fehér, rózsaszin és crême. Egy doboz ára 1 korona.
Serail-szájvíz. A legjobb szájvíz.

Főraktár: Budapesten, **Török József** gyógyszertárában.
Kapható továbbá a kézitőnél: **ROZSNYAY MÁTYÁS** gyógyszertárában, **Aradon, Szabadságtér,** valamint minden más gyógyszertárban. 9625

Miként lehet szép női kebelt elérni.

A kebel szépsége a női bájak egyik legelőkelőbbje, melynek adományozásában a természet nem mutatja magát pazarlónak. Ennélfogva a hölgyek szívesen fogják tudomásul venni, hogy létezik egy oly teljesen ártalmatlan szer, melylyel a természet szelid módon kényszeríthető, hogy ebben a tekintetben kevésbbé fukar legyen. E szer, mely a finom párisi hölgyvilágban már ismeretes, a **Ratié-féle PILULES ORIENTALES** használatából áll, mely pilulák a leghíresebb páris orvosok által jóknak vannak elismerve és tényleg ama tulajdonsággal bírnak, hogy a női kebelt fejlesztik és újra helyrehozzák, a szöveteket erősítik, a vállak csontiudorodásait elsimítják és a kebel idomainak egyáltalában díszkrét testességet kölcsönöznek. Hatása abban áll, hogy a táplálóknak plasztikai anyagokká való alakulását elősegítik, mely utóbbiak a mellt jon megállapodnak. Az egyszer elért eredmény rendszerint minden különös ápolás nélkül megmarad. 9233

Ratié-féle Pilules orientales elevenítő hatása által azonfelül üdébb lesz az arczbőr, szépítve az arczvonások és megújítva a nő egész lénye.

E pilulákat mindenki veheti: a fejlődésben levő fiatal leány épp úgy, mint a teljesen kifejlődött asszony. Tehát semmi esetre sem lehetnek a legkevésbbé az egészségre ártalmasak. *(Törvényesen védve.)*

A körülbelül két hónapig tartó gyógyfolyamot könnyű bolartani, a megszokott életmód, legcsekélyebb változtatása nélkül. Ára egy dobozuak használati utasitással együtt K 6·45, utánvéttel K 6·75. (Székküldés titoktartás mellett.) *Mindazon dobozok visszautasitandók, melyeken a gyáros bélyege nincs és melyeken nem áll a következő lakásczim:*

J. RATIE, Pharmacien, *5. Passage Verdau. Paris.* Raktár Ausztria-Magyarorsz. részére: Budapest, **Török József** gyógysz. Király-u. 12.

Szépség! Az összes szépitőszereket fölülmulja a

Sirène-Crême 9656

Ártalmatlan szer szeplő, májfolt, bőrhámlás, pörsenés, pattanás, bőratkák, az arczbőr vörössége, rovarok csipése és általában a bőr minden fájdalmas bántalma ellen; a ránczokat elsimitja. Tégely 3 korona. Hozzá a

Sirène-Poudre fehér, rózsa és crême szinben 3 korona és a

Sirène-Crême-szappan 1 drb 1 korona 20 fillér, egy doboz á 3 drb 3 korona.

Főraktár Budapesten: **Török József** gyógyszertára Király-uteza 12 és

Lueff Sándor illatszerrészné, IV., Váczi-utcza 9.

Egészség!

Használjon Kerpel-féle

Kézfinomító 9689

folyadékot, mely a kezet 3 nap alatt bársony simává és hófehérré teszi. *Egy üveg 90 fillér. Kerpel gyógytár, Budapest, V., Lipót-körut 28.* 4 üveg rendelésnél franco.

GERMANDRÉE PORHANTÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN

Francia szabadalom. A szépség titka, ideális illattal feltétlenül tartós, egészséges és diszkrét. A **Germandrée** az arczbőrnek egészséges és üde szint ad.

1900 évi Párisi Világkiállitás: **ARANYÉREM**

MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS.

Kapható Török József gyógyszertárában Budapesten.

9681

Kapható minden gyógyszertárban. 9693

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4. sz.

FÖLDES-féle MARGIT-CRÈME 9353

gyorsan és biztosan ható szer szeplő, máj- és bőrfoltok, kiütések, pattanások és mindennemű bőrbaj ellen. **Rögtön hat.**

Zsirtalan. Artalmatlan. Kapható mindenütt.

Ára 1 korona.

Készíti: **Gutori FÖLDES KELEMEN** gyógyszerész Aradon.

Főraktár: **Török József** gyógytárában **Budapesten.**

A közönség megtévesztését czélzó utánzatoktól óvakodjunk.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros.

Cs. és kir. fensége József főherczeg udv. szállitója.

Gyár és iroda:

Budapest, VII. ker., Garay-utcza 10.

Központi viz-, lég- és gőzfütések, légszesz- és vizvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyuk, vizerőművi emelőgépek stb. 9692

Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készittetnek.

Kristály üvegkészletek és dísztárgyak

kaphatók 9706

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR R.-T.

most: **Béla-utcza és Ferencz József-tér sarkán.**

1903. márcziusban áthelyezzük összes üzlethelyiségeinket, Budapest, V., Ferencz József-tér 3. (Diana-fürdő) házba.

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papiráru és szab. fémkapocsgyára

Budapest, I., Mészáros-utcza 38. Telefon 91—48.

Gyárt nagybani elárusitásra következő uj czikkeket

A legfinomabb családi dobozokat és **disz-borítékokat** (levélpapirokkal és borítékokkal), névjegykártyákat, gyászlapokat, **gyászlevélpapirt,** gyásznévjegyeket. Saját gyártmányu **fémszarokkal** ellátott **rajztömböket,** szekrényczipőket és tortapapirokat, továbbá papirtányérokat, plakátsöveket és különféle összehajtható dobozokat.

Állandó kiállitás a fenti czikkekből a városligeti iparcsarnokban megtekinthető. 9307

WACHTL ÉS TÁRSA

fényképészeti czikkek raktára 9663

BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).

Telefon. — Arjegyzék ingyen és bérmentve.

LOHR MÁRIA ezelőtt KRONFUSZ 9704

csipke, vegyészeti tisztitó- és müfestő-intézete megnagyobbitatott

erőmüvi szönyegpor ló és szőrmeáru megóvó-intézettel. — Megbizások átvétetnek:

VIII., Baross-utcza 35. sz. saját házában levő gyárban és a következő fióküzletekben: IX., Calvin-tér 9. V., Harminczad-utcza 3. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrássy-út 16. *Telefon 57—08.* VIII., József-körút 2. szám. *Telefon 57—08.*

Alapittatott 1802. Állami arany érem 1896, jury tag. Bronce érem Páris 1900.

Cs. és kir. udv. szállitók és szerb kir. udv. szállitók

Kunz József és Társa

királyi kiváltságos nagykereskedők.

Vászon, asztalnemüek, kész fehérnemüek, **menyasszonyi kelengyék,** függöny, ágytakaró és szőnyegáru raktára

Budapest, V. ker., Deák-tér 1. sz.

Motorerőre berendezett fehérnemü gyár. 9768

Brünner Testvérek

BUDAPEST, 9674

Koronaherczeg-u. 3. sz.

Légszeszluszter, villamosluszter, petroleumlámpák dús választéka.

Ujdonság: legjobb szerkezetü **szeszégő.**

PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA

GÖRÖG ISTVÁN

BUDAPEST

V. ker. Kossuth Lajos utcza 15. sz.

Nagy választék mindenféle üvegekben. Asztali kiszleték stb.

Igen jutányos árakon. 9769

Franklin-Társulat nyomdája, Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4. sz.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

I.

Az 1572-dik év egyik áprilisi estéjén az ivanicsi vártorony lélek-harangja az *Ur angyala* imádságára kongatott. A vár egyetlen piaczán, honnan a bástyák fölött messze kilátás nyilt az alant elterülő dombvidékre, csoportokba verődtek az olasz, német és spanyol zsoldosok, míg odább, a torony aljában, egy csapat szabad hajdú heverészett.

A többnyire komoly, tartózkodó spanyolok, méltóságteljes tartásba vágták magukat és festői ránczokba szedett bő köpenyükbe burkolóztak, mely alól kilátszott a hosszú és vékony toledói penge; a bőbeszédű, lobbanékony olaszok testhez simuló alsó ruhában és rövid újjasban, élénk taglejtéssel vitatkoztak, s egyik kezüket folyton a tomporukon függő rövid pistoiai kard markolatán tartották. A medve-járású, nehézkes német zsoldosok rekedt káromkodásokkal kivánkoztak vissza hazájukba; a kinek volt, levetette a páncélját s csak a tollas süvegük mutatta, hogy harczosok, mert a hosszabb-rövidebb kard egészen eltünt a plundra-nadrágok bő ránczaiban. A legsiralmasabb képet a magyar szabad hajdúk nyujtották. Ezek a magyar filibusztiérek, a török uralom sajátságos szülöttei, egyivásúak a délszláv junakokkal: a sanyargatott nép idegen igát türni nem tudó elemeiből összeverődött csapat, mely meggondolás nélkül ölt-rabolt, s melynek létezhetését az biztositá, hogy a nép titokban velük tartott, mert jobban félt tőlük s a boszújoktól, mint a töröktől. Volt köztük mindenféle hitü és nemzetiségü: török renegát, szerb uszkók, magyar, szökött német, olasz meg spanyol zsoldos; elvük nincs: ha kell, rendes királyi szolgálatot is vállalnak s a végek kapitányai gyakran használták őket eszközül magánboszújok kitöltésére. Rendesen rövid puskájuk, kardjuk és csákányuk volt, s a nevük hamar ismertté lett a török-magyar korszak küzdelmeiben.

A harang kongására a beszéd, a zsivaj félbeszakadt, a süvegek legtöbbje lekerült a fejekről, mert abban az időben még a katonák is hittek Istenben és könyörögtek hozzá. Ez a vallásosság hatotta át a békés munka minden elemét, a városi polgártól a falusi zsellérig: mert mindegyik felekezet, mindegyik társadalmi réteg egyenlő hévvel, lángoló buzgalommal menekült az élet keservei elől Istenéhez.

Rövid szünet után vége volt a fohászkodásnak; mindenki föltette a kalpagját s az előbbeni zsivaj és lármás fecsegés újra kezdetét vette. De, bár a közhangulat eléggé zajosnak és vidámnak látszott, a figyelmes szemlélő hamar kivehette a csoportok beszélgetéseiből a levertség és a békételenség hangjait. S a zsoldosoknak csakugyan nagyon nyomós okaik voltak mind a kettőre; sokan, különösen az idegen harczosok, azért zúgolódtak, mert hópénzüket már több mint félesztendeje nem kapták meg, s még azzal sem kárpótolhatták magukat, hogy a szomszédos behódolt területeket kifosztogassák, mert a király szigorúan megtiltotta ezt; a többiek pedig, és ebben valamennyien egyetértettek, az élelem hiányosságára panaszkodtak, s morogva mondogatták, hogy: *üres zsák nem áll meg a lábán.*

Épen oszladozni kezdtek, mikor az őrtoronyban fölharsanó kürtszó figyelmessé tette őket.

— Migazzi! Migazzi jön! — járt szájról-szájra a katonák közt, a kik mind a kapu felé szaladtak, mialatt a térre vezető szűk útak is egyszerre megnépesedtek s ontották magukból a már pihenésre tért és most fölriadt őrséget.

— Alighanem jó fogást csinált, — mondogatták, — és holnap, úgy lehet, jobb ebédünk lesz, mint a mai vacsora volt.

— Vissza! vissza! — riadoztak rájuk a kapu alabárdos őrei és erővel hátra szorították a tolakodókat, hogy helyet csináljanak a bejövő csapatnak.

A nagy robajjal föltáruló várkapun valami harmincz lovas vonult be. Mindnyájukon meglátszott, hogy fáradtak; négyen-öten nyerges lovakat vezettek a maguké mellett kantárszáron; ezekről hiányoztak a lovasok. A csapat közepén két fegyvertelen, turbános török lovagolt, levérten, de azért büszke tartással; ezeket a portyázáson fogták el. A kisded csapat élén Migazzi, a kapitány, lovagolt és pajzánul táncoltatta vasderes paripáját, melynek a szügye, meg a szája habzott a tajtéktól, az oldalai pedig oly erősen jártak, mint egy óriási fujtató.

Migazzi magas termetű, izmos fekete ember. Tartása egyenes, tekintete merész. Hosszukás, telt képe van, marczona vonásokkal; az orra merészen hajló sasorr, mely alatt vastag, sürű, sudaras bajusz díszlik; arczát tömött körszakáll veszi körül. Keménység, nyugodtság és ravasz-

Goró Lajos rajza.

A nagy robajjal föltáruló várkapun valami harmincz lovas vonult be.

ság olvasható ki az arcából: s Migazzi ilyen is volt. Nem volt semmi, a mi alázkodásra birta volna. Türte az éhséget, szomjat, hált puszta földön, mindig megőrizte hideg vérét és senkitől sem engedte magát lecsalatni, megsérteni.

— Vigyázzatok ki a kapun, — szólt kevélyen a toronyőrhöz; — Kopó másfél óra alatt itt lehet a zsákmánynyal. Hetven darab czímeres ökröt hoz.

Harsogó éljenzés zúgott föl erre az örömhírre, de a nagy rivalgástól több paripa megbokrosodott, a mi nem csekély bajt okozott a torony alatti szűk alagútban.

— Megbolondultatok? — dörgött rájuk Migazzi, a ki maga is alig birta fékezni ágaskodó paripáját és szokása szerint villogó, haragos szemekkel nézte végig a tolongókat.

— Takarodjatok! — folytatta parancsoló hangon; s mialatt a zsoldosok lassan elsompolyogtak, udvariasan szólt a fogoly törökökhöz:

— Kigyelmetek ne tartsanak semmitől. Most a szállásomra megyünk, egy kis vigalomra. Ma nekünk kedvezett a szerencse: holnap, úgy lehet, fordul a koczka és mi leszünk a kigyelmetek rabjai.

A két török az ajkába harapott; látszott rajtuk, hogy szeretnének kevélyen felelni, de a gondolat, hogy fegyvertelenül vannak halálos ellenségeik hatalmában, óvatosságot parancsolt nekik. Végre az egyik, a ki látható módon több volt a másiknál, erőltetett mosolylyal felelt:

— Igaza van kigyelmednek: ma nekem, holnap neked, mint a gyaúr deákok mondják. És ha Allah kegyelme velem lesz, úgy a mint most elhagyott: még mielőtt a hold egyet fordul, talán én tisztelhetem kigyelmedet, mint rabomat, ebben a várban.

Büszke, kérkedő volt a válasz, s ha a szavak nem illettek is a fogoly szájába, illettek az akkori viszonyokhoz. A félhold immár diadalmasan villogta be csaknem fél Magyarországot, a Balkánon pedig századok óta nem láttak mást, mint török katonát. Oláh, bolgár, szerb, bosnyák, mind ott hevert a győző lábainál; jobbjaik hitehagyott török vezérek lettek, népük pedig, a szabadulásnak még a reményét is föladva, rajahkép szolgálta pogány urait. Ilyen bolgár renegát volt Kilergi bég is, a kanizsai pasa sógora, a kinél fanatikusabb törököt hiába keresnénk. Pénz és keresztény vér kell neki; fösvény, kapzsi és önző, erélye és bátorsága nem ismer határt, a mellett szívtelen; modora rideg, háborúban és békében egyaránt kegyetlen, de jó katona, a ki meg tud becsülni minden kardvágást, — azt is, a **melyet ád és azt is, a melyet kap**: különösen ezt az utóbbit soha sem feledi el.

Migazzi, a ki ez alatt leugrott lováról, ügyet sem vetve a török kérkedő válaszára, előre sietett szállására. Hadnagyai, a két törököt közre fogva, utána mentek s néhány meghivott vendéggel letelepedtek a teritett asztal mellé.

Az asztalfőn Migazzi egyedül ült s a két törököt lovagiasságból jobbra és balra ültette maga mellé. Lassanként a törökök is belévegyültek a társalgásba, s a vacsora vége felé a kaczagás, a csipős, sokszor durva élczek egymást érték s a vidámság, a jó kedv általános lett. Csak az egyik hadnagy, Inigo Perez arcza nem derült föl; könyökére támasztva a fejét, egyre csak maga elé nézett, nem ügyelve és nem is igen felelgetve a társai kérdéseire.

— *Voto a Dios* (Isten ucscse'), — dörmögött a baloldali társa, a kit boszantott a fiatal hadnagy komorsága, — hogy ez a félbolond Inigo valami fehércseléd hálójába került.

— Nem, nem az a baj, — felelte Inigo, a fogait csikorgatva, — hanem a lovamat sajnálom, a melyiket az az istentelen pogány leszurt...

A ki nem tud bánni vele, ne vegyen kardot a kezébe: úgy forgatta az átkozott, mintha a legyeket kergetné magáról.

— Igazad van, — bizonykodott egy harmadik; — a lovat nem bántja senki sem: sem a német, sem a magyar; csak a töröknek mindegy, akár lóra, akár lovasra támad.

— Hogy a német nem bántja, az meglehet, — vágott közbe fagyosan Kilergi bég, a ki meghallotta ezt az utolsó megjegyzést; — de a mi a magyart illeti, azt nem lehet a többiekkel együtt emlegetni. Mert a szabad hajdú, — folytatta megvetően, — nem katona, hanem utonállásból, rablásból, fosztogatásból tengeti nyomorú életét.

E fönhéjázó, durva sértésre a jelenlevők közül többen tiltakozni akartak, mert nem egynek voltak jó barátai a magyar hadnagyok közt; de a török, kit a bor is valószinüleg tüzelt, tovább folytatta:

— Kigyelmetek még nem rég óta lehetnek itt; én ellenben már évek óta harczolok ebben az országban és épen ezért jól tudom, mit beszélek. A szabad hajduk sem gyalog, sem lóháton nem tudnak harczolni és a háborúban hasznavehetetlenek. Némelyiknek félsaruja, másiknak félsarkantyuja hiányzik; soknak madzag a kardszíja, majd mindegyik fölköti a rozsdás kardot, vagy a tiszákot, melyet rongyos hüvelyéből évek óta nem húztak ki. Azután befödi magát a nyakába akasztott ócska paizszsal, melynek borítékát és teteje bőrét a moly és az egér már egészen lerágta. Ilyenek a magyar hajduk, — végezte be gúnyos pöffeszkedéssel, — és nincsen oly igazhivő janicsár, a ki lovasznak is megfogadná az ilyen naplopót.

— Hallja-e, kigyelmed, — tört ki most Inigo, a kit nem csak ez a hivalkodó beszéd, hanem a lova elvesztése is elkeserített, — ha csak egy magyar hajdú volna is itt és ha kigyelmed nem volna a Migazzi uram foglya, hamarosan megláthatná, hogy nyomorú-e a magyar hajdú! De mivel itt köztünk nincs egy sem: én, a ki jól ismerem a magyarokat, azt mondom és vallom, hogy nem vitéz, ezudar az és hazudik, a ki azt állítja a magyarokról, a mit kigyelmed, hogy gyávák, hitványok és árulók.

— Foglyok vagyunk, — szólt Kilergi bég büszke méltósággal; — ezért nem vehetjük föl a lábunk elé vetett keztyüt. Ám azonban, ha a dicsőségesen uralkodó padisah, a teremtett világ ura és fényessége méltónak talál engem arra, hogy kiváltson a kigyelmetek rabságából: én, ime, úgy a magam, mint az egész török sereg nevében felelek és ismétlem azt, a mit már mondtam s a mit mindig is mondani fogok, hogy a szabad hajdú nem katona, hanem utonállásból, rablásból, fosztogatásból tengeti nyomorult életét. És a ki azt mondja, hogy ez nem igaz, az hazudik és fegyverrel fojtom a torkára ezt a hazugságát.

Aztán, a keblébe nyúlva, hosszú aranylánczon függő drága mívü zománczos érmet vett elő, melyre a korán egy talizmános mondása volt vésve, s megcsókolva, e szavakkal tette le az asztalra:

— És ne lehessen én nekem reményem az igazhivők boldog paradicsomában, ha hogy elkövetkezik az utolsó órám, és ne fényeskedjék én lelkemnek Allah örökös dicsősége, ha nem állok ki páros bajvívásra, én magam és velem a testvéreim is, azokkal a magyar hajdukkal, a kikről azt mondom, hogy utonállók, gyilkosok és fosztogatók.

— És az Úrnak az ő szent nevével legyen a fogadásod, — szólt Inigo, a ki szintén elővette zsebéből a monserratói Madonna képét s oda tette a másik mellé az asztalra.

— Itt van az én zálogom, — folytatta. — Migazzi kapitány vegye át mind a kettőt, Tahy kegyelmes urunk nevében, a ki bizonyára megengedi a páros bajvívást barátaink és ellenségeink közt.

— Minden esetre, — felelte Migazzi, a ki alig tudott hova lenni örömében, mikor a kihivás megtörtént.

Mint olyan ember, a ki már gyermekkorában hozzá szokott a csatazajhoz és a fegyverek csörgéséhez, csak akkor volt elemében, mikor a harcz, a csatározás mindennapi volt. Épen ezért, ebben az áldatlan békeidőben, valóságos szerencse volt ez a bajvívás, mivel az előzményekből már látható volt, hogy a viadal életre-halálra megy, mert két nemzet harczi becsületéről volt szó. Nem is titkolta megelégedését; hanem fölemelve fejét és hangját, nagyot ütött öklével az asztalra és fölkiáltott:

— Derék vitézekhez illik az ilyen beszéd: reméljük, hogy a tettek sem lesznek alábbvalók. Éljenek a vitézek, a bátor lovagok, akármilyen a nemzetségük!

A poharak csengését elnyelte a vigadók lármás riadozása s az ivás most már szabados tivornyává fajult. Mindenki egyszerre beszélt, a káromkodás, a szitok, a trágárság egymást érte, s ebben mindegyik a másikat igyekezett túlkiabálni. A mulatság akkor alig volt egyéb, mint rettenetes eszem-iszom, mód nélküli dőzsölés. Még az apró gyermekeket is lerészegitették s az asszonyok követték a férfiak példáját. Annak a kornak egyik gúnydala ezt mondatja a korabeli asszonynyal:

Édes komám uram, míg én leány voltam,
A bor szagától is majd csak meg nem holtam;
De minek utána aztán férjhez mentem,
E nagy irtózástól csak könnyen megmentem,
Addig kóstolgattam a bort lassan-lassan,
Megtanultam végre inni hatalmassan;
A boros üveget szintúgy ápolgatom,
Mint egy kis gyermeket, ölben hordozgatom.

De a társadalmi életnek ez az eldurvulása, főleg a véghelyeken, az akkori háborús viszonyok kikerülhetetlen következménye volt. Ebben az időben a végek voltak a vitézi élet nagy tanító iskolái, melyekben legkiválóbb családjaink ifjai a szegény lovasok és hajdúk között nyerték katonai kiképeztetésüket és szerezték első babéraikat, gyakran életük árán. Balassi Bálint megragadó szép költeményekben örökítette meg ennek az időszaknak a végbeli életét, minden dicsőségével és nyomorúságával. A végeken ujultak meg a rég eltemetett lovagvilág küzdelmei, telve azzal a lelkesedéssel, hittel, önfeláldozással, mely egykor a spanyol-mór harczokat kisérte.

Ez a folytonos harcz, ez az örökös szembenlét ellenséggel és idegen elemekkel, teremtette meg az alvidéki nemességnek hajlékonyabb, ravaszabb jellemét. Kicsiben egész magyar Levante volt akkoriban a Dráva és a Száva köze. Az alvidéki urak anyanyelve a magyar, gyermekkorukban hallják a szerb-horvát nyelvet, török foglyokkal törökül beszélnek, stájer lanczknechtektől rájuk ragad a német szó, velenczés kalmárok az olaszt terjesztik; a Kelet minden máig is divatos nyelve használatos. A folytonos összeköttetés következtében az alvidéki urak legjobban ismerték a török természetét s bizonynyal maguk is némi törökösséget vettek föl. Árulásban, hitszegésben, dulásban, magyar végbeli hadaink, s élükön a magyar-horvát kapitányok, nem maradtak a török mögött.

Ilyen iskolában növelkedtek a XVI. század vitézei s itt kapta neveltetését Tahy István úr is, az ivanicsi vár főkapitánya, öcscse Tahy Ferenczuek, a pozsegai főispánnak, a ki később stettenbergi báró lett és egész családjával átszakadt a szomszédos Krajnába. (Folyt. köv.)

REZEDA KISASSZONY.

Elbeszélés.

Irta Julien Gordon. — Angolból fordította S. A.

I.

Egy pompás háznak pompás szobájában, melynek ablakai egy épen nem pompás utczára néztek, a nagy éjszak-amerikai világvárosban két hölgy láthatólag izgatott beszélgetésbe volt elmerülve: az életnek egy oly titkos, benső drámája folyt itt le, a melyet talán nem is volna szabad profanizálni. Az egyik hölgy egy mély, XVI. Lajos korabeli divatú székben ült, közel a kandallóhoz, melyben a nagy fahasábok nagy lángokban ropogva lobogtak. A hölgy keresztbe vetette finom lábait, az egyiket kissé kinyujtotta szoknyája széle alól, a kandalló felé, úgy hogy halvány rózsaszín harisnyájából is kilátszott egy kis darab. A feje hátra volt vetve s egy fehér selyempárnára támaszkodott, vékony kezeit pedig, melyek tele voltak rakva gyűrűkkel, tétlenül nyugtatta ölében, vagy görcsösen összekulcsolta, lelki izgatottságának foka szerint. Egész alakja azt a kissé hanyag és lankadt tartást mutatta, melyet azok szoktak elfoglalni, a kiknek részvéte nagyon is erős próbára van téve valakinek hosszas és heves panaszkodása által.

Arczát elrejtve, tehetetlenül elterülve egész hoszszában, egy pamlagon feküdt egy másik hölgy. Magas, elegáns nő volt, utczai ruhába öltözve; fekvő helyzetében is észre lehetett venni alakja szépségét. Zsebkendője nedves gombolyagba gyűrve a földre esett; egyik könnybe lábadt szemét hevesen törülgette a divánpárna aranyozott rojtú csücskével, melybe arczát mélyesztette. Kis sötét bársonykalapja félrecsúszott, haja kibomlott és szétzilálódott, a prém leesett válláról s a kín hangos nyögése tört elő újra meg újra kebléből. A fényűző, vidám környezetre sajátságos árnyékot vetett szenvedélyes bánata.

— Itt van, édes, az én zsebkendőm, — mondta fojtott hangon a másik hölgy, odanyújtva neki áttetsző fehér zsebkendőjét. Mohón elkapta s csakhamar ez is az előbbinek sorsára jutott a könnyek gyorsan folyó árjában.

— Lepedő kellene nekem, — mondta a siró hölgy, — az se volna elegendő, hogy fölszáritsa könnyeimet.

Az első szavakkal tréfálni próbált, de mosolya csakhamar a zokogás rohamába fulladt. A másik hölgy félig elfojtott, fáradt sóhajjal fészkelődött székében, de nem igyekezett társnőjét vigasztalni. Az a kevésbé filozófia, a melylyel rendelkezett, — jól tudta, — nem használna semmit, s érezte azt is, hogy a vallásos vigasz, még ha tudna is belőle nyujtani, nem volna helyén való. Nem tehetett egyebet a szenvedőért, mint hogy csöndesen hallgatta.

— Hol hagytam el? — kérdezte végül a siró hölgy.

— Azt mondta neki: Nem fogok tovább gondoskodni rólad, te kutya! Takarodj a házamból örökre! Én —

A kandallónál ülő hölgy fölemelte egyik karját, melyről a ruha bő újja visszaesett a könyökére s a közeli ajtó felé mutatott, drámai mozdulattal.

— Igen, azt mondtam neki: te kutya, — azt mondtam: kutya, és igazam volt. Norah, ő nem tudott igazat mondani soha; hazug volt mindig, a hazugság volt mindennapi kenyere, egész természete át volt itatva hazugsággal. Persze, ő szegény, én meg gazdag vagyok. Kilöktem az utczára — és majd belehaltam.

— Hát miért szegény? Mert léha és semmirekellő. Szép pálya nyílt előtte, az atyja előkelő, tekintélyes ember. Csak ön az, a ki sajnálatra méltó.

Az igy megszólított hölgy kezdte összeszedni magát, ideges, félszeg mozdulatokkal, megigazitva prémjét, a kalapot dús hajan. Most látszott csak, hogy sötét szeme és nagyon telt ajka van.

— Most már mindennek vége, — folytatta a házisasszony. — Ki tudja, talán boldogabb lesz ön igy, — tette hozzá, sóhajtva egyet.

— Boldogabb! boldogabb! Norah, hogy mondhatja ezt nekem!?

— Édesem, hát mit mondjak?

A házisasszony némi türelmetlenséggel kelt föl, de türelmetlenségét hamar elleplezte részvétteljes modorával. Leült a pamlagra barátnője mellé, segitve neki rendbe hozni szétzilált haját s összegyürödött ruháját.

— Ugyan szép látványt nyujthatok!

— Ugyan édes! Hát milyen legyen ilyen körülmények közt?

— És ha meggondolom, hogy egy ilyen aszszony miatt! — tört ki a másik hölgyből ismét a fájdalom.

— Ne gondoljon rá.

— Legalább tiz évvel idősebb, mint én, ostoba, utálatos.

— Igen.

— Kicsi lába volt, — folytatta sajátságos észjárással, mintha az előbbi sértések után szükségét érezné, hogy valami jót is mondjon róla.

— No bizony!

— De az én lábam sem valami óriási.

— De nem ám. Mindig bámultam, milyen szép a lába.

A másik egy kis szünet után folytatta:

— A férfiak azt tartják róla, hogy eszes.

A házisasszony a szoba mennyezetére emelte szemeit, mintha a ráfestett amorettektől kért volna felvilágositást a férfiak ízléséről.

Arczát elrejtve, tehetetlenül elterülve feküdt a pamlagon.

— És hogy öltözik! Micsoda öreganyánk korabeli hosszú alsószoknyát visel és micsoda füzőt!

— Honnan tudja ezt?

— Egyszer meghivtam ebédre. Mikor fölkeltünk az asztaltól, a szobámban, azt mondta, szoritja valami és levetette a zubbonyát. Akkor láttam...

— De hát minek hivta meg?

— Ostoba voltam, vak voltam. Tudhattam én...

— Egész közönséges asszony. És az az ember mégis... csodálkozott a házisasszony.

— Bizony. De, Norah, soha ne beszéljen nekem többet boldogságról. Ennek már vége...

— Nem fog megsértődni, ha kérdezek valamit, a mi már régóta nyelvemen van?

— Csak mondja ki...

— Nem merem.

— Ne legyen gyermekes, Norah. Engem már nem sért meg semmi.

— Hát kimondom, de össze kell szednem minden bátorságomat.

— Mi az?

— Mondja meg nyiltan, egész őszintén: valóban szerette ön a férjét?

— Azt hiszem, nem. Soha sem szerettem, csak egy embert. Ez pedig meghalt.

— Tudom. Hát akkor miért volt rá féltékeny?

— Kire? Férjemre?

— Igen. Ezt nem értem.

— Mit nem ért benne?

— Mit törődik vele, ha nem szereti?

— Kétféle féltékenység van, Norah: a szerelmi féltés és a hitvesi féltés. Az utóbbinak tulajdonkép valami más nevet kellene adni.

— Ah!

— A hitvesi féltékenység abban áll, hogy a ki feláldozta életét az embernek, s a kiért én is feláldoztam életemet — hogy annak nincs joga arra, hogy — hogy — hogy mulasson...

E szavak közben kihivóan emelte föl a fejét.

— Most már értem, — mondta Norah.

— A mit én kivántam, a mit elvártam, nem volt más, mint hogy tartsa meg az illendőség szabályait.

— Mindenki az ön pártján van.

— Ez nem soká fog tartani. Az emberek hamar beleláradnak s legfeljebb hat hónapig maradnak valakinek a pártján.

— Milyen czinizmus...

— Mért ne legyek czinikus?

— Most azonban már teljesen szabad...

— Ah, Norah, szabad vagyok! De mit ér a szabadságom? Mit csináljak vele? Szabad vagyok — bélyeggel a homlokomon! Szabad vagyok ezzel a gyürűtlen asszonyi kézzel, — s odamutatta újját, — melyről a törvény, ez a komor börtönőr, a ki összeköt és szétválaszt, az imént húzta le a jegygyürűt. Szabad vagyok és elvált asszony! Mily szörnyű szó ez! Micsoda hydra-fejű, kegyetlen szörnyeteg! Nagyon könynyelmű természete kell hogy legyen, a ki jókedvvel akarja elfogadni ezt a szabadságot és az árát, Norah.

A büszke arcz ismét lehajlott, a szenvedéstől eltorzulva, bár a könnyek forrása valahára, úgy látszik, elapadt. Egy pillanatnyi hallgatás után folytatta:

— Ezeket a dolgokat azonban ön nem birja megérteni,ép úgy, mint a hogy az anyám sem érti.

— Van némi fogalmam róla, — mondta Norah. Az ajka remegett. Nagyon elhagyottnak érezte magát és bántotta, hogy ilyen módon ki akarják zárni azok közül, a kik képesek a szenvedést megérteni.

— A mamának nincs róla halvány sejtelme sem, — folytatta a barátnő meggondolatlanul, fájdalma önzésével, — és tapasztalata sincs hozzá. Nagyon korán férjhez ment egy férfihoz, a ki rabszolgája volt, az egyedüli férfi, a kire valaha ránézett; soha nem ismerte s nem is érezte azokat a keserű válságokat, melyeket én megéltem, s egyenesen visszautasitotta minden kisérletemet, mikor meg akartam ezeket neki vallani. Jó anyánk volt, a mig kis gyermekek voltunk: gondozott, ápolt bennünket gyermekbetegségeinkben, vigyázott első lépéseinkre, de mikor szivünk és eszünk kinyilott, mikor leginkább lett volna szükségünk ő reá: az övé, úgy látszott, mintha ugyanakkor bezáródott volna. Minden emberi és természetes dolog bántotta és sértette őt. A gyermekkor ártatlansága, Norah, nagyon kedves, de egy ötvenéves asszony gyermekességgel — valami borzasztó

dolog reám nézve. A fivéreim érezték legelőször benne ezt a hiányosságot. Már korán visszariadtak faggatózásaitól s másfelé keresték bizalmasaikat. Aztán én rám került a sor. A míg én azt a két vagy három kotillont táncoltam Ralphfal, melyek később esztelen, szerencsétlen házasságomra vezettek, az anyám, a kinek ki kellett volna próbálnia kisleányi szivemet, meg kellett volna ismernie titkait, küzködéseit, vágyait, meg kellett volna mutatnia, hogy ez a szeszély csak az a csillogás, melyet a tizenhét esztendő borit az ember első tekintetére, melyet a romantikára vet, — a mamám, mondom, akkor francziául tanult. Órák hosszat ült bezárkózva Madame Beauprè-val. Szegény Madame, milyen izléses, finom teremtés volt! Hogy sajnáltam, mikor hallgatta a mamát, a ki válogatott részleteket olvasott föl a klasszikus és romantikus irók javított munkáiból és milyen roszul! Mamának nincs a legcsekélyebb nyelvérzéke sem. A realista irókat természetesen meg sem szabad említeni a mama jelenlétében. Az ilyen piszok szerinte a szemétdombra való.

— Keményen itéli meg az anyját, Arden.

— Úgy, a hogy érzem.

— Tehát önnek nem volt senkije, a ki vezette volna? Az atyja?

— Oh, szegény papa! Szüntelenül ott küzd a forumon, míg a háza népe költi az aranyakat, melyeket keservesen keres.

— Eleget is keres . . .

— Igen, de ez meg is törte szivét.

— Az anyja . . .

— Csak azt mondja: «Rettegek az elvált házastársaktól», s nem lehet meggyőzni, hogy a dolog nem az én hibám. Azt mondja, hogy be kellett volna érnem az uram hódolatával. Az ő idejében a fiatal asszonyok szerették férjüket s beérték a hódolatukkal. Azt hiszem, valamikor, mikor még szegény Bertie élt, Ralph mondott valamit az anyámnak. Méltó volt az ő gyávaságához, hogy a saját családomat akarta ellenem lázitani. Tartózkodó, nemes féltékenységre nem volt képes, csak aljasságra, mikor a hiúsága szenvedett sérelmet. Igy hát a mama mind csak azt hajtogatja, hogy az én hibám volt, hogy én kezdtem a külön-élést. Nem értem, miért van mindig ellene a saját nemének. Szerettem volna, ha megpróbálta volna a férjemet csak egy hétig.

— De ön —

— Oh, igen. Bizonyitgattam neki ezerszer, hogy az ember nem érheti be olyan hódolattal, a mely nem létezik és soha semmiben sem nyilvánúl. Magyarázgattam neki, hogy az idők megváltoztak, hogy a haladás meg nem áll, akárhogy dobálunk is kavicsokat a kereke alá, hogy most már az asszonyoknak is vannak kétségbe nem vonható jogaik, hogy a társadalom ma már másképp van berendezve, hogy az asszonyoknak is el kell foglalni helyüket, osztályrészüket a világban, a férjük barátnői kell hogy legyenek a dolgozó-szobájában, a mely az ő életüknek is szintere. Hogy lehetne elnyomni s eltörpíteni egy olyan asszonyt, mint én vagyok? Én nem tudok lélekzeni sem abban a légkörben, a mely őt táplálta. Én, elvégre is, éltem! De mindez nem használ semmit. Akár a szélnek beszélne az ember — azaz, hogy annak még inkább, mert a természetnek vannak szerető karjai, melyek védenek és vigasztalnak bennünket. Az anyám jó asszony, erényes, de kétségbeejtően korlátolt. Nem tud egyebet felelni szavaimra, mint hogy ez mind álokoskodás s azt hiszi, el vagyok veszve. Azt hiszem, ez fáj is neki. De micsoda szenvedést okozott ő nekem?

— Nos, és ön azt mondta az imént, hogy én se vagyok különb nálánál.

— Édesem, hogy érthetne engem ön, a ki olyan boldog?

— Olyan boldog! — mondta utána Norah, de meggyőződés nélkül.

— Mije hiányzik? Fiatal, gazdag, eszes, szép, bájos gyermekei vannak, az ura imádja . . .

— Hogy imád? Ez talán kissé erős szó.

— Hát nem imádja? Olyan szerelmesnek látszik mindig.

— Oh, igen, szeret.

— S olyan kitünő ember, olyan kifogástalan és tiszteletre méltó.

— Nagyon.

Nem volt-e egy kevés, nagyon kevés gúny ebben az egyszerű szóban, nem rezdült-e meg a szempillája? Ki tudná megmondani?

— És olyan csinos is.

— Igen.

Ezt az egy szót olyan különösen ejtette ki, valami idegenszerű rezgéssel a hangjában.

— Hogy hatolhatnának be az ön fényhez szokott szemei az én sötét éjszakámba? — mondta Arden Ayrault kissé szinpadiasan.

— Oh! oh! Beteg vagyok! Elájulok! Milyen fülledt ez a szoba!

Norah fölkelt és az ablakhoz támolygott.

— Levegőt! — mondotta ziháló lélekzettel, — levegőt!

— Édes barátnőm, mit tettem önnel! Kifárasztottam, felizgattam? — mondta Ayrault asszony megbánással s ügyesen segitett kinyitni az ablakot. Érezte, micsoda mély önzés volt tőle, hogy a barátnőjét két óra hosszat folyton a csodálkozás és részvét benyomásaival izgatta, míg elernyedt idegei végtére is felmondták a szolgálatot.

— Nincs már bajom. A baby születése óta nem vagyok már olyan erős, mint azelőtt, — mondta Norah s kihajolt, mohón szíva magába a friss levegőt, mely a szomszéd tér fáiról áradt oda.

— Oh, édes barátnőm, bocsásson meg!

— Nincs mit megbocsátani. Már elmult. Megiszunk egy csésze teát s aztán kikocsizunk. Ez majd felfrissit. Annyira együtt érzek önnel — nagyon is együtt érzek. Megfájdult tőle az oldalam.

— Ne törődjék többet velem. Nagyon gondatlan voltam. Adjon egy csókot a tea helyett. Segitsen rendbehozni a fátyolomat, — igy. A kocsim már egy órája itt vár a kapu előtt. Három órára rendeltem ide. Isten áldja meg. Csöngessek a szobalánynak, hogy jöjjön be? Nem? Csakugyan magához tért már teljesen? A vér kezd már visszatérni kedves orczáira.

E pillanatban egy dajka lépett be, a divatos dajkák minden kellékével fölszerelve, hosszú, szürke bársonynyal himzett terítővel, háton lelógó tömérdek, öles szalaggal, egy nyolcz-tiz hónapos gyermeket tartva karjában.

— Adja nekem a kicsikét egy pillanatra!

A dajka belefektette terhét Ayrault asszony kitárt karjaiba, egy pillantást vetve a hölgy sirástól megdagadt szemhéjaira. A míveletlen nép mindig élesen megfigyeli az urakon a lelki zavar vagy fájdalom jeleit; mintha jól esnék nekik látni, hogy a szenvedés alól egy osztály sincs mentesitve.

A gyermek anyja is odajött az ablaktól, olyan szavakat suttogva, a milyeneket anyák szoktak kis gyermekeiknek üdvözletül mondogatni.

— Csitt, nagysága! — mondta a dajka fölemelve újját. — A kicsike alszik.

Ayrault asszony mozdulatlanúl maradt a szoba közepén, kebléhez szoritva az alvó gyermeket. Aranyos csipkefőkötőbe bujtatott fejecskéje azzal a biztonsággal nyugodott a szép asszony zajgó szive fölött, a mely oly mély hatást tesz a felnőttek nyugtalan bizalmatlanságával és óvatosságával szemben. Egy nagy könnycsepp — remélhetőleg utolsó a sok közül — mint egy gyöngyszem, az elmult vihar maradványa, vált ki Ayrault asszony szempillái alól és a kis baba homlokára esett.

— Milyen megnyugtató, — suttogta halkan. — De nem keresztelem meg búbánatom keresztvizével, — tette hozzá s hamar elfordúlva anyja karjaiba tette a gyermeket. Szinte futva ment ki a szobából, eltünve a nehéz ajtó-függöny mögött.

Eustis asszony legelőször is nagy megkönnyebbülést érzett. A mások fájdalmai hamarább kifárasztanak, mint a magunkéi. Eustis asszony finom érzékenységére szörnyű próba volt ez a jelenet.

— A nagysága halvány, — mondta a dajka.

— Igen, mert a szobában voltam egész nap. Majd megfulladok.

Nem sokára odalenn a cselédszobában is beszéltek róla, hogy annak a csinos hölgynek is, kinek látogatása olyan hosszúra nyúlt, megvan a maga keserve. S ez a keserv most már az egész világ közprédája lett.

(Folytatása következik.)

A **Franklin-Társulat** kiadásában **Budapesten** megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

FILOZÓFIAI IRÓK TÁRA.

A Magyar Tudományos Akadémia támogatásával

szerkesztik

ALEXANDER BERNÁT és BÁNÓCZI JÓZSEF.

XVI. KÖTET.

A CINIKUSOK.

TANULMÁNY AZ ANTIK ETHIKA KÖRÉBŐL.

Irta

SEBESTYÉN KÁROLY.

Ára füzve 3 K.

GLOSSARIUM MEDIÆ ET INFIMÆ LATINITATIS REGNI HUNGARIÆ.

A MAGYARORSZÁGI LATINSÁG SZÓTÁRA.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MEGBIZÁSÁBÓL

szerkesztette

BARTAL ANTAL.

a m. tud. Akadémia r. tagja.

Ára füzve 50 korona.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

Tahy István kora ifjuságától fogva a harczmezőn, a tábori élet kalandjaiban fejlesztette erejét, elsajátitva a katonaélet jó és rosz tulajdonait, erényeit és bűneit. Vitézség, vakmerőség, kitartás és törhetetlen erély mellett nyers önzés, kapzsiság, kegyetlenség és elvtelenség jellemzi. Eszközeiben nem volt válogatós, erkölcsi tekintetekkel nem törődött: senki és semmi sem korlátozta önző vágyai kielégitésében. Nála minden csak egy czélnak szolgált: a saját emelkedésének. Vitézsége és furfangja, hazafisága és vallásossága csak eszköz vala önzése szolgálatában. Bár kiváló katonai vagy politikai tulajdonokkal nem dicsekedhetett, mégis nagy szerencsével tudta kiaknázni viharos, belküzdelmekben gazdag korát s éles ösztöne mindig megsúgta neki, kihez kell csatlakoznia, hogy előre haladhasson, s mikor kell pártot cserélnie, hogy a kivivott előnyöket ne veszélyeztesse.

Sok szerencse kisérte Tahy Istvánt az élet útjain, de a legnagyobb szerencse akkor érte, midőn Alaghy Annát választotta hitvesének. Anyagi javakat szintén kapott vele bőven, minden hozományánál értékesebb volt a kincs, melyet magában ifjú nejében kapott. Boldog házasságukból, mely tizenhét évig tartott, egyetlen leánygyermek sarjadt, ki tizenöt éves korában veszítette el anyját s akkor a podgorczei kolostorba vonúlt, részint, hogy befejezze neveltetését, részint, hogy a férjhezmenetelt bevárja. Mert már a gyászév leteltével eljegyezték Migazzival, s a menyegzőnek a következő évben, május havában kellett végbemennie, a mikor Ágnes a huszadik évét betölti.

Tahy István zászlós úr a fellegvárban lakott, az alája rendelt várőrség és végbeli zsoldos hadak főbb tisztjeivel együtt. Ezek közt a legnevesebb, s kétségkivül a legvitézebb is, Migazzi volt, az idegen zsoldos hadak főkapitánya, a ki a fellegvár egyik szárnyában kapott, ha nem is fényes, de kényelmes szállást a maga és hadnagyai számára. Szokásban volt, hogy a végbeli kapitányok, a hiányzó királyi haderő kiegészitésére szabad hajdúkat is fogadtak zsoldjukba.

A mohácsi vész előtt a fölkelő sereg közkatonáinak ezrei a szegény, úgynevezett egy telkes nemesekből teltek ki, a kik békében földmívelők voltak s életmódjukban, szokásaikban, müveltségben nem igen különböztek a parasztságtól. De különböztek közjogi állás tekintetében, mivel ők is a szent korona tagjai s a nemzeti jogok osztályosai voltak. Csakhogy, mikor a királyi hatalom megcsökkenésével a jogbiztosság megszünt s a törökdulások, az idegen zsoldosok fosztogatásai és a *magyari urak* falánksága teljesen kifosztották és minden jogából kitúrták ezt a szegény nemességet, egy részük áttörte a rendiség hatalmas korlátait, együtt kezdett érezni a jobbágysággal s már a hirhedt «fekete ember» pórlázadásához tényleg egész megyék alsó, szegény nemessége csatlakozott.

Ilyen jobbágyrendre jutott köznemes volt

Goró Lajos rajza.

— Mi jó szél hozott ide, bajtárs?

Gubecz Máté is, Migazzi szabad hajdúinak első hadnagya, egyébként a főkapitány kedvelt embere és messze földön híres katona. Vadabb, féktelenebb természet nem volt ennél a szabad hajdúk közt. A legcsekélyebb szóra, gyakran minden ok nélkül is, kocz kára tette az életét, melyet különben is csak addig és annyira becsült, a meddig és a mennyire akaratának, szenvedélyének szolgált. Nem volt más gondja, más vágya, mint a harcz; viaskodás volt az eleme: csak akkor élt, mikor vérben gázolt, vagy mikor a lova horkolva taposta fűbe harapott ellenségei holttestét. A természet hatalmas termettel, roppant erővel áldotta meg, mintha tudta volna, hogy ennek az őrjöngésig vakmerő léleknek olyan burokra van szüksége, a mely daczoljon minden romlással és a poklokon is diadalmaskodjék. Aczélos izmai hajlékonyak voltak, mint a párducz éi, éles szeme mindig meglátta ellensége gyönge, sebezhető oldalát, s a veszélyt ösztönszerüen mindig idejekorán megérezte, hogy védekezhessék ellene. Ezért a társai nem is hivták őt máskép, mint *Kopó*-nak: de ezt a nevet, egy durva tréfa szüleményét, csakhamar messze földön megismerték, sőt rettegni is megtanulták.

Az emlékezetes vacsorát s a kihivást követő reggelen Kopó már kora hajnalban kint volt hajdúival a vár előtti mezőségen. A zordon, marczona legények, kik közül többnek az arcza csupa forradás volt a sebhelyektől, épen pihentek, ha ugyan pihenésnek lehet nevezni a *bakhátat*, ezt a végeken kedvelt játékot, a melylyel Nagy Lajos királyunk annak idején ostrom nélkül megvett egy olasz várat. Kopó, a ki ott heverészett egy tölgyfa árnyékában, csak akkor vette észre Inigót, mikor ez már előtte állott.

— Mi jó szél hozott ide, bajtárs? — kérdezte föltekintve.

— Igazán jó szél, mert olyan hirt hozok neked, hogy a legjobb hátas paripáddal sem fizetnél meg érte.

— Akkor csak ki vele! Hanem, ha a *Szellőre* fáj a fogad: annak nagy ám az ára.

— No majd meglátjuk, ér-e annyit, mint az én ujságom, — szólt Inigó s elmondta a tegnapi vacsora eseményeit. Mikor Kilergi bég gyalázó szavaihoz ért, Kopó vad szenvedélylyel kapott a tiszákjához és szinte hörögve mondta:

— Még nem jutott odáig az én népem nagy nyomorúsága, hogy vérrel le ne moshassuk ezt a gyalázatot, a mit az a rabló pogány rosz órában ejtett rajtunk!

És miután kitombolta magát, hirtelen rákiabált a lovászára:

— Gergő! hahó, Gergő! tegnap eltörött a kengyelvasam: vigyázz, hogy még ma kész legyen!

— Még ráérsz, még ráérsz, — csititgatta Inigo; — pár nap, talán két hét is eltelik még a bajvivásig.

Kopónak ez eszébe sem jutott, s mintha nem is hallotta volna a spanyol szavait, válogatott bajtársi közt, hogy kit vigyen magával erre a fényes alkalomra.

— Menjünk föl a várba, — csititgatta őt Inigo. — A választás az urak dolga; különben azt hiszem, hogy Migazzi eddig már tanácskozik a kegyelmes urunkkal.

Mind a ketten gyorsan megindúltak s Inigo alig tudta követni Kopót, a ki úgy sietett, mintha űznék. Útközben találkoztak Egri Gergelylyel, a kinek Kopó azonnal elujságolta a kihivást. Egri közbe sem szólt, a mig Kopó beszélt, s csak akkor, mikor a fellegvár kapuja elé értek, szólalt meg, nagyot simitva a bajuszán:

— Próbán tanúl a török. Egy vágás az én szablyámmal, visszakézből: aztán egész életében arról koldúl a pogány.

A fellegvárban, Tahy István szállása előtt, nagy csoportokban sorakozott az őrség. Kilergi bég sértő szavai és a nyomukban következő kihivás, mely több, mint húsz hadnagy jelenlétében történt, nem maradhattak titokban: s mikor Inigo meg a két hajdú odaért, mindenki csakis erről beszélt. A magyar hadnagyok, mihelyt Kopó megjelent, mind köréje csoportosultak, hogy vele, kit mindnyájan elsőnek tudtak maguk közt, megbeszéljék a teendőket és a bajvívás részleteit. Hozzájuk szegődtek a zsoldosok is, és ki a tegnap esett gyalázó szavakat emlegette, hogy még jobban föltüzelje a már úgyis bőszült hajdúkat, ki pedig azon sajnálkozott, hogy a sértés nem rajta és nemzetén történt.

Migazzi már kora reggel bent járt Tahy úrnál, hogy kieszközölje az engedélyt a bajvívásra. Noha az akkori háborús időkben az ilyen harczi viadalok, portyázások, kalandozások napirenden voltak, hivatalos formában mégis nehéz volt rájuk engedélyt kapni, mivel Miksa király a drinápolyi szerződésben megkötött békét csakugyan meg akarta tartani a törökkel és minden hadi vállalkozást, bajvívást szigorúan eltiltott a véghelyeken, mivel *a háború kezdetét mindenki tudhatja, de nem a végét: pedig nyugtával dicsérd a napot.*

A jelen esetben azonban Tahy úr nem sokáig kérette magát és pedig nemcsak azért, mert a magyar fegyverek dicsőségéről volt szó, a melyre, minden kapzsisága mellett is, adott valamit, hanem azért is, mert ennek a bajvívásnak szerencsés kimenetele nagyon felszökkentheti vala az ő zászlójának az értékét, a miből ismét hasznot remélt. Mert a magánérdekek hatalmas versenyharcza a XVI. század minden háborújában párhuzamosan folyt a csatatéri mozgalmakkal: minden egyes siker, minden kivívott diadal, ha nem is rögtön, de föltétlenül meghozta gyümölcsét, mert növelte a győző tekintélyét, befolyását és kivánatossá tette a szövetségét, úgy a saját ura, mint az ellenfele előtt.

Ilyen számítások forogtak Tahy István agyában. Hamar megegyezésre jutott tehát Migazzival és megadta neki az engedélyt, hogy nyolcz napon belül páros viadalra bocsáthassa tiz hajdúját, a Kopó vezetése alatt s fél órai tanácskozásban már a kilencz kisérőt is kijelölte, még pedig a javából, hogy a győzelem minél biztosabb legyen.

Mikor végre Migazzi öles alakja a széles verandán föltünt, egyszerre elnémult minden nesz s valamennyien feszült kivánccsisággal várták a kapitány szavát.

— A kegyelmes úr — mondta Migazzi lassan és kivette kebléből a jegyzéket — tudomást szerezve a tegnap estéli mulatságon történt összeszólalkozásról, minekutána a magyar fegyverek becsülete forog koczkán, elhatározta, hogy nyolcz napon belül, de sem előbb, sem utóbb, tiz hajdúnak egyszer és mindenkorra megengedi a bajvívást.

És kibontva a kezében tartott jegyzéket, névszerint fölolvasta a kiválasztottakat, a kiknek elseje a Kopó volt.

Hangos éljenzés zúgott föl a névsor fölolvasása után, s a háromszor fölviharzó riadalom mutatta, mennyire jól választották ki a bajnokokat, s mennyire megegyezett ez a választás a katonák közmeggyőződésével. Mikor az örömzaj lecsendesült, Migazzi ujra megszólalt s ezuttal a tiz választott bajnokhoz intézte ünnepélyes szavait:

— Fiaim, a magyari név becsületét a ti szablyáitok élére bíztuk s valóban nem is tudnánk neki méltóbb és biztosabb védelmet keresni. Ennek utána hittel fogadjátok az én kezeimhez, hogy a mai naptól a bajvívás napjáig semmiféle hadi szerencsével nem próbálkoztok, nehogy a nagy napon akár fáradság, akár kapott seb, akár másnémű akadály gyöngítsen benneteket. Mert ha hogy ez bárminémű okból megesnék, imhol látjátok, nagy szégyenünkre lenne.

Mindnyájan átlátták ennek a tilalomnak a fontosságát, s rögtön hittel fogadták, hogy a bajvívás napjáig semmiféle hadakozásban, portyázásban részt nem vesznek, hanem egymás közt és társaikkal vitézi módon gyakorolják magukat a fegyverforgatásban. Erre Migazzi átadta a *bajt iró* levelet Kopónak, ez pedig, maga mellé vevén Egri Gergely bajtársát, rögtön lóra kapott, hogy megvigye a kihivást Murteza pasának, a ki Nagy-Velika földvárában tartotta hadait.

A két hadnagy előtt nyillövésnyire a harsonás lovagolt, a ki fehér zászlóval és hangos kürtszóval jelezte, hogy követséget vezet. Elhagyva a várat, útjuk a szétdúlt és fölégetett alsó-városon vezetett keresztül, a melyből kiérve, lejutottak a termékeny, de akkor ugaron hagyott és sivatag dombvidékre.

Még ötven esztendő sem telt el a mohácsi csata óta s a három részre oszlott Magyarország máris sivataghoz hasonlított. Könny a szemekben, keserűség a szivekben, rombolás és halál mindenfelé: ez volt az ország állapota. Szegény és gazdag, a kunyhók és várak lakói egyaránt megérezték az idők viharos járását.

Nem halni, hanem élni volt akkor nehéz a hazáért, a haza földjén. Csak az életben maradók érezték igazán a sors minden keserűségét. Ez a század a pusztulás százada; az ország minden tája tele volt rommal, omladékkal, s a régi építészet sok szép alkotása ekkor jutott enyészetre. — Ki pusztította el? török, magyar, vagy német? — Mindnyájan: de a legtöbb kárt bennük mégis talán a török tette.

A töröknél egy cseppet sem voltak emberségesebbek azok az idegen zsoldosok, a kiket a bécsi udvar szokott az országban tartani. Az idegen uralomhoz a katonai önkénykedés legdurvább kicsapongásai járultak s végig kisérték történetünk kétszázados folyamát. Úr és paraszt, város és vidék egyaránt határtalanul szenvedett e lelketlen nemzetközi hordáktól s a zsoldosok meggyülölték magát az ügyet is, a melynek védelmére ide küldettek.

De maguk a magyar urak sem voltak kiméletesebbek egymás és a nép iránt.

Csaknem minden vidéknek, minden vármegyének megvolt a maga zsarnoka, a ki erőszakoskodott a nemességen, dúlta, fosztogatta a köznépet, s az ilyen *magyari urak* kiméletlen zsarnoksága csaknem minden országgyülésen szóba került, mert a nagy ragadozók falánkságának védtelenül kiszolgáltatott és közéjük ékelt kis- és középnemesség meg az egyházi birtokosok épen csak úgy nyögték e zsarnokok mostoha igáját, akár a jobbágyság.

Kopónak minden vadsága mellett elszorult a szive, mikor köröskörül mindenfelől a rettenetes romlás, pusztulás képe vigyorgott feléje; hirtelen megsarkantyúzta a lovát, hogy minél hamarabb kijusson a szomorú völgytorokból. Eszébe jutott atyja, a kinek házacskáját szintén fölégették és őt magát talán rabszíjon hajtották volna el, ha késő éjszakán, fagyos télviz idején el nem bujdosik feleségével meg a kis Gergővel és nem menekül a hegyek közt fekvő Petrovinába, a hol, mivel Kopó a Tahyak zsoldjában állt, letelepedhetett.

A két hajdú sokáig szótlanúl lovagolt egymás mellett; Egri Gergely rendesen hallgatag természetű volt, Kopót pedig szomorú gondolatai foglalkoztatták. Sírt benne a lélek, ha ősz atyjára, megtört anyjára gondolt, a kik, tehetős köznemesekből, aggkorukban jutottak nyomorúlt jobbágyrendre és azokkal együtt vonták az igát, a kiknek azelőtt parancsoltak; ha pedig kis öcscse, a vidám és fürge kis Gerő jutott eszébe, keservesen elfohászkodott és előre sajnálta a gyermeket, a kinek csak a paraszt meg a hajdúság között lehetett választása. Pedig ez keserű kenyér volt mind a kettő, alig érdemes arra, hogy megbecsülje érte az életét. A vad hajdú kőkemény szive ellágyult; rég eltemetett vágyak, rég alvó érzelmek keltek föl elfásult lelkében és szerette volna viszontlátni övéit, az egyedülieket a kiket szeretni tudott. Végre, mintha le akarná rázni vállairól a nem oda való gondok terhét, elborult arczczal nézett társára és sóhajtva mondta:

— Imhol, testvér, a szép ajándék, a mit ezek az átkozott pogányok hoztak nekünk; imhol pusztulás az ország állapotja, a mióta betették hozzánk a lábukat!... Ám, ha hogy egyszer a Száván is által szoríthatjuk őket... — azt akarta mondani: akkor majd a némettel is elbánunk! — de hirtelen eszébe jutott, hogy most még ő maga is a német zsoldjában áll, s ezért, ketté harapva a szót, megint csak sóhajtott.

Egri Gergely, a ki igazi hajdú volt és csak azt szolgálta, a kitől a hópénzt kapta, jobban törődött a Tahy uram sikereivel, mint hazája javával, s ezért nem is mindjárt értette meg a Kopó eszejárását; abban azonban, noha más okokból, mégis megegyezett vele, hogy a törököt bizony csakugyan jó lenne kipusztitani az országból.

— Ha hogy a törököt csak a Dráván is általüzhetjük, — felelte vontatottan, — nem sok idő multán belekóstolgatunk a Báthori István uram boraiba is. Pedig jó borok lehetnek, a miket ott süretel Rézmál és Tokaj vidékén

A megindúlt beszélgetés most már élénken folyt tovább; az ország állapotával nem sokáig foglalkoztak; s mivel mindenki legjobban szeret a saját mesterségéről beszélni, az övék pedig a fegyverforgatás, portyázás és fosztogatás volt, lassankint megemlékeztek hadi kalandjaikról, együtt és külön kiállott veszedelmeikről, a nevezetesebb bajvívásokról, egy-egy vakmerő fegyvercsinyről: s annyira elmerültek véres, sokszor borzalmas emlékeikbe, hogy csak akkor tértek magukhoz, mikor az előttük lovagló harsonás hangos kürtszóval figyelmeztette őket, hogy a török-földvár elé értek.

Mire körülnéztek, már húsz-harmincz spáhi körülfogta őket s kiváncsian kérdezgette tőlük, mi járatban vannak. Lassanként egész sereg pogány gyűlt köréjük, spahik és janicsárok, reiszek és azábok, a kik mind melegen érdeklődtek a két hajdú küldetése iránt, s mikor megtudták, hogy az ivanicsi vár hadnagyai *bajt írtak* nekik, örömujjongással fogadták a kedves hiradást. Sátrak és faházak közt vezették a követséget a félig kőből, félig földből rögtönzött rondellába, hol Murteza pasa keleti módra, dagadó párnákon ülve fogadta őket. Mögötte félkörben álltak főtisztjei: az agák, beglerbégek, amirák és bégek, számra mintegy ötvenen, valamennyi jeles vitéz és bátor katona.

A két hadnagy megállt és katonásan köszönt a pasának. Aztán Egri Gergely, a ki jobban értett a kardforgatáshoz, mint a szóbeszédhez, megpödörte sudaras bajuszát és intett Kopónak, hogy beszéljen. Ez pedig büszkén szembenézett a fényes gyülekezettel, hátra vetette a derekát s jobb lábát előre téve, lassan, értelmesen elbeszélte Kilergi bég elfogatását, a vacsora történetét s az akkor ejtett gyalázó szavakat; végre, a szókásnak megfelelően, kivette kebléből a *bajt iró levelet* és hangosan fölolvasta:

Ezt a bajt pedig irjuk a hires és nevezetes Murteza pasának, Nagy-Velika vár nemes és vitézlő kapitányának.

Minekutána megtudtuk, hogy a kigyelmed katonája, vitézlő Kilergi beglerbég uram, don Inigo Lopez mi hadnagyunk előtt azt mondta, hogy a magyar szabad hajdú nem katona, mivel hogy utonállásból, rablásból, fosztogatásból tengeti nyomorú életét; a mire, a kigyelmed engedelmével az a feleletünk, hogy vitézlő Kilergi beglerbég uram hazudott és esmét is hazudni fog, hahogy valamikor még effélét beszél. És ezért azt kérjük kigyelmedtől, hogy valamiképen tetszett nekünk tiz magyar hajdunkat bajvívásra ereszteni, mind ugyanazonképen placeat kigyelmednek is tiz vitéz harczost állítani, hogy kopja törésben, avagy karddal és szablyával és esmét csákánnyal való páros viaskodásban, életre és halálra is próbát tegyenek, hahogy kinek a nemzetsége lenne előbbre való a fegyvereknek az ő forgatásukban.

Die VII. Aprilis, 1572.

Migazzi Capitaneus.

(Folytatása következik.)

REZEDA KISASSZONY.

Elbeszélés.

Irta Julien Gordon. — Angolból fordította S. A.

II. (Folytatás.)

Eustis asszony megivott egy csésze teát, melyet a hálószobájába hozott fel öreg franczia inasa, a helyett, hogy ünnepélyesen a boudoirjában szolgálták volna fel gyertyafénynél, szamovárban. Azután levetette bő otthoni ruháját, mialatt komornája behozott neki egy új öltözéket, melyet nemrég vettek elő a Worthtól érkezett ládákból. A komorna már fel akarta adni reá a ruhát, de ő hevesen tiltakozott.

— Ne, Mari, ne új ruhát. Adja ide a szürke ruhámat s a nagy prémes kabátomat.

— Hogyan? A régi szürkét? — mondta Mari csalódottan. — A nagysága azt mondta, hogy nem veszi fel többé.

— Nincs ma bátorságom semmi újra. Fáradt vagyok. Hozza, a mit mondtam.

— Nagysága beteg? Olyan halvány.

— Nem vagyok-e mindig halvány?

— Nagysága máskor sem épen piros, de ez a mai halványság mégis más.

— Nem, nem vagyok beteg.

Talpig beburkolózva nagy orosz köpönyegébe idősebbnek látszott a valónál. A köpönyeg eltakarta alakjának nyulánkságát, széles, festői fekete kalapja pedig, elől lehúzva sajátságos hajára, félig elfödte homlokát és szemét. Haja valamivel lazábbra volt fésülve, mint a hogy a divat kivánta. Kissé lecsüngött a nyakára s a homlokán egy antik fésű tartotta nagy gyürükben. Mintha kissé hajporozva lett volna: a fekete hajtömegben szürke pontok voltak láthatók. Fiatalos arcza szája és álla felé keskenyedett, homloka és szeme felé pedig nemesen szélesedett; volt benne bizonyos méltóság és büszkeség, a tartásnak rendkivüli előkelősége, a mi ritkán szokott meglenni ily kis termetü nőknél.

Fényüzően berendezett hintójában ülve, finom lábait belemélyesztette egy prémes láb-muffba. Behúzódott a kocsi sarkába s kiadta a rendeletet:

— A parkba!

Nem messzire jutottak még, a park bejáratánál se voltak, mikor hevesen megrázta a csengetyüt s lebocsátva az ablakot, ráparancsolt az embereire, hogy forduljanak a város felé s egy utczát és házszámot mondott nekik. A magánosságtól s a saját gondolataitól való különös félelem fogta el, a milyet gyakran érez az ember szellemi kimerültség után, vágyódott az emberi társaság után. Valami prózai, köznapi találkozás valami prózai, köznapi emberekkel, ez kellett most neki s ezért fordíttatta meg lovait. Eltünődni kocsikázva a fák alatt, friss hóval fedett gyepen, a hol csend és nyugalom uralkodik, ez nem volt most kedvére való. A délutáni beszélgetés izgalmától valami tompa fájdalmat érzett a homlokában s az a homályos érzése volt, mintha valami méltatlanságot követett volna el magamagán.

Hasztalan igyekezett kitalálni ennek az érzésnek a nyitját. Fejfájását három világosan érthető mondás kisérte, melyek mintha keresztül röpködtek volna fején s a melyek refrainje benne zakatolt a kerekek dübörgésében. Az első volt: «ön oly boldog»; a másik: «hisz a férje imádja»; a harmadik: «elvégre, én legalább éltem!»

Hajh! Élni! Ma egy pillanatra megláthatta az életet, zúgva, tajtékozva hömpölygni maga előtt, küzdelmeivel, viharaival, az életet a maga bonyolultságában, rendkívüliségében, visszásságában, s alig merte megvallani magának, vagy elsuttogni bebörtönözött szivének, hogy a mig megrémitette és beteggé tette, titokban csábította is. Az embereket ritkán vonzotta hozzá rokonszenv, s ma történt először, hogy egy nemes, talán félrevezetett, szerencsétlen teremtés meggyónt neki mindent.

Ekkor egy fiatal leány lépett a szobába.

Eustis asszony természetesen járt már halottas házakban; de egyike volt azoknak a kényes természeteknek, melyek túlságos gyöngédségből követnek el hibát. A gyász színhelyére rendesen harmadnapra érkezett, a mikor a kétségbeesés első szenvedélyes rohamát már lecsillapította az okoskodás; késői érkezését rendszerint hidegségre magyarázták — a gyengédséget vajmi ritkán értik meg — s ezért nem is méltatták a fájdalom hangosabb vallomásaira.

A társadalom rákényszerit bennünket a színlelésre és rejtegetésre. Hallunk szörnyüségekről, bünökről, kinokról, de a bünös vagy az áldozat fölemelt fővel és mosolyogva néz szemünkbe. A sebesülteknek megvannak a mulábaik, a mankóik: ezekkel ép oly gyorsan sántikálnak, a hogy mi járunk s mi nem is veszszük észre, hogy nyomorékok. A beteg embert a kórház ápolása alá adják, a hol rögtön megmossák, megnyirják és letakarják, a halott arczára kegyeletesen ráhúzzák a szemfedőt. A szegény öreg világ csak rohan előre, sokkal inkább sietve, semhogy meg tudna állni s fölszedhetné azokat, a kiknek nem veheti használt s ezek hamar elmerülnek és nem látja őket többé senki. A fényüzés és pompa gyermekeinek az élet gyakran álom s nem valóság. Viharaiból és harczaiból gyakran csak a távoli port és füstöt látják, sara és szennye azonban nem mocskolja be ruhájukat.

Eustis asszony élete szük falak közé volt szoritva; de azt előnyére kell számitani, hogy nem itélte el barátnőjét. Megelégedett azzal, hogy szereti s annál gyöngédebben szerette, mert tudta, hogy ő maga nem tudná betölteni vagy megérteni azt a viharvert lelket. Olykor gyönyörködve, olykor nem egészen értve, de mindig csodálva figyelte pályáját s némi titkos irigységgel is, melyben azonban sohase volt gonoszság. Saját lenyügözött és eltörpített regényes hajlamai egyedüli táplálékukat abban a szenvedélyes érdeklődésben találták, a melylyel barátnőjét kisérte veszedelmes útján, mely derülten, fényesen s látszólag diadallal indult s ime, milyen szerencsétlenségben végződött.

Ő maga nagyon korán ment férjhez, érezte az anyai érzés mélységeit, keresztülment mindazokon, a miken mások is keresztül szoktak menni s mégis úgy érezte, hogy sohasem érzett sem igazi nagy örömet, sem igazi nagy fájdalmat. Egy dologról biztos volt: sohasem «imádták». Örült vágya támadt, mig a barátnője beszélt neki, hogy ő is kiöntse szivét, hogy kikiáltson mindent, a mi fájt neki. Ekkor hirtelen azt kérdezte magától, hogy: mit? S a saját sorsának sápadt szintelenségétől szégyenkezve riadt vissza. Igen, irigyelte a barátnőjét...

Mikor erre gondolt, ekkor csöngetett a kocsijának, mert érezte, hogy szórakozást kell keresnie. Fel akarta keresni Dolph asszonyt, hogy megtegye nála régóta halogatott látogatását.

Dolph asszony az ura egyik üzletbarátjának volt a felesége. Eustis úr a tél folyamán, mikor a társadalmi kötelességek és követelmények ráhárultak feleségére, gyakran kérte őt azzal a nyájassággal, de egyszersmind szivósággal is, mely jellemezte, hogy látogassa meg egyszer Dolph asszonyt.

— Nem valami nehéz dolog, — mondogatta, — és Dolph nagyon hálás volna érte.

A hónapok múltak, a tavasz is közeledett, de Dolph asszony neve még eddig nem került látogatásai jegyzékébe.

— Kellemetlen dolog az, — mondogatta. — Olyan emberek, a kikkel sohasem találkozik az ember.

— Van egy felnőtt lányuk, — felelt a férje. — Nagyon csinos leány s szeretnék megismertetni a jó társasággal. Maga nagyon könnyen rávezethetné a kellő kerékvágásra.

— Édes barátom, — felelt az asszony, — már maga a nevük is elegendő. Vagy szép név ez: Dolph kisasszony? Különben is, mit tehetnék én érte? Nagyon jelentéktelen személy vagyok én.

Mindig alá szokta becsülni a saját hatalmát és társadalmi helyzetét, a mivel mindig felingerelte a férjét, mert sértette önszeretetét. A befolyása nem volt oly csekély, mint a milyennek mondani szokta, társadalmi helyzete pedig a lehető legjobbak egyike volt; nem meteor-szerű, mint Ayrault asszonyé, hanem szilárd és biztos.

Meglehetős lompos inas vezette be a Dolphék fogadó-szobájába, a mely túl volt tömve biborszin plüs-bútorokkal, mig a szinek változatosságára való törekvésre a számtalan török és keleti függöny és fali szőnyeg mutatott. A szoba közepén egy igen nagy és dúsan faragott velenczei asztal meg volt rakva egy csomó finom, drága kötésü könyvvel, melyek, úgy látszott, mintha már hónapok vagy épen évek óta hevertek volna ugyanazon a helyen s ugyanoly lelkiismeretes rendben. A falak melletti függönyös könyvszekrényeken néhány váza és csecsebecse állott, melyek értéke bizonytalan volt, de csunyasága annál bizonyosabb. A mennyezet nehézkesen volt diszitve és festve. A hideg, világos szinű falakon itt-ott egy-egy olasz festmény fényképei függtek. Az olasz éghajlat költészete mintha nem jól érezte volna magát ebben az esetlen helyiségben, melyre a pénzt bőkezüen, az izlést azonban vajmi szűkmarkuan költötték. A szoba hideg volt és nagyon sötét. Eustis asszony, a ki mindig kissé fázékony volt, le se vetette nagy, meleg köpenyét. A megnyiló ajtó épen szürkülő hajára vetett világosságot, mikor Dolph asszony belépett.

— Hogy van, asszonyom? Nagyon kedves öntől, hogy eljött engem meglátogatni, — szólalt meg Dolph asszony, a mint belépett, a látogató felé nyujtva rövid, kövér kezét.

Mintegy negyvenöt éves asszony volt, kerek arczu, kerek termetü, vidám, kedélyes mosolyú.

— Sokat hallottam önről, sokszor olvastam a nevét az ujságban. Az uram azt mondja, hogy ön nagyon vidám. Azt hiszem, — tette hozzá, — szeret nézni, hogy mulat a fiatalság. Magam is olyan vagyok. Szeretek közéjük menni és nézni őket. Az embernek vidámnak kell maradnia a gyermekei kedvéért.

— Önnek, úgy tudom, van egy leánya? — kérdezte Eustis asszony, erőlködve, hogy fagyosnak ne látszassék.

— Van bizony négy is. Csak Adél jár még társaságba. Adél húsz éves. A másik lányom tizenkilencz éves, de még iskolába jár. Tifusza volt s ezért elmaradt egy évvel. A harmadik tizenhét éves, a kis Mari pedig csak tizennégy. Hát az ön lánya, Eustis asszony?

— Az én gyermekeim nagyon kicsinyek még, — mondta Eustis asszony. — A lánykám még csak nyolcz éves.

— Ah, azt hittem, azért jár társaságba olyan sokat, mert őt gardirozza.

— Bizony én a magam mulatságára járok ki, — mondta Eustis asszony kissé élesebb és emeltebb hangon, mint a hogy szokta. Érezte, hogy hasztalan fáradság volna magyarázgatni a maga életmódját ennek a borzasztó asszonyszemélynek. Valami tiltakozásnak azonban szükségét érezte. Az ember csak nem hagyja magát szó nélkül betuszkolni az öregségbe és jelentéktelenségbe. — Nagyon szeretek táncolni, — tette hozzá.

— Még mindig? — mondta Dolph asszony megbocsátóan. — Miért is ne? Elvégre is, mutatkozzunk olyan fiataloknak, a milyeneknek tudunk. Ezt mondom én mindig az uramnak is. A felnőtteknek is kell egy kis szórakozás sok bajuk és gondjuk közt a gyermekekkel, a cselédekkel és minden mással. Bizony magam is táncolnék, ha olyan kövér nem volnék. Úgy-e a férje nagyon el van foglalva? Nagyon korán szoktak reggelizni? Ez nem lehet könnyű dolog, mikor az ember bálokba és ebédekre jár. Az efféle mulatság itt olyan későig tart. Nem értem, hogyan győzik önök, hölgyek. Az én házamban éjfélkor vége volt minden mulatságnak.

Dolph asszony tudniillik vidéki volt.

— Én déli tizenkettőkor reggelizem. Előbb egy csésze teát iszom a szobámban, — mondta Eustis asszony kelletlenül. — Az uram magánosan reggelizik.

Csak azért mondta ezt, hogy épen meg ne szakadjon a társalgás.

— No, ez bizony unalmas dolog lehet a férje urának. Az én uram mindig megvár engem és a lányokat, hogy kitöltsük a kávéját. Télen-nyáron fél nyolczkor már pontosan lenn vagyunk az ebédlőben, ha még oly későn feküdtünk is le.

— A kötelességtudásnak ekkora mértékére én nem volnék képes.

Eustis asszony érezte, hogy pipeskedőnek és szívtelennek látszik, de csak sajnálta, hogy nem mutathatja magát még nagyobb mértékben olyannak az alatt az öt percz alatt, a mit még itt kell töltenie.

Vannak olyan lelki állapotok, mikor minden sérti az embert. Hogy most egy asszony, a ki sokkal idősebb, mint ő, úgy bánik vele, mint egykorúval, ez a szörnyűséges nyárspolgári környezet, a vallatás, a melynek ki volt téve, — mindez olyan ellenségeskedést támasztott benne, a mely sokkal hevesebb volt, mint a hogy az alkalom megérdemelte. Oly sulylyal nehezedett ez az ő kimivelt és finomodott izlésére, hogy a szó szoros értelmében tűrhetetlenné vált. Oly hamar, a hogy csak az illem megengedte, fölkelt, hogy eltávozik. Ekkor egy fiatal leány lépett be a szobába.

— Ez az én Adélom, — mondta Dolph asszony.

A leány egy cseppet sem hasonlított anyjához. Magas, szép termetű volt, világosbarna hajú, fénylő szemű. Kis feje pompásan állott szépen fejlődött nyakán. Világos rezedaszinű kazsmir ruha volt rajta, a mely pompásan illett neki.

Zavar nélkül lépett előbbre s kezet fogott Eustis asszonynyal. Mozdulatában mégis volt valami szögletesség, melyet Eustis asszony, ha kevésbbé ellenséges hangulatban van, maga sietett volna legelőbb elbájolónak mondani.

— Ismerem önt már régen, — mondta a leány mosolyogva.

— Valóban? — felelt Eustis asszony.

— Oh, gyakran láttam és nagyon meg is csodáltam.

Ez egy balzsamcsepp volt.

— Láttam, a mint kocsikázott, vagy néha gyalog sétált. Egyszer ön Eustis úrral volt, én pedig a papával, így tudtam meg, hogy ön kicsoda. Többször láttam önt egy másik hölggyel, a ki szintén nagyon szép.

— Ayrault asszony.

— Nem tudom a nevét. Sötét hajú, nagyon alacsony a homloka. Nagyon ízléses.

— Igen, ő az.

— Adél mindig bele van bolondúlva valakibe, — mondta Dolph asszony. Meg kell engedni, hogy a derék asszonyságnak a tapintat nem volt epen erős oldala.

Mindent összevéve mégis, hála Adél kisaszszonynak, Eustis asszony most már, mikor visszajutott kocsijába, még sem érezte magát olyan nagyon az elaggott anyókák és vénülő özvegyek közé számüzöttnek.

Meg kell vallani, hogy benne magában is volt némi hajlandósága, hogy számüzze magát közéjük. A társaság, melyhez tartozott, vidám volt, de ő soha sem érezte magát egészen közéjük valónak. Az asszonyok mind szerették és csak jót beszéltek róla, — nagyon is jót. Oly közel ültették őt udvarlóik és imádóik mellé, a hogy Ardent soha sem merték volna s a féltékenységnek oly tökéletes hiányával, a mely nem volt épen hizelgő. Az anyák boldogok voltak, ha azt hallották, hogy tékozló fiaik vele táncolnak: ezt a javulás első jelének tekintették. Az udvarlók, az imádók és a fiúk beszélgettek Eustis asszonynyal s «nagyon előkelő»-nek, «roppant bájos»-nak, csinos asszonynak tartották. Némelyek megbámulták a szemét, mások az alakját s ezzel vége volt. Beleszeretni nem is mert volna egyik sem. Nem volt ő «affére». Norah szerette volna tudni, miféle az az «affére». Voltak aztán alkalmilag kirándulások, melyekből őt kihagyták: ismerősei által hirtelenében nyélbe ütött kirándulások a vidékre, más városokba, korcsolyázásra, szánkázásra. Talán tervezték meghivását, de aztán leszavazták, mert hiszen tudni való, hogy «nem elég jóvérű». Ezt ő maga is elismerte magáról félig-meddig, de mégis bántotta kissé a dolog, mert a szive mélyén volt egy kis vágyódás az ilyen «jóvérű» mulatozásra, a melyből hallgatólagosan kizárták.

— Rezeda kisasszony! Milyen csinos leány s milyen jól illett a ruhája szine halvány fehér arczbőréhez! — gondolta most magában, a mint hazafelé hajtatott.

— Most már, azt hiszem, kellőképen meg lesz elégedve velem, — mondotta férjének. — Voltam azoknál a Dolphéknál.

— Igazán? Nagyon köszönöm! — felelt a mindig lelkiismeretesen udvarias és gondos férj.

— Igen, és Rezeda kisasszony otthon volt, előnyös ellensulyozásául anyjának.

— Rezeda kisasszony? — kérdezte a férj, nyugodt szemeivel meghökkenten nézve feleségére az asztal fölött.

— Vagy nem szebb név ez, mint Dolph Adél? Nem költőibb?

— De igen, hanem . . .

— Én kereszteltem el, — folytatta ő. — Rezeda-szinű ruhája volt. Ez halaványzöld, édesem, a mint tudnia illik. Én olyan volnék mint egy rézbőrű indián ebben a ruhában, de ő csinos és meglepő volt benne.

— Igy tehát a látogatás még sem volt olyan borzasztó, mint a hogy képzelte?

— Ellenkezőleg, még sokkal borzasztóbb. Az anyja úgy beszélt velem, mintha valami vénasszony volnék s megbotránkozott rajtam minden pillanatban. Nyilván azt tartja rólam most már, hogy valami roszhirű vén kaczér vagyok, a ki csak az élvezeteknek élek és elhanyagolom házastársi kötelességeimet.

— Hogy-hogy?

— Eh, el se tudom mind beszélni. Dolphék le vannak tárgyalva — s ezzel vége.

A férj nem kutatott további felvilágosítások után. Egyike volt titkos vádjainak ellene, hogy sohasem mutatott érdeklődést életének részletei iránt. Az asszonyok szeretik, ha faggatják őket, s van a bennük s járásuk-kelésükben való bizalomnak egy foka, a mely nem tetszik nekik. Egyik sem szereti, ha teljesen képtelennek tartják a kirúgásra s a környezetük csöndes biztonságérzete gyakran az az izgatószer, mely a botlásba viszi őket. Nagyobb terjedelemben a nemzetek történetében is láthatni ilyen ellenmondásokat.

Eustis asszony szerette volna, hogy mikor olvas (nagyon szeretett olvasni), valaki elvegye a könyvet kezéből s megkérdezze, mi a véleménye róla? Azt képzelte, hogy kellemes volna, ha feszült figyelemmel hallgatják. Asszonyi ösztön: szeretni, ha hallgatósága van. Szerette volna, ha a férjének többet beszélhet magáról, érzelmeiről, benső meggyőződéseiről. Csakhogy olyan légkörben élt, a melyből az ilyen zavaró beszédtárgyak ki voltak zárva. Egyébként is, ha megfigyelte férjes barátnőit, a kik sorsukkal meg voltak elégedve, azt tapasztalta, hogy a férjek általában nem sokat törődnek az efféle dolgokkal.

Az ő urát általában elmésnek találták. Művelt, előzékeny modorú ember volt, már ifjan sikerei voltak: gentleman volt, olyan országban, a hol ennek a szónak nagy értéke van. Ő azonban tudta róla, hogy nem elmés. A férfi elélhet húsz esztendeig egy asszonynyal és nem pillant be egyetlen egyszer sem valódi lényébe. Egy átlagos ügyességű asszony huszonnégy óra alatt tökéletesen kitanulja az urát. Eustis asszonynál hosszabb ideig tartott, míg a férjével tisztába jött: házas életének első nyolcz napja kellett hozzá. Mivel azóta is békésen megfért vele, arra a meggyőződésre jutott, hogy a jól neveltség sokkal fontosabb dolog az emberek együttélésében, mint a természetes ész.

Voltak azonban más dolgok is, melyek bántották és nyugtalanították, különösen házasélete első idejében, de soha se vallotta meg magának, hogy nem ő benne van a hiba. Az érzékei soha sem ébredtek fel, hidegek maradtak. Néhány franczia regény alapján, melyeket olvasott, úgy döntötte el a dolgot magában, hogy «nincs temperamentuma». Férjhez ment tizenhét éves korában, először azért, mert Eustis úr megkérte, másodszor azért, mert Eustis úrnak szép szőke szakálla volt, és harmadszor azért, mert az anyja abban az időben beteg volt s félt leányát egyedül hagyni és így nagyon kívánta ezt a házasságot. Norah egyetlen gyermek volt.

Az anyja azóta meghalt, nagy vagyont hagyva leányára. (Folytatása következik.)

A **Franklin-Társulat** kiadásában **Budapesten** megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

REMÉNY, EMLÉKEZET.

LEGUJABB KÖLTEMÉNYEK.

Irta

BARTÓK LAJOS.

(1891—1901.)

A KÖLTŐ ARCZKÉPÉVEL.

Ára 2 K 40 f. — Diszkötésben 4 K.

GYULAI PÁL KÖLTEMÉNYEI.

RADÓ-HIRSCH NELLI RAJZAIVAL.

Ötödik bővitett és uj képekkel diszitett kiadás.

Rendkivül diszes kiadás pergament kötésben, XII-ik századbeli antique veretü diszitéssel, 19 heliogravureel és kilencz autotypiával, különleges papiroson.

Ára 60 korona.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Goró Lajos rajza.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

Mikor elolvasta a levelet, odadobta a pasa lábai elé; az egyik bég rögtön kirántotta szablyáját és annak a hegyére szúrva átadta a pasának: ez volt az igéret, hogy a bajra hivást elfogadják. Aztán a pasa pár szóval arra kérte a két hadnagyot, hogy addig, míg a választ elkészítik és kijelölik a vitézeket, menjenek át a szomszéd sátorba, a hol üdítő italokat rendelt számukra. A hadnagyok rögtön át is mentek és igen sok régi ismerőst találtak a köréjük csoportosuló katonák közt; élénk beszélgetésbe ereszkedtek a törökökkel s bizony már egy óra is elmúlt, mikor a pasa ismét hivatta őket a válasz átvételére. Ez a válasz, a török akkori gőgjének megfelelően, nagyon durva és fönhéjázó volt; Murteza pasa elfogadta a kihivást, mely életre-halálra szólt, csak tiz helyett azt akarta, hogy a vitézek mind a két részről tizenhárman legyenek: mert ezt a számot az akkori babonás világban szerencsétlennek tartották a magyarokra nézve.

Hafiz bég, a ki már nem egyszer mérte össze fegyverét Kopóval, fölolvasta a névsort. Elsőnek *Kilergi bég* volt fölírva, a kire a bajvivás vezetését is bizták. Aztán következtek a többiek, köztük egy renegát is, a mai Kerecsen bég.

— Kerecsen bég? — kiáltott föl Kopó, csodálkozva.

— Igen, Kerecsen bég! — felelt a bég maga, a ki szintén jelen volt. — Nos, aztán? talán nem tetszik?

— Mondja csak, kigyelmed, — kérdezte Kopó: — hát aztán tudja-e, miért is irtunk bajt a töröknek?

— Már hogyne tudnám!

— Akkor hát azt is tudja, hogy a török ő kigyelme legyalázta a mi nemzetünket és azért verekszünk. És kigyelmed ugyan mely vidékről való?

— Zalába, én.

— Hát Zala nem magyari vidék? És ha kigyelmed magyar katona, hát a töröknek segit verekedni a magyari becsület ellen?

Mialatt Kopó ezeket mondta, alig tudta fékezni magát; a renegát pedig fitymálva vállat vont és nem is neki felelt, hanem a körülállókhoz fordult:

— Hallják-e, kigyelmetek, mit össze nem hadar ez itt? Mintha csak tegnap vett volna először kopját a kezébe! Itt vannak a magyarok! — és gúnyosan a zsebjére ütött: — azt szolgálom, a ki megfizet. Te pedig, szép ecsém . . .

— Az én nevem nemes Gubecz Máté — vágott közbe Kopó hevesen; — s ha nem itt volnánk, a hol vagyunk . . . — és önkénytelenül a kardjához kapott, de aztán nagyot nyelt, mint az, a ki kénytelen zsebre vágni a más gorombaságait, és maró keserüséggel folytatta:

— Hát jól van: hiszen a tiszta buzának is van alja. Hanem azt még sem értem, — fordult Hafiz béghez, — hogy kigyelmed, a ki jó török és vitéz katona is, eltűri, hogy ez a renegát szidhassa a tulajdon atyjafiait. Mert hát mindig és mindenhol voltak hitehagyott árulók . . .

Goró Lajos rajza.

A két hajdú sietett hazafelé a válaszszal.

— Az áruló te vagy! — dörgött a renegát, s vad indulattal rántotta ki kardját, hogy levágja a hajdút. De ez meg sem moczzant, hanem keresztbe fonva karjait, megvetően nézett Kerecsen bégre, a kit a többi törökök körülfogtak és menten lefegyvereztek, nehogy kárt tegyen a hajduban. Egri Gergely pedig nagyot sodorintott sudaras bajuszán és nyugodt, mély hangon oda szólt Kopónak, hogy a többiek is meghallhatták:

— Jól van, jól! Egy hét nem a világ: akkor majd megkósoltatjuk vele a Túrmező füvét.

Kopó bocsánatot kért Hafiz bégtől ezért a kellemetlenségért, melyet a hevességével okozott; a bég pedig, két kezét a hajdú vállaira téve, sokáig merően a szemébe nézett, aztán megcsókolta a homlokát és azt mondta:

— Allah nagy és az igazat szereti. Egy az Isten és egy a haza: jaj annak, a ki megtagadja őket!

A két hajdú most már lóra kapott és gyors vágtatásban sietett hazafelé a válaszszal. Még napszállat előtt bejutottak az ivanicsi várba; ott aztán a magyar hajdúk számát is rögtön kiegészítették tizenháromra.

II.

A petrovinai völgy a vukomeri dombvidék egyik mellékvölgye és mintegy másfél órányira benyúlik az Uszkók-hegységbe is. A vidék erdős; a fenyves örökzöldje mellett dúsan tenyészik a bükk-, a tölgy-, a cser- s a nyirfa. Gazdag az erdő vadakban is; az őz és a szarvas, sőt a hiúz, vadkan és a medve is otthonos a vidéken.

Az ilyen zárt völgyeknek, hol messze környék egy-egy várat ural, mindig volt bizonyos territoriális jelentőségük, mert a kisebb dinaszták mindig érvényesültek ezeken a nehezen megközelíthető ormokon. Ez a vidék a XV. és XVI. században a Tahyakat uralta, kiknek emlékezetét még ma is néhány rom és alapfal hirdeti, mig hadaiknak fényes fegyverzetéből már csak egy pár rozsdás lándzsa maradt fönn, melyet az együgyü horvát paraszt kiszántogat a falak mellől.

Közel Petrovinához, meredek erdős orom tetejében épült a Tahyak családi vára. Voltaképen csak várkastély volt, megerősített családi ház, mely bástyáival inkább a véletlen megrohanást akarta megakadályozni. Csak egyszerű várfala volt s a kastélytól kerítés választotta el. A várkastély melléképületeit a várnépség lakta, mig az őrség, ha volt, a bástyák mentében tanyázott. A kastély mellett épült a négyszögletü őrtorony, mely egyszersmind a kapu bejáratát is védte.

Maga a kastély alig kőhajitásra volt a szegényes falutól, melynek szerény templomától csak a vásártér választotta el. De az ősrégi, főnemes Tahy-család, melyből a mohácsi vész előtt nem egy vitéz törökverő kapitány sarjadt, most már csak nehezen tudta megvédeni birtokait a portyázó török martalóczok ellen, kik tűzzel-vassal dúlták Szlavoniát és a mit el nem rabolhattak, azt fölégették s minden évben töméntelen népet hajtottak el rabszijon.

A mohácsi csatasikon királyunk a fertőbe fúlt: abban veszett el, a mi életében is környezte. Az emberek szétfutottak, mindenkit elfogott a félelem: de akkor még senki sem hitte, hogy ez a csatavesztés törökdúlásnál, király-

halálnál egyebet is jelent. Habsburgi Ferdinánd még csak készülődött az új királyságra, mikor, alig hat héttel a *mohácsi vész* után, Szapolyai János már meg is koronáztatta magát. És megindult a két koronás király harcza, a melyben János húzta a rövidebbet, mindaddig, míg a cseri barátok ki nem találták az evangyéliomból, hogy: *a ki vele jót tészen, az az ő atyjafia.* Az atyafi pogány volt: s mert János király kezet csókoló fiává szegődött, segített is a jó szultán, de a megsegített országot magának tartotta, kamat fejében.

Igy történt, hogy Buda eleste (1541 nyarán) másfélszáz esztendőre három központot teremtett hazánkban. A magyar állam, midőn java részében a byzanczi örökségben ülő török hatalom körébe esett, megszünt önálló tényező lenni az európai államrendszerben. Az ország Habsburgot uraló része a német birodalom nemzetközi politikájának az érdekkörébe tartozott, míg Erdély és részei magyaros jellegü török hübéreké váltak. Az uj szerződés pedig, a drinápolyi béke (1568 elején), az ország ama csekély maradékát is megnyitotta az ellenségnek, mely pusztító kalandozásaitól eddig rendszerint mentve volt.

E fejetlen állapot hatásait megérezte mindenki, de legsulyosabban a szegénység, a jobbágyrenden levő köznép. Őt nem csak a portyázó törökök, meg a fizetetlen idegen zsoldosok sanyargatták, hanem a saját földesurai is, a kik még embertelenebbül zsarolták, mint ellenségei. Úgy bántak vele, akár az oktalan állattal, s ez a bánásmód lassankint csakugyan vadállattá is nevelte. Az állam, az egyház, a földesúr, a végbeli kapitányok töméntelen adóval, szolgálattal, munkával terhelték, s megtakaritott vagyonkáját, ha volt, az ellenség, vagy a védelmére rendelt zsoldosok rabolták el, — ha ugyan a földesura már előbb reá nem tette a kezét. A mi kevés ideje a százféle robot és más egyéb sanyarú munka közt maradt, a csapszékben töltötte, hol borba fojtotta bánatát, de efféle mulatságait rendesen verekedéssel végezte.

Ezekben a nehéz, válságos időkben a Zágrábban székelő Tahy Ferencz zászlós úr alig követhetett volna el nagyobb könnyelmüséget, mint azt, a mit 1570. tavaszán elkövetett, mikor szoboszlai Petrás Farkas uramat küldte le várnagynak Petrovinára. A durva és kegyetlen, de alapjában véve gyáva ember valóságos isten-ostora lett a kezére jutott vidéknek. Rövid másfél év alatt jobban reszkettek a nevétől, mint magától az ellenségtől, s a szegény föld népe csak *hajas törőknek* nevezte kegyetlen, fekete lelke miatt. Hite, Istene nem volt: lutheránusnak vallotta magát, hogy a kilenczedet is magának szedhesse s ha a sanyargatott nép Isten irgalmára hivatkozva könyörgött hozzá kegyelemért, durva gőggel szokta mondogatni: — az Istentől pedig én semmit is nem félek, mert a Dráván túl hagytam, — ezt pedig azért mondta, mert az előtt a kanizsai pasa zsoldjában állott. A szegény jobbágyok hasztalan fordultak könyörgéseikkel Tahy Ferenczhez; a gőgös főúr kibotoztatta udvarából a panaszolkodókat, rájuk ereszteté a hajdúit, mintha csak I. Ferdinánd hirhedt szójárását gyakorolta volna rajtuk: *ebet ebbel maratok.*

Az agyonzaklatott nép, mint a halálra üldözött vad, rettegve bujdosott az erdőkben és a hegyek között. A rosz termés, az inség, meg az örökös háború annyira elkinozta a szerencsétleneket, hogy már a halált is többre kezdték becsülni, mint az ilyen nyomorúlt életet. Nagy darab földön még csak Petrovina volt az egyetlen falu, a melyet föl nem égettek, de ezt meg már Petrás Farkas annyiszor megsarczolta, hogy a jobbágyság megőrölte a fakérget s korpából vegyítve abból sütött kenyeret. Sőt az emberhúsevés is elterjedt: nemcsak a holttesteket falták föl, hanem az éhezők tulajdon gyermekeiket is levágták.

De ennek a halálra gyötört, elátkozott népnek minden csapásnál jobban fájt az a pokoli kegyetlenség, a melylyel Tahy uram várnagya Istenétől és templomától is megfosztotta. Ez volt betetőzése minden szenvedésének, s mikor ezt is meg kellett érnie, feljajdult benne a lélek; és a mit nem tett meg mindaddig, a mig csak saját nyomorúlt életéről és vagyonáról volt szó, megtette akkor, midőn Istene és vallása forgott veszedelemben. Mikor Petrás Farkas elűzte a petrovinai papot, megbotoztatta a misére járókat, s arra akarta kényszeriteni a jobbágyságot, hogy vele együtt hallgassák a lutheránus prédikációt, mindnyájan, mint egy ember, megtagadták az engedelmességet, és inkább kinoztatták, gyötörtették magukat, mintsem hogy a vallásukat megtagadják.

Az ilyen erőszakoskodások a vallás dolgában gyakran előfordúltak akkor hazánkban; mert

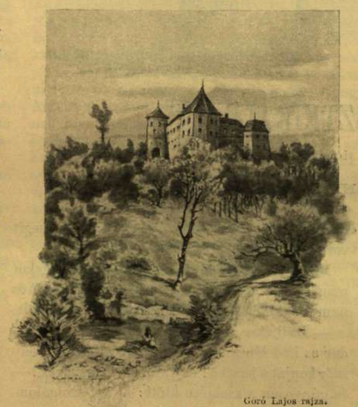

Gorú Lajos rajza.

Tahyék családi várkastélya.

habár a reformácziő akkor még nem volt is egyértelmü az egyház positiv megtámadásával, mégis elég számosan akadtak főuraink között, a kik már erőszakkal alkalmazták a *cuius regio eius religio* elvét.

Épen ezért, talán sohasem imádták e haza földjén oly sokféle módon az Istent, talán sohasem élt rajta annyi régi és új, keleti és nyugati, keresztyén és nem keresztyén felekezet, mint a XVI. században. És bármilyen elkeseredéssel álltak szemben az emberek s a pártok egymással, sohasem volt vallásosabb idő az akkorinál, és az Istenben való hit és bizalom sohasem hatotta át annyira a szíveket, mint épen abban az időben; mert hová is fordulhatott volna az örökké halálos veszedelemben vergődő ember, ha nem a vallásához? Saját Istenétől várt mindenki oltalmat, saját Istenétől remélte mindenki, hogy *jó Magyarországot esmét föltámasztja és esmét hatalmat ad.*

Ezért, mikor Petrás Farkas erőszakkal lefoglalta a petrovinai kis templomot a lutheránus praktika részére, mikor elüldözte és később halálra kerestette a szegény jobbágyok katholikus papját, a fanatizmus legveszedelmesebb kitörését, a vallási gyűlölet viharát zúdította föl maga ellen. A már mindenéből kiélt és agyonzsarolt jobbágyság, a melynek — a krónikás szerint — csak véresre vert meztelen teste maradt meg, rajongással ragaszkodott egyetlen, nem földi kincséhez, a vallásához és nem birta elszenvedni, hogy megfoszszák szeretett papjától, a ki évek hosszú során át vele szenvedett s ezernyi bajában a fölülről jövő jutalom reményével bátorította kitűrésre. Napok, hetek óta elzüllött, a zavarosban halászni szerető bujtogatók jártak kunyhóról-kunyhóra s izgatták, lázitották a már különben is forrongó népet, melynek kedélye hasonló volt az izzó zsarátnokhoz: csak még a szélrohamra volt szükség, hogy lángra lobbanjon.

S ez a szélroham is megjött, a véres emlékezetü 1572-ik évbeli április második vasárnapján, az istentisztelet alatt. Verőfényes, derült nap volt az, s a petrovinai jobbágyok a környékbeli föld népével, a szokottnál nagyobb számban ácsorogtak a kis templom előtti piaczon. Reggeli nyolcz óra lehetett, s bent a templomban már javában állott a lutheránus istentisztelet, melyet valami messze földről elüldözött és ide szakadt prédikátor tartott, a kit a várnagy befogadott a kastélyba, részint a saját gyönyörüségére, részint a jobbágyok boszúságára. A szegény jobbágyok a világ minden kincseért be nem tették volna lábukat a templomba, s inkább meghaltak volna, mint sem hogy a *kegyetlen gyilkosok* — igy hivta Ferdinánd király a vallásujitókat — istentelen praktikáiban részt vegyenek; s nem is hallgatta ezt az istentiszteletet senki más, mint a várnagy, meg a családja és néhány hitéből kivetkőzött zsoldos hajdú.

A sürü csoportokba összeverődő parasztság eleinte halkabban, később egyre hangosabban és tartózkodás nélkül panaszolkodott egymás közt, keseregve saját nyomorúságán és átkozva a várnagyot, a ki ennek az általános romlásnak a főokozója.

(Folytatása következik.)

REZEDA KISASSZONY.

Elbeszélés.

Irta Julien Gordon. — Angolból fordította S. A.

III. (Folytatás.)

Eustiséknek gyönyörü vidéki birtokuk volt nem messze a nagyvárostól, de olyan helyen, melyről a divat áramlatai mintha megfeledkeztek volna. Némi távolságra volt a vasúttól, a mely épen itt fordul más irányba, alig tudná megmondani valaki, miért. Eléggé elzárt és magános hely volt a birtok, kivéve azt az időt, mikor a tulajdonos ott lakott s nagyszámú vendégei fölverték csöndjét. Éjszak felől a Sound, Long Island szigetének az a partja volt a határa, melyet az amerikai szabadságharcz történeti nevezetességűvé tett. Két nagy farmból állott s még a régi indiánus idők, a 17. század vége óta volt az Eustis-család tulajdona.

«Liesse» volt a szép kis birtok neve s különösen a tengeröből volt benne igen kedves: napfényes, fövenyes, magános s egy mérföld hosszat mind az övék volt. A lakóház tágas és szilárdan épült, régi amerikai stilusban s magas, gyepes fensikon állott. A fensík lankásan ereszkedett kelet és dél felé az erdő irányában, a mely szegélyezte s a melyen át vezetett az út a ház főbejáratához. Az erdőt úgy hagyták régi állapotában, a fák alján telenöve vadszőllővel és egyéb indás növénynyel. Kelet felé egy domb emelkedett, mely meredekebben ereszkedett le a tengerbe, s melyre Eustis asszony gyakran kivitte vendégeit téára hosszú nyári délutánokon, miután székeket, pamlagokat, virágvázákat, asztalokat s minden más szükséges dolgot előre küldött a verandáról.

A szomszédok hat-nyolcz mérföldnyire laktak; egy nyaraló telep volt mellettük, a melyről szivesen átjöttek kocsin vagy csolnakon az ismerősök Liessebe. Olykor megtelt a ház vendégekkel. A hely tehát ilyetén módon nem volt igen elhagyatott. E mellett a háztartás is nagy kiterjedésü volt. A két idősebbik fiú, a kis leány s a kis baba akkora seregét tették szükségessé a

cselédeknek, nevelőknek, nevelőnőknek, szobaleányoknak, dajkáknak, póni-lovaknak, csacsiknak, kutyáknak, madaraknak stb., hogy költözködéskor akár azt is lehetett volna hinni, valami czirkusz tartja arra útját.

Ez évben a karaván, a hogy Ayrault asszony nevezte, a szokottnál korábban költözött ki, mert Eustis asszony kijelentette, hogy a városi élet kifáraszotta s Eustis úr is el akarta véglegesen helyezni családját, mielőtt «átnézne» Európába. Orvosai ugyanis európai fürdőket ajánlottak neki elhizás ellen.

Eustis úr nagyon buzgó ügyvéd volt, a mi a maga és a felesége vagyonával együtt eléggé elfoglalta a télen át s tavasz felé szeretett kisebb-nagyobb tengeri utazásokat tenni. Felesége csak olyankor kisérte el, ha legalább is hat hónapig maradt el. Kirándulást szeretett tenni hajón, csinos yachtjuk ott horgonyzott az öbölben — de a nagy óczeánon nem szivesen hajózott, kevésbbé a tengeri betegség miatt, mint inkább azért, mert a hajón folyó élet kellemetlenségei bántották szibarita kényességét. Nem volt benne kóbor szellem.

Ayrault asszony kijelentette, hogy a newporti fürdőben nem birna ki egy évadot mostani állapotában. Volt egy háza egy mérföldnyire Liessetől, itt akarta tölteni, barátnője közelében, az első nyarat, a mióta elvált asszony. Norah nem fogadta valami lelkesedéssel ezt a hirt, mert attól tartott, hogy a ragyogó Arden, a ki mellett ő mindig egy kissé árnyékba került s jelentéktelennek érezte magát, nagyon unalmasnak fogja találni a falusi életet.

Arden azonban nevetett ezen az aggodalmon. Városi háza kincseinek felét átvitte a hiányosan berendezett vén falusi házba, függő-ágyakat akasztott a közeli fákra, vitt magával egy zongorát, hárfát s egyéb hangszert, két hátaslovat, egy phaetont, egy könnyü kocsit, s kijelentette, hogy most már tökéletesen be van rendezkedve. Mindjárt előre kell bocsátani, hogy vajmi ritkán volt egyedül, hogy ismerősei — nagyobbrészt urak — gyakran menekültek el a hivatal gondjai elől a félreeső, de immár jól berendezett falusi házba. Igy hát, akárhogy elhatározta is Arden, hogy nyomorúságosan fogja érezni magát, bizony nagyon jól mulatott. «Lehetetlen sajnálni valakit, — mondogatta Eustis asszony, — a ki olyan igen csinos. Hiába próbáltam én is.»

A két hölgy ugyanazon a verőfényes tavaszi reggelen ért mindegyik a maga nyaraló helyére. Útközben Ayrault asszony egy fiatal, zöld posztóruhába öltözött fiatal hölgyet látott a gyermekek mögött ülni, a kit soha sem látott azelőtt.

— Kicsoda ez a leány? — kérdezte Eustis asszonytól. — Uj tagja a menazsériának?

— Édesem, nyissa ki a bársonyos füleit s késziljön egy nagy meglepetésre.

— Hogyan? Mit akar?

— Ez a leány a Rezeda kisasszony.

— Csak nem? Hogyan? Az a Dolph-leány?

Eustis asszony annak idején elmesélte barátnőjének Dolphéknál tett látogatását s a «Rezeda kisasszony» elnevezés megtetszett Ardennek.

— Igenis ő az.

Ennek bizony megvolt a maga története, még pedig nagyon egyszerü. Két héttel, mielőtt elutaztak volna a városból, Eustis úr ezt mondta részvétteljes hangon a feleségének egy este:

— Bizony, szegény Dolph oda van.

— Mi történt vele? — kérdezte az asszony, a ki szórakozottan hallgatott csak oda.

— Nem olvasta az újságokat?

— Nem valami alaposan.

— Bámulatos, hogy az ilyen dolgokat nem találja meg, — mondta a férj szemrehányón. — Egyáltalán nem értem, mit olvasnak az asszonyok az újságban?

— Külföldi híreket, könyvismertetéseket és a halálozásokat.

— Hát bizony, szegény Dolph barátom vagyonilag meghalt. Én se tudtam megmenteni. Egyáltalán nem lehetett megmenteni.

— Ah, a szegények!

Eustis asszonynak az jutott eszébe, hogy Dolph asszonynak most el kell adnia a plüsgarniturát. A vagyoni bukást úgy képzelte, hogy valami hivatalos ember jön a házba s elvisz mindent, — mindent egyszerre, még az ágyakat is.

— Szegény Dolph! — mondta Eustis. — Szeretném, ha segithetnék rajta. Egyike volt legjobb klienseimnek; derék ember. A családját sajnálom.

— Ha tehetnék valamit érettük, — mondta az asszony.

— Dolph azt mondja, hogy a leány — emlékszik rá? Az a csinos, a kit maga Rezeda kisasszonynak nevezett el — pompásan viselte magát; ő tartotta valamennyiükben a lelket. Kijelentette, hogy próbál valamit, a mivel segithet a családján. Szegény leány!

— Ejnye, de sajnálom. Olyan kedves volt. Elmegyek hozzájuk.

— Nagyon jól nevelt leány. Dolph gazdag ember hirében állt, de bolond volt, roszúl spekulált és mások kirabolták. A leányait jól neveltette; utaztak Európában, kitünő tanárokat tartott nekik.

Eustis asszony nem szólt vagy öt perczig.

— Nézze, Horace, — mondta aztán, — mit gondol, nem volna-e jó . . .

— Micsoda?

— Hát a gyermekek mellé. Épen ilyet keresek; egy úri leányt, valami eszes és finom leányt, hogy ne legyenek örökké a cselédekkel, a kiktől csak roszat tanulnak.

— Ugyan! Dolph leánya mint nevelőnő! Édes Norah, maga elfelejti, hogy Dolphék büszke amerikaiak. Erre nem volnának képesek.

Eustis asszony nem szólt semmit a dologról. Másnap délután öt órakor azonban — válaszul egy délben elküldött titokzatos táviratra — Dolph Adél kisasszony suhant be Eustis asszony boudoirjába. Az utóbbi kitárt karokkal ment elébe.

— Remélem, édesem, nem feledkezett meg rólam.

— Önt nem lehet elfelejteni, — felelt a leány, a ki ebben a tekintetben semmi csetre sem volt anyja lánya.

— Ah, és miért nem? — kérdezte Eustis asszony, a kinek nagyon jól esett ez a hizelgés. Az emberek hidegnek tartották őt, de azért nagyon vágyódott a tetszésre.

— Soha se láttam, nem is ismertem senkit, a ki olyan, mint ön, — felelt a leány egyszerüen.

— Olyan rendkivüli vagyok én?

— Nagyon, — felelt Dolph kisasszony mosolyogva. Erre mind a ketten elpirultak, a leány sokkal jobban, mint az asszony.

— A hajam teszi, — mondta Eustis asszony.

— Oh, nem a haja. Ön maga. Ön egészen más, mint mi többiek. Olyan, mintha most lépett volna ki egy festményből, valami gyönyörü festményből, a milyeneket külföldön lát az ember régi palotákban.

— Milyen kedves és ügyes leány, — gondolta Eustis asszony.

Aztán halk hangon s mintegy egy órai beszélgetés közben megállapitották egymás közt a szerződést. Dolph kisasszony nagyon magas dijazás mellett elfogadta az állást. Kötelessége volt, hogy a gyermekekkel legyen, mint tanitójuk és társnőjük. A leány piruló arczczal és dobogó szivvel mondott köszönetet jóltevőjének.

— El voltam szánva erre a lépésre, — mondotta távozóban. — Anyám és a húgaim nem sokat tehetnek, pedig nagy szegénységre jutottunk. Papa olyan becsületes, odaad mindent a hitelezőknek. Nem azok közül való, a kik meggazdagszanak a csődben.

A hangja reszketett, de nem sirt.

— Erős idegei lehetnek, — gondolta Eustis asszony. — Örülök, hogy nem ideges, ez jó lesz Olgának, a ki máris az.

Olga volt a nyolcz éves leánya.

— Nem lesz valami könnyü sora, attól tartok, — mondta Eustis asszony, mikor Adél kisasszonyt kikisérte, abban a becsületes szándékban, hogy nem titkol el előle semmit.

— A . . . a nevelőnő, — nagy nehezen kivágta ezt a szót, — mindig együtt szokott ebédelni a gyermekekkel, s csak olyankor reggelizett velünk, mikor ez a gyermekeknek is meg volt engedve. Természetesen jól el vannak látva, tágas, kényelmes és nagyon kellemes lakosztályaik vannak s a nevelőnőnek elegendő szabad ideje marad. De a mit én kivánok, az, hogy nekik legyen társnőjük, nem — «nekem», akarta mondani, de ezt a szót még idejében elnyelte.

— Nagyon nyugodt élete lesz különben. Attól tartok, el is fogja magát únni.

— Köszönöm, hogy mindent olyan nyiltan elmondott, — felelt a leány. — Jobb szeretem, ha mindig a gyermekekkel lehetek, nekem is jobb lesz igy. A falusi életet pedig imádom.

— Nagyon jól van, — mondta Eustis asszony. — E szerint most már csak az édes anyja beleegyezését kell megnyerni.

— Oh, — felelt a leány, hangjában meglepetéssel, — a mama beleegyezik mindenbe, a mit én jónak látok.

— Maga nekem megtetszett mindjárt, a hogy először láttam, — mondta Eustis asszony nyájasan, mikor végre elvált látogatójától. — Olyan kedves ruhában volt. El is keresztelteim Rezeda kisasszonynak.

— Ez nekem a kedves színem, — mondta Dolph kisasszony. — De milyen kedves név! Szeretném, ha úgy hivnának.

— Tehát, a viszontlátásra, Rezeda kisasszony.

Ez este Eustis asszony levelet kapott Dolph asszonyságtól, melynek egy mondata könnyen megronthatta volna az új nevelőnő helyzetét.

— Úgy fogja önt tisztelni a leányom, mint az anyját. — Igy szólt ez a mondat.

— Attól félek, bakot lőttem, — gondolta magában Eustis asszony.

Rezeda kisasszony azonban olyan kivánni való volt, hogy akármilyen volt is az anyja, bárkája biztosan siklott el még e fölött a zátony fölött is.

— A legfurcsább nevelőnő, a kit valaha láttam, — mondotta Ayrault asszony a vonaton.

— Kétségtelenül túlságosan csinos. Ez nagyon komoly hibája.

— Igazi húri. Határozottan étvágyat kelt a kárkiben. Nevelőnőnek nagyon sajátságos stilusú.

— Igen, afféle érzékies szépség... Furcsa dolog: egy érzékies nevelőnő!

— Semmi egyéb, mint nevelőnő?

— Természetesen úgy fogunk vele bánni, mint egy úri hölggyel. Azt azonban nem szeretem, ha valaki mindig mellettem van, még az asztalnál is. A helyén kell maradnia: a gyermekekkel. Ez nem kellemes dolog neki, de megmondtam előre, hogy igy lesz s hogy mire kell elkészülve lennie.

— Oh, maga Sokrates!

— Ne nevessen ki kisded emberbaráti felbuzdulásomért. Az embernek bölcsnek kell lennie, ha irgalmasságot akar gyakorolni. Jót akarok tenni a leánynyal.

— Tehát olyan alamizsna-féle?

— Félig-meddig.

— Egy ilyen istennő! Szerencse, hogy a fiúk még fiatalok.

— Eh, mit! Semmi olyan nagyon különös szépség nincs benne.

Két héttel később Ayrault asszony átjött egy délután s barátnőjét egy kerti székben találta a verandán, egyik fia a karjában.

— Tanulmány egy madonna-képhez, — mondotta Ayrault asszony.

A gyermek aludt s hosszú szempilláján könnyek nyomai látszottak, melyek arczán is látszottak, homokkal és porral keverve. Nyulánk, napbarnitotta képü kis kamasz volt, tulságosan nagy és nehéz arra, hogy az anyja ölében pihenjen.

— A fiú nagyon haszontalan volt, igazán roszúl viselte magát s ez csak a szélcsönd a szörnyü vihar után.

Eustis asszony lehajtotta arczát s hozzáértette a ficzkóéhez, kinek barna lábszárai tele voltak karmolásokkal és horzsolásokkal, diszes sebhelyekkel, melyeket egy dicséretre méltó fáramászási kisérletben szerzett s többé-kevésbbé sárosan dörgölőztek anyja finom csipkeszoknyájához. Egyik vékony, cserzett szinü karja szorosan anyja nyaka köré volt fonva, a másik tétlenül lógott oldalán.

— Szép kép volna igy, az bizonyos, — mondta Ayrault asszony.

— Sokat tünődöm rajta, hogy jó anya vagyok-e? — felelt Eustis asszony elhessegetve valami bogarat, mely a fia álla körül szállongott.

— Maga nem látszik anyának.

— Milyenek azok, a kik annak látszanak?

— Tudja, egy nagy franczia iró azt mondta, hogy az asszonyoknak két faja van: az anyának való asszony és a szeretőnek való asszony.

— Sajnos, én aligha tartozom a kettő közül akármelyikhez is s igy mint asszony, úgy látszik, eltévesztettem a pályámat.

— Nem ismerem önt, — mondta Ayrault asszony hátra hajolva, s azzal a telt, meleg kacagással nevetve, a melylyel fel szokta forralni a férfiak vérét. — Lehet, hogy megtaláltam valaha az ön természetének a kulcsát, de újra el is vesztettem.

Eustis asszonynak megint a lepkével akadt dolga. Nem nevetett együtt a barátnőjével.

— Úgy látszik, Czirillt szereti legjobban a fiai közül, — folytatta a barátnő.

Eustis asszony megcsókolta az alvó fiút.

— Olyan kedves ficzkó, a legragaszkodóbb a gyermekeim közt, igazi anyja-fia.

— Hogy eped ön a szeretet után!

Eustis asszony hirtelen felpillantott.

— Igen, ezt a jellemvonást sokszor megfigyeltem már önben, holott mások közönbösnek tartották.

— De azt azért még sem magyarázta meg, milyen az az anyának való asszony, — mondta Norah könnyedén, nem véve figyelembe barátnője utóbbi szavait.

— Én inkább vagyok az, mint ön. Én hasonlítok a Szeretetnek ahhoz a szobrához, melyet valamikor valahol láttam, apró gyermekekkel elborítva.

Most Eustis asszonyra került a nevetés sora.

— Most hallok öntől először ilyen véleményt magamagáról.

— Ám azért mégis igaz, édesem. Anyának való asszony vagyok, a ki eltévesztette hivatását.

— Ön mint gyermekek anyja! De remélem, engem nem tart a másik fajtából valónak, a ki szintén eltévesztette hivatását?

— Ha nekem gyermekeim volnának, — mondta Ayrault asszony, — nagyon, nagyon szeretném őket. Mondja meg, Norah, nagyon, nagyon, de igazán nagyon szereti a gyermekeit, valamenynyit?

— Tudja Isten . . .

— Ezt mondtam épen. Önben nem ébredt még fel a természet.

A kis Czirill ekkor megmozdult, megcsókolta anyját, egyet zokogott még, aztán eltünt, hogy fölkeresse bátyját, a ki, mint mondotta, artézi kutat ásott a tengerparton, a mely három egész délutánját foglalta el.

— A Percival pompás gyerek.

— Igen, olyan nagy és izmos korához képest. És ügyes is. Nagyon szeret rajzolni. Dolph kisasszony tanítja, a ki maga is valóságos művésznő. Szeretném, ha építész válna belőle, persze, valami nagy építész. Micsoda szép foglalkozás ez! Milyen szép dolog volna: férjhez menni egy építészhez, bolyongani valami tágas, homályos dóm oszlopai közt, melyet ő épít, elrejtőzni árnyékában, váratlanul hozzá ugrani, mikor a napi munkáját elvégezte; vele tervezgetni, biztatni, bátorítani őt!

— Norah, hisz ön poéta! Különben De Beaumont gróf él fog jönni vasárnap, azzal poétázhat, a mennyit akar. Arra való romantikus úr. Mari néni majd szembekötősdit játszik.

Mari néni egyike volt azoknak a hasznos szegény rokonoknak, a kik megjelennek és eltünnek kívánat szerint, viselik az ember levetett ruháit, megeszik a kihült morzsákat s csak olyan mellesleges, futó figyelmességekre számítanak, a melyek nem kellenek senkinek.

(Folytatása következik).

Legjobb és leghirnevesebb pipere hölgypor: a La VELOUTINE Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGYITVE CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

ESZMÉNYI KEBEL érhető el a Pilules orientales által, Ratié gyógyszertárából Párisban, Passage Verdeau 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnek ártana, az asszonyi kebel fejlődését, valamint a kebel idomainak szilárdságát biztosítja. Egy üvegcse ára használati utasítással együtt 3 forint. Raktár: Török József, Budapest, Király-utcza 12. sz. 8442

Kapható minden gyógyszertárban.

GERMANDRÉE PORHANYÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN
Franczia szabadalom. A szépség titka, ideális illattal felleltienjül tartós, egészséges és diszkrét. A Germandrée az arczbőrnek egészséges és üde színt ad.
1900 évi Párisi Világkiállítás: ARANYÉREM
MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS.
Kapható Török József gyógyszertárában Budapesten.

TROPON-SÜTEMÉNYEK a legizletesebbek és a legtáplálóbbak.

TROPON-CAKES (Biscuits) igen jóízü teasütemény, nagy fehérnye tartalmánál fogva nagyon tápláló és a mellett a legkönnyebben emészthető.

TROPON-KÉTSZERSÜLT igen finom, ízletesebb és táplálóbb a közönséges kétszersültnél. Tej, kávé, bor mellé a legjobb sütemény egészségesek és betegek számára.

TROPON karlsbadi-kétszersült zsirtalan és azért igen könnyen emészthető sütemény gyöngegyomrusk számára, a kiknek nagy tápláló erejénél fogva is hasznukra van. 9143

TROPON Diabetikus-kétszersült elenyésző csekély lisztartalma és nagy fehérnyetartalma miatt a czukorbajosok legjobb tápláléka.

Mindezen Tropon-készitmények, ugyszintén a poralaku Tropon, Vas-Tropon, Tropon-Cacao, Tropon-Gyermektápliszt minden gyógyszertárban kaphatók.

Utbaigazitást ad: Dr. LÁSZLO FRIGYES, Budapest, VI., Gyár-u. 7.

Dr. RODER ÉS TÁRSA osztr.-magy. Tropon- és táplisztgyárai Klosterneuburg—Bécs.

HÖLGYEIM!
Csak egyszer próbaképen rendeljék meg a csodahatásu, valódi angol szépitő szert, Ugorka-tejet, és meg fognak róla győződni, hogy ezen csodaszer azonnal eltávolit szeplőt, májfoltot, mindenféle tisztátlanságot az arczról és a bőrnek gyönyörü üdeséget, fiatalságot kölcsönöz. Valódi angol minőségben kapható csakis BALASSA KORNÉL gyógyszertárában a vörös kereszthez Temesvár. Ára 2 kor. Valódi angol Ugorka-szappan 1 K, 3 drb 2.40 K. Pouder 1.20 és 2 K. Utánvéttel is küldetik.

RIVIERA IBOLYA IGAZI IBOLYA ILLAT kizárólagos készitői MOTSCH A. és Tsa BÉCS, I. LUGECK 3 sz.

+Soványság+
Szép telt testidomok a mi kelett erőpontuk től, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért készség. Orvosi rend. szerint. Szigorúanbecsületes. Nem szédelgés. Számos köszönőlevél. Ára kartononként 2 kor. 50 fill. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással.
Hygien. Institut 9155
D. Franz Steiner & Co., Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69.
Főraktár Magyarország részére: Török József, gyógyszerész, Király-u. 12.

5 koronáért
küldök 4½ kg.—50 drb. a sajtolásnál kevéssé megsérült finom, enyhe, szépen szortirozott 9232
pipereszappant
rózsa, méz, ibolya, reseda, jázmin stb illatu darabokból összeválogatva
Kaun Ignácz Bécs, II., Lilienbrunngasse 17.

A legjobb száj- és fogápoló-szerek.
STOMATIN-Fogpor, -Fogpaszta, -Fogkrém (üvegdobozban, tubusban. Ára: 1—1 korona. Ára: 70 fillér.) A fogak pár nap alatt tiszta fehérek lesznek.
STOMATIN-Szájvíz kitünő illatu szájdesinfic. Ára: 1 kor.
STOMATIN-Szájiz (Cachou) szájdesinficiáló, szájszagosító, elegáns, kis zsebüvegcsében ára: 70 fillér.
Honi gyártmány, kapható mindenütt.
Előre beküldött 3 kor. értékü rendelést bérmentve küld a
STOMATIN GYÁR, ZOMBORBAN.

SERRAVALLO 8984
CHINA-BORA VASSAL
kitünő helyreállitó szer gyengék, vérszegények és lábbadozók számára. Ajánlva és használva orvosi kitünőségektől. 1200-nál több orvosi elismerővel.
Kitünő íz.
Kitüntetve több arany és ezüst éremmel.
Árak: ½ literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40.
Kapható minden gyógyszertárban.
Serravallo J. gyógyszer. Triesztben.

Hölgyeknek!
Ilona-crême.
Legujabb és orvosi szaktekintélyek által is elismert, biztos hatásu kéz és arcszépitő szer, eltávolit minden bőrtisztátlanságot és rövid használat után vakitó fehérré, üdévé teszi az arczbőrt.
Figyelmeztetés! Készitményem nagy közkedveltsége miatt hamisitványokat hoznak forgalomba; csakis az valódi, mely a doboz alján aláirásommal el van látva. 1 tégely Ilona-crême 1 kor. 1 drb Ilona-szappan 80 fillér. Kapható minden gyógyszertárban. Szétküldési raktár: Alexander János gyógyszertára Szolnokon. Budapesti főraktárak: Török-féle gyógyszertár an Király-utcza 12. és Andrássy-ut 29., Kerpel-féle gyógyszertár Lipót-körut 28. szám és Thalmayer és Seitz uraknál.

Császárfürdő
BUDAPESTEN 8918
téli és nyári gyógyhely.
Elsőrangu. E kénesvizü gőgyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdőkkel, pompás ásványvizi uszodákkal, kő- és kádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

Szépség és egészség.
Etvágytalanság és Gyomorgyengeség gyógyitására ezren mennek Karlsbadba holott ezt a czélt otthon is elérhetik Rozsnyay M.
PEPSINBORA
használata által, mely az emésztést elősegiti és a gyomrot rövid időn tökéletesen helyreállitja.
Egy üveg ára 2 kr. 40 fill., 6 üveg franco küldve 12 kor. 12 fill.
A t. cz. közönség szives figyelmébe ajánljuk, hogy minden készitményeink törvényesen bejegyzett védjegyjegyel vannak ellátva, mely az arabi szabadságszobrot ábrázolja.
Kapható: ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszertárában Arad, Szabadság-tér.
Budapesten: Török József és dr. Egger Leo «Nádor» gyógyszertáraiban.
valamint minden magyarországi gyógyszertárban.
Változás és Hideglelés ellen legbiztosabb és legkellemesebb szer, különösen gyermekeknél, kik a keserü chinint másképp bevenni nem tudják a Rozsnyay M.-féle Chininczukorka és Chinincsokoládé melyet a magyar orvosok és természetvizsgálók nagy gyülése 1869-ben Fiumében pályadijjal koszoruzott. Értéktelen hamisitásoktól óvakodjunk. Mindenki csak a Rozsnyay M.-fele palyakoszoruzott készitményt kérje és fogadja el, melynek minden egyes csomagoló papirosán Rozsnyay Mátyás névaláirása olvasható.

Óvakodjunk utánzatoktól.
A női szépség elérésére, tökéletesitésére és fentartására legkitünőbb és legbiztosabb a 9027
MARGIT-CRÈME,
mely vegytiszta, sem higanyt, sem ólmot nem tartalmaz, teljesen ártalmatlan. Ezen világhiru arczkenőcs pár nap alatt eltávolit szeplőt, májfoltot, pattanást, böratkát (Mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimitja a ránczokat, redőket, himéljelyeket és az arczot hófehérré, simává és üdévé varázsolja. Ára nagy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor., Margit hölgypor 1 kor. 20 fill., Margit szappan 70 fill. Margit fogpép (Zahnpasta) 1 kor., Margit arczvíz 1 kor. Hamisitványok birósilag üldöztetnek. — Postán utánvéttel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készitő:
FÖLDES KELEMEN gyógysz. Arad.
Csodás gyors hatasu.
Törv. védve.
Budapesti főraktár: Török József féle gyógysz. Király-u. 12. és Andrássy-ut 29. Kapható minden gyógyszertárban.
Legjobb szépitőszer.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

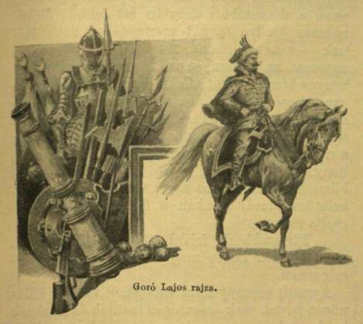
Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

Vagy egy tuczat hetvenkedő, rablóképü hajdú kóválygott a csoportok közt, fél füllel hallgatózva, szóba-szóba állva a jobbágyokkal, kiket részint szép szóval, részint fenyegetésekkel arra akartak bírni, hogy menjenek be a templomba s vegyenek részt az istentiszteletben; de a parasztok sokkal jobban föl voltak bőszülve a várnagy ellen, mint hogy a szép szóra megjuhászodjanak, aztán meg sokkal többen is voltak, mint hogy egy tuczat fegyveres lator fenyegetései előtt meghajoljanak.

A hajdúk végre, mikor látták, hogy semmire sem mennek a parasztokkal, megszimatolva a közelgő zivatart, okosabbnak találták, hogy a vihar esetleges kitörésekor mind együtt legyenek, s ezért lassankint mind oda gyülekeztek a templom ajtaja elé, mintha őrséget állanának, s aztán, előbb erőszakkal, majd szép szóval azt akarták elérni, hogy a templomajtó közvetlen közelében állók vegyék le a süvegüket. De ezek csak azért sem vették le, sőt, a ki addig a kezében tartotta, még az is föltette és a hajduk elé terpeszkedett, röhögve kidüllesztette a mellét, csurgóra vágta a süvegét, lökdöste a pajtását, a hajdúk elé köpdösött a földre, kiabált, fütyölt, lármázott és minden más kitelhető módon ingerelte a lándzsás poroszlókat.

A várnagy, a ki ott ült a szószék alatt és igen szépen kilátott a piaczra, sűrűn arra felé forgatta a fejét s mikor a folyton erősödő zsivajból, meg egyéb kézzel fogható jelekből észrevette, hogy a szokatlanül nagy számú tömeg magatartása nem oly alázatos és meghunyászkodó, mint rendesen, egyszeriben nagyon szeretett volna otthon lenni a kastélyban, a bástyák mögött, fizetett hajdúi és zsoldosai közt, s magában átkozta azt a szerencsétlen és ostoba prédikátort, a ki csak húzta, nyújtotta az istentiszteletet; de azért, bár titkon félelmes aggodalmak gyötörték, igyekezett nyugodtnak látszani, nehogy pár hajdujába félelmet, a nagyszámú tömegbe meg bátorságot öntsön.

— Átkozott nemzetség! — kiabált a piaczon egy siheder; — roszabb, mint a pogány török!

— Miért is nem mégy Zágrábba, szép ecsém: hogy elmondanád ezt az uraknak is? — kérdezte gúnyosan egy marczona, hatalmas termetü paraszt és nagyot suhintott fütykösével a levegőben.

— Zágrábba, ugy-e? — csattant föl a másik; — talán bizony a Draskovics uram ő kigyelme elejibe, hogy a Dózsa apánk sorsára jussak?

— Itt pedig hiába ordítsz, mint a koldús a búcsúban: úgy sem hallgat rád senki.

— Se' itt, se' Zágrábban nem hallgatnak ránk, — dörmögött egy vén pásztor, és görcsös botjára támasztotta az állát; — az urak mind egy húron pendülnek: holló a holló szemét nem vájja ki.

— Azért tegyünk magunk igazságot a bajunkban: még pedig hamarosan, hogy a testünk is, lelkünk is az ördögé ne legyen.

— Bizony pedig azé lesz előbb-utóbb, — szólt közbe keserüen az öreg Gubecz, a kinek ugyan nem nagy bőcsülete volt a faluban, mert mindnyájan tudták, hogy Kopó, a fia, szintén a Tahyakat szolgálja, de épen ezért féltek is tőle egy kicsit.

Goró Lajos rajza.

A templomajtóban Petrás hajdui a lázadó néppel.

— Bizony pedig azé lesz előbb-utóbb: imhol már hatalmat vőn rajtunk a pokoli fajzat és kárhozatba visz bennünket, mivelhogy kiverte a mi Istenünket az ő templomából.

— Közibünk szakadt a Luczifer és nyakunkra hozta a Béliál papját, a mi szent papunk helyett.

— Átkozott legyen minden nemzedéke ennek a koczkázó, gyilkos zsiványnak . . .

— Az a! jól mondja kigyelmed: gyilkos zsivány! Én magam láttam, hogy levelessé tették Zágrábban: tulajdon szememmel láttam a gubernátori ház kapuján egy nagy pőcsétes irást, és azt mondták, hogy a Petrás uram neve is rajt van, mivel hogy hamis pénzt csinált, rabolt, roszul esküdött . . .

— És ha a jég elveri a szőlőt, ha a dér megrontja a gyümölcsöt, ha a rozsda meg az üszög megeszi a gabonát, ha a lábas jószág elhull: mindjárt a rosz időre, a planéták járására fogják; pedig minden átkot, fekete halált, romlást ezek a gyilkos paterinusok hoznak az országra.

— Föl kell gyujtani a házát! Meg kell égetni! tűzbe vele! akaszszuk föl! akaszszuk föl! — kiabált a tömeg zagyván és egyre jobban tolongott, hullámzott a templom ajtaja előtt.

Ebben a pillanatban vége lett az istentiszteletnek s a várnagy megindúlt a templomból kifelé. Magához szólította hajdúit s azok közül, a kik vele hallgatták az istentiszteletet, néhányat oda állított a templom ajtajába, hogy a bezárt kapuk előtt őrt álljanak. Ő maga pedig a többi hajdúval — lehettek huszan, huszonöten — megindúlt a kastély felé. A mint a tömeg meglátta, hogy a várnagy jön, még jobban tolongott és dühösen kiabált:

— Eretnek kutya! Csaló tolvaj! Körmös barát! Hajas török! Vérszopó! Üssétek agyon! Föl kell akasztani! — de azért senkinek még a haja szálát sem görbitették meg.

Azon a rövid úton, mely a templomot a kastélytól elválasztotta, a szitkozódó tömeg nyomon kisérte a várnagyot és egyre gyalázó szavakkal sértegette, halállal fenyegette. Az a pár hajdú, a ki gyűrűt vont a várnagy és családja körül, csak nagy nehezen tudott utat törni a rajló emberáradatban, a mely, ha a lándzsák erőszakos nyomására kénytelen-kelletlen szétnyilt is előttük, mögöttük megint rögtön összecsapott; különösen, mikor a kastély kapujához vezető keskeny, mély úthoz értek, a tömeg annyira összetorlódott, hogy a várnagynak meg kellett állnia s úgy látszott, hogy most csakugyan komoly veszedelemben forog.

— Siessünk! siessünk! — biztatta halkan a hajdúit, a kik maguk is szerettek volna bent lenni a kastélyban, hogy a falak mögül bátorságban gúnyolhassák a parasztok tehetetlen dühét.

— Vissza! vissza! — riadoztak a hajdúk, s rávetve magukat az elsőkre, kopjáikkal visszaszorították a tömeget. A közel állók, a kikre, mint a jégeső, sűrűn hullottak az ütések, ordítozva, sikoltozva hátráltak, a mennyire lehetett; rugdosták, lökdösték a mögöttük állókat, és könyökeikkel, meg lábaikkal segítettek magukon: a közbül esők pedig, a kiket meg hátulról előre nyomtak, káromkodva, átkozódva igyekeztek szabadúlni a két tűz közül. Végre a rettenetes tolongás alább hagyott s a hajdúknak sikerült kis szabad helyet csinálni a kapu előtt; a kastélybeliek hirtelen fölnyitották a kaput, a várnagy besurrant, utána tódultak a hajdúk is és az utolsók már lándzsájuk nyelével verték a tömeget, hogy be ne nyomuljon. Mikor már mindnyájan belül voltak, hirtelen becsapták a kaput a tömeg orra előtt, eltorlaszolták és megtámasztották: aztán jó éjszakát! A várnagy fölszaladt a toronyba és kinézett az egyik ablakon, de rögtön megdöbbenve kapta vissza a fejét: — Ah, milyen hangyaboly!

A háborgás, kiabálás és a zürzavar most még fokozódott ugyan a kastély előtt, de aztán, mint a tarajos hullám, mikor útja végén tornyosúlva vágódik a parthoz és rögtön azután morajló zúgással hanyatlik vissza: úgy rajzott vissza a tömeg is a kastély falai alól a templom felé. A piacz közepén, rozoga hordó tetején, egy elzüllött, marczona képü alak vad szenvedélylyel izgatta a népet. Közvetlen közelében a csőcselék, a jobbágyok söpredéke, ez a semmivel nem biró, semmit nem koczkáztató s épen azért semmitől vissza nem rettenő gyülevész nép csoportosult: olyan kötekedő, törvényen kivül álló korcsmázó zagyva nép, a mely a bicskát kinyitva hordozta a tüszőjében, s a melynél mindig volt egy darab sós kenyérbél, hogy beköthesse a sebet, ha a verekedésben beverték a fejét. Fölöttük, mint a boszú, a gyűlölet megtestesülése, ott állt az a tagbaszakadt, zordon alak és ingerelte a jobbágyságot, ezt a röghöz láncolt fene-

vadat, hogy eltépje átkos bilincseit. Mély torokhangja hörögve fuladt el néha dühében, mintha a kegyetlen, vérevő harag fojtotta volna torkába a szavakat s ilyenkor csak vértől aláfutott szemeinek vészes villámlásából lehetett látni, hogy átkozni akar.

Ez a vad, marczona demagóg Nelipics Mladen volt, a zsupán, a mint rendesen nevezni szokták: csavargó, lézengő rabló, a ki elkínzott lelke mélyéből gyűlölte a társadalmat, a mely kiközösítette őt kebléből. Messziről szakadt ide, az Uszkós hegység déli aljáról, magával hozva gyilkos, boszuálló népének minden kegyetlenségét. Álnok, furfangos és alattomos volt, jól értett a lappangó szenvedélyek szításához, szilaj féktelenséggel lázított mindenütt a fönálló rend ellen, mert a saját nyomorúsága, kiállott szenvedései, a vele elkövetett igazságtalanságok meggyűlöltették vele az összhangot, a békét, az egyetértést. Azt beszélték róla, hogy az előtt ő is jobbágy volt s hogy szép, fiatal feleségét tulajdon földesura erőszakkal raboltatta el tőle. Két álló évig forralt boszút ura ellen a vad uszkók, de soha sem férhetett hozzá; végre, a föltámadás szent ünnepén, az Úr házában, az oltár előtt szúrta le felesége csábítóját, épen abban a pillanatban, mikor a Megváltó testét akarta magához venni. A rémület első pillanatában sikerült megugrania s azóta, mint a kivert fenevad, hajléktalanúl bujdosott a rengetegekben; de bárhol nyugtalankodott, lázongott a parasztság, azonnal ott termett, már a mozgalom legelső pillanatában, lesve, várva az alkalmas időt, hogy láncra lobbantsa a gyűlölségnek örökké izzó üszkét az elnyomott jobbágyok szivében.

A tömeg zajosan helyeselte a zsupán lázító beszédjét és újjongva tombolt, valahányszor egyegy czifrább, szemen-szedettebb átkot hallott. A demagóg pedig egyre ontotta magából a gyűlölség izzó láváját, s végre, a mikor már elérkezettnek hitte az időt, hirtelen előkapott kebléből egy feszületet, kirántotta a tőrét és vad elszánással rohant a templom felé. A kapunál őrt álló hajdúk a meglepetés első pillanatában nem is gondoltak a védelemre, a következő perczben pedig már nem volt rá idejük. A botokkal, kövekkel fölfegyverzett tömeg, mint a gátjaiból kitört folyó, zúgó áradatként fogta körül a hajdúkat s egy szempillantás alatt valamennyit maga alá gyűrte; rugták, ütötték, verték a szerencsétlen pribékeket: ki hajuknál fogva hurczolta őket a földön, ki pedig darabokban tépte le róluk a ruhát, s talán meg is ölték volna valamennyit, ha a végső pillanatban a döngetett templomajtó be nem szakad. Ekkor, megfeledkezve a hajdúkról, a felbőszült tömeg hanyatthomlok beözönlött az Isten házába.

A lutheránusoknak lefoglalt templom még megtartotta előbbeni, katholikus jellegét. Még megvolt az oltár, rajta voltak a gyertyák, a tubernákulumban ott volt a szentségtartó s a képeket sem távolították el. A tömeg nekiesett a padoknak és megkezdte az esztelen rombolás munkáját; a rozzant fapadokat néhány percz alatt föltépték, pozdorjává törték, s kint a templom előtt máglyába rakva fölgyujtották. A zsupán fölugrott az oltár lapjára és keresztbe font karokkal, gyülöletesen vigyorogva gyönyörködött a pusztításban. Nézte a magasra csapó lángokat, nézte, a mint a máskor békés jobbágyok megittasulva a boszú mámorától, mindent izzéporrá törtek, a mi csak kezük ügyébe került. Mikor a képek is a lángok martalékaivá lettek s a tömegnek már nem volt mit szétrombolnia, ha csak a falaknak nem akart esni, a zsupán fölrúgta a gyertyatartókat az oltáron és a zendülők lármás zajától túlharsogva, dörgő hangon orditotta:

— A kastélyba! Ott a várnagy! Tegyünk igazságot mi magunk!

— Akaszszuk föl! A kastélyba! Igazságot! Igazságot! Halál a várnagyra! — viszhangozta a vérszemet kapott tömeg, s közbe fogva a zsupánt, szilaj rohanással ragadta magával a kastély felé.

Mikor a komor, hatalmas falak alá értek, egy pillanatra meghökkenve, tanácstalanúl álltak meg; a hátulról jövők, neki lódulva a nagy rohanásban, ellenállhatatlan erővel nyomták előre a többieket, a kik viszont hátrafelé akarták szorítani a tömeget. Ebből kusza dulakodás fejlődött, a melynek zsivajából nem lehetett tisztán kivenni, hogy egymás ellen acsarkodnak-e, vagy pedig a várnagyot fenyegetik; a borzalmas jajveszéklések, sikoltások, nyögések, átkok, szitkok, gúnyszavak egymásba vesztek és zűrzavaros üvöltéssé fajultak, mely dörögve, zuhogva viszhangzott a kastély termeiben, az üres udvarban s csak közbe-közbe lehetett kivenni egy-egy szót, a mely hatalmasabb torokból tört elő és túlbömbölte a vadúl hullámzó tömeg fenyegető háborgását. Ezek a szavak pedig nem igen nyugtatták meg a várnagyot, ha ugyan hallotta őket:

— A várnagyot! Élve-halva! Akasztófára! Hajas török! Halál a várnagyra!...

A nyomorúlt ember halálra váltan, arczából kikelve járt szobáról-szobára és kezeit tördelve, kétségbeesetten könyörgött hajdúinak, hogy ne hagyják el, hogy mentsék meg, szöktessék meg ebből a veszedelemből. — De hogyan? Mi módon? — Fölment a toronyba, egy kis lyukon kinézett a térre és megdöbbenve látta, hogy ott alant ember ember hátán nyüzsög és orditozva, átkozódva követeli az ő halálát. Ezen még jobban megrémült és tántorgó léptekkel botorkált le megint a kastélyba, a hol kikereste magának a legbiztosabbnak vélt buvó helyet, feleségét pedig a nőcselédséggel együtt bezárta a pinczébe. Aztán ott gubbaszkodott búvó helyén és lélekzetét is visszafojtva hallgatózott, hogy nem csillapúl-e a végzetes forrongás, nem hagy-e alább a fenyegető üvöltés: és mikor hallotta, hogy a tömeg vészes moraja nemcsak nem szűnik, hanem egyre nagyobb arányokat ölt, kétségbeesve tépte rőt haját és bedugta a füleit.

De, mint rendesen történni szokott, a szabadjára hagyott harag lassankint ülepedni kezdett, mivel sem útját nem állták, sem ellenkezéssel nem ingerelték. A tömeg kezdett belefáradni a czéltalan és ok nélkül való tombolásba s talán ez a zűrzavar is, mint számos ilyen mondva csinált ártatlan vihar, szép csöndesen lecsillapult volna, ha a templom előtt meggázolt, csúfosan elvert hajdúk, a kik időközben a kastélyt megkerülve, a hátulsó kis ajtón belopóztak, ismét föl nem kavarják a nyugovóra hajló szenvedélyeket. Ez a félтuczat léha martalócz, a kit nem csak a szenvedett kudarcz, hanem az is mód fölött boszantott, hogy nem üthet szét a háborgó csőcselék közt, a boszúvágy oktalan fölindulásában hamarosan fölszaladt a kapu őrtornyába s nyelvét kezdte öltögetni a párkányról, sőt le is köpdösött az alant hullámzó tömegre. A lent állók eleinte csak még jobban kiabáltak és fenyegetőztek, de aztán a távolabb állók közül néhányan kövekkel kezdték hajigálni a hajdúkat, s csakhamar meg is dobták egyiknek a karját. Ez elfehéredett dühében, kitört egy fél téglát a torony falából és teljes erejéből lehajította. Szerencsétlenségre a lezuhanó kő egy tiz-tizenkét éves fiucskát ütött le, a ki ott hanczúzorott többi pajtásaival; a szegény gyermek sikoltás nélkül, lélektelenül roskadt össze és menten meghalt. Még annyit sem tudott mondani: — Jézus Mária!

(Folytatása következik.)

REZEDA KISASSZONY.

Elbeszélés.

Irta Julien Gordon. — Angolból fordította S. A.

(Folytatás.)

Norahnak eszébe jutott a barátnője, a mint azon a deczemberi délután ott feküdt előtte, egészen átadva magát szenvedélyes zokogásának — s azt kérdezte magától, hogy valóban ugyanaz az asszony-e ez? Ayrault asszony bizonyos komolyságot affektált az öltözködésében «szerencsétlensége» óta, a hogy azt a törvényes ítéletet nevezte, mely feloldotta őt gyűlölt kötelékei alól. Most azonban öltözéke és kedve is a régi volt, sőt némi kaczérság is volt benne, a hogy egy rózsát az övére tűzött. Egy másik biborszín virág abba a gyémántos csatba volt beletűzve, mely nyakán a fekete csipkét kapcsolta össze.

— Elragadó, de frivol, — gondolta Norah, most először ítélve meg barátnőjét kissé túlszigorúan.

Ayrault asszony nem volt épen valami különösen frivol, csak egészséges testnek és léleknek boldog tulajdonosa volt, ezeket azonban gyakran magyarázzák frivolságra, s teljesen természetes nyilvánulásaikat könnyelműségre. Az emberek legnagyobb része invalidus. A virág Arden derekán csak annak volt jele, hogy ő testileg jól érzi magát. Az erkölcsi dolgok az anyagiakra támaszkodnak.

— De Beaumont úr mulattatására majd később csinálhatunk terveket. Előbb azonban van az ön számára valami mondani valóm, a mi ámulatba fogja ejteni.

— Micsoda? Még több, mint Rezeda kisasszony?

— Sokkal több. Mit gondol, ki fog holnap vagy holnapután Horáczczal idejönni?

— Nem vagyok találgató kedvemben. Ön újabban a meglepetések terére adta magát.

— Egy híresség, a kinek neve mindenkinek ajkán van, egy nagy ember. Igen és úgy jön ide, hogy itt fog maradni hetekig, időtlen időkig. Horácz csütörtökön utazik el, de ő itt marad tovább is, soká, soká, — és Eustis asszony kört vont napernyőjével a levegőben.

— Képzelje izgatottságomat: egyedül leszek egy lángészszel!

— Fogalmam sincs róla, ki lehet.

— Maynard.

— Ugyan?

— De ő.

— Hát Amerikában van? Azért jön, hogy lefesse önt?

— Nem, a gyermekeket.

— Valamennyit?

— A hogy neki tetszik.

— Hát miért nem önt?

— Horácz is szeretné, de én nem akarom. Nem vagyok elég szép.

— Micsoda beszéd! Különben is, ha nem volna szép, akkor még vonzóbb lenne ő reá nézve. Ki nem állhatja a «bájos hölgyeket» s eleped a hibákért. Azt mondja, hogy ezekben a hibákban rejlik az arczkép minden hasonlatossága.

— Mit fog mondani a kicsikémhez?

— Nem fog neki tetszeni.

— Azért mégis le kell festenie, a kék szemeit, a friss húsát, a gödröcskéit, mindenét.

— Majd valami epés órájában fogja festeni.

— Önnek nem tetszik Maynard művészete?

— Fiatal óriás, csakhogy goromba.

— A műkiállításon mindenki az ő képeihez tódult.

— Tudom, tudom. Ni, de itt jön Rezeda. Kérdezze meg őt, hogy szereti-e Maynard képeit. Szeretném közelebbről látni s hallani a beszédét.

— Rezeda kisasszony, — mondta Eustis asszony Dolph kisasszonyhoz, — jöjjön ide kissé hozzánk.

A leány maga is szerette ezt a nevet s a gyermekek is felkapták, végre aztán félig nevetve, félig komolyan az egész család. Mindnyájan megszerették. Percyt rajzolni tanította, Olgát mulattatta s a kis leány nagyon sokat tartott róla; arra is akadt ideje, hogy Eustis asszony számára leveleket másoljon és írjon, — ezt a feladatot önként vállalta magára. — Tele volt tapintattal s soha sem volt tolakodó. Most is úgy jött fel, a szaladástól kipirúlva félig lebocsátott széles kalapban, lihegve, bájosan.

— Látta valaha Maynard valamelyik képét? — kérdezte Eustis asszony, mialatt Ayrault asszony kiváncsian «keresztül-kasul nézett» a leányon.

— Igen, két év előtt a párisi műkiállításon. Az ő képei voltak a legjobbak.

— No lám! Pedig Dolph kisasszony ért hozzá. Ismeri is talán?

— Nem. Egyszer el kellett volna jönnie abba a párisi műterembe, a melyben én két vagy három hónapig festegettem, de elmaradt s így csak a műveiből ismerhetem.

— Tetszenek önnek?

Dolph Adél leült a veranda lépcsőjére, levette kalapját és legyezte magát.

— Hogy tetszenek-e? Nem ez a megfelelő szó. Ez épen annyi volna, mintha azt mondanám, hogy csinosak.

— Azt hiszi —

— Azt hiszem, hogy nehéz őket megérteni, eleinte nehéz elfogadni is; nem «csinosak» soha, soha. De mérhetetlen erő, hatalom, eredetiség van bennük.

— Én azt hiszem, hogy Horácz a lelke mélyén, titokban utálatosaknak tartja képeit, — suttogta Eustis asszony Ayrault asszonynak. Tudta, hogy urának vele született konzervativizmusa többre becsült valami édeskés festőt Maynardnál, de úgy tetette magát, mintha teljesen rokonszenvezne minden modern áramlattal az irodalomban és a művészetben. Olvasta Zolát, pedig roszúl lett tőle, hallgatta Wagnert, pedig majd elaludt, sőt a felesége egyszer rajta is kapta, hogy elbóbiskolt. Ő persze azt állította, hogy sokat lovagolt szeles időben s ettől fáj a szeme. Soha egy alkalmat el nem mulasztott, hogy ha egy-egy impresszionista képgyüjteményen kínosan, a katalógussal kezében keresztül lehetett vánszorognia.

— Maynard művészetén, — folytatta Adél komolyan, — Velasquez hatása látszik, de ez nem árt neki. Ezt a nagy mestert igen alaposan tanulmányozta. Ugyanaz az élethűség van benne, az az őszinteség, a mely a természettel való közvetlen érintkezésen alapszik, ugyanaz a hatalmas egyéniség. Nem a képzelet festője, hanem realista. De hiszen elvégre is csak ezekben van erő és páthosz. Az ő emberei lélekzenek, örülnek, szenvednek. Azt mondják róla, hogy hiányos a technikája, de ez majd tökéletesedni fog. Azt hiszem, hogy fiatal ember. Előttem nagyon nagynak látszik. Persze én nem vagyok kritikus.

— Én nagyon kevéssé ismerem a műveit, — mondta Eustis asszony. — Hát, Rezeda kisasszony, tudja-e, hogy ide fog jönni?

— Maynard? — kérdezte a leány tágra meresztett szemekkel.

— Igen, Maynard. Most Amerikában van, az uram megismerkedett vele s meghivta ide, hogy fesse le a gyermekeimet.

— Néhány gyönyörű gyermekképet csinált.

Rezeda kisasszony elhallgatott, mintha el akarná fojtani izgatottsága minden jelét.

— Emlékszem egy erdei képére, — folytatta aztán — a melyen néhány gyermek is volt. Olyanok voltak, mint a virágok, mint a sötét erdő mosolygása.

Adél, látva, hogy figyelemmel hallgatják, folytatta beszédét, maga is belepirulva saját vakmerőségébe.

— Természetesen, a vélemények eltérnek reá vonatkozólag. A műteremben voltak, a kik azt mondták, hogy az az évi műkiállítás szokatlanul középszerű és lapos volt s így Maynardnak könnyű volt feltünnie, mivel a legnagyobb művészek vagy elmaradtak, vagy csak afféle tesséklássék apróságokat állítottak ki. De a siker minden esetre nagy volt.

Adél oly büszke volt, hogy szabad neki ezt elmondani, hogy eltelt a szive félénk gyönyörrel.

— Kétségtelen, — mondotta Eustis asszony, — hogy a jövő hadseregei, a művészetben ép úgy, mint az irodalomban, most új harczmezőkre fegyverkeznek, az eszmékben, a gondolkodásban, a filozófiában. Megvallom, hogy a festészetben én még mindig visszariadok, kissé megijedve, az őszinte realistáktól, a kik az új irány előharczosai, de azt elismerem, hogy ők a tulajdonképeni festők, míg a többiek inkább költők. Az előbbiek a természetet festik, az utóbbiak a saját lelküket. Az előbbiek igazságot adnak, az utóbbiak bájt. Melyik kell önnek, Arden? — fordult könnyedén barátnőjéhez.

— Oh, én kóczos vagyok, az igazságot szeretem, — felelt Ayrault asszony. — Én szemébe nézek az igazságnak. Nem vagyok kényeskedő. Gyülölöm a mesterkéltséget. Nekem az olyan művészet nem kell, a mely üzletté lett.

— Bizony, — mondta Eustis asszony, — mi mind lomhák vagyunk. Sokkal könnyebb kiáltani csodálatunkat ott, a hol mások már elismerték az érdemet. Hányan képesek közülünk megcsodálni valamit, a mit még senki sem csodált meg előttük? Ez bizony szégyen.

— Mi a véleménye róla? — kérdezte Norah később, Adélra értve, Ayrault asszonytól, mikor ez távozni készült.

— Kétség kivül vonzó, de —

— De mi?

— Eh, hagyjuk ezt. Viszontlátásra. Vasárnap áthozom De Beaumontot theára. Addig beleféradhat a Mari néni tremolázásába. Az önök háza valóságos paradicsom. De azt a borzasztó nagy szörnyeteg kutyát, a melylyel a kapuban találkoztam, akkorra leláncoltatja, ugy-e? Majd elnyelt. Micsoda szája van! Halálosan megijed-

Norah a kertészszel pörölt valami szőlőlugas miatt.

tem tőle. Ön mindig olyan nyugodt. Volt ön már valaha nagyon megijedve?

— Nem én, soha.

— Ön egy furcsa kis hölgyecske, Norah. De most még csak alszik. Majd csak felébred egyszer.

IV.

Két nappal ezután Eustis úr és Maynard megérkeztek a yachttal. Eustis asszony nagynénjével, egy öreg hölgygyel, a ki néhány napra jött ki hozzájuk, teánál ült épen. A házi asszonyon finom szabású piros ruha volt, fénytelen arany zsinórral nyakán és csuklóin, szürkés fekete haján különös művü arany nyíl volt áttűzve. Maynardra erős hatással volt sajátságos előkelősége. Volt benne valami finom, bájos és szokatlan. Magára vonta a művész szemét. Elgondolta magában, hogy jó volna lefesteni, úgy a hogy itt áll, ebben az érdekes piros ruhában, a lenyugvó nap bíbor sugarainál, kezében néhány szál skárlátszín virággal, melyeket Olga hozott neki. Eltökélte, hogy kérni fogja, hogy «üljön» neki. Ugy jött ide, hogy megmondták neki előre, hogy csak a gyermekeket fogja lefesteni.

Rendes körülmények közt nem válik előnyére egy férfinak, ha a hőség nyomai láthatók szája körül és a homlokán, ha a gallérja összegyűrődött az izzadtságtól. Nem válik előnyére még akkor sem, ha nagy festő s ennek megfelelően «festői» külsejű. Azért mégis meg kell adni, hogy Maynard ezeket a nehézségeket kellően le tudta győzni.

— Elegáns külseje van, — gondolta Eustis asszony.

Jobb modora volt, mint az átlagos amerikainak lenni szokott. A vidéki amerikaiak a jó modort őszinteség hiányára magyarázzák, míg a városi ember sokkal hatásosabban ölte meg a jó modort azzal, hogy kimondta rá, hogy nem férfihoz illő.

Maynard mélyebben hajolt meg, kalapját könnyed ívben emelte le, s a bokáját összecsapta, a hogy európai udvaronczok szokták. Mégse volt ebben semmi nyoma az erőltetettségnek, vagy túludvariasságnak, sőt Eustis udvariaskodása ő mellette kissé csinálтnak és betanultnak tünt fel. A fiatal mesterről meg kell vallani, hogy teljesen természetes volt, s gyürött gallérjával, izzadt, szétzilált, göndör barna hajával, széles, hatalmas alakjával, minden kedvezőtlen körülmény daczára is, könnyedén és elegánsan állott az esti félhomályban. Egyszeri látásra észre lehetett rajta venni, hogy úri ember, hogy világfi. S csakugyan, kedvelt alakja volt nem egy zárkózott szalonnak a régibb európai czivilizáczió arisztokratikus légkörében, a hol a jó modor kétségkivül tünő félben van már, de még nem tünt el egészen.

A következő csütörtökön Norah férje elutazott. Az asszony szomorú volt, azért, mert nem tudott igazán szomorú lenni. Gyönyöre telt volna benne, ha mélyebb fájdalommal bírta volna nézni férje távozását. Eustis úr izlésének azonban valószínűleg nem felelt volna meg az érzelmek bármily szokatlanabb nyilvánulása, mert ő jól szabályozott egyéniség volt, a ki igazi angolszász haraggal viseltetett a nagy jelenetek iránt.

Eustis asszony mégis szenvedélyesen omlott férje karjaiba az utolsó pillanatban s integetett neki, a míg csak a hajót meg nem lehetett látni, sőt még tovább is. Hiszen visszatér úgyis nemsokára, ezzel nyugtatta meg magát. Európa az ő szemében csak afféle kirándulás számba ment, így hát özvegységében sokkal könnyebben megvigasztalódott, mint a hogy maga is szerette volna. Egy darabig nála marad a nénje. Ez a néni egy öreg hölgy volt, nem is valami sok használt lehetett venni, ideje legnagyobb részét szobájában töltötte, a hol a komornájával fölolvastatott magának. Ritkán mutatkozott előbb, mint jó késő délelőtt, a mikor szeretett csöndesen kocsikázni a hugával vagy a gyermekekkel. Az esti nyolcz órai ebédnél természetesen együtt volt Eustis asszonynyal s fél kilenczkor rendesen visszatért lakosztályába, mert nagyon félt, hogy fokozódik a reumája, vagy hogy asztmát kap. Félénken menekült az esti levegő elől. Az öregek félnek a haláltól. Az élet olyan szokásukká lett, a melytől nehéz megválni. A fiatalok, a kik kevésbbé vannak megrémülve, ha esetleges föloszlásukra gondolnak, csak akkor ijednek meg a halál gondolatától, ha valami igen nagy veszélybe kerülnek.

Norah elhatározta, hogy míg az öreg néni nála van, addig nem rendez nagyobb vendégséget, hogy el ne fáraszsza. Hisz ő maga is nem egyszer belefáradt az effélébe. A nyár most van teljes virágában, tehát van még idő bőven. Később majd ellátogat maga is Newportba egyszer-kétszer, hogy megadja ezt az engedményt a társadalmi kívánalmaknak. Onnan visszatérve, lesz vendége elég, egész nyárra és őszre. Most nyugalomra vágyott. Ayrault asszony közelléte társaságot is nyújt s itt van Maynard műterme, azt is be kell még rendezni. Egy üres épületet szemeltek ki erre a czélra, a lakóház közelében; hátsó részében volt egy billiárd-szoba. Ezt az épületet olykor arra használták, hogy itt szállásolták be azokat a vendégeket, a kik a házban már nem fértek el. Maynard, a mikor nem dolgozik, lovagolhat, kocsikázhat, csónakázhatik kedvére.

Csaknem azonnal megérkezése után kérte Eustis asszonyt, hogy üljön neki, de ő ezt határozottan megtagadta. Legalább arra kérte, hogy engedjen egy vázlatot készíteni magáról, melyeket maga számára akar készíteni. Titokban jól esett Norahnak ez a kívánság, szive csak úgy dobogott örömében. De valami megmagyarázhatatlan okból megmaradt szilárdan vonakodása mellett.

— Csak arra kérem, engedje meg, hogy néha eljöjjek a műterembe festegetni és hogy bírálja meg szegényes kisérleteimet és segítsen nekem. Nagyon szeretek festeni, de attól tartok, nem sok tehetségem van hozzá, — mondta neki.

Igy történt egy reggel, hogy elhozta palettáját

és ecseteit s leült egy festőállvány elé, míg Maynard vázlatot csinált Percival fejéről. Czirillt és Olgát majd együtt fogja lefesteni s azután, ha ugyan nem ún bele, a kicsiké. Nagyon megszerette a gyermekeket, különösen Czirillt, a kinek finom és eszes arcza tetszett neki. Ez volt az a gyermek, a kit mások legkevésbbé vettek észre s legkevésbbé csinosnak találtak.

Néhány nappal Maynard megérkezése után Norah a kertészszel pörölt valami szőlőlugas miatt, melyet ez állítólag elhanyagolt. Széles fehér napernyővel feje fölött állt a kerti úton.

— Vért izzadtam már a miatt a lugas miatt, — mondta az öreg Davis, — két év óta s nincs egy árva venyige, mely arra felé nőtt volna, a merre kellene.

— Hát mit tehetek én róla, Davis? Csak nem ülhetek magam oda s nem tartogathatom, hogy fölfelé nőjjön? Az egyik napszámosnak hozzá kell látni és zsinórral fölkötni, mint a hogy tavaly nyáron a felfutó virággal tettük. Ugy kell maradnia mindaddig, a mig gyökeret vernek s felkúsznak a falra.

— Ha a gyerekek és a kutyák nem hajszolódnának, nem tépdesnék s nem forgatnák fel, — mondotta Davis, a kinek régi, hűséges szolgálata előjogot adott arra, hogy ily merész hangon beszéljen. — Nem birok semmit rendben tartani miattuk a kertben, — és a szántovető ember mély pesszimizmusával rázta meg gyér fürteit. — Hisz ez itt valóságos czirkusz, — tette hozzá.

E pillanatban Dolph Adél és Maynard tüntek elő a ház két különböző sarka felől. Dolph kisasszony akkor ebédelt, mikor a gyermekek vacsoráztak a háznak számukra berendezett szárnyában s ritkán jelent meg este. Maynarddal tehát még nem találkozott.

A leány azzal a kissé félénk, félszeg mozdulattal hajolt meg, a mely nála nem volt minden báj nélkül, mig a férfi ép olyan elegáns mozdulattal emelte le a kalapját, mint előtte való este a ház úrnője előtt. Milyen sűrű és göndör a haja és milyen hatalmas, széles a homloka! Néhány év mulva aligha el nem fog nehezedni; most azonban alakja tökéletes. Bronzszínű bőréről ragyogott az egészség. Ajka duzzadt volt s olyan, mint egy asszonyi ajk. Az álla körül volt valami érzékiesség, — szerelmes álla van, — mondotta róla Ayrault asszony, mikor meglátta, de a homloka gondolkodó emberre vallott. Nem volt valami szabályosan csinos ember, de nagyon férfias volt.

Mikor Norah bemutatta neki a leányt, a kis Olga, a ki mindig ott rejtőzött Adél szoknyája körül, pajkosan elkezdett ugrálni körülötte.

— Rezeda kisasszony! Rezeda kisasszony! Ez az igazi neve, ez sokkal kedvesebb! Önnek is Rezeda kisasszonynak kell őt neveznie!

Maynard udvariasan hajolt meg előtte s jól meg is nézte. A szeme kereste az ő szemét s volt valami a tekintetében, a mi a leánynak saját szépségéről tett vallomást. A leány elpirult. Nagyon megzavarta, hogy most találkozik ezzel a nagy művészszel, a kinek hírneve két évvel ezelőtt folyton a fülében zúgott a párisi műteremben, a hol a tanárok és tanitványok folyton csak Maynard kitüntetéseiről és sikereiről beszéltek, a kinek festményei oly erősen hatottak fiatal képzeletére.

Lassankint beleszokott már új és különös életébe, a melyben csupa váratlan dolgok történtek. Soha remélni se mert volna ily boldogságot. Mert valóban boldog volt. Soha ilyen emberekkel nem volt még együtt, soha ilyen otthona nem volt, a hol minden mintha rózsaleveleken mozgott volna, zaj és fennakadás nélkül. Bizonyos kényelemben és bőségben volt már része azelőtt is, de a szülei nyárspolgár filiszterek voltak s a szépség hiánya a házukban mindig sértette művészies hajlamait. Akkor még azonban nem tudta, hol a hiba.

Ez a hely, előkelő, halkan beszélő úrnőjével, a gyönyörű gyermekekkel, gazdag környezetével bámulattal töltötte el. Még maguk a szolgák is czivilizált lények voltak, udvariasak, tiszteletteljesek, hallgatagok. Ha eszébe jutottak anyjának hangos veszekedései a szakácsnéval és a szobalánynyal, keserű panaszai a cselédekre, megborzongott az emlékekre.

Azután meg a természete erőteljes volt és önálló s az az érzés, hogy most független és segíthet másokon, jól esett neki. Csak erre volt büszke, egyébre semmire. Bőséges fizetéséből elég sokat meg tudott takarítani, hogy megfizesse a bért azért a kis falusi házért, melyet atyja egy csöndes tengerparti vidéken bérelt, s a legutóbb hazulról kapott levelek családja jobb kedvéről tanuskodtak s fölbátorították őt. A romlás hamvaiból remény sarjadzott a gyermek lelkében, megérintve azt fehér szárnyával. Húsz éves leánynak a kezében van minden lehetőség. Hátha a tündérkirályfi egyszer csak megállítja csónakját oda alant a tengerpart sárga homokján, fölnéz, meglátja suhogó ruháját a magas fű között és azt mondja neki: «jer!» És ő követni fogja hivását... A tündérkirályfi magához emeli meleg, óvó karjaival, fölemeli a horgonyt, kiterjeszti vitorláit és eltünnek örökre, egyedül, messzire, messzire, az árnyas messzeségbe, a hol az ég ráfekszik a pihegő vízre, melybe a sirályok merítik fehér tollaikat, a hol a kék köd száll le estenden, s a hol a friss szellő megdagasztja a vitorlát. Igy tűnnek el abba a csábító jövőbe, a mely tele van szerelmi igérettel... A szenvedélynek egy rezzenése sem zavarta meg ezeket az álmokat, melyek tiszták, egészségesek, érintetlenek voltak, mint az alvó csecsemő halk pihegése...

(Folytatása következik.)

Nemzeti irodalmunk legértékesebb alkotásait, a magyar irodalom főmüveit

Magyar Remekirók

FRANKLIN-Társulat kiadása

ezim alatt egyöntetü szép kiadásban, 55 kötetben, diszes vászonkötésben adja közre a Franklin-Társulat.

Tartalmazza:

**Arany János* Kisfaludy Károly
**Arany László* Kisfaludy Sándor
Balassa Bálint Kölcsey Ferencz
**Bajza József* Kossuth Lajos
Berzsenyi Dániel Madách Imre
Csiky Gergely Mikes Kelemen
Csokonay V. M. Pázmán Péter
**Czuczor Gerg.* Petőfi Sándor
Deák Ferencz Reviczky Gyula
Eötvös József br. Széchenyi Istv. gr.
Fazekas Mihály **Szigligeti Ede*
**Garay János* Teleki László gr.
Gyöngyössy I. **Tompa Mihály*
Gvadányi József **Vajda János*
Kármán József **Vörösmarty M.*
Katona József Zrinyi Miklós
Kazinczy Fer. műveit.
**Kemény Zsigm.*
Népies lyra Népballadák
Kuruczköltészet

* A csillaggal jelzett remekirók kiadási jogát a Franklin-Társulat magának szerződésileg biztosította, úgy hogy azt más kiadó ki nem adhatja, ezen irók műveit más versenygyüjteményben meg nem jelenhetnek.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** 55 testes kötete felöleli a legbecsesebbet, mit a magyar szellem teremtett és *hivatva van arra, hogy minden családi könyvtár gerincze legyen.*

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** kiállítása méltó a nemzeti mü jelentőségéhez. Kötése pályanyertes, művészi, erős angol vászonkötés, a papirja famentes, soha meg nem sárguló; betüi külön e czélra készülnek.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** öt kötetes sorozatokban jelennek meg 1902 februártól kezdve és azontul minden félévben egy-egy öt kötetből álló sorozat.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** előfizetőinek külön kedvezményképen a most megjelenő uj magyar **Shakspere-kiadást, 6** vaskos kötetben, diszkötésben **20 korona** — kivételes árban szállítjuk, holott e kiadás bolti ára 30 korona lesz, és az eddig forgalomban volt Shakspere kiadás 100 koronába került. — Legkiválóbb költőink remek fordításában közli Shakspere remekeit e kiadás, névszerint Arany János, Petőfi, Vörösmarty, Szász Károly, Lévay József, Arany László, Rákosi Jenő, Győry Vilmos átültetésében. Ez az egyetlen teljes magyar Shakspere, és értékes kiegészítője a **Magyar Remekirók** gyüjteményének. Megrendelhető a **Magyar Remekirók**-kal egyidejüleg.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** 55 kötetnyi teljes gyüjtemény ára 220 korona, mely összesen **3 koronás** havi részletekben törleszthető; a hat kötetes teljes Shakspere kedvezményára 20 kor. a **Remekirók** előfizetőinek, és a két mü együttesen rendelhető meg összesen **4** kor. havi részletfizetés mellett.

Sajtó alá rendezik és az illető iró életét és munkáinak jellemzését felülető bevezetéseit ellátják:

Alexander Bernát
Angyal Dávid
Badics Ferencz
Bánóczi József
Beöthy Zsolt
Berzeviczy Albert
Bayer József
Endrődy Sándor
Erődi Béla
Erdélyi Pál
Ferenczy Zoltán
Fraknói Vilmos
Gyulai Pál
Heinrich Gusztáv
Koroda Pál
Kossuth Ferencz
Kozma Andor
Lévay József
Négyessy László
Rákosi Jenő
Riedl Frigyes
Széchy Károly
Széll Kálmán
Vácsi János
Vadnai Károly
Voinovich Géza
Zoltvány Irén

E fényes névsor biztosítékot nyujt arra nézve, hogy a Magyar Remekirók megbizható szempont adja a felvett munkáknak, s hogy minden életrajz önálló becsü munka lesz.

Shakspere összes szinművei

mint a «Magyar Remekirók» kiegészitő része 6 kötet bolti ára 30 korona, diszkötésben csak 20 korona kedvezményes áron szállittatik a «Magyar Remekirók» előfizetőinek.

RÉVAI TESTVÉREK Irodalmi Intézet Részvénytársaság Budapest, VIII. ker., Üllői-út 18., előfizetési felhivást bocsát ki a

MAGYAR REMEKIRÓK

a magyar irodalom főbb művei — czimü gyüjteményre, mely 55 kötetben, kötetenkint 20 ivvel, pályanyertes vászon-diszkötésben jelenik meg. A gyüjtemény félévenkinti 5 kötetes sorozatokban jelenik meg az 1902. év elejétől fogva.

A gyüjtemény megrendelői *Shakspere összes szinműveinek* 1902 márcziusában megjelenő 6 kötetes kiadását, melynek rendes bolti ára 30 korona lesz, *20 koronás kedvezményes áron kapják diszkötésben.*

Előfizetési feltételek: A *Magyar Remekirók* czimü 55 kötetes gyüjtemény ára 220 kor., illetve Shakspererel együtt 240 kor. és megrendelhető: *a)* utánvétellel olykép, hogy az egyes sorozatok megjelenéskor 20 kor. utánvétellel szállittatnak bérmentve; *b)* 3 koronás havi részletfizetés mellett, Shakspere müvei nélkül; *c)* 4 koronás havi részletfizetés mellett Shakspere müveivel, melyek a megjelenéskor megküldetnek.

A részletek az első szállitástól kezdődőleg minden hó 1-én *Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság pénztáránál Budapesten* fizetendők mindaddig, mig a mü teljes vételára kiegyenlitve nincs. A részletek be nem tartása esetén a folytatólagos kötetek a részletek pódlásáig visszatartatnak; a lejárt s le nem fizetett részleteket a Tarsaságnak jogában áll a portokőltség hozzászámitása mellett, postai megbizással beszedni. A részletek elmulasztása esetében a részletfizetési kedvezmény megszünik és az egész mü vételára esedékessé válik. *A vételár első részlete az első szállitáskor utánvételik.*

A fenti előfizetési feltételeket elfogadom, s ezek alapján megrendelem:

a) A «Magyar Remekirókat» 55 kötetben 220 koronáért fizetendő sorozatonként 20 kor. utánvétel.
b) A «Magyar Remekirókat» és Shakspere müveit 240 koronáért fizetendő sorozatonként 20 kor. utánvétel.
c) A «Magyar Remekirókat» és Shakspere müveit 240 koronáért fizetendő 4 koronás havi részletekben.
d) A «Magyar Remekirókat» Shakspere nélkül 220 koronáért fizetendő 3 koronás havi részletekben.

(A nem kivánt módozat törlendő).

Lakhely és kelet: .....

Név és állás: .....

(V. U.)

Tessék levágni ezen előfizetési ivet és levelezőlapra ragasztva, ahhoz hozzánk mielőbb beküldeni.

A megrendelésnek **most van legalkalmasabb ideje,** mert később, a mikor több sorozat lesz meg a müből, a havi részlet megfelelően emelkedik.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

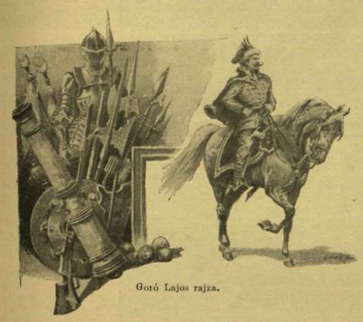

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

Ez a vadállatias, oktalan vérontás, a melynek egy ártatlan élet esett áldozatúl, olyan hatással volt a tömegre, mint mikor a puskaporos hordóba égő csóva esik: egyetlen kiáltás, hörgő boszú-orditás tört elő a sok száz ember torkából, s valamennyien, mintha parancsszóra tennék, egy akarattal neki feküdtek a kapuknak; a roppant pántos tölgyfaajtók recsegve-ropogva szakadtak ki a sarkaikból, a mögöttük fölhalmozott torlaszokat, meg a bejárat védelmére oda sietö hajdúkat a betóduló emberáradat ugyetlen szempillantás alatt elsodorta, az ellentállókat letiporta, megkötözte s aztán előzönlötte az egész kastélyt. Fönt, az emeleti termekben az ajtókat csapdosták, az ablakokat csörömpölve törték be, az asszonyok sikoltoztak, a hajdúk káromkodtak, a tömeg pedig bőszülten üvöltözött és tombolt.

Az a néhány kötekedő martalócz, a ki fönt volt a toronyban, ott nyomban áldozatúl esett a tömeg boszújának. Még arra sem volt idejük, hogy keresztet vessenek, mert a fölrohanó jobbágyok már a dulakodás első pillanatában leteperték őket és rögtönös isten-ítéletet tartva egyenkint lerugdosták valamennyit a torony tulsó oldalán tátongó mélységbe, melynek kiálló szirtjein szörnyű halált szenvedtek. Magát Petrás Farkast, a ki fejét vesztve szaladgált ide s tova a kastély termeiben, a többi húsz-harmincz hajdúval együtt, szintén hamarosan legyürték; csak néhány pribéknek, meg a várnépséghez tartozó asszonyoknak sikerült megszökniök a nagy zűrzavarban a kastély hátulsó rejtek-ajtóján, mely az erdőre nyilt.

A várnagyot szoros gúzsba kötötték s akkor tanácskozni kezdtek: minő halállal emészszék el, poroszlóival együtt? Ki azt akarta, hogy a várnagyot is rúgják le a toronyból a mélységbe, kinek az akasztás tetszett volna, ki pedig azt ajánlotta, hogy a fejét vegyék s már néhányan el is szaladtak a czigányért: de a legtöbb mégis elevenen akarta eltemetni. És úgy látszott, hogy ebben mindnyájan meg is egyeztek, mert már csak azon tanácskoztak, hol ássák meg a gödröt: az a gyáva lélek pedig égnek meredő hajjal, reszketve hallgatta, hogyan itélkeztek fölötte. Olyan sápadt volt, mint a fal, rőt haja szinte csapzott a halálos veritéktől, szemei kitágulva révedeztek a semmiben, elkékült ajkai reszkettek, s mialatt a fogai vaczogtak rémültében, gépiesen hörgött:

— Papot... papot... papot...

— Ah, lelketlen kutya! majd adok én neked papot! — kiáltott rá az egyik paraszt, s megforgatva fütyköset, hozzá ugrott, hogy majd főbe kollintja.

— Lassabban, hékás! — rivalltak rá többen, és még idejekorán lefogták. — Nem vagyunk pogányok; ha papot kiván, hát kap: de a mi papunkat.

— Az ugyan meg nem gyóntatja.

— Miért nem?

— Mert ez itt gyilkos eretnek, istenkáromló, gyehenna tüzére való.

— Azért mégis meggyóntatja, mert a halálos órában nem szabad evvel törödni.

— De ezek a gyilkosok nincsenek a halálos órában.

Goró Lajos rajza.

Boszú-orditás tört elő a sok száz ember torkából.

— Nincsenek? Már hogyne volnának?

— Mikor semmi bajuk nincs, csak egy kicsit nagyon meg vannak ijedve.

— Azért mégis...

— No de még sem...

— Hallgassatok! — kiáltott közbe a zsupán; — ha ezeket itt, mihelyt meggyóntak, rögtön a másvilágra küldjük, akkor most igazán a halálos órájukban vannak.

— Igaz, igaz! Menjünk a papért!

Az öreg pap épen akkor jött az erdő felől és találkozott azokkal, a kik érte mentek. Nagyon siethetett, mert egész arcza kipirult és ő maga is lihegett a fáradságtól.

— Mi történt? mi történt? — kérdezte lelkendezve; — micsoda zaj és lárma ez? mi történt?

— Csak hamar, csak hamar! — siettették a papot a jobbágyok. — Betörtünk a kastélyba, megkötöztük azt a hitetlen pogányt és most, a halálos órájában, papért könyörög a nyomorúlt.

— Ah, szerencsétlenek! — kiáltott föl a pap kétségbeesve és a hajába kapott. Aztán gyorsan, már a mennyire tőle tellett, futva sietett a kastély felé.

Mihelyt meglátták, azonnal nagy örömzaj támadt a jobbágyok között; sokan elébe szaladtak, s mint legtermészetesebb, Istennek tetsző dolgot ujságolták neki a történteket, kérve őt, hogy most már csak gyorsan gyóntassa meg a várnagyot, meg a zsoldosait, mert még déli harangszó előtt szeretnének végezni velük. A szegény, jámbor pap alig tudott hová lenni rémületében, és nem tudta, hogyan beszélje le híveit erről a rettenetes boszútervről; sírt, könyörgött, esedezett, hogy ne terheljék a lelküket újabb gyilkosságokkal, fenyegetődzött a földesúr pallosjogával, az örök kárhozattal, a Mindenható haragjával s mikor már belerekedt, beleizzadt a könyörgésbe, rábeszélésbe, lassankint alább hagyott a nép dühe is, és miután haragja már kitombolta magát, sőt elégtételt is vett a toronyból lehajigált hajdukon: a visszahatás közvetlen elcsüggedésében, a vérboszúhoz, kegyetlenkedéshez nem szokott tömeg hirtelen magába szállt és eliszonyodott attól a vértől, mely a kezeire tapadt. Mindenki szabadulni igyekezett erről a gyászos helyről, hogy kerülje társai, a sok tanú és czinkostárs tekintetét, hogy magába szálljon a lelkét terhelő nehéz váddal és otthon, az egyedüllét magányában fontolja meg: hogyan kerülhetné ki a rettenetes visszatorlást, a mely bizonyára nem késik soká? És eleinte egyenkint, később nagyobb csoportokban, mind elszéledtek a kastélyból, a piaczról, a templom környékéről és ki haza ment, ki az erdőbe, a hegyek közé, mintha szégyenlené magát, vagy félne embertársai között. Úgy hogy mikor a harangot délre kongatták, az egész falu olyan kihaltnak látszott, mintha a török dúlt volna benne.

Petrás uramnak mind a mellett nem volt annyi bátorsága, hogy a kastélyban maradjon: a föld égett talpai alatt, s még mielőtt delet harangoztak, összeszedte azt a néhány hajdút, a kit vele együtt a pap kértére szabadon bocsátottak, kiereszthetése a feleségét meg az asszonyczselédséget a pinczéből, befogatott két szekérbe, fölrakatta legbecsesebb holmiát, ő maga pedig lóra kapott és pereputtyostól megindúlt torony iránt Zágráb felé, hogy jelentést tegyen Tahy Ferencz úrnak a rettenetes zendülésről. Mikor aztán kiért a falu határából, megfordította a lovát és irtózatos szitkok, átkok közt fogadkozott, hogy: — jön még a kutyára dér! — s hatalmas esküvést tett, hogy egy hét leforgása alatt sóval hinti be Petrovina helyét.

(Folytatása következik.)

REZEDA KISASSZONY.

Elbeszélés.

Irta Julien Gordon. — Angolból fordította S. A.

(Folytatás.)

A következő vasárnap reggel mindenki a templomba készült. Norah megkövetelte ezt az adózást a kötelesség oltárán. Különben is, — legalább volt valami tenni valójuk. Az, hogy hajón mentek, az öblön keresztül, megkönnyebbitette a dolgot azoknak a hitetleneknek, a kik különben fellázadtak volna ellene. A pilula igy megczukrozva adatván be, a templomba menés kellemes kirándulássá vált s kevésbbé savanyú képpel nyugodtak bele. Aztán meg, mindig megvolt rá a lehetőség, hogy szélcsend jön s nem is

CSABA ÜTJA.

A HOLT VITÉZ ÉS MENYASSZONYA.

A LONDONI VÁSÁR.

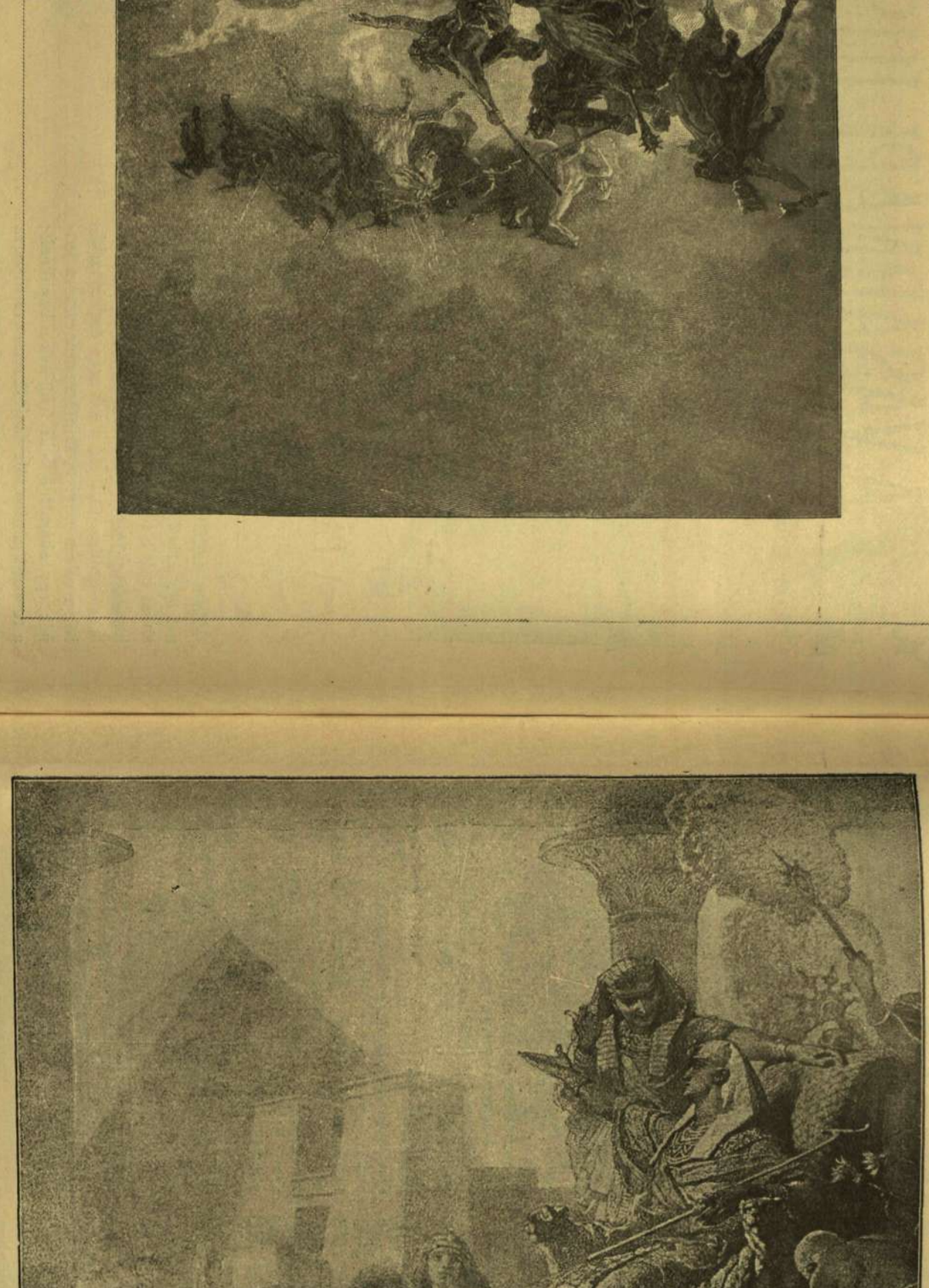

A FÁRAO ÉS A HALDOKLÓ RABSZOLGA.

ZICHY MIHÁLY RAJZAI AZ «EMBER TRAGÉDIÁ»-JÁBÓL.

jutnak el odáig. Eustis asszony figyelmeztette a gyerekeket, hogy jól viseljék magukat és sok pénzt adjanak a perselybe s ezzel is segitsenek a szegény papon, a ki nagyon derék ember és tizenkét gyermeke van.

Ezen a kérdéses reggelen a viz nagyon hullámzott s a hölgyek ruhája megázott volna, ha hajón mennek. Igy hát befogattak a három kocsiba. Egy hintó, a könnyű kocsi és a póni-fogat állott elő. Az utolsó pillanatban kiderült, hogy a hintó egyik kerekén meglazultak a szegek. Ezt tehát nem lehetett használni, bár Péter, a kocsis, váltig mondogatta, hogy egy percz alatt segit a bajon.

A fiúk, tiszta vászoningben, matróz-blúzban, bő nadrágban állottak a gyepen. Nevelőjük hat heti vakációra ment s igy többé-kevésbbé a maguk urai voltak. Dolph kisasszony fehér ruhában, kedvencz virágaiból kötött csokorral a keblén Olga kecskebőr-keztyűs kezecskéjét tartotta kezében. Olgának új kalapja volt, csak úgy ragyogott a boldogságtól és tele volt büszkeséggel. Eustis asszony úgy tervezte, hogy majd ő viszi el póni-fogatán Maynardot, de egy kis fejfájás megrontotta a mulatságot. Hirtelen ezt mondta:

— Nem baj. A gyermekek mind beleférnek a könnyű kocsiba. Ön pedig, kisasszony, Maynard úrral megy. Azt hiszem, el tudja hajtani a ponijaimat. Persze, Maynard úr és Péter segitségével. Csak jó erősen fogja a gyeplőt. Én itthon maradok.

Megfogta a gyeplőt és beledobta a leány kezébe.

— Nos, ugorjon fel, — parancsolta zsarnoki módon.

Liesseben ő volt az egyedül uralkodó. Maynardon nem látszott valami lelkesültség, de sokkal jobb nevelésű volt, semhogy vonakodott volna.

Adél, mielőtt tudatára ébredt volna, hogy hol van, már kinn robogott úrnője pompás fogatával, mögötte a kocsis, összekuporodva keskeny ülésében.

— Most az egyszer, — gondolta Eustis asszony befordulva a tágas, hűvös tornáczra, kibontva a tűket, melyek fátyolát és kalapját tartották.

— Most az egyszer. Talán rosz preczedens lesz, de hadd legyen szegény leánynak egy kis mulatsága. Elég baja volt mostanában. Maynard azonban ugyan furcsa arczot vágott, — gondolta magában s nem volt épen kedve ellenére, hogy a művész nem valami boldognak mutatkozott a csere miatt.

Eustis asszony bágyadtan ment keresztül a házon és a napsütötte, forró verandán; örült, hogy egyedül lehet.

Ez nap délután átjött Arden, Mari nénivel és De Beaumont gróffal Liessebe. Arden még mindig szigoruan egyszerű ruhát viselt, de ezt a józanságot azzal enyhitette, hogy élénk narancsszin napernyőt tartott feje fölé, a mely különös színvegyületeket mutatott a fák és bokrok változatos, gyengéd zöldjével. De Beaumont úgy találta, hogy a napernyő bájos fényt vet bársonyos szemére. A gróf, igazi franczia lelkesedéssel, kijelentette, hogy el van ragadtatva mindentől. Leereszkedett annyira, hogy a franczia köztársaságot képviselje az amerikai fővárosban, de köztudomású volt róla, hogy oly röviddé tette itteni tartózkodását, a mennyire csak lehetett s a követség dolgait rábizta titkáraira. Liesse kétségtelenül jobban tetszett neki, mint Washington s Ayrault asszony megfelelt izlésének. A köztársaság dolgairól igen óvatosan beszélt, különben születése és véleményei révén, melyet ugyan nem mert kimondani, de eltitkolni sem igen tudta, királypárti volt s bár az orleanistákat szamaraknak tartotta, ügyüket pedig reménytelennek, titokban mégis velük rokonszenvezett. De hát nem is csoda. Első titkára abban a gyanuban áll, hogy valamikor fodrász volt, a második titkárról pedig a rosz nyelvek azt mondják, hogy volt idő, mikor szalagot árult a «Magasin du Louvre»-ban. Ha erre gondolt, De Beaumont grófban a Rohanok vére a szivéből a fejébe tolúlt s az ajka elfehéredett. Különben hegyes szakállt viselt, szemén monoklit, az abszintről lemondott, egy pohár szódás pálinkát azonban, amerikai barátai kedvéért, megivott. Igy a be nem avatottak angolnak nézhették. Ő legalább azt hitte.

Eustis asszony mindjárt észrevette a narancsszin napernyőről s barátnője kézszorításának izgatottságáról, hogy Arden flirtel a gróffal. Titokban örült, hogy nem ment Newportba. Itt legalább nem fogják magaviseletét birálgatni, szemmeltartani. A grófnak valami félremagyarázhatlan fény van a bal szemében. Norah kivánesi volt, meddig éri be annyival, hogy megcsókolhatja a kaczérkodó Arden újja hegyét. Ha ez az udvarlás komolylyá válik, bonyodalmak fognak előállani. Csak az amerikai, a férfiak legromantikusabbja, tud huzamosan udvarolni, remény nélkül. Igy mondják legalább az asszonyok, — hogy igaz-e, az más kérdés. De Beaumont egyelőre még szelid, mint a kék szalagon vezetett, nyakán csengős bárány. El van ragadtatva mindentől, s leglelkesebben fejezi ki örömét, mikor itt találja Maynard barátját.

A két férfi Párisban ismerkedett meg, együtt kóboroltak a boulevardokon, szivesen látták őket szép asszonyok szalonjaiban s oly bizalmasak egymással, a milyenek a nagyvilági emberek lenni szoktak. Maynard barátságosan üdvözölte s aztán az egész társaság a műterem felé ment a virágágyaktól szegélyezett kerti úton át. A műteremben Maynard megmutatta néhány vázlatát. Az egyik egy spanyol táncosnő arczképe, a kit De Beaumont azonnal felismert s ketten a művészszel szabadkőmívesi tekintetet váltottak, mintha valami kellemes emlék jutott volna eszükbe.

— Bámulatos volt! — mondták egyszerre s elnevették magukat.

— Lehetetlen volt lekapni a mozdulatait. Olyan volt, mint egy műtornász, mint egy kigyó-ember. Azért rajzoltam le nyugvó helyzetben, — mondta Maynard.

(Folytatása következik.)

Nemzeti irodalmunk legértékesebb alkotásait, a magyar irodalom főmüveit

Magyar Remekirók

FRANKLIN-Társulat kiadása

czim alatt egyöntetü szép kiadásban, 55 kötetben, diszes vászonkötésben adja közre a Franklin-Társulat.

Tartalmazza:

**Arany János*	Kisfaludy Károly
**Arany László*	Kisfaludy Sándor
Balassa Bálint	Kölcsey Ferencz
**Bajza József*	Kossuth Lajos
Berzsenyi Dániel	Madách Imre
Csiky Gergely	Mikes Kelemen
Csokonay V. M.	Pázmán Péter
**Czuczor Gerg.*	Petőfi Sándor
Deák Ferencz	Reviczky Gyula
Bötvös József br.	Széchenyi Istv. gr.
Fazekas Mihály	**Szigligeti Ede*
**Garay János*	Teleki László gr.
Gyöngyössy I.	**Tompa Mihály*
Gvadányi József	**Vajda János*
Kármán József	**Vörösmarty M.*
Katona József	Zrinyi Miklós
Kazinczy Fer.	müveit.
**Kemény Zsigm.*	

Néples lyra — Népballadák Kuruczköltészet

* A csillaggal jelzett remekirók kiadási jogát a Franklin-Társulat magának szerződésileg biztositotta, úgy hogy azt más kiadó ki nem adhatja, ezen irók müvei más versenygyüjteményben meg nem jelenhetnek.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** 55 testes kötete felöleli a legbecsesebbet, mit a magyar szellem teremtett és *hivatva van arra, hogy minden családi könyvtár gerincze legyen.*

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** kiállitása méltó a nemzeti mű jelentőségéhez. Kötése pályanyertes, művészi, erős angol vászonkötés, a papirja famentes, soha meg nem sárguló; betüi külön e czélra készülnek.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** öt kötetes sorozatokban jelennek meg 1902 februártól kezdve és azontul minden félévben egy-egy öt kötetből álló sorozat.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** előfizetőinek külön kedvezményképen a most megjelenő uj magyar **Shakspere-kiadást,** 6 vaskos kötetben, diszkötésben **20 korona** — kivételes árban szállitjuk, holott e kiadás bolti ára 30 korona lesz, és az eddig forgalomban volt Shakspere kiadás 100 koronába került. — Legkiválóbb költőink remek forditásaiban közli Shakspere remekeit e kiadás, névszerint Arany János, Petőfi, Vörösmarty, Szász Károly, Lévay József, Arany László, Rákosi Jenő, Gyóry Vilmos átültetésében. Ez az egyetlen teljes magyar Shakspere, és értékes kiegészitője a **Magyar Remekirók** gyüjteményének. Megrendelhető a **Magyar Remekirók**-kal egyidejüleg.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** 55 kötetnyi teljes gyüjtemény ára 220 korona, mely összesen **3 koronás** havi részletekben törleszthető; a hat kötetes teljes Shakspere kedvezményára 20 kor. a **Remekirók** előfizetőinek, és a két mű együttesen rendelhető meg összesen 4 kor. havi részletfizetés mellett.

Sajtó alá rendezik és az illető iró életét és munkáinak jellemzését feltüntető bevezetéssel ellátják:

Alexander Bernát
Angyal Dávid
Badics Ferencz
Bánóczi József
Beöthy Zsolt
Berzeviczy Albert
Bayer József
Endrődy Sándor
Erődi Béla
Erdélyi Pál
Ferenczy Zoltán
Fraknói Vilmos
Gyulai Pál
Heinrich Gusztáv
Koroda Pál
Kossuth Ferencz
Kozma Andor
Lévay József
Négyessy László
Rákosi Jenő
Riedl Frigyes
Széchy Károly
Széll Kálmán
Váczi János
Vadnai Károly
Voinovich Géza
Zoltvány Irén

E fényes névsor biztositékot nyujt arra nézve, hogy a Magyar Remekirók megbizható szövegét adja a fölvett munkáknak, a hogy minden életrajz önálló becsmunka lesz.

Shakspere összes szinművei

mint a «Magyar Remekirók» kiegészitő része 6 kötet bolti ára 30 korona, diszkötésben **csak 20 korona kedvezményes áron szállittatik a «Magyar Remekirók» előfizetőinek.**

Aufrecht és Goldschmied könyvkereskedése Budapest, VI. ker., Eötvös-uteza 32., előfizetési felhivást bocsát ki a

MAGYAR REMEKIRÓK

a magyar irodalom főbb művei — czimü gyüjteményre, mely 55 kötetben, kötetenkint 20 ivvel, pályanyertes vászon-diszkötésben jelenik meg. A gyüjtemény félévenkinti 5 kötetes sorozatokban jelenik meg az 1902. év elejétől fogva.

A gyüjtemény megrendelői *Shakspere összes szinműveinek* 1902 márcziusában megjelenő 6 kötetes kiadását, melynek rendes bolti ára 30 korona lesz, *20 koronás kedvezményes áron kapják diszkötésben.*

Előfizetési feltételek: A *Magyar Remekirók* czimü 55 kötetes gyüjtemény ára 220 korona, illetve Shakspererel együtt 240 kor. és megrendelhető: *a)* utánvétellel olykép, hogy az egyes sorozatok megjelenéskor 20 kor. utánvétellel szállittatnak bermentve; *b)* 3 koronás havi részletfizetés mellett. Shakspere müvei nélkül; *c)* 4 koronás havi részletfizetés mellett Shakspere müveivel, melyek a megjelenéskor megküldetnek.

A részletek az első szállitástól kezdődőleg minden hó 1-én **Aufrecht és Goldschmied könyvkereskedésében Budapesten** fizetendők mindaddig, mig a mű teljes vételára kiegyenlitve nincs. A részletek be nem tartása esetén a folytatólagos kötetek a részletek pótlásáig visszatartatnak; a lejárt s le nem fizetett részleteket a czégnek jogában áll a portokőltség hozzászámitása mellett, postai megbizással beszedni. A részletek elmulasztása esetében a részletfizetési kedvezmény megszünik és az egész mű vételára esedékessé válik. *A részletár első részlete az első szállitáskor utánvételik.*

A fenti előfizetési feltételeket elfogadom, s ezek alapján megrendelem:

a) A «Magyar Remekirókat» 55 kötetben 220 koronáért fizetendő sorozatonként 20 kor. utánvéttel.
b) A «Magyar Remekirókat» és Shakspere müveit 240 koronáért fizetendő sorozatonként 20 kor. utánvéttel.
c) A «Magyar Remekirókat» és Shakspere müveit 240 koronáért fizetendő 4 koronás havi részletekben.
d) A «Magyar Remekirókat» Shakspere nélkül 220 koronáért fizetendő 3 koronás havi részletekben.
(A nem kivánt módozat törlendő).

Lakhely és kelt: .....

Név és állás: .....

.....

(V. U.)

Tessék levágni ezen előfizetési ivet és levelezőlapra ragasztva, zárva hozzánk mielőbb beküldeni.

A megrendelésnek **most van legalkalmasabb ideje,** mert később, a mikor több sorozat lesz meg a müből, a havi részlet megfelelően emelkedik.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

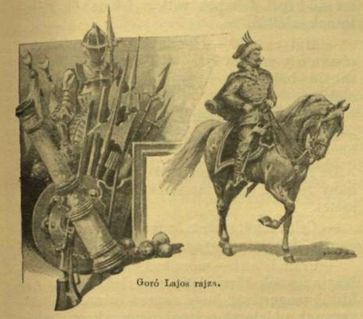

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

Mikor azt a halált hozó végzetes követ lehajitották a toronyból, az öreg Gubecz épen azt ujságolta néhány higgadtabb és idősebb jobbágynak, hogy fia, a Kopó, pünkösdkor alighanem haza jön pár napra és akkor, úgy lehet, majd a hajas töröknek is a körmére koppint.

— Biz' itt volna az ideje, hogy megváltója legyen a tulajdon vérének, — szólt egy sokat megért, görnyedező pásztor, nagyot sodorintva deres bajuszán.

— Hejh, ha Karácsony György apánkat meg nem törik vala az urak Debreczenben, — mondta sóhajtva egy másik, — az óta már nagyot fordult volna a világ!

— Nagy dolgok járnak a kigyelmetek fejében, — csitítgatta őket az öreg Gubecz; — hogy is birnánk mink az urakkal, mikor a török, meg a német együtt sem birnak vele . . .

Ebben a pillanatban hangzott föl a játszadozó gyermekek vérfagyasztó sikoltása, mely rögtön a nyomában fölzúduló boszúordítás rémes hörgéséhe veszett. A beszélgetők megborzadva fordultak arra felé, de egyelőre semmit sem láttak, csak azt, hogy a torony alatt valami történhetett, mert ott volt a legnagyobb tolongás.

— Meghalt! Megölték! A Gergőt! Akasztófára! Átkozott gyilkosok! — tombolt a felbőszült tömeg, s a következő pillanatban már betörtek a kastélyba, s a szerencsétlenség színhelyén csak néhány gyermek és öreg jobbágy sopánkodott.

A vén Gubecz, a kinek fülében különös visszhanggal csengett még ez a kiáltás: — A Gergőt! — a nyakát is előre nyujtotta, hogy jobban lásson, kimeresztette mind a két szemét, mert az az élettelen alak ott a földön nagyon is ismerősnek tetszett neki. Alig húsz lépésnyire hevert a szerencsétlen gyermek, a kinek teste, a mint siránkozó kis pajtásai körülötte süröglek-forogtak, hol egészen, hol részben eltünt az öreg Gubecz szemei elől. A szegény ember nem mert mozdulni sem; bizonytalan félelmében szeretett volna oda menni a gyászos csoporthoz, de valami névtelen ijedelem visszatartotta s egy pillanatra a tagjait is megbénitotta. Nyögve tárta ki karjait, melyek erőtlenül hullottak vissza az oldalára, még jobban kimeresztette a szemeit, de most meg már épen semmit sem látott, mert minden homályba borult előtte.

— Gergő! fiam, Gergő! — szólította reszkető hangon a fiát.

Mikor nem kapott feleletet, a kétségbeesés szilajságával rohant oda hozzá, s mikor melléje ért, a homlokához kapott, rekedten elkaczagta magát, egyet fordult maga körül és leroskadt melléje a porba. De rögtön ismét fölélt, óriási erőlködéssel fölvonszolta elkinzott testét, leült a földre, ölébe vette a fia fejét és fölébe hajolva, tapogatta a mellét, keresve, vizsgálva, hogy dobog-e még a szive; aztán egészen fölemelte magához, odaszoritotta szivéhez, csókolta az ajkát, a szemeit, a homlokát, és többször az arczába fújt, mintha életet akarna lehelni bele. És a mint látta, hogy a gyermek nem tér magához, hanem egyre jobban meghidegül a teste, már nem csókolta, nem siratta, hanem fejét az ölébe fogva, csak nézte, egyre csak nézte, bambán, a fájdalomtól révedező, üveges szemekkel. És a világ, meg minden, a mi körülvette, mintha nem létezett, mintha meghalt volna reá nézve.

Goró Lajos rajza.

Az öreg Gubecz Gergő fia holtteste mellett.

A lázadó parasztok már oszladozni kezdtek és az öreg Gubecz még mindig ott ült a puszta földön, szorongatva a fia meghidegült testét. Olyan rettenetes, szótlan fájdalmában olyan megdöbbentő volt ez a két alak, hogy még a feldühödött s különben vad, részvétlen parasztság is szánakozva állta körül. A legtöbb, a gyávábbak, már elszéledtek: s a kik még ott maradtak, vagy barátságból az öreg Gubecz iránt, vagy pedig azért vettek részt a szerencsétlen ember gyászában, mert ez a szerencsétlenség elfeledtette velük, sőt némileg igazolta is saját kegyetlenségüket. De vigasztaló szót egyik sem mert, vagy tudott megkoczkáztatni, csak a derék pap lépett egészen közel, azzal a szándékkal, hogy megkisérti ennek a kétségbeesett fájdalomnak a csillapitását. Azonban ő sem az apához intézte szavait, mert élvezte, hogy a gyermekét sirató apa megszentesült fájdalmát földi vigasztalás nem enyhitheti; ellenben gyöngéden reá tette kezét a kedves halott fejére, melyet az öreg Gubecz még mindig az ölében tartott, és mély, fátyolozott hangon szólt:

— Szegény kis Gergő! Kedvelt tégedet az Úr, mivel mindig tisztelted parancsait és szeretted szülőidet.

— Ámen, ámen! — motyogta az öreg Gubecz, mintegy fölriadva rémes kétségbeeséséből. — Én nem is érdemeltem ilyen jó fiút a Mindenhatótól.

— Ebben a szomorú siralomvölgyben, — folytatta a pap, — annyi veszedelem környékez mindnyájunkat, hogy örülhetünk, ha az Úr magához szólit bennünket. És ime! boldog ez a gyermek, mert nem halt meg, hanem csak aluszik: és az ő tiszta, ártatlan lelke ott mulat az örök világosság fényességében.

— Oh! de hát mi az én életem ő nála nélkül? — jajdult föl a lélek az ősz apában. — És mit mondjak az én jó Mártámnak, ha hogy azt kérdezi tőlem: hová tetted a fiunkat?

— Feleld neki a bölcs király szavaival: «Az Úr pedig, a ki adta őt nekünk, most visszavette tőlünk: mi pedig ne kutassuk az ő útait, hanem nyugodjunk bele szent végezéseibe, mivel csak hasznunkra vannak azok.»

Az öreg Gubecz égre emelte szemeit, melyekből sürűn hullottak a könyek és nyögve sirt föl elkeserült fájdalmában:

— Miért nem haltam meg én? . . . miért hurczoljam én az élet keresztjét, a ki fáradt és öreg vagyok . . . s miért kellett elmúlnia az én magzatomnak, a ki aggságom reménye, támasza, mindene volt? . . .

— Az Úr nem hagy el téged a te nyomorúságodban, — bátoritotta a jó pap gyöngéden. — Ha reád rótta ezt a keresztet, erőt és malasztot is ád, hogy keresztényi türelemmel hordozhassad.

— Ámen, ámen! — motyogta ismét a szerencsétlen.

A körülállók megmozdúltak; néhány szánakozó paraszt faágakból hamarosan Szent-Mihályt akolt össze, s most rá akarták tenni a halottat, hogy haza vigyék az öreg Gubecz kunyhójába. Gyöngéd erőszakkal elvették tőle és rá helyezték a hordozó-ágyra, mialatt az öreg Gubecz, elgémberedve a metsző bórától s talán még inkább a szivébe lopózott hidegségtől, fogvaczogva igyekezett lábra állani. A jó pap megsajnálta a didergőt, lekerítette válláról a saját köpenyét és ráadta az öregre. Ez pedig sem meg nem köszönte, sem vissza nem utasitotta a jótéteményt; egy darabig, úgy látszott, mintha észre sem vette volna, de mikor a karját megmozditva, megérezte a köpönyeget, azonnal levetette és szerető gyöngédséggel betakarta, gondosan begöngyölgette vele a fiát.

Az ég derülten ragyogott felhőtelen kék boltozatával; a hűvös bóra zúgva, zizegve járt a még alig zöldelő erdőben, s lent a völgyben, föl egész a meredek domboldalig, tisztán lehetett látni a kis falu minden házát, minden kunyhóját. Köröskörül érezni lehetett a szunnyadó természet ébredezését: a vidáman csicsergő madarak dalában, a fürge méhek zümmögésében, a rügyező, bimbózó bokrok és fák balzsamos illatában.

A természetnek ez a vidámsága és nyugodt hangulata nagyon is ellentétben volt az öreg Gubecz lelkében dúló fájdalom viharával. Mikor a halottat vivők megindúltak, ő is utánuk ment s egy ideig szótlanúl, roskadozó léptekkel követte őket; aztán, mintha csak most eszmélne a

valóra, — mintha a düh, a fájdalom és a kétségbeesés, mely eddig a szivét gyötörte, csak most jutott volna el az eszéig s csak most ébresztette volna rettenetes nyomorúsága tudatára, — fogcsikorgatva felordított:

— Átkozott, átkozott gyilkos! — de a következő pillanatban már hörögve bukott térdre és az eltiport féreg kínos vergődésével fölfohászkodott:

— Oh, Uram! segits meg engem: és a te szent kezed legyen az én fejemen, nehogy kisértetbe esvén, erőszakkal rohanjak lelkem kárhozatába.

Fölkelt, megint nyomon követte az elül menőket és buzgón imádkozott; de, mialatt ajkai gépiesen motyogták a könyörgések megszokott szavait, elméje visszaczikázott az elmúlt évek homályába és fölidézte a megboldogult életének minden mozzanatát, attól kezdve, hogy csecsszopó, aztán gyermek és végre siheder lett, egész a mai napig: és eszébe jutottak a kedves halott legelső gagyogásai, a sok szép remény, melyeket beléje vetett, a gyermek jósága, szelidsége, okossága és nagy szeretete. Minden, minden eszébe jutott és az édes emlékek nyomán fölébredő kínos veszteség érzése halálra gyötörte sajgó szivét: mert, imhol, vigasztalan multjában csak sötét réméket lát, s most már kialudt az utolsó reménysugár is, mely bevilágíthatná jövőjének gyászos éjjelét.

És a mig ezeket elgondolta, ajkai egyre az imádságok megszokott szavait rebegték, elkínzott lelke legmélyén pedig mint ijesztő árnyék tünedezett föl az öreg Márta jóságos, szenvedő arcza, a mint görnyedezve a fájdalomnak ily roppant keresztje alatt, szemrehányó hangon nyögi:

— Hová tetted a mi édes fiunkat?

Megrebbenve, mint a puskalövés dörrenésére fölriadó vad, az öreg Gubecz előre akart szaladni, hogy értesítse, előkészítse a gyászra a szegény öreg asszonyt, a ki ebéddel várja mind a kettőjüket: de reszkető térdei megcsuklottak és ő maga eljajdúlva, lélektelenül roskadt a földre. Az elülmenők megálltak, megvárták, mig az öreg lassan, lihegve fölkel, s aztán ismét megindultak; ő pedig tántorogva ment utánuk s egyre az imádságot motyogta, a mely épen oly egyhangúan és folytonosan pergett ajkairól, mint a lejtőn csergedező patak mormolása.

Igy értek lassankint a falu szélére, a hol, félig a hegyoldalban, a völgy egyik szeszélyes kanyarulatában épült az öreg Gubecz szegényes viskója. Az egészből csak a szalmafödél látszott, durván összerótt kereszttel a gerinczén: a többit egészen betakarták két százados gesztenyefának a lombjai, melyek védőleg borultak fölébe. És, a mint a kanyarulatból kiérve, arra a kis szabad mezőre jutottak, a hol Gergő katonásdit szokott játszani apró pajtásaival, látták, hogy nagy csoport népség csődült össze a kunyhó előtt: és a szerencsétlen apa látta azt is, hogyan fogják le erőszakkal a szegény Mártát, a ki fájdalmában őrjöngve verte a mellét, tépdeste szétszórt, galambősz haját, hasogatta elaszott arczát a körmeivel: és a hegyek, az erdők meg a falu nyögve visszhangozták a boldogtalan anya keserves zokogását, kétségbeesett, síró jajgatását.

III.

Egyenlő távolságra az ivanicsi vártól és a nagy-velikai sátor-tábortól, ott a hol a síkság a vukomeri dombvidék aljában véget ér, mintegy háromszáz lépésnyi lapos fönsík terül el, melyet minden felől alacsony magaslatok szegélyeznek. Ezt a helyet választották ki a bajvívásra.

Már a mérkőzést megelőző napon köröskörül nagy sziklákkal jelölték meg az aréna külső határait s a legmagasabb párkány-dombok egyikén, a honnan az egész fönsíkon végig lehetett látni, roppant cserfák árnyékában, két nagy sátort ütöttek föl egymás mellett, a török és magyar fegyverbirák számára. A környékből, sőt több napi járó vidékről is, sok száz kiváncsi gyülekezett a bajvívás színhelyére; ezek már napkelte előtt elfoglalták a magaslatokat, és a férfiak meg a nők a fűbe heveredve türelmetlenül várakoztak, míg a gyermekek fölmásztak a fákra és vidám rikoltozással, csevegéssel rémitgették az erdő madarait.

Egy csapat janicsár és egy szakasz magyar hajdú tartott rendet a nézők közt és erős kordont vont a magaslatok alján, hátrább szoritva a zagyván csoportosuló és hullámzó tömeget. Nem hiányoztak az ily népes sokadalmakban megszokott csaplárosok, sőt a lantos deákok sem; ezek körül sürübb tömegbe verődtek össze a kiváncsiak s egy-egy sikerültebb dalt, vagy csipősebb tréfát zajos hahotával, hangos tapssal jutalmaztak.

A nap épen csak hogy fölbukott a hegyek mögül, mikor a tömeg hirtelen megmozdult és lassú moraj futott végig rajta. Szájról-szájra adták a hírt, hogy a török csapat már itt van, s pár percz múlva, a domb alján kanyargó mély út fordulójánál, csakugyan megjelent az első turbános vitéz, a kit, kettős rendekben, nyomon követtek a többiek. Oda érve a cserfák alá, leszálltak lovaikról, oda hajtották a kantárt szolgáiknak s elvegyültek többi bajtársaik közé, a kik vagy százan jöttek el, hogy a nevezetes viaskodást végig nézzék.

Az ivanicsi úton támadt porfelleg, melyből ki-kicsillámlottak a fegyverek, jelezte, hogy nem sokáig kell várakozni a magyarokra sem. A tömeg, mely eddig szétszórva, heverészve mulatott, most egyszerre rohanva tódult az aréna kijelölt határaihoz; mindegyik legelül akart lenni, hogy minél jobban és minél többet láthasson, noha a rend föntartására kirendelt őrök durván lökdösték és szorították vissza a tolongókat.

Oda érkeztek a hajdúk is és Migazzi kapitány meg Hafiz bég, a két részről kijelölt fegyverbirák, rövid tanácskozást tartottak, melynek végeztével szembe állították egymással a huszonhat bajnokot, szivükre kötötték, hogy minden cselt, hamisságot, bűbájt és efféle nem igaz praktikákat mellőzve, csak a saját erejükkel, ügyességükkel és vitézségükkel igyekezzenek győzni a harczban. Aztán fölolvasták a bajvívás föltételeit is, a melyekben már előzetesen megállapodtak, s ezek közt különösen azt, hogy minden foglyul esett bajnok kiválthatja magát, a fegyvereit és a lovát összesen ötven magyar aranyért. Az egyik hajdú ki is öntötte az asztalra a maga meg a társai váltságdíját, és megszámlálva a pénzt, átadta a fegyverbiráknak. Mindenki várta, hogy a török is épen így cselekszik; látva, hogy egyikük sem mozdúl, Migazzi oda fordúlt Hafiz béghez és megkérdezte:

— Hát a kigyelmetek váltságdíját nem olvassuk meg?

Kilergi bég, a ki elfogatása után harmadnapra már kiváltotta magát, hirtelen előre lépett és kihivó büszkeséggel mondta a magyar hajdúk pénzére mutatva:

— Majd meglátja kigyelmed, hogy ez is elég lesz.

Migazzinak arczába szökött a vér erre a durvasággal határos hetvenkedésre, de elnyomta a mérgét és csak annyit mondott:

— Nyugtával dicsérjük a napot!

Aztán oda fordúlt a hajdúkhoz:

— Hallottátok, fiaim: imhol, ti is hallottátok; ez a vitéz bég azt hiszi, hogy már markában a garas; mutassátok meg neki, hogy nem jó előre inni a medve bőrére. (Folytatása következik.)

REZEDA KISASSZONY.

Elbeszélés.

Irta Julien Gordon. — Angolból fordította S. A.

(Folytatás.)

A hölgyek odajöttek, hogy megnézik a táncosnő képét. Lompos volt és fekete, ők utálatosnak találták.

— Hát ez mi? — kérdezték aztán, kikotorászva egy mélyen kivágott könnyű kék selyem ruhájú hölgyet a nagy halmaz vízfestmény alól.

— Marquise de Maure, — felelt Maynard közömbösen, még mindig a spanyol hölgyet nézve nagy figyelemmel.

De Beaumont ezalatt szakértően vizsgált néhány régi franczia mesterektől származó metszetet.

— Csinos hölgyeket festeni nekem gyötrelem, — folytatta Maynard.

— Uram Isten! — mondta Ayrault asszony. — Meg vagyunk törve, letiporva, leforrázva. Azt hittük magunkról, hogy nagyon csinos hölgyek vagyunk s biztosak voltunk benne, hogy ön halálosan vágyódik minket felesteni.

— Amolyan közönséges csinos hölgyekről beszélek, nem istennőkről, — felelt Maynard a nála mindig készen álló tapintattal.

— Jól ki tudja vágni magát, — felelt Arden mosolyogva.

Erre a tapintatról kezdtek beszélni: Eustis asszony azt mondta, hogy ha egy férfiban nagyon sok is van belőle, annak a becsületességében ő kételkedik. Olyan ritka erény ez férfiban, hogy szinte gyanussá válik.

— Liszt Ferencz, — mondotta De Beaumont, — tapintatosabb volt, mint korának bármely férfia s azt hiszem, ő mégis csak elég őszinte ember volt. Emlékszem egy róla szóló adomára, a mely nagyon kedves. Egy alkalommal Londonban játszott, fényes, lelkesedő közönség előtt, a mely felállott és úgy tapsolta nagyszerű játékát, hogy a falak csak úgy visszhangoztak. A királyi család is jelen volt. Mind szinte őrjöngve lelkesedtek. A mint a mester leszállott az emelvényről, egy zömök, vörösképü öreg ember, valami gazdag kereskedő a Cityből, fölugrott a lépcsőre. Egy csomó banknótát lobogtatott a kezében, s elérve a mestert, a kezébe nyomta. «Fogja, fogja!» — mondotta hallhatóan suttogva. — «Többet is ért! Többet is ért! Fogadja el. A belépti jegyek túlságos olcsók.» Az emberek elsápadtak. Azt várták, hogy a zongora királya bele fogja vágni a piszkos bankókat az öregnek vörös arczába. De nem. «Köszönöm, uram», mondotta Liszt nyájasan meghajolva, s a mellénye zsebébe dugva a pénzt. Mikor aztán később kérdezgették, ezt felelte: «Mért sértettem volna meg szegény öregnek az érzelmeit? Mért bántottam volna? Ő nem tudott okosabbat tenni, — de jó szándékból tette.»

De Beaumont, fölbátorodva történetkéjének sikerétől, Liszt híres bőkezűségéről kezdett beszélni. Aztán más zeneművészekre került a beszéd sora, majd megint a modern festészetre. Munkácsyról beszéltek s akkor készült nagy mennyezetfestményéről a bécsi műtörténeti múzeumban. De Beaumont büszke volt rá, hogy Munkácsy nagysága Párisban bontakozott ki teljesen. Végre is Páris — Páris! Egyéb nincs a világon. Itt van minden nagyság, minden becsvágy bölcsője. Páris itélete megkoronáz és trónvesztetté tesz. Munkácsy itt festette Titiánt, a mint a természet és igazság ábrázolását tanítja. Ez a két alak a mennyezetképen felséges.

Igy üldögéltek, beszélgettek, míg a nap lenyugodott s beleveszett a sötétségbe. Maynard, míg barátja a hölgyeket mulattatta, szórakozottnak látszott. Több izben odalépett az ablakhoz s kinézett oda, a hol a gyermekek bujósdit játszottak a bokrok közt Rezeda kisasszonynyal. Meghallhatta kaczagásuk hangját, láthatta világos ruhájukat kiragyogni a sötét fák közül. Szeretett volna lemenni és velük tartani, de valami visszatartotta. A mai reggeli hosszantartó együttes kocsikázás óta Rezeda kisasszony, úgy látszott, mintha kerülte volna őt.

V.

A leány kerülte őt tovább is, s a szép házi-asszony sem keresett további alkalmat, hogy összehozza őket. Eustis asszonynyal Maynard hamarosan összebarátkozott. Mindig összekerültek, a műteremben, a hova az asszony benézett csaknem minden reggel, vagy estebéd után a holdfényben, a hol sokáig elüldögéltek a verandán, miután az öreg néni nyugodni tért. Norahnak egész öntudatlanul szükségletévé vált a művész társasága. Egy alkalommal, mikor ez néhány napra elutazott, semmiben sem tudott megnyugodni, nyughatatlan lett és roszkedvű, ideges és ingerlékeny. Összeveszett Ardennel, összeszidta a fiúkat valami képzelt hibáért, elcsapott egy szobalányt, olyan dologért, melyet máskor elnézett volna, s mikor Dolph kisasszony egyszer-kétszer szólt hozzá, úgy látszott, mintha boszúsan felelt volna neki. Mikor Maynard visszatért, ezek a különös jelenségek egyszerre eltüntek. A szobalánynak megbocsátott és visszafogadta, Ardent visszafogadta kegyeibe, Dolph kisasszonyt nyájasan hallgatta és majdnem megölelgette.

Maynardnak különösen egy sajátsága tetszett neki. Azok közé tartozott, a kik teljesen és csorbítatlanul fordítják figyelmüket a felé az asszony felé, a kivel együtt vannak. Nem csak a csendes falusi magányban volt ez igy, hanem bizonyos volt, hogy a legizgatóbb környezetben is igy lett volna. Ennél pedig nincs, a mi hizelgőbb volna. Egyike volt azoknak az embereknek, a kik szeretik az asszonyokat és tetszeni kivánnak nekik, s tudta, hogy ez a tetszésnek legfőbb eszköze.

A cselédek mind rajongtak érte. Egy este Mari, a franczia komorna, mikor úrnőjét vetkőztette, beszélt is neki róla.

— Istenem, — mondotta, — micsoda különbség van az emberek közt!

— Hogyan? — kérdezte az úrnő meglepetve.

— Hát csak, — felelt a leány, — tegnap, mikor Maynard úr feljött és levette a kalapját Dolph kisasszony és a gyermekek előtt a tengerparton, az jutott eszembe, hogy vannak emberek, a kiket a nő semmibe se vesz, de vannak megint, a kik megdobbantják a szivét. És Maynard úr is ezek közül való.

— Úgy látszik, megigézte az egész háztartást, Mari, — mondotta Eustis asszony mosolyogva; s aztán egy kis szünet múlva csaknem észrevehetőleg tettetett közönynyel kérdezte:

— Mikor volt velük a tengerparton, a miről maga szól?

— Tegnap, mikor a nagysága kocsikázni volt az öreg nagyságával. Ő és Rezeda kisasszony, bocsánatot kérek, de Olga kisasszony mindig igy hivja, együtt sétáltak. Kagylókat kerestek.

— Ne tépje annyira a hajamat! — kiáltotta Norah türelmetlenül a leányra, a ki gazdag fürteit fésülte épen. — Maga gondatlan és durva kezd lenni. No, jól van már. Hagyjon magamra.

— A nagysága ideges, mert igazságtalan, — gondolta Mari mérgesen, mikor lement a lépcsőn. — Hogy én durva vagyok! Hisz ő maga mondta százszor, hogy a fogásom könnyed és kellemes.

Másnap a délnyugati szél elhozta a hőséget. Nagyon meleg volt.

— Rezeda kisasszony elvisz fürödni minket délután, — mondta Olga a villásreggelinél, melyben a gyermekek csak különös engedély mellett vehettek részt s csak olyankor, a mikor nem volt vendég.

— Micsoda jó gondolat! — mondta Eustis asszony.

Maynard úr a műtermébe hozatta a reggelijét. Gyakran megtette ezt, ha nem akarta félbeszakítani a munkáját, vagy valami előnyös világítást kellett felhasználnia. Percyt már csaknem befejezte s el akarta kezdeni a vázlatokat Czirill és Olga képéhez.

— Ha megengedi, — mondotta Adél Eustis asszonynak, — szeretnék megfürdeni.

— Hogyne engedném meg? Akár mindennap is megfürödhetik, ha meleg van.

Villásreggeli után a nevelőnő visszajött s egy pillanatig az ajtóban állt habozva.

— Kérem, — szólalt meg.

— Nos, édesem?

— Kérem, én sohasem mondtam önnek, de most érzem, hogy meg kell mondanom, — de nagyon félénk vagyok néha, hogy kimondjam az érzelmeimet, — hogy milyen boldog vagyok itt! Önök olyan jók hozzám, valamennyien, és ön, asszonyom, ön olyan előkelő! Úgy tűnik fel nekem, mint egy angyal.

Eustis asszony rendszerint komoly arczát ragyogó mosoly deritette fel. Nyájas kéznyujtással lépett a leányhoz, megfogta ennek a kezét, magához vonta s megcsókolta a homlokát.

— Itt van, — mondotta. — De most menjenek, valamennyien! Keressék elő a fürdőruháikat. Hopp! — s körülszaladt az asztal körül, bájos, nyulánk alakját könnyedén ringatva, a futkosó Olga után, a ki sikoltozott örömében, tapsolva kis barna kezével.

Adél felsohajtott, elfojtva a torkát szorongató zokogást s kimenőben hálával és csodálattal eltelt, bájos tekintetet vetve Eustis asszonyra. Fölszaladt a szobájába, a mely a fényüzés és kényelem megtestesülésének tünt fel előtte elegáns berendezésével. Néhány percz mulva, miután végkép elfojtotta zokogását, pedig ellenállhatatlan vágyat érzett a sirásra, megint előjött, halk hangon egy dalt dúdolva maga előtt.

De Beaumont gróf.

Meg volt lepetve, midőn a hullámok közé vetve magát, melyek aznap a szokottnál nagyobbak voltak, Maynard urat látta előlépni az egyik fürdőházból. Nagyon magasnak látszott feszes sötétkék fürdőruhájában. A leány kifelé úszott a tengerbe, erős fehér karjaival biztosan szelve a habokat s mind távolabb jutva tőle. A gyermekek a part közelében maradtak Marival, a ki szintén megpróbálta a fürdőt. Örömükben kiabálva paskolták a vizet és fecskendezték egymást. Adél lassanként észrevette, hogy Maynard követi őt lassú, hatalmas, szabályos tempókkal. Asszonyi módra úgy tett, mintha nem látná, de lassabban kezdett úszni. Öt percz mulva utólérte.

— Úgy-e, jól esik? — kérdezte Maynard, kivetve a tengervizet szájából, vizcsöppektől csillogó szempillákkal.

Adél a hátára fekve úszott kényelmesen tovább, kezeit összekulcsolva mellén s igy ringatózva a habokon felelt:

— Pompás.

A fiatal ember nagyon közel jutott hozzá.

— Jól tud úszni, — mondotta neki, — igazi mester a vízben. Van-e valami, a mire megtaníthatnám? Nem akarná megtanulni, hogy kell vizet taposni? Vagy talán tudja már?

— Nem én. Szeretném megtanulni. Mindent szeretnék megtanulni.

— Mindent? Hát még mi egyebet? Nagyon becsvágyó. Hát még mire taníthatnám?

Rávetette szemeit a leány karjaira, melyek csaknem a válláig födetlenek voltak. Bámulatos szép karok.

— Ez aztán a vonal! — gondolta a festő.

— Hát megtaníthatna festeni?

— Vannak dolgok, a melyekre szivesebben megtanítanám. Érdekes dolgok, csupa élvezet mind, nem tanulmány. Akar-e tanítványom lenni ezekben, Kleopatra?

A leány megfordult s tovább úszott. A szive megdobbant. Nevetni próbált, de nem tudott.

— A szája olyan, mint Kleopatráé, — folytatta Maynard. — Észrevettem ezt, mikor először megláttam. Egész olyan metszése van, mint egy Kleopatra-szobron láttam. A legtöbb nő szája kemény lesz és komor, ha nyugszik, de az öné mindig nyájas és szelid és — és —

Épen jókor jutott eszébe, hogy fiatal leánynyal beszél.

— Azt mondta, hogy megtanít vizet taposni, — mondta a leány, nem méltatva figyelmére Maynard bókjait.

— Jó. Tehát, támaszkodjék a könyökömre.

A leány félénken kinyujtotta egyik karját. Maynard megfogta s maga felé vonva őt, könynyedén támogatta, elkezdve neki a mozdulatokat magyarázni, másik karjával a vizet csapkodva, hogy egyensulyban tartsa magát. A leány meleg testének érintése, a szokatlan környezet, az egyedülvalóság, a leány félig nyilt ajkai azonban legyőzték önuralmát. Hirtelen átkarolta a leányt egyik hatalmas karjával.

Adél gyengén elsikoltotta magát, kisiklott karjából s alámerült. A férfi elkapta őt megint, de rögtön szabadon is bocsátotta. Hosszú, szemrehányó pillantást vetve reá, a leány lassan visszaúszott a part felé.

— Megőrjít a nyugodtságával, — mondotta Maynard magában, mentségül. — Nem tehetek róla magam sem. Az ördög vigyen el! El voltam kábulva.

Messze kiúszott a tengerbe s nem is került elő, csak ebéd idejére. Dolph kisasszony, természetesen, nem volt jelen az ebéden.

Az estét Eustis asszonynyal töltötte a tengerparton. Az asszony hátradőlve, kezeit tétlenül ölében pihentetve, bámult a vizre, ő pedig czigarettázott s élvezte a homlokát simogató hüvös szellőt. A beszéde tréfálkozó volt, de nagyon szines. Sokat beszélt külföldi tanuló-éveiről, a párisi latin negyed bohém életéről, melyről az asszony Murger «Bohém-élet» czimü regényében olvasott. Járt Németországban is, erről is sokat tudott mesélni. Norah Európa több fővárosában megfordult s azt a megjegyzést tette, hogy a felsőbb társadalmi osztályok mindenütt teljesen egyformák, ugyanazok az előitéleteik, vágyaik, kedvteléseik vannak. Azt a tapasztalatot is tette, hogy egy csinos amerikai hölgyet, ha még duzzadt tárczája is van, rendszerint nagyon szivesen fogadnak Európaszerte. Maynard természetesen többet érintkezett a néppel, éhes művészekkel, túltáplált nyárspolgárokkal, unalmas parasztokkal.

Maynard beszélt, az asszony meg hallgatta. Még ha nem hallotta volna is a szavait, hangjának zengése kellemes volt fülének. Ha felelt neki, a tekintetében mindig megtalálta azt a megtisztelő érdeklődést, magán érezte komoly, kutató szemeit, mintha drágakövek peregnének ajkairól, ha megszólal. Egyszer egy a széltől felkapott szőlőlevél akadt az asszony hajába. Maynard azonnal felugrott, könnyed mozdulattal és kiszabadította. Az asszony egy pillanatig ott érezte halántékán a lélekzetét.

— Késő van már, — mondta hirtelen, fölkelt és elfordult, kissé kimérten kivánva jó éjszakát. Maynard ott maradt még egy darabig és ő rá gondolt: nem pedig arra a másik nőre. A gondolatai azonban ziláltak és zavartak maradtak.

— A háziasszonyom, — mondta magában, lerázva a hamut czigarettájáról, — zavarba ejt engem. Ezek a vézna asszonyok, a kiket kétfelé lehetne törni, kérlelhetetlenek, kemények, sőt kegyetlenek is tudnak lenni. Ez a kis hölgy — tudja Isten — van benne valami sajátszerű. Nem hiszem, hogy ezt a nyugodt szelidséget tetetni lehetne. Nem hiú, de végtelen büszke. Látom, hogy nem biztos önmagáról, a saját bájáról s ez vonz engem leginkább hozzá. Csak művészember látja meg az olyan nők bájosságát, a kik nem ismerik saját maguk hatalmát.

— Elvégre is, — gondolta tovább, — lehet, hogy köznapi lény, csak másnak látszik. Akárhány nő van, a kit csupán magatartásuk, modoruk, vagy öltözködésük valamely sajátossága tesz poétikussá, semmi mélyebb tartalom nincs bennük. Egyéniségük érdekel bennünket, mert elgondolkozva nyugtatják finom kezükön állukat. Azt képzeljük, hogy a szenvedély végleteiről álmodoznak, holott csak valami új fodron

törik a fejüket a kis lányuk szoknyájára, vagy a holnap adandó ebéd éteksorára. Én azonban nem hiszem, hogy annyira közönséges volna. Szellemes arcza van, nemes is, szemeitől fölfelé, de valószinűleg nincs benne temperamentum. Milyen hidegen bucsúzott el az urától. Lehet, hogy csak nem szereti a tragikus bucsúzkodást. Szeretném lefesteni, fényes dolgot csinálnék belőle ... A leány — Kleopatra — uram Isten! milyen szép volt a vizben! Nem birnám lefesteni, még ha ezzel kellene is kiszabadítani magamat a gályarabságból. Az az ártatlan kifejezés rajta megcsalja az embert. Húsz éves korban egyik arczvonás sem biztos, állandó még. Jobb szeretem az idősebb arczokat. Ha az ember arra gondol, hogy ilyen pompás teremtés kölykeket tanít! Bár ezek csinos gyerekek. Czirill különösen ... Hogy Eustis asszony nyájas iránta. Hát mért ne lenne? A leány úri hölgy a feje tetejétől, melyet oly szépen hord, a bájos kis lábacskájáig. Hogy tudná ez az embert szeretni!

— Milyen halálos komolyan vesz mindent az az asszony! A mit a másiknak mondtam, az Ayrault asszonynak, az tény. Gyülölöm a szép hölgyeket. Megölnek magukban minden természetességet. Még az anyaságuk is mesterkélt, szokások és illendőség dolga. Soha sem adják át magukat semmiféle ihletnek — soha; örökké a következményektől való félelemben élnek ... Mért ne kérhette volna meg Rezeda kisasszonyt, hogy ebédeljen ma velünk? Ostobaság, ezt a fiatal leányt elzárva tartani, hogy senki se lássa. No, jól van. Ilyes dolgokban asszonyoknak kell rendelkezni, mi férfiak talán kavarodást csinálnánk belőlük ...

Elálmosodott, fölkereste szobáját.

Ha Rezeda kisasszony valami régi divatú regénynek a hősnője lett volna, szobájába érve elájult volna a miatt a rettentő bűn miatt, melyet elkövettek vele, s egy hétre ágynak esett volna, szemét lekötve, hogy világosság ne érje s jóvá tehetetlenül bemocskoltnak érezte volna magát. Ezt az elzárkózást azzal tette volna változatossá, hogy lovas futárokat küldözgetett volna atyja után, felhiva őt, hogy kellő mértékü atyai felháborodással rögtön jöjjön el a postakocsival s igyen sujtott gyermekének egy golyóval, vagy, a mi még valószinűbb, egy kardszúrással fúrja át a szivét. Tényleg azonban egészséges amerikai leány lévén, kinek ártatlansága elég erős volt arra, hogy romba ne dőljön szűzi karjának férfi által való első érintésére, se nem ájult el, sem nem esett ágynak, sem haragvó atyjáért nem küldött. Igen jól megvacsorált a gyermekekkel együtt, sőt még nevetett is, a mikor Percy eczetet öntött Olga rizspuddingjába. A mint mondottuk, amerikai leány volt, olvasott történelmet, napilapokat, sőt regényeket is. Utazott, tanult müvészetet, hallotta szülei beszédét és nem volt bolond. Harmincz éves korában az ember száz magyarázatot talál olyan dologra, melyre húsz éves korában csak egyet-kettőt. Ez utóbbi korban az élet egyszerűbb s az emberek kevésbbé bonyolódott lelkűek. A férfi vagy szerelmes belé, vagy csak elvesztette egy pillanatra a fejét. Tudta, hogy ilyen dolgok meg szoktak esni, — ámbár tagadhatatlanúl roszalandók. Vagy talán ő maga volt nagyon is szégyenlős? Igen, ezt a legutóbbit volt hajlandó leginkább föltételezni. Maynard talán azt hitte, hogy el akar esni s ezért karolta át — a vizben ez nem megy máskép. Lehet, hogy ő maga érezte, hogy elmerül, s ezért kapaszkodott bele. Ismeretes dolog, hogy a fulladó ember belekapaszkodik akármibe. Ennek az utóbbi elméletnek akár meg is örülhetett volna. Ha az előbb említett régi regénybeli hölgy lett volna s ilyen magyarázat be tudott volna hatolni zavaros agyába, kétségtelenül meg is örült volna neki. Igy azonban ez a magyarázat nagyon halványnak tünt fel, nem eléggé kielégitőnek. Nem győzte meg annyira, mint a hogy kellett volna.

Az a gondolat, hogy szándéka volt őt durván megbántani, hogy pokoli czéljai eszközévé akarta volna tenni, lévén féktelen ember, ő pedig egy függő helyzetben élő szegény leány, soha nem is ötlött fel egészséges képzeletében. Józan itéletü fiatal nő volt. Végét akarta vetni mindennek, kikerülni Maynardot, a hogy lehet, s ha kénytelen együtt lenni vele, úgy tenni, mintha semmi se történt volna. Ezzel a bölcs elhatározással feküdt ágyába. De a mint meleg fészkében volt, azon vette észre magát, hogy a fürdő emléke minduntalan felidéződik benne s egyszer fel is ugrott és elkiáltotta magát:

— Oh, nem.

Álmában egy ölelő kart taszított vissza, a mely szorosan átfogta. Most már, fél-álmában, kérdezte magától, lesz-e elég bátorsága, hogy azt a férfit kerülje, holnap és holnapután és azután. Ez a gondolat álmában vad rémülettel töltötte el, a mely valami sajátságos, szokatlan édességgel rezgett rajta keresztül. Piruló arczát párnájába rejtve halkan mondta magában:

— Ki tudja, hátha ő most —

Erre aztán elaludt. A kora ifjuság mély, álomtalan álmát aludta.

(Folytatása következik.)

Dr. GÖLIS-féle emésztő-por.

(1857 óta kereskedelmi czikk.)

Étrendi szer, kitünő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek föloldására, valamint az általános emésztésre és igy a test táplálására és erősítésére is. Naponta kétszer használva, evés után egy kávéskanálnyit téve a nyelvre a szokásos itallal leöblitve, kedvező befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők: gyomorégés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres bántalmak, altesti pangáns stb.

Ásványviz-gyógymódnál mint elő- vagy utókura vagy egyidejüleg a gyógymóddal kitünő hatást fejt ki.

Minden doboznak dr. Gölis pecsétjével és a bejegyzett védjegygyel kell lezárva lenni s mindenkor határozottan **dr. Gölis-féle emésztő-por** kérendő a vétel alkalmával.

Egy nagy doboz ára 2 kor. 52 fill., kis doboz 1 kor. 68 fill.

Dr. Gölis-féle egyetemes emésztő-por központi szétküldése:

Bécs, I., Stefansplatz 6. (Swettlhof.)

Főraktár: Török József gyógyszertára Budapest, Király-utcza 12 és Andrássy-út 26. szám.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTÖDE ÉS GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Ajánlanak mindennemü **vas-, aczél- és fémöntvényeket** épitkezési és gépészeti czélokra, **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló- és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.**

A helyi viszonyok szerint szerkesztett **turbinákat, őrlőhengereket, kéregöntetü hengerekkel és malomberendézi czikkeket.**

Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. **Alapcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapuzsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsikat.**

Álló vagy fekvő **gáz- és petroleum motorokat,** egy vagy két hengerrel és mindennemü **zúzógépeket.**

Mechwart-féle **forgó gőz- és petroleumekéket. Világításhoz** vagy **gépek hajtásához** szükséges **villamosságot** bármely távolságra elvezető **dynamogépeket.** 8905

Városi irodánk: IV., Ferenczieк-tere 2. szám.

!!CSÚZ!! !!KÖSZVÉNY!!

COLCHIFLOR

Dr. DEBOUT D'ESTRÉES, CONTREXEVILLE előirása szerint.

A friss colchiflor virágból készült ezen gyógyszer, capsulák alakjában kitünik pontos adagolása és tartóssága miatt. Számos megfigyelés alapján specificus szert képez ***CSÚZ*** és ***KÖSZVÉNY*** ellen. Ára **6 kor.**

Főraktár: **Török József** gyógyszertára, Budapest, Király-utcza 12. szám és Andrássy-út 26. szám.

+Soványság+

Szép telt testidomok a mi keleti erőporunktól, 1900. évi párizsi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásáért kezesség. Orvosi rend. szerint. Szigorúan becsületes. Nem szédelgés. Számos köszönőlevél. Ára tartozonként 2 kor. 50 fill. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással.

Hygien. Institut 9155

D. Franz Steiner & Co.,

Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69.

Főraktár Magyarország részére: Török József, gyógyszerész. Király-u. 12.

JBOLYAILLATOS MANDOLA KORPA

a bőrt finomra simitja és megtartja az ayes ételek és üdе kinezését.

Tőlhasen helyettesiti a szappantés az arcz kenőcsét.

KIZÁROLAGOS KÉSZITŐI

A. Motsch és Tsa.

BÉCS, I. LUGECK 3. SZ.

8993

1900. Üdvözlő és nagy dicsérő érembe kitüntetve "GRAND-PRIX"!!

Dr. Jbis

St. Rosenfeld I. orvos.

— HYGIA! —

ÖNMENTESITŐ SZER

SZABADALMAZOTT HYGIAI ÖSSZETÉTELŰ ÖNMENTESITŐ SZER

Magyar szabadalom 1988/1902.

IBIS

szabadalmazott hygiai pormentesitő szer

(száraz por alakban).

Használható porképződés nélkül mindennemü ***padlók alapos tisztitására, lakások, irodák, üzletek, raktárak, iskolák, laktanyák, kórházak, folyosók, lépcsőházak, zenetermek, kávéházak, vendéglők*** stb., szóval mindama nagyobb forgalmu helyiségek tisztitására és söprésre, hol ***hygienikus*** szempontból az ***egészségnek*** annyira ***ártalmas és hátrányos por eltávolitása megkivántatik.***

Magyarországi főraktár:

SZIMON ISTVÁN

Budapest, V., Váczi-körut 12.

Nagyobb vidéki városok részére előnyös feltételek mellett raktárosok kerestetnek.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

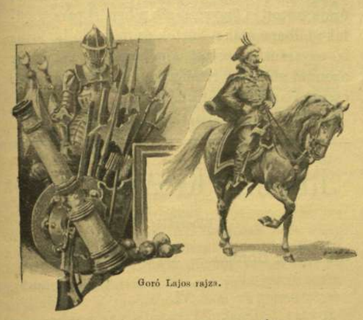

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

A hajdúk nem feleltek, csak a szemeik villogásából és elfojtott fogcsikorgatásukból lehetett érezni, hogy a sértés sziven találta őket.

Kopó nagyon nyugtalan és rosz kedvű volt. Már két nappal a bajvívás előtt az ivanicsi várban is megtudták a petrovinai zendülést, melyet a hirthozók, minden idők szokása szerint, a valóságnál sokkal rémesebben kiszineztek. Széltében-hosszában az a hir keringett, hogy a kastélyba szorult hajdúk tömegesen mészárolták le az ostromló jobbágyságot, hogy a harcz egy egész álló napig tartott, s mikor végre a várnagy meg néhány hajdú kétségbeesett vitézséggel keresztül vágta magát a vérszomjas tömegen, a felbőszült jobbágyok a többieket fölkonczolták, darabokra vagdosták és nyárson sütötték meg. Vérfagyasztó kegyetlenségekről meséltek, melyeket állitólag egy uszkók zsupán követett el a várnagy hátrahagyott családján és védtelen cselédségén.

Az ivanicsi várban könnyen érthető izgatottságot okoztak ezek a hirek, nemcsak a fölzendült vidék közvetlen szomszédsága miatt, hanem azért is, mert Petrovinát, a hozzátartozó uradalmakkal, Tahy Ferencz birtokolta; azon pedig senki egy perczig sem kételkedett, hogy Tahy István minden hadát azonnal megindítja a lázadó jobbágyok ellen, mihelyt erre fölszólitást kap a bátyjától. Ez a fölszólitás ugyan még nem érkezett meg, de az ivanicsi várban óráról-órára várták a petrovinai várnagyot, a kinek a megtorló hadjáratot vezetnie kellett, s addig is erősen készülődtek, hogy minden pillanatban indúlhassanak.

Sokan már azt is tudták, hogy Tahy Ferencz, a ki ez idő szerint Zágrábban mulatott, iszonyú haragra gerjedt, mikor a hozzá menekült várnagy elmondta neki a történteket. Nyomban lóra ültetett vagy száz hajdút, a kiket azonnal Petrovinába inditott, hogy a pusztán hagyott családi kastélyt megszálljják s a később érkező hadakat bevárva, ezekkel együtt végezzék el a dulást-fosztást, úgy hogy Petrovinában kő kövön ne maradjon s a lakosság is az utolsó izig kiirtassék.

Kopót ezek a hirek nagyon megdöbbentették; ha csak a felük igaz volt is, akkor szomorú napok voltak virradóban Petrovina fölött, s a boszúnak könnyen áldozatúl eshetett az ő családja is.

Goró Lajos rajza.

A bajvivás.

Aggódott gyámoltalan ősz atyja meg anyja életeért, féltette a kis Gergőt és már a hir első szárnyalásakor elhatározta, hogy a bajvivás után tüskén-bokron keresztül azonnal Petrovinára nyargal, hogy biztos helyre szállitsa családját, s ha lehetséges, megmentse a többieket is a végpusztulástól.

Azoktól a hajdúktól, a kiket Tahy Ferencz Zágrábból küldött Petrovinára, nem igen tartott; először kevesen is voltak, aztán meg udvarbeli, parádés hajdúk lévén, a fegyverforgatáshoz sem igen értettek: hanem annál jobban félt attól, hogy majd az ivanicsi hajdúk Migazzi vezetése alatt törnek a zendülőkre. Tudta ugyan, hogy bajtársai nem szivesen mennének a jobbágyok ellen, mert minden kegyetlenségük mellett is együtt éreznek velük és sajnálják őket. Csakhogy a király, valamint német zsoldosait, aképen magyar hajdúit sem tudta rendesen fizetni, s az ivanicsi őrségnek is már több, mint félévi zsoldjával tartozott; ilyenkor pedig a kapitányok rendesen úgy szoktak magukon segiteni, hogy zendülésnek keresztelték el valami kihágást, vagy kisebb méretü verekedést és a megtorlás ürügye alatt ráeresztették a népre a szabad hajdúkat meg a zsoldosokat, a kiknek hátralékos hópénzük fejében szabad dúlást-fosztást engedtek a kijelölt vidéken.

Mialatt Kopó boszús aggodalmak közt tépelődött azon, hogy mitevő legyen s mi módon hárítsa el a Petrovina fölé tornyosuló veszedelmet, a fegyverbirák sátrai előtt háromszoros kürtjel harsant föl; ez volt a jeladás a fölállásra. Mind a huszonhat vitéz egyszerre nyeregbe ugrott, s egyik részről Hafir bég, a másikról pedig Migazzi, gondosan megvizsgálta vitézei fegyverzetét, hogy minden rendben van-e? Ennek végeztével, az aréna két szemközti végén, fölállitották a vitézeket egy-egy sorban, négy-négy lépésnyi távolságban egymástól.

Mikor a magyar és török vitézek már farkasszemet néztek egymással, Migazzi még egyszer végig lovagolt hajdúi előtt és halkan, fojtott hangon mondta:

— Fiaim! ti vagytok a jelesek a jelesek között. Minek bátoritanálak benneteket? Mindnyájan magyar vérbeli vitézek vagytok: a magyar szabályák diadala tehát közös dicsőségtek lészen. Hanem, ha ki először és legjobban megcsúfolta a magyari becsületet, a Kilergi bég ő kigyelmét, azt ugyan megöljétek. És ugyanazonképen megöljétek a renegát Kerecsen béget is, a ki a mi becsületünk ellen szablyával támad mireánk. Ezt kivánjuk ti kigyelmetektől, vitéz fiaink és bajtársaink.

E rövid beszéd után Migazzi levette a kalpagját, a hajdúk pedig, nem csatolhatván le sisakjaikat, keresztet vetettek; aztán mindnyájan mély áhitattal tekintettek föl az égre és igy fohászkodtak:

Igaz, áldott Isten, könyörülj mi rajtunk,
Kik te szent nevednek oltalmáért vívunk;
A tüled vött hitért és nevedért bajlunk,
Hazánkért, árvákért, özvegyekért vívunk.

A fohászkodás után csak pár percz volt hátra az összecsapásig. A mint ez a pillanat közeledett, a szavak meggyérültek, a hangos beszéd elnémult és csak itt-ott hallatszott fölő, elnyomott suttogás a szomszédok közt. És ebben a mély csöndben, a mely ünnepélyes, szinte komoly megdöbbenést ébresztett, csak a lovak kapálása és türelmetlen vihogása hallatszott, meg az összecsörrenő fegyverek zaja, a melyre megmegdobbant és el-elszorult a nézőközönség szive.

A két csapat mozdulatlanúl nézett farkas-szemet és várt. Fölharsant a kürt: ez volt az első jeladás ... fölharsant még egyszer: most a légy zsongását is hallani lehetett volna ... fölharsant harmadszor is: és a vitézek, hirtelen megeresztve a kantárszárat, lebuktak lovaik nyakára és sarkantyúikat a nemes állatok szügyébe vágva, mint két förgeteggel terhes felhő zúdultak egymásra. A lovak robogását túlharsogta a két kis csapat csatakiáltása: — *Jézus! Jézus!* — meg: — *Allah! Allah!* — s azontúl csak a száguldó paripák patkózaja hallatszott ki a két porfellegből, mely a vitézeket körülfogta. Mintegy százötven lépés választotta el őket: mikor összeértek, olyan roppanással törtek egymásra, mint mikor hegyomlásnál a lezuhanó szakadék erdős lejtőre talál és fákat, bokrokat recsegve-ropogva törtel össze. A megvadúlt paripák rúgták, marták, szügyeikkel törték egymást, mialatt uraik, elhajitva az eltört kopjanyelet, kardjaikat rántották elő. Az oszladozó porfölleg ködén czikázva villantak át a süvöltő szablyák, s a távol állók, noha még semmit sem láttak, mégis tudhatták, hogy a harcz roppant hevesen folyik, mert az egymást keresztező, villogó szablyák csattogása olyan volt, akár a sürün hulló jégeső kopogása.

Az izgatottság, a kiváncsiság, hogy lássanak valamit a bajvívásból, annyira fokozódott a tömegben, hogy a hajdúk és janicsárok alig tudták a védő kordont föntartani; mivel a hangos beszéd tiltva volt, mindenki csak halkan, fojtott hangon suttogott a szomszédjának: de egyszerre csak ez is elnémult s mindenki előre nyujtott nyakkal, visszafojtott lélekzettel meresztette ki szemét arra a paripára, mely gazdátlanúl, tétova léptekkel jött az arénából kifelé. Meg-megugrott, mintha bokros lenne, félig eltépett kantárját maga után húzta a földön, s a kantárszár, mikor néha rá-rálépett botorkázó lábaival, le-lerántotta fejét a földre, úgy hogy csaknem fölbukott; a nyakán nagy, nyitott seb tátongott, melyből vastag sugárban ömlött a fekete vér és nyomon jelezte, merre megy. Nem sokára kimerülten első két lábára rogyott, aztán

végig hempergett a földön, hátára feküdt és elerőtlenedett lábaival görcsösen kapált a levegőben; ekkor fölismerték, hogy török ló volt.

A bajvívók e közben kettesével kardra harczoltak; az egyes párok a küzdelem hevében lassankint külön-külön váltak és nem egy tömegben vivtak, mint az összecsapás kezdetén. Mivel most már a porfelleg is szétfoszladozott és nem volt oly sűrű, a nézők lassankint meg tudták különböztetni a párosan viaskodókat. Az a török, a ki a lovát elvesztette, a szaraczénok hadnagya volt, kit balszerencséje Pogrányi Dáviddal hozott össze; a bivalyerejű hajdú, a ki csak a fegyelmezetlensége miatt nem lehetett hadnagy, oly erővel lódult neki a lovával és kopjájával, hogy azon menten kiemelte nyergéből a szaraczént, a ki nagy nyekkenéssel egész hosszában végig mérte a földet. E gyönyörű roham után a hajdú rögtön kardot rántott, s mialatt paripája nyeritve ágaskodott, ő is fölemelkedett kengyelében és harsogó hangjával túldörögte a dulakodás vad lármáját:

— Ez egy!

Ekkor, vadúl forgatva kardját a feje fölött, körülnézett, s mikor meglátta, hogy Kilergi bég, a kit Kopó szorongatott, szintén megingott nyergében, mert az egyik kengyelét elvesztette, még jobban kiabált:

— Nem lesz elég a mi pénzünk!... A mi pénzünk kevés!...

Majd oda fordulva a nyeregéből kiesett szaraczénhoz, rámordult:

— Téged pedig elfogtalak!

De az amira, a ki ez alatt föltapászkodott, két kézre kapta nehéz szekerczéjét és oly erővel sujtott Pogrányihoz, hogy menten kettészeli, ha a hajdú a csapás elé nem tartja paizsát, melyen a harczi bárd kicsorbúlva siklott végig. A következő pillanatban a hajdú, hátára vetve paizsát, szintén két kézre markolta kardját és oly romlással zúdította le a szaraczén fejére, hogy ez tántorogni kezdett; aztán megint rávágott, aztán megint és minden csapásnál ismételte:

— Kevés lesz a pénz... kevés lesz... kevés lesz... — s közben minden szónál nyögött a nagy erőlködéstől, mit a lesujtásnál kifejtett.

Az amira nem bírta összeszedni magát a sűrűn hulló csapások miatt; egyre jobban szédült, kábult, tántorgott ide s tova és már annyi ereje is alig volt, hogy pajzsát a feje fölé tartva védje magát: de azért a fogságról hallani sem akart. Pogrányi, mikor látta, hogy hiába biztatja a törököt megadásra, rettenetesen felbőszült a makacsságon; lehajolva lova nyakára, hatalmas cselvágással fölütötte a szaraczén hadnagy paizsát s nyomban reá iszonyú csapást mért a fejére. A sisak ugyan föltartotta a rettenetes csapás erejét, de a tompa vágás azért mégis úgy érte a törököt, mintha villám sujtott volna le rá; az amira megingott, kitárta mind a két karját, előbb leejtette a paizsát, meg a fegyverét, aztán maga is összerogyott és mozdulatlanúl terült el a földön. A hajdú pedig, lihegve dühében, fogcsikorgatva hörögte:

— Elég-e már?

És megint fölemelte, megforgatta feje fölött a gyilkos fegyvert, a mely ha még egyszer lesujt, bizonyára végkép elvágja a szaraczén élete fonalát; de Hafir bég, a ki látta a veszedelmet, hogy megmentse az amira életét, hírnököt szalasztott oda, a ki hangos szóval kiáltotta:

— Szidi Isza amira fogoly! — mire kettenhárman megragadták az eszméletlent és a fegyverbirák sátrához, a cserfák alá vitték. Onnan pedig Migazzi tapsolva kiáltott oda a vitéz hajdúnak:

— Áldottak legyenek a te kigyelmed vitéz fegyverei!

Ezalatt Kopó hevesen viaskodott Kilergi béggel; már a kopjatöréskor sikerült ugyan a törököt megingatnia nyergében, de kivetni még sem tudta, mert a bég sokkal kiválóbb vitéz volt, mint a Pogrányi ellenfele. Kardjukhoz kaptak tehát mind a ketten és Kopó oly áldáz elkeseredéssel támadt ellenfelére, hogy a magyar vitézség ócsárlója minden erejét megfeszítette, hogy megállhasson vele szemközt. Kopó pedig, mialatt egyre vágta, csépelte a törököt, folyton vicsorgatta rá a fogait és gúnyolódott vele:

— No, pogány: hol a nyelved? Toldjad a kardodhoz! Most itt a rabló: itt a nyomorúlt! Rajta, pogány!

Kilergi bég, a kit ez a folytonos sértegetés az őrjöngésig dühbe hozott, hirtelen két kézre fogta a kardját és olyan gyors, iszonyatos csapást mért a hajdú fejére, hogy ennek már nem volt ideje a paizsát elébe tártani; kardjával fogta föl hát a vágást: de a szablya gyönge volt s markolata alatt darabokra tört, a bég kardja pedig, végig szántva Kopó sisakját, lecsúszott a vállára és a vállperecz fölött meg is sebesítette. A hajdú nem várta be a második vágást, hirtelen oda ugratta lovát a bég mellé, átkapta a derekát és ki akarta emelni nyergéből, hogy a földre rántsa. A török elerasztette kardját és igyekezett kifejtőzni Kopó vasmarkaiból. Ez meg csak épen erre várt: mikor érezte, hogy a bég erősen megragadta, hirtelen rántással kiszabaditotta magát s még mielőtt amaz újra kezébe kaphatta volna a kardját, megsarkantyúzta lovát és leakasztotta csákányát a nyeregkápáról.

Ennek a veszedelmes fegyvernek a kezelése különös ügyességgel járt. A lónak alkalmazkodnia kellett a lovas szándékaihoz úgy, hogy apró ugrásokban táncoljza körül a megtámadottat; mikor a ló két hátulsó lábán fölágaskodott, a lovas fölemelte a csákányt és abban a pillanatban sujtott le vele, mikor a paripa is visszaesett első lábaira. Most is a *Szellő*, gazdája térdnyomintására azonnal hátulsó lábaira állt, mint a kos, mikor öklelni akar; és folyton a török körül táncolva, szinte vigyázott arra, hogy Kopó mindig elérje az ellenfelét.

E két ellenfél küzdelme, még ha nem döntötte volna is el a bajvívás sorsát, minden esetre döntőnek igérkezett a fegyver-becsület dolgában. Kilergi bégre a legyőzetés kétszeres szégyen lett volna, mert épen ő gyalázta legjobban a magyar vitézeket: de kétszeres lett volna a Kopó diadala is, ha legyőzi a törököt. A hajdúk, a kik jól ismerték hadnagyuk vitézségét, nem is gondoltak arra, hogy segitségére menjenek: s viszont a törökök is távol tartották magukat Kilergi bégtől, nehogy azt mondhassák, hogy a kérkedő egy magában nem tudta legyűrni ellenfelét. A hajdúk és a törökök kezében egy perczre önkénytelenül is megpihent a fegyver és valamennyien a két vezér bajvívását nézték. Ezek pedig mindent koczkára tettek a győzelem kivívásáért és oly vitézül, oly figyelemmel és elkeseredett hévvel harczoltak, hogy páros viaskodásuk a középkori lovagjátékoknak is díszére, becsületére vált volna.

De ez az önkénytelen tétlenség alig tartott néhány másodperczig s rögtön az után, mint mikor pillanatnyi szélcsönd támad a viharban, ujult erővel tört ki a küzdelem. Egri Gergely már az első összecsapáskor Kerecsen béggel tűzött össze, de a kopjatörésben nem kedvezett neki a szerencse. Aztán kardra mentek, de vitézségre ebben is egyformáknak mutatkoztak: a hajdú talán izmosabb és ügyesebb is volt, de a renegát nagyon jól értette a tempózást, a mivel könnyen kifáraszthatta ellenfelét. A mérkőzés sikere eldöntetlen volt a többi küzdőknél is, noha mindnyájan roppant erőfeszítéssel harczoltak és áldáz elkeseredéssel igyekeztek ellenfeleiknek fölébe kerekedni. Csattogtak a fegyverek, dübörögtek a paizsok és sisakok, szikrákat hányt a jó aczél: de a karok már lankadni kezdtek, a mellek zihálva lihegtek és a paripákon is meglátszottak a fáradság, a kimerülés nyomai. Épen ezért, noha a bajvívás még csak másfél órája tartott, a fegyverbirák pihenést parancsoltak; fölharsantak a kürtök és mivel ló is, lovas is egyaránt rászorúlt a pihenésre, a küzdők azonnal abban hagyták a harczot és mindegyik csapat visszalovagolt a helyére.

(Folytatása következik.)

REZEDA KISASSZONY.

Elbeszélés.

Irta Julien Gordon. — Angolból fordította S. A.

(Folytatás.)

VI.

Norah nem volt megelégedve a saját festészeti kisérleteivel; nem haladt úgy, a hogy szerette volna.

— Nincs minden tehetség nélkül, — mondotta neki Maynard, — de nagyon is lelkiismeretes, nagyon aprólékos. Igazi asszonyi módra szereti a részleteket. Szélesebben kell kezelni az ecsetet. Egy kicsit meg kell tanulnia mázolni, hogy elkerülje a pepecselést.

Örökké azt kiáltotta neki:

— Szélesebben! szélesebben! Ne akarjon mindent tisztán, pontosan csinálni, hagyjon valamit a képzeletre is. Ez a lényeges a művészetben. Éreztessen, de ne magyarázzon. Kinek van szüksége magyarázatra? Ez csak teher. Adjon az embereknek ennivalót, — de ne emészszen helyettük!

Ilyenkor aztán kikapta az ecsetet kezéből s néhány nagy vonást csinált a munkáján keresztül.

De nem csak a festésével volt Norah elégedetlen, hanem magamagával is. Megint nyugtalannak, elbátortalanodottnak érezte magát. Sokszor attól félt, hogy megbetegszik. Néha elpirult hirtelen, nem tudta, miért, s aztán megint elsápadt. Két-három napig közelébe se ment a műteremnek s kizárólag a nénijének szentelte idejét. Aztán elhatározta, hogy berándul a városba. Egy előkelő vendéglőben ebédelt néhány ismerősével s aztán szinházba ment. Halálosan kifáradt. Elment az orvoshoz. Ezt azt mondta neki: hogy járjon sokat a szabadba.

— De hiszen, — felelte, — egész nap künn vagyok.

Erre az orvos igy szólt:

— Az ön baja a túlságos fényüzés. Nincs semmi jele önön a betegségnek. Vágjon fát.

De hát még sem igen adhatta magát favágásra. Nem is volt otthon vágni való fa; legalább igy találta, mikor visszatért Liessebe.

Egy este meglátta, hogy Maynard a gyepen áll s egy rózsát tép Adélnek, a ki elfogadta s övébe tűzte. Norah oly hevesen csapta be az ablakot, hogy becsipte vele az újját. A fájdalomtól megtelt a szeme könynyel. Elkezdett sirni, mint egy kis gyermek, csendesen, magában.

— Úgy fáj, — mondta hangosan. — Bárcsak irna már az uram, — gondolta aztán hozzá, mert a legutóbbi gőzös nem hozott tőle levelet.

Leült iróasztalához s hosszú levelet irt távollevő férjének.

— Nagyon unalmas a világ maga nélkül, — irta utóiratúl a végére.

Elhatározta, hogy megpróbálkozik a jótékonysággal. Talán ez lecsendesiti idegeit. Az már még sem járja, hogy ő, a ki máskor oly erős, szeszélyes és nyomott kedélyű legyen. Előhozatott egy óriási kosarat, tele tojással, tejföllel, gyümölcscsel, zöldséggel, előkeresett Olgának néhány elviselt ruháját, magamagának egy kendőjét, melyről tudta, hogy nem jól áll neki — szeretett nyulánknak látszani, sőt azzal vádolták, hogy ezt az izlését túlságba is viszi — s így fölszerelve elhajtatott Hart asszonyhoz.

Ez a Hart asszony egy fiatal férjes nő volt, a ki mintegy fél mérföldnyire lakott egy kidöltbedőlt faluban, ha ugyan falunak nevezhető az olyan hely, a hol se vasúti állomás, se postahivatal, se bolt, se templom. Néhány osztrigahalász és homokásó, egy-két vitorlakészitő ütötte itt fel tanyáját a tengerparton, melynek mentén csónakjaik és tutajaik horgonyoztak. Ezek voltak Eustis asszonynak egyedüli közeli szomszédjai. Néha megállott útközben, hogy meglátogassa ezeket az embereket, ruhát küldött nekik, vagy a gazdasága terményeit, könyveket, iratokat, játékszereket a gyermekeiknek, kivált karácsonykor. Eleinte gyülölték, mert gazdag és előkelő, de most, hogy jobban megismerték, meg is szerették. Egyszerű, minden fönhéjázás nélküli előkelősége öntudatlanúl is hatással volt még erre a durva és egyszerű népre is. A gőg egyike azoknak a dolgoknak, melyeket az amerikai alsóbb néposztályok soha sem bocsátanak meg.

Hart asszony egy a szomszéd városból való fiatal özvegy volt, a ki két kis leányával kibérelt ott egy szegényes lakást egy nyáron s őszre nőül ment a ház tulajdonosának a fiához. A szomszédai nem szerették. Azt mondták róla, hogy akaratos, fönn hordja az orrát, szeret vetélkedni öltözködésben a szomszédokkal, veszekedni az urával. Kétségkivül a külseje jellemre és észre mutatott, s a szemében bizonyos gonoszságra való hajlandóság látszott. Mindazáltal, vagy talán ezért, Eustis asszony szerette őt. Sajnálta is, mert látta, hogy nem neki való környezetben él, jóval magasabban áll ész és neveltség dolgában lompos és tanulatlan uránál, lomha, piszkos, gondatlan rokonainak, s hogy kétségbeesetten küzd bilincsei ellen, melyeket maga rakott magára. Helyzetének nyomorultsága megrezditett valami távoli húrt, a mely Norah szivének mélyebb rejtekeiben rezgett. Bár veszélyeztette saját népszerűségét, jó szivet mutatott a szerencsétlen asszony iránt. Ma úgy érezte, hogy vonzza valami, maga se tudta mi, hozzá.

Hart asszony a lépcsőt söpörte, mikor látogatója odaért. A háza alacsony volt, de régi és festői külsejű. Bejáratát almafák árnyalták, falai rózsával voltak befuttatva. Hart asszony uralma alatt nagyon tisztán tartották.

— Örülök, hogy láthatom, — üdvözölte Hart asszony vendégét. — Tessék besétálni, — s bevezette a legszebbik szobába.

Ez a szoba hűvös volt, mint a pincze, az ablakai zárva voltak s nem eresztették be a déli napfényt. Néhány lószőrrel párnázott szék állott a közepén levő asztal körül, a melyen egy nagy biblia és egy viztartó volt. Egy kitömött fáczán lógott a kályha fölött, mely két darázsfészekkel, egy czápafoggal s egy régi divatú órával volt diszitve, az órára egy mosolygó, felfúvódott, piros arczú emberi fej volt festve. Hart asszony az ablakhoz lépett s bebocsátotta rajta a napfényt. Az ablak a tengerpartra nézett.

Hart asszonynak egy kék selyemkendő volt a fejére kötve, mely igen jól állt neki. Kék gyapot ruhája bőrövvel volt leszoritva, lábán sötétkék harisnya és tiszta félczipő.

— Határozottan jól öltözködik, — gondolta Norah, — és milyen olcsón s milyen kevés fáradsággal.

Hart asszony nem volt szép, még csak csinos sem. Az orra vastag volt és nagyon széles, az ajka száraz, az alakja nehézkes. És mégis volt rajta valami vonzó. A hangja hajlékony volt, mint a gyermekhang, s két sor ép, nagyon apró, fehér fogát nagyon előnyösen tudta mutatni, ha mosolygott. Ez a futó mosolya kellemes volt, Norah többször észrevehette volna.

— Hogy van mostanában? — kérdezte, miután leültek.

— Nem vagyok én sehogy sem, — felelt Hart asszony.

— Azt reméltem, javul a helyzete. Hoztam önnek egyet-mást.

Hart asszony minden nagyobb teketória nélkül köszönte meg.

— Bizony, az úgy van, — mondta aztán. — Ez nem élet s én már belefáradtam. Bolondot tettem; de hát ez nem sok vigasztalás.

— Mi a baja mostan?

— Mindig csak ugyanaz, újra meg újra. Minden félre megy — az uram, az anyósom...

— Beleszól a dolgaiba?

— Mint afféle ostoba, piszkos szájú vénaszszony, a mit tegnap meg is mondtam neki.

— Ezt aligha tette okosan.

— Egy szent se birná ki, a mit én kiállottam; már pedig én nem vagyok szent.

— Sajnos, úgy látszik, nem; — mondta Norah, roszalólag rázva a fejét.

— Az anyósom, — folytatta Hart asszony, — azt mondta tegnap az uramnak, hogy bolond, hogy izzad és fárad a más ember gyermekeiért. Már pedig azt hiszem, hogy ha az ember özvegyet vesz nőül, nem hagyhatja ennek gyermekeit éhen halni. Igy hát megmondtam neki, hogy söpörjön a maga ajtaja előtt.

— És a férje?

— A férjem meghallgat mindent, a mit az anyja mond neki, ez pedig fölingerli ellenem. Mostanság nem ad nekünk elég ennivalót. Pedig a mit a kis lánykám eszik, az ugyan édes kevés, akár egy kis madár. Magamnak pedig rosz a gyomrom.

Eustis asszony egy s más gyógymódot ajánlott.

— Eh, ez mind a kinlódástól és vesződségtől van. Attól félek, hogy a mit eszem, ide száll, — s a mellére mutatott. — Sokszor azt hiszem, gyomorrákot kapok.

— Asszonyoknak szoktak ilyen képzelődéseik lenni, — mondta Eustis asszony nyájasan. — Ez csak idegesség, el fog múlni.

Barátnőjét elnyujtózva egy függő-hálóban találta.

— Lehet, nem tudom, — felelt Hart asszony, — de azt tudom, hogy ha uram nem ad több pénzt, hát itthagyom.

— Hát van neki?

— De mennyi! Félreteszi. Jó osztrigatermés volt, elég pénzünk lehetne, de mindent az anyjának ad.

— De minek is ment hozzá nőül?

A fiatal asszony közelebb tolta a székét a látogatójához s meghalkitotta a hangját.

— Nem tehettem egyebet, — mondta, — nem volt egy garasom sem, a kis lányom beteg volt, nem hagyhattam el, hogy munkát keressek. De ha arra gondolok, — tette hozzá, — hogy mi volt az első uram s hogy mire jutottam, agyon tudnám magam verni. Tiszta, csöndes ember volt, soha se csinált se piszkot, se rendetlenséget, még mikor meghalt, akkor is vigyázott magára.

— Bizony, úgy látszik, — mondta Eustis asszony, — ez a második házasság szörnyű tévedés volt.

— No hát, — mondta Hart asszony, — majd eszére tér.

— Mit akar tenni?

— Elválok tőle.

— Iszákos?

— Nem. Nem mondhatnám, hogy iszákos volna.

— Talán — talán valami más asszony...

Hart asszony elnevette magát s a nevetéstől a szépség sugára ragyogta be arczát.

— Dehogy, — mondta nyomatékosan. — Majd megbolondul utánam, ha nem dühös.

— Akkor hát nem gondolja, hogy —

— Nem. Nem birok felesége lenni egy olyan embernek, a ki roszúl bánik velem meg a gyermekeimmel. Ez engem lealáz s nem akarom tűrni.

Hévvel beszélt s Norah szive megdobbant a szánalomtól.

A következő pillanatban azonban Hart asszony hangja olyan üzletszerű lett, hogy Eustis asszony rokonszenvének megindulását némileg lelohasztotta.

— Tudom én, mit kell tennem, — folytatta Hart asszony. — Az lesz a válási ok, hogy nem tart el. Beszéltem Démout ügyvéddel.

— De ha azt hiszi, hogy még mindig szereti önt, — mondotta Norah.

— Eh, mit, szeret, — felelt a másik. — Olvastam a szerelemről a regényekben, de azt hiszem, az életben nem sokat ér. Mire jutott a szerelemmel Condit Ella?

Ez a Condit Ella egy szerencsétlen leány volt, kinek magaviselete megbotránkoztatta az egész szomszédságot.

— Mondom önnek, Eustis asszony, a szegénység a legborzasztóbb dolog, a mi az emberi érheti. Ha nem tudja, honnan vegyen egy darab kenyeret a maga vagy gyermekei számára, ha nincs hova menjen, az ember, mondhatni, megvadul s ez az asszonyt arra viszi, hogy kétségbeesett és gonosz legyen. De az olyanok, a kik otthon békében és tisztességesen megélhetnének, mint a hogy Ella tehette volna, jobb, ha csendben maradnak, s ha még sem teszik, akkor az én véleményem az, hogy rosszak kivül és belül.

— A szomszédoknak igazuk van, — gondolta Eustis asszony, — ez az asszony nagyon lobbanékony vérű.

E közben lement a lépcsőn. Látogatása nem volt haszon nélkül. A szegény emberek többre tanítanak minket, mint mi őket. Bőszült anyagiasságuk gyakran üdvös és egészséges csillapító szer nekünk.

Norah nem bánta meg ezt a látogatást. Elegendő gondolkozni valót adott neki. Egy darabig hajtatott tovább, aztán kiszállt a kocsiból s a kocsisnak azt mondta, hogy gyalog megy Ayrault asszonyhoz. Szükségét érezte a testmozgásnak.

Barátnőjét elragadó fehér pongyolában találta, elnyujtózva egy függő-hálóban a fák alatt. Nyilvánvaló, hogy odahaza engedni szokott öltözékének szigorúságából.

— Milyen jó színben van, Norah.

— Gyalog jöttem, ez pedig jó szépitőszer. Azt mondják, addig nem is szép az asszony, a mig nem gyalogolt egy mérföldet vagy kettőt.

— Olyan különös beszélgetésem volt egy falubeli asszonynyal, — mondta aztán, miután néhány mindennapi kérdést és feleletet váltottak.

— Bizonyosan panaszkodott a bajairól, — mondta Arden. — Semmi sem éri föl a szegény emberek önzését. Mi egyszerüen csak hallgató gépek vagyunk nekik, melyekbe beleöntik végtelen panaszaikat, holott tudjuk, hogy mire ezek véget érnek, nem kell nekik egyéb tőlünk, csak pénz...

— Igen, az az asszony is panaszkodott, persze, igaza van. De egy szegény leányról beszéltünk egy asszonynyal; az a leány nagy bajban van, talán beszéltem is önnek róla.

— Nos?

— Ezeknek az embereknek olyan csodálatos fogalmaik vannak, Arden, olyan eltérők a mieinktől. Az az asszony azt mondta, hogy az ilyen szörnyű, rendellenes dolgoknak csak egy mentsége van, csak egy: a szegénység. Ez a gondolat nekem olyan durvának tünik fel, olyan anyagiasnak, olyan utálatosnak. A szerelmet teljesen leszólta, s szinte megszégyenített engem, a ki azt hittem, hogy a szerelem az egyedüli magyarázata az ilyennek. A szerelem — egy pillanat őrültsége. Ez a világi bölcseség egészen lenyügözött engem. Mit gondol? Van az ilyen hibának mentsége?

— Nini, milyen elmélkedő ön!

— Arden, ön javithatatlan!

— Szeretem ismerni a helyzetet, mielőtt vitába bocsátkoznám. Nem akarom megsérteni senkinek az érzelmeit s az eltévedt golyó ép úgy megsebesiti az embert, mint a melylyel rá czéloztak, sőt sokszor jobban, mint saját magamon tapasztaltam.

Elnevette magát, aztán felsohajtott.

— Elég nekem, hogy a saját érzelmeim meg vannak sértve gyógyithatatlanúl.

— Még mindig olyan boldogtalan, édesem? Újabban mintha visszanyerte volna régi énjét.

— Olyan a véralkatom, a mely hullámzik és emelkedik, nem pedig lassan alászáll s aztán megreked.

— Hát azt hittem, hogy már fölemelkedett.

— Egy kissé, de azért érzem a helyzetemet.
— Senki más nem érzi.
— De bizony igen.
— Hogy érti ezt?
— Hát a minap Leighton asszony panaszkodott, hogy nincs senkije, a ki Helén lányát elvigye az operába. Ostobaságnak találta, hogy neki gyászruhát kell viselnie a férje anyjáért, hogy a leánya bezárkózzék egy nagyanya miatt, a ki nem hagyott rá egy fillért sem s mindig kellemetlen volt. A jóindulat egy fellobbanása felajánltatta velem a szolgálataimat és a páholyomat. Ha látta volna az arczát! A szürke árnyék úgy rászállott, mint egy álarcz s aztán dadogva mentegette magát, hogy végre is, ő nem tudja, hogy nem biztos benne. Helén ruhái aligha készülnek el. Oh, én megértettem. Rólam «beszéltek», s egy anya sohasem lehet eléggé elővigyázatos.
— Ön képzelődik.
— Oh, édesem, szomorú dolgok azok, melyek ilyen képzelődésre viszik az embert. Megengedem, hogy Leighton asszony azóta nőtt a becsülésemben. Nem tételeztem fel róla, hogy ilyen bölcs asszonyszemély. Az ember hajlandó csodálni az olyan embereket, a kik roszúl bánnak vele. Csak hogy több őszinteséget vártam volna tőle.
— Én bizony gyűlölnék mindenkit, a ki roszúl bánik velem.
— Édesem, ez macska-természet. Az asszonyok vagy a kutyához hasonlítanak, vagy a macskához. Én az előbbiekhez tartozom, bár elég vesződséget okoz, hogy ezt eltitkoljam. Pedig ez a szebb faj, csakhogy a kevésbbé szerencsés is. Önt, kis herczegnőm, nem fogja soha senki bántani. Ön örökké rózsákon fog járni.
— Mit csinált a gróffal? Elment? — kérdezte Norah, hirtelen eltérve a tárgytól.
— Igen, ma reggel, hajnalban fölpakkoltam. Belefáradtam már.
— Vasárnap még nem látszott meg ez a fáradtság.
— Tegnap este 5 óra 37 perczkor állott be. Beleláttam, úgy, a milyen, vagy talán a milyennek únott képzeletem most festi. Most vettem rajta észre először, hogy az orra tömpe, hogy a haja ritkás a feje búbján, hogy a vasalt nadrágja nevetséges, — hogy ilyen ember valljon szerelmet nekem, ez egyszerűen türhetetlen. Ha régóta és bizalmasan ismerném, megvallottam volna neki mindent, kellően megvitattuk volna az orrát, a feje búbját, a nadrágját. Ajánlottam volna valamit a feje búbjára — Mari néni tud egy nagyon kitünő kenőcsöt — s biztos vagyok benne, hogy más nadrágot szabatna, — hiszen olyan gentleman, olyan udvarias és megfontolt, — ha egyszer észrevette volna, hogy én így kivánom. De gyáva voltam, attól féltem, fel találom boszantani s így elhallgattam mindent, a mi bensőmben dúlt s udvarias és előzékeny voltam a végsőig. De ha azt mondom, hogy boszankodtam rá, az nem elég. Gyűlöltem veszedelmesen. Úgy éreztem, hogy mielőtt véget érne a dolog, bele kell kapnom az orrába, vagy a hajába, fel kell jajdulnom. No, de most elment s most megint egészen jó szivvel vagyok iránta. Ismeri ön az ilyen érzéseket? — kérdezte aztán, megfordúlva a függő-hálóban. (Folyt. köv.)

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár

XXX. rendes közgyülését

1902. évi február hó 22-én délután 4 órakor, az intézet helyiségében (IV., Deák Ferencz-utcza 7. szám, I. emelet) tartja meg.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. Zárszámadások előterjesztése a felügyelő-bizottság jelentésével.
3. Mérleg megállapitása, nyeremény felosztása és kifizetés iránti határozathozatal.
4. Öt igazgatósági, esetleg két felügyelő-bizottsági tagnak megválasztása.

☞ Azon t. részvényesek, kik ezen közgyülésen részt venni szándékoznak, sziveskedjenek részvényeiket az alapszabályok 23. §-a értelmében* f. évi február 19-ig d. e. 12 óráig az intézet pénztáránál letenni, mely alkalommal a mérleg is rendelkezésökre álland.

Az igazgatóság.

* **23. §.** Közgyülésben részt vehetnek mindazon részvényesek, kik három nappal a közgyülés megtartása előtt, a le nem járt szelvényekkel együtt, oly részvényt tesznek le a társulatnál, mely legalább két hóval előbb iratott a letevő saját nevére. 9447

MAGYARHON ELSŐ LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE

BRAUSWETTER JÁNOS

SZEGEDEN

CS. ÉS KIR. KIZÁRÓLAGOSAN SZAB. KRONOMETER- és MŰ-ÓRÁS FELTALÁLÓJA A REMONTOIR INGAÓRÁKNAK STB. STB.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL KÉSZPÉNZÉRT, VALAMINT RÉSZLETFIZETÉSRE

JAVITÁSOK 5 ÉVI JÓTÁLLÁS MELLETT.

TELJES ÁRJEGYZÉK 800 ILLUSZTRATIÓVAL INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

MEGHIVÓ

a Magyar ipar- és kereskedelmi bank

részvénytársaság

részvényeseinek **1902 február 16-án délelőtt 10 órakor** Budapesten, az intézet saját helyiségében (V., Nádor-utcza 4 sz. alatt) tartandó

XI. rendes közgyülésére.

NAPIREND:

1. Az 1901. évi mérleg és igazgatósági jelentés előterjesztése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. Az 1901. üzletév mérlegének megállapitása és az igazgatóságnak, valamint a felügyelő-bizottságnak adandó felmentvény iránti határozat.
4. Az igazgató-tanács és igazgatóság lemondása.
5. Az alapszabályok 4, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 40, 44, 45, 49 és 51. szakaszainak módositása.
6. A nyugdijszabályzat 15. szakaszának módositása.
7. Az igazgató-tanács és igazgatóság lemondása következtében szükséges uj választások, figyelemmel az esetleg elhatározott alapszabálymódositásokra.
8. Az igazgatóság tagjai részére járó jelenléti jegyek értékének meghatározása.
9. A felügyelő-bizottság megválasztása és tiszteletdijának meghatározása.
10. Az alapszabályok 39-ik czikke alapján részvényesek által benyujtott inditványok.

Az igazgatóság.

!!CSÚZ!! !!KÖSZVÉNY!!

COLCHIFLOR

Dr. DEBOUT D'ESTRÉES, CONTREXEVILLE előirása szerint.

A friss colchiflor virágból készült ezen gyógyszer, capsulák alakjában kitünik pontos adagolása és tartóssága miatt. Számos megügyelés alapján specificus szert képez ***CSÚZ*** és ***KÖSZVÉNY*** ellen. Ára **6 kor.**

Főraktár: Török József gyógyszertára, Budapest, Király-utcza 12. szám és Andrássy-út 26. szám.

Dr. GÖLIS-féle emésztő-por.

(1857 óta kereskedelmi czikk.)

Étrendi szer, kitünő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek föloldására, valamint az általános emésztésre és igy a test táplálá-ára és erősitésére is. Naponta kétszer használva, evés után egy kávéskanálnyit téve a nyelvre s a szokásos itallal leöblitve, kedvező befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők: **gyomorégés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres bántalmak, altesti pangás** stb.

Ásványviz-gyógymódnál mint elő- vagy utókura vagy egyidejüleg a gyógymóddal kitünő hatást fejt ki.

Minden doboznak dr. Gölis pecsétjével és a bejegyzett védjegygyel kell lezárva lenni s mindenkor határozottan **dr. Gölis-féle emésztő-por** kérendő a vétel alkalmával.

Egy nagy doboz ára 2 kor. 52 fill., kis doboz 1 kor. 68 fill.

Dr. Gölis-féle egyetemes emésztő-por központi szétküldése:

Bécs, I., Stefansplatz 6. (Swettlhof.)

Főraktár: Török József gyógyszertára Budapest, Király-utcza 12 és Andrássy-út 26. szám.

1902. Oklevél és nagy arany érem kitüntetve. "VÉR-JÓZ"!

Ibis Dr. Rosenfeld L. orvos. HYGIAI — PORMENTESITŐ SZER.

SZABADALMAZTATOTT ÖSSZES ÁLLAMOKBAN

Magyar szabadalom 19887/12

IBIS

szabadalmazott hygiai pormentesitő szer
(száraz por alakban).

Használható porképződés nélkül mindennemü ***padlók alapos tisztitására, lakások, irodák, üzletek, raktárak, iskolák, laktanyák, kórházak, folyosók, lépcsőházak, zenetermek, kávéházak, vendéglők*** stb., szóval mindama nagyobb forgalmu helyiségek tisztitására és söprésre, hol ***hygienikus*** szempontból az ***egészségnek*** annyira ***ártalmas és hátrányos por eltávolitása megkivántatik.***

Magyarországi főraktár:

SZIMON ISTVÁN

Budapest, V., Váczi-körut 12.

Nagyobb vidéki városok részére előnyös feltételek mellett raktárosok kerestetnek.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

Az az izgatott, ideges moraj, mely mnapaság a szinházakban végig zúg a nézők közt egy-egy prémière fölvonásközei alatt, kitört a bajvivásra összesereglett tömegben is. A vitézek leszálltak lovaikról; ki levetette a sisakját és letörülte verítéktől gyöngyöző homlokát, ki egy kupa bort hajtott föl, hogy eloltsa égető szomját, ki a fegyverzetét, vagy a lova szerszámait vizsgálta meg és hozta rendbe. A lovak pedig, mikor nem éreztek lovast a nyeregben, fejüket rázva horkoltak és rágták, igazgatták a zablát szájukban, melyből az erős rántások miatt véresen habzott a tajték; aztán, négy lábukat szétvetve, a fejüket mélyen leeresztették és vihogva rázkódtak össze meg össze, hogy kihajtsák tagjaikból az elernyedt idegek bénultságát.

Mindenki előtt világos volt, hogy a hajdúk ügye jobban áll, mint a törökéé: nem csak azért, mert egy törököt már elfogtak, s igy számra is többen voltak, hanem azért is, mert a török vitézek szemmel láthatóan fáradtabbak voltak. Hafir bég, noha a vereséget előre látta, mégis gondosan titkolta aggodalmait; sőt ellenkezőleg, dicsérettel, magasztalással, szép szóval öntött jó kedvet és bátorságot bajtársaiba. Migazzi nagyon jól látta, hogy hajdúi korántsem olyan kimerültek, mint a törökök; ki akarta aknázni ezt az előnyt és már félórai pihenés után sürgette, hogy folytassák a bajvivást. Hafir bég, kelletlenül bár, de mégis kénytelen volt e kivánságba beleegyezni; ujra sorba állitották tehát a lovakat, a melyek még mindig nagyokat fujtak és egyre horkoltak, pár percz mulva pedig a lovasok is mind nyeregben ültek. Most már mindenki érezte, hogy a győzelemnek rövid időn el kell dőlnie; a nézők közt a csend, a várakozás figyelme és szorongása még nagyobb lett, a vitézek szivében pedig megkétszereződött az elszántság és a vérevő harag.

A jelző kürt ismét fölharsant: egyszer, kétszer, háromszor . . . a sarkantyúba kapott lovak nyihogva szökkentek előre, de már nem oly viharos száguldással rontottak egymásra, mint az első rohamnál, mert a rövid ideig tartó pihenés nem adta vissza előbbi fürgeségüket. Az összegomolyodott tömegben minden vitéz ismét föltalálta ellenfelét s az összecsapást követő pár percz alatt a küzdő párok ismét különváltak. Csak Pogrányinak nem volt ellenfele, a miért is ő csak ide s tova száguldott a bajvivók közt, nézve, várva az alkalmat, hogy hol és kinek használhatna; közben a saját mulatságára malmozott a kardjával és egyre gúnyosan kiabálta:

— Kevés lesz a pénz! . . . kevés lesz! . . . kevés lesz! . . .

Egyszerre csak rémes sikoltás tört elő az aréna közepéről, az ádáz viaskodók tömegéből: mindenki megdöbbenve nézett oda, s a következő pillanatban mindnyájan látták, hogy a párharcznak Egri Gergely és Kerecsen bég közt vége van. A török féloldalt hanyatlott vissza lovára; sisakján nagy rés tátongott, ezt a hajdú csákánya ütötte rajta s a renegát vére buzogva ömlött ebből a sebből. Végre nagy, lomha teste is lecsúszott a nyeregből és fegyverestől együtt csörömpölve zuhant a földre. A hajdú pedig magasra emelte vértől csöpögő csákányát és megforgatva a feje fölött, rettenetes hangon kiáltotta:

— Halál az árulókra! Igy haljon minden renegát!

Aztán, szinte elvakúlva saját dühétől és a kivívott győzelem mámorától, szabadjára hagyta a kantárt, két kézre fogta borzasztó fegyverét és berohant a küzdők közé, szétrobbantva a viaskodókat. De már nem igen sok tenni valója akadt. Kerecsen bég eleste, úgy látszott, egészen a hajdúk javára billentette le a győzelem mérlegét. Kopó, a kit folyton növekvő haragja magán kívül hozott, hogy ennyi idő alatt még nem birt végezni Kilergi béggel, most oly gyorsan és oly erővel támadt ellenfelére, hogy ez, a rohamosan jövő csapásoktól elkábulva, elejtette paizsát; a hajdú ekkor lecsapott rá csákányával, hogy az ütés oldalt érte a béget, a ki kábultan bukott előre, a lova nyakára. Még mielőtt magához térhetett volna, Kopó hirtelen megragadta a vállánál, sarkantyút adott a *Szellőnek*, mely roppant ugrással oldalt szökött s ily módon egy rántással kiemelte a törököt a nyeregből. Mikor elereszteti, s a bég félig eszméletlenül lezuhant a földre, ő is leugrott lováról, rátérdelt a török mellére és kirántva rövid tiszakját, nekiszögezte a bég torkának:

Goró Lajos rajza.

— Ah! átkozott kutya! — ordított Kopó s levágta Petrás Farkast.

— Add meg magadat, vagy meghalsz!

A török nem válaszolt s ez a hallgatás könnyen az életébe kerülhetett volna, ha véletlenül Hafir bég közbe nem lép és oda nem kiált Kopónak:

— Kilergi bég fogoly!

Mikor a béget is elvitték és átadták Migazzinak, Kopó ismét föl akart ülni lovára, de sehol sem lelte; körülnézett, s addig kereste, mig meglátta, hogy Haszán aga, kinek a paripáját levágták, az övére kapott föl és hevesen hadakozik a török vitézek sorában. A hajdú iszonyatosan elkáromkodta magát, mert igy, gyalogosan, nem ronthatott a lovas törökök közé, hogy fegyverrel szerezze vissza a paripáját, mert rögtön lefegyverezték és elfogták volna. De a *Szellőt* azért semmi áron sem akarta a töröknek hagyni; egész közel férkőzött tehát hozzá és szólitani kezdte, majd füttyentett neki, mint rendesen, ha zabbal abrakoltatta: s ime, az okos állat feléje iramodott, s mikor az aga vissza akarta tartani, fölágaskodott, ficzánkolt és addig ugrált, mig egészen oda farolt, a törökkel a hátán, a gazdája mellé, a többi hajdúk közé, a kik ott menten, kardcsapás nélkül elfogták Haszán agát. A török, mikor lefegyverezték, átkozta a végzetet és a lovat; de Kopó, mihelyt megint fönt ült a lován, visszaadta kardját a fogolynak:

— Ne a fegyvered, aga; menj vissza a tieid közé, mert mi már csak fegyverrel akarunk győzni és nem cselvetéssel.

A török, a ki mindent mást inkább várt, csak ezt nem, nagyon elámult; de a következő pillanatban igy felelt:

— Fegyverrel csak a karomat győzhetnéd le, szavaiddal azonban meggyőzted a szivemet is; — és maga ment Migazzihoz, hogy fogolynak jelentse magát s átadja a kardját. Ezért aztán, mikor a foglyok kiváltására került a sor, egyedül Haszán agát eresztették el váltságdij nélkül.

A török bajnokok sorából már négyen hiányoztak, mig a hajdúk még mind a tizenhárman nyeregben ültek: a magyarok győzelmét tehát most már egészen biztosra lehetett venni. Mind a mellett a harcz kétségbeesetten folyt tovább; az öt török, a ki már a lovát elveszitette, egymás mellé állt, a négy lovas spáhi két oldalról közre fogta őket s mind a kilenczen ebben a tömör hadsorban fogadták és verték vissza a hajdúk támadásait. Ezek most szintén sorakoztak és harmadszor is egyesülve, pusztitó rohanással vetették magukat ellenfeleikre. A nézők iszonyodó megdöbbenéssel várták ennek a rohamnak a kimenetelét; senki sem hitte, hogy a törökök ellenállhassanak és a legtöbben sajnálták a derék vitézeket, a kik fegyverük becsületéért, a diadal minden reménye nélkül, koczkára teszik életüket a kétségbeesett és egyenlőtlen küzdelemben.

Mint a hosszú útjában elfáradt hullám, a parthoz érve már szelidebben töri a szirtet: úgy lassúdott meg a hajdúk paripáinak a rohanása is, mikor a kisded török csapatra indultak. Ekkor már a nézők izgatottsága olyan magas fokra hágott, hogy a tömeg, nem törődve senkivel és semmivel, áttört a katonai kordonon és beözönlött az arénába, közelebb és közelebb tódult a küzdőkhöz, a kiket végre egészen szűk körbe szorított.

Az egymás mellé sorakozott hajdúk közepén maga Kopó vezette a rohamot; és mivel a lova jobb is, kitartóbb is volt, mint a többieké, rohanás közben kivált a sorból és előtte vágtatott. A társai pedig, részint kényszerüségből, részint tervszerűen, jobbról és balról elmaradoztak az oldala mellől, úgy hogy az eredetileg egyenes vonalú hadsor az összeütközés pillanatában ék alakú volt és az éle Kopóban ormolt. Igy történt, hogy a hegyes ék ellenállhatatlan erővel furakodott be a törökök közé, szétrobbantotta védelmi vonalukat s a következő pillanatban körül voltak véve. Uj, rettenetes küzdelem kezdődött; a számra, erőre és vitézségre nagyobb hajdúknak emberfölötti ellenállást kellett megtörniök: olyan ellenállást, a minő a halálra szánt kétségbeesésből fakad, mikor az önfentartás ösztönét az ádáz düh váltja föl, hogy a többé meg nem menthető életet minél drágábban adjuk el.

A sürű porfelleg szinte megvakította a törököket, a kik véresre tiporva fetrengtek a lovak patkói alatt; de még a földön is, a győzők lovainak kengyelébe, kantárjába kapaszkodva vonszoltatták magukat, vagy ha föl tudtak állni, ismét fegyvert fogtak, tört lándzsákat, penge nélkül való kardmarkolatokat, sőt köveket is vagdostak győzőikhöz, hogy minden módon akadályozzák, késleltessék a végső leveretés pillanatát.

Kopó volt az első, a ki, — megúnva ezt az embertelen mészárlást, a mely már úgy sem növelte a magyar fegyverek becsületét, — hangos szóval hívta föl megadásra a törököket; de szavait vagy nem hallották a rettenetes zűrzavarban, vagy ha talán hallották is, csak azzal feleltek rá, hogy némán, fogcsikorgatva tűrték a rettenetes csapásokat és őrjöngő dühükben folytatták az esztelen halálharcot. Ama négy spáhi közül, kik az összecsapáskor még lovon ültek, egy lebukott és most már gyalog védte magát; kettőnek levágták a lovát, a negyediket pedig közre fogva, foglyúl ejtették. Végre a többi hajdúk is megelégelték a dicstelen küzdelmet, mely durva dulakodássá fajúlt s mindnyájan hangos szóval kiabáltak a törököknek, hogy adják meg magukat.

Maguk a fegyverbirák is átlátták, hogy idején volna, ha közbelépnének; a kürtösöket magukhoz véve, oda siettek a harczolókhoz és harsogó kürtrivalgás közben fölszólították a törököket, hogy adják meg magukat, a hajdúknak pedig meghagyták, hogy rögtön hagyják el a csatatért. A hajdúk rögtön engedelmeskedtek is, de alig kezdték meg a visszavonulást, a törökök, kiket a düh, a fájdalom, a vett sebek annyira elvakítottak, hogy már azt sem tudták, mit cselekszenek, mint megvadult tigrisek rohantak rájuk és beléjük kapaszkodva, tovább marták, harapták, tépték ellenfeleiket.

Ekkor különös dolog történt. Migazzi, látva, hogy nincs más mód hátra, elkapta az egyik spáhi derekát, — a ki épen Kopó kezéből akarta kicsavarni a csákányt, mialatt a hajdú halálos csapásra emelte a fegyvert, — s fölemelve a levegőbe, a hátán vitte ki a rettenetes küzdelemből. Migazzi vakmerő példáját rögtön számosan követték; a dulakodó csoportot egy pillanat alatt szétrobbantották, minden törökre ötenhatan vetették rá magukat és igyekeztek lefogni őket: de még így is sokáig tartott, míg a véresre vert és dühökben tajtékzó törököket el bírták hurczolni a csatatérről.

Igy ért véget a nevezetes bajvívás, a magyar hajdúk teljes diadalával. Kopó és bajtársai fáradtan gyülekeztek Migazzi körül, a ki a szokottnál komolyabb volt és nem igen látszott örülni hajdúi győzelmének. De azért pár szóval mégis megdicsérte vitézségüket, aztán intett egy marczona, kegyetlen képű alaknak, a ki még a bajvívás alatt jött ki utána az ivanicsi várból, és röviden, nyomatékkal mondta:

— Fiaim! nemsokára, — úgy lehet, már holnap, — ismét dolgotok akad. Szoboszlai Petrás Farkas uram, a kit imhol láthattok, — és rámutatott a várnagyra, mert ez volt az a *kegyetlen képű alak*, — *hiradást hozott Zágrábból* a jobbágyrenden lévő népek megbüntetéséről...

E szavakra Kopó szive nagyot dobbant, ő maga pedig egészen közel húzódott a kapitányhoz *és lélekzetét is visszafojtva* figyelt minden szavára.

— Tahy Ferencz uram ma hajnalban száz kopját már lóra ültetett és meginditotta őket Petrovina felé...

Kopó alig bírta elfojtani a kebléből fölfelé törekvő ordítást, de még idejekorán észrevette magát és nyugalmat erőltetve arczára, aggodalomtól megzavart elmével számítgatta magában: mikor érhetnek oda a rablók? s van-e még elég ideje, hogy megelőzze őket?

— Ez a száz hajdú csak a kastélyt foglalja el és ott szállásol mindaddig, míg Tahy István kegyelmes urunk őrsége is meg nem érkezik. A tartománygyülés itéletéből a kegyelmes úr szabad dúlást-fosztást enged mindazoknak, úgy Petrovinában, mint onnan kezdve a Vukomeri dombvidék aljáig, a kik a fölzendült földnépe megfenyítésére önként vállalkoznak...

Kopóval egyet fordult a világ; viharként érezte ereiben a vér rohanását, hirtelen oda kapott a kardjához, mely vészesen csörrent meg az oldalán, de aztán ismét megfékezte háborgó szenvedélyét és tovább figyelt.

— Ezért most fölszólítom ti kigyelmeteket, hogy bemondjátok nekem egyenkint és mindannyian, ha hogy fölvállaljátok-e ezt a szabad zsákmányolást, a magatok és a ti alattatok szolgáló hajdúk nevében?

A hajdúk mindnyájan Kopóra néztek, mert őt tartották maguk közt a legelsőnek és minden tanácskozásukban őt illette az első szó. Kopó előre is lépett, egészen oda a kapitány és a várnagy elé; fölütötte a sisakját, hogy mindnyájan láthassák kikelt, elfehéredett arczát, melyből két szeme izzó parázsként villogott elő, bozontos szemöldökei árnyékából. Megrántotta a derekát, fölvetette a fejét s aztán nyersen, a fölindulástól rekedt hangon mondta:

— Imhol dicséretesen bajt vivtunk a magyari név becsületéért és most ezekkel a fegyverekkel üssünk rajta tulajdon véreinken? Elhullott kezeink alatt a renegát Kerecsen bég, mivel hogy áruló vala: és imhol, az kivántatik tőlünk, hogy mink is Kerecsen bégek legyünk és tulajdon véreinket vágjuk?

— Igaz! — dörmögték a hajdúk, nagyot sodorintva bajszukon.

— Kopó, — vágott közbe Migazzi szigorúan, — mi nem tanácsot kérünk tőled, hanem engedelmességet követelünk.

— Én nemes Gubecz Máté vagyok, — felelte Kopó, nagyot ütve a mellére, mely megdöngött az indulatos csapásra; — engedelmességgel csak Istennek meg a királynak tartozom: ezt a dúlást pedig sem az Isten, sem a király nem parancsolja.

A várnagy, mikor meghallotta a Kopó nevét, hirtelen oda súgta Migazzinak:

— Ennek az apja az egyik főczinkos; a kis fiát, a ki legjobban kiabált, egyik hajdúm agyondobta kövei: ez volt az oka az egész zendülésnek.

Migazzi kételkedően nézett a várnagyra, de mikor ez többszörösen bizonykodott, hogy úgy van, még szigorúbban fordult Kopóhoz:

— Hogy kinek tartozik kigyelmed engedelmességgel, kinek nem, az hamarosan megválik. Most csak arra feleljen kigyelmed, nemes Gubecz Máté uram, — és gúnyosan megnyomta a szót: — ott lesz-e kigyelmed Petrovinán?

— Ott leszek, — felelte Kopó, látszólag nyugodtan, noha minden idege úgy reszketett, mint a megpattanásig feszített kötél; — igen ott leszek: az apám háza előtt, hogy megvédjem családomat a fosztogatóktól...

— Az apját, meg az anyját, úgy-e? — szólt közbe Petrás uram kegyetlen gúnynyal: — mert hiszen csak ketten vannak az öregek...

— Hazudsz! — rivallt rá Kopó, s félig őrülten kereste a kardja markolatát.

— Bizony nem hazudom, már minek is hazudnám? — hetvenkedett a várnagy, a vállát vonogatva. — Vasárnap, a zendülésben, egy féltégla agyonütötte a kis Gergőt...

— Ah! átkozott kutya! — ordított föl Kopó féktelen dühében, s még mielőtt megakadályozhatták volna, megvillant kezében a kard és rettenetes romlással zúdult le a várnagy fejére.

Petrás uram térdei megcsuklottak, mintha az inait vágták volna át s gonosz teste tompa rogygyanással esett le a földre; kevésbe múlt, hogy nem két darabban hullott szét a teste, oly roppant erővel érte a vágás. Kopó pedig, mihelyt a várnagy leroskadt, a zűrzavar első pillanatát fölhasználva, szétlökdöste társait, fölugrott pár lépésnyire pihenő lovára, s mielőtt bárki is útját állhatta volna, sebes vágtatással neki vágott a mezőségnek.

— Utána! Gyilkos! Fogjátok el! Csak elébe! — kiabáltak mindenfelé; de mire az üldözők lóra kaptak, Kopónak már akkora egérútja volt, hogy akarva sem igen érhették volna utól. Mivel azonban ezek az üldözők mind hajdúk voltak és azon fölül Kopónak jó pajtásai, úgy lehet, nem is nagyon törték magukat, hogy elfogják; ezért, rövid nyargalózás után, üresen tértek vissza. (Folytatása következik.)

REZEDA KISASSZONY.

Elbeszélés.

Irta Julien Gordon. — Angolból fordította S. A.

(Folytatás.)

Norah szinte vonaglott a kaczagástól.

— Oh Arden, magának nincs párja. Nem csodálom, hogy úgy bámulják a férfiak. Magával nincs unalmas pillanat, maga olyan tréfás.

— Nem vagyok én. Ez nem tréfa. Ez igazán szörnyű dolog. Mondja meg, volt már ilyen lelki háborgása?

— Nem igen.

— A grófnak van egy kitünő tulajdonsága, azt meg kell engedni, — folytatta Arden. — Sohasem mond olyan kényes dolgokat, melyek boszantják az embert.

— Mióta lett ön olyan szégyenlős?

— Édesem, az ilyen dolgokat inkább magam mondom el. Ez nagy bók a férfinak, mert végtelen bizalmat jelent ő benne. De ha kap merész szavaimon, melyekben, mint tudhatja, soha sincs durvaság, — s még tóditja is, akkor úgy végzek vele, mint olyannal, a ki talán tisztességes, de nem értelmes és kétségkivül buta. Semmi sem hoz annyira dühbe.

— Értem, hogy mit gondol.

— Az asszonyok maguk szeretik a versenyt megfutni, úgy-e, Norah?

— Én olyan lassan járok...

— Az mellékes, vágtatás-e vagy lassú járás. Megengedem, hogy a gróf külseje roszra vall, hogy sokat «élt», de ha gondol is illetlen dolgokat, legalább nem mondja ki s az ember biztonságban érzi magát a szomszédságában. Azok az emberek, a kik kimondják, azt hiszem, rendszerint bibliai Józsefek, a kik bünös vágyaikat szavakkal szellőztetik. Valahogy csak ki kell jutniok.

— Csak nem tartja többre a mulatós férfiakat a komolyaknál, Arden?

— Nem. A bün undorító és az erény unalmas. Mostani érzésem szerint gyülölöm ezt is, azt is. Nincs az a férfi, a kinek sokáig kibirnám a társaságát, hamar elúnom. Naponkint egy órát. Naponkint hány óráig tudta eltürni egy olyan férfi társaságát, a kit nagyon szeretett, Norah?

— Oh, tizenkét óráig, — mondta Eustis asszony nevetve s aztán valami titkos okból elpirult.

— És még ön beszél idegességről? Hiszen hozzám képest hadastyán!

— Tekintetbe kell vennie, hogy az idegeim ebben a tekintetben sohasem voltak még próbára téve.

— Melyik irányban?

— Sohasem keltettem szerelmet.

— Maga vonzó...

— Mit jelent az, hogy valaki vonzó? Azt, hogy magához vonzza a férfiakat?

— Azt hiszem, azt.

— Akkor én nem vagyok vonzó, mert én nem vonzok senkit.

— Micsoda bolondság! Hát a férje, a ki imádja?

— Nem, nem imád. Nagyon kedves irántam mindig, de imádni nem imád. Sohasem imádott senki teljes életemben. Azok az érzések, melyeket én keltek, nagyon szelidek.

— Minek tulajdonitja ezt az elriasztó voltát? — kérdezte Arden tréfálva.

— Sokat gondolkoztam ezeken a dolgokon mostanában, — mondta Norah, — s kezdem a dolgokat világosan látni. Egy könyv akkor ragadja el az embert, ha egyenesen a szivéhez szól, tekintet nélkül arra, hogy megfelel-e az izlésének vagy nem. Valaki akkor ragad el bennünket, ha természetesen éli életét, ha azt mondja, a mit gondol, az igazságot mutatja a napfényben, ha van egyénisége, mely imponál. Az a közönséges asszonyka, Hartné, minden durvasága mellett is vonzó, mert van bátorsága rá, hogy [illegible]egyen, a milyen: merész és erős. Kimondja azt, a mit gondol, még előttem is, s én ezért szeretem őt. De én [illegible]dig kénmutató és gyáva voltam — egyike azoknak a «csinos nogyek»-nek, a kiket Maynard úr megvet — s ennek meg is adtam az árát. Isten önnel, édesem, — s fölállt, hogy hazamegy.

A barátnője nem tartotta vissza. Mintha egy válaszfal hullott volna le közéjük, mint valami meghatározatlan baj felhője, melyet csak homályosan lehet előre látni.

Eustis asszony könnyed léptekkel suhant ki a kapun. A mint kiért az útra, Ayrault asszony leugrott a függő-hálóról s utána futott az úton.

— Norah, jöjjön vissza!

Eustis asszony megállt, habozott egy pillanatig s visszafordult. Kezét rátette a kapura. Ayrault asszony nagyobb, szélesebb keze gyöngéden simult finom újjaira, melyek hidegek voltak.

— Édesem, — mondta Arden kedveskedve, — maga nagyon jó volt irántam, mikor bajba került. Sohasem feledhetem el. Már a minap gondoltam, hogy ön nem egészen boldog, nem egészen elégedett. Ha valami bántja, Norah, nem mondhatná meg?

Norah azonban csak a fejét rázta.

— Igen, — folytatta Arden, még mindig két tenyerébe fogva barátnője reszkető, kis kezét, — sohasem fogom elfelejteni jóságát irántam. Az ön természete asszonyos, igaz és igazságos. Én sohasem fogom megváltoztatni véleményemet; még ha ön kisértetbe jönne is, még ha roszat tenne is, valami nagyon roszat. Nem az a fődolog, hogy mit tesz az ember, hanem az, hogy milyen.

— Ah, hisz ez a baj épen. Én nem teszek semmit, nem is fogok tenni semmit. Az a baj, hogy milyen vagyok.

— Ön pedig egy bájos, bájos asszony, tiszta, nemes lelkü.

— Ön nem tudja, mit beszél, — mondta Norah halk, rekedt hangon, — nem tudja, hogy szavai mennyire megszégyenítenek. Az én lelkem kicsiny, közönséges, aljas, fekete. Nincs magasabban a földtől, mint ez. — hirtelen lehajolt s egy képzelt távolságot mutatott alig valamivel a rövidre nyirt fü fölött. — Nagy bünös vagyok én!

Az utolsó szavakat erős izgatottságban mondotta, melybe a fájdalom hangja vegyült.

— Jó éjszakát, jó éjszakát!

S gyorsan eltünt a leszálló esti homályban. Arden utána nézett, mig fehér, nyulánk alakját elnyelte a sötétség. Az ebéd alatt, melyet kettecskén költöttek el Mari nénivel, ez utóbbi hölgy hiában igyekezett megnyerni Ardent szokásos tréfáinak és élczeinek. Sajátságosan szórakozottnak és hallgatagnak találta.

Olga a veranda alsó lépcsőjén ült, térdére nyugtatva könyökét s arczát nem túlságosan tiszta kezére hajtva (kertészkedett Percivallal), mikor anyja végigsuhant a kerti sétaúton.

— Hogyan? Te még nem vagy az ágyban, kicsikém? — kiáltotta Eustis asszony a virágágyakon át.

— Vártalak, mamám. Féltem, — felelt Olga, — és mamám, mikor átjöttél a bokrokon, tündérnek néztelek. Olyan ruhád van, mint egy tündérnek s úgy is jársz, mint egy tündér.

Olgának élénk képzelete volt.

Maynard, ebéd előtti pipáját sziva, feltünt előttük az úton, halkan dúdolva egy nótát.

— És Maynard úr egy manó, — folytatta Olga. — Egy manó, a ki most ugrott elő a föld hasadékából.

Olga a veranda alsó lépcsőjén ült.

— Nem olyan a mama, mint egy gyönyörü szép tündér, Maynard úr? — kiáltott a kis leány.

Maynard odajött, leült a lépcsőn s ölébe vette a kis leányt. Minden női lénynyel szemben volt valami különös kedveskedés, ha nem volt kötelező és vakmerő. Vannak férfiak, a kik e vakmerőségük daczára is elragadók tudnak lenni. A nagy többség persze pórul járna vele.

A kis leány hátra fordult s bizalmasan a festő nyaka köré fonta egyik karját, a gyermekkornak azzal a biztonságával, a mely mindenütt szivesen fogadottnak érzi magát.

— A mama, — mondotta Maynard, Olgára és nem Eustis asszonyra nézve, — egy előkelő herczegnő, a kit a pajkos manó el szeretne ragadni barlangjába s odarögzíteni két ecsetvonással, de ő szeszélyes, kegyetlen herczegnő és nem hagyja magát.

Még mindig nem felejtette el neki, hogy nem hagyta magát lefesteni.

— Az ön és Olga hízelgései el fogják csavarni a szegény herczegnő fejét, Maynard úr, — mondta Eustis asszony kissé gúnyolódva. — Nem fél annyira ápolgatni egy olyan hiúságot, mely nincsen szokva bókokhoz?

— Azt képzelem, hogy az olyan herczegnők, mint Olga mamája, sohasem izleltek egyebet, mint finom hízelgést egész életükben, édesebbet, mint a milyet a szegény manó nyújthat.

Még mindig a gyermek fürteivel játszott. Norah előbbre lépett s egyenest szemben velük megállott.

— Elfogadja tőlem ezt a virágot, oh, csodálatos szellem, melynek géniusza halhatatlanságot ad halandó embereknek?

Beszéd közben kivett egy árvácskát a csokorból, melyet keblén viselt. Hosszú szempillái fölfelé fordultak, szinte félénken nézett ragyogó szemeivel.

Maynard lehajolt hozzá, annyival volt nagyobb nálánál, ő pedig lábbujjhegyre állva dugta be a virágot a gomblyukába. A mint elkészült, Maynard megfogta a kezét, fölemelte egy pillanatra, európai szokás szerint, ajkaihoz. A könnyed csók olyan volt neki, mint valami lobogó láng bársonyos érintése.

Bement a házba.

VII.

Nem sokkal ezután nagy társaság jött át Clan Harbourból kocsin, lóháton, hajón, külön csapatokban teára. Arden Ayrault is közéjük cseppent s Norah a szamovárt, vékony vajas szeleteket, gyümölcsöt, bort és süteményt a partoldalra hozatta ki. Egy féléra alatt a tisztás a bérruhás szolgákkal, az élénk szinü női ruhákkal valóságos kis Trianonná vált.

Dolph Adélt is elhitták, hogy jöjjön velük teázni Olgával s bemutatták néhány vendégnek. Ugyan az a rezedaszinü ruha volt rajta, a melylyel Eustis asszony jóindulatát megnyerte. Nyakán a gallért behajtotta — nagyon meleg volt — s egy kis csipkét és virágot tüzött rá.

— A nevelőnője elragadó, — mondta az egyik hölgy. — Az összes urak fülig bele fognak szeretni.

— Kétségkivül nagyon csinos, — mondta Norah. Bólintott Adélnek, odahivta magához s bemutatta a hölgynek.

— Annak a Dolphnak a leánya, — suttogta, — a ki csődbe jutott.

— Ah! Milyen jó ön. Értem, — s a hölgy nyájas és leereszkedő hangon beszélt Adéllal.

Adél nem vette észre, hogy ez a nyájasság sokkal leereszkedőbb, semhogy jó nevelésü legyen. Valósággal álomvilágban élt. Hogy az emberek nyájasak-e hozzá, vagy nem, az mindegy volt neki. Akár hízelegnek, akár szidják. Ha az ember a csillagok útján jár, a szilárd föld jelentéktelenné válik előtte.

Esti hat óra elmult már, mikor az utolsó kocsi elrobogott s Eustis asszony egyedül maradt. Megállitott egy üres szénás szekeret, mely az alsó majorból jött a földeken át, hogy rakják rá az uzsonna-készséget s vigyék vissza a házba. A házicselédek odavoltak lovakat nyergelni, kocsiba fogni s kikiséri a vendégeket. Félhétre járt az idő, de még hosszú idő volt ebédig s Norahnak nem volt kedve átöltözni. A ruhája elég szép volt. Egyike volt azoknak az asszonyoknak, a kiket sohasem lehet óvatlanul meglepni.

A partoldal alján a természet maga alkotott egy rejtekhelyet, melynél magánosabbat és elzártabbat képzelni sem lehet. Gyengéd, buja füvel volt kárpitozva, pompás szőlőtőkék árnyalták be s hatalmas fák emelkedtek a lejtőn felfelé, melyet mintha ők tartottak volna fenn oszlopaikkal... sötét lombozatuk csaknem átláthatlan árnyat vetett, melyen a legkivánesibb szem sem hathatott volna felülről át. Egyike volt azoknak a helyeknek, melyeket mintha a természet is regényes ábrándozásra szánt volna. Az ilyen helyen szinte érzi az ember, hogy a léha udvariaskodás szavai elhalnak ajkán s helyet engednek a szerelem hevesebb vallomásainak.

Norah szeretett ide elvonulni. Sokszor üldögélt itt órák hosszat, kibámulva a sürü levelekén át az álmodó tengerre. Most is leszaladt a meredek, keskeny gyalogösvényen, mely kedves helyére vezetett s melyet, mint mindig, hüvösnek, csendesnek, elhagyottnak talált. Fáradt volt; ülőhelyet keresett magának néhány vadon növő babérbokor között, a hol vállait egy régi szikladarabra nyugtathatta.

A nyugalom érzésével vetette le magát az édes illatú, magas, száraz fübe. Csakhamar belefáradt az ülésbe s lejebb csúszott s elnyújtózott egész hosszában. Egészen el volt rejtve a füben, szem nem láthatta volna. Ő ellenben látta a félhomályt, a mely lassan siklott a bokrok közé.

Néhány pillanat mulva megrezzentek a bokrok, recsegtek az ágak, lépés dobbant. Norah észrevette, hogy nincs egyedül. Egy férfialak ment a parton lefelé. Norah visszafojtotta lélekzetét.

Maynard volt. Csak néhány lábnyira volt tőle, — de nem látta meg őt, nem is láthatta. Egy fára támaszkodva megállt, levette szalmakalapját s kétszer-háromszor végig simitotta sürü, rövid haját. Halkan felkiáltott, mintegy örömében a hüvös levegőtől és a hely szépségétől s aztán egész csöndesen maradt, fejét kissé hátra vetve, mint mikor az ember vár és figyel. Öt percz se múlt el s megint mozgás támadt, egy sohaj, egy lélekzetvét, semmi más, — talán csak a szellő a bokrok között. Nem. Egy nőalak lépett ki a szőlőtők alá. Rezedaszin ruhája a nyakán ki volt gombolva. Hajadon fővel volt. Maynard kitárta karjait feléje s mintha szólt volna neki valamit. Hosszú csend következett. Norah kényelmetlenül megmozdult. Attól félt,

meghallják a szive dobogását. De ők csak egymást nézték. Ez, úgy látszik, nekik elég volt. Aztán a férfi hirtelen lehajolt és megcsókolta a leányt. Ez nem tiltakozott, meg se mocczant.

— Kleopatra, — suttogta Maynard.

— Oh, — mondta a leány, — ha most meghalhatnék!

— Meghalni! — felelt a férfi. — Meg akarsz halni? Ah, én Kleopatrám, a te szépséged azért adatott neked, hogy életre keltsd a férfiakat, nem hogy halálba kergesd őket, — s újabb csókkal zárta le az ajkát, mintha ki akarna szedni belőle minden mézet.

Ledöltek mind a ketten a gyepre s elkezdtek sugdolózni halkan, mint az apró hullámok csapkodása a parti köveken, mint a sohajtozó szellő fölöttük, a fák lombjain. Bolondos, értelmetlen szavakat suttogtak egymásnak, a hogy szerelmesek szokták este, lehajtott fővel, besziva egymás lélekzetét. Egy mókus kukucskált le rájuk egy ágról s úgy megörült ezeknek a furcsa teremtéseknek a láttára, hogy ledobta rájuk a diót, melyen mohón rágcsált. A dió a leány keblére esett. Ez hátrahajolt Maynard vállára és nevetett.

Az esti szellő odavitte nevetését Norahhoz.

— Szemérmetlen, milyen szemérmetlen! — mondta félhangosan.

Ép ekkor egy erősebb szélroham elválasztotta a fák koronáit s betöltötte egy pillanatra a sötét barlangot, — mert annak látszott ebben a rejtelmes órában — a lenyugvó nap fényével. Meleg, lágy fény esett a leány arczára, homlokára, hajára, s Norah látta, hogy ez az arcz kimondhatatlan elragadtatásban olvad fel.

Norah, összekuporodva a fűben, látott és ámult.

— Most már tudok mindent, — gondolta.

Szomjuságot érzett, a szája száraz volt, az ajka kicserepesedett. Összegombolyította zsebkendőjét és fogai közé szorította.

Aztán a leány kibontakozott az ölelő karokból s fölállt. A férfi is hamar felugrott melléje. Olyan sötét volt már, hogy Norah csak a körvonalaikat láthatta.

— És most jó éjszakát, jó éjszakát! — mondotta Adél.

— Mielőtt elmégy, — szólt a férfi, megfogva mind a két kezét, de nem vonva őt közelebb magához, — meg akarom mondani neked, hogy bizzál bennem, hogy tudhatod, hogy a világ minden kincséért sem bántanálak meg, hogy tudhatod, hogy mily drága vagy nekem gyönyörű fejed tetejétől büszke lábadig, a melylyel rátapostál szegény szivemre.

Maynard sokat volt Olaszországban és jól megtanulta a déli ékesszólás szónoki fogásait.

A leány lebocsátotta karjait és szótlanul nézett rá, mintegy elámulva. Aztán fölemelve rá szemeit, bájos mosolylyal mondta:

— De hát mivel bántanál meg engem, hiszen szeretsz?

— Mivel, oh, mivel, én ártatlan angyalom? — mondta Maynard.

Kissé sietve beszélt s a vér bronzszinű arczába szökött. Finom lelke e pillanatban megértette a leányét s a nemes férfiasság ösztönétől hajtva véghetetlen tisztelet kifejezésével hajtotta meg előtte térdeit. Lábai előtt térdelve megfogta ruhája szélét s ajkaihoz emelte.

— Bocsáss meg, bocsáss meg! — mormogta s újra talpra ugorva beszaladt a bokrok közé s eltünt a leány elől, elnyeletve a tengerpart sötétségétől.

A leány határozatlanul állott, szemeiben meghökkent kifejezéssel nézve az eltünő alak után. Mikor végleg eltünt, kétszer vagy háromszor végigsimitotta homlokát s aztán gyorsan megfordulva felfutott az úton s ő maga is eltünt a mindent elfödő homályban.

Norah pedig ott feküdve «tudott mindent»; tudta, hogy az a sovárgás, mely szivében évek óta élt, most tetőpontját érte ebben a megnevezhetetlen vonaglásban, mely futásra késztette lábait, hazafelé, meg-megbotolva a köveken, kezeivel a fák törzseihez kapkodva mintegy támaszul, megsebezve finom bőrüket az érdes kérgeken. Tudta, hogy végre látta közelről a szerelmet, érezte illatát, ivott mérgéből. «Tudott mindent», mert ebben a kínos órában belepillantott amazok szenvedélyének mélységeibe — és a magáéba is.

(Folytatása következik.)

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros.
Cs. és kir. fensége József főherczeg udv. szállítója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utcza 10.
Központi viz-, lég- és gőzfütések, légszesz- és vizvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyuk, vizerőművi emelőgépek stb. 9277
Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készittetnek.

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.
Budapest, V. ker., Ferencz József-tér 8. sz.
Kristályüveg készletek, remek virágvázák és alkalmi disztárgyak.
Üzlethelyiségünk nem a Lánczhiddal szemben, hanem az **Akadémia mellett a Béla-utcza sarkán létezik.**

NÖTHLING VILMOS magkereskedésében
Budapesten, Kálvin-tér 9. sz. alatt
szerezhetők be a legkitünőbb és legmegbizhatóbb **gazdasági, kerti-, vetemény- és virágmagvak.**
Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve.

KOTSCHY ERICH 9169
első magy. mech. szőnyeg-kiporlási, szőrmemegóvási és moly-irtási intézet.
Nagy mérvben gőzerővel.
BUDAPEST, Hungária-út 94. — Telefon sz. 506.

Dr. GÖLIS-féle emésztő-por.
(1857 óta kereskedelmi czikk.)
Étrendi szer, kitünő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek földoldására, valamint az általános emésztésre és igy a test táplálására és erősitésére is. Naponta kétszer használva, evés után egy kávéskanálnyit téve a nyelvre s a szokásos itallal leöblitve, kedvező befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők: gyomorégés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres bántalmak, altesti pangás stb.
Ásványviz-gyógymódnál mint elő- vagy utókura vagy egyidejüleg a gyógymóddal kitünő hatást fejt ki.
Minden doboznak dr. Gölis pecsétjével és a bejegyzett védjegygyel kell lezárva lenni s mindenkor határozottan **dr. Gölis-féle emésztő-por** kérendő a vétel alkalmával.
Egy nagy doboz ára 2 kor. 52 fill., kis doboz 1 kor. 68 fill.
Dr. Gölis-féle egyetemes emésztő-por központi szétküldése:
Bécs, I., Stefansplatz 6. (Swettlhof.)
Főraktár: Török József gyógyszertára Budapest, Király-utcza 12 és Andrássy-út 26. szám.

Parádi üveggyár raktára
GÖRÖG ISTVÁN
Budapest, IV. ker., Kossuth Lajos-utcza 15. szám.
Nagy választék mindenféle üvegnemekben. Asztali készletek stb.
igen jutányos árakon. 9122

WACHTL ÉS TÁRSA
fényképészeti czikkek raktára
BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).
Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papiráru és szab. fémkapocsgyára
Budapest, I., Mészáros-utcza 38. Telefon 91—48.
Gyárt nagyban elárusitásra következő új czikkeket
A legnhomadd családi dobozokat és **diszborítékokat** (levélpapirokkal és borítékokkal), névjegykártyákat, gyászlapokat, **gyászlevélpapirt**, gyásznévjegyeket. Saját gyártmányu **fémsarkokkal** ellátott **rajztömböket**, szekrénycsipke és tortapapirokat, továbbá papirtányérokat, plakátcsöveket és különféle összehajtható dobozokat.

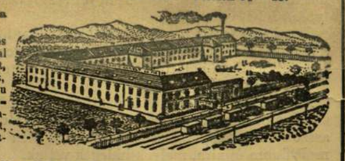

Állandó kiállitás a fenti czikkekből a városligeti iparcsarnokban megtekinthető. 9307

HIRMANN FERENCZ
RÉZÁRU-GYÁRA,
Budapest, VII., Csányi-utcza 9. sz.
Készit gőz-, viz, és légszeszvezetékhez szükséges rézárukat, bor- és sörszivattyukat, sörkimérő készüléket légnyomással, szénkénegezőket, peronospora fecskendőkhöz való minden egyes rézalkatrészt, hiteles kereskedelmi részsulyokat, feliratí táblákat horgany v. fémből stb.

+Soványság+
Szép telt testidomok a mi keleti erőporunktól, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért kezesség. Orvosi rend. szerint. Szigoruanbecsületes. Nem szédelgés. Számos köszönőlevél. Ára kartononként 3 kor. 50 fill. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással.
Hygien. Institut 9155
D. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69.
Főraktár Magyarország részére: Török József, gyógyszerész. Király-u. 12.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
legtisztább ásványvize
SAVANYU-KÚT
89881

TANULÓK LAPJA
Előfizetési ára:
Egész évre 9 kor. 60 fill.
Fél évre 4 « 80 «
Negyed évre 2 « 40 «
Gaal Mózes, a magyar diákok legkedveltebb irója, szerkeszti. Az egyetlen magyar lap, mely a diákoknak nemes szórakoztatója és oktatója. Megjelenik minden héten 16 oldal terjedelemben. Közöl állandóan két hosszabb elbeszélést, számos ismeretterjesztő czikket. Előfizetési ára egész évre **9 kor. 60 fill.** Kiadója a **Franklin-Társulat** (Budapest, IV. ker., Egyetem-utcza 4).
Az októberben kezdődött évfolyamra bármikor elő lehet fizetni.
Mutatványszámokat szivesen küld a kiadóhivatal.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

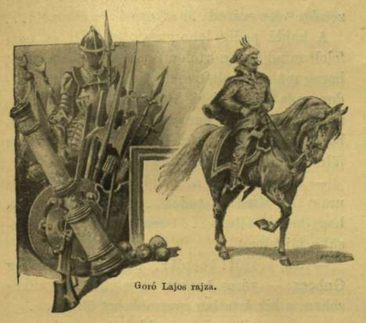

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

IV.

Az alkonyat homálya sötéten borult Petrovinára s a szegény zsellérek, mint a lázadás óta minden este, ma is szorongó szivvel tértek nyugalomra. Már ötödik napja volt, hogy a várnagyot elűzték s azóta minden este aggódva feküdtek, mert nem tudták, mit hoz a hajnal, s minden reggel szorongva keltek, mert nem tudták, hogy nyugtával dicsérhetik-e majd a napot.

Köröskörül csöndes, néma volt minden, csak néha vonitott bele egy-egy kuvasz a magányos éjszakába, s ilyenkor a szomszédos ebek álmos vakkantással adták tovább az ugatást, mely végig ment az egész falun s az utolsó kunyhóknál a rengeteg mélyébe veszett. De legcsöndesebb volt mégis a kastély környéke, mert a nagy épület, mióta a várnagyot ebrudon kivetették, egészen üresen és elhagyatva állott; a parasztok még nappal is kerülték, mint a tüzet, mert a tornyos kastély, időtől megbarnult falaival, úgy meredezett reájuk, mint a megtorlás fenyegető emlékjele.

Az öreg Gubecz kunyhója egészen az erdő szélén épült. Csak egyetlen szoba volt benne, melynek vályogból vetett falait a füst egészen feketére barnította. Az egyik sarokban alacsony lábakon állt egy láduszerű bútordarab, mely szinig tele volt szalmával; durva daróczczal terítették le ezt az ágyat, mely az előtt a szegény kis Gergő fekvőhelye volt, most pedig egy kutya pihent rajta: a gyermek egykori kedvencz játszótársa. Ennek az ágynak a lábánál, egészen beépitve a falba, volt a tűzhely, melyen még izzott a parázs, s e mellett csuporban főtt a szegényes vacsora. A szoba közepén állt a rozoga fasztal, körülötte két lócza, a sarokban ásó, gereblye, kasza, a falon polcz, rajta néhány bögre, három cseréptányér és három fakanál: ez volt az egész berendezés.

Az asztalnál, perczegő faggyú-mécses gyér világossága mellett, Márta anyó szorgalmasan font. Inkább csontos, mint sovány arcza, melyen még alig volt ráncz, egyenes tartása, fürge mozdulatai rávallottak arra az erőteljes, viruló egészségre, melyet a nyomorgás, a szenvedések, meg a sok nélkülözés még nem birtak teljesen aláásni. De homlokán, melyről az előtt derült nyugalom sugárzott, már barázdákat vont az új fájdalom; arcza sápadt, bánatos volt és vörösre dagadt szemein meglátszottak a keserű könnyek nyomai.

A szája mozgásából látszott, hogy imádkozik; de buzgó könyörgéséből csak egyes töredezett szavak hallatszottak ki, melyek susogva haltak el ajkain, mialatt fejét csüggedten mellére hajtotta. Tekintete időnkint a kis ágyra esett s ilyenkor esdő szemrehányás tükröződött ég felé emelt szemeiben: mintha azért panaszkodnék az ég Urának, hogy miért nem veszi magához őt is, miért nem egyesíti megboldogult fiacskájával.

Az öreg Gubecz háttal ült az asztalnak és egészen a tüzhely fölé hajolt; vigyázott a bögrére, melyben kukoriczakása főtt és szorgalmasan kavargatta, hogy a fenekéhez ne kozmásodjék. Az ő arczán is a fájdalom kifejezése ült: csakhogy ez kemény, lelket ölő fájdalom volt, melyet kegyetlenné tettek a dacznak, az elfojtott dühnek belévegyülő érzelmei. Szándékosan fordított hátat a feleségének, nehogy még az anya fájdalmának látásával is tetézze saját gyötrelmeit; nem szólt, nem imádkozott, csak révedezve bámult a hamvadó parázsba és csüggedten, gépiesen kevergette a tűzön rotyogó szegényes vacsorát.

Goró Lajos rajza.

A zsupán kémlelve nezi a Kopó családját.

Végre Márta lassan fölkelt, letette a rokkát, odament a tűzhöz és levette a bögrét a parázsról; aztán a polczhoz lépett és, elmerülve a buzgó könyörgésbe, szinte öntudatlanul, a mint már oly sok éven át megszokta, most is levette mind a három tányért, lerakta őket az asztalra s mindegyik mellé egy-egy kanalat is helyezett. Majd halkan szólította a férjét:

— Jöjjön kigyelmed, apám: itt a vacsora.

De mikor az ura megfordult a hivásra és közelebb jött az asztalhoz, Márta már észrevette, hogy egygyel többre teritett; hamarosan fölkapta hát a harmadik tányért és letette a földre, mintha a kutya számára készitette volna oda. Az öreg Gubecz figyelmét azonban nem kerülte ki a szegény asszony zavara, s mikor meglátta az asztalon maradt harmadik kanalat is, mindent kitalált; de félrefordította a fejét, hogy elrejtse szemébe szökő könnyeit, aztán pedig szótlanul fölvette a tányérját, meg a kanalát és visszaült előbbi helyére.

Márta megtörve csüggesztette le a fejét, nagyot sóhajtott és szólitgatta a kutyát a vacsorához; de a kutya, alig emelve föl a fejét két első lábáról, csak a farkát csóválta és nem mozdult. Erre Márta maga ment oda az ágyhoz, gyöngéden megczirógatta az ebet, kényeztetve hivogatta, végre pedig szeretettel fölvette karjaiba és maga vitte oda a cseréptányér mellé. Az előtt sohasem nézte jó szemmel a szegény állatot, sőt talán gyűlölte is és a kis Gergő sokszor kikapott érte, mert az inséges, szük esztendőkben még ennek a kutyának az eltartása is elég nehéz teher volt. De a mióta a kis Gergő nem volt többé, Márta halálos bűnnek, szentségtörésnek tartotta volna, hogy a szegény állat fogyatkozást szenvedjen bármiben, vagy roszabb bánásmódban részesüljön, mint kis gazdája életében.

A kutya saját módja szerint, nyögéshez hasonló szükölléssel köszönte meg asszonyának ezt a szokatlan jóságát; leütötte fejét a tálba, néhányat lefetyelt, aztán lassan megfordult, fölugrott az ágyra, megint összekuporodott és elszenderült.

— Még ez a szegény állat is utána pusztúl! — gondolta magában Márta, a ki le nem vette róla a szemét.

Most ő maga is leült, keresztet vetett és enni kezdett. Kevergette a kását, turkált a tányérjában s néhány kanállal evett is belőle, de csak forgatta szájában az ételt és sehogysem tudta lenyelni; mégis, mikor az öreg Gubecz megfordult és visszatette az asztalra a tányérját, ő is gyorsan a szájába tett néhány kanál kását, hogy elhitesse az urával, hogy jó étvággyal eszik.

De aztán, a mint az ura tányérjára nézett és észre vette, hogy még az is csaknem egészen tele van, fölvette az asztalról, oda vitte megint az urához, a ki ismét leült a tűzhely mellé és a parázsba bámult, megérintette az öreg Gubecz vállát és gyöngéden mondta:

— Az Isten szerelmére, miért nem eszik kigyelmed, apám? még ma egész nap egy falat is alig volt a szájában.

Az öreg Gubecz durván vállat vont és hallgatott; Márta pedig panaszos, szemrehányó hangon folytatta:

— Hát igazán senkije sem vagyok én már kigyelmednek, hogy itt akar hagyni engem? Mit csináljak aztán, hahogy kigyelmed is úgynak esik? . . . — de többet nem birt mondani, mert heves zokogása elfojtotta szavait.

— Az áldóját! — csattant föl most az öreg Gubecz, — hát már sohasem hagyod abba a sirást? egész nap, egész éjjel csak ezt a jajgatást hallgassam?

S aztán ő maga is végig dörzsölte könnyes szemeit durva kezefejével és keserű, korholó hangon mondta:

— Hát talán föltámasztod-e valjon ezzel az ódégatással? Bizonyomra mondom, hogy tovább már nem győzöm türelemmel!

A szegény asszony elfojtotta könnyeit, melyek égő cseppekben hullottak vissza elkinzott szivébe; kötényével megtörülte szemeit és megint a fonáshoz fogott. Egy darabig mind a ketten hallgattak; az asszony szorgalmasan fonogatott, de időnkint lopva tekintgetett az urára; ez pedig leült az alacsony lóczára, könyökeit térdeire támasztotta s arczát a kezeibe temetve, úgy látszott, hogy sir. Végre fölkelt, oda ment a feleségéhez, járt-kelt, izgett-mozgott körülötte, mintha mondani szeretne valamit, hogy megbékítse, vigasztalja, de nem igen találta meg a szavakat, mert csak ennyit mondott:

— Jól van no, anyjuk; hát majd eszem a kedvedért.

S leülve az asztal mellé, csakugyan hozzá is fogott az evéshez. Kis vártatva azonban ismét megszólalt:

— Hallod-e, anyjuk, holnap beviszem a malaczokat a városba és az árukból misét mondatok...

— Én már mondattam érte misét, — szólt közbe Márta; — ezt a fonalat a mi papunknak fonom és ez lesz az ára a misének.

Az öreg Gubecz összeszorította ajkait, melyek kicsucsorodtak és a szögleteiken remegve vonaglottak a kegyetlen fájdalomtól; csak nehezen tudta visszafojtani könnyeit és egyszerre mély, szinte szent gyöngédséget érzett a szegény öreg asszony iránt, a ki híven, szeretettel osztotta meg vele a balsors minden átkát.

Az idő már későre járt és az éjszaka néma csöndjét csak a langyos szellő zavarta meg, mely suttogva kavargott a kunyhó fölé boruló két óriási gesztenyefa lombjai közt. Hallgatott a két öreg is... s ki tudja, meddig ültek így, mozdulatlanúl, elmerülve a mult emlékeibe, vagy a jelen fájdalmába, mig végre az ágyon heverő kutya gyanús morgása ismét a való életre ébresztette őket. A kutya először csak a fejét emelte föl, majd a füleit hegyezve nyugtalanúl szükölt, végre pedig, nagyot vakkantva, leugrott az ágyról, oda szaladt az ajtóhoz és hevesen kaparva, fojtott, de mérges ugatásra fakadt.

A két öreg is fölrezzent és figyelve hallgatózott, de semmi más nesz nem ütötte meg a fülüket, mint a gesztenyefák lombjainak lágy suttogása. Az öreg Gubecz fölállt, lassan kinyitotta az ajtót és kinézett az éjszakába; nem látott ugyan semmit, de hallotta, hogy a falu tulsó végén, az országút felől, a kutyák mind dühösen ugatnak. A kis eb pedig, mihelyt az ajtó kinyilt, fölrohant a kunyhóval szemben emelkedő domb tetejére, mely elzárta a kilátást a falura, s leülve a földre, nyakát meg a fejét fölnyujtotta az égbe és panaszosan vonított. Erre már az öreg Gubecz is fölballagott a dombra, s a mint onnan lenézett a falura, rémülten látta, hogy köröskörül vérvörös az ég alja, az erdő fái pedig izzó fényben ragyognak.

— Ég a falú! — kiáltott vissza a feleségének s rögtön futva indult meg a dombon lefelé, mialatt az öreg Márta intő szóval kiáltott utána:

— Aztán vigyázzon kigyelmed, hogy baj ne érje!

S mikor az ura eltünt a sötétben, ő maga ismét befordult a kunyhóba és térdre borulva buzgó könyörgésbe fogott.

A faluból hangos kiabálás és jajveszékelés hallatszott; eleinte csak szórványosan, itt-ott, hogy az öreg Gubecz szinte azt is meg tudta volna mondani, melyik kunyhóban van a baj. De, a mint közelebb ért, a zűrzavar egyre nagyobb és általánosabb lett: az egész völgy visszhangzott a sirástól, a jajgatástól és átkozódástól. Azt is lehetett gyanítani, hogy a tűz nem véletlenül támadt, hanem szándékosan gyújtották föl a falút, a mely egyszerre gyuladt ki és égett mind a négy sarkán. Az öreg megállt, tölcsért csinált markából a füléhez és úgy hallgatózott; a zűrzavarban is jól kivehette az átkozódásokat, fenyegetéseket, káromkodásokat; jobban kimeresztette szemeit, erősen oda nézett a kastély előtti piaczra s az égő házak rémes világításában úgy rémlett neki, mintha fegyverek és sisakok villogását látná. Nem is csalódott: a Tahy Ferencz száz lándzsája érkezett meg.

Ez alatt a tűz egyre jobban elharapózott s rövid időn az egész falú lángokban állt; jobbrabalra, a meredek hegyi útakon, egyesével, kettesével, csoportosan menekültek a szegény jobbágyok a rengeteg felé s hol eltüntek, hol ismét fölbukkantak a rémes tűzvész kisérteties világításában. Az öreg Gubecz első gondolata az volt, hogy odarohan a pusztítás színhelyére és segít a menekülőknek: de a következő pillanatban eszébe jutott a szegény Márta, a ki egyedül, elhagyatva imádkozott otthon a kunyhóban.

Mialatt habozott, hogy mitevő legyen, háta mögött megcsörrent a haraszt és világosan kivehette a feléje közeledő, dobogó léptek zaját. Óvatosan megvonúlt egy roppant tölgy sötét árnyékában s a föl-fölcsapó lángok gyér világosságánál egy szegény asszonyt látott meg, a ki egyik kis gyermekét a karján vitte, míg a másik a szoknyájába kapaszkodva csetlett-botlott mellette; a szegény asszony lihegett a gyors futástól, meg a nagy erőlködéstől, mert rövid kötélen még egy fiatal tinót is vonszolt maga után. A csökönyös állat meg-megállt és minduntalan hátra nézett a falú felé, a hova talán az ott hagyott jászol szeretete vonzotta vissza, és keservesen bőgött; erre, mint többszörös visszhang, jobbról-balról, mindenfelől szomorú bőgés és bégetés felelt: az egész erdő tele volt menekülő családokkal, melyek mindnyájan magukkal hurczolták legdrágább jószágukat, marhájukat, juhukat, kecskéjüket.

Az öreg Gubecz, miután fölismerte az asszonyt, előlépett rejtekhelyéről és azt kérdezte:

— Mondja, kigyelmed, mi történt? Lehet-e még segiteni odalent?

— A Tahy uram hajdúi fölgyújtották a falut, — felelte a szegény asszony, — s mindenkit, a ki kezükbe kerül, kardra hánynak. Végünk van, vége mindnyájunknak: oh, irgalmas Isten! ez az utolsó nap, az itélet napja. Bizonyosan valami nagy vétkünkért büntet az Isten.

És aztán könyörgő szóval fordult az öreg Gubeczhez:

— Mivel a Gondviselés már az utamba küldte kigyelmedet, segitsen tovább terelni ezt a kis üszőt: ezen kívül nincs senkim és semmim, hogy tengethessem a magam, meg a gyermekeim életét.

Az öreg Gubecz azonnal jobb kezébe fogta a kötelet, a bal karjára pedig fölvette azt a kis leányt, a ki az asszony rokolyájába kapaszkodott és, noha gyorsan ment, mégis csak alig tudott lépést tartani a szegény asszonynyal, a ki ijedt kétségbeesésében majdnem futva menekült.

— A jó Isten áldja meg kigyelmedet, — hálálkodott az asszony, — és fizesse meg a kigyelmed jóságát úgy ezen, mint a másik világon is...

Aztán az egész úton ki nem fogyott a hálálkodásból, mindaddig, míg a vadon belsejében egy tisztásra nem értek, a hol akkor már számos menekült család tanyát ütött. Mivel itt már biztonságban volt, az öreg Gubecz gyorsan elbúcsúzott az asszonytól és futva indult meg hazafelé, mert ekkor már komolyan kezdett aggódni a saját kunyhója miatt is. Szorongó szívvel szaladt le a lejtőn, s látva, hogy az egész falú lángban áll, aggódva gondolt Mártára, noha az a táj, a hol az ő kunyhója állt, még köröskörül néma és csöndes volt.

Mégis, mikor belépett a szobába, meghökkenve állt meg, mintha lábai a földbe gyökereztek volna: az asztalnál, háttal feléje, egy magas termetű, fegyveres hajdú ült. A következő pillanatban az öreg hirtelen fölkapta a kaszát a sarokból és nagyot kiáltva a hajdúra akart rohanni:

— Ah, gyilkos gyujtogató!...

A hajdú fölugrott, megdöbbenve visszalépett és halkan, fojtott hangon mondta:

— Apám uram... apám uram...

Márta anyó pedig közéjük állt és zokogástól elcsukló hangon rebegte:

— A... Máté... a... Máté...

— Fiam!... az én vérem!... — ajdult föl az öreg Gubecz és hátratántorodott, kiejtette kezéből a kaszát.

Aztán, ökölbe szorítva remegő két kezét, iszonyatos átokra emelte a fia ellen; ziháló melléből hörögve tört elő a rettenetes szózat:

— Átkozott a gyilkos, kinek fegyverén a nemzetsége vére szárad... átkozott... átkozott...

A hajdú pedig lehorgasztotta fejét és nem felelt mindjárt; névtelen fájdalom, elkeseredett harag marczangolta a szivét, hogy ime: a tulajdon apja is azt hiszi, hogy ártatlan elnyomottakra húzta ki a kardját. De aztán, midőn a boszúvágy végig lüktetett forró vérén, büszkén fölütötte a fejét és rekedtes hangon mondta:

— Nem ezekkel a rablókkal jöttem, apám uram... Mindent tudok... azért vagyok itt, hogy boszút állunk... boszút, a mitől megédesül a fájdalom...

— Ah, boszút! boszút!... — lihegte az öreg Gubecz: — véres boszút, az istentelen gyilkosokon, a kik ártatlan gyermekeket ölnek...

— Az egyik már a poklok tornáczán mulat, — szólt a hajdú sötéten és elmondta, hogyan vágta le a várnagyot a bajvivás után.

Az öreg Gubecz fia nyakába borult, ölelte, csókolta, sírt, kaczagott egyszerre; kihúzta a hajdú nehéz szablyáját, megtapogatta a hideg vasat, aztán megcsókolta, majd a feje fölött suhogtatta a levegőben.

— Megölted... megölted!... — örvendezett; — így pusztuljon el valamennyi... valamennyi...

Az ajtót hirtelen berugták, s a mint a bent lévők meglepetve arra fordultak, a Nelipics Mladen óriási alakja bontakozott ki a homályból. A zsupán, a ki megdöbbenve hökkent vissza a fegyveres hajdú láttára, hirtelen hátra ugrott és kirántotta tőrét; de még mielőtt használhatta volna, az öreg Gubecz megmagyarázta neki, hogy Kopó a fia és segitségükre jött. Erre a zsupán azonnal vissza dugta övébe a gyilkos fegyvert és gyorsan elmondta, hogy a hajdúk már egészen hatalmukba kerítették a falut és most zsákmányolnak; hogy a jobbágyok nagy része elmenekült, sokat megöltek közülök, néhányat pedig elfogtak: ezeket holnap hajnalban akarják fölakasztani a kastély előtt...

— Ezeket kell legelőbb kiszabaditani, — vágott közbe Kopó.

— Én is azt gondoltam, — felelte a zsupán, — és már van is rá tervem: hanem siessünk, nehogy a kedvező alkalmat elszalaszszuk...

— Kevesen vagyunk mi ahhoz, — szólt csüggedten az öreg Gubecz, — hogy ennyi töménytelen latorral szembe szálljunk...

— Azért csak menjünk, — türelmetlenkedett Kopó, a ki már alig várta, hogy szétüthessen a duhaj rablók közt.

— Aztán meg vagy tizenöt elszánt emberem nekem is van, — biztatta őket a zsupán.

— Menjen kigyelmed, jó apám; — szólt most közbe Márta is: — bizony-bizony az Úrnak tetsző dolog lesz, ha csak egyet is kiszabaditanak a szegény rabok közül.

A három férfi erre rögtön megindult a falú felé s útközben a zsupán elmondta tervét, melyet aztán minden részletében jól meghányatok-vetettek. Az erdő szélén elváltak; Kopó meg a zsupán jobbra fordultak, a hol egy barlangban tizenöt-húsz, jól megtermett, elszánt és fejszékkel, csákányokkal fölfegyverzett paraszt húzta meg magát. Kopó meg a zsupán kettőt közülök maguk mellé vettek s aztán a falu főutczáját megkerülve, a kertek alatt egy magányos, elhagyatott házba osontak be.

(Folytatása következik.)

REZEDA KISASSZONY.

Elbeszélés.

Irta Julien Gordon. — Angolból fordította S. A.

(Folytatás.)

VIII.

Mikor a kertbe ért, az öreg Davis a kapunál állt.

— Beszélhetnék a nagyságával egy pillanatra? — kérdezte halk, kimért hangon.

— Mi baj? — felelt ő élesen, majdnem haragosan.

— Hát az a János nem ér semmit, nagysága, kérem. Nem lehet használ venni, de semmiben. Mondom a feleségemnek: no, már a kis Tim fiúnk is jobban el tudná látni a krumplit. Nevetni való, a hogy a párisi gyepen dolgozik. Igen, nevetni való. A kutya is kinevetné érte. Nincs egy csöpp ész sem a fejében. Még kaszálni se tud becsületesen. Aztán meg olyan nyugtalan természetű, azt mondja, hogy Buenos-Ayresbe akar menni, a hol a spanyolok laknak. Hát arra gondoltam, hogy ha a nagysága megengedné, kifizetném a járandóságát, hadd menjen a holnapi hajóval.

— Jól van hát, fogadja fel, — felelt Eustis asszony.

— Felfogadjam? — álmélkodott Davis, hátralökve széles karimájú kalapját a homlokáról s elkezdte a bütykös hüvelykujjával a fejét vakarni.

Eustis asszony mindig azt erősitgette, hogy még aludni is ebben a kalapban szokott. Soha nem vette le senki előtt s illemtudásának ezt a hiányát el kellett nézni a jó öreg megbecsülhetetlen erényeiért és szolgálataiért.

— Hogy felfogadjam? Uram Isten —

— No jó, hát csapja el. Persze, hogy csapja el, ha nem válik be.

— Azt akartam mondani, nagysága, kérem, — folytatta az öreg a nép fiának sajátságos, megfontolt bőbeszédűségével, — azt akartam mondani, hogy talán a kis Tim is elvégezhetné a dolgát, most, hogy az iskolának vége van. Nem kérnék számára rendes bért; néha-néha egy-egy féldollárost, Percival úrfinak a levetett ruháit.

Tim a Davis árva unokája volt.

— Jól van, jól, — mondta Eustis asszony. — Fogadja fel Timet — s tovább futott.

Davis mérgesen dörmögött. Hosszas beszédre készült. Szeretett volna még más dolgokat is szóba hozni. A szélmalom megállott, ki kellene javittatni. Sok más tenni való is lett volna. Néhány körtefa is kiszáradt.

— Úgy látszik, a mig az úr nem jön haza, nem sokat lehet itt tenni. A nagysága zavartnak látszik és nem törődik semmivel. «Fogadja fel Timet», mondotta. Hogy én fogadjam fel a saját unokámat, a ki még csak akkora, mint Czirill úrfi. — Lenyomta kalapját a homlokára, rágyujtott a pipájára s lassan hazament a kertészházba.

A ház előtt Percival és Czirill ugrottak elő egy oszlop előtt s egyszerre elkiáltották magukat: «hó!», hogy megijesszék anyjukat, a mi nagy haszontalanság volt tőlük s ép ezért érdekes dolog. De a hatása elmaradt. A félelem elmulik az erősebb indulat hatása alatt. Percy rávetette magát anyjára, a ki majd megbotlott heves ölelésétől, míg a szelidebb természetű kis Czirill a szoknyájába kapaszkodott.

Az anyjuk indulatosan mordult rájuk.

— Takarodj, Percy, takarodj! Ilyen nagy ficzkó, mint te és úgy viseled magadat, mint egy kis gyerek. Nem szégyeled magadat? Te meg mit csinálsz a mama ruhájával, Czirill? Mondd, te vigyázatlan!

Megfogta a fiú kezét s kifejtette a ruhájából, ellökve őt magától.

— Oh, mama, ez fáj! — sirt a fiú. — Megkarmoltad a hosszú körmöddel a kezemet!

Feléje emelte kis barna ökleit, részvétet és kedveskedést várva. A mama azonban rá sem nézett, otthagyta a meghökkent fiúkat állni a tornáczon s suhogva fölszaladt a szobába.

— Jaj, de haragos a mama, — mondta Percival.

Eustis asszony hálószobájába érve, leizent a néninek és Maynardnak, hogy nem jól érzi magát s nem megy le ebédre.

Mégis félkilencz tájban előtünt magányából. Hosszú, fekete fogadó-ruha volt rajta, a mely szorosan simult testéhez s magasabbnak és impozánsabbnak mutatta a szokottnál. A mint lement a lépcsőn, találkozott a nénivel, a ki már fölfelé ment. Megállottak és néhány szót váltottak egymással.

— Nagyon éreztük a hiányodat, édesem, — mondotta az öreg hölgy.

— Most már jobban érzem magamat, — mondotta Norah. Megállott és bucsúzásul megcsókolta a néni arczát, oly kedves és nyugodt modorban, mint mindig. Keresztül ment a tornáczon s bement egy kis szobába, mely a nagyobbik fogadó-szobából nyilott s iró-szobának neveztetett. Minden kényelem megvolt itt az iráshoz, s Eustis asszony itt szokta végezni a levelezéseit. Leült a nyitott iróasztal elé, félre tolta a leveles tárczát, elővett néhány levélpapirt a keskeny polczról s elkezdett irni.

Dolph Adél lépett az ajtóba. Ide szokott jönni minden este, hogy megkérdezze Eustis asszonyt, nincs-e valami irni vagy másolni való a számára. Az ilyen munkát rendszerint átvitte a maga szobájába. Most is azért jött, mint rendesen.

— Van valami csinálni való? — kérdezte a küszöbről.

Eustis asszony letette a tollat. Nagyon lassan megfordult, halántékát jobb karjára nyugtatva. Igy ült, oldalról nézve a gyermekei nevelőnője. Végigmérte hosszasan tetőtől talpig, kiván-

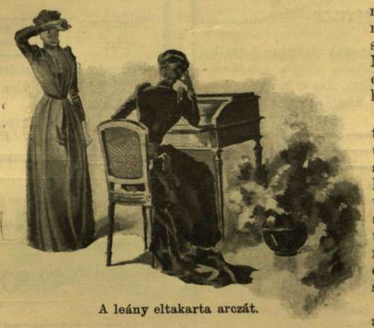

A leány eltakarta arczát.

csian, gúnyos szemmel, félrevont ajakkal — az ajka bár néma maradt, beszélni látszott, mintha szavak nem birnák kifejezni gúnyos haragját. Fölülről lefelé, alulról fölfelé jártak a leányon kutató, vizsgáló, szörnyű szemei.

— Nincs semmi, a mit ön csinálhatna nekem, — mondta, még mindig Adélon jártatva könyörtelen tekintetét.

— Miért néz így rám? — kérdezte a leány.

— Meg akartam önt ismerni teljesen, — mondotta Norah. — Úgy látszik, ezelőtt sohasem láttam önt jól, nem ismertem jól.

Adél nem felelt.

— Irok épen az atyjának, — mondta Eustis asszony. — Van valami izenni valója?

— Az apámnak? Talán valami baja van? Vagy másvalakinek odahaza? — kiáltott a leány, elfogva a rémülettől s egy-két lépéssel beljebb menve a szobába.

— Az Istenért, mondja meg, mi baj? Mi történt?

— Ne féljen, — mondta Norah nyugodtan. — Nem esett semmi baja, se neki, se másnak. Azaz, hogy — azt akarom irni neki, hogy jöjjön és vigye el önt.

— Eustis asszony, — mondotta Adél rekedten, — az apám megtört, elkeseredett ember. Azt hiszem, most már értem önt. De ő úgyis elég beteg és szerencsétlen. Oh, szegény papa! Ne mondja meg neki, akármit — akármit tud vagy vél tudni, a mi — a mi engem rosz színben tüntet fel. Ne mondja meg neki! Dobjon ki, ha akar, engem, én elmegyek, de irgalmazzon a szüleimnek.

Összekulcsolta a kezét.

— Ön kezd ékesen szóló lenni, — mondotta Norah. — Azelőtt nem gondolt «szegény szüleire», megfeledkezett róluk teljesen, vagy nem? Ma este, ott a bokrok alatt? Szabad kérdeznem, — folytatta, még mindig ugyanazzal a fanyar mosolylyal nézve a leányra, — Maynard úr és ön talán férj és feleség? Lehet, hogy ő rábeszélte önt egy titkos házasságra. Szeretném hinni, hogy igy áll a dolog.

A leány lehajtotta fejét.

— Nem? Akkor legalább remélem, ön jegyese neki s bár az ő gyöngédsége az én régi módi felfogásom szerint kissé nagyon is meleg és merész volt vőlegényi állapotához képest, mégis legalább biztosithat engem a felől, hogy megkérte önnek a kezét?

Adél fölemelte a fejét.

— Azt mondta, hogy szeret, — felelte. — Bizom benne. Nem gondoltam érdekekre.

— Roszúl választotta meg a szót, — mondta Norah kissé gyorsitott és emeltebb hangon. — Mások talán azt is mondanák, hogy durva szót választott. Ön fiatal s az én őrizetem alatt áll. Felelős vagyok magaviseleteért az atyjának. Felelős vagyok magamnak és gyermekeimnek. Meg fogja érteni, hogy nem tarthatok meg szolgálatomban egy oly leányt, a kinek magaviselete botránya volt a háztartásomnak és könnyen megronthatja cselédségemet.

— Ön kegyetlen asszony! Isten bocsásson meg önnek. Semmi joga sincs, hogy igy beszéljen velem. Eléggé megalázott és most még rám is tapos, a földre vagyok tiporva és ön még tovább is kinoz, — kiáltott a leány keserű könnyektől elfojtott hangon. A könnyek lefolytak kezeire, melyeket tehetetlenül tördelt.

— Az ember rendesen kegyetlennek tekinti azokat, a kik megzavarják a mulatságát, — mondta Norah megvető kaczagással. — De, a mint már mondtam, nem vagyok megindítható s én rám hiába vesztegeti indulatkitöréseit. Mindezekre a dolgokra előbb kellett volna gondolnia, mielőtt látványosságot rendezett az én házamban egy férfival, a ki talán kineveti önt.

A leány fölemelte vállait s egyik karjával eltakarta arczát, mint mikor egy veszedelmes ütést akar az ember elháritani. Eustis asszony az emlékezetnek azzal a világosságával, melylyel az ember a nagy lelki felindultság pillanataiban birni szokott, emlékezett rá, hogy egyszer szakasztott igy tett egy gyermek egy külvárosi utczában, mikor a részeg apja kergette. Ő akkor megállította kocsiját s jól megszidta a durva embert, megfenyegetve őt a törvény büntetésével.

— Tehát ön kémkedett utánam? — mondta a leány. — Hát akkor, ha azt hitte, hogy veszedelemben forgok, nem tudom miféle lealacsonyitás veszedelmében, miért nem kiáltott nekem, hogy megmentsen, mint a hogy minden nő megmentené a nőt?

Ezekre a szavakra Eustis asszony megrázkódott. Fölállt és hevesen becsukta az iróasztalát, ezer darabra tépve a megkezdett levelet.

— Ön szemtelen, — mondta. — De az egyre megy. Nem fogok irni az apjának, elég baja van a nélkül is. Mondhat neki olyan hazugságot, a milyet akar. Holnap reggel a kocsi az ajtó előtt lesz. Kilencz órára legyen készen. A málháit utána küldetem. A fizetését majd kiegyenliti az üzletvezető. Most menjen!

Adél az üzött vad ijedt tekintetével elsietett.

A kik Norah történetének ezt a sötét lapját olvassák — pedig még nincs is vége — vessék reá az első követ, ha valaha voltak már olyan állapotban, mikor az őrületbe hajszolja az embert a szenvedély, mely rohanó árjában az ember minden tevékenységét az ellentétek sötét tömegévé kavarja össze és a legnemesebbeknek lelkiismeretét is összetöri. Alacsony szenvedély, irgalmatlan, könyörtelen. Nem csak hogy megöli, semmivé teszi azt, a kit üldöz, hanem megtépi azt is, a kiben dúl.

Eustis asszonynak még volt tenni valója. Csöngetett.

— Mondja meg Maynard úrnak, — szólt a megjelenő inasnak, — hogy beszélni szeretnék vele. Valószinűleg a tengerparton czigarettázik. Keresse meg.

Odament az ernyős lámpához és még jobban elhomályositotta fényét. Lábújjhegyre állt s megnézte magát a kandalló feletti tükörben, lejebb igazitva homlokán egy kibomlott hajfürtöt. Ha az asszony férfival akar beszélni, mindig érdemes törődnie a külsejével. Még ha az a férfi mást szeret is, vagy ha keserű gyűlölettel gyűlöli is. Erre a jelenetre készült, mikor a hosszú, fekete ruháját vette fel, — kurta szoknyában nem lehet imponálni. Az asszonyok tanus-

kodhatnak a mellett, hogy a kínok ily óráiban is él a lélekben a számításnak ez a módja. Csak asszonyi szív értheti meg az asszonyi szívet.

Maynard bejött. Noraht a lámpa közelében ülve találta, egy verskötettel a kezében.

— Ah, ön az? Szeretnék önnel beszélni. Foglaljon helyet.

Maynard leült, fejét könnyedén hátra támasztva, de mint mindig, vigyázva arra, hogy ne túlságos fesztelenül üljön.

— Épen most nagyon kellemetlen beszédem volt azzal a hölgygyel, a kit Rezeda kisasszonynak szoktunk nevezni, — kezdette Norah, lehúnyva szempilláit.

Maynard egy kissé összerezzent.

— Talán, — folytatta az asszony, — eltalálja ön is, miről esett köztünk szó.

— Nem értek a rejtvényekhez, asszonyom.

— Nagyon kelletlen és akaratlan tanuja voltam ma egy jelenetnek — az este, — a mely megdöbbentett és elszomorított. Azért hivattam önt, hogy megkapjam a magyarázatát.

Maynard felállt és a kandallóhoz lépve egyik karját erre támasztotta, szembe nézve Norahval.

Nagyon sajnálom, hogy ki kell mondanom, különösen nagyon fiatal olvasóimnak, (ha ugyan akad ilyen olvasóm, holott ez a történet nem a nagyon fiatalok számára iratott) — tudva, hogy mennyire kínos az ifjuságnak, ha látja a hősiesség hiányát egy olyan hősben, a ki a mellett még tehetséges ember is, — meg kell vallanom, mondom, hogy Maynard ép ebben a pillanatban nemcsak hogy nagyon ijedt képet vágott, hanem csakugyan meg is volt ijedve s legjobban szerette volna, ha valami földrengés menten elsöpri őt is, Eustis asszonyt is, s ez által megszabadul a további felvilágosítások alól. Csak hogy a földrengés nagy ritkaság ezen a vidéken és sajnos, ebben a nagyon vésztjósló órában sem lépett közbe.

Nem tudva, tulajdonképen mit szóljon, himezett-hámozott.

— Azt hiszem . . . nem értem egészen . . .

— Ön teljesen ért engem. Dolph kisasszony elvesztette állását — és pedig ön miatt.

Norah fölemelte kerek szemét s hidegen tekintett Maynard aggódó arczára.

— Borzasztóan sajnálom . . . De ez szörnyűség! — mondotta Maynard s a pirulás befutotta arczát egész a hajáig.

Valóban, szörnyűség, ha az ember gyönyörteljes álmodozásából fölriasztva, egyszerre a következményekkel kerül szemtől szembe. Sajátságos, de tény, hogy Maynard rövid pályáján most került először ebbe a helyzetbe. Eddigelé derülten vitorlázott s nagyon kevés áldozatot volt kénytelen hozni. Meg volt zavarodva. Sokszor vannak így a férfiak olyankor, mikor az asszonyok megtalálják a szót és a könnyeiket. Maynard látszólag nyugodt szótlansága fokozta Norah ingerültségét. Keresett valami sértést, a mi felrázza ebből a nyugalmából.

— Igen, — mondotta, — ez szörnyűség. Szörnyűség, mert a leányt megfosztja élete fentartása egyedüli eszközétől, sőt, lehet mondani, a családját is. Meg fogja érteni, hogy az ön része ebben a szerencsétlenségben nem válik épen becsületére s hogy én mélyen fájlalom, hogy olyanra pazaroltam vendégszeretetemet, a ki ilyen galádul fizetett meg érte.

(Folytatása következik.)

!!CSÚZ!! !!KÖSZVÉNY!!

COLCHIFLOR

Dr. DEBOUT D'ESTRÉES, CONTREXEVILLE előírása szerint.

A friss colchiflor virágból készült ezen gyógyszer, capsulák alakjában kitünik pontos adagolása és tartóssága miatt. Számos megfigyelés alapján specificus szert képez CSÚZ és KÖSZVÉNY ellen. Ára 6 kor.

Főraktár: Török József gyógyszertára, Budapest, Király-utcza 12. szám és Andrássy-út 26. szám.

Rozsnyay Mátyás chininczukorkája ízletlen chininből.

Legjobb szer láz, váltó-láz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserü chinint bevenni nem képesek.

Láz ellen! Nem keserü!

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fiumei vándorgyülésén 40 arany pályadijjal jutalmazva.

Törvényesen védve

Valódi, ha minden egyes piros csomagolópapiron Rozsnyay Mátyás névaláirása olvasható.

Utánzatoktól óvakodjunk

Főraktár: Budapesten TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában, valamint minden gyógyszertárban.

Továbbá a készitőnél: Rozsnyay Mátyás gyógyszertárában, Árad, Szabadság-tér.

TANULÓK LAPJA

Előfizetési ára:

Egész évre 9 kor. 60 fill.
Fél évre 4 « 80 «
Negyed évre 2 « 40 «

Gaal Mózes, a magyar diákok legkedveltebb irója, szerkeszti. Az egyetlen magyar lap, mely a diákoknak nemes szórakoztatója és oktatója. Megjelenik minden héten 16 oldal terjedelemben. Közöl állandóan két hosszabb elbeszélést, számos ismeretterjesztő czikket. Előfizetési ára egész évre 9 kor. 60 fill. Kiadója a Franklin-Társulat (Budapest, IV. ker., Egyetem-utcza 4).

Az októberben kezdődött évfolyamra bármikor elő lehet fizetni.

Mutatványszámokat szivesen küld a kiadóhivatal.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTÖDE ÉS GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Ajánlanak mindennemü vas-, aczél- és fémöntvényeket épitkezési és gépészeti czélokra, vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló- és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.

A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, őrlőhengereket, kéregöntetü hengerekkel és malomberendézi czikkeket.

Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. Alapcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapuzsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállitó kocsikat.

Álló vagy fekvő gáz- és petroleum motorokat, egy vagy két hengerrel és mindennemü zúzógépeket.

Mechwart-féle forgó gőz- és petroleumekéket. Világításhoz vagy gépek hajtásához szükséges villamosságot bármely távolságra elvezető dynamogépeket. 9280

Városi irodánk: IV., Ferenczieki-tere 2. szám.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER legerősebb égvényes SAVANYU-KÚT

+Soványság+

Szép telt testidomok a mi keleti szépszerkezetü, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért kezesség. Orvosi rend. szerint. Saigon-ruan beszületen. Nem szédelgés. Számos köszönőlevél. Ára kartononként 2 kor. 50 fill. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással.

Hygien. Institut 9165

D. Franz Steiner & Co., Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69. Főraktár Magyarország részére Török József, gyógyszerész, Király-u. 12

Dr. GÖLIS-féle emésztő-por.

(1857 óta kereskedelmi czikk.)

Étrendi szer, kitünő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek föloldására, valamint az általános emésztésre és igy a test táplálására és erősitésére is. Naponta kétszer használva, evés után egy kávéskanálnyit téve a nyelvre s a szokásos itallal leöblitve, kedvező befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők: gyomorégés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres bántalmak, altesti pangás stb.

Ásványviz-gyógymódnál mint elő- vagy utókura vagy egyidejüleg a gyógymóddal kitünő hatást fejt ki.

Minden doboznak dr. Gölis pecsétjével és a bejegyzett védjegygyel kell lezárva lenni s mindenkor határozottan dr. Gölis-féle emésztő-por kérendő a vétel alkalmával.

Egy nagy doboz ára 2 kor. 52 fill., kis doboz 1 kor. 68 fill.

Dr. Gölis-féle egyetemes emésztő-por központi szétküldése

Bécs, I., Stefansplatz 6. (Swettlhof.)

Főraktár: Török József gyógyszertára Budapest, Király-utcza 12 és Andrássy-út 26. szám.

MAGYARHON ELSŐ LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE

BRAUSWETTER JÁNOS

SZEGEDEN

CS. ÉS KIR. KIZÁRÓLAGOSAN SZAB. KRONOMETER- és MŰ-ÓRÁS FELTALÁLÓJA A REMONTOIR INGAÓRÁKNAK STB. STB.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL KÉSZPÉNZÉRT, VALAMINT RÉSZLETFIZETÉSRE

JAVITÁSOK 5 ÉVI JÓTÁLLÁS MELLETT.

Saját gyártmányu rugóhullusztrátióval ingyen és bérmentve.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

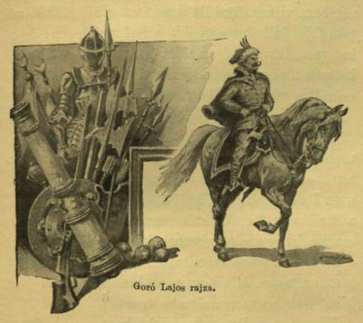

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenbatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

Az öreg Gubecz ellenben, egészen fegyvertelenül, — még csak bot sem volt nála, — egyenesen a garázdálkodó hajdú-csapatnak tartott, mely a templomban ütötte föl főhadiszállását. Mihelyt megpillantották, az egyik pribék azonnal kivont karddal rohant rá, hogy leüsse, de az öreg, magasra föltartva mind a két kezét, már messziről elébe kiáltott:

— A hadnagy uramat keresem . . . ime, fegyvertelenül jöttem ti közétek . . . nem Patóczi Farkas-e a neve ő kigyelmének?

— És mi dolgod lenne tenéked, paraszt, hadnagy uram ő kigyelmével?

— Valami titkos szavam volna vele . . . menjen kigyelmed és mondja meg neki; bizonyomra, hogy nem bánja meg.

— Vigyen el az ördög! — dörmögött a hajdú magában. — Ez a vén róka maga hozza bőrét a vásárra: egy gyertyával több lesz a holnapi mulatságon.

— No csak gyere, — mondta aztán hangosan; — gyere velem, paraszt!

S megfogva az öreget a vállánál, durván lökdöste maga előtt, be a templomba, a hová a rablott prédát halomba hordták. Ott volt az a húsz-huszonöt szerencsétlen ember is, a kit az éjszakai orvtámadásban rabszíjra fűztek; az öreg Gubecz elszorult szívvel ismerte föl köztük a papot, a kinek fejére épen akkor nagyot ütött az egyik hajdú.

— No hát ott van Patóczi uram, — mondta a hajdú és rámutatott arra, a ki épen a papot verte; — ahún oktatja móresre a papokat, — tette hozzá röhögve.

Az öreg Gubecz alázatosan odasompolygott a dühös latorhoz, a ki az első pillanatban majd hogy elevenen föl nem falta, de aztán mindjárt lecsöndesült az első szavakra, miket az öreg a fülébe súgott; marczona arcza nyájasabb lett, elkezdtek suttogni, s mikor már jó darabig ilyen halk szóval beszélgettek, a hadnagy végre maga mellé vette négy zsoldosát és velük együtt, az öreg Gubecz vezetése mellett, megindult a felé a ház felé, a melybe Kopó és a társai már előre elrejtőztek.

— Azt mondod, paraszt, hogy több lesz, mint háromszáz arany forint? — kérdezte a hadnagy halkan az öreg Gubecztől, a kivel nyolcz-tíz lépésnyire megelőzte a négy hajdút.

— Bizonyosan több lesz; ott vannak a templomi edények, valamennyi tiszta színezüstből: no meg a papnak egész kis vagyonkája is, a mit húsz esztendő alatt összekuporgatott.

— Hát a pap háza nem az ott a templom aljában? — kérdezte a hadnagy.

— Ez, a hová megyünk, sógorá; a kincs ebben a házban van.

— Vigye a manó! de hogy nem találták meg az embereim? Pedig ugyan fölprédálták az egész falut.

— No erre bezzeg nem akadtak volna rá soha; hát nem mondtam, hogy hol van?

Ez alatt oda értek ahhoz a házhoz; kivül, belül és köröskörül minden csöndes és néma volt. Az öreg Gubecz rámutatott és azt mondta:

— Ez az itt.

— Te, Lukács, meg te is, Kánya, — fordult a hadnagy kiséröihez, — itt kint maradtok és vigyáztok, hogy senki innen nálam nélkül ki ne jöjjön; ha pedig kiáltanék, rögtön üssetek zajt, hogy a segedelem idejében ide érjen, ha kell.

Goró Lajos rajza.

— Ötven lándzsa utánam!

Ti, többiek pedig, — intett a másik kettőnek, — velem jöttök.

— Mondja hát kigyelmed, — szólt most közbe az öreg Gubecz, olyan hangosan, hogy a hajdúk is mind hallották: — tehát megigéri, hogy valamennyi rabot, a kiket elfogott közülünk, szabadon bocsájtja?

— Megigérem neked és szabadon is bocsájtom, csak a papot nem, mert annyira teleprédikálta a fejemet, hogy meg akarom próbálni: hahogy úgy jár-e a szája majd akkor is, ha felköttetem.

— Nem, nem! — akadékoskodott az öreg Gubecz; — kigyelmed azt igérte, hogy mindnyáját elereszti: ereszsze el hát a papot is.

— No, nem bánom: hát hadd menjen el az a kutya pap is: csak a kincs ne legyen kevesebb, mint a hogyan mondtad!

A két hajdú, kit a hadnagy erre rendelt, kivül maradt a kapú előtt. Patóczi uram, az öreg Gubecz, meg a másik két pribék pedig beléptek a házba, fölmentek néhány rozoga falépcsőn s ekkor szűk folyosóra jutottak, melynek a végében ajtócska volt.

— Ha talán azt akarja kigyelmed, hogy én is vele menjek, — szólt az öreg Gubecz a hadnagynak, — megmutatnám a helyet.

— Ah, gazember! — felelt a hadnagy, — bizonyosan valami roszban töröd a fejedet. Csak maradj ott, a hol vagy: jó helyen leszel . . . Fiúk! — fordult a két hajdúhoz, — úgy vigyázzatok rá, mint a szemetek fényére: nehogy megszökjék, mielőtt én visszajövök.

A két pribék azonnal közre fogta az öreget, a ki egy pillanatig sem ellenkezett, hanem, mialatt a hadnagy megindult a kis ajtócska felé, látszólag nyugodtan mondta:

— Különben meg sem tévedhet kigyelmed: a mint lemegy, jobbra fordul s a negyedik hordó alatt megtalálja, a fal tövében.

— Jól van, jól; nem felejtettem el.

— De azért talán mégis jó volna, ha kigyelmeddel mennék, — ajánlkozott az öreg.

— Mondtam már, hogy nem kell! — riadt rá durván a hadnagy.

Ezek voltak utolsó szavai s mire kimondta, már be is rúgta a kis ajtócskát, melyen át eltünt. Hallani lehetett czammogó, tétova lépéseinek zaját, a mint lefelé ment a lépcsőn; a lámpás fénysugara, melyet még a folyosón meggyújtott, lassanként egészen eltünt. Aztán pár pillanatnyi csend következett; majd, egészen alulról, a pincze mélyéből, tompa zuhanás zaja hallatszott, mintha valami nehéz test esett volna le a földre: aztán minden nesz ismét elcsöndesült.

Az öreg Gubecz egész testében remegett; szíve oly hangosan vert, hogy szinte attól tartott, hogy a két lator ott mellette minden dobbanását meghallhatja. Szerencsére a kis folyosóban nagyon sötét volt, mert a hadnagy az egyetlen lámpást magával vitte s így a két hajdú nem láthatta az öreg Gubecz révedező szemeit, sápadt, kuszált arczvonásait.

— Mi volt ez a nagy zuhanás? — tünődött a két hajdú egymás közt. — Talán megbotlott a hadnagy . . . talán fölemelt valamit és leejtette . . . vagy talán törbe csalták . . . rajt ütöttek? . . . Menjünk, nézzük meg! . . .

— Menjünk . . . — és már megindúltak, de az egyik hirtelen tétován megállt.

— De még se menjünk, — szólt habozva; — te is hallottad, mikor azt mondta, hogy itt várjuk meg, s tudod, hogy nem szereti, ha . . .

— Igazad van, — felelte a másik; — különben is a kezünkben van ez a paraszt . . .

Mialatt így töprenkedtek, a kint még lángban égő falunak vérvörösen beszürődő gyér világosságánál meglátták, hogy Patóczi uram alakja ismét megjelent abban a kis ajtócskában, a melyben eltünt az imént. A hadnagy nem szólt, csak intett az öreg Gubecznek, a ki rögtön hozzá sietett; gyorsan pár suttogó szót váltottak, s végül az öreg, olyan hangosan, hogy a két őrt álló hajdú is meghallhatta, ezt mondta:

— Igy tehát kigyelmed is vallja, hogy igazat mondtam; most már kigyelmeden a sor, hogy szavának álljon és elbocsássa a rabokat.

Ezzel mindnyájan kijöttek a házból, maguk mellé vették a kivül maradt két hajdút is és valamennyien együtt megindúltak a templom felé. Útközben a hadnagy meg az öreg Gubecz kissé hátra maradtak és halkan beszélgettek. Majd, mikor már oda értek, a hol az utcza kitorkollott a piaczra, az öreg Gubecz megállította a négy hajdút:

— Hallják-e kigyelmetek! A vitéz hadnagy

Budapesti villamos városi vasut részvénytársaság.

HIRDETMÉNY.

A budapesti villamos városi vasut részvénytársaság t. cz. részvényesei **az 1902. évi március 20-án d. e. 11 órakor** a társaság helyiségeiben VII., Kertész-uteza 10. sz. a. tartandó

XI-ik rendes közgyülésre

ezennel tisztelettel meghivatnak.

Napirend:

1. Az igazgatóság évi jelentése és az abban foglalt inditványok.
2. Az 1901. üzleti év mérlegének és zárszámadásának előterjesztése.
3. A felügyelő-bizottság jelentése és a fölmentvény megadása iránti inditvány.
4. A nyereség felosztására vonatkozó javaslat.
5. Az alapszabályszerüleg kilépő igazgatók helyeinek betöltése iránti intézkedés.

A részvények letehetők f. évi március hó 12-ig bezárólag az Angol-osztrák bank budapesti fiókintézeténél, V., Fürdő-uteza 6. sz. a. **Az igazgatóság.**

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
TERMÉSZETES
SAVANYU-KUT

Legjobb és leghirnevesebb pipere hölgypor: a
La VELOUTINE
Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

+Soványság+

Szép teli testidomok a mi keleti erőporunktól, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 5—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért kezesség. Orvosi rend. szerint. Sajgoranbecstiltotes. Nem szódalgás. Számos köszönőlevél. Ára kartononként 2 kor. 50 fill. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással.
Hygien. Institut 9155
D. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69.
Főraktár Magyarország részére Török József, gyógyszerész, Király-u. 12

TANULÓK LAPJA

Előfizetési ára:

Egész évre	9 kor.	60 fill.
Fél évre	4 «	80 «
Negyed évre	2 «	40 «

Gaal Mózes, a magyar diákok legkedveltebb irója, szerkeszti. Az egyetlen magyar lap, mely a diákoknak nemes szórakoztatója és oktatója. Megjelenik minden héten 16 oldal terjedelemben. Közöl állandóan két hosszabb elbeszélést, számos ismeretterjesztő czikket. Előfizetési ára egész évre **9 kor. 60 fill.** Kiadója a **Franklin-Társulat** (Budapest, IV. ker., Egyetem-uteza 4).

Az októberben kezdődött évfolyamra bármikor elő lehet fizetni.

Mutatványszámokat szivesen küld a kiadóhivatal.

Mirtus-crème

bőrfinomító, szépítő, üditő Zsirtalan és ártalmatlan **arc- és kéz-crème,** eltávolit minden **bőrhibát, szeplőt, bőrhámlást, pattanást.** Kis tég. 1 kor. nagy tég. 2 kor.

3 kiállitási kitüntetés.

hozzá a Pulcheradin-szappan 80 fill., poudre 1 kor.

Készíti, szétküldi az
„Apostol" gyógyszertár,
Budapest,
József-körön 64/c. sz.
Baross-utcza közelében.

Feeolin használata előtt — Feeolin használata után

Millió hölgy
használja a
Feeolin-t.

Kérdezze csak háziorvosát, hogy a „Feeolin" nem-e a legjobb cosmeticai szer a kézmek, hajnak és fogaknak? A legtisztátalanabb arcz és a legcsunyább kezek előkelő, üde finomságot és alakot nyer a **„Feeolin"** használata által. A **„Feeolin"** egy 42 legnemesebb és legfrissebb növényből előállitott szappan. 9001
Jótállunk tovább, hogy az **arcz redői és ránczai, bőrtáki** (Mitesser) és **arcpörsenések** (Wimmerli) stb. a **„Feeolin"** használata által nyomtalanul eltünnek. A **„Feeolin"** a legjobb hajtisztitó, hajápoló és hajszépitőszer, megakadályozza a hajkihullást, a megkopaszodást és a fejbetegségektől megóv. A **„Feeolin"** egyben a legtermészetesebb és legjobb fogtisztitószer. A ki a **„Feeolin"-t** állandóan szappan helyett használja, fiatal és szép marad.
Kötelezzük magunkat a **pénz azonnali visszaadására,** ha a **„Feeolin"** használata nem sikeres. **Egy drb ára: 1 kor., 3 drb 2.50 kor., 6 drb 4 kor., 12 drb 7 kor. Egy drb utáni porto 20 fillér, 3 darbon felüli 60 fillér. Utánvéttel 60 fill.-rel több. Megrendelhető FEITH, M.** Főraktárban, Bécs, VII., Mariahilferstr. 38.
Raktár Budapesten:
Petrovics Miklós drogusta IV., Bécsi-utcza 2.

Utánnyomás tilos.

Közlések Lovacrin-ról!

Fordítási jog minden nyelvre fentartva.

Egy kiváló szer kopaszság hajhullás, korpa stb. ellen.

Irta dr. Kulszyczki A., Bécs.

Csak kevés Dermatosok (bőrbetegségek) léteznek, a melyek gyógyitása oly nehezek, oly hozzáférhetetlenek, mint az Alopecia-ek (kopaszság). Azt hiszszük, nem tévedünk, ha azt állitjuk, hogy majdnem minden orvos azon nézetben van, hogy az Alopecia (kopaszság) gyógyithatlan és hogyha 6 egy Effluvium capillorum (hajhullás)-ban szenvedő betegnek egyikét az ezen betegség ellen ajánlott szerekuek előir, ez csak aliquid fiat, hogy valami történjen, teszi. Mi is ezen véleményben voltunk, mert nehány Alopeciákat kellett véletlenségből gyógykezelnünk és daczára, hogy az egész therapeutikus tudományomat kimeritettem. Status idem (átváltozatlanul) kellett megállapitani.

Ezen tényállás engem annyival is inkább megkeseritett, mivel nehány betegembez személyes érdeklődés füzött és látnom kellett, hogy például egy még fiatal nőbetegemnél az Alopecia areata minél nagyobb dimenziókat vesz. Barátu oldalról, amerikai irók által ajánlott Lovacrinra figyelmertetve, elhatároztam azt megkisérleni csak azért, mivel tekintettel, hogy ezen vegykészitmény csak növényanyagokból áll, én feltételezhettem, hogy az legalább nem idéz elő Dermatidákat (bőrkiütéseket) vagy Intoxicatiokat. Mily nagy volt a megelepetésem, a mikor az első Alopecia areataval szenvedő betegnél — a beteg hely átmérője három cm. volt— a mit én Lovacrinnal gyógykezeltem, már két heti használat után észrevehettem, hogy a kopasz fejbőrön haj kezd mutatkozni.

Megvallom, hogy ezen tény rám azon benyomást tette, mintha hallottam volna, hogy például egy Mammacarcinom (mellmirigyek) rögtönözve gyógyittatott volna. Daczára, hogy a haj növését a beteg helyen tisztán észlelhettem, mégis hitetlenül álltam ezen határozott tény előtt, mig további két hét mulva Lovacrinnal való kezelés mellett az annyira előrehaladt, hogy az uj haj csak kevesebb Pigmentrozással (szinezet) elütött a körül levő hajaktól. Ezen eredmény által felbátoritva, több különböző eredetü Alopeciát, különböző terjedelemmel, egész teljes kopaszságig, valamint több esetekben Seborrhoe-t (korpakeletkezés) Effluvium capillorum-mal (hajhullás) összekötve, Lovacrin-nal részint egyedül, részint kollegákkal — összesen 10 esetben — gyógykezeltem és elértem teljes gyógyulást. A gyógyitási idő átlag két három hónapig tartott.

Enyhe vörösödés és pikkelyezes mellett a Follikákban kis hegyes hajacskák jelentek meg, melyeknek növése napról-napra észlelhető volt, mig a kopasz hely dus hajjal boritva lett.

A fent emlitett kevesebb pigmentrozás, folytatólagos kezelés mellett, rendes hajszinné vált. Különösen hangsulyozni kell, hogy összes betegeimnél a Lovacrin kezelés előtt hosszabb időn át a legkülönbözőbb szerek a legesekélyebb eredmény nélkül használtattak. Hogy én Seborrhoe-nál (pikkelyképződés) csak előnyös eredményekct értem el, az eddig elmondottak után természetes. A különleges tünemények gyorsan eltüntek, az Effluvium megszünt és rövid idő után a etatus quo helyre lett állitva. Összegezem: A Lovacrin-ban egy specificumunk van minden hajhullással összekötött Dermatosok ellen. Indikálónak tartom Seborrhoe, Alopecia furfuracea (pikkelyképződés, kopaszságnál), melyeknek alakja krónikus Seborrhoe, a Alopecia praematura symptomatica-nál (korai hajhullás, Alopecia areata stb.-nél. Hogy mennyiben befolyásolja a Lovacrin az Alopecia más formáit, különösen az Alopecia syphilitica-t azt nem határozhatom meg, azt hiszem azonban, hogy az alapbetegség gyógykezelése mellett, benne egy kitünő Adjuvans-t találunk. A betegtörténetekből, melyek nagyobbreszt egyenlők, végül csak kettőt a melyeket találomra kiválasztottam, bővebben ismertetek:

A. Fanny hivatalnok neje, 34 éves, több év óta pikkelyképződésben szenved. Nehány hónap óta észreveszi, hogy főleg fésülés alkalmával a haj csomóként kihull.

Stat. praesens. 1901 okt. 15. A hajjal boritott fejbőr egész terjedelmében pikkelyekkel sürítve, csak nehezen alapjából elválható. A haj nagyon ritkitva, főleg a fejtetőn.

Therapia: Lovacrin. 1901 okt. 21. Pikkelyképződés sokkal kevesebb. Beteg önként mondja, hogy a hajhullás a fésülésnél sokkal kevesebb. A vizsgálat mutatja, hogy a haj gyengébb huzásnak tényleg már nem enged annyira, mint azelőtt.

Október 27. Pikkelyképződés és hajhullás egészen megszünt.

November 5. A fent emlitett kopasz helyek 4—5 cm. hosszu barna hajacskákkal fedve.

November 27. Beteg már egyenlő dus hajat mutat. Az uj hajnak, mint emlitve volt, barna szinezete rendes hajszinné vált.

B. T. 34 éves hivatalnok panaszkodik, hogy néhány év óta haja fokozatosan kihull.

Stat. praesens. 1901 október 18. A fejbőr számos pikkelyekkel fedve a homlok és fejtető tájékán a haj nagyon ritkitva, a középső fejtetőn kis kéztányérnyi nagyságu teljesen kopasz hely.

Therapia: Lovacrin. Okt. 25. Fejbőr tiszta, pikkelyképződés megszünt. Hajhullás kevesebb.

Nov. 2. A ritkitott és kopasz helyeken a fallikulusokon kis hajacskák észlelhetők. — November 10. A haj a kopasz helyeken lényegesen nőtt; a többi szoros; a bőr mérsékelt Desquamatioja.

Deczember 1. Az összes kopasz helyek rendes, természetes szinü, hosszu hajjal fedve.

Nincs mentség többé pikkely, hajhullás vagy kopaszságnál, amint azt a fentebbi rajz mutatja.

A sok elismerő levél néhánya:

Hohenzollern herczegnő ő fensége: Kérek még 3 palaczk **Lovacrint.**

Metzke Márta épitész neje Krojanko (Németország): Nagyon meg voltam elégedve a palaczk **Lovacrin**-nal és általa azonnal uj haj keletkezett.

Zichy Edine grófnő Zichyfalva: Legyen szives ide még 6, és Creneville grófnénak egy palaczk **Lovacrin**-t küldeni.

Pollák Lina asszony Laibachban: Miután a **Lovacrin** eredményével nagyon meg vagyok elégedve, kérek azonnal még 1 palaczkot küldeni.

Löser Ida asszony Bodenbachban: Legyen szives még 1 palaczk **Lovacrin**-t küldeni; ezen szer nagyon beválik.

Schüller J. tanár Bécsben ir: Sok éven át volt kopasz fejem és nehány hó előtt megkezdtem a **Lovacrin**-t használni. Most a fejbőrőm teljesen hajjal van fedve. A mi sok orvosnak nem sikerült, azt a **Lovacrin** végezte.

Neumann E. ur Baselben. Miután sok más szer eredménytelenül maradt, a **Lovacrin**-nak valóságos csodahatása volt. Egy kopasz hely, mely évek óta kopasz volt, uj hajjal szépen be lett fedve.

Szénási R. asszony Budapesten. Évek óta szenvedek hajhullásban. Mióta **Lovacrin**-ját használom, hajaim már nem hullnak és hajam utána nő.

Jellinek Emil gazdász ur, Nagy-Vázsony Magyarorsz. Legyen szives ezen tényleg radikális szerből még egy palaczkot küldeni. Az első csodás hatást tett.

Ehrlich József ur Jablanitz (Csehország). Egy betegség után elvesztettem tökéletesen hajamat és **Lovacrin**-jának 3 palaczk használata után elértem az azelőtti dús hajamat.

Liebold Elfriede asszony Langenbruckban Drezda mellett, Thalysia villa: Nagyon meg vagyok elégedve **Lovacrin**-jával, daczára, hogy csak egy pár nap óta használom.

Atschkoheimi Schmidt Clementina asszony cs. és kir. őrnagy neje **Baden** Bécs mellett. Kérek azonnal még 6 palaczk **Lovacrin**-t, miután ismerőseimnek egy-egy palaczkot átengedtem.

Drónay M. ur Pécs, Magyarország: Miután a **Lovacrin** eredményével meg vagyok elégedve, kérek azonnal még 3 palaczkot küldeni.

Kammel Florentin cs. k. kerületi őrmester neje Vöcklabruck (Felső-Austria). Az október hóban küldött palaczkkal nagyon meg vagyok elégedve és folytatni fogom ezen jó szer használatát.

Drogomirovits Milan Jajcében (Bosnia): Kérek még három palaczk **Lovacrin**-t, miután vele tényleg jó eredményt elértem.

Vértesi Istvánné asszony Budapesten: M. á. v. laktelepe 51. A küldött **Lovacrin** nagyon jól bevált és ajánlani fogom ismerőseimnek. Az első palaczk használata után a hajhullás teljesen megszünt és uj hajak növése kezdődik.

A Lovacrin a hajat sürüvé teszi, megátolja a pikkelyeket, vart, fejpörsényt és minden hajat nehézre, hosszura és selyemfényüvé teszi. Korán megőszült haj festés nélkül visszakapja eredeti szinét. Lovacrin által a hajnyőszir nagyon kitünő módon megerősittetik. A fiatal haj csodálatos módon keletkezik és nő. Kis leánykák, a kiknek haja rövid és tátszólag életlen, anyjuk el lesznek ragadtatva ezen csodálatos szer hatásától. Midőn ezen szer arra van hivatva, hogy idősebb egyéneknél a pikkelyeket, a hajhullást, a kopaszságot eltávolitja és megtartója, minden anyának fontos tudni, hogy létezik egy szer, mely kis kedveseinek pompás hajfürtöket szerez.

Lovacrin kapható 5 koronás nagy palaczkokban, 3 palaczk 12 kor. 6 palaczk 20 kor. — A szétküldés postai utánvéttel vagy a pénz előzetes beküldése ellen történik. Megbizások az európai raktárhoz czimezendők:

M. Feith, Bécs, VII., Mariahilferstrasse 38. Raktár Budapest részére: Petrovics Miklós drogueriájában. Bécsi-utcza 2.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

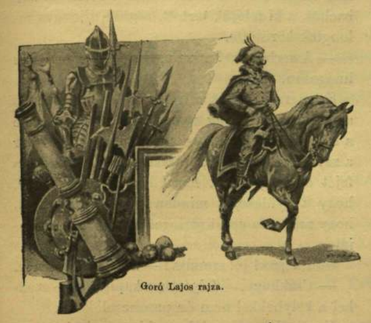

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

V.

Zágrábtól alig két óra járásra, a Száva egy kis szigetén volt a podgorczei kolostor, melyet ájtatos alapitója a szent Orsolyáról nevezett szüzek rendje számára emelt. A termékeny kis sziget területe alig volt nagyobb három-négy holdnál; roppant kanadák árnyazzák be a partot köröskörül, mintha ültetőjük védő bástyát akart volna állitani a kolostor és a külső világ közé, hogy megóvja az Istennek tetsző dolgokat a földi hivalkodás kisértései ellen. A szigetet négy oszlopra épitett ives kőhid kötötte össze a Zágráb felé eső parttal, mely közelebb is volt hozzá, mint a másik.

A hidfő előtt hatalmas, faragott kövekből épült őrtorony emelkedett s a szigetre csak ennek a kapuján és alagútján át lehetett bejutni. Ez az őrtorony azonban nem csupán a hidfő bejárását védte; szükség volt rá azért is, hogy őrsége elriaszsza és távoltartsa az országszerte vakmerőn garázdálkodó martalóczokat, a kik előtt azokban a szomorú időkben, nem volt szent semmi: sem az Isten háza, sem az ő szolgái, sem pedig ezeknek a vagyona.

A torony kapitánya, Schwarzenbach Kázmér, a ki ötven-hatvan, jobbára német zsoldost tartott szolgálatában, olyan honfiusitott német főnemes volt, a minőket Miksa király, politikai czélzatból, gyakran erőszakolt rá hazánkra, hogy oszlopokat teremtsen bennük az idegen uralomnak. A lovag régi stiriai családból sarjadt, mely azonban az idők folyamán annyira elszegényedett, hogy neki már csak az ősi kardot és fényes nevet hagyhatta örökségbe. Nemes lelkű, eszes, bátor férfiú volt, a kit szép nővése, udvarias modora, tetszetős külseje és szerénysége miatt mindenütt kedveltek. Egyébként a német lovagrend tagja volt, de épen nem hasonlitott a rendnek akkor már elpuhult, hadakozástól elszokott, világi élvezetekbe merült többi lovagjaihoz. Ellenkezőleg, erős kezű, bátor, kötelességtudó katona volt, a ki nem csak a kolostort védte meg a külső támadások ellen, hanem szigorú fegyelmet tartott zsoldosai közt is, hogy azok se garázdálkodjanak a védelmükre bizott vidéken.

Magát a kolostort szintén magas, erős falak vették körül, melyek összefüggtek a toronynyal és minden oldalról körülfogták a hatalmas, várhoz hasonló épületet. Több, mint harmincz lépcső vezetett a kertből egy széles verandára, mely egészen a földig tömör, faragott kövekből épült. A verandára nyilt a kolostor egyetlen kapuja: két szárnyú, magas, erős tölgyfaajtó, úgy megpántolva és megvasalva, hogy könnyen kiállhatott volna hosszabb ostromot is.

Ennek a kolostornak az apátnője Tahy Borbála fejedelemasszony volt s az ő gondjain nevelkedett a fiatal Ágnes, Migazzi kapitány jövendőbeli felesége. Tahy Ágnes minden tekintetben az anyjára ütött; olyan volt, mint a nyiló virág, mely teljes pompában tárja ki kelyhét a harmatos hajnal első sugarai előtt. Szelid arczán, mosolygó szemeiben az élet viharaival még nem ismerős, boldog kedély ártatlan öröme tükröződött: s az a rejtélyes villanás, mely néhanéha ragyogóbbá tette szende vonásait, csak öntudatlan sejtése volt a szivében még szunnyadó érzelmeknek. Nyájas modora, tartózkodó szerénysége, vele született szivjósága és lelki nemessége miatt kedvencze volt az egész kolostornak, a hol mindenki csak a «*szőke csuda*» néven szólitotta, mivel ragyogó aranyhaja volt; a szent életü kedves testvérek pedig nagyon megszerették a viruló szép leányt, a ki földézte bennük rég elfeledett ifjuságuk emlékeit, meg azt a tarka, mozgalmas világi életet is, melynek örömeiről és hivalkodásairól ők maguk már lemondottak.

Goró Lajos rajza.

A lázadók éjjeli tivornyája a podgorczei kolostor falai körül.

Az alatt az idő alatt, mit Tahy Ágnes a podgorczei kolostorban töltött, természetesen igen gyakran érintkezett a német kapitánynyal. Kezdetben csak a véletlen hozta össze őket, később önkénytelenül is keresték a találkozást s végre annyira megkedvelték egymás társaságát, hogy a mindennapi együttlét rendes megszokássá vált köztük.

Az ilyen bizalmasabb viszony férfi és nő közt nem volt ritkaság azokban az időkben. Habár az asszony nem katonáskodott, a kor társadalma mégis belevonta, belekényszeritette a nőt is a férfiak környezetébe, hogy megedzze szivét, aczélozza jellemét a fegyverek zajához szokott durva férfi társaságban: mert az ilyen edzett szivre, erős jellemre a nőnek is, — sőt neki talán még jobban, — szüksége volt három-száz évvel ezelőtt. Lehet az is, hogy épen azok az érintkezési pontok és hasonló vonások, melyek Ágnes meg Schwarzenbach kedélyvilágában és jellemében nyilatkoztak, hozták őket közelebb egymáshoz; de, bármennyire bizalmas és gyakori volt is köztük az érintkezés, egyik sem kutatta azoknak az érzelmeknek a természetét, melyek azt előidézték, vagy fönntartották s maga a viszony sem fejlődött soha túl a barátság korlátain.

Ágnes jól tudta, hogy huszadik évében Migazzi neje lesz, s bár a *horvát parasztot*, — a ki később a *mészáros Szuhayval* együtt szomorú nevezetességre vergődött hazánk történetében, — csak alig ismerte, nem is gondolt arra, hogy ez másként lehessen. Atyja akarta, hogy igy történjék; Ágnes, jól tudván, hogy úgy is hiába szegülne ellene atyja akaratának, lassankint beletörődött a jövőbe. Viszont Schwarzenbach, mint a német lovagrend tagja, a nősülésre nem is gondolhatott: de, még ha forgatott volna is ilyen terveket agyában, aligha emelte volna szemeit a gazdag és hatalmas Tahy Ágnesre: még pedig nem csak azért, mivel ő maga szegény volt, hanem azért sem, mert mint nem régen honfiusitott idegennek, sem rokonai, sem pártfogói nem voltak új hazájában.

A kolostor békés lakóihoz még jó formán el sem igen jutott a petrovinai kettős zendülés hire, mikor már a Száva és a Kulpa közti egész terület fegyverre kelt. Ez a nagy kiterjedésü vidék egészen a Tahy-családot uralta; igy történt tehát, hogy Ferencz úr jobbágyainak példáján fölbuzdulva, a kegyetlenül sanyargatott parasztok a Tahy-család összes birtokain fölázadtak és Gubecz Máté mellé álltak. Ez pedig egyenesen Zágráb ellen vezette fegyveres jobbágyait és legelőször is az Orsolya-szüzek kis szigetét akarta hatalmába keriteni, mivel ez a sziget már a fekvése miatt is olyan volt, mint egy megerősitett vár s azonfölül fontos pont volt Zágráb esetleges vivásában is. Az apátnő, Schwarzenbach ösztönzésére, a ki jól tudta, hogy csekély számú őrségével egy napig sem tarthatná magát a sok ezerre rugó vad hordával szemben, a jobbágyok közeledésének hirére rögtön beizent Zágrábba, hogy adjanak neki védelmet.

De Zágrábban magában sem volt katonaság; alig ezer főnyi őrsége még arra is kevés lett volna, hogy a várost megvédje, ha esetleg a jobbágyoknak kedvük kerekednék Zágráb fölprédálására. Igaz ugyan, hogy Tahy István úr megigérte, hogy az egész ivanicsi várőrséget elküldi a fenyegetett vidék oltalmára, de Migazzi nem tartotta tanácsosnak útnak indúlni alig kétezer emberrel, olyan vidéken, a melyet több, mint tizszeres elkeseredett ellenség tartott megszállva.

A horvát urak, mivel már több hete a királyhoz fordultak, hogy küldje le hadait a zendülés vérbefojtására, napról-napra várták a fölmentő sereg megjelenését: de e helyett csak Fehérkövy István veszprémi püspök érkezett meg, a kit a király azért küldött, hogy lecsöndesitse a fölázadt szelléreket és rávegye őket, hogy ügyüket a horvát-szlavon tartomány-gyülés elé vigyék.

Ez ugyan sovány segitség volt s a zágrábi urak keservesen zúgolódtak is miatta. De, mivel jobbat úgy sem tehettek, elfogadták a püspök

közbenjárását, sőt nógatták is, hogy menjen a jobbágyok elé, a kik már alig voltak két napi járóra Zágrábtól és egyre közeledtek. Az ősz püspök azonnal meg is indúlt a zendülők elébe, de csak a podgorczei kolostorig juthatott. Azt hitte, hogy a fölkelők még a Száván túl vannak s épen azt akarta megakadályozni, hogy ne is keljenek át a folyón; mire azonban a podgorczei révhez érkezett, megdöbbenve látta, hogy a parasztok hordái ugyan még a Száva tulsó partján vannak, de már nagyban készülődnek az átkelésre.

A püspök tehát beszorúlt a podgorczei kolostorba, melyet a jobbágyok, noha nem ellenséges szándékkal, vagy fosztogatási vágyból, csakhamar egészen körülfogtak. Hogy az erőszakos foglalásnak elejét vegye, és hogy mindjárt le is kenyerezze a jobbágyokat, Fehérkövy követeket küldött hozzájuk s ezek által *meghivatta fő embereiket «békélletö lakomára és felebaráti tandcskozásra»*. A követséget Kopó meg a zsupán fogadták s azzal küldték vissza, hogy a lakomára elmennek ugyan, de mindnyájan: mert ők valamennyien egyformák és közöttük nincsenek főemberek, vagy kiváltságos urak.

A szaván fogott főpap nem nagyon örült ennek a feleletnek, de még kevésbbé vette azt jó néven a fejedelem-asszony, a kinek már az sem volt ínyére, hogy szivesen kell látnia a jobbágyok fökolomposait, a kik az ő tulajdon testvérbátyja ellen lázadtak föl. De a jobbágyok sokan voltak, Schwarzenbach zsoldosai meg kevesen: legokosabb volt tehát látszólag szivesen fogadni a jobbágyokat és örülni a veszedelemnek, a mely elől kitérni már ugy sem lehetett.

A fökolomposok, a kik sisakot és páncélinget viseltek, a kolostorral szemben, léczekből meg deszkákból összerótt és vadszőlővel befutott tágas helyiségben telepedtek le, míg a nagy tömeg zagyva tarkaságban heverészett, mulatott a százados fák alatt, melyek hátterében a roppant arányú kolostor, számos melléképületével, látszott.

Mindenféle korú, nemzetiségű, vallású gyülevész csőcselék verődött itt össze: magyarok, ráczok, uszkókok, horvátok, dalmátok, olaszok, szökevény hajdúk és zsoldosok, meg renegát törökök. Egy részök végignyujtózva hevert a gyöpön, vagy guggolva falatozott az elibük tett bográcsból; mások, kényelmesen hasra feküdve nyúltak a húsdarabokért, s könyökeiket a földre támasztva, fogaikkal tépték a húst, mint az oroszlán szokta, mikor a zsákmányát fölkonczolja. Sokan a fákhoz támaszkodva pihentek, bámulták a többieket, vagy türelmetlenül várakoztak, *míg rájuk* kerül a sor. Legsürűbb csoportokban ácsorogtak a kert közepén, a hol, magasra csapó lángok mellett, egész ökröket sütöttek nyárson.

Mindenkinek jó kedve volt. Az öröm, hogy végre-valahára tetszésük szerint kitombolhatják magukat, valamennyiük szeméből olvasható volt és néhányan már hangos dalolásba is fogtak. Lassankint beesteledett és a dorbézolás nem sokára már a szurokfenyő fáklyák magasra lobogó, vérvörös lángja mellett folyt tovább. A sisakok, páncélok és paizsok csillogva tükrözték vissza a kisérteties fényt, s a már különben is fölhevült arczok még duzzadtabbaknak és vörösebbeknek látszottak. Némelyek, mint a szomjas bivaly a vízből, annyit ittak már, hogy állati csuklásokban adták vissza a fölöslegest; mások meg, tehetetlen mohóságukban, beverték a hordók fenekét, hogy előbb jussanak az italhoz.

Minél ittasabbak lettek a jobbágyok, annál hevesebb szemrehányásokra fakadtak uraik ellen. Mindegyiknek volt valami elmondani valója, mindegyiknek voltak panaszai s a képzelt, vagy valóban elszenvedett igazságtalanságokat a bor *mámora* hallatlan kegyetlenségekké túlozta. Azok, a kik részt vettek a petrovinai zendülésben, büszkén verték a mellüket, hogy ők már kimutatták a foguk fehérét az uraknak; és századszor is újra meg újra elbeszélték, hogyan csalták törbe a hajdúkat, hogyan zúzták őket agyon a sziklákkal, hogyan vagdosták fejszéikkel valamennyit darabokra. Közben utánozták a legyilkoltak haláhörgését, vérfagyasztó ordításukat és a visszaemlékezés nyomán újra föléledő dühükben rémesen csikorgatták fogaikat.

Aztán durva tréfákra és ocsmány fogadásokra vetemedtek. Egyik-másik egészen bedugta fejét a boros hordóba is, mint a szomjas teve, mindaddig ivott, *míg* csak eszméletlenül le nem roskadt a földre. Egy *óriás* termetü uszkók egy-egy suhanczot ültetett föl mind a két karjára és körültánczolt velük a tömegben, mialatt az orrából füstöt, a szájából meg tüzet fujt. Némelyek azt képzelték, hogy hajtóvadászaton vannak s a vadállatok rohanását, ordítását utánozva, bőszülten harapták, marták a közelállókat, *míg* csak a *józanabbak* le nem teperték őket. Mások *félig* meztelenül dulakodtak, késelték egymást, s mialatt társaik ingerelték, egymásra uszították a tülekedőket, többen a még véres ökörcsontokkal a paizsukon meg a hordókon doboltak.

Egyszerre csak panaszos hangok, siralmas dal ütötte meg füleiket; dal, a melynek bánatos melódiája hol halkan szállt föl, hol meg lankadtan aláhanyatlott, mint a halálra sebzett madár szárnycsapásai, mikor vergődve menekül a vadász elől. Az őrtorony pinczéjébe zárt rabok keseregtek, hallva a kint tomboló tömeg dorbézolását. Néhányan rögtön fölugrottak és oda rohantak, hogy kiszabadítsák őket. Nem sokára ordítozva tértek vissza, maguk előtt hajtva nyolcz-tíz sápadt, remegő alakot, a pinczéből kihozott rabokat, a kik siettek észrevételenül elvegyülni a tömegben. Csak az egyik, magas, kissé hajlott és már őszes ember, vonult félre és lesütötte a fejét, mialatt lopva bizalmatlanul vizsgálta a dorbézolókat. De mikor látta, hogy nem bántják, mély sohajtás fakadt a lelkéből; ugrált, kaczagott, dalolt, miközben nehéz könnycseppek szántották végig az arczát. Aztán fölkapott egy nagy kancsót, a mely színig tele volt borral és ráköszöntötte a jobbágyokra:

— Hála kigyelmeteknek és az Isten fizesse meg, hogy megszabadítottak!

Mikor *nagyot* ivott a kancsóból, újra megköszönte a jobbágyoknak, hogy szabadon bocsájtották, s aztán hálából kezet csókolt a legközelebb állóknak. Majd elmondta, hogy a neve Jász Lukács, hogy az előtt pap volt, de aztán sokat szenvedett igaz vallásáért, minden földi csapáson keresztül ment *és most is azért* tartották rabságban, mert az igaz Istennek tetsző hitvallását nem akarta vétkes átokkal elesküdni. A köréje sereglettek mindegyikével azoknak a nyelvén beszélt: horvátul a szlávokkal, németül a zsoldosokkal, magyarul a szellérekkel. Magasztalta a szép ünnepet, a nagyszerű lakomát, majd lassankint, szinte észrevételenül oda sompolygott a főkolomposok közelébe s akkor hangos szóval csodálkozott, hogy az urak is csak fakupából isznak, holott a kolostorban se' szerit, se' számát nem tudják a zománczos, drága kelyheknek és serlegeknek.

A jobbágyok most minden áron látni akarták ezeket a kelyheket és serlegeket. Egy részük tombolva és ordítva vonult a kolostor elé és rettenetes átkok közt fenyegetőzött, hogy feltörik a templomot és a templomi szent edényekből isznak, ha nem kapnak más serlegeket. Más részük fölrohant a széles lépcsőn a verandára és az erős kapukat döngetve kurjongatott. A rémes lárma egyre komolyabb színt öltött; a féktelenebbek már fejszékkel akartak neki esni a templom ajtajának, midőn az őrtorony felől hirtelen hangos kürtszó harsant föl. Mindnyájan arra fordultak s a mint meglátták Schwarzenbachot, a ki feléjük tartott, rögtön ujjongva tolongtak körülötte.

— A serlegeket! a serlegeket! — üvöltötték hangosan.

Schwarzenbachot alig tíz zsoldos kisérte, de azért a német lovag nyugodtan nézett szembe a körülötte nyüzsgő, zsibongó tömeggel. Mikor a zaj elcsöndesedett, büszkén hátra vetette a fejét és megszólalt. Azzal kezdte a beszédjét, hogy a gyülekezet minden esetre méltó arra, hogy arany és ezüst serlegekből olthassa szomját . . .

— Ez igaz! jól mondta! — üvöltötte a tömeg.

— Csakhogy, — folytatta a kapitány, — ezekkel a kelyhekkel nem én parancsolok . . .

E szavakra egy oláh, a ki nem is értette a tört magyar beszédet, hirtelen a kapitány elébe ugrott és heves taglejtések közt fenyegetőleg emelte rá a kaszáját. Schwarzenbach szó nélkül megkapta balkezével az oláh karját, odarántotta magához az embert, s aztán ökölbe szorított jobb kezével lecsapott a fejére, hogy a nagytestű paraszt menten lerogyott a földre, mint az ökör, mikor a mészáros taglója éri. Ezen most némelyek nevettek, mások ellenben haragudtak. Schwarzenbach pedig rendületlenül nézett a tobzódó csőcselék kitörni készülő vihara elébe. De aztán, mikor látta, hogy nem engedik szóhoz jutni s a tömeg önmagát dolgozza bele a féktelenségbe, megvetőleg vállat vont. Majd, a mint hátra nézett s észrevette, hogy a magával hozott tíz zsoldos szinte reszket már félelmében, meggondolta, hogy bátorsága mit sem használhat ezzel az elkeseredett, részeg söpredékkel szemben: jobb lesz tehát, ha magukra hagyja őket, *míg* mámorukat kialusszák s *megvárja* az alkalmas időt, a mikor torkukra forraszthatja szemtelenségüket. Ezért intett zsoldosainak, megfordult és lassan, hidegvérrel visszament az őrtoronyba.

A tömegnek még ideje sem volt, hogy felbőszüljön a kapitány távozásán, mikor hirtelen nagy csődület támadt a kanadák alatt. Egy vézna rácz *kinos* vergődésben fetrengett a földön s mialatt a szája tajtékot túrt, a végtagjai görcsösen vonaglottak. Valaki azt kiáltotta, hogy meg van mérgezve. Erre mindnyájukat halálos rémület fogta el: mindenki azt hitte, hogy a borokat megmérgezték s most valamennyien így pusztulnak el. A Lukács pap harsányan közbe kiáltott, hogy a ráczot a rosz nyavalya töri, s erre a félelem egyszerre megszűnt. A nyomorult ráczczal senki sem törődött tovább s a tivornya újra kezdetét vette.

Megint az iváshoz fogtak mindnyájan és a zajos felköszöntők, trágár danák ismét egymást érték. A hullámzó tömeg úgy zúdult ide-oda, mint a széltől felkavart tenger vize. Egyesek már annyira agyonitták magukat, hogy eszméletlenül rogytak a földre s társaik lábai alá kerültek, a kik tántorgó léptekkel tiporták őket, vagy megbotolva bennük, szintén melléjük fekűdtek a gyöpre. Mások még tudtak ugyan egyenesen járni, de már ittas, merevedő szemekkel, bambán bámultak maguk körül, mintha szemeikkel akarnák elnyelni azt, a mi már nem fért a gyomrukba. Az énekbe most már belevegyült a dühöngő részegek buta röhögése és a földön fetrengők állatias hortyogása. A tivornya, a kicsapongás tetőpontra hágott. Némelyek megkisértették a kertet fölgyujtani s egyes fák

tüzet is fogtak; a sürű, fehéren gomolygó füst fojtó ködként ülepedett le a földre.

Hirtelen, mintegy varázsütésre, föltárultak a kolostor ajtai és a terrasz, a lépcsők fölött egész szélességében megvilágosodott. Magas, büszke tartású főpap lépett ki elsőnek az ajtón, teljes egyházi ornátusban. Hosszú, hófehér szakála, mint az ömlesztett ezüst villogott a fáklyáknak reá eső világában; az aranyos skófiummal, ragyogó himzéssel kivarrott püspöki palástján száz ágra törtek a fénysugarak és drágakövekkel kirakott mitrája mintha szikrázó csillagokkal lett volna behintve.

A főpap lassan megindult a lépcsőkön lefelé. Kézen fogva vezetett egy karcsú, fiatal hölgyet, a ki tetőtől talpig feketébe öltözött s hideg, halvány arczáról szobornak lehetett volna tartani, ha a fekete fátyol mögül elő nem bújtak volna tömött, aranyszőke hajfonatai, s ha ragyogó kék szeme időnkint meg nem villantak volna hosszú, árnyékos szempillái alatt. Ez volt Tahy Ágnes, a «*szőke csuda*».

A lépcsők aljára érve, mind a ketten megálltak és mozdulatlanul, csüggedten szemlélték a nekivadult jobbágyok féktelen duhajkodását. Mögöttük, jobbról és balról, két hosszú sorban jöttek az Orsolya-szűzek, a kik csengő hangon, fölváltva énekelték a Mindenszentek litániáját. Mindegyiknek egy-egy fáklya volt a kezében s halvány arczuk, melynek kísérteties sápadtságát a fekete tunika és főkötő ellentéte is növelte, sötétpiros színt kapott a lobogó fáklyák visszaverődő fényétől. És, a mint a lépcsőkön lejöve, a kertbe értek, a dorbézolók rögtön abbanhagyták a zajt, a lármát s a csodálkozástól, megdöbbenéstől szinte kijózanodva, körülfogták őket és bámészan tolakodtak körülöttük.

— Mit cselekedtetek! mit cselekedtetek! — szólt a püspök, fájdalommal tárva ki karjait. — Imhol dús lakomát készítettünk a te számotokra, összehordván te nektek mindent, a mivel az Úr a mi szegénységünket megáldotta. Kenyeret, húst és bort bőven adtunk te kegyelmeteknek, hogy elnyomjátok éheteket és megenyhítsétek szomjúságtokat. Ti pedig pocsékolva bántatok az Úr szent adományaival és garázda módon támadtatok mi reánk, a kik szeretettel befogadtuk te kegyelmeteket.

Itt szünetet tartott s a fejét lecsüggesztve, keserűen folytatta:

— Fegyverrel támad a testvér az ő testvére ellen és tulajdon vérében gázol a magyar. Nem kedves pedig az Úr előtt az ő fiainak egymásra fenekedésük, *minekutána* írva vagyon: «Szeressed a te felebarátodat, mint tennen magadat.» És ez is írva vagyon: «Ha ki karddal öl, kard által pusztúl el.» És ismét: «Ha ki téged kővel dob meg, kenyérrel hajítsad vissza őtet.»

(Folytatása következik.)

REZEDA KISASSZONY.

Elbeszélés.

Irta Julien Gordon. — Angolból fordította S. A.

(Vége.)

IX.

Egy hét múlva az újságok bejelentették Maynardnak, a nagy amerikai művésznek, házasságát Dolph kisasszonynyal, Dolph Richard úr leányával, a kinek csődbe jutása oly általános részvétet keltett hat hónappal ezelőtt. «A házasság, — mondták a szónokias szép stilus e példaképei, — nem volt hijával a regényes mozzanatoknak. Az ifjú pár Liesseben ismerkedett meg, Eustis Horácz úr pompás nyaraló kastélyában, a hol Dolph kisasszony atyja szerencsétlensége óta alkalmazást talált, mint Eustis úr gyermekeinek nevelőnője. A két ifjú szív növekvő vonzalma nem kerülte el a ház bájos úrnőjének figyelmét, a ki megtett minden lehetőt arra nézve, hogy ezt a vonzalmat fölbátorítsa, természetesen örülve, hogy ily fényes szerencséje akad pártfogoltjának, a kit azóta is elhalmozott nyájasságával és jótéteményeivel. A völegény, a kinek festményei világhírt és mesés árakat szereztek, biztos pályafutást láthat maga előtt, a menyasszony pedig bájos, elragadó és tökéletes»...

Nem egészen két év múlva ez után a jelentés után Adél egy reggel Maynard lába előtt ült egy kis zsámolyon. A párisi müteremben történt ez. Az ablak virággal telt erkélyre nyilott, melynek illata betöltötte a szoba levegőjét. A szellő az utczai árusok éles és mégis egyhangú kiáltozását hozta be. Katonai zenekar vonult el a ház előtt.

— Neked van a legszebb kis hajfürtöd a fülecskéd mögött, igazán megbabonázó kis fürtöcske.

Maynard hirtelen lehajolt és megcsókolta a haját. Adél fölnézett rá.

— Túlságosan szereted a szépségemet. Mit szeretsz: engem-e, vagy a szépségemet?

— Ki ne szeretné a rózsa illatát? No lám, most olyan szemrehányóan néztél rám, mint akkor — a vízben — a vakmerőségem után.

Adél belecsusztatta a kezét férje tenyerébe.

— Mondd, — suttogta ez, — sohase mondtad *még*: igazán haragudtál rám? Szerettél már akkor engem?

Adél a fejét rázta és nem adott feleletet. Némely asszonyban van ilyen sajátszerű, megmagyarázhatatlan tartózkodás. Egyike volt ez Adél titkainak, melyekkel magához lánczolta férjét.

— Ott, a ligetben, akkor már szerettél, — folytatta a férfi, — mert engedted, hogy szeresselek. Nagyon szerethettél már akkor. Istenem, beh szép hely is volt az!

Adél mélységesen elpirult.

— Másodszori találkozásunk szörnyű volt, — mondotta. — Ne is beszélj róla.

— Ez adott nekem tégedet, — folytatta a férfi. — Tehát még is csak isteni volt.

De e találkozás emléke kapcsolatban volt Adél élete legsötétebb óráinak egyikével s ezért nem birt rá se gondolni.

— De bizony, édesem, — mondotta asszonyos makacssággal, — az mégis igaz és bánt is engem: te túlságosan szereted a szépségemet.

— Édes fiam, — mondotta Maynard komolyabban, — ne kutasd egy férfi szerelmének se a módját, se a mértékét. Ez nem okos dolog. Fogadd el nagyságát, de ne keresd a feneket. Szeretlek úgy, a hogy sohasem gondoltam volna, hogy asszonyt szeretni birjak. Nyiltan akarok szólani, kis Kleopatrám. Legelőször a szépséged tett raboddá. Művész vagyok, a szépséged megbabonázott, de most, hogy a közeledbe kerültem, láttam valamit, a mi olyan *drága*, olyan tiszta, olyan egyszerű és olyan erős —

— És ez?

— A lelked. Ezt szerettem meg legjobban.

— Köszönöm, édesem, drágám, szerelmem. Hogy érhet engem ily boldogság? Szeretlek!

A férfi keblére vetette magát. Néhány percz múlva megint megszólalt.

— Tudod — az az Eustis asszony — én sokszor azt képzeltem, hogy —

Furcsán, kérdőleg, kissé kelletlenül nézett urára. Ez nyiltan nézett szemébe, nem kerülte el tekintetét, de nem is értette meg.

— Ah, az a különös asszony! Megvallom, nagyon érdekes tanulmány-tárgy volt, valóságos rejtély. Sehogy sem birtam kitanulni, de sohasem bocsátottam meg neki, a hogy te veled bánt, édesem. Szégyenletes volt!

Mindeddig eltitkolta neje előtt annak a jelenetnek részleteit, mely közte és Eustis asszony közt lefolyt. Már-már el is felejtette őket. Az élete tele volt. Az ilyen ember nem emlékezik. Adél pedig nem szólt többet a dologról.

Maynard lefestette őt a Szalon számára halvány rezedaszín ruhában, keblén rezedacsokorral, de a képet nem tartották legjobb művei egyikének. «Rezeda kisasszony» maga azonban hallgatagon el van temetve: a neve meghalt örökre.

Ez a kettő tehát, úgy látszik, boldog, vitorláik vígan dagadoznak a kedvező szélben, meg vannak elégedve . . .

*

Ayrault asszony szalonjában, mely az amerikai utczák legvidámabbjainak egyikére nézett, egy délután a háziasszony egyedül üldögélt egy ismerősével. A két hölgy odavonta székét egészen az ablakhoz s azzal mulattak, hogy nézegették az arramenőket. Az utcza a gyalog járóknak s a kocsiknak mozgalmas képét nyujtotta. Hirtelen kürt szólalt meg. Lódobogás hallatszott a közvezeten, lovak fúvása és nyerítése: egy pompás négyes fogat vágtatott el a ház előtt a sürű népességű keresztúton át.

— Nini, ez Blake Leighton négyese, — mondotta Ayrault asszony, szeméhez emelve lorgnonját.

— Igen, és Eustis asszony ül elül.

Csakugyan Norah volt, pompás kalapban.

— Micsoda változás, — mondta Ayrault asszony vendége, — néhány hónap alatt.

— Mire érti ezt?

— Hát a *magaviseletére a társaság iránt*, a mit észre kellett venni mindenkinek, önnek is, Ayrault asszony.

— Ah!

— Egészen másnak látszik mindenben, mint azelőtt. Némelyek azt mondják, előnyére változott. Az igaz, hogy beszédesebb, ámbár sohase lesz valami bőbeszédű. Egy reggeli alkalmával az asszonyok érzelmekről beszéltek és kisértésekről. Ő csak egy-két szót mondott, de nekem úgy tünt fel, mintha megváltozott volna, mintha több tapasztalatra tett volna szert. Egy-két év előtt ilyen esetekben néma maradt volna.

— Oh, megtanulhatja az ember a szenvedély titkait akkor is, ha maga sohasem érezte, — felelt Arden könnyedén. — Tudja, ha szenvedélyeket kelt az ember.

— Ezt én nem fogadom el. Az ember csak arról beszélhet, a mit maga is megpróbált.

— Hát a képzeletnek nincs helye? Vagy a szinész, a ki olyan híven utánozza, mondjuk, a tékozlót vagy a koldust, maga is kell hogy tékozló vagy koldus lett légyen valaha? Némely elme előtt minden világos.

— Ön olyan ügyesen beszél, hogy nekem mindig el kell hallgatnom. De nem vagyok teljesen meggyőzve. A mi Eustis Norah illeti, nekem sokkal jobban tetszett, *mielőtt mostani* szirénhajlamai megnyilatkoztak.

— Nem értem önt teljesen, mire érti ezt. Eustis asszony mindig vonzó volt, — mondotta Arden hűvösen.

— Ezt mondom épen. Az én szememben az új alakjával csak vesztett. Természetétől fogva nem volt könnyűvérű.

— Igaza van. Norah nem könnyűvérű.

— Természetes, ha megőriz valamit jelleme komolyságából, csak annál veszedelmesebbé válik. Az urak persze most jobban csodálják, most, hogy külsőleg olyan elragadó és vidám. A férfiak azt hajtogatják, hogy csodálják a szabályozott lelkü, csöndes nőket, de úgy vészem észre, hogy csak tisztességes távolságból.

A jó hölgy *felsohajtott*. Ő maga sem elragadó, sem szirén *nem volt s nem is volt* valószínű, hogy valaha azzá lesz.

— Nem volt Eustis asszony beteg a múlt télen?

— De igen, a szegény, — mondta Arden. — El kellett vinni délvidékre s mivel a férje nem mehetett vele a dolgaitól, én mentem vele. Nagyon lesoványodott, szinte elfogyott már; kóhögött is. Nagyon féltettük. De aztán erős természete és ifjúsága legyőzte a betegséget s fölépült. Úgy-e, most nagyon jó színben van?

— Határozottan. Nagyon csinos. Azt mondják, a férje, most hogy egészsége miatt nem kell aggódnia, egészen zavarba jött az új szerep miatt, melyet játszik.

— Horácz? Remélem, igen. Semmi sincs, a mi annyira megtanítaná a férjeket a feleségük megbecsülésére, mint egy kis verseny. Ez a legjobb ellenszere az elbizakodottságnak.

— Ön sehogy sem akar a dologról komolyan beszélni.

— De hát, édesem, Eustis asszony még mindig fiatal. Vannak jellemek, melyeknek át kell esni ezeken a különböző változásokon s csak ezek az érdekes jellemek. Az emberiség mindössze tíz-tizenkét tipusból áll s mindegyik fülkének be kell töltve lennie. Ezeket a tipusokat meg lehet találni a társadalom minden osztályában. A világ elég széles valamennyi számára. Ha a művészek és költők megváltoztatják «mo-

dorukat», mért ne tehetnék ezt az igazán érdekes asszonyok, a szív művészei. A csábító asszonyok költők és művészek, játszanak az emberi sziveken, néha gyöngéikre tapintanak, néha kifejtik erejüket. Helyet kell engedni a könyökünek, hogy megfordulhassanak, hogy sokszor megváltoztathassák gondolkozásuk és cselekvésük módját. Nem bizom azokban az emberekben, a kik negyven éves korukban ugyanazok, a kik húsz éves korukban voltak. Vagy nagyon ostobák, vagy közömbösek; nem lehetnek olyan ártatlanok, de lehetnek ép oly tudatlanok. Ez pedig, ha nincs megaranyozva az ifjúság frisseségével és szépségével, megbocsáthatatlanná válik. Arra a meggyőződésre jutottam, hogy nem azok a bölcs emberek, a kik távol tartják maguktól az élet tapasztalatait. A nagyon is aggodalmaskodók soha sem tesznek szert erőre és bátorságra, erre a két tulajdonságra, melyeket én fontosnak tartok. De hát micsoda prózai teremtésnek tarthat ön engem! Elmondtam önnek egy hosszadalmas prédikációt és hozzá még morál sincs a végén!

— Épen nem. Szeretem önt hallgatni. De mondja még meg, mielőtt felhagynánk Eustis-ékkel, — úgy-e, ön ott volt azon a nyáron, mikor Maynard is odament a gyermekeket lefesteni? Mondjon el valamit arról a házasságról. Hisz ez valóságos regény. Eustis asszony hozta őket össze? Dolph kisasszony csakugyan olyan igen szép volt?

— Ez természetesen ízlés dolga. Én közönségesnek találtam.

— Közönségesnek?

— Igen. Olyan szelesen szaladgált, azt se tudta, fiú-e vagy lány. Norah túlságosan jó volt iránta.

— No lám. Én meg azt hallottam, hogy valami csodaszépség volt. Hát Maynard olyan iszonyúan beleszeretett?

— Eh, szoktak is az olyan emberek szeretni! A leány hálójába kerítette. A férfiak olyanok, mint az ostoba halak. És a leány ravasz volt. Én soha se szerettem.

— No, ez nevezetes. Egész új világot vet a dologra. És mit gondol Maynardról, mint művészről?

— Hát hiszen tehetség van benne, de bizony az előszeretete a «csúnya» iránt, irtózása a «csinos»-tól, elvégre is túlzásba fogják vinni. Különben is nem egyéb, mint utánzó.

Ayrault asszony á-itott és ezt nem is igyekezett titkolni, sőt még nyujtózkodott is, mint a ki hosszú álomból ébred. Egy ásitás nem egy kellemetlen helyzetet fordított már jóra.

— Ön meglep engem. Én azt hittem, Maynardnak az eredetiség és merészség a fő ereje. Úgy hallottam. De tudom, ön ért hozzá. És mint férfi, vajjon milyen volt?

— Én ugyan nem találtam valami különösen elragadónak, egyáltalán nem. El volt hizva, érdektelen volt és affektált.

— Ugyan?

Igy áldozta fel Arden a hű barátság oltárán nem csak a saját birálói tehetségét, hanem a fiatal művész érdemeit és a leány jellemét is.

Norah nem leplezett le neki titkaiból semmit. Olyan asszony volt, a ki korán begyakorolta magát a titoktartásra. De lehet, hogy Ayrault asszony kitalált egyetmást.

— És Eustis asszonynak csakugyan része volt ebben a házasságban? — kérdezősködött tovább a kiváncsi látogató.

— De volt ám. Dolph kisasszonynak nem volt egy garasa sem. Megszánta szegényt. Maynard Eustis asszonynak nem volt senkije, mért védte volna az ő érdekeit? Azt hiszem, jól összeszeillenek, egyik se különb a másiknál. Azt is hiszem, hogy Eustis asszony alapjában véve meg akart szabadulni a lánytól.

— Ha már egyszer házasságokról beszélünk, a minap hallottam egy hírt, a mely végtelenül érdekelt.

— Hadd hallom én is. Ugyis oly ritkaság az érdekes hír.

— Hát hogy De Beaumont lemondott követi állásáról és Rómába utazott —

— Ah!

— Rómába, hogy megnyerje a pápa engedélyét házasságára egy gyönyörű szép amerikai hölgygyel, még pedig — még pedig önnel, — fejezte be merészen a mondatot.

— Ez nagy udvariasság tőle, — felelt Arden fagyosan, — de látja, még egy másik engedélyre is lenne szükség.

— Egy másikra?

— Igen. Az enyémre.

MAGYAR JELZÁLOG-HITELBANK.

HIRDETMÉNY.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank t. cz. részvényesei az **1902 márczius hó 26-ik napján d. e. ½12 órakor** a bank helyiségeiben (V., Nádor-u. 7. sz. a.) tartandó

XXXIII-IK RENDES KÖZGYŰLÉSRE

ezennel tisztelettel meghivatnak.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság évi jelentése az 1901. üzletévről.
2. Az 1901. évi mérleg megállapitása és a felmentvény megadása.
3. Határozathozatal a tiszta nyereség hováfordítása iránt.
4. Az alapszabályok 10. §-ának módosítása (az 1901. julius 20-iki közgyülés határozata szerint alaptőke-emelés keresztülvitelének kitüntetése).
5. Igazgatósági tagok választása.
6. Felügyelő-bizottság választása.

A részvények letehetők:

Budapesten: a bank főpénztáránál (V., Nádor-utcza 7. sz. a.) és a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál.
Bécsben: az Union-Banknál.
Párisban: a «Société générale pour favoriser le dévelopement du Commerce et de l'Industrie en France» czimü banknál. **Az igazgatóság.**

Alapszabályok kivonata.

23. §. 20 részvény tulajdona egy szavazatra jogosit.

24. §. Részvényesek, kik szavazó jogukkal élni akarnak, kötelesek a közgyülés összeülte előtt legalább 8 nappal, részvényeiket téritvény mellett letéteményezni. — A letéteményezés a bank pénztáránál, vagy más, a hirlapokban kijelölt helyeken eszközlendő.

25. §. A szavazójog személyesen, vagy meghatalmazott által gyakorolható. Meghatalmazás csak részvényeseknek adható.

Testületek, intézetek és kereskedelmi czégek, továbbá nők és kiskoruak a közgyülésen törvényes képviselőjük által vehetnek részt, ha azok ki-önben részvényesek nem volnának is. — Azoknak, kik szavazójogukat igazolták, a részvények és az utánok járó szavazatok számának megjelölésével ellátott igazolójegyek adatnak ki. — A részvények a részvényes által s-játkezüleg aláirandó jegyzékbe, számszerü sorrendben és pedig a Magyar Jelzálog-Hitelbanknál 1, minden egyéb letétheiyen 2 példányon bejegyzendők. — A letevő a letett részvényekről térítvényt nyer és a részvények annak idején, a közgyülés megtartása után, csakis ezen térítvény v.sszaadása mellett, fognak neki kiszolgáltatni. — Az 1901. évi mérleg és jelentés **1902 márczius 18-tól** kezdve a t. cz. részvényesek rendelkezésére áll. 9062

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

!!CSÚZ!! !!KÖSZVÉNY!!

COLCHIFLOR

Dr. DEBOUT D'ESTRÉES, CONTREXEVILLE

előirása szerint.

A friss colchiflor virágból készült ezen gyógyszer, capsulák alakjában kitünik pontos adagolása és tartóssága miatt. Számos megfigyelés alapján specifikus szert képez *CSÚZ* és *KÖSZVÉNY* ellen. Ára 6 kor.

Főraktár: Török József gyógyszertára, Budapest, Király-utcza 12. szám és Andrássy-út 26. szám.

Igen hatásos vérszegénység, sápkor, neurasthenia esetei ben. Egy üveg ára 2.40 kor. Egy 6 üveget tartalmazó postaláda 12.12 kor. franco küldve.

Főraktár Budapesten: Török József gyógyszertára.

Továbbá a készitőnél: Rozsnyay Mátyás gyógyszertárában Aradon, Szabadság-tér, valamint minden más gyógyszertárban.

Rozsnyay vasas china bora.

A Rozsnyay-féle vasas chinabor egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. Magyar édes borral készitve, a külföldi készitményekkel nemcsak kiállja a versenyt, hanem azokat felül is mulja. Vérszegényeknek különösen ajánlható. Számos elismerő nyilatkozat. Több kórházban van alkalmazva. 9413

SZÉNÁSY, HOFFMANN és TÁRSA

SELYEMÁRUHÁZA

BUDAPEST, IV. BÉCSI-UTCA 4. SZ.

Legnagyobb választék a legujabb genreben ellemert legjobb izlés és csak elsőrendü gyártmány. Minták a vidékre kivánatra bérmentve küldetnek.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

A tömeg, melyet a meglepetés némává tett az első pillanatban, most már magához tért és türelmetlenkedni kezdett. A heves vérű szlávok zúgolódtak, a könnyelmű olaszok nevetgéltek, ásitoztak, a durva németek megvetőleg hátat fordítottak a püspöknek; csak a jobbágyok tódultak egyre közelebb és hallgatták figyelemmel a püspök szavait.

Kopó közvetlen Fehérkövy előtt állt, de nem a főpap kenetes szavaira figyelt, hanem egyre Ágnest nézte, lángoló, emésztő szemekkel. Kissé oldalt, a háttérben, marczona, félvad uszkókjai közt ott állt a zsupán is és figyelmesen hallgatta a püspök beszédjét, melyet azonnal tolmácsolt is parasztjainak, a kiknek egy része még nem tudott magyarul.

— Eljöttem te közétek, édes atyámfiai, — folytatta az ősz püspök, — hogy békességet tegyek te kegyelmetek és az urak között. Azért jöttem pedig, hogy meghallgassam a te kegyelmetek kivánságait és híradással legyek felőlük a zágrábi uraknak.

A zsupán hirtelen szétlökdöste társait maga mellől és odaugrott a püspök elé:

— A mi kivánságaink pedig ezek, — szólt dölyfösen. — Hogy a jobbágyok épen olyan húsból és vérből való emberek, mint az urak: ne legyenek tehát ennek utána igavonó állatok az urak nehéz robotjában. És ha pedig az urak kegyetlenül bánnának az ő zselléreikkel, hadd megválthassa magát a szegény paraszt és szabadon mehessen emberségesebb uraság oltalma alá. És még: ha ki a kilenczedet urának, a tizedet a szentegyháznak, a harminczadot pedig az országnak megfizette volna: ne lehessen ezen túl is nyúzni a szegényt, a kinek úgyis elég sulyos az ő állapotja.

A tömeg egy része zúgva helyeselte ezt a beszédet, a mely mindnyájuk óhajtásait kifejezte, csak a petrovinai jobbágyok kiabáltak közbe hangos szóval:

— Nem köll a Tahy Ferencz uram! Nem megyünk vissza az ő kigyelme robotjába! Inkább az ördögöt uraljuk, mint ő kigyelmét!

Most Kopó egész magasságában kiegyenesedett és parancsolóan intett a tömegnek, a mely egyszerre elcsöndesedett. Mint a vizek istene a tornyosuló hullámok fölött, úgy magasodott ki a batalmas termetü hajdú a zajló, morajló tömegből és fölemelve a hangját, messze csengő szóval mondta:

— A mit a zsupán a jobbágyok nevében kiván, az szent és jogos követelés. Minekutána azonban irva vagyon, hogy nem csak kenyérrel él az ember, hanem igével is: ne üldözzék az urak a szegény zsellért a vallása miatt, ha már minden egyéb földi javait elszedegették. És engedtessék meg, hogy megmaradhassanak az ő régi hitükben és ne hozzanak az ő nyakukra idegen prédikátorokat, a kik gyilkos praktikáikkal még ősi, szent vallásából is kiforgatják a magyart. Ha pedig mindezeket pöcsétes levélben is megerősítik a zágrábi urak: én, nemes Gubecz Máté, a ki ide hoztam ezeket a jámbor jobbágyokat, imhol a másvilági üdvösségemre fogadom, hogy vissza is vezetem őket, kit-kit a saját portájára, a tulajdon régi urasága földjeire.

— Ámen, fiam! — mondta az ősz püspök, keresztbe téve kezeit a mellén.

Mintha az előbbi jóváhagyó zúgás, mely a zsupán szavaira fölhangzott, csak először lett volna a lelkesedés kitörni készülő viharának: ezer meg ezer torokból harsant föl egyszerre az éljenzés, a helyeslés, mert az akkori viharos időkben, mikor a földi béke és jólét biztonsága csak a rövid mára szoritkozott, a földhöz ragadt szegény jobbágyság mindennél inkább csak a vallásához ragaszkodott.

Mikor a roppant zsivaj és meg-megújuló örömrivalgás végre lecsillapult, az ősz püspök ismét megszólalt:

— Ámen, fiaim: legyen te néktek a ti igéitek szerint. És imhol velem hoztam a Tahy István uram leányát is, a ki békességet és áldomást iszik veletek e szent napon, a mely a kiengesztelődés napja leszen az urak és az ő hivséges jobbágyaik között.

Két-három jobbágy hamarosan odagurított egy tele hordót, a melyet talpra állitottak, aztán szekerczével beütötték a tetejét. A püspök pedig előhúzott egy lapos aranyserleget, tele meritette borral a hordóból, magasra emelte és igy köszöntötte föl a jobbágyokat:

— Békesség legyen a földön a jó akaratú emberekkel!

Goró Lajos rajza.

— A kegyelmes Tahy-család egészségére!

Ekkor, mialatt a tömeg tapsolt és éljenzett, fenékig üritette a serleget. Majd átadta azt Ágnesnek, a ki szintén bátran odalépett a hordóhoz, tele meritette a poharát és odanyujtotta Kopónak:

— Igyék kegyelmed az én nemzetségem egészségére!

Kopó épen ajkaihoz akarta vinni a serleget, mikor a zsupán, a ki mellette állt, a vállára ütött és gúnyosan kérdezte:

— Nos, mikor lesz a lakodalom?

— Miféle lakodalom? — kérdezte Kopó, a ki nem értette meg a czélzást.

— Hát a tiéd, a melyikre most iszol áldomást.

Kopó jobb kezében a poharat tartotta, azzal tehát nem tehetett semmit, de bal kezével, a mely szabadon volt, elkapta a zsupán karját, egyet csavarintott rajta, hogy az uszkók vadul fölordított s menten összezsugorodott fájdalmában. Ekkor Kopó nagyot tasztított rajta, hogy a zsupán tántorogva bukott a körülállók közé. Ezek aztán rögtön lefogták és csitították a dühöngőt, a ki minden áron rá akart rohanni a hadnagyra, hogy vérét vegye ezért a gyalázatért. Kopó pedig nyugodtan fölemelte a poharát és hangosan mondta, hogy messzire elhallatszott a szava:

— A kegyelmes Tahy-család egészségére!

Ágnes reszketve simult az ősz püspökhöz, a ki egy pillanatra maga is megdöbbent; de aztán látva, hogy az összetüzésnek nem lesznek komoly következményei, sőt egyáltalában még folytatása sincs, ismét nekibátorodott és szelidségre, engedelmességre, mértékletességre intette a jobbágyokat. Megigérte nekik, hogy ő maga lesz szószólójuk a horvát-szlavón tartománygyülésen; biztatta őket, hogy jogos és igazságos követeléseiket teljesiteni is fogják: de arra is figyelmeztette őket, hogy «ha ki úrnak csak három kenyere vagyon, igazság szerint cselekszik, ha a háromból kettőt magának tart». Ilyen és ehhez hasonló példázatokkal tarka beszédét aztán azzal végezte, hogy addig is, míg a tartománygyülés eleget tesz kivánságaiknak, térjenek vissza Petrovinába és ott várják be az eredményt. Mikor végre Kopó az újjongó jobbágyok nevében ebbe is beleegyezett, az öreg püspök áhitattal rázenditette a *Te Deum*-ot, melyet az Orsolya-szüzek folytattak. Igy vonult vissza a szent életü főpap a kolostorba, a szent Ambrus himnuszának lélekemelő akkordjai mellett.

A nagy tölgyfa-ajtók a terraszon már régen bezárultak, a jobbágyok is szerteszéledtek és leheveredtek a pázsitra, hogy kialudják az átdorbézolt éjszaka mámorát: csak Kopó nem mozdult a helyéről és egyre mereven nézett a nagy, erős ajtókra. Alig pár lépésre tőle, félig elbújva egy százados szentjános-kenyérfa vastag törzse mögött, Lukács pap, a megszabadított rab, fürkésző szemekkel vizsgálta Kopót s egyetlen pillanatra sem vette le róla a szemét. Meglátszott rajta, hogy habozik; szerette volna megszólitani a hadnagyot, de nem merte fölzavarni gondolataiból.

Kelet felől keskeny világosság szürkitette meg az eget s lent, jobbra és balra, a szigetet körülfolyó Száva habjai aczélos fényben csillantak ki a haragos zöld partok közül. Mikor a hajnal

pirossága jobban szétterjedt az égen, a nyugati szemhatáron föltünedeztek Zágráb tornyai, magas kőházai és erős bástyái, melyek éles körvonalakban, szürkén rajzolódtak oda a mögöttük vonuló hegyláncz sötétkék hátterére.

A nap fölkelt. Lukács pap magasra emelte a karjait és önkénytelenül fölkiáltott. Az egész tájék egyszerre olyan lett, mintha vérrel öntötték volna le s a fölragyogó nap biboros esőt hullatott a távoli városra. Kelepelő gólyák szálldogáltak a magasban, viccsogó fecskék szelték át villámgyorsan a levegőt s a távolból ide hallatszott a katonákat ébresztő dobpergés, a kürtök harsogása, az álmából ocsudó város moraja. Lukács pap, kinyújtva a nyakát, kerekre nyílt szemekkel bámult a városra és a fogai vaczogtak, miközben szisszegte:

— Ha! Micsoda gazdagság! És még kardjuk, bátorságuk sincs, hogy meg tudnák védeni . . .

Kopó megrebbenve eszmélt föl merengéséből és Lukács pap felé fordult. Látszott, hogy nem érti meg a pap szavait. Az pedig egészen közel sompolygott hozzá és halkan folytatta:

— Érted-e, mit akarok mondani, hadnagy? Nem fáradtál még bele, hogy a puszta földön aludjál, hogy ebeknek való eledeleket egyél, hogy minden nap vásárra vigyed a bőrödet? Azt mondod, hogy van még időd a pihenésre? . . . mikor majd letépik rólad a pánczélinget, elveszik a kardodat és a sisakodat, a testedet pedig oda vetik a hollóknak meg a farkasoknak! vagy mikor már csonkán-bénán, koldusbotodra támaszkodva házról házra jársz s egy darab kenyérért csatadalokat énekelsz, harczaidról mesélsz a gyermekeknek? Emlékezzél vissza az urak kegyetlenségeire, jussanak eszedbe az igazságtalanságok, melyeket ellened, tulajdon véreid ellen elkövettek. Légy bátor és erős: a jobbágyok mind halálosan gyülölik uraikat és ezrével fognak özönleni táborodba, ha megváltója leszel népednek. Föl! rajta! ott van Zágráb: nyujtsd ki kezedet — s a város a tiéd!

— Nem! — kiáltott föl Kopó, s tompa, érztelen szava oly rémesen búgott, hogy Lukács pap meghökkenve lépett vissza és nem mert többé szólani.

Az éjjel fölgyujtott fák még füstölögtek; időnkint egy-egy elszenesedett ág lezuhant és sziporkázva szórta szét a földön az izzó zsarátnokot. Az ittas jobbágyok tarka rendetlenségben hevertek egymás mellett és szájukat kitátva hortyogtak. Mások, a kik már nem aludtak, lehorgasztották fejüket, mert a nap erős fénye bántotta, káprázhatta szemeiket. A pázsit tele volt csontokkal, kenyérdarabokkal és ételmaradékokkal; itt-ott egész tócsák képződtek a kiöntött borból, melynek gőzei összevegyültek a piszkos, részeg parasztok undoritó kigőzölgéseivel.

Kopó ismét félre fordult és álmadozva nézett a messzeségbe. Lukács pap nyugtalan tanuja volt ennek a titokzatos, mélabús ábrándozásnak, melynek az okát nem tudta. Egyszerre csak észrevette, hogy Kopó összerezzen, s a mint a hadnagy tekintetét követte, látta, hogy szemei révedezve járnak a Zágrábba vezető országúton. A távolban kisded lovascsapat vágtatott a város felé s a finom porfellegen át jól ki lehetett venni, hogy az egyik lovon fekete ruhás nőalak ül s fátyolát a szél kaczéran lengeti . . . Lukács pap csak alig tudott uralkodni magán, hogy föl ne kiáltson, de az arczán átvillanó megelégedett mosolygást már nem birta elfojtani. Elégedetten dörzsölte kezeit és most már magára hagyta Kopót, a ki még mindig a fekete ruhás nőt, meg a szélben libegve hullámzó fátyolt nézte . . .

— Zágrábba ment, — suttogta magában sohajtva.

*

A jobbágyok még az nap délután fölszedelőzködtek és megindultak hazafelé. Tarka csoportokban, rendetlenül összekeveredve vonultak ki a szigetről; a parasztok a zsoldosokkal, az uszkókok a török renegátokkal, a horvátok az olaszokkal össze-vissza vegyültek s a főkolomposok is a tömeg közé elegyedtek. A részegesek tömlőkben czipelték hátukon a lopott bort, a falánkok rogyásig megrakodtak élelmi szerekkel. Némelyek tyúkokat, ludakat vittek a kezükben, mások malaczokat, juhokat hajtottak maguk előtt. Mivel útjuk jól mivelt, termékeny vidéken vezetett, jóizűen ették a szőlőt, mely az út két oldalán ritka bőségben termett; sokan pedig fölmásztak a szilvafákra, a melyeket, ha megrázták, oly sürün hullott róluk az édes gyümölcs, mint a jégeső.

Igy értek Zágráb alá, a hol estig pihentek, mert a nagy hőség és a poros út eltikkasztotta őket. Lomhán heveredtek le a fűbe, s miután megebédeltek és jót aludtak, napszállatkor ismét fölkerekedtek. A város bástyáit, falait és tornyait ellepte a kiváncsiak serege. Félmeztelen gyerkőczök az alsó város magas fáira másztak és onnan kiabáltak, integettek alá a völgyben elvonuló jobbágyoknak. Ezek pedig vidáman, dalolva folytatták útjukat, mert a püspök szavai és igéretei megnyugtatták őket. Az egyes csapatok lassankint külön váltak. Legelőbb a hajdúk verődtek össze; ők vezették a rendetlen hordát és széles jó kedvükben a hajdúságról költött kegyetlen nótát énekelték:

> Nem szánja szegénynek, gazdagnak marháját,
> Gyakorta magának koldusnak is házát;
> Sohasem kiméli az urak majorját,
> Tolvaj, megkerüli polgár istállóját . . .

Mindjárt a hajdúk után jöttek a zsoldosok, a renegátok és az olaszok, meg a horvátok, mindannyian testvéries közösségben és pajtáskodásban. A horda magva, a derékhad, a jobbágyok roppant tömege volt; ezek csoportokban mentek, minden falu külön, földi a földivel, testvér a testvérrel, a saját vezetőjük után. Legutóljára maradtak az uszkókok, a kik csak immel-ámmal tápászkodtak föl és kelletlenül követték a többieket, mert vezérük, a zsupán, még mindig dohogott a tegnap esti leczke miatt.

A legelől menők már messze jártak és az est félhomályában már a várost is alig látták, mikor az uszkókok még csak czihelődtek. Nem sokára azután az esti szél hangos lármát, ordítozást vitt a messze előljáró fősereg füleihez. A szokatlan zaj a város falai alól jött, s a jobbágyok habozva álltak meg egy perczre, hogy ne forduljanak-e vissza, megnézni, mi történt. De aztán valaki azt mondta, hogy talán az uszkókoknak kedvük kerekedett a fosztogatásra. Mivel ezt mindnyájan valószinűnek tartották, jót nevettek rajta és gondtalanul tovább folytatták útjukat.

Tánczoltak, daloltak, mulattak. Sokan meséltek és egész csapatokat tartottak szóval, míg mások a jövőről, a kényelmes, nyugodt életről álmodoztak. A rabság és nyomorúság napjai elmúltak: elkövetkezett a szabadság és a jólét hajnala. Vége a szűkölködésnek, a sanyargattatásnak: imhol ütött a bőség, a szabadulás órája.

Mikor éjfél tájban ismét megpihentek, észre vették, hogy az uszkókok nincsenek sehol. Találgatták, hol lehetnek, merre tévedhettek; de mivel tudták, hogy a zsupán nagyon is jól ismeri a vidéket, megnyugodtak, mert azt vélték, hogy a csapat csak hátra maradt és nem lehet messze tőlük. Tovább aztán senki sem törődött a hiányzó uszkókokkal.

Kopó szótlanul, komoran vezette a hajdúkat a sereg élén. Lukács pap, bár nem igen merte megszólítani, egy pillanatra sem maradt el tőle. Ő hozott neki eledelt, ha megéhezett, bort, ha megszomjazott és tartotta a kengyelt, ha Kopó leszállt a lováról. Ha aludni tértek, Lukács pap zsuppot kerített a hadnagynak, sőt párnát is készített a feje alá.

Most épen lefelé mentek egy domboldalon s lábaik alatt messze nyuló síkság terült el, melynek szélei elvesztek az éjszaka sötétségében. A hold ezüstös fénye reszketve tört meg a sisakok, pánczélok és fegyverek aczélos tükrén; majd egy-egy felhő, mely a hold elébe tolakodott, megint mindenre árnyékot vetett. A távolban a tömeg robajától fölriadt nyájak bőgtek; köröskörül végtelen nyugalom borult a földre.

Lukács pap hátravetette a fejét és félig nyitott ajkakkal mély, nagy lélekzéssel szivta be a friss levegőt. Szivében kegyetlen káröröm fakadt a boszú reményének nyomán, a melyet most már biztosra vett s időnkint ajkára nyomta a kezét, hogy elfojtsa kitörni készülő ujjongását. Kopó, a ki mellette lovagolt, elmerült komor tépelődéseibe. Rá sem hederített Lukács papra, a ki utazásairól, kalandjairól mesélt neki s minden áron föl akarta vidítani. De a hadnagy feletlere sem méltatta, sőt boszankodva intett neki, hogy hallgasson és ne untassa haszontalan fecsegésével.

A vidék lassankint kopárabb, hegyesebb lett. Tömör gránitsziklák meredeztek meztelen szürkeségben a kanyargó, egyenetlen út két oldalán s a sárgán hullámzó kalászos mezőket, virágos pázsitokat csenevész bokrokkal benőtt vadon sziklatömegek váltották föl. A hegyoldalban kis juhnyáj legelt, melyet szegényes rongyokba burkolt asszony őrzött. De ez is hangos rikoltozással menekült el, mikor a vad hordát messziről megpillantotta. Az út itt töretlenebb, a járás nehezebb volt. A sziklás, kövecses talaj feltörte az ehhez nem szokott zsoldosok lábát, a mezítelen talpú jobbágyok pedig sokat szenvedtek a tövisektől. Nagy bögölyök, vadméhek és kolumbácsi legyek raja lepte meg az elcsigázott tömeget, a mely már zúgolódni kezdett. Némelyek minden pillanatban a szemhatárt vizsgálták, hogy nem látják-e már a petrovinai kastélyt, mert attól féltek, hogy eltévedtek. Mások meg már egyáltalán nem is akartak tovább menni és lefeküdtek az úton. Végre sokan azt tanácsolták, hogy forduljanak vissza Zágráb felé és rabolják ki a várost.

Ekkor, a második nap hajnalán, az út jobbra kanyarodott s egy magas hegy alján vezetett alá a völgybe. Mikor a hegyet megkerülték, lent a völgykatlanban megpillantották a Tahyak kastélyának tornyait és rovátkos bástyáit. Az elfáradt, kimerült sereg hangos örömrivalgásban tört ki és újult erővel rohant lefelé a völgybe. Két óra mulva elérték a falut s a tömeg a kunyhókban, az erdőben vert sátrakban, faházakban telepedett meg, míg a főemberek a kastélyba szállásolták be magukat. De sem Nelipics Mladen, a zsupán, sem pedig a hozzá csatlakozott uszkókok nem érkeztek meg.

Kopó mindenkit került és a megérkezés óta egyre jobban magába zárkózott. Rendesen már kora hajnalban eltávozott a kastélyból és késő estig bujdosott a rengetegben. Lukács pap, a ki éjjelenkint hallgatózott Kopó ajtaja előtt, hallotta, hogy a hadnagy nyög, siránkozik és magával beszélget. Egy ilyen alkalommal benyitott hozzá. Kopó egész hosszában hevert az ágyban, arczával lefelé és két karját élettelenül lógatta a földre. A nagy termet csak alig világította be a mestergerendáról lefüggő pislogó mécses. Lukács pap odalépett az ágyhoz és megrázta a kétségbe esve kesergő hajdú vállait:

— Mi bajod? szólj! felelj!

(Folytatása következik.)

ELFRIDA.

Elbeszélés.

Irta HJALMAR HJORTH BOYESEN.

Angolból fordította S. A.

I.

Ritka eset, de mégis előfordul, hogy valaki nem a neki való században születik. Az olyan heves, nemes és bensőségteljes lélek, mint Thorold Ballington talán semmiféle században sem érezte volna jól magát, de bizonyára a tizenkilenczedik században legkevésbbé. Azt a nyomorúságos kis várost Ohióban, a melyben legelőször megpillantotta a napvilágot, semmi esetre se választotta volna, ha rajta áll, ily nagy fontosságú esemény színhelyéül. Csakhogy nem rajta állt. Egy szép napon ott találta magát, mint egyetlen fiát egy középkorú, rőthajú droguistának, a ki a szellemi eltévelyedés egy pillanatában nőül vett egy szegény német zongoratanitónőt, a kinek kissé eseménydús volt az előélete.

Ballington asszony, a ki özvegy volt már, mikor férjhez ment a doktorhoz (mert a droguistát doktornak hivták udvariasságból), egy valaha hires művésznek volt a leánya s anyai ágon unokája egy nagy zeneszerzőnek, a kinek neve az egész világ tulajdona. Természetes, hogy annál nagyobbra tartotta ezeket az őseit, mert durva környezete nem vette őket semmibe. A város lakói előtt nem volt semmi egyéb, mint egy szegény, jelentéktelen német asszony, a ki zeneleczkéket adott és akadozva beszélt angolul. A szegény doktort meg őszintén sajnálták, hogy belekerült a hálójába. Mikor aztán kitudódott, hogy odahaza Németországban szerencsétlen házasságban élt s talán, mint mondani szokás, volt valami története is, megtalálták ebben furcsa modorának a magyarázatát s a doktor, a kiről feltételezték, hogy minderről nem tud semmit, még általánosabb részvét tárgya lett. Persze ő maga elég vidám képpel viselte állitólagos szerencsétlenségét. Nehézkes ember volt, a lelke nem igen emelkedett pirulái és kotyvadékai fölé s az életből vajmi keveset kivánt magának. Mikor fia született, valami kevés elégedettséget érzett, bár az igazat megvallva, az öröméből jókora részt elosztattak az előzmények, a várakozás.

Thorold (az anyja adta neki ezt az ősgermán nevet) úgy jött a világra, mint vigasztaló, megmentő angyala a szegény eltemetett asszonynak. Érdeklődése az élet iránt ujra feléledt s visszanyerte egykori élénksége és lelkesedése egy részét. Kiéhezett szive újra dobogni kezdett, összeszugorott természete kitárult, az anyai szeretet felolvasztotta befagyott forrásait. A fiában és fiának élt csupán. Olyan odaadással volt iránta, hogy szinte attól kellett tartani, terhére fog válni. S a mint a fiú nőtt, anyja különös beszédei sokszor meghökkentették, sőt meg is ijesztették, egyénisége mégis mély hatást tett rá. Eszrevette, mennyire fölötte áll atyjának s annak az elmaradott világnak, melyben éltek. Ez az érzése évről-évre erősödött, a mint az anyja mind közelebb vonta őt magához és részesévé tette becsvágyának és eszményeinek. Azt a művészi tehetséget, mely a fiúban már korán nyilvánult, gondosan ápolta, úgy hogy tizenöt éves korában már kitünően rajzolt és zongorázott. Mivel anyja nevelte, inkább német volt, mint amerikai.

Mikor doktor Ballington meghalt, az asszonynak első dolga volt, lerázni magáról Amerika porát s haza vitorlázni Németországba, a hova szüntelenül vágyakozott. Az üzlet, a lakóház s egyéb birtokuk eladásából akkora összeg gyült össze, hogy az ő német egyszerűsége bőséges vagyonnak látta; s arra mindenesetre elegendő volt, hogy gondtalanul élhessen fiával s nagy művészszé nevelhesse ezt.

II.

Ballington asszony és fia, miután néhány hónapig czéltalanul jártak ide-oda Európában, végre Münchenben telepedtek meg. A müncheni festészeti iskola akkor érte virágkorát. Piloty hirneve seregestül vonzotta oda a művésznövendékeket a világ minden tájáról.

Ballington Thoroldnak, kinek szomjas lelke mohón szivta magába a benyomásokat, mint a szivacs a vizet, ez a csöndes nagy város, diadalmi iveivel, nagyszerű múzeumaival, gigászi nagyságú Bavaria szobrával s a művészet megszámlálhatatlan sokaságú remekeivel, olyan volt, mint egy édes álom. Lelke mintegy örökös ittasságban élt, a föld mintegy álomszerű ködbe burkolva feküdt alatta. Az alkotás sajátszerű nyugtalansága remegett szüntelen benne és sarkalta nagy dolgok művelésére. Dicső eszmék riasztották fel éjjel az álmából s nem engedték aludni, mint valami átszellemült melódia. Szüntelen maga előtt látta önmagát, a mint hódító lépésekkel halad tökélyről tökélyre. Mindez homályos, határozatlan, ködszerű látomás volt előtte, az alakja változott minden lélekzetvételnél, de mindig sugárzó és szép volt. Különösen egy új és csodás Krisztus-kép eszméje foglalkoztatta képzeletét.

Belépett az akadémiába s néhány hónapi inaskodás után Piloty legközelebbi, személyes tanitványai közé jutott. Mestere iránt a legteljesebb hódolattal viseltetett, — akkor még nem vette észre bántó szinpadiasságát.

A rajzteremben egy este észrevett egy embert, kinek az arcza már régóta felköltötte figyelmét. Csinos, tipikusan német arcza volt, sürü szőke bajusza és szakálla, szabad és merész a modora.

Egy új és csodás Krisztus-kép eszméje foglalkoztatta.

Leginkább az ajka finom, tiszta metszése tünt fel benne. Egész külseje erélyes komolyságra vallott; nagyon magas, athléta termetű ember volt.

— A mint látom, ön Piloty tanitványa, — mondotta egyszer, ránézve Thorold rajzára.

— Miből látja? — kérdezte az amerikai, rájahajolva rajztáblájára.

— A modora roszaságáról.

— A modorom roszaságáról? Azt akarja ezzel mondani, hogy a mester modora rosz?

— Igen.

Thorold az ajkába harapott, arczát elfutotta a vér.

— Sértegetni akar engem, — mondta hevesen, — mivel látja, hogy külföldi vagyok.

A német sajnálkozó mosolylyal nézett le rá, a mely Thoroldot még jobban felingerelte.

— Bocsánat, — mondta aztán fagyos udvariassággal, — tévedtem.

Ezzel a modell felé fordult, czeruzájával méregetve arányait. Thorold azonban e pillanattól fogva elvesztette minden érdeklődését a munkája iránt s nem birt egyebet tenni, mint figyelni a szomszédját. Volt valami előkelőség, de nem gőg, ennek modorában, a mi a tökéletes világfira vallott. Arczkifejezése hüvös és önuralomra való volt, a magatartásában volt valami könnyed, természetes méltóság, a mely bámulatot keltett. Thorold mennél tovább nézte, annál inkább észrevette előkelőségét; bánni kezdte saját ingerültségét, mint a faragatlanság és rosz nevelés jelét. Szerette volna jóvá tenni s békülékeny hangon kérdezte:

— Nem mondaná meg, mit ért a mester modorának roszasága alatt?

— Nem én, — felelt a német ugyanazon a hideg, udvarias hangon. — Egyszerüen az a véleményem, hogy a mester egyáltalán nem is művész. Közönséges, ügyes mesterember.

— Piloty nem művész! Ki hát akkor a művész?

— Tudnék néhányat mondani. De előbb beszéljünk Pilotyról. Tulságosan sokat lát és tulságosan keveset. Ugy dolgozik, mint egy eszes kézműves, kevés szellemmel, de ügyes kézzel.

— Bocsánat, — vetette közbe Thorold, hiába igyekezve elsajátitani azt a nyugodt józanságot, mely társát megkülönböztette, — azt hiszem, nem értem önt.

— Ha madarat lát repülni a levegőben, — folytatta a német, — nem látja a tollait, pedig a madárnak vannak tollai. Az első, a mit ki kell fejezni, ha repülő madarat lát: a repülés, a mozgás. Piloty legelőször is megfestené a karmait, a szárnyait, a tollát, vagyis a zavaró részleteket, melyek igazak ugyan, de mégis hamisak. De hát én nem akarok önnek leczkét adni.

— Most már értem, — kiáltott fel Thorold gúnyosan, — ön tehát az új iskola hive, impresszionista.

— Impresszionista? Nem én. Én csak művész vagyok.

A vita halkabban folyt még néhány pillanatig. Thorold már-már elvesztette önuralmát, ellenfele azonban változatlanúl hideg és jóakaró maradt. Mikor elváltak, néhány fagyosan udvarias szót váltottak s megkérdezték az egymás nevét. Kiderült, hogy az impresszionistát von Klenzenek hivják s hogy tiszt volt a porosz hadseregben, mielőtt a festészetre adta volna magát.

Néhány nappal ezután Thorold találkozott von Klenzevel egy vendéglőben, melybe főleg művészek jártak. A vita a művészet alapelveiről megújult, érdeklődő hallgatóság gyült köréjük, a mely hangosan helyeselt minden élesebb visszavágást és talpraesettebb választ. A levegő tele volt pipafüsttel, — akkoriban a müncheni művészek méltóságukon alulinak tartották, egyebet szini nyilvános helyeken, mint pipát vagy legalább is éktelen rosz, olcsó szivart.

A falak melletti kis asztalok kiürültek, az egész társaság odagyűlt a két vitatkozó köré, a kik fellelkesülve hallgatóságuk izgatott rokonszenvén, irgalmatlan frázisokat vagdaltak egymáshoz. Von Klenze könnyed derültségében volt valami imponáló, a mi élesen elütött Thoroldnak szinte remegő izgatottságától. Egy-két rosz csont, a kiket inkább a «hecz» érdekelt, mint a művészet alapelvei, csak még inkább szitotta izgatottságát megjegyzéseivel, a bor, a mit ivott, szintén megingatta önuralmát. Igy esett, hogy mikor Von Klenze kimondta végső véleményét, Thorold erős személyes sértést vágott hozzá, a mely óriási szenzácziót keltett a hallgatóságban. Von Klenze lassan felállt az asztaltól.

— Ballington úr — mondotta tőle telhetőleg nyugodtan — kénytelen vagyok önt párbajra hívni. Holnap elküldöm önhöz segédeimet; ön választja a fegyvert.

A tiltakozás és a csodálat zavart moraja hallatszott minden felől. Thorold sápadt, izgatott arczczal s tüzben égő szemmel kapta fel a névjegyet, melyet ellenfele elébe dobott az asztalra s erősen viaskodott önmagával, hogy nyugodtnak látszassék, mialatt betette a tárczájába.

Von Klenze pompás, erőteljes alakja, a mint ott állt előtte, egyenesen, nyugodtan, uralkodva önmagán, Thoroldban a csodálat érzését keltette, de egyúttal érezte azt is, hogy kettejük közül ő maga a kevesebbet érő. Kétségtelenül a valóságnál is nagyobb jelentőséget tulajdonitott a párbajnak; nem messze Kentucky határától született, a hol a párbaj rendszerint halállal szokott végződni. A saját esetéről is azt képzelte, hogy valamelyiküknek halála lesz, még pedig alighanem az övé.

Minden felindulása mellett mégis elég bátran fogadta a kihivást s a hősiesség bizonyos homályos érzésével távozott a teremből, de egyuttal nagyon bántotta, hogy ennyire nem tudott parancsolni a nyelvének. Lassanként szinte babonás meggyőződésévé lett, hogy ez a párbaj életébe fog kerülni. Elkerülni már nem lehet, — a legnagyobb baj az, hogy élete eddigi huszonnégy esztendejében nem csinált semmit. A nagyszerű Krisztus-kép, mely álmában és ébren kisértette lelkét, megfestetlen volt még. Akárha egyáltalán nem is élt volna. . .

Thorold reggelig mégis eléggé visszanyerte nyugalmát, mikor von Klenze segédei felkeresték, hogy azzal a szertartásos udvariassággal fogadhassa őket, a milyet az alkalom megkivánt. Mikor azonban kétségbeesett nyugalommal kijelentette, hogy a pisztolyt választja fegyverül, húsz lépésről, a segédeknek elállt a lélekzete. Azért akarta úgy, mert azt képzelte, hogy a pisztolylyal bánni könnyebben megtanul, mint vívni, mikor még soha kard nem volt a kezében. A segédek egyike erre megjegyezte, egész elhülve ezen a vakmerőségen, hogy von Klenze egyike a legjobb lövőknek, ötven lépésről lelövi a gombot a kabátról. Ekkor már szivesen megváltoztatta volna elhatározását, ha a büszkesége engedte volna.

Mikor a segédek eltávoztak, Thorold kétségbeesetten vetette magát egy pamlagra s elkezdett gondolkozni a helyzetén. A vége halál lesz, — egyéb nem is lehet. Megmondja-e az anyjának? Nem, a bánata még jobban kihozná a sodrából s még valami bolondot találna tenni. Bizony, nagy szamárság volt ilyet mondani von Klenzenek. Nem akarta tulajdonképen megsérteni, de a mit mondott, az kétségtelenül sértő volt. Mennél inkább fontolgatta a dolgot, annál inkább megszabadultnak érezte magát minden földi tekintettől s most már az ellenkezés kisérlete nélkül adta át magát annak az igéző hatásnak, melyet von Klenze egyénisége tett rá.

Egy nagyszerű látomány, sajátságos kapcsolatban von Klenze arczával, ragadta mind makacsabbul hatalmába s újjongó gyönyör tört keresztül mély lehangoltságán. Ez az az arcz, a melyre Krisztus-képéhez szüksége van! Ez az az arcz, a melyet hiába keresett képzelete eddigelé! Hogy adhatná magát a halálnak, mielőtt átadná a világnak azt a kinyilatkoztatást, a melyre — most határozottan érezte, — hivatva volt?

Egész nap járt fel s alá, az alkotás ereje gerjedezett benne, a festmény eszméje tisztultan ragyogott előtte, a lelke pedig vergődött a rettegéstől: a halál ott leselkedett, mint valami rémes, óriási szörny, a háttérben, s szörnyű vigyorgással nézett rá. Ha csak kijátszhatná, legalább egy évre, — szivesen levetné halandó részét, tudva, hogy nem hiába viselte.

Éjszaka, a vágytól hajszolva, hamar felöltözött s az üres utczákon keresztül von Klenze lakása felé sietett. A kapus nem akarta beereszteni, de végre is egy tízmárkás bankjegynek elhitte, hogy csakugyan sürgős a dolga. Reggel öt óra volt már s a gázlámpák még égtek az utczán. Tapogatózva ment keresztül egy sötét folyosón s találomra benyitott egy ajtón, mely egy nagy szobába vezetett. A felizgatott ifjú ekkor kimerültnek érezte magát s látogatásának alkalmatlan volta is eszébe jutott. Nem ismerve a helyi viszonyokat, tudja Isten, miféle helyre talál benyitni. Kijózanodva tapogatózott a teremben, mig végre észrevette, hogy a műteremben van. Nem tehetett okosabbat, mint hogy itt vár addig, a mig von Klenze kijő. Gondosan bezárta az ajtót maga után, lábujjhegyen végigment a termen s leült egy nagy karosszékbe. Nem telt bele tíz percz és mély álomba merült.

(Folytatása következik.)

A **Franklin-Társulat** kiadásában **Budapesten** megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

FILOZÓFIAI IRÓK TÁRA.

A Magyar Tudományos Akadémia támogatásával

szerkesztik

ALEXANDER BERNÁT és BÁNÓCZI JÓZSEF.

XVI. KÖTET.

A CINIKUSOK.

TANULMÁNY AZ ANTIK ETHIKA KÖRÉBŐL.

Irta

SEBESTYÉN KÁROLY.

Ára füzve 3 K.

GLOSSARIUM MEDIÆ ET INFIMÆ LATINITATIS REGNI HUNGARIÆ.

A MAGYARORSZÁGI LATINSÁG SZÓTÁRA.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MEGBIZÁSÁBÓL

szerkesztette

BARTAL ANTAL.

a m. tud. Akadémia r. tagja.

Ára füzve 50 K, félbőrkötésben 60 K.

1901. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK.

(Corpus Juris kiadás.)

Jegyzetekkel és utalásokkal kisérte

Dr. MÁRKUS DEZSŐ

kir. táblai biró.

Ára füzve 4 kor., félbőrkötésben 6 kor.

Ugyane kiadásban megjelentek:

1896-ik évi törvényczikkek. Ára füzve				*6 K, félbőrkötésben*		*8 K.*
1897	«	«	« «	*4 K*	«	*6 K.*
1898	«	«	« «	*4 K*	«	*6 K.*
1899	«	«	« «	*7 K*	«	*9 K.*
1900	«	«	« «	*4 K*	«	*6 K.*

BÜNTETŐJOGI DÖNTVÉNYTÁR.

AZ ANYAGI BÜNTETŐJOG ÉS A BÜNVÁDI PERRENDTARTÁS KÖRÉBE TARTOZÓ ELVI JELENTŐSÉGŰ HATÁROZATOK GYŰJTEMÉNYE.

Kiadja A JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY SZERKESZTŐSÉGE.

I. KÖTET.

Ára füzve 4 K.

MEGJEGYZÉSEK A MAGYAR ÁLTALÁNOS POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV TERVEZETÉHEZ.

Irta Dr. WEINMANN FÜLÖP

kir. közjegyző.

Ára füzve 1 K 20 fillér.

ÉSZREVÉTELEK A POLGÁRI TÖRVÉNYKEZÉSI RENDTARTÁS JAVASLATÁHOZ.

Irta SZILASI ADOLF

ügyvéd.

Ára füzve 1 kor.

KÖZJEGYZŐI IRATMINTA-GYŰJTEMÉNY.

Összeállitotta

Dr. OROSZ ENDRE

kir. közjegyző-helyettes Budapesten.

Ára füzve 4 K.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

Kopó hörögve fordult meg és fölugorva ágyából össze csikorította a fogait.

— Mit akarsz? — rivallt a papra dühösen.

— Hadnagy, — kérlelte Lukács pap megdöbbenve; — ne sújtson engem a te haragod. Te szabadítottál ki engem a rabságból: testemlelkem a tiéd; azért vagyok itt. Te vagy az én uram: parancsolj!

Kopó egy darabig révedező szemekkel, habozó bizalmatlansággal vizsgálta az alázatos embert.

— Hallgass! hallgass! — suttogta aztán. — Rám olvastak ... a Tahy-leány üldöz, megigézett. Félek tőle! hallod-e: félek tőle!

És összekulcsolva kezeit a mellén, rémülten hökkent vissza, mint a gyermek, mikor kisértetekkel ijesztgetik. Majd csüggedten lehorgasztotta fejét és halkan, esdeklő szóval folytatta:

— Beszélj hozzám! vigasztalj meg: én beteg vagyok! Pedig szeretnék meggyógyulni. Már mindent megpróbáltam, de semmi sem használ. Hanem talán te tudsz valami talizmánt, valami bűbájos igét ...

— Minek? — kérdezte Lukács pap vállat vonva.

Kopó megdöngette mellét az öklével és hörögve, elfulladó hangon mondta:

— Minek? ... hogy megszabaduljak tőle!

Aztán, töredezve, mintha magával beszélne arról, a mi gyötri, suttogva nyögött:

— Látom a szemeit ... érzem a tekintetét ... Pedig távol van ... fönt, magasan: olyan magasan, hogy én sohasem érhetek föl hozzá ... És néha még azt hiszem, hogy álom az egész ... álom ... álom! ...

— Légy erős, hadnagy! Miért sírsz, mint a gyermek? Nem szégyenled-e, hogy egy hitvány asszonyi állat miatt ennyit keseregsz? Légy erős!

— Hát gyáva vagyok?

— Épen azért ne keseregj. Asszony, asszony: gombház.

— Nem, nem! Ez az egy nem olyan, mint a többi! ... Százat, meg százat öleltem, de egyiknek a csókja sem égetett úgy, mint ennek az egynek a puszta tekintete ... És épen azért, — hörgött a vérében izzó szenvedély tüzétől, — az enyém lesz ... megfojtom a csókjaimmal, az öleléseimmel ...

Megcsikorgatta a fogait és ismét őrjöngve dobta le magát az ágyra, mintha megvadult volna. Lukács pap hasztalan akarta megvigasztalni: a hadnagy folyton csak a szenvedély eszelős kitöréseivel felelt. Ott hagyta hát és az időre bizta, hogy meggyógyitsa az esztelen sovárgásban megbódult embert. Ez pedig borba akarta fojtani bánatát és szenvedélyét; de minél többet ivott, annál jobban égette a szenvedély, s a mámorban minden csepp vérét izzani érezte. Mikor pedig részegségét kialudta, a búskomor józanság csak még sötétebbé, sulyosabbá tette a bánatot, mely szivére nehezedett. Majd megkisértette, hogy koczkával szórakozzék, s ezen aztán lassankint az utolsó garasát is elvesztette: de a lelkén fekvő lidérczнyomás terhe azért nem könnyebbedett meg, sőt egyre nyomasztóbb lett.

Lukács pap ellenben napról napra vigabb, vakmerőbb lett. Lassankint az egész tábor megismerte és megkedvelte, mert furfangos, bőbeszédű ember volt, a ki többet tudott és ügyesebb, agyafurtabb volt, mint bárki más a táborban. Tréfált, fecsegett mindenkivel, sok bűvészfogást tudott s ezekkel mulattatta az együgyü parasztokat. Versenyt ivott a német zsoldosokkal, napokig elkoczkázott a csaló olaszokkal, a kiket minden ügyességük mellett is rászedett; de mindenütt, a hol szükség volt rá, azonnal ott volt és mindig szivesen segitett. Ápolta a betegeket, gyógyfüveket szedett nekik az erdőn, orvosságokat főzött és számosat meg is gyógyitott. A jobbágyok lassankint hozzá szoktak apró szivességeihez és megkedvelték az örökké szolgálatkész, élelmes, vig papot.

Goró Lajos rajza.

Tahy Ferencz leányával, Ágnessel beszélget.

Ez alatt Zágrábból egyre várták a követséget, a mely azonban csak nem mutatkozott. E helyett minden nap csapatosan jöttek újabb, meg újabb elzüllött népelemek, melyek mindenükből kifosztva, hajléktalanul kóboroltak az országban és a parasztlázadás hirére mindnyájan ide csődültek. Hitvány, söpredék népség: levelessé tett nemesek, szökevény zsoldosok és jobbágyok: a társadalom legalsóbb rétegeinek a szemetje, melyet bűnei miatt már törvényen kivüli állapotba helyeztek. És ez az *utálatos emberi fajzat*, halálos gyülölettel a szivében az iránt a társadalom iránt, mely kiközösitette kebeléből, egyre az urak kegyetlen igáját átkozta, s vad kifakadásaival lassankint ismét fölizgatta, magával ragadta a már szinte lecsillapodott, békés szándékú zsellérséget is, a mely, megfeledkezve a püspöknek tett igéreteiről, vagy boszankodva a várva várt követség késedelmezése miatt, ismét kész lett volna urai ellen fordulni. Lukács pap pedig, a ki örömmel látta a dolgok ilyen kedvező változását, kezeit dörzsölte és titokban folyton olajat öntött a tűzre.

VI.

Ugyanazon a napon, melyen a jobbágyok a podgorczei kolostorból elvonultak, Fehérkövy István, veszprémi püspök, visszaérkezett Zágrábba, a hová Ágnest is magával hozta. A horvát és magyar urak kiváncsian fogták körül az ősz főpapot, hogy megtudják tőle a békités eredményét. De, alig mondta el a püspök a jobbágyok kivánságait, az urakban azonnal fölülkerekedett a daczos gőg és rögtön kijelentették, hogy hallani sem akarnak a szerintük jogtalan követelésekről. Sőt Tahy Ferencz nagyúr, félig gúnyosan, félig dölyfösen meg is mondta az ősz főpapnak:

— No, ezért ugyan kár volt kigyelmedet oda küldeni.

— Mentél volna magad, fiam, — felelt a püspök szeliden. — Úgy is te veled volna szavuk: legalább azt mondták, hogy immár készségesen elismernek akárkit is uruknak, a kit a király rendel, csak téged nem.

Tahy Ferencz ajkába harapott s bizonyára durván válaszolt volna, ha a többi urak közbe nem lépnek és nem figyelmeztetik őt a püspök egyházi méltóságára. Igy hát lenyelte mérgét a gőgös főúr és azzal vigasztalta magát, hogy a tartománygyülés úgy is majd neki ad igazat. De még sem állhatta meg, hogy gúnyosan vállat vonva, epésen ne feleljen:

— Hogy kit ismernek el uruknak, kit nem: az ne legyen a kigyelmed gondja. Vagyok én még akkora úr a portámon, hogy ráncba szedjem azt az egy pár kikapós parasztot.

— Fiam, — feddette őt az ősz püspök, — a darázs is kis állat: mégis fáj a szúrása.

— De könnyű is agyon nyomni, — vágott vissza Tahy Ferencz megvetőleg.

— Ez igaz. De ne feledd el azt sem, hogy nincsen olyan pánczél, a melyiken rés ne akadna: és jaj a viselőjének, ha a fegyver reá talál.

Tahy Ferencz megint csak a vállait rángatta és foghegyről oda vetve dörmögte:

— Majd meglátjuk, hogy hány zsákkal telik, ha rájuk uszítom az *angyalokat*.

Nem is szólt bele a tanácskozásba, hanem haza ment; de otthon új boszúság várta. Ágnes, a ki soha olyan vad, féktelen jelenetet nem látott, mint a minő a jobbágyok tivornyája volt, a kiállott ijedelem túlzó fantáziájával szinezte ki és nagyitotta az eseményeket. Azt mondta, hogy a jobbágyok talán húszezernél is többen vannak, hogy valamennyiük marczona, óriás termetü férfiú, hogy a vezérük, valami Kopó, sokkal daliásabb vitéz, mint a minőt itt Zágrábban eddig látott, hogy nagy fegyelmet tart a seregében s ott a szemük láttára is megbünte-

tett egyet, a ki bele mert avatkozni a beszédjébe... Itt aztán elpirult és nem mondta el, hogy mi volt ez a beavatkozás.

Tahy Ferencz megint csak vállat vont. Nem tudta elhinni, hogyan kelthet félelmet ez a kapával, kaszával fölfegyverzett paraszt-horda, ha még olyan töméntelen is.

— A paraszt csak paraszt, — mondogatta megvetőleg; — arra való, hogy dolgozzék. A kardforgatáshoz meg annyit ért, mint a tyúk az ábécéhez.

De azért, mikor a délután folyamán a jobbágyok Zágráb alá értek és az alatta fekvő mezőséget egészen ellepték, a meddig a szem csak ellátott, Tahy Ferencz uram is gondolkodóba esett. Fölment Ágnessel a kastélya tornyába, mely a hepe-hupás város egyik magaslatán épült, s onnan nézett alá a lent zagyván hullámzó tarka sokaságra.

Estére kelve aztán, mikor a jobbágyok mind fölszedelőzködtek és tovább vonultak, a városbeliek csodálkozva látták, hogy egy kis csapat, lehettek talán háromszázan, nem indult meg a többi után, hanem kényelmesen tovább heverészett a füben. Ezek voltak a zsupán uszkókjai, a kik részint lomhaságból, részint pedig, mert a zsupán még nem emésztette meg egészen a tegnapi kudarczot, későbbre hagyták az indulást.

Nosza Tahy Ferencz uramnak sem kellett több. Mikor már vagy félóra eltelt, hogy a jobbágyok elvonultak, s a kis csapat még akkor sem mozdult, hamarosan lóra ültette a hajdúit, sorra járta a többi urakat is, kölcsön kérte tőlük is a hajdúikat, s mikor így összeszedett valami négyszáz lovast, titkon kilopózott a kapun, csöndesen bekerítette a gyanútalan uszkókokat s azzal: hajrá! Egyetlen rohammal rájuk vetette a lovasait.

A törbe esett uszkókok halálorditása alig egy pillanatig tartott: épen csak addig, hogy a már messze vonuló jobbágyok még meghallhatták. Aztán, pár pillanat alatt, ismét csöndes lett minden.

Mikor a stájer kapu nagy robajjal becsapódott a visszavonuló hajdúk mögött, egy sötét alak lassan, óvatosan fölemelte fejét a halottak közül és nyugtalanul, kémlelve nézett szét a síkon. Látva, hogy minden csöndes, eleinte hason csúszva mászott a földön a halottak közt, majd guggolva, négykézláb lopózott tovább, végre pedig, mikor már jó távol ért a vártól, egészen fölállt és futva menekült abban az irányban, a merre a jobbágyok elvonultak.

Tahy Ferencz uramnak ez az olcsó és dicsőség nélkül való győzelme nem volt ugyan nagy hatással a tanácskozó urak elhatározására, de mégis szigorította és siettette a horvát-szlavón tartománygyülés végzéseit. A tanácskozást másnap délelőtt kezdték meg Draskovics György, zágrábi püspök elnöklése mellett, s hamarosan, még ugyanazon a napon, be is fejezték.

A veszprémi püspök, a ki Kopóval szemben magára vállalta a jobbágyok sérelmeinek tolmácsolását és kivánságaik előterjesztését, semmit sem érhetett el ebben a makacs, elbizakodott gyülekezetben, mely a röghöz kötött és emberi méltóságából kivetkőztetett jobbágyban csak igavonó barmot látott. Hasztalan hivatkozott az ősz főpap János király budai (1531) és váradi (1536) országgyüléseire, melyek visszaadták a jobbágynak szabad költözködési jogát; hasztalan figyelmeztette Tahy Ferenczet, Draskovics György püspöktársát s még többeket az urak közül, hogy hiszen vele együtt ők is ott voltak az 1556-iki budai országgyülésen, mely ismét törvénybe iktatta a zsellérek szabad költözködési jogát; az urak mind erről hallani sem akartak, mivel háromszáz évvel ezelőtt nem a jog és a törvény, hanem az erősebb önkénye szerint alakultak az élet viszonyai.

A gyülés zajos, viharos volt: nem ugyan azért, mintha az urak közt ellentétek fejlődtek volna a jobbágyokra vonatkozó véleményekben, hanem azért, mert egyik a másikat igyekezett fölülmulni a szegény zsellérek gyalázásában. Elmondták, hogy a paraszt, a hol csak teheti, lopja, csalja az urát; hogy erőszakos, veszekedő természetű, minden csekélységért kész fegyvert fogni urai ellen; hogy valóságos bestia, igazi nemzeti csapás, fekély az ország testén, a mit tovább megtűrni immár nem lehet. Mások utaltak a gyakori pórlázadásokra, melyek gyors időközökben követik egymást s örökös rettegésben tartják az urakat, életük és vagyonuk miatt. Dózsa parasztlázadása vezette be a *fekete ember* iszonyatos kegyetlenségeit; csak alig pár éve (1569) a maros-szögiek törtek be a Károlyiak olcsvai jószágára, a lázadás megtorlás nélkül maradt, s a bünösöket csak *levelessé tették*, mert valamennyien megszöktek a bitófa elől.

Ekkor fölállt Tahy Ferencz uram és szenvedélyes hangú, gyujtó beszédet tartott.

— *Caveant consules*, — igy kezdte a szavait, — hogy az alig két esztendeje lezajlott parasztháború borzalmai ismét meg ne újuljanak. Másfél esztendőbe került, míg a Karácson György lázadását vérbe tudták fojtani!

És itt sorra vette a rettenetes polgárháború iszonyait, újjain sorolta föl az áldozatul esett urakat és heves kifakadásokkal izgatott erélyes megtorlásra. Az urak pedig dörgő helyeslést zúgtak minden mondatára.

— Exemplumot statuáljunk, — folytatta a neki hevült főúr, — nehogy a most még parázsló üszök mindent elhamvasztó tűzzé növekedjék.

Aztán arra kérte az urakat, hogy szolgáltassák ki a lázadókat neki, s bízzák rá az egészet: ő majd elbánik velük. És, indulatosan megütve kardját, *igy* fejezte be a szavait:

— Ezen szablyámat kötöttem föl, — mondotta, — kivel paraszt Karácson uram ellen hadakoztam: *mert nem érdemel ennél többet a* Kopó hajdú hitvány feje.

Az a meg-megújuló viharos helyeslés, mely végig kisérte a boszúvágyó főúr egész beszédét, már előre jelezte, milyen végzést fog hozni a tartománygyülés. Hasztalan állt föl a veszprémi püspök még egyszer: szavai elvesztek a roppant zajban, mert az urak egyre indulatosabban kiabálták:

— Exemplumot statuálunk! Exemplumot statuálunk!

És az egész tartománygyülés, egy szívvel-lélekkel Tahy Ferencz mellé állva, a jobbágyokat lázadóknak nyilvánította és mindenüktől megfosztotta. E végzés hallatára Fehérkövy István fölemelkedett a helyéről és haragtól pirosan szólt oda Draskovics György zágrábi püspöknek, a ki a gyülést vezette:

— Kigyelmed is a szeretet vallása nevében irtatná ki tulajdon felebarátait. Imhol mosom kezeimet az ártatlan vértől, a melynek kiontásával kigyelmed Isten haragját idézi az országra!

Ezek voltak utolsó szavai, melyek után rögtön elhagyta a tanácstermet és még abban az órában Zágrábból is elutazott. Az urak azonban együtt maradtak és sokáig tanácskoztak a teendők felől. Tanácskozásuk eredménye az volt, hogy még napszállta előtt két követet indítottak útnak a városból. Az egyik Ivaniesba ment Migazzihoz, hogy készüljön föl rögtön és induljon Zágrábba, hogy a város alatt az addig fölállítandó hadakkal egyesüljön. A másikat pedig a podgorczei kolostorba küldték Schwarzenbachért, hogy jöjjön Zágrábba és vegye át a vár védelmét meg a zsoldos hadak és hajdúk fővezérletét.

Egyúttal azonban gondoskodtak a vár kellő ellátásáról is. Kijavittatták a bástyákat, a tornyokat, az árkokat, a Szávából táplált vízvezetéket; szereztek puskaport, eleséget s mindennemű más készletet, hogy semmiben se szenvedjenek hiányt, ha a lázadók esetleg ostrom alá fognák a várost. A környéken pedig, a meddig a futárok biztonságban járhattak a jobbágyoktól, körülhordoztatták a véres kardot és segitségre szólitották a közeli városokat, vármegyéket és urakat. Ezek küldtek is segedelmet; de még azon fölül zsoldosokat és szabad hajdúkat is fogadtak föl úgy, hogy Schwarzenbach, mikor a fővezérséget átvette, háromezer főnyi őrségnek parancsolhatott. Igy várták Zágrábban a föllázadt parasztok érkezését.

Ezek pedig Petrovinában egyre türelmetlenebbül lesték az urak izenetét. Reményeik lassanként lelohadtak s álmaik tünésével izgatott csüggedés vett rajtuk erőt: olyan csüggedés, melyben a keserüség fenekén már ott lappangott az elfojtott gyülölség, meg a boszúvágy is és csak alkalomra várt, hogy kitörhessen. Ennek az alkalomnak az előkészitésén pedig Lukács pap fáradhatatlanul dolgozott.

Ez a veszedelmes izgató tipikus alakja volt az akkori időkben nagyon is gyakori vallásos rajongóknak, a kiket a rohamosan diadalra jutott reformáczió teremtett az alsó papság soraiban. A katholikus egyház alsó papsága általában kevéssé volt megelégedve anyagi helyzetével s már a Dózsa-lázadásban is nem egy tagja vett részt. A mohácsi csatára következő zürzavarban pedig, felügyelet és vezetés nélkül maradván, kényekedve szerint léptette életbe a legkülönfélébb újításokat. Ezek közt a legmélységesebb rokonszenvet, természetesen, a cœlibatus eltörlése ébresztette: s már néhány évvel a mohácsi csata után sok olyan pap akadt Magyarországon, a ki megmaradt ugyan a *régi* egyházban, de megházasodott, még pedig a törvényes formák megtartásával.

Igy történt, hogy mikor Oláh Miklós 1561 tavaszán tartományi zsinatot tartott, melyen minden lelkésznek meg kellett jelennie, tömegesen tódultak oda a nős papok, a kik kijelentették, hogy nem válhatnak meg az asszonytól, mert a háztartásban, gazdálkodásban szükségük van rá. Ebben az egy pontban semmi áron sem engedtek: az asszonyhoz sziklaszilárdan ragaszkodtak mindnyájan, s mikor erőszakolták őket, inkább ott hagyták a plébániát és egész nyiltan a reformációhoz csatlakoztak.

Ilyen előzött pap volt Jász Lukács is, a ki menten Erdélybe menekült, a hol a vallási türelmességnek legalább az árnyéka megvolt. A hosszú bujdosás alatt a pestis elragadta oldala mellől hű hitvestársát, kiért annyit, mindent áldozott; összekuporgatott pénzecskéjétől az útonállók fosztották meg s ő maga is betegen, halálra csigázva, elnyomorodva ért az uraiktól sanyargatott székelyek közé.

Itt ismerkedett meg a szombatosok zsidózó tanaival, melyeknek csakhamar vakbuzgó hivője, lelkes apostola lett. Az ó-zsidó szellem, a két évezred óta ártatlanul üldözött héber nép kesergő megnyugvása, sajátságos viszhangot keltett a szerencsétlen rajongó lelkében. Mint a zsidók, ő is új Messiást várt, a ki megszabaditsa a népet az elszaporodott zsarnok fáraók rabigájából s elvezesse az igéret földjére: a régi szabadság mesés országába. Az elnyomottak, a szenvedők, az üldözöttek vallása volt a szombatosság: de kitürésre, megnyugvásra, szelidségre intő ágazatai, nem tudták beletörődésre győzni

Lukács pap szenvedélyes lelkét, a ki a halálra üldözött vad, féktelen indulatjával fordult visszsza kinzói ellen.

Igy került el hosszú, tövises apostoli útján Zágrábba, a hol, nyilt utczán csődületet támasztva, keresztes háborúra fanatizálta a népet a pápista papok, *a nyáj rablói* ellen. De itt pórul járt, *mert* a horvátok, a protestánsok elleni vak gyülöletükben, már első szavaira neki rohantak s kevésbe mult, hogy meg nem kövezték. Szerencsére épen akkor lovagolt arra Schwarzenbach, a ki csatlósaival hamarosan szétugrasztotta a tömeget és még idejében megmentette a félholtra rémült izgatót. De még sem eresztette szabadon, hanem fogva vitte magával a kolostorba és kijelentette, hogy mindaddig rabságban tartja, míg csak hittel el nem esküszi az eretnekséget. Lukács pap erről hallani sem akart s már hónapok óta sinylődött a börtönben, mikor a lakoma alkalmával a jobbágyok végre kiszabadították. (Folytatása következik.)

ELFRIDA.

Elbeszélés.

Irta HJALMAR HJORTH BOYESEN.

Angolból fordította S. A.

III.

(Folytatás.)

Maga se tudta, mennyi ideig aludt, de arra a homályos tudatra ébredt föl, hogy valaki nézi. Világos nappal volt, mikor kinyitotta a szemét és von Klenze, palettával kezében, szemközt állott vele s részvéttel és csodálkozással nézett rá.

— Szabad kérdeznem, hogy mikép jutott ide be? — kérdezte nagyon nyájasan, mintha kis gyermekkel volna dolga, a ki nagyon könnyen megijed.

— Nem, nem tudom, — felelt Thorold zavartan, mert egy teljes perczig tartott, a mig tisztába jött vele, hol van és hogy került ide.

— Nem baj. Megtisztel azzal, hogy velem reggelizik?

— Ön nagyon kegyes.

Olyan éhes volt, hogy akár egy kannibál reggelijében is részt vett volna. Von Klenze csengetett s aztán tett-vett valamit a szomszéd szobában. Ez alatt Thoroldnak elég ideje volt arra, hogy tájékozza magát kissé. A müterem tágas, magas helyiség volt, tele gazdag függönyökkel, középkori fegyverekkel, faragott bútorokkal s mindenféle értékes disztárgyakkal. A mennyezet alatt két óriási papagály himbálózott egy-egy rézkarikán, éktelenül kiáltozva. Az egyik falnál egész arzenálja volt a ritka fegyvereknek, pisztolyoknak, puskáknak, kardoknak, nagy rozettába rakva egy kovácsolt ezüst pajzson.

Von Klenze szolgája kiséretében visszajött és könnyed mozdulattal meghivta vendégét az asztalhoz. A rövid reggeli alatt nem kérdezett tőle semmit ittléte okaira vonatkozólag. Barátságosan beszélgetett vele, mig a reggeli véget nem ért. Akkor fölálltak és von Klenze kérdő pillantása elárulta, hogy magyarázatát várja a szokatlan időben tett látogatásnak. Thorold érezte, hogy nem halogathatja tovább a magyarázatot, s hogy minden percz, a mi elmulik, még nehezebbé tenné.

— Klenze úr, — mondotta, nagyot nyelve, — azért jöttem, hogy megkérjem önt, adjon az életemnek egy évi haladékot.

Von Klenze komoly figyelemmel szegezte tekintetét a fiatal amerikaira, a ki azt képzelte, hogy megbotránkozást lát ebben a tekintetben.

— Ön fél, — mondotta, részvéttel rázva meg fejét. — Szegény fiú, akkor ön nagyon fiatal még.

— Nem, nem ezért, — kiáltott Thorold. — Nem félek a haláltól. De van valami itt, — e szónál félénken a mellére ütött, attól tartva, hogy szinészieskedőnek fog látszani, — valami magasztos dolog van bennem, a mit ki kell fejeznem, a minek alakot és szint kell adnom, mielőtt meghalnék. Érzem, hogy lehetetlen porrá lennem, a mig ezt meg nem csináltam. Ha ezt a munkát elvégeztem, — pedig egy év alatt biztosan elvégzem, — szivesen verekszem önnel s akkor megölhet.

— De én nem akarom önt megölni, — felelt von Klenze, jóindulatulag mosolyogva a jó fiú felbuzdulásán, — önnek ép annyi eshetősége van, hogy megöl engem.

— Nekem ugyan nincs. Soha még pisztoly se volt a kezemben. Tiz lépésről elhibáznám a kaput.

— Hát akkor mért nem választott kardot?

— Mert irtózom attól a gondolattól, hogy összevagdaljanak. Már pedig tudom, hogy ön széjjelaprit engem két percz alatt.

— Látott már kardpárbajt?

— Nem én. Soha semmiféle párbajt nem láttam még.

Von Klenze ismét elmosolyodott, az egész helyzet világossá vált előtte. Ez a tengeren túli fiú, a ki nem tud semmit a «menzura» szokásairól és szabályairól, azzal a képzelődéssel gyötri magát, hogy ez okvetlenül élet és halál kérdése. Von Klenze, mint tartalékos tiszt, kénytelen volt kihivni őt, de nem akart egyebet, mint hogy egy kicsit megkarczolja s megtanitsa arra, hogy Németországban az embernek vigyáznia kell a nyelvére, ha nem akar bajba keveredni. Csakhogy kényes dolog volt az: megmondani a fiúnak, hogy ez volt a szándéka. A könnyen felfortyanó gyerek sértésnek találná venni és heveskedésével lehetetlenné tenne minden kiméletet. Megfontolva a dolgot, von Klenze arra az elhatározásra jutott, hogy teljesiteni fogja Ballington kivánságát.

— De tegye meg azt a szivességet, — tette hozzá komolyan, — tanuljon meg vívni, vagy ha minden áron a pisztoly mellett akar maradni, akkor lőni. Remélem azonban, hogy mégis a kardot választja inkább. Kevésbbé brutális fegyver s több ügyességet kiván, mint hidegvért, ön pedig, ha nem csalódom, túlságosan izgékony arra, hogy valaha jó lövő lehessen. A karddal ellenben viheti még valamire.

Thorold, kire nézve ellenfele arczának váltakozó kifejezése úgy látszott, mintha tele lett volna csodaszép jelentőséggel, titkos csodálattal nézte őt. Zavarodottan köszönetet mondott neki, hogy megtette kivánságát, de oly sajátságosan megindította von Klenze erőteljes nyájassága, a szivélyesség és erő csodálatos ragyogása arczában, hogy elfelejtett örülni a halálból való kimenekülésén, e helyett inkább ellenfele szépségében gyönyörködött. Sietve vett bucsút s úgy sompolygott haza, mint egy üldözött tolvaj, attól tartva, hogy elvesznek szeme elől azok a csodás kifejezések, melyőtt vászonra vethetné őket. Még anyjának se vallotta be szándékát, pedig ez bizalmasa volt minden titkos vágyának, mert attól félt, hogy a beszéd elriasztja azokat a látományokat, melyek lelkében élnek. Bezárta a müterem ajtaját, fogta a rajzoló szenet s merész, erős vonásokkal kezdte csinálni müve vázlatát. Jobbról az előtérben Keresztelő János, erősen zsidó tipussal, a mint a Jordán partján áll, körülvéve tanitványaitól s nagy, lelki éhség gyötörte tömegtől; a középen Krisztus, a ki gyalog jön a rögös, barna úton, hogy megkeresztelkedjék. Krisztusnak kell a kép természetes középpontjának lennie, s hogy egész egyszerű fenségében tünjék fel, szemből kellett festeni. Ennek megfelelően a tömeget profilból kellett ábrázolni, nagy részét háttal a nézőnek. A technikai nehézségek nagyok voltak s gondos megfontolást kivántak. Az emberiesség legfelsőbb fokát akarta Krisztusban ábrázolni, a test és szellem dicső egyensulyát, az arczvonások és arczkifejezés derült nemességét, a hogy von Klenze arczán látta.

Egy heti kemény munkájába került, a mig a kompozicziót kedve szerint elrendezte, s másik két hétbe, a mig a hátteret lehetőleg közömbös és hatásos színekkel alásestette. Sok baja volt a tájképpel, a melybe bele akarta vinni tárgya hangulatát. Az alakokat életnagyságúaknak tervezte s mindegyiknek külön egyéniséget igyekezett adni. E közben a munka közben bezárkózott mütermébe, ott is evett s csak éjszaka járt ki.

Egy ilyen este a diadalív alatt szembe találkozott von Klenzevel. Egy-két pillanatig szótlanul állottak meg egymással szemben s aztán az amerikai, ki akarva kerülni a beszélgetést, köszönt és odább akart menni.

— Mit csinál a halhatatlan munkája? — kérdezte ekkor von Klenze, megragadva őt a karjánál.

— Ne csúfolódjék, — kiáltott Thorold hevesen, — hiszen kontárnak tart. Annál nagyobb hálával kellene tartoznom önnek, hogy még egy évig enged kontárkodni. De, bárha azt hiszi, hogy téves úton járok, ne zavarjon most, ha nem akar nyomoruttá tenni.

— Ha kontárnak tartanám, — felelt von Klenze, — hagynám önt, hadd kövesse Pilotyt itélet napjáig. De el fog jönni az a nap, a mikor maga is be fogja látni, milyen hamis, üres és müvészietlen ez a módszer. Akkor aztán jöjjön hozzám, majd én kinyitom a szemét. Attól azonban, hogy kéretlenül is megtegyem, ne tartson.

Könnyed bólintással folytatta útját s Thorold félig elkábulva állott meg a nagy ív alatt. Mi van ebben az emberben, a mi annyira vonzza hozzá? Elfogadja-e meghivását, hagyja el mesterét s a végén higyje el, hogy mindaz, a mit eddig tanult, haszontalanság? Nem, előbb befejezi nagy képét; akkor aztán nem fog félni az új meggyőződésektől. De hiszen akkor a párbaj ügyis véget vet életének, s akkor vége lesz mindennek...

IV.

Thorold nem nyerte vissza szellemi egyensulyát ez után az éjjeli beszélgetés után. A kétely kigyója beférkőzött Éden-kertjébe s ezóta nem birt többé régi lelkesedésével dolgozni. Csak csatangolt, végig a müzeumokon és képtárakon, azt remélve, hogy a nagyszerű alkotások láttára visszanyeri harmonikus alkotó képességét. Csakhogy akármire nézett, lelkes, semmit sem kérdező csodálatának vége volt s szüntelen egy nyugtalanító kérdés volt az eszében. Helyes müvészet-e ez, vagy rosz müvészet? Mit akart a müvész csinálni s micsoda viszonyban van ez a szándéka a sikerrel? Ezek a kérdések s más hasonlók háborgatták Thoroldot müzeumi zarándoklásaiban s nem egyszer kellett felsőhajtania elvesztett müvészi ártatlansága után. A müve pedig ott állott a festő-állványon érintetlenül s a befejezetlen Krisztus nap nap után szemrehányó szemekkel nézett le rá a nagy vászonról.

Egy márcziusi reggel volt, Thorold az új Pinakotheka visszhangos folyosóin járt, a mikor valami zuhanást hallott, melyet női kaczagás követett. A zaj a lépcsőház baloldalán levő kisebb termek egyikéből jött s Thorold nem tudott ellenállni a kisértésnek, hogy közelebbről is meg ne nézze, mi történt. Látta a nyitott ajtón át, hogy egy középkorú férfi leesett a létrájáról s most körülményes megfontoltsággal szedelőzködik össze. Thorold gyakran látta már ezt az embert, a kit úgy ismertek müvészi körökben, mint egy hóbortos gazdag angolt, a ki müvészi kérdésekben többé-kevésbbé bolond. Eszébe jutott a neve is: Rallston. Épen át akart lépni a küszöbön, mikor újabb nevetés, hangosabb, mint az előbbi, visszhangzott a tágas teremben s még lármásabb férfi-káromkodás következett utána.

— Szégyeld magad, szemtelen liba, — kiáltott Rallston dühösen. — Hát olyan mulatságos az neked, ha egy öreg ember leesik és majd kitöri a nyakát?

— De bácsi, ha tudná, milyen furcsa volt, mikor lefelé bukdácsolt, — felelt egy vékony, éles női hang, meg-megszakitva a kitörő kaczagástól.

— Elhallgatsz mindjárt! Meddig türjem amerikaias bolondozásodat?

Thorold nem tartotta valami jóizlésü dolognak az ilyen családi veszekedést egy nyilvános képtárban s nyilván ugyanigy gondolkozott egy harmadik személy is a kisebbik teremben, a ki eddigelé nem volt látható. E pillanatban ugyanis egy kimondhatatlanul kedves hang ütötte meg fülét, a mely le akarta csendesiteni Rallston haragját.

— Tudod, apám, hogy nem rosz indulatból teszi, — mondta a láthatatlan békeszerző. — Ilyen a természete, nem törődném vele, ha neked volnék.

Rallston dohogott még valamit a szakállába s azon buzgólkodott, hogy felállitsa a kettős létrát, a mely kinyúlva hevert a pallón. Thorold most már, gondolta magában, beléphet illetlenség nélkül. Nagyon vágyott látni azt a nőt, a

kinek ily édes, szép hangja van. Meglepetést szinlelve üdvözölte Rallstont, a ki mogorva méltósággal viszonozta köszöntését. A szoba másik szögletébe nem mert nézni, — onnan ruhasuhogás hallatszott felé. Mikor azonban lopva mégis odanézett, nem látott egyebet, mint egy állványra helyezett festővászon hátát s alatta egy igen finom, izléses szoknya fodrait. A nevető hölgy alighanem szándékosan állt szintén a vászon mögé. Ha ebben a helyzetben maradnak, Thorold kénytelen lett volna eltávozni, a nélkül, hogy csak meg is pillanthatta volna őket.

— Szabad segítenem? — mondotta az angolnak. — Forgácsot kellene tenni a létra lába alá, különben mindig elcsúszik.

Rallston mogorván engedte, hogy segítsen neki. Nehézkes, középkorú, nagy, szögletes fejű ember volt, barna szeme mélyen feküdt, hosszú, puha szakálla itt-ott be volt hintve szürke szálakkal. Esetlen méltósággal mozgott, s volt a modorában valami leereszkedés, a mi akár komikusnak is tünhetett fel. Látszott rajta, hogy szereti adni a nagy művészt s meg nem értett Titiánnak vagy Rafaelnek tartja magát. S valóban azt szokta mondogatni családi körben, hogy a művészetben három nagy *R* van: Rafael, Rubens és Rallston. El fog jönni az idő, a mikor a harmadik is el fogja nyerni az őt megillető rangot a történelemben két társa mellett. Egyelőre várhat. Thorold ezt már hallotta s még néhány adomát Rallstonról, a kit afféle ünnepélyes bohócnak tartottak művészi körökben.

Most minden áron meg akarta nyerni tetszését. Föllállította a létráját s aztán figyelmesen megnézte a képet, melyen Rallston festett. Óriási vászon volt, rajta nagy darab ég és oczean, vörös fényben ragyogva. Az előtérben néhány szikla állott, melyen valami furcsa mithologiai madár ült. S a láthatár rózsás fényéből egy vad, ifjui arcz bámult elő csodálatos szemekkel. Ki tudja, hogy, de Shelley egy költeményére emlékeztette Thoroldot. Ezt a benyomását meg is mondta Rallstonnak.

Furcsa volt a ragyogó örömnek az a fénye, mely erre a megjegyzésre elborította Rallston arczát.

— Fiatal ember, — mondotta kiáltva s megragadta Thorold karját, — önnek mély, költői lelke van. Ön az első ember, a ki kimondja a maga szántából azt, a mit hallani vágytam. Shelley az én költőm — a költők költője — minden mély és finom léleknek a költője. Egész életemben őt bujtam s nem csoda, ha átment belém valami az ő szelleméből. De hogy jutott ön erre a gondolatra? Vagy talán Elfrida fecsegett? Nem, hisz ön nem is ismeri Elfridát. No, de meg kell ismernie. Elfrida! Elfrida! egy fiatal ember van itt, a ki meg akar veled ismerkedni.

Oly hangosan beszélt, hogy akár az egész épületben meghallhatták volna. Leánya, ismerve türelmetlenségét, sietve jött elő a vászna mögül, bal kezében a palettát tartva, jobbjában az ecsetet. Magas, karcsú leány volt, bájos, komoly Madonna-arczczal, melyet gazdag szőke haj vett körül. Modora tartózkodó volt, csaknem félénk, a fejét lecsüggesztette s csak akkor emelte fel, ha szóltak hozzá, nagy, meglepett szemeit. Szép volt, de nem volt meg benne az a kecses pajkosság és vidám határozottság, mint amerikai unokatestvérében. Mert Shattuck Berta kisasszony, látva, hogy a bemutatás kikerülhetetlen, szintén előlépett a vászon mögül. A két leány együtt jött Thorold felé s Rallston olyan tuláradó szivességgel mutatta be nekik Ballingtont, mintha legjobb barátja lett volna. Thorold pedig azt gondolta, hogy fenhéjázó modora mellett is elég együgyü úriember, ha egy kis hizelgés ennyire le tudja venni lábáról.

— Ezt a képet itt az «Alkony szellemé»-nek nevezem, — mondotta Rallston, visszafordulva képéhez, mielőtt Thorold csak egy szót is szólhatott volna a hölgyekhez. Nem is eresztette el a fiatalembert, s olyan fantasztikus ékesszólással beszélt neki, melyből meg lehetett ismerni, hogy még sem az a merő hóbortos, a kinek tartani szokták. Thorold haragudott ugyan rá, hogy a hölgyeket figyelembe sem veszi, de azért azt a véleményt alkotta magának róla, hogy ez az ember tévútra került lángész, a kinek gondolkozásmódja nem hangzik össze a kora felfogásával. S valóban megátalkodottan szónokolt, ha valaki, mint most Thorold, a gyönge oldalára tapintott.

Beletelt majdnem egy *óra, mig* Thorold a hölgyek felé fordíthatta figyelmét. Az óra ekkor egyet ütött, Rallston letette a palettát s az ecsetet kezéből és meghivta új barátját, hogy reggelizzenek együtt. Nyilván nem akart ilyen rokonszellemű egyént elbocsátani magától, holott még olyan tömkelege van az eszméknek, melyeket közölni akart vele. Mikor a lépcsőn lementek és Thorold a hölgyekhez akart csatlakozni, az öreg egyszerre beleöltötte karját a karjába és a szó szoros értelmében magával vonszolta őt. S kezdődött újra az eredeti, fantasztikus, költői, misztikus, olykor elmés beszéd áradata, a mely nagyon érdekes lett volna, ha kevesebb lett volna belőle és ha nem ment volna a két hölgy a hátuk mögött.

Mikor a házához értek, Rallston ledobta széles karimájú kalapját az előcsarnokban egy asztalra, kitárta az ajtót és hangos, szivélyes szóval meghivta vendégét, hogy jöjjön be. A lakás szobái homályosak voltak s valami hiányzott belőlük, — Thorold maga se tudta volna megmondani, mi. A falak tele voltak aggatva képekkel, csupa nagy képekkel, valamennyi a dicső harmadik *R* műve, valamennyi piros és sárga, vagy narancs, kék és vörös. Valami meghatározhatatlan üresség és ridegség volt a magas menynyezetü szobákban. Némi bohém vonás is volt bennük: mindenfelé nyitott könyvek, metszetek megszámlálhatatlan mennyisége hevert a földön, az asztalokon, a székeken.

A zongorán olyan vastagon volt a por, hogy Thorold szinte kisértetbe jött, hogy rájrja nevét az ujjával; egy gyönyörü faragott iróasztalon két nagy tálban ételmaradékok illatoztak. A papirkosárból két rajnai boros palaczk látszott ki.

(Folytatása következik.)

Nemzeti irodalmunk legértékesebb alkotásait, a magyar irodalom főmüveit

Magyar Remekirók

FRANKLIN-Társulat kiadása

ezim alatt egyöntetü szép kiadásban, 55 kötetben, diszes vászonkötésben adja közre a Franklin-Társulat.

Tartalmazza:

**Arany János* Kisfaludy Károly
**Arany László* Kisfaludy Sándor
Balassa Bálint Kölcsey Ferencz
**Bajza József* Kossuth Lajos
Berzsenyi Dániel Madách Imre
Csiky Gergely Mikes Kelemen
Csokonay V. M. Pázmán Péter
**Czuczor Gerg.* Petőfi Sándor
Deák Ferencz Reviczky Gyula
Eötvös József br. Széchenyi Istv. gr.
Fazekas Mihály **Szigligeti Ede*
**Garay János* Teleki László gr.
Gyöngyössy I. **Tompa Mihály*
Gvadányi József **Vajda János*
Kármán József **Vörösmarty M.*
Katona József Zrinyi Miklós
Kazinczy Fer. müvei.
**Kemény Zsigm.*
Népies lyra Népballadák
Kuruczköltészet

* A csillaggal jelzett remekirók kiadási jogát a Franklin-Társulat magának szerződésileg biztositotta, úgy hogy azt más kiadó ki nem adhatja, ezen irók müvei más versenygyüjteményben meg nem jelenhetnek.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** 55 testes kötete felöleli a legbecsesebbet, mit a magyar szellem teremtett és *hivatva van arra, hogy minden családi könyvtár gerincze legyen.*

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** kiállitása méltó a nemzeti mü jelentőségéhez. Kötése pályanyertes, müvészi, erős angol vászonkötés, a papirja famentes, soha meg nem sárguló; betüi külön e czélra készülnek.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** öt kötetes sorozatokban jelennek meg 1902 februártól kezdve és azontul minden félévben egy-egy öt kötethől álló sorozat.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** előfizetőinek külön kedvezményképen a most megjelenő uj magyar **Shakspere-kiadás, 6** vaskos kötetben, diszkötésben **20 korona** — kivételes árban szállitatik, holott e kiadás bolti ára 30 korona lesz, és az eddig forgalomban volt Shakspere kiadás 100 koronába került. — Legkiválóbb költőink remek forditásaiban közli Shakspere remekeit e kiadás, névszerint Arany János, Petőfi, Vörösmarty, Szász Károly, Lévay József, Arany László, Rákosi Jenő, Győry Vilmos átültetésében. Ez az egyetlen teljes magyar Shakspere, és értékes kiegészitője a **Magyar Remekirók** gyüjteményének. Megrendelhető a **Magyar Remekirók**-kal egyidejüleg.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** 55 kötetnyi teljes gyüjtemény ára 220 korona, mely összeg havi részletekben törleszthető; a hat kötetes teljes Shakspere kedvezményára 20 kor. a **Remekirók** előfizetőinek, ha a két mü együttesen rendeltetik meg.

Sajtó alá rendezik és az illető iró életét és munkáinak jellemzését felölelő bevezetéssel ellátják:

Alexander Bernát
Angyal Dávid
Badics Ferencz
Bánóczi József
Beöthy Zsolt
Berzeviczy Albert
Bayer József
Endrődy Sándor
Erődi Béla
Erdélyi Pál
Ferenczy Zoltán
Fraknói Vilmos
Gyulai Pál
Heinrich Gusztáv
Koroda Pál
Kossuth Ferencz
Kozma Andor
Lévay József
Négyessy László
Rákosi Jenő
Riedl Frigyes
Széchy Károly
Széll Kálmán
Váczi János
Vadnai Károly
Voinovich Géza
Zoltvány Irén

E fényes névsor biztositékot nyujt arra nézve, hogy a Magyar Remekirók megbizható szövegét adja a föltett munkáknak, s hogy minden életrajz önálló becsü munka lesz.

A Franklin-Társulat által kiadott **«Magyar Remekirók»** nagy értékét rendkivül emeli, hogy annak kiegészitője a

Teljes Magyar Shakspere,

a **Kisfaludy-Társaság** által kiadott s költőink: *Arany, Petőfi, Vörösmarty, Szász Károly, Lévay, Arany László, Fejes, Greguss, Győry Vilmos, Lőrinczy-Lehr, Rákosi Jenő, Szigligeti* által forditott kiadása. Ez a forditás ma már magyar remekiró-számba megy, mert azt halljuk a szinpadról, ezt idézzük lépten-nyomon; átment a nemzet vérébe.

A **teljes magyar Shakspere**-t kedvezményes áron kapják a **«Magyar Remekirók»** megrendelői, vagyis a hat kötetes diszesen bekötött munkát 30 korona bolti ár helyett **20 koronáért**, ha mind a két munkát megrendelik.

Megrendeléseket elfogad minden hazai könyvkereskedés vagy a Franklin-Társulat Budapesten.

MEGRENDELŐ JEGY.

Alólirott ..... *könyvkereskedésében*

(hol): ..... *ezennel rendel*

..... *péld. Magyar Remekirók 55 kötet 220 kor.*

..... « *Shakspere összes szinmüvei 6 kötet 30 kor. helyett 20 kor. kedvezményes áron*

..... « *Shakspere összes szinmüveit 6 kötetben külön (a Magyar Remekirók nélkül) 30 korona bolti áron*

és kéri a szállitási föltételek közlését.

Hely: *Név:*

.....

Tessék a megrendelő-jegyet aláirva levelezőlapra ragasztva a könyvkereskedések behüldeni, melynél könyvszükségletét rendesen fedezi.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

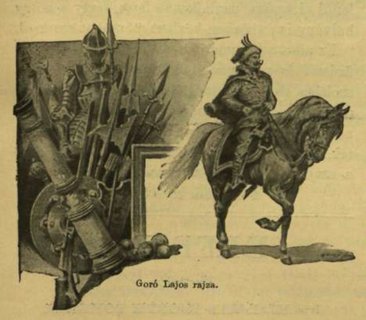

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

Kopó nap nap után jobban elszigetelte magát a jobbágyoktól s már alig mutatkozott előttük. Végzetes szenvedélye, a mely oly hirtelen kelt föl szivében, mint a sivatagban fölzuduló orkán, lassankint egészen rabjává tette. Ágnes messze volt ugyan, de fényes alakjának emléke ott élt a hadnagy szivében: és a leány csillagsugáros szemei ragyogták be azt a sötét bánatot, melynek éjszakája lelkére borult. Néha a bánat és a szenvedély érzését legázolta benne a gyűlölet vad förgetege. Ilyenkor tépett szivének viharából hangosan kiáltozott ki a féltés keserű szava. Érezte, hogy végtelen az az örvény, a mely kettőjük között tátong, mivel tudta, hogy Ágnes a Migazzi menyasszonya. De valahányszor erre gondolt, mindannyiszor megesküdött őrjöngő féltékenységében, hogy megöli volt kapitányát és kiirtja a föld színéről mindazokat, a kik közéje és szerelme közé tolakodnak. Majd, saját semmisége és gyöngesége tudatában, megint csak leroskadt a lelket ölő bánat nehéz keresztje alatt; s ha újra föl nem lángolt volna benne a boszú szilaj vágya, mely minduntalan keresztül czikázott vergődő lelkén: a gyöngeség e pillanataiban talán az esze is elhagyta volna.

Lukács pap ez alatt folytatta az izgatás aknamunkáját, a mi nem is volt nehéz. A lázadók zömét a röghöz kötött jobbágyok tették, a kik, belekóstolva a szabad életbe, szivesen lerázták volna uraik nehéz igáját. A többiek bujdosók voltak: hazátlan, vagyontalan földönfutók, a kiknek nem volt mit veszteniök, bármi következzék is. Ezek mindenre készek voltak, a mi életüket biztosíthatta s védelmet — habár csak ideiglenes védelmet is — nyujthatott nekik a törvények ellen. Valóban, találkozót adott itt az akkori züllött társadalom legaljasabb söpredéke: a családjától kitaszított tolvaj, a hajléktalanul kóboló apagyilkos, az Istentől elátkozott templomrabló, a hitétől, zászlójától elpártolt zsoldos, meg mind azok az éhezők, nyomorgók és törvényen kivül állók, a kik életüket csak annyira becsülték, mint azt a falat kenyeret, mely egyik napról a másikra megmentette őket az éhenhalástól.

Mihelyt az éj beállt, Lukács pap kunyhóról kunyhóra lopózott és gyujtó szavakkal, epés, fulánkos beszéddel bujtogatta a békételeneket.

— Elég soká nyögtetek a poroszlók vas sarka alatt és reszkettetek uraitok pallosainak árnyékában. Most, imhol, elkövetkezett a szabadulás órája, mely végét szakítja a százados elnyomásnak. Együtt vagyunk itt sokan: többen, mint az urak szolgástul. Miért ne rohanjunk rájuk, hogy kardra hányjuk valamennyijüket? Nagy a merés, és úgy lehet, hogy dugába dől, — mi pedig valamennyien életünkkel adjuk meg a vállalkozás árát. De olyan nagy baj-e a halál, hogy félnünk kell tőle: avagy olyan édes-e az élet, hogy sajnálnunk kell az elvesztését? Mit látunk a földön mást, mint árnyékot: és a szenvedéseken kivül, van-e másban is részünk? S ha már halni kell: miként halhat a férfiú dicsőben, hanem ha abban az erőfeszítésben, hogy leverje karjáról a bilincseket s lába alá tiporja a zsarnok urakat, a kik a rabságnak bélyegét sütötték homlokára? . . .

Igy tehát a tömeg egyre ingerültebb, nyugtalanabb lett. Az általános csüggedés és kínzó

Goró Lajos rajza.

Csak alig vonszolta lomha, elcsigázott testét.

bizonytalanság hatása alatt a forrongó kedélyek izgalma egyre nőtt és már hangos zúgolódásban nyilatkozott. Sokan csatadalokat énekelték és fegyvereiket fényesítették; mások hangosan követelték, hogy azonnal induljanak Zágráb ellen. Ez az óhajtás annál inkább is tetszett a tömegnek, mert az élelmi szerek már fogytán lévén, kapóra jöttek volna Zágráb gazdag készletei. Végre az elégületlenség, a nyugtalanság általános lett és fenyegető kifakadásokban nyilatkozott.

De Kopó, még ha tudott is a fejetlenségről és az általános zúgolódásról, ügyet sem vetett reá. Mint azelőtt, ezután is bujdosott és kerülte az együttlétet, a tanácskozást a főkolomposokkal. Sőt már Lukács papra sem hallgatott s ő előle is szökött. Lukács pap pedig, bármennyire biztos volt is abban, hogy a tömeg a legelső szóra fölkerekedik és követi őt Zágráb alá, nem merte ezt a szót kimondani. Tudta, hogy a seregnek vezérre, parancsolóra van szüksége; s ilyen, a hadnagyot kivéve, egy sem volt közöttük. Mivel pedig Kopót semmivel sem lehetett fölrázni közönyös tétlenségéből, Lukács pap nem tudott mihez fogni és titokban emésztette magát tehetetlen boszúvágyában. Mindent a véletlenre, a vakesetre bizott, mert most már csak ez segíthette elő terveit. Az akna már készen volt, meg is töltötte puskaporral: csak még a szikra hiányzott, a mely fölrobbantsa. És ez a szikra váratlanul, véletlenül hullott bele a szivekbe s egyszerre pusztító lángra lobbantotta valamennyit.

Egy este, mikor a jobbágyok már épen pihenőre akartak térni, nagy rivalgás támadt a táborban. Lukács pap jött haza, egy csapat martalóczczal, a kikkel majdnem minden nap portyázott és rabolt a vidéken. Most sem érkeztek üres kézzel; de a riadalmat nem a sovány préda, hanem az a fogoly okozta, a ki hátrafacsart karokkal, megkötözve bukdácsolt a Lukács pap lova mellett. Ez a szerencsétlen ama futárok egyike volt, kiket a zágrábi urak küldtek szét a véres karddal, hogy segedelmet sürgessenek a szomszédos vidékekről. Rosz csillagzata Lukács pappal hozta össze, a ki menten a táborba sietett vele, hogy ezt a kedvező alkalmat kizsákmányolja.

Kürtszóval csőditette a piaczra a vad hordát, mely a nagy tér minden zugát csakhamar egészen megtöltötte és izgatottan, kiváncsian hullámzott. Rövid idő mulva Lukács pap elővezettette a fogoly futárt és miután intésére mély csöndesség támadt, elmondta, hogy ki ez az ember és mi járatban volt, mikor az úton elfogta. A lázadók meghökkenve, ijedten néztek össze. Arra, hogy az urak fegyverrel torolhatnák meg a zendülést, együgyü elbizakodottságukban még csak nem is gondoltak. Lukács pap, látva a hatást, most már szenvedélyesen izgatott:

— Hallottátok-e, milyen rettenetes boszú van készülőben ellenetek? Be akarjátok-e várni, mig az urak hadat gyüjtenek és rajtatok ütve, valamennyiünket lemészárolnak? . . .

A tömegben lassankint megmozdult a féktelen düh szilaj indulata. Egyesek, a józanabbak — vagy helyesebben: a gyávábbak — a kik nem akartak, vagy inkább féltek az urak boszúterveiben hinni, közbe kiáltottak ugyan:

— Nem igaz! hazudik! — De a többség fenekedő morája elnyelte a szavukat.

Ebben a válságos pillanatban, a piacz felső végén, mindjárt ott, a hol az út lekanyarodik a bozótos hegy aljában, hirtelen egy tántorgó emberi alak jelent meg, a ki külsejében ijesztő rémhez hasonlított. Meggörnyedve, ide s oda támolyogva közeledett. Sovány, reszkető tagjairól foszlányokban lógtak czafatos rongyai, melyekbe a bogáncs, a koldustetü, meg a disznótövis belevette magát. A talpai és tábai sebesek, véresek voltak, ránczos bőre petyhüdten lógott le aszott testéről, rémesen forgó szemei mélyen bent ültek üregeikben. Csak alig vonszolta lomha, elcsigázott testét s bizonyára többször elbukott volna, ha minden lépésnél botjára nem támaszkodik.

Igy ért a jobbágyok közé, a kik megdöbbenve, iszonyodva nyitottak előtte útat. Hülye vigyorgással nézett maga körül s mialatt vérben forgó szemeit révedezve jártatta végig a tolongó tömegen, hirtelen görcsös remegés fogta el. Elejtette botját, két karjával szétcsapott a levegőben s

aztán elcsukló testtel arczra bukott. A közelállók ijedten ugráltak el onnan, a többiek pedig borzadozó kívánczisággal bámulták ezt a kisértetet, a mint kínos vergődéssel vonaglott a földön. Néhányan szánakozva szóltak hozzá és fölemelték; akkor remegve takarta el arczát és fuldokolva hörögte:

— Mindnyájukat megölték!

E szavakra, melyeket horvátul mondott, a szlávok azonnal oda rohantak hozzá s egyikük föl is ismerte: Nelipics Mladen volt, a zsupán. Ekkor türelmetlenül faggatták, viharosan ostromolták kérdéseikkel, de a zsupán, mintha rögeszméje lett volna, egyre csak azt hajtotta:

— Megölték!... Mindet! mindet!... Agyon tapostak!... Lemészárolták!... az angyalok... A szálas uszkókokat! a testvéreimet... a tieiteket... mindnyáját!...

Ekkor bort hoztak neki, hogy igyék, de a zsupán zokogva utasította vissza. Aztán töredezve, a visszatérő rémes vizió szakgatott örjöngésével elmondta, hogyan lepték meg őket és mészárolták le társait. Lukács pap alig tudott hova lenni örömében. Alkalmasabb pillanatban nem is érkezhetett ez a segítség; most már nem félt, hogy boszútervei meghiusulnak. A jobbágyok egy részének azonnal eszébe jutott, hogy csakugyan hallották az uszkókok halálordítását, mikor Zágráb alól elvonultak; de nem tudták, hogy mi történik a hátuk mögött, s azért nem fordultak vissza, mivel mindjárt akkor nem is vették észre az uszkókok hiányát.

A zsupán aztán elbeszélte, hogy a vérfürdő után azonnal menekült ugyan, de nappal nem merte mutatni magát és elrejtőzött az árkokba, barlangokba, csalitokba. Csak éjjel mert előbujni, de ekkor is csak lassan haladhatott, mert nagy vérvesztesége, meg sebei egészen elvették az erejét. Aztán el is tévedt az erdőben és sokáig bolyongott az úttalan rengetegben, mig ismét tájékozhatta magát. Ez alatt az idő alatt csak gyökereket meg madártojást evett s már annyira gyötörte a láz, a félelem, meg az éhség, hogy az eszét is majdnem elvesztette. És, mialatt mindezt elmondta, sirt és kaczagott is egyszerre; a kiállott szenvedések borzalmas emlékei, meg a szabadulás boldog öröme egymást váltották föl a nyomorultnak örjöngésig elgyötört agyában.

A jobbágyok elkeseredése, melyet mindaddig visszafojtottak, mig a zsupán beszélt, most végre féktelenül kitört. Rettenetes, eget verő boszúordítás hangzott föl az éjszakában és végigzúgva a völgyön, százszoros erővel verődött vissza a bérczek fokairól. Sokan a földre vetették magukat és dühösen harapták a füvet, mások elvakult indulattal szúrtak, vagdostak fegyvereikkel maguk körül. Az elkeseredés fokról-fokra nőtt és minden korlátot lerombolt. Most már többen emlékeztek, hogy mások is elmaradoztak a város alatt és azoknak is nyomuk veszett. Kétségtelen, hogy őket is legyilkolták. Ez a hallatlan kegyetlenség a végletekig fokozta a lázadók dühét. Örjöngve rohantak kunyhóikba, sátraikba; fölszedték fegyvereiket és rongyaikat, a kinek pedig lova volt, tüstént nyergelt. Néhány pillanat alatt mindnyájan útra készen álltak. Sokan, a kiknek semmiféle fegyverük sem volt, óriási fustélyokat vágtak az erdőben.

A hajnal már pirkadott. Az országutról, a faluból, az erdőből, mindenünnen egyre özönlött a csőcselék a piaczra s mikor már nem fért meg ott, leereszkedett a mély völgykatlanba s egészen ellepte azt is. A lázadók roppant tömege megmozdult és lomhán hömpölygött tova. Az örömében újjongó Lukács pap pedig, mint a juhászkutya a nyáját, körül lovagolta a hullámzó sereget, melynek vezetőit utasításokkal látta el.

Aztán vissza vágtatott a kastélyba, fölnyergelte a *Szellőt* és berohant Kopóhoz, a ki még akkor is csüggedten virrasztott és álmatlanul hánykolódott ágyában.

— Föl, hadnagy! Gyorsan lóra! Már indulunk.

— Hová? — kérdezte Kopó tompán.

— Zágráb alá, — kiáltott Lukács pap.

Kopó szó nélkül fölugrott, a nyeregbe pattant *és a sereg élére állt.*

*

Zágrábban nagy ünnepélyességek közt várták Schwarzenbach lovagot, kinek az új-városban rendeztek be fényes úri szállást. A kastély udvarát és szellős oszlopcsarnokait földiszítették virágokkal, drága keleti szőnyegekkel s az ablakokból hímes varrásu selyem szövetek lengedeztek alá. Lent zajosan hullámzott, tolongott a sokaság. Egy részük a diszítéseken dolgozott, de legtöbbjük szájtátó bámész-nép volt és csak a látnivaló kedvéért csődült oda. Bábeli zűrzavar volt mindenfelé, mintha nem is vendég, hanem ellenség fogadására készülnének.

Mikor fönt a toronyban, az óra négyet ütött, a kastély, meg a bástyák összes ágyúi bömbölve szólaltak meg s egyben a harangok méla kongása is jelezte, hogy Schwarzenbach közeledik. Lent a huszárváros kapuja előtt, Draskovics György, a zágrábi püspök várakozott a köréje sereglett urakkal együtt s a fényes gyülekezet fényét, pompáját és ragyogását még a főúri nők is emelték, a kik szintén szép számmal gyültek össze a kapitány fogadására. A hölgyek közt volt Ágnes is; de ő nem a kapitány elébe jött ki, hanem Tahy Borbála fejedelemasszonyt, a nagynénjét várta, a ki egész kolostorával szintén menekült a szigetről.

A hegynek forduló országut kanyarulatában végre föltüntek a csatlósok csillogó kopjái. Legelül négy, teljesen vasba öltözött kürtös apród haladt és zajos harsonaszóval tudatta a menet közeledését. Mögöttük lovagolt Schwarzenbach Kázmér, szokása szerint tetőtől-talpig ragyogó vértes fegyverzetben, melynek csiszolt tükörén villogva, vakító fénynyel törtek meg a nap tüzes sugarai. Alatta roppant nagy lipizzai-fajta spanyol mén táncolt: fekete, mint a holló, szeszélyes, bokros, vad paripa, a mely egyre fujt és horkolva tajtékzott, mint a fékezett oroszlán. De a lovag herkulesi termete, a nehéz vértes fegyverzet, meg legkivált a vasmarokkal tartott zabla, szeliddé, engedelmessé tették a szilaj állatot.

Mikor a csapat száz lépésre ért a kapuhoz, Schwarzenbach leugrott lováról, fölütötte sisakja rostélyát és gyalog járult a püspök elé. A főpap kitárt karokkal sietett feléje, átölelte és kétszer is megcsókolta, mialatt az ágyuk ismét megdördültek a vár fokain, a harangok zúgtak, a nép pedig kucsmáját, kendőjét lobogtatva hangosan éljenzett. Azután vidám zeneszóval vonultak be mindnyájan a várba; elül Schwarzenbach és a püspök, utánuk az urak, fényes öltözékeikben, délczeg paripáikon, legvégül pedig a hölgyek, a kikhez az Orsolya-szüzek is csatlakoztak. Az úri nők szintén lóháton, az Orsolya-szüzek ellenben kényelmes, parádés hintókon követték a menetet.

A gazdag lakomához a kastély diszes, pillérektül két hajóra osztott bolthajtásos lovagtermében terítettek. A falakon fegyverek lógtak: ékes sisakok és kézijak, mely utóbbiak a század végéig jobban használatosak voltak, mint a nehéz és kényelmetlen muskéták. A pallosok, csákányok, buzogányok és fokosok díszes csoportozatai el-el tünedeztek a drága keleti szőnyegek közt.

A nagy, patkó-alaku asztal fején a főhelyet Draskovics György, zágrábi püspök foglalta el. Mellette, obbról Schwarzenbach kapitány, balról Tahy Ferencz ült; aztán, egymással szemközt Ágnes, meg Tahy Borbála, úgy hogy Ágnes a német lovag mellé jutott. Igy egymás mellett ülve csakhamar élénk beszélgetésbe merültek; de Ágnes, lassan-lassan, mintha valami rejtélyes bánat fogná el, komolyabb, szótlanabb lett. A lovag pedig, a ki fürkészve, kissé türelmetlenül vizsgálta, csodálkozva látta, hogy a hölgy halvány is és közben-közben sohajokat nyom el.

Ez alatt a lakoma tovább folyt, azzal a fényüzéssel és pazarlással, melyet az akkori idők szokása és izlése megkövetelt. Ha a szakácsmesterség ma is nehéz tudomány, még nehezebb volt akkor, mert a szakácstól megkövetelték, hogy minden fogás, a mit föltálal, ne csak a szájnak, hanem a szemnek is ingere legyen.

(Folytatása következik.)

ELFRIDA.

Elbeszélés.

Irta HJALMAR HJORTH BOYESEN.

Angolból fordította S. A.

(Folytatás.)

Az amerikai leány volt az egyedüli, a kit bántani látszott ez a szörnyű rendetlenség, mely mindenütt uralkodott.

— Tudja, Ballington úr, — mondotta mérgesen, — itt minálunk mindenki, nem véve ki a cselédeket sem, azt csinálja, a mit nem volna szabad csinálni. Az eredményt láthatja.

— Berta, te javíthatatlan yankee vagy, röghöz tapadt filiszter, — kiáltott Rallston harsogó kaczagással. — Semmit sem utálok annyira lelkem mélyéből, mint a merev, kimért rendet. Az élet java részét azzal tölteni el, hogy az ember küzd a por ellen és mindent úgynevezett rendbe szed: ezt én azon rövid idő bűnös eltékozlásának tartom, melyet Isten arra adott nekünk, hogy nagy tetteket vigyünk véghez.

— De bácsi, — vágott vissza Shattuck kisasszony boszankodva, — hogy mikép élhet meg okos ember a papirosok, kenyérhéjak és üres boros palaczkok ilyen zürzavarában, azt igazán nem birom megérteni. Mióta idejöttem, egyebet se csináltam, mint rendet, de akár vizet öntögettem volna tengerbe. Most már elhatároztam, hogy leülök nyugodtan a porba s rajzokat csinálok bele a mutató ujjammal, a hogy Elfridát láttam a minap.

Rallston nagyot kaczagott megint s a kopasz feje búbjára dörzsölte tenyerét.

— Elfrida lelke fölötte áll a pornak, — mondotta jókedvűen. — Parancsol neki, rányomja halhatatlan szelleme bélyegét.

— Jobb volna, ha a törlőrongyot nyomná rá, — felelt a tiszteletlen kisasszony.

Thorold nem tudta megállni nevetés nélkül ezt a tréfát, bár úgy érezte, mintha ez a nevetése tiszteletlenség volna Elfrida iránt. Házigazdája úgy látszott, mintha észre se vette volna unokahuga tréfáját.

— Végre is, — mondotta, hosszú szakállát simogatva, — ez az a hely, melyet a filozófusok századok óta keresnek hiába, az a hely, a hol kétszer kettő annyi mint öt. Csakis idő kérdése, hogy mikor fogunk megszabadulni örökre ezektől a lelket sorvasztó konvencióktól, melyek közt az egyszeregy van leginkább útunkban. Én már régóta túlnőttem az egyszeregy korlátain, s Elfrida is azon az úton van, hogy túlnőjjön rajtuk. Már régóta tisztába jöttem vele, hogy a szűkeszű úgynevezett tudósoknak az az ostoba állítása, hogy kétszer kettő négy, teljesen tarthatatlan hipotézis. Ez minden roszszunak az alapja. Nagyon könnyen el tudom képzelni a dolgok olyan állapotát, a hol kétszer kettő annyi mint öt vagy hét. Napról napra jobban megértem ezt az állapotot. A lélek-szellem az egyetlen tökéletes valóság, a többi, beleszámítva az anyagot is, csak árnyszerű képzelődése a fejletlen, röghöz tapadt agynak. Az idő és tér merő képzelődés. Előre látom a létnek azt az állapotát, a mikor a szellem győzedelmeskedni *fog mind a kettő felett*, a mikor úgy *fogunk* visszatekinteni mai állapotunkra, mint a hogy a pillangó tekint vissza utálatos sétáira a káposztalevelen, hernyó korában.

Elfrida, a ki ez alatt a sajátszerű beszélgetés alatt távol volt, most előkerült, a mint az inas félrevonta az ajtófüggönyöket. Egy faragott tölgyfa asztalnál ült s theát töltött egy gyönyörű japáni theáskannából. Láthatólag zavarban volt, pirult, lehajolt a theás edények fölé, melyek mind igen finomak és értékesek, de többé-kevésbbé csorbák voltak. Alig tekintett fel egyszer is az egész reggeli alatt, csak épen ha szóltak hozzá. Nagyon művészies theázó-ruha volt rajta, valami rendkivül sajátságos színhatású pókháló-szövetből. Mégis, bár megjelenése rendkivüli művészies volt és kétségkivül megnyerő, volt valami rajta, a mit egy asszony furcsának talált volna. Hiányzott belőle a nőiességnek az a meghatározhatatlan vonása, melyet csak akkor venni észre, ha nincs meg. Csak olyan leány viselhetett ilyen ruhát, a ki kizárólag férfiak között nőtt fel.

A reggeli meglehetősen egyszerű volt, de lehetett volna akár ambrózia és nektár is, Thorold nem vette volna észre; annyira el volt merülve Elfrida nézésébe, hogy azt se tudta, mit eszik. Próbált beszélgetni a leánynyal, de ha kérdezett valamit, az apja felelt helyette. Shattuck kisasszony erre kihivó tekintetet vetett bácsijára s láthatólag alig birta már magát türtőztetni.

— Tudja, Ballington úr, — fakadt ki végre is, — mi furcsa egy család vagyunk. Majd felvetnek bennünket az ideák s ezért, hogy mindenki hozzájusson a beszédhez, mindenkinek megvan a maga hete, a mikor beszél. A mult héten én voltam hetes, ezen a héten a bácsi, jövő héten Elfrida. Ha tehát ő vele akar beszélni, akkor jobb lesz, ha vasárnap vagy hétfőn jön.

Ez ötlet merészsége elég világos lett volna Thorold előtt akkor is, ha nem látja Rallston úr arczán a csodálkozás és méltatlankodás kifejezését. Shattuck kisasszony azonban nem törődött vele, hanem elkezdett csevegni a legtökéletesebb hidegvérrel s Ballington egy kérdésére elmondta röviden egész életrajzát, attól fogva, hogy Bostonban megszületett egész a legujabb időkig. Anyja angol asszony volt, Rallston feleségének a nővére. Atyja Bostonban sikertelenül kezdett üzleti vállalatai után New-Yorkban telepedett le s Berta most ezt a várost tekintette otthonának. Apró kis teremtés volt, nagyon finom növésű, tele pajkossággal s maga is jól tudta, hogy okos leány. Arcza kicsiny volt, de szabályos, szinte jelentéktelen lett volna, ha nem ragyogta volna be a nagy, fényes barna szempár. Haja sötétbarna volt, a szája pedig olyan kicsi, hogy ez bizonyos komikus színezetet adott azoknak az elmés impertinencziáknak, melyeknek bőviben volt. Arczbőre olyan volt, mint a finom porczellán. Ruhája meglepően ízléses és elegáns volt, minden, még a nézetei is, rendkivül nőiesek. Sajátságos ellentét volt közte és magas, szőke unokatestvére között. Rallston kisasszony olyan volt, mint egy középkori hölgy, tehát épen nem modern semmi tekintetben. Tekintetében volt valami fátyolozottság: bár nyiltan szemébe nézett az embernek, mégis azt az érzést keltette, hogy nem látja teljesen.

Miután Shattuck kisasszony merő ellenkezésből vagy tiz perczig csevegett, mosolyogva fordult bácsijához:

— Most önön a sor, bácsi, ha csak át nem akarja engedni jogát Elfridának.

— Oh, te kis boszorkány! — kiáltott Rallston s harsogó kaczagás üzte el a haragját. — Ha nem volnál olyan bolondos, tökéletesen tűrhetetlen volnál.

— Amen! Legyen szabad visszaadnom a bókot, — felelt Berta, nyilvánvalóan gyönyörködve saját vakmerőségében.

Rallston nem törődött többet vele, hanem elkezdett a hipnotizmusról és állati magnetizmusról beszélni. Mért ne lehetne az egyik szellemnek a másikra való hatalmát annyira kiterjeszteni, hogy valaki a lángeszét, legalább alkalmilag, közölhesse másokkal? Lám, ő több kisérletet tett a lányával s a nélkül, hogy egy szót szólt volna, képtárgyakat szuggerált neki, a melyeket meg is csinált. Igy volna lehetséges, hogy egy nagy művész elláthatna tehetséggel száz középszerűt. S el is fog jönni ennek az ideje.

Thorold csak hallgatta ezt a furcsa beszédet s azon tünődött, vajjon csak hóbortos-e a házigazdája, vagy még annál is roszabb. Az jutott eszébe, hogy micsoda vértanúság lehet ennek a fiatal leánynak az élete, egészen elzárva a világtól, (Rallston megmondta neki, hogy utálja a társaságot), kiméletlen, zsarnok atyja uralma alatt. Mély szánalom kelt iránta a szivében s homályos elhatározás, hogy lovagja lesz és küzdeni fog érte, míg ki tudja szabaditani természetellenes elszigeteltségéből.

A reggelinek hamar vége volt s miután egy darabig hiába várt, hogy megkinálják szivarral, Thorold felállt s elbucsúzott. Vágyakozva remélte, a mint Elfridával kezet fogott, hogy meg fogja hivni, látogasson el hozzájuk máskor is, de reménye nem teljesült. Ezt a mulasztást azonban legalább részben kipótolta az apa, túláradó szivélyességével.

— Édes barátom, — mondotta, két tenyerébe fogva Thorold kezét, — elveszettnek fogok tekinteni minden napot, a melyen önt nem láthatom. Az ön szellemi légköre és az enyém teljesen összhangzatos. Öröm önnel beszélgetni. A gondolatoknak mintha visszhangja kelne az ön lelkében. Holnap elmegyek önért és elviszem egy hosszú sétára. Eddig nem volt senkim, csak

Elfrida theát töltött egy japáni theáskannából.

Elfrida. Akar ön harmadik lenni közöttünk? — Thorold zavaros gondolatokkal, inkább rohant mint ment le a lépcsőn s a mint az utczára ért, alig tudta, ébren van-e, avagy álmodik.

V.

Másnap Thorold mint a kóbor szellem csatangolt az utczákon. Lázas nyugtalanság fogta el. Akármibe fogott is bele, haszontalanságnak tünt fel előtte. Alig hunyta be szemét az éjjel s úgy érezte magát, mintha sohase tudna többé aludni. Rallston leányának az emléke mint valami mámor ült az agyán s a jövő minden nagyszerű lehetősége mint valami csábító melódia zengett fülében. Dicsőségben ragyogott szivében a szerelem érzése, menten a birás önző vágyától, sőt a viszontszerelem gondolatától is.

Teljesen elmerülve ezekben a látományokban, járt a városon végig. Az idő derült és tiszta volt, kissé hűvös is, az ember megláthatta a saját lehelletét.

Hirtelen egy kocsi riasztotta fel, nem épen kellemesen, álmodozásából, a mely megállott mellette a gyalogjárón s éles, kicsi női hang szólította belőle Thoroldot.

— Ballington úr, jöjjön a kocsimba egy pillanatra. Akarok önnek valamit mondani.

Thorold némi zavarral kapta le kalapját és köszönt Shattuck kisasszonynak.

— Úgy-e, iszonyúan merésznek tart engem, — mondta a leány, a mint összébb húzta szoknyáját, hogy helyet csináljon Thoroldnak maga mellett. — De hiszen tudja, hogy amerikai vagyok s a mig Európában vagyok, meg akarok felelni az amerikaiak hirének. Majd ha hazamegyek, olyan félénk leszek, mint a kis madár, s olyan óvatos és szelid, mint a czicza.

— Nagy szerencse reám nézve, hogy megismerkedtem önnel, mielőtt olyanná vált volna, — felelt Thorold udvariasan.

— A hogy veszszük, — jegyezte meg a leány kissé kétkedőn. — Azt hiszem, csakhamar megváltozik a véleménye, mielőtt végeztem volna önnel. De hát csak megpróbálom, hiszen nem tehetek egyebet, mint hogy megpróbáljam.

Thorold ekkor már teljesen magához tért s a rokonszenves aggodalom szemében biztatta a kis kisasszonyt, hogy csak folytassa.

— Tudja, — mondta a leány, — ma reggel kábeltáviratot kaptam, hogy az édes apám nagyon roszul van s épen most foglaltam le Hamburgban táviratilag egy kabint az Auguszta Viktoria hajón. Ma délben két órakor utazom.

Az ajka remegett beszéd közben, a szeme szögletéből egy könnyet törült ki.

— Tudja, — folytatta aztán, — megszakad a szivem, hogy itt kell hagyni Elfridát. Nem is tudom, mi lesz vele, ha elmegyek.

— Ott az atyja, — jegyezte meg Thorold tapogatózva.

— Az atyja! — kiáltott a leány felindultan. — Az atyja! Nincs időm most kerülgetni a dolgot, kimondom nyiltan. Az atyja szörnyeteg.

— Szörnyeteg?

Igenis, nem más. Vén, önző, elfogult, hóbortos spiritiszta szörnyeteg.

— Talán észrevette, — folytatta, mielőtt Thorold még felelhetett volna, — hogy a bácsi nem ismer senkit a városban, hacsak nem futólagosan. Nincs egy lélek, a kivel beszélhetnék, pedig kell, hogy beszéljek, ha ön még olyan fecsegő kis asszonyszemélynek tart is.

— Épen nem. Biztosra veheti érdeklődésemet és rokonszenvemet.

— Köszönöm, hogy ezt mondja. Tehát még sem csalódtam önben. Azt gondoltam, — bocsássa meg nyiltságomat, — sejtettem tegnap, hogy ön némileg érti a helyzetünket. Sőt azt is képzeltem, hogy önre hatást tett az unokanővérem angyali kedvessége. Soha még oly kedves teremtés nem volt a világon, s biztositom önt, hogy az a férfi, a ki látta őt és nem szeretett bele, érzéketlen bolond, közönséges fabáb.

— Ön hizeleg nekem, kisasszony, — mondta Thorold, akaratlanul is elmosolyodva. — Biztositom, hogy ezeknek a jelzőknek egyike sem illik rá.

Lehet, hogy a leány nem fogta fel ennek a feleletnek a teljes értelmét, vagy talán nem is hallotta.

— A kérdés most már az, — jegyezte meg kissé elgondolkozva, — megigéri-e ön nekem, hogy értesít Elfrida egészségi állapotáról s minden egyéb*ről*, a mit észrevesz rajta, vagy a mit ő megvall önnek? Ha a dolog sürgős, táviratozni kell az én költségemre.

— De hát mi okból félti az egészségét és a boldogságát? — kérdezte Thorold komolyan.

— Igaz, hiszen ezt még nem mondtam el. Ne legyen meglepetve, akármit hall is. Az atyjának olyan félelmetes hatalma van rajta, hogy egy szó, vagy egy intés nélkül azt tudja vele tétetni, a mit akar. Hogy a gondolatait tudja-e olvasni, azt nem tudom, de a mint maga is mondta tegnap, kényszeriteni tudja, hogy azt gondolja, a mit ő gondol s olyan dolgokat tegyen, valami somnambulistikus állapotban, melyekhez a saját akaratának semmi köze sincs. Annyira rabszolgájává tette, hogy szegény leány inkább az apja életét éli, mint a magáét. Ez szörnyűség, ez galádság, borzalom. Attól félek, addig csinálja vele pokoli kisérleteit, a mig olyan hóbortossá nem teszi, mint ő maga, vagy még hóbortosabbá. A mig velük voltam, akaratom egész erejét közbevetettem ezek ellen a kisérletek ellen és ezért azok többnyire nem is sikerültek. Elfrida kezdte visszanyerni saját édes énjét s függetleníteni kezdte magát apja végzetes hatása alól. Ezért majd megszakad a szivem, hogy el kell hagynom, mert most minden fáradságom dugába dől. Csupa kétségbeesésből, mint a fuldokló a szalmaszálhoz, kapaszkodom most önhöz. De örülök, hogy megtettem, mert bizom önben, hogy derék ember és akárhogy is, rosszabbra már nem fordulhat a dolog, mint ha azt a szörnyeteget egyedül hagynók.

(Folytatása következik.)

TRIESTI ÁLTALÁNOS BIZTOSITÓ-TÁRSULAT

(Assicurazioni Generali)

KIADÁS — Nyereség- és veszteség-számla az A) mérleghez. Elemi-biztositási ág (1901.) — BEVÉTEL

	korona	fil	korona	fil
I. Kárfizetések (beleértve a kárfelvételi költségeket):				
1. Tűzbiztositás,* levonva a viszontbiztositók részét	6358777	48		
2. Szállitmánybiztositás, levonva a viszontbiztositók részét	3123816	49	9482593	97
II. Uzleti kiadások (levonva a viszontbiztositók téritményeit):				
1. Szervezési költségek (a folyó számad. teljesen fedeztetett)	—	—		
2. Jutalékok	1787927	76		
3. Folyó igazgatási költségek	1650087	66		
4. Adók és illetékek	1335009	34	4773624	76
III. Leirások és egyéb kiadások:				
1. Leirások kétes követelésekre	17640	61		
2. Árfolyamveszteség pénznemekben és külföldi váltókban	24266	91		
3. Járulékutalások és kamat a hivataln. ellátási pénztárba	309832	69	351740	21
IV. Tartalék függő károkra:				
1. Tűzbiztositás,* levonva a viszontbiztositók részét	945118	—		
2. Szállitmánybiztositás, levonva a viszontbiztositók részét	1168000	—	2113118	—
V. A biztositási alapok állása a számadási év végén:				
1. Dijtartalék:				
a) Tűzbiztositás,* levonva a viszontbiztositók részét	7359014	10		
b) Szállitmánybiztositás, levonva a viszontbiztositók részét	265051	—		
	7624065	10		
2. Tőkésitett nyereségtartalék	2625000	—		
3. Az értékpapirok árfolyam ingadozásának tartaléka	3122026	35		
4. Kétes követelések tartaléka	80000	—	13451091	45
VI. Evi üzleti nyereség			1359456	06
Összesen			31531624	45

* Belevonva a betöréses lopás elleni és a tűkörüvegbiztositást.

	korona	fil	korona	fil
I. A biztositási alapok áthozatala a mult évről:				
1. Dijtartalék, levonva a viszontbiztositók részét	7791306	64		
2. Tőkésitett nyereségtartalék	2625000	—		
3. Értékpapirok árfolyamingadozásának tartaléka	3038327	27		
4. Kétes követelések tartaléka	80000	—	13534633	91
II. Függő károk tartaléka a mult évről (levonva a viszontbiztositók részét):				
1. Tűzbiztositás	808382	—		
2. Szállitmánybiztositás	1909658	—	2718240	—
III. Dijbevétel (levonva a törléseket):				
1. Tűzbiztositás* kor. 19,406.472·21 le: viszontbiztositás 8,608.385·53	10888086	68		
2. Szállitmánybiztositás 4,937.050·14 le: viszontbiztositás 2,739.953·56	2197096	58	13085183	26
IV. A tőkebefektetések hozadéka:				
1. Kölcsön- és leszámitolási kamatok, valamint hitelintézeteknél és takarékpénztáraknál levő betétek kamatai	227839	40		
2. Jelzálogkölcsönök kamatai	61145	75		
3. Értékpapirok kamatai	383209	70	773238	20
4. Ingatlanok tiszta hozadéka	101043	35		
V. Egyéb bevételek:				
1. Kötvényilletékek:				
a) Tűzbiztositás*	1224388	35		
b) Szállitmánybiztositás	40300	65		
	1264689	—		
2. Más kezelési bevételek	13210	85		
3. Értékpapirok után folyósitott árfolyamnyereség	58730	15		
4. « « könyvszerü «	83699	08	1420329	08
Összesen			31531624	45

* Belevonva a betöréses lopás elleni és a tűkörüvegbiztositást.

Nyereség- és veszteség-számla a B) mérleghez. Életbiztositási ág (1901.)

	kor.	fill	kor.	fill
I. Esedékes biztositások és járadékok fizetése:				
1. Halálesetre szóló és vegyes biztositások, levonva a viszontbiztositók részét	8118854	22		
2. Eléés esetére szóló biztositások, levonva a viszontbiztositók részét	1062510	72		
3. Járadékbiztositások	459988	55	9641353	49
II. Fizetések visszavásárolt kötvényekért, levonva a viszontbiztositók részét	—	—	2167111	92
III. Osztalék-összegek biztositottaknak	—	—	581137	—
IV. Uzleti kiadások (levonva a viszontbiztositók téritményeit):	—	—		
1. Szervezési költségek				
2. Szervezési költségek (a folyó számlán teljesen törlesztve)	1765068	85		
3. Folyó kezelési költségek	1704919	94		
4. Behajtási jutalékok	502801	22		
5. Orvosi költségek	219078	29		
6. Adók és illetékek	631354	08	4823222	38
V. Leirások és egyéb kiadások:				
1. Leirások kétes követelésekre	9724	72		
2. Árfolyamveszteség pénznemekben és külföldi váltókban	11505	35	21230	07
VI. Függő károk tartaléka:				
1. Halálesetre szóló és vegyes biztositások, levonva a viszontbiztositók részét	1958599	09		
2. Elélési biztositások, levonva a viszontbiztositók részét	306730	—		
3. Járadékbiztositások	10294	17	1375623	26
VII. A biztositási alapok állása a számadási év végén:				
1. Dijtartalék				
a) Haláles. szóló és vegy. bizt. lev. a viszontbizt. részét kor. 124,277.695·25				
b) Elélési biztositások, lev. a viszontbiztositók részét 9,637.815·54				
c) Járadékbiztositások 6,692.559·32	140608070	11		
2. Dij-átvitelek				
a) Haláles. szóló és vegy. bizt. lev. a viszontbizt. részét kor. 6,184.543·62				
b) Elélési biztositások, levonva a viszontbiztositók részét 347.616·80				
c) Járadékbiztositások, lev. a viszontbiztositók részét 24.916·36	6557076	78		
3. Külön tartalék a kamatláb esetleges hanyatlásának kiegyenlitésére	560000	—		
4. Tőkésitett nyereségtartalék	2625000	—		
5. Értékpapirok árfolyamtartaléka és kiegészitő tartalék	6930461	64		
6. Kétes követelések tartaléka	80000	—		
7. A biztositottak osztalékalapja a kamatokkal együtt	1901191	72	159261800	25
VIII. Evi üzleti nyereség:	—	—	1751307	52
Összesen			179622785	89

	kor.	fill	kor.	fill
I. A biztositási alapok áthozatala a mult évről:				
1. Dijtartalék (levonva a viszontbiztositók részét)	128624235	13		
2. Dijátvitelek	5876501	26		
3. Külön tartalék a kamatláb esetleges hanyatlásának fedezésére	560000	—		
4. Tőkésitett nyereség-tartalék	2625000	—		
5. Értékpapirok árfolyam ingadozásának tartaléka és kiegészitő tartaléka	3370624	17		
6. Kétes követelések tartaléka	80000	—		
7. A biztositottak osztalékalapja	2412077	17	14584461	64
II. Függő károk tartaléka a mult évről (levonva a viszontbiztositók részét)			1221116	05
III. Dijbevételek:				
1. Halálesetére szóló és vegyes biztositások kor. 22,411.348·18 levonva a viszontbiztositási dijat 1,389.224·15	21022124	03		
2. Elélési biztositások 1,180.639·02 levonva a viszontbiztositási dijat 21.880·53	1158758	49		
3. Járadékbiztositások 1,909.542·69 levonva a viszontbiztositási dijat 83·33	1909459	36	24090341	88
IV. A tőkeberuházások hozadéka:				
1. Kölcsön- és leszámitolási kamatok, valamint a hitelintézeteknél és takarékpénztáraknál levő betétek kamatai	23483	41		
2. Kötvényekre adott kölcsönök kamatai	838784	85		
3. Jelzálogkölcsönök kamatai	456471	08		
4. Értékpapirok kamatai	4577417	69		
5. Ingatlanok tiszta hozadéka	730633	74	6626790	77
V. Egyéb bevételek:				
1. Kötvényilletékek	510466	23		
2. Egyéb kezelési bevételek	9379	80		
3. Értékpapirok után folyósitott árfolyam-nyereség	56415	96		
4. Értékpapirok után könyveszerü árfolyam-nyereség	1623813	56	2200075	55
Összesen			179622785	89

VAGYON. — A Triesti általános biztositó-társaság (Assicurazioni Generali) vagyonállása 1901 deczember 31-én. — TEHER

Folyt.-sz.	A tétel neve	A korona	A fil	B korona	B fil	Összesen korona	Összesen fil
1	A részvényesek adóslevelei a tőke be nem fizetett részéről	3675000	—	3675000	—	7350000	—
2	Készpénz-készlet az intézet igazgatósági és fiókjainál	821092	03	199651	55	1020743	58
3	Rendelkezésre álló pénzek hitelintézeteknél és takarékpénztáraknál	6681054	99	83959	38	6765014	37
4	Ingatlan birtok:						
	a) városi ingatlanok	—	—	16012000	—	16012000	—
	b) Mezőgazdasági birtokok	2258000	—	—	—	2258000	—
	c) Ujonnan szerzett ingatlan Bécsben	—	—	504000	—	504000	—
	d) Alépitésben levő épület Budapesten	—	—	900000	—	900000	—
5 a)	Állami- és más értékpapirok	7726097	03	13672524	74	21398621	77
5 b)	Folyó kamatok	284097	10	78584	72	1069946	82
6	Váltók a tárczában	1140190	42	—	—	1140190	42
7	Jelzálog-kölcsönök	1343046	43	10853244	23	12196290	66
8	Kölcsönök értékpapirokra	2467253	17	—	—	2467253	17
9	Kölcsönök saját életbiztositási kötvényeinkre	—	—	17709821	32	17709821	32
10	Maradvány a viszontbiztositók számláiból	13463887	—	4193738	—	13388326	30
11	« az intézet fiókjainak számláiból	1977416	99	1015338	94	2992755	93
12	« « az A márieg folyó számláiból	—	—	2417280	65	2417280	65
13	Adósok különböző czimek alatt	1120737	03	39445	90	1160172	93
14	Letétek kezesség és biztositék gyanánt	653404	252	73387	25	13872788	29
15	Butorrat és vasszekrények a társaság összes hivatalaiban, czégtáblák, papir és nyomtatvány az összes raktárakban	—	—	—	—	—	—
16	Előlegezett jutalékok és szervezési költségek	—	—	—	—	—	—
	Az 1901 deczember 31. a jövő évekre érvényben maradó díjkötelezvények értéke:	kor. 80.231,416·02		37374406	58	17538377	93
						21713186	11

Folyt.-sz.	A tétel neve	A korona	A fil	B korona	B fil	Összesen korona	Összesen fil
1	Alaptőke	5250000	—	5250000	—	10500000	—
2	Tőkésitett nyereségtartalék	2625000	—	2625000	—	5250000	—
3 a)	Tartalékalap az értékpapirok árfolyam ingadozásának fedezésére	3122026	35	3550837	47	6672863	82
	b) Kiegészitő tartalék értékpapirok árfolyam ingadozásának fedezésére	—	—	3379624	17	3379624	17
4	Tartalékalap kétes követelések fedezésére	80000	—	80000	—	160000	—
5 a)	Dijtartalék folyó biztositásokra deczember 31-én: az A márieg	7624065	10	—	—	7624065	10
	« « B «	—	—	14060870	11	14060870	11
	b) Dijátvitel a B márieg. A viszontbiztositók részének levonásával	—	—	6557076	78	6557076	78
6	a) Külön alap a kamatláb esetleges hanyatlásának kiegyenlitésére	—	—	560000	—	560000	—
	Tartalék függőben levő kárfizetésekre deczember 31-én: az A márieg	2113118	—	—	—	2113118	—
	« « B «	—	—	1375623	26	1375623	26
7	Osztalékalap az életbizt.-ban nyereménynyel biztositottak javára	—	—	1901191	72	1901191	72
8 a)	A hivatalnokok ellátási pénztárának vagyona	25877635	57	—	—	25877635	57
b)	A hivatalnokok ellátási pénztárának kiegészitő tartaléka	2212602	25	—	—	2212602	25
c)	A hivatalnokok ellátási pénztárának nyugdij alapja	114221	—	—	—	114221	—
9	Jelzáloghitelezők	—	—	—	—	—	—
10	Egyenleg a viszontbiztositók számláján	1554886	85	273397	78	1828264	63
11	« az intézet fiókjainak számláján	38619	70	215	88	38835	58
12	Egyenleg a B márieg folyó számláján	2417280	65	—	—	2417280	65
13	Elöleges különböző czimeken	17310885	50	8770907	—	1808079	57
14	Betétek kezesség és biztositék gyanánt	653404	252	73387	25	13872788	29
15	a) Nyereség-áthozat a mult évről (A márieg) kor. 21.598·03						
	b) Nyereség az évi fiúlethől 1.359,456.06	1381054	09	1751307	52	3132361	61
	A jövő években lejáratandó tőkebiztositási dijak: kor. 80.231,416·02	37374406	58	17538377	93	21713185	11

A cs. kir. szab. Assicurazioni Generali központi igazgatósága Trieszben: Besso M., Dr. Bozza Camillo, Costi János J. H., Fano Jakab, Dr. Levi J., gróf Papadopoli Miklós, Romanin-Jacur Manó, Vivante Fortunat. A vezértitkár: Richetti Ödön.

Teljes mérleggel a társulat mindenkinek, a ki e czélból hozzá fordul, a legnagyobb készséggel szolgál. Az intézet elfogad: **élet-, tűz-, szállitmány-, üveg-, betöréses lopás- és harangtörés és repedés** elleni biztositásokat. Közvetit továbbá: **jégbiztositásokat** a **Magyar jég- és viszontbiztositó r. t.** valamint **baleset elleni biztositásokat** az **Első o. általános baleset ellen biztositó társaság** számára.

Magyarországi vezérügynökség: STEINHARDT, POOR. Az intézet hivatalos helyiségei Budapesten, Dorottya-utcza 10. sz. a. az intézet saját házában

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

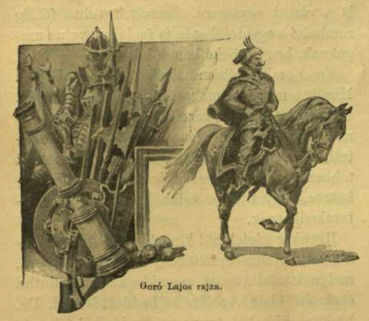

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

Most hoztak be egy roppant pávát, melynek gyönyörü legyezője csillogó szinpompában, sértetlenül terjeszkedett a levegőben úgy, hogy a szárnyas szinte még élni látszott. A nagy ezüst tálban, köröskörül kövér fogoly madarak usztak a lében és onnan bámultak föl a pávára. Az egyik mellékasztalon hatalmas kalácsok sorakoztak egymás mellé; a főszakács kürtjelére valamennyinek a teteje fölpattant s mindegyikből apró törpék kandikáltak ki, úgy hogy csak a fejük látszott. Nem sokára egészben megsütött vadkant hoztak be, a mely menekülni látszott az üldöző vadászok elől; ezek finom vajas tésztából készültek, a kopók pedig az akkor még nagyon drága és igen ritka csokoládéból.

De a legmeglepőbb mégis az a szokatlan nagyságu fogas volt, melyet négy apród alig birt emelni a nehéz ezüst tálon. Oda tették a ritka fogást a püspök elé s mindenki megcsodálta a remek csoportozatot, mely az Árion megmenekülését példázta, mivel a fogas hátán ott lovagolt egy ifjú, lant a kezében. Ekkor a püspök, elkérve a mellette ülő Schwarzenbach főrét, óvatosan fölvágta a halat. Rögtön különös suhogás támadt: egész csomó élő galamb röppent föl a hal gyomrából, s a fényes társaság kaczagva, örvendezve tapsolt ennek a sikerült meglepetésnek. Aztán mikor a galambok itt-ott leszálltak, észre vették, hogy mindeniknek a nyakán van valami: kis levélkék, apróbb emléktárgyak, sőt ékszerek is. A püspök ezen a szokatlan, de igen elmés és udvarias uton akarta megajándékozni kedves vendégeit.

Most tehát elkezdődött a vadászat a galambokra; azaz, nem is vadászat volt, mert a kezes, betanított állatok rövid röpdösés után a vendégek vállaira, kinyujtott karjára szálltak, úgy hogy kényelmesen meg lehetett fogni őket. Az egyik galamb, a melyet már többen zaklattak, végre fáradtan ereszkedett le Schwarzenbach vállára. Mikor a lovag megfogta, meglepetve olvasta a galamb nyakára kötött pergamenten az Ágnes nevét; a kis irás mellett igen szép, zománczos mivü násfa lógott: ez volt az Ágnesnek szánt ajándék. A lovag ragyogó arczczal ugrott föl, s útat tört magának a tömegen keresztül Ágnesig, a ki ez alatt nagybátyjával és nagynénjével beszélgetett. Ott féltérdre ereszkedett és átnyujtotta a madarat:

— Azt hiszem, — igy szólt, — hogy ezeknél szebb gyémántok nincsenek az egész világon, de a kigyelmed szemei mellett ezek is elvesztik fényüket és ragyogásukat.

Ágnes gyermekes örömmel, mosolyogva vette át a galambot s az arczához vitte, hogy megcsókolja. De a kis állat lihegve, rémülten verdesett szárnyaival s összeborzolta Ágnes ragyogó, aranyszőke haját, mely villogva, mint sugaras fény, övezte a leány piruló, szende arczát. A lovag még soha sem látta ilyen szépnek a szőke csudát; s a mint nézte, s a mint rajta feledte szemeit, egyszerre sajogni kezdett valami a szivében, a miről nem tudta, hogy öröm-e, vagy szomorúság, mert bátran vallhatta volna mind a kettőnek. Ágnes pedig, mikor észre vette Schwarzenbach égő tekintetét, zavartan sütötte le szelid szemeit és ismét a galambot csókolgatta, hogy elpalástolja nyugtalanságát.

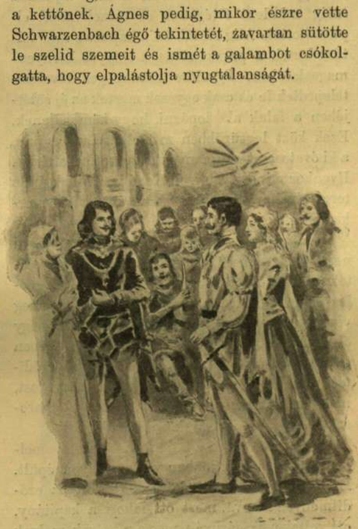

Goró Lajos rajza.

Alapi Deák lantos a nagy lakomán.

Aztán megkezdődtek a felköszöntések, az áldomások: szóval a lakomák után szokásos tivornya, a melyben a hölgyek is rendesen részt vettek. A nők jelenléte általában soha sem vetett gátat a jó kedv folyásának, s nem zárta ki az olyan vastag tréfákat és durva élczeket sem, a melyeket mai művelt társadalmunk a legerélyesebben visszautasítana. De háromszáz évvel ez előtt egészen másként fogták föl azt, mi az illendőség, mint ma: s a milyen volt az úr, olyanná alakult az asszony is. És, mivel szelidebbeket nem ismert, a nő sem botránkozott meg az akkori társadalom nyers szokásain, sőt olyasmin is jól mulatott, a mi manapság talán a férfi arczát is szégyenpirba borítaná.

Éjfél tájban, mikor a jó kedv már tetőpontra hágott, hirtelen föltárultak a lovagterem szárnyas ajtai s egy lantos lépett a gyülekezet elé. Az urak azonnal hangosan tapsoltak és vivátoztak Alapi Deáknak, a ki a délvidék egyik legnevesebb lantosa volt és sürün látogatta az urak udvarait, a népes sokadalmakat és ünnepségeket. Senki sem énekelte nála szebben a népköltés ölén fakadó gyönyörű virágénekeket, a melyekben háromszáz év előtt az urak és asszonyok oly nagyon gyönyörködtek, noha a puritánok megbotránkoztak rajtuk s *gonosz kivánságot indító éneknek* nevezték.

Mihelyt a tetszés zaja egy kissé lecsillapodott, a püspök közelebb intette az asztalhoz Alapi Deákot és ráköszöntött egy szinig telt öblös kupát, mivel — a mint tréfásan mondta — *ritkán vagyon a hegedősben bornemissza.* Alapi Deák megköszönte a nagy tisztességet, *állt elébe a szállásnak,* megpöngette a lantja húrjait és érczes, mély hangon rázenditette:

Imhol nekem nagy az én tisztességem,
Az nemes bor leszaladt a gégémen;
Ez jó borban hideg tüzet én nyeltem:
Ettől szárnyal magasra az én nyelvem.

Az uraknak tetszett az ügyes felelet és most mindnyájan közre fogták Alapi Deákot s legelőbb is históriás éneket kértek tőle. Asszonyok és urak kényelmesen letelepedtek a lantos körül. Ez pedig megvárta, mig csönd lett s akkor mély érzéssel bele fogott Tinódi egyik nagyon kedvelt és elterjedt históriás énekébe, az *Egri várnak csuda szerencséjéről:*

Ti, Magyarok, más Istent imádjatok,
És ő neki nagy hálákat adjatok;
Jelösben, Tisznán innet kik lakoztok,
Egri vitézeknek sok jót mondjatok.

Im, egy krónikát mondok, meghalljátok,
Talám mássát soha nem hallottátok,
Magyarok végházban sem szolgáltatok
Eger várát, mint mást, ótalmazátok . . .

— — — — — — — — — —

Az urak és az asszonyok néma csendben, nagy figyelemmel, szinte áhitattal hallgatták a lantos mélabús dalát, mely nem csak élvezetet adott, hanem harczra, Istenben való bizodalomra is lelkesitette a magyart. Mert akkor ez a hazai történetből meritő és nemzetivé avatott lantos költészet volt az egyedüli kapocs a széttépett ország minden vidéke, a züllésnek indult magyarság minden eleme közt; s az önzés, a haszonlesés, a vagyonhajhászat e komor korszakát meleg verőfénybe takarta a magyar irodalom életre ébredése.

Most is, mikor a lantos elhallgatott, s az utolsó akkordok is elnémultak, a méla megilletődés csendjében, valami szokatlanul nemes, magasztos hangulat vett erőt a jelenlevőkön; és mihelyt a muló meghatottság nyomán föllángolt a vitézi lelkesedés, az urak versenyezve jutalmazták meg a lantost a szép históriás énekért. Ki a kócsagos forgóját, ki a mentekötőjét, ki az aranyait rakta elébe. A hölgyek pedig letépték násfáikat, gyürüiket, karpereczeiket és elhalmozták velük a szegény lantost, a ki maga is elbámult ezen a váratlan nagylelküségen. Hogy háláját és köszönetét tolmácsolja, megtoldotta előadását egy alkalmi balladával, melyet annak szomorú emlékére költött, hogy brebiri Vuk Balázs urat, Dvornik kastély daliás urát, a törökök portyázáson megölték; mikor pedig a csatlósok holtan hazavitték urukat, ifjú feleségének is meghasadt a szive fájdalmában. A lantos mély csendben kezdte rá:

Dvornik kastély udvarában búcsúzik a jó vitéz,
Az asszonya az ablakból még utána el-kinéz . . .
— Hej, ne menj el,
Hej, ne hagyj el:
Én jó uram, árva virág kertész nélkül elszárad,
Fáj a szivem, majd meghalok, én jó uram, utánad! —

Kin a pusztán el-megharczol a pogánynyal a magyar,
Csattog a kard, dobog a ló, ezer halált oszt a kar.
Hej, egy golyó,
Fáradt golyó
A vitéznek kék mentéjén gyilkos golyó el-bemegy:
Magyar vértől, hősi vértől piroslik a gyöpös hegy.

Törött kopját, gyászlobogót visznek a bús vitézek...
— Jön az uram, én jó uram, eleibe kinézek! —
Hej, az ura,
Halott ura:
Azt hozzák a bús vitézek, gyászos szent-Mihály lován...
—Ássatok sirt, hej de kettőt: egymás mellett szaporán!

Dvornik kastély nagy tornyában konganak a harangok,
Most tesznek le a sírjába egy igen szép galambot.
Hej, a kit várt,
Lelt szép halált;
Rozsda marja jó szablyáját, elvásott a kopjája:
Szomorúfüz ráborúl most mindkettőjük sirjára.

— — — — — — — — —

Még búgott a dal, még nem haltak el a lant végső akkordjai, mikor az asszonyok nagy része már a szemét törülgette. Sokan voltak, a kik ismerték a szomorú ballada deli hősét; de még azok is, a kik nem ismerték, tudtak a gyászos tragédiáról, a mely még az akkori véres napokban sem volt mindennapi eset. És ez a két körülmény még hozzájárult ahhoz, hogy bánatosra hangolja a társaság kedélyét, a mi aztán abban nyilatkozott, hogy pár percznyi hallgatás állott be.

Ágnes még soha sem volt ilyen vigalomban; reá tehát, már azért is, mert ártatlan, tapasztalatlan kedélye még fogékonyabb volt minden érzelmi benyomás iránt, nagy hatással voltak az est izgalmai. Kedélye, mint az ellentétes habok közt ingadozó sajka, egyik hangulatból a másikba esett: öröm és bánat, vígasság és szomorúság oly gyorsan váltakoztak különben is gyöngéd lelkében, hogy végre is kimerült és minden áron szabadulni óhajtott a szokatlan lidércznyomás alól. Ezért az általános megilletődés pillanatában észrevétlenül kiosont a teremből s fölment a kastély magas verandájára, hogy a hűvös éjszakai levegőn kissé felüdüljön.

Schwarzenbach, a ki egy pillanatra sem vette le szemeit Ágnesről, mintha csak kitalálta volna, hogy mi megy végbe a leány lelkében, azonnal utána sietett. Mikor fölért a verandára, Ágnes már ott ült a rovátkos bástya mellett és tenyerébe támasztva szép, szelíd arczát, merengő szemekkel nézte az eget. A hold elébe néhány felhő-foszlány tolakodott s homályba burkolt mindent.

Schwarzenbach halkan, lábújjhegyen oda sietett Ágneshez, letérdelt a földre és megfogva Ágnesnek másik, hanyagul ölében fekvő kezét, tisztelettel megcsókolta. A leány ki akarta húzni a kezét, de a lovag gyöngéd erőszakkal visszatartotta. Egyikük sem szólt egy szót sem s az az egy percz, a mig lelkeik így ölelkeztek, mindkettőjüknek egy örökkévalóság volt. Mind a ketten megfeledkeztek a külső, körülöttük élő világról, a mely egészen kiveszett öntudatukból: nem hallottak mást, mint az ereikben rohanó vér nagyszerű zenéjét, mely tompán zúgott füleikben: nem éreztek mást, mint azt az édes bánatot, a melynek aggódása remény, sejtése boldog szenvedés.

Egyszerre csak a felhő keble hirtelen meghasadt s a teli hold leárasztotta ezüstös fénykévéit a földre. A két ábrándozó megrebbenve nézett össze és szemeik úgy keresztezték egymást, mint két tavaszi napsugár. Aztán, mint a tetten ért bűnösök, szégyenkezve fordították félre szemeiket s tekintetük az alattuk fekvő völgyre tévedt. Messze nyugat felé, a hol a völgy már síksággá szélesedik ki, halvány pirosságban égett az ég alja. Ez a szokatlan pirosság egyre jobban terjedt s a vidék nem sokára egészen bibortengerben úszott köröskörül: messze környéken lobogva égtek a falvak.

Ágnes reszketve simult a lovaghoz, a ki félkarjával átfogta a leány karcsú derekát és halkan súgva csak annyit mondott:

— Hisz' itt vagyok én!

Aztán Ágnes, ismét nekibátorodva, megint a távolba nézett. A szemhatár szélén, a hol az út lekanyarodik a hegyekből Zágráb felé, könnyű, szürkés köd lebegett a föld szinén. Majd ez a köd gyorsan sürű, nehéz porfelleggé verődött és magosra szállt föl az úton. Látszott, hogy rohamosan hömpölyög a város felé, szürke méhéből pedig, mely kavarogva hullámzott, kopják, sisakok, paizsok és fegyverek villogtak ki...

A lázadó jobbágyok serege volt, mely Zágráb ostromlására jött.

VII.

A környék fölriadt urai, az úton levő keresked ők és vásárosok halálra rémülve, lélektelenül özönlöttek a kapukon át a városba. A lázadó jobbágyok elől menekültek, a kik útjukban idáig mindent fölégettek és tűzzel-vassal elpusztítottak. Alig zárták be a kapukat, már föltünedeztek a parasztok is, a völgyet környező magaslatokon. Egyelőre tisztességes távolban telepedtek le és csak egyesek mertek az éj sötétjében a falak alá lopózni, hogy kémkedjenek. Ezek közt legsürűbben megjelent Lukács pap, a ki óvatosan tanulmányozta a város erődítéseit. Ilyenkor mindig vele volt Kopó is, a kinek óriás termetével a várbeliek csakhamar megismerkedtek.

De Zágrábot rohammal vagy csellel bevenni nem lehetett, mert erődítései kitünően megvédték minden oldalról. Első sorban ott volt a széles és mély árok, melyet a Száva töltött meg vízzel, aztán a magas földsáncz és végre a négy öl magas bástyafal, melyet legnagyobb részében termésk övekből építettek. Ez a legkülső erődítési vonal védte az úgynevezett huszárvárost, melyben a szegényebb népség, leginkább iparosok és kereskedők laktak.

Maga az új-város, a hol az urak palotái emelkedtek, magasabb, jobban védett helyen épült. Ezt is árok és fal vette körül s ez volt az erődítmények magva, mert ott lakott a kapitány, ott voltak a kaszárnyák, meg a raktárak, melyek előtt nagy szabad tér szolgált az őrség rendes gyülekező helyéül. Ebben a városrészben volt a Tahy Ferencz palotája is: inkább megerősített családi kastély, dombos magaslaton, hogy nagy tornya és sárgára meszelt falai messzire ellátszottak a város fölött.

Az új-város meg a belső vár közt keskeny, de mély árok húzódott, melyen fahíd vezetett át. Ez a belső, vagy tulajdonképeni fellegvár csak egyetlen nagy, gömbölyű torony volt, szűk és sötét helyiségekkel. Benne volt a puskaporos torony, melyet éjjel-nappal őriztek. A Száva felől semmi előre tolt erőd sem védte a belső várat, de erre nem is volt szükség, mivel a torony szigetképen emelkedett ki a nagy kiterjedésű mocsaras lapályból, s nedves időjáráskor úgyszólván megközelíthetetlen volt.

Igy tárult Zágráb város képe a völgyben táborozó parasztok elé. Messziről is jól láthatták a piaczot, fölismerték a templomokat, a palotákat és vitatkoztak, hogy melyik kié és milyen utczában van. Az utczákon és tereken reggeltől estig sürgött-forgott a körülzárolt város népe. Úgy hangzott ez a tompán, ütemesen morajló zúgás, mint a távoli város ereinek lüktetése, vagy szívének rendes dobogása. Kihallatszott a kalapácsok dallamos csengése a kovácsok üllőin, a szellő odahozta a kürtök riadó harsogását, a paripák vihogását és patkózaját, meg a szekerek zörgését, kattogását. Hajnalban, délben és este pedig a harangok lassú, méla kongása búgott végig a völgyön s az érczes hang búsan halt el a langyos levegőben.

Ez a kép, ez a szinte nyugodt és derült látvány lelkük legmélyéig elkeseritette a parasztokat. Bámulták és utálták, irigyelték és gyülölték is a várost egyszerre. Szerették volna földig rombolni s egyidejüleg le is foglalták volna maguknak, hogy örökké benne lakjanak.

Kopó órákig elbámészkodott a semmiségbe. Mindig a messze kimagasló Tahy-kastélyt nézte. Fölmászott a fákra, kezeiből ernyőt csinált szemei elé, hogy jobban lásson: de azt, a kit óhajtott, még sem tudta meglátni soha. Éjjelenkint többször egészen közel lopózott a városhoz, fürkészve, hogy nincs-e valahol rés, a melyen befurakodhatnék.

Ilyenkor végtelenül kinozta saját tehetetlensége. Az örjöngésig féltékeny volt erre a városra, melynek falai Ágnest magukba zárták: mintha csak férfi ölelné keblére az imádott leányt. De, ha kimerüléséből, tunya csüggedéséből fölocsúdott, féktelen tetterő ébredt benne. Az arcza lázban égett, szemei villámokat szórtak, rekedt hangján folyton parancsokat osztott és vad átkokba öntötte a szivében háborgó szilaj indulatokat.

— Engedj szabad folyást a haragodnak, — ösztökélte Lukács pap. — Kiabálj, pusztíts, gyilkolj. A fájdalmat csak a vér csillapíthatja, s mivel szerelmedet úgy sem elégítheted ki, éleszd haragodat: az majd fönntartja benned a lelket!

Kopó most már újra és egészen átvette a fővezérséget a jobbágyok fölött, a kiket kiméletlenül oktatott és gyakorolt a harczban. Kora reggeltől késő estig zaklatta, hajszolta őket, kergette föl a csapatokat a hegyekre, onnan lezúditotta őket a völgybe, hadsorokba állította, négyszöggé alakította, rohamra vezérelte őket, s mikor a napi fáradságtól elcsigázva aludni tértek, éjjel kétszer-háromszor is riadót fuvatott. A parasztok rettegték a vakmerő hajdu szigorúságát, de még jobban tisztelték roppant testi ereje miatt, melyről mesés hirek keringtek a táborban. Kopó példája aztán föllelkesítette a többi vezér-embereket is: a zsupánt, kit az összes szlávok, mint fajukból való természetes vezérüket követték; meg Lukács papot, ki a sereg legaljasabb söpredékét, a rablókat, gyilkosokat, zsoldosokat és renegátokat csoportosította maga körül. Ilyformán a vad, elzüllött, féktelen hordából nem sokára rendes, fegyelmezett sereg fejlődött, mely virradattól szürkületig edzette, gyakorolta magát.

Mindeddig azonban semmiféle összecsapás nem volt a várbeliek és a zendülők közt. A paraszt-tábor, melynek sem tüzérsége, sem ágyúi nem voltak, olyan távolságra tanyázott a városstól, hogy a lövegek nem tehettek kárt soraiban. Egyelőre csak körülzárták a várost és nem merészkedtek az ostromhoz fogni; részint azért, mert a parasztok még nem voltak eléggé kiképezve a harczban, részint pedig és főleg azért, mert a várbeli ágyúk ellen sem rendes ostromot, sem rohamot nem indíthattak.

Lukács pap esténkint el-eltünt sátorából és rendesen csak hajnal felé vetődött haza. Ilyenkor nyakig sáros, csatakos volt, s mihelyt sátorába lépett, rögtön ledobta ruháit, végig nyújtózott a földön és délig mélyen aludt. Ebéd után aztán fogta a kéziját és a nyilazásban gyakorolta magát. Utóbb már annyira vitte, hogy röptében is lelőtte a tábor fölött kavargó, károgó varjúk közül azt, a melyiket kiválasztott. Végre egy napon bement Kopó sátorába.

— Hadnagy, — szólt hozzá halkan: — ha nem félsz, én beviszlek Zágrábba.

— Mi módon? — hebegte Kopó és egész teste összerándult a föllobbanó szenvedély viharában.

— Esküdjél meg, hogy mindenben szót fogadsz nekem és nyomon követsz, mint az árnyék.

Kopó magasra emelte a kezét és szilárd, szívből jövő szóval mondta:

— Az élő Istenre esküszöm: megteszem!

Lukács pap most sugva beszélt:

— Holnap, napszállat után, várj meg engem a Száva partján, a szigettel szemközt. Kardot ne hozz, csak egy háromágú erős vaskampót. Egyuttal parancsold meg, hogy éjféltájban a sereg nyomuljon előre, mintha meg akarná rohanni a huszár várost. Gyujtsanak óriási tüzeket, csapjanak roppant lármát, hogy az őrség mind a falakra gyüljön.

(Folytatása következik.)

ELFRIDA.

Elbeszélés.

Irta HJALMAR HJORTH BOYESEN.

Angolból fordította S. A.

(Folytatás.)

Thorold lelkesen igérte, hogy magára vállalja az őrangyal és a tudósító kettős szerepét s hogy Shattuck kisasszonyt értesíteni fogja a Rallston-ház minden eseményéről. A jóindulatú kisasszonyka úgy meg volt hatva nemeslelkűségétől, hogy kis híja, hogy meg nem csókolta búcsúzáskor.

Egy negyedórával kettő előtt újra találkoztak a vasuti állomáson s Thorold nagy örömmel vette észre, hogy Elfrida egyedül kisérte ki Bertát, Rallston sehol se látható. A perronon kettőt, majd hármat szólt a nagy harang, hordárok és egyenruhás vasuti hivatalnokok szaladgáltak ide s tova, az emberek csókolóztak, ölelkeztek s az a kis drámai jelenet, melyet már százszor és százszor látott s nem törődött vele, valami megmagyarázhatatlan okból most mélyen meghatotta. A mint a vonat nagyokat prüszkölve elhagyta a pályaudvart, Thorold már Elfrida oldalán volt, eltelve édes pártfogói érzéssel, a mely felébresztette lelke minden gyöngédségét és lovagiasságát.

— Attól tartok, nagy hiányát fogja érezni unokanővérének, — mondotta, a mint elveszett szemük elől a vasuti kocsi ablakából integető zsebkendő-lobogás. — Micsoda bájos, élénk kis leány!

— Igen, — felelt Elfrida egyszerűen, — és épen olyan jó, mint a mily élénk.

Thorold csodálkozva vette észre, hogy a leány sohasem felel azonnal, a mint szólnak hozzá, hanem mindig egy kis szünetet enged kérdés és felelet közt. Mintha egy kis időre volna szüksége, hogy gondolatait összeszedje.

— Különös, hogy mind a ketten itt voltunk egész télen és mégse találkoztunk soha egész tegnapig, — próbált Thorold társalgást kezdeni.

— Még különösebb az, hogy találkoztunk, — felelt a leány, a szokott kis szünet után.

— Miért? — kérdezte Thorold erőltetett vidámsággal. — Miért ne találkoztunk volna?

A szünet ezúttal még hosszabb volt, mint máskor. Aztán a leány végre ezt mormogta:

— Nem tudom...

Thoroldnak úgy esett ez a szó, mint a visszautasitás.

Szótlanul mentek végig a fényes, magas várótermen s mikor kiértek az utczára, Thoroldon nyomasztó érzés vett erőt. Égett a vágytól, hogy beszéljen, de a leány tartózkodása megbénította nyelvét. Arra a gondolatra jutott, hogy bolondság volt megigérni, hogy vigyáz Elfridára. Ha mindig ilyen távol tartja őt magától, mit tehet akkor érette? Aztán nem lehetséges-e, hogy a kis ideges Berta élénk képzelődése túlozta a veszedelmet? Thorold nem tudott beletörődni annak lehetőségébe, hogy ez a magas, gyönyörű leány, a ki oldalán megy, csakugyan valami nagy szenvedést kénytelen kiállani. Az meg épen lehetetlennek tünt fel előtte, hogy

Elfrida a ház előtt kezét nyujtotta Thoroldnak.

ilyen finom lélek valaha megzavarodhassék. Csak egy dolog nyugtalanította: a leány félénk tartózkodása. Folyton új meg új társalgásba akart vele kezdeni, de a leány alig vetett ügyet a tárgyakra, melyeket felvetett s elejtette valamennyit, szinte izgatott sietséggel. Mintha veszedelmet látna a legközönbösebb beszédtárgyakban is.

Rallstonék lakásának közelébe értek már s még mindig nem lettek semmivel sem bizalmasabbak. Mivel nem beszélhetett semmiről, a mi a leány életére vonatkozik, Thorold önmagáról kezdett beszélni s Elfrida hálás és leplezetlenül érdeklődő tekintete jutalmazta érte. A feszült, aggódó kifejezés eltünt szeméből s arczát a tetszés apró sugarai derítették fel. Thorold beszélt a képéről, a «Krisztus keresztelésé»-ről s való-

Elfrida.

sággal ékesszóló lett, a mint czéljait és a kivitel nehézségeit fejtegette. Aztán közönbös hangon tette hozzá, pedig a rémület mint egy éles nyil járta át a lelkét:

— Sietnem kell, mert rövid az időm. Mint a biblia mondja, «eljön az éjjel, midőn nem tud munkálkodni emberfia».

A leány meglepetve rátekintett egy pillanatra nagy szemével.

— Éjjel? — mormogta aggodalmasan. — Miféle éjjel?

— A halál, — felelt Thorold színleletlen komolysággal.

— De hisz ön nem beteg!

— Nem, nem vagyok beteg.

— És fiatal még...

A rokonszenves rezgés a leány hangjában újjongva dobbantotta meg Thorold szivét.

— Igen, fiatal vagyok, kisasszony, — kiáltott fel s a boldogság meleg káprázata ömlött el egész arczán, — de halálra vagyok itélve máris. Tisztán érzem, hogy a mint befejeztem azt a festményt, mindennek vége lesz rám nézve.

— Hát akkor, ha önnek lennék, sohasem fejezném be, — mondta a leány mohón.

Megint felemelte arczát figyelmes, kérdő tekintettel, a mely Thoroldot mélyen megindította. Annyi édes, nőies rokonszenv és ártatlanság volt ebben a tekintetben, hogy úgy látszott, mintha benne lett volna leplezetlenül a leány egész lelke.

— Attól félek, hogy nem magyarázhatom ki magamat, — felelt Thorold, izgatott szünet után, mely alatt a szive szinte hallhatóan dobogott. — Bizonyos, hogy ön bolondságnak fogja tartani.

— Semmi esetre sem.

Nem azért nem mondott Thorold többet, mintha titkolózni akart volna, nem is, mintha attól tartott volna, hogy kedvezőtlen szinben tünik fel Elfrida előtt, hanem mert valami igen erős érzés lelkében ellene szólt annak, hogy von Klenzeről a leány előtt említést tegyen, vagy hogy egyáltalán szóljon is neki annak létezéséről.

Elfrida sem igen faggathatta tovább s hamarosan visszanyerte előbbi tartózkodását. Csakhamar búcsut vettek egymástól. Thorold nagyon szeretett volna fölmenni vele a lépcsőn s várta is, hogy a leány meghivja. Mikor azonban Elfrida a ház előtt kezét nyujtotta neki, nem tehetett egyebet, mint hogy hazamenjen és folytassa munkáját az elhanyagolt képen.

VI.

Thorold előtt különösnek látszott, hogy a világ ugyanoly nyugalommal forgott tovább, míg az ő szivében olyan vihar zajlott. Minden kétsége és félelme ellenére ez a nagy izgatottság, mely most elfogta, közelebb állott a gyönyörhöz, mint a fájdalomhoz. Mintha eddigi életét egy-két egyhangú húron játszotta volna végig, míg most minden új húr, a melyet megérintett, az orgona telt, hatalmas hangjaival szólalt meg benne. A vér újult erővel pezsgett ereiben s a gondolatok oly frissen és világosan keltek agyában, hogy csupa gyönyör lett neki a gondolkodás. Ez volt az az ihlet, a melyre várt. Ez volt az a pillanat, melyre szüksége volt halhatatlan műve megalkotására, teljes tökéletességében.

Nem birta volna ezeket a drága perczeket tétlen tünődéssel elvesztegetni. Hatalmas erők ébredeztek benne s érezte, hogy el fog jönni az az idő, a mikor a világ fel fogja benne ismerni mesterei egyikét. Mi a halál ily dicső élet után? Reá nézve nem lesz halál, a ki oly hatalmas jogczímet nyert arra, hogy emlékezzenek rá, a ki rányomta halhatatlan gondolatát örök időkre az emberiség szellemére.

Ily erő öntudatától áradozva szaladt fel műtermébe, fogta a palettát és az ecsetet, felhuzta az ablak függönyeit, úgy hogy a napfény teljes erővel esett képére. Visszarettent tőle, mintha meglökték volna, aztán kezével ernyőt csinálva szeme fölött, rémült tekintettel bámult a vászonra. Valami különös dolog történt, valami érthetetlenül különös dolog. Hisz ez nem Krisztus ezen a képen, nem, ez nem az a Krisztus, a kit ő festett. És mégis — igen, ez az ő műve, emlékezik minden ecsetvonására. Ez a Krisztus-kép, a melyre azt a jogát alapította, hogy valaha azok közé a nagyok közé számítsák, a kiknek hirneve az évekkel együtt nő, — ez a Krisztus-kép, a melybe belevegyítette szive vérét, nem mutatott egyebet, mint egy athletai, nagyon méltóságos és nagyon szép testü embert, de nem Krisztust, az Emberek Fiát, a ki szenvedett és bánkódott a bűnös emberiségért, a ki ölébe vette a gyermekeket és megáldotta őket, a ki azt mondta a házasságtörő asszonynak: «Menj és ne vétkezzél többet!»

Néhány nap előtt még ez az arcz és ez az alak fejezte ki a legnemesebb és legmagasztosabb eszmét, melyet Thorold felfogni képes volt. Miféle csodás változás ment rajta végbe azóta, hogy most elitéli azt, a mit az imént még csodált? Szeme, mely eddig kielégült ezeken a komoly, plátói arczvonásokon, a testtartás és mozdulat könnyű báján, most mindezt világiasnak és pogánynak látta. Ez a Krisztus itt a képen tulajdonkép inkább valami belvederei Apollo. Az az isteni jóság és részvét, a minden képzeletet felülmuló szeretet, a nemes alázatosság és hősies önfeláldozás — mindebből nem volt egy vonás sem ezen a Krisztus-képen, mely a vászonról lenézett reá.

Elvetette az ecseteket és a palettát, beleroskadt egy karosszékbe, tenyerébe rejtette arczát és gondolkozni próbált. De a szörnyű kiábrándulás, a kinzó tudat, hogy csalfa reménynyel áltatta magát, erőt vett rajta. Gondolatai összegörnyedve hajlottak meg felindultsága sulya alatt. Nem tudta, mennyi ideig vergődött így a kétségbeeséssel. Idő mulva azonban feltünt előtte Elfrida képe, teljes szépségében, könyörgő szemét ráemelve, s földerengett előtte a gondolat, eláradva mint egy áldó megnyugvás egész lényén, hogy Elfrida iránti szerelme tette mélyebbé látását, hogy ez tette képessé arra, hogy fölébe emelkedjék eddigi énjének. A vásznon levő Krisztus egy nagyon fiatal és tapasztalatlan embernek az ideálja volt. De hogy is érthette volna meg ő, a ki soha sem szeretett, Krisztust? Hogy remélhette volna ő, a kit soha sem ejtett még lázba mélyebb érzés, hogy le tudja festeni a szeretetet, mely diadalmaskodott még a halálon is?

Lassanként visszanyerte önbizalmát s elhatározta, hogy a képet megsemmisíti vagy félreteszi s újra fogja kezdeni. Most egész új Krisztus tünt fel lelke előtt, nem egy szép és méltóságos görög athléta, hanem a szerető Megváltó, kinek szive isteni részvéttel dobog minden teremtményeért. Megfesteni ezt a Krisztust, ez lesz most a czélja s a saját szive szerelméből fogja meríteni az ihletet magasztos feladatához. Kilencz hónapja van még hátra a szerencsétlen párbajig, ezt a kilencz hónapot az Istenember megfestésére fogja szentelni.

Míg így tünődött, anyja, a kit nagyon nyugtalanított a legutóbbi időben tanusított furcsa magaviselete, óvatosan benyitott hozzá s néhány pillanatnyi habozás után belépett.

— Édes fiam, — mondotta megállva a székénél s anyai aggodalommal telt szemét reá függesztve, — te titkolsz valamit előlem.

— Anyám, — felelt a fiú türelmetlenül, — kérlek, ne háborgass.

— Nem is képzeled, édes fiam, mennyire sért az engem, ha így beszélsz.

— Nem tehetek róla, anyám. Szerencsétlen vagyok és újjongok. Ostoba kontár vagyok és fényes lángész. Halhatatlan szamár vagyok és soha nem is leszek más.

Felugrott s mind a két kezével a haját tépve kezdett a szobában fel s alá járkálni. Az anyja félelemmel bámult rá, mintha azt hinné, hogy félrebeszél.

— Thorold, — kiáltotta szemrehányón, — mért nem mondod meg, mi bánt? Anyád vagyok s jogom van tudni.

Thorold megállott s látva a fájdalmat anyja arczán, megilletődött. Hirtelen megnyugodott, átkarolta anyja nyakát, megcsókolta az arczát és így szólt:

— Szerelmes vagyok, anyám. De kérlek, ne kérdezz most többet. Majd megtudod . . .

VIII.

Egy nappal ezután, Thorold épen a vázlatot csinálta új képéhez, mikor kopogás riasztotta fel az ajtón s mielőtt szólhatott volna, hogy «szabad», belépett Rallston úr.

— Mivel ön annyira köti magát a czerimoniákhoz, — kiáltott harsogva, a mint hatalmasan megrázta Thorold kezét, — eljöttem visszaadni önnek a látogatását. Nyiltan szólva, azt reméltem, ön felette áll az ilyen ostoba tekinteteknek. A szellemi világban már maga az ohajtás, a kölcsönös kívánság eredményezi két rokon lélek számára a jelenlétet. Tehát, ha ön kiván engem, ime, itt vagyok. Itt a földön ugyis szükségtelenül korlátozva vagyunk az anyagi feltételek által, át kell haladnunk a téren, a mely így elnyeli az örökkévalóságnak azokat a töredékeit, melyek időnek neveztetnek. De a mint növekszünk spiritualitásban, ezek a korlátozó feltételek fokonkint eltünnek. Az ezoterikus buddhizmus beavatottjai, mint saját szememmel meggyőződtem róla, már is meg tudják semmisíteni magukra nézve az időt és a tért s a gondolat sebességével tudják asztrális testüket átheleyezni az egyik helyiségből a másikba, ezer mérföldekre is.

Rallston úrnak meg volt az a sajátsága, hogy ha szavainak áradata egyszer megindult, nem birta többé elállítani. Thorold eleinte tehetetlen megütközéssel hallgatta, de aztán felmentve érezte magát a felelés kötelessége alól, mert észrevette, hogy a vendége legjobban szeret maga beszélni.

Bár nem valami jól érezte magát bőbeszédű új barátja mellett, Thorold mégis elfogadta meghivását egy hosszú sétára az Izar partján. Vágyódott Elfrida látása után s szivesen eltürt volna érte sulyosabb csapást is. Igy hát elsétált karoltve Rubens és Rafael utódjával s végighallgatta ennek magyarázatát a hatodik érzékről, a melyet ő most fejleszt magában, a melyet határozottan érez, de világos szavakkal miben-létét megmagyarázni nem tudta.

Közel hat óra volt már, mikor visszaértek Rallston házához, a hol fölmentek a lépcsőn. Elfrida már várt reájuk. Volt valami a leány megjelenésében, a mi csaknem fájdalmasan lepte meg Thoroldot, bár szépsége soha sem tünt fel oly finomnak, mint most. Az a szenvedő lágyság és teljes önmegadás atyja jelenlétében, mely első találkozásukkor annyira meghatotta Thoroldot, most kevésbbé volt észrevehető. Fejének tartása még arra is vallott, hogy némileg összeszedte magát. Nyilván várta Ballingtont, tudta, hogy atyja meg fogja hívni s gondolkozott azon, hogy minő magaviseletet tanusítson iránta. S ekkor az egyéniségnek egy kis, félénk csirája emelte fel benne fejét, a mely azt remélte, hogy Thorold észre fogja venni és meg fogja ismerni.

— Ne higyje azt, — mondotta magában, — hogy én nulla vagyok, hogy nincsenek saját gondolataim és véleményeim, érdemesek arra, hogy kifejezzem őket.

Ez elhatározásának megfelelően kezet nyujtott Thoroldnak, a mint belépett s úgy fogadta őt, mint a ház úrnője. A szava azonban izgatottságot árult el s az arcza belepirult, mikor megszólalt:

— Nagyon örülök, hogy láthatom, Ballington úr. Mióta az unokatestvérem elment, attól tartottam, hogy elhagy minket.

Rallston, nem lévén hozzászokva az önállóság ilyen mértékéhez leánya részéről, tágra meresztette nagy fekete szemét és rábámult Elfridára.

— Elfrida, — mondotta visszautasító hangon, — Ballington úr és én éhesek vagyunk, mint a farkas. Tálaltass azonnal.

— Fél hétre rendelted az ebédet, — felelt Elfrida kissé megrezzenve atyja kemény tekintete alatt, de erővel felszabadította magát s előre ment a szobába.

Thorold Shattuck kisasszony figyelmeztetése nélkül észre se vette volna ezt a kis drámát, a mely apa és leánya között lejátszódott. Észjárásának természetes gyorsaságával azonban, melyet szerelme is fokozott, most megérezte egész tragikai jelentőségét Rallston erőlködésének, hogy leányát egészen leigázza s akaratát megsemmisítse. Természetének minden lovagiassága szenvedélyes hévvel buzdult fel Elfrida támogatására, hogy segítsen neki kiszabadulni egy brutális akarat hatalma alól, melylyel egymagában nem birt megküzdeni.

Rallston egyszerre roszkedvű lett s dühösen járt fel s alá, ordítva, mint a bősz oroszlán:

— Hat órára rendeltem az ebédet, — mondta bőszülten, — és ha hatot mondok, hatot is gondolok, nem pedig negyed hetet, vagy fél hetet.

— Bocsáss meg, de fél hetet mondtál, — jegyezte meg Elfrida, tréfás fordulatot akarva adni a dolognak. — Ahhoz képest, hogy menynyire el van merülve szellemi dolgokba, az apám nagyon is nagy sulyt vet az ebédre. Ha öt perczczel elkésik, elnyelne engem, mint valami apetitóriumot. (Folytatása következik.)

CALDERONI ÉS TÁRSA

Látszerraktár: IV., Váczi-utcza 1. BUDAPEST, Mű- és tanszerraktár: IV., Kisfaludy-utcza 8.

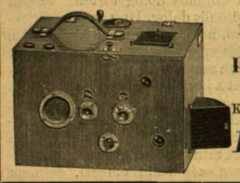

A versenyszezon alkalmából ajánlunk:
Legfinomabb versenylátcsöveket,
Zeiss-, Goerz-, Busch-, Hensoldt-féle
prismás távcsöveket
eredeti gyári árban.
Fényképészeti készülékeket.
Kézi-kamarákat pillanatfelvételek készítésére, legkülönbözőbb kivitelben.
Kodak. A fényképezéshez szükséges összes eszközök és anyagok.
Nagy képes árjegyzék.

Rozsnyay Mátyás **chininczukorkája** ízletlen chininből.

Legjobb szer láz, váltó-láz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserü chinint bevenni nem képesek.

Láz ellen! Nem keserü!

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fiumei vándorgyülésén 40 arany pályadijjal jutalmazva.

Törvényesen védve

Valódi, ha minden egyes piros csomagolópapiron Rozsnyay Mátyás névaláirása olvasható.

Utánzatoktól óvakodjunk

Főraktár: Budapesten TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában, valamint minden gyógyszertárban.

Továbbá a készitőnél: **Rozsnyay Mátyás** gyógyszertárában, Arad, Szabadság-tér.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban. IV., Egyetem-utcza 4. Budapest.

GERMANDRÉE PORHANYÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN
Franczia szabadalom. A szépség titka, ideális illattal feltétlenül tartós, egészséges és diszkrét. A Germandrée az arczbőrnek egészséges és üde szint ad.
1900 évi Párisi Világkiállitás: **ARANYÉREM**
MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS.
Kapható Török József gyógyszertárában Budapesten.

Első magyar sodronyszövet-, fonat- és szitaáru-gyár.
Kollerich Pál és Fiai
BUDAPEST,
IV., Ferencz József-rakpart 21.
Idei képes árjegyzéke sodronyfonatu keritésekről és kapukról megjelent és kivánatra ingyen megküldetik

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

Másnap, félórával napszállat után, Kopó és Lukács pap találkoztak a Száva partján. A pap nem fordult a városnak, sem a szigetre nem ment, hanem a folyó partján indult meg, a fellegvár felé. Nem sokára minden felől apró tócsák zárták el az utat, de Lukács pap azért csak ment előre, befelé a mocsaras ingoványba. Kopó odaszólt neki, hogy elpusztulnak, de Lukács pap rá sem hederített, csak még jobban sietett. Az iszap folyton mélyebb, ragadósabb lett. A sötét éjszakában heves éjszaki szél bömbölt és Lukács pap jobbra-balra kanyarogva haladt előre. Mind megtalálta azokat a jeleket, a melyeket éjjeli kirándulásai alkalmával hátrahagyott: s éppen akkor, mikor Kopó azt hitte, hogy eltévedtek s már nincs is menekvésük, hirtelen száraz, szilárd talajra bukkantak.

Mihelyt kiértek az ingoványból, egyenesen a puskaporos toronynak tartottak, melytől már alig voltak kétszáz lépésnyire. Ebben a pillanatban kelt föl a teli hold a hegyek mögül s nekik alig volt annyi idejük, hogy hasra feküdjenek. Óvatosan, a földön csúszva közeledtek a bástya kirúgó sarkához. Föntt, a párkány mögött, két fegyveres őr nyugodtan sétált föl s alá.

Ekkor a város tulsó felén, a völgykatlan síkjában, hirtelen óriási tüzek lángoltak föl és roppant lárma keletkezett. A kürtök riadó harsogásába belévegyült a dobok tompa pergése; lovak nyeritettek, fegyverek csörögtek, harczosok kiabáltak. A fellegvárban is riadót fujtak, s mivel azt hitték, hogy a parasztok a huszárvárost megrohanták, az őrség innen is mind a falakra sietett.

A puskaporos torony párkányán csak egyetlen őr maradt. Alakja sötéten rajzolódott le a világos háttérben. A hold mögötte ragyogott s a fegyveres katona árnyéka, a mint gigászi méretekben vonult végig a síkon, olyan volt, mint egy mozgó obeliszk. Lukács pap nyugodtan várt, míg az őr végig haladt fölöttük a párkányon, s mikor háttal fordult feléjük, fölült a földön. Minden erejét megfeszítette, hogy minél jobban fölhúzza az íját: aztán czélzott és a nyil süvöltve szállt a magasba . . .

Az őr eltünt a falról.

— Ha csak megsebesült volna, — vélte Lukács pap, — akkor hallanánk a nyögéseit.

Rögtön fölugrottak mind a ketten s a torony aljához siettek. Lukács pap elvette Kopótól a háromágú vaskampót, vékony, de erős kötelet kötött rá s aztán fölhajította a bástya párkányára. De a kampó nem ért föl odáig; négyszer, ötször, tízszer is vissza esett. Végre Kopó türelmetlenül kirántotta Lukács pap kezéből a kampót s ő hajította föl. De olyan erővel lódította meg, hogy a kampó a kötelet is fölrántotta volna a várba, ha Lukács pap véletlenül nem fogja a végét. Most lassan húzni kezdték a kötelet, mindaddig, míg a kampó valamiben megakadva, ellenállt. Ekkor Lukács pap, mivel könnyebb volt, elsőnek küszött föl rajta s aztán, mikor a párkányon jól megerősítette a kötelet, Kopó is utána mászott.

Az őr meghidegülve hevert vérében; Lukács pap nyila egészen torkáig belefúródott a mellébe.

A sereg vaklármája lassankint elcsöndesedett, a hadizaj elült, a tüzek kialudtak. Minden nyugodt és néma volt: az egész város ismét álomba merült.

Goró Lajos rajza.

Agnes fölült és bámulva nézett Kopóra.

Lukács pap, mivel elfogatása előtt csak alig pár napot töltött a városban, nem igen tudta magát tájékozni. Kopó, a kinek csak egyetlen gondolata volt, némán mutatott a magasan fekvő Tahy-kastélyra.

— Nem! — szólt Lukács pap. — Vezess oda, a hol a puskaport őrzik.

Kopó szólni akart.

— Emlékezzél meg az esküvésedre! — előzte meg Lukács pap durván.

És Kopó hallgatva, lehajtott fővel indult meg a fellegvár kanyargó bástyája mentén. Utána Lukács pap ment, hiúz szemekkel tekintgetve maga körül s kezeit egy perczre sem vette le az övébe szúrt két tőr markolatáról.

Egy ideig azon a szűk ösvényen haladtak, a mely a bástya és a torony közt vezetett. Körüljárták a komor külsejű, terméskövekből épített tornyot. Kétszer is lementek a szűk csigalépcsőn, mely a belsejébe vezetett, de a bejárást óriási vasajtók zárták el s ezeknek betörése fél napba is belekerült volna. Kopó fásultan, kétségbeesve lefeküdt a földre; nagy melle hörgött, zihált szenvedélyében, melyet Ágnes közelségének a tudata sziitott föl újra benne. Lukács pap ezalatt még egyszer körüljárta a tornyot, s végre egy kerek, nyitott ablakot fedezett föl, vagy harmadfél öl magasan a földtől.

— Kelj föl! — sugta Kopónak parancsoló hangon.

— Keress magadnak mást. Én nem megyek! — felelte Kopó mogorván.

Lukács pap oda állt a hajdu elé, összefonta két karját és gunyosan mondta:

— Nem jösz? Akkor hát mindnyájan elvesztünk, mert a míg a várban puskapor van, nem tehetsz semmit ellenük s a sereged magától elpusztul. Akkor pedig nincs mit reménylenünk: sem kegyelmet, sem bocsánatot. Akasztófára jutunk valamennyien és te legelőbb: hahogy nem szivesebben halsz meg a karón, — mialatt a szelid Ágnes gyönyörködik kinos vonaglásodban . . .

Kopó dühében hörögve ugrott föl és kezet emelt Lukács papra. De ez, hátra sem lépve, szembe állt vele és sziszegve mondta:

— Hát az esküvésed?

A hadnagy, mintha nehéz ütés érte volna a homlokát, megtántorodott. Aztán, szinte öntudatlanul, követte Lukács papot, a ki oda állította őt a kerek ablak alá. A pap fölhágott Kopó kezére, majd a vállaira, végre a fejére, s elérve a kerek ablakot, nagy nehezen keresztül mászott rajta. A következő pillanatban kötél hullott alá az ablakból; Kopó megragadta, gyorsan fölküszött s a másik perczben már ő is oda bent volt Lukács pap mellett.

Koromsötétség vette körül őket. Csak lassan, tapogatózva, négykézláb haladtak, de minduntalan falakba ütköztek, vagy lépcsőkre bukkantak, a melyekről azt sem tudták, hogy hová vezetnek. Lukács papnál ugyan volt lámpás, de nem mert csiholni, mert attól félt, hogy meglátják a szikrát s a szokatlan világosság elárulja őket.

Egyszerre csak Kopó, a mint kezeivel tapogatózva csúszott előre, elveszítette a talajt maga alól és négy-öt kőlépcsőn hanyatt-homlok bukott le az alant fekvő szobába. Az eséssel járó dübörgésre rögtön halk csettenés hallatszott: valahol ajtót nyitottak föl. Kopó, a ki szintén hallotta ezt a neszt, maga sem mozdult; Lukács pap pedig, a lélekzetét is visszafojtva, figyelt. Nemsokára óvatosan közelgő léptek zaja hallatszott. Lukács pap hirtelen egy falkiugrás mögé vonult s onnan látta, hogy valaki kezében tolvajlámpás, lassan közeledik. Mikor a szerencsétlen épen elhaladt a falkiugrás mellett, Lukács pap villámgyorsan elő ugrott s mielőtt az őr nyikkanhatott volna, mind a két tőrét markolatig a hátába döfte.

Aztán hallgatózott még egy kis ideig s mikor már semmi neszt sem hallott, fölvette a meggyilkolt őr lámpását és levilágitott abba a helyiségbe, a hova Kopó lezuhant. Nagy, boltozatos terem volt, erős kőpillérekkel alá támasztva: ez volt a puskaporos raktár. Hosszu sorokban álltak egymás mellett a hatalmas hordók s a mint Lukács pap megkopogtatta egyikét-másikát, tompán kongtak: mindnyája szinig tele

volt. Egymásra hányt zsákokban roppant menynyiségü kén, salétrom, meg finomra őrölt bükkfa-szén volt fölhalmozva a raktárban: ez is kész puskapor, csak még össze kellett vegyíteni.

Lukács pap lement Kopóhoz, letette a lámpást egy pillér mellé s a fal felé fordította a világát. Ő maga pedig lekuporodott a földre és elővette ruhái alól a magával hozott kanóczot. Kiszámította: fél óra . . . egy óra . . . másfél óra . . . Ott levágta, neki esett a közbül álló egyik hordónak, négy likat fúrt a tetején, mindegyikbe hosszu kanóczot tömött s kivül maradt végeiket összefonta a főkanóczczal, hogy ez az egy gyujtsa meg valamennyit. Majd a legszélső hordóról lefeszítette az abrincsokat, kiöntötte belőle a puskaport és vastag szalagban hintette végig a földön, a hordóktól egészen a kénes, salétromos és szenes zsákokig.

Kopó némán, egykedvű bambasággal nézte Lukács pap munkálkodását.

— Mit használ mindez? Vajjon közelebb viszi-e ez a robbanás Ágneshez? Vajjon meglátja-e, vajjon az övé lesz-e valaha?. . .

— Menjünk! — suttogta rekedten Lukács pap, a háta mögött.

Kopó megrebbenve ugrott föl. A kanócz már sziporkázva égett és a parázsló tűz lassú pattogással terjedt tova. Hamar fölsiettek a pár lépcsőn és azon a kis ajtón át menekültek, a melyen a meggyilkolt őr jött be a toronyba. Ez a kis ajtó szűk, sötét folyosón nyilt, mely a fellegvár árka alatt egyenesen az uj-városba vezetett.

Mikor a folyosó végére értek, megálltak az ajtó előtt és sokáig hallgatóztak. Minden csöndesnek látszott. Óvatosan kinyitották az ajtót. A szemben levő ablakon ezüstös kévékben áradt be a szobába a teli hold fénye. A kapitány palotájának őrszobájában voltak. Négy-öt német zsoldos még a fejét is betakarta a köpenyével és úgy horkolt. Az ablak nyitva volt. Lukács pap és Kopó nesztelenül átsurrantak a szobán és kiugrottak az ablakon.

Most a kertben voltak és vigyázva, óvatosan bujkáltak a bokrok közt. Majd Kopó lihegve megállt, révedező szemeit a földre függesztette és rekedten mondta:

— Hát ha most elmennék hozzá?

— Őrültség! — felelte Lukács pap visszarettenve. — Bizonyára segítségért kiált és a csatlósok megölnek, akármilyen erős vagy is.

— Ott van! . . . ott van! . . . — mondogatta Kopó és fölemelve karjait, kétségbe esett vágygyal bámult az alig száz lépésre fekvő kastélyra.

Egyszerre csak, a verandára nyiló ablakok egyikében, derengő világosságot látott meg. Mintha vadul lüktető vérének minden cseppje azt zúgta volna fülébe, hogy ott van Ágnes, őrült rohanással szaladt föl a lépcsőkön a terraszra s a következő pillanatban már az ablak előtt állt. Benézett. A szoba hátterében, kicsiny házi oltár fölött a hétfájdalmú szűz szobra állt, szomorú szemeit az égre függesztve. Előtte, ezüst függő lámpában, égett a tiszteletére gyujtott örökmécses. Ez világított ki az éjszakába. Az oltártól jobbra, a sötét sarokban, volt a mennyezetes ágy, melyet a függő lámpás fényköre már nem világított meg.

Kopó nesztelenül ugrott be a nyitott ablakon. Leakasztotta a függő lámpát és egyenesen az ágynak tartott. Léptei zaját elfojtották a vastag szőnyegek úgy, hogy egészen nesztelenül ért az ágyhoz. Félre huzta a nehéz függönyöket: Ágnes aludt ott csöndesen. Arczát egyik kezére nyugtatta, másik karját meg egész hosszában kinyujtotta. Gyönyörű szőke haja oly gazdag hullámokban omlott le vállaira és keblére, hogy arany-szövésű selyem takarónak látszott.

A vad hajdu kitágult szemekkel, lihegve nézte az alvót és magasra tartotta a lámpát. Észre sem vette, hogy a finom szunyogháló, mely a mennyezetről függött alá, tüzet fogott. A láng magasra csapott és Ágnes hirtelen fölébredt. A tűz azon menten, hogy fellobbant, mindjárt el is aludt. Ágnes fölült és bámulva nézett Kopóra. A lámpa reszkető fénynyalábokat szórt szét a szobában.

— Mi az! — kérdezte végre.

Hófehér köntöse alatt ingerlő bizonytalanságban rajzolódtak le keblének domború körvonalai. Haja fénylett, villogott a pislogó mécsnek ráeső vérvörös világában. Kopó emésztő vágygyal nézett reá s Ágnes ragyogó szépségétől megittasulva hozzá hajolt, hogy átkarolja a derekát. Ágnes nem mozdult s pár pillanatig némán, mintegy megkövülve néztek egymásra, mialatt nyitott ajkaik lihegtek. Végre a leányt szégyennel vegyes borzalom fogta el és hevesen megrázkódott. És, mielőtt még Kopó hozzá érhetett volna, megütötte a kis ezüst harangot, mely keze ügyében függött. Egyuttal hangosan fölsikoltott:

— Segitség! segitség! . . . Gyilkos! . . .

Az érczes hang utoló csengése még el sem halt, midőn az egyik ajtón Ágnes nőcselédei, a másodikon pedig négy csatlós rohant be. Hatalmas, szálas legények voltak ezek, a Tahy Ferencz szolgálattevő hajdúi.

— Gyilkos! gyilkos! . . . — sikoltozott Ágnes reszketve.

A négy ember Kopóra vetette magát, a ki fegyvertelen kézzel várta a támadást. Őrült szenvedélyében eszébe sem jutott, hogy megölhetik: de meg úgy sem sokat törődött a halállal. Egyenesen a rá rohanó legelső csatlós torkának ugrott és oly sulyos csapást mért rá az öklével, hogy a nagy ember hanyatt vágódott a földön. A mint elesett, Kopó fölkapta a kardját, szembe fordult a másodikkal, fölfogta a rá mért csapást és egész erejéből visszavágott. A kard épen oda sujtott, a hol a nyak a vállba forr és menten megölte a csatlóst, a ki nagy zuhanással rogyott össze. A harmadiknak pedig, a mint rá rohant, markolatig szivébe dőfte a kardját, még mielőtt lesujthatott volna rá.

Az asszonynép sikoltozott, csak Ágnes nem szólt egy hangot sem, hanem mozdulatlanul állott és lélektelenül nézte az egyenetlen tusát. Lukács pap pedig, a kinek rémült, fakó arcza egy pillanatra megjelent a terrasz ablakában, kétségbeesve kiáltott be:

— Menekülj! Elég volt!

Most az utolsó csatlósra került a sor és Kopó irtózatos erővel sujtott hozzá. Hatalmas volt a csapás, csakhogy a csatlós félre ugrott előle, a kard pedig, a márványpadlót érve, szétpattant és Kopó fegyvertelenül maradt. Vad diadalordítással suhogtatta meg kardját a csatlós és lezúdította Kopó fejére, a ki a törött kard markolatával fogta föl a rettenetes ütést. Ujra lesujtott rá s Kopó újra fölfogta: de mikor a csatlós harmadszor is fölemelte kardját s Kopó látta, hogy ezt így nem birja tovább, nagy kiáltással mellbe ütötte az embert, úgy hogy megtántorodott. És ekkor, mielőtt ismét lesujthatott volna rá, derekon ragadta az ellenfelét. Teljes egy perczig dulakodott dühösen a hatalmas emberrel; azután fölemelte, mint valami bábot és levágta a földre, hogy a csontjai összetöredeztek. A következő pillanatban pedig lihegve rázta meg taglait, kiugrott az ablakon, lerohant a lépcsőkön a kertbe, átvetette magát a kétöles falkerítésen és vad futásban menekült a legközelebbi kapu felé.

Lukács pap ez alatt eljutott az uj-város nyugati, úgynevezett halász-bástyájához, melyet, mivel nagyon magos és meredek sziklára támaszkodott s alatta az ingovány terült el, nem is igen őriztek. Ott fölkúszott a falra, leereszte magát a ferdén szakadékos sziklára, egész hoszszában hanyatt feküdt rajta s a lábaival előre, vakmerőn lesiklott a meredek szirten. Aztán, kilábolva az ingoványból, kétszer átúszta a Szávát s késő éjjelen, nagy kerülő úton, halálra fáradva ért vissza a táborba.

Kopó pedig, mint a menekülő oroszlán, mikor a barlangjába vezető ösvényt keresi, lihegve rohant előre és rettenetes pillantásokkal tekintgetett maga körül. A nap épen kelőben volt s az utczák kezdtek benépesedni. Mögötte, a Tahy-kastélyban, roppant zűrzavar támadt s csakhamar a szolgák, csatlósok egész serege eredt utána. Egyik-másik járó-kelő föl akarta tartóztatni, de Kopó vagy keresztül gázolt rajtuk, vagy egyetlen ökölcsapással leütötte őket. Egyre gyorsabban futott, mert üldözőinek a zaja is folyton közeledett és növekedett. Igy ért végre a stájer kapuhoz: épen ahhoz, a melyen két héttel azelőtt Tahy Ferencz kilopózott, hogy rajtuk üssön a szerencsétlen uszkókokon. Ott megállt. A lélekzete elfogyott, a melle zihált, ő maga pedig sápadt volt, mint a halál. Érezte, hogy mindennek vége. Üldözői már megjelentek az utcza kanyarulatánál és ujjongva rohantak feléje.

Kopó oda ugrott a roppant erős kapuhoz, melynek karvastagságú vasreteszeit három-négy ember darúval szokta fölpattantani. De nem a darúhoz lépett: talán nem is látta, merre van; hanem, minden erejét megfeszitve, neki dűlt a kapunak és őrjöngve rázta, döngette. A megvasalt kapu meg sem mozdult s az üldözők kegyetlen kárörömmel tomboltak tehetetlen dühe láttára. Most már óvatosan, zárt sorokban közeledtek feléje: élve akarták elfogni.

A törbe esett hajdú tágra nyilt, révedező szemekkel bámult a tömegre. Halántékainak vad lüktetése csaknem megfosztotta eszméletétől. Az a buta, öntudatlan mámor vett rajta erőt, mely az ittasok eszméletlenségét megelőzi. Most hirtelen meglátta a darú lánczát. Egyetlen ugrással mellette termett, mind a két kezével megragadta, lábait, mint két oszlopot, megfeszítette a falban és irtózatos erőfeszítéssel, hogy a dereka is ropogva görnyedt meg bele, fölrántotta a darú emelő rúdját . . . és a kapu félszárnya csikorogva fordult meg sarkaiban . . .

Az üldözők, mikor menekülni látták biztos prédájukat, az őrjöngő csalódás vak dühével rohantak utána. Az elsők, a gyorsabbak már-már elérték . . . már vad üvöltözéssél nyujtották ki utána a kezüket . . . mikor hirtelen, mintha a föld roppant volna össze sarkaiban, irtózatos csattanással dördült meg hátuk mögött a város. Valamennyien elbuktak, mert a föld megindult lábaik alatt; s a mint föltápászkodva visszanéztek, még látták, hogyan inognak a puskaporos torony roppant bástyái: aztán a tető, a kövek, a gerendák fölülemelkedtek a sürű füstgomolyagon és szerte röpültek a rémülten jajveszékelő város fölött.

Lent, a völgyben, már csak egy fekete pont mutatta, hogy Kopó merre vette az útját.

A parasztok egetverő örömrivalgással fogadták Kopót. A rettenetes robbanás zajára mindnyájan kirohantak sátraikból s az egész roppant tömeg ott zajlott, hullámzott a völgykatlan síkjában, találgatva, hogy mi történhetett a városban. Mikor aztán a lihegve érkező Kopótól megtudták, hogy a fellegvár s vele az összes puskapor-készlet fölrobbant, lelkesedésük határt nem ismert. Rögtön meg akarták rohanni a várost, mert most már nem kellett félniök az ágyúktól. Kopó csak alig tudta őket visszatartani.

(Folytatása következik.)

ELFRIDA.

Elbeszélés.

Irta HJALMAR HJORTH BOYESEN.

Angolból fordította S. A.

(Folytatás.)

Ez utóbbi megjegyzés, melyet könnyedséget erőltetve mondott, Thoroldhoz volt intézve, de hangjának reszketése elárulta az izgatottságot, melytől szenved.

Rallston belemélyesztette kezeit a nadrágja zsebeibe s hirtelen megállt a szoba közepén. A csodálkozás lassankint eltünt szeméből s kemény elhatározottsággnak engedett tért. Tekintetének ezt a koncentrált erejét hirtelen rávetette leányára, a ki a pamlag sarkában ült. Elfrida könyörögve nézett rá, a mint tekintetét észrevette s Thorold soha olyan megható jelenetet nem látott, mint ez a néma, tehetetlen könyörgés abban a tiszta kék szemben. Rallston azonban nem könyörült; észrevette leányán a lázadás szikráját s el volt határozva, hogy kioltja, hogy soha többé föl ne éledjen. Mint a madarat bűvölő kigyó állt ott, rávetve a leányra komor, szilárd, merő tekintetét, mig ez elkezdte kezeit tördelni s az újjait idegesen mozgatni. Vergődő, görcsös apró mozdulatok árulták el, hogy küzd, hogy ellen akar állani s ki akarja magát szabaditani az alól a végzetes erő alól, mely lassanként úrrá lett rajta. Kétszer tett kisérletet, hogy feláll, de mind a kétszer visszarogyott ülésére. Thorold felé próbálta fordítani tekintetét, hogy kikerülje atyja baljóslatu fekete szemének kisértő hatását, de néma küzdelme hasztalan volt. A harcz több mint öt perczig tartott; ez idő alatt észrevehető ár és apály volt a leányra gyakorolt hatalomban. Thorold reszketve a méltatlankodástól, figyelte az egyenlőtlen küzdelmet s igyekezett saját szenvedélyesen ellentétes akaratát érvényesiteni Elfrida érdekében. Az a tény azonban, hogy dühös volt és az, hogy teljesen gyakorlatlan volt akaraterejének öntudatos irányításában, hátrányára szolgált, mert energiáját elaprózta egy tuczat különböző érzésre és gondolatra, melyek gyorsan vágtattak át agyán. Rallston ellenben, megfeledkezve mindenről, kivéve czélját, hatalmas egyéniségének minden erejét erre vetette. A kielégülés érzése látszott Rallston arczán, mikor látta, hogy leánya arczvonásai fokozatosan elerőtlenednek, a mint az elhatározás kihalt belőlük s az akaratnélküliség ül mint egy ködfátyol a szép kék szemekben. Reszkető kézével Elfrida megdörzsölte egyszer-kétszer a szemét, aztán megrázkódott és visszaesett a pamlag párnái közé. Az öntudat egy sugára egy pillanatig küzdött még arczvonásain, aztán hosszú, remegő sohajtással álomszerű mély nyugalomba ment át.

Rallston, a mint észrevette, hogy müve teljes, intett a kezével Thoroldnak, a ki már-már heves szemrehányásokba akart kitörni. Szeméből eltünt a feszült tekintet s arcza visszanyerte szokott jóindulatú kifejezését.

— Ez nem az első eset nála, — jegyezte meg nyájasan. — Gyermekkora óta szoktak ilyen rohamai lenni. Nagyon sok benne a lélek. A szelleme annyira független a testétől, hogy sokszor órákra elhagyja s csak vonakodva tér vissza.

Igy beszélt róla, az atyai szánakozás könnyed hangján, mig az ebédet be nem jelentették. Thorold, a ki nem akart hinni füleinek, úgy érezte, hogy a vér az agyába tolul és a halántékában lüktet. Lehetséges-e, hogy ez a Rallston csakugyan olyan szörnyeteg, a milyennek a kis amerikai kisasszony leirta? Nem azt akarja-e vele elhitetni, hogy a leánynak ez az elalélása betegség és nem az ő lelkiismeretlen akaratának müve? Nyilván azt hitte, hogy Thorold, nem tudva semmit ezekről a rejtelmes hatalmakról, melyeknek gyakorlásában ő diadalát látta, vagy nem vette észre, vagy nem értette meg azt a jelenetet, mely szeme előtt lejátszódott az imént. Thorold azt kérdezte magában, hogy Elfridát ki akarván menteni a szörnyű rabságból, nem jobb-e, ha az atyját inkább meghagyja ebben a véleményében, mintsem hogy felidézze ellenséges érzületét szándéka időelőtti nyilvánításával. Rallston természetesen rendelkezik a leányával s bezárhatja az ajtaját, a ki elől akarja. Szükséges volt tehát úgy tenni, mintha nem tudna semmit s végig enni az ebédet olyan hidegvérrel, a hogy csak képes.

Elfrida, halvány arczczal, halálos nyugalommal feküdt a pamlag párnáján.

Az ebéd igen jó volt. Egy szomszédos vendéglőből hozatták; egy frakkos pinczér szolgálta fel. Rallston ez alkalommal borokról kezdett beszélni; e téren bámulatos ismeretei voltak. Szokott homályos, filozofáló modorában fejtegette a különböző borok előnyeit, a bor viszonyát a lelki élethez, a művészi tehetséghez s egyéb ily hóbortos dolgokat.

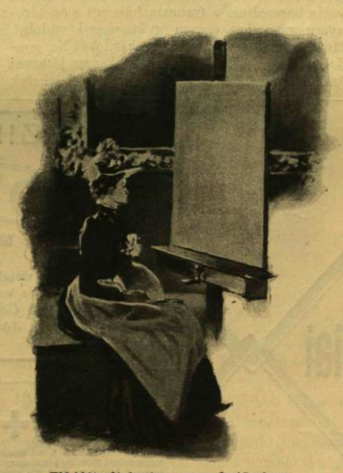

Elfridát eltakarta a nagy festő-vászon.

Thorold, a mint fél füllel hallgatta, tisztába jött vele, miért él oly teljes elszigeteltségben az emberektől, holott annyira szereti eszméit másokkal közölni. Hogy nem mindennapi tehetségü ember, azt könnyü volt észrevenni, de hihetetlen önhittsége és önzése rövid idő alatt elidegenített tőle mindenkit. E mellett nem tudott a tapasztalatokból okulni. Minden új ismerősét lelkes bámulattal nézte s olyan tulajdonságokkal ruházta fel, melyek abban nem voltak meg. Aztán, mikor a tökéletességek e netovábbja belefáradt az ő szóáradatának hallgatásába, sőt talán még ellentmondani is próbált, nem volt a megvetésnek oly erős kifejezése, a melylyel el ne halmozta volna.

Természetesen Ballington sorsa is ugyanaz lett volna, a mi elődeié, ha előre nem figyelmeztette volna Shattuck kisasszony. Ebben a pillanatban határozottan gyülölte a házigazdáját, a ki derülten tudott beszélgetni mindenféle mennyei dolgokról, de legegyszerübb földi kötelességét elhanyagolta. A leánya itt feküdt halálos ájulásban, melybe az ő végzetes hatalma ejtette s ő annyit se törődött vele, mint az alvó kutyával. A beszédéből itélve Szokratesznek lehetett volna nézni, a tettei — igaza volt Shattuck kisasszonynak — szörnyetegnek mutatták.

Az ebédnek is vége lett, az igaz, hogy két óra hosszat tartott. Rallston beavatta vendégét a mennyország titkaiba, az angyalok társadalmába, a melyről, úgy látszott, alapos és biztos értesülései voltak. Thorold meg hallgatott. Égett a vágytól, hogy szóljon valamit Elfridára vonatkozólag, a ki halvány arczczal, kissé nyitott szájjal s viasz-szin vonásaiban halálos nyugalommal feküdt a pamlag párnáján. A lámpa világa ép arczára esett és mintha még fokozta volna sápadtságát. Egyik hosszú, finom, rendkivül szép formájú keze a keblén nyugodott, mig a másik tehetetlenül lógott le.

Thorold dagadozó szivvel nézett rá. Alig tudta nyugalmát annyira megőrizni, hogy arcza el ne árulja izgatottságát. Heves méltatlankodás, részvét és szerelem küzdött benne egymással s lelkének minden nemessége e felé a bájos, szerencsétlen leány felé fordult, a ki oly könyörtelen hatalom békóiba van verve. Ha Rallston nem lett volna elmerülve a saját hangzatos körmondataiba, kétségtelenül észrevette volna, hogy vendége nem figyel rá. Észrevette volna azt is, hogy akarata egész erejét Elfridára fordítja, a kinek szempillái egyszerre remegni kezdtek s mintha rövid, vonagló lökések érték volna lába idegeit.

Rallston csak beszélt, beszélt tovább s ezalatt folyton szedegetett az asztalon levő bonbonnièreből. Épen egy czukrozott mandulát akart szájába dugni, mikor képtelen meglepetéssel látta, hogy Elfrida felnyitja szemét s kétszeri nem sikerült kisérlet után talpra áll. Egy pillanatig mind a két kezével az asztalra támaszkodva állt ott, aztán, a mint teljesen öntudatra ébredt, a rémülettől tágra meresztette szemét. Hatalmas erőfeszítéssel elindult s ingadozó lépésekkel sietett az ajtó felé. Thorold elébe ugrott, félrevonta az ajtófüggönyt és kinyitotta az ajtót.

Rallstonnak most az egyszer elállt a szava. Nem tudta fölérni észszel, mi történt. Hogy kedves barátját, Ballingtont gyanusitsa, hogy ellene dolgozik, az eszébe se jutott az első pillanatban. De Elfrida sohase ébredt még fel igy aléltságából a maga erejéből. A harag szikrája, először tárgytalanul, de aztán mindinkább erősödve villant meg szemében. Alig titkolt gyanuval nézett vendégére s nagy, sürü szemöldökét összevonta.

— Ez nagyon különös, — mormogta végre s aztán, mikor Thorold kezet nyujtott neki, merev szertartásossággal hajolt meg előtte:

— Jó éjt, Ballington úr, jó éjt.

Félig kinyitotta az ajtót és szinte siettette vendége eltávozását. Thorold szivesen maradt volna még, ha alkalmas ürügyet tud találni, mert megremegett arra a gondolatra, hogy szive szerelmét egyedül hagyja ezzel a borzasztó emberrel. Igy azonban nem segithetett a dolgon, hazasietett s azzal könnyitett lelke terhén, hogy hosszú és méltatlankodó levelet irt Shattuck kisasszonynak.

VIII.

Thorold mindennap fölment az új Pinakothékába, abban a reményben, hogy megláthatja Elfridát. Ott is volt, de egyrészt a nagy festő-vászon eltakarta szeme elől, másrészt pedig atyja, a kivel nem akart összeveszni, nagyon is veszedelmes Cerberusnak mutatkozott. Igy tehát beérte azzal a megnyugtató tudattal, hogy a leány bármily kinzásnak van is kitéve, szelleme még sincs annyira megtörve, hogy ne tudjon érdeklődéssel dolgozni. S minden akadály ellenére is Thorold szivébe belopózott az az édes biztonság, hogy Elfrida tudja, micsoda érzelmekkel viseltetik iránta s viszonozza is ezeket.

Ezzel fékezte türelmét. Egész nap a munkája mellett ült s dolgozott nagy festményén azzal a szellemi erővel és frisseséggel, melyet szerelméből meritett. Soha olyan tiszta örömet nem érzett, nem is álmodott soha oly édes érzésről, mint a minőben most élt. Mind az, a mi eddig homályosan, bizonytalanul derengett agyában, most világos formát öltött s mindazt rá tudta rögziteni vásznára. Fel és le járt mütermében, minden perczben meg-megállva, nézegetve a képet, egy-egy ecsetvonást téve rajta. Egyszerre kopogás riasztotta fel. A szolgájának azt az utasitást adta, hogy tagadja el minden látogató elől, hogy otthon van, s ezért nem épen kelle-

mesen volt meglepetve, mikor az ajtón von Klenze lépett be.

— Ah, — mondotta ez, levéve kalapját s udvarias meghajlással nyujtva felé kezét, — szerencsés vagyok, hogy otthon találom. Remélem, nem zavarom munkájában. Kérem, ne zavartassa magát, beszélgethetünk, miközben ön dolgozik.

Thorold visszaemlékezett arra, hogy mily alkalmatlan időben tett ő látogatást von Klenzenél, elfojtotta türelmetlenségét s helyet kinált látogatójának. Von Klenze egy ideig nézegette a képet s aztán így szólt:

— Bocsásson meg, ha kihozom a hangulatából. Tulajdonkép azért jöttem, mert nagyon szerettem volna látni a képét, melyről oly szép lelkesedéssel beszélt, mikor a minap szerencséltetett látogatásával. Az olyan dolog, a melyért egy férfi érdemesnek tartja, hogy éljen, ha csak egy évig is, megérdemli az érdeklődést.

— És most, úgy-e bár, azt találja, — vágott közbe Thorold oly ingerültséggel, melyet csak félig tudott mérsékelni, — hogy ez a kép nem érte meg a fáradságot?

— Nem épen azt. De a mint már rég megmondtam önnek, ön olyan fiatal — irigylendően, bájosan fiatal.

— A mi csak egy másik kifejezés arra, hogy szamár vagyok, úgy-e?

— Nem egészen, — felelt von Klenze. — A ki szamár, az soha se lehet más, mint szamár. Önnél erről szó se lehet.

Thorold keserűen, hangosan elkacagta magát s nagy, kopogó lépésekkel kezdett föl s alá járni.

— Világosabban kell kimagyaráznom magamat, — mondta a látogató magyarázó hangon. — A míg az ember hevületek rabja, ihletre és más effélékre van utalva, addig nem csinálhat semmit, a mi érdemes volna arra, hogy bajlódjon vele. Egy éjszakai nyugodt álom, reggel egy hideg fürdő, könnyen emészthető reggeli épen elég arra, hogy a kellő hangulatba hozza az embert; ez az egyedüli megfelelő ihlet arra, hogy kitünően dolgozzék. Mindenek felett óvakodjék az érzések ködös fellengzésétől, a mire nagy a hajlandósága. Ez megzavarja a gondolatait s világos gondolkodás nélkül a jó munka lehetetlen.

Mindez oly észszerűen hangzott és Thorold szivében mégis valami kiáltó ellenmondás támadt ellene. Ez az Apollo-szerű férfi, a kinek arczát és alakját a természet csakis ihletett pillanatában alkothatta, — hogy nem hihet az ihletben? Gondolata visszatért Elfridára, a ki a lehető legfinomabb ellentétet mutatta von Klenze tisztán testi szépségével. Édes arczán a szellem lehellete ömlött el, valami túlvilági fény ragyogása, mely mint valami gyönyör maradt emlékezetben s melyet nem lehetett sem magyarázni, sem elemezni.

Von Klenze, miután világos és okos modorában elmondta megjegyzéseit Thorold művészi modoráról, s miután figyelmeztette egy-két technikai hibára, fogta kalapját és felállt.

— Különben, — mondotta, kutató komolysággal vetve tekintetét Thoroldra, — véletlenül megtudtam, hogy ön még mindig nem tesz semmiféle előkészületet a párbajra. Figyelmeztetnem kell, hogy nekem ragaszkodnom kell ahhoz, hogy a párbaj megtörténjék, különben a katonai becsületbiróság kilök a tisztek sorából. De az igazat megvallva, nincs kedvem verekedni olyan emberrel, a ki nem tudja védeni magát. Miért nem tanul lőni? Miért nem gyakorolja magát?

— Mit érnék vele? — felelt az amerikai gondatlanul. — Hat hónap alatt úgy sem tanulhatnék meg annyit, hogy önnel mérkőzhessem.

— Pisztolylyal bizonyára nem. Őszintén szólva, ha pisztolyra megyünk, könnyen megeshetik, hogy akaratom ellenére is baj történik. Természetesen, teljességgel szabálytalanul, ha én most tanácsokat adok önnek. De én végig harczoltam a francziai háborút s ön bizonyára nem fog engem gyávasággal vádolni. Mondja, miért nem választ kardot? Ne gondolja, hogy a pártfogó szerepét akarom játszani önnel szemben. Karddal nem sok kárt tehetek önben, megölni meg épen nem ölhetem meg, hacsak nem akarom. Már pedig tudhatja, hogy nem akarom megölni.

Von Klenze még soha ilyen nyájasan nem beszélt, s ha azonnal belépése után mondta volna, Thorold méltányolta volna érzelmeit és köszönettel el is fogadta volna ajánlatát. Képének birálata azonban még mindig remegésben tartotta a fiatal ember érzékeny lelkét, s ezért kötelesnek érezte magát arra, hogy személyes ellenségének tekintse azt az embert, a ki oly könyörtelenül tépte darabokra nagy művét. Bár az a remény, mely előtte nyilt, kimondhatatlanul édessé tette neki az életet, még se alázhatta le magát annyira, hogy elfogadjon élete megmentőjének olyas valakit, a ki oly kicsibe veszi őt, mint von Klenze.

Bizonyos tragikai méltósággal hajlongva kisérte ki látogatóját és szándékosan nem vette észre ennek feléje nyujtott kezét. Annál inkább boszankodott, mikor von Klenze a lépcső tetejéről még visszafordult és szokott bámulatos önuralmával fogta meg a karját.

— Remélem, meg fogja bocsátani makacskodásomat, — mondotta, — de megvallom, hogy ez az egész ügy nagyon kellemetlen nekem. Van nálam egy pisztoly. Talán akad a műtermében valami, a mire lőhetnénk. Ha megengedi, megmutatom, hogy tudok czélozni.

— Hogyne! — felelt Thorold tettetett könynyedséggel. — Van itt egy csomó kép, kész és félbehagyott. Egyikért se kár.

— Helyes. Nem akarok egyebet, mint hogy megmutassam, micsoda bolondság öntől, pisztolyt választani.

Visszamentek a műterembe s Thorold, a mint a függönyt félrevonta, nem tudott elfojtani valami kétségbeesett újjongást arra az ötletre, mely agyát hirtelen megkapta.

— Itt van, — kiáltotta előbbre lépve s megforditott egy nagy képet, mely a falnak befelé forditva állott. — Azt hiszem, ez jó lesz.

(Folytatása következik.)

Első magyar sodronyszövet-, fonat- és szitaáru-gyár.
Kollerich Pál és Fiai
BUDAPEST,
IV., Ferencz József-rakpart 21.
Idei képes árjegyzéke sodronyfonatu kerítésekről és kapukról megjelent és kivánatra ingyen megküldetik

!!CSÚZ!! !!KÖSZVÉNY!!
COLCHIFLOR
Dr. DEBOUT D'ESTRÉES, CONTREXEVILLE
előirása szerint.
A friss colchiflor virágból készült ezen gyógyszer, capsulák alakjában kitünik pontos adagolása és tartóssága miatt. Számos megfigyelés alapján specificus szert képez CSÚZ és KÖSZVÉNY ellen. Ára 6 kor.
Főraktár: Török József gyógyszertára, Budapest, Király-utca 12. szám és Andrássy-út 26. szám.

+Soványság+
Szép telt testidomok a mi keleti erőporunktól, 1900. évi párizi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért kezességünk. Orvosi rend. szerint. Szigoruan becsületes. Nem szédelgés. Számos köszönőlevél. Ára kartononként 2 kor. 50 fill. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással.
Hygien. Institut 9155
D. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69.
Főraktár Magyarországra nézve: Török József, gyógyszerész, Király-u. 12.

JBOLYAILLATOS
MANDOLA KORPA
a bőrt finomra simitja és megtartja az arcz élénk és üde kinézését
Tökéletes helyettesitő a szappanra az arcz kenácsolt.
KIZÁROLAGOS KÉSZITŐI
A. Motsche's Tsa.
BÉCS, I. LUGECK 3. SZ.
8993

Szt. Margitszigeti gyógyfürdőhely.
43·3 C. kénes szénsavas égvényes hévviz. Iszap, villamos-fény, mesterséges, szénsavas, mindennemü gyógy- s üditő (Kneipp) fürdők. 150 holdas park, 300 vendégszoba. Jó konyha, naponta katona és czigányzene. Fürdőorvos: dr. Ötvös József az országos közegészségügyi tanács rk. tagja.
Szt. Margitszigeti üditőviz
legkiválóbb szénsavval telitett ásványviz, kellemes, jó hatásu, egészségápoló ital. — Prospektust kivánatra küld a főhgi Szt. Margitszigeti gyógyfürdő felügyelősége. 9134

A legjobb arcz-szépitőszer a SERAIL-ARCZKENŐCS, mely az arczot tisztitja, fehériti és bársonypuhává teszi.
Egy tégelyára 1 kor. 40 fill.
Egy kis tégely ára 70 fillér.
Minden ártalmas alkatrész nélkül!
Serail-szappan | különö toilett szappanok
Epe-szappan | a kenőcs használatához.
Serail-crême. Nappali használatra.
Serail-ponder. Kiváló finom arczpor három szinben, fehér, rózsaszin és crême. Egy doboz ára 1 korona.
Serail-szájviz. A legjobb szájviz.
Főraktár: Budapesten, Török József gyógyszertárában.
Kapható továbbá a készitőnél: ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszertárában, Aradon, Szabadságtér, valamint minden más gyógyszertárban.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

Estére kelve Lukács pap is megérkezett. Azon sárosan, latyakosan bement Kopóhoz és magával vitte a zsupánt is. Sokáig tanácskoztak a teendők felől. Egyelőre abban állapodtak meg, hogy követeket küldenek szerteszét, hogy a jobbágyokat mindenünnen csatlakozásra szólitsák föl s csak aztán fognak az ostromhoz.

Alig mentek szét a követek, a Száva és a Kulpa közt elterülő vidéken azonnal kitört a szabadság ujjongó mámora. Mindenfelé habozás nélkül leölték a várnagyokat, a földesurak tisztjeit, a királyi harminczad- és adószedőket s aztán fölásták a régi fegyvereket, melyeket az erdőkben, barlangokban, vagy a föld gyomrában rejtettek el. Az ekékből kardokat kovácsoltak, a gyermekek köveken és sziklákon fenték élesre a ládzsahegyeket, a nyársokat botokra kötözték, a sarlókat, kaszákat hosszú nyelekre erősitették. Mindenki részes akart lenni a pusztitás, az emberirtás gyönyörűségében.

Egyidejüleg nagy tömegekben érkeztek a parasztok táborába az élelmi szerek és a harczhoz szükséges fegyverek is. Ökörcsordákat, juhnyájakat és méneseket hajtottak a völgybe; garmadával hozták a búzát, a lisztet, a gyümölcsöt; jó borok hordó számra jöttek nagy társzekereken: szóval semmiben sem volt hiány. Aztán, mint a kévébe kötött kalászok, nagy szekerekkel érkeztek a nyilvesszők, kopják, láncsák, kaszából vert kardok.

Végül megindult a népáradat. Minden felől csapatosan özönlöttek a táborba az olyan népelemek, a melyek vagy nem tudtak, vagy nem akartak becsületes munkájuk után élni. A mindenükből kifosztott hajléktalanok, a portájukról elüzött jobbágyok, a levelessé tett, törvényen kivül helyezett földönfutók, a kik eddig rabolva, dulva, fosztogatva kóboroltak az országban szanaszét, most ott találkoztak Zágráb alatt és a szerencsétlen város kincseire, a bent szorult urak vérére áhitoztak.

Egyszerre aztán megmozdult ez a roppant sokaság. Mint a tenger, melynek habjai annál jobban tornyosulnak, minél közelebb érnek a parthoz: úgy a jobbágyok is, zugó, morajló hullámzással özönlötték el a város közvetlen közelében fekvő magaslatokat. Most már nem féltek az ágyuktól. Tudták, hogy ha maradt is némi puskapor a várban, az olyan kevés lehet, hogy legfölebb az első rohamot hiusithatja meg: ez pedig csak pár ezer emberéletet jelentett.

Viszont, a városbeliek egy pillanatig sem kételkedtek azon, hogy rettenetes napok virradtak rájuk. Tudták, hogy puskapor nélkül nem tarthatják távol a parasztokat a falaktól s hogy minden rohamot csak fegyverrel verhetnek vissza: olyan gyilkos, kézi viaskodással, a melyben ember ember ellen harczol. És erre a gondolatra még a legbátrabbak is megborzadtak: ha a parasztok éjjel-nappal váltott, friss csapatokkal intézik a rohamot, — pedig ezt könnyen megtehették, annyian voltak, — hogyan fognak hosszabb ideig ellent állani? Egyetlen reményük Migazziban, a fölmentő sereg vezérében volt.

Kopó, hogy minden meglepetés ellen biztositsa magát, Lukács papot csőcselék hadával félnapi járásra rendelte a háta mögé. Ez a sereg, óriási félkörben, apró csapatokra osztva, az egész környéket megszállva tartotta. A zsupánt, részint ugyanezen okból, de leginkább azért, hogy a sereg élelmezését biztositsa, átküldte az Orsolya-

Goró Lajos rajza.

Schwarzenbach a mocsáron át vezette seregét.

szűzek szigetére, a honnan könnyű volt a termékeny és népes déli végeket megsarczolni. Ő maga, a jobbágyok derékhadával, közvetlen közelből fogta körül a várost és megesküdött, hogy mindaddig nem nyugszik, míg be nem veszi.

Csakhogy a városnak, a széles árkon kivül, a magas töltéssel együtt háromszoros védő fala volt. Kopó pedig, a ki az előtt még sohasem vett részt egyetlen ostromban sem, azt sem tudta, hogyan fogjon a vár vivásához. Ráadásul szakadatlanul gyötörte az emlékezés Ágnesre s mialatt a leány szépségéről, szerelméről ábrándozott, igen gyakran megfeledkezett a seregről s néha napokig sem gondolt az ostromra. Gyilkos, folyton növekvő vágy emésztette, hogy viszontlássa Ágnest. Már arra is gondolt, hogy közvetitőnek, békekövetnek ajánlkozik, csakhogy bejuthasson a városba, mert azt remélte, hogy akkor majd mégis csak találkozik vele.

— Erőszakkal kellett volna elhurczolnom! — panaszkodott Lukács papnak. — Senki sem mert volna ellenszegülni, akkor!

Lukács pap azonban rá sem hallgatott. Kényelmesen heverészett sátrában és nagyokat ivott a földre állitott csutorából.

— Most mit csináljak?... — folytatta Kopó. — Hogyan jussak be még egyszer Zágrábba?...

— Én nem tudom, — felelte Lukács pap.

Ez a közöny egészen magánkivül hozta Kopót.

— Ah, nyomorult! — kiáltotta, — hát nem tudod? Először elcsábitottál és most cserben hagysz? Te akarsz nekem parancsolni? Hitehagyott kutya!...

És fölemelte öklét, hogy leüsse a papot. Ez azonban még csak a szemét sem hunyorította és nyugodtan nézte a hadnagy dühöngését. Majd, mikor Kopó hevesen fölcsapta a sisakját, magára öltötte a pánczélinget és kezébe kapta nehéz, kétélű kardját, fölugrott és elébe állt:

— Hová indulsz?

— Vissza, Zágrábba! Ne álld az utamat! Kiirtom valamennyit! Úgy tiprom el őket, mint a férgeket...

Hanem azért a legelső roham irtózatos kudarczczal végződött és a védők véres fejjel üzték vissza a parasztokat. Mivel akkor még puskaporuk is volt, ágyuikkal egész utczákat löttek a jobbágyok sürű, tömött soraiban, úgy hogy ezek esze-veszett, vad futásban menekültek. Schwarzenbach ki is rohant utánuk, a hátrálókra vetette magát és sok század levágott közülök. Csakhogy Kopónak parasztja még mindig elég maradt s folyton friss népet küldhetett a vár ellen: a védők ellenben, ha majd a puskaporuk végkép elfogy, nem pótolhatják ezt a veszteséget és egyedül csak a vár falainak az erősségében bizakodhattak.

Kopón időnként lelket ölő csüggedés vett erőt. Kétségbeesve fonta össze karjait a mellén és keserves sóhajtásokra fakadt. Levetette magát a puszta földre, körmeit görcsösen belevájta a homokba és zokogott. Nyomorultnak, gyöngének, elhagyatottnak érezte magát. Ágnes soha sem lesz az övé: hogyan is lenne az, — hiszen még ezt a várost sem tudja bevenni...

Mikor aztán kétségbeesése oszladozott, kedélye rögtön az ellenkező végletbe esett. Ilyenkor dühösen hajszolta embereit, rohamra fuvatott és maga ment elől, a vakon engedelmeskedő parasztok élén. Két kézre markolva sulyos kardját, nem nézve hátra, nem törődve azzal, hogy jönnek-e utána, fölrohant arra a töltésre, melyet a vizi árokban hányatott, neki esett a vár falának, tépte, szaggatta a köveket és őrült módjára, dühösen vagdalkozott kardjával minden irányban. A parasztjai vad lármával, féktelen rajongással tódultak utána. Az ostromlétrák recsegve, ropogva törtek össze a rendetlen csapatokban fölfelé torlódók alatt s egész tömegek hullottak alá az árokba, melynek vize véres habokban locscsant föl a magas falakra.

Aztán a tomboló csatazaj lassankint alább hagyott; a parasztok fáradtan, kimerülten vonultak vissza, hogy az első jeladásra ismét megújitsák a rohamot. Kopó pedig végig terült a földön, keze fejével törülgette arczáról az oda föcscsent vércseppeket és megint komor kétségbeesésbe merült.

Egy napon végre azzal a hirrel jöttek meg Lukács pap portyázó kémei, hogy Migazzi erős haddal közeledik az ostromlott város fölmentésére. Kopó és Lukács pap azonnal áthivatták a zsupánt a szigetről és hadi tanácsot tartottak. Lukács pap azt ajánlotta, hogy egyesüljenek

mind a hárman és roppant seregükkel nyomják agyon a horvát parasztot. Aztán forduljanak vissza és három oldalról egyszerre rohanják meg Zágrábot.

Ezt a tervet a zsupán ellenezte. Semmi esetre sem szabad abbahagyni Zágráb ostromát, mert a fegyverszünet alatt a város nemcsak ellátnatja magát puskaporral és eleséggel, hanem a falait is megint kijavíttathatja, sőt számosabb őrséget is fogadhat.

Mivel ez volt Kopó véleménye is, abban állapodtak meg, hogy a zsupán visszamegy a szigetre és ott marad tartalékban. Lukács pap ez alatt tovább folytatja Zágráb körülzáró ostromát és elfoglalva tartja az egész völgyet. Maga Kopó pedig személyesen vezeti seregét Migazzi ellen, a kivel különben is régóta elintézésre váró számadásai vannak.

Mindjárt másnap reggel megszólaltak a dobok és trombiták. A zágrábiak, a kik újabb rohamtól féltek, sürű sorokban álltak a falakon, mikor Kopó megkezdte az elvonulást parasztjaival. Szép rendben, négyes sorokban, katonásan lépést tartva indult meg a sereg és hosszan kanyargó kigyóként verte föl a port a széles országúton. A bástyákon tolongó nép meghökkenve bámult el ennyi ember láttára: körülbelül húszezeren lehettek. A csapatok lassan kanyarodtak le a Száva partjára s a folyó mentén haladtak tovább, a távolban kéklő Vukomeri dombvidék felé.

Aztán éjszak, kelet és nyugat felől ismét úgy látszott, hogy megmozdul a föld és hullámzó habokat vetve közeledik. Most jöttek Lukács pap csőcselék seregei, melyek Kopó hadát váltották föl az ostromzárban.

Ez a zagyva sereg egyetlen tömegbe verődött össze a stájer kapuval szemben, úgy hogy hátát a mocsaras vidéknek vetette, két oldalról pedig magas földsánczokkal biztosította magát. A csőcselék-horda éjjel-nappal tivornyázott, dorbézolt és tobzódott. Maguk a hadnagyok jártak rosz példával elől: *vígan laktak, trombitáltatták, sípoltatták magukat.* A harczra, fegyverforgatásra senki sem gondolt s magának Lukács papnak sem jutott eszébe soha, hogy rohamot intézzen a város ellen.

A táborban leirhatatlan volt a rondaság, mert csak a Lukács pap sátra körül való területet tartották tisztán, a többivel pedig nem törődtek. Épen ezért a rabló szemétnép között óriási volt a halandóság, s mivel még arra is lusták voltak, hogy az elhaltakat elföldeljék, a tábor körül töméntelen holttest hevert szanaszét. A marha és egyéb jószág is csak úgy hullott, mint a légy, s a lovasok és szekeresek rövid időn ló és igásbarom nélkül maradtak.

Lukács pap a nap legnagyobb részét sátorában töltötte és koczkázott, ivott a fő-emberekkel, a meddig birta. Mikor holt részegre itta le magát, végig feküdt egy kopott szőnyegen és sokszor egész nap is aludt. Aztán, mikor fölébredt, ismét égető szomjuság gyötörte.

Schwarzenbach, mihelyt kémei értesítették erről, azonnal elhatározta, hogy rajta üt Lukács pap gyülevész hadán. Tudta, hogy a zsupán a szigeten van, s mivel a várból csak egyetlen kapun, az ingoványra nyiló déli kapun át osonhatott ki, vigyáznia kellett, hogy a zsupán észre ne vegye, mert különben könnyen két tűz közé szoríthatják. Leszámítva ezt a kis koczkázatot, biztosra vette a vállalkozás sikerét. Neki ugyan nem volt csak kétezerötszáz katonája, de ezek mindegyike fölért tizzel a Lukács pap söpredék népeiből.

Schwarzenbach nagy előkészületeket tett a kirohanásra. Mindenek előtt erőszakkal lefoglalta az összes lovakat, öszvéreket és fegyvereket. Aztán összehivta az urakat és felszólította őket, hogy a netalán birtokukban levő puskaport szolgáltassák be neki, mert legközelebb szüksége lesz rá. Ő maga a robbanás után még megmaradt kevés kénből és salétromból készittetett puskaport s egyúttal húsz tábori ágyút is harczra készen fölszereltetett. Egyidejűleg szervezte a polgári őrséget, hogy távollétében, vagy eleste után ezek védhessék a várat. De nem mindenkit sorozott be. A gyöngéket meg az elhizottakat visszautasította, a többieket ellenben kora hajnaltól késő estig oktatta, gyakorolta, künn hálatta a szabad ég alatt, hogy valamennyien keservesen panaszkodtak.

Végre egy napon, alkonyatkor, riadót fúvatott a várban. Hangos zsivaj, fegyvercsörgés támadt s a zsoldosok meg a polgárőrség pár percz alatt hadi rendben sorakoztak a piaczon. Schwarzenbach átadta a főparancsnokságot Tahy Ferenczcnek, reá bízta a vár védelmét, alája rendelte a polgári őrséget s aztán csendesen, kürtszó és dobpergés nélkül kivonult a déli kapun, az úttalan ingoványba. Félóra mulva minden néma volt a várban és csak időnkint hangzott föl a falakon járkáló őrök jelző kiáltása.

A sereg, ellenkező irányban, ugyanazt az útat tette, a melyen Kopó meg Lukács pap a fellegvárba lopóztak. A mocsár egyre süppedékesebb, feneketlenebb lett, de Schwarzenbach azért csak haladt előre. Ő lovagolt a csapat élén, a nagy lipizzai spanyol ménen, a melyet sarkantyúzva hajtott folyton beljebb a sivatag ingoványba. Néhányan morogtak, hogy a kész veszedelembe mennek. Ezeket Schwarzenbach rögtön hátra küldte a zsoldosok közé és elvétette fegyvereiket. Később egyesek az öszvérekre másztak föl, mások pedig a lovak farkaiba kapaszkodtak. Az erősebbek czipelték a gyöngébbeket és leghátul, a vakon engedelmeskedő német zsoldosok lándzsa-nyéllel verték az elmaradozókat.

A sötétségben eltévesztették az útat, mire Schwarzenbach rögtön megállást parancsolt. Aztán egyedül lovagolt előre, lassan, óvatosan, vizsgálódva: s mikor újra megtalálta az útat, halkan hivta a sereget maga után. Igy mentek tovább, lihegve, elcsigázva s a bizonytalanságnak lelkükre nehezedő ólomsulya, — mivel senki sem tudta, hová mennek, — lassankint megbénította minden tagjukat. Legnehezebb volt az ágyúk tovaszállítása. Mindegyiket tíz-tiz ember vitte keresztrudakon, de még igy is veszélyben forogtak, hogy minduntalan elsüllyednek. Végre valamennyien megkönnyebbültek: szilárd talajt éreztek a lábuk alatt. Kelet felé kanyargó, halványan csillogó szalag kigyózott végig a síkon: a Száva egyik holt ága volt.

Noha fagyos éjszakai szél fújt, Schwarzenbach nem engedte meg, hogy tüzeket gyújtsanak. A katonák ruhástól, fegyverestől feküdtek le s aludtak éjfél után két óráig. Ekkor felköltötték őket; de a kapitány nem fúvatott ébresztőt, hanem csak úgy rázatta fel katonáit. Halkan vonultak tovább a holt Száva felé. Schwarzenbach leszállt lováról s azon fegyveresen ő gázolt át először a vizen, hogy bátorságot öntsön seregébe. A víz alig ért neki övig. A sereg is hamarosan átlábolt, s a tulsó parton azonnal csatarendben sorakozott.

Ez a zseniálisan kigondolt és vakmerően végre hajtott hadi-csel roppant előnyöket biztosított Schwarzenbachnak, de egyszersmind nagyon veszélyessé is válhatott rá nézve. Az ingoványon és a Száva holt ágán át megkerülte a Lukács pap seregét úgy, hogy most hátban támadhatta meg az ellenséget, tehát arról az oldalról, a honnan a támadást nem is álmodták. De viszont, saját magát is elvágta a vártól, s ha esetleg vereséget szenved és vissza kell vonulnia: vagy beszorítják az ingoványba, a hol elpusztul, vagy pedig egyenesen a zsupán torkába szalad, tehát üllő és kalapács közé jut.

Schwarzenbach, rövid pihenés után, még jóval napkelte előtt megindult. A tüzérségen kivül, mely összesen húsz tábori ágyút hozott öt ütegre osztva, még kétezerötszáz katonája volt: ötszáz huszár, nyolczszáz hajdú, meg ezerkétszáz nehéz német és spanyol zsoldos. Seregét három csapatra osztotta. Legelől ment a tüzérség, melynek két szárnyát, jobbról és balról, a lovasság födözte; utánuk következtek a hajdúk és leghátul a sereg magva, a vasas zsoldosok.

A nap épen fölkelt, mikor Lukács pap serege meglátta a hátya mögött fölszálló porfelleget, mely egyre jobban nőtt, gomolygott és közeledni látszott. Találgatták, hogy mi lehet. Némelyek azt mondták, hogy megvadult ökrök s már lóra is akartak kapni, hogy behajtsák a táborba. Mások azt vélték, hogy új segélycsapatok, menekülő zsellérek lesznek, a kik szintén fölzendültek uraik ellen. Végre sokan vállat vonva ásitoztak s azt mondták, hogy nekik mindegy, akármi is az a porfelleg.

A nap ezalatt magasabbra szállt és a hajnali szürke derengést fényes, átlátszó világosság váltotta föl. A gomolygó felhő egyre közeledett s gondolkozóba ejtette a sereget, mely nyugtalan aggodalommal gyülekezett a tábor szélén és, nyakát előre nyújtva, szemeit a távolba meresztette. Végre porfelleg itt-ott meghasadt és látni lehetett, hogy méhében sötéten mozgó, hullámzó tömegek kavarognak. Már hallani lehetett valami egyhangú, tompa dübörgést is, egyszerre pedig hirtelen fölcsillantak a lovas huszárok fegyverei. Egyetlen ordítás tört elő a lázadók torkaiból:

— A zágrábiak!

S a nélkül, hogy kürtjelre vagy parancsszóra várnának, valamennyien fegyvereikért rohantak, hogy reá vessék magukat Schwarzenbachra.

Lukács pap összerezzent ennek a névnek a hallatára.

— Schwarzenbach?!... Schwarzenbach?! — ismételte elcsukló hangon.

És Kopó nem volt itt! De nem volt itt még a zsupán sem! Mit tegyen? Menekülnie nem lehet: előtte a város, mögötte a kapitány. Már testében érezte az ellenség kardját, már látta, a mint levágott fejét lándzsára szúrva hordozzák körül...

E közben egyre hívták, keresték: huszonötezer ember várta a parancsait. Most irtózatos dühre gerjedt önmaga ellen. Megint a győzelem reményébe kapaszkodott, a mi egyértelmű volt rá a boszúval, a boldogsággal, a legnagyobb gyönyörűséggel. Erősnek, bátornak, legyőzhetetlennek érezte magát, s hogy elrejtse arcza sápadságát, sisakot tett föl és gyorsan felhajtott egy nagy kupa vörös bort.

A csőcseléket pokoli káröröm fogta el, mikor meglátta a maroknyi ellenséget, melynél számra tizszer is erősebb volt. Tomboltak a diadal reményében és türelmetlenül várták az összecsapás pillanatát. Schwarzenbachot sehol sem látták: talán Zágrábban maradt? De mit törődtek ezzel! A gyűlölet, a boszú, mely újra lángra lobbant sziveikben, most hogy szemközt álltak az ellenséggel, annyira elvakította őket, hogy csak a mészárlásra gondoltak. És mielőtt még Lukács pap kiadta volna a parancsot, már saját jószántukból is hadsorba állottak. Egyetlen egyenes vonalban sorakoztak, mely jobbról is, balról is, messzire túlszárnyalta Schwarzenbach maroknyi hadát. Igy akarták az ellenséget minden oldalról teljesen körülzárni.

(Folytatása következik.)

ELFRIDA.

Elbeszélés.

Irta HJALMAR HJORTH BOYESEN.

Angolból fordította S. A.

(Folytatás.)

A napfénynek egy kévéje esett be épen az ablakon s ragyogó fénykörrel vonta be rajta azt az alakot, melynek bár idealizált hasonlósága von Klenzére úgy hatott, mint valami csodának bűvös hatása. Thorold elpirult, a szeme fénylett. Tágra nyilt szeme várakozó pillantással nézett von Klenzére, talán azt remélve, hogy ez valamikép legyőzöttnek fogja magát vallani. De csak az arczszine lett kissé pirosabb, különben semmi megindultságnak nem adta jelét. Thorold elkedvetlenedve kezdett rendezkedni a teremben. A nagy festőállványt a falhoz támasztotta, rátette a képet, úgy hogy a huszonnyolcz lépésnyi távolság — a műterem egész szélessége — elegendő teret nyujtott a lövési ügyesség bemutatására.

— Ön a jobb szembe czéloz, — kiáltotta Thorold lázas vidámsággal, melylyel izgatottságát igyekezett elleplezni, — én pedig a balba.

Megvolt az a halvány reménye is, hogy von Klenze nagyon is értékesnek fogja mondani a képet arra, hogy így elpusztítsák s magában szinte készült a diadalra. Lehetetlennek tartotta, hogy valaki, a kinek oly helyes itélete van a művészetről, értéktelennek mondhassa azt a képet, melybe annyi eleven gondolat, lelkesedés és hevülő érzés van beleöntve.

Von Klenze nyugodt arcza mögött ezúttal az érzések összeütközései játszódtak le. Meg volt lepetve, izgatta, de semmiképen se hatotta meg az a történet, melyet a saját idealizált képmása leplezett le előtte a vásznon. Elég gyorsan járt az esze arra, hogy megértse, mit jelentsen ez. Másrészről büszke volt az önuralmára, gyülölt minden érzékeny jelenetet és az volt a meggyőződése, hogy egy gentleman magaviseletének oly hidegvérűnek és szintelennek kell lennie, a milyen csak lehet. Azt hitte, hogy ha most félbehagyja a czéllövést, melyet maga inditványozott, érzelmes gyengeségnek adja vele tanujelét. Minden további okoskodás nélkül ment tehát vissza az ajtóig, elővette a pisztolyát és megtöltötte.

— Ön akar először lőni, vagy én kezdjem? — kérdezte.

— A hogy tetszik. Egyenlő roszul tudok lőni, akár előbb, akár utóbb.

— Hát lőjjön előbb.

Von Klenze nagylelkűen úgy okoskodott, hogy ellenfele jobban tud lőni, mielőtt még lövés esett volna, mint utána. Másrészt arra is gondolt, hogy Ballingtont majd nem viszi rá a lelke, hogy elrontsa a saját képét s ezzel ő méltóságának veszélye nélkül menekül ki a kellemetlen ügyből. Thorold sejtett valami ilyesformát és csak azért is lőni akart. Volt benne valami gyerekes vakmerőség, mely azonnal fellobbant, mint a puskapor, ha hozzá értek. Fogta a pisztolyt, melyet von Klenze nyujtott neki s úgyszólván czélzás nélkül, kapásból lőtt.

Mikor a lövés füstje eloszlott, a kép az első pillanatban úgy látszott, mintha sértetlenül bámult volna le a vászonról.

— Gondoltam, — kiáltott Thorold, odanyujtva a pisztolyt tulajdonosának. — Nem is érte a golyóm a vásznat.

Von Klenze nem felelt, odament a festőállványhoz s beledugta az újját a kép balszemébe. Rávetette sajátságos kutató tekintetét a fiatal amerikaira, a mint átvette tőle a fegyvert.

— Ez nagy felelősség alól szabadit meg engem, — jegyezte meg nyugodtan, a mint az ajtó felé hátrált s aztán meggondoltan czélzott. A keze azonban reszketett s a látását is bizonytalanná tette valami ellenőrizhetetlen remegés. A festett arcz, nemes komolyságával, ugyanazzal a fölényes tekintettel, melyre ő mindig törekedett, oly kétségtelenül az ő arcza volt, és a mint a napfény körülötte szállongott, sajátszerűen elevennek tünt fel. Bolond babona volt, de mintha valami baljóslat lett volna benne, hogy most elpusztítja a saját képét. Ellenállhatatlan előérzet fogta el; kétszer eresztette le a fegyvert, mintha a ravaszt vizsgálná, aztán komoly erőfeszitéssel előzte magától az oktalan félelmet és harmadszor czélzott. A pisztoly siketítően dörrült, a mint a tűz kilobbant csövéből. Egy gipsz-dombormű leesett a falról s az ablakok megremegtek kereteikben. Olyan kiváncsisággal, a milyet von Klenze sohasem mutatott még, odaszaladt a füstön át és sápadt arczczal, reszkető kézzel bámult a képre. A jobb szem sértetlen volt, de egy aranszyira a homlok felett lyuk volt a vászonban.

Von Klenze mintha maga magát se birta volna meggyőzni róla, hogy csakugyan ő lőtt ilyen roszul. Csak bámult a vásznon levő lyukra, beledugta az újját és roppant meghökkent képet csinált. Csupa nagylelkűségből jött ide, hogy rábeszélje ellenfelét, válaszszon kardot s megmutassa, mily veszedelemnek teszi ki magát, ha a veszedelmesebb fegyvert választja s ime, legyőzik a lövő versenyben, melyet maga ajánlott, s olyan színben tünik fel, mintha a magamaga érdekében tette volna, a mit tett. Hozzá még azzal gyanusitotta Thoroldot, hogy bolondot űz belőle, mert arra, hogy az amerikai csak

Thorold úgyszólván czélzás nélkül, kapásból lőtt.

puszta véletlenségből talált ily kitünően, nem is gondolt. Máskor olyan nyugodt szeme haragban lobogott, a mint visszafordult a képtől Thorold felé.

— Ön csúfot üzött belőlem, — mondotta a fogait szivva, sápadt, eltökélt arczczal, — nem vetem szemére a tréfáját. De vegye eszébe, hogy Konrad von Klenzéből még nem üztek büntetlenül csúfot.

Fölvette köpönyegét és merev meghajlással ment ki a szobából. Előkelő méltósága, lelkiismeretes udvariassága, még haragjában is nagyszerű önuralma csodálattal töltötte el Thoroldot. Csak értette volna, mit jelentsen mindez; akkor mégis kellemesebben érezte volna magát. Mikor von Klenze már lement a lépcsőn s kiment a kapun, csak akkor jutott eszébe a dolog magyarázata s csak akkor vette észre, hogy az ügy ugyancsak komoly fordulatot vett.

IX.

Thorold a von Klenzével való találkozás után nem birt tovább dolgozni a képén. Lelkesedése eltünt s nem tért vissza többé. Azok az apró kritikai megjegyzések, melyeknek megvolt még az a hibájuk is, hogy igazak, úgy zúgtak fülében, mint a legyek, melyeket ha egyszer elűz az ember, mind csak visszajönnek újra.

Az Elfridára való gondolat is bántotta ezenfelül s a vágy fantasztikus terveket szövetett vele feltalálására, melyeket azután kelletlenül vetett el ismét. Egy hétig hasztalanul epekedett, végre elhatározta, hogy meg nem történtnek tekinti a minapi kellemetlen esetet s meglátogatja Rallston urat. Tudta, hogy ez merész terv s könnyen balul végződhetik, de legalább meggyőzi Elfridát, hogy gondol rá s kedvéért szembe akar szállani atyjának ellenzésével. Tapogatózásul küldött neki egy rózsabokrétát, melyet azonban visszaküldtek Rallstonnak egy rövid levelével, hogy ő nem engedi meg leányának, hogy ajándékokat fogadjon el fiatal emberektől. Ez ugyan nem volt valami bátorító, de ha Elfrida látta a bokrétát és megtudta, hogy ő küldte, a virág betöltötte hivatását. De most már annál nehezebb volt nem törődni a Rallstonnal való feszült viszonynyal. Utolsó kétségbeesett kísérletül Thorold kitalált egy ravasz tervet, melyet titokban maga is szégyelt. Irt a nagy R-nek egy levelet, a melyben felvilágositást kért egyre-másra nézve azok közül a rendkivül érdekes dolgok közül, melyekről legutóbb beszélgettek. Különösen a hatodik érzék kérdése érdekelte nagyon. Nyolcz oldalt sürün teleirt erről és egy szóban sem emlékezett meg Elfridáról, csak a végén, a hol merő udvariasságból üdvözletét küldi Rallston kisasszonynak is. Thorold sohasem hitte volna, hogy ekkora diplomácziára képes, de tudta, hogy a kétségbeesett ügy kétségbeesett eszközöket kiván.

Némi lelkiismereti furdalással látta ezután, milyen mohón kapja el Rallston a kivetett horgot. A válasz másnap pontosan megérkezett. Húsz oldalt foglalt be a legnagyobb formájú, ódivatú papiron, szabályos, szép, de sajátszerűen ódivatú irással irva. A stilusa is a régi irókra emlékeztetett, mesterkélt elegancziájával, nagyhangú frázisaival. Thorold gondosan átolvasta a levelet s arra a következtetésre jutott, hogy a ki irta, az emberi nemnek legfurcsább példánya a világon. Fődolog mégis az volt a levélben, hogy irója meghivta Thoroldot, hogy ha további felvilágositásokat kiván, látogassa meg bármely este nyolcz és kilencz óra közt, a mikor mindig otthon szokott lenni.

Bár az óvatosság azt kiványa volna, hogy ne siessen, Thorold még aznap este nyolcz órakor ott volt már Rallstonnál. Az előszobában egy jóképű német szobalány fogadta, jelentve, hogy a ház ura odahaza van. A fiatal ember jónak látta, ha a leány jóindulatát a maga részére hódítja s egy ötmárkás bankjegyet csúsztatott a markába. A leány kissé elpirult, szerényen megköszönte s aztán okos, biztató tekintetet vetett rá.

Rallston tartózkodó és óvatos udvariassággal fogadta vendégét a könyvtárszobában.

— Megvallom, nem sok ügyet vetettem volna levelére, — mondotta, — ha nagyon különös álmom nem lett volna az éjjel. Azt álmodtam, hogy egy temetőben ástam. Nem szivesen tettem, de valami felsőbb hatalomnak kellett engedelmeskednem. Órák hosszat ástam, a verejték csak úgy csorgott rólam, mikor már-már nem birtam tovább a fáradtságot, fölfedeztem egy emberi lábat. A láb, mint tudja, a spirituális nyelvben elmét jelent. Egy óráig ástam még tovább, végre kiástam az egész testet. Meglepetésemre ön volt az. Megérintettem önt: hideg volt és látszólag halott. Elkezdtem dörzsölni, levegőt fújtam a tüdejébe, ekkor az arcza visszanyerte színét, ön lélekzeni kezdett. Talpra állítottam önt, s addig gondoztam, mig egészen magához tért. Ezen az álmon sokat gondolkoztam s arra az eredményre jutottam, hogy a jelentése félre nem érthető. Ön szellemileg öntudatlan, de nincs még, mint a legtöbb ember, meghalva. Világos előttem, hogy az ön sorsa valami magasabb hatalomnál fogva össze van szövődve az enyémmel. S mikor ez álom után jött az ön levele mindjárt reggel, nem haboztam tovább. Én vagyok kijelölve arra, hogy életre keltsem önt, hogy felébresszem álmából s bevezessem abba az életbe, a mely egyedül nevezhető életnek.

Nem volt könnyű dolog kellő feleletet találni erre a különös kijelentésre, de Thorold érezte, hogy nem tehet egyebet, mint hogy meghagyja házigazdáját képzelgésében.

— Nekem is volt valami különös érzésem, — felelt teljes őszinteséggel, — hogy a sorsom, mint ön mondotta, valamikép össze van szövődve az önével.

— Igazán? — kiáltotta Rallston hirtelen megváltoztatva modorát. — Akkor igaza volt a sejtelmemnek. Azt mondtam a lányomnak, hogy ugyanaz a szellem, a mely ezt a gondolatot beleoltotta az én agyamba, közölni fogja önnel is, ha ugyan ön képes az ilyen közlést befogadni. De a leányom, sajnos, kétkedett ebben.

Thoroldot ismét furdalni kezdte lelkiismerete, mikor Rallston arczán az őszinte, mondhatni gyermekes öröm kifejezését látta. Ő persze arra

gondolt, hogy Elfrida révén fog a sorsa Rallstonéval összeszövődni, mig Rallston végtelen önzésében csak önmagára gondolt. Elméleteinek ily jelentős megerősítésével szemben könnyen elriaszthatta a gyanú kigyóját arra vonatkozólag, hogy az amerikai, valami előtte ismeretlen czélból, meg akarja rendíteni leánya feletti hatalmát. Sőt gyerekes örömében még jóvá is akarta tenni hibáját. Kinyitotta a szomszéd szoba ajtaját és stentori hangon bekiáltott Elfridáért.

— Úgy van, a hogy én mondottam, — kiabált, — Ballingtonnal is közöltetett ugyanaz, a mi énvelem. Azt mondja, tökéletesen ugyanaz az előérzete volt. Nos, mit szólsz ehhez, hitetlen kisasszony?

Elfrida, a ki láthatólag kelletlenül jött be, könyörögve nézett Thoroldra, mintha azt remélné, hogy ellene fog mondani atyja állításának. Mivel azonban Thorold néma maradt, minden nyájasság eltünt arczából s keserű kiábrándultság lépett helyébe. Ékesszóló szeme mintha ezt mondta volna Thoroldnak:

— Biztam benned, és most, mikor szükségem van rád, cserben hagysz.

Az apja is, úgy látszott, észrevette ezt rajta s annyira el volt telve örömmel, hogy a fiatal amerikai az ő pártjára állott, hogy hevülékeny kedélye szinte túlcsapongott.

— Elfrida, — mondotta, miután egy óra hosszat szónokolt, — elmegyünk Ballingtonnal sétálni a holdfényben. Tudod, hogy nem tudok itthon maradni, mikor a hold világít. Öltözz fel és gyere velünk. Alig voltál még ma künn. Szükséged van szabad levegőre.

— Jobb szeretnék itthon maradni, — felelt a leány azzal a könyörgő tekintettel nézve atyjára, mely első találkozásukkor annyira megindította Thoroldot.

— Bolond beszéd, — mondta atyja türelmetlenül. — Eredj és tedd meg, a mit mondtam.

A leány még vonakodott, de mikor atyja gorombán ráparancsolt, megadta magát sorsának s szomorúan ment fel szobájába. Rövid idő múlva visszatért felöltözve, sértődött arczczal, s a mint hárman együtt elindultak, csak kurta válaszokat adott azokra a megjegyzésekre, melyeket Thorold hozzá intézett.

Csakugyan gyönyörű szép éjjel volt. A város olyan volt a hold fényében, mint a varázslomban szunnyadó elvarázsolt herczegnő. A levegő kellemesen hűvös volt, érzett már benne a tavasz lehellete. Az óriási Bavaria-szobor felé mentek. Rallston ajánlatát, hogy látogassák meg az istennőt és menjenek fel a fejébe, szemlélni a holdfényben fürdő birodalmát, Thorold lelkesedéssel fogadta, Elfrida pedig némán beleegyezett.

Thorold kezdte észrevenni, hogy a leány és apja közti viszony még feszültebbé lett azóta, hogy utoljára látta őket, s hogy ha ő barátságosan fordul az egyikhez, a másik azt okvetlenül közönyre vagy épen ellenséges indulatra magyarázza önmaga iránt. Rallston mondhatott akármit, Elfrida tüntető némasággal fogadta, s ha Thorold rokonszenves vagy békítő választ adott az apának, a leány ajkai keserű fájdalomra vagy haragra húzódtak össze. Nem kellett hozzá valami különös képzelőerő, hogy az ember elképzelhesse, micsoda bánásmód kergethette a szegény leányt ebbe a néma lázadásba.

Bár jó késő volt már, minden nehézség nélkül be tudtak jutni a szobor belsejébe. Thorold ment elül a keskeny csigalépcsőn s kezét nyujtotta Elfridának, melyet azonban ez visszautasított. Többször megállottak, hogy lélekzetet vegyenek s a szobor közepe tájáig juthattak, a mikor Rallston hirtelen a szivére nyomta kezét s nagyot kiáltva a falnak támaszkodott. Thorold, a ki egy-két lépcsőfokkal feljebb volt, mellé ugrott s megragadta vállánál fogva, hogy le ne essék. Elfrida nem sok aggodalmat árult el. Elővett egy ezüst flaconát a ruhája zsebéből s az atyja orra alá tartotta. Rallston szó nélkül szitta magába az illatszert; csakhamar fölemelte szemét és kiegyenesedett.

— Vénülök, — mondotta panaszosan. — Szivdobogás fogott el. A mint lenéztem ezen a hosszú sötét csigalépcsőn, elszédültem. Most már elmult. Hadd üljek itt egy kissé pihenni. Elfrida és ön fölmehetnek és nézhetik a kilátást. Mire visszatérnek, nem lesz semmi bajom.

Sem Elfridának, sem Thoroldnak nem volt szüksége sok rábeszélésre, hogy elfogadják ajánlatát. Rallston nyilvánvalóan elég jól volt, hogy vigyázhasson magára, ha egyedül marad, s az a kilátás, hogy ha csak néhány perczre is, megszabadulhatnak kutató fekete szemének felügyeletétől, kedvére volt mindkettejüknek. Együtt másztak az istennő terjedelmes keblében és nyakában fölfelé s akadozó lélekzettel, kissé kipirulva jutottak a szeméig, a hol két vaspad pihenőül kinálkozott. Lenéztek a tágas síkságra, melyet nagy hegylánc szegélyez s a mely most mély nyugalomban terült el alattuk. Mind a ketten nagyon érzékenyek voltak az ily benyomások iránt s bár tele voltak sürgető kívánsággal, mely kifejezésre várt, néhány perczig csendben ültek, azt a könnyed, édes borzongást érezve, mely át szokott futni az ember idegein, mikor a természet magasabb szempontokból nyilvánul előtte. Thorold mégis, tudva, mily drágák ezek a pillanatok, erőszakkal felrázta magát e látvány hatása alól. Komoly szemeit Elfridára függesztette, szólni akart, de valami ügyetlenség érzése bénította meg a szavát.

— Nem gondolja, hogy az édesapjának szüksége lehet ránk? — mondta végre.

— Lehet, — felelt Elfrida, elmerengve a táj szemléletén.

Thorold úgy érezte ezt a szót, mint valami visszautasítást, de még egyszer nekibátorodott s folytatta:

— Kérem, ne tartson tolakodónak, ha beleavatkozom a dolgaiba. Csakis a legmelegebb — tiszteletből teszem, vagy inkább mondhatnám barátságból. Ezért kérek öntől egy oly vallomást, melynek követelésére ön sohasem adott nekem jogot. (Folytatása következik.)

Nemzeti irodalmunk legértékesebb alkotásait, a magyar irodalom főmüveit

Magyar Remekirók

FRANKLIN-Társulat kiadása

ezim alatt egyöntetü szép kiadásban, 55 kötetben, diszes vászonkötésben adja közre a Franklin-Társulat.

Tartalmazza:

**Arany János*	Kisfaludy Károly
**Arany László*	Kisfaludy Sándor
Balassa Bálint	Kölcsey Ferencz
**Bajza József*	Kossuth Lajos
Berzsenyi Dániel	Madách Imre
Csiky Gergely	Mikes Kelemen
Csokonay V. M.	Pázmán Péter
**Czuczor Gerg.*	Petőfi Sándor
Deák Ferencz	Reviczky Gyula
Eötvös József br.	Széchenyi Istv. gr.
Fazekas Mihály	**Szigligeti Ede*
**Garay János*	Teleki László gr.
Gyöngyössy I.	**Tompa Mihály*
Gvadányi József	**Vajda János*
Kármán József	**Vörösmarty M.*
Katona József	Zrinyi Miklós
Kazinczy Fer.	műveit.
**Kemény Zsigm.*	

Népies lyra — Népballadák
Kuruczköltészet

* A csillaggal jelzett remekirók kiadási jogát a Franklin-Társulat magának szerződésileg biztositotta, ágy hogy azt más kiadó ki nem adhatja, ezen irók müvei más versenygyüjteményben meg nem jelenhetnek.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** 55 testes kötete felöleli a legbecsesebbet, mit a magyar szellem teremtett és *hivatva van arra, hogy minden családi könyvtár gerincze legyen.*

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** kiállitása méltó a nemzeti mű jelentőségéhez. Kötése pályanyertes, művészi, erős angol vászonkötés, a papirja famentes, soha meg nem sárguló; betűi külön e czélra készülnek.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** öt kötetes sorozatokban jelennek meg 1902 februártól kezdve és azontul minden félévben egy-egy öt kötetből álló sorozat.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** előfizetőinek külön kedvezményképen a most megjelenő uj magyar **Shakspere-kiadás,** 6 vaskos kötetben, diszkötésben **20 korona** — kivételes árban szállittatik, holott e kiadás bolti ára 30 korona lesz, és az eddig forgalomban volt Shakspere kiadás 100 koronába kerül. — Legkiválóbb költőink remek forditásaiban közli Shakspere remekeit e kiadás, névszerint Arany János, Petőfi, Vörösmarty, Szász Károly, Lévay József, Arany László, Rákosi Jenő, Győry Vilmos átültetésében. Ez az egyetlen teljes magyar Shakspere, és értékes kiegészitője a **Magyar Remekirók** gyüjteményének. Megrendelhető a **Magyar Remekirók**-kal egyidejüleg.

A Franklin-féle **Magyar Remekirók** 55 kötetnyi teljes gyüjtemény ára 220 korona, mely öszszeg havi részletekben törleszthető; a hat kötetes teljes Shakspere kedvezményára 20 kor. a **Remekirók** előfizetőinek, ha a két mü együttesen rendeltetik meg.

Sajtó alá rendezik és az illető iró életét és munkáinak jellemzését felölelő bevezetésekkel ellátják:

Alexander Bernat
Angyal Dávid
Badics Ferencz
Bánóczi József
Beöthy Zsolt
Berzeviczy Albert
Bayer József
Endrődy Sándor
Erődi Béla
Erdélyi Pál
Ferenczy Zoltán
Fraknói Vilmos
Gyulai Pál
Heinrich Gusztáv
Koroda Pál
Kossuth Ferencz
Kozma Andor
Lévay József
Négyessy László
Rákosi Jenő
Riedl Frigyes
Széchy Károly
Széll Kálmán
Váczi János
Vadnai Károly
Voinovich Géza
Zoltvány Irén

E fényes nevsor biztositékot nyujt arra nézve, hogy a Magyar Remekirók megbizható szivvel adja a fölvett munkáknak, s hogy minden életrajz önálló becsü munka lesz.

A Franklin-Társulat által kiadott **«Magyar Remekirók»** nagy értékét rendkivül emeli, hogy annak kiegészitője a

Teljes Magyar Shakspere,

a **Kisfaludy-Társaság** által kiadott s költőink: *Arany, Petőfi, Vörösmarty, Szász Károly, Lévay, Arany László, Fejes, Greguss, Győry Vilmos, Lőrinczy-Lehr, Rákosi Jenő, Szigligeti* által forditott kiadása. Ez a forditás ma már magyar remekiró-számba megy, mert azt halljuk a szinpadról, ezt idézzük lépten-nyomon; átment a nemzet vérébe.

A **teljes magyar Shakspere**-t kedvezményes áron kapják a **«Magyar Remekirók»** megrendelői, vagyis a hat kötetes diszesen bekötött munkát 30 korona bolti ár helyett **20 koronáért,** ha mind a két munkát megrendelik.

Megrendeléseket elfogad minden hazai könyvkereskedés vagy a Franklin-Társulat Budapesten.

MEGRENDELŐ JEGY.

Tessék e megrendelő-jegyet aláirva levelezőlapra ragasztva azon könyvkereskedésnek bekülleni, melynél könyvutalványokat rendezni fogtak.

Alólirott ..... *könyvkereskedésében*
(hol): ..... *ezennel rendel*
..... *péld. Magyar Remekirók 55 kötet 220 kor.*
..... « *Shakspere összes szinmüvei 6 kötet 30 kor. helyett 20 kor. kedvezményes áron*
..... « *Shakspere összes szinmüveit 6 kötetben külön (a Magyar Remekirók nélkül) 30 korona bolti áron*

és kéri a szállitási föltételek közlését.

Hely: ..... *Név:* .....

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOM. ÁJA.

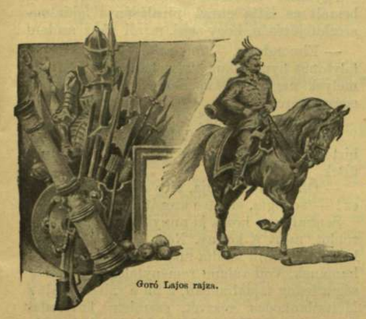

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

Midőn a két sereg ötszáz lépésnyire ért egymáshoz, Schwarzenbach husz ágyúja egyszerre eldördült. Aztán a már készen tartott lovakat befogták, az ütegek megfordultak és gyorsan, vágtatva menekültek. Ugyanezt cselekedték a tüzérség két szárnyán fölállított huszárok, meg a mögöttük jövő hajdúk is: mindnyájan kétfelé válva nyitották útat a vágtató ütegek előtt s aztán megfordulva, maguk is gyorsan hátráltak a megfelelő oldalon.

A lázadók elámultak, de aztán rögtön féktelen düh és megvetés szállta meg valamennyit. Rettenetes ordítás rázta meg a levegőt:

— Fut a német! Utána!

Lukács pap, a ki egy szelid kanczán lovagolt, rekedten, őrjöngve kiabált:

— Csak előre! Rajta! Csak előre!

A parasztok a menekülők után eredtek. Az ágyúk egyetlen sortüze alig ölt meg ötven embert, a többiek pedig nyilazva, kopjákat, köveket hajigálva, dühös kiabálás közt vetették magukat a futókra. De ezeket a fölvert porfelleg egészen elnyelte s úgy eltüntek, mint árnyék a félhomályban.

A háttérben azonban gyors lépések ütemes dobbanása és zajos fegyvercsörgés hallatszott, a mit túlharsogott a szilajon riadó kürtök hangos szava. Ezek voltak a zsoldosok, Schwarzenbach seregének a magva, a kik most zárt sorokban, rohamlépésben törtek előre. Schwarzenbach ugyanis megparancsolta, hogy az első sortüz után az ágyúkkal azonnal forduljanak meg és vigyék az ütegeket egészen a hadsor mögé. A két lovascsapat, meg a derékhadban szintén ketté váló hajdúk pedig jobbról és balról csatlakoztak a zsoldosokhoz.

Igy aztán, mire a lázadók összecsaptak Schwarzenbach seregével, már ez is egyetlen egyenes vonalba fejlődött, még pedig úgy, hogy a czentrumban az ezerkétszáz nehéz zsoldos volt, jobbról és balról pedig a huszárok és hajdúk fele-fele sorakozott egymás mellé.

A négysorosan fölállított és nehéz pánczélba öltözött zsoldosok, hátukat egymásnak vetve, keresztbe fektették lándzsáikat és valósággal áttörhetetlen élő falat alkottak, mely egyetlen oldalról sem volt megközelíthető. A hajdúk muskéta helyett nyilakkal voltak ellátva és közvetlenül a zsoldos falanx oldalaihoz támaszkodtak.

Goró Lajos rajza.

A zsupán ráterdelt a hullára s szomorú, bánatos dalba kezdett.

Legszélről a huszárok álltak és hosszú lándzsáikat lovaik nyakára fektetve, türelmetlenül várták a rohamot.

Ezzel a gyönyörűen fejlesztett egyenes hadsorral szemben a lázadók nem tudták megtartani kezdetleges arczvonalukat. Hosszú, egyenlőtlen hadsoruk össze-vissza görbült, kanyarodott. Itt-ott nyilások, hézagok támadtak soraikban és valamennyien lihegtek, elfáradva a sebes rohanásban. Most megmozdultak a zsoldosok és valamennyi egyszerre előre döfött lándzsájával. E roppant, állandó nyomás előtt a parasztok kis mélységű arczvonala nem állhatott meg s Lukács pap hadainak a czentruma csakhamar meghátrált. Most a falanx rohamlépésben törte át a hátrálók hadsorát: s a ketté szakitott sereg, mint a kigyó, ha derékban kettévágják, kinosan vonaglott a falanx két oldalán.

Ekkor Schwarzenbach segédcsapatai jobbról és balról egyszerre vetették rá magukat a lázadókra. A huszárok, meg a hajdúk a czentrum felé szorították a parasztok jobb és bal szárnyát, hogy ismét a falanx retlenetes lándzsái elé kerüljenek. Lukács pap, látva serege züllését, most azt parancsolta, hogy minden oldalról egyszerre támadják meg a zsoldosokat. Azt remélte, hogy az általános, konczentrált roham ereje alatt a falanx ellapul és áttörik. De a zsoldosok lassan kibontakoztak. A háttal egymásnak fordult sorok közepe lassan-lassan kidomborodott és olyan lett, mint a sündisznó; aztán kettős, párhuzamos sorokba fejlődve, szilárd négyszöget formáltak, melyen, mint a szirten a hullámok ereje, a parasztok rohama megtörött.

Az elkeseredett parasztok szilaj halálmegvetéssel rohanták meg a zsoldosokat. Kardjaikkal akarták ketté vágni a lándzsák nyeleit, de a kaszából vert szablyák kicsorbultak, elgörbültek, s mialatt térdeiken, vagy a földön ismét egyenesre hajlitották, a huszárok levágták, vagy a hajdúk leszúrták őket.

A sebesültek elbukva is védelmezték magukat, a hogy birták, s a kinek már nem volt fegyvere, puszta kézzel ugrott neki az ellenség torkának. Kegyelmet senki sem kért, de senki sem is adott. Hetven-nyolczvan renegát janicsár fogait csikorgatva markolta két kézre hatalmas kardját és kétszer egymás után előzte Schwarzenbach hajdúit a zsoldosok mellől. A Karsztokból ide menekült bosnyák pásztorok, kik puszta kézzel szokták hegyeikben a medvét megfojtani, reá vetették magukat a huszárokra, megkapták a lovak sörényét, annál fogva lerántották a horkoló paripa fejét s aztán bugonyaikkal betörték a huszárok bordáit, mellkasát, hogy a csontok ropogva recsegtek. A zsoldosok ingadoztak, hátráltak: a falanx megbomlott. A diadal a parasztok felé kezdett hajlani.

Ebben a pillanatban jobbról, egyenlő magasságban a szilajon tomboló parasztokkal, bömbölve szólalt meg a húsz ágyú. Schwarzenbach csak arra várt, mig a csőcselék sürű tömegbe torlódik valahol, hogy megkezdje a kartácsolást. A parasztok, mihelyt az első pillanat megdöbbenése elmült, egyetlen emberként rohantak az ágyúk felé, melyeknek gyilkos kartácstüze véres utczákat vágott tömött soraikban. De a huszárok, a kik két oldalt védték az ütegeket, földet rázó rohanással vetették magukat a parasztokra, s mig az ágyúkat töltötték, kegyetlenül vágták, szúrták, tipratták őket. Mihelyt aztán a tűzjelzés fölharsant, két oldalt félre vágtattak, keresztül gázolva a visszaszorított parasztokon. Ezek pedig, dühükben elfehéredve, áldz elkeseredéssel rohantak az ágyúk felé... ötven... harmincz... húsz lépésre... s akkor az ütegek ismét elbődültek, tüzet, halált okádva a felbőszült tömegre.

Az első sorok széttépve, izekre löve rogytak össze; az utánuk jövők elbuktak társaik holttestében. Ekkor a huszárok ismét közibük ugrattak és vadul mészárolták a földön vonagló, vergődő tömeget. A parasztok igyekeztek a lovak szemeit kiszúrni, vagy átvágni a térdeiket. Mások a lovak hasa alá férkőztek, markolatig belédöfték kardjukat s ott pusztultak el alattuk, összetiporva. A bátrabbak megragadták a lovak zabláit, fölugrottak a nyakukra és szúrták, vágták, gyilkolták a huszárokat.

A csata újból kezdődött. Az aránylag még pihent hajdúk egyetlen hosszú arczvonalba fejlődve, kivont karddal közeledtek a parasztok felé, a kik megdöbbenve látták, hogy a másik oldalon meg az ismét zárt sorokba szedett nehéz zsoldosok lándzsaerdeje meredez feléjük. Névtelen csüggedés, jegesztő szibbadás lopózott sziveikbe: a halált, a pusztulást látták maguk előtt. Kegyetlen janicsárok elhányták fegyvereiket, félvad hajdúk térdre hullva kértek kegyelmet: valamennyiüket örjöngő félelem fogta el. Sokan látták, hogy Lukács pap sarkantyúzza és kopjanyéllel veri lovát, mely vadul fölnyeritve száguldott vele tova.

Ez volt a vég kezdete. A csatát már megharczolták, most következett a mészárlás. A huszárok, mivel úgy maguk, mint a lovaik már kimerültek, nem is kisértették meg a vad futásban menekülők üldözését, hanem egyenesen a viznek tartottak, hogy eloltsák szomjukat és itassanak. A zsoldosok és hajdúk ellenben lassan összébb vonták a félkört a közbe szorult parasztok körül és áldz kegyetlenséggel vágták, aprították a bekeritett tömeget. Hasztalan parancsolta Schwarzenbach, meg a többi tisztek is, hogy rabokat kell ejteni: a hajdúk, meg a zsoldosok fogcsikorgatva felelték, hogy mind egy lábig kiirtják ezt a söpredéket.

A parasztok, mikor a halált közeledni látták, behunyták szemeiket és bambán tárták ki mellüket a meztelen kardok elé. Mások végső lehelletig védték magukat: ezeket, mint veszett ebeket, messziről szúrták le a zsoldosok. A hajdúk, mivel melegük volt, felgyürköztek és rövid nyelű kis pallosukkal apritották a parasztokat. Néha, mint az elfáradt aratók, megálltak egy perczre, hogy lélekzethez jussanak, de a következő pillanatban már ismét folytatták az emberirtás rettenetes munkáját. Schwarzenbachnak csak nehezen sikerült valami kétszáz parasztot megmentenie a végpusztulástól; ezeket rabul akarta bevinni a városba.

Dél volt. A nap perzselő forróságában eltikkadva, halottak és sebesültek egymás mellett fetrengtek a földön. A völgykatlan, hol a rettenetes vérfürdő végbement, ismét csöndes és nyugodt volt. Csak a Száva hömpölygő habjai vegyültek vérrel és csatáikról harsogtak dalt az elesetteknek. Távol, az erdős dombvidék fölött, sürű, fekete vonalak kigyóztak az égen: ezek a kányák, a varjúk és a hollók voltak, melyek seregestül jöttek a dögre.

Alig félóra mulva érkezett meg a zsupán, kinek a Száván tömegestől leúszó hullák hírül adták, hogy valami történik Zágráb alatt. Lóhalálában jött, de már elkésett. Már messziről látta, hogy a parasztok tábora helyén nagy halmok, idomtalan tömegek hevernek. Valóságos hulladombok voltak ezek: a parasztok holttestei. A zsupán lehajolt az első soroknál — mindnyája halott volt. Meghökkenve nézett körül és kiáltozó szóval hivta őket, — senki sem felelt.

Köröskörül minden szokatlanul néma és csöndes volt. A táborban, a sátrak közt itt-ott félmeztelen parasztok horkoltak. Mások véres rongyokat téptek le magukról, vagy sebeiket kötözték be. A haldoklók erőlködve fordították feléje fejüket és rémesen nyögtek. Sokan sántítva, roskadozó léptekkel mentek vízért a Szávához, hogy lecsillapítsák halállal vívódó társaik kínzó szomjúságát.

A zsupán Lukács papot kereste. Mikor rátalált, a tönkre vert ember görnyedezve ült a földön; térdeit átkulcsolta karjaival és kétségbe esve csüggesztette le fejét. Az uszkók sokáig megvetően nézte a nyomorultat, a ki a füle botját sem mozdította. Aztán odaállt elébe, dühösen megrázta a vállait és fogcsikorgatva hörögte:

— Hát megvertek?

— Schwarzenbach! — lihegte Lukács pap és tehetetlen átokra emelte karjait.

— Nyomorult kutya! — ordított a zsupán és megrúgta a lábával.

Lukács pap vérben forgó szemekkel ugrott föl és ökölbe szorítva kezeit, rávicsorgott a zsupánra.

— Nem, nem vagyok gyáva! — hörögte elcsukló hangon. — De nappal nem tudok harczolni. A kardok villogása elvakít. Káprázik a szemem, nem látok. Nagyon sokáig voltam rab: a szemem már elszokott a fénytől... De éjjel... de éjjel!... Ah! emlékszel-e még a puskaporos toronyra?... Nem, nem vagyok én gyáva!... Meglátod... Újra kezdjük... újra... újra!...

A zsupán, kit a vereség egészen megtört, csak most kezdett a boszúra, a megtorlásra gondolni. Kirántotta kardját, szilajon megforgatta a feje fölött s dörgő hangon rivallt rá Lukács papra:

— Merre mentek? Utánuk! Rajta!

És kirohant a sátorból. De odakint rögtön jelentették neki, hogy Schwarzenbach, fölszedve annyi fegyvert, a mennyit csak elvihetett, hangos kürtszóval, diadalmas dalokat énekelve épen most vonul be a városba...

A zsupán fölordított: még látta, a mint az utolsó csapatok a stájer kapun át szép rendben bevonulnak a városba és a vér elfutotta szemeit. Ugyanazon a kapun lopózott ki Tahy Ferencz is, mikor őt orvúl megtámadta és minden uszkókját levágta...

Valami ezer lépésre egy megsebesült hajdú, a Schwarzenbach seregéből, bicczegve, sántítva igyekezett társai után, a kiktől messzire elmaradt. A zsupán elhajította kardját és szilaj rohanással utána eredt. Mikor utólérte, egyetlen ugrással leteperte a földre és markolatig torkába döfte a tőrét. Aztán, kirántva a fegyvert a sebből, állatias kegyetlenséggel szívta a kibugyogyanó meleg vért, mialatt egész teste rángatózott a boszú gyönyörében. Majd rátérdelt a hullára, fölemelte marczona fejét s megrázva hátra hulló, gazdag üstökét, szomorú, bánatos dalba kezdett, melyet a hegyek rémesen vertek vissza...

Meggyilkolt társait hivta, a kik nincsenek többé és kesergő dala végén fuldokló zokogásban tört ki. (Folytatása következik.)

ELFRIDA.

Elbeszélés.

Irta HJALMAR HJORTH BOYESEN.

Angolból fordította S. A.

(Folytatás.)

Valami remegő hév volt a hangjában, mely mély érzést árult el. A leány érzéketlen arcza, mely eddigelé merev és sápadt volt, hirtelen elpirult. Bizonytalan tekintetet vetett Thoroldra, félig kétkedve, félig könyörögve.

— Gondoltam, — mormogta, aztán mintegy megriadva saját vakmerőségén, elhallgatott s zavartan nézett fel Thoroldra.

— Ne féljen, bizzék bennem, — folytatta ez melegen. — Ha van valami, a mi bántja önt, mondja meg, s ha módomban áll segíteni rajta, minden bizonynyal megteszem.

— Azt gondoltam... azt gondoltam, hogy ön is egyike azoknak, — mondta a leány elfuló lélekzettel.

— Kiknek?

— Azoknak a gyűlöletes embereknek egyike, a kikkel az apám mindig kikezd, aztán összevész és szakít velük.

— Miféle nép azok?

— Oh, azok a hosszúhajú ízetlen emberek, a kik a sötétben ülnek és éneklik, hogy: «Édes együtt lenni», vagy hogy: «Találkozunk a bájos révben».

— Spiritiszták?

— Igen, spiritiszták, mesmeristák, az állati magnetizmus hívei, hypnotisták, ezoterikus buddhisták s mindenféle szörnyű félbolond népség, a kik sokkal többet tudnak, mint más ember, a kik vájkálnak a legfurcsább tudományokban s az egész világot, kivéve magukat, szörnyű gonosznak tartják.

Thorold fájó szívvel hallgatta ezt az elbeszélést, melyben nem volt semmi drámai vonás, csupán mélységes szomorúság. Oly élénken látta maga előtt ezt a kedves, finom teremtést, ízlésének mindentől visszariadó finomságával, a mint érintkezni kényszerül mind ezekkel a faragatlan hóbortosokkal, a kiket atyja itt-ott felszedegetett s megint útjukra bocsátott, a mint az ő saját önzésük összeütközésbe jutott az övével.

— Remélem azonban, érintkezik más emberekkel is, nem csupán ezekkel a szélhámosokkal, — mondta csak azért, hogy a leányt vallomásra birja. Hiszen jól tudta az unokatestvérétől, hogy Rallston nem tűrt egyéb társaságot, csak az afféle «felvilágosultakét».

— Nem, — felelt a leány habozva, mintha küzdene a saját tartózkodásával. — Nem ismerek senki mást, különösen, mióta az unokatestvérem visszament Amerikába. Tudja, az apám megpróbálta őt is spiritisztává tenni, — bár ő maga tiltakozik ez ellen a név ellen, — s végre is egész határozottan meggyűlölte, mert Berta ügyes amerikai módja szerint csúfot űzött elméleteiből.

— Bocsássa meg, ha tolakodónak látszom, — vetette közbe Thorold, meg akarva ragadni az alkalmat, — Shattuck kisasszony azon a napon, mikor elutazott, mondott nekem valamit, a mi nagy zavarba ejtett.

Egyenest belenézett a leány szemébe, a mint beszélt és látta ennek pirulásán s fájdalmas arczkifejezésén, hogy sejti, miről akar szólani.

— Elmondotta, — folytatta, — hogy az atyja folytonos hypnotikus kisérleteknek veti önt alá, melyek nagyon veszedelmes hatással vannak egészségére.

— Hát megmondta!

Könnyedén igyekezett beszélni, de a hangja hirtelen megremegett s a szemébe könnyek ültek.

— Ön nem is tudja, milyen szörnyű dolog ez! — zokogta, elfödve arczát a kezével.

Semmi sem hozta ki annyira sodrából Thoroldot, mint a könny. Nem birt reá nézni a leányra, a mint átadta magát kétségbeesése rohamának. Volt valami reménytelen tehetetlenség a leány fájdalmában, a mi a szivéig hatott. Méltatlankodás, részvét, szerelem keveredett össze szivében. Végre a leány felé hajolt és gyöngéden szólt hozzá:

— Ne sirjon, — mondta kissé bizonytalanul, — a baj talán nem olyan nagy, a mekkorának gondolja.

Elfrida fölemelte fejét és ránézett nagy, őszinte szemével, melyben könnyek csillogtak.

— Ne gondoljon roszat felőlem, — mondta meghatóan gyermekes kifejezéssel, — hiszen ön az egyedüli ismerősöm, a ki nem afféle.

— Ön még mindig nem bizik bennem, — kiáltott Thorold. — De én szeretem önt, Elfrida; nincs semmi a világon, a mit meg ne tennék önért. Nem gondoltam másra, mint erre, mióta önt először láttam. Nem tehetek egyebet, mint hogy ezt megmondjam önnek, mert ön fél tőlem. Nem akarja engedni, hogy segítségére legyek.

Nem az öröm, hanem mély komolyság ült a leány arczára s az alsó ajka rezgése árulta csak el azt az indulatot, mely benne kél.

— Nem, — mondotta kimondhatatlanul édes szivességgel, — ön nem szeret engem, csak szán engem. Azt hiszi, hogy mert nő vagyok, nem bizhatom meg önben, csak ha szeret.

— Igazságtalan iránt am, — felelt Thorold melegen. — Szeretem önt önmagáért, s szerelmemnek semmi köze a szánalomhoz.

Két lépéssel közelebb ment a leányhoz s leülve mellette, átfogta derekát s szorosan maga mellé vonta.

— Most már soha sem válik el tőlem, — mondotta, — oly erősen tartom, oly erősen, hogy sohasem menekül többé tőlem.

Elfrida nem is mutatott hajlandóságot a menekülésre s mint a fáradt gyermek, nyugodott karjaiban. Gyönge mosoly csillámlott arczán s a szemét félig lehúnyta. Thorold lehajolt és elragadtatva csókolta meg, de a leány, bár ellenkezés nélkül türte ölelését, nem viszonozta csókját.

— Mily boldogság, hogy van valakim, a kiben bizhatom! — suttogta Thorold arczába mosolyogva.

— Szegény kis sebesült madár, te, — suttogta feleletül Thorold a tőle telhető leglágyabb hangon. — Most már nincs okod félni. Ott fogok állani én, közted és apád között. Védeni foglak bármi áron.

Elfrida nem felelt, teste reszketni kezdett, hirtelen átfogta a fiatal ember nyakát s görcsös remegéssel kapaszkodott belé.

— Mi baj, édesem? — kérdezte aggódva.

— Nem hallotta?

— Igen, de miért reszket úgy?

— Hív az apám.

E pillanatban visszhang kelt az üres térben és betöltötte a szobor érczkeblét Elfrida nevével.

— Feleljek? — kérdezte Thorold.

— Ne, ne még.

Elpirulva és komolyan ült az alatt a szünet alatt, mely most következett.

— Tudja, — szólalt meg aztán zavart, ijedt hangon, — gyűlölöm őt.

— Kit gyűlölsz?

— Az apámat.

— Ez nem gyűlölet.

— De igen, gyűlölöm. Tudom, hogy ez borzasztó, de nem tehetek róla. Ő az oka, hogy nem vagyok erős és boldog leány.

— Hiszen boldogok leszünk mi még, ön meg én.

— Nem merek rá se gondolni. Attól félek, nincs a világon számomra boldogság.

— Miért?

— Mert az apám megöl engem.

— Megöli?— kiáltott Thorold megrémülve.— Úgy-e, csak ijesztgetni akar?

— Nem, megöl a kisérleteivel. Kiszív engem, kifacsar, mint az ócska ruhát, mig elpusztul a lelkem.

— Szegény, szegény gyermek!

— Hányszor elhatároztam, hogy ellentállok neki, de ő erősebb, mint én és nincs benne könyörület. Összeszid és bezár a szobámba, ha ellenkezem vele és azt mondja, hogy büszke lehetnék hivatásomra, hogy nagy, ismeretlen törvények felismerésére segítem őt, melyek új és fenséges kort fognak meginditani az emberiség történetében. De én nem hiszek benne, hogy ő és azok, a kik hisznek abban, a miben ő, valaha használnak is, nincs-e nekem jogom az életemhez? Hiszen ez minden, a mit enyémnek mondhatok.

Kimerülten húnyta le szemét s Thorold most megint észrevette ajkán azt az ideges remegést.

— Képzelheti-e ön, — folytatta a leány kis szünet után, — hogy mit jelent az, ha az ember soha sem ura tetteinek, sőt gondolatainak és érzéseinek sem, ha kénytelen gondolni, tenni és érezni oly dolgokat, melyeknek semmi köze saját lényéhez, melyek visszataszitóknak látszanak egészséges pillanataiban, ha az ember örökké attól retteg, hogy valami szörnyű dolgot követ el, valami gonoszságot, valami olyat, a mitől irtózik. Ez a rettegés tört meg engem. Küzdöttem, imádkoztam, kétségbeestem, de mindez nem használt semmit. Aztán jönnek hosszú napok és éjszakák, mikor a szellemem áttetsző, fájó semmi lett, mint valami kisérteties világitású, nagy üres tér és minden dolog és maga a napfény is fájdalmat okoz. Még annyi erőm sincs, hogy elinduljak keresni saját énemet, a mely koronkint úgy tünik fel, mintha teljesen idegen, másik személy volna, egy idegen lélek, mely magasabban szállong, mint a mennyire én érek. Ilyenkor olyan voltam, a milyennek ő kivánt engem, ilyenkor szeretett, mert viasz voltam az újjai között. De mindezek a szörnyű dolgok kimeritették idegeimet. Mind ostobább lettem, s csak ritka pillanatokban, mikor távol vagyok tőle, tudom visszanyerni eszem használatát s tudok úgy beszélni, mint a hogy most önhöz beszélek. Tudom, hogy ön visszariad tőlem, ha mindezt meghallja, hogy —

Hirtelen elhallgatott és Thorold keblére rejtette arczát, mert dühös ordítás zúdult rájuk s a nagy érczistennő hatalmasan visszhangzott.

— Feljön, menjünk, édes, — mondotta Thorold, fölemelve a leányt s visszasimitva a hajat homlokáról.

Elfrida tehetetlenül kapaszkodott a fiatal emberbe és könyörgő szemei mintha arra kérték volna, hogy ne menjenek le.

— De édesem, — figyelmeztette Thorold gyengéden, — nem tölthetjük az életünket a Bavaria fejében. Aztán meg hallom, hogy jön fel a lépcsőn. Itt lesz öt percz mulva.

— Olyan sokat szerettem volna még mondani, — felelt a leány sajnálkozva, a mint lement a lépcsőn. — Ki tudja, mikor lehetünk megint egyedül.

Alig mentek le harmincz lépcsőn, mikor találkoztak Rallstonnal, a ki fáradságosan kapaszkodott fölfelé.

— Nem hallottatok kiáltani? — kérdezte dühösen, mind a két kezével a korlátba kapaszkodva.

— De igen, — felelt Thorold nyugodtan, — de a kisasszony olyan fáradt volt a lépcsőjárástól, hogy még pihennie kellett egy kissé.

— Hm, el volt fáradva? Gondoltam, — morgott Rallston, olyan tekintetet vetve Thoroldra, mintha keresztül akarná dőfni.

A lépcső egy kis pihenőjén állottak s a hold fénye beáradt rájuk a sok világító nyilás egyikén. Mindegyik tisztán láthatta a másiknak az arczát. A mint egymásra néztek, érezték, hogy fölösleges a beszéd. A nagy R haragtól villogó szemmel botorkált, belekapaszkodva a korlátba, hogy el ne essék. Csak ez a testi erőfeszítés volt az oka, hogy haragjának nem adott szavakban kifejezést. Mire sik földre értek, dühe egy része elpárolgott, de a megbántódás érzése visszamaradt nála. Méltóságos hallgatásba merült az úton hazafelé, — a hallgatás mindig baljóslatú jelenség volt nála. Thorold olyan izgatottsággal küzdött, melyet hiában igyekezett elleplezni. Tudta, hogy baj van készülőben és sejtette, hogy ő és Elfrida vannak kiszemelve áldozataiul. Érezte, hogy Rallston reá függeszti szemét és arra a következtetésre jutott, hogy csak egy mód van arra, hogy a fenyegető bajt elháritsa, ha az öregnek vallomást tesz, vagy legalább is úgy tesz, mintha vallomást tenne. Egy kis kétszinűség megbocsátható volt ilyen becsületes ügy érdekében. A biblia tanácsa, hogy «legyetek okosak, mint a kigyó», vigaszul szolgált, erre az esetre alkalmazva.

X.

Másnap Thorold nem találván Elfridát és atyját a képtárban, sietett hozzájuk menni. A szobaleány azzal az örvendetes hírrel lepte meg, hogy Rallston úr elment hazulról egy hindu úrral. Később megtudta Thorold, hogy ez a derék ázsiai ajánlólevelet hozott valami híres ezoterikus buddhista tekintélytől s beavatottja volt ennek a rejtelmes tudománynak.

Lementek a lépcsőn.

A szobaleány, a ki nagyon eszes kis fehércseléd volt, szivesen fecsegett és egy újabb ötmárkás bankó még jobban megoldotta nyelvét. Igy tudta meg tőle Thorold, hogy Elfrida be van zárva szobájába és böjtölésre van kárhoztatva. Az úr, mielőtt elment volna, rázárta az ajtót és a kulcsot elvitte magával. Röschennek azonban megesett a szive a szegény kisasszonyon, a ki sokszor volt már így bezárva, szerzett egy másik kulcsot, és bevitte a kisasszonynak a reggelit rögtön, a mint atyja kitette a lábát a házból. Ha a fiatal úr akarja, értesiteni fogja a kisasszonyt, hogy itt van.

A fiatal úr ezt kivánta épen; a kisasszonyt értesitették, azonnal lejött a fogadószobába, a hol érzékeny fogadtatás várt rá. Ezt a gyengéd kis epizódot, mely nagyon is édes volt a két szereplőre, nem szükséges bővebben leirni.

— A hindút az Isten küldte ide, — mondta Elfrida tréfálkozva. — Képzelje csak, át tud menni a zárt ajtón, úszni tud a levegőben. Az apám úgy tele van vele, hogy nem is tud másról beszélni, se másra gondolni. Önről egészen megfeledkezett s nekem is békét hagy kissé felügyeletével és kisérleteivel. Csak össze ne vesznének nagyon hamar; mert bizony össze fognak veszni, a mint kiderül, hogy ellenkezik a véleményük valami kérdésben.

Elfrida jellemének egészen új vonása lepleződött le Thorold előtt ebben a kis szatirikus kitörésben. Oly elnyomott volt azelőtt, oly reménytelenül egyedül álló, oly tehetetlen egy a magáénál erősebb akaraterő békóiban, hogy szellemének félénk kis virágai egészen le voltak fagyva, mintha dér csipte volna meg őket. Most azonban a gyönyörteljes biztonság érzése fogta el Thorold szerelmének tudatában. A helyzete nem volt ugyan irigylésre méltó, de reménytelen sem volt már, mert ha bekövetkeznék a legroszabb, Thorold elvinné magával, felszabaditaná az alól a hatalom alól, mely elemésztette őt, és nőül venné, akár beleegyezik az apja, akár nem. Annyira szerette őt, a mint itt ült mellette az újjaival babrálva, szemének minden pillantásával elárulva, mennyire szereti őt. Volt valami őszinteség és igazság Thoroldban, valami, a miből a leány érezte, hogy bizton támaszkodhatik reá. S Elfridának, a szegény viharüzött léleknek, épen ily biztos menhelyre volt szüksége.

Édes órát töltöttek együtt. Röschen az ablaknál őrködött a könyvtárszobában, hogy jelt adhasson, a mint meglátja a nagy R-t és a hindút. A két szerelmes hamarosan nagyon bizalmas lett, elmondtak egymásnak egy sereg apróságot önéletrajzukból. Thorold oly ünnepélyesen jelentette ki, hogy még soha nőt nem szeretett, hogy nem lehetett őszinteségében kétkedni. Elmondta, hogy a mint először meglátta Elfridát, egész elragadtatva ment haza és azt mondogatta magában, hogy ez a leány neki van teremtve.

Ugyanezt a vallomást tette Elfrida is, de hozzátette, hogy kezdetben maga se vette észre, hogy szerelmes, egész a tegnapi meglepő vallomásig. Eleinte nagyon meg volt ijedve s alig tudta, mit szóljon, alig tudta, mi történt, mig egyszerre csak azon vette észre magát, hogy Thorold karjaiban van.

Ekkor a jövőről kezdtek beszélgetni s Thorold kijelentette, hogy megszökteti, vagy megtesz minden lehetőt, hogy mostani kétségbeesett helyzetén segitsen. Csak az a párbaj ne függne a feje fölött. Erre elmondott neki mindent, a mi a párbajra vonatkozott s ékesszólón beszélt új Krisztus-képéről, a melyre a halhatatlanságra való jogát alapitja. Elfrida azonban alig hallgatott a képről mondott rapszódiájára. A párbaj említésére halálos sápadtság borította el arczát s tehetetlenül, bánatosan bámult maga elé, mig Thorold beszélt.

— Tudtam, — suttogta végül, — hogy számomra nincs az életben boldogság.

— Ne mondja azt, édes. Megtanulok lőni. Gyakorlom magamat minden nap. Mert most élni akarok s nem érem be többé a művészi halhatatlansággal. Küzdeni akarok az életemért, testi életemért épügy, mint szellemi életemért: egészséges, szép életért önnel, tele nemes munkával és művészi gyönyörrel.

— Hiába való a reménykedés. Meg fogják ölni. Az a rettenetes ember, most hogy magára haragította, meg fogja ölni. Ferde becsületérzése megkivánja ezt.

Thorold gyöngéd kedveskedéssel igyekezett meggyőzni, hogy félelme túlzott, de Elfrida ragaszkodott meggyőződéséhez és nem akart megvigasztalódni. Szerencsétlen csillag alatt született. Valami gonosz szellem les rá örökké, hogy megfoszsza boldogságától, ha csak egy kicsit is fölemeli fejét és remélni merészel. Abban a pillanatban, a mint Thorold összekötötte a sorsát az övével, ugyanez a végzetes sors lebeg ő felette is.

Javában benne volt ebben a gyászos jóslatban, mikor Röschen vészjelt adott s mielőtt még el tudták volna búcsuzni, Rallston hatalmas hangja hallható lett már az előcsarnokban. Thorold, hogy bajt ne okozzon szerelmesének, szégyenletesen a konyhán át menekült, a mindig szolgálatkész Röschen pedig bezárta Elfridát a szobájába.

Az ezután következő hetek alatt Thorold fáradhatatlan buzgalommal dolgozott a képén. A munkakedv, melyet von Klenze kritizálása elriasztott, visszatért lelkébe s nagy igazságok villantak meg agyában, melyek nagyon is finomaknak látszottak arra, hogy emlékezete megtartsa és ecsetje megrögzítse őket. Tele volt az élete, tele nemes tapasztalással és tragikai jelentőséggel.

Itt volt a szerelem, itt volt a dicső tökéletesség, a halhatatlan hirnév igéretével, itt volt minden, a mit szive kivánhatott. Hogy mehetne át az élet ilyen teljessége néhány pillanat alatt abba a ködös űrbe, melyet halálnak neveznek?

(Folytatása következik.)

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros.

Cs. és kir. fensége József főherczeg udv. szállítója.

Gyár és iroda:

Budapest, VII. ker., Garay-utcza 10.

Központi viz-, lég- és gőzfütések, légszesz- és vizvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyuk, vizerőművi emelőgépek stb. 9277

Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Budapest, V. ker., Ferencz József-tér 8. sz.

Kristályüveg készletek, remek virágvázák és alkalmi dísztárgyak.

Üzlethelyiségünk nem a Lánczhiddal szemben, hanem az **Akadémia mellett a Béla-utcza sarkán létezik.** 9517

LOHR MÁRIA ezelőtt KRONFUSZ 9494

csipke, vegyészeti tisztító- és műfestő-intézete megnagyobbitatott erőművi szőnyegporoló és szőrmeáru megóvó-intézettel. — Megbizások átvétetnek:

VIII., Baross-utcza 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő fióküzletekben: IX., Calvin-tér 9. V., Harminczad-utcza 3. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrássy-út 16. *Telefon 57—08.* VIII., József-körút 2. szám. *Telefon 57—08.*

KOTSCHY ERICH 9169

első magy. mech. szőnyeg-kiporlási, szőrmemegóvási és moly-irtási intézet.

Nagy mérvben gőzerővel.

BUDAPEST, Hungária-út 94. — Telefon sz. 506.

WACHTL ÉS TÁRSA

fényképészeti czikkek raktára 9378

BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).

Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papiráru és szab. fémkapocsgyára

Budapest, I., Mészáros-utcza 38. Telefon 91—48.

Gyárt nagybani elárusitásra következő új czikkeket

A leghomlapp családi dobozokat és **díszborítékokat** (levélpapirokkal és borítékokkal), névjegykártyákat, gyászlapokat, **gyászlevélpapirt**, gyásznévjegyeket. Saját gyártmányu **fémsarkokkal** ellátott **rajztömböket**, szekrénycsipke és tortapapirokat, továbbá papirtányérokat, plakátcsöveket és különféle összehajtható dobozokat.

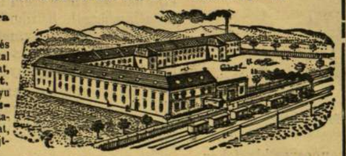

Állandó kiállitás a fenti czikkekből a városligeti iparcsarnokban megtekinthető. 9307

FÉLIX gyógy-fürdő.

Nagyvárad közvetlen közelében, vasuti állomás.

Kényelmes közlekedés. Vasuton Nagyváradtól fél, kocsin 3/4 órai távolságban. Május—aug. hónapokban naponta 10, vasárnap- és ünnepnapokon 14 vonat közlekedik Nagyváraddal. **Az uj vasuti állomás** közvetlenül a fürdőtelep mellett van.

Az ország hirü 49° C meleg természetes **hévviz** javalva van: **az izületek és izmok csuzos bántalmainál, idült s különösen savas izületi lobosnál, csonttörések és különösen visszamaradt vastagodásoknál; köszvénynél és annak különböző alakjainál; idegbajoknál, melyek rheumaticus alapon keletkeztek (ischiasnál); különböző bőrbajoknál, nőre női bajoknál; belaélegz: heveny és idült gyomorbántalmaknál, májbajok és vesekövek esetében.** Állandó fürdőorvos: **dr. Matolay Károly.**

A különböző igények szerint berendezett nagy számu szobák napi ára 80 krtól 3 frt között váltakozik. **Gyógyterem** (Kursalon) hirlapokkal és tekeasztallal. Terraszok szép kilátással. Éttermek, sétahelyek a fürdőtelepen és a mellette elterülő őserdőben. Az erdőben jó tekepálya. Hat tükörfürdő, család- és kádfürdőkön kivül **mórfürdők** is vannak rendszeresitve. **Állandó kittiuő zenekar.** Telefon összeköttetés Nagyváraddal.

Az elegánsul berendezett lakosszobák, kád- és tükör fürdők továbbá a Felix-fürdő elismert jó konyhája és pincéje készen várja a legkülönbözőbb igényü vendegeket.

Gyors és pontos kiszolgálás és mérsékelt ár által igyekezni fogok t. vendégeimet teljesen kielégiteni. 9502 Kiváló tisztelettel **KERNÁTS JÁNOS**, bérlő.

!!CSÚZ!! !!KÖSZVÉNY!!

COLCHIFLOR

Dr. DEBOUT D'ESTRÉES, CONTREXEVILLE

előirása szerint.

A friss colchiflor virágból készült ezen gyógyszer, capsulák alakjában kittünik pontos adagolása és tartóssága miatt. Számos megfigyelés alapján specificus szert képez ***CSÚZ*** és ***KÖSZVÉNY*** ellen. **Ára 6 kor.**

Főraktár: Török József gyógyszertára, Budapest, Király-utcza 12. szám és Andrássy-út 26. szám.

Főherczegi Szt. Margitszigeti gyógyfürdő

BUDAPEST.

Nyári és téli gyógyhely.

43·3° C. kénes hévforrás, Thermal-, iszap-, villamos-fény-, mesterséges szénsavas-, forrólég-, mindennemü gyógy- s edző (Kneipp) fürdők. Svéd gyógytorna-terem. Napfürdő. 150 holdas árnyékos sétakert. Csúz, köszvény, ischias, izületi bántalmak, emésztő, szervi bajok, szivbetegség, vesebántalmak, vérszegénység, ideggyengeség ellen.

Szt. Margitszigeti üditőviz

elsőrangu szénsavval telitett ásványviz. 9545

Egyszerü,
valamint diszes kivitelü
drótkeritések
készittetnek
KOLLERICH PÁL és FIAI
cs. és kir. udvari szállitóknál
BUDAPESTEN,
IV., Ferencz József-
rakpart 21. sz.

GANZ ÉS TÁRSA.

VASÖNTÖDE ÉS GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Ajánlanak mindennemü **vas-, acél- és fémöntvényeket** épitkezési és gépészeti czélokra, **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló- és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.**

A helyi viszonyok szerint szerkesztett **turbinákat, őrlőhengereket, kéregöntetü hengerekkel és malomberendézi czikkeket.**

Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. **Alapcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapuzsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsikat.**

Álló vagy fekvő **gáz- és petroleum motorokat,** egy vagy két hengerrel és mindennemü **zúzógépeket.**

Mechwart-féle **forgó gőz- és petroleumekéket. Világításhoz** vagy **gépek hajtásához** szükséges **villamosságot** bármely távolságra elvezető **dynamogépeket.** 291 9280

Városi irodánk: IV., Ferenczi-tere 2. szám.

A budapesti asztalos ipartestület

védnöksége alatt álló és a kereskedelmi miniszterium által államilag segélyezett

BUTOR csarnok és hitelszövetkezet

mint az **Országos központi hitelszövetkezet tagja,** ajánlja tagjainak budapesti asztalosmestereknek legjobb kivitelben készitett,

József-körut 28. szám alatti

dusan felszerelt raktárában elhelyezett butorait. A vevőközönség itt szükségletét közvetlen a készitőnél **jutányos áron** szerezheti be. Tervezetek és lakásberendezések gyorsan és pontosan eszközöltetnek. 9557

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

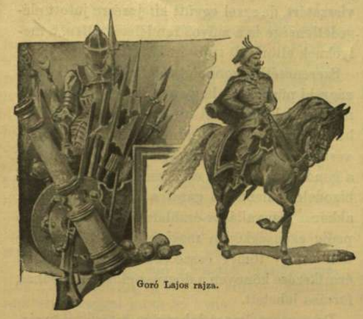

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

VIII.

Migazzi, mikor az ivanicsi várból megindult Zágráb felé, úgy gondolkozott, hogy a parasztok vagy elébe jönnek, vagy pedig ott várják be Zágráb alatt, hogy lehetetlenné tegyék bejutását a városba. Arra, hogy a jobbágyokkal csatát álljon, nem is gondolhatott. Összesen ötezer embere volt: nyolczszáz huszár, ezerhétszáz német és spanyol zsoldos, meg kétezerötszáz hajdú. Az volt a terve, hogy a lázadókat elcsalja Zágráb alól s aztán, a hátuk mögé kerülve, beveti seregét a várba. Ha ez sikerül, akkor, Schwarzenbach hadaival egyesülve, mindaddig sakkban tarthatja a fölkelőket, míg megérkezik a királyi fölmentő sereg, melyet a végbeli várak őrségeiből már toboroztak.

Ezért délnyugatnak fordulva, egyenesen a Szávának tartott s annak a partján vonult fölfelé Zágráb felé. Mikor azonban kémei hirül hozták, hogy Kopó a jobbágyok derékhadával ellene vonul, hirtelen irányt változtatott és a hegyes belső vidékre húzódott. Most már azt sem kisérthette meg, hogy bejusson Zágrábba, mivel tudta, hogy a zsupán és Lukács pap hadai ismét körülfogták a várat: azt pedig nem kockáztathatta, hogy két tűz közé szoritsák.

Ettől a naptól fogva tehát folyton czéltalanul barangolt seregével és csalogatta Kopót maga után, hogy a királyi seregnek ideje legyen a készülődésre. Egyszer itt, máskor ott bukkant fel, de sehol sem maradt tovább egy-két napnál, sőt igen gyakran megtörtént, hogy több napon át tábort sem ütött, hanem csak a puszta földön hálatta seregét s pár órai pihenés után rögtön ismét tovább vonult. Néha megesett, hogy alig félnapi járó választotta el Kopótól: de, mire a hadnagy oda ért, hogy megvivjon vele, már csak hült helyét lelte s azt sem tudta, hogy merre üldözze megint.

Kopó fogait csikorgatta tehetetlen dühében és sokszor megesküdött, hogy addig a lováról sem száll le, míg a horvát parasztot föl nem akasztatja. Mindez azonban semmit sem használt. Migazzi, mintha jól megfontolt terv szerint járna el, azontúl is csak az orránál fogva vezette egykori hadnagyát. Pedig ezek a fárasztó és veszélyes csalogatások, erőltetett menetelések a zsoldosokat sokkal jobban kimerítették, mint a parasztokat. E mellett Migazzi hadereje egyre fogyott, mivel az útban elhullott, kidőlt katonákat újakkal nem pótolhatta; Kopó serege ellenben ezentúl is, mint azelőtt, állandóan szaporodott. Napról napra újabb meg újabb csapatok érkeztek, melyeket az üzött Kopó táborába, hogy Migazzi serege, a merre csak ment, tűzzel-vassal elpusztított, megsarczolt mindent, s ha nem talált semmit, dühében üszköt vetett a falvakba.

Migazzi átlátta, hogy ez a kóborlás nem tarthat így sokáig. Szüksége volt védett táborra, biztos pontra, a hol megvethesse a lábát, a honnan élelmezhesse seregét és, orvtámadásoktól menten, bevárhassa, míg a végbeli várak őrségei is fölkészülnek, hogy vele egyesüljenek. Hogy pedig Zágrábhoz is közel legyen, ha már a városba nem juthat be, legalább az Orsolya-szűzek szigetét akarta elfoglalni, a melyről a zsupán hadai Lukács pap veresége után kivonultak.

Hirtelen délnek fordult tehát és átkelt a Száván, hogy arról az oldalról kerüljön a szigetre, a honnan nem is várták, mert onnan volt legnehezebben megközelithető. Óvatosan haladt fölfelé a Száva jobb partján, de seregét nem sokára hosszú oszlopokba kellett fejlesztenie, hogy a szűk hegyi úton átjuthasson. Alkonyatkor ért a vizválasztó legmagasabb hágójára és csapatai épen a hegygerincz kráterforma tölcsérén húzódtak keresztül, midőn fönt, a párkányhegyek gèrinczén minden oldalról fegyveres parasztok jelentek meg. Egyidejűleg köröskörül rettenetes ordítás hangzott fel. A vadul ujjongó parasztok végre bekerítették prédájukat: a törbe csalt oroszlán lent volt alattuk, a veremben, — csak rája kellett rohanni, hogy legyilkolják.

Migazzi rögtön köralakban állitotta fel seregét, arczczal a hegyek felé, hogy bármely oldalról támadnák is meg, védelmezhesse magát. Legkivül álltak a huszárok és a hajdúk úgy, hogy minden két huszár közé három hajdút állitott; középre pedig a nehéz fegyverzetű német és spanyol zsoldosokat helyezte el. De a támadás egyre késett. Maguk a parasztok is nagyon fáradtak, kimerültek voltak és mivel a győzelmet úgy sem szalaszthatták ki kezükből, inkább vártak reggelig: fényes nappal sokkal kényelmesebb és élvezetesebb a mészárlás.

Nagy tüzeket gyujtottak tehát, melyeken egész ökröket sütöttek s késő éjfélig ittak, dorbézoltak a másnapi győzelem örömére. Migazzi táborában ellenben sötét volt, s mivel a holdvilág sem sütött, a parasztok nem láthatták, hogy mi történik alattuk, a hegység tölcsérében. Pedig jó lett volna, ha láthatják: mert Migazzi, mihelyt megbizonyosodott, hogy a parasztok másnapra halasztották a csatát, azonnal hozzáfogott a táborhely megerősitéséhez. Köröskörül három öl széles, két öl mély árkot ásatott a sereg körül s a földet fölhányatta az árok belső szélére úgy, hogy ez is két öl magas fallá tornyosult.

Mikor a parasztok reggel lenéztek a völgybe, nem akartak hinni szemeiknek, hogy Migazzi épen olyan védett táborban van, mintha csak várba zárkózott volna. Kopó fogait csikorgatta dühében és ökleivel őrjöngve fenyegette a zsoldosokat. Megismerte Migazzit a sátrak közt. Mint rendesen, most is tetőtől talpig vasban volt és herkulesi alakja kimagaslott a katonák sorából, a kiknek nyugodtan parancsokat osztogatott.

A parasztokat rettenetes elkeseredés, vadállati düh fogta el. A préda, melyet oly hosszú idő óta, a boszú emésztő vágyával hajszoltak, ismét kisiklik kezeik közül: épen akkor, mikor azt hitték, hogy már csak meg kell markolniok. Erre a gondolatra, mintha a vérevő harag mindnyájuk eszét elvette volna, valamennyien vakon rohantak a sánczok felé. De a roppant tömegben lezúduló emberáradat egymást akadályozta a rohanásban a szűk téren, a sánczokról pedig a hajdúk muskétáinak sortüze véres pusztitást vitt véghez a zagyván gomolygó parasztok sürü soraiban. Háromszor újították meg a kétségbeesett rohamot, de a védők mindannyiszor véres fejjel üzték vissza őket.

Ez a váratlan vereség roppantul lesujtotta a parasztokat. Kegyetlen vakmerőségük a számitó megfontolásnak adott helyet. Győzni szerettek, akartak volna, de minél kevesebb veszteséggel. Belátták, hogy rohammal nem boldogulhatnak a sánczok ellen, s ha bevennék is, csak irtózatos, véres áldozatok árán történhetnék. Sokkal egyszerübbnek és könnyebbnek látszott a zsoldosok kiéheztetése: erre határozták el hát magukat.

Migazzi, mihelyt a parasztok fölvonultak a tölcsért szegélyző magaslatokra, azonnal tisztában volt a jövővel. Bár külsőleg a legnagyobb nyugalmat és egykedvüséget erőltette, titkon megborzadt a mindnyájukra váró éhhalál gondolatától. Mégis, hogy bátorságot öntsön seregébe, mindjárt kutakat kezdett ásatni, s mivel köröskörül hegyek voltak, csakugyan találtak is vizet. De a források hamar kiapadhattak; s még előbb, mint a viz, elfogynak az élelmi szerek: akkor pedig ütött mindnyájuk végórája. Mert legyőzetés, vagy megadás esetén kegyelemre senki sem számithatott; sőt kétségtelen volt, hogy a parasztok valamennyiüket kegyetlen, válogatott kinzásokkal végeznék ki.

Napszállat aztán Migazzi sátorába hivta a főbb hadnagyokat. Elmondta nekik, hogy mindent latba vetve, egyelőre nem tehetnek mást, mint hogy körömszakadtig védelmezik magukat a parasztok ellen. Ha a lovakat és a teherhordó állatokat is számon veszik, még körülbelül négy hétig van eleségük. Ez alatt azonban gondoskodni kell arról, hogy kivülről segitséget kapjanak, vagy legalább ebből a kelepczéből kivágják magukat. A királyi seregre ez idő szerint még nem számithatnak, segélyt tehát csak is Zágráb nyujthat nekik. Ha Schwarzenbach és ők, közös megállapodással, két oldalról támadják meg a parasztokat, akkor a kitörés sikerülhet és meg vannak mentve. Szükséges azonban, hogy önként vállalkozzék követ a Zágrábba menetelre.

Don Inigo, Egri Gergely és Pogrányi Dávid egyszerre léptek elő:

— Mi elmegyünk, — mondták egyszerüen.

Erre aztán Migazzi megállapította a tervet. Három óra mulva, a mikor már minden csönds és sötét lesz, az összes hajdúk és huszárok kirohannak s az általános zavarban a három vitéz elmenekül Zágráb felé. Másnap este, annak jeléül, hogy már szerencsésen útban vannak, nagy tüzeket gyujtanak az Uszkók-hegyeken. Negyednapra Zágrábba érhetnek: és a mai naphoz két hétre, pontban éjfélkor, Schwarzen-

bach nyugatról hátban támadja meg a parasztokat. De ezt a támadást, két nappal megelőzőleg, szintén jeltüzekkel adják tudtára.

A kitüzött időben hirtelen vad orditás zavarta meg a borús éjszaka néma csöndjét. Migazzi katonái sürü, tömött sorokban nyomultak fölfelé a hegyoldalnak, míg a parasztok felülről, mint a mélységbe rohanó lavina, rettenetes erővel zúdultak le rájuk.

Gyilkos, kegyetlen mészárlás vette kezdetét s a tomboló dulakodásban ember ember ellen késhegyre menő harczot vivott. Négyszer törték át a hajdúk a parasztok hadsorait s ezek négyszer szorították ismét vissza a hajdúkat. Végre az ötödik rohamnál, melyet a három vállalkozó: Don Inigo, Egri Gergely és Pogrányi Dávid vezetett, a hajdúk egymásba kapaszkodva, mint eleven sövény, nyomultak előre, s a parasztok ezúttal nem birták föltartóztatni őket. Mikor fölértek a legmagasabb párkányhegységre, a három hadnagy villámgyorsan elvágtatott nyugat felé, a többiek pedig megfordulva alázúdultak a tölcsérbe, hogy társaikkal egyesüljenek.

Kopó két kézre markolta roppant kardját és úgy vagdalkozott vele, mint a pallér, mikor gerendát ácsol. Parasztjai élén utczát vágott magának a hajdúk között és régi bajtársai közül nem egy vérzett el gyilkos fegyverétől. Folyton Migazzit kereste, Migazzit hivta és féktelen boszúszomjában minden egyébről megfeledkezett. De a horvát paraszt keresztbe font karokkal állt a sánczon és nézte a harczot, kutatva szemeivel a három hadnagyot, hogy nem láthatná-e meg, a mint keresztül vágják magukat. És a mint észrevette, hogy az egyik csapat fölküzdötte magát a hegység gerinczére és három sötét alak, mint rohanó árnyék, válik ki tömegükből, azonnal takarodót fuvatott.

A parasztok erre a kürtjelre eszeveszett elkeseredéssel rohanták meg a sánczokat, hogy elvágják a künn rekedt hajdúk visszavonulásának útját. A hajdúk vérükkel váltottak meg minden talpalattnyi földet, mely a kaputól elválasztotta őket. A parasztok minden oldalról körülfogták őket, s mikor Migazzi megnyittatta kapukat, legelül a közbe szorult parasztok tódultak be rajta. Nyomukban szorongtak a h jdúk, a kik most, a zsoldosokkal együtt, mind egy lábig levágták a sánczokon belül rekedt parasztokat. Kora hajnalig tartott az öldöklés, meg a harcz a sánczok védelmében. Ekkor a parasztok kifáradva, csüggedten, kétségbeesve .visszavonultak a magaslatokra. Összesen talán kétezer pusztult el közülök, de Migazzinak is elesett hatszáz embere.

Másnap este óriási tüzek gyultak ki az Uszkókhegyek gerinczén.

*

Zágrábban zajos, szinte féktelen ujjongással fogadták Schwarzenbach bevonulását. Azt beszélték, hogy ötezer parasztot megöltek, a többit pedig úgy szétszórták, hogy még most is szalad a szélrózsa minden irányában. Az egész város tombolt örömében. Mindenki azt hitte, hogy a parasztlázadásnak már vége van és a megpróbáltatás sanyarú napjai elmultak. A székesegyházban nyilvános *Te Deum*-ot tartottak, melynek végeztével Draskovics György püspök ünnepi körmenetben hordozta körül az Úr testét a város felvirágozott, fellobogózott utczáin.

De a féktelen öröm csak rövid ideig tartott. Másnap reggel már ismét ott zajlott, hullámzott a rettenetes embertömeg a város falai alatt: a zsupán szláv népei voltak ezek, meg az a csőcselék, a mit Lukács pap megint összeszedett szétvert seregéből.

A megcsalódott város végtelenül felbőszült és elkeseredett, hogy rég sovárgott öröme csak ilyen rövid ideig tartott. Zajosan követelte annak a kétszáz fogolynak a kivégeztetését, a kiket Schwarzenbach rabul ejtett a csatában. Mindeddig senki sem gondolt a nyomorultakra: de most, hogy a közörömnek egyszerre erőszakosan vége lett, mindenki boszút akart állani azért, hogy nem örülhet tovább.

A kétszáz parasztot szörnyű kinzások közt végezték ki, és hogy elrettentsék a többieket, a kik a város alatt táboroztak, szemük láttára emészték el szerencsétlen társaikat. Hogy pedig sokáig élvezhessék az állatias boszú gyönyöreit, nem egy napon gyilkolták le valamenynyi foglyukat, hanem egy egész hétig minden napra tartogattak egy-egy csapatot. És mikor már valamennyit kivégezték, nagy részüket magas bitófára húzták föl, úgy hogy tiz-tizenöt is lógott egy-egy bitófán, mely ingott, recsegett borzalmas terhe alatt. Az ég pedig leküldte az áldást erre a szörnyű rémtettre. A hollók meg a varjúk a világnak mind a négy tája felől a város fölé özönlöttek. Hangos, fülsértő károgással kavarogtak a levegőben, mint a sürüen gomolygó, fekete felhő, mely folyton önmaga körül forog. Aztán keringve, csavarodó vonalban ereszkedtek alá és vijjogva, viaskodva lepték el a hullákat.

Az oszlásnak induló testek dögleletes büzt árasztottak, de azért eltemetésükre senki sem gondolt. Nem sokára azonban, hol az egyik, hol a másik városrészben különös, megdöbbentő halálesetek fordultak elő. Eleinte csak egyesek betegedtek meg szórványosan, később a baj egész családokra átragadt. Irtózatos vonaglás, kinos szívgörcsök, rémes vergődés, ájulás és őrjöngés előzte meg a halált, a mely rohamosan, legtöbbnyire pár óra alatt következett be. Aztán a halott teste megkékült, a hónaljak alatt csodálatos, undorító daganatok, kelések támadtak s a hulla teljes feloszlása, a büzös rothadás oly gyorsan beállt, hogy néha az elföldelésre is alig volt idő.

A lakosság megdöbbenve, eliszonyodva látta a rettenetes bajt. Legnagyobb részük nem ismerte a ragályt. Csak kevesen voltak az élők közt, a kik visszaemlékeztek, hogy negyvenhárom évvel az előtt, mindjárt a mohácsi vész után, ugyanilyen csapás tette sivataggá az országot. Ezek pedig, mintha saját maguk általtásával a gyászos valót is meghamisithatták volna, még önmaguknak sem akarták bevallani, hogy a dögvész, a *fekete halál* tizedeli a várost.

De az urak azonnal tisztában voltak a dologgal. Mindjárt kezdetben, hogy a pestis sürűbben lépett fel, mindenféle rendeletekkel akarták a rettenetes bajt elnyomni, vagy legalább elszigetelni. Szigorú parancsban adták ki, hogy minden gyanús betegséget, vagy halálesetet azonnal be kell jelenteni a hatóságnak. A hatóság aztán gondoskodott, hogy a halottakat rögtön oltott mészbe temessék, a betegeket pedig elszállittatta a huszárvárosban ideiglenesen felállított közkórházba. Egyúttal pedig az illetők összes holmiját is megégette, a hozzájuk tartozókat pedig, külön erre a czélra rendelt helyen, vesztegzár alá vetette.

De a helyes és czélszerü intézkedéseket épen azok játszották ki, a kiknek javára hozattak. A félelem a kórháztól, meg a vesztegzártól, találékonyakká tette az embereket. Nem jelentették be a megbetegedéseket, eltitkolták a haláleseteket, megvesztegették a sirásókat, a temető őreit, sőt sokan az orvosoktól pénzen hamis halottleveleket is vettek. Hogy pedig a fertőzött holmit az elégetéstől megmentsék, a rokonok hamarosan megosztoztak az elhúnyt ingóságain, a melyeket eltüntettek, széthordoztak a városban mindenfelé, s ily módon egyre jobban elősegítették a veszedelmes ragály terjedését. Sokan — s ezek közt urak, sőt orvosok is voltak — leginkább azért, hogy a megrémült néppe bizalmat, bátorságot öntsenek, tagadták, hogy a baj dögvész volna; s mivel a még gyéren előforduló esetek sem látszottak megerősiteni a rettenetes gyanút, a köznép bátorsága csakhamar ismét visszatért, de ezzel együtt kifejezésre jutott elégedetlensége is a sulyos rendeletek ellen, a melyeknek eltörlését zajosan követelte.

Szerencsétlen gondolat volt Draskovics György zágrábi püspöktől, hogy a dögvész elhárítására nyilvános körmenetet hirdetett s egyúttal teljes búcsút engedélyezett mindazoknak, a kik részt vesznek benne. Kétszeresen szerencsétlen volt a gondolat: mert ha az isteni irgalomba vetett bizodalom nem vet gátat a baj terjedésének, akkor a nép vallásos érzülete megcsökken, hite pedig szükségképen meginog; másrészt ellenben a nagy tömeg összecsődülése és közvetlen érintkezése könnyen a dögvész elharapózásának forrása lehetett.

De a város összes lakossága kitörő ujjongással fogadta a körmenet kihirdetését. Ismét megnyilatkozott a fanatikus korszellem, mely a szeretet vallása nevében gyilkolt, pusztított és rabolt: de viszont hitében, Istenében kereste a támaszt, valahányszor saját ereje elégtelen volt keresztje hordozására.

Az utczákat, a merre a körmenet haladt, gazdagon földiszitették és föllobogózták. Az urak szőnyegeket, drága szöveteket, skófiumos drapériákat aggattak ablakaikba, a szegények házait pedig a tehetősebb szomszédok, vagy maguk a városatyák ékesitették föl. Igen sok ablakból fájó szivvel nézegettek ki a vesztegzár alá vetett, bezárt lakók, s mivel ők maguk nem vehettek részt a körmenetben, legalább imádságaikat küldték le hozzá és fohászaikkal követték útjában. A többi utczák némák voltak és elhagyatottak, mintha a város ott már egészen kihalt volna. A házakban is csak itt-ott horkant föl egy-egy nehéz beteg, vagy haldokló, és lélekzetét is visszafojtva, dobogó szivvel, föléledő reménységgel hallgatózott a távolból hozzá verődő moraj foszlányaira.

A körmenet, miután keresztül-kasul járt a városon, dél felé tért vissza a székesegyházba. A templomban életveszélyes tolongás támadt, mert tizszer akkora tömeg akart bejutni, mint a mennyi beléje fért. Most következett az ereklyetartóba zárt Úr testének csókra nyujtása, a mit senki sem akart elmulasztani. A főoltár és a főhajó közt vont rácsos korlátot becsukták s kivül szorongva várta mindenki a szertartás kezdetét. Az ősz püspök fáradtan hanyatlott le székébe s intett a segédkező kanonoknak, hogy kezdje meg az ünnepélyes aktust. Először az Orsolya-szűzek járultak a paphoz és valamenynyien végig csókolták az üveg alá szorított ostyát. Aztán jöttek a barátok: mert a büszke főúr akkor még meghajolt az alázatos csuha előtt, s az urak csak a szerzetesek után következtek. Most a nép vad dulakodással törte magát az Úr teste felé. Lökdösték, tiporták egymást, ocsmány szitkok hangzottak az Isten házában és talán vér is folyt volna, ha az ősz püspök feddő szavakkal le nem csillapítja a rajongásában szinte őrjöngő tömeget.

Estére kelve a várost kivilágitották és a tereken, az utczák egybetorkollásánál nagy örömtüzeket gyujtottak. A magaslatokon tanyázó zendülők, nem tudva mire vélni a nagy fényességet, irigykedve bámultak alá az örömben úszó városra, aggodalmasan töprenkedve, találgatva, hogy vajjon minek örülhetnek ily nagyon?

(Folytatása következik.)

ELFRIDA.

Elbeszélés.

Irta HJALMAR HJORTH BOYESEN.

Angolból fordította S. A.

(Folytatás.

XI.

Ezalatt gyakran volt együtt lopva Elfridával. Rallston még mindig nagyon el volt telve a hindujával és azzal a reménynyel, hogy megtanulhatja legyőzni az anyag kellemetlen korlátait. Igy hát a leányával nem sokat törődött. Egy indiai utazásról kezdett beszélni, a hol mélyebben be akart hatolni a rejtelmes tudományba. Megmondta Elfridának, hogy készülődjön ő is az útra. Most volt azonban tavasz kezdete és maga a hindú is lebeszélte úti tervéről a forró nyári hónapokban. Elfridát durván összeszidta, mikor ez kijelentette, hogy az a kilátás, hogy úszni fog tudni a levegőben és átmenni a zárt ajtón, őt épen nem csábítja.

— Nem érzed azokat a lealázó békókat, melyeket az ostoba anyag lelkedre köt? — kiáltott, jupiteri haraggal járva fel s alá.

S mikor a leány megvallotta, hogy ilyen dolgok miatt sohasem érezte még magát lealázottnak, megrázta hatalmas szakállát s rettentő pillantásokat vetett bokros szemöldökei alól, drámai kétségbeeséssel kiáltva fel:

— És te az én leányom vagy? Röghöz tapadt féreg vagy, szárnyatlan, csúszó-mászó, vak féreg. Soha egy vágyamban nem osztoztál. Soha egy gondolatomat meg nem értetted. Oh, mily szerencsétlen vagyok, háromszorosan szerencsétlen, hogy ily gyermekem van!

Igy szitkozódott félóra hosszat vagy tovább, oly magas fokra hágva ékesszólásában, a mely végre is kielégitette.

Elfrida annyira hozzá volt már szokva az ily szitkozódásokhoz, hogy nem nagyon bántották. Sokkal több bánatot okozott neki Thorold párbaja. Babonás előérzete volt, hogy halállal fog végződni s bár Thorold elmondta neki, hogy szorgalmasan tanul lőni és máris szépen halad, nem tudott szomorú sejtelmeitől szabadulni.

Mint egy kinzó kisértet, úgy borította el ez a félelem lelke láthatárát. Lassan-lassan egy merész terv, melyet a biztonság egyedüli lehetőségének tartott, kezdett formát ölteni lelkében s bár százszor is elvetette, mind csak visszatért. Az egyedüli menekülés az, ha rábeszéli von Klenzét, hogy vonja vissza a kihivást. Kezdett óvatosan kérdezősködni erről a von Klenzéről s megtudta Röschen révén, hogy nem messze lakik tőlük, meglehetős gazdag, nagyon csinos és nagyon gentleman. Az utóbbi adat sokkal értékesebbnek tünt fel előtte, mert biztosítást látott benne, hogy akár megteszi kérését, akár nem, semmi esetre se fogja félremagyarázni. Megvallotta tervét Röschennek és nagyon felbátorodott, mikor ez is helyeselte.

Április utolsó hetében volt; a napfény hiában küzdött még a ködel, a mely a levegőben függött. Mindenféle homályos benyomások ébredeztek Elfridában s különös tavaszi érzés pezsegtette vérét. Nyugtalanul járt fel és alá, kezeit tördelve, inkább határozatlanságában, mint bánatában. Aztán hirtelen magára kapta köpenyét, fölvette kalapját és hitta Röschent. Az utóbbi nagyon diszkrét volt, nem kérdezősködött, jól tudva, mily kevés kell hozzá, hogy megdöntse egy fiatal hölgy elhatározását. Egy pillanat alatt kész volt s szerényen, tisztességtudóan ment úrnője mellett a csillogó napfényben. Elfrida oly idegesen sietett, hogy Röschennek ugyancsak szedegetni kellett a lábát, ha lépést akart vele tartani. Odaérkeztek a nagy négyszögletű épülethez, melynek udvari részében von Klenze lakott. Nagyon tiszta udvarba jutottak, a lépcső is nagyon tágas volt és a fülkékben elhelyezett római császárok szobrai egész palotaszerű jelleget adtak neki. Röschen meghúzta a csengetyűt, mig Elfrida reszketve és sápadtan kapaszkodott karjába. A mint azonban az ajtó kinyilt, nagy nehezen erőt vett magán és eléggé visszanyerte méltóságát, hogy átnyujthassa névjegyét az inasnak s megkérdezhesse, von Klenze úr otthon van-e? Az inas egy fogadószobába vezette őket, melynek berendezése valóságos csodája volt az ízlésnek és eleganciának. A mint a régi florenczi szőnyegeket nézegették, melyek a falakat boritották, a szomszéd szoba ajtaja kinyilt és egy magas, meglepően szép férfi lépett be. Könnyed kecsccsel hajlott meg Elfrida előtt és felkérte, hogy üljön le.

— Van szerencsém ismerni a nevét, — mondotta azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy a leányt kisegitse zavarából, — azt hiszem, Rallston úr, az angol művész, a kit futólagosan ismerek, atyja önnek.

Volt valami oly kedves és finom udvariasság modorában, a mint ezt a köznapi megjegyzést elmondta, hogy Elfrida félig visszanyerte önuralmát s jobban kezdte érezni magát. A hangjának is gazdag és rendkivül kellemes lejtése volt, tele hódolattal és udvarias tisztelettel. Az arcza, göndör szőke szakállával, vonásainak szabályos tisztaságával, Elfridának úgy tünt fel, mintha soha se látott volna ennél szebbet. Soha még nem állt szembe férfival, a ki annyira teljesen elfoglalta volna figyelmét, minden egyebet kizárva. Soha sem látott még senkit, a kinek külseje, hangja, modora annyira teljesen kielégitő lett volna. Már a tekintetével is jó hangulatba hozta s a kérdésére oly vidám keresetlenséggel felelt, a mely teljesen új volt számára.

— Igen, — mondotta, — Rallston úr leánya vagyok, de nem az apám ügyében merészkedtem önhöz jönni.

— Ah, ön a legmodernebb iskola hive, testestül-lelkestül realista.

— Akárki is okozója látogatásának, én lekötelezettnek érzem magamat vele szemben, — felelt von Klenze könnyed hangon. — De mielőtt a tárgyra térne, nem volna-e kedve a műtermembe jönni és megnézni egy és más érdekes dolgaimat? Sok mindenféle apróságom van, a mi talán érdekelni fogja.

Félrevonta a függönyt, mely a műterem ajtaját elfödte és Elfrida, bár előre elhatározta, hogy a látogatást oly rövidre fogja szabni, a mennyire csak lehet, nem tudott ellenállani az oly finom modorban tett meghivásnak. Ismét azt a nagyon kellemes szabadság-érzést és nyugodt derültséget érezte. A műterem magas menynyezetével és egyszerű diszítésével még inkább fokozta a bőség, a kiművelt és finom izlésű élni-tudás benyomását. Valami olyan raffináltság volt ennek az embernek a lényében, mely mellett — nem szólva atyjáról és ennek barátairól — még Thorold is durvának és esetlennek tünt fel.

Von Klenze egy sereg mindenféle japáni csecsebecsét mutatott neki. Mindenféle korból és országból való lőfegyverekből egész arzenálja volt, nagyszerű mivű kardok, egy bámulatos kovácsolt ezüst pajzs, Benvenuto Cellini műve, mely a világ teremtését ábrázolta. Udvarias, de szintelen modorban, a mely az adott körülményekhez csodálatosan illőnek látszott, megmagyarázta az egyes fegyverek használata módját. Röschen, a ki látta őket a nyitott ajtón, álmélkodásában tágra meresztette szemeit, látva úrnőjének élénkségét és érdeklődését ezek iránt a gyilkos eszközök iránt. De még jobban elálmélkodott, mikor Elfrida von Klenze meghivására leült egy alacsony karosszékbe s valósággal ragyogó arczczal nézegetett egy nagy csomó rajzot, melyet von Klenze mutatott neki.

— Ah, ön a legmodernebb iskola hive, testestül-lelkestül realista, — hallotta Röschen Elfrida hangját, bár halvány sejtelme sem volt róla, mit jelentenek ezek a szavak.

— Hogyne, — mondta a művész mosolyogva. — Látott-e már val kit, a ki javitani tudott a természeten?

— Nem igen, de a természet nem szolgáltat nekünk magában művészetet, csak a művészet anyagát, mint a hogy az abécé szolgáltatja a nyelv anyagát. A művészet nyelv a nemes eszmék kifejezésére, nem pedig a természet gépies utánzása.

— Nem, nem gépies, abban igaza van. De megvallom, sohasem ismertem még eszmét, a mely csak félannyit ért is, mint a tények igaz visszaadása.

— Akkor én sajnálom önt, von Klenze úr, teljes szivemből, — mondotta Elfrida vidáman. — De a saját művei megczáfolják. Minden vázlatában van valami eszme, de valami keménység és határozott tartózkodás is abban a módban, a hogy kifejezi.

Teljes tizenöt perczig tartott ez a beszélgetés, Elfrida vidám élénkséggel vett benne részt, von Klenze azzal az udvarias tartózkodással és figyelemmel, melylyel, úgy hitte, egy hölgynek tartozik. Elfrida megpillantotta ezalatt Röschen szemrehányó arczát. Hirtelen felállott és bocsánatot kért von Klenzétől, hogy ily sokáig tartóztatta. A lelkiismerete furdalta, ha jövetele czéljára gondolt, a mely látogatása közben háttérbe szorult lelkében. Még most is nehezére esett visszatérni rá, s tudja Isten, most már félannyira se tünt fel sürgősnek és fontosnak, mint mikor idejött.

— Von Klenze úr, — mondotta, a terem közepén állva s erőszakkal legyőzve kelletlen érzését, — úgy-e, ön ismeri Ballington urat?

— Igen, — felelt von Klenze kissé elhidegülve, — van szerencsém.

— Megbocsát-e nekem, ha beleavatkozom olyan dologba, melyhez semmi közöm? De a dolog úgy áll, hogy engem nagyon bánt, hogy ön kihivta párbajra Ballingtont.

— És ő küldte önt ide, hogy békét kérjen?

A szánakozó megvetés mosolya jelent meg von Klenze ajka körül s a hangjában volt valami keménység, mely a leányt kellemetlenül érintette. Ez csak most látta, hogy a helyzet sokkal kényesebb, mint a hogy előre képzelte, hogy jegyesét ferde helyzetbe hozta az által, hogy gyávának tünhetik fel.

— Ballington úr nem tud semmit arról, a mit én tettem, — felelt mélyen elpirulva, — és ha tudta volna, megtett volna minden lehetőt, hogy megakadályozza.

— Igen?

Nehéz lett volna meghatározni ennek a rövid szónak a hangjából, kétkedés van-e benne, vagy elfojtott nevetés. Mindenesetre meggyőzte Elfridát arról, hogy most már nem hallgathat el semmit, mert hallgatásával ferde világitást vetne önmagára is és jegyesére is. És mégis oly nehéz dolog volt ezt a vallomást megtenni von Klenze előtt, a ki valószinüleg egyáltalán nem osztozik Ballington jelleméről és tehetségéről való véleményében. De érezte, hogy gyávaság volna tőle a hallgatás. Fölemelte tehát tágra nyilt, lelkes szemét s nagy nehen ajkára vette e nehéz szavakat.

— Menyasszonya vagyok Ballington úrnak, — mondotta piruló arczczal. — Nemsokára férjhez kellene menni hozzá és szerencsétlenné tesz az a rettenetes gondolat arra a dologra, a mely — a mely — végét vetné boldogságunknak — örökre.

Reszkető könyörgés volt ezekben a visszatartott könnyektől fojtott hangon mondott szavakban, a mely megindította von Klenze lovagiasságát. Oly meghatóan szép volt a leány fájdalmában. Hosszú szempilláinak hajlása, állának nemes mintázása, a szinek változása arcza pirjától nyaka és homloka fehérségéig von Klenzére mint művészre is hatással volt. Melegség áramlott el arczán és nagylelkű felbuzdulás töltötte el szivét.

— Ha a saját nevében kér engem, kisasszony, — felelt, megőrizve higgadt udvariasságát, — akkor szerencsésnek érzem magam, ha adósommá tehetem önt. De szerencsétlenségemre az ügy nagyon kényes. Ön alighanem félreismerte a legújabb időkig.

— Hogy érti ezt? — kérdezte a leány, kikerülve a férfi tekintetét s zavartan kutatva a rajzok között.

— Bocsássa meg nyiltságomat, — felelt von Klenze, — úgy értem, hogy Ballington úr nem olyan ártatlan, a milyennek látszik. Olyan helyzetbe juttatott engem, mely igen kellemetlen az olyan embernek, a ki tart valamit a becsületére.

Elmondta most a czéllövés históriáját, a melyet a leány visszafojtott lélekzettel hallgatott végig.

— E szerint ön nem teljesiti kérésemet, — rebegte Elfrida, mikor elvégezte.

— Édes kisasszony, megtennék akármit, hogy a tetszését megnyerjem, — mondta von Klenze nagyon komolyan, — de hát mit tehetek?

— Van annak valamiféle módja, ha ön igazán akarja.

— De hogy tudhatom én, hogy Ballington úr is akarja? Ha erről biztosithat engem, nem ragaszkodom a czerimóniákhoz. Ha Ballington úr irásban bocsánatot kér tőlem s én ezt az irást nyilvánosságra hozhatom, akkor megmondhatja neki, hogy a kihivás vissza van vonva.

— Oh, köszönöm, — mormogta a leány s félig lopva föltekintett, de nem birta zavarát legyőzni.

— Engedje meg, hogy hozzátegyem, — jegyezte még meg von Klenze, a mint Elfrida az ajtó felé ment, — hogy Ballington úr érdemén felül meg van áldva, hogy ilyen közbenjárója akadt.

Kecsesen hajlott meg előtte s kikisérte. Jelenléte, modora, magatartása annyira uralkodott a leányon, hogy ez nem is ért rá örülni annak, hogy czélját elérte s — mint hitte — megmentette vőlegénye életét. Később szégyenkezve gondolt rá, hogy az a mód, a mint von Klenze búcsút vett tőle, hangjának változatos zengése, udvarias szavai, hogy mennyire örült az ismeretségnek stb. stb., sokkal fontosabb dolgoknak tüntek fel előtte, mint Thorold életének vagy halálának kérdése. Soha még nem látott olyan imponáló és mégis olyan kedves férfit, a ki minden helyzetbe annyira bele tudta volna magát találni, a ki minden izében annyira férfias lett volna.

Ezek az érzések és benyomások tartották izgatottságban, mikor Röschennel lement a lépcsőn. Von Klenze engedélyt kért tőle, hogy meglátogathassa atyját: ez volt az a tény, a mi háttérbe szorított lelkében mindent, ez volt az a dolog, a mi e pillanatban legfontosabbnak tünt fel előtte.

Elfrida rosz lelkiismerettel ment haza s kissé szégyelte magát Röschen előtt, a kinek szemében szemrehányást látott, melyet annál nehezebb volt elviselni, mert megérdemelte.

(Folytatása következik.)

Császárfürdő
BUDAPESTEN 9375
téli és nyári gyógyhely.
Elsőrangu. E kénesvizü gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdők el pompás ásványviz uszodákkal, hő- és kádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

Ha őszül a haja,
használja a „Stella"-vizet
(Hair Regenerator),
mely nem fest de a haj eredeti szinét adja vissza,
Uvegje 2 korona.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszertárában
ő cs. és k. fensége József főherczeg udv. szállitója,
Budapest, V., Sétatér-utcza, Szabadság-tér sarkán. 9484

Cs és szab. mosóviz lovak részére.
1 üveg ára 2 korona 80 fillér. — 40 év óta az udvari istállókban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb munkánál elő- és utóerőtöltő, ficzamoknál, inak merevségénél stb., az idomitásnál kiváló munkára képesiti a lovakat. Csak a fenti védjegygyel valódi. Kapható Austr. — Magyarország valamennyi gyógyszertárában és gyógyitókereskedésében. Főraktár: Kwizda Ferencz János kerületi gyógyszerész, Korneuburg, Bécs mellett. Cs. és kir. oszlr. magyar, román királyi és bolgár fejedelmi udvari szállító.

Magyarországi főraktár: **Török József gyógyszertára**, Király-utcza 12 és Andrássy-ut 26.

Szeplő!
májfolt, bőrhámlás, bőratkák (Mitesser), pattanás eltünnek a Raditz-féle **Mirtus crème** által, azonnal finomitó szépitő **kézi- és arczcréme**
kis tégely 1 K., nagy t. 2 kor. 9452b

3 kiállitási kitüntetés.
Zsirtalan és ártalmatlan hozzá a Pulcheradin-szappan 80 fill., pondre 1 kor.

Készíti, szétküldi az
„Apostol" gyógyszertár,
Budapest,
József-körut 64/c. sz.
Baross-utcza közelében.

KIVÁLÓ EROSITŐ-SZER. 9528
Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co.
Elberfeld.

SOMATOSE
husból készült és ennek tápanyagát tartalmazó izetlen, könnyen oldódó Albumose készitmény a legkiválóbb
erősitő-szer
gyenge és a táplálkozásban elmaradottaknak, ideg-, mell- és gyomorbetegeknek, betegágyasoknak, angol kórban szenvedő gyermekeknek, üdülőknek, nemkülönben
Vas-Somatose
alakjában a
sápkórosoknak
lesz ajánlva az orvosok által
Vas-Somatose nem egyéb 2% szerves összetételü vasat, a milyen alakban a vas az emberi testben van jelen, tartalmazó Somatose.
Somatose rendkivül gerjesztí az étvágyat.
Raktáron van az összes gyógyszertárakban és gyógyanyagkereskedésekben.

M. kir. szabadalom 21333.
Szenzációs találmány!
Összerakható és kézitáskában hordható **szabadalmazott ágy**, mely nappal egy kis táskába helyezhető és éjjelre **kényelmes ágy.** Ez az ágy **fölöslegessé teszi az ágynemüt. Szük lakásokban** megbecsülhetetlen. **Vendég-, gyermek- és cselédszobákban,** valamint kirándulóknak nélkülözhetetlen. Kapható 9499

Összerakva.
Freudiger Mózes és Fiai magy. ágy-, feher-és ruhaneműgyárában Budapest, VI., Landon-utcza 6. Viszonteladrusitók kerestetnek és megfelelő kedvezményben részesülnek. — Telefon 29—75.
Árjegyzék és leirás kivánatra bérmentve küldetik

Erdő-Bénye
gyógyfürdő (Zemplén vármegyében).
Vize: vasas-timsós.
A fürdőidény május 18-án vesz kezdetét és tart szept. 15-ig.
Fürdő-orvos: **dr. Asztalos Kálmán** Erdő-Bényéről. Bővebb felvilágositással szivesen szolgál
9558 **a fürdőigazgatóság.**

Erő—Egészség.
„Szent-Anna"
malátacakes (tápsütemény).
Elsőrangu tanárok és orvosi szaktekintélyek által ajánlott, tisztán malátából, minden egyéb liszt hozzáadása nélkül készült
Speciális erőtápszer.
törv. védve.
Rendkivül könnyen emészthető, a testsuly gyarapodását előmozditja, óriási tápértékü, kellemes izü, gyomor- és emésztési zavarokban szenvedők sikerrel használják.
Egészségeseknek, lábbadozóknak, betegeknek, felnőtteknek és gyermekeknek egyaránt alkalmas. Eredeti zárt doboz **1 frt 25 kr.** Postaküldemények utánvéttel. Kapható csakis zárt dobozokban minden füszerkereskedésben és gyógyszertárban. 9548
Főraktár: HOFFMAN JÓZSEF
cs. és kir. udvari szállitónál,
Budapesten, V. kerület, Báthory-utcza 8. szám.

Legtökéletesebb arczisztitó- és szépitő-szerek:

Akácia-crême 2 kor.
Akácia-crême 1 kor.
Akácia-crême 1 kor.
Törvényesen védve.
Kapható a gyógyszertárakban.
Főraktár Budapesten:
KRIEGNER GYORGY „Koronagyógytára", VIII., Kálvin-tér.

Dr. Lengiel
nyirfabalzsam
kir. szab. Svédhonra.
Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitőszer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv a feltalálói utasitásai szerint balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást. Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, már másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről, a mely ezáltal fehérré és gyöngéddé válik. Ezen balzsam kisimitja az arczon a ráncokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz; a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot és anyajegyeket, orrvörösséget, böratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak használati utasitással 3 korona. Kapható minden jobb gyógyszertárban.
A nyirfabalzsam által puhává lett bőr konzerválására ajánlatos ezzel egyidejüleg a **dr. Lengiel-féle** 9579
Opo-crémet használni. Egy tégely 1 kor. 20 fill.
A dr. Lengiel-féle Benzoe-szappan
a legalkalmasabb hygienikus szappan, mely a bőrt enyhévé és fehérré teszi és hivatva van a balzsam jó hatását fokozni. Egy darab ára 1 korona 20 fillér. Főraktár Magyarország részére **Török József gyógyszertára**, Budapesti VI. ker., Király-utcza 12. és Andrássy-ut 26. szám.

MATTONI ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE BUDAPESTEN (BUDA)
Meglepő gyógyhatással bir különösen
női bajokban,
továbbá **alhasi és általános vérbőségben, veröczéri pangások esetén máj- és lépbajokban, aranyérben stb.**
Idény április 15-étől szept. végéig.
65 fürdőszoba;
számos kellően berendezett kényelmes vendégszoba. Vendéglő mérsékelt áru ételek és italokkal.
Rendelő főorvos: 9466
Dr. POLGÁR EMIL.
Villamos vasuti állomás.

Magy. kir. államvasutak.

Mérsékelt áru menettérti jegyek kiadása a pünkösdi ünnepek alkalmából.

A pünkösdi ünnepek alkalmából a magyar királyi államvasutak, valamint a kassa-oderbergi vasut magyar vonalainak összes állomásairól (az üzemükben álló helyi érdekü vasutak állomásainak, valamint a szomszédos forgalomnak kizárásával) Budapestre *mérsékelt áru menettérti jegyek* adatnak ki olykép, hogy az utasok az I. kocsiosztályban két II. osztályu, a II. kocsiosztályban két III. osztályu egész jegygyel, a III. osztályban pedig egy II. osztályu rendes áru menetjegygyel *Budapestre és vissza* utazhatnak.

Gyorsvonatokon megfelelő gyorsvonatu jegyek váltandók. Ezen jegyek folyó évi május hó 15—19. napjain, az utóbbi napon azonban csak a reggeli órákban Budapestre közlekedő valamennyi személyszállitó vonathoz (express-vonatok kivételével) kiadatnak, a visszautazásnak pedig május hó 19. és 20-án meg kell történnie, illetve legkésőbben a május 20-án a Budapestről induló utolsó vonattal meg kell kezdeni.

Május hó 19-ike előtt ezen menetjegyekkel visszatérni nem lehet, továbbá azokkal útmegszakitásnak sem menet, sem jövetkor helye nincs.

Végre az I. és II. kocsiosztályban utazók különösen figyelmeztetnek, hogy azoknak a *visszatérés* alkalmával *mindkét* menetjegy birtokában kell lenniök, tehát azokat Budapestre *érkezve* csak *elő kell mutatni, leadni azonban nem.*

Gyermekekre külön kedvezmény nem engedélyeztetik.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

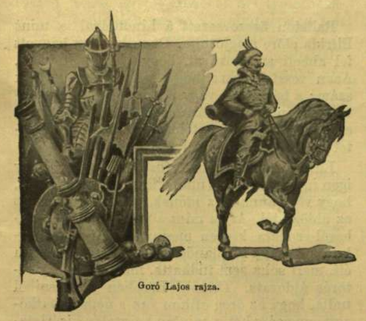
Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

A széles vigalom, a könnyelmü bizakodás csakhamar úrrá lett az egész városban. Mintha a reggeli körmenettel egy csapásra megszüntették volna a bajt és örökre biztositották volna magukat a dögvész ellen, mindenki gondtalanul mulatozott. Az urakat a püspök vendégelte meg, a zsoldosok a város költségén tivornyáztak, a szegényebbeket a tehetősek tartották jól s a korcsmákban mindenfelé bőven folyt a bor és forogtak a koczkák... De nem hatot, hanem vakot vetettek a szerencsétlen városnak.

Mert ime, mindjárt másnap, a mikor mindnyájuk szivében rendületlenül élt a hit, hogy a körmenet örökre eltávoztatta a pestist, a halálesetek hirtelen mindenfelé megsokasodtak a városban és számuk oly váratlanul szökkent föl, hogy az okát, közvetlen forrását csakis a körmenettel kapcsolatos csődületben és érintkezésben találhatjuk. A levertség, a kétségbeesés általanos lett. A dögvész mindeddig csak a szegényebb sorsúak közt pusztitott, s ez volt egyik oka, a miért sokan nem is hitték, hogy a járvány valósággal a rettenetes pestis. Most azonban a betegség már átharapózott az urakra, a tehetős polgárokra, sőt a katonaságra is. A fekete halál válogatás nélkül tizedelte meg a városba szorultakat.

És, mint a közveszedelmek idején rendesen, mikor a társadalom rendjét védő korlátok mind megrendülnek, vagy összeomlanak, csakhamar itt is fölbukkantak a zavarosban halászók, kik az általános szerencsétlenséget a fosztogatásra használták fel. Az elvetemült gonosztevők, kiket a pestis megkimélt, abban a mértékben lettek vakmerőbbek, a mint a közbátorság aláhanyatlott, mert érezték, hogy a megtorló hatalom tehetetlensége következtében nincs mit félni a büntetéstől.

E rettenetes állapotok közt a rémület lassankénti általános lett és valóságos őrjöngéssé fajult. Az utczákon heverő hullák, meg a halomba hányt rothadó dögtestek miatt az egész város egyetlen, óriási temetőnek látszott. De még ennél is undorítóbb és iszonyatosabb volt az a kölcsönös gyanú, az a kegyetlen acsarkodás, melylyel mindenki embertársa ellen tört. Mindenki ellenséget, életére és vagyonára áhitozó ellenséget látott felebarátjában. És ez a rettegés annyira rögeszmévé lett, hogy már nem csak a szomszédtól rettegtek, nem csak a jó baráttól zárkóztak el, hanem a legszentebb családi és vérbeli köteléket is szétszakgatták. Oda férkőzött a gyanú a férj és feleség, az apa és fiú közé, ott lappangott a testvérek szivében; s a családi tüzhely, a megszokott asztal körül is egymásnak halálos ellenségei ültek!

A huszár-városban ideiglenesen berendezett közkórház csakhamar szűknek bizonyult, noha a pestis irgalmatlanul tizedelte az oda szállított betegeket. Megtörtént, hogy a sok száz beteg néha napokig is orvos nélkül maradt, s ilyenkor sokan elpusztultak a kellő ápolás hiányában is, noha különben talán megmenthetők lettek volna. Igy aztán épen az a hely, a mely előbb menedéke volt a szerencsétleneknek, utóbb legdúsabb aratással kinálkozott a fekete halál angyalának.

Schwarzenbach erős akarattal és törhetetlen erélylyel igyekezett a fegyelmet az örségben fentartani. Mikor a pestis általános lett és az egész

Goró Lajos rajza.

Ágnes még közelebb hajolt hozzá, mig nem ajka gyöngéden érintette a beteg homlokát.

városban elharapózott, zsoldosai, de legkivált a hajdúk, féktelen erőszakosságokra és kicsapongásokra vetemedtek. Hasztalan igyekezett a zabolátlanságnak gátat vetni; intő szavaira vállat vontak, fenyegetéseit nevették: hiszen ki parancsolhatott, ki tarthatott volna rendet ott, a hol a halál, ez a mindennél nagyobb úr, ütötte fel a tanyáját? De a német lovag, a ki sem békében, sem háborúban soha sem tűrte katonái rakonczátlankodásait, most sem engedett. Mikor a kihágások egyre szaporodtak, összehivatta az őrséget s kijelentette, hogy a legelsőt, a kit bepanaszolnak nála, főbe löveti, és aztán is úgy tesz valamennyi garázdálkodóval.

Az őrség zúgolódva, morogva oszlott szét. Még ugyanazon a napon egy német zsoldost jelentettek föl a kapitánynak. A vakmerő rabló fényes nappal betört egy haldokló kereskedő lakásába, összeszedett minden értékes tárgyat és kardjával vágott magának útat a kaszárnyáig. Schwarzenbach azonnal összehivatta az őrséget és a sor elé szólította a bevádolt zsoldost. Az óriás termetü, medvejárásu katona léptei alatt megdobbant a föld, a mint kihivóan szembe állt kapitányával. Ez pedig sokáig, merően nézett a vakmerő ficzkó szemeibe és addig nézte, mig a zsoldos nem állhatta tovább és lesütötte tekintetét. Ekkor Schwarzenbach, katonái felé fordulva, igy szólt:

— Fiaim! Azért kapjuk zsoldunkat, hogy, mint a pásztor a nyájat, megvédjük a város lakosságát minden veszedelemtől. Jaj a pásztornak, a ki a gondjaira bizott nyájra tör, és jaj a juhászkutyának, melyről kiderül, hogy farkas és a juhokat marczangolja! Ilyen farkas lopózott a ti hivséges soraitokba. És, mivel ez a farkas nem való ti közétek: ime, én örökre megszabaditlak tőle benneteket...

Mikor ezt mondta, már el is dördült a pisztolya s a martalócz átlőtt koponyával vonaglott a földön. Halálos megdöbbenés fogta el az őrséget, de ez nem sokáig tartott. Mint mikor a pillanatra lecsendesült orkán újult erővel támad fel: úgy zúdult a kapitányra a féket vesztett szenvedélyek árjában kavargó zsoldosok tömege. Vad orditással rohantak feléje: de ő meg sem mozdult és nyugodtan nézett szembe a tomboló viharral.

Ez a vakmerő hidegvér visszahökkentette a legelsőket, a kik már oly közel férköztek hozzá, hogy meg is ragadhatták volna. Az egyik, gyilkos természetü spanyol lándzsás, már neki is szegezte fegyverét a lovag mellének. De mialatt a többiek, a végzetes döfést várva, egy pillanatra elnémultak, Schwarzenbach félretolta kezével a fegyvert és a mély csöndben nyugodtan mondta:

— *Mira que sin querer no me hieras...*

A spanyol kezében aláhanyatlott a gyilkos fegyver s ő maga megszégyenülve bujt el társai háta mögé. Ezek pedig, talán mert a kapitánynak csodálatos bátorsága megbénította őket, vagy mert a józanság fölül kerekedett indulatjukon, — morogva, szégyenkezve visszasompolyogtak helyükre. A kapitány pedig, mikor látta, hogy a hirtelen támadt zendülés ép oly hirtelen le is csillapodott, szótlanúl megfordult és tisztjeitől követve, szállására ment.

Az estét, mint rendesen, Schwarzenbach az napon is Tahy Ferencz uramnál töltötte. Itt minden este számos társaság verődött össze, hogy a vidámság és kölcsönös vigasztalás néhány órájában elfeledjék az egész nap rettenetes izgalmait. Minden este új meg új vendégek jöttek; de minden este hiányzott is valaki — néha több is — a régiek közül. Az azonban senkinek sem jutott eszébe, hogy a hiányzók felől kérdezősködjék. Hiszen a biztos felelet egész nap ott zúgott mindnyájuk füleiben, — a félre vert harangok rémes kongásában.

Schwarzenbach szokatlanúl vidám volt azon az estén. A szigorú büntetésnek estig már a városban is hire futott s a jelenlevők közül többen hizelgő dicséretekkel köszönték meg a kapitány erélyességét. Mások a szokottnál udvariasabbak és előzékenyebbek voltak hozzá, mert vakmerő hidegvére és bátorsága valamennyiüknek imponált. Mind ez nagyon jó kedvre hangolta a kapitányt, a ki egész este csaknem egyedül volt a fényes társaság központja. Maga Ágnes is a rendesnél ábrándosabb, gyöngédebb szemekkel nézett rá s a kapitánynak úgy tet-

szett, hogy a leány szelid mosolygásában föl-fölvillant a női hiúság diadalmas sugara, mintha mondaná neki, hogy büszke reá és a szerelmére.

A mulatozó urak vigan voltak és meglopták az éjszakát, mert csak éjfél után tértek nyugalomra. Schwarzenbach, mivel kissé többet ivott, lefekvés előtt még sétálni ment a bástyára. Lenézett a völgybe. Minden csöndes, puszta és néma volt. A parasztok, mihelyt a pestis kitöréséről biztos hirt kaptak, rögtön elvonultak a város alól. Egy részük a Száva szigetére ment és ott táborozott, másik részük pedig a város háta mögött fekvő magaslatokra vonult, vagy az erdőkben ütött tanyát.

A kapitány sokáig ábrándozva bámult a csillagos éjszakába s aztán megindult haza felé. Menés közben szokatlan bágyadtság vett rajta erőt; a térdei mintha roskadoztak, a lélekzete mintha elszorult volna. Ezen fölül még heves belső forróságot is érzett. De nem sok ügyet vetett rá s a kellemetlen közérzést a bornak, a hosszan tartott virrasztásnak tulajdonította. Azt gondolta, hogy ha jól kialuszsza magát, mindennek vége lesz. Sietett is haza és rögtön lefeküdt.

De a takarót oly nehéznek találta, mintha ólomból lett volna. Lerúgta magáról és összekuporodva próbált elaludni, mert a szemei majd leragadtak. Alig szenderült el egy kissé, nagy megrezzenéssel riadt föl ismét, mintha valaki jól megrázta volna a vállait. A forróság most most még jobban gyötörte és lihegve, fuldokolva vett lélekzetet. Megint az esteli mulatságra gondolt, a sok borra, — sőt még a reggeli izgalom is eszébe jutott s ezeknek szerette volna tulajdonítani roszullétét. De ezek helyett lopva, titokban, észrevétlenül egy másik, dermesztő gondolat furakodott agyába, a mely, mint sötét, halálos aggodalom, éjjel-nappal ott lappangott minden ember öntudatában: — a pestis.

Hosszú ideig gyötrődött, hánykolódott ágyában, mielőtt elaludt. Akkor pedig rémes, ijesztő álomképek gyötörték, mintha éveken és éveken át hánykódott volna a kinok tengerén. Azt álmodta, hogy a temetőben van, tolongó tömeg közepén, a honnan szabadulni igyekezett. A tömeg egyre szűkebb körbe szorult és a legközelebb állók már szinte hozzá is értek. Ekkor a lovag elszántan indult meg, hogy most már erőszakkal is utat tör magának, de bár merre fordult, mindenünnen visszataszigálták. És, különös: minden lökés ugyanazon az egy helyen érte: a hónalja, meg a szive között. Dühében kardjához kapott s ekkor úgy tetszett neki, hogy a kardmarkolat csúszott föl hónaljáig és az nyomja olyan nagyon . . . mégis, mikor oda nyult, nem találta meg a kardját, de az a hely annál élesebben fájt és sajgott . . .

Azt hitte, hogy már nem szabadulhat, midőn nem messze tőle, hirtelen nagy zaj kerekedett. Csak nehezen vehette ki, hogy két ismeretlen lovag heves párharczot viv s a tömeg lassan utat nyit a bajvívók előtt, a kik viaskodva közeledtek feléje. És látta, jól látta, hogy az egyik harczos Kopó volt, a másik meg Migazzi: s azt is látta, hogy mihelyt őt észrevették, azonnal fölhagytak a harczczal és egy akarattal ellene támadtak. Ekkor ő is összeszedte minden erejét, hogy szembe szállhasson velük. Vadul fölordított — és a saját hangjára fölébredt. Leejtette karját, melyet csakugyan fölemelt, révedező szemekkel nézett maga körül és kóválygó, nehéz agya csak lassan, fogyatékosan ébredt öntudatra.

Végre, a kelő nap világosságában, fölismerte saját szobáját, s mivel ágyában feküdt, megnyugodott, hogy csak álmodta a rémes tusát. Hiszen minden eltünt: nyoma sem volt a temetőnek, a tolongó tömegnek, a bajvívó lovagoknak, minden eltünt, csak egy nem . . . az a gyötrő sajgás, a hónalja alatt. Ezzel együtt heves szívdobogást, meg-megujuló fuldoklást érzett, a fülei zúgtak, belső forróság égette s egész teste olyan bágyadt, törődött volt, mintha az előző napon jól megverték volna. Pár pillanatig habozott, hogy megnézze-e: mi az a gyötrő sajgás a hóna alatt? . . . Aztán elszántan oda tekintett: — csúnya, kékes-vörös daganat volt . . .

Schwarzenbach vissza hanyatlott az ágyra és, bár az érzékei még elevenek voltak, sem szólni, sem fölkelni nem tudott. A halál gondolata megbénította s egyszerre olyan gyönge lett, hogy a kezét sem birta fölemelni. Bátor lelke megborzadt egy pillanatra az undorító dögvész gondolatára: de csak egy pillanatra s ennek elmultával a nyugalom ismét visszatért szivébe. És, mialatt a madarak vidáman köszöntötték odakint a fölkelő napot, megadással készült dicstelen halálára, mely nem a csatasikon érte, hanem orvul, az ágyában lepte meg.

A világosság bántotta szemeit; behúnyta tehát és a mint behúnyta, vég nélkül való és folyvást változó álmok jöttek rá. S az álmokban egy kéksemü angyal ragyogó arczát látta és puha, fehér kezek gyöngéd érintését érezte, a melyek simogatva adtak enyhületet. Nem tudta fölismerni az ágya fölé hajló angyal arczát, de szépsége átszáguldozta lázas ereit és egygyé forrt vele . . .

— — — — — — — —

Mikor fölébredt, még mindig ágyában feküdt, de olyan gyönge volt, hogy mozdulni sem tudott s az élet már csak úgy vergődött benne, mint a haldokló galamb. Negyven óra hosszat feküdt olyan mély ájulásban, hogy olykor a lélekzete is elállt és Ágnes, a ki mellette virrasztott, keblére tett füllel is alig hallotta szive dobbanását. De most magához tért és mialatt még egyre kábultan gondolt a kiállott sötét veszedelemre, hirtelen asszonyi ruhának a suhogását hallotta, mely feléje közeledett.

Ágnes jött és a beteg lehúnyta szemeit, mert megérezte a kedves leány jövetelét. Szegény szivének minden dobbanása választ lüktetett a leány lépéseire és egész hatalmas szerelme lobogva gyúlt ki halottias álma sötétségében. Ágnes pedig fölébe hajolt. Édes lehellete körülfolyta a lovag arczát, a ki hallotta a kedves leány szivének aggódó verését is. Aztán Ágnes még közelebb hajolt hozzá, míg nem ajka gyöngéden érintette a beteg homlokát, szeméből pedig nehéz könycsepp hullott a beteg arczára.

— Kázmér, — suttogta: — elmégy tehát és nem is tudod, milyen fájdalmat hagysz nekem örökségben. . .

A lovag görcsösen rándult össze a túláradó boldogság gyönyörűségében és lihegve felelt, már a mennyire szólni tudott:

— Nem. . . élek . . . nem megyek el . . .

Ágnes fölsikoltott örömében és bánatos arcza egyszerre kiderült. A boldogság ragyogása úgy tört elő szemeiből a könnyek fátyolán át, mint mikor a napsugár átragyog a májusi záporon. Szólni nem tudott, csak hirtelen térdre vetette magát az ágy előtt, lehúzódott a beteg mellé s homlokára téve hüvös kezét, gyöngéden simogatta. Aztán halkan, szégyenkezve suttogta:

— Most aludjál . . . aludjál . . .

És a lovag elaludt és nagyon sokáig aludt. Üdvösség, boldogság és élet volt az alvása, mert Ágnes ott virrasztott az ágya mellett, nyugodt álma pedig visszaadta az erejét, meg az egészségét.

(Folytatása következik.)

ELFRIDA.

Elbeszélés.

Irta HJALMAR HJORTH BOYESEN.

Angolból fordította S. A.

(Folytatás.

XII.

Rallston összeveszett a hindujával, a mint Elfrida előre megjósolta. De azért nem hagyott fel abbeli szándékával, hogy elmegy Indiába. Azon vesztek össze, hogy melyik a szentebbik szám: a hármas-e, vagy a hetes. Rallston szenvedélyesen kelt pártjára az előbbinek, a hindu ellenben egy sereg rejtelmes, de érdekes idézettel a hetes számot védelmezte.

Elfrida búsult, mikor a füstös képű ázsiai egy igen ingerült jelenet után eltávozott, mert tudta, hogy vége annak az időnek, mikor nyugta volt az üldözéstől. Atyja mint a viharfelhő járt szobáról-szobára, készen mennydörögni és villámlani s ő maga is állandó ideges izgatottságban élt, mert soha sem tudhatta, mikor lesz egy kitörés áldozata. Thorold Röschen jeladásaiból tudta, hogy az öreg otthon van s nem mutatkozott egy egész hétig, miután hasztalan kisérleteket tett, hogy legalább lássa szerelmesét. Elfrida éles önváddal vette észre, hogy Thorold távolléte könnyebbségére szolgál. Szerelemtől áradozó leveleket kapott tőle, melyeknek benne való mit sem sejtő bizalma a szivét hasogatta. Sokat irt a képéről, mely most már befejezéséhez közeleg, s mely be fogja Elfridának bizonyítani, hogy nem méltatlanra pazarolta szerelmét.

Ez a vallomás egy hét előtt még büszke örömmel töltötte volna el Elfrida szivét, abban a tudatban, hogy olyan férfi szereti, a kihez hasonló kevés van, nálánál különb meg egy sem. Most azonban szomorította az, hogy Thorold oly sokat vár tőle, s hogy ha nem felel meg ennek a várakozásnak, egy nemes élet megtörésének lesz okozójává. Könnyebben el lehetett volna viselni, ha valami képzelődő kontár volna, a ki el van telve a saját fontosságával.

Elfrida próbálta magáévá tenni von Klenze nézetét Thoroldról, melyet az inkább megvető hangjával, mint szavaival fejezett ki s lassanként ez meglehetősen sikerült is neki. Annak a félórának emléke, melyet von Klenze társaságában töltött, elragadó oázis volt élete sivatagában s a művészetről folytatott rövid beszélgetésük mintha belevilágitott volna a saját gondolataiba. Csak attól félt, hogy von Klenze talán kotnyelesnek találta őt, a miért saját kisded nézeteit szembe merte állítani az övéivel, különösen miután észrevette, hogy nem követelheti magának az eredetiség jogát e nézetek tekintetében.

Három-négy nap elmult és Elfrida a szüntelen lázas izgatottság állapotában volt. Mindenféle sejtelmekkel kinozta magát, melyek közt az volt a legkinzóbb, hogy von Klenze jobbnak látja, nem folytatni az ismeretséget. Miért nem mutatkozik be az atyjának? Miért nem igyekszik találkozni ő vele? Mindenféle kinzó föltevések tolultak elébe, feleletül ezekre a kérdésekre. Ötödnap azonban, mikor Röschennel elment sétálni az angol kertbe, félelmének vége lett. Egy magas, katonás alak tünt fel előtte a bokrok mögül s mielőtt tudatára jött volna, mi történt, von Klenze már hozzá csatlakozott s ő ideges akadozással felelt megjegyzéseire a szép tavaszi időről. Röschen diszkrétül háttérbe vonult s ők ketten egy óráig édesen elbolyongtak az árnyas fák és bokrok alatt. A következő három nap ismétlődött ez a séta s minden különösebb összebeszélés nélkül von Klenze is megjelent ugyanazon a helyen és hozzá csatlakozott. Röschen illő távolságból követte őket. Az utolsó találkozást követő napon atyja azzal lepte meg Elfridát a reggelinél, hogy levelet kapott von Klenze úrtól, a kivel találkozott már néhányszor, de sohasem birta kiállani.

— Mit akar? — kérdezte Elfrida tettetett közönynyel. Egész testében remegett s a szemét merőn tányérjára szögezte.

— A Pompejiben talált «Táncoló faun»-nak a másolatát akarja látni, melyről megtudta, hogy nekem megvan, — felelt Rallston.

— És megmutatod neki?

— Hát az efféle kérést nem igen lehet visszautasitani, bár nem nagyon örülök neki.

Elfrida, a ki ismerte atyja hiúságát, tudta, mennyire örül, hogy úgy fordulnak hozzá, mint a kinek értékes műkincsei vannak, — de a világért se merte volna véleményét helyeselni.

— Nem értem, miért akarja von Klenze úr épen ezt a táncoló faunt látni, mikor tucatszámra láthat ép oly képeket a Glyptothékában, — felelte félrenézve és elpirulva, a mit azonban atyja szerencsére nem vett észre.

— Ebben ugyan nincs igazad, — felelt Rallston, belekapva a horogba, melyet leánya vetett neki.

Elfrida most már biztos volt benne, hogy von Klenze kivánsága teljesülni fog.

Másnap kora délután egy jól ismert hang dobbantotta meg szivét s ugyanakkor hallotta atyja hangját is, mely szokatlanul alázatos volt.

Teljes tizenöt perczig várt remegő izgalommal, mig végre Röschen bejött szobájába azzal az üzenettel, hogy a kisasszonyt várják a szalonban. Várva erre az izenetre, különös gonddal öltözött fel, de most nyugtalan lelkiismerete ismét feltámadt, fokozva Röschen néma, szemrehányó tekintete által. Le kellett ülnie és küzdeni a kisértéssel, a melyről úgyis tudta, hogy győzni fog felette. Tehetetlen határozatlanságban törölte kezeit s fájdalmas zavarral járratta körül szemét a szobában. Szégyelte magát a leány előtt, a ki úgy olvasott a szivében, mint a nyitott könyvben s még csak árnyékát sem tudta fölhozni valami mentő körülménynek, hogy magaviselete kevésbbé gonosznak tünjék fel.

— Mondja meg apámnak, hogy nem mehetek le, hogy roszul vagyok, — mondta, kikerülve a szobalány tekintetét.

— Rosz színben van a kisasszony, legjobban tenné, ha lefeküdnék, — mondta a leány diszkrétül. — A nagyságos úr aligha fel nem jön s akkor nem szabadulhat tőle.

Röschen szavai olyan bizalomról tanuskodtak jóhiszeműségében, mely miatt Elfrida önmaga előtt is szégyelte magát. A mint a leány kiment a szobából, ideges sietséggel kelt fel s a tükör előtt állva levetette nyakából a gyönyörű mívü láncot, a karpereczet és egyéb ékszereket. Valami különös, nőies okoskodás azt súgta neki, hogy ezzel tartozik a kötelességnek. Visszafojtva izgatottságát, kinyitotta az ajtót s belépett a fogadó szobába, mielőtt az elámult Röschen még megfelelhetett volna megbizásának.

— Ah, itt vagy, édesem, — üdvözölte őt Rallston olyan nyájassággal, a minőt csakis előkelő társaság jelenlétében szokott iránta tanusitani, — örülök, hogy mégis lejöttél. Engedd meg, hogy bemutassam neked von Klenze urat, a ki megtisztelte azt a foglalkozást, melyet mi szerényen üzünk, azzal, hogy lemondott kedvéért fényes jövőjéről a porosz hadseregben.

Elfrida némán hajolt meg a látogató kissé keresett üdvözletére. Volt von Klenzén valami sokkal katonásabb, mint mikor először találkoztak, valami tulzott udvariasság, a mit a katonai nevelés magával hoz Európában s a mit az ilyenekhez nem szokott angol nő nagyon is tulzottnak talál.

Festészetről kezdtek beszélni és von Klenze megdicsérte Elfridának Piloty egyik festménye után készült másolatát, olyan tulajdonságokat találva benne, melyek, mint mondta, szép jövőt igérnek neki. Ez víz volt Rallston malmára. Olyan hévvel és bőbeszédűséggel kezdett beszélni leánya tehetségéről, melyre ez zavarba jött, nem annyira azért, mert ő róla van szó, mint inkább azért, mert tudta, hogy ez untatja a látogatót. Von Klenze azonban sokkal udvariasabb volt, semhogy elárulta volna türelmetlenségét. Mégis Elfrida, a mint csak tehette, félbeszakította atyját, mert attól félt, hogy kompromittálni találja magát, hogy kiméletlen lesz vendége türelme iránt, vagy épen elárulja neki hóbortját. Soha még nem érezte annyira, hogy sorsa atyja kezében van. Hiszen megronthatja a bizalmat iránta egyedül az által a tény által, hogy atyja neki. Nem juthat-e eszébe von Klenze úrnak, hogy ők nem az ő igényeihez illő társaság? Szinte érezte, hogy a vendég máris ezt gondolja, mikor atyja, nem törődve kisérleteivel, melyekkel el akarta állitani szavainak áradatát, a spiritizmusról kezdett beszélni s minden tréfa nélkül elmondotta, hogy gyakran érzi, a mint Rafael lelke érintkezik az övével, mintha itt volna, vele együtt s csak az emberek érzéketlensége az oka, hogy a régi nagy mesterek nem folytathatják általuk nagyszerű tevékenységüket.

— De nem gondolt-e még arra, — kérdezte von Klenze a leányt legudvariasabban, — hogy a nagy költők haláluk után, nyilatkozataikból itélve, butasággal vannak megverve? Nem kell-e attól félni, hogy a nagy művészeknek ugyanez a sors jutott osztályrészükül?

Rallston azonban annyira el volt merülve saját eszméibe, hogy ezt a megjegyzést alig vette észre s a gúnyos czélzás benne egészen kikerülte a figyelmét.

— Ez mind a buta, durva médiumok hibája, — mondotta s újra beleesett bőbeszédűségének tajtékzó és túlcsapongó árjába.

Kétségbeesésében Elfrida azt ajánlotta, hogy ki kellene csomagolni azt a szállitmány tanagrai szobrocskát, mely ma érkezett. Von Klenze urat bizonyára érdekelni fogják. Nagy örömére Rallston felugrott, bocsánatot kért vendégétől s megkérte, várjon egy kissé. A tanagrai szobrokat ép az idő tájt fedezték fel s Rallstonnak nem csekély büszkeségére szolgált, hogy ő kapta az első terrakotta másolatokat róluk, a miket egyáltalán csináltak.

Egy óráig édesen elbolyongtak az árnyas fák és bokrok alatt.

Még be sem tette az ajtót, mikor von Klenze fölállt és rendes, nyugodt modorával ellentétben, hevesen fel s alá kezdett járni a szobában. Szenvedélyes tiltakozás támadt benne valami vagy valaki ellen s Elfrida oly tisztán megérezte lelki állapotát, mintha az övé magáé lett volna. Bár von Klenze izgatottsága elárulta neki azt, a mire vágyódott, a lelkén valami kinos aggodalom volt, a mely megfosztotta a gyönyörtől. Mi jogon kivánhatja ennek a férfinak a szerelmét, mikor már le van kötelezve egy másiknak? Vágya mégis annyira uralkodott rajta, hogy az élet nem nyujtott volna neki boldogságot, ha nem teljesül. Mindazokat a szemrehányásokat, melyeket tett magának, elcsititotta, a hogy az ember elcsititja az alvó gyermeket. Teljesen azonban nem birta őket elhallgattatni.

— Mit gondol, — kérdezte egyszerre von Klenze, — beleegyeznék-e atyja, ha arra kérném, hogy megfesthessem az ön arczképét? Feltéve, hogy ön is meg akarja nekem adni ezt a boldogságot.

— Ez attól függ, hogy mikép kérdi, hogy milyen okát hozza fel kivánságának, — mondta Elfrida, küzködve a saját nyomasztó érzésével.

— Úgy fogom kérni, a hogy ön akarja.

— Attól tartok, illetlenség tőlem, ha tanácsot adok önnek erre, — mondta Elfrida olyan mosolylyal, mely azt mutatta, hogy ezt az akadályt nem tartja elháríthatatlannak.

— Ilyen dolog megérdemli, hogy az ember egy kis illetlenséget kövessen el az érdekében, — felelt von Klenze erőltetett nevetéssel. — Feláldoznám összes elveimet, hogy önt lefesthessem.

— No, akkor ugyan nem sok elve lehet, — jegyezte meg a leány mosolylyal palástolt aggodalommal.

— Nem épen sok. De néhány köztük lényegbe vágó.

— És melyek azok, ha szabad kérdeznem? Kiváncsi vagyok rájuk.

— Nem engedni, hogy bolondot üzzenek belőlem, ha megakadályozhatom.

— Ez az első; de mért csak akkor, ha megakadályozhatja? Ön olyan embernek látszik, a ki mindig a lehető legjózanabb és önmagán uralkodó.

— Édes kisasszony, csakugyan ilyennek tartottam magamat néhány nappal ezelőttig. Azóta érzem szükségét, hogy azt a kis megszoritást hozzátegyem.

Minden szó, melyet von Klenze kimondott, gyönyörteljes visszhangot vert fel Elfrida szivében. De mint egy hirtelen éles, kirívó hang a symphoniában, ránehezedett hűtlenségének, kétszinüségének, a mások életével való könnyelmű játszásnak gondolata. Mélyen elpirulva kelt fel s hirtelen mozdulattal az ajtó felé fordult.

— Megsértettem önt, kisasszony, — mondta a férfi szomorúan, — bocsánatot kérek, ha túlságosan merész voltam.

— Nem szabad önre hallgatnom, — felelt a leány édes zavarban, — ez nem helyes. Nem vagyok szabad; nem szabad hallgatnom ilyen szavakat.

— Az Isten áldja meg ezért a bohó beszédért, — kiáltott von Klenze nevetve s hozzáment a leányhoz és átfogta a derekát. — Engem nem bánt egy cseppet sem az ön lelkiismerete, önt se fogja sokáig bántani. Ezek a kis belső zavarok nagyon mulók, biztositom róla, ha — a szív beleegyezése meg van nyerve.

— De honnan tudja, hogy az meg van nyerve? — kérdezte a leány vétkes mosolylyal, hiábavaló kisérletet téve, kibontakozni a férfi karjából.

— Megkoczkáztatom, — felelt ez merészen s mielőtt Elfrida észrevette volna, mit akar, érezte, hogy a férfi magához szoritja és ajkai az ajkaira tapadnak. Hasztalan lett volna küzdeni ily merész és erőszakos szerelem ellen, a mely enynyire nem törődik az akadályokkal. Milyen óvatos és félénk volt Thorold ehhez képest! Gyengének, lágylelkünek tünt fel lelkiismeretességével, szemben ezzel a férfival, a ki mint hóditó tör előre, nem törődik, csak a maga jogaival s minden gyönge aggályt porrá tipor. Igy kivánta Elfrida, hogy szeressék. Igy kivánta, hogy megnyerjék szerelmét, mikor Walter Scott regényeit olvasta és fehértollas lovagokról ábrándozott, a kik lába előtt térdeltek.

Diadalt érzett ebben a maga-megadásában, mikor felriasztotta a csengetyűszó az ajtón. Hamar kibontakozott az öleléséből s bűntudattól és zavarodottságtól pirulva igazgatta haját a tükörben, mert szétzilált fürtei elárulták volna még figyelmetlen atyja előtt is. Meg akarta mondani a szobalánynak, hogy mondja meg a látogatónak, hogy nincs senki idehaza, de ez a sietős toilette-csinálás épen elég időt foglalt el arra, hogy Röschen kinyissa az ajtót és bejelentse Ballington urat. A szerelmesek égő arczával, kipirulva a boldog várakozástól, jött a fiatal festő a szobalány után, epedve az üdvözlés után, a melyre számított. A mint azonban von Klenzét meglátta, hirtelen lehült s az öröm elhalt szemében. Kiegyenesedett oly méltóságosan, a hogy csak birt, mereven meghajolt Elfrida és vendége előtt, hol az egyikre, hol a másikra nézett, mintha megczáfolását várná a szivét szaggató valóságnak, a mely úgy látszott, hogy csak lassan kezd derengeni agyában. A zavart szünet, melyet belépése okozott, Elfrida kipirult arcza és ideges izgatottsága, von Klenze leplezetlen boszankodása csak egyet jelenthetett s ez az egy dolog is sokkal rettentőbbnek tünt fel, semhogy egyszerre el birta volna hinni.

— Von Klenze úr és én az önök párbajáról beszéltünk, — kezdte a beszédet Elfrida magas, feszült hangon, csak épen hogy végét vesse a türhetetlen helyzetnek, — és von Klenze úr megigérte, hogy visszavonja a kihivást, ha — ha — azaz, hogy — ha ön is kivánja, hogy visszavonja.

— Von Klenze úr rendkivül kegyes, — felelt Thorold fagyosan, — kegyeskedjék neki megmondani, hogy nem fogadhatok el kegyeket ő tőle.

— Ezt mondtam önnek én is, — jegyezte meg von Klenze Elfridához fordulva. — Ballington úr eddig adta a tapasztalatlan ifju szerepét, de úgy látom, most már nincs kedve tovább folytatni ezt a szerepet. Most igazi lobogójával lép elő.

(Folytatása következik.)

Ha őszül a haja,
használja a „Stella"-vizet
(Hair Regenerator),
mely nem fest de a haj eredeti színét adja vissza,
Ugyje 2 korona.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszertárában
ő cs. és k. fensége József főherczeg udv. szállítója,
Budapest, V., Sétatér-utcza, Szabadság-tér sarkán. 9484

Országos gyógyintézet
HALL FÜRDŐHELY
Felső-Ausztriában.
Elsőrangu Jodbrom-fürdő
az Alpesekre való kilátással. 9547
Indicatio: minden skrofulózus megbetegedéseknél és titkos betegségeknél. Korszerű gyógysegédeszközök. Felvilágositással szolgál a fürdőigazgatóság.

ESZMÉNYI KEBEL
érhető el a **Pilules orientales** által, Ratié gyógyszertárából Párisban, Passage Verdeau 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnek ártana, az asszonyi **kebel fejlődését**, valamint a kebel **idomainak szilárdságát** biztositja. Egy üvegcse ára használati utasitással együtt 3 forint. Raktár: Török József, Budapest, Király-utcza 12. sz. 9408

M. kir. szabadalom 21333.

Összerakható és kézitáskában horditható **szabadalmazott ágy.** Ez az ágy **fölöslegessé teszi az ágynemüt. Szük lakásokban** megbecsülhetetlen. **Vendég-, gyermek- és cseledszobában,** valamint kiránduláknál nélkülözhetetlen. Kapható 9499

Szenzációs találmány!
ágy, mely nappal egy kis táskába helyezhető és éjjelre **kényelmes**

Összerakva.

Freudiger Mózes és Fiai magy.-ágy-, fehér- és ruhanemügyárában **Budapest, VI., Laudon-utcza 6. Viszont-eladásitók kerestetnek** és megfelelő kedvezményben részesülnek. — **Telefon 29—75.** Árjegyzék és leirás kivánatra bérmentve küldetik

+Soványság+
Szép teli testidomok a mi keleti szőrmáink, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért kezesség. Orvosi rend. szerint. Szigorúan becsületes. Nem szédelgés. Szakmos köszönőlevél. Ára kartononként 2 kor. 50 fill. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással. Kyrion. Institut 9185
D. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69.
Főraktár Magyarország részére: Török József, gyógyszerész, Király-u. 12.

Mirtus-crème
bőrfinomító, szépítő, üditő zsirtalan és árfalmatlan **arc- és kéz-crème,** eltávolit minden **bőrhibát, szeplőt, bőrhámlást, pattanást.** Kis tég. 1 kor. nagy tég. 2 kor. 9452a

Virág-barátoknak!
A «Frorol» virágtrágya-kivonat használata bámulatos hatással van a virágok fejlődése, szinpompája és illatára. Egy doboz 80 fillér, 1.50 korona és 3 korona. A hol nem kapható, oda postán bérmentve küldi kor. 1, 2·50 és 4 koronáért a főraktár
Waltersdorfer Pál
droguista 9560
Budapest, VII. kerület, Kerepesi-út 8.

3 kiállitási kitüntetés.
hozzá a Fulcheradin-szappan 80 fill., poudre 1 kor.
Készíti, szétküldi az
„Apostol" gyógyszertár,
Budapest, József-körut 64/c. sz.
Baross-utcza közelében.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

Hölgyeknek! 9457

Ilona-crême.
Legujabb és orvosi szaktekintélyek által is elismert, biztos hatásu kéz és arcszépitő szer, eltávolit **minden** bőrtisztátlanságot és **rövid** használat után **vakitó** fehérré, üdévé teszi az arczbőrt.
Figyelmeztetés! Készitményem nagy közkedveltsége miatt **hamisitványokat** hoznak forgalomba; csakis az **valódi,** mely a **doboz alján** aláirásommal el van látva. **1 tégely Ilona-crême 1 kor. 1 drb Ilona-szappan 80 fillér. Kapható minden gyógyszertárban.** Szétküldési raktár: **Alexander János** gyógyszertára **Szolnokon.** Budapesti főraktárak: **Török-féle** gyógyszertárban Király-utcza 12. **és Andrássy-ut 29., Kerpel-féle** gyógyszertár **Lipót-körut 28. szám és Thalmayer és Seits** uraknál.

MATTONI ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE BUDAPESTEN (BUDA)
Meglepő gyógyhatással bir különösen
női bajokban,
továbbá alhasi és általános vérbőségben, verőczéri pangások esetén máj- és lépbajokban, aranyérben stb.
Idény április 15-étől szept. végéig.
65 fürdőszoba;
számos kellően berendezett kényelmes vendégszoba. Vendéglő mérsékelt áru ételek és italokkal.
Rendelő főorvos: 9466
Dr. POLGÁR EMIL.
Villamos vasuti állomás.

SHAKSPERE ÖSSZES SZÍNMŰVEI

(egyúttal a «Magyar Remekirók» kiegészitő része is.)

Az idegen nemzetek klasszikusai közül igazán a nemzet vérébe csak egy tudott átmenni: *Shakspere.* Talán azért is, mert a magyar költőink legjobbjai állottak szolgálatába annak az igazán nemzeti föladatnak, hogy méltó fordításban birjuk e minden idők legnagyobb szellemének halhatatlan munkáit. Igy vált Shakspere jóformán magyar remekiróvá, mert műveinek magyar átültetése eredeti remekirószámba megy.

A Franklin-Társulat tehát hasznos szolgálatot vélt tenni a magyar közönségnek, a midőn újból kiadja azt a magyar Shakspert, a melylyel annak idején a *Kisfaludy-Társaság* ajándékozta meg a nemzetet s a melyet a nemzet több mint egy évtizede érzékenyen nélkülözött.

Nem mondunk újat azzal, hogy a Kisfaludy-Társaság Shakspere-fordítása oly költői, hogy úgy olvassuk, mintha *eredeti* volna; a fordítások nehézkessége sehol sem érezhető; mindenütt könnyen gördülő, folyékonyan olvasható és mégis hű szöveg. Avagy a művelt világ melyik nyelvén akadnánk olyan fordításra, mint az Arany János «*Szent Iván-éji álom*»-é, vagy a Vörösmarty «*Julius Caesar*» átültetése?

Azért a Kisfaludy-Társaság Shakspere-fordítása bátran mondható magyar remekműnek. Ennek igazolásául elég a fordítók neveit ide igtatnunk: Arany János, Arany László, Acs Zsigmond, Fejes István, Greguss Agost, Győry Vilmos, Lévay József, Lőrinczy Lehr Zsigmond, Petőfi Sándor, Rákosi Jenő, Szász Károly, Szigligeti Ede, Vörösmarty Mihály. Ime *legjobbjaink* sorakoztak, hogy a világirodalom *legjobbjának* örökéletű alkotásaiból magyar remekmunkát teremtsenek.

A Franklin-Társulat eme Shakspere kiadása teljes. Shakspere színműveit teljesen kell adni. A ki birni akarja, teljesen akarja birni.

A Kisfaludy-Társaság fordításában megjelent s a Franklin-Társulat által újból kiadott teljes magyar Shakspere tartalma a következő:

I-II. kötet. Tragédiák.
Tartalom:
Shakspere élete. — A tragédiákról.
1. **Romeo és Julia.** Ford. Szász Károly.
2. **Othello.** Ford. Szász Károly.
3. **Cymbeline.** Ford. Rákosi Jenő.
4. **Macbeth.** Forditotta Szász Károly.
5. **Lear király.** Ford. Vörösmarty Mihály.
6. **Hamlet.** Forditotta Arany János.
7. **Troilus és Cressida.** Ford. Fejes István.
8. **Athéni Timon.** Ford. Greguss Ágost.
9. **Coriolanus.** Ford. Petőfi Sándor.
10. **Julius Cæsar.** Ford. Vörösmarty Mihály.
11. **Antonius és Cleopatra.** Ford. Szász Károly.
12. **Titus Andronicus.** Ford. Lévay József.

III-IV. k. Történelmi színművek.
Tartalom:
A történelmi színművekről.
13. **János király.** Ford. Arany János.
14. **II. Richard király.** Ford. Szász Károly.
15—16. **IV. Henrik király.** I., II. Ford. Lévay József.
17. **V. Henrik király.** Ford. Lévay József.
18—20. **VI. Henrik király.** I—III. Ford. Lőrinczy Lehr Zs.
21. **III. Richard király.** Ford. Szigligeti Ede.
22. **VIII. Henrik király.** Ford. Szász Károly.

V. kötet. Vígjátékok.
Tartalom:
A vígjátékokról és regényes színművekről.
23. **Felsült szerelmesek.** Ford. Rákosi Jenő.
24. **Tévedések játéka.** Ford. Arany László.
25. **Két Veronai ifju.** Ford. Arany János.
26. **A Windsori vig nők.** Ford. Rákosi Jenő.
27. **A makranczos hölgy.** Ford. Lévay József.
28. **Sok hühó semmiért.** Ford. Arany László.
29. **A hogy tetszik.** Ford. Rákosi Jenő.
30. **Vízkereszt.** Ford. Lévay József.

VI. kötet. Regényes színművek.
Tartalom:
31. **Szent Iván-éji álom.** Ford. Arany János.
32. **A velenczei kalmár.** Ford. Acs Zsigmond.
33. **Minden jó, ha jó a vége.** Ford. Győry Vilmos.
34. **Téli rege.** Ford. Szász Károly.
35. **Perikles.** Ford. Lőrinczy Lehr Zsigmond.
36. **Szeget szeggel.** Ford. Greguss Agost.
37. **A vihar.** Ford. Szász Károly.

De a mellett, hogy teljes a Kisfaludy-Társaság által kiadott eme magyar Shakspere-kiadás, egyuttal

bámulatosan olcsó is,

mert a 6 vaskos, egyenként körülbelől 550—600 lapra terjedő kötetből álló munka

bolti ára díszesen bekötve 30 korona.

A «Magyar Remekirók» megrendelői **20 koronáért** szerezhetik meg. E nagy vállalatnak olyan értéke s kiegészitője ez a teljes magyar Shakspere, a mely a gyüjtemény becsét nagy arányokban emeli.

A megrendelés az alatti megrendelő-jegyen a «Magyar Remekirók»-éval egyszerre is történhet.

Megrendelő-jegy Shakspere összes színműveire.

Alulirott ..... *könyvkereskedésében* ..... *ezennel megrendel* ..... *példány Shakspere összes színműveit a (Kisfaludy-Társaság kiadása) 6 kötetben, bolti árú 30 koronáért.*

Hely: ..... Megrendelő neve: .....

Megrendelő-jegy a Magyar Remekirók-ra és Magyar Shakspere-re együttesen.

Alulirott ..... *könyvkereskedésében* ..... *ezennel megrendel* ..... *példány Magyar Remekirókat 55 kötetbe kötve 220 kor. bolti árért és* ..... *példány Magyar Shakspert 6 kötetbe kötve 30 korona bolti ár helyett 20 korona kedvezményes árért.*

Hely: ..... Megrendelő neve: .....

FRANKLIN- FRANKLIN-NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

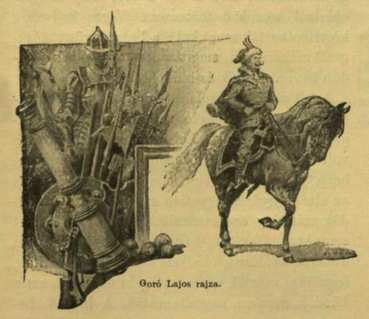

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

Mikor a hajdúk keresztül törték a parasztok hadsorát, ezek nem vették észre a három hadnagy menekülését. A jó barátok lóhalálában vágtattak egész éjjel és csak virradatkor pihentek meg egy kissé. Aztán, nagy kerülő utakon, eljutottak az Uszkók-hegyek tetejére, a hol estére kelve, a megállapodás szerint, nagy máglyákat gyujtottak. Majd maguk is fáradtan telepedtek le a tűz mellé, hogy fölmelegitsék elgémberedett tagjaikat s ezalatt halkan tanácskoztak. Még másfél napi járásra voltak Zágrábtól s mivel azt hitték, hogy a parasztok még mindig kürülfogva tartják a várost, lehetetlennek gondolták, hogy észrevétlenül belopózhassanak, ha mind a hárman együtt maradnak.

Különben is, a rájuk bizott küldetés sokkal fontosabb volt, mint sem hogy koczkáztathatták volna, hogy egyszerre meghiúsuljon. Pedig, ha együtt maradnak s a parasztok véletlenül rajtuk ütnek, egyszerre fölkonczolhatják mint a hármukat s akkor Migazzi üzenete sohasem jut be Zágrábba. Elhatározták tehát, hogy szétválnak és mindegyikük külön-külön, más úton igyekszik elérni a várost. Miután jól meghányták-vetették a követendő irányt, sorsot húztak arra is, hogy ki merre indújon és ki keljen legelőbb útra. A sors Inigónak kedvezett. Útját a mocsáron keresztül, a déli kapú felé szabták meg, a merre ugyan életveszélyes volt az út, de legalább ellenséggel nem igen találkozhatott.

Pontban éjfélkor Inigo csöndesen fölült lovára, elbúcsúzott bajtársaitól, sarkantyúba kapta paripáját és csakhamar eltűnt a sötét, csillagtalan éjszakában. A két hajdú névtelen szorongással nézett utána és sokáig hallgatta a vágtató paripa folyton halkuló dobogását. Mind a ketten érezték, hogy a daliás spanyol halálos veszedelmek elébe megy s az önzetlen barátság aggódása elfeledtette velük egy perczre a saját helyzetüket, a mely pedig csak épen olyan végzetes és veszedelmes volt.

Inigo egész éjjel lovagolt és csak reggel felé pihent egy órát. Látva, hogy a lova nagyon fáradt, nem ült föl rá délig, hanem gyalogszerrel ment tovább és kantáron vezetve lovát, hogy az is pihenhessen. Dél felé legelni eresztette a derék állatot, maga pedig elővett egy darab kenyeret — a mit Migazzi, mint az utolsót, lopva dugott a tarsolyába, mikor útnak eresztette — jó izűen megette s miután nagyot ivott rá a Szávából, fölugrott lovára, melyet gyors vágtatásra ösztönzött.

Késő este volt, mikor egy elhagyatott, düledező halász-csárdához ért a folyó mentén. Fáradtan, törődötten szállt le, b vezette lovát az istállóba, saját maga ellátta és gazdag abrakot adatott neki. Aztán bement a konyhába, hogy magának is készittessen valami harapni valót. Hamarosan szolgáltak is neki s miután éhségét lecsillapította, megkérdezte a csaplárost, nem adhatna-e neki szállást az éjszakára.

— Ágyam nincs, — felelte a gazda, — de majd friss zsuppot szóratunk ebbe a szobába...

De a spanyol nem akarván megválni lovától, kijelentette, hogy ő is az istállóban alszik és mindjárt meg is almozott magának a lova mellett.

Még nem is szürkült keleten az ég, mikor a csárdából kilovagolt, és a néma pusztaságban mély nyugalom honolt mindenfelé. Gondolatokba mélyedve koczogott tovább, mialatt az ég keleten lassankint derengeni kezdett. A szürke világosság nagy megnyugvására volt Inigónak. Most ismét megsarkantyuzta lovát, mely gyors vágtatással száguldott előre a begyöpösödött országutra. Köröskörül, a merre nézett, puszta volt minden. Vetéseknek, emberlakta vidéknek nyoma sem látszott s az országútra is csak a két oldalt szegélyző jegenyefákról lehetett ráismerni. Az idő maga is komor, szomorú volt. A nehéz, ködös levégőben sötét felhők uszkáltak, melyek eltakarták az épen most kelő napot. Ilyen világításnál a dudvás, szerb-tövisekkel, burjánokkal benőtt mező egyhangú sivatagnak látszott, melynek szürkeségét semmi virág, semmi zöld folt nem élénkitette.

A távolban már föltünedeztek Zágráb tornyai s Inigó ekkor óvatosan leszállt lováról. Meglepte az a végtelen csönd és elhagyatottság, mely még itt is, a város közvetlen közelében uralkodott. Lovát oda kötötte egy jegenyéhez, maga pedig fölkúszott rá, hogy kikémlelje a parasztok táborát s megtalálja útját a mocsár felé. Lassan, vigyázva mászott, alig-alig mozgatva meg a dús lombokat, melyek egészen elfödték. De, minél magasabbra kúszott, annál jobban csodálkozott, hogy nem lát semmit a völgyben. Most már előtte állt az egész város. Jobbra ezüstös szalagban kigyózott a Száva; balra haragos zöld erdők koszorúja födte a hegyeket. Alatta a hosszú, fönsikká szélesedő völgy terült el, melynek dombos oldalában menetelesen épült Zágráb városa.

De a parasztokat sehol sem látta. — Hová lehettek? Talán abba hagyták az ostromot? Annál jobb! Talán Kopóhoz csatlakoztak és most valamennyien Migazzit szorongatják?... — Erre a gondolatra nagyot dobbant Inigó szive. Gyorsan leszállt a fáról, eloldozta lovát és nyeregbe pattanva, hevesen a paripa szügyébe vágta sarkantyúját. A nemes állat vihogva, fájdalmasan nyerített föl a szokatlan biztatásra és roppant ugrással szökött előre. Aztán nyilegyenesen vágtatott az országúton, toronyiránt a városnak tartva.

Még két óra sem telt el és a ló már pihegve, horkolva, tajtékot túrva kapált a sájer kapu előtt. Inigó leugrott róla és kardja markolatával döngette a kaput, hogy bocsássák be. Fölülről kikérdezték, honnan jön, mi járatban van s mikor elmondta, hogy Migazzitól hoz üzenetet, megnyitották előtte a csikorgó kaput és bebocsátották a városba.

Ott rögtön hajdút adtak melléje, hogy vezesse a kapitányhoz és Inigó azonnal megindult vele. Minél beljebb ment a városba, annál tisztábban és közelebbről hallotta azt a különös zajt, a mi már akkor megütötte füleit, mikor a kapunál a toronyőrrel beszélgetett. Szekérzörgés, éles csengetyűszó, ostorpattogás, melybe fájdalmas jajveszékelés és durva átkozódás is vegyült. Nézte, hogy honnan jön ez a zaj, de nem látott semmit. Mikor vezetőjével a főtérre ért, meghökkenve állt meg. Két, függőlegesen a földbe ásott párhuzamos gerenda-pár volt ott, melyről kötelek, csigák függtek alá. Ez volt a kinzó pad azok számára, a kiket gyanúsitottak, hogy a pestist terjesztik, vagy valamely rendeletet áthágtak.

— Miért van ez itt? — kérdezte Inigó a hajdútól.

— Hogy miért? — felelte amaz, vállat vonva; — hát madárijesztőnek! Nem kóstolta azt még senki a városban: nem volt rá idő.

Még mielőtt Inigó eligazodhatott volna ezen a furcsa válaszon, a főnt leirt zaj már a főtérre torkolló egyik utczához ért. Elől egy ember ment, a ki hangosan és folyton csöngetett. Ez jelentette a pestises hullákkal rakott kocsik közeledését, hogy minden járó-kelőnek ideje legyen menekülni s a házak ajtait is be lehessen zárni. Mögötte két erős ló megfeszülő inakkal húzott egy szekeret; aztán még egy másik és még egy harmadik szekér is következett. És a kocsikban durva embertelenséggel, égre kiáltó czinizmussal egymásra voltak hányva a meztelen, undorító, már fölszínlásnak indult hullák, a melyek a szekér minden döczczenésekor rázódtak, egymásra zökkentek úgy, hogy a fejek odaverődtek a kocsi oldalához, a karok, meg a lábak kibujtak az oldalrácsok közt és lefüggve, himbálózva belegabajodtak a lőcsbe, a kerék küllőibe...

— Mi ez? — hörögte Inigo rekedten s megdörzsölte a szemeit, hogy nem álmodik-e, gyorsan keresztet vetett.

Most a hajdú bámult el. — Hát van még ember a világon, a ki nem tudja, hogy Zágrábban már két hónap óta pusztit a pestis? És ezen bámul-e az idegen: ezen a rongyos három kocsin, mikor csak négy héttel ezelőtt is, még harmincz, negyven, sőt ötven fuvar sem volt elég? — A hajdú hitetlenül csóválta meg fejét és vállat vonva, közönyösen felelt:

— Hogy mi ez?... Ha azt kérdezné kigyelmed, hogy mi volt: hát azt felelném, hogy a fekete halál. Mert a mit most lát kigyelmed, hát az már igazán semmi: olyan, mint a vénasszonyok nyara.

— A pestis... a pestis... suttogta magában Inigo és szorongó szivvel gondolt Migazzira, a ki ettől a várostól remélt segedelmet.

Pár percz mulva Schwarzenbach elé jutott, a ki már egészen fölépült betegségéből. Azonnal bezárkóztak és sokáig tanácskoztak együtt. Másnap reggel megérkezett Egri Gergely, este felé pedig Togrányi Dávid is. Akkor aztán újra össze-

ültek mind a négyen és megint hosszas haditanácsot tartottak.

IX.

Az élelmiszerek ijesztő módon fogytak Migazzi táborában. Kenyeret már több nap óta nem is ettek s naponként levágtak nehányat az elsoványodott, támolygó lovakból, melyek hiába kerestek egy-egy harapás füvet a naptól égett, kopár homokban. De mivel a lovakat, a menynyire lehetett, kímélték, a sereg mindig éhes volt és az e miatt mogorva katonák örökösen czivódtak egymással. Mindnyájan átkozták a sorsot, mely ilyen gyalázatos tétlenségre kárhoztatta őket. A legtöbben jobb szerették volna, ha minden áron csatát állanak a parasztokkal, de Migazzi jól tudta, hogy ez lehetetlen. Minden reményét csak a zágrábiakba vetette és megérkeztükig mozdulni sem akart.

Végre, a kitüzött napon, kigyúladtak a jeltüzek az Uszkók-hegyeken. Schwarzenbach tehát táborba szállott s a megállapodás szerint harmadnap éjfélkor hátban támadja meg a parasztokat. Migazzi azonnal összehivta hadnagyait és megállapította velük a kirohanás tervét. Arról volt szó, hogy minden áron keresztül vágják magukat. De, hogy merre: ez attól függ, honnan, mely oldalról támad Schwarzenbach. Nekik az ellenkező irányban kell kitörniök, mert a parasztok bizonyára mind Schwarzenbachra rohannak s a tölcsér többi párkányát őrizetlenül hagyják. Később, ha már a völgyből kijutottak, megkerülik a hegyet és oldalról rohanják meg Kopó seregét, mely így két tűz közé kerül.

Schwarzenbach öt nappal a támadásra kitüzött idő előtt indult el Zágrábból. Minden ép, fegyverfogható embert besorozott seregébe úgy, hogy mikor kivonult, a városban csak a nők, a gyermekek és az aggok maradtak. De rendes katonája alig volt ezerötszáz, köztük nyolczszáz vasas zsoldos, háromszáz huszár és négyszáz hajdú; a többit elragadta a pestis. Megtizedelt csapatait tehát a polgárőrséggel egészítette ki s ezzel együtt körülbelül hatezer embere volt.

Késő éjjel, a legmélyebb csendben vezette ki ezt a sereget és erőltetett menetelésben, sietve vonult át a völgyön, hogy minél előbb kijusson a parasztok közül. Mivel úgy az Orsolya-szűzek szigetét, mint az erdőket messzire elkerülte, kilopózását nem is vették észre és a zsupán csak harmadnapra tudta meg kémeitől, hogy Schwarzenbach már Kopó háta mögött áll és támadásra készül. Ez a hir, természetesen, nagyon felbőszítette őt is, meg Lukács papot is. Ime, a madár kiröppent a kalitkából és pedig az orruk előtt; épen akkor, a mikor azt hitték, hogy szárnyait már tövig lenyirbálták. Rögtön riadót fúvattak s pár óra mulva az egész roppant zagyva horda megindult Schwarzenbach üldözésére.

Kopó parasztjainak sejtelmük sem volt a készülőben levő eseményekről és táborukban, mint rendesen, a támadás estéjén is vigan voltak. Láncra akasztott bográcsok alatt lobogó tüzek égtek s a biborvörös fény meg-megvilágította a közvetlen környezetet, míg a háttér annál sötétebbnek és feketébbnek látszott. A tábor egész kis városhoz hasonlitott. A zsellérek apróbb-nagyobb kunyhókban laktak, olyanokban, a minőket a csőszök raknak nádból, hogy legyen hová bujniok, ha a zápor a földeken éri utól őket. A hajdúk, meg a többi, táborozáshoz szokott renegát és szökevény zsoldos, rendes sátrakat vertek maguknak. Mindnyájan ettekittak, jó kedvüen tréfáltak, hangosan beszéltek, átkozódtak, daloltak.

Aztán a csoportok lassankint oszladozni kezdtek. Sokan, megelégelve a mulatást, aludni mentek és a sátrakból nem sokára kihallatszott hangos hortyogásuk. Mások még ébren maradtak, rőzsét és venyigét hordtak a tűzre, vagy hason fekve kényelmesen heverésztek a földön és hangos szavuk, durva röhögésük még sokáig fölverte az éjszaka néma csöndjét. Végre ezek is megelégelték a virrasztást. A zsivaj egészen megszünt a táborban és csak időnkint rezgett át a levegőn az örök jeladása.

Köröskörül kihalt, puszta volt minden és a csillagtalan éjszaka sötéten borult a vidékre. A langyos, déli szél meg-meglibbentette néha szárnyait és lomhán tolta maga előtt az esővel terhes fellegeket. Időnkint vakító villámok czikáztak át a sötét égen, meghasogatva a felhők keblét. Aztán minden újra még sötétebb lett. A zivatar lassankint elvonult és a tikkadt, szomjas föld mohón itta be azt a pár kövér esőcseppet, melyet a felhők gyors rohanásukban hullattak el.

A hold ragyogva bújt elő a felhők szakadozott foszlányai közül és besütött Kopó sátorába. A parasztkirály nyugtalanul, hánykolódva aludt a földön. Teste időnkint görcsösen összerándult, nagy melle lihegve zihált, arczát pedig fájdalmas vonaglás torzította el. Szenvedélye, boszúvágya, elfojtott dühe még álmában is gyötörte...

A táborban hirtelen roppant zaj, kiabálás támadt. Rémes, magasra csapó világosság lobbant föl a sátor mögött. Kopó fölugrott és fölszakitotta a sátor falát: az egész tábor lángban állott. A zsellérek nádkunyhói égtek és az izzó zsarátnok pattogva, sisteregve röpködött szerte a levegőben. A vérvörös szemhatáron sötét árnyak tömege kavargott fejetlen zűrzavarban. Az égő kunyhókból kihallatszott a bent szorult áldozatok velőt rázó sikongatása. Az elszabadult lovak, a megvadult ökrök eszeveszetten gázoltak keresztül-kasul a táboron. A trombiták rémes harsogással riadoztak: negyvenezer ember kiabálta Kopó nevét.

A hadnagy, két kézre markolva rettenetes kardját, bősz átkokat szórva rohant ki. A föld szinte reszketett az össze-vissza gomolygó tömeg dobogásától. A fegyverek csengése, a lovak nyerítése, a kürtök harsogása, a parasztok üvöltése pokoli lármává fajult. Köröskörül: — mint a vadul viharzó orkán, az egész tábor féktelenül tombolt és hullámzott.

Mindnyájan azt hitték, hogy Migazzi támadt rájuk és gyujtotta föl táborukat: de lent, a völgy tölcsérében, minden csöndes és nyugodt volt. Ellenben a hegyoldalban, a honnét nem vártak ellenséget, sötét tömegek kapaszkodtak fölfelé. A hold hirtelen egészen kibukkant a felhők mögül és bevilágította a vidéket. Ekkor egyszerre föltüntek Schwarzenbach csapatai, kivillant a zsoldosok lándzsa-erdeje, meglibbentek a zászlók a langyos szélben. Az egyes csapatok gyors mozdulatainál megmozdulni látszott az egész föld s a fölfelé vonuló sereg úgy özönlött előre, mint a partnak zuduló hullám taraja. Kopó jól ki tudta venni a tiszteket, látta Schwarzenbachot a roppant spanyol-ménen és a vér elborította szemeit. Parancsszavára a jobbágyok dühös ordítással hömpölygtek alá a mélybe s az élükön ő maga rohant, két kézzel forgatva fegyverét feje fölött.

A förgeteges roham úgy szétszórta a szedettvedett polgár-őrséget, mint a forgószél a homokbuczkákat. A vad futásban neki lódult parasztok a szó szoros értelmében letiporták, legázolták az első sorokat. A következő pillanatban a zsellérek hada, mint a magas gátjait áttört folyam, tenger módjára özönlötte körül Schwarzenbach csapatait. A magukkal és fegyverükkel tehetetlen városiak hamar ingadozni kezdtek és megbomlott soraikban vigan aratott a halál.

A zsellérek fölszúrtak a lovak orrába, mire ezek nyerítve ágaskodtak föl és hanyatt vágódva, maguk alá temették lovasaikat is. A két kézzel hadakozó hajdúkat a vad roham elszakitotta a főseregtől. Ezek most, minden oldalról körülvéve, halálos elkeseredéssel védték magukat. A parasztokat elvakította a vér, mely minden oldalról arczukba fröcscsent. Végre kedvükre kigyilkolhatták magukat: a boszú gyönyörűségétől mámorosan, megittasulva tomboltak a földön heverő hullák és haldoklók fölött.

A két sereg nemsokára egyetlen tömeggé gabajodott, mely rettenetes vonaglások közt nyüzsgött és hullámzott. Legdühösebb, legádázabb volt az öldöklés a középen, a hol Schwarzenbach bekerített serege kétségbeesve vergődött az eleven gyűrű kegyetlen szorításában. A küzdők már úgy összeszorultak, hogy fegyvereiket sem használhatták, hanem egymást átkarolva dulakodtak. Kardok helyett kezeikkel gyilkolták, fogaikkal marták egymást s a ki elbukott, azt a küzdők menten agyontaposták. A holtak, beékelve a tömegbe, nem eshettek le a földre, hanem az élők vállain vitetve még perczekig is egyenesen álltak, mialatt fejük jobbra-balra himbálózott. Némelyiket épen akkor érte a halál, mikor fölordított: ennek a szája tátva maradt és megüvegesedett szemei bambán meredtek a sötét éjszakába.

Schwarzenbach annak a négyszögnek a közepén áll, melyet a nehéz zsoldosok alkottak körülötte. Nyugtalan, kémlelő tekintete a tölcsér párkányán járt, kutatva, nem láthatná-e meg Migazzi hadait. Minden pillanatnyi késedelem közelebb vitte őt és seregét a végpusztuláshoz, a melytől csak Migazzi segitsége menthette volna meg. Ha ő is megérkeznék, két tűz közé szoríthatnák a parasztokat s akkor könnyen diadalmaskodhatnának a nagyobb számú ellenségen is.

De Migazzinak nyoma sem volt sehol és Schwarzenbach elkeseredve látta, hogy a parasztok roppant tömege lassankint agyon nyomja őt és seregét. A négyszáz hajdúból már csak maroknyi csapat védte magát. Körülöttük, mint az asztagba hányt kalászok, magos halmokban tornyosúltak a hullák, de a maroknyi csapat is egyre gyérült és fogyott.

Most vad diadalordítás reszkettette meg a levegőt. Kopó, a ki bősz dühében keresztülkasúl száguldozott a csatatéren, úgy tört be egykori bajtársai soraiba, mint a vaddisznó, mikor a csalitba rohan. Legázolt, letaposott útjában mindent, parasztjai pedig örjöngő rajongással csörtettek mindenütt a nyomában. A hajdúk egyszerre eltüntek a reájuk özönlő emberáradat alatt és csak a parasztok nyüzsgő, hullámzó mozgása mutatta, hogy a küzdelem tovább folyik a földön. A következő perczben Egri Gergely és Pogrányi Dávid fejei odarepültek az eliszonyodó zsoldosok sorai közé. . .

Schwarzenbach kirántotta kardját és rohamra fúvatott. A nyolczszáz zsoldos, mivel be volt ékelve a segédcsapatok közé, mindeddig nem vett részt a harczban. Egyenletes, nehéz lépteik alatt megdobbant a föld és a lándzsák erdeje recsegve hasított útat a meghökkent parasztok soraiban. Schwarzenbach most már lefelé igyekezett a hegyen, hogy legalább zsoldosaival keresztül vághassa magát. A lándzsa-erdő benyomult a sűrű sorokban tolongó parasztok tömegébe és mély, véres barázdákat szántott benne, mint az eke az ugaron. A rettenetes falanx, mint a minden oldalról védett sündisznó, a legnagyobb rendben hömpölygött lépésről-lépésre lefelé a hegyoldalban, elsöpörve, letiporva mindent, a mi útjába került.

(Folytatása következik.)

ELFRIDA.

Elbeszélés.

Irta HJALMAR HJORTH BOYESEN.

Angolból fordította S. A.

(Folytatás.

Az amerikai a kinos meglepetés kifejezésével hallgatta ezt a kijelentést, azután Elfrida felé fordulva, egy pillanatig tompa némasággal bámult rá, mintha képtelen lenne megérteni azt a csapást, mely érte.

— Oh, hogy ön meg tudta ezt tenni, — hogy meg tudta tenni! — mormogta, a hangja elfojtott, rettenetes kint árult el.

Elfrida megremegett kissé a tekintete alatt. A lelkiismerete feltámadt ellene s eljárásának galádsága teljes nagyságában tünt elébe. A szive fenekén azonban még mindig maradt egy halk hang, mely azt mondogatta, hogy hiszen nem szándékosan tett roszat. Inkább ellentétes erők játékszere gyanánt tünt fel maga előtt, melyek erősebbek voltak, mint ő. Azzal a szándékkal ment von Klenzéhez, hogy megmenti Thorold életét; hogy sejthette volna előre azt a borzasztó bonyodalmat, mely ebből a látogatásból keletkezett? Mégis, ha rávetette szemét második udvarlója athlétai alakjára, nem birta sajnálni azt, a mi történt. Első szerelme pislogó üszöknek tünt fel a másodiknak erős, lobogó lángjához képest. Ez a nagy, erős, impozáns férfi, erőteljes lenézésével minden iránt, a mit nem ért, sajátságos nem-törődömségével, a mi vele szokott járni az erővel és egészséggel, mintha a gondviseléstől küldött kiegészítője lett volna a saját remegő törékenységének, saját önkínzó túlérzékenységének, szellemi része túlsulyának, melylyel velejárt a hiány a testiekben. Homályosan érezte ezt már von Klenze első látásakor s a megalázkodás legcsekélyebb érzése nélkül úgy hullott az ölébe, mint az érett gyümölcs, a mint amaz könnyedén megrázta a fát.

Ez okból kevésbbé mélyen érezte a helyzet kinos voltát. Sajnálta Ballingtont inkább, mint önmagát. Az ellenségeskedés a két férfi közt, melyért nem ő volt felelős, inkább boszuságot okozott neki most, mint fájdalmat. Hogy lehet Thorold olyan bolondul büszke és nyakas, hogy visszautasítja von Klenze nagylelkű ajánlatát, mikor ő jól tudja, hogy irtózik a párbajtól s azt hiszi, hogy ez lesz a halála? Nem fizette-e visszsza ő bizonyos mértékig Thoroldnak önzetlen szolgálatait, nem kárpótolta-e azért, a mit elvesztett, az által, hogy módot nyujtott neki a kiszabadulásra abból a veszedelemből, mely oly sötét előérzetekkel töltötte el? Ezek bizony nem valami szép okoskodások, mindenki láthatja, s Elfrida félig-meddig tudatában is volt annak, hogy nem méltók hozzája. De ő egészen von Klenze pártján állt s oly nemességet tulajdonított inditó okainak, a melyeket szerencsétlen ellenfeléről nem birt feltételezni. Az asszony soha sem itélheti meg igazságosan a férfiui becsület dolgait, mert az ő saját világában erre egész más törvények uralkodnak.

Von Klenze türelmetlen haraggal forditott hátat Thoroldnak, a mint észrevette, hogy ez érzékeny jelenetet akar rendezni. Leült, aztán megint felállt s Rallston úr képeit kezdte nézegetni a falon. Szerencsére ekkor bejött nagy lelkendezve a szobába Rallston, égve a lelkesedéstől és porral belepve. Két terrakotta szobor volt a karjaiban s izgatott kiabálással fejezte ki gyönyörűségét azon, hogy birtokosuk lehet.

— Nézze ezt a leányt! — kiáltotta kikelve magából. — Nézze a fejének tartását. Egyszerűen bámulatos, hogy ilyen finom művészetet birt valaki belehelni a puszta égetett földbe. Nézze, milyen pompásan van csinálva, a nőiességnek mennyi gyengéd érzése ilyen apróságban.

Feltartotta a szobrocskát, hadd bámulják. Ekkor vette hirtelen észre Ballingtont.

— Ah, Ballington úr, hogy van? — kérdezte olyan közömbösséggel, a mely egész határozottan sértő volt. Aztán ismét von Klenze felé fordult és folytatta rapszódiáját a szobrocskáiról, melyek közül még néhányat behoztak s az asztalra tettek.

Thorold, ily szemmelláthatóan fölöslegesnek érezve magát s nem látva semmi lehetőségét egy jobb fordulatnak, az ajtó felé fordult s merev meghajlással elbúcsúzott. Egy pillanatig még állva maradt a küszöbön, mintha kétségbeesésében még mindig remélné, hogy végre kiderül, hogy tévedett, hogy Elfrida utána jön és visszahívja, hogy mindez csak irtózatos álom, mely el fog oszlani az értelem hideg érintésétől. De a jelenet minden szereplője ridegen helyén maradt s a kietlen tragédia — elvesztése mindennek, a mi drága volt neki — ráerőszakolta magát meggyőződésére. A mint átment a homályos előszobán, úgy érezte, mintha a föld lesülyedne lába alatt. Majdnem nekiment Röschennek, a ki kijött, hogy ajtót nyisson neki. A részvétteljes bánat a leány arczán nem kerülte el figyelmét, de a helyett, hogy vigasztalta volna, még

Elfrida megremegett egy kissé tekintete alatt.

élesebbé tette kinját. Úgy tekintette ezt, mint nyomorúsága utolsó, szörnyű bizonyitékát — a remény utolsó szikrájának kihúnyását. Tompa fájdalommal szivében jutott ki a kegyetlen, világos napfénybe. A világ teljesen idegennek tünt fel neki, minden, a mit látott, fájt a szemének. Egy kocsi robogott felé s úgy érezte, mintha egyenest neki akarna hajtani. Szinte érezte máris, hogy tiporják csontjait a kerekek. Az utcza forgalmában kinos egyhangúság volt, de még kinosabban hatottak rá a napfényben fürdő, sárgára festett házsorok. Lába merev volt és hideg, a térde meg-megcsuklott. Különösnek tetszett előtte, hogy a világ csak forog, forog tovább, nem törődve azzal a szerencsétlenséggel, mely őt érte. Mikor az új képtár elé ért, megállott és nyugtalanul tördelte kezeit; kérdezgette magától, miért érzi olyan nyomorultnak magát, tünődött, vajjon valóság-e a bánata. Aztán megrázkódva gondolt azokra a rémes napokra, melyek ezután reá várnak.

XIII.

Az a rettentő csapás, mely Thoroldot érte, teljesen fölemésztette akaraterejét az utána következő két héten. Érzéketlenné vált és gondolkozni sem birt. Bezárkózott műtermébe, órák hosszat hevert a pamlagon, bámulva a mennyezetre, rendetlen időközben evett, minden ételt izetlennek és undorítónak talált, bambán járt fel s alá s nem volt képes figyelmét semmire sem összpontositani. A mi ereje még megmaradt, arra fordította, hogy visszaüzze annak a rettentő jelenetnek emlékét, mely jövőjét kínok sorozatává tette. De emléke üldözte, bárhogy menekült is előle, kiterjesztve könyörtelen karjait utána és szembe állva vele lépten-nyomon.

Voltak czinikus pillanatai, mikor az életet üresnek érezte s minden dolgot fantasztikusan valótlannak. Ilyenkor keserűen mosolygott saját bánatán s arról igyekezett meggyőzni magát, hogy alapjában véve csak képzelődés, őrültség, hogy az ember egy nőre tegye fel egész sorsát, mikor annyi az asszony a világon, talán ép olyan bájosak, a kik odaadnák neki szerelmüket, ha kérné. De ebben bizony soványi vigasztalása telt. Elfrida arcza tiszta homlokával, sajátságos ártatlan gyermek-szemeivel, feltünt képzeletében s oly kimondhatatlan drágának tetszett, hűtlensége ellenére, hogy vele szemben hitvány és értéktelen volt minden a világon. Ilyenkor fellázadt a sors ellen, félrerúgta a székeket és képrámákat útjából, a mint nyughatatlanul járkált a műteremben, de dühöngése közben is csillapitotta valami kérdés, valami halvány kételkedés annak a fájdalomnak a valóságában, a mely kinozta.

A boldog ifjúság rugalmassága eltünt lelkéből és tagjaiból egyaránt, fájdalmas nehézkességgel járt fel s alá, mint egy vén ember. A képek, melyeket festett, melyekbe bele lehelte élete legjavát, különös visszariasztó hatást tettek rá s egymás után a fal felé fordította valamennyit. Minden megszokott tárgy nyugtalanította.

Egy hónap telt el ebben a szellemi kábultságban. Anyja hiába kopogtatott ajtaján, mindenféle kedves ételeit hozva neki s könyörögve, hogy egyék belőlük. A szegény szórakozott asszonyt sokkal jobban bántotta az, hogy fia nem eszik, mint az, hogy a szive fáj. Mert azt hitte, hogy az utóbbi majd csak elmulik, csak a testi egészségére vigyázzon. Mivel teljesen vele érzett s jogot tartott arra, hogy megoszssza vele bánatát, sértette, hogy fia kizárja őt bizalmából. Nem tudta megérteni az olyan bánatot, melyet nem lehet közölni senkivel, s a mely még arra is nagyon szentnek tünt fel, hogy az anyjával megosszsa.

Ballington asszony szivóssága azonban végre is meghozta jutalmát. Egy juniusi reggel a műterem ajtaját nyitva találta s mikor bement, látta, hogy fia elment hazulról. Újjnyi vastag por volt a bútorokon; a jó asszony sietett kinyitni az ablakot, eltávolitani az életmaradványokat s helyükre tenni a földön heverő ruhákat, ecseteket, czipőket. A nagy vászon, mely a festő-állványon állt, vastagon be volt lepve porral, annak jeléül, hogy hosszú idő óta hozzá se nyultak. Ballington asszony fia lángeszének csodálatába merülve állt meg előtte, a könny a szemébe gyült. Annyira el volt merülve szemlélődésében, hogy nem hallotta meg fia hazatértét. Mintha álomból ébresztették volna fel hirtelen, mikor valaki átölelte derekát s egy fájdalmas, gyengéd hang szólalt meg:

— Szegény anyám!

A szegény asszony annyira elérzékenyedett, hogy szólni se birt, csak fia keblére rejtette arczát és sirt.

— Sírhatsz, anyám, a képemen, — mondta Thorold különös, rekedt hangon. — Magam is sírnék rajta, ha még tudnék sírni.

— Ne beszélj úgy, fiam, ne kisértsd az Istent, — tiltakozott anyja könnyek között, — mert még valami igazi szerencsétlenséget hoz rád. A képed felséges és ez indított könnyre. Sohasem tudtam, hogy a fiam ilyen nagy művész. Egész elérzékenyedtem, mert eszembe jutott, mikor még kis csecsemő voltál s a keblemen nyugodtál, ütögetve engem nyugtalan kis öklöddel, — ah, olyan édes voltál akkor, Thorold, — és én reménykedtem és imádkoztam az Istenhez, hogy csináljon belőled nagy embert. De tegnapig nem tudtam, hogy meghallgatta imádságomat.

Volt valami oly végtelenül megható ebben a vallomásban, hogy Thoroldnak is könnybe lábadt a szeme. Lehajolt és megcsókolta anyja homlokát; most látta először, milyen barázdás szegénynek az arcza, micsoda vonalakat húzott rajta a gond és aggodalom az utolsó év alatt. Most derengett csak fel előtte, mennyire szereti az anyja s milyen hálátlan fiú volt ő.

— Szegény anyám! — suttogta megint, visszaszimitva a hajat anyja homlokáról.

A pamlaghoz vezette őt, leült melléje s kérdéseire elmondotta annak a szerelemnek a történetét, mely Krisztus-képét sugallta neki s elmondta bánatát, mely beárnyalta számára még a napot is az égen. Eleinte tartózkodva beszélt, de az anyja rokonérzése oly édes volt, vigasztaló szavai annyira enyhitették fájdalmát, hogy a szavak mind könnyebben törtek elő belőle s mire a végére jutott, mintha mind az a jég, a mi benne volt, felolvadt volna, kábult szive felébredt s megint dobogni kezdett.

És a kép, melyre a nagy csapás előtt ráadta volna lelke üdvösségét is! Micsoda különös dolog történt vele? Micsoda csodálatos változáson ment keresztül? Ugyanaz a Krisztus volt és még sem ugyanaz. Bár szép volt, nem volt tel-

jes, nem elégítette ki. Nem tudta megmondani, mi hiányzik belőle, de valami finom érzés belsejében azt mondta, hogy valami hiányzik. Órák hosszat elült a vászon előtt, kérdezgetve magát, hol a hiány.

Nem is a kép, — ő maga változott meg. Mint egy lobbanása a kinyilatkoztatásnak, úgy derült fel előtte, hogy a bánat érzése az, a mi hiányzott eddig ő belőle s hiányzik a képből is. A szerető Krisztus volt, a ki betegeket gyógyított, halottakat feltámasztott, gyermekeket ölébe vett és megáldott, de nem a szenvedő Krisztus, a ki együtt sírt Máriával és Márthával, a ki a Gecsemane kertjében imádkozott, a ki önként vette magára a keresztet és meghalt a Kálvárián.

Mint egy hallható suttogás kelt fel Thorold lelkében az a meggyőződés, hogy a változást az okozta, hogy most megismerte a bánatot: a fájdalom tüze kiolvasztotta lelkéből a salakot. Thorold most rövid egy év alatt megnyerte azt a mélyebb és érettebb látást, melyet elérünk mindannyian, de csak az évek mulásával. Elvesztette ifjúságát, az igaz, de nagyszerű kárpótlást kapott érte. Persze, huszonnégy éves korában az ember nem elég bölcs ahhoz, hogy az ily kárpótlást kielégítőnek találja. Thorold valami félénk óvatossággal járt, hogy valamiképp fel ne ébreszsze szunnyadó bánatát.

A mi megmentette a kétségbeeséstől, pusztán csak képe iránti érdeklődése volt. Mindennap ott ült előtte, szemlélődve, elemezve, fontolgatva. Mindinkább formát öltött benne az elhatározás, hogy felhasználja azt a négy hónapot, a mi még hátra van a párbajig, melynek október 15-ikén kellett megtörténnie, felhasználja arra, hogy végső erőfeszítést tesz annak az új és fensőségesebb Krisztus-ideálnak a megtestesítésére, mely most képzeletében derengett s melyet önmagában a «búbánatos Krisztus» néven nevezgetett. Bele akarta vinni első Krisztus-kísérletének fizikai szépségét, a másodiknak gyöngéd részvétét és szeretetét és hozzá még a bánatos méltóság ragyogását, azt az isteni belátást, mely ismeri az emberi szivet, azt a békét, mely a megértést követi. Ezt megcsinálni, éreztetni a nézővel azt az érzést, hogy a mit lát, az egyszerre szeretetre ihlető és imádatra ihlető; ez volt a nagy föladat, mely most hirtelen új érdeklődéssel töltötte be lelkét.

Egy egész hónap mult el ebben a lázas tervezgetésben. Számtalan vázlatot készített és semmisített meg, merész fejeket, karokat, lábakat rajzolt a japáni szekrényekre, az ablakokra szénnel, attól félve, hogy a halogatás miatt elveszti az ihlet apró csillanásait. A biblia mindig a zsebében volt, minduntalan elővette és olvasgatta oly benső érdeklődéssel, gyakran oly felindulással, milyet sohasem érzett még. Mennél elevenebb lett benne a belső látás, annál halványabbnak, árnyszerűbbnek látta a külvilágot.

Egy juliusi este, miután szokott módra viaskodott nagyszerű eszméivel, melyek sehogy sem akartak vonalakba és formákba rögzítődni, rávetette magát az ágyra, abban a reményben, hogy el tud aludni néhány órára. De képzeletében egyik Krisztus-arcz a másik után tolult elő. Fölugrott, fogta a rajzoló-szenet és a papirost s elkezdte rajzolni az arczokat. Mikor már vagy egy tuczatot megpróbált s mindig kevesebb sikerrel, tudva, hogy elaludni úgy se tud, könyvet vett elő és olvasni kezdett. Browning versei közt talált egy részletet, mely mintha a gondviselés felelete lett volna aggodalmas kérdéseire. (Folytatása következik.)

Cs. és kir. haditengerészet.

Árlejtési hirdetmény

a cs. és kir. tengerészeti ruházati hivatal részére Pólába szállitandó gyapju- és pamutszövetek biztositása czéljából.

A cs. és kir. közös hadügyministerium tengerészeti osztálya az alábbi jegyzékben felsorolt szöveteket az 1903., 1904. és 1905. évekre az általános verseny utján beszerezni szándékozván, ezennel irásbeli versenytárgyalást hirdet.

Az ajánlattevők a következőkre tartoznak ügyelni:

1. Csakis oly osztrák vagy magyar állampolgárok (czégek) ajánlatai vétetnek figyelembe, kiknek (melyeknek) megbizhatósága és szállitóképessége kétségtelen.

Közvetitők a szállitásból kizáratnak.

2. A jelen ajánlati versenytárgyaláson résztvevő oly czégek és ipart üzők, melyek esetleg a tengerészeti kincstár előtt a tengerészeti ruházati hivatal részére teljesitett közvetlenül előző szállitásokból nem ismeretesek, az erre hivatott és alább közelebbről megnevezett hatóságok által kiállitott bizonyitványnyal igazolni tartoznak, hogy mint komoly vállalkozók és önálló termelők a szállitásra kötelezett mennyiséget a megállapitott határidőkre előállitani, illetőleg szállitani képesek.

Az ilyen bizonyitványok kiállitására a kereskedelmi czégjegyzékben bejegyzett összes czégek részéről az illetékes kereskedelmi és iparkamarák, melyek kerületébe az illető czégek tartoznak, hivatottak.

A czéget nem viselő ipart üzők részére a birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban a lakhely szerint illetékes első folyamodásu politikai hatóságok, a magyar királyi koronához tartozó országokban pedig a gazdasági egyesületek állitják ki a bizonyitványokat.

A megbizhatósági és szállitóképességi bizonyitványok kiállitása iránt az ajánlattevők idejekorán tartoznak kérvényeiket benyujtani az illetékes kereskedelmi és iparkamaránál, illetőleg politikai hatóságnál, vagy pedig az illetékes gazdasági egyesületnél. A kérvényben az ajánlattevő vezeték- és keresztnevén, üzletágán és lakhelyén kivül pontosan közlendő a tárgyalásra hivatott tengerészeti hatóság, a versenytárgyalás napja, továbbá a biztositandó tárgy mennyisége és minősége.

A kérvény benyujtása után az illető hatóság az ajánlattevő részére igazolványt állit ki, mely szerint magát a bizonyitványt hivatalos használatra közvetlenül fogja megküldeni a cs. és kir. kikötői tengernagyi hivatalhoz Pólában.

Az ilyen igazolvány nélkül benyujtott ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

3. Szállitásra csakis az alábbi jegyzékben felsorolt szövetek ajánlhatók.

Az árajánlatok állandóak, vagyis az 1903., 1904. és 1905. években változatlan érvényességgel birók gyanánt teendők. Az emlitett jegyzék a megközelitő évi átlag szükségletet tünteti föl.

4. A szállitásra kiirt czikkek közül csakis azok ajánlhatók, melyeket az ajánlattevő saját gyárában vagy műhelyében állit elő. (2. pont.)

5. A beszállitás a tengerészeti ruházati hivatalhoz Polában eszközlendő.

6. Az összes czikkeknek a kiirt különleges feltételeknek teljesen megfelelőknek kell lenniök. A jelen hirdetmény 15. pontja értelmében mengtekinthetésre kitett minták a minőség tekintetében minimálisnak tekintendők.

7. Az ajánlattevőknek szabadságukban áll, hogy a cs. és kir. tengerészeti ruházati hivatalnál, Pólában, 1·2 m. mintaszelvényeket igényelhessenek, a jelenleg megállapitott beszerzési árak megtérítése ellenében. Ha a mintaszelvények az ajánlatbenyujtási határidőt követő legkésőbb 14 napon belül bérmentesen és hibátlanul visszaküldetnek a tengerészeti ruházati hivatalhoz, akkor az azokért befizetett beszerzési érték visszatérittetik az illető ajánlattevőknek.

Oly ajánlattevők, kik esetleg a tengerészeti kincstár előtt a tengerészeti ruházati hivatal részére teljesitett közvetlenül előző szállitásokból nem ismeretesek, az általuk ajánlott és termelt szövetekből legalább 2 (kettő) méteres, egy darabban szőtt mintákat tartoznak a kipróbálás czéljaira költségmentesen rendelkezésre bocsátani, mely minták a megvizsgálás eszközlése után az ajánlattevőknek saját költségükön visszaküldetnek.

A megvizsgálás alkalmával elromlott szövetszelvényekért az ajánlattevő semmiféle kártéritési igényt nem támaszthat.

8. A szövetek egy és legfőljebb három határidőn belül szállitandók, mely alkalommal a pólai cs. és kir. kikötői tengernagyi hivatal által megállapitott szállitási határidők szigoruan betartandók.

9. A cs. és kir. közös hadügyministerium tengerészeti osztálya fentartja magának, hogy az ajánlatok elbirálásának nemcsak az árakra, hanem az ajánlattevők megbizhatóságára és szállitóképességére is figyelemmel lehessen és e szerint dönthessen, vagy pedig saját belátása szerint ujabb versenytárgyalás kiirása iránt intézkedhessék.

10. Arra az esetre, ha két vagy több egyén vagy czég társaságban szándékozik szállitani, akkor az ajánlat jellegük és lakhelyük közlése mellett valamennyi által aláirandó és ugyanott kifejezetten kinyilatkoztatandó, hogy a szállitási feltételek pontos betartásáért egyetemleges felelősséget vállalnak, továbbá megjelölni tartoznak azt, a kit közülük a többi nevében minden irányban teljhatalommal felruházva, a jelen szállitási ügyletben a cs. és kir. tengerészeti kincstárral való érintkezéssel megbiznak.

11. Az ajánlat helyes betartása érdekében az ajánlattal egyidejüleg az ajánlati érték 5%-ának megfelelő bánatpénz teendő le külön lepecsételt boritékban (a 15. pontban emlitett minta szerint).

A bánatpénz készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban, szelvényekkel és szelvényutalványokkal tehető le. Az értékpapirok a tőzsdei árfolyam szerint számittatnak, de csakis a névérték magasságáig, azon felül nem.

12. A pályázó által benyujtandó ajánlat, mely több vagy egy szövetfélére vonatkozhatik, a következők szem előtt tartásával szerkesztendő:

a) a jelen hirdetménynyel kiadott minta szerint állitandó ki;

b) 1 korona értékü okmánybélyeggel látandó el;

c) az illetékes kereskedelmi és iparkamara, illetőleg politikai hatóság által kiállitott igazolvány (2. pont), valamint

d) az ajánlattevő által aláirt általános és az egyes szövetfélék tekintetében kiadott különleges szerződési feltételek egy-egy példánya csatolandó.

13. A fentebbi következményeknek meg nem felelő ajánlatok, továbbá olyanok, melyek az általános és különleges feltételektől eltérő határozatokat, valamint kivételeket vagy helyreigazitásokat tartalmaznak, továbbá az elkésve beérkezettek, végül a szóbelileg vagy táviratilag tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek, épen ugy a határozatlan ajánlatok sem, a melyek esetleg azt a kijelentést tartalmazzák, hogy az ajánlattevő más ajánlattevők ajánlataival szemben engedményeket ad.

14. Az ajánlati árak az egyes szövetfélék egy méterjére teendők és számokban és betükben kiirandók. A két tétel között esetleg előforduló eltéréseknél a betükben kiirt ajánlati ár vétetik helyesnek.

Fillér töredékeknél csakis a tizedes törtek használhatók.

15. Az ajánlati-minták, valamint a szállitásnál figyelembe veendő **általános és különleges** feltételek nyomtatott példányai a cs. és kir. közös hadügyministerium tengerészeti osztályának irodaigazgatóságánál **Bécsben**, a cs. és kir. kikötő tengernagyi hivatalnál **Pólában**, a cs. és kir. tengerészeti kerületi parancsnokságnál **Trieszben**, a cs. és kir. tengerészeti hrvatári hivatalnál **Pólában**, végül az osztrák-magyar monarchia **összes** kereskedelmi és iparkamaráinál megtekinthetők és használhatók, mig a szállitandó szövetek mintái a tengerészeti ruházati hivatalnál (7. pont) megszerezhetők, a cs. és kir. közös hadügyministerium tengerészeti osztályának irodaigazgatóságánál és az osztrák-magyar monarchia összes kereskedelmi és iparkamaráinál megtekinthetők.

16. Az ajánlattevő az ajánlat benyujtásától kezdődőleg kötelezettségben áll, a tengerészeti hatóságra nézve a jogi ügylet csakis a tengerészeti központi hatóság jóváhagyásának napjától válik kötelező erejüvé.

17. Az ajánlatok a bánatpénzzel együtt közvetlenül a cs. és kir. kikötői tengernagyi hivatalhoz Pólában intézendők, hol azok legkésőbb 1902. évi julius hó 16-án déli 12 óráig fogadtatnak el.

18. Az ajánlattevők ajánlataik sorsáról mielőbb értesittetnek, a szállitásban nem részesitett pályázóknak a bánatpénzek kiadatnak, a szállitásban részesitett pályázók azonban egyidejüleg az óvadék letételére felszólittatnak.

19. A tengerészeti ruházati hivatalhoz intézett azon szerződésszerü vasuti küldemények után, melyek kifogástalanul lefolyt vizsgálat alapján a nevezett hivatal által átvétettek, a szállitók részére a katonai díjszabás kedvezménye biztosittatik visszatérités utján, mely czélból az illető szállitó-leveleken a tengerészeti ruházati hivatal igazolja, hogy a kérdéses küldemény a tengerészeti kincstár tulajdonába átvétetett.

A megközelitő átlagos évi szövetszükséglet jegyzéke.

Csoport	Szállitandó mennyiség	Szállitandó egység	A szállitandó szövetek megnevezése	Széles ség %	Megjegyzés
I. Kelmék és gyapju-kelmék	6600	méter	Felső kabátszövet	150	
	19000	«	Nadrágszövet	136	
	3500	«	Sapkaszövet	136	
	800	«	Köpenyszövet	136	
	18000	«	Gyapjuszövet	136	
	5600	«	Gyapjubélésszövet	150	
II. Pamut-kelmék	14500	méter	Siffon	84	
	35000	«	Ing-vászon (gradl)	66	
	15000	«	« «	80	
	42000	«	Duc	72	
	14000	«	«	87	
	60000	«	Alsónadrág-vászon	75	
	13200	«	Lenvászon (gradl) indigó szinü	82	
	7000	«	Csinvat, kék-fehér	78	

Póla, 1902. május havában.

A cs. és kir. kikötői tengernagyi hivataltól.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

Goró Lajos rajza

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

A parasztok az első pillanat megdöbbenésében meghátráltak a zsoldosok előtt, a kik nem sokára leértek a hegy aljában elnyúló mezőre és futó-lépésben menekültek. A sok ezer parasztból egyetlen egy üvöltés tört elő; az elkeseredett boszú üvöltése, hogy a biztosnak tartott préda kisiklik karmaik közül. A következő pillanatban lezudúltak a menekülők után és megint tombolva vették körül őket. A harcz, az öldöklés borzasztó kegyetlenséggel folyt tovább.

Schwarzenbach megállította zsoldosait és szilárdan, a végsőre elszánva, várta be a rohamot. A parasztok csodálatos halálmegvetéssel lódultak neki a ládzsáknak. A hatalmas, gyilkos erdő megrendült, a zsoldosok sorai megingottak, de egyetlen egy sem hátrált. A csata egy rövid pillanatra szünetelt. A rohanásban kifáradt parasztok melle zihált, szemeik vadúl villogtak homlokukba lógó hosszú üstökük alatt, melyről az ellenség vérével vegyült verités csurgott. Némelyek kínos hörgéssel forogtak maguk körül, mint a letaglózott barom, mig csak össze nem rogytak. Mások a kezeiket harapdálták emésztő dühükben s aztán vad ugrással rohantak a halálba.

Most Kopó leakasztotta sulyos buzogányát és megesóválva a rettenetes fegyvert, irtózatos erővel a zsoldosok közé hajította. A nehéz buzogány épen a fejét érte az egyiknek és szétlocscsantotta, mint a diót; aztán fáradt eséssel törte be a mögötte álló zsoldos mellkasát. A hadnagy rekedt üvöltéssel ugrott be az igy támadt résen, a zsellérek pedig, egy emberként, valamennyien utána rohantak. A meglepetés, a rémület első pillanatában a zsoldosok kövé meredtek; a következő perczben pedig már nem volt idejük a védelemre. A hosszú ládzsa akadályozta őket a mozgásban és a védekezésben; mielőtt pedig kardjukhoz kaphattak volna, a zsellérek egészen szétzülleszteték soraikat. Igy elszigetelve, négyes-ötös csoportokra szakgatva, minden ellenállás lehetetlen volt. A parasztok a szó szoros értelmében agyonnyomták, eltiporták őket.

Schwarzenbach látva a veszedelmet, vakmerő elszántsággal beugratott a parasztok közé oda, a hol legsűrűbb tömegben tolongottak. Az izmos mén bőszült nyerítéssel szökött előre, rúgva, harapva, marczangolva a parasztokat, a kik szivettépő sikongással, hörgéssel vergődtek patái alatt. De aztán, valamelyiküknek a hasa alá bujt és markolatig a ló lágyékába döfte kardját. A nemes állat fájdalmas vihogással ágaskodott föl, olyan egyenesen, mint a gyertyaszál, s a következő pillanatban lerogyott, magával rántva lovagját is. A parasztok rárohantak, egy pillanat alatt lefegyverezték és gúzsba kötötték.

A kapitány rabúl ejtése egyszerre eldöntötte a csata sorsát. Inigo, ki a zsoldosok jobb szárnyát vezette, kétségbe esett erőlködéssel igyekezett Schwarzenbachot kiszabaditani. Ötször fordult vissza a parasztokra, keresztül-kasúl járva az egész csatatért, de mindannyiszor ismét közre fogták, visszaszoritották és tizedelték csapatát. Lassankint csak az ő kétszáz zsoldosa állt még ellent. A többiek már vagy holtan és sebesülten hevertek a földön, vagy pedig rabúl estek a parasztok hatalmába.

A csata elveszett s úgy látszott, hogy Schwarzenbach seregéből még hirmondó sem marad. Már Inigo zsoldosai is lankadni kezdtek, a parasztok erejét pedig megsokszorozta a boszú öröme és a diadal biztossága. Ekkor már Inigo is csak a menekülésre gondolt. A mint fölfelé szorították a hegyen, hirtelen vissza fordúlt üldözőire és gyors rohamlépésben völgynek vezette kisded csapatát. Valamennyi katonája érezte, hogy most a bőréről van szó és valamennyinek szivét az életösztön rettenetes vakmerősége keményitette meg. Vállat vállhoz, kart karhoz szoritva, görcsösen markolták hosszú ládzsáikat, melyek nyomról-nyomra tolták maguk előtt a parasztok háborgó tömegét. Egyikük-másikuk leroskadt, elbukott; azt ott hagyták társai a földön és összébb szorúlva ismét kitöltötték a soraikban ütött rést. Nem volt semmi, a mi föltartóztathatta volna őket vad rohanásukban és pár percz mulva lihegve, fogcsikorgatva értek le a hegy lábánál elnyúló mezőségre. Rohanásukban, mint a hajó a hullámokat, ketté szelték a parasztok zajló, üvöltő tömegét, mely rögtön aztán tombolva, örjöngve ismét összecsapott mögöttük, a nélkül, hogy árthatna nekik.

A nap fölkelt. A parasztok, kimerülve a düh és boszúvágy paroxismusában, csüggedten bámultak egymásra. Kopó fönt volt a hegygerinczen és már mit sem törődött a menekülő zsoldos csapattal. Néhány embere óriási akasztófát állitott föl a hegyen, a melyre épen most húzták föl az elfogott kapitányt. Az elkeseredett jobbágyok féktelen kurjongatással rohantak föl a hegyre, megfeledkezve Inigo csapatjáról, mely fölhasználta az alkalmat és futva, de a legnagyobb rendben menekült.

A zsoldosok visszanéztek a vérszomjas ordításra. A sok öl magas akasztófa recsegve-ropogva hajladozott nehéz terhe alatt, mely hosszú kötélen lógva himbálózott rajta. Még vértezetét sem vették le a szerencsétlenről, csak a sisakját csatolták le, hogy gyönyörködhessenek arcza eltorzulásában, üvegesedő szemeinek rémes tekintetében. Schwarzenbach teste kétszer-háromszor görcsösen összerándult; lekötött kezeit föl akarta szabadítani, de az erős zsineg nem engedett. Aztán a teste egész hosszában megmeredt, feje előrebukott a mellére és hosszan kifityegő nyelve elkékült. Még egyet vonaglott, a szemei kidülledtek, földuzzadt arcza hamuszürke lett: — vége volt.

Mikor Inigo a hegyet megkerülte és a szomszédos keresztvölgybe érkezett, megrettenve hökkent vissza. Ugyanaz a véres, üvöltő tömeg tombolt a völgyben, a mely elől menekült. És még sem az volt: hanem a zsupán és Lukács pap gyülevész hada. A két rablóvezér elkésve érkezett Kopó segitségére. Irányt tévesztve a sötét éjszakában, épen akkor értek ebbe a keresztvölgybe, mikor Migazzi, a tölcsérből kiszabadúlva, erre igyekezett menekülni Zágráb felé.

A kölcsönös meglepetés egyiknek sem hagyott időt arra, hogy seregét csatarendbe állitsa. Migazzi hajdúi vakon belerohantak a gyülevész had soraiba és rettenetes pusztitást vittek végbe benne. A parasztok körülvették a kis csapatot és mintha más ellenség nem is volna, egész tömegükkel rávetették magukat. Ekkor megmozdúlt a vasas zsoldosok három nehéz oszlopa és három irányból, a közepe felé tartva, vad erővel vágott bele a zagyva csőcselékbe. A parasztok, kitárva karjaikat, behúnyt szemekkel rohantak bele a ládzsákba és estükben magukkal rántották a testükbe furódó fegyvereket is. Még mielőtt a zsoldosok kiránthatták volna ládzsáikat a halottakból, a parasztok tömegestül rohantak rájuk. De a nagyrészt kaszákból kovácsolt kardok kicsorbultak, elgörbültek a zsoldosok vértezetén. Ezek pedig, két kézre markolva a nehéz tölgyfa lándzsát, azzal verték, csépelték a csőcseléket, hogy a betört koponyákból szerte föcscsent a véres velő.

Ebben a pillanatban rémes dübörgéssel rendült meg a föld. Migazzi huszárjai, egyetlen hosszú sorba fejlődve, szilaj rohammal vágtattak neki a csőcseléknek. A parasztok rögtön hasra vetették magukat s mikor a huszárok már csak pár lépésre voltak tőlük, vad orditással hirtelen talpra ugrottak. A meghorkant lovak tombolva ágaskodtak föl úgy, hogy a huszárok alig tarthatták magukat a nyeregben. A parasztok pedig gyorsan a lovak hasába szúrtak, s mikor az állat fölbukott, a szintén lerántott lovast kényelmesen lemészárolták.

A csata roppant élesedéssel folyt tovább. A vasas zsoldosok három oszlopa találkozott a csőcselék közepén s mint a szent-András keresztjének három küllője, rendületlenül állta a zsellérek meg-megújúló őrült rohamát. Jobbról a megint rendbe szedelődzött huszárok vad elkeseredéssel vetették magukat a parasztokra, hogy kiköszörüljék a rajtuk esett csorbát, balról pedig a hajdúk aprították a nyüzsgő, vonagló tömeget.

Mint az atléta, mikor az akadálytól hátra húzódik, hogy neki rugaszkodva nagyobbat ugorhassék: úgy szorult vissza a tömeg is a zsoldosok közeléből, hogy a következő pillanatban annál vadabb rohanással zúduljon neki az eleven vas-erdőnek. A ládzsák meghajoltak, ingadoztak a roppant nyomás előtt s a mint a hátúl jövők, nagy meglódulásukban, egyre szoritották az előttük állókat, lassankint egész halmok képződtek agyondöfött, megcsonkitott, letiport parasztokból.

Lukács pap és a zsupán, a kik hátul álltak,

izzó szenvedélylyel lelkesitették, uszitották parasztjaikat. Egyik roham a másikat követte, gyorsan, szakadatlanúl: s minden következő támadás ádázabb volt, mint a megelőző. Mikor a nap fölkelt, a parasztok vérszomjas dühe már tetőpontra hágott. Látva, hogy az ellenség milyen kevés, megtiszszerezett vadsággal folytatták a harczot és csakhamar megbontották a zsoldosok rettenetes hadsorát. A huszárok csak óriási erőfeszitéssel tudtak maguknak utat vágni a zsoldosokig, de számuk már egy harmadrészre apadt. A hajdúk, kifáradva és megfogyva a küzdelemben, melyet tizszeres ellenséggel vívtak, szintén ellankadtak. Némelyek elhányták fegyvereiket és megfutottak, mások kegyelemért könyörögtek: ezeket, mint a véd-telen juhot a farkasok, a parasztok vad kegyetlenséggel tépték darabokra.

Migazzi már-már takarodót akart fúvatni, hogy megmentse legalább még le nem mészárolt harczosait. De akkor különös dolog történt. A keresztvölgy torkolatánál, mindjárt ott, a hol a zsupán és Lukács pap, a biztos győzelem reményében osztogatták parancsaikat, tömött sorokban bukkant elő az Inigo menekülő lándzsás-csapata. A huszárok látták meg legelőbb s a mint észrevették, vad — Hajrá! — kiáltással ismét neki ugrattak a csőcseléknek. A zsoldosok, meg a hajdúk pedig, új reményre éledve, ujjongva kiabáltak: — Migazzi! Migazzi! — s azt gondolva, hogy Schwarzenbach egész serege megérkezett segitségükre, a már lankadó remény kétségbeesésével még egyszer áttörték a parasztok sorait.

A zsupán és Lukács pap meghökkenve, tanácstalanúl néztek össze, a parasztok pedig, a hirtelen szivükbe ütött rémülettől szinte megkövesülve álltak meg. És, még mielőtt magukhoz térhettek volna, Inigo zsoldosai mindent elsöprő viharral rohantak rájuk. A következő pillanatban a parasztok letiporva, egymásra vetve, vad zürzavarban kavaroglak és a rettenetes tolongásban egymást gátolták a harczolásban. Az a csoport, a mely a zsupánt és Lukács papot környezte, hörögve, széttépve vonaglott a földön, a két vezért pedig, gúzsba kötve, a vasnégyszög közepére lökték a zsoldosok.

A parasztok ellenállása megtörött s bátorságukkal együtt vérszomjuk is lelohadt. Mint a pásztorától megfosztott nyáj elerőtlenedik és minden védelemre képtelen, úgy a parasztok is, elvesztve vezéreiket, már csak a futásra, menekülésre gondoltak. Szerte a völgyben, a hegyoldalban fölfelé, mindenütt csak menekülő parasztokat lehetett látni. Vad, rendetlen futás volt az, a melyben néhány száz ember ezreket mészárolhatott volna le. A rettegés elvette a parasztok eszét. Sokan, a szabadulás helyett, vakon rohantak a zsoldosok lándzsáiba, a hajdúk és huszárok kardjaiba. Másoknak a halál félelme minden tagjukat megbénította s ezek reszketve, velőt rázó sikoltással roskadtak össze s az utánuk rohanók fölbuktak bennük.

A menekülő csőcselék szerencséjére Migazzi serege maga is sokkal inkább kimerült, mintsem az üldözésre gondolhatott volna. Aztán meg, mikor Inigo elmondta Schwarzenbach gyászos végét s Migazzi megtudta, hogy Kopó itt táborozik a szomszédságban, haladék nélkül megindúlt Zágráb felé. Megfogyott, elcsigázott hadával egyetlen egy rohamot sem birt volna visszaverni. Az egyedüli, a mit tehetett, az volt, hogy rögtön bemenekül Zágrábba, még előbb, mintsem a Kopó esetleg elvághatná az útját. Azonnal összeszedte hátcsapatait s azon véresen, fáradtan neki vágott a Szávának, magával hurczolva a zsupánt, meg Lukács papot és ötven-hatvan elfogott parasztot.

Ez alatt Kopó, ott hagyva leégett táborát és a fölakasztott Schwarzenbachot, szintén összefúvatta seregét és megindúlt torony iránt Zágráb felé. Tudta, hogy Migazzinak, bármerre menekült is, csak ez a város lehet a végczélja. Elébe akart tehát vágni, hogy elzárja előtte az útat és a zsupán meg Lukács pap hadaival egyesülve, összetiporja volt kapitányát. De, még jóformán útra sem kelt, midőn minden irányból tömegesen özönlöttek táborába azok a hirmondók, a kik a hegy másik oldalán végbement rettenetes vérfürdőből megmenekültek.

Kopó határtalan dühre fakadt. Átkozta a végzetet, hogy olyan gyáva, hitvány emberekhez kötötte szerencséjét, mint a zsupán meg Lukács pap. Aztán rettenetes káromlások közt esküdött boszút, hogy Migazzi hadát mind egy lábig kiirtja, hogy úgy elpusztítja Zágrábot, hogy kő kövön nem marad benne és sóval hintik be a puszta helyét. A boszú emésztő tüzét még jobban élesztette a szive legmélyén elfojtott szenvedély, a mely annál kegyetlenebbül gyötörte, minél inkább fogyott a reménye Ágnes szerelmében. Türelmetlenül tombolt, hogy a sereg lassan halad. Verte, hajtotta az elmaradókat és dörgő parancs-szavára még a sántitók is meggyorsitották a lépteiket.

Két nap és két éjjel csaknem pihenés nélkül vitte előre seregét. Embereinek fele elmaradozott, haza szökdösött, elhullott az úton: de mit törődött ő ezzel! Végre, a harmadik nap hajnalán, épen mikor a sereg egy hegyre fölkanyarodott, a szemhatáron szürke, nagy arányú tömegek tünedeztek föl. Lábai alatt a talaj lankásan lejtősödött s a távoli domboldalban, mely a völgyet bezárta, tornyokat, házakat, bástyákat látott: — az volt Zágráb! A szive oly hevesen dobogott, hogy egy fához kellett támaszkodnia, mert az ájulás környékezte.

Minden, a mit csak átélt, a mióta legelőször látta Ágnest, egyetlen szempillantásban végig czikázott emlékezetén. Soha nem érzett, szédüléshez hasonló, lankasztó mámor fogta el. Aztán, arra a gondolatra, hogy viszont látja Ágnest, gyönyörűségben úszott a szive. Megfeledkezett a harczról, a boszúról és úgy tetszett neki, hogy most haza érkezett, csöndes otthonába jött vissza, a hol Ágnes gyöngéd szeretettel várja. Reszketve tárta ki karjait és tágra nyitott szemekkel bámúlt a magas verandára, a székesegyház mellett. Arczát beragyogta a boldogság mosolya, mialatt csókokat hintett a röpke szélbe és halkan suttogta: — Jöjj! jöjj! . . . — Kebléből édes sóhaj tört elő és bánatos arczát két nehéz könycsepp szántotta végig.

Nem támadta meg a várost: de hiszen nem is azért jött ide. Neki csak az volt a czélja, hogy elvágja Migazzi elől a menekvés útját és lehetetlenné tegye bejutását Zágrábba. Ezt most már el is érte, mert megelőzte Migazzit, a ki még fél napi járó földre táborozott. De az emlékezés Migazzira, a gondolat, hogy a horvát kapitány vőlegénye Ágnesnek, ismét lángra lobbantotta a boszút, a gyülölséget szivében. Megesküdött, hogy megöli a horvát parasztot és ezt az esküvését meg is akarta tartani, mert minden csepp vére kiványa. A diadalban, boszúja sikerültében egy perczig sem kételkedett. És már előre átélvezte a kegyetlen örömöt, ha majd Migazzit is épen úgy fölakasztatja, mint nem régen Schwarzenbachot.

Hirtelen, váratlanúl akart lecsapni Migazzira s ezért átkelve a Száván, egyenesen üldözőbe vette. Azt hitte, hogy Migazzinak nincs több embere, mint azok a szétzüllött csapatok, melyeket serege romjaiból megmenthetett. De kémei csakhamar értesitették, hogy Migazzi útközben egyesült a végbeli várakból toborzott csapatokkal és ezekkel együtt serege most már tizezer főre szaporodott. E hir hallatára Kopó óvatosabb lett. Bár az ő hada számra háromszor is fölülmúlta Migazziét, nem koczkáztathatta a csatát. Neki csak rosszul fegyverzett parasztjai voltak, a kik rajongó bátorságukkal sem értek annyit, mint a jól fegyelmezett, harczban edzett és fölszerelt rendes katonaság.

Migazzi és Kopó hetekig kölcsönösen csalogatták egymást, de egyiknek sem sikerült a másikat kelepczébe csalnia. Az elkeseredés, a kegyetlen boszúvágy mind a két seregben napról-napra nőtt. Apróbb csatározásokban már gyakran próbálkoztak s a hadszerencse hol az egyik, hol a másik félre mosolygott. De Kopó végre megúnta a czéltalan bolyongást, a meddő guerilla-harczot és faképnél hagyva Migazzit, ismét visszatért Zágráb alá, azzal az eltökélt szándékkal, hogy most már minden áron megveszi a várost. Azonban még jóformán le sem telepedett a völgyben, mikor Migazzi is átkelt a Száván és hátát a folyónak vetve, Kopóval szemben állitotta föl seregét.

(Folytatása következik.)

ELFRIDA.

Elbeszélés.

Irta HJALMAR HJORTH BOYESEN.

Angolból fordította S. A.

(Folytatás.)

Még egyszer lefeküdt, álmot remélve, s lázas félálomba merült, melyben felséges képzeletek űzték egymást lelkén által. Aztán egyszerre felriadt és kitágult szemmel ugrott a festő-állványhoz. Arczában ragyogó extázis volt, mintha valami belülről jövő fény törne rajta keresztül. Reszkető mozdulatokkal tette a nagy vásznat az állványra s nagy sietséggel elkezdte a Megváltó arczának vázlatát. A többi alakok s az egésznek általános beosztása azonos volt a két előbbi képen is s vázlatban már rég a vásznon voltak. Egyfolytában dolgozott reggelig. Délután aludt és sétált kissé. Öt hétig dolgozott így szakadatlanul, a nélkül, hogy a legcsekélyebb fáradtságot érezte volna. Most már tudta, s ebben a tudatban mély vigasz volt, hogy a legfenségesebb konczepczió illan el a legkönyebben, hogy a legmagasztosabb gondolatot a legnehezebb megragadni s formát adni neki, de ez nem vette el bátorságát attól, hogy Krisztusában meg ne testesitse az emberi és isteni férfiasság legmagasabb eszményét, a melyre képes volt.

Igy lett az a szükség, hogy megvalósitsa azt az ideált, mely lelkében kisértett, Thoroldnak megmentője. A legnagyobb magaslatokon béke van, még ha vihar dúl is oda alant. A bánat, a mely máskülönben megölte volna, áldássá változott. Voltak még keserű emlékei, melyeket le kellett küzdeni, voltak órái a lázadásnak, volt időnkint fájdalmas komorság, olyan érzés, mintha durván bántak volna vele s méltóságát megsértették volna. Ezek a hangulatok azonban mind ritkábbak lettek, a mint mindinkább belemerült művébe. A nyár rohamosan mult s a boldogság, melyet reá hozott, magjdnem nagyobb volt, mint a fájdalom, mert gazdag tevékenység és változatos érzések ideje volt. Eljött az ősz s közeledett a végzetes hónap: október. Sajátságos, de a félelem és megbánás minden izgalma, melyet a párbaj gondolata azelőtt okozott neki, nyugodt lemondásnak engedett tért. Tudta, hogy a dolog elkerülhetetlen s az eredményen nem változtathat, hiában emészti magát. Csak egy dolog nyugtalanította: hogy a festménye lassan halad, pedig oly tökéletes állapotban akarta maga után hagyni, a hogy csak lehet. Még a hírnév is, melyet neki szerzendő volt, mellékesnek tetszett belső kitünősége mellett. A Megváltó nemesebb eszményét adni a világnak, mint a milyet eddig birt: ez volt dicső becsvágya, még ha soha nem emlitik is a nevét a képpel kapcsolatban.

Minden reggel, mikor a napfény besütött műtermébe és megvilágitotta a Krisztus-arczot, Thorold megelégedéssel telt el s minden este, mikor a homály rákényszerítette, hogy félretegye ecsetjeit s a nemes alak elmerült a sötétségben, elragadtatással ült a vászon előtt, rábámulva, mig az alak úgy tetszett, mintha kilépett volna belőle s fölemelkedett volna előtte teljes nagyságában. Egy ily pillanatban képzelte Thorold, hogy egy pillantást vethetett a teremtés legrejtettebb titkába.

XIV.

Thorold semmit sem hallott Elfridáról egész nyáron át és óvatosan került minden kérdezősködést. Von Klenze is eltünt s bizonyos volt, hogy mind a ketten ugyanabban az irányban tüntek el. S úgy is volt.

Junius első hetében Rallston leányával Angolországba utazott, hogy ott összeveszszen egyik rokonával valami pénzkérdésben. Miután ezt sikeresen megcselekedte, elment a fríz szigetek egyikére Schleswig partjain s ott telepedett le nyaralni. Néhány válogatott hóbortos, a kiket ismert hirükből, ott gyült össze s ilyen alkalmat ő csak nem mulaszthatott el magasztos eszméinek megbeszélésére. Sajátsága volt Rallstonnak, hogy sejtelme sem volt saját hibáiról. Ötven éves korában ép oly kevéssé ismerte önmagát, mint mikor kis gyermek volt. Ha valaki azzal vádolta volna, hogy czivakodó, az arczába nevetett volna az illetőnek vagy leteperte volna a földre a rágalmazót. Az önmegelégedés gyémántpáncélját viselte maga körül, olyan önmegelégedését, a milyet ember még nem élvezett.

Elfrida számára természetesen sok aggodalom okozója volt az, hogy miképp fognak von Klenze és atyja megférni egymással. Egy darabig habozott, hivja-e imádóját, hogy jöjjön velük, de miután elviselhetetlennek találta az életet von Klenze nélkül, elhatározta, hogy fel fogja őt világositani atyja minden különösségéről s ezáltal kerüli el az összeütközést.

Von Klenze azonnal megjelent, a mint levelét megkapta s kellő oktatást kapott arra, hogy mire kell elkészülve lennie. De minden szeretetreméltó törekvése ellenére, melylyel alkalmazkodni akart, nem valami jó tanitványnak bizonyult. Rallston azon kezdte, mint a hogy új ismerőseivel szokta, hogy felruházta minden képzelhető tökéletességgel, többnyire olyanokkal, melyek egyáltalán nem voltak meg benne. Szinte megható volt, hogy ez a vén ember miként jár körül a világban, készen tartva zsebében az emberi ideált és meggondolás nélkül alkalmazva ezt mindenkire, a kivel közelébbi érintkezésbe jutott. Mint a legtöbb elfogult s önmagában elmerült ember, egyáltalán nem tudott különbséget tenni jellemek között, de nagyon jól tudta, hogy barátjának milyennek kellene lennie, hogy kedvére való legyen s buzgón rakta rá mindazokat a tulajdonságokat, melyeket csodálatra méltóknak tartott.

Nem volt tehát meglepő, hogy von Klenzében, a ki olyan némán ült, mint az osztriga, végtelen szónoklatai alatt, a szellemi belátás nagy élességét észlelte, a szimpátia bámulatos erejét, gyöngéd és érzékeny lelket, mely képes a finom dolgok megbecsülésére. Akárki más ép ezeket a tulajdonságokat nem találta volna meg soha von Klenzében, Rallston meglátta őket mindenkiben, a kit megkedvelt; mindig azon kezdte, hogy idealizálta őket és azon végezte, hogy földhöz ragadt férgeknek nevezte őket, a kiket legjobban szeretne ledobni a lépcsőn.

Von Klenze nem volt még egy hétig náluk, s máris azon tünődött, ő fogja-e földhöz verni az öreget, vagy ez őt. Időnkint iszonyú nyugtalan lett, ha az öreg elkezdte magyarázni elméleteit s magában kijelentette, hogy nálánál óriásibb bolondot sohase látott még. Szokva volt hozzá, hogy akárhol megjelent, ő adta a tónust s rettentő dolog volt neki hallgatni csendesen, mint a bárány, ezt a vén fecsegőt, a kinek fogalma se volt róla, mi illet meg egy oly előkelő nevű és társadalmi helyzetű urat, mint ő. Ha Rallston nem lett volna annyira érzéketlen a mások hangulatai iránt, észrevehette volna, hogy spiritiszta beszédei olyanok voltak von Klenzének, mint a vörös posztó a bikának. Kitalálta volna azt is, mit jelentenek Elfrida aggódó pillantásai s mennyire kifárasztják a szegény leányt az erőfeszitések, melyekkel el akarta háritani a kitörést, melyről előre látta, hogy elkerülhetetlen. De Rallstonnak nem volt kenyere az efféle megfigyelés s így nem látott semmit.

Egy napon Elfrida megfürdött a tengerben s utána a magas homokparton sétált jegyesével. Rallston lenn állott az öbölnél, egy halakkal telt hajót szemlélt, melylyel most kötött ki néhány halász. Meglátva von Klenzét és leányát, szájához emelte két tenyerét és úgy kiáltott nagy hangon:

— Elfrida!

Elfrida felelt, de az oczeán felől fuvó szél elnyelte hangját. Atyja még kettőt kiáltott torka szakadtából s a leány, látva, hogy a hangja nem ér el odáig, már-már le akart szaladni, mikor von Klenze megfogta a karjánál és igy szólt:

— Ne menjen. Ön most velem sétál s nincs joga ilyen illetlenül elszaladni tőlem.

— De hát mit tegyek?

— Maradjon, a hol van és tegyen úgy, mintha nem hallaná.

— De utánam jön.

— Hadd jöjjön, majd én fogadom.

Oly határozott hangon mondá ezt, hogy a leány nem mert ellenkezni.

— De csak nem akar vele összeveszni? — rebegte. — Tudja, hogy én szenvedek majd miatta.

A mint belépett, észrevette, hogy Rallston mereven ránéz leányára.

Von Klenze néhány perczig összevont szemöldökkel ment mellette. Aztán megállott, szembe nézett a leánynyal s szigorúan mondta:

— Ez a helyzet türhetetlen kezd lenni. Minek tart az atyja engem, hogy úgy mer rám kiáltani, mint egy korcsmai pinczérre?

— De hiszen én rám kiáltott, nem önre.

— Az egyre megy, ha ön az én társaságomban van. Olyan mint a makranczos gyermek, a kinek azonnal kell minden, a mit megkiván, akárkinek okoz is vele kellemetlenséget. Ha pedig nem kapja meg, úgy ordit, mint egy vadember.

Rallston most fölfelé szaladt a partoldalon, kipirult arczczal, mérgesen, mint egy pulykakakas. Széles Panama-kalapját egyik kezében tartotta s a szél a nyaka köré fújta hosszú szakállát.

— Nem hallottad, hogy hivtalak? — kiáltott fulladozva s levegő után kapkodva. — Micsoda magaviselet ez apád irányában?

Elfrida felelni akart, de von Klenze közbevágott:

— A kisasszony az én társaságomban van, — mondotta bámulatos nyugalommal és gondos udvariassággal. — s ön meg fog nekem bocsátani, ha hozzáteszem, hogy nem engedhetem, hogy egy hölgyet ilyen kereken elhivjanak mellőlem.

Csaknem komikus volt látni az ártatlan, szájatátó meglepetést, melylyel Rallston e szavakat fogadta. Annyira nem várt egyebet, mint bocsánatkérést és ijedt alázatosságot, hogy nem tudta, mit tegyen ily hidegvérű szembeszállással szemben.

— De — de, — hebegte, vörös selyemkendőjével törölgetve homlokát, — nem tudtam, — hogy ön is itt van. Tévedtem, — úgy történt. — Egy nagyon furcsa halászt láttam odalenn — nagyon érdekes feje van — az arcza tele van áhitattal — Simon Péter és Jeremiás próféta egy személyben. Azt akartam, hogy Elfrida rajzolja le. Kitünő tanulmány lett volna a készülő képéhez.

Rallston gyászosan elnyelte dühét, a mint észrevette, hogy mesterére akadt. Mikor elkezdett beszélni, dühében csikorgatta fogait, de az az előkelő utálat a rosz modor iránt, mely von Klenze udvariassága mögött lappangott, lehütötte s akarata ellenére is zavart bocsánatkérés lett a vége — az ő részéről. Elfrida előtt ez a jellemvonása egész új volt s valami gyermeki érzésénél fogva szánalmat érzett megalázott atyja iránt. Nagyon kedvére volt, hogy a lovagja maradt a helyzet ura, de, tudja Isten, úgy érezte, hogy diadala túlságosan teljes s megelégedésébe egy kis árnyék vegyült a kelletlenségnek. Talán von Klenze is észrevette ezt az érzését, mert lovagias alázattal fordult Elfridához:

— Lerajzolja azt az érdekes halászt?

— Igen, — felelt a leány, — nagyon szeretném lerajzolni.

— Akkor menjünk haza a rajz-szereiért, vagy ha hasznát tudja venni az enyéimnek, melyek itt vannak a zsebemben, rendelkezésére állanak.

— Köszönöm.

— Akkor örömmel kisérjük önt, Rallston úr.

A nagy R-nek valami megdöbbentően új dolog volt, hogy a leányával, ime, egy harmadik személy közvetitése útján kell beszélnie, a ki a jogosultság látszatával vállalja el védelmét az ő zsarnoksága ellen. Hozzá volt szokva, hogy durván keresztül taposhat a kivánságain és érzelmein, mióta csak megszületett s az anyjával is ugyanigy bánt. Ez a zsarnoki kiméletlenség második természetévé vált, atyai jognak tekintette, melynek ellenállni szentségtörés. A mint Elfrida mellett lement a homokparton, csöndes volt és elgondolkozó. Mennél inkább fontolgatta megaláztatását, annál nagyobbnak tünt fel, s annál nagyobbra nőtt dühe is. Megfogadta, hogy majd végez evvel a nyakas némettel, akármibe kerül is. A mi pedig Elfridát illeti, no, ez majd megkapja magáét, csak rázzák le nyakukról ezt a magahitt lovagot.

A demokrata érzés is feltámadt benne. Mint az efféle észjárású emberek rendesen, ő is radikális volt a legszélső határig. De, mint nagyon soknak a fajtájából, volt a vérében valami a kapaszkodóból is s senki sem volt nálánál jobban megtisztelve, ha az előkelők és hatalmasok valamelyike leereszkedett hozzá. Von Klenze érdeklődése leánya iránt ez okból nagyra dagasztotta hiúságát, sőt még a szegény halász előtt is csakhamar eldicsekedett jövendőbeli vejével. Mindez azonban most nem sokat jelentett azzal a sértéssel szemben, melyet szenvedett s azzal a dühvel szemben, melyet ez keltett benne. Megszabadulni von Klenzétől, megszakitani az összeköttetést közte és Elfrida közt, még pedig úgy, hogy az küldje el őt: ez volt az áldozat, mely le tudta volna csillapitani bősz dühét.

Egy terv villant fel agyában, a melylyel elérheti ezt a czélt. Rallston a markába nevetett, a mint elképzelte az orrát fennhordó von Klenze megszégyenülését s a saját diadalát. Szinte gyerekes, vissza nem tartott és heves epedése, a melynek minden eszköz jónak látszott ebben a pillanatban.

Elfrida érezte, hogy a ház levegője fülledt ez este, pedig friss szél fújt odakinn. Nyugtalanító előérzete volt, melytől nem tudott szabadulni még akkor sem, mikor az imádója megjelent, mint rendesen, ebéd után.

Nyolcz óra tájban volt, mikor von Klenze felküldötte névjegyét s bevezették Rallston úr szobájába. Utálatosan üres, köznapi fogadói szoba volt ez, a falain egy sereg keretnélküli rajz és szinvázlat volt minden rend nélkül felszögezve. Von Klenze, mivel mindig roszul érezte magát ilyen környezetben, el akarta hívni Elfridát sétálni a holdfényben a tengerpartra. A mint belépett, észrevette, hogy Rallston mereven ránéz leányára, sajátságos komor és merev tekintettel s alig veszi le róla szemeit, mikor a látogató hozzá lépett s kezet nyujtott neki.

— Remélem, az az apostoli külsejű halász jól sikerült, — jegyezte meg von Klenze, a mint szokása szerint kimérten meghajolt; ez a meghajlása szinte kiváltá a csörgő kardot az oldalára, hogy tökéletes legyen. A hogy belépett a szobába, vagy eltávozott, magában is valóságos művészet volt, csak nagyon katonás izü.

(Folytatása következik.)

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros.

Cs. és kir. fensége József főherczeg udv. szállítója.

Gyár és iroda:

Budapest, VII. ker., Garay-utcza 10.

Központi víz-, lég- és gőzfütések, légszesz- és vizvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyuk, vizerőművi emelőgépek stb. 9277

Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Budapest, V. ker., Ferencz József-tér 8. sz.

Kristályüveg készletek, remek virágvázák és alkalmi dísztárgyak.

Üzlethelyiségünk nem a Lánczhiddal szemben, hanem az **Akadémia mellett a Béla-utcza sarkán létezik.** 9517

LOHR MÁRIA ezelőtt KRONFUSZ 9494

csipke, vegyészeti tisztító- és műtestő-intézete megnagyobbitatott erőművi szőnyegporló és szőrmeáru megóvó-intézettel.— Megbízások átvétetnek:

VIII., Baross-utcza 35. sz. saját házában levő gyárban és a következő fiókuzletekben:
IX., Calvin-tér 9. V., Harminczad-utcza 3. VI., Teréz-körút 39. VII., Andrássy-út 16. *Telefon 57—08.* VIII., József-körút 2. szám. *Telefon 57—08.*

KOTSCHY ERICH 9169

első magy. mech. szőnyeg-kiporlási, szőrmemegóvási és moly-irtási intézet.

Nagy mérvben gőzerővel.

BUDAPEST, Hungária-út 94. — Telefon sz. 506.

WACHTL ÉS TÁRSA

fényképészeti czikkek raktára 9378

BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).

Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papiráru és szab. fémkapocsgyára

Budapest, I., Mészáros-utcza 38. Telefon 91—48.

Gyárt nagyban! elárusitásra következő új czikkeket

A leghnomanb családi dobozokat és **díszborítékokat** (levélpapirokkal és borítékokkal), névjegykártyákat, gyászlapokat, **gyászlevélpapirt**, gyásznévjegyeket. Saját gyártmányu **fémsarokkal** ellátott **rajztömböket**, szekrénycsipke és tortapapirokat, továbbá papirtányérokat, plakátcsöveket és különféle összehajtható dobozokat.

Állandó kiállitás a fenti czikkekből a városligeti iparcsarnokban megtekinthető. 9307

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTÖDE ÉS GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Ajánlanak mindennemü **vas-, aczél- és fémöntvényeket** épitkezési és gépészeti czélokra, **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló- és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.**

A helyi viszonyok szerint szerkesztett **turbinákat, őrlőhengereket, kéregöntetü hengerekkel és malomberendézi czikkeket.**

Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. **Alapcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapuzsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsikat.**

Álló vagy fekvő **gáz- és petroleum motorokat,** egy vagy két hengerrel és mindennemü **zúzógépeket.**

Mechwart-féle **forgó gőz- és petroleumekéket. Világításhoz vagy gépek hajtásához** szükséges **villamosságot** bármely távolságra elvezető **dynamogépeket.** 291 9280

Városi irodánk: IV., Ferenczieк-tere 2. szám.

+ Soványság +

Szép telt testidomok a mi keleti erőporunktól, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért kezesség. Orvosi rend. szerint. Szigorúan becsületes. Nem mézelgés. Számos köszönőlevél. Ára kartononként 2 kor. 50 fill. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással! **Hygien. Institut** 9155

D. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69.
Főraktár Magyarország részére: Török József, gyógyszer. Király-u. 12.

KIVÁLÓ EROSITŐ-SZER. 9528

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld.

SOMATOSE

husból készült és ennek tápanyagát tartalmazó izetlen, könnyen oldódó Albumose készitmény a legkiválóbb

erősitő-szer

gyenge és a táplálkozásban elmaradottaknak, ideg-, mell- és gyomorbetegeknek, betegápolóknak, angol kórban szenvedő gyermekeknek, üdülőknek, nemkülönben

Vas-Somatose

alakjában a

sápkórosoknak

lesz ajánlva az orvosok által

Vas-Somatose nem egyéb 2% szerves összetételü vasat, a milyen alakban a vas az emberi testben van jelen, tartalmazó Somatose.

Somatose rendkivüli gerjesztő az étvágyat.

Raktáron van az összes gyógyszertárakban és gyógyanyagkereskedésekben

Virág-barátoknak!

„Florol"

virágtrágya-kivonat használata bámulatos hatással van a virágok fejlődése, szinpompája és illatára. Egy doboz 80 fillér, 1.50 korona és 3 korona. A hol nem kapható, oda postán bérmentve küldi kor. 1, 2·50 és 4 koronáért a főraktár **Waltersdorfer Pál** droguis, Budapest, VII., Kerepesi-út 8.

HOGY KARCSUVÁ

váljunk és egyuttal egészségünket megerősitsük, használjunk a **Pilules Apollo**-t, melyeknek gyógyereje a (növényekből nyert) *Vesiculosine*. Ezen orvosi tekintélyek óta ismert pilulák karcsuvá tesznek, hatásuk azonban nincs határukra az egészségnek, mint sok más készitmény. Nem használnak, hanem egyenesen a táplálkozásra és a szinanyagsejtekre hatnak. — A tökéletes testesség gyógyitásának kivül a **«Pilules Apollo»-k** szabályozzák a szervek működési, használják az arczvonásokat és megadják a testnek ismét az ügyességet és erőt. Ez a titka minden szépségnek, ki megakarja őrizni karczu és fiatalos alakját. A **«Pilules Apollo»-k** a legkényesebb természetü mindkét nembelieknek használnak és nemárthatnak soha a szegézségnek. A körülbelül két hónapig tartó gyógyitást könnyen be lehet tartani és végeredménye teljesen állandó. (Törvényesen védett védjegy). Egy üvegre ára utánvéttel: K. 6.45 bérmentve; utánvéttel K. 6.75. — **J. Matic** gyógyszerész, *5, Passage Verdeau, Paris*, IX.e. — Egyedüli raktár Ausztria-Magyarország részére: **Budapest, Török József**, gyógyszertára, Király-utcza, 12.

Legtökéletesebb arczti sitó- és szépitőszerek:

Akácia

-créme 2 kor.
-ponder 1 kor.
-szappan 1 kor.

Törvényesen védve. — Kapható a gyógyszertárakban.

Főraktár: KRIEGNER GYÖRGY
Korona-gyógyszertára, Budapest, VIII., Kálvin-tér.

M. kir. szabadalom 21333.

Összerakható és kézitáskában **ágy,** mely nappal egy kis táskába helyezhető és éjjelre **kényelmes ágy.** Ez az ágy **fölöslegessé teszi az ágyneműt. Sülk lakásokban** megbecsülhetetlen. **Vendég-, gyermek- és cselédszobában,** valamint kirándulóknál nélkülözhetetlen. Kapható 9499

Szenzációs találmány!

Összerakva.

Freudiger Mózes és Fiai magy.-ágy-, feher- és ruhanemügyárában **Budapest, VI., Landon-utcza 6. Viszonteladárusitók keresteinek** és megfelelő kedvezményben részesülnek. — **Telefon 29—75.**

Árjegyzék és leirás kivánatra bérmentve küldetik

8993

Országos gyógyintézet

HALL FÜRDŐHELY

Felső-Ausztriában.

Elsőrangu Jodbrom-fürdő

az Alpesekre való kilátással. 9547

Indicatio: minden skrofulózus megbetegedéseknél és titkos betegségeknél. Korszerü gyógysegédeszközök. Felvilágositással szolgál **a fürdőigazgatóság.**

MAGYARHON ELSŐ LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE

BRAUSWETTER JÁNOS

SZEGEDEN

CS. ÉS KIR. KIZÁRÓLAGOSAN SZAB. KRONOMETER és MŰ-ÓRÁS FELTALÁLÓJA A REMONTOIR INGAÓRAKNAK STB. STB.

ÓRÁK, ÉKSZEREK
10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL
KÉSZPÉNZÉRT, VALAMINT
RÉSZLETFIZETÉSRE

JAVITÁSOK 5 ÉVI JÓTÁLLÁS MELLETT.

KÉPES ÁRJEGYZÉK 3000 ILLUSZTRATIÓVAL INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

A legjobb arcz-szépitőszer a **SERAIL-ARCZKENŐCS,** mely az arczot tisztitja, fehériti és bársonypuhává teszi.

Egy tégely ára 1 kor. 40 fill.
Egy kis tégely ára 70 fillér.

Minden ártalmas alkatrész nélkül!

Serail-szappan kitünő toilettszappanok a kenőcs használatához.
Epe-szappan
Serail-crême. Nappali használatra.

Serail-pouder. Kiváló finom arczpor három szinben, fehér, rózsaszin és crême. Egy doboz ára 1 korona.
Serail-szájvíz. A legjobb szájvíz.

Főraktár: Budapesten, **Török József** gyógyszertárában.
Kapható továbbá a készitőnél: **ROZSNYAY MÁTYÁS** gyógyszertárában, **Aradon, Szabadságtér,** valamint minden más gyógyszertárban.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD.

(Folytatás.)

A két sereg több napig nézett farkasszemet. A táborozást annyira megutálták, az apró csetepatékban annyira kimerülték, hogy mindnyájan sóvárogtak a döntő csata után, a mely utolsó küzdelmük legyen, a melylyel egyszerre minden véget érjen. Kopó maga szerette volna megvinni a kihivást Migazzinak, de parasztjai nem engedték. Helyette egyik hajdúja ment át Migazzi táborába. Azok, a kik elmenni látták, elbúcsúztak tőle, mint a halottól szokás, mert biztosra vették, hogy a halálba siet.

De a hajdú még az nap este visszatért. Migazzi elfogadta a csatát. Másnap reggel, kora hajnalban várja a parasztokat. Kopó megkérdezte a hajdút, hogy nem mondott-e még mást is? A hajdú pedig vonakodva mesélte el:

— A mint az üzenet után még ott álltam előtte, azt kérdezte, mit várok még. — «Arra, hogy fölakaszszatok!» — feleltem én. Ő pedig intett a kezével és azt mondta: — *«Nem! csak menj! Te is holnap halsz meg — a többivel.»*

Ez a nagylelkűség bámulatba ejtette a parasztokat. Némelyek meg is rémültek rajta és Kopó szinte sajnálta, hogy nem ölték meg a hajdút.

*

Kopónak, a sok viszontagság után, körülbelül még huszonöt-harminczezer parasztja maradt, többé-kevésbbé jól fölfegyverezve. Elkeseredett, a végsőre is elszánt tömeg, melynek vadságát és dühét megsokszorozta a kiállott szenvedések és sanyarúságok emlékezete. Az elnyomatás, a sokáig tűrt rabiga, őrjöngésig fokozta gyülöletüket az urak ellen, a kiken, még az életük árán is örömmel álltak volna boszút. És a gazdag, soktornyú Zágráb, mely előttük állt, csak még jobban szitotta szivükben a szenvedélyek lobogó lángját, mert eszükbe juttatta szegényes falvaikat, nyomorúlt kunyhóikat, melyek földúlva, fölégetve füstölögtek. Valamennyien megesküdtek, hogy az utolsó csepp vérig védelmezik egymást és magukat.

Estére kelve az összes marhákat levágták és mindenki annyit evett, a mennyit csak birt. Ezzel akarták magukat erősíteni a holnapi küzdelemre. Aztán lefeküdtek és sokan buzgón imádkoztak. Migazzi ellenben szigorúan megparancsolta, hogy esti hat óra után senki se merjen enni, mert tudta, hogy tele gyomorral nem lehet fürgén mozogni. Neki, a segédcsapatokkal, összesen tizezer embere lehetett: mintegy ötezer vasas zsoldos, kétezer huszár és háromezer hajdú. Tizszer is fölkelt éjjel és maga megvizsgált mindent, hogy rendben van-e. Tudta, hogy a holnapi csata kimenetelétől függ minden. Ha megverik, akkor Zágráb sem tarthatja magát. Ha ellenben győz, akkor bevonúlhat a városba, a hol Ágnes már várja... Ágnes, a «*szőke csuda*» ... és erre a gondolatra reményei magasan szárnyaltak: szinte érezte: hogy győznie kell.

Ágnes emlékezete Kopó lelkében is fölújult. De ő azonnal kitépte a szivéből a leány képét: most már minden gondolatát csak parasztjainak szentelte. Úgy szerette őket, mintha saját énjének, végtelen gyülöletének részesei volnának, — s erre a gondolatra megerősödött benne a lélek, megaczélozódtak a karjai. Tisztán, világosan látta maga előtt a holnapot; de, noha tudta, hogy minden koczkán forog, nem aggódott, nem riadt vissza a mérkőzéstől. És ha egyegy sóhaj néha mégis előtört kebléből, ez a zsupán, vagy még inkább, a Lukács pap emlékének szólt.

Seregét még szürkület előtt három, egymást fedező, egyformán hosszú csatasorba állította föl. Középen voltak a hajdúk, a zsoldosok és a renegátok: a sereg magva, melyhez két oldalról a marczona uszkók és albán hegyi lakók sorakoztak. Ezek mögött következtek a tulajdonképeni zsellérek: boszúért lihegő, zajongó, féktelen tömeg, mely vezére szavára a poklokon is keresztül tört.

Migazzi egyetlen hadsorba vonta össze egész seregét. Középre a vasas zsoldosokat helyezte, a kik mellett, jobbra és balra, a két egyenlő részre osztott hajdúk sorakoztak. Legszélről a huszárok védték a sereg két szárnyát. Hátuk mögött, alig száz lépésnyire, a domb tetején, két roppant akasztófa emelkedett, melyeket Migazzi az éjszaka állittatott föl. És a két magas bitón, hogy messzire ellátszott, ott himbálózott a zsupán meg Lukács pap, a kiket Migazzi azért akasztatott föl, hogy a rettenetes büntetés mindjárt a csata kezdetén megfélemlítse a parasztokat.

A nap fölkelt és a két csatarendbe állított sereg vadúl villogó, vérbe borúlt szemekkel mérte végig egymást. A parasztok észrevették a két akasztófát ... egyetlen görcsös vonaglásban rándúlt össze az egész sereg s a tompa hörgés, mely egyszerre tört elő mindnyájuk torkából, olyan volt, mint az ugrásra készülő oroszlán félelmes bődülése. Most már tudták, hogy nincs számukra más menekvés, mint a győzelem, vagy a halál s valamennyien elkeseredve erősítették meg tegnap fogadott esküvésüket.

A két sereg megmozdúlt és egymásra hömpölygött. A parasztok lassan haladtak előre, hogy ki ne fogyjanak a lélekzetből, mialatt Migazzi seregének czentruma ékalakúvá domborodott ki. Alig vonultak föl a zsellérek, Migazzi azonnal rájuk eresztette huszárjait. A zsellérek legnagyobb részének csak hitvány fegyverük volt: inkább játékszer a csatában, mint sem védelmi eszköz. Némelyek a késüket kötözték bot végére, mások kaszákkal hadakoztak s ismét mások vasabrincsokból csináltak kardot. Legtöbbjüknek csak nagy fütyköseik voltak, sokan pedig puszta kézzel ugrottak neki a huszárok torkának és mint az ebek, veszettül marták, harapták őket. De a szilaj lovasroham, őrjöngő elkeseredésük daczára is pozdorjává törte első soraikat. A huszárok kétszer szorították vissza a csőcseléket, mely letiporva, megtizedelve menekült a czentrum háta mögé.

Ott folyt a legádázabb küzdelem. Kopó derékhada: a hajdúk, szökött zsoldosok és renegátok, nem hátráltak, nem ingadoztak. Soraik egyre fogytak, az élők egyre összébb szorúltak, de az elszánt tömeg, mely egész hosszában kanyarogva hullámzott, mint a kigyó, mégis szilárd és áttörhetetlen volt, mint a kőfal. A hajdúk daczos halálmegvetésükben, levetették dolmányaikat s vállig fölgyürköztek, hogy kidagadó izmaik hatalmas játéka messzire ellátszott. E mögött a biztos bástya mögött a szétszórt zsellérek mindannyiszor ismét újra sorakoztak s a mint kissé lélekzethez jutottak, megint visszarohantak a harczba fegyvereik szilánkjaival.

Migazzi most összes zsoldosait rohamra vezényelte. A nehéz vasasok ékalakú hadsora rettenetes roppanással vetette magát Kopó derékhadára és keresztül tört rajta. A kétfelé szakított sereg apróbb csapatokra tömörült, melyek dulakodva kavarogtak a zsoldosok közt. De ezek is egész halmokban hevertek holtan, a huszárok közül alig pár száz volt még életben, Migazzi hajdúit pedig dorongokkal és fütykösökkel rakásra verték agyon a zsellérek. Igen sok parasztharczolt a vasas zsoldosok vértezetében, melyet az elesett hullákról öltöttek föl s aztán orvúl odaférközve Migazzi csapataihoz, kegyetlen gúnykaczaj közt mészárolták le a mit sem sejtőket. A zsoldosok meghökkentek, rémületükben, meglepetésükben kővé meredtek, erős soraik megbomlottak. A parasztok torkából körös-körül egetverő diadalordítás tört elő és Migazzi tanácstalanúl nézte serege pusztulását. Úgy látszott, hogy Kopó lángesze és a zsellérek áldz vadsága előtt földi hatalom nem állhat meg.

Ekkor hirtelen közeledő dobok és trombiták zaja hallatszott a távolból. A Zágrábban maradt aggok, bénák, sőt a suhanczok és asszonyok is nem tudták tovább türtöztetni halálos aggodalmaikat és Draskovics György püspök meg az egész káptalan vezetése alatt kivonultak a csatatérre. A papság fényes egyházi ornátusban volt és a mezitlábas karmeliták hangosan énekelték a zsoltáros király könyörgő dalát, hogy a szavuk messzire elhallatszott:

— *In te speravi, Domine: non confundar in aeternum...*

A zsoldosokat vérszomjas düh fogta el. Mialatt a parasztok szájtátva álltak meg egy pillanatra, hirtelen újra sorakoztak és fogcsikorgatva reájuk vetették magukat. A zsellérek, a váratlanúl jött rohamtól visszanyomva, rendetlen tömegben torlódtak föl a dombra. A dombot a zsoldosok meg a zágrábiak rögtön körülözönlötték és fölfelé szoritották a parasztokat. A városbeliek kövekkel, nyársakkal, kalapácsokkal meg más gyilkos eszközökkel szúrták, dobálták a csőcseléket. Hajdúk és renegátok,

kik előtt bégek és kapitányok remegtek, nyomorúltan buktak el ott, asszonykéztől hajigált lim-lomoktól. A zsellérek elkeseredetten védték magukat, de már a győzelem reménye nélkül. Most már csak egy czéljuk volt: hogy életüket minél drágábban adják el.

Kopó egyre följebb szorult parasztjaival a dombon. Kétszer zúdította le zselléreit az üldözőkre, de mind a kétszer véres fővel vetették vissza. A zsoldosokat a mészárlás örjöngő démona szállta meg. Vakon vágták, szúrták, apritották a zselléreket. A patakokban folyó vérben többen elcsúsztak s ezek sohasem keltek föl többé, mert az utánuk jövők letiporták őket. A holttestek legurultak a meredek lejtőn és valóságos sánczczá tornyosultak a zsellérek körül. Ők pedig minden pillanatban fogytak, ritkultak ugyan, de azért a megadásra, a menekülésre senki sem gondolt.

A zsoldosok vérben forgó szemekkel méregették a domb csúcsát, honnan a zsellérek őrjöngő kárörömmel néztek le rájuk. Mindnyájuk lélekzete elállt a vad dulakodásban s egy pillanatig valamennyien lihegve, zihálva pihentek. Aztán újra kezdődött a késhegyre menő, vad viaskodás. A zsellérek lekiáltották, hogy megadják magukat és le is rakták a fegyvert. Mikor azonban a zsoldosok rendetlenül rájuk rohantak, hirtelen fölkapták fegyvereiket és szilaj vérengzéssel mészárolták, gyilkolták őket. Az életben maradtak pedig egyre magasabbra hágtak a körülöttük sokasodó hullákon, hogy jobban védhessék magukat.

Nemsokára már csak százan, aztán ötvenen, majd húszan, tizen, öten s végre csak ketten voltak: egy atléta termetű albán, a ki roppant buzogányával hadakozott, meg Kopó, a kinek még megvolt a kardja. De már az albán is megsebesült és félterdre rogyva forgatta gyilkos fegyverét. Kopó elvesztette sisakját és elrongyolt ruhái véres foszlányokban lógtak le félmeztelen testéről. Arcza sápadtabb volt, mint a körülötte heverő hulláké; torzomborz haja fölfelé meredt és ajkai két sarkában fehér tajték habzott.

Az albán rablót távolról szúrták le, mint a veszett ebet. Kopó dühösen vagdalkozott és kardja, mint a czikázó villám, félelmes suhogással tartotta távol a zsoldosok eleven vasgyűrűjét. Most kardja hirtelen nagy pengéssel tört ketté a markolatánál és a zsoldosok áradata összecsapott körülötte. Ekkor, átokra emelve fegyvertelen kezeit, behúnyt szemekkel, roppant ugrással vetette le magát a dombról az alatta meredező ládzsák erdejébe.

De a zsoldosok leereszteték ládzsáikat a földre és kitértek előle. Kopó újra meg újra a kardjaikba rohant, de a zsoldosok mindannyiszor félre ugrottak és elfordították fegyvereiket. Az üldözött vad most megállt egy pillanatra; zihálva, révedezve bámult maga körül, de őrjöngő szemeí csak vért láttak mindenfelé. A lába megbottlott egy kardban. Lehajolt, hogy fölvegye: de még meg sem fogta, már is leteperték a földre. A következő pillanatban a karjait hátra facsarták, a lábait pedig gúzsba szorították.

X.

Ágnes mozdulatlanúl feküdt a kényelmes kereveten és csak keblének lihegő hullámzása mutatta, hogy él — és szenved. Az alkonyat homálya fátyolt borított halvány arczára, kinosan vonagló ajkaira. Mélyen beesett szemeiből időnkint fölvillanó sugarak törtek elő, de aztán lezárultak nehéz szemhéjai, mintha végkép be akarnának csukódni a világ előtt. Néha fájdalmasan szakadt föl egy-egy hörgő sóhaj a szegény leány kebléből s ilyenkor egész testét összerántotta a görcsös vonaglás.

A szobában senki sem volt kivüle: de nem volt senki az egész palotában sem, mert valamennyien a falakra, az utczákra tódultak, hogy részt vegyenek a győztes Migazzi ünnepélyes bevonulásában. Csak Ágnes nem volt ott: csak a menyasszony nem sietett vőlegénye elé, — sőt, talán egész Zágrábban egyedül ő nem örült Migazzi jövetelének.

Attól a naptól kezdve, a mikor megtudta, hogy a zsellérek megölték Schwarzenbachot, rettegve gondolt vőlegényére. Nem birta kiverni fejéből azt a borzasztó gyanút — a mit különben többen is osztottak — hogy Migazzi készakarva hagyta cserben a német lovagot, s föláldozta megmentője életét saját dicsvágyának, vagy — a mint Ágnes hitte — aljas féltékenységének. Mert Ágnes csakugyan azt hitte, hogy Migazzi megmenthette volna Schwarzenbachot és csak azért hagyta veszni, hogy ezen az úton kényelmesen és a gyanú árnyéka nélkül megszabadulhasson vetélytársától.

Ez a föltevés mindjárt akkor átvillant Ágnes agyán, mikor a rettenetes hirt először meghallotta: de a gondolat akkor háttérbe szorult fájdalmával, kétségbeesésével szemben. Úgy érezte, hogy egyszerre minden romba dőlt körülötte. Álmai, reményei oly hirtelen hagyták el, mint a virágok a fát, ha a szél megrázza az ágakat: s a mint a virágok örökre elvesznek a fára, úgy vesztek el rá nézve is álmai és reményei, melyek boldogságba ringatták addig a lelkét. De megmaradt helyettük egész erejével kitörő szerelme és végtelen kétségbeesése.

Csak most, hogy elvesztette, látta és érezte át egész, szédítő nagyságában a boldogságot, a melyért epedt. Csak most, hogy a német lovag daliás alakja örökre eltünt közeléből: csak most érezte, mily nagyon, mily igazán szerette őt. Eddig, a jóleső barátság mindennapos megszokásában öntudatlanúl élvezte a boldogságot, a nélkül, hogy nagyságát, vagy értékét fölbecsülni érdemesnek tartotta volna; de most, hogy ez a boldogság, hogy annak éltető napja örökre a halál éjszakájába merült: most dermesztő hideg lopózott szivébe; és kétségbeesetten vergődő lelke halálkinjánál csak az a borzalom volt rettenetesebb, a melyet akkor érzett, ha Migazzira, a vőlegényére gondolt.

A nap már régen leszállt és Ágnes még mindig mozdulatlanúl hevert a kereveten. Lassankint feljött a hold és kigyúltak az égen a csillagok. Lent, a városban zúgva, zsibongva tolongott a nép s az ablakokat meg-megrázta a hozsánnát kiabáló nép újjongó ordítása. A horvát kapitány már a *Te Deumot* is végig hallgatta és most, taraczkok és ágyúk durrogása, muskéták sortüze mellett vonult be az újvárosi palotába . . . abba, a melyben egykor Schwarzenbach lakott . . . a melyben egykor Ágnes kiragadta a német lovagot a halál torkából.

Ágnes fölkelt és a verandára nyiló szárnyas ajtó felé ment. Léptei ingadoztak. Az övvel átszorított bő ruha meg-meglibbent testén, a mint elcsukló térdei hozzáverődtek. Kétszer is megállt és a falba, a bútorokba kapaszkodott. Lihegő lélekzete néha sipolva tört elő kebléből és a nyögés, vagy hörgés, mely ilyenkor kisérte, olyan volt, mint a halálra sebzett vad utolsó szava, midőn a végsőt vonagló állat szeme már megüvegesedik.

Most odaért az ajtóhoz. Remegő keze lesiklott a kilincsről és csak nehezen tudta kinyitni az ajtót. Aztán kitámolygott a verandára, szinte vonszolta fáradt testét a párkányig, a melyre leroskadt és mialatt reszketős térdei nagy koppanással estek a kőre, arczát kezeibe temetve, heves, fuldokló zokogásra fakadt. Egy másik éjszaka: egy másik holdas éj: a szerelem, a boldogság szent-iván-éji álma jutott eszébe, a melyet ugyanezen a verandán ért meg. . . de az, a ki akkor szerette, vigasztalta . . . a daliás német lovag nem volt többé!

Oh! szép volt az az éjszaka! szép volt, mint a teremtő álma: ragyogó csillagok ezrei rajzolták le a véges emberésznek és a szeliden égő hold vetett rá ezüstös világot; a virágok illatában fürdő esti szélt a rózsák hazája küldte délfelől s kettőjük körül ott suhogtak a szerelem angyalának szárnycsapásai, melyektől gyorsabban kering a vér az erekben és menyországra válik ez a viseltes világ . . .

Oh, szép volt az az éjszaka! boldogsága sajgó fájdalommal kelt föl az emlékezet nyomán és még ijesztőbbé tette a sivár jelen, a kietlen jövő keserűségét. Ágnes megborzadva ugrott föl. Lenézett az alant tomboló városra és a kin, mely eddig elfacsarta szivét, hirtelen daczos gyülöletté változott. Már úgy tetszett neki, hogy nem szenved: szerelme összetört és mint a szárnya szegett madár, fájdalmasan vergődött elkinzott lelke legmélyén, — de a gyöngülő érzés nyomán a megvetés, az utálat, a gyülölet hatalmas szenvedélye végtelen erővel lobbant föl benne.

(Folytatása következik.)

ELFRIDA.

Elbeszélés.

Irta HJALMAR HJORTH BOYESEN.

Angolból fordította S. A.

(Folytatás.)

Elfrida, a ki habozva állt fel üdvözletére, a lehető legfagyosabban felelte, hogy maga is megitélheti, hiszen a rajz ott van a falon felszögezve az ajtónál. A fiatal ember arcza erős meglepetést árult el. Kezét nyujtotta a leánynak, mintha biztositani akarná magát, hogy gyöngéd érzelmei viszonzásra találnak.

— Nem vagyok félannyira sem oly jó biráló, mint ön, — mondotta vidáman nevetve. — Aztán meg annál roszabb biró volnék, mert nagyon is elfogult vagyok az ön javára.

A leány feszült arczvonásain szavakkal ki nem fejezhető megdöbbenés látszott.

— Azt hittem, — mondotta hosszú, kinos szünet után, — hogy ön megkimél a czélzástól ily kinos tárgyra. Azt is képzeltem, hogy azok után, a mik köztünk történtek, ön nem fog engem többé jelenlétével lealázni.

Von Klenze úgy nézett rá, mint a ki nem mer hinni a füleinek. Egy ideig csak bámult a leányra, mintha azt hinné, valami tréfa van a dologban. De a mint meggyőződött róla, hogy szó sincs tréfáról Elfrida magaviseletében, arcza sajátságosan rideg lett, mintha kővé vált volna. Mégis különösnek találta, hogy a leány oly nagy fontosságot tulajdonit annak a kis összekülönbözésnek közte és Rallston között, hiszen jól tudta, hogy nem osztozik atyja nézeteiben s maga is nem egy megjegyzést tett, melyekből kilátszott, hogy nem helyesli magaviseletét. De végre is, lehetséges, hogy utólagosan ingerelte magát haragra s ezért akar megszakitani minden összeköttetést kettejük között. Mindez kétségtelenül nagyon rejtelmes volt, de hát az asszonyok rejtelmes teremtések, a kikkel hiábavaló minden okoskodás.

Von Klenze, miután ezek a gondolatok rohamosan keresztül vágtattak agyán, a lehető legkecsesebben meghajolt s az ajtó felé vonult vissza.

— Ha jelenlétem nincs önnek kedvére, kisasszony, — mondta ünnepélyes nyomatékkal, — sietek önt megszabaditani tőle. Jó éjszakát.

Azon igyekezett, hogy visszavonulása lehetőleg méltóságos legyen s a láthatatlan kard mintha megcsördült volna oldalán, a mint vállára vette köpenyét s kihátrált az ajtón.

Fojtott csend volt a szobában néhány perczig távozása után. Aztán Rallston elkezdett fel s alá járni a szobában és szeszélyes hangokat dudolt maga elé, melyek nem hasonlítottak semmiféle dallamhoz. Olyan pompás jó kedve volt, hogy útat kellett engednie neki valami módon. A világ ez egyszer kitünően berendezettnek látszott előtte, minden hibája ellenére és ő, Rallston, nagyon fontos tényező benne — jóban vagy roszban — ez olyan dolog, a mit az embereknek *jó megjegyezni, elfelejteni pedig veszedelmes.*

— Az a felfuvalkodott szélkakas! — kiáltott, durva kaczagásba törve ki. — Az a gögös arisztokrata, az a föld-túró féreg! Igy legyen máskor is szemtelen azzal, a ki fölötte áll, így bámuljon lenéző szemmel olyasvalakire, a kinek saruja szíját megoldani sem érdemes.

Újra diadalmi hangzavarba kezdett s nagy örömmel dörzsölte kezeit.

Elfrida, a ki félig felkelt a karosszékből, melyben ült, csak bámult rá olyan tekintettel, mintha küzködne a felébredéssel, vagy valami roszindulatú befolyást akarna lerázni magáról. A fáradt bizonytalanság lassankint eltünt szeméből, a mint atyja kiáltozását hallgatta s derengő félelem nyilvánult nagy, kitágult szemében.

— Kiről beszélsz, atyám? — kérdezte aggódva.

Rallston hirtelen megállt s nagy barna szeme vigan csillogott, a mint rávetette leányára.

— Mit gondolsz, kiről? — kérdezte vihogva.

— Nem tudom, miért nevezed Ballington urat gögös arisztokratának.

— Ballingtont! Ha! ha! ha! Nem, aligha jutna eszembe, ő reá pazarolni haragomat.

— Mit gondolsz, miért jött ide? Csak azért, hogy engem nyugtalanitson, vagy tán itt akar megverekedni von Klenzevel?

Rallston arcza hirtelen elkomolyodott.

— Nem tudom, — mormogta. — Különben is ez egyre megy. Egy bolonddal több vagy kevesebb, az nem számit.

A boszankodás jeleivel rohant ki az előszobába, becsapva maga mögött az ajtót. Mindig szokása volt, hogy egyszerűen elszaladt a kiuos és kellemetlen dolgok elől.

A mint elment, Elfrida tétova lépésekkel az asztal felé közeledett. Remegő kézzel vette fel a névjegyet, melyről atyja azt mondta neki, hogy Ballington Thoroldé. Csak nagyon homályosan emlékezett a jelenetre, mely Ballington bejelentése után történt, de az a zavaros benyomása volt, hogy Ballington itt járt s hogy ő kellemetlen dolgokat mondott neki. Az utolsó tény, a mire világosan emlékezett, a névjegy behozatala volt s elhagyott udvarlójának bejelentése. A mint azonban most ugyan azt a névjegyet kezébe vette, von Klenze Konrád Lipót, a második porosz huszárezred első hadnagya nevét olvasta rajta.

A világ elsötétedett a leány előtt. Végső erőfeszitéssel szedte össze minden erejét és igyekezett világosan gondolkozni. Micsoda szörnyűség történt vele s hogy hárithatná el a csapást, mely sötéten és fenyegetően függ feje fölött? Von Klenze volt nála s az atyja hipnotizálta irtózatos tudományával, hogy azt higyje, Ballington volt. Elküldte azt az embert, a kit szeret, mert összetévesztette avval, a kit már megszünt szeretni. Hogy történhetnek ilyen szörnyű dolgok? Hogy engedheti a jó Isten, hogy ilyen vészes hatalom kerüljön olyan embernek a kezébe, a ki képes feláldozni leánya életét és boldogságát saját boszúálló hiúságának?

Elfrida nem sok időt vesztegetett el tünődéssel. A kétségbeesett szükség oly elhatározást kivánt, melytől nem szabad visszariadni. A reggeli hajó másnap reggel hat órakor elindul s tudta, hogy elviszi innen jegyesét, ha nem beszélhet vele még az este és nem fejtheti meg neki a rejtélyt.

Dermedten, fázva kereste elő kalapját, a kabátját már nem birta fölvenni. Keze annyira reszketett, hogy alig tudta fogni az ajtó-kilincset s bénító gyöngeség kényszeritette több izben, hogy megálljon és a falnak támaszkodjék, mielőtt a szabad ég alá jutott volna. Még ekkor is képtelen volt teljesen lerázni magáról az aléltságot s eloszlatni azt a ködöt, mely agyát borította s gondolatait kinos határozatlanságba burkolta.

A szél fújt, az ég el volt borítva felhő-foszlányokkal s közepén, a zenithen át, nyugatról kelet felé egy széles azur-szalag húzódott rajta át, melyen a holdvilág erős sugarakkal tört át.

A magas parti fü akadályozta Elfridát a sietésben, a mint torony irányában a felé a kis ház felé ment, melyben von Klenze lakott. Nem mert a rendes úton menni, mert attól félt, hogy találkozik atyjával, vagy valamelyik hotelbeli vendéggel, a kik holdfénynél ott szoktak sétálni. Kétszer elbotlott valami gödörben és elesett egész hosszában, úgy hogy ott kellett néhány pillanatig feküdnie, mig fájdalma elmult. Az az érzése volt, a mint a füvet maga fölött suhogni hallotta, hogy már meg van halva. Sajátságos megnyugvás volt ebben a közeli érintkezésben a földdel s a mellett mintha sok-sok erős, láthatatlan kar tárult volna ki, belekapaszkodva, húzva őt le, le, le a földanya mély, hüvös, vigasztaló keblére.

Sokáig feküdt ott a füben, hallgatva, a mint a szél elzúg feje fölött. Kéjes fáradtság fogta el, s hamar el is vesztette volna eszméletét, ha hirtelen eszébe nem jutott volna, hogy mit kell tennie. Rémülten ugrott fel, mintha álomból kelne, imbolyogva ment tovább s nagy nehezen tudta csak visszanyerni uralmát lábai felett. Öt percz mulva ott volt már a kis ház előtt s ablakán benézve látta, hogy von Klenze az asztalnál ülve ir, mig az inasa a podgyászát csomagolja.

Rémülten ugrott fel, mintha álomból kelne.

Az inas jelenléte nagyon megzavarta Elfridát. Néhány perczig várt abban a reményben, hogy elvégzi dolgát s távozik. A lámpa fénye von Klenze arczára esett s Elfridát meglepte ez arcz hideg mozdulatlansága. Szépsége olyan volt, mint egy márvány istené, a ki nem ismer halandó gyengeséget, sem félelmet, sem reményt, sem szánalmat. Volt valami keménység a kifejezésében, a mely megbénította a leány bátorságát. Nem számithat irgalmára, nem fogja megértetni tudni vele élete tragédiáját. Reménytelen dolognak látszott, eltéríteni őt akármely elhatározásától.

Összeszedve minden bátorságát, Elfrida kopogott az ajtón. Egy középkorú friz asszony jött ki s azt felelte kérdésére, hogy a festő otthon van. Nem hivta Elfridát, hogy jöjjön be, de bement a lakójához jelenteni, hogy egy fiatal nő van odakinn, a ki beszélni akar vele. Von Klenze felállt az asztal mellől és kijött. Bár rendkivül udvarias volt, Elfrida oly fagyosnak találta magatartását, hogy ez még inkább elvette bátorságát, mintha ingerült lett volna.

— Szabad kérdenem, minek köszönhetem ezt a szerencsét? — kérdezte, a mint mellette ment a főútra vezető ösvényen.

— Ön holnap el akar utazni? — kérdezte Elfrida remegő hangon.

— Igen, ha megengedi, ez a szándékom.

— Oh, ne menjen, ne menjen! — kiáltotta a leány, s könyörögve vetette rá kinban égő szemét.

— De miért tartóztat? Mit várhat egyebet ma esti magaviselete után?

— Nem voltam magamnál. Én — én — hogy is magyarázzam meg? Olyan borzasztó . . .

Von Klenze nem felelt erre, csak ment tovább, bámulva maga elé.

— Engedje megmondanom, — szólalt meg aztán, — én nem vagyok az az ember, a kivel tréfálni lehet. Ha ezt még eddig nem vette észre, ez, — ez végzetes hiányára vall a belátásnak az ön részéről.

Elfrida elfojtott ingerültséget érzett ki e szavak mögül s szinte örült neki, mert annak jele volt, hogy mégis csak képes felindulni.

— Akarok önnek mondani valamit, — tört ki kissé tétovázva, — de — de visszariadtam tőle, mert azt hittem, nem lesz rá szükség. Mindig az az érzésem volt, hogy ön félig-meddig lenéz minket, akármily jó volt is iránt am — és féltem megmondani valamit, a mi még növelte volna megvetését. Tudja, hogy az atyámnak különös hatalma van. Rám tudja erőszakolni a gondolatait, úgy hogy én azt gondolom, a mit ő gondol s az ő gondolatát hajtom végre, nem a magamét.

Olyan arczczal fordult von Klenzéhez, melynek aggódva könyörgő kifejezése megható volt. Mintha arra kérte volna, ismerje fel a kapcsolatot e közt a leleplezés és legutóbbi találkozásukkor tanusitott magaviselete közt s kimélje meg a további magyarázatoktól. Von Klenze azonban keményen, megütődve fordult vissza hozzá, mintha bizonyosságot akarna nyerni, hogy a leánynak ép-e az elméje.

— Azt akarja mondani, kérdezte végül s hangjában némi gúny is volt, — hogy ön az atyja haragjának adott kifejezést, mikor az este meglátogattam?

— Nem, — felelt a leány s az izgalom pirja szökött az arczába, — nem ismertem meg önt. Az atyám Ballington nevét olvasta a névjegyről s minden szörnyű akaraterejét arra forditotta, hogy elhitesse velem, hogy ön csakugyan Ballington.

— És ön azt hitte, én Ballington vagyok, mikor kiadta az utamat?

Gúnyosan, hitetlenül fölnevetett, mintha azt mondaná, hogy mondjon ilyet egy bolondnak.

Ez a nevetés meggyőzte Elfridát arról, hogy hasztalan igyekeznék szavait elhitetni s bepillantást nyujtott neki a férfi megrendithetetlen elhatározásába, hogy szakit vele, hogy lerázza magáról egyszer s mindenkorra az összeköttetést ezzel a természetfölöttiséggel, okkultizmussal s minden más izléstelen «izmus»-sal. Ez a tudat sokkal is inkább lenyügözte Elfridát, semhogy felelni tudott volna. Hideg borzongás futott végig rajta s a kábultság visszatért agyára. Von Klenze se mutatott kedvet a beszédre s jó darabig mentek így egymás mellett, nem érezve csak elidegenedésük szomorú érzését.

— Oh, ön nem hisz nekem, — kiáltotta a leány hirtelen, — ön nem hisz nekem!

Von Klenze teljes tudatában volt annak, hogy kegyetlenség tőle nem adni erre feleletet, de nem mondhatta, ha igazat akart szólni, hogy hisz neki. Érzelmei ez nap reggel óta lényeges változáson mentek át és vagy azért, mert a leány atyja iránt érzett megvetés hatása alatt állott, vagy azért, mert kelletlen érintkezése a roszhirű spiritisztákkal kedvezőtlen világitást vetett a leány jellemére, annyira megindulás nélkül hallgatta Elfrida szavait, hogy tegnap még maga se tartotta volna erre képesnek magát.

— Elkisérjem önt a fogadóba? — kérdezte kinos szünet mulva.

— Igen, — suttogta a leány alig hallhatóan, küzködve a gyengeséggel, mely mindinkább erőt vett rajta.

— Támaszkodjék karomra, — folytatta von Klenze, — bizonytalan a járása.

— Nem jól érzem magamat.

Azon igyekezett, bár nem sok sikerrel, hogy ő is azzal az udvarias közönnyel beszéljen, a melylyel a férfi. A kin nagyon is erősen reszketett testében, nagyon is uralkodott rajta. Von Klenze nem tudott szabadulni attól a tudattól, hogy ez a kesergő sápadt arcz ő felé fordul s bár gyöngédsége a leány iránt kihaltnak látszott, egy kis megbánás és önmagával való megelégedetlenség zavarta derültségét.

A fogadó kapujánál elváltak, néhány szomorúan köznapi frázissal. Elfrida föllment a lépcsőn, betántorgott a szobájába s mély aléltságba merült. Így találta meg szobalánya másnap reggel, kihült testtel, öntudatlanul.

(Folytatása következik.)

HOGY KARCSUVÁ váljunk és egyúttal egészségünket is megerősítsük, használjuk a **Pilules Apollo**-kat, melyeknek gyógyereje a növényekből nyert *Vesiculosine*. Ezen orvosilekintetben is feltalált készítmény minden más készítménytől különbözik, mert sok más készítmény. Nem hashajtók, hanem egyenesen a táplálkozásra és a szervanyagcserére hatnak. — A túlságos testesség gyógyítására kivált a «**Pilules Apollo**»-k stabilyozzák a szervi működést, fentartják az arcvivmányokat és megszüntetik a testnek ismét az ügyességre erőt. Ez a titka minden asszonynak, ki megakarja őrizni karcsú és finom alakját. A «Pilules Apollo»-k a legkényesebb természetű mindkét nembelieknek használnak és semmiféle bajnak sem szabad szégyenében, a körülbelül két hónapig tartó gyógyítást kímélyen be nem tartani és a végeredmény teljesen kielégítő. (Törvényesen védett védjegy.) Egy üvegcse ára utasításai: K. 6.45 bérmentve; utánvéttel K. 6.75. — **J. Ratié** gyógyszerész, *5, Passage Verdeau, Paris, IX.e.* — Egyedüli raktár Ausztria-Magyarország részére: *Budapest*, **Török József**, gyógyszertára, *király-utcza, 12.*

SERRAVALLO 9397
CHINA-BORA VASSAL
kitünő helyreállító szer **gyengék, vérszegények** és **lábbadozók** számára. Ajánlva és használva orvosi kitüntetésekkel, 1200-nál több orvosi elismerővel.
Kitünő íz.
Kitüntetve több arany és ezüst éremmel.
Árak: 1/1 literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40.
Kapható minden gyógyszertárban.
Serravallo J. gyógyszer. Triesztben.

Telefon 15—56.

Alapittatott 1887.

Lawn-Tennis labdák tartalja 3 frtról.

Lawn-Tennis közönyhálók 3 frtról.

Lawn-Tennis kerítéshálók Chinából.

Lawn-Tennis Gázalkotórészek.

Lawn-Tennis Ponyvák.

Lawn-Tennis Hálók, bármily fajtából.

Lawn-Tennis Zsákok.

Lawn-Tennis Lóhálók.

Lawn-Tennis Fehér rudnetrikókötés.

Lawn-Tennis Függ-ágyak.

Lawn-Tennis Lámpa-tartók.

Képes árjegyzék kívánatra

Seffer Antal
ipartelepe és angol sportjátékok gyári raktára
Budapest, Károly-utca, boltszám 12
(Központi városház épület.)

M. kir. szabadalom 21333.

Szenzációs találmány!

Összerakható és kézifáskában **ágy**, mely nappal egy kis táskába helyezhető **szabadalmazott ágy**. Ez az ágy fölöslegessé teszi az úgynemüt. Sulk lakásokban megbecsülhetetlen. Vendég-, gyermek- és cselédszobákban, valamint kirándulóknak nélkülözhetetlen. Kapható 9499

Összerakva.

Freudiger Mózes és Fiai magy. ágy-, fehér- és ruhanemügyárában Budapest, VI., Landon-utcza 6. Viszonteladásitok kerestetnek és megfelelő kedvezményben részesülnek. — Telefon 29—75.
Árjegyzék és leirás kívánatra bérmentve küldetik.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER TERMÉSZETES SAVANYU-KUT

A magy. kir. államvasutak nyári menetrendje, érvényes 1902. évi május hó 1-től.

A vonatok **indulása** Budapest k. p. udvarról.

Délelőtt						Délután					
vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová		vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová	
28	6	20	szv.	Triest, Nagy-Kanizsa		944	12	00	tszsz.	Kis-Körös	
316 [2]	6	25	«	Hatvan		514 [1]	12	10	szv.	Nagy-Káta	
				Gyulafehérvár,		18	12	25	«	Bicske	
604	6	50	gyv.	Nagyszeben,		310	12	25	«	Hatvan	
				Kolozsvár,		320	1	30	«	Gödöllő	
				Stanislau		504	2	00	gyv.	Kolozsvár, Debreczen	
10	6	50	szv.	Bécs, Graz		602 [2]	2	15	«	Arad, Bukarest [2]	
402	7	15	gyv.	Kassa, Munkács		4	2	15	«	Bécs, Páris, London	
302	7	30	«	Rutka, Berlin		510	2	20	szv.	Szolnok	
1302	7	30	«	Fehring, Graz		20	2	25	«	Bicske	
1505	7	35	szv.	Kassa, Csorba		404	2	35	gyv.	Kassa, Lemberg	
906	7	40	«	Belgrád, Brod						Brod, Belgrád,	
318	7	50	«	Gödöllő		904	2	40	«	Konstantinápoly	
1002	8	00	gyv.	Torino, Róma		312	2	40	szv.	Hatvan	
606	8	10	szv.	Arad, Brassó		322 [2]	2	45	«	Gödöllő	
				Zágráb, Fiume,						Zágráb, Fiume,	
1008	8	15	«	Pécs		1004	3	00	gyv.	Bóna, Torino	
506	8	30	«	Kolozsvár, Brassó		1022	3	20	vv.	Adony-Szaboles, Paks	
2	8	50	gyv.	Bécs, Graz						Rutka, Berlin	
408	8	50	szv.	Munkács, Máramaros-Sziget		304	3	50	gyv.	Szabadka	
24 [1]	9	00	«	Bicske		910	3	55	szv.	Győr	
1708	9	15	«	Máramaros-Sziget, Stanislau		16	4	30	«	Rutka, Berlin	
306	9	35	«	Rutka, Berlin		308	5	20	«	Kolozsvár, Brassó	
						508	5	45	«	Hatvan	
						314	6	25	«	Máramaros-Sziget, Stanislau	
						1706	7	05	«	Bicske	
						22	7	20	«	N.-Kanizsa, Triest	
						30	7	55	«	Kassa, Csorba	
						1510	8	10	«	Zágráb, Fiume,	
						1006	8	30	«	Kolozsvár, Bukarest, Stanislau	
						502	9	15	gyv.	Pécs, Brod	
						1904	9	20	szv.	Miskolcz, Lemberg, Kassa	
						406	9	40	«	Fehring, Graz	
						1304	9	50	szv.	Arad, Brassó	
						608	10	00	«	Belgrád, Eszék, Brod	
						908	10	20	«	Bécs, Sopron	
						12	10	40	«	Kassa, Csorba	
						1506 [3]	10	40	gyv.	Rutka, Miskolcz	
						328	11	10	vv.		

[1] Ünnep- és vasárnapokon május 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
[2] Junius 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
[3] Május havában csak Tövisig közlekedik.

A vonatok **érkezése** Budapest k. p. udvarra.

Délelőtt						Délután					
vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan		vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan	
645	5	00	tszsz.	Arad		317	12	15	szv.	Gödöllő	
327	5	20	vv.	Berlin, Rutka		301	12	35	gyv.	Berlin, Rutka	
1707	5	45	szv.	Stanislau, M.-Sziget						Konstantinápoly,	
607	6	10	«	Brassó, Arad		903	1	05	«	Belgrád, Brod	
47	6	15	tszsz.	Bicske, Sárbogárd		601 [2]	1	10	«	Bukarest, [2]) Arad,	
				Lemberg, Kassa		1901	1	50	«	Gyékényes, Pécs	
405	6	35	szv.	Miskolcz		401	1	50	«	Lemberg, Kassa	
				Bécs, Sopron						London, Páris,	
11	6	40	«	Csorba, Kassa		1	1	50	«	Bécs	
1505 [3]	6	55	gyv.	Belgrád, Brod						Kolozsvár,	
907	7	05	szv.	Brassó, Kolozsvár		503	1	50	«	Debreczen	
507	7	10	«	Graz, Fehring		313	3	10	szv.	Hatvan	
1303	7	25	«	Hatvan		19	4	25	«	Bicske	
309	7	30	«	Bukarest, Brassó		319	5	35	«	Gödöllő	
501	7	50	gyv.	Paks, Adony-Szaboles		15	6	20	«	Győr	
1021	7	50	vv.	Fiume, Zágráb, Pécs		505	6	20	«	Brassó, Kolozsvár	
005	8	10	szv.	Csorba, Kassa		905	6	40	«	Belgrád, Brod	
1509	8	15	«	Torino, Róma, Fiume, Zágráb		305	7	00	«	Bécs, Graz	
003	8	30	gyv.	Hatvan		3	7	15	gyv.	Bécs, Graz	
311	8	45	szv.	Győr		605	7	20	szv.	Brassó, Arad	
13	9	05	«	Szolnok		321 [2]	7	50	«	Gödöllő	
509	9	15	«	Rutka		1007	8	00	«	Fiume, Zágráb, Pécs	
307	9	45	«	Szabadka		1705	8	10	«	Stanislau, Máramaros-Sziget	
909	10	05	«	N.-Kanizsa, Triest		23 [2]	8	20	«	Bicske	
27	10	20	«							Munkács,	
						407	8	30	«	Máramaros-Sziget	
						1507	8	50	«	Csorba, Kassa	
						21	8	50	«	Bicske, Kis-Körös	
						1001	9	05	gyv.	Torino, Róma, Fiume, Zágráb	
						303	9	15	«	Berlin, Rutka	
						9	9	25	szv.	Bécs, Graz	
						603	9	35	gyv.	Nagy-Szeben, Gyulafehérvár, Kolozsvár, Stanislau	
						1301	9	45	«	Graz, Fehring	
						403	9	55	«	Munkács, Kassa	
						515 [3]	10	30	szv.	Nagy-Káta	
						315 [3]	10	40	«	Hatvan	

[1] Junius 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
[2] Ünnep- és vasárnapokon május 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
[3] Május havában csak Tövisről közlekedik.

A vonatok **indulása** Budapest ny. p. udvarról.

Délelőtt						Délután					
vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová		vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová	
			kel.ost.	Bécs, Berlin [2])		6104	12	05	szv.	Czegléd, Szolnok	
			exprv.	Páris		156	12	15	«	Palota-Ujpest	
102 [1])	1	00		Ostende, London		128	12	25	«	Nagy-Maros	
						4108	12	50	«	Dorog	
150	5	50	szv.	Palota-Ujpest		158	1	15	«	Palota-Ujpest	
122	6	00	«	Érsekujvár		106	1	45	gyv.	Bécs, Páris	
3102	6	35	«	Czegléd, Szolnok		4110 [3])	2	05	szv.	Pilis-Csaba	
4102	6	45	«	Esztergom		126	2	15	«	P.-Nána, Léva	
152	6	55	«	Palota-Ujpest		160	2	20	«	Palota-Ujpest	
6012	7	05	vv.	Lajosmizse		704	2	30	gyv.	Bukarest, Vercicorova, Báziás	
1404	7	20	gyv.	Zsolna, Berlin		120	2	35	szv.	Érsekujvár	
104	8	00	«	Bécs		4104	2	40	«	Esztergom	
708	8	15	«	Temesvár, Orsova, Báziás		720	2	45	«	Czegléd	
712	8	30	szv.	Temesv., Báziás		6002	2	55	«	Lajosmizse	
134 [2])	8	45	«	Nagy-Maros		170 [2])	3	20	«	Palota-Ujpest	
154	9	05	«	Palota-Ujpest		162	4	15	«	Palota-Ujpest	
116	9	25	«	Bécs, Berlin		130	4	25	«	Nagy-Maros	
136 [3])	11	55	«	Nagy-Maros		716	4	30	«	Szeged	
						108	5	15	gyv.	Bécs	
						138 [3])	5	30	szv.	Vácz	
						164	6	00	«	Palota-Ujpest	
						1406	6	15	gyv.	Zsolna, Berlin	
						124	6	20	szv.	Párkány-Nána	
						4106	6	40	«	Esztergom	
						710	6	50	«	Vercicorova, Bukarest, Báziás	
						6014	7	35	vv.	Lajosmizse	
						166	7	40	szv.	Palota-Ujpest	
						132 [4])	7	50	«	Vácz, Nagy-Maros [4])	
						140 [5])	8	00	«	Vácz	
						168	9	35	«	Palota-Ujpest	
						118	10	00	szv.	Bécs	
						706	10	10	gyv.	Szeged, Báziás	
										Bukarest	
						714	10	20	szv.	K.-K.-Félegyháza	
						172 [3])	10	25	«	Palota-Ujpest	
						1408	10	40	«	Zsolna, Berlin	
						902 [6])	11	20	keleti exprv.	Belgrád, Konstantinápoly	
						702 [6])	11	30	kel.ost. exprv.	Bukarest, Konstantinápoly	

[1] Berlinbe csak minden szerdán.
[2] Ünnep- és vasárnapokon május 15-től közlekedik.
[3] Ünnep- és vasárnapokon május 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
[4] Május havában csak Váczig közlekedik.
[5] Minden kedd, csütörtökön és vasárnapon közlekedik.
[6] Minden szerdán és szombaton közlekedik.

A vonatok **érkezése** Budapest ny. p. udvarra.

Délelőtt						Délután					
vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan		vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan	
701 [1])	12	50	kel.ost. exprv.	Konstantinápoly, Bukarest		155	12	55	szv.	Palota-Ujpest	
145	4	40	szv.	Palota-Ujpest		133 [2])	1	15	«	Nagy-Maros	
147	5	35	«	Palota-Ujpest		703	1	25	gyv.	Bukarest, Vercicorova, Báziás	
3101	6	15	«	Szolnok, Czegléd							
1407	6	25	«	Berlin, Zsolna		103	1	50	«	Páris, Bécs	
149	6	35	«	Palota-Ujpest		157	2	00	szv.	Palota-Ujpest	
217	7	05	tv. szsz.	Berlin, Zsolna		159	2	05	«	Palota-Ujpest	
				Bukarest,		6001	2	15	«	Lajosmizse	
709	7	15	szv.	Vercicorova, Báziás		127	2	55	«	Nagy-Maros	
						169 [3])	4	05	«	Palota-Ujpest	
4107	7	25	«	Dorog		6103	4	15	«	Szolnok, Czegléd	
151	7	35	szv.	Palota-Ujpest		4103	4	35	«	Esztergom	
117	7	45	«	Bécs		161	5	40	«	Palota-Ujpest	
6011	7	50	vv.	Lajosmizse		135 [4])	5	45	«	Nagy-Maros	
131 [2])	8	10	szv.	Nagy-Maros		115	5	55	«	Bécs, Berlin	
				(Kis-Kun-Félegyháza		163	6	50	«	Palota-Ujpest	
713	8	25	«	Esztergom		105	7	00	gyv.	Bécs	
4101	8	35	«	Esztergom		711	7	10	szv.	Temesvár, Báziás	
123	8	45	«	Párkány-Nána						Orsova, Báziás	
1403	9	40	gyv.	Berlin, Zsolna		707	7	40	gyv.	Temesvár	
153	10	10	szv.	Palota-Ujpest		165	8	20	szv.	Palota-Ujpest	
715	10	55	«	Szeged		137 [2])	8	50	«	Vácz	
119	11	05	«	Érsekujvár		125	8	45	«	Párkány-Nána	
						107	9	05	gyv.	Bécs	
						4109 [3])	9	15	szv.	Pilis-Csaba	
						1405	9	45	gyv.	Berlin, Zsolna	
						719	9	55	szv.	Szolnok, Czegléd	
						4105	10	05	«	Esztergom	
						167	10	15	«	Palota-Ujpest	
						129	10	30	«	Nagy-Maros	
						139 [5])	10	45	«	Vácz	
						101 [6])	11	00	kel.ost. exprv.	London, Ostende, Páris, Berlin [6]), Bécs	
						6013	11	10	vv.	Lajosmizse	
						901 [6])	11	20	keleti exprv.	Konstantinápoly Belgrád	
						121	11	30	szv.	Érsekujvár	
						171 [2])	11	40	«	Palota-Ujpest	

[1] Érkezik minden hétfőn és csütörtökön.
[2] Junius 1-től közlekedik
[3] Ünnep- és vasárnapokon május 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
[4] Ünnep- és vasárnapokon május 15-től közlekedik.
[5] Berlinből csak minden kedden.
[6] Érkezik minden kedd, csütörtök és szombaton.

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten (IV., egyetem-utcza 4.) megjelent s minden könyvkereskedésben, valamint a legtöbb felső-magyarországi fürdőhelyeken kapható:

A Szepesség,
magas Tátra és szepesi középhegység.
Utazási kézikönyv.
Irta
Dr. POSEWITZ TIVADAR
A csúcsok megmászását leirta
DÉNES FERENCZ
Második javitott és bővitett kiadás.
14 térképpel és 52 a szövegbe nyomott képpel.
Ára piros Baedeker vászonkötésben 3 korona.

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA
MAGYAR REMEKIRÓK
55 KÖTET
SHAKSPERE
ÖSSZES SZINMŰVEI
6 KÖTET
ÁRUK EGYÜTT:
240 KORONA
KÜLÖN:
Magyar Remekirók 220 kor.
Shakspere 30 kor.
Az öt kötetből álló első sorozat megjelent.
TARTALMA:
Arany János munkái I.
Sajtó alá rendezi Riedl Frigyes.
Vörösmarty munkái I.
Sajtó alá rendezi Gyulai Pál.
Tompa Mihály munkái I.
Sajtó alá rendezi Lévay József.
Garay János munkái.
Sajtó alá rendezi Ferenczi Zoltán.
Csiky Gergely színművei.
Sajtó alá rendezi Vadnai Károly.
Minden könyvkereskedésben kapható.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

Goró Lajos rajza.

A PARASZTKIRÁLY.

Történeti regény a tizenhatodik századból.

Irta ZIGÁNY ÁRPÁD. (Vége.)

Utálta, gyülölte az alatta tomboló várost, mely csak örülni tudott és egyetlen egy könnyel sem adózott a hős emlékének, a ki hónapokon át megvédte a külső és belső ellenség ellen. Utálta, gyülölte ezt a várost, a mely elfeledte az iszonyatos pestis borzalmait és nem törődve a rokonokkal, testvérekkel, szülőkkel, kiket száz számra kaszált le a fekete halál: most gondtalanúl örül és isteníti azt, a ki nyomorúlt életét pár szorongással, nyomorúsággal teljes esztendőre megmentette. De legjobban utálta, gyülölte azt, a kit a tömeg újjongva ünnepelt: mert az a Migazzi, a ki ma diadalmasan bevonúlt a fölmentett városba, nemcsak az imádott lovag dicsőségét bitorolta és homályosította el, — hanem az ő szivében is annak a helyét akarta elfoglalni.

És a mint ez az utálat és gyülölet lassankint egész valóját betöltötte, megborzadva gondolt a jövőre, a mely, mint a levegőben megsuhintott pallos, sötéten vetette lelkére vészteljes árnyékát. Látta, a mint a fekete képű marczona *horvát paraszt* dölyfösen elébe lép: látta, a mint a durva harczi zajban megkövesült mogorva arcz ránczai mosolyra torzulnak: látta, a mint a kapzsi, villogó szemek lángolva tapadnak rá, mintha a ruháján keresztül is csókolgatnák szüzies testét: érezte a szenvedélyes férfi forró lehelletét, a mint lihegve folyta körül az ajkát, a nyakát; hallotta a gyönyör remegésében megrekedt hangot, a mely parancsolva, durván követeli a testet a testnek . . . és mikor mind ezt látta, hallotta, érezte: éles sikoltással tántorodott vissza, mintha kigyóra lépett volna és lélektelenül roskadt a hideg márványra.

Ott találta meg a nagynénje, Tahy Borbála fejedelemasszony, mikor késő éjszakán hazatért a püspök lakomájáról. És hogy a magához tért gyermeket szórakoztassa, beszélt, sokat beszélt neki Migazziról: a fényes fogadtatásról, a roppant tiszteletről, a nagy lakomáról — és az irigységről, melyet Ágnes szerencséje, hogy ily vitéz kapitány neje lesz, mindenkiben felköltött. Aztán beszélt még a csatáról, beszélt a daczos, vakmerő parasztkirályról, a kinek büszke, dölyfös, megátalkodott lelkét nem birta alázkodásra győzni semmi: sem a csatavesztés, sem ezer meg ezer gyilkos czinkostársa eleste, sem az elfogatása, sem a rémes itélet, a melyet holnap hajtanak rajta végre . . .

Goró Lajos rajza.

Kopó a máglyán.

Villogó, vágyakozó szemekkel nézett reá: mint akkor éjjel a kolostorban, mikor először állt vele szemtől-szemben, mikor poharát a Tahy-család egészségére ürítette, mikor fölgerjedt szivében a végzetes szenvedély, mely romlást, pusztulást hozott reá: . . . mint akkor éjjel a hálószobájában, mikor Kopó élete koczkáztatásával belopózott a várba, elment hozzá, hogy bevallja neki a szerelmét . . . és látta a vad, szenvedélyes férfiút, a mint négy embert egymaga eltipor, a mint szembe száll az egész város lakosságával, csak azért, hogy láthassa őt, és százakat, meg ezreket gyilkolt le, roppant területeket pusztított el tüzzel-vassal: csak azért, hogy közelébe juthasson, hogy a szerelmét megszerezhesse . . . és mikor mind ezt látta, érezte: Ágnes már nem gyülölte a hajdút, noha az ölte meg Schwarzenbachot. És egész Zágrábban talán csak ő volt az egyedüli, a ki sajnálta a parasztkirályt: a mint bizonyára ő volt az egyedüli, a ki gyülölte Migazzit. . .

*

És, a mint beszélt a parasztkirályról, Ágnes fölvetette kék szemeit és a borzadás kiváncsiságával, lázas érdeklődésével hallgatta. Mint a madár, melyet a kigyó megbüvöl és ellenállhatatlanúl magához húz, bár a szegény áldozat borzad és iszonyodik: úgy vonzódott Ágnes is ehhez a kegyetlen, de vitéz szellérhez, a ki megölte mindenét, halálra sebezte szerető szivét. Hallani akarta, hogyan pusztította el Schwarzenbach seregét: és mialatt hallgatta nagynénje beszédét, úgy tetszett neki, hogy látja a hatalmas hajdú szálas alakját, a mint keresztül-kasúl törtet a csatamezőn és szörnyű rendet vág az útjában állók közt: és látta, a mint a kaszás szellérek, élükön ezzel a félistennel, reá zúdulnak a zsoldosokra és elboritják őket, mint a rohanó áradat. . . aztán már semmit sem látott, csak vért, sok vért, melynek hullámzó tetején ott úszott a rettegett hajdú és villogó, vágyakozó szemekkel nézett reá . . .

Mióta Kopót elfogták, a zágrábiak folyton azon tanácskoztak, hogy a halálnak milyen nemével emésszék el. Először azt tervezték, hogy elevenen megnyúzzák, forró ólmot öntenek a beleibe, vagy pedig halálra éheztetik. Némelyek azt tanácsolták, hogy egész testét, a bőr alatt, olajba áztatott kanóczokkal kell megspékelni s aztán meggyújtva, vad bivalyra ültetni: — már szinte látták is, hogy a megvadúlt bivaly bőszült rohanása nagyobb lángra lobbantja a kanóczokat és az áldozat, mint eleven fáklya végig rohan az egész városon.

Mások azt kivánták, hogy olyan halállal pusztítsák el Kopót, a melyben az egész városnak része lehet: kegyetlen kinzásokat eszeltek ki, hogy izenkint tépjék darabokra, hogy órákig elnyujtsák halálkinja gyötrelmeit, hogy boszút állhassanak rajta, habár csak kis mértékben is, a kiállott szenvedésekért. Végre az urak azt határozták, hogy a hajdút Dózsa György módjára végzik ki; s ezt az itéletet a zágrábiak is nagy örömüjjongással fogadták.

A főtemplom előtti teret, hol a kinzatásnak és kivégeztetésnek végbe kellett mennie, még a nagy napot megelőző éjszakán megszállották. A nép, hogy ideje korán jó, kényelmes helyhez jusson, föláldozta az éjszakáját és jó előre letelepedett a katonai kordon mögött. Sokan székeket, kényelmes ülőhelyeket hoztak magukkal és mivel a látványosság estig is eltarthatott, senki sem feledkezett meg az élelmi szerekről, míg a bort és egyéb italokat kóbor csaplárosok hordozták körül öblös korsókban.

A házak ablakai zsúfolásig tömve voltak kőröskörül: de tömve voltak maguk a háztetők is, és a roppant tömeg morajló zsibongása ritmikusan zúgott a levegőben, mint mikor a csöndesen zajló tenger hullámverése a part szikláit paskolja. Jobbra, a Tahy-kastély tágas erkélyén számos asztalt és széket állitottak föl: a zágrábi urak onnan szándékoztak végig nézni a ritka élvezetet, a melynek hirét apáiktól gyakran hallották. Elül, egészen a párkány mellett, külön kis asztalka volt négy székkel: Tahy Ferencz uram, Tahy Borbála fejedelemasszony, Migazzi és — Ágnes számára, a kinek szintén részt kellett venni a borzalmas ünnepélyen: — hiszen ez leendő férjének a diadala volt!

A nap már fölkelt és sugarai fénynyel árasztották el a teret. A közepére nagy kényelmes karosszéket állitottak föl — vasból: az ülőjét és a támláját pedig apró, hegyes szögekkel verték ki. Aztán a bakók ágast ástak a földbe, mindjárt a szék előtt: alája pedig kemenczét ástak, melyben hatalmasan lobogó tüzet gyújtottak. Odább, oldalt, megint nagy tüzet raktak és a fahordó szolgák görnyedeztek a roppant tölgyfa hasábok alatt, melyekkel a tüzet szitották.

A nép zsivaja lassankint alább hagyott: a növekvő izgalom mindnyájukat szótlanabbá tette és valamennyien lázas türelmetlenséggel várták a kinzás kezdetét. Hirtelen dobok pörgése és tárogatók harsogása törte meg a csöndet: a rendet föntartó katonaság érkezett meg és tágas kört vonva a kinzóhely körül, hátrább szorította a tolongó tömeget.

A székesegyház órája hetet kongatott. Ebben a pillanatban föltárultak a Tahy-kastély veran-

dájára nyiló szárnyas ajtók és az urak kiözönlöttek a tágas verandára. Elől Migazzi, a ki karján vezette Tahy Ágnest: aztán az öreg kegyelmes úr és Borbála fejedelemasszony, majd Draskovics György, a püspök, aztán a zászlós urak, egyháznagyok . . . káprázatosan csillogó, pompás társaság, mely mind a szegény hajdú rettenetes kinzására csődült össze.

A lent tomboló nép őrületes, féktelen újjongásban tört ki. Egyik a másik hátán tolongott, lökdösték, taszigálták egymást, mert mindegyik látni akarta a menyasszonyt . . . és, miután meglátta, mindegyik megdöbbenve nézett a szomszédjára. Ágnes halvány volt, mint a viasz; vértelen arcza olyan volt, mint a márvány: kemény, rideg és élettelen; mélyen beesett szemei révedezve forogtak üregeikben s időnkint fölvillanó fényük olyan éles, szúró volt, mint a tőr hegye. Nem szólt, nem mosolygott, sőt úgy látszott, hogy roppant bánata van, melynek terhe megtöri, megbénítja minden idegét. Ellenben Migazzi ragyogott a büszkeségtől, a diadaltól. A népkegy kitörő lelkesedésétől megszédülve, mámorosan állt ott az erkélyen és lenézve a nevét ordító tömeg ezreire, dölyfös arczának jeges keménysége fölengedett és elégedett mosoly deritette föl komor vonásait. . .

Most Ágnes hirtelen félre fordította a fejét, mintha valaki szólította volna. A várbörtön megvasalt kapújának két szárnya kicsapódott és a sötét nyilás küszöbén egy meztelen ember állott. Hátára facsart karjai miatt mélyen meghajolva lépett ki és földúlt arczán az a csüggedő, buta kifejezés ült, mint a sokáig fogva tartott vadállaton, melyet hirtelen szabadon bocsátanak. A rég nem látott nap káprázatos fénye elvakította. Néhány pillanatig mozdulatlanúl állott. Aztán, a háta mögött álló bakók egyike durván nagyot taszított rajta s ekkor megtántorodva megindult a vesztőhely felé.

A tömeg azonnal ráismert és valamennyien visszafojtották lélekzetüket. A szerencsétlen Kopó teste valami különös, csaknem tiszteletet, sőt félelmet keltő hatással volt rájuk. Mindnyájan, de legkivált az asszonyok, előre hajoltak, hogy jobban lássák. Buja vágy gyötörte őket, hogy megnézzék, megismerjék annak testét, a ki férjeiket, gyermekeiket halomra ölette és gyülölséggel teljes lelkük legmélyén gyalázatos kiváncsiság fakadt: hogy lássák, egészen lássák a testét, hogy annál jobban utálhassák és gyülölhessék.

Aztán, a mint Kopó nyugodt léptekkel közeledett feléjük, egyetlen, egetverő ordítás rázkódtatta meg a levegőt és több perczig megmegújulva bömbölt. Mind az a gyülölet, mind az a szenvedés, mind az a félelem, a mit ez a gyáva város hat hónapon keresztül a falain belül táplált és magába fojtott, most egyszerre kitört és az őrjöngéssel határos tombolásban nyilatkozott. Utálatos, ocsmány szitkokkal illették, gúnyolták, átkozták, ökölbe szorított kezekkel fenyegették, fogaikat vicsorgatták reá: s mintha a reá váró kinzás iszonyatosságait keveselnék, a pokol, a túlvilág borzalmaival rémitgették a szerencsétlent.

Egy-egy csúfnevet, durva átkot, ocsmány szitkot az egész nép perczekig újjongva ismételt. A falakat alapjukban megreszkettette ez a vad ordítás és Kopónak néha úgy tetszett, hogy most már rárohan az egész város, a magasba emeli és darabokra tépi a levegőben. És a mint szembe nézett a sok ezer fejű szörnyeteggel, emlékezett, hogy egyszer már régen, régen, szintén szembe nézett ezzel a dühöngő, vérszomjas tömeggel. De akkor szabad volt, akkor mindenki tágult előle, mert ezeren és ezeren várták parancsait — s erre a visszaemlékezésre, a mely egyre tisztábban, világosabban ujult föl lelkében, végtelen ölő szomorúság fogta el, árnyak vonúltak el szemei előtt, a város keringett, forgott körülötte: azt hitte, ütött a végső órája. A térdei reszketve csuklottak meg és Kopó lassan, lankadtan a földre roskadt.

Ekkor az egyik bakó nagyot rúgott rajta, a tömeg pedig tapsolva újjongott a baromi kegyetlenségen és Kopó megint talpra állt. Aztán a mint körülnézett, tekintete az erkélyre tévedt, — meglátta Ágnest. Heves reszketés fogta el minden tagját és néhány pillanatig mozdulni sem tudott. Majd hirtelen kiegyenesedett, homlokán és halántékain újjnyi vastagságra dagadtak az erek és nagy melle ijesztő módon zihált. Hirtelen szétvetette két lábát és oly irtózatos erőfeszítéssel akarta széttépni bilincseit, hogy a kötél mélyen bevágódott keresztben hátára facsart karjaiba és vére messzire fecscsenve csurrant ki.

Ezen közben odaértek a vesztőhelyre. Ötenhatan is megragadták Kopót, fölkapták a levegőbe és durván rálökték a vas-karosszékbe. Aztán erősen hozzákötözték az ágashoz és szítani kezdték a tüzet a trón alatt. Most a bakók sós vízbe áztatott, czafrangos végű bikacsökkel vesszőzni kezdték és oly dühösen és oly sokáig verték, hogy — mikor már belefáradtak — valamennyiről csurgott a veriték. Kopó azonban, úgy látszott, teljesen érzéketlen: csak az ajkai vonaglottak, mintha fázott, didergett volna, a fogai pedig néha vaczogva verődtek össze.

A nép iszonyodva hökkent vissza és összezsugorodott a rettenetes látvány előtt; sokan elájultak, mások őrjöngve rohantak el, míg némelyek, kiket a vér és az esztelen kinzás látása felbőszített, mint vadállatok marták, harapták szomszédjaikat. A szunnyadó vadállat fölébredt a tömegben s miután már vért látott és vért szagolt, reá akart rohanni áldozatára, hogy darabokra tépje: a körülálló katonaság csak nagy erővel tarthatta vissza a népet.

Ekkor a várbörtönnek még mindig tárvanyitva maradt kapúján különös csoport lépett ki. Elül egy csapat csimpolyát fúvó katona, aztán nyolcz-tiz egészen meztelen, tántorgó, csontvázhoz hasonló kiéhezett zsellér, aztán megint egy csomó katona, a kik nádsípot fújtak és hegedültek. Ezek voltak azok a szerencsétlen jobbágyok, a kiket a döntő csatában élve fogtak el s azóta a börtönben éheztettek. A kegyetlen birák undok szerepet szántak a nyomorúltaknak, a kiket a halál csak azért kimélt meg, hogy a gyalázatuk nagyobb legyen: kegyelmet igértek nekik, ha megpörkölt vezérük testéből esznek.

A nép dühe és vérszomja most ért a tetőpontra. Vad dulakodás támadt az első sorokban, mert mindenki előre akart tolakodni, hogy jobban lássa a kegyetlen kinzás legkimagaslóbb aktusát: a koronázást. Háromszor törte át a csőcselék a katonai kordont s a zsoldosok és hajdúk háromszor szorították vissza, meztelen fegyverrel vágva, szúrva a tolongókat. És mialatt a sebesültek jajongó sivalkodása betöltötte a levegőt, hogy azt lehetett hinni, hogy a tömeg szenvedi a kinzatást: Kopónak egyetlenegy izma sem rándult meg s az urak, fönt az erkélyen, megdöbbenve csodálták, mily türelemmel szenvedett.

Az egyik bakó most hosszú fogóval fehér izzásig hevitett vas-koronát vett ki a tűzből. Hét pántból készült ez a korona, mely lent kerek volt, míg fönt ívalakban hajtották meg a pántokat; az egészet lent és $^2/_3$ magasságban köröskörül odaszögezett durva abroncs tartotta össze. A rettenetes korona villogott, sziporkázott, a mint a bakó magasra emelte, hogy mindenki lássa; aztán még egy fogóval megfogta, odaállt Kopó elébe s a mint a hajdú mereven föltartotta fejét, reá illesztette a tüzes koronát. Rögtön fehér gőzökkel vegyes sűrű, fekete füst csapott föl az áldozat fejéről; a haja egyszerre lobbot vetett s a levegőt nehéz, kellemetlen szag töltötte be, mint mikor a zsir kifecscsen a tűzhelyre, vagy a szárazon hagyott hús megég.

A csőcselék egy pillanatig várt, remélve, hogy az embertelen kinzás alázkodásra győzi a hajdú lelkét. De hiába vártak: Kopó nem nyögött, nem ordított; csak az ajkait szorította össze és inainak rémítő vonaglása mutatta, mily iszonyú fájdalmakat szenved. A tömeg melléből az eliszonyodás rekedt hörgése tört elő; azért jöttek ide, hogy örvendezzenek Kopó rémítő kinjain, hogy tomboljanak, ha majd ő nyög és rimánkodik: s ime, a hajdú hidegen marad a rettenetes kínok közepette, a melyeknek csak a látása is beteggé tette őket.

De a szánalom, a bámulat helyett csak haragjuk és boszúvágyuk növekedett. Ez az átkozott hajdú még az utolsó órában is daczol velük: még most is megrontja örömüket és makacs kitürésével fittyet hány a bakóknak, a kik már szinte belefáradtak kinzásába és lihegve törülgetik verítékes homlokukat. Tompa, vésztjósló üvöltés morajlott végig a tömegen: félni lehetett, hogy a várakozásában csalódott csőcselék reárohan a parasztkirályra és saját kezével tépi darabokra.

Migazzi intésére a bakók most Kopó trónjához bocsátották a halálra éheztetett zselléreket, a kiknek kezébe tüzes harapó-fogót adtak. Egyszerre fölharsant a zene: s a nyomorúltak táncra kerekedtek. Nádsíp és hegedű hangjaira meg füttyszóra *«a maguk módja szerént»* járták a toborzót, vagy hajdú-táncot s minden körülforgás után egyet-egyet haraptak és nyeltek volt vezérük testéből. *«Mely pedig nem akarta harapnia, kit megismertek, ha a szája vértő veres vót, vagy nem vót, az azon helen levágatott.»*

A zene hangjaira a csőcselék is táncra kerekedett a kordonon kivül. Egymásba kapaszkodva féktelen újjongással lejtették a vad hajdútáncot s minden fordulónál rekedt üvöltéssel borúltak egymás karjaiba. Némelyek sírtak és a férfiak száraz ugató zokogása egybevegyült a vén asszonyok kesergő rikácsolásával. Mások a fogaikat vicsorgatva duhaj módra marták, harapták a közelállókat, míg a tömeg le nem tiporta, el nem gázolta a dühöngőket. És a míg ez a féktelen, vadállati kitörés tartott, a hány barát, pap, vagy más ahhoz értő csak jelen volt, mind a *Te-Deum laudamus*-t üvöltötte!

A bakók most föloldozták Kopó bilincseit és szabaddá lett kezébe odasütötték az izzó királyi jogart. A hajdú megmarkolta a vasat; keze sisteregve szenesedett meg, de nem törődött vele. Odanyomta a sziporkázó eszközt ahhoz a kötélhez, a melylyel a trón elé ásott ágashoz kötözték; a kötél füstölögve gyúlt meg és csakhamar elégett: Kopó szabadon állt és egész magasságában kiegyenesedett.

Előre lépett, a veranda felé. Ágnes önkénytelenül fölállt és merevedő, üveges tekintetét a hajdúra szögezte. Csakhamar egészen kiveszett öntudatából a való élet fogalma: a külvilágot nem látta, nem érezte maga körül, — szemei csak Kopót látták. Lelkében minden meghalt, minden lecsendesült s olyan örvény támadt benne, a mely egyetlen gondolat, egyetlen emlék, egyetlen tekintet nyomása alatt az egész világot elnyeli. Az a férfiú, a ki onnan alulról fölnézett reá, ellenállhatatlan erővel vonzotta magához őt.

Kopón, a szemeit kivéve, már semmi emberi sem volt. Teste egyetlen, véres czafrangokban lelóggó idomtalan hústömeg volt, melyből ittott már a bordák is kilátszottak. Elpörkölt bilincseit átáztatta a vér s a mint a testéből patakként omló vér végigcsurgott rajtuk, azt lehetett hinni, hogy ezek is tagjaiból kiszakadt idegek. Két nagy szeme egészen kidülledt üregéből és lángokat szórt, a melyek gyújtottak és égettek. S a mint ezek a rettenetes szemek Ágnesre meredtek, a leánynak egyszerre eszébe jutott minden, a mit Kopó érette áldozott és szenvedett. Nem az elkinzott haldoklót látta maga előtt, hanem a dallás hajdút, a ki családja egészségére ivott a Száva szigetén, a ki betört hozzá éjjel palotájába és szerelemtől ittasan a lábaihoz borúlt. . .

És Ágnes epedve óhajtotta, hogy még egyszer hallja a hajdú hangját, hogy még egyszer ott lássa lábai előtt, szerelemtől ittasan — és nem akarta, hogy meghaljon! . . . Ebben a pillanatban Kopó magasra emelte kezében a jogart és fölnyitotta száját: szólni akart. De hirtelen görcsös remegés rázta meg egész testét — arczczal előre lebukott a földre és nem mozdúlt többé . . .

Mialatt Ágnes félig eszméletlenül visszaroskadt székébe, az egyik bakó hirtelen a hullához ugrott. Egy csapással leszelte a fejét, melyet hosszú lándzsára szúrva fölmutatott a tömegnek. Most egyetlen, perczekig tartó, őrjöngő üvöltés szállt föl az égbe és mint az orkán, alapjában megrázta az egész várost. Az épületek megreszkettek a fölzúduló ordításban, melyet sem a harangok zúgása, sem az ágyúk dörgése nem birt túlharsogni.

A nap már nyugovóra szállt. Végső sugarai tűzvörös fénynyel öntötték le a várost és száz ágra törtek a lándzsa vasán, melyre Kopó fejét tűzték. Az egész város, mint egyetlen élő test, görcsösen rándult össze titáni örömében és a kielégitett boszú minden szívbe új reményeket oltott. És fönt, az erkélyen, a mindenektől ünnepelt hős, a *horvát paraszt*, megkábulva a tömeg riadó lelkesedésétől, mely úgy hatott rá, mintha nagy pohár erős bort hajtott volna föl, ragyogó arczczal hajolt le mátkájához, hogy keblére ölelje: — de a leány ájultan, eszméletlenül hevert székében és csak alig pihegett. . .

*

Tahy Ágnes sohasem ment férjhez. Még abban az évben fátyolt öltött és fiatalon halt meg a Száva szigetén, a szent Orsolya-szüzek kolostorában.

ELFRIDA.

Elbeszélés.

Irta HJALMAR HJORTH BOYESEN.

Angolból fordította S. A. (Folytatás.)

XVI.

Két hétig szabadon szőhették hálóikat a pókok Ballington Thorold műtermében s hosszú, poros szövedékeik szürke függönyök módjára lógtak a mennyezeten és az ablakokon. Ballington aszszony, észrevéve különböző jeleit annak, hogy Thorold egészsége megrendült s aggódva fiának munkájában való elmerültsége miatt, felkutatott egy alkalmas orvost, a ki húsz dollárért nagy fontoskodással elmondta Thoroldnak mindazt, a mit az anyja három hónapig ingyen beszélt neki. Thorold végre megadta magát és szabadságra ment, legfőkép azért, mert attól félt, hogy az egészsége felmondja a szolgálatot, mielőtt még képét befejezné. Nagy megerőltetésébe került megválni festményétől s a két hét, melyet a tiroli Alpesekben töltött, nem sok hasznára volt. Nagy megkönnyebbülése telt benne tehát, mikor október kezdetén visszatérhetett Münchenbe és folytathatta munkáját.

Shattuck kisasszony Thorold felszólítására egy karosszékbe ült.

Két nappal visszatérte után a festő-állványa előtt ült, igyekezve visszanyerni azt az alkotó hevet, mikor háromszoros kopogtatás zavarta fel elmélkedéséből. Leplezetlen kedvetlenséggel nyitotta ki az ajtót s egy mély gyászba öltözött, kicsi, finom termetű nő állt előtte. Egy pillanatig csak bámult rá, aztán felkiáltott:

— Shattuck kisasszony!

— Szeretnék önnel néhány perczig beszélni, Ballington úr, — jegyezte meg a hölgy oly merevséggel, mely kiáltó ellentétben volt élénk egyéniségével.

— Rendelkezésére állok, — felelt Thorold nagyon alázatosan, miközben izgató lehetőségek száguldottak keresztül-kasul agyán. — És úgy-e, megengedi, — tette hozzá tiszteletteljes részvéttel szemében a hölgy gyászruhájára nézve, — hogy kifejezzem részvétemet nagy gyászában.

A kisasszony nem felelt erre, hanem visszadobva a sürű fátyolt arczáról, gyászos méltósággal lépett be a műterembe. Leült Thorold felszólítására egy karosszékbe s látni lehetett, hogy hullámzik a keble, mialatt hasztalan kisérleteket tett, hogy megszólaljon. Apró kis arczának sápadtsága, melyet több komolyság terhelt, mint a mennyit elbirt, arra kényszeritette Thoroldot, hogy maga is a szomorú várakozás képét öltse fel. Mikor azonban elmult két teljes percz a nélkül, hogy egy szót szólt volna jövetele tárgyáról, Thorold kezdte a beszédet.

— Ha tán valamiben szolgálatára lehetnék, kérem, ne habozzék tudtomra adni.

A kisasszony idegesen tépdeste újjait, másik vállára vetette a fátyolt s olyan hangon, melyben leplezett szemrehányás volt, igy tört ki:

— Oh, hogy tehette — hogy tehette — hogy tehette!

Thorold arczán oly átlátszó meghökkenés mutatkozott, hogy a fiatal hölgy is észrevette.

— Hogy tehettem? — kérdezte Thorold álmélkodva. — Hogy tehettem? De mit?

— Oh, ne tegyen úgy, mintha nem értene, — felelt a hölgy élesen, — nincs szükség képmutatásra kettőnk között.

Az orvos föléje hajolt s hallgatta szive verését.

— Sajnálom, de őszintén szólva, halvány sejtelmem sincs róla, hogy miről beszél.

— Ballington Thorold, — kiáltott a kis kisasszonyka egy szenvedélyes kanári-madár hangján, — ezt nem tételeztem volna fel önről!

Thorold fölállt, csak épen hogy lerázza magáról türhetetlen zavarát s az ablakhoz lépett.

— Itt valami félreértés van, — mondta visszafordulva s majdnem támadólag állva a hölgy elé, — kegyeskedjék kimagyarázni magát. Nem érünk vele semmit, ha itt állunk és nyilakat lövöldözünk egymásra.

Shattuck kisasszonyra, úgy látszik, némi hatással voltak e szavak s némi megfontolás után szelidebb hangon szólt:

— Én biztam önben, Ballington úr. Fájdalmamban Elfrida miatt önhöz fordultam, mert önt jó és becsületes embernek tartottam. És ime, mi lett belőle!

— Igen, éz lett belőle, — dadogta Thorold, oly mély keserűséggel, hogy egészen meglepte vele látogatóját.

— Ön megtörte a szivét, — folytatta Shattuck kisasszony a vádat. — És az én hibám volt, mert ha én bele nem keveredem, mindez nem történt volna meg.

Thorold felugrott, mintha villamos áram érte volna.

— Kinek a szivét törtem én meg? — kérdezte elképedve.

— Elfridáét! Mit törődöm én a többi szivekkel, melyekkel ön játszott! De az kegyetlen bűn volt, Ballington úr. És én, a ki megmondtam önnek, mily nyomoruságos, örömtelen az élete szegénynek — mily kegyetlenül bántak vele, hogy tapostak rajta — sohase volt ifjusága — leánykora . . .

Thorold még egyszer végig ment a szobán, lehajtott fővel, éles fájdalomtól éltorzított arczczal.

— Eltévesztette a czimet, kisasszony, — mondotta, megállva a leány előtt, elpirulva, az izgalomtól és méltatlankodástól csillogó szemmel. — Ön von Klenze Konrád hadnagyhoz akart menni, ez pedig a Maximilianstrasse-ban lakik.

— Mit beszél?

Rémülve mondta ki a jó kisasszony ezt a kérdést s megrezzenve előre hajolt, mintha fel akarna ugorni.

— A mint mondtam. Ugyan mért tesz úgy, mintha nem tudna róla?

— Nem tudok semmit, csak azt, hogy tegnap érkeztem ide vissza s Elfridát nagyon betegen találtam. Nemrég még azt irta nekem, hogy el van jegyezve önnel és nagyon boldog. Most pedig szótlanul és mozdulatlanul fekszik és bámul a mennyezetre s nem akar sem enni, sem beszélni. Mit jelenthet ez egyebet, mint hogy ön elhagyta őt?

— Jobban mondva, ő hagyott el engem.

Erre a kijelentésre képtelen zavar fogta el Elfrida unokatestvérét. Sápadt, mozdulatlan arczczal ült helyén, nézve a kezeit, melyek reszkettek, pedig erősen odaszorította őket az esernyő nyeléhez.

— Ez nagyon rejtelmes ügy, — hebegte a végső elbátortalanodás hangján s mivel Thorold nem bocsátkozott magyarázatokba, szeliden kérdezte:

— Nem mondaná el, mi történt, Ballington úr?

Thorold egy darabig komoran gondolkozva állott, elborult szemét a leányon nyugtatva.

— Nem, — tört ki aztán, mintha küzdene e szörnyű emlékkel. — Ezt ne kivánja tőlem.

Újból elkezdett nyugtalanul járni a szobában, Shattuck kisasszony pedig elhülve ült helyén s némi kelletlen érzés nem engedte, hogy megmoccanjon, vagy szóljon valamit. Végre is lankadtan felkelt, igazitott egyet-mást a ruháján s az ajtó felé indult.

— Bocsássa meg betolakodásomat, — dadogta, a mint Thorold kikisérte. — De úgy el voltam keseredve.

XVII.

Végre is beköszöntött október 15-ike. És pedig egy teljes héttel korábban köszöntött be, mint kellett volna, már a mi a festményt illeti, a mely annál több «végső ecsetvonást» kivánt meg, mennél többet foglalkozott vele Thorold. Vele és benne élt oly sokáig, hogy szinte már részévé lett énjének s ép úgy változott, mint ő maga. Az egyik hangulatban egész másnak lát-

szott, mint a másikban; az egyik napon Krisztus arczában oly nemes erőt és elevenséget látott, a mely örömmel töltötte el szivét, másnap már, úgy lehet, olyan laposságok voltak benne, melyek elszomorították. Különösen a szeme ragyogott egyik nap az élettől, másnap azonban nagyon rejtelmesnek, nagyon határozatlannak tünt fel.

Nagy nehezen tudta magát elszakitani október 14-én este a képétől, s mikor a végzetes napon hajnalban fölébredt, még néhány ecsetvonást tett rajta, melyeket az ihlet sugallt neki. Egy emberi arcz, — egy mélységesen emberi arcz, áthatva és beragyogva az isteni szellemtől, nézett le rá a vászonról. Boldog örömittasság fogta el szivét arra a gondolatra, hogy akármi történjék is vele, itt hagyta ezt maga után, hogy beszéljen helyette és mutassa meg, ki volt ő. Ezt örökli tőle az emberiség, s bár bizonyos értelemben befejezetlen még, Thorold érezte, hogy nemes örökség ez.

A vászon előtt állt ecsetjével és palettájával az utolsó pillanatig, a mikor megjelent nála két úr, a kik elvállalták a segédi tisztet. Egyiküknek átadott egy levelet, melyet anyjának irt s egy és más törvényes okiratot, aztán elindult velük a vasúti állomásra, a hol már várt rájuk az orvos. Húsz percz alatt odaértek abba a kis faluba, melynek határában egy gesztenye- és tölgyfaerdőben a párbaj végbemenendő volt.

Mintegy reggeli hét óra volt, a nap nemrég kelt fel s őszies álmossággal sütött a tompán piros és narancsszín felhőkre, melyek a láthatár szélén függöttek. Száraz levelek zörögtek lábuk alatt, a gesztenye nagyokat koppanva hulladozott a fákról s a földre esve kinyilt és láthatóvá lett a barna gyümölcs. Nedves földszag volt a levegőben, a füvön nagy olvadt dércsöppek csillogtak.

Megállottak egy nyilt tisztáson az erdőben. Ugyanebben a pillanatban tünt elő von Klenze segédeivel a bokrok mögül. A segédek elől mentek, üdvözleteket váltottak, sietve tanácskoztak, mig a felek járkáltak fel s alá öntudatos arczczal és igyekeztek nem nézni egymásra.

A segédek kimérték a húsz lépést s mindegyik fél azzal a tettetett és betanult hidegvérrel állott fel helyén, melyet a helyzet megkivánt. Thorold csak egy érzésre emlékezett: különös álomszerű érzésre, mintha kissé kábult volna s nem bizna teljesen az önmaga azonosságában. Nem érezte jól magát és sajátszerű rövid borzongások járták át, de nem lehetett volna határozottan azt mondani, hogy fél, nem is gondolt határozottan arra, hogy mi sors vár rá. Látta a fákat, az eget, az embereket, a kik mozogtak körülötte, de mintegy fátyolon keresztül látta és akármit csináltak volna is, nem csodálkozott volna rajta. Megfogta a pisztolyt, melyet kezébe adtak, megvizsgálta a ravaszát, a nélkül, hogy igazán tudta volna, miért teszi, hallotta, hogy a segédek egyike azt mondja: «kész» s látta, hogy ellenfele fölemeli egyik karját.

— Egy — kettő — három — lőjj!

Hangzott a parancsszó s utána két lövés. Az egyik egy egész másodperczczel a másik után következett. Két kis füstfelhő szállongott egy pillanatig a napfényben, felröppentek és eltünték. Von Klenze katonás hirtelenséggel lebocsátotta fegyverét, Thorold is megkisérelte ugyanezt tenni, sarkon fordult, eltántorodott néhány lépésnyire s leesett a földre.

Az orvos hozzá sietett, fölé hajolt, hallgatta a szive verését és sietve kinyitotta műszeres táskáját, kirakta késeit, ollóit egy négyszögletes bőrdarabra. Von Klenze odament hozzá és majdnem részvétteljes arczczal, már a mennyire az ő nyugodt arcza erre képes volt, megkérdezte az orvost, Ballington úr sebesülése sulyos-e?

— Különös dolog, — felelt az orvos, — alig dobog a szive. Pedig a seb nem komoly. A golyó alighanem megakadt a lapoczkájában.

— Hm! Csak nem akarja azt mondani, hogy a félelemtől halt meg? Egészen nyugodtnak látszott.

— Nem tudom!

— A lövése boszantott. Roszabb nem is lehetett volna. Pedig azt hittem, biztos czéllövő.

Az orvoson meglátszott, hogy nincs kedve beszélgetni, mivel a pácziens egész figyelmét lefoglalta. Feltépte kabátját, de nem is gondolt a golyó keresésére, a míg nem téritette Thoroldot magához. Húsz perczenyi fáradozás után ez végre sikerült; kinyitotta szemét s elgyöngülten pislogott a napfényben.

— Ön bizonyosan el volt szánva a halálra, — mondta az orvos, Thorold üterét tapintva, — kis hján el is érte ezt.

— Igen, el voltam rá készülve, — mormogta Thorold halkan. — Mikor a fájdalmat éreztem, biztos voltam benne, hogy ez a halál.

— Nohát, ezt a képzelődést üzze el magától mentül előbb. Nem sokára talpon lesz megint.

Kocsit hoztak a szomszéd faluból; a társaság a vasúti állomásra hajtatott s nem volt még kilencz óra, mikor Münchenbe érkeztek.

(Vége következik.)

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK

KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros.
Cs. és kir. fensége József főherczeg udv. szállítója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utcza 10.
Központi viz-, lég- és gőzfütések, légszesz- és vizvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyuk, vizerőművi emelőgépek stb. 9277
Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készittetnek.

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.
Budapest, V. ker., Ferencz József-tér 8. sz.
Kristályüveg készletek, remek virágvázák és alkalmi dísztárgyak.
Üzlethelyiségünk nem a Láncz hiddal szemben, hanem az **Akadémia mellett a Béla-utcza sarkán létezik.** 9517

LOHR MÁRIA ezelőtt **KRONFUSZ** 9494
csipke, vegyészeti tisztitó- és műtestő-intézete megnagyobbitatott
erőművi szönyegporló és szőrmeáru megóvó-intézettel.— Megbizások átvételnek:
VIII., Baross-utcza 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő főkiüzletekben: IX., Calvin-tér 9. V., Harminczad-utcza 3. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrássy-út 16.
Telefon 57—08. **VIII., József-körút 2. szám.** *Telefon 57—08.*

WACHTL ÉS TÁRSA
fényképészeti czikkek raktára 9378
BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).
Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papiráru és szab. fémkapocsgyára
Budapest, I., Mészáros-utcza 38. Telefon 91—48.
Gyárt nagybani elárusitásra következő uj czikkeket
A legkomolyabb családi dobozokat és **díszborítékokat** (levélpapirokkal és borítékokkal), névjegykártyákat, gyászlapokat, **gyászlevélpapirt**, gyászjegyeket. Saját gyártmányu **fémsarokkal** ellátott **rajztömböket**, szekrénycsipke és tortapapirokat, továbbá papirtányérokat, piskótasövéket és különféle összehajtható dobozokat.

Állandó kiállitás a fenti czikkekből a városligeti iparcsarnokban megtekinthető. 9307

+Soványság+
Sáp- telt testidomok a mi kiváló erőpornyktól, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért kezességet. Orvosi rend. szerint. Szigorúan bensőleges. Nem szédelgés. Számos köszönőlevél. Ára kartononként 2 kor. 50 fill. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással.
Hygien. Institut 9155
D. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69.
Főraktár Magyarország részére: Török József. gyógyszerész. Király-u. 12.

KIVÁLÓ ERŐSITŐSZER. 9528
Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld.

SOMATOSE
husból készült és ennek tápanyagát tartalmazó izetlen, könnyen oldódó Albumose készitmény a legkiválóbb
erősitő-szer
gyenge és táplálkozásban elmaradottaknak, ideg-, mell- és gyomorbetegeknek, betegágyasoknak, angol kórban szenvedő gyermekeknek, üdülőknek, nemkülönben
Vas-Somatose
alakjában a
sápkórosoknak
lesz ajánlva az orvosok által.
Vas-Somatose nem egyéb 2% szerves összetételü vasat, a milyen alakban a vas az emberi testben van jelen, tartalmazó Somatose.
Somatose rendkivül gerjeszti az étvágyat.
Raktáron van az összes gyógyszertárakban és gyógyanyagkereskedésekben.

UTAZÓK
figyelmébe!
Franklin-Társulatnál megjelent
Vasút mentén.
Nélkülözhetlen úti könyv az államvasutak, a Győr—Ebenfurti és az Eperjes—Bártfai vonalak vidékein.
Ára kötve 2 kor.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER
TERMÉSZETES SAVANYÚ-KÚT

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA
MAGYAR REMEKIRÓK
55 KÖTET
SHAKSPERE
ÖSSZES SZINMŰVEI
6 KÖTET
ÁRUK EGYÜTT:
240 KORONA
KÜLÖN:
Magyar Remekirók 220 kor.
Shakspere 30 kor.
Az öt kötetből álló első sorozat megjelent.
TARTALMA:
Arany János munkái I.
Sajtó alá rendezi Riedl Frigyes.
Vörösmarty munkái I.
Sajtó alá rendezi Gyulai Pál.
Tompa Mihály munkái I.
Sajtó alá rendezi Lévay József.
Garay János munkái.
Sajtó alá rendezi Ferenczi Zoltán.
Csiky Gergely szinművei.
Sajtó alá rendezi Vadnai Károly
Minden könyvkereskedésben kapható.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

A KORMÁNYZÓ FELESÉGE.

Elbeszélés.

Irta Mary R. S. Andrews. — Angolból fordította S. A.

A kormányzó a nagy fekete tölgyfaasztal fején ült, díszes könyvtárszobájában. A két nagy lámpa az asztal két végén régi divatú, vasalt, tompa vörös és bronzszinű tartókban állott, — az ernyőjük vastag sárga selyem volt. Olyan fényt vetettek az asztal körül ülő aggodalmas képű hat emberre, a milyet Rembrandt festményein láthatunk.

Csakugyan, nagyon fontos gyülés volt ez. Egy városi tisztviselő, a ki hónapok óta nagyon is meggondolatlanul csuszkált a törvénytisztelet vékony jégkérgén, most végre, sokak véleménye szerint, beszakadt. A kormányzó egy bizonyos rendeletét a saját önhatalmú rendeletével helyettesitette, a mely az előbbinek nemcsak a szavaival, hanem a szellemével is homlokegyenest ellenkezett. A kormányzó pedig elrettentő példát akart mutatni, a melyet mindenki meglásson azonnal, a kit illet. A kormányzó magas állásához képest még fiatal volt, mindössze harminczhat éves s lehet, hogy nem csupán a hivatali méltóságának védelme volt az oka mostani szigorának.

— Én velem nem lehet paczkázni, — mondta az állami szenátus elnökének. — Ha az az ember látni akarja, milyen vagyok, ha méregbe hoznak, meg is fogom mutatni. Mondjanak egy okot, ha tudnak, a miért az az ember elnézést érdemel.

Erre a jelenlevők különböző dolgokat mondtak, mert bár a fődologban ugyanaz volt a véleményük, többen közülük a halogatás mellett voltak s a legtöbben azt szerették volna, ha lassabban, de annál biztosabban járhatnak el. A kormányzó azonban heves volt és fel volt háborodva.

Így állt a dolog, mikor kopogás hallatszott az ajtón. A kormányzó meglepetve nézett fel, mert el volt rendelve, hogy az ülés alatt nem szabad háborgatni. Mégis azt mondta, hogy: «szabad» és Jackson, a hatalmas termetű szerecsen inas lépett be félénk és aggodalmas képpel.

— Oh uram! kormányzó úr! — csak ennyit birt eleinte kinyögni, mert saját vakmerősége és hat előkelő arcz látása fojtogatta a torkát.

— Jackson, mit akar? — kérdezte a kormányzó nem épen nyájasan.

Jackson közelebb lépett hozzá, szemmellátható an elvesztve szokott hidegvérét és méltóságos magatartását. Egy tálcza volt a kezében, rajta egy nem valami finomnak látszó levélboriték.

— Bocsánatot kérek, uram. Nem háborgattam volna, kormányzó úr, bocsásson meg, de annyira sürgettek — és az állomásról jött és én azt hittem, valami baj van a vasuton és azt önnek azonnal tudnia kell, kormányzó úr . . .

A mig Jackson mindezt félhalkan kinyögte, a kormányzó kezébe vette a kékesfehér, olcsó levélboritékot s néhány bocsánatkérő szót dörmögve az urak felé, feltörte és elolvasta, elámult arczczal, a levelet. Aztán összegyürte a kezében és ledobta az asztalra.

— Bolondság! — mondta félhangon. Aztán Jacksonnak szólt:

— Nincs válasz. — Jackson visszavonult.

— Tehát, uraim, a mint mondottuk ez előtt a félbeszakitás előtt — s világos, szabatos mondatokban elkezdte tovább tárgyalni a szóban forgó ügyet. Mégis, valami változás ment rajta végbe. A főügyész, mialatt valami fontos pontját világitotta meg az ügynek, észrevette, hogy főnöke félrefordítja tekintetét, még pedig az összegyűrött levélre az asztalon. Az államtitkár nem tudta megérteni, hogy mért fogadja olyan lagymatagon a kormányzó fényes ékesszólását, melylyel a vádlott feláldozását követelte. Végre is a házigazda mind szórakoztatabb lett, majd hirtelen felállt s fölvette az összegyűrt papirdarabot.

— Uraim, bocsássanak meg néhány pillanatra — mondotta. — Nagyon boszantó dolog, de nem birok a hivatalos dolgokkal foglalkozni, mig el nem intéztem azt az ügyet, a melyért

A kormányzó és Lindsay kisasszony.

Jackson az előbb félbeszakitott. Ezer bocsánat — csak egy pillanatig tartóztatom az urakat.

Az előkelőségek furcsán bámultak egymásra, az alkormányzó ellenben mosolygott.

— Az is egyike azoknak az okoknak, a miért harminczhat éves korában kormányzó lett, hogy mindig azokkal a dolgokkal foglalkozik, a melyek félbeszakitják.

A kormányzó ezalatt szokott erélyével kisietett s két-három szolgát szalasztott széjjel a házban.

— Hol van Mooney asszony? küldjék ide Mooney asszonyt azonnal — hamar!

Türelmetlenül várt, pedig csak három perczig tartott, a csarnok melletti kis szobában, mikor megjelent előtte a friss, kerek képü s eszes, fényes kék szemü asszony.

— Mari, nézze — és a hatalmas kormányzó a kis tömzsi asszony karjára tette kezét s odavezette őt az ablakhoz. Mari és ő excellenciája valóban nagyon régi barátok voltak, bizalmasságuk harminczöt évvel ezelőtt kezdődött, mikor a jövendőbeli nagy ember pajkos kis gyermek volt, Mari pedig a dadája és imádója egy személyben, a minek aztán meg is maradt máig.

—Fel fogom ezt magának olvasni és aztán telefonozzon Bristolba azonnal.

Kiegyenesitette az összegyürt papirost s ezt olvasta le róla:

— Kedves kormányzó úr, barátaim, Mac Naughtonék Bristolból, barátai Önnek is, azt hiszem s ezért alkalmatlankodom ezzel a levéllel. Hozzájuk indultam látogatóba s a ma esti nyolcz óra húsz perczkor induló vonattal akartam elindulni innen, de mikor ideértem nyolcz órakor, kiderült, hogy a menetrend megváltozott s a vonatom elindult már húsz percz óta. Holnapig nem is indul másik. Nem tudom, mit csináljak, hova menjek s Ön az egyedüli a városban, a kinek tudom a nevét. Ne vegye rosz néven, ha öntől kérdem, hova menjek éjszakára, melyik fogadóba, ha egyáltalán tanácsos nekem itt fogadóba mennem. Sajnálnám, ha e levéllel olyankor háborgattam volna, a mikor nagy dolgokkal van elfoglalva. Maradok őszinte hive *Lindsay Lee.*

Mari figyelmesen, de meghökkenve hallgatta s már-már a felkiáltások és kérdések özönében akart kitörni, mikor a kormányzó félbeszakitotta.

— Hamar, Mari, ne beszéljünk sokat. Eleinte azt hittem, férfi irta azt a levelet, mert férfinév van alája irva. De egészen úgy hangzik, mint egy női levél, az irás is nőirás. Azt hiszem, kell valamit csinálni. Telefonozzon Mac Naughton úrnak Bristolba, kérdezze meg, hogy csakugyan várnak-e egy Lindsay Lee urat vagy kisasszonyt vendégül, s ha igen, mondja meg, hogy ez az úr vagy kisasszony jól van s itt tölti az éjt. Ebben az esetben küldje ki Harpert az állomásra a brougham-mal s izenje meg, hogy szivesen látom Mac Naughton úr vendégét magamnál éjszakára. Maga pedig gondoskodik, hogy — akárki legyen is — kényelmes helyet készitsen neki.

— Hogyne, hogyne, a szegény kicsike — mondta Mari, a dolog regényesebb oldalát látva mindjárt valónak. — De Jack úr, hát csakugyan telefonozzak Mac Naughton úrnak, hogy a barátjuk —

A kormányzó kurtán félbeszakitotta.

— Igen. Hiszen megértette, a mit mondtam, Mari, csak beszélni akar még róla, ugy-e. Nagyon sok a dolgom. Mondja meg Jacksonnak, hogy be ne jöjjön a könyvtárszobába addig, a mig nem végeztem a hivatalos urakkal. Jó éjszakát . . .

— Azt hiszem, Mac Naughtonéknak nem lehet panaszuk, hogy nem láttam szivesen a barátjukat, — mondta a kormányzó magában, a mint visszament a csarnokon át.

Az állomáson, egy árva gázlámpa fényénél az állomásfőnök és Lindsay Lee fáradtan várták feleletet a kormányzótól. Soká jött, mert az állomásfőnök fiai, a kikkel a levelet küldték, megragadták az alkalmat a csavargásra, a kormányzó palotájának s főleg istállóinak megtekintésére s a lovászokkal való beszélgetésre. Csak mikor a még nem teljesitett kötelesség furdalni kezdte az idősebbiknek a nem valami érzékeny lelkiismeretét, végezték el a dolgukat s Harper, a kocsis megkapta rendeletét.

Az állomásfőnök kisietett, hogy kikérdezze az előkelő külsejű kocsist s egy pillanat mulva sugárzó arczczal tért vissza.

— Jó ujság, kisasszony. A kormányzó saját kocsiját küldte. Milyen derék, kedves úr! Szálljon csak be, kisasszony.

Ilyen biztos révpart, — szinte nagyon is jónak tünt fel, semhogy igaz legyen.

Lindsay félig elaludt, a mint a gummikerekü kocsi halkan végig gördült a városon át s be-

fordult egy fákkal beültetett hosszú sugárútra, a hol aztán megállt. A kapu kinyilt, Lindsay felnézett a lépcsőkre s a széles, kivilágított följáratra, a hol egy tömzsi asszony várta, a ki hamar elvette a pakktáskáját és napernyőjét s őt magát is hatalmába keritette. Az álmos, kábult leány csak homályosan emlékezett a tágas csarnokokra, a széles lépcsőházra s egy nyájas hangra, a mely szüntelenül áradt a szavak patakjával. Aztán egy nagy, kellemes hálószobában találta magát, melyből egy nyitott ajtó a fürdőszobába vezetett.

— Oh — oh! — mondta s beledőlt a rézágy vakitó fehérségébe, átfogta karjaival a párnát feje fölött, a melyen kalap, minden rajta maradt.

— Szegény gyermek, — mondotta a piros arczú Mooney asszony anyai hangon. — Menynyire ki van fáradva, no, nem is csoda. Nem szólok egy szót se többet, csak lefektetem, aztán aludjék. Ez a legjobb gyógyszer a világon, egy jó, kényelmes ágy s éjjeli csöndes nyugalom. Nem szólok egy szót se. De nem kiván valamit a kisasszony? De hát hol is az eszem? Még meg sem kérdeztem, nem akar-e valamit vacsorára! Majd felhozom magam — egy falat hideg csirkét és egy pohár bort talán? Jót fog önnek tenni. De igen — tette hozzá, mikor Lindsay mosolyogva a fejét rázta. — Nincs roszabb, mint üres gyomorral lefeküdni, ha az ember ki van fáradva.

— De hiszen megebédeltem a vasuton, nem vagyok éhes. Igazán nem vagyok éhes, köszönöm nagyon szépen.

Mooney asszony vonakodva lépett kettőt az ajtó felé, — a szoba csak úgy rengett nehéz lépésétől:

— Igazán nem akar semmit?

Elhallgatott, megzavarodva s kék szeme mint a szafir csillogott mindig piruló orczái fölött.

— Nagyon félek, hogy ki fog nevetni, de ön olyan gyermeknek látszik és — talán hozhatnék egy — egy kis vajas kenyeret barna czukorral?

Lindsay nagyon kedvesen tudta megismerni, mikor akar neki valaki a kedvében járni. Összecsapta a kezét, mint az a gyermek, melyhez hasonló volt.

— Oh, hogy gondolt épen erre? Otthon is azt kaptam mindig valamikor. Nagyon szeretném —

Mooney asszony sugárzott az örömtől.

— Gondoltam mindjárt! Látja, kisasszony, ezt szoktam valamikor a gyereknek is adni — azaz a kormányzónak — mikor még kicsi volt és éhes lett lefekvéskor.

Lindsay egyedül maradva letette kalapját s belevetette magát egy karosszékbe, mely mintha egyenesen ő feléje tárta volna ki karjait. Álmosan, kényelmesen mosolygott.

— Ugyan jól érzem magamat, — mondta magában. — De furcsa. Úgy érzem, mintha már rég itt laknék s máris szeretem ezt a kormányzó dadáját. Milyen lehet vajjon a kormányzó? Ki tudja —

E pillanatban, nem is valami nagy meglepetéssel, észrevett egy koronás fejű kis fiút, a ki egy öl széles czukros vajaskenyeret nyujtott át neki s azt mondta, hogy ezt huszonöt év óta őrzi számára. Már disputálni akart vele, hogy akkor az a vajas kenyér nem lehet jó, mikor valami elkezdett berregni a fejében s a mint felnyitotta a szemét, újra meglátta Mooney asszony jól megtermett alakját, a mint a fürdőkád fölé hajolt, melybe kellemesen, frissítően zuhogott a víz.

— Oh, elaludtam talán? — kérdezte felülve s tágra meresztett szemmel nézve maga elé.

— Megvan. Tudtam, hogy ettől felébred. Magam nem tudtam a lelkemre venni, hogy felébreszszem, pedig mégse lett volna jó, így ruházától elaludni. Hát megmelegitettem a fürdőt, hogy tán ettől jobban kipiheni magát. Különben akár melegre készithetem, akár hidegre, a hogy tetszik. És itt a kis harapni való is, úgy érzem, mintha megint a gyereknek viselném gondját. Mikor tizéves volt, akkor evett olyan sokat este. Az imént beszéltem vele és olyan fáradt a gyűléstől, — botrány, hogy olyan sokat kell dolgoznia ezért az államért, napról-napra. Azt mondta: jó éjt, Mari, — de ép úgy mondta, mint sok évvel ezelőtt, mikor még *ilyen* kicsi úrfi volt. A legkedvesebb és legcsinosabb fiú volt a világon; úgy hivták, a «kis princz», olyan csinos és eszes volt. Azt mondta, mondjam meg, hogy azt reméli, holnap a reggelinél szerencséje lesz látni a kisasszonyt kilencz órakor. De ha fáradt a kisasszony, vagy jobb szeret ide fönn reggelizni, azt is megteheti, a hogy akarja. No, de én itt most halálra fecsegem a kisasszonyt, hát mért nem hallgattat el? Mert ha elkezdek a kormányzóról beszélni, sohase tudok magamtól elhallgatni. Emelje csak fel a lábát, hadd vetem le a czipőjét.

Mialatt kioldotta Lindsay apró czipőjét, nagy szóáradattal bocsánatot kért, hogy beszél, hogy olyan sokat beszél.

— Nincs mit megbocsátani. Nagyon érdekes hallgatni, a mit róla beszél, — mondta Lindsay. — Annál jobban kivánok vele találkozni. Nincs itt valami arczképe? — körülnézett a szobában.

Ezt a kérdést ugyan jól eltalálta. Mari félrehúzta a fekete szalagot, mely rendes, tiszta galérja fölé volt kötve s boldogan mosolyogva emelte föl a fejét, hogy a leány megnézhesse a brocheján levő elefántcsontra festett miniatür arczképet. Egy napsütötte arczú kis fiú volt rajta, sürű, fényes, aranyos hajjal s bátor barna szemekkel — édes gyermeki arcz, melyet könnyű volt megcsodálni. Lindsay meg is csodálta eléggé, még Mooney asszonyt is kielégitette vele.

— Karácsonyi ajándékul kaptam, mikor kilencz éves volt, — mondta. (Mari kalendáriuma a kormányzó születésétől számitódott). — Szamárhurutja volt nemsokára azután és beteg volt két hétig. De istenem, milyen finom kis lábacskája van a kisasszonynak! — kiáltott fel aztán, a mint ráhúzta a papucsot Lindsay lábára s maga is nagy nehezen, de jókedvűen talpra állott.

Lindsay elgondolkozva nézett ekkor rá.

— Nem beszélt még a kormányzó feleségéről. Nincs talán idehaza? — mondta a papucsa sarkát próbálgatva. Azért nem is látta Mooney asszony arczát, melyen az egyik kifejezés a másikat kergette: elámulás, meghökkenés, aggodalom, egy újon született eszme felragyogása, habozás és végül a máskor is szokott önzetlen jóakarat.

— Nincs, kisasszony, — mondta Mari. — Most épen távol van hazulról. Pedig nagyon kedves hölgy s bizonynyal nagyon fogja sajnálni, hogy nem láthatta önt.

A legközelebbi dolog azután, a mire Lindsay emlékezett, az volt, hogy álmodozva nézi a foltokat, melyeket a napsugár vetett a szoba halványszinű falára. Aztán az ablak szélén egy madár kezdett dalolni, s halk szoknyasuhogás hallatszott. Lindsay odafordult és egy szobalányt látott — ezuttal nem Mari volt, — a ki halkan tett-vett, félig kinyitva a külső ablakot, kissé felhúzva a függönyt, bebocsátva a lombos fák fényét és árnyékát kivülről, s a levegőt és a reggelt. Lindsay gondosan felöltözött és nini, épen negyed tiz lett bele.

A kormányzónak így hát várni kellett a reggelivel. Tiz perczig, míg az ujságban tartott, még csak elvárt, de aztán, természettől türelmetlen lévén, s nem lévén szokva a várakozáshoz, hamar méregbe jött.

— Az ördög vigye azt a lányt! — monologizált a kormányzó. — Őt is vád alá fogom helyezni. Először félbeszakitja a gyűlést, aztán ki kell küldeni a lovakat érte oly késő időben és most még tetejébe megvárat a reggelivel! De hát mért kell nekem várnom reá a reggelivel? A mennyköbe is, mért nem ... No hát, Mari, mi lesz? Mondom magának, dühös vagyok és nem fogom szótlanúl várni, a míg reggelit kapok. Arra a fiatal hölgyre várok, a kit maga babusgat. Hol az a fiatal hölgy? Mért nem — nos?

Mert most megnyilt ám a zsilip és Mari beszédének zuhogó áradata reázúdult. A kormányzó hallgatott két perczig, elnémulva a csodálkozástól, de aztán dühbe jött és maga is bőbeszédű lett.

— Micsoda! Maga azt mondta neki, hogy házas vagyok? Mi a mennyköt! És még hogy én is azt mondjam neki? Mari, elment magának az esze? Hogy zavarba jött volna? Hát és ha zavarba jött volna! Hát mit törődöm én vele, ha ... Micsoda? kedves és csinos? Mari, ne ostobáskodjék. Most én rögtönözzek egy feleséget a magam házában, azért mert egy csitri leánynak nem volna kedvére, hogy egy legényembernek volt a vendége? Bánom is én!

A kormányzó csak úgy pattogott méltatlankodásában.

— Vigye el az ...

Ekkor Mari eltünt, mint egy éjjeli látomány s az ajtóban megjelent a reggelnek mosolygó megtestesülése, nem is sejtve, hogy valami roszat követett el.

— Rudd kormányzó? — kérdezte Lindsay.

A kormányzó maga sem tudta hogyan, nyájas és szives házigazda módjára fogott vele kezet s a keserűség eltünt lelkéből.

— Igazán nem tudom, hogy köszönjem meg, — mondta a leány. — Önök mind oly jók voltak iránt am s én nagyszerű kényelmesen éreztem magamat. Olyan elhagyatott és boldogtalan voltam az este, úgy éreztem magamat, mint egy bolygó zsidó nő. Remélem, nem kellett miattam várnia a reggelire?

— Egy pillanatig se, — felelt a kormányzó szivélyesen és széket adott a leány alá. Beletartott öt perczig, míg eszébe jutott, hogy hisz ő tulajdonkép dühös. Ekkor megpróbált visszatérni meggyőződéseihez.

— Hohó — mondta magában, — hisz én nem akartam valami különösen barátságos lenni ezzel a hölgygyel szemben. Rudd, ne légy ilyen ingadozó. Te ingerült vagy a késedelem és a tegnap este miatt. Untat, hogy mulattatnod kell egy leányt, mikor ujságot szeretnél olvasni. Nyugtalan vagy, mert a székházba kell menned azokhoz az emberekhez. A mit érzesz, mindössze köteles udvariasság Mac Naughtonék barátnője iránt. Légy szives ezekre a tényekre visszaemlékezni. Rudd, ne csinálj bolondot magadból, ne léháskodjál mint egy zöld gyerek, a helyett, hogy hivatalod méltóságát őrizned.

Igy okoskodott a kormányzó titokban s hasztalan kisérleteket tett, hogy méltóságos legyen, mialatt a szive oly puha lett, mint a viasz. Tehát csak ült Lindsay Lee előtt az asztalnál, perczről-perczre mind jobban meglepetve s mind tehetetlenebbül. És Lindsay, míg jóizűen ette a gyümölcsöt, azt gondolta magában, hogy ez a kormányzó nagyon kedves ember és szerette volna tudni, milyen lehet a felesége és hány gyereke van és hol vannak ők. De legalább baj nélkül lehetett beszélni a feleségéről, a vén dada nagyon kedvezően nyilatkozott róla. Igy hát szóba hozta.

— Nagyon sajnálom, hogy a mint hallom, Rudd asszony nincs idehaza. Nagyon puszta lehet ez a nagy ház nélküle.

A kormányzó ránézett és elnevette magát.

— Nem vettem észre, — mondta és hirtelen erős szánakozás fogta el, a milyet Lindsay Lee mindig kelteni szokott maga iránt. Nem volt szükség rá, hogy szánják, hisz egészséges, boldog és jómódú volt, de — talán a férfiak bűneinek büntetéseül — szomorú szemei voltak s az ajka bánatosan hajlott le. Az arczszine sápadt volt, mint minden délvidéki nőé, olyan színű, mint a magnolia-szirom, sötét haja vastag fürtökben hullott alá homlokára, mely mintha mindig nedves lett volna a lelki izgalomtól, nyulánk, karcsú termete mintha kereste volna a férfias erő támaszát s bájos hangja, mely az egyik szót kétszeresen elnyujtotta, hogy rögtön utána egész sereg szót egyszerre ejtsen ki, a mondatok végén úgy fölemelkedett, hogy annak, a ki hallgatta, szinte könny gyűlt a szemébe, olyan reménytelen, lemondó volt. Nem pózolt, de a benyomás, melyet tett, pathetikus volt — csodálatosképen, mert hiszen ő minden dolgot humoros oldaláról látott meg, a mi annyit jelent, hogy megtalált olyan mulatságot is, mit más ember elmulaszt. A régi tanács a bűn ellen azt mondja, hogy az ember előbb elszenvedi, aztán megszánja és végre megöleli; de Lindsay abban különbözött a bűntől, hogy az embernek sohasem nyilt alkalma elszenvedni őt, mindjárt a megszánáson kezdte s aztán nagyon könnyen megtette a lépést a megölelésnek legalább a kivánságáig. Tizenöt percznyi ismeretség után a kormányzó eljutott oda, hogy megszánta, mélyen és egész lelkéből, mint a hogy majd mindent egész lelkéből csinált. Még egyszer tanácsot tartott magával.

— Uram isten, micsoda ártatlan arcza van! — mondta magában. — Mari azt mondja, zavarba jönne ... Az a vadállat, a ki zavarba hozná, megérdemelné, hogy megverjék. Én bizony nem teszem. Ha ő úgy akarja, hogy házas legyek, hát házas vagyok.

Nyilt tekintettel nézett fel Lindsay elcsodálkozott arczába.

— Attól félek, megbotránkoztattam önt, — mondta. — Ne higyje, hogy nem örülnék, ha — a feleségem itthon volna. De, látja, az utóbbi időben nagyon sok volt a dolgom. Lélekzeni is alig értem rá, — igazán arra se volt időm, hogy hiányát érezzem — a feleségemnek. Pedig —

E szónál valami különös fojtogató érzés fogta el a torkát és a tüdejét, mikor folytatta a mondatot:

— Pedig nagyon boldog ember leszek, ha — a feleségemet — hazahozom.

Lindsay arcza felderült. Ez a nyilatkozat teljesen kielégitő és megfelelő volt, szó se fért hozzá. (Vége következik.)

ELFRIDA.

Elbeszélés.

Irta HJALMAR HJORTH BOYESEN.

Angolból fordította S. A.

(Folytatás.)

XVIII.

Kétségtelen, hogy a regényirás minden szabálya és hagyománya azt követelné, hogy Thorold elesett légyen von Klenze keze által. Ha másért nem is, hát azért, hogy előérzete beteljesedett légyen. Csakhogy nem egy példa van rá az életben, hogy az efféle előérzetek csalnak s ezek közt is a legfeltünőbb a Ballington Thoroldé. De sajátságos, hogy mikor kigyógyult sebéből, teljes szenvtelenség fogta el s teljesen képtelennek érezte magát a munkára. Mintha idegei abban a meglazulásban, mely a feszültséget követte, csak ostoba és köznapi benyomásokat fogtak volna fel, de az ihlet magas, szellemi benyomásait nem.

Készületlen képe, a mint előtte ült és rábámult, óráról órára, napról napra kétségbeesésel töltötte el, mert nem érzett reményt arra, hogy valaha még feljuthatna arra a magaslatra, melyre azelőtt könnyen és szerencsésen jutott fel. A szenvedés nedüje mint szellemi izgatószer hatott volt rá, nagy és nemes munkára izgatva őt, — most, hogy ez megszünt, nem birta többé a tökéletesség magaslatait elérni. Ha nem látta volna be legjobb munkájának, a három Krisztustipusnak nagyszerűségét, megelégedett volna, mint az úgynevezett művészeknek óriási nyája, középszerű sikerekkel. De mult nagyságának kinzó emléke olyan volt, mint egy csodás melódia halvány visszhangja, a mely folyton kisértette, de ködbe veszett, a mint meg akarta rögziteni. Az élete két nagy tapasztalatát követő eseménytelen nyugalomban, mintha semmi nagy gondolat nem gerjedt volna benne. Semmi látomás nem zavarta meg éjszakai nyugodt álmait. Semmi sem maradt meg neki, csak az önbirálat könyörtelen élessége, mely mostani középszerűségét hozzámérte egykori tökéletessége fokához s irgalom nélkül elitélt minden gyenge kisérletet.

Egy nap, a mint lehangolt apáthiával bolyongott a városban, találkozott Shattuck kisasszonynyal. Első gondolata az volt, hogy szó nélkül elmegy mellette, dé volt valami a leány kedves komolyságában, a mi szinte megdobbantotta szivét. Megfordult és hozzá csatlakozott. Mintegy félóráig ment mellette, közömbös dolgokról beszélgetve, gondosan kerülve a veszedelmes tárgyakat. Egyebet nem is tudott meg a beszélgetésből, minthogy Rallston csakugyan elutazott Indiába tanulmányozni az ezoterikus buddhizmust, — megtanulni, hogy mikép bánjon el asztrális testével, mint ő maga szokta mondani — s a maximilianstrasse-i lakást Berta kisasszony anyja foglalta el és berendezkedett benne télire. Thoroldnak nem volt bátorsága kiejteni a kérdést, mely már-már ajkain volt, de három napig kinozta. Meglepetve tapasztalta, hogy maradt még néhány élő szikra kihalt szenvedélyének hamuja alatt. Vajjon elvitte-e Rallston úr Elfridát magával a buddhisták földjére? Thorold képzelete nagyon sokat foglalkozott most Elfridával: lefestette őt előtte, a mint sápadtan, komolyan ül az indiai bölcsek tanácsában, a mint a házak felett úszik asztrális testével és egy sereg bolond dolgot csinál, melyek még jobban eltávolítják a normális nőiségtől, melyre oly epedve vágyódott. Nem egy furcsa szólásformája jutott most Thorold eszébe, annak a jele valamennyi, mennyire el volt szigetelve nemétől. Nagy leleményességet fejtett ki enyhítő körülmények kitalálásában, melyek alapján felmenthesse vétke alól. Ki tudja, magaviselete menynyire volt neki magának tulajdonitható és mennyire atyja befolyásának? Olyan volt atyja kezében, mint a viasz, akarata úgy ingadozott atyja akarata mellett, mint a gyertya fénye a legcsekélyebb lehelletnél. Látszólagos hűtlensége nem lehet-e szintén olyan dolog, a miről nem tehet, nem tulajdonitható-e atyja iránta való ellenszenvének s az előkelő és arisztokratikus von Klenze iránti csodálatának?

Az ezutáni három nap megleste Shattuck Bertát s végre egy délután el is fogta, a mint szobaleánya kiséretében sétálni ment. Most már nem késett megszerezni az értesüléseket, melyeket kivánt. Elfridát, mint kiderült, betegsége megmentette attól a veszedelemtől, hogy ezoterikus buddhistává váljék: Rallston, égve a vágytól, hogy a csábító titkokat kikutassa, végre is elvesztette türelmét s elutazott egyedül. A szegény leány rohamosan jobban lett, a mint atyja eltávozott s most már csaknem egészen egészséges.

Ezek a véletlen találkozások Shattuck Berta és Thorold között nagyon gyakoriak lettek a következő hetekben s bár nem beszéltek róla, hallgatólagos megegyezés volt köztük, hogy addig fogják folytatni, a míg jól csik mindkettőjüknek. Berta oly kedvesen, részvétteljesen függesztette Thoroldra szemét, valahányszor ez a legcsekélyebb vallomást tette; Thorold pedig gyönyörködött részvétében, mely mindig díszkrét és tapintatos volt. Thorold észrevette, hogy a leány meglehetősen idealizálja őt, mint a legtöbb jó nő szokta azt a férfit, a kit barátságára méltat, gyakran oly nemes szándékokat tulajdonitott neki, melyek eszébe sem jutottak; de hát, ha helyreigazitja is, csak annál roszabbá tette volna a dolgot.

— Nem különös dolog az, — mondta egyszer Berta, a mint együtt sétáltak az angol kert kopasz fái közt, — hogy milyen résztvevő szivű kis lébe-kanál vagyok én? A legtöbb ember, akár szeret engem, akár nem, azon végzi, hogy elmondja nekem a szerelmi históriáit. Azt hiszem, több gyöngéd titoknak az letéteményese vagyok, mint akármely hozzám hasonló kis nőszemély az egész európai kontinensen.

— Miért nem fizeti nekik vissza azzal, hogy elmondja a saját titkait? — kérdezte Thorold nevetve.

— A magaméit? Hiszen az a legfurcsább a dologban, hogy nekem nincsenek is titkaim. Annyira el vagyok foglalva a barátaim összegabalyodott szivügyeinek kibogozásával, hogy rá sem érek a saját szivemben táplálni gyöngéd érzelmeket. Mintha a mások életében élnék és időnként el is felejtem, hogy a magam életére is volna némi jogom.

Thoroldot szinte meghatotta ez a vallomás, melyet a leány oly könnyedén vetett oda. Úgy tekintette, mint sokkal mélyebb érzés jelét, mint a mekkorát az ember az ily apró, babaszerű kis hölgyecskétől várna. Eszébe jutott az is, hogy ha Berta olyan szakértő az összegabalyodott szivügyek kioldozásában, hiszen akkor most is alighanem ebben sántikál és — akkor nem valószinű, hogy Elfrida is ne tudna róla. Ez az ötlet egészen felforgatta az eszét, — szinte szánakozott a saját ártatlanságán, hogy ezt nem vette észre már előbb. Félóra mulva, mikor elvált Bertától, megkérte, adja át üdvözletét Rallston kisasszonynak, másnap pedig elküldött hozzá, engedélyt kérve, hogy meglátogassa őket. Az engedélyt meg is kapta s egy deczember-elei délután szemtül szemben állott Elfridával a jól ismert fogadó-szobában. Elfrida sápadtabb és nyulánkabb volt, mint azelőtt, fejét lehajtva tartotta, megmutatva haja arany fürteit, melyek csaknem túlságos nehezeknek tüntek fel finom arczához képest. Volt benne valami édes zavar, valami alázatosság, a mi még jobban megdobogtatta Thorold szivét, mint szépsége s egy sereg drága emléket keltett fel benne. Vajjon véletlenség volt-e, hogy ugyanaz a kékes-zöldes csillogású ruha volt rajta, a mely első találkozásukkor? S ugyanaz a középkori finom művű kulcstartó a derekán? Mintha vissza akarta volna idézni az első alkalmat, mikor látták egymást és vonzódást éreztek egymás iránt s mintha el akarná felejtetni az elidegenedés és bánat közbeeső idejét. Csak egy gondolat zavarta Thoroldot, mikor a leány kezét kezében tartotta s az egykori gyöngédség ragyogott szeméből: az, hogy mennyi fáradságába kerülhetett Shattuck kisasszonynak, idáig juttatni Elfridát. Pedig ő nem akart adósa lenni Elfridáért senkinek. Nem akart arra gondolni, a látszólag véletlen eseményeknek mily sorozata juttatta Elfridát ismét közelébe.

— Sajnálattal hallottam, hogy beteg volt, — mondotta meglehetős ügyetlenül.

— Köszönöm, már nincs semmi bajom, — felelt Elfrida kissé akadozva, s különös, ünnepélyes szemét rávetve Thoroldra.

Thorold meglepetve vette észre, hogy a szemében kevesebb a határozatlanság s erősebb az egyéniség, mint azelőtt volt. A mint elkezdtek beszélgetni, eleinte kissé feszélyezetten, de fokozatosan növekvő bizalmasággal, Thorold egészen elámult a leány megjegyzéseinek világosságán és természetességén s modorának könnyedségén. A régi elnyomottság, a megalázatástól való örökös félelem eltünt; először életében, szabadon vehetett lélekzetet s azok az adományok, melyekkel a természet felruházta, kifejlődhettek, a nélkül, hogy attól kellett volna tartania, hogy zsarnoki módon elfojtatnak és visszautasittatnak.

Legközelebbi találkozásukkor, néhány nappal ezután, Thoroldnak még inkább feltünt bizonyos ujdonság a leány egyéniségében. Mintha nem is ugyanaz az Elfrida lett volna, a kit egykor ismert. A mint a helyzet furcsaságának az érzése, a melyet az első találkozáskor többé-kevésbbé éreztek, eltünt, s az a kisértet, mely köztük ült, örökre elüzetett, Elfrida bájos ifju nővé virágzott ki s a bája egész más volt, mint az, mely eredetileg vonzotta Thoroldot. (Vége köv.)

HOGY KARCSUVÁ váljunk és egyúttal egészségünket is megerősítsük, használjuk a Pilules Apollo-kat, melyeknek gyógyereje az növényekből nyert Vegetal-ferrum Exmorvinkénkpárjának köszönhető. Jóknak elismert pilulák karcsúvá tesznek, hatásuk azonban nincs hátrányára az egészségnek, mint sok más készítmény. Nem hashajtók, hanem egyenesen a táplálkozásra és a zsiranyagcserére hatnak. — A tökéletes testes gyógyítására kivül a **Pilules Apollo-k** szabályozzák a szervi működést, fokozzák az arcvonásokat és megadják a testnek ismét az ügyességet és erőt. Ez a titka minden asszonynak, ki megakarja őrizni karcsú és szálas alakját. A »Pilules Apollo«-k a legkényesebb természetű minőket tembelieknek használnak és nemárthatnak soha szegyenszek. A körülbelül két hónapig tartó gyógyítást könnyen be lehet tartani és végeredményre teljesen állandó. (Törvényesen védett vedjegy). Egy üvegcse ára utasítással: K. 6.45 bérmentve; utánvéttel K. 6.75. — **J. Katié**, gyógyszerész, *5, Passage Verdeau, Paris*, IX.e. — Egyedüli raktár Austria-Magyarország részére: *Budapest*, **Török József**, gyógyszertára, Király-utcza, 12.

SERRAVALLO 9397
CHINA-BORA VASSAL
kitünő helyreállító szer **gyengék, vérszegények** és **lábbadozók** számára. Ajánlva és használva orvosi kitüntetésekkül. 4200-nál több orvosi elismerőlevél.
Kitünő íz.
Kitüntetve több arany és ezüst éremmel.
Árak: 1/2 literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40.
Kapható minden gyógyszertárban.
Serravallo J. gyógyszer. Trieszthen.

Szeplő, himlőhely, sömör, májfolt-fakadék, persenés, orrvörösség és minden egyéb **arctisztátlanság** ellen legjobbnak bizonyult a már 52 év óta dicséretreméltón ismert a törvény kivánalmainak megfelelő
Vukovári arc-tisztitó
kenőcs és szappan.
9511
Nagy tégely K 1.60, kisebb K 1.—
Szappan 1 korona.
Főraktár: **Török József gyógyszertára**
Budapest, Király-utcza 12. és Andrássy-ut 26. szám.

Hirdetések elfogadtatnak a kiadóhivatalban, Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4.

A «borszéki borviz» a savanyu vizek királya.
Megrendelhető: Igazgatóság. Borszék.

BORSZÉK
GYÓGYFÜRDŐ.
(900 m. magasságban Erdély, Csikmegye). A fürdőidény **junius 15-től szeptember 15-ig tart.** — Gyógytényezők: Hűs, ozondus levegő. — Kitünő, különböző vegyi összetételü, mesés gazdag, borviz források, köztük a világhirü «Borszéki» főkut «a savanyuvizek királya», az erős vasas Kossuth-kúti, a páratlan József főherczeg-kúti és a gyomorbajosok nélkülözhetetlen itala a Boldizsár-kúti stb. Szénsavas, hideg, tükörfürdők: a világon egyedül álló Lobogó, Sáros, Lázár, Ó-sáros. Ujonnan berendezett szénsavas, meleg pezgő-fürdők; kitünő vaslápunkkal gondosan készített lápfürdők, sós, fenyő-fürdők, hidegvizgyógyintézet, massage és villamozás. Szállodákban és különálló villákban 600-nál több szoba áll rendelkezésre. Két ágyas szobák saisonára 60—160 kr. Élelmezés jó és olcsó, négy vendéglő, piacz, két mészárszék helyben. — A fürdőhelynek 30 klmt. meghaladó jól gondozott sétánya van. A fenyvesek rengetegei között közeli és távoli, gyönyörűbbnél-gyönyörűbb vidékre kiránduló helyek. Posta, távirda, csendőrség van. Czigányzene naponta. Fürdőorvos **dr. Vámossy Zoltán** egy. m. tanár.
Közlekedés: Szász-Régenig—Madéfalváig vasuton. Szász Régentől naponta gyorskocsi járat, váltott lovakkal. Gyorskocsira előjegyezhetni **Kapusi Dánielnél** Sz.-Régen. — Felvilágositással, prospektussal (több nyelven), árjegyzékkel díjmentesen, készséggel szolgál **az igazgatóság.**
Kapható mindenütt Budapesten: **Édeskuty L., Péczely és Lencz** uraknál és minden szállodában, vendéglőben, füszer és ásványviz üzletben.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részv.-társ.
Irodái: VI. ker., Andrássy-ut 5. (saját házában). 9376
Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyószámlában (check-számlán). A 10%-os betétkamat-adót az intézet fizeti. **Leszámitolt váltókat, előlegeket nyujt értékpapirokra. VÁLTOUZLETE** megbizásból teljesiti mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. Üzleti órák: délelőtt 1/2 9—1/2 1-ig, délután 3—1/2 5-ig.
Magyar kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye IV., Ferenczek-tere 2. szám. Kézi zálogüzletei: IV., Károly-körut 18., IV., Ferenczik-tere és Irányi-u. sarkán. VII., Király-u. 57., VIII., József-körut 2., Üllői-út 6.

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.
Budapest, V. ker., Ferencz József-tér 8. sz.
Kristályüveg készletek, remek virágvázák és alkalmi disztárgyak.
Üzlethelyiségünk nem a Lánczhiddal szemben, hanem az **Akadémia mellett a Béla-utcza sarkán létezik.** 9517

LOHR MÁRIA ezelőtt **KRONFUSZ** 9494
csipke, vegyészeti tisztitó- és müfestő-intézete megnagyobbitatott
erőmüvi szönyegporló és szőrmeáru megóvó-intézettel.— Megbizások átvétetnek:
VIII., Baross-utcza 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő főüzletekben: IX., Calvin-tér 9. V., Harminczad-utcza 3. VI., Teréz-körut 39. VI., Andrássy-út 16.
Telefon 57—08. VIII., József-körut 2. szám. *Telefon 57—08.*

WACHTL ÉS TÁRSA
fényképészeti czikkek raktára 9378
BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).
Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papiráru és szab. fémkapocsgyára
Budapest, I., Mészáros-utcza 38. Telefon 91—48.
Gyárt nagybani elárusitásra következő új czikkeket
A legnhomadd családi dobozokat és **diszboritékokat** (levélpapirokkal és boritékokkal), névjegykártyákat, gyászlapokat, **gyászlevélpapirt**, gyásznévjegyeket. Saját gyártmányu **fémsarokkokkal** ellátott **rajztömböket**, szekrénycsipke és tortapapirokat, továbbá papirtányérokat, plakátcsöveket és különféle összehajtható dobozokat.

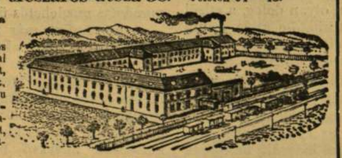

Állandó kiállitás a fenti czikkekből a városligeti iparcsarnokban megtekinthető. 9307

A legjobb arcszépitőszer a SERAIL-ARCZKENŐCS,
mely az arczot tisztitja, fehériti és bársonypuhává teszi.
Egy tégely ára 1 kor. 40 fill.
Egy kis tégely ára 70 fillér.
Minden ártalmas alkatrész nélkül!
Serail-szappan | kitünő toilett szappanok a kenőcs használatához.
Epe-szappan
Serail-crême. Nappali használatra.
Serail-ponder. Kiváló finom arczpor három szinben, fehér, rózsaszin és crême. Egy doboz ára 1 korona.
Serail-szájviz. A legjobb szájviz.
Főraktár: Budapesten, **Török József** gyógyszertárában.
Kapható továbbá a készitőnél: **ROZSNYAY MÁTYÁS** gyógyszertárában, **Aradon, Szabadságtér,** valamint minden más gyógyszertárban.

+Soványság+
Szép telt testidomok a mi keleti erőpornktől, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért kezességet. Orvosi rend. szerint. Saigonranbecsületlen. Nem szédelgés. Számos köszönőlevél. Ára kartononként 2 kor. 50 fill. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással.
Hygien. Institut 9155
D. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69.
Főraktár Magyarország részére: Török József, gyógyszer. Király-u. 12.

A RIVIERA IBOLYA
IGAZI IBOLYA ILLAT
kizárólagos készitői
MOTSCH A. és T.ka
BÉCS, I., LUGECK 3 sz.

Virág-barátoknak!
„Florol"
virágtrágya-kivonat használata bámulatos hatással van a virágok fejlődése, szinpompája és illatára. Egy doboz 80 fillér, 1.50 korona és 3 korona. A hol nem kapható, oda postán **bérmentve** küldi kor. 1, 2·50 és 4 koronáért a főraktár
Waltersdorfer Pál
droguis, Budapest, VII., Kerepesi-út 8.

5 koronáért
küldök 4 1/2 kgr., 30 darab, a sajtolásnál megsérült, finom, enyhe 9682
pipereszappant
rózsa, méz, ibolya, rezeda, jázmin stb. illatu darabokból szépen összeválogatva.
KANN IGNÁCZ
Bécs, II. Lilienbrunng. 17.

UTAZÓK
figyelmébe!
Franklin-Társulatnál megjelent
Vasút mentén.
Nélkülözhetlen úti könyv az államvasutak, a Győr—Ebenfurti és az Eperjes—Bártfai vonalak vidékein.
Ára kötve 2 kor.

A Magyarországi Központi Kárpátok legelőkelőbb és leglátogatottabb gyógyfürdő és nyaraló telepei:

A «Magyar Tátrának» góczpontja, a m. kir. kincstár tulajdonát képező
1. **Szent-Iványi Csorbató**, 1351 m. tengerszin feletti magasságban; kedvező helyzeténél fogva a tátrai kirándulásoknak természetes kiinduási pontja. A kassa-oderbergi vasut Csorba állomásától 127%-os emelkedésse biró fogaskerekü vasut szállitja az utasokat. Budapesttől 9, Bécsből 7, Berlinből, Drezdából 14, Breslauból 9 óra alatt elérhető. **Hidegvizgyógyintézet, szabad fürdő a tóban, juliusban átlag 18° C.** Állandó fürdőorvos. Posta-, távíró- és telefon-állomás. Egy nagy szálloda és nyolcz nyaralóban 220 vendégszoba. A főidényben teljes pension szobával együtt 7—11 K. Állandó zenekar, zongora, billiard, teke- és lawn tennis pályák.
A legfokozottabb igényeket kielégitő berendezéseivel a tátrai fürdők és telepek legelőkelőbbje:
II. **Tátra-Lomnicz**, 900 m. tengerszin feletti magasságban. Vasuti állomás, közvetlen étkező- és hálókocsi összeköttetéssel elérhető Budapestről 9, Bécsből 7, Berlinből, Drezdából 14 óra alatt. Állandó fürdőorvos szakszerü vezetése alatt álló modern felszereléssel biró **hidegvizgyógyintézet, nap és légfürdők, nagy meleg tükörmedencze, svéd tornaterem, massage, burkolás.** Posta-, távíró- és telefon-állomás. Két nagy szállodában 120 vendégszoba, magánvillákban butorozott családi lakások. Mérsékelt áru ellátás, a szobák árai 2—8 K. Állandó zenekar, billiard, lawn-tennis pályák. A főidényben a Magyar Lovaregylet által rendezett lóversenyek.
A kassa-oderbergi vasut vonalán a Fátra hegycsoport ölében fekszik ujonczasak a m. kir. kincstár tulajdonát képező:
III. **Fenyőháza**, gyógyfürdő és nyaraló telep 450 m. tengerszin feletti magasságban. Vasuti állomás, közvetlen összeköttetéssel, étkező- és hálókocsival elérhető Budapestről 9, Bécsből 7, Berlinből, Drezdából 14, Bresslauból 9 óra alatt. Modern berendezésü **hidegvizgyógyintézet, fenyőfürdők, massage burkolás, villanyozás, uszoda.** Állandó fürdőorvos. Hat szállodában 100 vendégszoba, azonkivül magánvillákban butorozott egyes szobák és családi lakások. Mérsékelt áru ellátás, pension szoba nélkül 4·60 K, a szobák árai 2—5·80 K. Zenekar, zongora, teke- és lawntennis pályák.
Mindhárom fürdőhelyről nagyszámu legszebb természeti szépségben bővelkedő **turisztikai kirándulások** tehetők, egészen 2664 m. magasságu csúcsokra, tavakhoz és tengerszemekhez. Kipróbált vezetők meghatározott dijak mellett rendelkezésre állanak.
Részletes felvilágositással és ingyenes prospektussal szolgál a m. kir. gyógyfürdő és nyaralótelep felügyelősége: **Szent-Iványi Csorba-tó, Liptó vármegye, Tátra-Lomnicz Szepes vármegye és Fenyőháza Liptó vármegye.**

Legtökéletesebb arcztisztitó- és szépitő-szerek:

Akácia-crême 2 kor.
Akácia-crême 1 kor.
Akácia-crême 1 kor.
Törvényesen védve.
Kapható a gyógyszertárakban.
Főraktár Budapesten:
KRIEGNER GYÖRGY «Koronagyógytára», VIII., Kálvin-tér.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

A KORMÁNYZÓ FELESÉGE.

Elbeszélés.

Irta Mary R. S. Andrews. — Angolból fordította S. A.

(Vége.)

Egy sereg ügyes-bajos ember ezen a reggelen boszankodva hagyta el a székházat, mert a kormányzó odatelefonozott, hogy fél tizenkettő előtt nem mehet be. Talán még jobban boszankodtak volna, ha látják, a mint az állomásra robog nem sokkal a tizenegy órai bristoli vonat indulása előtt. E helyett azt mondták: valami nagyon fontos dolog lehet, a mi tartóztatja. Rudd kormányzó talán még sohasem mulasztott el egy megbeszélt találkozást. Utóbbi időben úgy dolgozott, mint az ördög, annak a közúti vasútnak az ügyében, — talán most is azzal vesződik.

A kormányzó pedig az egyik szalonkocsiban állott, közúti vasút, vád alá helyezés s más effélé az esze ágába sem jutott. A kezében egy selyem szalaggal átkötött fehér csomag volt.

— Isten önnel, — mondta, de ne felejtsen el meghivatni jövő héten a garden-partyra. El fogok jönni.

— Semmiesetre sem felejtem el. Meg sem kisérlem megköszönni önnek . . . Oh, köszönöm! Milyen jó czukor! És hozza el a jövő héten a nejét is magával. Meg akarom ismerni. És — oh, szálljon le, kérem, indul a vonat. Isten önnel, Isten önnel.

A lassan zengő jelzőharang hatalmas szava, a kitóduló gőz zúgása s az óriási kerekek mélyhangú dübörgése közben a kormányzó leugrott a perronra. A fővárosa egyszerre üres lett, teljesen üres. Észrevette ezt, a mint elfordult az eltünő vonattól s a kocsija felé ment. Észrevette azt is, hogy ezt eddig még sohasem vette észre.

Egy derék polgár, megpillantva a jól ismert, gondolatokba merült arczot a kormányzói kocsiban, a mint végigszáguldott a városon, ezt mondta magában:

— Nagyon is keményen dolgozik. Derék legény, fiatal és erős, de mennyire siet! Aggódónak látszik ma. Ki tudja, micsoda nagy terveket forgat az agyában épen most.

Ugyanekkor a kormányzó dünnyögött magában.

— Roszúl tettem. Biztos, hogy meg fog sértődni. Senki se szereti, ha bolonddá teszik. Nagyon is messzire mentem. Nem fogja engedni, hogy meghivjanak engem; nem fogom látni. Az ördögbe is, telefonozni fogok MacNaughton asszonynak, hogy ne leplezze le a titkot, a míg oda nem megyek.

Ezt meg is tette, mielőtt még Lindsay odaért volna; nagy volt a nevetés a telefon-drót két végén.

Meg is hivták s miután nagyon jól mulatott, meghivták újra meg újra. Igy Lindsay három heti ott időzése alatt Bristol többet látta a kormányzót, mint valaha s mindenki sejtette, hogy miért, csak Lindsay nem. De az az alkalom, hogy leleplezze a leánynak Rudd asszony árnyék-alakját, csak nem jött meg soha s a MacNaughton leányok által, a kik a kormányzót nem egy váratlan állításba kergették bele, nagy és titkos gyönyörűségükre, Lindsay sok mindenféle részletet megtudott erről a hiányzó előkelő hölgyről.

A reggelinél nem egy ilyen beszélgetés folyt le, mint a következő:

Alice MacNaughton (czeremóniás udvariassággal beszélve az asztal egyik végéről a másik végén ülő kormányzóhoz): Mikor jön meg Rudd asszony, kormányzó úr?

A kormányzó (bizonyos tartózkodással): Remélem, nemsokára, Alice kisasszony. Szabad kérnem, MacNaughton asszony, még egy kis

— Ne nyuljon hozzám! — kiáltott a leány.

rántott halat? Ebből soha sem birok eleget enni.

Alice (nem engedve, hogy elterjen a tárgytól): S mikor hallott hirt utoljára a kedves nejéről, kormányzó úr?

Chuck MacNaughton (a harvardi egyetem disze. Szerelmes Lindsaybe, de még inkább a tréfába): Magam is várok tőle levelet, de nem jön.

A kormányzó (némi fölénynyel): Igazán?

Lindsay (a mint megszólal, a kormányzó szeme azonnal reáfordul és rendületlenül rajta marad):

— Miért nincs meg Rudd asszony arczképe sehol a házban, MacNaughton asszony? A kormányzó képe ott van mindenütt, a nejéről mindig azt mondják, hogy igéző szép s mégse látni sehol a képét. Ez úgy tünik fel, mintha nem szeretnék annyira, mint a kormányzót. (Annak emlitésére, hogy szeretik, — hozzá még *ezek* az ajkak mondták — kéjes borzongás fogja el a kormányzó idegeit.)

MacNaughton asszony: Kérdezze meg a többieket, édesem.

Alice (megragadva az alkalmat): Oh, ennek nagyon érdekes oka van. Rudd asszony soha még magának a férjének sem adott arczképet. Az — az elvei nem engedik. Tudja, ő egy régi zsidó családból származik — valóban, zsidó nő. («Bolygó zsidó nő», vetette közbe a kormányzó, halkan, a tekintetét megint Lindsay arczán nyugtatva). És tudja, hogy a zsidó családoknak vallásuk tiltja, hogy bármilyen arczképeket csináltassanak magukról. (Kimerülve elhallgat.)

Chuck (mint egy nehéz üteg tüzér támad): Alice, hallgasson. Ugyan gyászosan csinálja. Maga nem tud társalogni. Egyébkent se tud érdeklődést kelteni, mint a vörös hajával. Lee kisasszony, én meg fogom önnek majd egyszer mutatni Rudd asszony arczképét s megmondhatom már most is, milyen nagyon bájos melancholikus szürke szeme van, olyan szája, mint egy — mint egy érett szamócza, (dörgő kacagás az egész asztal körült, de Chuck rendületlenül folytatja): a haja olyan, mint a sötét éjfél, az alakja nyulánk és hajlékony, mint egy mászó rúd, (tiltakozások: csak ne athletikai hasonlatokat; ez tilos!); a hangja, ah, olyan édes, gyengéd, mint a czukrozott gyümölcs (zajos közbeszólások: «elég volt», «ne tovább, «az Istenért, hagyd abba». Lindsay furcsán néz imént megénekelt szürke szemeivel a kormányzóra.)

Lindsay: Mért nem rántja ki a bowie-kését a csizmaszárából s miért nem löviti le pisztolyával, kormányzó úr? Hiszen úgylátszik, tréfát üz a feleségéből! Nem lesz ebből párbaj?

Erre aztán MacNaughton asszony megfeddette őt, mint vérszomjas kentucky-i leányt s az egész nevető asztaltársaság kivonult a szőlőlugasba.

Ilyenkor a kormányzó, bár maga is nevetett, mulatott, mégis kényelmetlenül érezte magát, mint a ki ferde és méltatlan helyzetbe jutott s ünnepélyesen megfogadta magában, hogy véget kell már vetni mindennek. Valami borzasztó véletlenségből nyilvánosságra juthat, ujságok is kiirhatják. A MacNaughton-család néhány bizalmas barátját már ügyis figyelmeztetni kellett, hogy «ne öljék meg a kormányzó feleségét». Kétségkívül meg is mondta volna a leánynak a legközelebbi alkalommal, a mint egyedül marad vele s akkor az egész képtelen dolog összeomlik. De a szavak csak nem jöttek ajkára, vagy ha jóelőre gondosan kieszelte, mit fog szólani, — ez a merész, harczra termett szónok, a kit «sárkányölő»-nek szoktak nevezni, Lindsay haragjának eshetőségét sárkánynak nézte s megijedt tőle. Soha még semmitől sem félt úgy eddigelé.

Ha nagy nehezen feltüzelte is bátorságát, csak egy tekintetet kellett vetnie arra a tiszta, ártatlan arczra, — eltünt a bátorsága s az lett belőle, hogy elhitta a leányt sétálni. Nagyon jó barátok voltak s olyan veszedelmes volt egy csapásra megzavarni a jó viszonyt s megmondani neki, hogy hetek óta vezeti félre. Ezek az édes júniusi hetek úgy múltak el, mint valami bájos zene, a napok mint megannyi rózsa hullottak alá, az éjjelek, mintha megannyi holdvilágos éj lett volna egy álló hónapig.

Igen, várni kell, mondjuk, két napig. Ekkorra eléggé tisztába jön vele, hogy megmondhassa

neki az igazságot. És aztán, kissé később, ha ugyan tud magán olyan sokáig uralkodni, egy másik igazságot. Ezen túl nem engedte, hogy a gondolatai tovább menjenek.

— Kormányzó úr, — kérdezte Lindsay hirtelen, mikor hazafelé lovagoltak egy lovas kirándulásról, a melyen elmaradtak a társaságtól, — a kormányzó tudta miért. — Hogy van az, hogy annyira kötődnek a felesége miatt? Miért engedi ezt?

— Nem tehetek róla, kisasszony. Nincs előttük tekintélyem. El kell tűrnöm, akármit csinálnak. Már én ilyen vagyok. Keserű sors, úgy-e?

Lindsay fürkészőn vetette rá szomorú, gyermekes szürke szemét.

— Nem hiszem, hogy ön olyan — mondta. — Azt hiszem, olyan ember ön, a kinek nem mondanak az emberek csak olyant, a miről biztosan tudják, hogy eltűri. Önnel nem igen tréfálnak.

Meggyőződéssel bólintott a leány.

— Hallottam őket beszélni önről! Ez tetszik nekem; nálunk a délvidéken is ilyenek az emberek. Önben sok van a délvidékiből. Tudja, nyugodtan mondhatok önnek bókokat, hiszen ön békés, öreg házas ember. De a felesége dolga mögött valami tréfa lappang, a mit nem akarnak nekem megmondani. Valami van a dologban, ebben biztos vagyok, kormányzó úr.

Olyan bájos délvidéki kiejtéssel mondta ezt, hogy a kormányzó megkérte, mondja még egyszer: «kormányzó úr».

— Nem én! — felelt Lindsay gyorsan s némi keserűséggel. — Milyen nevetséges! És ön kormányzó! De én a feleségéről beszéltem. Nem jön haza, mielőtt én elutaznám? Sokszor mármár azt hiszem, magának nincs is felesége.

Ez volt a jó alkalom s a kormányzó remegve vette észre ezt. Most kell megmondani vagy soha s összeszorítva fogait, nagyot lélekzett.

— Hát és ha azt mondanám, hogy nincs feleségem? — mondta. — Ha azt mondanám, hogy ez csak mese, mit szólna hozzá?

— Sohasem állnék többet szóba önnel, — felelt Lindsay gondatlanúl. — Nem engedném, hogy így bolonddá tegyenek. Nini, ott vannak a többiek — és vágtatva előre sietett.

Könnyű meglátni, hogy a kormányzó nem rohant bele fejestül a vallomásba. De a válság megjött. A Lindsay hazautazása előtti este történt s a kitünően gyakorlott elmeél bőséges pazarlásával — ezért adott neki az állam búsás fizetést — a kormányzó ki tudta csinálni, hogy együtt sétálhasson a holdvilágnál Lindsayvel a kertben. Emésztő tűz égette, hogy beszéljen, de minden pillanatban lehűtötte a félelem hideg zuhanya. Egyszerre Lindsay megbotlott valami kőben és elesett, nagyot sikoltva. Erre a félelem hirtelen eloszlott a vágy tüzében. Szükségtelen mondani, mit tett vagy mondott a kormányzó. A beszédje meglehetős kevéssé volt eredeti és fordulatos, elég egyhangú volt, — nem szükség a dolgot részletezni, mert majdnem mindenki tapasztalt már hasonlót. Mikor remegve magához tért megint s tudatára jutott a való világnak, azon vette magát észre, hogy Lindsay küzködik vele, lökdösi félre s a szeme haragos tüzben ég.

— Mit akar? De mit akar? — kérdezte a leány.

— Azt, hogy szeretem önt, hogy szeressen engem, hogy legyen a feleségem.

A leány mint egy fehér kisértet állott a fák árnyában, a holdtól megvilágítva.

— Kormányzó úr, elment az esze? Hiszen van már felesége! Ön sérteget engem!

A magas termetű kormányzó hátravetette fejét és csengőn felkaczagott, mint a gyermek. Nevetése elhallatszott a házig, a hol mosolyogtak rajta.

— No, de jól mulatnak kettecskén, — mondta MacNaughton asszony.

— Lindsay, Lindsay — mondta a kormányzó s föléje hajolva, megfogta és megcsókolta a kezét, bármennyire vonakodott. — Nincs nekem feleségem! Nem is lesz soha más, csak ön. Tréfa volt. Azért történt, mert... De ne törődjék vele! Most nem mondhatom el, nagyon hosszú história. Meg kell ezt bocsátania, hisz mindez elmúlt dolog már. Az a kérdés, szeret-e engem — akar-e szeretni, Lindsay? Mondja meg, Lindsay!

Nem birta a leány nevét elégszer kimondani. De Lindsay finom arcza nem derült fel. Úgy nézett rá, mint valami elitélt bünösre.

— Sohasem fogom ezt megbocsátani, — mondta lassan. — Úgy bánt velem, mint egy gyermekkel. Bolonddá tettek valamennyien. Ez kegyetlen és sértő eljárás. Ön tréfának nevezi?

Ott is találta egy nagy karosszékben ülve.

Igen, de a tréfát belőlem üzték, én rajtam nevettek heteken át. Ugyan mi volt ebben mulatságos, ha szabad tudnom?

— Uram Isten, Lindsay, édesem — csak nem fogja fel így a dolgot? Hogy én megsértettem önt! Hogy én nevettem önön! Odaadtam volna az életemet önért! Lelőttem volna mindenkit, a ki önt... Lindsay! — kiáltott könyörögve s néhány lépést tett feléje.

— Ne nyúljon hozzám! — kiáltott a leány. — Ne nyúljon hozzám! Gyülölöm önt!

S a mint a kormányzó közelebb jött hozzá, megfordult, felszaladt az ösvényen, a holdvilágos széles kocsiútra s mint egy halvány fehér folt az illatos éjszakában, eltünt.

Mikor a kormányzó nagy méltóságosan lépkedve odaért a terraszra, a hol MacNaughtonék üldögéltek, egy sereg kérdéssel fogadták.

— Mit csinált Lindsay Leevel? — kérdezte Alice. — Azt mondta, hogy leesett és megsértette a lábát, de nem engedte, hogy fölmenjek vele. Nagyon méltóságos képet vágott, a mi kissé furcsán áll neki. Miért veszett vele össze most, az utolsó este?

— Kormányzó úr, — mondta Chuck több elmeéllel, mint gyöngédséggel — ha el akarja fogadni a rokonszenvet olyas valakitől, ki előtt a bánat nem ismeretlen —

Tréfája azonban rideg visszautasításra talált. A kormányzó maga se tudta, hogy szabadult el tőlük. Másnap reggel okvetlenül el kellett utaznia korai vonattal, ezuttal valami igazán fontos dolga volt. Egyébiránt minden egyforma szürke árnyékban tünt fel előtte, minden mindegy volt neki. A természete azonban olyan volt, hogy egy pillanatig sem tudott tétlen maradni. Úgy pusztította a munkát, mintha kenyér volna, ő pedig nagyon éhes. Az emberek azt mondták, hogy olyan lázas tevékenységet, mint a milyet a kormányzó ezen az őszön és télen kifejtett, még soha se láttak.

Újév tájban ment legelőször Bristolba junius óta, MacNaughtonékhoz ebédre. Alice barátságos arcza, az aranyos vörös hajkorona alatt, feléje sugárzott az asztal végéről, de ebéd után, mikor az urak kijöttek az ebédlőből, Alice megfogta őt.

— Kormányzó úr, akarok önnek valamit mondani Lindsayről. Tudom, hogy érdekelni fogja, ámbár valami rejtélyes dolog történt önök közt, az ő elutazása előtt. Nagyon roszul volt, sirógörcsbe esett s nagyon lassan fordul jobbra az állapota. Az anyja elvitte fürdőre. Holnap irok neki, küldjön neki ön is valami jó hirt. Tetszeni fog neki.

Nem volt könnyű dolog, ott állni frakkban, tizennyolcz embertől körülvéve, a kiknek mindegyike többé-kevésbbé az ő mozdulatait figyelte s e mellett megmaradni a nyugodt és méltóságos kormányzónak, a mikor ez a mosolygó, kedves leány tüzes vasakat szurkál a szivébe.

— De Alice kisasszony — mondta lassan, — attól tartok, ön téved. Szerencsétlenségemre magamra haragítottam Lee kisasszonyt. Attól félek, az én izenetemet tolakodásnak tartaná.

— Kormányzó úr, — mondta Alice határozottan, — én ugyan nem vagyok kormányzó, de néha mégis igazam szokott lenni. Már pedig jobb, ha igazam van, mintha kormányzó vagyok, — legalább ilyesformát hallottam valaha. Megbizhatik bennem. Próbálja csak meg az izenet hatását, meglátjuk, nem lesz-e sikere. Mit irjak neki?

— Alice kisasszony, — mondta erre a kormányzó mohón — ha igy áll a dolog, talán jobb volna, ha az izenetet magam küldeném el.

— Hogy jó lesz-e? No, ha én férfi volnék! Micsoda gyöngeszivüség!

A kormányzó erre a mókázó szónokiasságra merészen megfogta a fiatal leány kezét és addig szorongatta, mig Alice nevetve, de megtörve kegyelmet kért. Mikor pedig később feljött jó éjszakát kivánni, az arcza ragyogott az örömtől.

— Jó éjszakát, kis béke-angyal, — mondta a leánynak.

Mooney asszony, a ki a komor napokban aggódva, de értetlenül nézte a «gyerek» levertségét s kinos erőfeszítéseit, hogy a levertséget legyőzze, a ki kedvencz ételeivel s egyéb kitartó, de sikertelen kedveskedéssel igyekezett enyhiteni kinlódását, egyszerre meglátta az arczán a változást, mikor a kormányzó üdvözölte őt másnap reggel. Könnyű szivvel pakkolta be másnap a ruháit, a mit harmincz év óta gondosan meg szokott tenni s mikor elbucsúzott tőle, meg is kapta jutalmát. Az erős férfi gyermeki szive túláradt a hála hirtelen rohamában az iránt a fáradhatatlan szeretet iránt, mely egész életén át csak az ő boldogságát kereste. Átfogta a kis tömzsi asszony nyakát.

— Mari, — mondotta, — Lee kisasszonyt megyek meglátogatni.

Mari rózsás arcza skárlátszinüre pirult, mikor munkától megkérgesedett kezével megsimogatta a kormányzó erős kezét.

— Akkor tudom, mi fog történni — mondta. — Örülök is neki. És ha nem hozza magával a kisasszonyt, mikor visszajön, nem eresztem be a házba.

A méltóságos kormányzó így ment el hazulról, mint egy iskolás fiú, a dadája áldásával. Nemsokára mint a kilőtt nyil szaladt el a fürdőhely piazzája sarkán, a hol Lee asszony szavai szerint Lindsay található volt. Ott is találta egy nagy karosszékben, prémekbe burkoltan ülve. A gyors léptek zajára a leány odafordult és — a kormányzó megint úgy járt el, hogy azt szavakkal le se lehet irni. Ezuttal azonban szerencsésebb eredménynyel. Fél órával később, mikor a dolgok összefüggését sikerült helyreállitani, igy szólt:

— Várt rám? Igazán várt rám?

Úgy mondta ezt, mintha ez volna a legcsodálatosabb dolog a világtörténelemben. Aztán igy folytatta:

— És mióta várt rám?

Lindsay nevetett, ezuttal — a mi nagy ritkaság volt nála — nemcsak a szemével, hanem hangosan nevetett.

— Másnap reggel óta mindig, kormányzó uram. Alice megmagyarázta nekem a dolgot, mielőtt elutaztam s eszemre téritett. És én — nagyon megbántam, hogy olyan — hogy olyan méltóságos voltam. Reméltem, hogy ön el fog jönni — de nagyon soká jött — mondotta s a szemét úgy jártatta a kormányzó arczán, mintha meg akarna bizonyosodni, hogy csakugyan itt van.

— Én pedig sohase mertem remélni, hogy valaha még csak rám is néz — felelt a kormányzó — De most — most!

A mi ezután következett, arról megint csak fölösleges beszélni.

Másnap, mikor Mooney asszony, diszkréten engedve, hogy szive bálványa bemenjen a könyvtárszobába, halk, nehéz lépteivel utána ment. A kormányzó úgy megcsókolta és megölelgette, mint — Mari saját állitása szerint — mikor kilencz éves volt.

— Nem hoztam el, Mari, — mondotta — de beereszthet bátran. El fog jönni...

ELFRIDA.

Elbeszélés.

Irta HJALMAR HJORTH BOYESEN.

Angolból fordította S. A.

(Vége.)

Először a leány szerencsétlen helyzete miatti lovagias részvét keltette fel szánalmát s csakhamar szerelmét is, de mindig érezte, hogy van benne valami exotikus, mintha nem is egészen ahhoz az emberfajhoz tartoznék, a melyhez ő. Mintha egy kedves szellemet szeretett volna, nem pedig halandó nőt.

Most azonban egészen másként állott a dolog. Nem a régi ismeretségüket folytatták, hanem újat kezdtek. Annak a rettentő zsarnoki befolyásnak eltávolitása, mely Elfridát eltörpitette, fejlődését megakadályozta, most szabaddá tette, életében először, hogy félelem nélkül emelhesse fel fejét. Szellemének minden pompás képessége, melyek eddig, mint a virág a szikla alatt, összezúzva és hervadozva senyvedtek, most félénken, de előtört és betöltötte a levegőt körülötte finom illatával. A mi leginkább meglepte Thoroldot s leginkább is tetszett neki, valami félős tréfásság volt és a humor iránti élénk érzék. A mint irodalomról, művészetről, társadalmi dolgokról beszélgetve szemben ült vele, mintha elvesztett Elfridájának boldogabb, elmésebb és szebb nővére lett volna előtte, a kibe most szeret bele s a ki sokkal több boldogságot igér, mivel izlésük rokon és érdeklődésük tárgyai nincsenek oly távol egymástól. És így néhány hónapi folytonos érintkezésben viszonyuk melegebbé és bensőbbé vált, mig végre egy napon szerelmi vallomás lett belőle Thorold részéről s annak elfogadása Elfrida részéről. Magától, természetesen történt ez, mint mikor a bimbóból kifakad a virág. Egykori viszonyukról nem tettek említést, nem volt szó bocsánatkérésről, semmi keserűség vagy önvád nem vegyült az érzelmeikbe. Csak egyszer, rövid idővel esküvőjük előtt, melyet nem sokáig halogattak, tett Elfrida említést atyjáról és arról a szörnyű hatásról, melylyel atyja volt reá.

— Elvállalom a felelősséget, hogy férjhez megyek, mielőtt az apám visszatérne, — mondotta válaszul Thorold kérdésére. — A néni is azt tanácsolja, hogy a bevégzett tény elé kell őt állitani s nem adni neki rá módot, hogy érvényesitse rajtam hatalmát. Ez nem szeszély kérdése. Élet és halál kérdése.

— Örülök, hogy erre az elhatározásra jutottál, — felelt Thorold, meglepetve attól a rettegéstől, a mely menyasszonya szemében nyilvánult atyja nevének említésekor.

— Nem tudok arra az időre borzongás nélkül gondolni, — folytatta Elfrida. — Úgy jártam akkor, mintha láthatatlan lánczokba lettem volna verve. Csak félig voltam ébren, sokszor félig sem. Úgy vánszorogtam, mintha lidércznyomás lett volna rajtam. Csak egy szenvedélyes vágyam volt: kiszabadulni szörnyű kivételes helyzetemből s a rendes asszonyi életbe jutni. Hányszor irigyeltem a szegény lányokat, a kik este az utczasarkon találkoztak imádóikkal, vagy a koldusasszonyt, a ki a templom lépcsőjén szoptatta kis gyermekét. Az elérhetetlenség édessége volt ez szememben, egy pillantás a paradicsomba, melyből én ki voltam zárva.

Az esküvőt a müncheni angol protestáns templomban tartották s aztán rövid nászútra mentek a tiroli alpesekbe. Miután visszatértek Münchenbe, Thorold azt remélte, hogy most már nem fog elmaradni az a rég elvesztett ihlet, mely képessé tenné, hogy megtegye a végső ecsetvonásokat nagy képén. De, csodálatos, bár mint egy várakozó Pythia ült egész nap a vászna előtt, isteni izenet nem jelent meg neki. A csöndes boldogság, a megelégedettség zavartalan hagyja a természet legmélyebb mélységeit, a melyekből a magasztos dolgok kikerülnek. Azon a boldog úton, melyen most járt, nem egy szerény kis virág nyilt, melyek édes illata betöltötte mindennapi életének légkörét, de bár ismételten kétségbeesett kisérleteket tett rá, egykori nagyságát elérni nem tudta többé. A kinok nedüje, melyet egykor fenékig ürített, csak arra egészséges és jótékony, a kinek természetét mélyíti, szilárditja és tisztává teszi. Ezt nagy dolgokra izgatja. De bár hatása el nem mulik soha, izgató ereje idővel kimerül. És Thorold, sajnálva, hogy nem lehet többé az a nagy festő, a ki egykor volt, most teljes és mély vigaszt talált annak közellétében, a ki drágább volt előtte, mint mindaz a fényes dicsőség, mely övé lehetett volna.

A nagy R-től Elfrida két levelet kapott, mindegyik 25—30 lapos; le voltak bennük irva indiai benyomásai s czélzások az ezoterikus buddhizmusba való beavattatására. Egyelőre még nem szabadította ugyan fel magát a hús leigázó bekói alól, de a legjobb uton van, hogy ez beteljesedjék. A spiritualitás akkora fokára sem jutott ugyan még, hogy keresztül tudna menni a zárt ajtón és tetszés szerinti helyre tudja átvinni asztrális testét, az anyagi akadályokra való tekintet nélkül (és Elfrida igen hálás volt érte, hogy ez nem sikerült), de reméli, hogy mire ez a levél rendeltetése helyére jut, teljesen urrá lesz az anyag fölött s el lehetnek készülve bármely pillanatban váratlan látogatására.

Elfrida tanácsára Thorold félretette örök időkre a három képet, melyek megbénitották akaraterejét és gúnyjára voltak jelenlegi erőlködéseinek. A három Krisztus-kép pompásan el volt helyezve sötét, egyszerű keretben, melyekből gyönyörűen vált ki a nemes főalak. Egy hosszú nyári éjszakán át Thorold és Elfrida együtt ültek, a képekre bámulva s alig tudták rászánni magukat, hogy elrejtsék őket a számukra készült ládákba, melyek csak Thorold halála után voltak felbontandók. Mert ha most kiállítja őket és learatja azt a hirnevet, melyet kétségtelenül szereznének számára, — hogy folytathatná tovább munkásságát arról az alacsonyabb helyről, melyen most állott? Minden újabb alkotását a kitünőség oly mértékével mérnék, melyet ő maga adott meg, de melyet soha többé elérni nem fog. Hiában igyekezett Elfrida meggyőzni őt arról, hogy ha egyszer csinált valamit, a minek értéke szembeszökő, a közönség és kritika nem fogja a hanyatlást észrevenni, sőt későbbi müveinek is azt a nagyságot fogják tulajdonitani, melyet hirneve kölcsönöz nekik. Erre azonban Thorold azt felelte, hogy ha meg tudna elégedni ilyen csalással, akkor kétségbe kellene esnie önmaga miatt s gyalázatot érdemelne dicsőség helyett.

Mikor a három kép közül a legnagyszerűbbet, az utolsót is betették a ládába, mielőtt részegezték volna a födelet, Elfrida megbánta régebbi tanácsát s könyörgött férjének, hogy állitsa ki a képet és arassa le a dicsőséget, melyre joga van. Sóvárgott az után, hogy a világ megismerje ura igazi nagyságát.

Thorold azonban, mintha gyermekét temette volna el, egy utolsó, szeretettel teljes pillantást vetett Krisztus isteni alakjára, aztán rászegezte a födelet.

— Búcsút mondtam a nagyságnak erre az életre, — mondotta. — Nem akarom, hogy a világ azt mondja: Ballington Thoroldban volt egykor tehetség arra, hogy nagy festővé lehessen, de köznapi kontárrá hanyatlott. Inkább tartsanak középszerű művésznek, a mig élek; de halálom után te, édesem, vagy bárki, a ki túlél engem, nyilvánosan ki fogja állitani ezt a három képet s akkor Ballington Thorold hirneve élni fog mindaddig, a mig Krisztus lesz az emberiség legmagasztosabb eszménye.

Thorold még él; Elfrida is. A három Krisztus tehát el van még rejtve a nyilvánosság szeme elől. Ballingtonék váltakozva hol Flórenczben, hol Münchenben élnek s sok jó barátjuk van mind a két város amerikai koloniájában. Thorold népszerű és kellemes ember; képei ott láthatók az európai nagy városok minden mükiállításán.

Ügyes művésznek tartják s halála napjáig senki nem is álmodik arról, hogy egykor a legnagyobbak közt fogják emlegetni nevét.

Legjobbak saját nemükben a

MAGGI

élelmiszerek. 9522

Minden család számára legnagyobb értékkel birnak.

Maggi ízesítésre minden leves-, bouillon-, mártás- s főzeléknek stb. meglepően jó ízt kölcsönöz. Néhány csöpp elegendő. Üvegecskékben **50** fillértől kezdve.

FRANCZIA LEVESEK
1 tábla ára 15 fillér
és elég 2 adag erős, könnyen emészthető, egészséges leveshez, mely **csupán víz hozzátételével** néhány perez alatt előállítható.
19 különféle fajtában.

ERŐLEVES-TOKOK
ára 20 fillér.
1 tok elég 2 adag legfinomabb erőleveshez, **mely csupán forró vízzel leöntve,** minden további hozzátétel nélkül, azonnal előállítható.

Egy kísérlet meggyőzőbb, mint bármely reklám.

Minden fűszer-, csemegekereskedésben és drogueriában kapható.

A magy. kir. államvasutak nyári menetrendje, érvényes 1902. évi május hó 1-től.

A vonatok **indulása** Budapest ny. p. udvarról.

Délelőtt						Délután					
vonatszám	óra	perc	vonat neme	hová		vonatszám	óra	perc	vonat neme	hová	
102 [1]	1	00	kel.ost. expr.	Bécs, Berlin [2]		6104	12	05	szv.	Czegléd, Szolnok	
				Páris		156	12	15	«	Palota-Ujpest	
				Ostende, London		128	12	35	«	Nagy-Maros	
				Dorog		4108	12	50	«	Palota-Ujpest	
150	5	50	szv.	Palota-Ujpest		158	1	15	«	Palota-Ujpest	
122	6	00	«	Érsekujvár		106	1	45	gyv.	Bécs, Páris	
3102	6	35	«	Czegléd, Szolnok		4110 [3]	2	05	szv.	Pilis-Csaba	
4102	6	15	«	Esztergom		126	2	15	«	P.-Nána, Léva	
152	6	55	«	Palota-Ujpest		160	2	20	«	Palota-Ujpest	
5012	7	05	vv.	Lajosmizse		704	2	30	gyv.	Bukarest, Vercicorova, Báziás	
1404	7	20	gyv.	Zsolna, Berlin							
104	8	09	«	Bécs		120	2	35	szv.	Érsekujvár	
708	8	15	«	Temesvár, Orsova, Báziás		4104	3	40	«	Esztergom	
						720	3	45	«	Czegléd	
712	8	30	szv.	Temesv., Báziás		5002	3	55	«	Lajosmizse	
134 [2]	8	45	«	Nagy-Maros		170 [3]	4	20	«	Palota-Ujpest	
154	9	05	«	Palota-Ujpest		162	4	15	«	Palota-Ujpest	
116	9	35	«	Bécs, Berlin		130	4	25	«	Nagy-Maros	
136 [3]	11	35	«	Nagy-Maros		716	4	30	«	Szeged	
						108	5	15	gyv.	Bécs	
						138 [3]	5	20	szv.	Vácz	
						164	6	00	«	Palota-Ujpest	
						1406	6	15	gyv.	Zsolna, Berlin	
						124	6	20	szv.	Párkány-Nána	
						4106	6	40	«	Esztergom	
						5710	6	50	«	Vercicorova, Bukarest, Báziás	
						6014	7	25	vv.	Lajosmizse	
						166	7	40	szv.	Palota-Ujpest	
						132 [4]	7	50	«	Vácz, Nagy-Maros [4]	
						140 [5]	8	00	«	Vácz	
						168	9	25	«	Palota-Ujpest	
						118	10	00	szv.	Bécs (Szeged, Báziás-Bukarest	
						706	10	10	gyv.	Bukarest K.-K.-Félegyház.	
						714	10	20	szv.	Palota-Ujpest	
						172 [2]	10	25	«	Zsolna, Berlin	
						1408	10	40	«	Belgrád, Konstantinápoly	
						902 [6]	11	20	keleti expr.	Bukarest, Konstantinápoly	
						702 [6]	11	30	kel.ost. expr.	Bukarest, Konstantinápoly	

[1]) Berlinbe csak minden szerdán.
[2]) Ünnep- és vasárnapokon május 15-től közlekedik.
[3]) Ünnep- és vasárnapokon május 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
[4]) Május havában csak Vácig közlekedik.
[5]) Minden kedd, csütörtökön és vasárnapon közlekedik.
[6]) Minden szerdán és szombaton közlekedik.

A vonatok **indulása** Budapest k. p. udvarról.

Délelőtt						Délután					
vonatszám	óra	perc	vonat neme	hová		vonatszám	óra	perc	vonat neme	hová	
28	6	20	szv.	Triest, Nagy-Kanizsa		944	12	00	tszsz	Kis-Körös	
316 [1]	6	25	«	Hatvan		514 [1]	12	10	szv.	Nagy-Káta	
				Gyulafehérvár, Nagyszeben, Kolozsvár, Stanislau		18	12	25	«	Bicske	
						310	12	35	«	Hatvan	
604	6	50	gyv.			320	1	20	«	Gödöllő	
						504	2	00	gyv.	Kolozsvár, Debreczen	
10	6	50	szv.	Bécs, Graz		602 [2]	2	15	«	Arad, Bukarest [2]	
402	7	15	gyv.	Kassa, Munkács		4	2	15	«	Bécs, Páris, London	
302	7	30	«	Rutka, Berlin		510	2	20	szv.	Szolnok	
1302	7	30	«	Febring, Graz		20	2	25	«	Bicske	
1508	7	30	szv.	Kassa, Csorba		404	2	35	gyv.	Kassa, Lemberg	
906	7	40	«	Belgrád, Brod						Brod, Belgrád, Konstantinápoly	
318	7	50	«	Gödöllő		904	2	40	«		
1002	8	00	gyv.	Zágrább, Fiume, Torino, Róma		312	2	40	szv.	Hatvan	
606	8	10	szv.	Arad, Brassó		322 [1]	2	45	«	Gödöllő	
1008	8	15	«	Zágrább, Fiume, Pécs		1004	3	00	gyv.	Zágrább, Fiume, Róma, Torino Adony-Szabolcs, Paks	
506	8	30	«	Kolozsvár, Brassó		1022	3	20	vv.		
2	8	50	gyv.	Bécs, Graz		304	3	30	gyv.	Rutka, Berlin	
408	8	50	szv.	Munkács, Máramaros-Sziget		910	3	35	szv.	Szabadka	
24 [1]	9	00	«	Bicske		16	4	20	«	Győr	
1708	9	15	«	Máramaros-Sziget, Stanislau		308	5	20	«	Rutka, Berlin	
306	9	35	«	Rutka, Berlin		508	5	45	«	Kolozsvár, Brassó	
						314	6	25	«	Hatvan	
						1706	7	05	«	Máramaros-Sziget, Stanislau	
						22	7	20	«	Bicske	
						30	7	35	«	N.-Kanizsa, Triest	
						1510	8	10	«	Kassa, Csorba	
						1006	8	30	«	Zágrább, Fiume, Kolozsvár, Bukarest, Stanislau	
						502	9	15	gyv.		
						1904	9	20	szv.	Pécs, Brod	
						406	9	40	«	Miskolcz, Lemberg, Kassa	
						1304	9	50	szv.	Febring, Graz	
						608	10	00	«	Arad, Brassó	
						908	10	20	«	Belgrád, Eszék, Brod	
						12	10	40	«	Bécs, Sopron	
						1506 [3]	10	40	gyv.	Kassa, Csorba	
						328	11	10	vv.	Rutka, Miskolcz	

[1]) Ünnep- és vasárnapokon május 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
[2]) Junius 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
[3]) Május havában csak Tövisig közlekedik.

A vonatok **érkezése** Budapest ny. p. udvarra.

Délelőtt						Délután					
vonatszám	óra	perc	vonat neme	honnan		vonatszám	óra	perc	vonat neme	honnan	
701 [1]	12	50	kel.ost. expr.	Konstantinápoly Bukarest		155	12	55	szv.	Palota-Ujpest	
145	4	40	szv.	Palota-Ujpest		133 [2]	1	15	«	Nagy-Maros	
147	5	35	«	Palota-Ujpest		703	1	35	gyv.	Bukarest, Vercicorova, Báziás	
6101	6	15	«	Szolnok, Czegléd							
1407	6	25	«	Berlin, Zsolna		103	1	50	«	Páris, Bécs	
149	6	35	«	Palota-Ujpest		157	2	00	szv.	Palota-Ujpest	
217	7	05	tv.szsz.	Berlin, Zsolna Bukarest,		159	2	05	«	Palota-Ujpest	
						6001	2	15	«	Lajosmizse	
709	7	15	szv.	Vercicorova, Báziás		127	2	55	«	Nagy-Maros	
						169 [3]	4	05	«	Palota-Ujpest	
4107	7	25	«	Dorog		6103	4	15	«	Szolnok, Czegléd	
151	7	35	szv.	Palota-Ujpest		4103	4	35	«	Esztergom	
117	7	45	«	Bécs		161	5	40	«	Palota-Ujpest	
6011	7	50	vv.	Lajosmizse		135 [3]	5	45	«	Nagy-Maros	
131 [2]	8	10	szv.	Nagy-Maros		115	5	55	«	Bécs, Berlin	
						163	6	50	«	Palota-Ujpest	
713	8	25	«	Kis-Kun-Félegyháza		105	7	00	gyv.	Bécs	
6101	8	35	«	Esztergom		711	7	10	szv.	Temesvár, Báziás Orsova, Báziás	
123	8	45	«	Párkány-Nána							
1403	9	40	gyv.	Berlin, Zsolna		707	7	40	gyv.	Temesvár	
153	10	10	szv.	Palota-Ujpest		165	8	20	szv.	Palota-Ujpest	
715	10	55	«	Szeged		137 [2]	8	50	«	Vácz	
119	11	05	«	Érsekujvár		125	8	45	«	Párkány-Nána	
						107	9	05	gyv.	Bécs	
						4109 [4]	9	15	szv.	Pilis-Csaba	
						1405	9	45	gyv.	Berlin, Zsolna	
						719	9	55	szv.	Szolnok, Czegléd	
						4105	10	05	«	Esztergom	
						167	10	15	«	Palota-Ujpest	
						129	10	30	«	Nagy-Maros	
						139 [5]	10	45	«	Vácz	
						101 [6]	11	00	kel.ost. expr.	London, Ostende, Páris, Berlin [6]), Bécs	
						6013	11	10	vv.	Lajosmizse	
						901 [6]	11	20	keleti expr.	Konstantinápoly Belgrád	
						121	11	30	szv.	Érsekujvár	
						171 [5]	11	40	«	Palota-Ujpest	

[1]) Érkezik minden hétfőn és csütörtökön.
[2]) Junius 1-től közlekedik
[3]) Ünnep- és vasárnapokon május 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
[4]) Ünnep- és vasárnapokon május 15-től közlekedik.
[5]) Minden kedd, csütörtök és szombaton.
[6]) Érkezik minden hétfőn és csütörtökön.

A vonatok **érkezése** Budapest k. p. udvarra.

Délelőtt						Délután					
vonatszám	óra	perc	vonat neme	honnan		vonatszám	óra	perc	vonat neme	honnan	
645	5	00	tszsz	Arad		317	12	15	szv.	Gödöllő	
327	5	20	vv.	Berlin, Rutka		301	12	35	gyv.	Berlin, Rutka	
1707	5	45	szv.	Stanislau, M.-Sziget		903	1	05	«	Konstantinápoly, Belgrád, Brod	
607	6	10	«	Brassó, Arad							
47	6	15	tszsz	Bicske, Sárbogárd		601 [2]	1	10	«	Bukarest, [2]) Arad,	
405	6	35	szv.	Lemberg, Kassa Miskolcz		1901	1	20	«	Gyékényes, Pécs	
						401	1	20	«	Lemberg, Kassa	
11	6	40	«	Bécs, Sopron		1	1	50	«	London, Páris, Bécs	
1505 [1]	6	55	gyv.	Csorba, Kassa						Kolozsvár, Debreczen	
907	7	05	szv.	Belgrád, Brod		503	1	50	«		
507	7	10	«	Brassó, Kolozsvár		313	3	10	szv.	Hatvan	
1303	7	25	«	Graz, Fehring		19	4	25	«	Bicske	
309	7	30	«	Hatvan		319	5	35	«	Gödöllő	
501	7	50	gyv.	Bukarest, Brassó		15	6	20	«	Győr	
1021	7	50	vv.	Paks, Adony-Szaboles		505	6	20	«	Brassó, Kolozsvár	
				Fiume, Zágrább, Pécs		905	6	40	«	Belgrád, Brod	
1005	8	10	szv.							Berlin, Rutka, Szerencs	
1509	8	15	«	Csorba, Kassa Torino, Róma, Fiume, Zágrább		305	7	00	«		
1003	8	30	gyv.			3	7	15	gyv.	Bécs, Graz	
311	8	45	szv.	Hatvan		605	7	20	szv.	Brassó, Arad	
13	9	05	«	Győr		321 [2]	7	50	«	Gödöllő	
509	9	15	«	Szolnok		1007	8	00	«	Fiume, Zágrább, Pécs Stanislau, Máramaros-Sziget	
307	9	45	«	Rutka		1705	8	10	«		
909	10	05	«	Szabadka		23 [2]	8	20	«	Bicske	
27	10	20	«	N.-Kanizsa, Triest		407	8	30	«	Munkács, Máramaros-Sziget	
						1507	8	50	«	Csorba, Kassa	
						21	8	50	«	Bicske, Kis-Körös	
						1001	9	05	gyv.	Torino, Róma, Fiume, Zágrább	
						303	9	15	«	Berlin, Rutka	
						9	9	25	szv.	Bécs, Graz Nagy-Szeben, Gyulafehérvár, Kolozsvár, Stanislau	
						603	9	35	gyv.		
						1301	9	45	«	Graz, Fehring	
						403	9	55	«	Munkács, Kassa	
						513 [2]	10	30	szv.	Nagy-Káta	
						315 [2]	10	40	«	Hatvan	

[1]) Junius 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
[2]) Ünnep- és vasárnapokon május 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
[3]) Május havában csak Tövisről közlekedik.

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten (IV., egyetem-utcza 4.) megjelent s minden könyvkereskedésben, valamint a legtöbb felső-magyarországi fürdőhelyeken kapható:

A Szepesség,
magas Tátra és szepesi középhegység.
Utazási kézikönyv.

Irta
Dr. POSEWITZ TIVADAR

A csúcsok megmászását leirta
DÉNES FERENCZ

Második javitott és bővitett kiadás.

14 térképpel és 52 a szövegbe nyomott képpel.

Ára piros Baedeker vászonkötésben 3 korona.

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

MAGYAR REMEKIRÓK
55 KÖTET
SHAKSPERE
ÖSSZES SZINMŰVEI
6 KÖTET
ÁRUK EGYÜTT:
240 KORONA
KÜLÖN:
Magyar Remekirók 220 kor.
Shakspere 30 kor.

Az öt kötetből álló első sorozat megjelent.
TARTALMA:
Arany János munkái I.
Sajtó alá rendezi Riedl Frigyes.
Vörösmarty munkái I.
Sajtó alá rendezi Gyulai Pál.
Tompa Mihály munkái I.
Sajtó alá rendezi Lévay József.
Garay János munkái.
Sajtó alá rendezi Ferenczi Zoltán.
Csiky Gergely színművei.
Sajtó alá rendezi Vadnai Károly
Minden könyvkereskedésben kapható.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta **Vértesi Arnold.**

I.

A malom mellett a patakon túl egy csapat fiú játszott, mezítlábos parasztgyerekek. Kissé idább a patak partján egy nagyobb fiú (lehetett már vagy tizenöt éves), heverészett a buja, zöld fűben s valami könyvet olvasott volna, ha ugyan olvasott volna, de inkább csak henyélt s rágcsálta a lósóska leveleit, melyekből egy marékkal szedett a zsebébe.

Nyilván már restellt az apró, mezítlábos fiúkkal játszani. Már nem hozzá valók. Olyan diákforma volt, a ki hazajött a vakáczióra a falujába. Valami szegényebb sorsú diák; azt lehetett látni az öltözetéről, mely durva posztó volt s bizony kissé kopottas is, noha ma vasárnap volt, mikor mindenki a jobbik ruhájába öltözködik.

A patak másik oldalán a molnár két tehene legelt, csak úgy magukra hagyva, mert a fiú, kinek őrizni kellett volna, szintén átjött játszani a többi gyerekhez. A tehenek hát azt gondolhatták, hogy ma minden szabad. Bele-belekóstoltak a luczernába s olyan kedve kerekedett különösen a fiatalabbik riskának, hogy viczkándozva nyargalta körül csöndesebb vérű öregebb társát, mintha biztatni akarná azt is:

— Ugráljunk! Nem látod, hogy most mienk a világ?

A gyerekek, kik oda át játszottak, szintén úgy vélekedtek a maguk részéről, hogy övék a világ s nagy zajjal, vidám riadozással kergetőztek, vizet merítettek kalapjaikkal a patakból s ürgéket öntöttek ki lyukaikból.

A fűben heverésző diákfiú egy darabig nézegette ezt a mulatságot, aztán az égen úszkáló ezüstös felhőkre függesztette szemét. Csodálatos formákat látott ott, mesés szörnyeteg alakokat, idomtalan hóembereket, tátott szájú farkasokat, sárkányokat, melyek hol kinyujtják, hol behúzzák fejeiket, majd szétlapulnak, majd összegömbölyödnek, aztán duzzadó karokat, lábakat fej nélkül, fejeket test nélkül, minden pillanatban változó képeket, finom leányarczocskákat hosszan utánok úszó ezüst hajjal, majd meg undok vigyorgó pofákat, melyek egymásba harapnak s elnyelik egymást.

S mintha valami történet lett volna mindegyikhez fűzve, úgy rémlett a fiú agyában. De olyan egymásba kavarodó történetek, melyeket nem lehetett végiggondolni, azok is oly gyorsan tüntek el egymás után. Csak olyan álmodozás volt ez, ébren, nyitott szemmel. De mintha még másik két szeme lett volna, melyekkel egy távol eső mesés világba pillantott be.

Igy hevert ott már a délutáni isteni tisztelet óta egy helyben, csak a lelke kalandozott tova. Közben-közben elővette a könyvét, valami száraz iskolai könyvet s erőltette magát, hogy olvassa; de az esze csakhamar megint tovarepült a képzelet mesés országába. Szégyelte, hogy ilyen nagy fiú létére még most is olyan gyerekmeséken tünődik s káprázó szeme égen, földön olyan csodálatos alakokat tud látni. Hiszen a felhő csak felhő s nem sárkány és nem tündér leány. A fűzfák sem fekete vigyorgó manók ott a patak partján, kik nagy bütykös újjaikat kinyujtogatják a zöld lomb közül. És ő maga sem tündér királyfi, a ki griffmadárra ül s úgy repül csodás kalandokra, csak egy szegény özvegy asszonynak a fia, a kinek minden haszontalanságot ki kell verni a fejéből s szorgalmasan kell tanulni, hogy pap lehessen.

Ez az édes anyjának legfőbb kívánsága. Ha ő azt elérhetné, hogy a fiát reverendában lássa mint fölszentelt papot, ha ott lehetne fiának az első miséjén, oh, milyen boldog volna s hogy áldaná az Istent, a ki ilyen nagy örömet juttatott neki öreg napjaira!

Goró Lajos rajza.

A sárgás, szennyes, megdagadt ár átcsapott a feje fölött.

Mert csak ez az egy fia maradt meg, ez a legkisebbik, a többi mind oda kint nyugszik a temetőben. Az Úr mind elvette őket, kit nagy korában, kit még kicsi korában, de a szegény özvegy asszony nem zúgolódott. Legyen meg az Úr akaratja.

Ezt a legkisebbiket azonban nem adta mesterségre. Nem, ebből pap lesz, ha az Úristen fölnevelni engedi. Ez olyan szelid, csöndes, okos fiú. A főtisztelendő plébános úr is azt mondta: igen, ez papnak való, szereti a könyvet s buzgón jár a templomba, mindig ő miniszrál, majd meglátják, még vörös övet is kap, még kanonok lesz belőle valamikor!

De e szép nyári délután nem járt a fiúnak eszében sem a vörös öv, sem a kanonokság, csak holmi bohó tündérmesék, melyeket nem riasztott tova a játszó gyerekek lármája sem. A malom kereke nem zakatolt, pihent, csak a megdagadt patak zúgott. Valahol fent a hegyek közt eső lehetett.

Talán ez a kis szellő is onnan jött, mely némi hüvösséget fújt a rekkenő augusztusi melegbe s megrezegtette a patak partján a fűzfák levelét.

A gyalogösvényen most a fűzfák közt könnyű rózsaszín ruha lebbent meg, mellette hosszú nyurga alak lilaszín ruhában, zöld napernyővel, a milyen a mult század negyvenes éveiben volt a divat. A kis Bella kisasszony jött arra sétálni a német gouvernante-jával.

Rendesen a malomig szoktak jönni a patak partján; de ma a kis leány, az a tizenhárom éves, pajkos, makacs, elkényeztetett kis fruska, a kivel nem birt a gouvernanteja, tovább akart menni. Látta, hogy a német kisasszony fél a tehenektől, hát csak azért is előre szökött.

A fiú a tulsó parton fölemelte fejét s oda nézett. A zöld napernyős, lilaszin ruhás, furcsa kalapos hosszú német kisasszonyt megbámulta egy kissé. Tavaly még más gouvernanteja volt a kastélybeli kis kisasszonynak. Bizonyosan nem állta ki már tovább a vesződséget a kis makranczossal.

— Olyan az, mint valami eleven kis ördög, — beszélték a cselédek, ha a faluba jöttek.

De az öreg Mátyás, a parádés kocsis azt mondotta erre:

— Ostoba asszonylocsogás. Nincs több ilyen derék teremtés a föld kerekségén. Olyan annak a kis kisasszonynak a szive, mint a drágagyöngy.

A fiúnak azonban mindegy volt, akár ördög, akár angyal, neki semmi köze hozzá. Ő csak arra emlékezett, hogy valamikor ez a kis lány meghajigálta őket kavicscsal, mikor beleskelődtek az urasági kert rácsán.

Beszélni soha sem beszélt vele, de azt hitte, nagyon kényes lehet, s bizony az sem szép, hogy kineveti a nevelőnőjét, mikor az oly félénken alig mer utána tipegni a tehenek miatt. Mindig csak azokat a félelmes állatokat nézi.

Huj, micsoda szarvaik vannak! A magyarnak még a tehenei is másformák mint a németnek. Milyen vad a nézésük. S az egyik mindjárt nekik rohan. Mekkorákat ugrik.

— Jézus, segits!

A német kisasszony nagyot sikoltott s a kezében levő napernyőt forgatta. A játszó gyerekek is a tulsó parton, a kik egy ürgét kaptak el futtában, épen akkor törtek ki nagy diadalorditásban. A két tehén megriadt s neki szaladt a sétáló hölgyeknek.

Arra megijedt a kis bátor leány is, és a mint látta, hogy a nevelőnője vak rémülettel rohan át a pallón a tulsó partra, ő is sietett nyomában menekülni.

Két szál gerenda volt egymás mellé fektetve, ebből állt a híd. A molnárnak elég jó volt s a német kisasszony is, ki máskor világért sem mert volna rálépni, átjutott most rajta szerencsésen, de a kis leánynak megcsúszott a lába s bele zuhant a vizbe, mely itt a legmélyebb volt.

A sárgás, szennyes, megdagadt ár átcsapott feje fölött.

A kastélyban, a Nádudvary konziliárius úrék kastélyában, iszonyú rémüléssel hallották a szörnyű eset hírét. Gyorslábú paraszt gyerekek hozták meg a hírt a malomtól. De nem mertek bejönni az udvarra: nagyon féltek a kastélybeli kutyáktól, még jobban az öreg nagyságos úrtól, ámbár voltaképp senki sem tudta volna megmondani, hogy miért féltek, mert a nagyságos úr senkit sem bántott, csak olyan büszke és komoly volt, s ha valakire rá nézett, hát annak elakadt a szava.

Szerencse, hogy csak ritkán látták. Csak nyáron jött ide egy pár hónapra, néha maga nem is, csak a családja. Télen át Budán laktak ő nagy-

ságáék, a hol Nádudvary Domokos konziliárius volt a nagyméltóságú helytartó tanácsnál, a mi szörnyű nagy hivatal lehetett, mert látható, hogy még a szolgabiró is olyan mély tisztelettel hajlongott ő nagysága előtt, ha erre járt Nyulason.

Öreg jobbágyok szinte remegtek, ha a nagyságos úr előtt kellett megjelenni. Hát még a gyerekek! Most is csak bekiabáltak a kapun a vén kocsisnak, ki az istálló előtt pipázott:

— Mátyás bácsi! Hallja-e, Mátyás bácsi? Beleesett a kis kisasszony a vízbe!

Az öregnek kihullt a szájából a pipa, össze is tört, még a cserepeit sem szedte föl az öreg, csak oda támaszkodott az istálló ajtajához, hogy el ne düljön ő maga is.

— Hol, ti Isten gyászmadarai? — nyögte ki végtére a szót.

— A malomnál, de kihúzta ám a Harangozó Imre, — újságolták tovább a fiúk.

De már akkor meghallotta az egyik szolgáló is, a ki épen ott ment át az udvaron. Onnan fölszaladt a hír az oszlopos folyosóra is. Nagy futkosás és jajveszékelés támadt. A cselédség mind kiszaladt a konyhából a folyosóra, de csak a kezeiket tördelték. Senki sem tudta, mit csináljon. A nagyságos asszony görcsöket kapott s ájuldozott. A nagyságos úr elfelejtette komoly méltóságát s halálsápadtan, hajadon fővel szaladt ki az udvarra. Egy hang sem jött ki a száján, de borzasztó volt nézni az arcát.

Azonban már a malomból is jött valaki hírül hozni, hogy nincs semmi baj. A kisasszonykára száraz ruhát adtak s lefektették az ágyba. A molnárné főzött mindjárt jó meleg bodza-herbatéát, azt megitta a kisasszonyka. Már most csak ruhát tessék neki küldeni, azt üzenték, aztán mindjárt haza is jön.

Nádudvary Domokos konziliárius úr lassanként visszanyerte nyugalmát. S mire az öreg Mátyás, ki pedig még soha életében így nem sietett, befogta a hintóba a két elhízott szürkét, akkor már ő nagysága szokott komoly, méltóságos magatartásával foglalt helyet a nagy családi hintó kék párnás ülésén s bozontos vastag szemöldökei mögül rendreutasító pillantással tekintett a mellette félénken meghúzódó vézna, töpörödött feleségére, ki még mindig hangosan jajveszékelt volna, ha nem félt volna úgy az urától.

Igy azonban csak csöndesen szepegett, szótlan, meglapulva s olykor-olykor egész testében megrázkódva, mintha az elfojtott zokogás akarna kitörni belőle.

A nagy félelem még mindig lenyügözve tartotta lelkét. Vajjon, boldog Isten, milyen állapotban találja leányát!

Mikor a malomhoz értek, még jobban remegett. Alig birt leszállni a kocsiból.

— Fanni, — figyelmeztette a férje.

A konziliárius úrnak nem tetszett, hogy neje ilyen szánalmasan gyöngének mutassa magát a köznép előtt. Mert már egész csődület volt ott a malomnál, annyi ember, főkép asszony és gyerek, összeszaladt a faluból.

De a nagy zsibongás egyszerre elnémult, a mint ő nagyságaik leszálltak. Nem lehetett volna megmondani, hogy a félelem vagy a tisztelet volt-e nagyobb, a hogy ez a sok ember útat nyitott. A molnárné alázatosan kezet csókolt. Ő is szepegett, hogy mi lesz majd most a keskeny palló miatt meg a tehenek miatt. Jaj, csak az ő nyakába ne szakadjon minden baj. Ilyen hatalmas úr könnyen kiteheti őket a malomból.

Szeretett volna könyörögni, de a nagyságos úr haragos tekintetétől úgy megriadt, hogy mukkanni sem mert, csak ott ténfergett ő nagyságaik közelében, szörnyű nagy alázatos tisztelettel.

Ő nagyságaik bementek a malomba, a nélkül, hogy egy szóra méltatták volna a szepegő asszonyt. Hiába szorgalmatoskodott ott bent is, hiába törülgette kötényével a székeket az ő nagyságaik számára. Ő nagyságaik le sem ültek.

Nádudvary Domokos fölhúzta szemöldökeit s megállt az ajtóban. Nem igen tetszhetett neki, a mit látott. Bella már akkor kibújt az ágyból, a hová a molnárné fektette, valami parasztos ruha volt rajta, a feje tarka kendővel bekötve s egy tükörben nézegette magát.

— Bella! — hangzott a konziliárius úr komoly, dorgáló szava.

Nádudvaryné azonban nem tudott férje lelki magaslatára emelkedni s mikor meglátta a halál torkából menekült gyermekét, az ő szeretett, elkényeztetett egyetlen gyermekét, sikoltva rohant hozzá, hogy karjai közé ölelje.

Ez az asszonyi gyöngeség megzavarta a konziliárius urat. A nagyságos úr elnyelte a prédikációt, melyet mondani akart. Hatástalan volna az most, hanem majd otthon.

A remegő gouvernantera sem vesztegette a szót. Majd otthon számol vele is. Holnap összecsomagolhatja a holmiját s mehet, a hová tetszik; itt kitelt az esztendeje.

De most még nem szól ő nagysága, csak egy lesujtó pillantást vetett a szerencsétlen teremtményre, ki a sarokba húzódott.

A kis leány talán sejtette, hogy mi készül s kérlelni akarta atyját:

— Papa, édes papa, ne tessék haragudni.

De a konziliárius úr nem szokott elérzékenyedni. Főkép ennyi nép előtt. Tudta, hogy minden szem rajta függ s csak annyit mondott a leányának:

— Készülj. Üljetek be a kocsiba.

Ezzel azonban még nem lett mindennek vége. Az osztó igazság azt kivánta, hogy ne csak a bűnösök lakoljanak, hanem az érdemes is megkapja a maga jutalmát. S ő nagysága meg akarta mutatni, hogy ő az igazság embere:

— Hivják elő azt a fiút, a ki a vízből kimentette leányomat.

Csakhamar elő is hozták az emberek a fiút. Nem akart jönni, de erővel ide hurczolták.

— Ez volt, kérem alásan. Az özvegy harangozóné Imre fia.

Ő nagysága kegyes leereszkedéssel intézte szavait most a fiúhoz:

— Nagyon derék tett volt, a mit cselekedtél, fiam. Valóban dicséretet érdemel s például szolgálhat mindenkinek. Igyekezzél tovább is jól viselni magadat s mindenkor számithatsz az én pártfogásomra.

Nagy szó volt az: a nagyságos úr pártfogása. Az emberek áhitattal hallgatták. Tyhű, milyen szerencse annak a fiúnak!

Hát még mikor a nagyságos úr benyúlt a zsebébe s kihúzott egy kis selyemerszényt és abból kivett két aranyat. Minden ember láthatta, két gyönyörű fényes aranypénz volt. S azt odaadta a fiúnak.

A fiú elvörösödött s úgy meg volt zavarodva, hogy még megköszönni is elfelejtette. Az embereknek kellett integetni, hogy köszönje meg már. Akkor dadogott valamit, szégyenlősen, lesütött szemmel, kezében szorongatva a sapkáját: köszöni alásan. De a pénzt nem akarta elvenni.

— Csak vedd el, — szólt ő nagysága félig nyájasan, félig boszankodva, hogy a fiú oly sokáig vonakodik.

Ám az nem vette el semmiképp.

A nagyságos úr már akkor haragosan ráncolta össze homlokát. Nem szerette, ha az ilyen alsórendűek kényeskednek. A paraszt maradjon paraszt s ne akarjon uraskodni. Nádudvary Domokos nem viseltetik rosz indulattal a szegény nép iránt, nem nyúzza a jobbágyait mint némelyik más uraság, segit is rajtok, ha illő módon könyörögve jönnek hozzá, meg is jutalmazza az érdemeseket, de nem szenvedheti az ilyen nagyraláró kölyköt. Nem kell neki az arany? No lám, hát mi kellene?

Ő nagysága nem akart adós maradni senkinek, kivett a selyemerszényből még két aranyat s odaintette a bakról a czifra zsinóros huszárt. Mert a nélkül, hogy a kocsis mellett ott ne ült volna a huszár, ki nem kocsizott ő nagysága még a malomig sem. Még ilyen alkalommal sem.

— István, ezt a négy darab aranyat elviszed annak a fiúnak az édes anyjához. Értetted?

— Igenis, megértettem, nagyságos uram, — felelt a huszár.

A fiúnak arcza lángba borult. Szólni akart. De a konziliárius úr már akkor kevélyen elfordult.

A következő perczben ő nagyságaik már beültek a kocsiba s a nagy batár a két lusta kövér lóval lassú, méltóságos tempóban tovább indult.

(Folytatása következik.)

Szeged látképe. — Az Országos Képtárban levő XVIII. századbeli metszet után.

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.*

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

Magamról akarok beszélni, nem mint szájhős vagy önmagamat dicsérő; ez elbeszélésemet nem fogom fölczifrázni semmiféle haszontalan fölösleges ségekkel, hanem az összes eseményeket egyszerűen fogom előadni úgy, a mint egymás után következtek, el fogom mondani mindazt a

* Érdekesnek tartjuk e közvetlenségében gyakran megkapó, apró történeti vonásokban gazdag emlékiratot már csak azért is bő kivonatos közlésben ismertetni, mert hazánk délvidéki szerbjeinek múlt századi állapotát tünteti fel. Megjegyezzük, hogy ez emlékirat legelőbb most itt jelenik meg idegen nyelven. A régi szlavo-szerb (a XVIII. században használatos egyházi szláv archaismusokkal kevert szerb) nyelven irt emlékiratokat a moszkvai orosz császári történelmi társulat adta ki.

szerencsét és szerencsétlenséget, a mely életemben ért.

Munkám első része ifjú koromról fog hirt adni, osztrák szolgálatba való belépésemtől kezdve Oroszországba elutazásomig.

A második rész azt az időt foglalja magában, a mely Oroszországba való megérkezésemtől Lengyelországba való bevonulásomig terjed.

A harmadik rész a lengyelországi bevonulásnál fog kezdődni, s a lengyel konfederáczió eseményeitől fog szólani azon ütközetekig, a melyeket hadseregünknek a konfederáltakkal kellett vívnia, a miből később több évig tartó és igen véres háború keletkezett Oroszország és Törökország között.

I.

A szülőimtől hallottam, hogy 1731 szeptember 14-én születtem. Atyám régi nemesi családból származott. Voltak idősebb és fiatalabb testvéreim, mert a szülőim házasságából tizennégy gyermek származott, és én voltam a negyedik gyermekük. Nagyon tisztességes nevelésben részesültem; a szülőházam Sid-ben, egy szlavoniai határőr-városkában állt. Az atyám az aldunai határőr-ezredben százados és egyúttal a város parancsnoka volt.

Az anyám beszélte, hogy igen élénk eszű gyermek voltam; a szülőim gondoskodtak róla, hogy a szükséges tudnivalókat elsajátítsam és e czélból már ötéves koromban kezdtem tanulni a szlovén irást is. Tanitót fogadtak mellém, és mivel szerettem tanulni és könnyen is tanultam, szép előmeneteleket tettem. Nyolczéves koromban Péterváradra vittek *Vitkovics Szekula* nagybátyámhoz, a kit ebben az évben helyeztek át és neveztek ki a miliczia egyik gyalogezrede parancsnokává.

Itt folytattam előbbi tanulmányaimat, később latinul is kezdtem tanulni, de minthogy nagyon gyakran gyöngélkedtem, a szülőim csakhamar haza vittek. Néhány hónapig otthon maradtam és teljesen elfeledtem mindent, a mit eddig tanultam, főleg a latin nyelvet. De mihelyt az egészségemet visszanyertem, azonnal megint visszavittek Péterváradra, a hol az elmulasztott tanulmányokat csakhamar pótoltam. Mikor *Vitkovics Szekula* nagybátyám egy alkalommal Bécsbe utazott, a szülőim engem is odaküldtek vele, hogy megtanuljak németül. A nagybátyám egy intézetben helyezett el; három évet töltöttem Bécsben, szorgalmasan tanultam és a német nyelvben annyira mentem, hogy elég jól és könnyen tudtam németül beszélni, olvasni és irni. Megtanultam tánczolni és rajzolni és már a számtan és mértan alapelveit is kezdtem elsajátítani, mikor az anyám a fiatalabb testvérem elhunyta fölött való mély fájdalmában sulyosan megbetegedett. Minthogy összes testvéreim közül egyedül én maradtam életben, elszállitottak Bécsből és hazavittek a szülői házhoz.

Az anyám kimondhatlanul örült a hazaérkezésemnek és még nagyobb volt a szülőim öröme, mikor azt tapasztalták, hogy meglehetősen jól beszélek németül és az atyámnak küldött rendeleteket folyékonyan tudom leforditani. Csaknem négy hónapig maradtam otthon, időmet tanulással és irással töltöttem és időközben az anyám is teljesen fölgyógyult. Ekkor a szüleim elhatározták, hogy minden időhaladék nélkül folytassam a tanulmányaimat és az atyám elvitt Szegedre, hol be akart iratni a kegyesrendiek ottani gimnáziumába. Mikor az atyám az intézet igazgatójánál a fölvételemet kérte, azt válaszolták neki, hogy kizárólag csak katholikus fiúk vétetnek föl, ennélfogva engem se vehetnek föl másképp, mint ama föltétel alatt, hogy az atyám megengedi áttérésemet a katholikus vallásra. Az atyám belátván e követelés teljesitésének lehetetlenségét, nagyon elszomorodott és egyelőre nem tudta, mit tegyen, végre azonban elhelyezett engem egy német tanitónál és azután haza utazott. A tanitóm igen barátságos és a tudományokban jártas ember volt és rövid idő alatt annyira ment velem, hogy hibátlanul és folyékonyan tudtam németül beszélni, és az irásban is a tökély bizonyos fokáig vittem, e mellett a mathematika minden ágában is jártasságot sajátitottam el. Szegeden másfél évig maradtam e tanitónál. Ekkor az atyám eljött értem és magával vitt, hogy az eszéki várban a főparancsnoki irodában a törvénykezési gyakorlatot és egyéb, német nyelven vitt ügykezelési ágakat elsajátitsak, minthogy mi szerbek legtöbbnyire előszeretettel viseltetünk a katonai pálya iránt. Ebbeli szándékát előadta a főparancsnok *Guardagni** marquisnak és megkérte őt, hogy fogadjon be engem gyakornokul a katonai irodába. A *főparancsnok* megdicsérte az atyámat e szándékáért és megigérte, hogy a kérését teljesiteni fogja. Még ugyanaz nap elment az atyám a főparancsnoksági iroda főnökéhez, *Maler* úrhoz, a ki régi ismerőse volt, és megkérte őt, hogy vegyen engem a házához, a mi meg is történt. Mineku tána az irodába véglegesen fölvétettem, az atyám haza utazott, én pedig Eszéken maradtam. *Maler* úr úgy bánt velem, mintha rokona lettem volna és az oktatásainak nagy hasznát is vettem. Az asztalánál étkeztem és az iroda mellett volt a lakásom; minden ünnepnapon magával vitt a főparancsnokhoz, a ki néha ebédre is ott marasztalt; az is megesett gyakran, hogy Maler úrral elmentem társaságokba, bálokba és sétákra a városon kivül fekvő kertekbe, a mi által alkalmam nyilt az emberekkel való érintkezés útján társadalmi müveltséget elsajátitanom.

Lotharingiai Károly herczeg. — Az Országos Képtárban levő egykorú metszet után.

Valamivel több mint egy év múlva atyám Eszékre jött s tudtomra adta, hogy parancsot kapott a francziák ellen indúlni és engem is magával szándékozik vinni.

Az atyám elment a főparancsnokhoz, megköszönni az irántam tanusitott kegyességet. Egyszersmind tudatta vele, hogy engem magával vinni szándékozik a francziák elleni háborúba, egyrészt azért, hogy ez alkalommal idegen országokat lássak, másrészt pedig azért, hogy beavasson a katonai mesterségbe. A főparancsnok megdicsérte az atyám szándékát és engem elbocsátott.

Nem sokára azután, az 1744-ik év tavaszán, a császári hadsereg *Károly lotharingiai herczeg* fővezérlete alatt kivonult téli szállásairól. Az aldunai határőrség egy ezrede szintén a hadsereghez osztatott be.

Szükségesnek tartom e helyen megismertetni ezen ezred akkori állapotát. Az aldunai határőrség 2000-nyi gyalogságból állt, de nem az egész állomány ment a háborúba, hanem csupán 300 főnyi legénység, csupa válogatott emberek, a kiket akkor ugyan nem rendes katonaságnak tartottak, hanem azért gyakrabban kirendeltek és alkalmaztak a szolgálatban, mint a rendes katonaságot. Egyenruhát, fegyvert és lőszereket maguknak kellett beszerezniök, valamint a sajátjukból kellett magukat élelmezniök is, mert ez a nép a kiváltságainak erejénél fogva semmi egyéb adót nem tartozott fizetni. A saját költségükön való fölszerelés egyébiránt semmi nehézséggel se járt. Puskájuk és lőszerük elég volt, ezenkívül a fegyverzetük kardból, egy pár pisztolyból és egy hosszú késből állt, a melynek «kindsal» a neve. Ilyen fölszereléssel mindegyiknek kellett birni. A legénység ügyelt is reá és általában kitünt a rend és tisztaság által.

Egyenruha gyanánt szokott otthoni ruháikat viselték, a mely azonban egyenlő szinü és szabású volt. Fövegül fekete csákót használtak. Nehány tiszt a csákóját ezüst hímzéssel diszitette. Én a csákómra fehér tollat tüzettem föl és ezzel oly nagy hatást idéztem elő, hogy a ki csak tehette, mind utánozta a példámat.

Ezt a szlavoniai sereget és *Trenck* báró ezredét, a melyet rablókból toborzott össze, a franczia ak a legelső találkozásnál «pandurok»-nak nevezték el, egészen tévesen, miután e szó valódi értelmét nem ismerték.

Most legyen szabad nehány szót mondanom az *Iszákovics Vuk* őrnagy vezényelete alatt álló ezred mozgósításáról.

A fönnemlitett év tavaszán vonultunk ki, valamennyi századnak egy bizonyos gyülekezési helyen kellett megjelennie, oda sietett az atyám is a századával és engem is magával vitt. Mikor valamennyi század megérkezett e kitüzött helyre, az őrnagy szemlét tartott fölötte és napiparancsot adott ki, a melynek értelmében az ezred a «szlavoniai aldunai ezred» nevét nyerte. Azután tovább folytattuk az utunkat.

Egy pihenő napon az atyám bemutatott engem az őrnagynak és kérte számomra a pártfogását. *Iszákovics* őrnagy megköszönte az atyám bizalmát és megigérte, hogy gondja lesz reám. Erre azonnal magához hivatta az ezred kvártélymesterét, a ki német ember volt és utasította őt, hogy engem az irodában alkalmazzon. Itt táblázatokat, kimutatásokat, stb. kellett előkészítenem az általános szemléhez, mert már közeledtünk Pécs városhoz, a hol *Klein* főhadibiztos szemlét akart tartani az ezredünk fölött.

A reám bizott kimutatásokat és táblázatokat egészen szabályszerűen készítettem el, a főnökök és az őrnagy teljes megelégedésére. Csak lassan haladtunk előre, és mire Pécsre érkeztünk, készen lehettünk a munkánkkal. Pécsett az őrnagy bejelentette a megérkezésünket a főhadibiztosnak, a ki elrendelte az elszállásolásunkat a városban.

Másnap az ezred kivonult a kitüzött gyülekezési helyre, az őrnagy lóháton az arczvonal előtt állt, a jobb szárnyon egy asztalt helyeztek el, a melyen a szemléhez tartozó összes irományok feküdtek. Nem sokára megjelent a főhadibiztos is, szintén lóháton, dobszó mellett.

A főhadibiztos aztán leszállt a lováról, végig ment a sorok közt, végre leült a jobb szárnyon az asztal mellé, a kalapjával a fején, a többi tisztek mindnyájan födetlen fejjel álltak körüle, később azonban fölszólította az őrnagyot, mint ezredparancsnokot, hogy foglaljon helyet.

A szemle elkezdődött. A legénységet egyenkint névszerint fölszólitották. Legelőbb az őrnagy százada került sorra, utána az atyámé, mint legidősebb századosé. De a véletlen úgy hozta magával, hogy a század furirja és irnoka épen elszállásolási és takarmány-beszerzési ügyekben ki voltak küldve, ennélfogva senki se volt jelen a ki a század legénységét fölszólithatta volna.

(Folytatása következik.)

* Voltaképen *Guadagni*, Ascanio gróf † Innsbruckban 1759. Közeli rokona volt gr. Gvadányi Józsefnek a költőnek.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részv.-társ.
Irodái: VI. ker., Andrássy-ut 5. (saját házában). 9276
Betétet részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében 4%-os **kamatozással**, valamint folyószámlában (check-számlán). A 10%-os betétkamat-adót az intézet fizeti. **Leszámitol váltókat, előlegeket nyujt értékpapirokra. VÁLTÓ-UZLETE** megbizásból teljesiti mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. Üzleti órák: délelőtt 9—1/2 1-ig, délután 3—1/2 5-ig. **Magyar kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye IV., Ferenczi-tere 2. szám.** Kézi zálogüzletei: IV., Károly-körut 18., IV., Ferenczi-tere és Irányi-u. sarkán, VII., Király-u. 57., VIII., József-körut 2., Üllői-út 6.

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.
Budapest, V. ker., Ferencz József-tér 8. sz.
Kristályüveg készletek, remek virágvázák és alkalmi dísztárgyak.
Üzlethelyiségünk nem a Lánczhiddal szemben, hanem az **Akadémia mellett a Béla-utcza sarkán létezik.** 9517

LOHR MÁRIA ezelőtt KRONFUSZ 9494
csipke, vegyészeti tisztitó- és műtestő-intézete megnagyobbitatott erőmüvi szönyegporló és szőrmeáru megóvó-intézettel.— Megbizások átvétetnek:
VIII., Baross-utcza 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő fióküzletekben: IX., Calvin-tér 9. V., Harminczad-utcza 3. VI., Teréz-körut 39. VI., Andrássy-út 16. *Telefon 57—08.* **VIII., József-körut 2. szám.** *Telefon 57—08*

WACHTL ÉS TÁRSA
fényképészeti czikkek raktára 9378
BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).
Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papiráru és szab. fémkapocsgyára
Budapest, I., Mészáros-utcza 38. Telefon 91—48.
Gyárt nagybani elárusitásra következő új czikkeket
A legkonnyebb családi dobozokat és **disboritékokat** (levélpapirokkal és boritékokkal), névjegykártyákat, gyászlapokat, **gyászlevélpapirt** gyásznévjegyeket. Saját gyártmányu **fémsarokkal** ellátott **rajztömböket**, szekrénycsipke és torta papirokat, továbbá papirtányérokat, plakátcsöveket és különféle összehajtható dobozokat.

Állandó kiállitás a fenti czikkekből a városligeti iparcsarnokban megtekinthető. 9307

Kolozsvári Kereskedelmi Akadémia
benlakással 100 tanuló részére.
Az intézet **felső kereskedelmi iskolai** és **kereskedelmi akadémiai** tagozatból áll.
A **felső kereskedelmi iskolai** tagozat alsó osztályába a tanulók a középiskola IV. osztályából vételnek fel s a végzett növendékek a kereskedelmi pályán kivül az 1883: I. t.-cz. alapján több hivatali pályára is illetékesek s az egyévi önkéntes szolgálatra jogosultak. Évi tandij 120 korona.
Az **akadémiai tagozat** rendes hallgatói közép- vagy kereskedelmi iskolában érettségit tett ifjak. E főiskolai tagozat a ker. szakismeretek mélyebb müvelése mellett széleskörü közgazdasági és jogi ismereteket nyujt, nagy sulyt fektet a modern nyelvekre s arra törekszik, hogy hallgatói ugy a nemzetközi kereskedelemben, mint a közgazdaság magasabb állásaiban helyüket megalljak. A hazai viszonyokra tekintettel **fa- és gabonakereskedelmi** szaktanfolyamokat tart fenn. Évi tandij 240 korona.
A **benlakás** — internatus — a kényesebb igényeket is kielégitő modern berendezésü s a teljes ellátásért évi 800 korona fizetendő.
Részletes programmal szivesen szolgál az igazgatóság.

+Soványság+
Szép telt testidomok a mi kelet! arcpuruitól, 1900. évi párizsi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért kezesség. Orvosi rend. szerint. Sajgo ruanbecsületes. Narcoticus szódalgás. Számos köszönőlevél. Ára kartononként 2 kor. 50 fill. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással. **Kyrlan. Institut** 9155
D. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69.
Főraktár Magyarország részére: Török József, gyógyszerész. Király-u. 12.

5 koronáért
küldök 4½ kgr., 50 darab, a sajtolásnál megsérült, finom, enyhe 9582
pipereszappant
rózsa, méz, iboiya, rezeda, jázmin stb. illatu darabokból szépen összeválogatva.
KANN IGNÁCZ
Bécs, II. Lilienbrunng. 17.

HOGY KARCSUVÁ váljunk és egyuttal egészségünket is megerősitsük, használjuk a **Pilules Apollo**-kat, melyeknek gyógyereje a (növényekből nyert) *Vesicularia*-nak, Kínában vonatkozólag ősi jóknak elismert, pilulák karcsuvá tesznek. Határuk azonban nincs határozva az egészségnek, mint sok más készitmény. Nem hashajtók, hanem egyenesen a táplálkozásra és a szilárnyagcsjtekre hatnak. — A tülságos testesség gyógyitásán kivül a «**Pilules Apollos**»-k szabályozzák a szervi működést, fiatalitják az arcvonásokat és megadják a testnek ismét az ügyességet és erőt. Ez a titka minden asszonynak, ki megakarja őrizni karcsu és fiatalos alakját. A «**Pilules Apollo**»-k a legkényesebb természetü minőket is használhatók és nemárthatnak soha az egészségnek. A körülbelül két hónapig tartó gyógyitási könyv ingyen és bérmentve teljesen állandó, (Törvényesen védett védjegy). Egy üvegcse ára és vegyi-rendszerje teljesen állandó, (Törvényesen védett védjegy). Egy üvegcse ára utasitás sal: K. 6.45 bérmentve; utánvéttel K. 6.75. — **J. Ratlé**, gyógyszerész, *5, Passage Verdeau, Paris*, IX.e. — Egyedüli raktár Ausztria-Magyarország részére: *Budapest*, **Török József**, gyógyszertára, király-utcza, 12.

Politechnikai Intézet
Friedberg Hessenben M. Frankfurt mellett.
Programmok bérment. Saigorl.-bizotts.
I. Iparakadémia gépész-, elektro-, épit. mérnökök és épitőmest. szám. 6 akad. tanfolyam.
II. Technika (közép szakiskola) gépész- és elektro-technik. számára 4 tanfolyam.

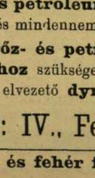
SERRAVALLO 9397
CHINA-BORA VASSAL
kitünő helyreállitó szer **gyengék, vérszegényes** és **lábbadozók** számára. Ajánlva és használva orvosi kitüntetésektől, 1200-nál több orvosi elismerővel.
Kitünő iz.
Kitüntetve több arany és ezüst éremmel.
Árak: 1/2 literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40.
Kapható minden gyógyszertárban.
Serravallo J. gyógyszer. Triesztben.

Rozsnyay Mátyás chininczukorkája **iztelen chininből.**
Legjobb szer láz, váltó-láz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserü chinint bevenni nem képesek.
Láz ellen! Nem keserü!
Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fiumei vándorgyülésén 40 arany pályadijjal jutalmazva.
Törvényesen védve
Valódi, ha minden egyes piros csomagolópapiron Rozsnyay Mátyás névaláirása olvasható.
Utánzatoktól óvakodjunk
Főraktár: Budapesten TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában, valamint minden gyógyszertárban.
Továbbá a készitőnél: **Rozsnyay Mátyás** gyógyszertárában, Árad, Szabadság-tér.

GANZ ÉS TÁRSA
VASÖNTÖDE ÉS GÉPGYÁR
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.
Ajánlanak mindennemü **vas-, aczél- és fémöntvényeket** épitkezési és gépészeti czélokra, **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló- és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.**
A helyi viszonyok szerint szerkesztett **turbinákat, őrlőhengereket, kéregöntetü hengerekkel és malomberendezési czikkeket.**
Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. **Alapcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapuzsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsikat.**
Álló vagy fekvő **gáz- és petroleum motorokat,** egy vagy két hengerrel és mindennemü **zúzógépeket.**
Mechwart-féle **forgó gőz- és petroleumekéket. Világitáshoz** vagy **gépek hajtásához** szükséges **villamosságot** bármely távolságra elvezető **dynamogépeket.** 9230
Városi irodánk: IV., Ferenczi-tere 2. szám.

STOMATIN
száj- és fogápoló szerek
A ki jó, egészséges, tiszta és fehér fogakat akar, használjon
STOMATIN-fogport, STOMATIN-fogpasztát vagy STOMATIN-fogpépet.
Ára 1 korona. Ára 1 korona. Ára 70 fillér.
A ki azt akarja, hogy szája tiszta, szagtalan és üde legyen, használjon
STOMATIN-szájvizet és STOMATIN-szájizt (CACHOU).
Ára 1 korona. Ára 70 fillér. 9491
Honi gyartmány. Kapható mindenütt, Budapesti főraktár: Török József és dr. Egger L. és J. urak gyógyszertára.
Szétküldési főraktár: STOMATIN-GYÁR Zombor.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta **Vértesi Arnold.**

(Folytatás.)

II.

— Jaj, jaj, édes fiam, nem kellett volna olyan illetlenül viselni magadat, — pirongatta a fiát özvegy Varga Imréné.

Ő mindig jóra tanitotta a fiút, szelidségre, alázatosságra.

— Hát hiszen azt jól tetted, fiam, hogy kihúztad a vizből a kis kisasszonykát, azért az Isten is megáld; de aztán . . . aztán . . .

Nem kellett volna neveletlenkedni, szépen el kellett volna venni, a mit a nagyságos úr adott, megköszönni, kezet csókolni. Ugy vallott volna vele becsületet az édes anyja is.

A szegény asszony aggódott, hogy hátha most már meg is haragszik a nagyságos úr? Pedig jó ám, ha kegyes pártfogója marad az embernek az ilyen nagy úr. Később is jó. Az ilyen urak besegithetik az embert valami jó plebániára. Talán ide haza is, ha az öreg főtisztelendő úr, a kit Isten sokáig éltessen, egyszer mégis itt találná hagyni e mulandó világot, mert hát mindnyájunknak kiszabta az élete határát az Úristen.

Hogy elcsodálkozott Vargáné, mikor következő vasárnap korán reggel beállított hozzájok a nagyságos úrék huszárja avval az üzenettel, hogy Imre ma a kastélyba jöjjön ebédelni, a nagyságos úr várja.

— Szentséges teremtő atyám! — csapta össze két kezét a szegény asszony.

Az ő fiát ebédre hijják a kastélyba. Megfordult a világ? Mi történt? Nem tréfálnak? Hát igazán?

— Már pedig úgy van, hogy igazán, — mondotta István huszár.

Egész délig aztán sürgött-forgott Vargáné s nem lelte helyét sehol. Isten bocsássa meg neki, még a templomba sem ment, a mit soha sem szokott elmulasztani. De most annyi dolga volt. Hogyne, mikor Imre a kastélyba megy ebédelni. Kefélgette a fia ruháját, sorra nézegette, nincs-e leszakadó félben valami gomb, egy inget is újra kivasalt neki, miközben egyre sopánkodott, hogy csak ilyen szegényes házi vászonból van az Imre inge, talán nem is illik olyan előkelő társaságba. A ruha is bizony kopottas már egy kicsit. Jaj, csak rosz néven ne vennék a nagyságos urék.

Aztán mikor a fia hazajött a miséről, azt sürgette:

— No, most már készülj . . . No, most már mehetnél . . .

S mikor a delet harangozták, már egészen türelmetlen lett:

— Mégsem indulsz?

Kénytelen-kelletlen indult el a fiú; örömestebb maradt volna otthon. Úgy érezte, mintha valami új megaláztatás várna rá s nem értette, miért hijják őt a kastélyba. Mi köze neki ahhoz a dölyfös úri családhoz? Le akarják ültetni az asztalukhoz? Vagy kint terítnek neki a cselédek közt?

Nem, azt mégsem teszik; hiszen akkor miért hitták volna? De micsoda öröm lesz az neki: ott ülni annál az asztalnál, a hol lenézik, a hol talán kinevetik? Mert nem tudja magát úgy viselni, a hogy ilyen úri helyen szokás. Keserü ebéd lesz az neki, minden falat meg fog akadni a torkán.

Már most is elszorult a szive. Úgy érzi, hogy nem lesz képes egy szót kiejteni, ha kérdezik. Azt fogják hinni, hogy buta. S az a kis lány is azt *fogja hinni.*

Tulajdonkép ugyan mit bánja ő, hogy az a kotnyeles mit fog hinni róla. Hát higyjen, a mit akar; neki mindegy. Igazán azt sem tudja, hogy miért húzta ki azt a leányt a vizből. Hát hadd húzta volna ki más. Vagy ha épen ott is hagyták volna . . . No nem, az bűn lett volna, ámbár talán kiüszött volna magától is . . . Mindegy, mégis bűn lett volna.

Goró Lajos rajza.
— Ezek a legújabb pelargoniumok, — mondta Bella.

Pih, ez nagyon rút gondolat volt, ezt meg kell gyónni. Mit fog majd mondani a főtisztelendő plebános úr? Szégyelli magát Varga Imre és *most még zavartabb lesz.* Szeretne visszafordulni a kastély kapujából, de már nem lehet. István bácsi, a huszár, már észrevette s lejön a tornáczról és rá mordul a kutyákra:

— Csiba te!

Aztán fölvezeti a fiút.

— Nem kell félni, — biztatja.

Mert látja, hogy hol elpirul, hol meg elhalványodik az arcza.

A fiúnak inog a térde. Nem a félelemtől, mert hisz ugyan mitől félne? Hanem a nagy izgatottságtól. Beeresztették egy tágas szobába, melynek a fala czifrára ki van festve, a milyet ő még addig soha sem látott. Mert hát az iskola is csak fehérre volt meszelve a veszprémi gimnáziumban; még a direktor úr szobája is csak fehér volt.

Egy nagy bőrdivánon ült a nagyságos úr s a plébános úr is ott volt. A nyájas öreg pap barátságosan intett neki s a nagyságos úr is szokatlanul kegyesen szólt hozzá:

— Hallottam, fiam, hogy az egyházi pályára készülsz, s mint a plebános úr mondja, igen szépen haladsz a tudományokban. Szándékod nagyon dicséretes és annak elérésében én is szivesen támogatlak. Gondoskodni akarok rólad.

A fiú megköszönte, de nem szenved szükséget semmiben. Kosztja van a városban, egy kisebb diákot tanit érte, és stipendiuma is van a káptalantól, huszonöt forint. És akkor egyszerre úgy érezte, mintha megjött volna a bátorsága. Most már nem félt. Meg merte mondani a hatalmas úrnak, hogy nincs szüksége semmire. Noha bizony lett volna egyre, másra, mert az édes anyja nagyon földhöz ragadt szegény asszony volt s a huszonöt bankó forintból nem sokra telt egy esztendő alatt. De mindegy, gondolta a fiú, ez a gögösen kinált alamizsna nem kell neki.

A büszke úr homlokán ismét kezdtek összehúzódni a ránczok s szemeinek pillantása rideg és gögös lett, mindazáltal mérsékelte magát s hangjában még mindig maradt valami a kegyes jóindulatból:

— Most kimehetsz, fiam, ebédig a kertbe, ha kedved van rá. A feleségemet és a leányomat is ott találod.

Ott ült a nagyságos asszony egy kis filegória előtt, melynek laposan kinyuló födele árnyékban tartotta. Könyv volt a kezében, piros selyem kötésü könyv. Imre megismerte, hogy az az «Órangyal». Ilyet már látott Veszprémben is, és egy iskolatársától, a kinek módos szülei voltak, kölcsön kapta egyszer olvasni.

Micsoda szép történetek voltak abban és milyen gyönyörü versek! Mintha most újra a fülében csengtek volna s mintha azok a történetek is mind megelevenedtek volna. Meg a többi is, a mit olvasott. De azok már nem voltak finom piros selyem kötésü könyvek, hanem mocskos, ócska füzetek, durva papiroson: a Stilfrid története, az Árgirus királyfi története, Melissza a hattyú kisassszony, az ártatlan Genovéva, a csontos Szigfrid, a szép Florencz, Toldy Miklós és a többi sok hős, tündér és herczegkisasszony történetei, melyek ott kóválygotag fejében s melyekről tudta, hogy az mind csak olyan képtelen mese és mégis oly gyönyörüséggel elálmodozott rajtok.

*Most azonban föltekintett a könyvből a nagy*ságos asszony s intett a fiúnak, ki addig nem mert közeledni. Jóságos arcza, szelid kék szeme biztatón mosolygott a fiúra, s mikor az kezet csókolt neki, másik kezével gyöngéden megsimogatta a fiúnak barna haját.

Megkérdezte: Hány éves? Hol jár iskolába? Van-e testvére? És még sok egyebet. S nem csak úgy, a hogy a nagy urak szokták, hanem ki lehetett érezni a szavából, hogy ez mind melegen érdekli. Mikor azt hallotta, hogy nincs sem atyja, sem testvére, csak az özvegy édes anyja, sohajtott:

— Szegény fiú!

A közben oda jött a kis Bella kisasszony, pajkosan, negédesen, s a mint a nagy esetlen fiú meghajtotta magát előtte, szeme közé nevetett.

— Bella, — korholta az anyja megbotránkozva.

Varga Imre elpirult s azt gondolta magában: milyen kiállhatatlan teremtés! Egy kissé szégyenkezett is, mert érezte, hogy nem ide való s talán a ruhája miatt is kinevetik. De ennek a leánynak még sem kellene őt kinevetni. Akárki más megtehetné, csak épen ez nem, a ki nem nevetne és nem ugrálna most itt, ha Varga Imre

ki nem húzza a vízből. Bizony nem, hanem nagyon is csöndesen feküdnék kint a temetőben egy sírdomb alatt.

De nem szólt, csak a keserűség fojtogatta torkát. Szeretett volna innen messze lenni, messze, messze. Miért hítták ide? Ámde ugyanakkor a büszkeség is fölébredt benne. Az iskolában mindig kitüntetett diák még sem gondolta magát olyan szörnyen semminek. Úgy hitte, neki nincs oka szégyenkezni. És ő már nem is olyan kis gyerek. Két év mulva papnövendék lesz.

Mialatt ezek a gondolatok villantak át agyán, egyszerre azt érezte, hogy a jóságos úri asszony keze ismét fején pihen és haját simogatja:

— Nem akarod megnézni a virágokat, fiam? Bella majd megmutogatja neked.

A kis leány kezét nyujtotta:

— Hát jöjjön.

Egész barátsággal nyujtotta, de a fiú nem fogadta el. Durczás is volt, meg nem is merte.

A leány elpirulva, haragos mozdulattal rántotta vissza kezét. Villámló szemében, összehúzott homlokán megjelent az a kevély kifejezés, mely atyjának arczán szokott ülni. Egy pillanatig megállt, mintha most már nem akarna tovább menni, aztán daczosan, gyorsan előre ment, a nélkül, hogy csak egy szót is szólt volna többet vagy hátra tekintett volna, vajjon a fiú követi-e.

Egyszerre azonban visszafordult. Pajkos, vidám természete fölülkerekedett, s kaczagva kérdezte a fiút:

— No, kihúzna most is a vízből, ha még egyszer bele találnék esni?

A fiú nagyon helytelennek találta ezt a kérdést, de azért mégis megfelelt rá:

— Kihúznám, mert az ember segítni tartozik felebarátján.

Bella ajkát biggyesztette:

— Úgy? Hát a vén Trézsi koldusasszonyt? Azért is csak úgy beugrana a vízbe?

— Azért is.

— Hát az is csak olyan felebarátja magának, mint én vagyok?

— Olyan.

A fiú meghökkent attól a vakmerőségtől, a mit mondott. Hogy a vén koldusasszony csak olyan neki, mint a nagyságos kisasszony. De már kimondta, nem húzza vissza. Nem bánta, akármit csinálnak vele. Talán kikergetik most innen. Talán ... Isten tudja ... valami rettenetes dolog fog történni vele.

De nem történt semmi rettenetes dolog. Bella kisasszony nevetett. Úgy látszott, tetszett neki a felelet. Aztán elkezdte magyarázni a virágokat:

— Ezek a legújabb pelargoniumok, ilyen szép teljeseket, tudom, még nem látott. Az ott, az a nagy húsoslevelű, az agave. A papa a nádor kertészétől kapta. Ötven évben egyszer virágzik. Úgy-e, furcsa?

A fiú bámulta a sok különös virágot, a milyet ő még soha sem látott. Nekik is volt otthon egy kis kertecskéjök, de abban csak zsálya, rezeda, viola, no meg egy kis muskátli is, de nem ilyen teljesek.

— Majd megláthatja az üvegházban a pálmákat meg a czitromfákat is, — mondta a leány.

— A czitromfákat?

— Azt. Olyan fákat, a miken a czitrom terem.

A fiú beleszólt. Nem akarta, hogy őt oly ostobának tartsák. Veszprémben is van czitromfa a püspök kertjében, de oda nem eresztenek be senkit, csak a kispapokat sétálni.

— Igaz, hogy maga is pap lesz? — kérdezte a leány. — A papa azt mondta.

— Igenis, kisasszony, ha bevesznek.

A leány megrázta fejét:

— Én nem szeretnék pap lenni, ha fiú volnék.

— Hát mi?

— Katona. Nekem van egy unokabátyám, huszár főhadnagy. Az aztán a pompás, mikor parádéba öltözik.

A fiú szerényen lesütötte szemét:

— Az az uraknak való, nem ilyen szegény ember fiának.

Mégis mintha valami megcsillant volna képzeletében, fényes, arany zsinóros ruha, villogó kard, száguldó paripa, hősök, a kiknek dicsősége világra szól s a kikről ő üres óráiban oly sokszor álmodozik. De mindez bolondság. Hősök sincsenek már, csak czifra tisztek és nyomorult szegény közkatonák.

Az üvegházban fojtó hőség volt, kijöttek.

— Magok nagyon szegények? — kérdezte Bella.

A fiú arczán lángpirosság futott át.

— Azok vagyunk, kisasszony, nagyon szegények.

A leány kissé megzavarodott. Érezte a kérdés helytelenségét, bármily fiatal és szeles volt is. Az első pillanatban kezét akarta feléje nyujtani engesztelésül, de aztán eszébe jutott, hogy az imént nem fogadta el kezét a fiú.

— Mindegy, — szólt, daczosan fölemelve a fejét, — azért mégis jól tette, hogy nem vette el papától a pénzt és azért mégis jó barátságban lehet velem.

Varga Imre nem tudott rá mit felelni. Furcsa volt az a barátság köztük, az előkelő úri kisasszony s a szegény fiú közt, kinek az apja harangozott s csizmákat foltozott, míg élt. Nem is hitte, hogy barátság lehetne köztük. Az csak a mesékben lehet a pásztorfiú meg a királyleány közt. Talán majd valamikor, ha ő öreg lesz, esperes vagy prépost lesz. De hol lesz már akkor ez a kis leány? Akkor már ez is öreg matróna, nagymama lesz és nem is fog emlékezni, hogy egyszer valamikor egy szegény fiú megmentette az ő életét.

Oh, az ilyen úri hölgyeknek csupa vidámság közt telik el az életök. Már kis korukban megszokják, hogy mindenki csak őket szolgálja. Ime most is, a mint megpillantja a hintát, nincs egyéb gondolata, mint fölugrani s rákiált a fiúra:

— Hintázzon engem. Lökje meg.

S pajkosan kaczagva repült föl a levegőbe.

— Jobban ... magasabban ... még magasabban, — osztogatta a parancsolatát.

A fiú már egészen belefáradt. A nap erősen sütötte s homloka kiizzadt. Neki nem volt mulatság s olyanformán tünt föl, mintha a kis leány nevetséget űzne belőle, a mint dévaj mosolylyal feléje kandikál.

Egyszerre lekiáltott a hintáról Bella:

— Állitsa meg.

Leszállt és oda fordult a fiúhoz:

— Haragszik? Milyen különös fiú maga.

Varga Imre nem szólt, csak ott állt, kissé talán bambán, maga is sejtette. De a leány nem nevette ki, sőt inkább olyan őszinte, nyilt, barátságos tekintettel nézett szemébe:

— Hát tudja, hogy én nem vagyok olyan ész nélkül való kis gyerek? Csak néha bolondos jó kedvem kerekedik. De a mit maga tett, azt nem fogom soha elfelejteni, és ha nagy leszek ... nó, majd meglátja, ha nagy leszek ...

Szeme ragyogott, arcza kipirult. Úgy állt ott egy darabig. Aztán megcsóválta fejét:

— Igazán kár, hogy maga pap lesz.

A fiú nem tudott rá mit felelni. Miért volna az kár? A papok nagy urak s olyan szép pálya az, ha valaki embertársainak a lelki pásztora.

De nem folyt tovább erről a beszéd. Az ebédre csöngettek s Bella figyelmeztette a fiút:

— Hallja? Most már menjünk. Papa nem szereti, ha nincs ott mindenki pontosan.

(Folytatása következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK
VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

Én épen az asztal közelében álltam, mikor az őrnagy meglátott és így szólt hozzám: «Vegye ön a kezébe az atyja századának a névjegyzékét és szólítsa föl névszerint a legénységet.» A mint a század furirjának a nevéhez értem, a főhadibiztos azt kérdezte tőlem, hogy én vagyok-e az? E kérdésre az őrnagy fölkelt és jelentette, hogy a furir mint kvártélymester előre küldetett, felőlem pedig azt jelentette, hogy én e század parancsnokának a fia vagyok, továbbá, hogy az atyám magával vitt e hadjáratba, mint önkéntest, abból a czélból, hogy a hadi mesterséget megtanuljam és idegen országokat lássak. A főhadbiztos úr megemelte a kalapját és így szólt hozzám: «Üdvözlöm önt ezennel, mint segédtisztet» és tüstént sajátkezűleg be is irta a nevemet a táblázat rovatába. Ez a hirtelen előléptetés csaknem megijesztett, alig tudtam, hogy hol állok, hőség futott végig az egész testemen és oly nagy volt a zavarom, hogy alig birtam a köszönetemet kifejezni a főhadibiztosnak és az őrnagynak; aztán tovább folytattam a névszerinti fölhivást.

Eleinte az új hivatalom fiatal koromnál fogva reám nézve ép oly hizelgő, mint nehéz volt, ennélfogva az atyám arra kérte az őrnagyot, hogy a század furirja ezután csak fontos kiküldetésekre használtassék, különben pedig a segítségemre legyen. Az őrnagy teljesitette a kérést és így történt, hogy a segédemmel, vagy helyesebben mondva az öregebb bajtársammal elválhatlanul együtt maradtam. Ezen együttlét nagy hasznomra volt, mert az ilyen katonai hivatalnokoknak Ausztriában jártasaknak kell lenniök az irodai és katonai dolgokban egyaránt, sőt némelykor törvénykezési ügyekben mint hadbirák is működnek. Az én furirom mindenütt velem volt; az atyám ezért egy hátaslovat ajándékozott neki és egyébként is jól megjutalmazta, a minek következtében szivesen is maradt mellettem. Egyébiránt el kell ismernem, hogy barátságosan oktatott és ügyelt rá, hogy a szolgálatomban semmi mulasztást se kövessek el. Ez által lassanként megismerkedtem a teendőimmel és beleéltem magamat a hivatalomba.

Mikor a szemlének vége volt, egy küldöncz jött a katholikus püspöktől és tudtára adta a főhadibiztosnak, hogy az összes tisztek már tegnap meghivást kaptak ő méltóságához estére és őt most azért küldték ide, hogy a meghivást ismételje.

Miután a legénység hazatért a szállására, valamennyien elmentünk a püspöki palotába. Útközben a főhadibiztos azt mondta az őrnagynak, hogy illő lesz a tiszteletünket a püspök iránt azáltal tanusítani, hogy mindnyájan rang szerinti sorban eléje járulunk és kezet csókolunk neki. Az őrnagy ezt tudtunkra adta, és mikor a palotába érkeztünk, a püspök már a nagy teremben várt bennünket. Az őrnagy meg akarta csókolni a kezét, úgyszintén mink valamennyien, de a püspök nem engedte, hanem áldását adta reánk, aztán átvezetett más szobákba, fölszólított, hogy foglaljunk helyet és beszélgetésbe bocsátkozott a főhadibiztossal és az őrnagygyal. Szlovénül is beszélt, mivel ezen a vidéken sok katholikus szlovén lakik, ennélfogva minden pécsi püspöknek kell tudni a szlovén nyelvet is.

A társalgás különféle tárgyakról folyt, míg végre az inas értesitette a püspököt, hogy a vacsora föl van tálalva. Ekkor átmentünk az ebédlő terembe és rang szerint ültünk le az asztal körül. Az ezred zenekara különböző zenedarabokat játszott. Vacsora után ismét más terembe mentünk, a hol a csemegét és a kávét szolgálták föl. Itt a főhadibiztos megint beszélgetésbe bocsátkozott a püspökkel, felém mutatott és elmondta neki, hogy ezt a fiatal embert ma léptette elő tisztté, egyúttal megdicsérte az atyámat azért, hogy engem magával visz a háborúba. A püspök is csatlakozott ehhez a dicsérethez és így szólt hozzám: «Miután önt ma nevezték ki tisztté, illő, hogy mindennel jól föl legyen szerelve. Én tehát azzal kezdem a dolgot, hogy egy hátas lovat ajándékozok önnek». Azonnal elő is vezettette a lovat. Sötétszürke, de igen jó állat volt és jól be is volt idomitva. Köszönettel fogadtam az ajándékot. Késő estig maradtunk a püspöknél, aztán elbúcsuztunk tőle.

Este megkaptuk a parancsot, hogy minden készen legyen az indulásra és az ezred másnap korán reggel ki is vonult. Az őrnagy még betért a főhadibiztoshoz, a ki az útnak induló ezred elé lovagolt, a melyet az atyám vezényelt, mint legidősebb százados.

Így folytattuk az utunkat Magyarországon át Stájerországba. A legközelebbi pihenőt Radkersburg városban tartottuk. Stájerország igen hegyes-völgyes ország, de az utai, a melyeket nyilván már régebben épitettek, nagyon jók. A hegyek közt az akadályt képező sziklákat lőporral robbantották szét. A Mura folyón, a mely szintén a hegyek közt folyik, egy nap alatt ötször kellett átkelnünk, mert többnyire nagy kanyarulókat képez az országut mentén. A hidak főből vannak épitve, magas ivezettel, hogy a hajók elhaladhassanak alattuk.

Stájerországban sok az erdő, vasgyár és vaskohó. Az utóbbiakat gyakran meglátogattam. Olyanok, mint a hogy a poklot leirják; a hőség ezekben a kohókban kimondhatlan, a munkások bőrruhába vannak öltözve, feketék és kormosak, mint az ördög, a zaj, lárma és csörömpölés rettenetes; a ki először jön ide, okvetlenül fejfájást kap a hőségtől. Egy izben az én fejem is annyira megfájult, hogy aztán nem mentem el többé semmiféle hámorba vagy kohóba. Az itt készült kitünő vasat a kereskedők Ausztriába, Magyarországba, Szlavoniába és a birodalom egyéb tartományaiba szállitják. A kaszák is, a melyeket itt készitenek, oly erősek és jók, mint sehol másutt. Roppant mennyiségű kaszát szállitanak innét Oroszországba a Murán, Dunán és a Fekete-tengeren át.

Nehány nappal később Stájerország fővárosába, Gráczba érkeztünk. Ez a város igen régi, de mégis nagyon rendesen épült. Vannak benne három- és négyemeletes házak is. A Mura mellett fekszik, két hegylánczy közt. Az egyik oldalon magas szikla emelkedik a város fölött, hatalmas fellegvárral. Néha politikai bűnösöket hoznak ide, a kik számkivetésre itéltettek.

Nekem Stájerország nagyon tetszett. Nagy erdőségeinél fogva a levegője rendkivül egészséges, posványok és mocsarak itt nincsenek, a hegyekről patakokban csörgedezik alá az egészséges viz. A marha-állománya elég nagy. Ló nincs ugyan túlságos nagy számmal, de a mit itt tenyésztenek, az mind jó. Láttam négyesével az eke elé fogott csikókat, a melyeket a paraszt rendszerint nyeregből hajt. Az ilyen csikókat orosz lótenyésztők szokták megvenni és 200—300 rubellel fizetik. Gabona elég van az országban, különféle gyümölcsöt, húst és egyéb élelmiszereket mérsékelt áron lehet bevásárolni, csak a bor nem igen terem; a mi van, azt Ausztriából hozzák be és meglehetősen drága, hanem a hiányt pótolja az itteni kitünő sör, a melylyel nagyon meg voltam elégedve és nem is vágytam borra.

Gráczban három napig maradtunk. A segédem azt tanácsolta, hogy naplót vezessek és mindent följegyezzek, a mi az útunkon történik, hogy azon esetben, ha a parancsnok valamit kérdezne, kellő felvilágositást adhassak neki. Köszönettel fogadtam és követtem is a tanácsot. Egy füzetet készitettem és abban följegyeztem mindent, a mit láttam és a mi történt. Ebből utóbb meglehetősen terjedelmes jegyzethalmaz lett, a melyet, minthogy sok elrothadt és elrongyolódott belőle, szabad óráimban átirtam más füzetekbe, azt gondolván, hogy az utódaim vagy mások talán egykor érdekkel fogják olvasni. Később pedig, nehogy nyugdijaztatásom után aggkoromat semmittevésben töltsem el, folytattam emlékirataimat, annyival inkább, mivel a szolgálati időm alatt történtek a legnevezetesebb események úgy a harcztéren, mint a diplomáczián.

A mi a szolgálatot illeti, a kötelességeim teljesitésében nagyon serény voltam, igyekeztem a parancsnokomat minden tekintetben kielégiteni, nem voltam hanyag és nagy hasznomra voltak a segédem oktatásai. Ez a derék ember engem annyira megszeretett és én a szeretetét annyira viszonoztam, hogy szinte elválhatlanokká lettünk. Nem is annyira segédem, mint inkább tanitóm volt. Születésére nézve német és a neve Checher Jakab volt.

Néhány nap mulva Felső-Ausztria határára értünk és egészen más országot láttunk magunk előtt, a mely mindenben bővelkedik. Itt még bor is terem, a földje sik, noha hegyek is vannak, de nem nagyon magasak, és legnagyobb részt gyümölcsfákkal vannak beültetve. Nagyon vígan vonultunk át ezen az országon és útközben vadászati kirándulásokat is rendeztünk kutyákkal, mert nagyon sok volt a nyúl. Nekem nagyon szép kutyáim voltak, a melyeket az őrnagy engedelmével magammal vittem. Alkalmilag engedelmet kértem, hogy vadászhassak az ottani földbirtokosoknál, mert Ausztriában senkinek se szabad önhatalmulag vadászni futó vagy szárnyas vadra, és ezt a tilalmat ott tiszteletben is tartják.

Néha a tisztekkel, a kik közt több jó barátom volt, az ezred előtt lovagolva éneklünk és dohányoztunk. Itt szoktam meg a pipázást, a miért az atyám több izben megdorgált, mert eddigelé a családunkban senki se pipázott; de én annyira

Az Országos Képtárban levő metszet után.

Báró Bärenklau Lipót altábornagy.

megszoktam, hogy a mai napig se birtam abban hagyni.

A pihenő napokon gyakran megesett, hogy a környéken lakó földesurakat meglátogattuk, a kik mindenkor nagyon szivélyesen és barátságosan fogadtak bennünket, a tiszteletünkre táncmulatságokat rendeztek, a melyekre meghivták a rokonaikat és ismerőseiket. Minthogy a nyelvüket jól értettem és a táncvigalmak alkalmával is különféle szivességeket tettem nekik, különösen megkedveltek annyira, hogy gyakran sirtak is, mikor egymástól elbúcsuztunk. Itt éreztem legelőször a fiatal vérem fellobbanását, de szemérmességem és fiatalságom megóvott a kisértésektől. Tényleg igen csinos, üde arczú, sürű és göndör koromfekete hajú fiú voltam; a termetem meghaladta a középmagasságot. Álarczos bálok alkalmával az asszonyok rendszerint női ruhákba öltöztettek és a férfiak leánynak véltek és udvaroltak nekem.

Utunk Felső-Ausztrián vitt keresztül. Láttunk városokat, a melyekben valamennyi ház és palota kőből épült, a kertek márvány- vagy homokkő-szobrokkal voltak diszitve. A föld általában mindenütt kitünően volt mivelve, szóval a szem gyönyörködött mindenben, a mit megpillantott. Nem sokára Kremsmünster városba értünk, a mely a Krems folyó mellett síkságon fekszik. A város egyik oldalán meredek hegy emelkedik, a melyen roppant kiterjedésű és igen díszes klastrom áll. Ezt a zárdát benediktinusok birják, a kiknek a főnöke prelatus (apát vagyis archimandrita) czimet és rangot visel. A város a szerzetesek tulajdona. Mikor még mintegy két mérföldnyire voltunk a várostól, a prelatus fővadásza vagy főerdésze jött elénk lóháton, jól öltözött és jól fölfegyverzett lovas vadászok kiséretében, bemutatta magát az őrnagynak, átadta neki az apát üdvözletét és egyuttal előadta azon kérését, hogy a tiszt urak az ő területén ne vadászszanak. Erre az őrnagy azonnal kiadta a parancsot, hogy senki se merjen akár kutyával, akár a nélkül vadászni, biztositotta a főerdészt, hogy a zárda területén való átvonulásunk alatt a legszigorubb rendet fog tartani és egyuttal kifejezte abbeli reményét, hogy semmiben se fog kár esni. A tisztek azonnal pórázra köttették az ebeiket, valamint én is az enyimeket és a szolgáknak szigoruan meghagyták, hogy fölügyeljenek rájuk. Ezen elővigyázati rendszabály nélkül teméntelen kárt okozhattunk volna, mert sehol se láttunk még ennyi nyulat és szárnyas vadat, sőt a rőtvad is itt-ott egész csapatokban mutatkozott. Mikor a főerdész látta, hogy az őrnagy a kérését oly készségesen teljesiti, a vadászaival nehány fáczánt lövetett le és átadta az őrnagynak. Nem volt nehéz a fővadász parancsát teljesiteni és nem is került sok időbe, mert az út mellett részint a fákon, részint a földön temérdek fáczánt láttunk. Ezzel a főerdész elbucsuzott és a kiséretével együtt vissza lovagolt a városba, a hova mi is bevonultunk és a szállásainkra tértünk. Másnapra pihenést rendelt a napiparancs.

Még ugyanazon este két szerzetes jött az apát nevében és meghivta az őrnagyot az egész tisztikarral együtt másnapra ebédre. Tizenegy óra tájban fölmentünk a klastromba, a hol az apát bennünket egy előteremben igen nyájasan fogadott. Aztán bevezetett bennünket a saját lakosztályába. Itt azonnal kávét és szeszes italokat szolgáltak föl. Az apát az őrnagygyal beszélgetett különféle dolgokról, a háborúról, az otthoni viszonyokról stb. és így telt el az idő ebédig. Egy órakor egy szerzetes jelentette, hogy tálalva van; erre az apát vezetése alatt átmentünk az ebédlő-terembe, több fényesen butorozott szobán keresztül. Igen hosszadalmas volna leirni azt a pompát, a mit az ebédlőben és később a könyvtárban, valamint a kertben láttunk, elég annyit mondanom, hogy egyik bámulatból a másikba estünk, annyi volt itt a megcsodálni való. Már estére járt az idő, mikor elbúcsuztunk a vendégszerető apáttól és hazatértünk a szállásainkra.

Másnap reggel vidáman folytattuk az utunkat és eljutottunk azon ország határára, a melynek a neve: Római szent birodalom és a melyben különböző választófejedelmek uralkodnak. Legelőször bajor földre léptünk, a melyet ellenséges országnak tekintettünk, mert a választófejedelme, *Károly Albrecht*, Francziaország segélyével VII. Károly név alatt megkoronáztatta magát császárrá, de nem sokára azután meghalt.

Ez a Bajorország már egészen más, mint Ausztria és noha a városok és a faluk itt is eléggé tisztességesek, a lakós mégis szegénynek látszik, mert igen szűken és nyomorúságosan él. Kenyere nincs bőven; gyakran jutottunk hegyes és erdős vidékekre; az utai rosszak és keskenyek s mihelyt az ember a főutakról letér, sáros és kényelmetlen mellékutakra jut, a melyeken csak nagy nehezen lehet előre haladni. Így érkeztünk el Engelstadt alá a Duna mellett. Itt már a mi csapataink nagy számmal voltak egybegyülve. Többek közt két szerb határőrvidéki ezred is *Vuics Arzén* alezredes parancsnoksága alatt. Nem sokára még egy tengermelléki határőrezred is érkezett, a melynek a parancsnoka *Horváth Iván* őrnagy volt, a kit a magyarok *Samu*nak is neveztek az atyja, *Horváth Sámuel* után.

Két heti táborozás után tovább vonultunk a bajor területen, majd átmentünk a birodalom egy másik tartományába, a württembergi herczegségbe, a melynek előbbi fejedelme Sándor herczeg, császári tábornagy, VI. Károly császár idejében Szerbia főkormányzója volt és Belgrádban székelt. Halála után az özvegye kiskorú fiával együtt visszatért Württembergbe és igen magas kort ért el. Mikor a herczegné meghallotta, hogy szerb katonák vonulnak át az országon, melyen most már nagykorúvá lett fia uralkodott, ezen utóbbival együtt elénk jött és bevárt bennünket egy kis városkában. Egy küldötte jött a parancsnokokhoz, a kiket a herczegné fölkéretett, hogy térjenek be hozzá.

Akkoriban nem volt az összes hadseregnek egyetlen főparancsnoka, hanem egyes parancsnokok vezényelték ezredeiket a kijelölt utakon a Rajnához, a hol az összes csapatok találkozási és gyülekezési helye volt. A parancsnokok elfogadták a meghivást és több tisztet is vittek magukkal.

A herczegné, belgrádi tartózkodása idejéből csak a dunai határőrezredet ismerte. Emlékezett rá, hogy az őrnagyunk egykor, hadnagy korában, gyakran mint parancstiszt tett szolgálatokat a férje mellett és nagyon örült, hogy még egyszer láthatott életében olyanokat, a kik a férje alatt szolgáltak. «Soha sem ismertem volna meg önt, őrnagy úr, — mondá, — annyira megváltozott és megöregedett.» Aztán kérdezősködött a többi tisztek neve, rangja és családi körülményei felől. Az őrnagy bemutatta neki a tiszteket *és mikor az atyám nevét említette*, a herczegné fölkelt és igy szólt: «Oh, Istenem! ön talán annak a Piscsevicsnek a családjából való, a ki a férjem szárnysegéde volt?» Mikor atyám megmondta, hogy az az atyja unokatestvére volt, a herczegné csókra nyujtotta neki a kezét. Az őrnagy engem is bemutatott, elmondta, hogy a százados fia vagyok és szárnysegédi minőségben szolgálok az ezrednél, mire nekem is szabad volt megcsókolnom a herczegné kezét. Ekkor a herczegné az egész kisérete jelenlétében a fiához fordult e szavakkal: «Nézze meg ezeket az urakat! Hű és becsületes emberek. A boldogult férjem parancsa alatt szolgáltak és valamint ők hívek és ragaszkodók voltak hozzá, úgy mindenkor az ő szeretetét és nagyrabecsülését is birták.» Aztán pedig az őrnagyhoz és a tisztekhez a következő szavakat intézte: «Ezt a napot az életem legboldogabb napjai közé számitom, mert megadatott még egyszer látnom azokat a férfiakat, a kik mindenkor és minden körülmények közt hívek voltak és jóindulattal viseltettek irántunk.» A herczegné nem birta visszafojtani a könyeit, mikor arra az időre gondolt, a melyet Szerbiában töltött a férje oldalán.

Ezután bort hoztak ezüst tálczán, a herczegné átvette a tálczát és a borral megkinálta az összes tiszteket, mi pedig a poharakat kiürítettük az ő egészségére. Másnap, mielőtt a herczegné a székhelyére elutazott, megizente, hogy útközben a táborunkat szándékozik meglátogatni. A tábor egy ritkás erdőben volt. Az őrnagy azonnal parancsot adott, hogy minden tisztára legyen söpörve és a legénység is tisztán legyen öltözve. Reggel kilencz órakor megérkezett a herczegné egész kiséretével. Miután a kocsikról leszálltak, az őrnagy, a ki a tisztikar élén fogadta a herczegnét, végig kalauzolta őt az összes táboruteákon, a sátorok közt. Midőn elbucsuzott és a tisztek kiséretében a kocsijához ment, értesitette az őrnagyot, hogy a városi biztos húst és sört fog a táborba hozni ajándékul a legénység számára, aztán elbucsuzott tőlünk és folytatta az útját a székváros felé. Alig egy óra mulva megérkezett a biztos és elhozta a herczegné ajándékát, a mely a legénység számára néhány darab szarvasmarhából és ürüből s több hordó sörből, a tisztek számára pedig baromfiból, borból, égett borból és zöldségből állt.

Másnap tovább indultunk és a Rajna folyó felé közeledtünk. Stuckstadt városkánál ismét egy ritkás erdőben teljes két hétig szüneteltünk. Itt gyült össze az egész elővédsereg Bärenklau báró altábornagy parancsnoksága alatt. Szemben velünk, a Rajna tulsó partján franczia előőrsök álltak. A város alatt, körülbelül egy mérföldnyire szemközt egy szigettel, a mely a tulsó parthoz közelebb feküdt, egy franczia sáncz volt, csekély számú gyalogsággal és két ágyúval, miután azonban a folyampartot nagyobb erősség borította, az ellenség számerejét nem lehetett biztosan tudni, ennélfogva szükséges volt a szigeten a mi részünkről is egy zárt sáncot (redoute) épiteni, a mi csakhamar meg is történt. Egy fegyveres csapatunk ásókkal ellátva éjnek idején átkelt a Rajnán és megszállta a szigetet, a mely szintén sürü erdővel volt borítva, úgy hogy a francziák az átkelést nem vehették észre. Mihelyt azonban katonáink a parthoz közeledtek, a francziák a neszre figyelmessé lettek, azonnal erősen lődözni kezdték a sziget partját, hogy katonáinkat megakadályozzák a sáncz elkészitésében, de sikertelenül, mert a mieink nem hagyták magukat kiverni az elfoglalt állásukból. Másnap a mi partunkról hajóhidat vertek a Rajnán át a szigetre. A mint az ellenség ezt észrevette, azonnal megkettőztette az ellentállást, de minthogy úgy a sziget alacsony fekvése, mint az erdő nekünk kedvezett, nem birta a mieinket megakadályozni szándékuk megvalósitásában és a híd még ugyanaz nap elkészült. A mi katonáink nappal nem végezhettek földmunkát, és a földön fekve kellett elrejtőzniök a franczia golyói elől. Csak éjjel folyt a munka és a harmadik éjjel el is készült, hanem a veszteségünk húsz halott és ugyanannyi sebesült volt.

Ezen a hídon minden nap egy őrcsapat ment át az előbbit fölváltani, de kénytelen volt a táborból a dombok mögött némi kis kerülővel közeledni a hídhoz, mert a part épen a híddal szemben teljesen védtelen volt, a francziák nem is bocsátottak itt egy lelket sem át, hanem lődöztek mindenkire, a kit megpillantottak, több emberünket, a kik ezen az úton haladtak végig, megsebesitettek, sőt egy gyalogsági századost agyon is lőttek, mialatt a Rajnába szakadó patak partján az ott készülő hídmunkálatokra fölügyelt.

Egy napon egy Wenzel nevű ezredes a magyar huszároktól átjött, megnézni a zárt sáncot a szigeten, több lovas tiszt kiséretében. A lovakat a hídnál hátrahagyták, az ezredes pedig még két tiszttel együtt gyalog átment a hídon, körülményesen megtekintette a zárt sáncot és végre még valamit közelebbről meg akarván nézni, a nélkül, hogy valakinek szólt volna, fölment a sáncz legtetejére. Alig ért föl, a túlsó oldalról egy lövés dördült el és az ezredes holtan bukott le a sánczba. Ennek a balesetnek magam is szemtanuja voltam. A holttestet átvitték a táborba és másnap eltemették. Az ezredes kocsiját és lovait pedig nyilvános árverésen eladták.

Az én őrnagyom is átlovagolt egy izben a szigetre és engem is magával vitt. A dombok mögött szerencsésen elértünk a hídhoz, végig néztük az őrségváltást, de ekkor az őrnagy fölhagyott azzal a tervével, hogy a sziget belsejét megtekintse és tudtomra adta, hogy vissza fog térni a táborba, még pedig a folyamparton és nekem is vele kellett mennem. Egyszerre a folyam túlsó partjáról több mint tiz lövés dördült el, a golyók részint lovaink lábai előtt a földbe furódtak, részint a füleink mellett süvítettek el, ekkor történt, hogy épen ezen a veszélyes helyen a nyergem terhelője tágulni és a nyergem fordulni kezdett, úgy hogy engem a lezuhanás veszélye fenyegetett. Elkezdtem kiabálni, hogy legalább az őrnagy szolgája maradjon hátra, de senki se hallgatott reám, sőt inkább az őrnagy és a legénye sarkantyúba kapták a lovaikat és elvágtattak. Szerencsémre, a mint épen lovammal ide-oda forgolódtam, a nélkül, hogy a nyergemet megerősiteni birtam volna, egy katona a mi ezredünkből meglátott, rám kiáltott, hogy ne féljek, odaszaladt és megigazította a nyerget és a nyeregtakarót, aztán elszaladt a híd felé, én pedig az egyensulyt visszanyervén, a táborba siettem, mialatt a golyók folyvást röpködtek körülem. Csakis annak a katonának köszönhetem, hogy meg nem sebesültem vagy agyon nem lőttek. Az atyám megajándékozta őt és kieszközölte az őrnagynál, hogy káplárrá előléptessék, én azonban őrizkedtem még egyszer lovagolni azon az úton.

(Folytatása következik.)

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten (IV., egyetem-utcza 4.) megjelent s minden könyvkereskedésben, valamint a legtöbb felső-magyarországi fürdőhelyeken kapható:

A Szepesség,
magas Tátra és szepesi középhegység.
Utazási kézikönyv.

Irta
Dr. POSEWITZ TIVADAR
A csúcsok megmászását leirta
DÉNES FERENCZ
Második javitott és bővitett kiadás.
14 térképpel és 52 a szövegbe nyomott képpel.
Ára piros Baedeker vászonkötésben 3 korona.

Vasút mentén.
A magyar királyi államvasutak, továbbá a győr—sopron—ebenfurti és eperjes—bártfai vasut állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok leirása.
Irta
Ocskói Ocskay Gusztáv.
Ára vászonkötésben 2 kor.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4. sz.

A «borszéki borviz» a savanyu vizek királya.
Megrendelhető: Igazgatóság, Borszék.

BORSZÉK
GYÓGYFÜRDŐ.
(900 m. magasságban Erdély, Csikmegye). **A fürdőidény junius 15-től szeptember 15-ig tart. — Gyógytényezők:** Hűs, ozondus levegő. — Kitünő, különböző vegyi összetételü, mesés gazdag, borviz források, köztük a világhirü «Borszéki» fökut «a savanyuvizek királya», az erős vasas Kossuth-kúti, a páratlan József főherczeg-kúti és a gyomorbajosok nélkülözhetetlen itala a Boldizsár-kúti stb. Szénsavas, hideg, tükörfürdők: a világon egyedül álló Lobogó, Sáros, Lázár, Ó-sáros. Ujonnan berendezett szénsavas, meleg pezgő-fürdők; kitünő vaslápunkkal gondosan készitett lápfürdők, sós, fenyő-fürdők, hidegvizgőgyintézet, massage és villamozás. Szállodákban és különálló villákban 600-nál több szoba áll rendelkezésre. Két ágyas szobák saisonára 60—160 kr. Élelmezés jó és olcsó, négy vendéglő, piacz, két mészárszék helyben. — A fürdőhelynek 30 klmt. meghaladó jól gondozott sétánya van. A fenyvesek rengetegei között közeli és távoli, gyönyörübbnél-gyönyörübb vidékre kirándulló helyek. Posta, távirda, csendőrség van. Czigányzene naponta. Fürdőorvos **dr. Vámossy Zoltán** egy. m. tanár.
Közlekedés: Szász-Régenig—Madéfalváig vasuton. Szász-Régentől naponta gyorskocsi járat, váltott lovakkal. Gyorskocsira előjegyezhetni **Kapusi Dánielnél** Sz.-Régen. — Felvilágositással, prospektussal (több nyelven), árjegyzékkel díjmentesen, készséggel szolgál **az igazgatóság.**
Kapható mindenütt Budapesten: **Édeskuty L., Péczely és Lencz** uraknál és minden szállodában, vendéglőben, füszer és ásványviz üzletben.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Magyar királyi államvasutak.

Mérsékeltáru menettérti jegyek kiadása Turinba a nemzetközi iparmüvészeti kiállitás alkalmából.

A Turinban f. é. május hó 10-től november 15-ig rendezett nemzetközi iparmüvészeti kiállitás alkalmából ezen kiállitás meglátogatására a magyar iparmüvészeti társulat tagjai részére a kiállitás tartama alatt havonkint egyszer és pedig julius hó 30-án, augusztus hó 13-án, szeptember hó 3-án és október hó 1-én Budapestről Fiume-Velencze-Milanón át Turinba mérsékeltáru menetérti jegyek adatnak ki.

A menetérti jegyek Turinban 3 napi teljes ellátásra, a kiállitás háromszori megtekintésére és a városban tartózkodás idejére kalauz igénybevételére jogositanak.

Ezen jegyek Olaszországban 15 napig, Magyarországban pedig Velenczéig és onnan vissza 30 napig érvényesek. Budapestről az indulás emlitett napokon, akár reggel vagy délután induló gyorsvonattal, Fiuméből a következő nappali hajóval, Velenczéből pedig az aznapi esti vonattal történik, mig a visszatéréshez bármely tetszés szerinti vonat, illetve hajó választható a jegy érvényességi idején belül.

Az utazás jövetkor Olaszország területén Velenczén kivül még kétszer, a magy. kir. államvasutakon azonban csupán Fiuméban szakitható meg.

Ezen menettérti jegyek a m. kir. államvasutak I. sz. városi menetjegyirodájában (Hálókocsi-társaság, Hungária szálló) és II. sz. városi menetjegyirodájában (Cook iroda Vigadó-tér 1.) az I. osztályra 175·50, a II. osztályra pedig 140·90 korona áron nyolcz napi előzetes bejelentés után, a tagsági jegy felmutatása mellett kaphatók.

Budapest, 1902 junius hó.

Az igazgatóság.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta **Vértesi Arnold.**

(Folytatás.)

III.

Nem mondhatni, hogy ez az első ebéd a kastélyban nagy gyönyörűségére lett volna Varga Imrének. Ott ült az asztal végén, senki sem szólt hozzá s alig mert enni. Mindig attól félt, nem követ-e el valami illetlenséget? *Jól fogja-e* kezébe a villát, a kanalat? Az ételek sem igen izlettek. Mennyivel jobb lenne az a bárány tokány, a mit édes anyja tálalna föl ma otthon a vasárnap tiszteletére, meg az a kapros túrós lepény.

Örült, mikor vége szakadt az ebédnek s ő nagyságaik kegyesen elbocsátották. Bella kisasszony pukkedlit csinált neki, kissé gúnyosan, pajkosan, de aztán rögtön olyan kérlelőn nézett rá nagy beszédes szemeivel, mintha csak azt akarta volna neki mondani:

— Ne haragudjék. Hiszen látja, hogy csak tréfálok. Miért megy el?

De a fiú nem maradt. Nincs neki itt helye. Mikor kezet csókolt a nagyságos asszonynak, a szelid, csöndes asszony afféle mozdulatot tett a kezével, mintha ismét meg akarta volna simogatni haját; de nem tette, csak félénken oda nézett az urára, vajjon nem vette-e az észre ezt a helytelen bizalmaskodás jelét.

A nagyságos konziliárius úr komoly és ünnepélyes volt még így ebéd után is. Nem engedett feszes méltóságából s az a két palaczk bor, a mit a plébános úrral elfogyasztott, úgy látszott, mintha még inkább növelte volna büszke önérzetét. A fiú örült, hogy szabadulhat ebből az úri házból.

Az édes anyja azonban, a szegény özvegy harangozóné, az egészen *boldog* volt. Büszkén beszélte el a szomszédoknak, hogy az ő Imre fia ma a kastélyban ebédel. A jövő dicsőség előre sugárzását látta már az ő anyai szeme, azét az időét, mikor majd rendes vendég lesz az ő fia a kastélyban, mikor majd az egész falu népe levett kalappal fogja köszönteni s asszonyok, férfiak kezet csókolnak neki. Az ő fiának. Azután talán még több is következik, nagy egyházi méltóságok:

— Istenem, Istenem!

A hét folytán a főtisztelendő plébános úr is beszólt az özvegy harangozónéhoz, mikor erre sétált s meglátta, hogy az udvaron kint sikálja a faedényeket:

— Örvendetes hírt mondok, Vargáné. A konziliárius úr ő nagysága nagy pártfogója lett a fiának. Minden vasárnap ott fog ebédelni Imre, míg a vakáczió tart.

— Áldassék a teremtő atya isten, — hálálkodott Vargáné.

Milyen nagy szerencse, milyen nagy tisztesség az ilyen szegény fiúnak. S milyen öröm az a szülének is, hogy ilyen fia van. Nem is birta megérteni Vargáné, hogy a fiú mért nem örül jobban ennek a nagy szerencsének.

— Hát hiszen, jó, jó, édes fiam, elhiszem, hogy jól esik neked az édes anyád főzte, de hát mégis más ez a mi szegénységünk, meg ott az a sok finom étel. És hátad mögött a huszár, a ki neked tányért vált, mintha te is az urak közül való volnál. Jaj, lelkem gyerekem, milyen boldog vagyok.

Még négy vasárnap lett volna a vakáczió végéig, a negyedik vasárnap azonban megüzente a nagyságos úr István huszár által, hogy ma nem szükséges eljönni Imrének. Sok vendéget vártak azon a napon, urakat és úriasszonyokat a környékről s akkor csak alkalmatlan lett volna az a fiú. Ő nagysága szerette ugyan fitogtatni a nagylelkűségét: ime hogyan becsüli meg *ő* a nép fiát is, ha az érdemesnek mutatja magát. De most mégis jobban szerette, ha nem alkalmatlankodik itt.

Mindenkinek sorban el kellene mondani azt a históriát, hogyan mentette meg ez a fiú Bellát

Goró Lajos rajza.

— Maga az, Imre?

s az végre unalmas volna és kissé nevetséges. Holmi megjegyzéseket is tehetnének. Főkép gróf Divényi Kázmérné, a kinek oly gonosz a nyelve.

Nádudvaryékat különben sem szerették az egész vármegyében. Valamikor nyakas ellenzéki volt, úgy küldték föl Pozsonyba a diétára, ott aztán a kormány lépre csalta a nagyravágyó, kevély embert. Helytartó tanácsos lett belőle s ép oly nyakas konzervativ, a milyen nyakas ellenzéki volt azelőtt. A köpönyegforgatást soha sem bocsátották meg régi elvtársai. Most már gyülölték s ő viszont gyülölte őket.

Lassanként annyira elidegenedett tőlük, hogy most már fölfogni sem birta, hogy tartozhatott valaha közéjök. Nem látott bennök egyebet, csak lármás, zavargó elemeket, kik utópiák után nyargalnak, minden rendnek s minden kormányintézkedésnek ellenségei, kik megemésztetlen jelszavakat kiabálva, fölforgatnák az egész országot, ha a kormány erős gátat nem vet nekik.

Így élt most már, régi barátaitól elszakadva, ellenséges viszonyban majd mindenkivel. Csak egy-két rokon család maradt még, a kik meglátogatták, azok is vajmi ritkán. No meg egy pár mágnás vagy fertálymágnás, a ki azelőtt lenézte a köznemesi sorból kiemelkedett Nádudvary Domokost. Hiszen csak afféle gatyás nemes familiából való. A nyulasi jószágot a feleségével kapta.

Vendég hát ritkán látogatta őket, csak így néha kivételkép, valami ünnepélyes alkalomkor. Rendesen csöndes, elhagyott volt az a nyulasi kastély, mint valami remetelakás. Csak úgy kongott a hosszú folyosó, a mint a konziliárius úr magányosan, pipázva, kevélyen végig sétált rajta. A vézna, érzékeny, félénk természetű asszony, a ki összerázkodik, ha az ura egyet dobbant, valami sarokba huzódva vagy valami kerti lugasba elbujva olvasgatta az almanachokat, meg a Hahn-Hahn Ida grófnő regényeit. A kis leány pedig azalatt szabadjára száguldott kertben, mezőn, erdőn, elriasztva maga mellől egymásután a német gouvernantokat s csak egy jó barátja volt: az öreg Mátyás kocsis.

Ama vasárnap reggel is, mikor a sok vendéget várták, lent járt az istállóban Bella, czukrot vitt a lovaknak s beszélgetett az öreg Mátyással.

— Tudja, mit szeretnék én, Mátyás?

— Mit, drága nagyságos kisasszonykám?

— Szegény szeretnék lenni.

— Ments isten, aranyos kisasszonykám. Hát még mi jut eszébe?

— De az szeretnék lenni. Igazán, nem tréfából.

— Osztán miért?

— Akkor vasárnap délután tánczolhatnék a parasztlányokkal s nem kapnék több német gouvernantot. Gyülölöm őket, Mátyás.

— No már hiszen magamnak sem igen tetszenek az istenadták; de mit csináljunk, kisasszonykám, ha muszáj?

— Ha szegény volnék, nem volna muszáj.

— Az már igaz. De hát mit csinálna akkor a kisasszonyka?

— Megtanulnék kenyeret sütni és férjhez mennék.

— Tyü, lánczos lobogós, korán volna az még, kisasszonykám. Ne tessék félni, majd eljön annak idején valami gavallér úrfi négy lovon, olyanon, hogy csak úgy repül.

— Már pedig én értem hiába jön olyan, a ki nekem nem tetszik.

— Hüm, — álmélkodott a vén kocsis, — hiszen az elébb azt tetszett mondani, kisasszonykám.

— Az más, azt az elébb mondtam. Azt maga nem érti, Mátyás.

A vén kocsis mosolyogva pödörgette szürke bajuszát. No már az szent, hogy a lányokat nem lehet érteni, még akkor sem, ha föl sem cseperedtek, hát bár csak olyanok, mint az anyja után szaladgáló csikó.

Mikor a vendég urak és asszonyságok megjöttek, a kis Bella nem társaloghatott már tovább az istállóban a lovakkal és az öreg Mátyással, hanem be kellett őt mutatni a hölgyeknek, a kik sorban megölelték, elmondták, hogy tavaly óta hogy megnőtt, milyen szépen fejlődik s aztán többet nem törődtek vele. De neki azért ott kellett ülni, mert az illendőség úgy kivánta.

Ebéd után azonban, mikor a hölgyek belemerültek a pletykákba s Divényi grófné olyan históriákat kezdett el mesélni, hogy a kis leányt

jobb volt kiküldeni, magányosan bolyongott Bella a kertben. Az új gouvernante még nem jött meg s a leány boldog volt, hogy nem tipeg sarkában senki, szabadjára futkározhat. Föl is mászhat a fára, ha tetszik neki; senki sem szólítgatja:

— Aber, Bella . . .

Vidáman szökdelt pázsiton, virágágyakon keresztül. Itt leszakitott egy pár rózsát, melyet hajába tűzött, amott letört egy gallyat. Nem tudta, miért? Csak pajkosságból. Kavicsokkal hajigált s nagy öröme telt benne, ha föl tudott dobni a jegenyefa tetejéig.

Mind csupa olyan dolgot művelt, a mire az eltávozott gouvernante azt mondta volna, hogy jó nevelésű kisasszony nem szokta. De mikor úgy pezsgett a vére.

A kert nagy volt, nagyon is nagy ilyen középfajta birtokhoz, beillett volna valami grófi kastély mellé, de a leány úgy érezte, mintha szűk volna neki. A keritésig ment s vágyva nézett ki onnan az erdő felé. Milyen fölséges dolog volna most ott futkosni, a puha mohos földön, a hatalmas nagy tölgyfák alatt, kint, kint, a szabadban.

Még soha ilyen ellenállhatlan vágy nem vonta, mint ma. Egy pillanat alatt átszökött a rácskerítésen. Ha gyorsan jár, félórába sem telik, már ott lesz az erdő szélén. Uzsonnára már haza is tér.

Olyan rögtön, a mint kigondolta, neki indult a gyalogösvénynek a patak partján. A fűzfák közt kellett elmenni, a malom mellett. A mint oda ért, egy perczig megállt. Eszébe jutott, mikor itt a vízbe esett.

Most alig folydogált a patakban egy kis viz s a hol a malom mellett öszeszorították, talán ott sem ért volna térden fölül. Az átjáró híd is meg volt csinálva, nem egy átvetett szál gerenda volt, mint akkor. A malom előtt senkit sem lehetett látni, a patak tulsó partján sem játszottak a falusi gyerekek a pázsiton. Nagy csöndesség uralkodott mindenfelé s ebben a nagy csöndességben mély meghatottság szállta meg a leányt.

Lépése lassúbb lett s gondolata folyvást csak a körül az eset körül forgott. Képzeletében látta magát holtan, kiterítve ott a patak partján. Csurgott róla a viz és dermedt volt. Látta, hogy borulnak reá kétségbeesett szülei s a mint tovább ment, érezte, hogy egy könycsepp gördül végig arczán.

Még soha sem gondolkozott ilyen komolyan arról az esetről s még soha sem hatotta meg így a visszaemlékezés. Már az erdőbe ért, lombsusogás köszöntötte s zöld aranyos világítás özönlötte körül, de dévaj, vidám kedve nem tért vissza.

Egyszerre csak ismerős alak jön szemközt. Csak akkor vették észre egymást, mikor már szemben álltak.

— Maga az, Imre?

— Hol jár itt a kisasszony?

A kis leány durczásan dobbantott a lábával:

— Miért hí engem kisasszonynak?

— Mert az úgy illik, — felelt a fiú; — én csak a szegény harangozóné fia vagyok.

Ajkait biggyesztve, boszusan felelt a leány:

— Azt már hallottam eleget.

A fiú alázatosan szólt:

— Nem gondoltam, hogy megharagszik érte.

A leány idegesen rántotta meg vállát:

— Hát törődik maga azzal, hogy én haragszom vagy nem haragszom?

Nem tudta, miért volt most úgy elkeseredve az ellen a fiú ellen, pedig imént még, mielőtt találkoztak, oly gyöngéd meghatottsággal gondolt az ő élete megmentőjére. Mily bátran rohant az utána a földagadt hullámok közé. De most, most igazán boszantó már, hogy mindig a szegénységét, az alacsony származását emlegeti.

Haragosan fordult el tőle. A fiú megzavarodva állt ott. Nem tudta, maradjon-e, menjen-e? Szeretett volna egy pár búcsuzó szót mondani a leánynak. Már nem lesz alkalma találkozni vele, holnap elmegy Veszprémbe. Vége a vakációnak.

Ma reggel még úgy érezte, mintha nehezére esnék az elválás. Nagyon összebarátkoztak az alatt a néhány vasárnap alatt, a mit együtt töltöttek. A leány természetes bájossága, vidámsága, elevensége, még pajkos gúnyossága is tetszett a fiúnak, ki a falujabeli parasztleányokon kivül még soha sem beszélt másforma leánynyal. S ámbár annál a büszke úri háznál minduntalan érezte lealázott helyzetét, szinte örült most már, mikor oda kellett mennie.

Olyankor kicsinosította magát, haját szépen megfésülte s ócska ruháját (erős gácsi posztóból készült, annak még el kellett tartani a jövő tavaszig) olyan tisztára kikefélte, hogy nem látszott azon egy mákszemnyi pehely vagy por. Sőt valahol (alkalmasint a kántor nagy diák fiától) jószagú kókuszdió szappant is szerzett, avval mosta a kezét.

De ma reggel megfogadta, hogy többet feléje sem megy a kastélynak. István huszár, a ki különben sem igen szerette, hogy neki nemes ember létére ilyen paraszt süvölvényt is ki kell szolgálnia (ugyan mi a ménkűért ültetik ő nagyságáék az asztalukhoz?) nem valami nagy kimélettel adta elő a nagyságos úr üzenetét. A fiút mélyen sértette az üzenet. Neki is megvolt a maga büszkesége. Hát ne menjen el ma? Jó, hát nem fog elmenni. Nem kell miatta szégyenkezni az úri vendégek előtt, hogy hátha meg találnák kérdezni: ki az a fiú ott az asztal végén?

Nem, eddig sem kellett volna elmennie. Mit keresett ő ott? Azért, mert a nagyságos asszony egyszer megsimogatta a fejét, már azt hitte, hogy őt beveszik oda maguk közé? Hisz a kis kutyát is megsimogatják, abból még nem következik semmi. Enni is adnak neki, csak ügyesen apportirozzon s hallgasson a szóra. Kutyuska, most gyer ide. Kutyuska, most mars innen!

Bella sem bánik vele másképen. És legjobb lenne, ha nem is búcsúznék tőle. De még sem állhatta meg, hogy egy pár szót ne szóljon. Elfogódva, akadozva.

A leány visszaforditotta fejét:

— Maga elmegy?

— A vakáczionak vége, — felelt a fiú. — Holnap hajnalban megyek. Kis Mihály szomszéd bevisz a szekerén Veszprémbe. Búzát szállit a hetivásárra.

— Bevitetné a papa is, nem kellene a búzás zsákok tetején ülni, — szólt a leány.

— Köszönöm, jó nekem ott is, elférek, — mondta a fiú.

A leány ajkába harapott és vállat vont:

— Szerencsés útat.

Kezet sem nyujtott neki. A fiú köszönt és tovább ment be a falu felé. Már jó darabot ment, mikor a leány utána kiáltott:

— Imre!

Olyan szivszaggatón hangzott az a kiáltás, hogy Varga Imre megremegett.

Mikor visszafordult, látta, hogy Bella egy fatörzsön ül, eltakarja az arczát és sír.

— Bella kisasszony . . . Bella! — könyörgött a fiú.

De nem tudta, hogy mit mondjon tovább, csak reszketett s úgy érezte, mintha a leánynak minden kiomló könye égető forró cseppként hullna szivére.

— Ne sirjon, kérem, — esdekelt a fiú.

A leány fölállt s szeme büszkén villant meg, bár köny rezgett még pilláján:

— Látja, hogy nem sirok. Csak haragudtam. De már vége. Hát nem bánom, ha a búzás zsákok tetején megy is. Maga furcsa fiú. De azért én a maga barátnéja maradok. És azt akarom, hogy gondoljon rám akkor is, ha már nem lesz itt. Azért adom ezt magának.

Kiakasztotta nyakából azt a vékony kis arany láncot, melyen a Szűz Mária zománczos képével diszített érem függött.

— Ez nem pénz, ezt elveheti. Ez szerencsét fog hozni magának s megoltalmazza minden veszedelemtől, ha a Szent Szűzhöz buzgón imádkozik. Ezt nekem Rómából hozta a keresztanyám egy olvasóval együtt. Úgy nézzen rá, hogy ezt maga a pápa áldotta meg. Az olvasó nálam marad, ez meg magánál.

S megcsókolta a szent képet, aztán Varga Imrének nyakába akasztotta:

— Most nem fog elfelejteni.

A fiúnak arcza lángolt és szive hevesen dobogott. Szerette volna ő is megcsókolni a szent képet, de nem merte, csak eldugta mellénye alá. Szólni sem tudott, csak úgy indultak együtt neki az erdőnek, némán, meghatottan.

Évek múlva is mindig megdobbant szive, ha visszaemlékezett erre az erdei sétára. Mit beszéltek, arra már nem emlékezett egy óra múlva sem. Csak gyerekségeket, csak hiábavalóságokat, közönyös dolgokat. De a mit a szemeik beszéltek, az varázslatos volt, két gyermekszívnek kinyilása, a kik még nem tudják, mi az, a mit éreznek, csak gyönyűség nekik, hogy egymáshoz közel lehetnek, hogy láthatják egymást s mezei virágokat téphetnek, a miket egyik a másiknak kezébe ad s a közben kéz a kézhez ér. Ártatlan boldogság, melybe még ürömcsepp nem vegyül.

Mikor elváltak, akkor fogtak életükben először kezet. A leány nyujtotta oda kezét, a fiú félénken, gyöngéden megszorította; a leány bátrabban viszonozta.

— Most már haza kell sietnem. Isten áldja . . . Isten áldja meg.

A fiú még sokáig utána nézett, aztán kihúzta mellénye alól a Szűz Mária érmet, levette kalapját, keresztet vetett magára és buzgón imádkozott. Hogy miért, azt nem tudta volna megmondani; de nagyon buzgón imádkozott s mikor imádságát elvégezte, megcsókolta a szent képet talán százszor is egymásután, úgy dugta vissza mellénye alá.

Még egy darabig ott bolyongott magányosan az erdőben, mintha oly kedvessé vált volna ez a hely, hogy nem birja elhagyni. Az öreg tölgyfák közt olyan nyájasan susogott a szellő, a bokrok közül kaczérkodva piroslott ki a som s a föld sűrűn be volt hintve apró nefelejcscsel.

A fiú csak járt-kelt s képzeletében úgy rémlett, mintha a tündérmesék rengeteg erdejében járna, mintha lépten-nyomon várná, hogy törpe manók, óriások, aranyhajú tündérlányok bújnak elő a fák közül. Mintha ő volna a hős, a ki az elbüvölt királykisasszonyt megy megszabaditani. S a királykisasszony Nádudvary Bella alakját ölti fel, korona is van a fején és mosolyogva int.

Varga Imre tudta, hogy mindez csak bohó álmodozás, de jól esik álmodozni. Álmodozni a legszegényebb koldusnak is szabad. Ott márvány palotákban járhat, hímes szőnyegeken tapos, délczeg paripákon lovagol s híres vitézeket sujt a porba, hogy a királykisasszony az ő fejére tegye a koszorút s az ő menyasszonya legyen.

Ámde mindez széjjelpattan, mint az arany almák, melyeket szappanbuborékból fújt kis korában. Immár beesteledett és haza kell menni neki is, összecsomagolni kis holmiját és útra készülni. Holnap ilyenkor már messze lesz.

(Folytatása következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK
VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

Nehány nap mulva az altábornagy parancsot kapott átkelni a Rajnán. Éjjel indultunk el, a csapatok egy részét a podgyászszal és sátorokkal együtt hátrahagyta, egy őrcsapatot bevont a szigetről, a visszamaradottaknak hat napra való élelmiszereket engedett át és megparancsolta, hogy éjszaka számos őrtűz égjen és az ébresztőt eldobolják mint rendesen. Egész éjjel nagyon gyorsan masiroztunk, hajnalhasadta előtt erdőkön keresztül egy folyócskához értünk. Itt maradtunk egész nap, a legnagyobb csöndben, még tüzet se gyujtottunk. Estefelé meghozták a lőport kész éles töltényekben, a melyeket azonnal szétosztottak a legénység közt. A következő éjjel megint egész hajnalig masiroztunk, a napot ismét erdős vidéken töltöttük, a hova négy napra való eleséget hoztak utánunk, de ebből az altábornagy csak két napra valót engedett szétosztani a legénység közt és elrendelte, hogy a többit utánunk hozzák. Itt az altábornagy rendeletet adott ki, hogy a most tervbe vett expediczióhoz önkéntesek jelentkezhetnek, a kiknek a száma azonban, a tiszteket is beleértve, háromszázat meg nem haladhat. Az expedicziót csak szinleges volt és noha a mi egész ezredünk szeretett volna részt venni benne, csakis az említett számnak megfelelőleg választották ki az önkénteseket az egyes századokból és egy külön századot, meg egy szakaszt alakitottak belőlük.

Estefelé útnak indultunk. A visszamaradottaknak meg volt hagyva, hogy a tüzeket ne hagyják kialudni a táborban, mulassanak és lármázzanak és ez által elhitetik a francziákkal, hogy az egész tábor ide lett áthelyezve. Az expedicziót, a melyben az őrnagy engedelmével az atyámmal én is részt vettem, az altábornagy személyesen vezette. Egész éjjel úton voltunk és egy erdőcskén áthaladva a Rajna partjára értünk. Hallottuk, a mint a túlparton a francziák a jelszót váltották egymással. Kissé előrementem és egyiket a négy kalauzunk közül megkérdeztem, mit jelent az a lárma és hol vagyunk. A kalauz azt felelte, hogy Mainz város átellenében vagyunk és hogy a francziák lármáznak a túlparti sánczokban. Kevéssel később parancsot kaptunk, hogy a viz irányában menjünk gyors lépésben. Alig két puskalövésnyire csónakokat találtunk, a melyek már reánk vártak. A csónakokon hidászok voltak egy tiszt vezénylete alatt. Azonnal a legmélyebb csöndben beszálltunk és elhelyezkedtünk a tizenkét csónakon. Az altábornagy, a ki még a táborban közönséges egyenruhát öltött magára, a legelső csónakba szállt. Azevezőket hidászok kezelték, de a katonák is segítségükre voltak. A hajnal még alig szürkült, mikor a parttól elindultunk és két kis sziget mögül a folyam közepére, a viz sodrába értünk. Minthogy a Rajna itt meglehetősen széles és nagyon gyors folyású, a két első csónak, a melyek egyikében az altábornagy ült, oldalt sodródott és zátonyra került. Nehány katona azonnal a vízbe ugrott, hogy a csónakokat kiszabadítsa, mi azonban, miután a vállalatot gyorsan kellett végrehajtani, tovább eveztünk a zátonyra jutott csónakok mellett és csakhamar a túlsó partra értünk. Itt már nem maradhattunk észrevétlenül.

A mint a francziák észrevettek bennünket, nagy lármát csaptak és az időközben megérkezett két csónakról is elhangzott a kiáltás: «Mária Terézia.» Erre a kiáltásra tüzet adtak a katonáink, valamint a francziák is. Noha még homályos volt, több halottat és sebesültet láttam. A mi embereink azonnal partra szálltak és roppant lármával rögtön megrohanták az ellenséges sánczokat. Én a csónakban maradtam, meglapultam és nagyon meg voltam ijedve, mert nem láttam atyámat, a ki azonnal kiugrott a partra és a többiek után sietett, a nélkül hogy engem csak egy szóval is utasított volna, hogy mit tegyek. A partról roppant puskaropogás és lárma hallatszott, a mely azonban mindinkább eltávozott. E közben világos lett és én még mindig csónakomban ültem s nem tudtam, mit tevő legyek. Végre kiszálltam a partra, ott nehány halottat és öt sebesültet láttam, a kik közül három ült és nagyon jajgatott, kettő pedig a földön feküdt és nem sokára kimúlt.

Még tovább is a parton maradtam volna, ha az atyám egy katonát nem küld utánam, a ki a mieink által elfoglalt franczia sáncba vitt, a hol sok halott feküdt egymáson, mieink és francziák vegyest. Tovább mentem a vezetőmmel, és atyámat életben, de megsebesülve találtam, egy golyó a bordáit horzsolta és a bőrét kissé fölhasította, ezen kívül a bal keze csuklóján zúzódást szenvedett.

Mikor bekötött kézzel, levetkőzve és csupán köpenyével a vállán megláttam, nagyon megijedtem és elkeztem sirni, de az atyám igy szólt hozzám: «A sirás semmit se használ, tanulj és igyekezzél megszokni a katonai mesterséget, tanuld meg, milyen keserű a katona kenyere és hogyan szerez az ember magának dicsőséget. Hála Istennek, csak a bal kezemen kaptam egy kis zúzódást és ez hamar el fog

A bécsi cs. és kir. hitbizományi könyvtárban levő, metszet után.

Württemberg Sándor herczeg.

múlni.» Arról azonban egy szót se szólt, hogy a bordáján megsebesült. A vért a köpenyével eltakarta, hogy ne ijedjek meg még jobban. Mialatt vele beszélgettem, megérkezett az orvos, a kit nyilván hivatott és az atyám megparancsolta, hogy eltávozzam addig, míg a kezét bekötözik. Mikor ez megtörtént, bevezettette magát egy házba az országút mellett. A ház korcsma volt, de egy öreg asszonyon kívül senki se lakott benne. Itt a kerités mellett, a szabad ég alatt szalmából ágyat készittetett magának, de lefekvés közben a köpenye kissé félrecsuszott. Ekkor észrevettem, hogy a keze véres és keservesen sirva fakadtam, mert nem tudtam, milyen nagy és milyen veszélyes a sebe. Az orvos biztositott, hogy épen nem veszélyes és hogy az atyám pár nap mulva már lóra ülhet. De én nem igen akartam hinni a biztatásainak, mig atyám maga azt nem mondta, hogy nem szenved nagy fájdalmakat.

A mieink a francziákat üldözőbe vették és már a várhoz közeledtek, de az altábornagy visszaparancsolta őket a főutczára, hogy közel legyenek a csónakokhoz. Egy szakaszt elküldött a sebesültek fölkeresésére. Ő maga is visszatért és egyenesen a korcsmához jött, a mely előtt ott álltam én is az orvos és nehány katonatiszt társaságában. A mint a sebesültet meglátta, a kiléte után kérdezősködött. Az atyám kissé fölemelkedett, — akkor még az altábornagy nem ismerte — és jelentette, hogy: Piscsevics százados az aldunai ezredtől. A mint a köpeny kissé félrecsuszott és a tábornok a véres inget megpillantotta, azonnal orvost hivatott, hogy a sebet bekötözze. Az altábornagy tudott ugyan valamit szlovénül, de csak nagyon keveset, hanem azért mégis meg lehetett érteni. Én németül feleltem neki, hogy már mind a két seb be van kötözve, de azt nem tudom megitélni, hogy veszélyesek-e?

Az altábornagy erre hozzám fordult és megkérdezte, ki vagyok? Megmondtam neki, hogy a sebesült fia vagyok és mint segédtiszt szolgálok az aldunai ezrednél. Ekkor az altábornagy igy szólt: «Igen derék és dicséretes dolog, az apát és a fiút együtt látni ilyen expeditiónál.» Aztán az atyámhoz fordult e szókkal: «Nem fogom elmulasztani, a főparancsnoknak jelentést tenni a vitézségről és buzgalomról, a melyet ön és az emberei a mai napon tanusitottak, valamint az ön megsebesüléséről és ön bizonyos lehet az ő magas kegyéről.» Végre megparancsolta, hogy az atyám itt, ebben a korcsmában maradjon a tábor megérkezéseig.

Miután az egész kirendeltség itt a korcsmában egybegyült, körülbelül harmincz franczia foglyot hoztak, köztük két tisztet. A többi franczia elhagyta a várost, miután meggyőződött róla, hogy a sánczok hatalmunkba kerültek és a sánczőrség meg van semmisitve. A mieink közül harmincznál ember esett el és negyvennen sebesültek meg, de ezek nem akartak a kórházba menni, hanem az ezredünknél maradtak.

Mainz Elszász franczia tartományhoz tartozik és uralkodója a mainzi érsek. Nem sokára eljöttek a város küldöttei, a polgármester, több polgár és egy főrangú pap az altábornagyhoz, üdvözölték őt a város nevében, biztositották hűségükről és kijelentették, hogy miután a város elesett, ennélfogva aláveti magát ő felségének, a királynénak.

A megelőző éjjel néhány lovas-ezredünk utánunk jött és állást foglalt a Rajna tulsó partján, a város átellenében. Azonnal hajóhidat kezdtek verni a folyón. A híd estére elkészült, úgy hogy az ezredek még éjjel átkelhettek az innenső partra. Másnap reggel tábort ütöttünk a város közelében, a hova a többi ezred is megérkezett, és igy az egész elővéd-hadtest ezen a helyen volt összpontositva. Három napig maradtunk itt, mialatt az egész hadsereg átkelt a Rajnán, aztán benyomultunk Elszászba.

Károly herczeg, a hadsereg főparancsnoka, ezért az expedicziót irott napiparancsban nagyon megdicsért bennünket. A közkatonák, a kik részt vettek benne, fejenkint egy forint jutalmat kaptak, a tisztek pedig, az altábornagy és a főparancsnok fölterjesztésére, a saját vitézségükért, valamint a legénység kitünő vezetéséért a legmagasabb dicsérettel lettek kitüntetve. Itteni táborozásunk alatt a franczia huszárok több izben megtámadták tartalékelőőrseinket, de néhány lövésváltás után mindannyiszor visszaverettek.

Az atyám sebe és zúzódása gyógyulni kezdett, úgy hogy mikor Mainzból elindultunk, már kocsira ülhetett. Worms felé előnyomulván, egy városkába értünk. Engedelmet kértem az őrnagytól rövid ideig itt időzhetni két tiszttel, mert a lovainkat akartuk megpatkoltatni. Egy *fogadóba mentünk ebédelni, a hol társaságot* találtunk. Ebéd után táncra kerekedtünk a fogadós két leányával és bizony beesteledett, mire elindultunk s ezenfölül roppant zivatar is ért el bennünket. A sötétségben eltévedtünk és csak miután sikerült egy embert találnunk, a kit fenyegetésekkel kényszeritettünk, hogy *mutassa meg az útat a táborba, jutottunk végre* késő éjjel az ezredünkhöz, bőrig átázva. A katonák nem sátor alatt, hanem a szabad ég alatt a sárban feküdtek és ugyancsak káromkodtak, mikor lovaink egyiknek-másiknak véletlenül a lábára léptek. A mint az atyám legénye meghallotta, hogy megérkeztem, azonnal elém sietett és értesített, hogy atyám az orvossal kocsin a városba hajtatott és ott tölti az éjszakát. Körülnéztem hely után, a hol lefekhessem, de az ágy mindenütt egyforma volt: sár és megint sár. A legény egy kevés nedves szénát hozott, leteritette a földre, betakarta lópokróczczal, a második lópokróczba pedig engemet csavart be. Hanem ilyen körülmények közt át-

melegedni se birtam, alvásról meg épen szó se lehetett. Mihelyt az ébredőt dobolták, fölugrottam, átvettem az altisztektől a jelentést és az őrnagyhoz siettem. Azt kérdezte: hol voltam és miért maradtam el ily sokáig. Azt feleltem neki (a mi pedig nem volt igaz), hogy csak addig maradtam el, míg a lovamat megpatkolták és még este a táborba érkeztem, de nem jelentkezhettem nála, mert már nagyon sötét volt és az eső is nagyon esett. Az őrnagy elhitte a szavaimat és panaszkodott, hogy ő is egészen átázott és az egész éjszakát nagyon nyugtalanul töltötte. Aztán tudatta velem, hogy a városba fog kocsizni az altábornagyhoz és nekem meghagyta, hogy megvigyem *Antonovics* századosnak a parancsot, a mely szerint az ezreddel utána jöjjön és én is a városba siessek, mihelyt a rám bizottakat elvégeztem. Siettem megvinni a parancsot a századosnak, aztán rögtön megfordultam és még a város kapujánál utólértem az őrnagyot.

Az eső megszünt, fényes nappal lovagoltunk be a városba, a melyet igen szépnek találtam. Ugyanabba a fogadóba szálltunk, a melyben atyám az éjszakát töltötte. A ruháimat a konyhában megszárítottam, azalatt az őrnagy is megérkezett. Ebéd után azonnal ellovagoltunk és félúton utólértük az ezredünket, a mely egy folyócska mellett pihenőt tartott. Az altábornagy is csakhamar megérkezett postakocsin, indulást parancsolt, és ő maga előre sietett Speierbe, a hol estefelé mi is megérkeztünk; táborba szálltunk és minthogy másnap pihenő nap volt, a sátorokat is kifeszítettük. Ismét harmadnap tovább indultunk és Luy vára alá értünk. Azonnal láttunk is francziákat: egy kis lovas csapat ütközött össze a mi elővéd-csapatunkkal, de csakhamar ismét visszavonult a várba. Mi a város közelében ütöttünk tábort és azt hittük, hogy elég messze vagyunk a vártól, de mikor elkezdtek bennünket golyókkal üdvözölni, a melyek közül nehány a táborig eljutott, hátrább kellett vonulnunk. Az összes ezredeknek kiadták a parancsot, hogy az e czélra szekereken ide szállított fűzfavesszőkből sánczkosarakat fonjanak. A kosarak még az nap elkészültek és elhatároztatott az előhatolás a vár felé, megközelítő árkok (approches) segélyével. Az erre vonatkozó parancs a legközelebbi éjjel végre is hajtatott. Mindegyik katona egy-egy sánczkosarat vitt és egész csöndesen a számára kijelölt helyre állt. De a francziák csakhamar észrevették a hivatlan vendégeket és hajnalkor, heves ágyúzás közt kirohanást intéztek ellenünk. Noha nagy kárt szenvedtünk az által, hogy a bombák a sánczba furódtak, de az ellenség még se birt bennünket onnét kiverni, mert már elég mélyen beástuk magunkat a földbe és ágyúlövéseinkkel és sortüzelésünkkel visszavertük a kirohanókat. Csakugyan sikerült egy megközelítő sánczot létrehoznunk, a melyből elkezdtük a várost bombázni, de sikertelenül, mert nem birtuk elkergetni a francziákat.

A vár igen erős. Sikságon fekszik, az egyik oldalon a Rajna, továbbá egy mély és széles árok és egy mocsár védelmezi. Nehány nap apróbb csatározások közt telt el, végre a francziák azt eszelték ki, hogy fortélylyal fognak bennünket innét elűzni. A vizet elzárták a főnnebb említett mély árokban zsilipekkel, de elhibázták a dolgot azzal, hogy reggel kezdtek hozzálátni a tervük kiviteléhez; ha éjjelig várnak, nagy szerencsétlenséget és roppant kárt okozhattak volna nekünk. Mihelyt az árok lefolyása el volt zárva, a víz roppant tömegben tolult be a folyóból és oly hirtelen elöntötte a mocsárt és a szomszéd vidéket, hogy a mi megközelítő sánczunk és az ütegeink pár percz alatt víz alá kerültek. Mikor a katonáink ezt észrevették, kiugráltak a sánczból, daczára az ellenség erős ágyútüzének az ütegekhez szaladtak, az ágyúkat és a lőporos ládákat a vállaikra emelték és nagynehezen sikerült is megmenteniök. A sárral vegyes víz folyvást emelkedett rendkívüli gyorsasággal; a sátrainkat elvitte, a kocsikat elsodorta, a lovak, a melyeket nem lehetett elég gyorsan eltávolítani, a vízbe fultak és mi valamennyien annyira meg voltunk ijedve, hogy nem tudtuk, mit tegyünk. Körös-körül víz borított mindent, a katonák úgyszólván minden czél nélkül gázoltak benne; nehányan egy dombra menekültek, de ott is már térdig ért az iszapos víz. Ha a franczia'k éjnek idején bocsátották volna ránk a Rajna hullámait, ember-állat, minden odaveszett volna menthetetlenül. Igy is elég kárunk volt, mert a szekerek fölfordultak és összetörtek, a hintókat a sár, iszap és rondaság annyira eláztatta, hogy hasznavehetetlenekké lettek, ezenfelül számtalan ingóságokat elloptak. Én még föl birtam kapaszkodni egy lóra és egy domb felé siettem, de csurgott rólam a víz és a mi rám nézve a *legfájdalmasabb* volt: szép új sárga huszárcsizmám teljesen tönkre ment.

Ez éjjel tehát az egész hadtest teljes rendetlenségben szét volt szórva egyes csapatokban, mert mindenki menekült, a merre látott és így szó se lehetett arról, hogy tábort üssünk. Másnap reggel elég dolgunk akadt. Mihelyt a víz leapadt annyira, hogy a sárban járni lehetett, igyekeztünk szekereinket, kocsijainkat, sátrainkat összeszedni. Estefelé a hadtest kissé távolabb a vártól tábort ütött. Még nehány napig itt maradtunk a vár közelében, mikor aztán láttuk, hogy minden valószinűség szerint nem revettük, hogy a franczia táborból nagyszámú gyalogság és lovasság vonult ki és csatarendben sorakozott. Nehány embert itt hagytunk, megfigyelni a történendőket, magunk pedig visszatértünk az előörseinkhez, a melynek parancsnoka azonnal jelentést tett a dologról a napos tisztnek. Nem sokára erős ágyúzás hallatszott a város körül; több mint 300 ágyúlövést számláltam. Mihelyt az ágyúzás megszünt, a franczia katonaság háromszor sortüzet adott. Másnap megtudtuk egy katonától, a ki hozzánk átszökött, hogy maga a király jött postakocsin (?) a városba, de csak rövid ideig maradt ott és ismét tovább utazott. Erre a mi hadseregünk fegyverszünetet kötött az ellenséggel és szigorú parancs adatott ki, a mely halálbüntetés terhe alatt megtiltotta a rablást a falvakban és majorokban, sőt még gyümölcsöt vagy zöldséget se volt szabad elvinni a kertekből. Az őrjáratok vezetése a főporkolábra volt bizva, a ki mellé egy szakasz lovasságot, egy tábori papot és hóhért rendeltek ki. Mindenkinek óvakodnia kellett, mert a parancs végrehajtásánál nem értettek tréfát. Mihelyt az őrjáró csapat valakit tetten kapott, csak a nevét és az ezredét kérdezték, a melyhez tartozott, erre a pap meggyóntatta és megáldoztatta, a hóhér pedig közvetlenül azután fölakasztotta a legelső fára. A kivégzett mellett egy őr maradt hátra; három óra mulva a holttestet levették és eltemették. Magam is láttam néhány ilyen szegény ördögöt a gyümölcsfákon függni.

Nagy bajba került egyike a legvitézebb katonáinknak, a ki valamennyi csatában részt vett és kétszer vagy háromszor meg is sebesült és most is csak a vitézsége által menekült meg a kivégeztetéstől. Egy altiszt és két társa kiséretében egy közeli faluba ment vizért. Miután a csöbrét telemerítette, egy kertben dolgozni látott egy parasztot, egy fej káposztát vásárolt tőle és a kendőjébe csavarva, magával vitte. Mikor a falut elhagyták és a tábor felé mentek, az őrcsapattal találkoztak. A mint a lovasok észrevették, hogy az egyik katona valamit visz, azonnal körülfogták az egész társaságot, és miután a káposztafejet megtalálták, azonnal végre akarták hajtani a katonán a halálbüntetést. Hiába mondta a szegény ember, hogy pénzen vásárolta a káposztát, még csak meg sem akarták hallgatni, hanem azonnal hozzákészültek, hogy megkötözzék. A katona kihúzta a kardját, védekezett, átbújt a lovak lábai alatt, elfutott egy árok felé, a mely egy kenderföldet kerített körül, átugrott rajta, aztán a meztelen karddal a kezében visszafordúlt az üldözői felé, még egyszer váltig erősítette az ártatlanságát; de a főporkoláb roppantul el volt keseredve, rárivalt a dragonyosokra, hogy azonnal fogják el a menekültet; a dragonyosok csakugyan utána is iramodtak, de mivel az árok meglehetősen mély és széles volt, egyetlen ló sem akarta átugrani. A szegény katona az árok túlsó partjáról átkiáltott: «Ártatlan vagyok, de ha az életemre törtök, lőjjetek le mint becsületes katonát, de élve nem adom át magamat a hóhér kezébe.» Ezzel megfordult és elbujt a kender közt.

(Folytatása következik.)

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Az utazó közönség figyelmébe!

VASÚT MENTÉN.

A magyar kir. államvasutak, továbbá a Győr-Sopron-Ebenfurti és Eperjes-Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása.

Irta

ocskói OCSKAY GUSZTÁV.

Ára piros Baedeker kiadásban 2 korona.

Uton nincs szükségesebb valami, mint a megbízható utmutató, mely lépten-nyomon tájékoztat bennünket. A practikus angol vagy a német nem tesz utat, hogy ott ne volna a kezében az ő nélkülözhetlen Baedeker-je. Nálunk még nagyon gyakran fölösleges kiadásnak tartják útikönyvet venni. Pedig erre még a legtakarékosabb utazónak se lenne szabad sajnálnia a költséget. Az a pár krajczár busásan megtérül, már csak azáltal is, hogy utunk sokkal élvezetesebb lett, ha nem csak látunk, de meg is értünk mindent, a mit látunk.

EMLÉKBESZÉDEK.

IRTA

GYULAI PÁL.

KÉT KÖTET.

MÁSODIK BŐVITETT KIADÁS.

A két kötet ára füzve 10 K.

Tartalom. I. kötet: Előszó. — Kazinczy Ferencz. — Pákh Albert. — Báró Eötvös József. — Toldy Ferencz. — Kriza János. — Szigligeti Ede. — Báró Kemény Zsigmond. — Csengery Antal. — Arany János. — Kölcsey Ferencz. — Vörösmarty Mihály. — Gróf Széchenyi István utolsó évei. — Gróf Széchenyi István mint iró. — Báró Jósika Miklós.

II. kötet: Mészáros Lázár. — Kossuth Deák halálakor. — A Vasárnapi Ujság XXV. évfordulóján. — Lukács Móricz. — Arany László. — Irodalmi beszédek: A költészet s az irodalmi müveltség. — Kisfaludy Károly halála félszázados évfordulóján. — A nemzeti nyelv és Müller Miksa. — A fordidésünkre. — Müvészet és erkölcs. — Kisfaludy Károly. — A magyar szinészetről. — A magyar szónoklatról. — A nyelvtisztaságról. — A történelmi elemről a költészetben. — Hírlapjainkról. — Költői és szépprózai nyelvünk. — A tárczaelbeszélésekből. — Kisebb beszédek irodalmi ünnepélyeken. — Rövid gyászbeszédek.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta **Vértesi Arnold.**

(Folytatás.)

IV.

Megint lejárt egy év. A diákok haza mentek a szünidőre. De Varga Imrének üres volt a kis falu, a hol pedig édes anyja oly epedve várta. Az özvegy harangozóné sokat betegeskedett ebben az esztendőben s noha alig volt több negyven évesnél, nagyon megöregedett.

Hát bizony a nehéz munka nem fiatalit s Vargánénak egész életén át bőven volt benne része. Most olyan töpörödött anyóka lett. Jaj, tán meg sem éri már, hogy a fiát reverendában lássa. Pedig már csak egy esztendő kellene hozzá.

Szüntelen ezen sopánkodott a szegény asszony. Hogy a fia olyan komoly és kevésszavú s ha a papságról van szó, mindjárt másra téríti a beszédet, az föl sem tünt Vargánénak. Azelőtt is olyan csöndes gyerek volt. Aztán hát hiszen ilyennek kell lenni, a ki papnak készül, nem olyannak, mint a szomszéd szentlőrinczi plébános, a ki lármázik, iszik, danol s uram bocsánss, még a menyecskékkel is elbolondozik.

A főtisztelendő úr azonban (nem a szentlőrinczi, hanem a Vargáéké, a nyulasi) észrevette, hogy a fiúnak valami baja lett. Faggatta is:

— Mondd meg, édes fiam.

Még arra is gondolt, hogy hát ha a fiúnak elment már a kedve a papságtól.

— Azt is megmondhatod nekem, fiam.

De, hogy a fiú egyre csak azt hajtotta: nincs neki semmi baja, — hát a jó öreg pap is elhitte, hogy igazán nincs annak semmi baja, csak épen ilyen a természete.

Hogy gondolhatta volna azt a jámbor öreg, hogy ennek a fiúnak valaki hiányzik, a ki tavaly itt volt? Még álmában sem képzelte volna, hogy az a fiú egy leány után búsul. Az a gyerek egy másik gyerek után.

Az öreg pap nem nagy psychologus volt s a tündérekről és csodás hősökről sem tudott semmit, kik a fiú agyvelejében motoszkáltak. Másképp majd adott volna ő neki:

— Nem szégyelled? Első eminens az iskolában, aztán ilyen szamárságokon jár az esze.

Kifundálni olyan történeteket, melyek lehetetlenek, sárkányokkal viaskodni, tündérországban csavarogni s egy fekete szemű kis leányról álmodozni, a ki egy helytartó-tanácsos úr ő nagyságának a leánya, hát nem egyenes ostobaság ez?

Persze, hogy ostobaság. A fiú is tudta, hogy ostobaság, ámbár néha-néha elragadta a képzelete s azt gondolta, hogy csoda is történhetik még a világon. Néha egész hosszú történeteket kigondol, a milyeneket egy tizenhat éves fiú fantáziája kigondolhat s látja a saját képmását, a mint azzal a fekete szemű leánykával sétál és az emberek utánuk néznek s azt mondják:

— Milyen szép pár volna.

S beszaladozza az erdőt, a hol tavaly az utolsó nap együtt jártak a tölgyfákon átszűrődő nap aranyos zöld fényében s azt képzeli, hogy most mindjárt előbukkan a fák közül, rózsaszín ruhában, nevető arczczal. Ni-ni, már hallja is elfojtott kaczagását.

De nem, csak a vadgalamb turbékol. Az a másik galamb, a rózsaszínű ruhás nincs sehol.

Ő nagyságaik nem jöttek ki ezen a nyáron falura. A nagyságos asszonynak fürdőbe kellett menni Bécs mellett Badenba s ha onnan visszatérnek, már Budán maradnak. Lehet, hogy a nagyságos úr eljön vagy egy hétre szétnézni, de csak maga jön.

A kastély üresen állt. A folyosón csak az ispán lépkedett végig hosszúszárú pipával, térdig érő nagy kopogós csizmákban. Most ő az úr. Onnan kiabál le a cselédeknek.

Varga Imre minden nap elment arra s ott ólálkodott a kastély körül. Hátha valamit hallana. De nem hallott semmit. Csak az öreg Mátyás kocsistól tudott meg annyit, hogy szeptember elején föl kell neki menni a hintóval Budára.

Goró Lajos rajza.

— Elvétetni? — riadt fel Varga Imre s egészen bele sápadt.

Azt hiszi, hogy akkor jönnek meg a nagyságáék Bécsből a gőzhajón, ámbár elhozná ez a két szürke is, la. Messze földön se találni ilyen egy pár hintós lovat. Ott lesz ez még a Bella kisasszony lakodalmán is.

A fiúnak szívébe nyilalt az a szó: a Bella kisasszony lakadalmán! Noha igazán nincs azon semmi megütközni való. Hát hiszen természetes, hogy egyszer férjhez fog menni.

Kétszer, háromszor is ismételte magában Varga Imre: természetes, nagyon természetes. Hát mit gondol ő?

Nem mert felelni magának, hogy mit gondolt. Az csak olyan álmodozás, mint a Stilfrid vagy a Florencz históriája, vagy az a szép történet, a mit nem régiben olvasott az apródról és a herczegkisasszonyról. Afféléket elképzel az ember, de nem hiszi igazán.

Restellt tovább kérdezősködni az öreg Mátyástól. Különben mit is tudhatna a kocsis? Annak a lovakkal van dolga és ha Bella kisasszony lemegy is néha az istállóba beszélgetni vele, hát miről beszélgetnének másról, mint a lovakról?

Az öreg úgy szereti a két lovát, mintha a gyerekei volnának. Egyre kefélgeti, simogatja őket. Elmondja Varga Imrének, hogy a Dáma majd megsántult a télen; elcsúszott a síma, jeges kövezeten s nagyon megütötte a lábát. Épen a Dózsa méltóságához mentek volna, a hol nagy gyerekbál volt akkor s Bella kisasszony azt akarta, hogy már most ne is menjenek, de a nagyságos úr azt mondta: ha mind a két ló kitörte volna a lábát, még akkor is elmennének. Hozzanak fiákert. A Dózsáék mulatságáról nem lehet elmaradni, mert ott lesz a kadét is.

A Leo úrfit gondolták, a méltóságos asszony unokaöcscsét, azt a német nevű bárót, a ki, azt mondják, szörnyű gazdag és a kivel szeretnék majd elvétetni Bella kisasszonyt.

— Elvétetni? — riadt föl Varga Imre s egészen bele sápadt.

De a vén kocsis, a ki a szerszámok tisztogatásával volt elfoglalva s a kinek sejtelme sem lehetett arról, hogy Varga Imrének mi köze ehhez a dologhoz, oda sem nézett, csak úgy felelt:

— Ühüm. Az ám. A szobalány beszélte. Ha igaz. De én csak amondó vagyok, hogy bolondság az ilyen korán. Hiszen a kisasszony még egészen gyerek, még csak most tizennégy esztendős; hát mit akarnak? De a szobalány azt mondja, hogy a nagyságos asszony sem volt több tizenöt esztendősnél, mikor az urunk elvette. Na, hiszen látszik is rajta, mondtam én, úgy fél az az urától most is, mint valami iskolás kis leány a mesterétől. Mukkanni se mer, ha az összeránczolja a homlokát. Pedig hát a jószág is az övé lenne, azt mondják. Én csak úgy hallom. Az idevaló emberek jobban tudhatják.

De Varga Imre nem hallott abból, a mit az öreg ember beszélt, egyebet, csak azt, hogy van a világon egy fiatal ember, a kivel el akarják vétetni Bellát. Csak ez zúgott a fejében, erről akart volna többet hallani s zaklatta kérdéseivel az öreget:

— Mit tud még, Mátyás bácsi?

— Én, fiam? — szólt az öreg, a ki most már elkészült a lószerszám tisztogatásával s föl-aggatta azt a szögre. — Nem tudok én semmit többet. Ez is tán csak pletyka. De, hogy kérője lesz elég a mi kisasszonyunknak, ha majd eladó leány számba megy, az már szent igaz, mert olyan takaros szép lány lesz, hogy párját kell keresni hét vármegyében. El is viszik azt hamar, nem vár az addig, mig Imruska megesketheti.

A vén kocsis nem merte már tenek szólítni, hiszen maholnap kispap lesz már Harangozó Imruskából s tisztelendő úrnak fogják szólítni.

— No, már csak azon is szeretnék ott lenni, mikor az első miséjét mondja, — szólt az öreg ember.

Az első miséjét! Ah, majd elfelejtette. Hiszen erre kellene neki gondolni. Szüntelen csak erre. Hát nem ez az ő életének czélja? Hát nem erre nevelte szegény édes anyja, a ki még a betevő falatot is sajnálta magától, csak hogy őt iskoláztathassa? Megszakadna a szíve szegénynek, ha megtudná, hogy a fia nem akar pap lenni.

És ugyan mi lehetne egyéb? Az az idő régen elmúlt, mikor vitézkedni lehetett, törököt levágni s nemességet szerezni. Mikor a molnárlegény Kinizsi Pálból híres hadvezér lehetett, zászlós úr, országbíró. Mondják, hallotta Veszp-

rémben, hogy az urak most az országgyülésen olyan törvényt akarnak hozni, hogy a nem nemes ember is hivatalba juthasson, szolgabíró, alispán lehessen; de tán nem is igaz az, soha sem engedné meg azt a nemesség, agyonvernék a követeket.

Aztán az olyan földhöz ragadt szegény fiú, még az iskoláit sem birná kijárni. Adjon hálát az istennek, hogy pap lehet. Szép pálya az, csak az Úr szolgálatára kell szentelni magát egészen s kiverni a fejéből minden világi gondolatot.

Nagy buzgósággal adta magát most a vallásos gyakorlatokra. Minden nap ott volt a templomban s napjában háromszor végig imádkozta az egész olvasót. Anyjának nagy gyönyörűsége telt benne: milyen derék, ájtatos pap lesz az ő fiából.

Holmi visszaemlékezések s holmi oktalan gondolatok azonban még mindig háborgatták s a kis arany láncz a zománczos Mária-képpel, melyet minden szem elől elrejtve hordott a nyakában, minduntalan eszébe juttatta azt, a ki adta s fél éjszakákon át nyugtalan, szinte lázban, forró agygyal, kicserepezett szájjal, egyik oldaláról a másikra forgolódva, folyvást csak reá gondolt. Vajjon mit csinál most? Vajjon gondol-e ő is arra a szegény bolond fiúra, kinek szüntelen csak ő forog az eszében?

Milyen lassan múlt ez a vakáczió. Milyen végtelen lassan. Az iskolai év mégis könnyebben telt. A tanulás elfoglalta, a mellett leczkéket is kellett adnia, hogy megkeresse, a miből megél s a mi ideje fenmaradt, azt olvasással töltötte el.

Pajtása nem igen volt az iskolában. Pajtásaik csak a jókedvű fiúknak szoktak lenni, az úri gyerekeknek, a kik játszva mennek át az iskoláikon, nem az ilyen lesütött fejű bunfordiaknak, a kik a könyvet bújják s legörömestebb az odujukba húzódnak, mint a bagoly.

Ebben az időben szinte lázas szenvedélye lett Varga Imrének az olvasás. Mindent elolvasott, a mi csak a keze ügyében akadt. Éjfélig, éjfélen túl is fölmaradt egy szál faggyugyertya mellett. Megesett sokszor, hogy már majdnem virradt, mikor a könyvet letette kezéből s lázasan égő arczczal bújt be az ágyába, még ott is körülte lebegvén fölizgatott képzeletének alkotásai s csengő-bongó versek zakatolván agyában.

A mit így össze-vissza olvasott, nem igen volt ugyan arra való, hogy őt jövendő egyházi pályájára előkészítse, de ez időben nem is igen gondolkozott a jövőről s mindinkább belemerült az álmok világába. Képtelennél képtelenebb gondolatok foglalkoztatták elméjét. Csodás eseményeket várt, melyekről jól tudta, hogy soha sem következhetnek be és mégis várta.

Gondolatai valami egészen más világban jártak, mint ez az igazi világ itt körülte. Ha ő egyszer hatalmas, gazdag nagy úr lehetne. Ha kisülne, hogy ő valami grófi család sarjadéka, mint azt a regényekben olvasta. Ha egyszer négylovas hintón jönne a Nádudvaryék kastélyába.

Ez a gondolat tért vissza legtöbbször elméjébe: a Nádudvaryék kastélya, a négylovas hintó. Mint híres ember jönne vissza, dicsőséggel tetézve s megmutatná Bellának a nyakában függő Mária képet: ime, ez hozott szerencsét, ez az édes zálog, áldott legyen az a drága kéz, mely adta.

Nádudvary Bella ott volt mindenütt a tizenhét éves fiú álmodozásai közt. Az ő bájos képe kandikált ki még a könyv lapjai közül is, melyet olvasott. Az lopózott be a holdvilággal az ablakon s az látogatta meg álmában is.

Így múlt el ez a második év is és elérkezett az idő, mikor jelentkezni kellett azoknak, kik föl akarták magukat vétetni a papnövendékek közé. Varga Imrét természetesen már régóta azok közé számították. Az ilyen jó tanuló s példás magaviseletű ifjú bizonyosan díszére fog válni az egyháznak. Így került jóformán a saját közreműködése nélkül a folyamodók sorába.

A seminarium rektora nagyon nyájasan fogadta:

— Tudtuk, fiam, már régóta a szándékodat. A professzoraid beszéltek róla. Az iskolai bizonyítványod is igen dicséretes.

Az öreg nyulasi plébános is bejött a püspöki székvárosba erre az alkalomra, hogy pártfogoltját ajánlja. De hiszen ajánlani sem kellett. A rektor megmondta:

— Ismerjük már professzorainak relatiójából.

Imrének az édes anyja is bejött s örömkönyeket sírt:

— Áldott legyen az Úr neve, hogy ezt elérhettem!

Olyan törődöttnek, olyan elbetegesedettnek látszott szegény asszony, mintha igazán csak ez a reménység éltette volna idáig. S a fiúnak nem volt bátorsága, hogy megmondja anyjának:

— Én nem akarok pap lenni, anyám.

Hiszen ebben a hitben élt idáig ő maga is. Erre a hivatásra készült s csak kósza ábrándozásaiban gondolt egyébre. És most mégis, mikor tudtára adták, hogy fölvétetett a papnövendékek közé, öröm és lelki nyugalom helyett megdöbbenés és zavar szállta meg. Szinte kikívánkozott belőle a tiltakozó szó: nem akar pap lenni.

De hát mi akar lenni, édes Istenem? Mit remél? Mit vár?

Nem remélt semmit, nem várt semmit, csak remegő kezével szorongatta mellénye alatt a Mária-képet, a talizmánt. Segítségért szeretett volna imádkozni a szent szűzhöz; de nem volna-e istentelenség azért imádkozni, hogy az ég mentse meg őt az oltár szolgálatától s adja vissza őt annak a hiú világnak, a hol úgy sem vár rá egyéb, mint nyomorúság és kárhozat?

(Folytatása következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

A főporkoláb elállt az üldözéstől, de a menekült három társát lehuzatta, irgalmatlanul megbotoztatta és átadta a főőrségnek. Itt ártatlanságuk csakhamar kiderült. A főparancsnok pedig, mihelyt neki az esetről jelentést tettek, azonnal magához hivatta az őrnagyot, a ki engem is magával vitt. A napos tábornoknál megtudtuk, mi történt a mi katonánkkal. A napos tábornok bemutatta az őrnagyot *Károly* herczeg ő fönségének. A herczeg kikérdezte az őrnagyot az eset felől és abbeli aggodalmát fejezte ki, hogy a menekült, a büntetéstől való félelmében talán át fog szökni az ellenséghez. Az őrnagy erre azt felelte, hogy a mi a vitézséget és a hűséget illeti, a menekült egyike a legelsőknek az ezredében és nem csak hogy nem fog átszökni az ellenséghez, hanem biztosra vehető, hogy ártatlanságának tudatában nem sokára vissza is fog térni a táborba. Azt is megmondta az őrnagy, hogy a menekült társai ártatlanul szenvedtek büntetést, mert valamennyien becsületes és megbízható emberek, a kik még soha se voltak büntetve. Az őrnagy nagyon fájlalta, hogy ilyen igazságtalanság történt velük és kérte a főparancsnokot, hogy jutalmazza meg őket és rendelje vissza az ezredhez. A herczeg nagyon meg volt elégedve az őrnagy feleletével, a három katonát az őrállomásról fölhozatta, mindegyiknek egy-egy aranyat ajándékozott és azzal visszaküldte őket az ezredükhöz. A menekült is megjelent másnap éjjel az ezrednél. Mihelyt az altiszt erről reggel jelentést tett, az őrnagy rögtön maga elé hivatta a katonát, körülményesen elbeszéltette magának az egész esetet, aztán a katonával együtt áthajtottunk a hadtestparancsnokhoz, a ki szintén részletesen kihallgatta a visszatértet, nagyon meg volt elégedve a feleleteivel és kijelentette, hogy az ilyen katonáért még akkor is nagy kár volna, ha a csatában esnék el, annál inkább, ha ily csúfos halállal múlt volna ki. A herczeg is bemutattatta őt magának és mikor a szegény ember elkezdte az ártatlanságát bebizonyítani, megmutatta a csatatéren kapott sebeit és elmondta, hogy mindenkor úgy viselkedett, a mint becsületes katonához illik és jutalmul csaknem becstelen halált kellett szenvednie, hogy önként jelentkezett az ezrednél, azért, hogy ő fönsége előtt az ártatlanságát bebizonyíthassa és hogy továbbra is ép oly hiven akar szolgálni, — ekkor a herczeg azt mondta, hogy ez a katona különösen megnyerte a tetszését, öt aranyat ajándékozott neki, előléptette altisztté és elbocsátotta az ezredhez.

Ezen eset után az őrjáró csapat mellé többé nem adtak papot és hóhért, hanem csak botbüntetéssel sujtották azokat, a kiket tetten kaptak.

A fegyverszünet néhány nap mulva eredmény nélkül véget ért, az ellenségeskedések mindkét részről újra kezdődtek, de döntő csatára nem került a dolog.

E közben parancs érkezett, hogy a szerb határőr-ezredekből 800 fönyi gyalogságból álló zászlóalj és két század lovasság alakíttassék. Estefelé ezek a csapatok egybegyültek a táborunk bal szárnyán. A huszárok parancsnoka *Markovics* őrnagy volt, a gyalogságé egy ezredes. Az utóbbinak az volt az utasítása, hogy a gyalogság az ellenséges tábor közelében alkalmas helyen elbujjék, a huszárok hajnalkor az ellenséges előőrsöket megtámadják, fölriaszszák és ha üldözőbe vételnének, védekezve visszavonuljanak és az ellenséget a gyalogság elé csalogassák. A két csapat ezzel a parancscsal indult el másnap éjjel. (Én is szerettem volna velük menni, de az atyám nem engedte.) Ismert helységeken haladtak át és az ellenséges tábor fele útján megállapodtak. Ezen a helyen valaha téglavető volt és az út mellett elég árok és gödör látszott, a melyekben a mieink elrejtőzhettek.

Akkoriban atyám már fölgyógyult sebeiből és ki volt rendelve ehhez az expediczióhoz. A hátas lovát is magával vitte. Az ezredes, mint a gyalogság parancsnoka, megkérte őt, hogy a huszárokkal előre menjen, figyelemmel kisérje az ellenség mozdulatait és azon esetre, ha a lovasságot üldözőbe venné az ellenség, azonnal térjen vissza a hírrel és egy bizonyos kitűzött helyen megálljon. Az atyám beleegyezett és Markovics őrnagy kiséretében tovább vonult a huszárokkal. Hajnalkor a mieink rajta ütöttek az ellenség főelőőrsén s nagy riadalmat okoztak az ellenséges táborban. Két óránál tovább csatároztak a francziák huszárokkal és úgy látszott, mintha fölülkerekednének, mert eleinte csak kis erővel jöttek ellenük és miután a mieink a vezük szembeszállt csekély számú franczia lovasságot elűzték, a mi huszárjaink is előbbre nyomúltak és egészen közel jutottak a táborhoz. Itt azonban hirtelen észrevették, hogy nagyszámú lovasság vonúl ki ellenük, mikor a mieink ezt, valamint a minden oldalról és csaknem a mögöttük fölemelkedő porfelhőket meglátták, már könnyen eltalálhatták az ellenség szándékát és haladék nélkül futásnak eredtek. De már késő volt, mert ugyanekkor nagy csapat lovasság jelent meg oldalt és a mieink hátrálási vonalát fenyegette. Mikor a mieink látták, hogy az ellenség két oldalról nyomúl elő ellenük, nem maradt egyéb menekvésük, mint keresztülvágni magukat. Ez sikerült is egy kétségbeesett roham segélyével: kijutottak az útra, nehány embert és lovat elvesztettek és végre rendetlen futásban kerestek menedéket.

Az atyám, miután szintén keresztülvágta magát az ellenségen, megkisérlette torony iránt menekülni és visszatérni a gyalogsághoz, de ez nem sikerült, mert egy árokhoz ért, a mely egy rétet keritett körül. Az árok oly széles volt, hogy nem ugrathatott át rajta. Hat franczia üldözőbe vette, ennélfogva nem térhetett vissza az országútra, hanem egészen más oldalra tévelygett el. Noha a francziáknak nem voltak olyan jó lovaik, mint az atyámnak és nem is érhették őt utól, mégis, miután a vidéket ismerték, jól tudták, hogy az árok mentén végre is elfogják. Úgy is történt. Az atyám ugrásra kényszerítette a lovát, de a ló hátulsó lábával megakadt az árokban és gazdája a francziák foglya lett. A kis csapat egy hadnagyból, egy altisztből és négy közhuszárból állt. A hadnagy neve *Wenger* volt. Kikérdezte az atyámat a rangja felől, aztán elvette tőle az új csákóját és helyette a maga ócska sapkáját nyomta az atyám fejére, elvette a pénzes erszényét is, aztán előre ugratott és megparancsolta az embereinek, hogy utána siessenek. Az egyik huszár lova kissé fáradt volt, ennélfogva leszállította az atyámat a lováról és ráült, az atyám pedig a fáradt lóra volt kénytelen ülni; így tértek vissza a franczia tábor felé.

Mialatt ez történt, a mi visszavert lovasságunk végig száguldott a gyalogságunk mellett és szabad útat engedett az ellenségnek gyalogságunk megtámadására. Noha a mieink erős puskatüzzel fogadták, mink is jelentékeny veszteségeket szenvedtünk az ő puska- és pisztolylövéseiktől. De miután az árkok és gödrök a mieinknek előnyösebb állást biztosítottak annyiban, hogy a gyalogság puskát tölthetett és folyvást tüzelhetett, ez által végre mégis oly rendetlenség támadt a francziák közt, hogy kénytelenek voltak futásnak eredni. E közben a lovasságunk is összeszedelőzködött és látván az ellenség futását, utána iramodott és csaknem a franczia táborig üldözte. Mikor a mieink visszatértek, néhány lovast láttak az ellenséges tábor felé haladni. Ugyan az a kis csapat volt, a mely az atyámat fogságba ejtette. Ezek azonban a mieinket francziáknak nézték, mert nem tudták, hogy az ő lovasságuk szét van ugrasztva, és egyenesen feléjük tartottak. A mint a tévedésüket észrevették, menekülni próbáltak, de a mieink utólérték és foglyul ejtették őket. Az atyám lova valamikép a kantárszárba elkeveredett a lábával, atyám leugrott a nyeregből, kiszabadította a ló lábát, de ezalatt egy horvát tiszt elfogta azt a franczia huszárt, a ki az atyám lován ült, a lovat elvette hadi zsákmány gyanánt és egyedül lovagolt rajta vissza a táborba. A lovat csakis másnap, a horvát tiszt ezredesének közbejöttével sikerült visszakapnunk.

Négy napig maradtunk itt a táborban, aztán elindultunk Zabern felé. A mi hadtestünk masirozott legelől, az egész hadsereg utána jött, de más város alatt ütött tábort. Mi tehát egyedül nyomultunk elő Zabern ellen, a hol egy csekély számú franczia lovascsapattal találkoztunk, a mely bennünket meglátván, visszavonult. A várost meglehetősen jelentékeny franczia hadtest tartotta megszállva. Kezdetben ellentálltak és elkezdtek reánk ágyúzni, de valaminek történni kellett náluk, mert a mint mi is elkezdtünk ágyúzni, az ő tüzérségük elhallgatott, a gyalogság elkezdett kitakarodni a városból és a hegyi úton fölfelé vonulni a várba, a mi által elárulta, hogy a mi hadtestünk kétszerte erősebb volt a franczián. Minthogy a mi ágyúink a város kapuit szétzúzták, a mieink azonnal bevonultak Zabernbe és nyomban az ellenség után siettek, hogy egy részét még utólérhessék. A város tulsó végén az utczák tele voltak franczia katonákkal, a kik a visszavonulást védelmezték, a mi lövöldözésünket hevesen viszonozták és miután a városbeliek is lődöztek reánk az ablakokból, közülünk sokan elestek vagy megsebesültek. A francziák csak lassan vonultak vissza folytonos tüzelés közt, a mire a város széles főutczája igen alkalmas volt. Ez az ütközet néhány óráig tartott és csak estefelé ért véget. A mieink közül több tiszt is elesett.

Bärenklau vezénylőtábornok még sulyosabb csapást szándékozott mérni az ellenségre, ennélfogva hozzánk rendelte *Trenck* báró ezredét, a melyet a tulajdonos erdei rablókból toborzott össze. Trenck báró, mihelyt megkapta a parancsot az ellenség üldözésére, még ugyanazon este útnak indult az ezredével, a mely mellé egy század huszárt adtak. Megbizható vezetői voltak és csapata, a mely egész éjjel nem tartott pihenőt, más úton nyomulván elő, reggelre megelőzte az ellenséget. A huszárokat alkalmas helyen hátrahagyta, ő maga pedig ezredével elrejtőzött egy kis erdőben, a mely az országút mellett terült el. Miután a francziák egész éjjel nem láttak üldözőket maguk mögött, ők is az országúton vonultak tova,

A bécsi cs. és kir. hitbizományi könyvtárban levő metszet után.

Báró Trenck Ferencz.

azt hivén, hogy már túl vannak minden veszélyen. De mikor reggel felé az erdőcskéhez értek, a melyben a Trenck báró emberei el voltak rejtőzve, az utóbbiak egyszerre megtámadták őket oly hévvel, hogy a francziák rendetlen futásnak eredtek. Ebben a pillanatban a mi huszárjaink is oda vágtattak és a támadás a mieink teljes győzelmével végződött, a francziák vesztesége halottakban és sebesültekben igen jelentékeny volt, ezenkívül számos törzs- és főtisztjük és katonájuk esett foglyul.

Az Országos Képtárban levő metszet után.

Gróf Batthyány Károly tábornagy.

A szokásos előőrsök fölállítása után vezénylő tábornokunk beszállásolta magát a városban, a hadtest pedig tábort ütött a város közvetlen közelében levő síkon és hat napig maradt itt. A városra és a környékbeli falukra hadisarczot vetettek ki. A hatodik napon megérkezett a készenléti parancs. Kezdetben nem tudtuk, merre fogunk marsirozni, de egyszerre csak azt láttuk, a hadtest főszállásmestere és az ezred futárjai a táborhely kijelölése és előkészítése végett hátrafelé mennek. Ekkor világossá lett előttünk, hogy a mi hadtestünk hátra fog maradni, mint hátvéd, a hadsereg zöme pedig visszavonul a Rajna felé. Igen lassan haladtunk előre, mert előbb az egész hadseregnek meg kellett érkeznie a folyóhoz, a melyen most már két hidat vertek Deinheim falunál, de mind a kettő nagyon gyöngének és rövidnek bizonyult. Végre a mi hadtestünk is odaérkezett és sátorok nélkül szállt táborba a falu mellett félmérföldnyire a hidaktól és födözte az átkelést.

Ezen a napon és a következő éjjel sikerült a hadseregnek és a tábornak átkelnie a folyón, a melynek mindkét partján egy-egy üteg ágyút állítottak föl, a gyalogság födözete alatt. A mi hadtestünk hajnalkor ért ide, azonnal bevonult a hídfő melletti sánczokba, a fatorlaszokat pedig egy külön e czélra kirendelt csapat szállta meg. Alig hogy reánk került a sor az átkelésre, erős lődözést hallottunk mögöttünk. Az átkelési helyhez közel fekvő Luy vár helyőrsége hátulról igyekezett bennünket megtámadni, mialatt a hídon átmentünk. A franczia lovasság előrevágtatott és csatározásba bocsátkozott a hátvédünkkel, csakhamar a franczia gyalogság is odaérkezett és erősen kezdett bennünket szoritani, a minek következtében a hátvédünk futásnak eredt. E közben a sánczban elhelyezett csapat a partról szalmát hozott és bedobta a fatorlaszok közé, míg a többiek az ellenséget folytonos tüzelésükkel föltartóztatták mindaddig, míg a mieink valamennyien átmentek a hídon. Ekkor ez a csapat meggyújtotta a fölhalmozott szalmát s a fatorlaszokat és szintén a hidra sietett. A francziák az ütegek lődözése miatt nem birtak a parthoz és a hídakhoz közeledni, egyrészt azért, mert a sánczok mellett levő fatorlaszok föl voltak gyújtva és égtek, másrészt azért, mert a mieink, miután a tulsó partra értek, a hídon fekvő szalmakötegeket és deszkákat is fölgyujtották és miután az egész sereg az utócsapatokkal együtt átkelt, az egész hidat lángba borították.

Hadseregünk tovább vonult a német birodalom belsejébe. Naponként csak csekély utat tettünk, de az ellenség nem követett bennünket. A francziák a Rajna bal partján maradtak, a bajorok pedig képtelenek voltak a maguk erejéből valamit tenni ellenünk. Az ősz közeledvén, a fövezénylet a téli szállások iránt kezdett intézkedni. A mi hadtestünk téli szállásául ellenséges föld, a Felső-Pfalz volt kijelölve. Utunk tehát oda irányult és szerencsésen el is érkeztünk Schärding városba.

Ugyanezen a napon reggel atyámat a tábornok parancsára letartóztatták, ő tehát a városban maradt. Ez a csapás rám nézve annál fájdalmasabb volt, mert el kellett tőle válnom és a letartóztatás okát nem tudtam. Ezredünk tovább vonult és én kénytelen voltam vele menni. Azt beszélték, hogy a mi téli szállásunk oly messze van, hogy csak körülbelül hét nap alatt érkezhetünk oda. Ez nagyon nyugtalanított és ennélfogva megkértem az őrnagyot, adna szabadságot, hogy visszamehessek az atyámhoz és megtudhassam, mi fog vele történni. Az őrnagy teljesítette a kérésemet. Mikor Schärdingbe visszatértem, arról értesültem, hogy atyámat az innét három mérföldnyire fekvő Sum kastélyba fogják elvinni. Károly herczeg, a főparancsnok akkoriban elutazott Bécsbe az udvarhoz. Távolléte alatt a főparancsnokságot átadta gróf Batthyány Károly József tábornagynak, a kinek a főhadiszállása szintén Sum kastélyban volt. Ide hozták az atyámat őrizet alatt, a szobája előtt két katona állt őrt, én pedig itt maradtam nála, a hetekig tartó fogsága egész tartama alatt.

Vizsgálatot indítottak ellene, kikérdezték oly dolgok felől, a melyekről nem is álmodott. A vád abból állt, hogy a katonákat fölbujtogatta volna, hogy a hátrálékos zsold miatt lázadjanak föl, hagyják el a szolgálatot és szökjenek meg. Ezt a vádat az atyám kihallgatásáról fölvett jegyzőkönyvvel együtt fölterjesztették a tábornagy elé, de azután még szigorúbban bántak az atyámmal; vasra verték és noha a császári hadseregnél szokás, hogy a tiszteket csekélységekért is vasra verik és a porkolábhoz küldik fogságba, mégis csak sok volt, hogy az atyámmal, a ki ártatlannak érezte magát, így bántak. A tábornagy azért rendelte el, hogy ily szigorúan bánjanak az atyámmal, mert azt remélte, hogy ez által a bűnösségének bevallására birja. Ujabb kérdőpontokat is dolgoztatott ki, a melyekre nézve az atyámat újból kihallgatták. Mikor a törvényszék előtt bilincsekben megjelent, kinyilatkoztatta, hogy jelenleg egyetlen kérdésre se felelhet, minthogy az iratai, a melyekkel magát igazolhatná, a kocsijában maradtak. Két heti határidőt kért, hogy ezalatt valakit az ezredhez küldhessen az irataiért. Kérte ezenkívül, hogy a vádirat másolatát közöljék vele és megígérte, hogy két hét mulva igazolványát a tör-

vényszék elé fogja terjeszteni. Az elnök és az auditor a kérést a tábornagy elé terjesztették, a ki a két heti határidőt engedélyezte.

Miután a vádirat másolatát átadták az atyámnak, visszakisérték őt a szobájába, a hol én az okmányt leforditottam neki szerb nyelvre, és még ugyanaz nap elutaztam a táborba, magammal vivén a vádiratot és egy levelet, a melyet az atyám az őrnagynak és a többi tiszteknek irt és a melyben fölkérte őket, állitanának ki bizonyitványt arról, hogy ő teljesen ártatlan mindabban, a mit a vádpontok tartalmaznak.

A legényemmel két nap alatt végig lovagoltam Bajorországon és az Oberpfalzba értem, a hatodik napon pedig megérkeztem az ezrednél, a hol mindenki kérdésekkel ostromolt az atyám felől. Én azonnal az őrnagyhoz siettem, átadtam neki az atyám levelét és a magammal hozott iratokat és elbeszéltem az ügy állását, a mennyiben tudomásom volt róla.

Az őrnagy azonnal egybehivatta az összes tisztikart és fölolvasta a vádiratot. A tisztek valamennyien sajnálkoztak a fölött, hogy az atyámnak ártatlanul kell szenvednie és azonnal egy bizonyitványt fogalmaztak, a melyben kijelentették, hogy ha valaki bebizonyitja az atyám *ellen emelt vádak valódiságát, ők* valamennyien alávetik magukat bármilyen büntetésnek és egyúttal kinyilatkoztatták, hogy a följelentés csak gonoszlelkű embertől származhatott, mert teljesen valótlan és ennélfogva az atyám ártatlanul szenved.

Ezt a nyilatkozatot, valamint az atyám szolgálati bizonyitványát aláirta az őrnagy az összes tisztekkel együtt, két német százados kivételével, a kik csak nemrég, a visszavonulás alatt lettek beosztva ideiglenesen az ezredhez. Mindjárt a belépésükkor rangbeli elsőséget követeltek, a miért több izben összeszólalkoztak az atyámmal. Ennélfogva nem akarták aláirni a nyilatkozatot, sem a bizonyitványt, azzal mentegetőzvén, hogy csak nem régóta vannak az ezrednél, következőleg nem alkothattak még maguknak határozott véleményt az atyám dolgai felől.

A két tiszt ilyetén viselkedése világosan bizonyitotta, hogy ők rágalmazták az atyámat. A többi tiszt e miatt annyira megdühödött, hogy az őrnagy alig birta őket lecsillapitani. Csakhamar az atyám századjabeli közvitézek is megtudták, hogy a tisztikar bizonyitványt állit ki az atyám ártatlansága felől, a szállásaikról egybesereglettek és azzal a kéréssel járultak az őrnagy és a tisztek elé, hogy engedtessék meg nekik is egy kérvényt intézni a főparancsnokhoz és abban kijelenteni, hogy az életükkel jót állnak az atyám ártatlanságáért, mert a lelkük mélyében meg vannak győződve, hogy az egész vádból *egy szó sem igaz.*

Az őrnagy azonnal egy kérvényt szerkesztett a század nevében ily értelemben és ezt is aláirták az összes tisztek, továbbá az őrmesterek, altisztek és irni tudó közvitézek. Ezután az őrnagy még a maga részéről is egy fölterjesztést irt a tábornagyhoz s ezzel engem elbocsátott, én pedig még ugyanaz nap, a melyen ide érkeztem, el is indultam visszafelé és újabb hat napi lovaglás után megérkeztem Sum kastélyba. De a tábornagy már nem volt itt, hanem egy óriási kastélyba tette át a *főhadiszállását.* A kastély neve Sanct Martin volt. Én nem vesztegettem hiába az időt, noha igen erős fagy és nagyon hideg volt és annyira siettem, hogy másnap megérkeztem a főhadiszálláson.

Az atyám a megérkezésemen annál inkább megörült, mert épen ezen a napon járt le az engedélyezett két heti határidő. Megmutattam neki a magammal hozott iratokat, a melyek közt *megtalált mindent, a mit óhajtott.* Másnap elküldött engem a főhadbiróhoz, a kinek be kellett jelentenem, hogy már birtokában van mindannak, a mi az igazolására szükséges és hogy most már az ide vonatkozó okiratokat átveheti. A főhadbiró azonnal a főparancsnok elé terjesztette az iratokat.

Én pedig egy fogadóban beszállásoltam magamat és tizenegy órakor elmentem a tábornagy lakására átnyujtani az őrnagy előterjesztését és egyúttal, a mint az illendőség magával hozta és az atyám is kivánta, az ártatlanul vádoltnak szabadlábra helyezését kérelmezni. Az őröket megkérdeztem, merre menjek ebben a rengeteg kastélyban? Az útmutatásuk szerint fölmentem egy nagy lépcsőn és beléptem egy nagy terembe, a melyben parancstisztek és szolgák tartózkodtak. Ázok megmutatták az ajtót, a melyen túl még két szobán végigmentem és csak a tábornagy hálószobája előtt álltam meg, a melynek egyik ajtószárnya nyitva volt. Mihelyt a tábornagy, a ki a szobában föl és alá járkált, engem a nyitott ajtón át megpillantott, azonnal magához szólitott. Én beléptem, megcsókoltam a kezét és átadtam neki az őrnagy fölterjesztését. Mialatt Batthyány gróf a levelet fölbontotta, körülnézvén megpillantottam a tábornagyné asszonyságot, a kiről már hallottam ugyan beszélni, de a kit még eddig soha se láttam. Női kézimunkát tartott a kezében, én odamentem hozzá és kezet csókoltam neki, aztán oda álltam a tábornagy elé. A tábornagyné nagyon figyelmesen nézett reám, de egy szót se szólt. E közben a tábornagy végig olvasta az őrnagy fölterjesztését és igy szólt hozzám: «Kicsoda ön és mit kiván?» Megmondtam neki, hogy az aldunai határőr-ezrednél mint segédtiszt szolgálok és fia vagyok annak a szerencsétlen Piscsevics századosnak, a ki itt vasra verve fogságban van. Ezzel térdre borultam előtte és sirva könyörögtem, hogy az atyámat bocsáttassa szabadon.

Alig hogy a kérésemet előadtam, a grófné megszólalt: «Oh Istenem, mennyire meghatottak ennek a fiúnak a könyörgései és a könnyei! Légy kegyes iránta és vigasztald meg!» A mint ezt a kérést meghallottam, gyorsan odasiettem hozzá, kezet csókoltam neki és váltig mondtam, hogy az atyám ártatlanul jutott ebbe a szerencsétlenségbe, mert gonosz emberek rágalmazták. A grófné mosolygott és igy szólt: «Vigasztalódjék, reméljük, hogy a tábornagy igazságot fog szolgáltatni, én leszek az ön szószólója.»

A tábornagy kikérdezett, hol nevelkedtem, mióta szolgálok, és miután minden kérdésére megfeleltem, azt mondta, hogy már meghagyta a főhadbirónak, hogy az atyám ügyét eléje terjessze, csak legyek nyugodt, mindenki meg fogja kapni a maga igazát. Ezzel elbocsátott és én a tábornagy és a grófné előtt meghajtván magamat, eltávoztam.

A kastélyból azonnal a főhadbiróhoz mentem és ismételtem neki mindent, a mit a tábornagy mondott. A főhadbiró utasított, hogy siessek az atyámhoz és hozzak el mindent, a mi az igazolására szolgálhat, mert meghagyást kapott, hogy délután négy órakor az összes iratokat a tábornagy elé terjesszse.

Az atyám egy kis faluban, Sanct Martintól mintegy fél mérföldnyire volt elhelyezve. Hozzá siettem lóháton, elbeszéltem neki a történteket és az összes okiratokat visszavittem a főhadbiróhoz, a ki valamennyit átolvasta és aztán igy szólt: «Jól van, legyen türelemmel holnapig. Még ma mindent a tábornagy elé fogok terjeszteni.»

Másnap tiz óra tájban megjelentem a főhadbirónál. Nyájasan nézett reám és igy szólt: «Menjen most a tábornagyhoz, ő maga fogja a határozatot önnek tudtára adni.» Azonnal a kastélyba siettem és ugyanazon úton mint tegnap, a hálószobáig eljutottam. A mint itt a tábornagy meglátott, ismét beszólitott. A grófné is jelen volt; én meghajtottam magamat előttük és megálltam. A tábornagy odajött hozzám, kezét a vállamra tette és igy szólt: «Menj és mondd meg az atyádnak, hogy szabadlábra fog helyeztetni még ma.» A grófné pedig ezeket mondta: «Lásdd, megmondtam, hogy a szószólód leszek. Nos, meg vagy elégedve?» Megköszöntem mindkettőjüknek a kegyességüket, kezet csókoltam nekik, eltávoztam, fölugrottam a lovam hátára és az atyámhoz siettem. A mint az ablakból meglátott a ház felé vágtatni, azonnal sejtette, hogy jó hirt hozok, elém jött az ajtóig és csak azt kérdezte, hogy kapott-e kegyelmet. «Hála Istennek, felelém, az egész dolognak vége és édes atyámat még ma szabadon fogják bocsátani.»

Mintegy másfél óra múlva a tábornagy hadsegéde megérkezett lóháton, visszaadta az atyám kardját, szabadnak jelentette ki őt és a saját jelenlétében levetette róla a bilincseket.

(Folytatása következik.)

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Az utazó közönség figyelmébe!

VASÚT MENTÉN.

A magyar kir. államvasutak, továbbá a Győr-Sopron-Ebenfurti és Eperjes-Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása.

Irta

ocskói OCSKAY GUSZTÁV.

Ára piros Baedeker kiadásban 2 korona.

Uton nincs szükségesebb valami, mint a megbizható utmutató, mely lépten-nyomon tájékoztat bennünket. A practikus angol vagy a német nem tesz utat, hogy ott ne volna a kezében az ő nélkülözhetlen Baedeker-je. Nálunk még nagyon gyakran fölösleges kiadásnak tartják útikönyvet venni. Pedig erre még a legtakarékosabb utazónak se lenne szabad sajnálnia a költséget. Az a pár krajczár busásan megtérül, már csak azáltal is, hogy utunk sokkal élvezetesebb lett, ha nem csak látunk, de meg is értünk mindent, a mit látunk.

GYARMATHY ZSIGÁNÉ

AZ ÚJ HAJTÁSOK.

Regény.

Goró Lajos eredeti rajzaival.

Ára füzve 2 K 40 f.

A JÖVŐ VILÁGÁBÓL.

Fantasztikus regény.

Irta

SELONSZKIJ N. N.

Forditotta

AMBROZOVICS DEZSŐ.

Ára füzve 3 K.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta **Vértesi Arnold.**

(Folytatás.)

V.

Nagy esemény volt az, mikor az özvegy harangozóné Imre fia hazajött Nyulasra reverendában. Apraja, nagyja a falunak mind eljött megbámulni a kispapot. Az iskolás gyerekek s a jámborabb asszonyfélék még kezet is csókoltak neki, hiába dugdosta előlük a kezét. Az édes anyja nagybüszkén ment mellette, ha vasárnap az *isten házába mentek.* Hát még, ha majd igazán fölszentelt pap lesz?

A kastélyba is meghitták ebédre. Ő nagyságaik kint voltak már május vége óta.

— A kisasszony úgy megnőtt, hogy meg sem ismered, — mesélte Vargáné a fiának.

Varga Imre érezte, hogy hirtelen arczába szökött a vér; de anyja nem vette észre. Ugyan, hogy gondolta volna az a szegény együgyű asszony, hogy az ő fiának valami köze lehetne a kastélybeli kisasszonyhoz? Hát csak mesélt tovább.

— Áldott jó lélek az a drága kisasszony. A nyáron, hogy olyan nagy beteg voltam . . . igaz, te nem is tudsz arról semmit, nem akartam neked megirni édes fiam, hogy beteg vagyok . . . hát tudod, hogy mit csinált azalatt az a jó kisasszony? Gondoskodott a te szegény anyádról. Minden nap a kastélyból küldött ebédet. *Micsoda finom ebédet! Megmondták* azt nekem, hogy bizony nem jutott volna az másnak az eszébe, csak neki. Azóta is minden jóval ellátnak a kastélyból. Nem szenvedek szükséget semmiben.

Az ifjú szive a hálától még melegebb lett. Szerfölött mély gyöngédség volt az, mit a leány iránt érzett és sóvárogva vágyott látni, mégis zavar fogta el s úgy félt ettől a találkozástól.

Azt is tudta, hogy vendégek vannak a kastélyban s bántotta öt, hogy idegen szemek előtt találkozzanak; azonban mit mondanának, ha nem menne el? A gőgös konziliárius úr talán meg sem hiná még egyszer.

A nagyságos úr a pipázó szobában fogadta. Több úr is ült ott, a kik dohányoztak; egyik sem mozdult, mikor a kispap belépett. Csak az öreg plébános kelt föl s megölelte és barátságosan vállára veregetett, miközben bemutatta a fiatal embert ő *nagyságaiknak és ő méltóságaiknak,* kik közül némelyik kegyesen megbillentette fejét.

Nádudvary Domokos ő nagysága is megbillentette kissé fejét, aztán egy székre mutatott:

— Tessék.

Varga Imre leült. Senki sem szólt hozzá egy szót sem s az urak folytatták a beszélgetést.

A nagy füstben eleinte alig látta őket az ifjú, csak aztán ismerte meg a nagy orrú, puffadt képű gróf Divényi Kázmért, a ki azelőtt is többször megfordult Nyulason; a többi urat nem tudta, hogy kicsodák, de bizonyosan mind csupa nagy urak voltak, mert mind az orrukból beszéltek s az öreg plébános nagy alázattal hallgatta őket.

Politikáról beszéltek. Kossuthot szidták, azt a szájas prókátort, a ki végtére még föllázítja az országot. A kormánynak szigorúbban kellene elbánni vele, be kellene újra csukatni. Nem értik, hogy engedheti meg a czenzúra mindenféle lázító irkafirkáknak a kinyomtatását. De persze, ha kaczérkodni akarnak holmi új ideákkal, a helyett hogy gyökeresen eltipornák. Metternich is vénül már. Apponyi sem arra való ember; nagyon barátkozik Széchenyivel. Erősebb kezek kellenének.

Mikor az ebédre hivó csengetyű megszólalt, az urak átmentek a hölgyekhez s Varga Imre akkor egy fiatal ulánus tisztet látott a hölgyeknél, vörös kihajtásos, arany vállrojtos rövid sötétzöld frakkban, a milyet negyvennyolcz

Goró Lajos rajza.

— Gratulálok. Tehát elérte czélját?

előtt hordtak a dzsidások. Ez lesz bizonyára az az ifjú ember, a kiről az öreg kocsis beszélt.

Nádudvaryné szeliden mosolygott, mikor a növendékpap mély hódolattal közeledett. Egy-két kérdést is intézett hozzá, olyan kérdéseket, melyekre a feleletet jóformán talán meg sem hallgatta ő nagysága. Látszott, hogy nagyon el van foglalva a vendégeivel s folyvást félénken tekintgetett az urára, mintha attól várná az intést, hogy evvel a fiatal pappal már most mit csináljanak.

Bella az ifjú katonatiszttel beszélgetett s mikor belépett Varga Imre, egy pillantással, melyet *mindennek inkább lehetett mondani, mint* barátságosnak, végigmérte a kispapot. Aztán odament hozzá s hidegen, gúnyosan szólt:

— Gratulálok. Tehát elérte czélját?

Varga Imre nem volt ilyen fogadtatásra elkészülve. A nélkül, hogy felelni birt volna, csak meghajtotta magát, a mi gúnyos mosolyt csalt a fiatal tiszt ajkára. Kinos zavarban állt ott a kispap s fájdalmas csodálkozással meresztette szemét a leányra. Ez az, a kinek képét ő két év óta hordta a szivében, a kiről annyit álmodozott? Ez az? Ez a gőgös teremtés, kitől nem kap, habár csak alamizsnakép is egy barátságos pillantást?

Mennyire megváltozott még külsejében is. Bár nem hordott még hosszú ruhát, de már egész alakja s egész magaviselete olyan volt, mint a nagy leányoké. Alig hitte volna el róla az ember, hogy még csak nem régen múlt tizenöt éves.

Varga Imre még várt egy barátságosabb szót. Legalább egyetlenegyet. Lehetetlen, hogy az a leány úgy elfelejtse, a mi köztük történt. Lehetetlen, hogy vissza ne emlékezzék semmire, épen semmire s oly közönyösen, szinte megvetőn forduljon el tőle.

Az asztalnál természetesen most is az utolsó hely jutott Varga Imrének, noha az ott levő előkelő uraságok sűrűn emlegették, hogy ecclesia praecedit; de ez nem vonatkozhatott rá, a ki még senki, semmi az egyházban. De lesz majd egyszer valami. Lesz. Érzi.

Eddig sohasem érezte, de most érzi. Az a leány ébresztette föl benne. Emelkedni akar. Olyan nevet akar szerezni, hogy ne nézhesse le senki. Úgy hiszi, jól tette, hogy az egyházi pályára lépett. Nem nemes embernek csak ott lehet előmenetele.

És most már azt hiszi, nem gátolja semmi. A hóbortos álmodozásokkal szakit. Nem fogják már lenyügözni lelkét. Életének új korszaka kezdődik.

Ha valaki megfigyelte volna most, meglepte volna arczának szokatlanul bátor kifejezése, meg-megvillanó szeme s az a keserű vonal ajka körül.

Lopva még oda-oda tekintett a leányra. Az szakadatlan csevegett és nevetgélt a fiatal tiszttel, mintha csak öt akarta volna ingerelni. Egyszer találkoztak a szemeik s az Imre szemrehányó pillantására büszke daczczal válaszolt.

Aztán többé nem találkozott tekintetük. Varga Imre nem nézett föl a tányérjáról, csak mikor a szomszédja meglökte a könyökével:

— Ezt tessék meghallgatni.

Egy száraz, hosszú nyakú úr (Dózsa Gergely ő méltósága, aranykulcsos, — magyarázta Varga Imrének a szomszédja) poharat emelt s köhécselő hangon valami felköszöntőt mondott, melyben az ő nemes barátját, Nádudvary Domokos ő nagyságát a sziklához hasonlitotta s azt a meggyőződését fejezte ki, hogy ilyen sziklákon épül a felséges uralkodó ház trónusának biztonsága. De a sziklára repkény is folyik, mely hűségesen hozzá simúl, jelképe a női erénynek s egy rózsabimbó is nőtt rajta, bájos, most feslő rózsabimbó. Boldog, a ki majd keblére tűzheti.

Urak és hölgyek mind fölugráltak, hogy kocczintsanak. A *rózsabimbót* ünnepelték legjobban. Mindenki tudta, hogy mire czéloz a méltóságos úr. Az ulánus tiszteczske mosolygott s alig serkedző szőke bajuszát pödörgette. Az urak mind odamentek Bellához, hogy összeüssék poharaikat a fiatal leány poharával.

Varga Imre is gépiesen fölkelt a többivel s odament. Bella sorban kocczintott az urakkal, csak övele nem, mintha a tolongásban csak épen öt nem vette volna észre. Szegény kispap úgy kullogott helyére.

Szomszédja, valami félig elzüllött úri ember, a ki hajdan főszolgabiró volt; de mióta elverte szép ősi birtokát, csak úgy élősködött az uraknál, hol itt, hol ott, nagy lelkesedéssel tombolt:

— Ez aztán beszéd volt, úgy-e? Már bizonyos, hogy báróné lesz a kicsikéből.

Fölhajtotta a poharát s biztatta a kispapot is:
— Igyunk, tisztelendő öcsém uram.

Varga Imre azonban nem nyúlt a poharához s alig várta, hogy az ebédnek vége legyen, mindjárt eltűnt.

De nem ment haza, az erdő felé vette útját. Oda oda, a zöld fák alá, melyeknek árnyékában annyi édes álom szálait szövögette képzelete s melyek néma tanúi voltak most lázongó kétségbeesésének. Hát így kell nekik elválni örökre? Hiszen tudta, hogy el kell válniok; de így? Hát szükséges volt, hogy így lealázza őt az a leány, a kiért imént még az életét is odaadta volna? Minden csepp vére fölháborodott s a mi lelke mélyén férfias és büszke volt, az mind fölszínre került ebben a nagy kavargásban.

Vége, vége hát köztük mindennek. Vége az álmodozásnak, a szerte csapongó képzelet esztelen vágyainak, reményeinek. Nem fog csoda történni. Meg kell maradni ezen az úton, melyre lépett. A papi talár pánczél lesz, mely megvédi a kisértések ellen. Ki kell irtani szívéből annak a leánynak minden emlékét. Isten úgy akarja.

Leoldotta nyakából az érmet a kis arany lánczczal. Eldobja, hogy ne legyen semmi, a mi visszaemlékezteti életének e korszakára. Nem talizmán az többé, csak egy leány szeszélyének múló ajándéka.

De megdöbbent attól, a mit cselekedni akart. Eldobni az isten anyjának képét? Hát nem szörnyű szentségtelenség az? Bárki adta, tisztelet tárgya az, meg kell őrizni s nem szabad elhajítni mint egy hamis pénzdarabot, melylyel hiszékenységét megcsalták.

Ám a ki adta, az legyen elfelejtve és minden hiú világi álom legyen vele elfelejtve.

(Folytatása következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

Másnap reggel útnak indultunk, hogy az Oberpfalzon át visszatérjünk az ezredünkhöz. Az út, a magas hegyeken és nagy erdőségeken át, igen fáradságos volt. Még hagyján, ha a nagy hidegben valahol betérhettünk volna éjszakára, de a faluk nagyon nyomorúságosaknak és az emberek nagyon szegényeknek látszottak, a házak pedig oly rondák voltak, hogy a küszöböt se léphettük át. Kénytelenek voltunk tehát nagy kerülőt tenni, hogy olyan helységbe juthassunk, a hol az éjszakát el lehessen tölteni. A milyen rongyosak a faluk ebben az országban, olyan kényelmesek és csinosak a városok és mezővárosok, a melyekben boron kívül mindent lehet kapni, noha igen drágán. Ily kellemetlenségek után végre a tizenkettedik napon megérkeztünk az ezredünkhöz.

Másnap a tisztek valamennyien elutaztak, az atyám is a századához, a hova elkisértem őt, de aztán ismét visszatértem az őrnagyhoz a téli szállására és újból átvettem a hivatalomat.

Egyszerre csak az a parancs érkezett, hogy az ezredeink induljanak haza, Szlavoniába. Ez a parancs nagy örömöt okozott nekünk és az ezredek a kiadott menetlevél szerint különböző irányokban indultak el Ausztria felé. Már elindulásunk óta roppant rosz idő, folytonos esőzés uralkodott és így nagy fáradalmak közt érkeztünk haza junius hóban. Nekem az őrnagy néhány napi szabadságot engedélyezett, hogy az atyámmal hazamehessek, de meghagyta, hogy a szabadságidőm letelte után visszatérjek. Otthon azt beszélték az emberek, hogy az összes védőrségi ezredeket föl fogják oszlatni és rendes ezredeket fognak belőlük alakítani. Eleinte kevés hitelt adtunk e hírnek, a mely azonban később mégis megvalósult. Az udvar máris kinevezett egy bizottságot e terv megvalósítására, de a tél is elmult a nélkül, hogy ez a bizottság valamihez fogott volna. 1746 tavaszán azonban az udvar által kiküldött biztos: *Engelshofen* báró altábornagy megérkezett Szlavoniába, a pétervaradi várba és oda rendelte a mi ezredünk összes törzs- és főtisztjeit.

Mikor az összes tisztek egybegyültek, tudtukra adta, hogy az összes védőrségi ezredeket föloszlatják és új, rendes ezredek alakittatnak helyettük. E terv keresztülvitelével Engelshofen báró altábornagy neveztetett ki biztosul, a mi ezennel mindenkinek egyenkint és összesen tudomására hozatik. Az előbbi védőrségi csapatok föloszlattatnak, megjegyeztetvén, hogy ha valamelyik volt katonának kedve van ezen új ezredparancsnokság területén egyik vagy másik városban vagy helységben megtelepedni, ez neki akadálytalanul megengedtetik, ezenfelül határidő engedtetik neki a mostani ingatlan birtoka eladására. A ki azonban három év alatt nem jelentkezik az áttelepedésre, hanem előbbi lakhelyén marad, az a magyar korona kamarai jobbágyának fog tekintetni és mint ilyen fog beiratni.

Mialatt az altábornagy Péterváradon időzött, csaknem naponkint társaság gyült egybe nála.

Ez alkalommal az altábornagynak annyira megtetszettem, hogy magánál tartott és kiszemközölte hadnagygyá való előléptetésemet. Mikor bejárta az összes helységeket, a melyekben a volt dunai védőrség századai feküdtek, akkor is magával vitt. Valamennyi helységben egybehivatta a katonákat és kihirdette előttük, úgy mint előbb a tisztek előtt, a legfelsőbb rendeletet. A nép azonban nagyon ingerült volt, mert szégyennek és sérelmesnek tartotta, hogy a védőrség feloszlattatott és hogy a katonák kénytelenek lesznek a magyarok jobbágyaivá lenni, vagy a házaikat eladni vagy lerombolni. Mikor azonban belátták, hogy a dolgon nem lehet változtatni, lecsöndesültek. Az atyámat időközben áthelyezték Karlóczára parancsnokul, odaköltözött tehát egész háznépével és csaknem két évig maradt ott.

Karlócza volt a székhelye az 1737-ben Törökországból menekült *Sakabend Jovanovics IV. Arzén* patriarchának, a ki még élt, mikor az atyám oda költözött, de már nagyon öreg volt. Gyakran meglátogattam, nagyon megszeretett engem; az atyám is sokszor megfordult a palotában. A patriarchának volt egy nővére, a kinek a férje, Raskovics Athanáz szerb kenéz (knyáz) vele együtt kivándorolt. A Raskovics háziaspárnak volt egy fia, a ki már százados rangot viselt és négy leánya, a kik közül a legidősebb *Sevics* századoshoz ment nőül, a másodszülött leány neve Dafina volt. Néha az egész család eljött látogatóba a patriarchához, ennélfogva alkalmam nyilt velük megismerkedni.

Az anyám szive mélyéből óhajtotta, hogy megnősüljek. Most atyámmal egyetértve, elhatározta, hogy ezt az óhajtását megvalósítja. Mikor egy izben egyedül voltunk, elkezdett erről beszélni, közölte velem az óhajtását és kijelentette, hogy a számomra megkérni szándékozik Raskovics Athanáz ezredes Dafina leányának a kezét. Megkérdezte, hogy beleegyezem-e és egyúttal megjegyezte, hogy a leány népünk legelső családainak egyikéből származik és hogy az atyja igen tekintélyes ember, a ki minden körülmények közt nagy segítségemre lehet.

Én csak hallgattam az ajánlatra, mert akkor a házasság még eszem ágába se jutott soha. Nem is gondoltam egyébre, mint szép fogatokra, új egyenruhára, szép lovakra és előléptetésre. Az anyám ekkor keserű szemrehányásokat tett hálátlanságom miatt és roppantul izgatott lett; másnap az atyám is hosszasan megleczkézett és egyenesen megtiltotta, hogy az anyámmal ellenkezzem. Végre kénytelen voltam kijelenteni, hogy mindent kész vagyok megtenni, a mit tőlem kivánnak és hogy nem fogok ellenszegülni a szülői akaratnak.

Nem sokára alkalmam akadt megismerkedni a Raskovics családdal, a mely eljött Karlóczára a patriarcha látogatására. Itt láttam legelőször a jövendőbelimet is, de egy szót se váltottunk egymással, mert az akkori szokásokkal ellenkezett volna, hogy fiatal ember létemre egy idegen fiatal leánynyal beszélgessek, noha bátorkodhattam volna séta közben az egészsége után kérdezősködni és az iránta való nagyrabecsülésemet kifejezni és e bevezetés után vele beszélgetésbe bocsátkozni, de nem tettem, nehogy az öregek valami illetlent gondoljanak felőlem. De a szemeink találkoztak, néztünk egymásra; Dafine igen szép és bájos leány volt, nálam egy évvel fiatalabb. Én még alig voltam tizenhét éves és máris vőlegény legyek! Ugyanekkor megismerkedtem Raskovics ezredes fiával, a századossal is, a ki nálam tiz évvel idősebb, de még nőtelen volt. Azonnal nagyon megszerettük egymást. A Raskovics-család még három napig időzött Karlóczán, aztán haza utazott.

Néhány nappal később az atyám behivott a hálószobájába és egy levelet mondott a tollamba. A levél Raskovics ezredesnek szólt és többek közt az volt benne, hogy mihelyt az Isten áldását és az ezredes úr a beleegyezését adja, szándékozik engem az ezredes úr leányával, Dafine kisasszonynyal eljegyezni, ennélfogva kéri az ezredes urat, legyen szives vele tudatni az elhatározását, valamint azt is, hogy melyik napon szabad nála megjelennünk. Erre a levélre az ezredes a küldönczünknek igen barátságos irásbeli választ adott, biztositotta szülőimet a beleegyezéséről és azt határozta, hogy két hét mulva menjünk el hozzá.

Ezzel a válaszszal az atyám velem együtt elment nagybátyámhoz, Vitkovics alezredeshez, közölte vele a szándékát és megmutatta neki az ezredes levelét s egyúttal megkérte nagybátyámat, jöjjön velünk. Az alezredes nagyon helyeselte szülőim tervét, de beteges állapota miatt nem teljesithette a kérésünket, hanem megigérte, hogy a nagynénémet és az unokanővéreimet elküldi velünk.

El is utaztunk mindnyájan és farsang utolsó hétfőjén megérkeztünk az ezredes házához. Nem tudtuk, hogy e napra az ezredes a patriarchát is meghivta, a ki csaknem velünk egyidejüleg érkezett meg. Másnap elkészült a házassági szerződés és én gyűrűt váltottam a jegyesemmel, de a formaszerű eljegyzést elhalasztottuk húsvét utánig. Az egész hetet vigan, nagy mulatságok közt töltöttük és a bőjt első napján utaztunk haza.

De alig tiz nap mulva a balsors mély fájdalommá és siralommá változtatta ezt a nagy örömöt. Édes, drága anyám sulyosan megbetegedett és négy heti szenvedés után meghalt. Nem érhette meg legforróbb vágya teljesülését.

E szomorú csapás után az atyámmal májusig Karlóczán maradtunk. E közben megérkeztek a báró *Engelshofen* főbiztos és altábornagy úr 1748-iki fölterjesztése alapján történt tiszti kinevezések, valamint ő Fölsége jóváhagyása az újonnan alakított határőrezredek szervezése és elnevezése tárgyában. Az atyámat idősebb századossá nevezték ki a szerémi huszárezredhez, engem pedig az altábornagy úr előterjesztésére ő Fölsége ugyanazon ezredhez hadnagygyá nevezett ki. A jövendőbeli ipam volt az ezredesünk és Vitkovics Szekula nagybátyám az alezredesünk, a mi nekem nagy örömet okozott és szép reményekkel kecsegtetett, csakhogy az öröm nem tartott soká, mert abban az évben nagyon sok áthelyezés történt és az altábornagy engem is áthelyezett a szlavoniai huszárezredhez, a melynek ő volt a tulajdonosa és főnöke. Mihelyt az áthelyezési parancsot megkaptam, azonnal elutaztam új ezredemhez. Már ott találtam az ezredesemet, a kit Petrandinak hivtak. Nem szerb volt, hanem albániai származású; egy magyar huszárezredből helyezték át hozzánk. Igen művelt ember volt, több nyelven beszélt, egyebek közt szlovénül is kitünően. Azonnal jelentkeztem nála, valamint *Prodanovics Mihály* őrnagynális, a kit már ismertem és a ki az atyámnak jó barátja volt. Az ezredes nagyon kegyesen fogadott és magánál tartott ebédre. Másnap megkaptam a parancsot, a melynek értelmében az első századhoz voltam beosztva.

Rövid időre a szolgálatom megkezdése után az ezredes parancsot kapott, hogy Bécsbe utazzék, mert az altábornagy még egy egész évig Bécsben maradt, hogy részt vehessen az új határőrvidéki ezredek alakításából és ügyeiről folyó tanácskozásokban. Az ezredesünk elutazása alkalmat nyujtott, hogy az őrnagy által távolléte idejére szabadságot kérjek tőle a végből, hogy az atyámat meglátogathassam és lovakat vásárolhassak.

Az ezredes teljesitette kérésemet és mihelyt elutazott, én is az atyámhoz siettem, a kit nagyon szánalmas állapotban találtam. Végtelen szomoruságában azt se tudta, mi tévő legyen és mi történik körüle. Egész háztartása pusztulásnak indult, senkije se volt, a ki a gazdaságot vezette volna, ő maga teljességgel nem értett hozzá, mert az anyám életében az összes idejét kizárólag a hivatalos kötelességeinek szentelte. Már fél év múlt el anyám halála óta és többen kezdték az atyámat biztatni, hogy nősüljön meg újra, mert nem nélkülözheti az asszonyt a háznál. Épen Vitkovics nagybátyám volt az, a ki legjobban biztatta. Az atyám eleinte hallani sem akart róla, de miután minden oldalról csak erről beszéltek neki, végre megigérte a nagybátyámnak, hogy követni fogja a tanácsát, de hogy mikor fog megnősülni és kit fog nőül venni, azt még maga sem tudta. A nagybátyám azt mondta, hogy ez az ő gondja lesz és majd a kellő időben értesiteni fogja atyámat.

Pár nap mulva az atyám levelet kapott, a melyben a nagybátyám arra kérte, hogy látogassa meg őt. Az atyám azonnal elutazott és megérkeztekor Vitkovics nagybátyám egy levelet mutatott neki, a melyben *Zóricz Arzén* százados özvegye tudatta Vitkovics nagybátyámmal, hogy őt az atyámmal együtt elvárja magánál, a tudvalevő szándék megbeszélése végett és hogy a tervét helyesli.

Csak ekkor tudtam meg ezt a titkot, mert én is eljöttem az atyámmal a nagybátyámhoz; addig sejtelmem sem volt a dologról. Mikor az atyám szándékáról értesitett, egy szót se tudtam szólni, hanem a köny kicsordult a szememből. A nagybátyám, a kitől nagyon féltem, reám nézett és így szólt: «Miért sirsz? Azt hiszed, hogy jobb volna, ha az atyád nem nősülne meg? Mi hasznod lesz belőle, ha a ház és az egész gazdaság tönkre megy? Ezen fölül tudod, hogy neked is meg kell nősülnöd, erre pedig gondolni se lehet, ha nincs asszony az atyád házánál, te magad gondolkozhatol, a mint neked tetszik». Erre így feleltem: «Nem ellenzem az atyám szándékát, de mégis azt hiszem, hogy ez nagyon elhamarkodott házasság, mégis várhatott volna legalább egy évig az anyám halála után».

A nagybátyám erre azt mondta, hogy az atyám nem az első és nem az utolsó, a ki nem várja be a gyászév végét, hogy ez mindig így volt és ezentúl is így lesz, hogy ez elkerülhetetlen stb. stb.

Szóval négy nap mulva az atyám, a nagybátyám és a nagynénám a leányaival és menyeivel elutaztak a nevezett özvegy Zóricsnéhoz, a ki körülbelül egy napi járásnyira lakott Péterváradtól. Ott az atyám mindjárt egybe is kelt vele. Én addig a nagybátyám házánál maradtam és ott vártam be a visszaérkezésüket. Nehány nap mulva hazatértek és itt újra lakodalmat tartottak, mert sok vendég jelent meg a Vitkovics-háznál.

A mostoha anyám igen finom politikával élt, hogy engem megnyugtasson. Elkezdte magát behizelegni nálam, igyekezett minden módon siettetni a házasságomat, előkészületeket tett, mindenről értesitette Raskovics ezredest, megállapitotta vele az egybekelés napját és igy történt, hogy három hónappal az atyám egybekelése után engem is megházasitottak.

Nős ember voltam, de sem én, sem a feleségem semmit sem értettünk a gazdálkodáshoz pedig az akkori időben minden tisztnek saját háztartással és gazdasággal kellett bírnia, mert az állam béke idején az újonnan alakított ezredek tisztjeinek csak a zsold felét fizette ki készpénzben, a másik felét pedig földbirtokban, a melyet a tisztnek kellett mívelnie és a melynek a jövedelméből élnie is kellett. Noha a körülményeket tüzetesen ismertem és a földbirtok is ki volt utalva a számomra, valóban nem tudtam, mit tegyek vele, ennélfogva kiadtam haszonbérbe, igen csekély bérösszegért.

Miután ez megtörtént, a feleségemet egy időre az atyám házánál hagytam és az ezredemhez siettem, nehogy a határidőt elmulaszszam, mert tudomásomra jutott, hogy az ezredes már visszaérkezett Bécsből. Mikor az ezredemhez megérkeztem, már mindenki tudta, hogy megnősültem és mindenki gratulált, de egyszersmind szemrehányást is tettek — főleg a nők — a miatt, hogy a feleségemet nem hoztam magammal. Mikor az ezredes értesült a házasságomról, oly kegyes volt irántam, hogy azonnal ismét szabadságot adott és megparancsolta, hogy visszamenjek a feleségemhez. A megérkezésem otthon egyfelől nagy örömet okozott, de engem

A bécsi cs. és kir. hitbizományi könyvtárban levő metszet után.

VII. Károly, német császár.

nagyon elszomoritott az, hogy a feleségemet sirva és szomorkodva találtam. Noha a szomorusága igazi okát nem mondta meg és váltig azt állitotta, hogy nélkülem unalmas és szomorú volt az élete, később mégis megtudtam a valódi okot, de erről most nem akarok szólni. Később aztán elutaztunk az apósomhoz és Vitkovics nagybátyámhoz, a kik ugyanegy városban laktak és szomszédok voltak. Itt igen kellemesen telt el az időnk. De mikor az ezredhez visszatértem, a nőmet nem vittem magammal, hanem az apósomnál hagytam és szándékom volt visszajönni érte, mihelyt alkalmas lakást találtam. De a körülmények ebbeli szándékomat meghiusították.

A bécsi cs. és kir. hitbizományi könyvtárban levő metszet után.

Maximilián József.

*

Megérkezésemkor hallottam, hogy az ezredeket meg fogják osztani, de senki se tudta, hogyan és mikor. Később módomban állt megtudni, hogy a magyarok már 1746 óta követelték az összes szerb védőrségi ezredek föloszlatását és mikor az átalakitás megtörtént,* ezzel se voltak megelégedve, hanem odáig akarták vinni a dolgot, hogy az újonnan alakított szerb ezredeket Szlavoniában és a határőrvidéken bocsássák szójjel és a határőröket helyezzék a magyar hatóságok alá, mint a magyar kincstár alattvalóit. Mária Terézia már-már hajlandó lett volna a magyarok kivánságát teljesiteni, de ekkor férje, I. Ferencz császár vette kezébe az ügyet. Megparancsolta a mi altábornagyunknak, hogy a bizottsággal együtt még egyszer Szlavoniába menjen. Magyar részről a bizottság tagjaiul *Grassalkovich* gróf kincstári elnök, *Vay* báró és *Pattasich* gróf neveztettek ki, a kik a császár teljes bizalmát birták. E bizottság föladata volt, az összes határvidéki helységeket bejárni, az összes ezredeket meglátogatni és az egész határvidékről új fölvételeket készittetni.

A bizottság 1749-ben beutazta az egész kijelölt területet. Az altábornagy minden áron iparkodott az ezredeket teljes számban megtartani, a magyarok ellenben azt óhajtották volna, hogy a nép és az ezredek bármily módon az új intézményekkel való elégedetlenségüket nyilvánitsák, mert ez által bebizonyithatták volna, hogy a szerbek maguk nem óhajtanak katonai szolgálatokra alkalmaztatni, hanem inkább akarnának a kincstár alattvalói maradni. De a magyar urak óhajtása nem teljesült, mert a nép soha és sehol se tanusította, hogy elégedetlen volna az új intézményekkel.

Mihelyt az altábornagy Szlavoniába érkezett, engem azonnal magához vett, mindenhova vele utaztam és igy módomban állt mindent megtudni, a mi a bizottságban történt. Miután a bizottság a szemleútját befejezte, a magyar urak visszatértek a hazájukba, az altábornagy pedig Bécsbe utazott, jelentést tenni a császárnak a küldetéséről. Az ezredek szervezetén semmit se változtattak és a magyarok terve ekkép füstbe ment.

Ugyanazon év őszén meghalt a péterváradi gyalogezred ezredese, *Monaszterly József*, és nemsokára utána Petrándi ezredes is, az én ezredesem. Ilyenformán az ezredeinknél egyszerre két ezredesi állás üresedett meg. Később az elhunyt Monaszterli helyére az apósomat, Raskovics Athanázt helyezték át a szerémségi huszárezredtől a pétervaradi gyalogezredhez és az ő eltávozása után a két huszárezred maradt ezredes nélkül. Nem sokára azonban a kettőt egyesitették szerémségi huszárezred czim alatt. Petrándi ezredesünk halála után én továbbra is a régi századomnál maradtam.

Ezen a télen az apósomhoz jött látogatóba az idősebbik veje, Sévics Péter, a kiről már emlitettem, hogy kilépett az osztrák államkötelékből és az atyjával, Sévics Iván ezredessel (most már orosz tábornokkal) Oroszországba költözött. Mihelyt a látogatás hirét vettük, azonnal odautaztam én is a nőmmel, minthogy a sógoromat még soha se láttam. Mindjárt a legelső találkozásnál megszerettük egymást és később is mindig valódi és őszinte barátom maradt. Sokat beszélgettünk Oroszországról és a beszélgetések alatt fölébredt bennem a vágy, szintén Oroszországban megtelepedni. Ezt a szándékomat közöltem a sógorommal és sógornőmmel s együtt tanácskoztunk, hogyan szabadulhatnék a katonai szolgálattól. Igazában nem volt ürügyem elbocsáttatásomat kérni, annál inkább, mert akkoriban a szlavoniai ezredektől senki se kérte az elbocsáttatását, én pedig nem akartam volna az első lenni, nehogy valamely kellemetlenségbe keveredjem. De a vágy, Oroszországba költözni, mindinkább gyötört és jóllehet igyekeztem titokban tartani a szándékomat, mégis csakhamar nyilvánosságra jutott. A sógornőm elmondta a titkot a feleségemnek, a feleségem az anyósomnak, az anyósom pedig a férjének, a fiának és a sógoromnak. Szép csávába jutottam! Minden oldalról megtámadtak, az egyik sirással, a másik fenyegetésekkel igyekezett megingatni a szándékomat. Az apósom nemcsak a lehető szomorú következményeket rajzolta előttem a legsötétebb szinekben, hanem egyenesen meg is tiltotta, hogy bármit tegyek ebben az ügyben, sőt még a sógorom fejét is jól megmosta, igen helyesen sejtvén, hogy az eszmét az ő elbeszélései érlelték meg bennem.

Én nyugodtan tűrtem a szemrehányásokat, hogy némileg megnyugtassam a nőm családját, de azért annál kevésbbé tettem le a szándékomról, mivel a nőm, a kinek szinte nagy kedve

* E miatt a nép közt nagy izgalom támadt és ez szolgáltatott *Horvát Iván* ezredesnek és egész családjának, továbbá öccsének, *Horvát Demeternek* és családjának, *Sevics Iván* ezredesnek, *Iván* és *Péter* fiainak és családjuknak, Csorba Miklós és Tódor századosnak családjukkal és rokonságukkal együtt és még számos másoknak ürügyöt arra, hogy egy irásbeli nyilatkozatban kijelentsék, hogy Oroszországba szándékoznak kiköltözni. Miután elhatározásukat nem akarták megmásitani, az udvar útleveleket állittatott ki a számukra. Később Erzsébet Petrovna császárné parancsára úgy Horvát, mint Sevics ezredeseket a bécsi orosz követ tábornoki rangra léptette elő.

volt Oroszországba költözni, folyvást sürgette, hogy tegyem meg azonnal a szükséges lépéseket az elbocsáttatásom érdekében.

A sógorom még egy egész hónapig az apósomnál maradt, de most már az én ügyemről csak titokban beszélgettünk egymással. Elutazása előtt *így* szólt hozzám: «Csak egyetlen úton lehet czélt érnünk. Engelshofen altábornagytól kell kérned az elbocsáttatásodat. Ő most a *temesi bánság főkormányzója* és Temesvárott lakik. Innét a mi birtokunk nincs messze. Mihelyt hazaérek, azonnal előadom az ügyedet az atyámnak és kieszközlöm, hogy menjen el Temesvárra és beszéljen az érdekedben Engelshofen altábornagygyal, a ki mindig igen jó barátja volt. Az eredményről azonnal értesíteni foglak.

Ugy is történt. Sevics tábornok nagyon örült, mikor a szándékomról értesült, csakhamar el is utazott Temesvárra és ő maga kérte Engelshofen báró altábornagytól az elbocsáttatásomat. Az altábornagy nagyon csodálkozott az elhatározásom fölött, érthetetlennek találta, hogy minden igaz ok nélkül el akarom hagyni a hazámat és az ezredet, a melynél mindenki szeretett és becsült és nem akarta elhinni, hogy az apósom és az atyám beleegyezésüket adják szándékom megvalósításához.

Miután Sévics tábornok ismételte, hogy csakugyan ez a határozott szándékom és hogy a rokonságnak semmi kifogása se lesz ellene, az altábornagy *így* szólt: «Jól van, föl fogom Piscsevicset szólíttatni, hogy jelenjék meg nálam személyesen, én magam akarom megitélni, hogy csakugyan ilyen szándéka van-e.»

Nehány nap mulva megérkezett a tábornok parancsa, hogy jelentkezzem nála Temesvárt.

Engelshofen báró altábornagy hosszasan és valódi atyai jóindulattal igyekezett lebeszélni a tervemről és minden kigondolható érvet fölhozott, hogy az elhatározásomat megingassa. A szavai annyira meghatottak, hogy elszégyeltem magamat és nem tudtam, mit feleljek. Már-már azon a ponton voltam, hogy lemondjak a szándékomról, de végre mégis megembereltem magamat és ismételtem a kérésemet. Az altábornagy nehány perczig föl s alá járt, gondolkozott, végre *így* szólt: «Jól van, ha elszántad magadat és az elbocsáttatásodat kéred, add be a folyamodványodat».

A folyamodvány a zsebemben volt, elővettem és átadtam az altábornagynak, a ki elkezdte olvasni, aztán félre tette e szókkal: «Holnap megkapod, a mit kivánsz». Ezzel elbocsátott.

Másnap újra megjelentem Engelshofen báró altábornagynál. Igen kegyesen fogadott, átadta az elbocsátó-levelemet, a melyben egyuttal megadatott az engedély is, orosz szolgálatba lépnem. Egyszersmind kiállíttatta a parancsot az ezredparancsnoksághoz is, hogy a nevem a tisztikar névsorából kitörültessék és a hátralékos zsoldom kifizettessék.

Temesvárról nem az ezredemhez utaztam, hanem elmentem az új parancsnokomhoz, Sévics tábornokhoz, jelentkezni, az elbocsátó-levelemet bemutatni és megbeszélni vele a további teendőket. A tábornok *nagyon megörült, hogy a dolog* ily simán folyt le és gratulált a századosi rangomhoz, mert az akkori bécsi orosz követtől, *Besztucsev gróftól* fölhatalmazása volt mindazon osztrák tiszteket, a kik vele — Sévics tábornokkal — Oroszországba mennek, egy rangfokozattal előléptetni. Az előléptetési okmányt azonnal át is adta. Még három napig maradtam Sévics tábornoknál és abban állapodtunk, hogy szeptember hóban utazunk el Oroszországba.

Midőn az ezredemnél jelentkeztem, úgy az őrnagyom, *Rittberg* báró, mint a tiszttársaim is minden áron rá akartak birni, hogy az elbocsáttatási kérvényemet vissszavonjam, de én kijelentettem, hogy ezt nem tehetem, mert az elbocsátólevelem Sévics tábornok kezei közt van és én csak hiteles másolatát tartottam meg. (Ez a kifogás később, mint látni fogjuk, igen hasznosnak bizonyult.)

Végre az ezredemből való végleges elbocsáttatásom is megtörtént, de a hátralékos zsoldomat nem fizethették ki, mert a hadi pénztár még nem érkezett meg az ezrednél. Az őrnagy tehát ez iránt átiratot intézett *Garcsula* főhadi biztoshoz, a kinek az utalványára teljesítették a fizetéseket az összes határőrvidéki ezredek számára.

Az ezredparancsnokság átiratát átadták nekem azzal az utasítással, hogy személyesen menjek el a főhadibiztoshoz a zsoldom fölvétele végett. Elutaztam tehát Péterváradra, jelentkeztem Garcsula főhadibiztosnál, átadtam neki az átiratot és kértem a hátralékos zsoldomat. A főhadibiztos az átirat elolvasása után nagy dühvel rám rivallt és az elbocsátó-levelemet követelte. Felvilágositottam őt, hogy az elbocsátási okmányomat az új parancsnokomnak kellett átadnom és csakis hiteles másolatát mutathatom elő. Erre még dühösebb lett, kijelentette, hogy pénzt nem fogok kapni, ellenben ő majd felsőbb helyen jelentést fog tenni az iránt, hogy az altábornagy a hivatalos hatalmával visszaélt és törvénytelenséget követett el. «Majd meglátja, mi lesz még ebből!» mondá, aztán németül a következő szavakat mormogta: «Majd elveszem én a kedveteket az orosrszországi utazásoktól!»

Ezen ügy miatt altábornagyomnak sok kellemetlensége támadt. Felszólították, hogy igazolja magát, hogyan mert engem elbocsátani a hadsereg kötelékéből, az ezredparancsnoksághoz pedig közvetlenül a főhaditanácstól parancs érkezett az iránt, hogy tőlem az elbocsátó-levél elvétessék, *én pedig ismét teljesítsem a szabályszerű szolgálatomat.*

Ezt a parancsot kihirdették előttem és követelték az elbocsátó-levelemet, én azonban csak a hiteles másolatot adhattam át, a mint már föntebb kifejtettem. Ezt a másolatot fölküldték Bécsbe, a honnét a főhaditanácstól azonnal leérkezett a parancs, hogy engem letartóztassanak és födözet alatt *Gaisruck* gróf főkormányzóhoz Eszékre küldjenek, a hol ellenem a vizsgálat meg fog indittatni.

Miután tudtomra adták a letartóztatást, a saját költségemre elszállittottak Eszékre egy tiszt kiséretében. Utunk három napig tartott. Megérkezésem után a főkormányzó, a kinek a kisérőm jelentést tett, azonnal maga elé hivatott.

A főkormányzó javabeli, életerős és büszke ember volt (mint csaknem minden osztrák főtiszt, ritkán akad a törzstisztek közt olyan, a ki ne volna büszke és kevély).

A tábornok németül szólt hozzám: «Úgy hallom, hogy ön muszkává akar lenni, de úgy gondolom, hogy ezt abban fogja hagyni».

E szavak kissé zavarba ejtettek, vártam, mit fog még mondani. De nem szólt egyebet, hanem r kisérőmet utasította, hogy menjen velem a főőrségre, a hol egy tiszttel együtt, a ki az őrizetemre volt kirendelve, egy szobába beszállásoltak.

Néhány nap mulva kinevezték a vizsgálóbizottságot. A kihallgatáshoz és vissza mindenkor egy káplár és egy közlegény kisért el, fegyvertelenül. Különböző kérdéseket intéztek hozzám, egyebek közt azt kérdezték, miért folyamodtam az elbocsáttatásomért és felszólítottak, hogy az Engelshofen báró altábornagy által kiállított elbocsátó-levelet eredetiben mutassam be.

Minden hozzám intézett kérdésekre úgy feleltem, a hogy legjobban véltem magamat igazolhatni, az elbocsátó-levél tárgyában itt se mondhattam egyebet, mint azt, hogy ez az okmány már nincs a birtokomban, mert átadtam a mostani parancsnokomnak, Sévics tábornoknak, a kivel Oroszországba szándékoztam utazni.

A feleleteimet jegyzőkönyvbe vették és mindennap csaknem ugyanazokat a kérdéseket ismételték, úgy sejtem, azért, hogy a feleleteimben valamely ellenmondást fedezhessenek fel; nagyon szerették volna megtudni, hogy nincs-e velem valaki egyetértésben és hogy kinek a rábeszélésére akartam kiköltözni Oroszországba.

A vizsgálat kilencz napig tartott, de miután semmi egyéb eredményre nem jutottak, mint arra, hogy kiléptem a hadsereg kötelékéből és megkaptam az elbocsáttatásomat, elém adták a jegyzőkönyvet aláirás végett.

(Folytatása következik.)

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A KIRÁLYI ITÉLŐTÁBLÁK
FELÜLVIZSGÁLATI TANÁCSAINAK
ELVI JELENTŐSÉGÜ HATÁROZATAI.
V. kötet. (1900—1901.)
Összegyüjtötte és összeállitotta
Dr. TÉRFI GYULA
budapesti kir. törvényszéki biró.
Ára vászonkötésben 12 K.

A MAGYAR MAGÁNJOG MAI ÉRVÉNYÉBEN
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A GYAKORLAT IGÉNYEIRE.
Irta
ZLINSZKY IMRE
kir. itélőtáblai biró, magyar tud. akadémiai l. tag, stb.
VIII. kiadás.
Dr. REINER JÁNOS
egyetemi magántanár által
újra dolgozott munkának harmadik kiadása.
Ára füzve 20 K.

Az utazó közönség figyelmébe!
VASÚT MENTÉN.
A magyar kir. államvasutak, továbbá a Győr-Sopron-Ebenfurti és Eperjes-Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása.
Irta
ocskói OCSKAY GUSZTÁV.
Ára piros Baedeker kiadásban 2 korona.

Uton nincs szükségesebb valami, mint a megbizható utmutató, mely lépten-nyomon tájékoztat bennünket. A practikus angol vagy a német nem tesz utat, hogy ott ne volna a kezében az ő nélkülözhetlen Baedeker-je. Nálunk még nagyon gyakran fölösleges kiadásnak tartják útikönyvet venni. Pedig erre még a legtakarékosabb utazónak se lenne szabad sajnálnia a költséget. Az a pár krajczár busásan megtérül, már csak azáltal is, hogy utunk sokkal élvezetesebb lett, ha nem csak látunk, de meg is értünk mindent, a mit látunk.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta **Vértesi Arnold.**

(Folytatás.)

VI.

Este felé elmentek a vendégek a kastélyból. Dózsa Gergelyék is. A konziliárius úr melegen szorongatta az aranykulcsos úr kezét. Mind a két előkelő úr meg volt elégedve. Kéz kezet mos. A fiatal Möllendorf báró kitünő partie volt s Nádudvary Domokos úr tudta, hogy nagy segitségi nekik a Dózsáék támogatása. Csak azoknak a segitségével lehet ezt a fényes partiet megszerezni Bella számára.

Viszont Dózsáék is tudták, hogy a konziliárius úr hatalmas férfi, az öreg nádornak kedves embere, a kiből még igen nagy úr lehet, referendárius az udvari kanczellárián, personalis, vagy Isten tudja mi. Szolgabiróságon kezdte s excellenciás uraságon végzi. Jó az ilyen emberrel barátságban lenni, főkép ha valakinek az a vágya, mint az aranykulcsos úrnak, hogy valamikor adminisztrátor lehessen itt a vármegyében.

A két előkelő úr tökéletesen megértette egymást. A házasságról ugyan még korán lett volna beszélni, a leendő menyasszony alig múlt tizenöt éves, a vőlegény sincs még húsz; de ő nagyságaik és ő méltóságaik nem kételkedtek, hogy ez örvendetes eredmény, melynek előkészitésén oly gondosan munkálkodtak, biztosan be fog következni.

Már ebédközben is integettek egymásnak Dózsa Gergely ő méltósága és Nádudvary Domokos ő nagysága, de főképen Dózsáné, mert az asszonyok a legbuzgóbbak az ilyen házasságok összeboronálásában: ni, milyen nagyszerűen mulatnak a gyerekek! Nem sok biztatás kell már ezeknek. Világos, hogy Leónak tetszik a leány. A leánynak pedig hogyne tetszenék ilyen fess ulánus hadnagy, a ki báró is, gazdag is? Hisz az természetes.

— Ah, milyen boldog ön! — súgta Bellának a német gouvernanteja.

Német volt megint, érzelmes vén leány, ki rajongott a bárókért s a fess katonatisztekért. De rajongása már csak platonikus volt s nem lehetett kölcsönösnek mondani, a katonatisztek nem *igen* törődvén az ilyen aggszüzekkel.

— Milyen boldog ön, édes Bella! — ismételte az érzékeny szivű hölgy.

A fiatal leány nem felelt, csak büszke, szinte fenyegető pillantást vetett az oktalan gouvernantera, ki meglapulva húzódott odább.

A kocsik már eltüntek a vendégekkel, csak a por látszott még, melyet fölvertek. A konziliárius úr és neje bementek a tornáczról. Bella egyedül maradt ott egy perczig, mert az oszlopok mögé húzódott német kisasszony nem számitott.

Mereven nézett maga elé a fiatal leány s úgy rémlett neki, mintha álomból ébredne föl. Gonosz álomból, mely idáig fogva tartotta. A makacsság, mely daczra késztette s vidám, kaczagó álarcz alá rejtette szive mély keserűségét, megtört s úgy érezte, hogy mindjárt sirásra kell fakadnia.

Sietve végig szaladt a folyosón, ki a kertbe. El, el az emberek szeme elől. A gouvernante utána akart menni, de a fiatal leány ingerülten kiáltott neki:

— Hagyjon engem!

A nevelőnő megütődve nézett rá; de aztán azt gondolta: ah, igen, a búcsú, persze a búcsú, ki kell sírnia magát szegénykének. S nem követte.

A nap már lemenőben volt. Fák, bokrok összeolvadtak. Egy-két elkésett madár röppent át, a fészkébe sietett. Bella a szeméhez emelte kezét; érezte, hogy egy pár nehéz könycsepp gördült ki szeméből.

Goró Lajos rajza.

— Lemondtam a világról. Apácza akarok lenni.

Végtelen fájdalom borult fiatal lelkére. Mintha behantolták volna valami sirdomb alá, a hol nincs már sem világosság, sem élet, sem remény. A teste még itt mozog, de a lelke az már ott van.

Aztán ismét szilaj haragra gyúlt. Hah, a gyáva, a ki papi ruhába bújt! De Bella megmutatta neki, hogy gyűlöli, megveti. A sarkával szeretne rátaposni. Éreztetni akarná vele, hogy milyen hitványnak, milyen féregnek tekinti. Még jobban, mint a hogy éreztette.

Hát a szemináriumba kellett neki futni, mikor tudhatta volna?... mikor... A kis leány reszketett haragjában, fájdalmában, szégyenében...

— Hát én fussak utána? Én? Én?

Már úgyis hiába volna. Már vége. Pap lesz. És Bella férjhez fog menni. Csak azért is férjhez fog menni. Nem bánja, akárkihez. Ehhez a majomhoz is, ehhez a Leóhoz. Bellának már mindegy.

De el fog jönni az idő, mikor majd az a nyomorult keservesen megbánja. Mikor majd eszébe fog jutni, hogy itt volt egy leány, a ki lemondott volna érte mindenről a világon, elment volna egy kunyhóba is lakni. Hát ér neki annyit a püspöki süveg, mint a mennyit annak a leánynak a hűsége ért volna?

A könyek újra kitörtek szeméből. Gyermeki szivének első mély fájdalma megreszkettette, mintha hideglelés rázná. S mig leomló könyeit törülte, azt gondolta, hogy most már minden boldogságnak örökre vége ezen a világon. Legjobb volna, ha ő is zárdába menne, ha eltemetné magát a kolostor falai közé.

Ez a gondolat némi bús megnyugvást szerzett neki. Igen, igen, mennél tovább gondolkozik rajta, annál inkább belátja, hogy nem tehet mást, zárdába kell menni. Ott fogja tölteni egész hátralevő életét ájtatosságban, imádkozásban.

Eszébe jutott Beata testvér, a szép, fiatal apácza, a ki a franczia nyelvet tanitotta. Az is olyan csöndes és szomorú volt mindig; azt is valami nagy csalódás érhette. De senki sem tudta, hogy mi. És az ő titkát sem fogja megtudni soha senki.

Egész éjjel az apácza-zárda forgott a fejében. Mikor hajnal felé elaludt, még álmában is. A hosszú, sötét folyosók, a bekötött fejű, fekete ruhás apáczák. Ott járt ő is köztük, lehajtott fejjel, olyan sápadtan, mint Beata testvér. Nem, még sápadtabban. Csörömpölt az övéről lelóggó nagyszemű olvasó és vastag imádságos könyvet fogott a két keze közt.

Reggel szenvedő arczczal ült le a kávézó asztalhoz. Egy kicsit talán éhes is volt, mert este sem evett, de azért nem nyúlt a czészéjéhez, meg sem kóstolta.

— Mi bajod, Bellácska? — aggódott az anyja.

A vézna, gyönge asszony mindjárt megijedt.

Bella komolyan, ünnepélyesen felelt. Nincs semmi baja, csak életének fontos, elhatározó lépésére készül.

— Mi a manót? — kiáltott közbe az apja. — *Fontos, elhatározó lépés?*

Jóizű mosoly derítette föl a konziliárius úr komoly arczát. No, no, csak nem akar ez a leány a férjhez menteléről beszélni? Még korán volna.

A mint azonban a leány megmondta, hogy mit akar, haragos redőkbe húzódott az ő nagysága homloka. Nádudvaryné meg ijedten csapta össze a kezeit:

— Szent Isten! Bella!

A leány egész határozottsággal ismételte:

— Lemondtam a világról. Apácza akarok lenni.

— Ne bolondozz! — mordult rá az atyja.

Nádudvary Domokos meg nem foghatta, mi lelte azt a gyereket. Kérdezte a feleségét, de a szegény asszony még kevésbbé tudott felvilágositást adni, ő csak sopánkodni tudott, a kezeit tördelni s a szemét törülgetni.

A német gouvernante-ot is elővették. Ő sem tudott semmit. Ah. Istenem, ebben a korban a fiatal leányoknak néha vannak ilyen különös gondolataik. Talán a báró úr miatt...

Nádudvary Domokos megvetőn legyintett a kezével. Eh, micsoda beszéd az? A báró úr miatt senkinek sem kell apáczává lenni.

De hát ki lehetne más? Nem jár hozzájok senki, csak csupa öreg urak. Itt kint falun épen nem. Még talán Gyula cousinról lehetne szó, a huszárfőhadnagyról. Az néha meg szokta őket látogatni Budán. Mást igazán nem tud a konziliárius úr. De azt is már régen eltették más garnizonba, messzire, Galicziába.

Már nyolcz hónapja. S nem látszott, hogy ez a leány csak egy cseppet is búsult volna utána.

Nincs is az ilyen gyerekleánynak még affélére gondja. Nem egyéb ez az egész história, a mit most kitalált, ez a zárdába kivánkozás, csak szeszély. Magyarán mondva: csacsiság. Majd elmúlik, a hogy jött.

S valóban, alig telt bele két hét, vagy annyi sem, már nem emlegeti Bella a zárdát és a konziliárius úr kiválóan okos embernek tartotta magát, a ki lám megmondta, hogy az egész csak múló szeszély, gyerekfejből származott csacsiság.

Ám azt már nem vette észre Nádudvary Domokos, az olyan apróságokra nem terjedt ki az ő nagysága figyelme, hogy a leány, mintha kicserélték volna, annyira megváltozott. Zárdába már nem készült, az igaz, de vidámsága, pajkos elevensége oda volt, csak büszkesége maradt meg.

Már nem szökdelt kertben, mezőn, erdőn, nem rémítgette gouvernanteját, hogy pezsgő temperamentuma minduntalan kitör szegény német kisasszony szűk agyának illemkorlátai közül. Nem kötött csörgőt a macska farkára s nem ijesztgette Krampusznak öltözve a babonás, félénk cselédeket. Nem lehetett hallani csengő kacagását s nem állt szóba úton-útfélen a parasztasszonyokkal.

Az özvegy harangozóné egyszer megállította s hálálkodni akart neki és a fiáról is szeretett volna beszélni, a ki levelet írt a szemináriumból. De Nádudvary Bella hidegen félbeszakította. Nincs miért hálálkodni, a mi pedig a tisztelendő urat illeti, hát ha jó dolga van a szemináriumban, az neki jó. Avval tovább ment.

(Folytatása következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

Végig olvastam a kérdéseket és feleleteket s elkezdtem aláírni a nevemet és rangomat, mint orosz lovassági százados, de ekkor az elnök és a hadbiró királtották a kezemből az ivet és azt követelték, hogy azzal a ranggal irjam alá magamat, a melylyel az osztrák, nem pedig idegen hadseregben birok.

Két hónapig maradtam Eszéken vizsgálati fogságban, a jegyzőkönyvet az ezredparancsnokság bizonyitványával együtt felküldték Bécsbe a főhaditanácshoz, a mely e tárgyban előterjesztést tett ő Felségének. E közben elérkezett a szeptember hónap és Sévics tábornok mindenestül visszautazott Oroszországba Magyarországon át, én pedig itt maradtam. Végre két hónap múlva, mikor már közel voltam a kétségbeeséshez, megérkezett a parancs, a mely szabadlábra helyezésemet elrendelte és egyúttal azt az utasitást tartalmazta, hogy Engelshofen báró altábornagynál jelentkezzem, a ki már kezéhez vette ő Felségének a királynőnek a főhaditanács előterjesztésére hozott határozatát, a mely az iránt intézkedett, hogy előbbi szolgálati viszonyomban kell továbbra is maradnom.

Mihelyt szabadságomat visszanyertem, azonnal elutaztam Temesvárra és jelentkeztem Engelshofen báró altábornagynál, a ki rendkivül boszus volt és oly szemrehányásokkal fogadott, hogy még csak meg se kisérlettem mentegetőzni. Végre az elbocsátó-levelem visszadását követelte és mikor kijelentettem, hogy az a Sévics tábornok kezében van, no akkor szép nótákat kellett hallanom nem csak magam felől, de Sévics felől is. «És most mit akarsz tenni, miután az elbocsátó-leveledet átadtad Sévicsnek? Talán még mindig Muszkaországba akarsz menni?»

«Erről, — feleléin, — szó se lehet. Azért jöttem Excellentiádhoz, mert parancsot kaptam, hogy itt megjelenjek és megértsem Excellentiádtól ő Felségének a vizsgálatom tárgyában hozott legkegyelmesebb határozatát.

Az altábornagy még mindig haragosan járt föl s alá a szobában és igy szólt: «Igen! legkegyelmesebb elhatározás! erre te már nem is vagy érdemes, másféle kegyelem való neked, hogy megfékezzen és kiverje a fejedből ezeket a bogarakat!»

Ezzel végződött ezen a napon a beszélgetésünk. Az altábornagy elbocsátott és én fölkerestem az irodaigazgatót, hogy egyet-mást megtudjak tőle. Tőle hallottam, hogy az altábornagy erős dorgáló leiratot kapott, kénytelen volt magát az elbocsáttatásom miatt igazolni és csak egy magas állású egyéniség közbenjárására bocsátották meg a hibáját. Az irodaigazgató végre azt is tudatta velem, hogy pár nap előtt ügyemben a főhaditanácstól kedvező leirat érkezett, a melynek tartalmáról az altábornagy másnap fog értesiteni.

Mikor másnap délelőtt ismét megjelentem, az altábornagynak kétségkivül tudomására jutott, milyen fájdalmas volt reám nézve, hogy miattam annyi kellemetlenségbe keveredett, mert ezúttal már sokkal kegyesebben beszélt: «Lásd, milyen bajt okoztál meggondolatlan szándékoddal; kellemetlen vizsgálatokat indítottak miatta és szerencséről beszélhetsz, hogy a dolog igy végződött.»

Erre aztán elhozatta az irodából a leiratot, a mely a reám vonatkozó legfelsőbb elhatározást tartalmazta és az irodaigazgató jelenlétében e szavakkal kézbesitette: «Ime, átadom önnek elolvasás végett az ön ügyében hozott határozatot, a mely egyúttal bizonyitéka ő Felsége olyan nagy kegyének, a milyenben senki más eddig nem részesült és remélem, hogy illő háladatosságból ezentúl nyugodtan fog viselkedni.»

Mikor az altábornagy elhallgatott, elolvastam a leiratot és megértettem belőle, hogy ő Felsége a legmagasabb elhatározásával előléptetésemet elrendelni méltóztatott. Ez már aztán kedvem szerint volt!

Azzal a szándékkal tértem vissza az ezredemhez, hogy tovább fogok szolgálni. A régi gondolatok az Oroszországba való költözésről mind ritkábban jutottak eszembe.

Nemsokára elérkezett a főhadiszemle ideje, melynek vezetésével *Serbelloni* gróf lovassági tábornok bizatott meg, a ki egyszersmind teljes fölhatalmazást nyert a határőr-ezredek összes ügyeinek elintézésére. A tábornok mindenekelőtt Eszékre jött és itt gyült egybe az összes ezredek tisztikara is, élükön az ezredparancsnokokkal.

Itt bemutattam magamat Serbelloni grófnak, a ki ő Felsége nevében kijelentette, hogy szándossá neveztettem ki, egyuttal meghagyta, hogy az ezredbe való beosztásom végett Gaisruck gróf főkormányzónál jelentkezzem.

Mikor ez megtörtént, megtudtam, hogy a bródi gyalogezredhez osztottak be. Ez az intézkedés nekem sok boszuságot okozott, mert eszem ágába se jutott, hogy a huszároktól a gyalogsághoz helyeztessenek át.

Ez idő szerint azonban nem tehettem egyebet, mint belenyugodni a megmásithatlanba, elutazni Bródba és ott bevárni a főfelügyelő megérkezését és erősen reméltem, hogy korábbi parancsnokom közbenjárásával sikerülni fog megszabadulnom a gyalogsági szolgálattól. E közben beállt a tél. Serbelloni gróf, a főhadifőügyelő nem folytathatta tovább a szemleútját és a megérkezését elhalasztotta jövő tavaszig.

E közben az ezredesem engedélyével elutaztam atyám látogatására, a kit mély bánatba merülve találtam. Emlitettem már, hogy a szlavoniai ezredek alakitása alkalmával két ezredet egygyé olvasztottak. Az atyám más állomásra jutott és ott átvette a második század parancsnokságát. De ez az állomás csaknem valóságos pusztaság volt, a hol neki egészen új gazdaságot kellett berendezni. Ez a kényszerüség, valamint a korábbi áthelyezések, atyámat csaknem teljesen tönkretették. Ehhez járult még az a körülmény is, hogy a családja minden évben szaporodott. Ennélfogva elhatározta, hogy elhagyja a szolgálatot és az elbocsáttatását fogja kérni. Szándékát nem sokára meg is valósította és elköltözött Ujvidékre.

Később a feleségemmel Mitroviczára utaztam az apósomhoz, a kinél hat napot töltöttem, aztán visszatértem az ezredemhez és ott maradtam tavaszig, a mikor végre a főhadibiztos megérkezett.

Serbelloni gróf, a ki mindenekelőtt a bródi ezredet vizsgálta meg, igen kemény, mogorva embernek látszott. Senkivel se beszélt, az ezredesen kivül, azzal is csak röviden és kizárólag szolgálati ügyekről. Mint ő Felsége teljhatalmazottja, igen nagy hatalommal rendelkezett, mindenki remegett előtte és nekem hozzá kellett fordulnom a kérésemmel. Nem tudtam, hogyan intézzem a dolgot. Végre elhatároztam, hogy megemberelem magamat és a legelső kedvező alkalommal átnyujtom neki a folyamodványomat.

Egy napon a szemle előtt kilépett a szobájából a folyosóra, ekkor eléje mentem és átadtam a kérvényt, a melyben az egész ügyem le volt irva. Másnap a tábornoknál nagy társaság volt. A mi ezredünk egész tisztikara és más ezredbeli tisztek is egy teremben gyültek egybe és itt vártuk a tábornok megjelenését. Végre belépett a szomszéd teremből, egyenruhásan, kardosan. Acélsarkantyús nehéz lovagló csizma volt a lábán. Talán félóráig is járt föl s alá, a nélkül, hogy bárkivel egyetlen szót váltott volna. Végre a tisztek egyik csoportjában megpillantott engem, megállt és rám nézett. Ugy hiszem, meg akart győződni, hogy én vagyok-e ugyanaz, a ki neki tegnap a folyamodványt átnyujtotta, mert akkor csak közönséges, ma pedig disz-egyenruha volt rajtam. Mikor végre meggyőződött a személyazonosságról, közelebb lépett és e szavakat mondta német nyelven: «A kérésed méltányos.» Én erre meghajtottam magamat, ő pedig tovább folytatta a sétáját a teremben.

Végre megkérdezte az ezredesemet, vajjon a mi ezredünk készen van-e a szemlére, és mikor az ezredes igenlőleg válaszolt és utasitást kért a kivonulás időpontját illetőleg, a szemlét másnap reggelre tűzte ki és aztán átment a szomszéd terembe.

Alig hogy eltávozott, az ezredes azonnal szóba állitott, hogy mi volt a folyamodványban, a melyet a tábornoknak átnyujtottam és hogyan bátorkodtam valamit kérni, a nélkül, hogy arról neki előbb jelentést tettem volna. Miután a folyamodvány tartalmát közöltem vele és megjegyeztem, hogy a nélkül is köztudomásu dolog, hogy nincs kedvem a gyalogságnál szolgálni, az ezredes igy szólt: «Jól van, majd teszek róla, hogy elmenjen a kedved az uraskodástól és a lovaglástól. Majd megtanulsz gyalogolni is!»

Csakugyan el is kezdett ellenem intrikálni és engem minden lehető módon és alkalommal zaklatni, én azonban eltürtem mindent és türelemmel vártam az időt, mikor majd a főhadifelügyelő elintézi a kérvényemet. Ennélfogva szabadságot kértem az ezredestől, azt adván okul, hogy találkoznom kellene az apósommal, a kit már régóta nem láttam. Az ezredes tiz napi szabadságot engedélyezett. Az utazás Mitroviczáig, a hol az apósom lakott, két napot vett igénybe.

Az első éjszakát a szabad ég alatt töltöttem, a lovaimat legelni hagytam és másnap korán reggel befogattam. Alig egy óra mulva elindulásom után egy embert láttam lóháton szemközt jönni. A mint közelebb jött, megismertem az apósom egyik lovászát. Mikor a kocsimhoz ért, megállitottam és megkérdeztem, hova lovagol, ő azonban csak annyit mondott: «Kérem, százados úr, csak hajtasson tovább, még pedig gyorsan. Ezt a levelet hoztam a százados úrnak.» Átvettem a levelet és megismertem a sógorom irását, a ki arról értesitett, hogy az apósom hirtelen megbetegedett és kevés remény van a fölgyógyulásához, ennélfogva siessek és pedig egyenesen Kupinovóba,* a hol már az egész család az atyámmal és a feleségemmel együtt egybegyült.

E hirek hallatára a fájdalomtól csaknem elkábultam. Ezen a napon nem érkezhettem meg a rendeltetésem helyére, noha késő éjjelig lehető gyorsan haladtunk. Ezt az éjszakát is a szabad ég alatt töltöttem; hajnalkor tovább indultunk és mégis csak este hat óra tájban érkeztünk Kupinovóba.

Az egész családban a legmélyebb szomorúság uralkodott. Tudtomra adták, hogy az apósom már haldoklik. Azonnal bementem hozzá; szótlanul, öntudatlanul feküdt, az arcza annyira megváltozott, hogy alig ismertem rá; a szemei

* Község Szerémmegye déli részén.

már zavarosak voltak. Odamentem az ágyához, megcsókoltam a kezét, szóltam hozzá, a többi családtagok is beszéltek hozzá, megmondták neki, hogy itt vagyok; végre kissé megfordította a fejét, föl akarta emelni a kezét, föl is pillantott reám, de már nem birt beszélni és körülbelül egy óranegyed mulva kiadta a lelkét.

A főhadifelügyelőt, a ki akkor Zimonyban időzött, azonnal értesitették a halálesetről. Serbelloni gróf parancsot adott, hogy az egész ezred jelen legyen a temetésen, a mely az elhunytat megillető pompával és szertartással volt megtartandó. A holttestet felbonczolták és bebalzsamozták, máskülönben nem lehetett volna az egész ezred egybegyülését bevárni. Azután a legnagyobb pompával elszállitották a krusedoli zárdába és ott helyezték örök nyugodalomra. A főhadifelügyelő pedig külön futárt küldött az udvarhoz, megvinni e nagytekintélyü úr halálhirét.*

Mi, a rokonok, a temetés után azonnal elutaztunk Mitroviczára. Onnét levélben értesitettem az ezredemet az apósom haláláról és szabadságidőm meghosszabbitását kértem, hogy még bizonyos ideig özvegységre jutott anyósomnál maradhassak. Hat nap mulva aztán az atyámmal Ujvidékre utaztam, a feleségemet hátrahagyván, hogy az anyját vigasztalja nagy fájdalmában.

Itt Ujvidéken mindenféle gondolatokkal gyötrődtem. Valahányszor eszembe jutott az apósom halála és annak gyanus oka, annyira elkeseredtem, hogy sajnálni kezdtem, hogy lemondtam az Oroszországba való költözés szándékáról. Minél többet gondolkoztam, annál inkább erőt vett rajtam a régi szándék. Csakhogy nem tudtam, hogyan intézzem a dolgot, csupán azt tudtam, hogy az előbbi módon nem szabad másodszor folyamodnom, ha nem akarom magamat végkép tönkre tenni. Végre elkezdtem gondolkozni a fölött, hogy nem fordithatnám-e hasznomra még mindig nálam levő elbocsátó-levelemet, de bármennyire törtem az eszemet, nem találtam más czélhoz vezető módot, mint Bécsbe felutazni, ott az orosz teljhatalmú miniszternél jelentkezni és őt megkérni, hogy járjon közbe a megszabadulásom érdekében. Másfelől tudtam, hogy tisztek csak szolgálati ügyekben kapnak engedélyt Bécsbe utazni, ennélfogva elhatároztam, hogy engedély nélkül fogok elutazni. Tervemet csakis atyámmal közöltem, a ki hosszas megfontolás után beleegyezett, sőt azt mondta, hogy ha sikerül a szándékomat megvalósitani, ő is egész családjával együtt kiköltözik utánam Oroszországba. Egyébiránt pedig megigérte a legmélyebb titoktartást még mostoha anyám irányában is.

Négy napig maradtam Ujvidéken és ott egy ezredembeli altisztet találkoztam, a ki bevásárlások miatt jött oda és másnap készült visszautazni. Ennek azt mondtam, hogy én is gyalogsági tiszti egyenruhám és lovak bevásárlása miatt vagyok Ujvidéken, (a miből persze egy szó se volt igaz) és mihelyt a dolgaimat elvégeztem, azonnal visszatérek az ezredhez, egyúttal pedig fölkértem, hogy vinné el a levelemet, a melyet az ezredesnek fogok irni. Másnap reggel el is jött érte és én még a megelőző este megirtam a levelet, a melyben jelentettem az ezredesemnek, hogy miután, mint ő maga is tudja, nincs kedvem a gyalogságnál szolgálni, módot kell találnom a megszabadulásra ettől a szolgálattól, ennélfogva nem is térek többé vissza az ezredhez, a melynél nem szolgálok tovább, de annak idején jelentkezni fogok, hogy leszámoljak a század tulajdonát képező tárgyakról, a melyek az én kezelésem alatt voltak adva. Addig is pedig kérem az állásomat üresedésben levőnek tekinteni.

Nehogy az időt ezéltalanul vesztegessem, az altiszt eltávozása után azonnal, mintegy sétaközben elmentem egy ismerős fuvaroshoz, a ki a városon kivül lakott és a kinek Gyóka volt a neve. Megalkudtam vele, hogy négy aranyért elvisz Temesvárra; egy aranyat adtam neki foglalóul és másnap reggelre a házunkhoz rendeltem. Otthon azt mondtam, hogy az ezredemhez utazom, de okvetlenül beszélnem kell előbb a volt parancsnokommal és jóltevőmmel, Engels-

* Piscsevicsnek az volt a gyanuja, hogy Raskovics ezredest épen ezen utazás alatt irigyei és ellenségei fekete kávéval megmérgezték. A bonczolás eredménye ezt a gyanut igazolni látszott.

II. Frigyes, porosz király.

hofen báró altábornagygyal, ennélfogva holnap reggel Temesvárra megyek. (Az atyám észrevette, hogy ez mit jelent és igy szólt: «Igen, igen, csakugyan el kell menned tiszteletedet tenni nála, mert már régóta nem láttad.»

Sakabend karlóczai patriarkha.

Másnap reggel csakugyan útnak indultunk. Mikor a városból kiértünk és a mezőre jutottunk, a hol az utak többfelé elágaztak, leszálltam a kocsiról, egy darabig gyalog előre mentem és intettem a fuvarosnak, hogy jöjjön utánam, a legényemnek pedig megparancsoltam, hogy a lovaknál maradjon. Mikor Gyoka utolért, igy szóltam hozzá: «Tudod-e mit, Gyoka barátom, én nem Temesvárra akarok menni, hanem Pestre, az út oda sokkal jobb és te gyakran szoktál Pestre járni; a mi a távolságot illeti, az is körülbelül egyenlő; most pedig csak annyit mondok, hogy Pestre kell mennünk.»

Gyóka csupán azt kérte, hogy a fuvarbért toldjam meg legalább fél aranynyal. Ezt meg is igértem neki.

Harmadnap szerencsésen megérkeztünk Pest

Besztucsev gróf, bécsi orosz követ.

A bécsi cs. és kir. hitbizományi könyvtárban levő metszetek után.

egyik külvárosába és egy vendégfogadóban szálltunk meg. Volt ebben a városban egy *Radoszlavljevics György* nevü kereskedő ismerősöm. Azonnal elküldtem hozzá tudatni vele a megérkezésemet, de én magam a szobában maradtam és nem mertem a városba menni, mert a kapuk előtt őr áll, a ki engem szokás szerint megállitana, megkérdezné ki vagyok, hova utazom, van-e útlevelem? stb. A barátom nemsokára megérkezett a vengégfogadóba, én elmondtam neki őszintén, hogy mi járatban vagyok, kértem, hogy legyen segitségemre és mint helybeli polgár, találjon módot arra, hogy a podgyászomat becsempészhessük a városba, az ő lakására és innét másnap a Dunán át Budára. Megigérte, hogy meg fogja tenni, aztán azt javasolta, hogy mind a ketten gyalog menjünk be a városba, a podgyászomat hagyjuk a fogadósnál, a kit jól ismert, majd később utánunk hozatja a cselédje által.

Ugy is történt; a fuvarosomnak jó borravalót adtam és megkértem, hogy otthon mindenkinek azt mondja, hogy Temesvárra vitt és ott is maradtam; aztán kifizettem fogadói költségemet, fölöltöttem a köpenyemet (erről a köpenyről még sokszor lesz szó, mert alkalmam volt nemcsak a rosz idő ellen, de egyéb czélokra is használni) és a barátommal együtt besétáltunk a városba. Az őr meg sem állitott, mert mindkettőnket idevaló lakosoknak tartott. Az inasom, a ki szintén köpenyt viselt, pár lépéssel mögöttünk jött. Igy érkeztünk a barátom lakására és ezzel az első akadályon túlestem. A podgyászomat nem sokára meghozták. Másnap Radoszlavljevics az árúkocsiját átküldte Budára a heti vásárra és az én podgyászomat is fölrakatta. Mi ketten gyalog mentünk a Dunához és elővigyázatból ismét fölöltöttem a köpenyemet. A második kapu mellett álló őr előtt szintén akadálytalanul elhaladtunk, beszálltunk a kompra, szerencsésen átkeltünk a folyón, megérkeztünk Budára és azonnal egy külvárosi vendégfogadóba mentünk, a hol bécsi fuvarosok szoktak megszállni. Szerencsémre egy olyan fuvarost találtunk, a ki épen Bécsbe készült elindulni födött hintójával. Utazók már ültek a hintóban, de még nekem is jutott hely. A fuvaros, a kivel a vitelbért kialkudtam, a podgyászomat fölkötötte hátul a bakra és miután barátomtól elbúcsuztam és a szivességét megköszöntem, útnak indultunk.

Nehány nap mulva megérkeztünk a fővárosba. Az első őrségnél át kellett adnunk a podgyászunkat megvizsgálás végett és egyuttal az útleveleinket is követelték tőlünk. Itt már egy kissé aggódni kezdtem, de csakhamar megembereltem magamat és azt mondtam a szolgálattevő tisztnek, hogy elbocsátott tiszt vagyok és azért jöttem Bécsbe, hogy a főhadibiztosságnál fölvegyem az engem megillető zsoldot, egyúttal előmutattam neki az altábornagyomtól kapott elbocsátó-levelem eredetijét. A tiszt jól tudott mindent elhitt és igy bemehettünk a városba. Egy katona elkisért a második őrségig, a hol a többi utastól az útleveleiket elvették.

Az «Alte Fleischmarkt» nevü utczában vettem szállást egy vendéglőben, a hol többnyire külföldi kereskedők szoktak megszállni. Itt aludtam az első éjjel, vagyis igazabban egész éjjel nem aludtam, hanem a fölött gondolkoztam, hogy mitevő legyek. Végre elhatároztam, hogy fölkeresem az orosz teljhatalmazott minisztert és eléje terjesztem az ügyemet.

Eszembe jutott, hogy ismertem azelőtt egy *Chabsa Dimitri* nevü görög pénzváltót, a ki igen becsületes ember hirében állt. Másnap reggel azonnal fölkerestem és otthon is találtam és noha csak nagyon fölületesen ismertük egymást, mégis igen szivesen fogadott. Mikor négyszem közt maradtunk, előadtam neki az ügyemet. (Majdnem elfeledtem megmondani, hogy a köpenyemet most is fölöltöttem, noha nagy hőség uralkodott.) Chabsa ugyan nem jöhetett el velem az orosz követséghez, a mely egy távolesö külvárosban volt, hanem egy teljesen megbizható embert adott mellém kiséröül. Miután azonban akkoriban szigoruan meg volt tiltva engedélyt kérni az Oroszországba való kivándorlásra, egyúttal a lelkemre kötötte, hogy senki se tudja meg látogatásomat az orosz követségnél, mert ebből nagy baj támadhatna.

A kisérőmmel, a ki orosz kereskedő volt Nizsnij-Novgorodból és a ki a követségi titkárt

jól ismerte, azonnal el is indultunk, mert mint mondá, ilyenkor délelőtt az urakat még otthon találhatjuk és én valamennyivel fogok beszélhetni, mert mindnyájan nyájas és barátságos emberek. Aztán bővebben kérdezősködtem a követ és a titkárai felől és megtudtam, hogy jelenleg új követ van Bécsben, *Kayserling* gróf, miután a régi követet, *Besztuzsev* grófot, áthelyezték Szászországba; de az előbbi követségi titkárok itt maradtak. Az utóbbiak közül különösen magasztalta *Csernev* titkárt.

Meglehetősen soká tartott, míg a Burgon keresztül a Józsefvárosba, a követségi palotához értünk. A kapus, a ki német volt, megkérdezte, mi járatban vagyunk és kivel akarunk beszélni. A kisérőm ezzel átadott engem a kapusnak és ő maga visszatért az üzletébe. A kapus fölvezetett a második emeletre (az első emeleten Kayserling gróf lakott), benyitottunk a titkár előszobájába és bejelentette a nevemet. Kis vártatva én is beléptem és a második szobában találtam a titkárt, a ki egy iróasztal mögött ült és valamit irt.

Megmondtam neki a nevemet és a rangomat s előadtam sorjában az egész ügyemet. Ekkor aztán így szólt: «És most mit akar?» Azt feleltem neki, hogy az elöljáróim engedélye nélkül bátorkodtam ide jönni, azt remélvén, hogy itt oltalmat és segélyt fogok találni a szándékom megvalósítására, ennélfogva kérem, kegyeskedjék ő méltósága kieszközölni számomra az udvartól útlevelet, hogy kivándorolhassak Oroszországba.

Csernev titkár úr válasza e kérésemre rám nézve lesujtó volt. Mindenekelőtt azt kérdezte, ki utasitott hozzá? «Mink az ilyen ügyekbe nem avatkozhatunk. Ha önnek kedve van kivándorolni Oroszországba, úgy az ön dolga, az ehhez szükséges engedélyt az itteni hatóságoktól megszerezni; ha ez a kezeiben lesz, akkor bízvást megjelenhetik nálam. Azok, a kiknek ilyen engedélyük volt, már rég elutaztak. De hasztalan fáradság volna új eljárást megindítani az itteni udvarnál az ön elbocsáttatása érdekében az alattvalói és katonai kötelékből.» Végül azt tanácsolta, hogy kiméljem meg őt további látogatásaimtól s ezzel hátat fordított.

Én még egyszer eléje álltam és ismételtem a kérésemet, de ő félbeszakította a szavaimat és így szólt: «Ön bizonyosan hallotta, hogy az itteni udvar igen szigorú parancsot bocsátott ki és tétetett mindenütt közhirré az iránt, hogy senki se bátorkodjék engedélyért folyamodni az Oroszországba való kivándorlásra, ennélfogva mi nem avatkozhatunk az ön ügyébe. És most sziveskedjék távozni.»

Alig tudom, hogyan mentem ki a szobából és a palotából; el voltam kábulva. Vádoltam önmagamat, miért jöttem Bécsbe, miért nem elégedtem meg sorsommal és századosi rangommal, a melyet kevés ember ér el ilyen fiatal korában. Vádoltam Csernev kegyetlenségét és egész nap étlen-szomjan a fölött töprenkedtem, hogy mit tegyek. Végre elhatároztam, hogy másnap még egyszer elmegyek a követségi palotába és megkérem Csernev titkárt, hogy legalább eszközöljön ki a számomra kihallgatást a nagykövetnél, a kinek a segitségéért akartam folyamodni.

Másnap délelőtt csakugyan elmentem a követséghez. A kapus átvette a köpenyemet. Most már tudtam a titkár lakását és útmutatás nélkül mentem föl a második emeletre. Az előszobában egy inas állt, a ki azonnal bejelentett, mint azt a tisztet, a ki tegnap is itt volt és nem sokára kinyitotta az ajtót és intett, hogy lépjek be. Csernev úr elém jött és kérdezte, hogy valamely újabb dolgot hoztam-e? Erre azt feleltem, hogy semmi újabb dolgot se hoztam, hanem csakis a tegnapi ügy miatt jövök és kértem, hogy hallgasson meg nyugodtan.

«Kérem, beszéljen», mondá a titkár.

Mialatt az ügyemet előadtam, Csernev úr egy pillanatig se vette le rólam a szemét, aztán megkinált, hogy üljek le; mellém ült és megkérdezte, milyen nemzetiségű vagyok. Miután megmondam neki, hogy szerb vagyok és Szlavoniában születtem, körülbelül ezeket mondta:

«Ne vegye rosz néven, a mit önnek mondani fogok. Tegnap is csodálkoztam és ma még inkább csodálkozom azon, hogy ön oly jól beszél németül, mintha németnek született volna.

Majd azt kérdezte, hogy sok római katholikus hitvallásu szerb lakik-e Szlavoniában és én is közéjük tartozom-e. Mikor megtudta, hogy orthodox görög vallásu vagyok, sokkal jobb indulattal és szivélyesebben kezdett velem beszélni és többek közt igy szólt: «Legyen türelemmel holnapig, ezalatt a Sévics tábornok irataiban utána fogok nézni, hogy az ön neve is előfordul-e a kivándorlásra előjegyzettek közt, ezenfölül nem fogom elmulasztani az ön ügyét illetőleg beszélni a nagykövet úrral. Sziveskedjék holnap délelőtt tizenegy órakor ismét megjelenni nálam, akkor majd tudatni fogom önnel az eredményt.

Mielőtt eltávoztam volna, két igen elegánsul öltözött úr lépett be. Csernev titkár úr bemutatott bennünket egymásnak. Az egyik, *Wolkow* úr, szintén követségi titkár volt, a másik, Asch báró, szintén a követségi személyzethez tartozott. Ez az ismeretség később nagy hasznomra volt.

Haza érkezvén, elgondolkoztam azon, hogy mit fogok mondani holnap a nagykövetnek, ha Csernev úr bemutat neki. Egyszerre kopogtattak és egy ismerősöm lépett be a szobámba, *Nenadovics Pál*,* a metropolita titkára, a ki bizonyos egyházi ügyek elintézése miatt időzött Bécsben. Nagyon meg voltam lepetve, mikor láttam, mert sejtelmem se volt róla, hogy kitől értesülhetett az ittlétemről. Tudtam felőle, hogy ellensége mindennek, a mi orosz és gyülöli az Oroszországba kivándorlott szerbeket. Vigyáztam, hogy el ne áruljam magamat és aggódtam, hogy valamikép megsejtheti a szándékomat, a mi rám nézve nagyon veszélyes lehetett volna. Mihelyt leültünk, azonnal azt kérdezte, hogyan érzem magamat és mikor érkeztem ide. Azt feleltem neki, hogy csak tegnap. Erre kissé elmosolyodott, de azonnal más tárgyra vitte át a beszédet, én pedig annál jobban vigyáztam a szavaimra, mert noha nem tudta, hogy jelenleg engedély nélkül vagyok Bécsben, előbbi dolgaim teljesen ismeretesek voltak előtte. Beszéd közben megkérdezte, hogy mi járatban jöttem ide és miután erre kissé kitérőleg feleltem, azt mondta, nagyon örülne, ha valamiben a segitségemre lehetne az itteni uraknál. Megköszöntem a szivességét és biztosítottam, hogy épen magam is erre akarom őt fölkérni és nehány nap mulva, ha a dolgaim kissé folyamatban lesznek, közölni fogok vele mindent. Ezután még néhány perczig maradt s végre eltávozott.

Másnap huszáregyenruhámat öltöttem föl, magamra vettem a köpenyemet és úgy mentem el a követségi palotába. Csernev úr igen nyájasan fogadott és levezetett a nagykövethez. Az előteremben Csernev úr magamra hagyott. Nehány pillanat mulva egy ajtonálló jelentette, hogy a nagykövet vár. Kayserling gróf egy karszékben ült, Csernev úr pedig mellette állt. A nagykövet, miután a köszöntésemet udvariasan viszonozta volna, így szólt: «Már értesültem az ön ügyéről. Csernev úr elmondta, mennyit kellett önnek kiállnia; legyen meggyőződve, hogy minden lehetőt el fogok követni az ön érdekében és két vagy három nap mulva meg fogja tudni, hogyan áll a dolga.»

A követségi palotából egyenesen hazatértem és az nap már el se hagytam a lakásomat. Másnap korán reggel — még ágyban feküdtem, egy fehér egyenruhás katonát láttam elmenni az ablakom előtt. Kis vártatva kopogást hallottam az ajtómon és nagy ijedségemre ugyanaz a katona lépett be; a jelvényéről láttam, hogy altiszt volt a Burg-őrségtől.

(Folytatása következik.)

* Ugyanaz volt a neve az akkori metropolitának, a titkár nagybátyjának is.

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A KIRÁLYI ITÉLŐTÁBLÁK
FELÜLVIZSGÁLATI TANÁCSAINAK
ELVI JELENTŐSÉGÜ HATÁROZATAI.
V. kötet. (1900—1901.)
Összegyüjtötte és összeállította
Dr. TÉRFI GYULA
budapesti kir. törvényszéki biró.
Ára vászonkötésben 12 K.

A MAGYAR MAGÁNJOG MAI ÉRVÉNYÉBEN
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A GYAKORLAT IGÉNYEIRE.
Irta
ZLINSZKY IMRE
kir. itélőtáblai biró, magyar tud. akadémiai l. tag, stb.
VIII. kiadás.
Dr. REINER JÁNOS
egyetemi magántanár által
újra dolgozott munkának harmadik kiadása.
Ára füzve 20 K.

A NŐK TÖRVÉNYKÖNYVE.
A nők jogaira és kötelességeire vonatkozó összes törvények és rendeletek alapján
Irta K. NAGY SÁNDOR.
Ára füzve 2 K 50 f.

Az utazó közönség figyelmébe!
VASÚT MENTÉN.
A magyar kir. államvasutak, továbbá a Győr-Sopron-Ebenfurti és Eperjes-Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása.
Irta
ocskói OCSKAY GUSZTÁV.
Ára piros Baedeker kiadásban 2 korona.

Uton nincs szükségesebb valami, mint a megbízható utmutató, mely lépten-nyomon tájékoztat bennünket. A practikus angol vagy a német nem tesz utat, hogy ott ne volna a kezében az ő nélkülözhetlen Baedeker-je. Nálunk még nagyon gyakran fölösleges kiadásnak tartják útikönyvet venni. Pedig erre még a legtakarékosabb utazónak se lenne szabad sajnálnia a költséget. Az a pár krajczár busásan megtérül, már csak azáltal is, hogy utunk sokkal élvezetesebb lett, ha nem csak látunk, de meg is értünk mindent, a mit látunk.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta Vértesi Arnold.

(Folytatás.)

VII.

Nyulas nem nagy falu, de arra, úgy látszik, mégis elég volt, hogy ha két élő lény nem akar találkozni, kikerülhesse egymást. Ha egy házban laktak volna, akkor is ki tudták volna kerülni egymást.

Minden évben kijött nyáron a konziliárius úr családja s vakációra haza jött Varga Imre is. De a szegény harangozóné fia s a földesúri család oly távol álltak egymástól, mintha a világ két különböző sarkán éltek volna.

Eleinte a konziliárius úr régi szokás szerint meg akarta hini vasárnaponként ebédre a fiatal növendékpapot; de Bella fitymálva szólt:

— Minek az, papa? Úgy hiszem, neki sem mulatság, ha nálunk kell ebédelnie.

Nádudvary Domokos belátta, hogy csakugyan minek az? Az egyházi rendet meg kell ugyan becsülni, mert nagy támasza a kormánynak és az állandóság principiumának ebben az eszeveszett ostromban, melyet szeleverdi liberálisok olyan nagy hűhóval folytatnak ellene; de az ilyen kispap tulajdonkép még nem számit, még ez ki is léphet, s ha meggondolja az ember, hogy közönséges mesterembernek a fia, hát igazán nem való úri társaságba.

A templomban néha látták. Ott ült hátul, mintha el akarna bújni, alázatosan lehajtva fejét s nagy buzgósággal imádságába merülve.

— Szörnyű alamuszi szenteskedő lesz belőle, — jegyezte meg Nádudvary Domokos.

Nem szerette ezt a fajtát. Jobban tetszettek neki a gavallér papok. Teszem azt, az olyan, mint a veszprémi püspök. No, azon aztán meg is látszik, hogy nagyúri nemzetségből való.

Az olyan papokkal aztán tudja az ember, hányadán van. No még az ilyen csöndes öreg is megjárja, mint a nyulasi plébános, a ki fúrfarag egész nap s galambdúczokat csinál meg egérfogókat. De az olyan bigótokról nem lehet tudni, mi lakozik bennök, azok néplázitók is lehetnek.

Varga Imre is látta a büszke kisasszonyt, mikor a hintójukból kiszálltak szüleivel a templom előtt, vagy mikor kijövet felültek a hintóba. De csak úgy távolról látta, a nép közé elvegyülve.

Olykor hallott is róla. Az öreg plébános elbeszélte, hogy alighanem lakodalom lesz a kastélyban nemsokára. Dózsa méltóságáék gyakran járnak most át Kadarkáról s az a fiatal báró mindig velök van. De a báró egyedül is átlovagol néha. A jobbágyságnak meg már a télen ki volt adva a rendelet, hogy az asszonyok tollat foszszanak.

Csak már legalább itt tartanák a lakodalmat, ne oda fent Budán, óhajtotta az öreg pap. Nem a stóla végett, noha az is ráférne ilyen szegény falusi plébánosra, hanem azért, hogy ő adhassa a házassági áldást Bella kisasszonyra, a kit valamikor ő keresztelt meg. Istenem Uram, hogy múlik az idő!

Varga Imre azt hitte, hogy őt már ez a hír is hidegen hagyja s ime mégis érezte, hogy egyszerre hevesen megdobbant a szive s a vér arczába szökött. De a plébános, a ki épen egy újfajta egérfogóval vesződött, nem ügyelt oda. Egészen a találmányával volt elfoglalva.

— Te, fiam, ide nézz. Ez aztán már valami. Négy egeret lehet vele egyszerre megfogni. Kipusztítom pinczéből, kamarából a czudar dögöket. Az utódom egyet sem fog itt találni az egész parókhián.

Aztán megint visszatért a Bella kisasszony lakodalmára.

— Csak már jobban szerettem volna, ha valami jóravaló törzsökös magyar úriember veszi el.

Varga Imre nem felelt. Zajgó érzések hullámzottak benne. Olyanformán volt, mintha

Goró Lajos rajza.

— Elmegy? — kérdezte fojtott hangon.

valami nagy vízen a habokkal küzdene. És akkor csodálatosképen eszébe jutott a földagadt patak, melyből kimentette a félig elalélt leányt.

Oly világosan látta, mintha most történnék. A víz egyre dagad. Mindjárt elnyeli mindkettőjüket.

S valami afféle pogány gondolata támadt, mely cseppet sem illett egyházi öltözetéhez: talán jobb is lett volna úgy.

Egészen megzavarodva sietett el.

Este felé a plébános kint járt a kukoriczaföldjén s mikor haza jött, látja, hogy a sekrestye ajtajában bent van a kulcs.

Ejnye, ki jár ott ilyen későn? Vagy az a gondatlan ember, a sekrestyés, benne hagyta a kulcsot? Még valami csavargó erre vetődik s ellop valamit. Oláh czigányokat láttak a napokban a falu alatt két ponyvás talyigával. Nem jó lenne, ha így nyitva találnák a templomot.

Már csak benéz, gondolta a plébános. Bement a sekrestyébe; ott senki sincs. Beljebb megy, hát ott látja a kispapot, az oltár előtt térdepelve. Verte a mellét és imádkozott.

Olyan nagyon bele volt merülve a buzgóságba, hogy nem is hallotta a plébános úr csizmáinak kopogását. Az öreg pap fejét csóválta:

— Ej, ej!

Hiszen ő egész életében jámbor szolgája volt az Úrnak, de a mi sok, hát sok. A jó Isten nem kivánja, hogy az ember egyebet se tegyen, csak mindig verje a mellét: mea culpa, mea culpa. Meg is akarta szólítni az öreg úr a fiatal embert:

— Elég lesz már, édes öcsém, menjünk.

De aztán mégsem merte. Az Úrnak vannak kiválasztottjai, szentéletű férfiak, hátha ez is egy azok közül? Mit tudja az olyan egyszerü ember, a kinek egérfogókon, galambdúczokon, meg a kukoriczaföldjén, szőllőcskéjén jár az esze, hogy mikor szabad háborgatni az Úr kiválasztottjait?

S a nélkül, hogy egy szót szólt volna, csöndesen kisompolygott.

Már akkor két éve volt, hogy Varga Imre beöltözködött a kispapok közé. A faluban is nagy híre volt jámborságának. Istenes vén asszonyok vasárnaponként körülvették az özvegy harangozónét:

— Jaj, milyen szerencse az anyának, a kinek ilyen fia van!

Vargáné hálálkodva tette össze a két kezét. Bizony nagy szerencse. Áldassék érte a Mindenható. De már ő nem hiszi, hogy megérje a fia első miséjét. Most már nagyon elbetegesedett s némelyik vasárnap alig tud vánszorogva elmenni a templomba.

A lábai is dagadnak. Fia elhivatta Szent-Lőrinczről a doktort, mert Nyulason nincs, de az sem tudott sok biztatót mondani. Irt valami orvossságot a lábára is, bevenni valót is; de Vargáné úgy vélekedett, hogy nem ér az semmit. Ha az embernek eljött az órája és az Úristen nem akarja tovább megtartani, hát nem tartja meg. Azt nem lehet a doktoroknak elcsürni-csavarni.

Bizony már ő nem látja meg azt, mikor majd a fia plébános lesz, de szentül hiszi, hogy lesz még abból kanonok is, prépost is, nagy aranykeresztet fog hordani a nyakában s üveges hintóban fog járni. Czifra sujtásos, mentés, tarsolyos huszár fog ülni hátul a bakon.

Mikor már ágyba döntötte a betegség, még akkor is arról fantáziált. Az üveges hintó . . . az arany kereszt . . .

A fia szótlan hallgatta. Az ő képzeletében egészen más viziók lebegtek. A déli oczeán szigetlakó vad emberei, vérszomjas malájok, afrikai négerek, mindenféle pogány nép, kik közt ő az Úr igéjét akarja hirdetni. Pálmafás rengeteg erdők, tele mindenféle szörnyű fenevaddal, sivatag puszták, hol szomjúságtól elepedve mezítláb fog járni a forró homokban, mocsárlepte vidékek, hol gyilkos lázak lappanganak a nádasok közt. Oda készült ő.

Képzelete, mely gyermek kora óta tele volt csodás, kalandos történetekkel, mesés vágyakkal, most ebbe az irányba ragadta. A hősök helyét elfoglalták a misszionáriusok. Nagy mohósággal olvasta történeteiket. Ő is olyan hittérítő akart lenni, a ki szőrcsuhában jár, tűr éhséget, fáradtságot, bántalmakat, vértanú halált is a Krisztus nevéért.

Álmodozó lelkében most ezek a képek zsibongtak. A perzselő nap, a hullámzó oczeán. Látja az emberevő kannibálok orditó csoportját, kik bunkóikkal reá rohannak. S ő ott áll

bátran, még a halálban is diadalmasan, a szent kereszttel kezében.

Ájtatossága összevegyült kalandok után való sovárgásával s avval az erős becsvágygyal, mely nagy tettekre sarkalta s szabadulni késztette a szűk korlátok közül, a hová szorította alacsony sorsa.

Csapongó képzeletét nem fojtotta el a papnevelő intézet négy fala s mint a hímes szárnyú lepkék, úgy rajzottak fejében a csodálatosnál csodálatosabb gondolatok. Néha már éjfél is régen elmúlt s lázasan égő agya még akkor sem birt megpihenni.

A szegény beteg öreg asszony a közben napról napra közelebb jutott a sírhoz s egyszer csak kiadta lelkét. A fia megsiratta, a plébános úr szépen eltemette. Az ilyen szegény asszony temetéséhez nem kell sok czeremónia.

Harmad napra Varga Imre összerakta a ládába kis holmiját s visszament Veszprémbe a szemináriumba. A vakáczió végét sem várta be. Nem volt itt már semmi dolga. Nem maradt itt egyebe, csak egy sírdomb, meg az a kis zsellér házikó.

Abba majd beültet a földes úr valami más lakót. A sírdombot nem vehetik el tőle, az még megmarad.

— Hát Isten áldjon meg, fiam, — mondta az öreg pap.

Csak úgy gyalogszerrel indult el a fiatal ember. Nem akadt szekér, nagy munkaidő volt épen akkor, de a jövő héten majd beviszik utána a ládáját.

Hát a mint ballag az úton, az erdőn át, még nem volt messze a falutól, lódobogást hall a háta mögött. Nem láthatta, ki lovagol ott, mert a fák, bokrok eltakarták, de remegő szíve egyszerre megsejtette. A ki ott közelget száguldó paripáján, csak Nádudvary Bella lehet.

De ily korán? Ilyenkor még nem szoktak fölkelni a kastélyban. Micsoda különös szeszély ez az elkényeztetett kisasszonytól? Vagy még egyszer láttatni akarja magát? De miért? Édes Istenem, miért? Hiszen nincs semmi mondani valójuk egymásnak.

Nem sok ideje maradt ezen töprengeni, mert a vágtató paripa dobogása már egészen közel hallatszott. Varga Imre félrehúzódott az út szélére, hogy helyet engedjen a lovagló hölgynek.

Mikor az oda ért, a fiatal ember levette kalapját s néma tisztelettel köszöntötte. Arcza nyugodt volt, de belül érezte, hogy a szíve háborog.

A hölgy megállította paripáját.

— Elmegy? — kérdezte fojtott hangon.

— Visszatérek helyemre, — szólt az ifjú.

— A szemináriumba?

— Oda.

Úgy látszott, még mondani akart valamit a leány. Egy perczig lehajtotta fejét. Habozott. Aztán ismét büszkén fölemelte lehajtott fejét s rávágott lovaglóval vesszejével paripájára. Elvágtatott.

A lovászlegény alig birt nyomában haladni.

Varga Imre is útnak indult megint, lassan bandukolva, el-elgondolkozva. Nehéz volt a szíve. Az a másik találkozás jutott az eszébe négy év előtt. Akkor is itt jöttek össze az erdőben, de mennyire más volt az a találkozás!

Varázsfénye mintha átvilágítna még most is, annyi időn át. Mintha mindaz, a mit itt lát maga körül, lomb, pázsit, napsugár, visszatükröződnék valahol a távolban, de sokkal ragyogóbban.

A meseország az, a tündérek birodalma. De oda vissza nincs már út. Az eltünt a gyermekévekkel.

Hát igazán eltünt? — tünődött magában az ifjú. Úgy rémlett neki, mintha gyermekkorának álmai egy pillanatra újólag megelevenednének. A vitézek, a kik sárkányokkal viaskodnak, óriásokat győznek le, várfalakat megmásznak s haza viszik mátkául a királyleányt.

Hátha csak bátorság kell és erős akarat, hogy minden akadályon áttörjön az ember?

Úgy állt ott fejét fölemelve s megsuhogtatva kezében a vándorbotot. Szeme végig futott az erdőn, a merre a lovagló tündér távozott.

Vissza kell jönnie. Megvárhatná itt. De minek? Az ő útja másfelé vezet. Az óczeán, a vadak szigetei, a rengeteg, a sivatag. Ott várják őt ismeretlen népek, kiknek az evangeliumot fogja prédikálni.

Hirtelen befordult egy gyalogösvényre. Ismerte erre mindenfelé a járást. Sokat kószált itt mint gyermek, mikor még minden bokorból tündérek kandikáltak ki.

Most néma, csöndes volt az őszi erdő. Valahol egy nyúl ugrott föl a harasztból. Az is menekül szegény, mint ő.

Kissé hallgatózott. A kocsiút felől újra hallotta a lódobogást. A kevély kisasszony arra jön visszafelé. De találkozni már nem fognak.

Ha Isten úgy akarja, többé soha sem.

. . . . . .

Szekeresek, kik a következő héten behozták a ládáját, újságolták Varga Imrének, hogy férjhez megy a kisasszony. A báró (hiszen tetszett tán látni a nyáron) megkérette. Azt beszélik a kastélybeli cselédek, hogy Szent Mihály-nap előtt való vasárnap lesz a kézfogójuk. Hizlalják már a libákat is s a jobbágyságra ki van vetve, ki mennyi tojást hozzon. Biz' úgy a', báróné lesz a kisasszony . . . De nene, mi baja a tisztelendő úrnak?

— Semmi, semmi, — szólt Varga Imre. Mi baja volna? (Folytatása következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

Minden további teketória nélkül így szólt: «Uram, a Burg-őrség százados ide küldött azzal a parancscsal, hogy önt fölkeressem és megkérdezzem: kicsoda ön? honnét jött? szolgálatban áll-e és melyik ezrednél? mi a rangja? mi a neve? és mi dolga van Bécsben?»

Miután mindezeket a kérdéseket elmondta volna, a zsebéből egy jegyzékkönyvet és egy irónt vett elő és készen állt fölírni a feleleteimet. Ha valamikor az életben megijedtem, úgy most volt az. Azonnal betegséget szinleltem, elkezdtem dörzsölni a szemeimet és a fejemet. A legényemet elküldtem a kávéházba reggeliért, tehát csak ketten voltunk a szobában. Hogy felelnem ne kelljen, elkezdtem nyögni és jajgatni és az ablakdeszkán álló eczetes üvegre mutattam (az eczetet tegnap este a salátával hozták) és kértem, hogy adja ide. «Látod, hogy betegen fekszem az ágyban, a legényemet épen orvosságért küldtem a gyógyszertárba.»

Ez a becsületes ember odahozta az eczetes üveget, én hirtelen megfontoltam, hogy mit feleljek neki, eczetet öntöttem egy vászon kendőre, bekötöttem vele a fejemet, erősen szagoltam az eczetet és nyögtem, a mennyire birtam. Végre, nehogy az emberemet még tovább föltartóztassam és főleg nehogy a csalfaságot észrevegye, azt mondam neki: «Kérlek, add át tiszteletemet a százados uradnak és mondd meg neki, hogy *Simonovics* százados vagyok a szlavoniai huszárezredtől (csakugyan volt akkoriban ilyen nevű százados az ezrednél) és pár nap előtt érkeztem ide az ezred némely dolgait elintézni. Engem jól ismer ő Felsége a királyné és sok más magasrangú úr.»

Az altiszt mindezt följegyezte a könyvecskéjébe, aztán katonásan köszöntött, jobb egészséget kivánt és eltávozott. Láttam elmenni az ablakom előtt.

Sejtettem, hogy ez a dolog nem jót jelent, rögtön el is dobtam az eczetes kendőt, kiugrottam az ágyból és mire a legényem a kávéval visszatért, már föl is voltam öltözve. A legényem nagyon csodálkozott a sietségem fölött, de még inkább bámult, mikor megparancsoltam neki, hogy a fehérneműt, az ágyiruhát és minden egyéb holmimat csomagolja be, mert azonnal elutazunk. Én is segítettem neki és csakhamar utra készen voltunk. Aztán előhivattam a fogadóst a számlával. Ennek azt mondtam, hogy levelet kaptam, a melynek következtében azonnal Pozsonyba kell utaznom, a hol az adósomat végre megtalálták, de nehány nap mulva ismét visszatérek, most pedig sietnem kell fizetni, mert a fuvaros és az utasok már csak rám várnak.

A fogadós sajnálkozott, hogy ily hamar el kell utaznom, én pedig, miután a számlámat kifizettem, megparancsoltam a legényemnek, hogy két hordárt hivjon, ezeknek átadtam a podgyászomat azzal a meghagyással, hogy utánam jőjjenek és egyenesen elmentem Chabsa Dimitri barátomhoz, a kiről már föntebb volt szó. Szerencsémre otthon találtam. Mikor látta, hogy podgyászostól jelenek meg nála és észrevette, hogy izgatott vagyok, így szólt: «Mit jelent az, hogy ön ily korán kelt föl és magával hordja a holmiját is?» Megnyugtattam őt és kértem, engedje meg, hogy rövid ideig nála hagyhassam a holmimat, később majd elmondom neki, hogy mit jelent ez.

Szivesen megengedte és a podgyászomat lerakatta a saját szobájába. Miután a hordárokat kifizettem és a barátommal egyedül maradtunk, megvallottam neki mindent, a mi eddig történt. Chabsa Dimitri végig hallgatta az elbeszélésemet, aztán némi gondolkozás után így szólt: «Nem lehet másképen, mint hogy önt följelentették, vagy valaki észrevette, hogy ön minden nap az orosz követségi palotában járt és miután most szigoruan meg van tiltva az Oroszországba való kivándorlás czéljából engedélyért folyamodni, szemmel tartják azokat, a kik a követségnél gyakran ki- s bejárnak.»

Mindenekelőtt más lakást kellett találnom, a hol legalább nehány napig biztonságban lehessek. Chabsa azonnal vállalkozott, hogy elhelyez egy öreg ismerősénél, a ki a bástyák körül, egészen elhagyatott, félreeső helyen lakik és két bérbe adandó szobája van. Ezt az embert azonnal el is hivatta és nyomban megalkudtam vele, sőt azonnal át is vitettem podgyászomat az új lakásba, a melyet megtekintettem és egyelőre a legényem gondjára biztam. Aztán felöltöttem a köpenyemet és nagy lépésekkel siettem a követségre.

Csernev titkár úr nagyon elcsodálkozott, mikor meglátott, nem is sejtette, mit kereshetek ma nála, holott a nagykövet csak harmadnapra rendelt magához. «A félelem és a szükség hozott ide, uram, viszonzám és elmondtam neki mindazt, a mi ma reggel történt, végül arra kértem, hogy adjon tanácsot, mit tegyek? Csernev úr végig hallgatta az elbeszélésemet, aztán nevetve mondá:

«Miért olyan kishitű és félénk ön és miért ijed meg minden csekélységtől? Legyen bátorsága és reméljen. Tegnap hallotta, mit mondott a nagykövet úr. Azt is tudnia kell, hogy mink, ha valakit a védelmünkbe veszünk, azt többé soha se hagyjuk el a nélkül, hogy az ügyét dűlőre ne vittük volna. Igy lesz ez önnel is. Már ma egy jegyzék ment az ön ügyében Kaunitz grófhoz és a nagykövet úr még ma személyesen fog beszélni a kanczellárral és sürgetni fogja a jegyzék elintézését. Nekünk szükségünk nincs az ön elbocsátó levelére, egyszerüen kijelentjük, hogy egy orosz tisztet, a ki az itteni szolgálatból elbocsáttatott, ártatlanul fogva tartottak és ennélfogva útlevelet követelünk a számára, hogy szabadon utazhassék. A nagykövet úrnak nem szükséges megmondanunk azt, a mi önnel ma reggel történt. Legyen tehát türelemmel holnaputánig, akkor jöjjön el ide és már meg fogja kapni a hivatalos választ.

Ön most a mi oltalmunk alatt áll, tehát ne tartson semmitől; legyen nyugodt és bizzék abban, a mit önnek mondtam. Megtaláltam az ön nevét abban a jegyzékben, a melyet Sévics tábornok az elutazássakor hátrahagyott. Az a megjegyzés áll mellette, hogy megkapta az elbocsátólevelét, de letartóztatták, ennélfogva a mi kötelességünk a tisztünket kiszabaditani. A nagykövet úr jól tudja már, mire kell alapitania a követelését. Mindazonáltal hagyja nálam a lakczímét.»

Ezalatt egy tiszt lépett a szobába, a kit ezelőtt még nem láttam. Csernev úr átvette a papirt, a melyre a czimet fölirtam és megkérdezte a tiszttől, ismer-e egy Chabsa nevű embert. Az idegen tiszt azt felelte, hogy ismeri és tudja róla, hogy igen derék, becsületes ember, a ki az oroszok iránt jó indulattal viseltetik. Ekkor Csernev úr rám mutatott és így szólt: «Nézze meg ön ezt az urat: ha holnapután itt nem jelenik meg, akkor annál a bankárnál fogja őt keresni.» A tiszt meghajtotta magát. Azonnal meg is ismerkedtem vele és megtudtam, hogy német származású, vallására nézve lutheránus és Felső-Magyarországon, Kassán született. Akkoriban hadnagyi rangot viselt, és bizonyos örökségi ügy miatt szabadsággal jött Bécsbe.

A követségi palotából azonnal Chabsa barátomhoz mentem és elmondtam neki a Csernev úrnál tett látogatásom eredményét. A barátom nagyon megörült a fölött, hogy a dolog ily simán halad előre. Ez alkalommal Chabsa elmondta, hogy ma délelőtt egy boltban találkozott egy előkelő külsejű szerbbel, a ki csak tegnap érkezett Bécsbe és a kinek a neve *Prodanovics Marko*. Nagy volt az örömöm e név hallatára, mert Prodanovics a szlavoniai huszárezredben szolgált velem együtt, mielőtt az elbocsátó-levelemet megkaptam. Chabsa a kérésemre azonnal átküldött abba a boltba, a melyben vele találkozott és megkérdeztette, hova kellett küldeni az általa bevásárolt árúkat. A cseléd csakhamar visszatért azzal a hírrel, hogy az árúkat Prodanovics őrnagy úr számára a Landstrasse külvárosban levő és «Az angyalhoz» czímzett vendéglőbe küldték.

Nem állhattam ellent a vágynak, az őrnagyot látni, a kivel mindig a legbizalmasabb, leggyöngédebb baráti viszonyban éltem. Csakugyan el is mentem este a nevezetes fogadóba. Az őrnagy kimondhatatlanul örült, mikor meglátott és azonnal bevezetett a szomszéd szobába, a nejéhez, a ki szintén nagyon örült a viszontlátásnak. Mindketten csodálkoztak a fölött, hogy ilyen jól tudtam titkolni az elutazásomat, mert mint mondták, senki se tudta, hol vagyok és Alsó-Szlavoniában kutatják a nyomomat mindenütt. Az őrnagy beszélte, hogy épen jelen volt, mikor az ezredes megkapta a levelemet, a melynek alapján az ezredtől való önkényes eltávozás miatt pört indittottak ellenem és erről jelentést tettek a főparancsnokságnál. Aztán az őrnagy megkérdezte, hogy voltaképen miért vagyok Bécsben, én pedig mindenfélét mondtam neki, csak nem az igazat. Egyebek közt azt is, hogy miután az óhajtásom ellenére a gyalogságnál kényszerítenek szolgálni, a legközelebbi napokban ő Felségének kérvényt szándékozom átnyujtani a szlavoniai huszárezredbe való áthelyeztetésem iránt.

Az őrnagy erre azt felelte, hogy tiszta szivéből ohajtja, hogy ismét ugyanegy ezredben szolgáljunk, mint azelőtt, de aztán mosolyogva mondta: «Nincsenek talán másféle terveid? mert én jól ismerlek és nagyon lehetségesnek tartom, már másféle utak felé törekszel és régi szándékodhoz képest Oroszországra gondolsz.»

Közbeszóltam és biztositottam őt, hogy erre legtávolabbról se gondolok és hogy legfőlebb két-három nap alatt az egész ügyem köztudomásuvá lesz.

Ekkor aztán az őrnagy és a neje elmondták, hogy a mult este Nenadovics titkár náluk volt és elbeszélte nekik, hogy Bécsben tartózkodom, lakást változtattam és a fogadósnak azt mondtam, hogy Pozsonyba utazom. Ő erre engem mindenütt keresett, de nem birt megtalálni és miután tudja, hogy Pozsonyban semmi dolgom sincs, ennélfogva itt Bécsben kell valahol rejtőzködnöm. Ez által azt a gyanut keltettem benne, hogy talán megint Oroszországba szándékozom kiköltözni, mint azelőtt. Ezt nagyon sajnálná és attól fél, hogy nagy szerencsétlenség fog engem érni, miután az udvar oly szigorú rendszabályokat léptetett életbe azok ellen, a kik az Oroszországba való kiköltözésről ábrándoznának. Következőleg, miután gyanuja van ellenem és őt az esküje kötelezi mindenre

Gróf Grassalkovich Antal.

ügyelni, a mi az udvar érdekeivel ellenkezik, kötelességének tartja megtenni ellenem a följelentést.

«Ebből láthatod, mondá az őrnagy, milyen hálóba akarnak téged keriteni. De kérlek, ne szólj erről senkinek egy szót se. Mind a ketten szeretünk téged, ezért akartunk figyelmeztetni, hogy az ügyeidben óvatosan járj el.

Gróf Serbelloni, lovassági tábornok.

Az Országos Képtárban levő metszetek után.

Miután ezen igazi barátaimnak köszönetet mondtam az őszinteségükért, elbucsuztam tőlük. Az őrnagy meghivott másnapra ebédre. Megigértem, hogy elmegyek, de kértem, hogy Nenadovics titkárt ne hivják meg. Biztositottak felőle, hogy egészen egyedül leszünk.

Másnap délelőtt tizenegy órakor megjelentem az őrnagy szállásán. Déli tizenkét óráig elbeszélgettünk és a pinczér már-már ebédhez kezdett teríteni, mikor egyszerre Nenadovics titkár belépett. Mindnyájunkat nyájasan üdvözölt és a háziasszonyhoz így szólt: «Mint régi jó barátjuk, meghivom ma magamat önökhöz ebédre.» Aztán hozzám fordult e szókkal: «Hogyan szolgál az egészsége? Remélem, hogy az utazás nem volt nagyon fárasztó. Mikor érkezett meg Pozsonyból?

«Ma reggel — felelém — és az utazás valóban legkevésbbé se fárasztott.

«Úgy hiszem, nem tévedek, mondá Nenadovics, ha azt állitom, hogy ön ép oly kevéssé volt Pozsonyban, mint én. Kerestem önt a régi lakásán, de nem találtam. Melyik utczában lakik most?»

«Bécsben lakom, felelém, de az utcza nevére nem emlékezem.»

Erre aztán félbehagyta a velem való beszélgetést. Ebéd után nem akartam sokáig maradni, nehogy újabb szóváltást koczkáztassak és egy alkalmas pillanatban, mikor mind a hárman élénken beszélgettek egymással, csöndesen és észrevétlenül eltávoztam és hazamentem a lakásomra.

Másnap délelőtt a rendes időben megjelentem Csernev titkár úrnál, a ki igen szivélyesen fogadott és azt kérdezte, hogy nem láttam-e valamit álmomban?

«Ha az ember lát is valamit álmában, felelém nevetve, az el szokott enyészni az álommal együtt. Ennélfogva okosabb bevárni az örvendetes valóságot.»

«Nos hát, mondá Csernev úr, ha az álmában nem tudta meg, hát megmondom, hogy az ügye az óhajtásához képest intéztetett el. A nagykövet úrtól meg fogja tudni, miben áll a dolog.

Ezzel lementünk az első emeletre, a titkár úr bejelentett és mikor rövid várakozás után én is beléptem, a nagykövet elém jött és így szólt: «Gratulálok önnek az orosz udvar oltalmához. Ön elérte a czélját, már megkaptam az értesitést, hogy a követelésem, a melyet Kaunitz gróf kanczellár úrhoz intéztem, a királyné ő Felsége elé terjesztetett, a ki megparancsolni méltóztatott, hogy az ön számára útlevél állittassék ki az Oroszországba való költözés czéljából.»

Miután a nagykövet úr kezét megcsókoltam és a kegyességét megköszöntem, Csernev titkár úr elmondta neki mindazt, a mi a legutóbbi audienczián óta történt: Nenadovics titkár látogatását és nyilatkozatait, az altiszt megjelenését a vendéglőben és a hozzám intézett kérdéseit. Elmondta továbbá, hogy mennyire aggódtam és hogy félelemben lakást is változtattam.

A nagykövet úr erre felém fordult és így szólt: «Most már nem kell önnek semmitől se félnie és ha valaki kérdezi, hogy ki ön, mondja meg bátran, hogy orosz tiszt. A mi pedig az útlevelét illeti, az a legközelebbi napokban minden bizonynyal a kezeim közt lesz.»

Ismételtem köszönetemet a nagykövet úrnak iránt tanusított kegyességéért, de bátorkodtam őtle még azt a rendkivüli kegyet is kérni, hogy a követségi palotába költözhessem és itt várhassam be az útlevelem megérkezését.

A nagykövet úr Csernev titkár úrhoz fordult: «Igaza van, mondá. Jelöljön ki itt a palotában egy lakást a számára.»

Csernev úr azt felelte, hogy a palotában nincs üres szoba, de talán Wolkow titkár úrnál lehetne engem elszállásolni, a ki a második házban lakik.

«Jól van, mondá a nagykövet, hivassa elő Wolkowt, tudassa vele a kivánságomat és utasitsa őt, hogy a szerint cselekedjék.

Csernev úr, mihelyt a nagykövettől eltávoztunk, azonnal magához kérette Wolkow titkárt, a ki rögtön rendelkezett az elszállásom iránt úgyanabban a házban, a melyben ő maga lakott és a melyet csak három ház választott el a követségi palotától. Itt még gyümölcsös kertünk is volt. Aztán Csernev úr kivánságára följegyeztem, milyen számu kisérettel, hány kocsival és lóval akarok Oroszországba költözni, mert az útlevélbe ezeket is be kellett jegyezni. A jegyzékbe a nőmet, két kis gyermekemet, két nőcselédet, három férfi cselédet és két kocsit vettem föl.

Most már visszatérhettem a városba és mindenekelőtt Chabsa barátomhoz siettem, a kinek annyi szivességét élveztem. Elmondtam neki, hogy az orosz követség házába költözöm, de megkértem, hogy erről senkinek se szóljon. Aztán elmentem a lakásomra. Szállásadómat otthon találtam, neki azt mondtam, hogy azonnal el kell utaznom és megkérdeztem, hogy mivel tartozom, de a derék ember semmit se fogadott el, sőt sajnálatát fejezte ki a fölött, hogy ily hamar el kell válnunk egymástól. Elbucsuzván tőle, a podgyászomat hordárokkal átvitettem az új lakásomra, ott kényelembe helyezkedtem és később fölmentem Wolkow úrhoz, jelenteni, hogy megjöttem és a vendége vagyok. Két fiatal orosz urat, *Galiczint* és *Musszin-Puskint*, találtam nála, a kik mulatni jöttek Bécsbe, továbbá *Lewassow* követségi tagot és a már említett Asch bárót. Wolkow magánál tartott vacsorára mindnyájunkat és késő éjjelig együtt maradtunk.

(Folytatása következik.)

Legjobban bebizonyult tápláték egészséges és gyomor-bélbeteg gyermekeknek.

Kufeke féle gyermeklisztje.

Gyermekek kitünően fejlödnek töle és nem szenvednek emésztési zavarokban.

Politechnikai Intézet Friedberg Hessenben M. Frankfurt mellett.

I. Iparakadémia gépész-, elektro-, épit. mérnökök és épitőmest. szám. 6 akad. tanfolyam.
II. Technika (közép szakiskolai gépész- és elektro-technik. számára 4 tanfolyam.
Programmok bérment. Szigorl.-biztos.

Császárfürdő BUDAPESTEN 9375 téli és nyári gyógyhely.

Elsőrangu. E kénesvizü gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdőkkel pompás ásványvíz uszodákkal, hő- és kádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

Ha őszül a haja, használja a „Stella"-vizet (Hair Regenerator), mely nem fest de a haj eredeti szinét adja vissza, Uvegje 2 korona. *ZOLTÁN BÉLA gyógyszertárában* ő cs. és k. fensége József főherceg udv. szállitója. Budapest, V., Sétatér-utcza, Szabadság-tér sarkán. 9484

Haris, Zeillinger és Tsa a „Kék csillag"-hoz ajánlják 9643 *fiu- és leány-intézeti fehérnemüiket* a legolcsóbb árakban. Vászon- és fehérnemü-üzletünk kizárólag: **Budapest, IV., Váczi-utcza 16.**

Az egyedül létező valódi angol **SZÉPITŐSZER** a Balassa-féle valódi angol **UGORKATEJ,** mely azonnal eltávolit minden szeplőt, májfoltot, pattanást, bőratkát (mitesser) stb. és az arcznak friss üdeséget, fiatalságot kölcsönöz. Egy üveg ára 2 kor., ehhez ugorka-szappan 1 kor., poudre 2 kor. Főszétküldési hely: **BALASSA KORNÉL** gyógyszertára **Temesvár.** Kapható minden gyógyszertárban. — Főraktár Budapesten: Török József gyógyszertárában, Király-utcza 12 és Andrássy-ut 26.

Telefon 15—56. Alapittatott 1878. Lawn-Tennis labdák tucatja frt 3.75-tól. Lawn-Tennis középhalmok drb 3 frttal. Lawn-Tennis kerítőhálók Omnium-ról. Lawn-Tennis Garnitürjaink. Ponyvák. Utalók. Zsámoly-ülések. Zsákok. Lóhálók. Fehér rubberlábu kötelek. Függ-ágyak. Derékszíjak.
Képes árjegyzék kivánatra
Seffer Antal
(partelepe és angol sportjátékok gyári raktára
Budapest, Károly-utcza, bolt szám 12
(Központi városház épület.)

FÖLDES-féle MARGIT-CRÈME 9353
gyorsan és biztosan ható szer szeplő, máj- és bőrfoltok, kiütések, pattanások és mindennemü bőrbaj ellen. Rögtön hat. Zsirtalan. Ártalmatlan. Kapható mindenütt.
Ára 1 korona.
Készíti: **Gutori FÖLDES KELEMEN** gyógyszerész Aradon.
Főraktár: Török József gyógyszertárában Budapesten. A közönség megtévesztését czélzó utánzatoktól óvakodjunk.

KWIZDA féle Korneuburgi marha táppor

Etrendi szer lovak, szarvasmarhák és juhok részére. 50 év óta a legtöbb istállóban használtatban van étvágy — hiány s rossz emésztésnél, a tej javitására és a tehenek tejelőképességének fokozására, csontörések.ről. — ½ doboz ára 1 korona 40 fillér, ½ doboz 70 fillér. Csak a lenti védjegygyel valódi. Kapható minden gyógyszertárban és gyógyfükereskedésben. Főraktár: **Kwizda Ferencz János,** cs. és kir. osztr.-magyar, román királyi és bolgár fejedelmi udvari szállító, kerületi gyógyszerész, Korneuburg, Bécs mellett.

Magyarországi főraktár: **Török József gyógyszertára, Király-utcza 12 és Andrássy-ut 26.** 9286

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részv.-társ.
Irodái: VI. ker., Andrássy-ut 5. (saját házában). 9276
Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyószámlában (check-számlán). A 10%-os betétkamat-adót az intézet fizeti. **Leszámitol váltókat, előlegeket nyujt értékpapirokra. VÁLTÓUZLETE** megbizásból teljesiti mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. Üzleti órák: délelőtt ½9—½1-ig, délután 3—½5-ig. **Magyar kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye IV., Ferenczkörtere 2. szám.** Kézi zálogüzletei: IV., Károly-körut 18., IV., Ferenczik-tere és Irányi-u. sarkán, VII., Király-u. 57., VIII., József-körut 2., Üllői-út 6

+ Soványság +
Szép telt testidomok a mi keleti erőporunktól, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért kezesség. Orvosi rend. szerint. Szigorúan becsületes. Nem szédelgés, számos köszönőlevél. Ára kartononként 2 kor. 50 fill. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással. **Kyrian. Institut** 9158
D. Franz Steiner & Co., Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 89. Főraktár Magyarország részére: Török József, gyógyszerész, Király-u. 12.

Rozsnyay Mátyás chininczukorkája ízletlen chininből.
Legjobb szer láz, váltó-láz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserü chinint beveni nem képesek. **Láz ellen! Nem keserü!** Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fiumei vándorgyülésén 40 arany pályadijjal jutalmazva.
Törvényesen védve. Valódi, ha minden egyes **piros csomagolópapiron** Rozsnyay Mátyás névaláirása olvasható. Utánzatoktól óvakodjunk
Főraktár: Budapesten TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában, valamint minden gyógyszertárban.
Továbbá a készitőnél: **Rozsnyay Mátyás** gyógyszertárában, Arad, Szabadság-tér.

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.
Budapest, V. ker., Ferencz József-tér 8. sz.
Kristályüveg készletek, remek virágvázák és alkalmi dísztárgyak.
Üzlethelyiségünk nem a Lánczhiddal szemben, hanem az **Akadémia mellett a Béla-utcza sarkán létezik.** 9517

LOHR MÁRIA ezelőtt KRONFUSZ 9494
csipke, vegyészeti tisztitó- és műtestő-intezete megnagyobbitatott erőmüvi szönyegporoló és szőrmeáru megóvó-intézettel.— Megbizások átvétetnek:
VIII., Baross-utcza 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő fiókuzletekben: IX., Calvin-tér 9. V., Harminczad-utcza 3. VI., Teréz-körut 39. VI., Andrássy-út 16. *Telefon 57—08.* VIII., József-körut 2. szám. *Telefon 57—08.*

Budapesti RŐSER tanintézet.
Alapittatott 1853-ban. — Tanulók száma 16 135.
3 osztályu nyilvános **felső kereskedelmi iskola.** A volt keresk. akadémiákkal teljesen egyenrangu. Bizonyitványai az egy éves önkéntességre jogositanak.
4 osztályu nyilvános **polgári iskola.** Bizonyitványai államérvényesek.
Nevelő-internátus. Benlakó növendékek részére.
Beiratás: augusztus 30-tól szeptember 5-ig. 9191
Értesitőkivonatot küld: **RŐSER JÁNOS** igazgató, BUDAPEST, VI., Aradi-utcza 10. sz.

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papiráru és szab. fémkapocsgyára
Budapest, I., Mészáros-utcza 38. Telefon 91—48.
Gyárt nagybani elárusitásra következő uj czikkeket
A leghomlokzatosabb családi dobozokat és **diszboritékokat** (levélpapirokkal és boritékokkal), névjegykártyákat, gyászlapokat, **gyászlevélpapirt,** gyásznyujtegyeket. Saját gyártmányu **fémsarokkal** ellátott **rajztömböket,** szekrényczipke és tortapapirokat, továbbá papirtányérokat, plakátcsöveket és különféle összehajtható dobozokat.

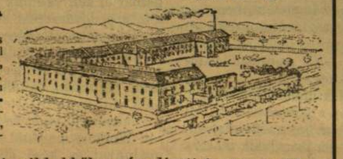

Állandó kiállitás a fenti czikkekből a városligeti iparcsarnokban megtekinthető. 9307

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta **Vértesi Arnold.**

(Folytatás.)

VIII.

Azontúl nem hallott Varga Imre semmit Nádudvaryékről. Összsel bizonyosan fölmentek Budára szokás szerint, ott meg is tarthatták a lakodalmat; ki hozná el annak a hirét a veszprémi papnevelő intézetbe?

Még más hirek sem jönnek. Ujság nem jár a seminariumba, csak a «Religio», de abban nincs semmi a világi dolgokról. A főtisztelendő præfectus úr olvassa ugyan a «Nemzeti Ujság»-ot is és abból tudja, hogy Pozsonyban összeült a diéta, a hol a veszprémi káptalan követe is ott ül az alsó táblán és nagy vitatkozások folynak gróf Széchenyi István s Pest vármegye követe Kossuth Lajos közt; de mindez alig érdekelte a præfectus urat, az alumnusokra pedig egyáltalán nem tartozik.

A püspök úr ő nagyméltósága is fent volt Pozsonyban s nagy ebédet is adott, a mint az olvasható volt a «Nemzeti Ujság»-ban. A fiatal nádor, István főherczeg pedig olyan fényes tánczestélyt adott, hogy csak a nagy teremben magában nyolczszáz viaszgyertya égett. Ezt is lehetett olvasni a Nemzeti Ujságban.

Azt azonban, hogy mi fog bekövetkezni tavaszszal, a sok díszes nagy ebéd, tánczestély és fáklyás menetek után egyszerre, azt nem lehetett olvasni. Oly hirtelen jött az, mint a zivatar.

A püspök secretariusa irta meg legelőször Pozsonyból egy káptalanbelinek, hogy alkalmasint baj lesz. A püspök úr ő kegyelmessége a nádornál volt ebéden s ott arról beszéltek, hogy az országgyülést legjobb volna hazaküldeni, néminemü nyugtalan elmék hajlandók lévén confusióra, mivelhogy a francziák elkergették a királyukat és Lombardiában is zavarognak holmi revolutionarius elemek. De mi közünk nekünk a francziákhoz és lombardiaiakhoz?

Aztán egyszerre márczius közepén csodálatos dolgok történtek. Még a seminarium négy fala közé is behatott a hire, hogy kitört a szabadság. Azt mondták: nincs már úr és paraszt, mindenki egyforma. Nemzeti szinű zászlókat tűztek ki a házakra s nemzeti szinű szalagból kokárdát hordott minden ember a mellén.

A kispapok csak az ablakból látták. Egy hét óta nem eresztették ki őket sétálni. Mindenféle aggasztó hirek érkeztek. A városház udvarán népgyülés volt. Be akarják verni a püspöki rezidenczia ablakait.

De megjött a kegyelmes úr secretariusa Pozsonyból s kitüzték a nemzeti zászlót a rezidenczián is. Nagy kokárda volt a secretarius mellén s másnap a kispapok is kaptak kokárdákat.

— Hja, szabadság, egyenlőség, testvériség, — mondta diplomatikus mosolylyal a secretarius úr.

A fiatalság azonban, mely nem járt még a püspöki udvarban s nem értette a diplomatiát, azt hitte, hogy a szabadság, egyenlőség, testvériség olyan szent igék, mint azok, a melyek a bibliában foglaltatnak. A lelkesedés, mely végig szállt az egész országon, megdobogtatta annak a csapat fiatal embernek a szivét is a seminarium falai közt.

Uj élet kezdődik. Föltámad a paradicsom a földön; szabadság, egyenlőség, testvériség uralkodik ezentúl. Hát lehetett ennél fényesebb álom, a mi jobban megragadja a rajongó fiatal lelketket?

Varga Imre szinte lázban égett folyvást ez időben. Tüzes képzelete csillogó szinekbe öltöztette a mindennapi élet eseményeit. Ha lent az utczán pergett a dob s zárt sorokban masiroztak, mint nemzetőrök, a veszprémi szűrszabók és csizmadiák, mindenféle ócska flintákkal, a miket Isten tudja micsoda lomtárból kerítettek elő, a szabadság védelmére siető hősöket látta bennök.

Ő is oda szeretett volna lépni közéjök, kezet fogni velök, ő is kész lett volna életét, vérét áldozni a szabadság védelmére. Minek messze idegen földre menni, vad emberek szigeteire, mikor itt is lehet nagy eszméket szolgálni, talán vértanúságot is szenvedni?

A mi edűig vallásos rajongás volt lelkében, azt most átvitte a haza és a szabadság szeretetére. Uj megnyilatkozás volt ez neki. Oh, ha ő valamit tehetne a hazáért, a szabadságért. Valamit, a mi nagy, dicső.

Fölelevenedtek gyermekkori álmai. Csataverő vitézek, mesés bajnokok jelentek meg újra képzeletében. Száguldó paripákon a regék s a történelem nagy alakjai. Kócsagtollas forgókat, fénylő sisakokat, lengedező selyem zászlókat látott.

Néha szinte megijedt: nem bűnös gondolatok, nem gonosz sugallatok-e ezek, a miken eszét jártatja? Szabad-e neki csatákról, hősi tettekről álmodozni? Nem tiltja a papi ruha, melyet visel?

De hiszen azelőtt nagy egyházfejedelmek, érsekek, püspökök is hadba mentek, vitézkedtek, meg is haltak a hazáért s az egyház tiszteli emlékőket. Hát ma vétek volna az, a mi akkor erény volt?

Ezeket hányta-vetette elméjében, de senkinek sem szólt növendéktársai közül. Magába zárkozott volt mindig; most még inkább. Csak gyóntató atyjával közölte gondolatait, hogy lelkiismeretét megnyugtassa.

Az egyszerű öreg pap, a ki egész életét falun töltötte s most vén korára behozták ide nyugalomba, nem értett az ilyen subtilis kérdésekhez. Neki csak azt gyónták meg a parasztok, hogy loptak, káromkodtak vagy elmulasztották a misét. Arra megvolt az öregnek a kiszabandó penitenciája, ennyi meg ennyi miatyánk, üdvözlégy Mária és hiszekegy. Le is hordta néha derekasan a semmirevalókat. Jó tanácsot is tudott adni az ilyen közönséges embereknek, talpra esett okos tanácsot. Abban nagy jártassága volt. De mit feleljen az olyan skrupulózus kérdésekre, a milyeneket ez a fiatal papnövendék intézett hozzá?

— Ugyan fiam, járjon az eszed másfelé. Nem hinak még minket a háborúba.

Noha már bizony hire szállingóz, hogy oda lent mozognak a ráczok és Jellasics is készül ellenünk. Aztán mindegyre riasztóbb hirek jöttek. Már az oláhság is lázong, gyilkolják a magyart, veszélyben a haza. Napról-napra rettenetesebb hirek. Meg akar fosztani szabadságunktól a bécsi kamarilla. Fegyverre, a ki ép kéz-láb, fegyverre magyarok!

— Én elmegyek, — mondta Varga Imre.

A præfectus csóválta a fejét. A rector összecsapta a két kezét:

— Per amorem Dei.

Mi lesz már a világból, ha a kispapok is el akarnak menni katonáknak? És ilyen jómagaviseletü, jámbor ifjú. Igen, ha valami haszontalan fráter volna, a kit úgyis ki kellene csapni. De ez a Varga Imre! Hallatlan!

— Meggondoltad, fiam, mit cselekszel?

— Meggondoltam.

— Föláldozod a biztos jövőt.

— Az életemet is, ha kell a hazámért.

— Szép, szép, — motyogott az öreg rector, — dulce et decorum est; de mégis pogány dolog az, édes fiam. Azonban ha már így megátalkodtál, hát menj isten nevében. In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti.

Az utczán járták a toborzót. Duhaj legények boros palaczkkal a kezökben tánczoltak s nagyokat rikkantottak.

Varga Imre megdöbbenve nézte. A szigorú seminariumi élet után valami visszariasztó volt neki ez a látvány. Hát igy indulnak a szent harczba, melyet a hazáért és a szabadságért fognak megvívni? Nyers tréfák közt, duhaj nóták danolása közt?

Mintha megmeredt volna lába, mintha lehanyatlott volna fölemelt keze s mintha valami fagyos szélroham kioltotta volna benne a lelkesedés lángját.

Visszanézett a nagy, komor épületre, melyből kijött. Nem jobb-e visszafordulni neki oda?

Egy ismerős ifjú, a ki együtt járt vele iskolába, oda kiáltott hozzá:

— Hé, nem csapnál föl közénk?

Csaknem gépiesen nyujtotta oda kezét Varga Imre.

— Éljen! — rivalgott az ujoncz ifjuság.

De ő maga oly keveset érzett e pillanatban abból a lelkesedésből, mely idáig keblét betöltötte. Oly magasztosnak képzelte e pillanatot idáig s ime, hogy elveszett annak minden fensége a valóságban. Egy pár fiatal legény, a ki mámoros fejjel ugrándozik, egy csapat csőcselék, mely bámulja őket s hátul a czigány banda, mely valami verbunkos nótát húz.

Hát ennyi az egész? A hazát alig emlegetik, szidják a ráczokat s az elmenő leányokra, fiatal asszonyokra kacsintgatnak.

Úgy mennek végig utcza hosszat, félrevágott katonasapkával a fejükön, szivar a szájukban. Szinte büsan ballagott köztük Varga Imre. Úgy érezte, mintha fényes álmai ismét elröppentek volna s ő csalódottan menne tovább az élet uj útján.

Hol fogja hát megtalálni azt a világot, melyről ő álmodozott? Az ideálok mind más alakot öltenek, a mint leszállnak a földre. Semmi sem marad úgy, a mint azt az ő álmodozó lelke képzelte. Fényét, zománczát veszti minden s ráfrecscsen a köznapi sár.

A pajtások jókedvre akarták volna deritni:

— Mit búsulsz? Megbántad, hogy beálltál közénk?

Nem, nem bánta meg, vére ontásával is szolgálni akarja a hazáját.

— Hát akkor igyál, — biztatták a bajtársak.

De nem igen akart inni. Danolásra is hiába serkentgették; csöndes, szótlan maradt.

— Tán a szeretődet hagyod itt? Azért búsulsz? — faggatta a többi.

— Nem hagyok itt senkit. A jó Isten egyedül való gondviselőm, az meg velem jön.

Nem szerették az ilyen beszédet a vig legények.

— Eh, — gondolták, — nem hiába, hogy pap volt, soha sem lesz ebből igazi jó katona.

Csak mikor Szent-Tamásnál röpködtek az ágyúgolyók a fejeik körül s Varga Imre úgy állt mint a czövek, félre sem kapta a fejét, akkor mondták, hogy:

— Teringettét, ennek a papnak bátor lelke van. Csak annyi neki az ágyúgolyó, mintha labdát hajigálnának közénk.

IX.

A szabadság, mely ezen a tavaszon a fák rügyével egyszerre kihajtott, eljött Nyulasra is.

Szörnyen bámultak a jobbágyok, hogy már ezután nem lesz robot, törvényt csináltak róla Pozsonyban. Némelyek úgy vélekedtek, hogy nekik ugyan hiába csinálták a törvényt, nem ereszti azt ide be Nádudvary nagyságos úr.

Még mindig nagyon féltek a nagyságos úrtól, noha a kántor fia, a ki Pestről hazajött ebben az időben pár napra, megmagyarázta nekik, hogy kutyának parancsol most már a nagyságos úr és most már mindnyájan egyformák a nagyságos úrral. De nem akarták neki elhinni. Nem lehet az igaz. Bolond beszéd az.

De mikor nemsokára eljött a nagyságos úr maga is feleségestől, leányostól, a nyarat sem várta be és megtudták a cselédektől, hogy már többet vissza sem megy Budára, akkor gondolkozóba estek: már csakugyan igaz lesz, hogy megfordult a világ.

— Majd visszafordul még, — mondta kevélyen István, a nagyságos úr huszárja.

Nemes Soós István uramnak nem fért az a fejébe, hogy már most a parasztot is egyforma legyen ő vele, a parasztnak is legyen voksa a viczispán-választásnál. Nem lehet az, hogy a nemesség az ezer éves jussát olyan könnyen hagyja. Csak az olyan Hűbele Balázs urak csinálták az új törvényt, a kik mindjárt megijedtek a kardcsörtető jurátusoktól. De majd segít a király, küldi a katonaságát, hogy rendet csináljon.

Ilyenféle beszédeket eresztett meg néha István huszár. A parasztok eleinte álmélkodva hallgatták, aztán lassanként kigyúlt bennük a harag. Úgy? Hát vissza akarják venni tőlük a szabadságot? Hát megint úrnak szolgáljanak, robotoljanak?

Lassú morgás terjedt el a faluban s napról napra nőtt. De nem István ellen fordult a nép haragja, avval nem sokat törődtek, az csak olyan cselédféle, hanem a volt földesuruk, az a főczinkos, az kovácsolja a többi hazaárulóval a rablánczot a nép számára, a hogy a kántor fia is mondta, ki megint ide kint járt nagy vöröstollas kalappal s valami proklamácziót is hozott Pestről, hogy talpra magyarok!

Már nem is köszöntek, ha vasárnap a templom elé gördült a nagyságos úr hintója. Egy pár öreg ember, a ki már nagyon megszokta, alázatosan levette még a kalapját, de a többi, főkép a fiatalabbja, csak úgy föltett kalappal daczosan nézte, hogy száll le az uraság a hintóból.

István huszár leütötte ugyan egy-két vakmerőnek a fejéről a kalapot, de ő nagysága ráparancsolt, hogy hagyja abba. A kinek nem tetszik, hát nem köszön. Ez a szabadság.

Ő nagysága gúnyosan mosolygott, a mi csak jobban felbőszítette az embereket. Nem mert ugyan senki szólni, már tudniillik így szemtől szembe, de a háta mögött, úgy maguk közt annál jobban zúgolódtak. Némelyik meg is fenyegette öklével a kastélyt, ha arra ment s egyik cseléd hallotta egyszer, hogy valaki azt mondta:

— Majd rá kerül a sor a hazaárulókra.

Bella kisasszony is láthatta a haragos pillantásokat, ha kiment lovagolni. Iránta sem igen mutattak már tiszteletet. Ő is csak az apja lánya, kevély fajzat, a mellett német katonatisztnek a mátkája.

A bárót nem látták Nyulason pünkösd óta. Akkor az volt a hire, hogy egy hónap múlva esküsznek. Az öreg plébános nagy örömmel készült erre az esküvőre. No lám, lám, hát mégis ő fogja megesketni ezt az aranyos Bellát.

A milyen jámbor együgyű ember volt, még azt is elhitte, hogy tán csak azért késleltette Bella az esküvőjét, hogy itthon az ő öreg lelki atyja adhassa majd össze őket. Senki sem mondta a jó öreg plébánosnak, de ő így képzelte. Hát miért is késtek volna másképp? Megtarthatták volna a lakodalmat Budán is.

— De persze az én aranyos Bellám az gondolt én rám is . . . persze, persze . . .

Azonban az esküvőt megint el kellett halasztani. Az ulánusoknak le kellett menni Bácskába a ráczok ellen.

— Erős lelkű ez a Bella kisasszony, hogy nem is sír, — gondolta akkor az öreg pap.

Úgy vette észre, még legnehezebben esik ez az elhalasztás Nádudvary Domokos úrnak. Ő nagysága nem igen titkolta kedvetlenségét. A mostani zavaros időkben jó, ha az ember már ennek is elvetheti a gondját. Nem lehet tudni, mit hoz a holnap.

Ő nagysága nagyon roszkedvű volt most mindig. Becsmérelte az új kormányt, mely nem tud rendet csinálni. Azok a prókátorok fölforgatják az egész országot. Bezzeg, ha még élne az öreg nádor, soha sem történt volna meg ez a komédia.

(Folytatása következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

Másnap Wolkow úr tudatta velem, hogy a nagykövet meghagyásából egész bécsi tartózkodásom alatt ebédre és vacsorára az ő vendége leszek. Nála csaknem naponkint találkoztam ezekkel az urakkal és kezdtem magamat a társaságukban begyakorolni az orosz nyelvbe. Egy izben Csernev úr is fölkereste a társaságunkat és ez alkalommal szóba került az első találkozásunk. Elmondtam neki, hogy mennyire el voltam keseredve ellene, de egyuttal beismertem, milyen nagy hiba volt az első benyomás után ítéletet mondani és bocsánatot kértem tőle. A jelenvolt urak nagyot nevettek és Csernev úr így szólt:

«Ne nehezteljen rám azért, hogy a legelső izben nem fogadtam önt nyájasan, de megvallom, hogy gyanakodtam önre és a látogatása épen nem volt rám nézve kellemes. Azt hittem, hogy valaki küldte önt hozzám, hogy engem kisértetbe ejtsen. Német beszéde annál inkább megerősítette ezt a gyanumat, mert eddig még egyetlen földijével se találkoztam, a ki oly tökéletesen birta volna ezt a nyelvet. Németnek vagy magyarnak tartottam önt, az elbocsátó-levelet pedig, a melyet fölmutatott, szintén eszköznek a kisértésre. Az ön eltávozása után gondolkoztam a dolog fölött, de nem változott a véleményem mind addig, mig ön másnap ismét meg nem jelent nálam.

Ilyen kellemes társaságban mult el tiz nap, de én már unatkozni kezdtem és nyugtalankodtam is a miatt, hogy az útlevelem oly soká nem érkezik: attól féltem, hogy valamely váratlan akadály támadhatott.

Végre három nappal később Kayserling gróf átadta az útlevelemet, megigérte, hogy ajánlólevelet fog adni ismerős oroszországi uraságokhoz és meghitt az napra ebédre. Mikor ebéd után elbúcsuztam, a nagykövet azt kérdezte, hogy mikor szándékozom elutazni Bécsből? Kijelentettem, hogy négy nap mulva elhagyom Bécset és még az őszszel mindenestre útra kelek Oroszországba, bármi történjék is.

Azon a napon és a következő éjjel még Wolkownál maradtam, de másnap reggel elhatároztam, hogy visszatérek a vendéglőbe, a hol először laktam, mert fuvarosokat csak a városban lehetett kapni. Mindenekelőtt azonban elmentem Csernev úrhoz elbúcsuzni. A titkár úr a nagykövet két lepecsételt levelét adta át. Az egyik *Apraxin Fedorovics István* tábornoknak, a másik *Samarokov Spiridinovics Pétternek* szólt. Ezek, mint mondá, a nagykövet által megigért ajánló-levelek voltak. Ezenkivül egy harmadik iratot is kézbesitett, a mely a főhadi kollegiumhoz volt czímezve.

A következő nap fuvarost fogadtam, a ki elvigyen Budára, elbúcsuztam barátomtól, Chabsa bankártól, még egyszer beszóltam Prodanovics őrnagyékhoz és harmadnap reggel elhagytam Bécset.

Négy napi utazás után megérkeztem Budára, hol egy nagyobb vendéglőbe szálltam s másik fuvarossal alkudtam meg. Ezenkivül meg is fürödtem ama meleg vizek egyikében, a melyeket igen erőseknek és jótékony hatásuaknak mondanak. Ezek a fürdőintézetek a városban magában vannak, köből épültek és igen jól vannak berendezve. Fölöttük emelkedik a Gerzelez (Gellért) nevű hegy, a melyből a meleg és hideg vizet csöveken keresztül vezetik ezekbe az épületekbe. A közös fürdőn kivül vannak egyes szobák is, a melyekben külön fürdőt lehet használni.

Másnap elutaztam Budáról, a Dunán átkeltem Pestre, ott nem mulasztottam el meglátogatni Radoszlavljevics György barátomat, elbúcsuztam tőle és tovább folytattam az utamat Ujvidék felé, hova a negyedik napon érkeztem meg. Azonnal atyámat kerestem föl. Az egész családot jó egészségben találtam. Megérkezésem hire az egész városban elterjedt. Miután mindenki tudta, milyen nagy zajt csaptak az elutazásomból, mennyit nyomoztak és még se tudta senki a hollétemet, összes barátaim az atyám házához siettek és engem látni akartak.

Most már komolyan kezdtem előkészülni a nagy utazásra és siettem beszerezni a szükséges fogatokat, hogy még az ősz folyamán útra kelhessek. A bognáromnál egy födött és egy közönséges podgyász kocsit és egy négy üléses hintót rendeltem meg. Atyám a saját istállójából hat fekete csikót ajándékozott és ezenfölül még öt lovat a podgyászos kocsik elé. A hintó elé való lovak gyönyörüek voltak. Később Oroszországban sok mindenféle lovam volt, de ilyenek többé soha!

Találtam jó és megbizható cselédeket is, a kik készek voltak eljönni velem Oroszországba; főleg a kocsisom olyan ember volt, a milyent ritkán lehet találni. Nála nélkül a fiatal lovaimmal sok bajom és boszuságom lett volna. Oly erősek és tüzesek voltak, hogy más kocsis aligha birt volna velük.

Mialatt a fölszerelésem elkészült, elutaztam az ezredemhez, mert megigértem volt az ezredesemnek, hogy meg fogok jelenni számadástétel végett. Az összes irataimat és jegyzeteimet természetesen magammal vittem. Megérkezésem után legelőször a szállásmesterhez mentem, a ki mindig barátságos indulattal viseltetett irántam. Szinte megijedt, mikor megpillantott; elmondta, hogy holnap hirdetik harmadszor és utoljára a megjelenési határidőt a számomra, hogy az ezredes rendkivül haragszik rám és valószinüleg be fog záratni. Én erre csak nevettem és azt feleltem: «meglátod, hogy az ezredes igen szives és előzékeny lesz irántam. Ha nem hiszed, jer velem.»

Aztán huszár-egyenruhámba öltöztem és elmentem az ezredeshez, a ki már alkalmasint értesült megérkezésemről és igen komor arczczal fogadott. Dorgáló hangon lobbantotta a szememre, hogy önhatalmulag távoztam az ezredtől, hogy e miatt el kellett rendelnie ellenem a vizsgálatot és a letartóztatást stb.

Türelmesen hallgattam a szavait, időt engedtem neki, hogy befejezze a beszédét aztán igy szóltam:

«Kérem ezredes úr, szíveskedjék most engem meghallgatni és legyen türelemmel nehány perczig . . .»

Alighogy e szókat kiejtettem, elkezdett még elkeseredettebben és hevesebben lármázni és fenyegetőzni, hogy rögtön bezárat. Ekkor kénytelen voltam közelebb lépni hozzá:

«Ezredes úr, a bezáratásról szó se lehet, ellenben ön tartozik engem meghallgatni.»

E szókra kissé meghökkent és igy szólt:

«Mi mondani valója van?»

«Megirtam ezredes úrnak Ujvidékről, hogy annak idején meg fogok jelenni számot adni a századom vagyonának a kezeléséről. Ez az idő most elérkezett; ezért utaztam ide és egyuttal engedje megjegyeznem, hogy többé nem állok osztrák szolgálatban, sem az ön parancsa alatt, hanem a korábbi elbocsátó-levelem alapján az osztrák udvartól engedélyt és útlevelet kaptam az Oroszországba való költözésre.

És a szókkal átadtam neki az útlevelemet.

Átvette, felbontotta, elkezdte olvasni, szinte megkövülten állt előttem és egy szót se szólt, csak a vállát vonogatta. Mire azonban az útlevelet végig olvasta, a haragja elpárolgott és a kedélye megszelidült. Szinte elérzékenyült és végül nyájas hangon beszélt: «Ön szerencsés csillagzat alatt született; önre nagy jövő és nagy szerencse vár. Ritkán sikerülne valakinek azt véghez vinni, a mit ön koczkáztatott és véghez vitt. Látom, hogy ön elkerült minden veszedelmet és kieszközölte a szabadulását; tiszta szivemből szerencsét kivánok önnek.»

Hat napig maradtam az ezrednél, mig összes számadási ügyeimet lebonyolitottam. Egész tartózkodásom alatt az ezredes vendége voltam. A számadás befejezése után kifizették az ezredtől való eltávozásom napjáig járó zsoldomat, és mikor a tisztikartól elbúcsuztam, mindnyájan sajnálkozásukat fejezték ki a fölött, hogy az osztrák hadsereg kötelékéből kiléptem.

Visszautaztomban meglátogattam több rokonomat és végre nagybátyámat, Vitkovics Szekula ezredest is. Két napot töltöttem nála és egy ajánló-levelet kaptam tőle bátyja, Vitkovics István számára, a ki még az én születésem előtt vándorolt ki Oroszországba és ott tábornokságig vitte. De mire Oroszországba érkeztem, már nem találtam életben. Nagyon elaggott korában halt meg utódok nélkül.

Még egy látogatásom volt hátra. Tisztelegnem kellett a pétervároái paranesnoknál, a 80 éves *Elfenreich* bárónál, a ki mindig nagy jóakaróm volt. Ő is nagyon sajnálkozott kivándorlásom fölött és nagy társaság jelenlétében hibának mondta, hogy kiköltözési engedélyt adtak annyi derék szerb tisztnek, a kiket itthon is nagyon jól lehetett volna használni és a kiknek a távozása megannyi veszteséget jelent a hadseregre nézve.

Végre 1753 október 24-én útra keltünk. Egyedül az atyám kisért el az első éjjeli állomásig, a mely Vitkovics nagybátyám leányánál, *Rusics Simon* százados nejénél volt. Másnap reggel az atyám visszautazott, én pedig a nőmmel, két kis gyermekünkkel, két nő- és két férfiseléddel folytattam az utazásomat.

Eleinte naponként csak lassan haladtunk előre, nehogy a fiatal lovak nagyon elfáradjanak és minden simán is ment az ötödik éjjeli szállásig. Itt nagy bajunk történt. Hosszas esőzés kezdődött és miután a magyar sikságon a faluk messze vannak egymástól, gyorsabban akartam haladni. Meghagytam tehát a cselédeimnek, hogy másnap korán reggel fogunk indulni. A kocsisom csakugyan annak idején be is fogott, de e közben a gyeplőst véletlenül meglökte a könyökével. A ló rugott a két hátulsó lábával és a kocsist oly erősen találta mellén, hogy az menten hanyatt vágódott. A lovászok azt hitték, hogy meghalt és beszaladtak értem. Mikor oda siettem, láttam, hogy szinte élettelenül fekszik a földön. Azonnal bevittem a saját szobámba és a legszorgosabb ápolás daczára csak délután két óra tájban kezdett magához térni és mozdulni. Másnap reggelig annyira javult az állapota, hogy kissé föl is birt ülni, de a tovább utazásról szó se lehetett. Teljes három napig kellett ebben a pusztai korcsmában vesztegelnünk, míg végre a negyedik napon ő maga kijelentette, hogy most már képes elfoglalni helyét a bakon. Ekkor kifizettem a számlát — a lelkiismeretlen korcsmáros minden kétszeres árban számitott — és aztán tovább utaztunk, de persze csak lépésben, mert a kocsisom alig birta magát a bakon föntartani, ennélfogva megint egy rongyos pusztai csárdában kellett az éjszakát töltenünk. Három mértföldnyire voltunk Szegedtől, a hova azonban csak másnap este érkeztünk meg, részint azért, mert a kocsisom még beteg volt, részint pedig azért, mert egész nap esett az eső és az útat feneketlen sár borította.

Mikorra a városba a gyümölcsös kertek közé értünk, már oly sötét volt, hogy nem tudtuk, merre tartsunk. Itt nekem kellett átvennem a kalauz szerepét: felültem az egyik hátas lóra, a kocsisnak meghagytam, hogy ott helyben maradjon a hintóval és egy lovász kiséretében előre mentem keresni a helyes útat a városba, a melyet iskolás gyerek koromból ismertem és a hol azóta is többször megfordultam. Csakugyan sikerült is megtalálnom az útat. Visszatértem tehát, útnak inditottam a hintót és a podgyászos kocsit és bekalauzoltam a családomat és a cselédeimet egy előttem ismeretes vendégfogadóba, a hol legalább ezt az éjszakát nyugalomban töltöttük.

Gróf Kaunitz, osztrák kanczellár.
Az Országos Képtárban levő metszet után.

Szegeden, akaratom ellenére, ismét három napig kellett vesztegelnem, mig a kocsisom teljesen fölépült. Orvost hivattam, a ki kenőcsöt és tapaszt rendelt. Mind a két szer oly jó hatással volt, hogy az utazást folytathatni reméltük. Kénytelen voltam mindent elkövetni ezen ember fölgyógyulása érdekében, nehogy elhagyjon, mikor fölépül. Mielőtt újból útnak indultunk volna, meleg rubákat vásároltam a számára.

Szegedtől Tokajig igen nehéz útunk volt; csaknem folyvást esett az eső és feneketlen sár terült el mindenütt. Végre megérkeztünk Tokajba, hol megtudtam, hogy itt *egy Zsolobow Miklós* nevű orosz időzik és kiséretével. Magyar borokat vásárolt az orosz udvar számára. Másnap meglátogattam, bemutattam magamat neki és elmondtam, hogy Oroszországba utazom. Igen szivesen fogadott és azonnal meghivott ebédre.

Tokajban is két napig kellett maradnom, akaratom ellenére, mert a második éjjel, mielőtt el akartunk volna utazni, újabb kellemetlenség ért; ugyanis az előfutárom megszökött és magával vitte az új ruháit, a melyeket számára készittettem. Mihelyt ezt reggel megtudtam, azonnal Zsolobowhoz mentem, a ki az esetet rögtön bejelentette a hatóságnak; nyomozták is a szökevényt, de eredménytelenül, én azonban kénytelen voltam Tokajban még egy napig vesztegetni az időt. Mikor végre nem volt más mód hátra és az utazást folytatni kellett, másik cselédet ültettem a futárlóra, de ez az ember soha se szolgált lovak mellett és nem is tudott velük bánni, ennélfogva igen sok bajom volt vele. Utoljára útközben mégis megtanult lovagolni és később már elég jól ment a dolog.

Tokajon túl már láttuk a hegyeket a távolban, az utak keskenyebbekké lettek, gyakran kellett patakokon átmennünk. A hidak nagyon rosz karban voltak, ehhez járult az is, hogy az idő mind hidegebb lett, minél tovább haladtunk. A lengyel határon már magas hegyek és sziklafalak közé jutottunk, kapaszkodó és ereszkedő egymást váltotta föl. A hintó miatt nem aggódtam, mert a kocsisomban meghizhattam, de a podgyászos kocsik több izben feldőltek és nekem igen sok bosszuságot okoztak. A hegyek közt igen fáradságos volt az utazás és legtöbb gondot az szerzett, hogy az útbaeső faluk lakossága igen szegény volt, néhol sem a lovak számára takarmányt, sem a cselédek számára ehető kenyeret sem lehetett kapni. E mellett abban a veszélyben forogtunk, hogy rablók támadnak meg. Egy éjjel egy nyomorult korcsmában csak pisztolylövésekkel és a fölvert cselédség lármájával sikerült elriasztanunk a betörőket.

Az első lengyel város, a hol megállapodtunk, Dukla volt. Itt két napig maradtunk, hogy a lovaink és a cselédeink kipihenhessék magukat. Itt láttunk legelőször havat. A tél elkezdődött. Duklán túl az utak jobb karban voltak, ámbár még több hegyen kellett átmennünk. Ezenfölül itt a falvak is közelebb vannak egymáshoz és csaknem mindenütt lehet vendéglőt és istállót találni, valamint tűrhető eleséget is. Igy érkeztünk Zolkiev városba, a hol egy napot és egy éjszakát töltöttünk. Innen túl az utazás megint nehezebb lett, főleg a hidak rosz állapota miatt. A hó is folyvást esett és csak nagy ügygyel-bajjal birtunk eljutni Brody-ig.

Már-már az volt a szándékom, hogy a telet ebben a városban töltsük, de aztán kiszámitottam, hogy az itteni tartózkodás igen sokba kerülne. Azt a körülményt is figyelembe kellett vennem, hogy a kevély lengyelek nagyon ellenséges indulattal viseltetnek Oroszország iránt, a miről többször volt alkalmam meggyőződni. Ennélfogva letettem erről a szándékomról és három napi pihenés után tovább utaztunk, mind nagyobb fáradalmak közt és a kegyetlen hideg s nagy hóförgetegek miatt alig birtunk eljutni Chwastowba, a hol a roppant hófuvás következtében két napig kellett vesztegelnünk. Itt hallottam, hogy az orosz határ már nincs messze, azonban jelenleg az első orosz határőrséghez vezető út valamely okból el van zárva, ennélfogva le kellett térnünk jobbra a második határőrségi állomásra, a melynek Szelegovka a neve. Hogy minél hamarább és biztosabban érjek a czélhoz, kalauzt fogadtam. A hó oly magas volt és némely helyen annyira összetorlódott, hogy a hintó és a kocsik néha teljesen megfeneklettek, annyira, hogy folyvást útat kellett ásni. Végre leirhatlan fáradalmak és bajok után megérkeztünk a szelegovkai őrállomáshoz.

A vámőr megállított bennünket. Mikor őt megpillantottam, nagyon elszomorodtam. Nem tudván, hogy Oroszországban a határőrség és a rendes katonaság különböző két testület, azt hittem, hogy valamennyi orosz katona olyan, mint ez a határőr, a kinek a külseje minden inkább volt, mint tetszetős. Sásból fonott őrkunyhójában ült, ócska, rongyos bekecs volt rajta és daróczburka. A fején sapka fülvédőkkel, a lábán saru. Egészen szörös arczú és már meglehetősen öreg ember volt. Miután megállított bennünket, a társaira kiáltott, a kik a sorompó mögött az őrszobában tartózkodtak; egy altiszt jött elő, a ki csaknem olyan külsejű volt, mint a vámőr; ez is megkérdezte, ki vagyok és honnét jövök. Mikor aztán nagynehezen kezdtük megérteni egymást, elment a századosához, jelentést tenni és mialatt mindez véghez ment, a mi egy óránál hosszabb időt vett igénybe, ott kellett állnunk hóban, szélben. Végre átbocsátottak a határon és tartózkodási helyül egy hideg fütetlen korcsmaszobát jelöltek ki.

Utazásunk Ujvidéktől idáig, a pihenési napokat is ide számitva, épen hatvan napig tartott és 1753. évi deczember 22-én érkeztünk az orosz határra. De most már Oroszországban voltunk.

(Folytatása következik.)

Legjobbak saját nemükben a
MAGGI
élelmiszerek. 9522

Minden család számára legnagyobb értékkel birnak.

Maggi ízesítésre
minden leves-, bouillon-, mártás- s főzeléknek stb.
meglepően jó ízt kölcsönöz.
Nénány csöpp elegendő.
Üvegecskében 50 fillértől kezdve.

FRANCZIA LEVESEK
1 tábla ára 15 fillér
és elég 2 adag erős, könnyen emészthető, egészséges leveshez, mely csupán víz hozzátételével néhány perez alatt előállítható.
19 különféle fajtában.

ERŐLEVES-TOKOK
ára 20 fillér.
1 tok elég 2 adag legfinomabb erőleveshez, mely csupán forró vízzel leöntve, minden további hozzátétel nélkül, azonnal előállítható.

Egy kisérlet meggyőzőbb, mint bármely reklám.
Minden füszer-, csemegekereskedésben és drogueriában kapható.

Császárfürdő
BUDAPESTEN 9375
téli és nyári gyógyhely.
Elsőrangu. E kénesvizü gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdőkkel pompás ásványvíz uszodákkal, hő- és kádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

Ha őszül a haja,
használja a „Stella"-vizet
(Hair Regenerator),
mely nem fest de a haj eredeti színét adja vissza,
Uvegje 2 korona.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszertárában
ő cs. és k. fensége József főherceg udv. szállítója.
Budapest, V., Sétatér-utcza, Szabadság-tér sarkán. 9484

ESZMÉNYI KEBEL

érhető el a **Pilules orientales** által, Ratié gyógyszertárából Párisban, Passage Verdeau 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnek ártana, az asszonyi **kebel fejlődését**, valamint a kebel **idomainak szilárdságát** biztositja. Egy üvegese ára használati utasitással együtt 3 forint. Raktár: Török József, Budapest. Király-utcza 12. sz. 9408

Az egyedül létező valódi angol
SZÉPITŐSZER
a Balassa-féle valódi angol
UGORKATEJ,
mely azonnal eltávolit minden szeplőt, májfoltot, pattanást, bőratkát (mitesser) stb. és az arcznak friss üdeséget, fiatalságot kölcsönöz.
Egy üveg ára 2 kor., ehhez **ugorka-szappan** 1 kor., poudre 2 kor.
Főszétküldési hely: **BALASSA KORNÉL** gyógyszertára
Temesvár.
Kapható minden gyógyszertárban. — Főraktár Budapesten: **Török József** gyógyszertárában, Király-utcza 12 és Andrássy-ut 26.

+ Soványság +
Szép teli testidomok a mi kelati eröporunktól, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért kezesség. Orvosi rend. szerint. Sáfgóruanbecsületes. Nem szédelgés. Számos köszönőlevél. Ára kartononként 2 kor. 50 fill. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással. Hygien. Institut 9185
D. Franz Steiner & Co., Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69.
Főraktár Magyarország részére: Török József, győrvas. Király-u. 12.

KIVÁLÓ ERÖSITŐSZER. 9528
Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld.

SOMATOSE
hustól készült és ennek tápanyagát tartalmazó izetlen, könnyen oldódó Albumose készitmény a legkiválóbb
erősitő - szer
gyenge és a táplálkozásban elmaradottaknak, ideg-, mell- és gyomorbetegeknek, betegágyasoknak, angol kórban szenvedő gyermekeknek, üdülőknek, nemkülönben
Vas-Somatose
alakjában a
sápkórosoknak
lesz ajánlva az orvosok által
Vas-Somatose nem egyéb 2% os szerves összetételü vasat, a milyen alakban a vas az emberi testben van jelen, tartalmazó Somatose.
Somatose rendkivül gerjeszti az étvágyat.
Raktáron van az összes gyógyszertárakban és gyógyanyagkereskedésekben

Magyarországi főraktár: Török József gyógyszertára. Király-utcza 12 és Andrássy-ut 26. 9586

Cs és szab. mosóviz lovak részére.
1 üveg ára 2 korona 80 filler. — 40 év óta az udvari istállókban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb munkánál elés utóerősitőül, ficzamoknál, inak merevségénél stb., az idomitásnál kiváló munkára képesiti a lovakat. Csak a fenti védjegygyel valódi. Kapható Austr. — Magyarország valamennyi gyógyszertárában és gyógyüzletekben.
Főraktár: **Kwizda Ferencz János** kerületi gyógyszerész, **Korneuburg**, Bécs mellett. Cs és kir. osztr. magyar, román királyi és bolgár fejedelmi udvari szállító.

Feltünést keltő!

SEIDEL és NAUMANN-féle
golyó-csapágyas
IDEAL irógép
decimal tabulátorral.
Vezérképviselőség Ausztria-Magyarország részére:
HCH. SCHOTT és DONNATH
Wien, III/3. Heumarkt 9.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros.
Cs. és kir. fensége József főherczeg udv. szállitója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utcza 10.
Központi vis-, lég- és gőzfütések, légszesz- és vizvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyuk, vizerőmüvi emelőgépek stb. 9277
Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készittetnek

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.
Budapest, V. ker., Ferencz József-tér 8. sz.
Kristályüveg készletek, remek virágvázák és alkalmi dísztárgyak.
Üzlethelyiségünk nem a Lánczhiddal szemben, hanem az **Akadémia mellett a Béla-utcza sarkán létezik.** 9517

LOHR MÁRIA ezelőtt **KRONFUSZ** 9494
csipke, vegyészeti tisztitó- és müfestő-intézete megnagyobbitatott
erőmüvi szönyegporoló és szőrmeáru megóvó-intézettel. — Megbizások átvétetnek:
VIII., Baross-utcza 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő fióküzletekben:
IX., Calvin-tér 9. V., Harminczad-utcza 3. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrássy-út 16.
Telefon 57—08. VIII., József-körút 2. szám. *Telefon 57—08.*

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papiráru és szab. fémkapocsgyára
Budapest, I., Mészáros-utcza 38. Telefon 91—48.
Gyárt nagybani elárusitásra következő uj czikkeket
A legnemuno családi dobozokat és **diszboritékokat** (levélpapirokkal és boritékokkal), névjegykártyákat, **gyászlapokat, gyászlevélpapirt**, gyásznévjegyeket. Saját gyártmányu **fémsarokkokkal** ellátott **rajztömböket**, szekrénycsipke és tortapapirokat, továbbá papirtányérokat, plakátcsöveket és különféle összehajtható dobozokat.

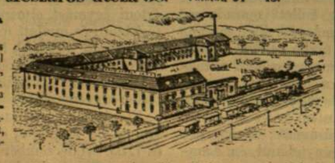

Állandó kiállitás a fenti czikkekből a városligeti iparcsarnokban megtekinthető. 9307

Budapesti RŐSER tanintézet.
Alapittatott 1853-ban. — Tanulók száma 16 135.
3 osztályu nyilvános **felső kereskedelmi iskola.** A volt kereskedelmi akadémiákkal teljesen egyenrangu. Bizonyitványai az egy éves önkéntességre jogositanak.
4 osztályu nyilvános **polgári iskola.** Bizonyitványai államérvényesek.
Nevelő-internátus. Benlakó növendékek részére.
Beiratás: augusztus 30-tól szeptember 5-ig. 9191
Értesitőkivonatot küld: RŐSER JÁNOS igazgató,
BUDAPEST, VI., Aradi-utcza 10. sz.

A legjobb arcszépitőszer a **SERAIL-ARCZKENŐCS,** mely az arczot tisztitja, fehériti és bársonypuhává teszi.
Egy tégely ára 1 kor. 40 fill.
Egy kis tégely ára 70 fillér.
Minden ártalmas alkatrész nélkül!
Serail-szappan kitünő toilett szappanok a kenőcs használatához. **Epe-szappan**
Serail-crême. Nappali használatra.
Serail-pouder. Kiváló finom arczpor három színben, fehér, rózsaszin és crême. Egy doboz ára 1 korona.
Serail-szájviz. A legjobb szájviz.
Főraktár: Budapesten, **Török József** gyógyszertárában.
Kapható továbbá a készitőnél: **ROZSNYAY MÁTYÁS** gyógyszertárában, **Aradon, Szabadságtér,** valamint minden más gyógyszertárban.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta **Vértesi Arnold**

(Folytatás.)

Az tudott volna elbánni a rendekkel Pozsonyban s a lármázó pesti fiatalsággal. Ihol ni, most láthatni, mi következik abból, ha a csőcselék fék nélkül marad.

— De instálom, mégis szép dolog a szabadság, — bátorkodott ellentmondani az öreg pap.

Ő nagysága kevélyen megmozditotta vállát:

— A rend, nagyon tisztelendő plébános úr, a státusok alapja.

Nagyon csöndes volt az élet ez időtájt a nyulasi kastélyban. A plébános úr ott ebédelt most is minden vasárnap, de más vendég nem jött. Azelőtt sem igen látogatták a vármegyei urak a pecsovics Nádudvaryt, most meg épen senki sem jött. A régi rendszer bukott emberét mindenki elkerülte. Használni már senkinek sem használhatott, ártani sem árthatott. Nem lehetett tőle félni s nem kellett a pártfogását keresni.

Konzervativ elvtársai sem keresték fel. Nem jó az ilyen bukott emberrel barátkozni; még gyanúba keveri magát az ember. Innen a tornáczról néha lehetett látni úri kocsikat, melyek átmentek a falun, de egy sem fordult be a kastély udvarára.

— Ni, nem a Divényi Kázmér gróf kocsija az? — szólt egyszer Nádudvary Domokos.

De az volt, a gróf maga hajtotta a lovakat. Ám az is tovább ment s nem gondolt rá, hogy illendő volna talán beszólni Nádudvaryékhoz.

Dózsáék is elmaradtak. Azok már úgyis nehezteltek a Leó báró házasságának a halogatása miatt. Mit henczeg az a Nádudvary Bella? Örülhetne inkább, hogy ilyen szerencséje akadt. De ha sokat komédiázik, majd meglátja, hogy egyszer hoppon marad.

Ők már nem igen bánnák, ha fölbomlanék ez az eljegyzés. Nádudvary Domokos szerencséjének már vége, nem lesz már belőle sem királyi personalis, sem egyéb. A vagyonuk meg nem olyan nagy, hogy Möllendorf bárónak való parti volna az a leány. De Leó bele van bolondulva s Dózsa tantinak még a táborból is azt firkálja, hogy milyen szerelmes a menyasszonyába. Alig várja, hogy ennek a háborúnak vége legyen.

A vármegyében azonban mindenki ellene volt ennek a házasságnak. A császári tisztek nem nagy népszerűségnek örvendettek ez időben. Mindenki úgy vélekedett, hogy kár az ilyen szép leányért, ha még olyan czimeres svarczgelbnek a leánya is.

A Nádudvary atyafiakat nógatták, hogy szóljanak bele. De azok olyan pár holdacskával biró szegény nemes atyafiak voltak, némelyike csak úgy szűrben, gatyában járt a portáján s maga tartotta az eke szarvát, ha szántottak. Hogy mertek volna azok ilyen nagyúri rokonnak a dolgába avatkozni? Még az atyafiságot is megtagadták volna inkább, ha lehetett volna.

Eddig sem látták egymást, mióta az Úristen úgy fölvitte a Domokos dolgát; most még úgy sem akarták látni, mióta alászállt. Csak maradjon magának a kevélységével. Nem bánják, akár herczeghez, akár kutyapeczérhez adja a leányát. Az egész vármegye haragosan fordult el Nádudvary Domokostól. Úgy élt ott köztük most, mint a számkivetett. Otthon meg a régi jobbágyai zúgolódtak. Nem kellett a kántor fiának sem újra eljönni Pestről, hogy bizgassa őket. A malom alatt megállapodtak már abban az emberek, hogy az uraság ellensége a hazának, meg a szabadságnak s csak azt lesi, hogy a kamarillával czimborálhasson.

Azt a kamarillát a kántor fiától tanulták. No meg a Táncsics Mihály uram ujságában is szó volt róla. Mert most már Nyulason ujságot is olvastak.

Mikor aztán eljött a főszolgabiró s kihirdette a népfölkelést, hogy kiki ragadjon fegyvert, kaszát, fejszét, mert itt jön Jellasics a horvátokkal, olyan ellenséges indulatot mutatott a nép a kastélybeliek iránt s olyan fenyegető szavak hallatszottak, hogy a megrémült Nádudvaryné; ez a szegény szüntelen remegő asszony könyörgött a férjének, hogy menjenek el innen.

Goró Lajos rajza.

— Mit akarsz? — kérdezte meglepetve az ura.

— Hová? — szólt Nádudvary Domokos komoran. — Talán vissza Budára? Pestre? Itt a lap, olvasd. Épen most konczolták föl gróf Lamberget a hajóhidon.

— Jézus, Mária! — sikoltott az asszony.

— Tudtam, hogy ez lesz a vége, — szólt a konok ember. — Nem is kerekedhetett ki más belőle. A forradalmakban így szokás.

X.

Kissé csodálkozott Nádudvary Domokos, hogy újabb gyikosságok híre nem érkezett. De majd következnek ezután, gondolta magában.

A fölkelő népet láthatta, a mint gyülekezik a helység háza körül s kiosztogatják köztük a lándzsákat, kaszákat. A szolgabiró valami lelkesitő beszédet is intézett hozzájok, de a kastélyba csak a nagy éljenzés hallatszott.

Nádudvary Domokos előszedte a pisztolyait, megnézte, hogy meg vannak-e töltve, rendben vannak-e? A dupla csövü vadászpuskáját is megtöltötte s oda akasztotta az ágya fölé. Ha jönnének, nem találják készületlen.

István huszár is elővette azalatt a kardját, kiköszörülte, felkötötte s úgy jött be a nagyságos úrhoz.

— Mit akarsz? — kérdezte meglepetve az ura.

— Hát könyörgöm alásan, — szólt a huszár, — csak abban járnék én, ha nagyságos uramnak is úgy tetszenék, mivelhogy a szolgabiró úr kirendelte a népet a horvátok ellen mindközönségesen, hát én is velök mennék, könyörgöm alásan.

— Megbolondultál?

A huszár megvakarta füle tövét:

— Hát mi tagadás, nagyságos uram, hiába, az ember mégis csak magyar ember volna, vagy mi s nem hagyhatja a hazáját holmi pocsék horvátnak vagy rácznak, üssön beléjek a tüzes istennyila, a hány fajtája van a németjének. Már én csak úgy gondoltam, nagyságos uram.

— Elmehetsz, — mondta neki Nádudvary Domokos; — de a szolgálatomba többé vissza ne jöjj.

Soós István egy darabig hallgatott, aztán megszólalt, lassan, megfontolva, a hogy a magyar nép szokta:

— Öreg szolga vagyok, könyörgöm alásan, de miért volnék nemesember, ha itthon maradnék, mikor a paraszt is elmegy védelmezni a házát?

Nádudvary Domokos hidegen intett neki, hogy mehet. Fölösleges volna szót vesztegetni rá s magyarázni neki a dolgot; az ilyen ember nem érti meg.

Egyébként ő maga is boszankodott, hogy ezt horvát csőcseléket eresztették rá az országra. Hát nincs ő felségének más katonasága?

Még azon a napon más meglepetés is várt Nádudvary Domokosra. Este felé átjött a kastélyba az öreg plébános. Búcsúzni jött, mert holnap ő is megy a híveivel.

Nádudvary Domokos azt hitte, nem értette jól.

— Hová tetszik menni?

— Az ellenség ellen.

— A főtisztelendő úr?

— Igenis én. A pásztor menjen a nyájával. Tábori lelkészre szükség lesz ott.

— Hát itthon?

— Itthon majd elvégzi a dolgot az a sánta barát, a kit ma Veszprémből kihozattam. Az nem mehet szegény a táborba, nem birná a gyaloglást. De én birom. Erős még az én lábam.

— Ugyan, ugyan, nem a főtisztelendő úrnak való már ez, — szólt boszúsan Nádudvary Domokos. — Tessék csak a fiatalokra hagyni, hadd járják a bolondját.

De az öreg pap erősködött, hogy de bizony elmegy. Ő is ott akar lenni, a hol védelmezik a hazát. Gyónást, áldoztatást ki végezne azoknak, a kik elmennek, ha ő nem lenne ott? Nem fél ő az ágyúgolyóbistól sem. Itthon majd az itt maradtaknak misét mond a barát, a szentségeket is kiszolgáltatja. Nem lesz hiba semmiben.

Nádudvary Domokos lenézőn mosolygott. Hát megbolondult már minden ember? gondolta magában. Soha sem hitte volna, hogy még ezt a papot is, ezt a csöndes, patriarkhális gondolkozású öreg embert is elragadja a forradalmi ár. Igazán egyenes őrültség.

Ő nagysága azonban azt hiszi, hogy neki is

van még egy kis beleszólása. Ő a patronus. És az egyházi hatóságnak is lesz beleszólása.

— Bejelentettem a püspöki vikárius úrnak, — felelt a plébános.

— Megengedték?

— Igenis, megengedték.

Na igen, mikor ilyen fejetlen az egyház, gondolta ő nagysága. A püspök elszaladt és most már valahol külföldön mulat. A többiek nem mernek semmit tenni. Terrorizálva vannak. Mindenki úszik az árral. De ő, Nádudvary Domokos nem fog meghajolni, ő nem tagadja meg a konzervativ elveit. Ő nem tűzi kalapjára a vörös tollat, mint gróf Divényi Kázmér, a ki parolázik a parasztjaival, — a polgártársakkal.

Nádudvary Domokos kimondja, a mit gondol, ha csupa birtokosokból fog is állni az egész ország. Ha mindjárt fölállítják a guillotint, akkor is. Ő tudja, hogy mindez csak ideig-óráig tartó bolondság. A katonaság majd helyreállítja a rendet. Ez a gyülevész nép egy perczig sem állhat meg a rendes hadsereg előtt, úgy szétszórják, mint a pozdorját.

— Plébános úr, meg fogja bánni.

Az öreg pap rendületlen nyugalommal felelt:

— Mit bánnék meg? Isten kezében vagyunk mindnyájan. Az Úr, a ki Gedeont megsegítette a midianiták ellen, megsegít minket is.

Nádudvary Domokos még valamit akart mondani. Egy levelet akart neki megmutatni, melyet báró Möllendorftól ma délután kapott, épen mielőtt a plébános úr jött. Még a leányának sem mutatta, mert Bella megint kilovagolt az erdőre, noha atyja már figyelmeztette, hogy nem tanácsos ilyenkor kilovagolni, mikor az egész parasztság forrongásban van.

Ebben a levélben a báró értesítette Nádudvaryékat, hogy a Bácskában lévő összes császári királyi csapatok parancsot kaptak Bécsből, hogy azonnal helyezkedjenek Theodorovics tábornok kommandója alá. Ők, a dzsidások már át is mentek a ráczok táborába; a többi jön utánok. Eddig is csak kedvetlenül szolgáltak a magyar kormánynak, most, miután ő felsége lázadóknak nyilvánította a magyarokat, mind átmennek a császári zászló alá. Bizonyos, hogy két hét múlva vége az egész magyar mozgalomnak s nemsokára meglátogathatja menyasszonyát, kinek kezét csókoltatja addig is.

Ezt a levelet akarta megmutatni Nádudvary Domokos az öreg papnak.

— Látja, főtisztelendő úr? Hát mit akar még?

Hirtelen azonban jobban meggondolta. Nem, még sem lesz jó megmutatni azt a levelet. Ilyen időben óvakodni kell. Sok az ellensége s amúgy is gyanakodnak rá. Könnyen veszedelmére lehetne az a levél. Az öreg paptól ugyan nincs mit félni, az nem fog árulkodni ellene, de a milyen együgyű, akaratlan is elmondhat valamit.

Jobb lesz hát nem szólni az öregnek, hadd menjen Isten hírével. Majd megjön az esze, ha megkapják a keserves leczkét Jellasicstól.

Csak a feleségének és Bellának mutatta meg a levelet:

— Olvassátok, mit ír Leo.

— Hál' Istennek, — fohászkodott a félénk asszony, ki nem látott egyebet, csak ennek a folytonos remegésnek, melyben élt, a végét.

Télre talán már vissza is mehetnek Budára. Talán már a férje is visszaülhet hivatalába a helytartótanácsnál. Milyen jó lesz a nyugalom ez után az aggódásban töltött idő után. S a Bella menyegzőjét is megülhetik végre.

Nádudvary Domokos a leányához fordult:

— Hát te, Bella, mit mondasz te?

Nem is vette észre, hogy a leánya egészen elsápadt. Csak akkor tekintett reá bámulva, mikor az lehúzta újjáról a jegygyűrűt s oda nyujtotta atyjának:

— Nekem ez a feleletem rá, édes apám.

A büszke férfinak elakadt a szava.

— Nem értelek.

— Küldje vissza neki, édes apa, a gyűrűt.

— Küldjem vissza? Miért?

— Mert hazám ellenségének nem leszek a felesége.

Nádudvary Domokost mintha szíven érte volna a golyó. Szinte megtántorodott belé.

— Hazád ellenségének? Micsoda esztelen beszéd az? Hol tanultad?

— A ki Magyarország ellen harczol, az hazám ellensége, — felelt a leány.

— Bella, Bella! — sikoltott az anyja.

A kis sovány asszony egész testében reszketett. Azt hitte, hogy az a hatalmas ember most mindjárt összezúzza ezt a vakmerő leányt. Igy beszélni az apjával! Szörnyűség.

De a hatalmas férfi nem zúzta össze a vakmerőt, csak végigmérte rettenetes pillantásával, aztán hidegen szólt:

— Oktalan gyermekekkel, a kik nem tudják, mit beszélnek, nem fogok vitatkozni. A jegygyűrűt pedig nem fogom visszaküldeni.

A leány szemei villogtak.

— Akkor visszaküldöm én.

— Nem engedem. Megtiltom.

— Úgy hát nem tehetek mást, — szólt a leány s a gyűrűt kidobta a nyitott ablakon át a kertbe.

Most már az apa is indulatosan felelt:

— Meg fogják keresni.

— De semmi hatalom sem kényszeríthet, hogy az újjamon viseljem, — szólt a leány elszántan.

Lángoló arczczal állt szemközt a két büszke lény: az apa meg a leánya.

— A kolostor vagy Möllendorf Leo, — szólt az apa; — választhatsz.

— A kolostort választom, — szólt a leány.

— Jó, most mehetsz. Egy hét múlva még egyszer megkérdezlek. Addig meggondolhatod.

Az anya szeretett volna könyörögni leányáért, de nem mert; csak könyes szemmel lopózott ki leánya után. Ott bent egyedül járt most nagy léptekkel föl-alá Nádudvary Domokos.

Rettenetes volt a kevély ember fölháborodása. Hát teljesen megőrültek az emberek? Hát már a saját leánya is? De hiszen az lehetetlen. Haza, szabadság ... mit ért ahhoz az ilyen fiatal leány? Hol tanulhatta ezeket a frázisokat?

— Haza ... Hát nekem nem hazám ez az ország, azért, mert nem akarom odaengedni a forradalmároknak? Azoknak az újmódi politikusoknak, a kik fölforgatták az ősi alkotmányt?... Hol szedhette magába ez a leány azokat az elveket? A haza ellenségei, a kiket a felség ide küld rendet csinálni? Hol hallhatta az a leány?

Nem hihette Nádudvary Domokos, hogy ezt csak úgy az ujságokból szopta volna Bella, ámbár ezek az ujságok most mind tele vannak efféle locsogással-fecsegéssel. Nem, ez alatt más rejlik. Talán épen kapva kap az alkalmon ez leány, hogy szakíthasson. Az esküvőnek az a halogatása is ilyesmire mutat.

De ki az, a kire gyanakodni lehetne? Ő nagysága bármennyire hányja-veti elméjében a dolgot, nem talál senkit. Kérdezi a feleségét is; az sem tud senkit. Bella nem mutatott hajlandóságot senki iránt.

Gyula cousinra, a huszár főhadnagyra gondoltak ő nagyságaik. Az még legtöbbet forgolódott a mult télen Bella körül. De nem, az sem lehet, hiszen az félig-meddig vőlegény. S ezeket a hazafias frázisokat sem tanulhatta tőle Bella. Annak csak a lovakra meg a táncra volt gondja.

Pedig valakinek lenni kell, töprengett Nádudvary Domokos, valakinek, a kire ez a leány gondol. De ki az? Ha éjjel-nappal ezen töri is a fejét Nádudvary Domokos, nem tudja kitalálni, ki az?

(Folytatása következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

II.

Mikor a szeligovkai őrállomáson megérkeztünk, a helyzetünk annál kellemetlenebb és kényelmetlenebb volt, mivel a számunkra kijelölt szállás csak egyetlen egy üres és fűtetlen szobából állt. A határőröktől kellett fát vásárolnom, hogy be lehessen fűteni, de a legnagyobb baj az volt, hogy sem a számunkra enni valót, sem a lovak számára takarmányt nem lehetett kapni. A századost kellett tehát megkérnem, engedné meg, hogy a határon túl a legközelebbi lengyel faluban bevásárolhassam a szükséges élelmi czikkeket. Este felé a százados meglátogatott bennünket. Szerencsére német származású volt és így megérthettük egymást. Közölte velem, hogy a megérkezésemről már elküldte a jelentést külön küldönczczel a kievi főparancsnokhoz. Nem társaloghattam vele soká, mert iparkodnunk kellett, hogy a szállásunk mielőbb átmelegedjék.

Másnap este felé visszatért a küldönc Kievből és meghozta a parancsot, hogy vesztegzár nélkül bocsássanak bennünket tovább. Deczember 24-én korán reggel útra keltünk, hogy estére megérkezhessünk Kievbe. A főkormányzó már értesítette a korábbi kivándorlottakat, hogy megérkeztem a szeligovkai határállomáson és vesztegzár nélkül fogok tovább utazni, ennélfogva többen elénk jöttek, hogy kalauzaink legyenek. Este felé értünk Kievbe; a város végén még néhány ismerősöm jött elénk, a kiket a sógorom, Sévics őrnagy küldött, a ki akkor éppen Kievben tartózkodott. Ezek vezettek végig a városon a számunkra kijelölt lakásra, a Padol külvárosban, a hol az összes kivándorlottak laktak. Itt várt rám a sógorom és a sógorném, a feleségem testvére, a kik nagyon örültek a megérkezésünkön, de mi is örültünk egyrészt a viszontlátásnak, másrészt pedig azért, hogy valahára eljutottunk rendeltetésünk helyére és utazásunk, a melyet nagyon meguntunk, véget ért.

Másnap, deczember 25-én, vagyis karácsony ünnepén, a sógorom nehány ismerősöm társaságában meglátogatott és elkisért engem a várba a főparancsnokhoz, a ki akkor *Kosztjurin Ivanovics Iván* volt, a szokásos karácsonyi tisztelgésre, és a miatt, hogy magamat ezen alkalommal, mint újonnan érkezett, bemutassam.

A főparancsnok úr igen szivélyesen fogadott, németül beszélgetett velem.

Itt Kievben a korábbi kivándorlottak két ezred kiegészítő parancsnoksága létezett. Az egyik ezred tulajdonosa Sévics tábornok, a másiké *Preradovics* tábornok volt. Jelenleg mind a kettő Moszkvában időzött, a hol az udvar is tartózkodott. Az egyik ezred parancsnoka *Sévics Iván* alezredes, a tábornok idősebbik fia, a másiké pedig *Preradovics György*, a tábornok fia volt.

Mindezeket az urakat ismertem és nagy szomorúsággal tapasztaltam, hogy egymással ellenségeskedésben éltek. Mindegyik minél több embert akart a parancsnoksága alá keriteni, egymástól elédesgették a közlegényeket és a tiszteket, rábeszélvén őket, hogy az áthelyeztetésükért folyamodjanak. Ennek következtében sok czivódás, veszekedés, szóval nagy zavar támadt.

Nehány nap mulva elutaztam Sévics sógoromal Moszkvába, személyesen bemutatkozni a főhadi kollegiumnak és a tényleges szolgálatban való alkalmaztatásomat kérni. A főparancsnok úr is tanácsolta, hogy ezt mielőbb megtegyem és kiadta a szükséges igazolványt.

Útra keltünk tehát és a hatodik napon megérkeztünk Moszkvába és Sévics tábornokhoz szálltunk, a ki engem két nap mulva személyesen mutatott be *Apraxin Fedorovics István* tábornoknak, a főhadi kollegium alelnökének. A tábornok, a ki elég jól beszélt németül, nagyon kegyesen fogadott, kikérdezett az utazásom legcsekélyebb részletei felől is. Átadtam neki a bécsi nagykövet ajánló levelét és a főhadi kollegiumnak szóló iratot. A tábornok erre azt mondta, hogy már mindenről értesülve van, mert a nagykövet külön levélben tudósította őt az osztrák szolgálatból való elbocsáttatásomról, valamint a letartóztatásomról is. Biztosított, hogy mindenben a segítségemre lesz és meghagyta, hogy folyamodványt nyujtsak be a főhadi kollegiumhoz és jelöljem ki, hogy hol és melyik ezrednél óhajtok szolgálni.

Mielőtt a folyamodványomat benyujtottam volna, az egyik társam így szólt hozzám: «Mindazok az urak, a kik Ausztriából jöttek ide, egy fokkal magasabb rangot kaptak annál, a melyet az osztrák hadseregben viseltek; ennélfogva ön is kérheti a másodőrnagyi rangot.»

Egész nap tünödtem magamban a fölött, hogy kövessem-e ezt a tanácsot, vagy sem. Végre elhatároztam, hogy nem kérem az előléptetést. A folyamodványomban csak azt kértem, hogy Sevics tábornok ezredéhez ugyanazzal a ranggal neveztessem ki, a melyet az osztrák hadseregben viseltem és hogy rangelsőséggel birjak ama századosok előtt, a kik az osztrák hadseregben még nem viselték ezt a rangot. A folyamodványomat Sévics tábornok nyujtotta be a főhadi kollegiumnál.

Hat nap mulva a kollegium teljes ülése elé idéztek. Az alelnök, *Apraxin Fedorovics István* tábornok és *Szumorukov Spiridonovics Péter* tábornok azt kérdezték, hogy nincs-e valamely kivánságom azon kívül, a melyet a folyamodványomban előadtam? Erre azt feleltem, hogy nincs okom egyebet is kérni és az urakat fárasztani, annál inkább, mert jövevény létemre az itteni szokásokat nem ismerem; meglehet, hogy a folyamodványomból valamit kihagytam, ha tényleg így állna a dolog, megbizom a jelenlevő urak kegyességében, mert nem kétlem, hogy az ügyemet kellőleg fogják elintézni.

Erre Szumorukov tábornok erősen rám nézett és így szólt: «A nagykövet úr átiratából tudjuk, hogy ön be volt zárva, azt is tudjuk, hogy az elbocsáttatás iránti folyamodványa miattnagy kellemetlenségeket kellett elszenvednie és igen sok fáradságába került, míg a kivándorlási engedélyt és az útlevelét kieszközölte, miután pedig az utóbbit megkapta, a saját költségén tette meg a hosszú útat az orosz birodalom határáig. Miután ön a folyamodványában nem tett említést kártérítésről vagy jutalomról, csupán azt kéri, hogy az osztrák császári hadseregben viselt rangjával alkalmaztassék, azt kérdezzük öntől, hogy nincs-e valamely különös kérése?»

Erre a kérdésre megint csak azt feleltem, hogy a jelenlevő urak kegyességében és belátásában teljesen megbizom és meg fogok elégedni mindennel, a mit elhatározni méltóztatnak.

E pillanatban a szerencse másodszor röppent el mellettem, de én megint nem ragadtam meg és megint elmulasztottam előléptetésemet kérni.

Ekkor kiküldtek a mellékszobába; alig egy negyedóra mulva ismét behivattak és tudatták velem, hogy a folyamodványomban kért elsőségi joggal a Sévics tábornok ezredéhez neveztettem ki; ezenfölül a főhadi kollegium azt határozta, hogy az utazási költségeim pótlásául az illetményeim attól a naptól fogva számíttassanak, a melyen az osztrák hadsereg kötelékéből elbocsáttattam és a Sévics tábornok kötelékébe felvétettem.

Ezen elhatározásért köszönetemet fejeztem ki és csakugyan meg is voltam vele elégedve. A számomra kiutalványozott zsold 1121 rubelre és 12 kopékra rugott. Apraxin tábornok meghagyta, hogy harmadnapra jelentkezzem nála.

Vasárnap csakugyan el is mentem az alelnök úrhoz, a kinek a várótermében már többen voltak egybegyülve. Mihelyt Apraxin tábornok belépett, azonnal megszólított engem, de csak annyit mondott, hogy be fog mutatni *Petrovna Erzsébet* császárné ő felségének és hogy menjek el a misére. Ő maga az udvarhoz kocsizott, én is fölültem a kocsimra és utána hajtattam. Az udvarnál megérkezvén, arra felé mentem, a merre a többieket láttam menni és egy nagy terembe értem, a melyen át, mint mondták, a császárné a templomba szokott menni. Itt a várakozók sorába álltam, Sévics sógorom mellé, nem sokára megérkezett Sévics tábornok is. Eléje mentem és bejelentettem neki, hogy be fognak mutatni a császárnénak. A császárné elhaladt előttünk és azután elkezdődött a mise, mielőtt azonban elvégződött volna, egy szolgálattevő kamarás odajött hozzánk és megkérdezte, melyikünk a Piscsevics százados. Miután megneveztem magamat, fölszólított, hogy kövessem őt. Egy meglehetősen hosszú terembe értünk, itt olyan helyre állított, a mely előtt a császárnénak el kellett haladnia, ő maga is mellém állt.

Petrowna Erzsébet császárnő.

G. F. Schmidt metszete L. Tocqué festménye után.

Mihelyt a császárné megjelent, a kamarás úr néhány szót mondott neki oroszul, e közben az alelnök úr gyorsan oda jött és szintén rólam beszélt a császárnénak, a ki ezalatt le nem vette rólam a szemét és végül csókra nyujtotta a kezét.

Ugyanaz nap este Sévicsékkel együtt az udvari bálon voltunk, a melynek a pompája nagy hatást tett rám. Az udvari bálon megpillantott engem *Esterházy* gróf,* az osztrák nagykövet; ő maga nem beszélt velem, de hozzám küldött egy urat a kiséretéből, a ki, mint később megtudtam, egy *Veglovics* (Keglevich?) gróf volt. Ez az úr közelebb jött hozzám, eleinte mintha a tánczoló párokat nézte volna, aztán megszólított magyarul és azt mondta, hogy mindjárt észrevette, hogy magyar vagyok, vagy legalább Magyarországon születtem. — Én értek ugyan magyarul, de nem tudok hibátlanul beszélni. Minthogy azonban a kérdést megértettem, németül feleltem neki, hogy nem vagyok ugyan magyar, de abban az országban születtem és nevelkedtem. ∪ mosolyogva mondá: «Ez szép dolog, én önt az anyanyelvén szólítom meg és ön idegen nyelven felel. Ha ön a kérdésemet megértette, és meg kellett értenie, mert felelt reá, akkor ez nem jelenthet egyebet, mint hogy ön nem akar az anyanyelvén beszélni. A nagykövet úr látta, a mint önt ma a császárnénak bemutatták és közelebbi részleteket akarna tudni ön felől.»

Azt feleltem neki, hogy nem vagyok magyar, hanem szlavoniai szerb, hogy az osztrák udvar engedelmével jöttem ide a mult napokban és orosz szolgálatba léptem. Erre magamra hagyott.

Néhány nap mulva megérkezett a kineveztetési okmányom, mint első osztályú századosé a Sévics tábornok ezredében.

Most már nem volt okom még tovább is Moszkvában maradni, de miután Sévics tábornoknak még sok dolga volt itt, kivánságára nála maradtam és így történt, hogy négy hónapot töltöttem Moszkvában és részt vettem számos udvari ünnepélyen. Ezenfölül alkalmam volt megismerkedni kivándorlóink viszonyaival és egyenetlenségeivel. Megkisérlem ezeket elmondani.

Horváth vezérőrnagy ide érkeztekor igen barátságos fogadtatásban részesült. Kiváltságokat eszközölt ki a kivándorlók számára és letelepedés czéljából bizonyos területet engedélyeztek neki és a társainak, a Bug és a Dnjeper közt a zaporogi kozákok területe szomszédságában. E mintegy harmincz négyszögmérföldnyi terület, a mely *Uj-Szerbia* nevet nyert, arra volt rendeltetve, hogy a kivándorlók betelepitsék. Horváth volt az első, a ki 1791-ben ide költözött. Tudta, hogy Sévics tábornok utána fog jönni, de mielőtt az utóbbi megérkezett volna, Horváth kieszközölte a kiváltságát és a kivándorlók élére állt mint főnökük. Azt követelte, hogy az összes kivándorlók kötelezzenek «Uj-Szerbiában» megtelepedni az ő parancsnoksága alatt. Ez meg is történt. Aztán Pétervárról elment Kievbe, a hol a kivándorlók a megérkezését várták és innét mindnyájan elköltöztek a kijelölt területre, a hol a körülményekhez képest elhelyezkedtek. Horváth az egész területet két részre osztotta: az egyiket a huszárezrednek utalta ki, a másikat a gyalogságnak, a melyet «pandurok»-nak nevezett. A telepitvényeseket beosztotta századokba, a melyekhez tiszteket nevezett ki. A szenatus, a rend és fegyelem fentartása és a gazdálkodásra való felügyelet czéljából *Glebov* tábornokot adta Horváth mellé és nehány mérnököt is kirendelt. Glebovnak az volt az utasitása, hogy mindenben, a mi a telepet illeti, Horváthtal egyetértőleg járjon el. Ugyanezen évben felépitették Sz. Erzsébet várát a telepitvényesek védelmére a krimi és ocsukovi tatárok betörései ellen. Később Glebov tábornok és táborkara ezt a várat választotta székhelyéül. Horváth tehát Uj-Szerbiában várta a többi kivándorlókat, mert tényleg ki volt adva a rendelet, hogy mindazokat a kivándorlókat, a kik Kievbe érkeznek a szükséges útravalóval ellátva, Uj-Szerbiába küldjék.

Sévics tábornok egy évvel később hagyta el

* Esterházy Miklós gróf, sz. 1711, megh. 1764.

Ausztriát és Kievbe érkezvén, nagy boszúsággal hallotta, hogy az összes kivándorlóknak, következőleg neki és a társainak is Uj-Szerbiába kell menniök, a hol a Horváth parancsnoksága alatt fognak állni. Elutazott tehát Moszkvába, a társait hátrahagyta Kievben; őt is, mint azelőtt Horváthot, szivesen fogadták és bemutatták a császárnénak. Sévics a kormánynak előterjesztést tett, a melyben kijelentette, hogy nem hajlandó a Horváth parancsnoksága alatt állni, mivel már az osztrák hadseregben is magasabb rangot viselt mint Horváth, másrészt pedig azt is figyelembe veendőnek vélte, hogy több családot hozott ki magával, mint amaz, ennélfogva azt kérte, hogy neki más kiváltságot adjanak és más területet jelöljenek ki a telepítésre.

Körülbelül ugyanazon időtájban vándorolt be Preradovics Rajko tábornok is, a ki szintén Moszkvában volt és kijelentette az orosz kormánynak, hogy nem hajlandó elismerni se Horváth, se Sévics felsőbbségét, mert, mint mondá, az osztrák hadseregben magasabb rangja volt mind a kettőénél, következőleg ő is a saját nevére kért privilegiumot és külön telepítési területet.

Mind a két tábornok közt tehát nagy volt az egyenetlenség és a viszály; észre vehettem, hogy a magas orosz uraságok ezt nagyon rosz szemmel nézték és hogy ez a viszály még sok bajt fog okozni.

Mihelyt Horváth a két tábornok követeléséről értesült, azonnal elkezdett ellenük dolgozni a kormánynál és igyekezett kieszközölni, hogy úgy Sévics mint Preradovics az ő parancsnoksága alá rendeltessenek. Egy memorandumot nyujtott be, a melyben a másik két tábornok kivándorlását gyanusitotta és főleg Preradovicsnak azt lobbantotta a szemére, hogy a cselédjein kivül úgyszólván senkit se hozott ki magával. Hangsulyozta továbbá, hogy ő (Horváth) tekintendő ezen egész mozgalom kezdeményezőjeül, mert ő volt a legelső, a kinek bátorsága volt a bécsi udvartól engedélyt kérni az Oroszországba való kivándorlásra és a többiek csakis az ő példája után indultak.

Sévics a Horváth tábornok ezen előterjesztését mint hallatlan vakmerőséget czáfolta meg és kiemelte, hogy nem a Horváth példája után indulva, hanem önszántából kérte az osztrák udvartól az elbocsáttatását az osztrák katonai és alattvalói kötelékből, kiemelte továbbá, hogy több kivándorlót hozott magával, mint Horváth, a kinél különben rangban is magasabban állt.

E zavarok sokáig tartottak és úgy a szenatusban, mint a főhadi kollegiumban hosszas tanácskozások tárgyát képezték. Végre a további kellemetlenségek elhárítása végett a Sévics kivándorlóinak külön területet jelöltek ki Bachmut vidékén a Donecz és Lugana folyók mellett, Preradovicsnak pedig szintén külön területet adtak a Donecz mellékfolyói partjain, a Sévics telepe és Bachmut vár szomszédságában. Mindegyik terület különálló telepet képezett és «Szlaveno-Szerbia» közös nevet nyert; külön kiváltságokat azonban egyiknek sem adtak.

Horváth, ezen elhatározásról értesülvén, igyekezett mind a kettőnek, de főleg Preradovicsnek új kellemetlenségeket okozni és nehézségeket támasztani. Nehány tisztjét Kievbe küldte, posztó és egyéb szükségletek bevásárlásának ürügye alatt, voltaképen azonban az volt a feladatuk, hogy a Sévics és Preradovics embereit rábeszéljék, hogy a Horváth ezredébe álljanak be és oda kérjék magukat beosztatni.

A Horváth tábornok ilyetén üzelmei csakugyan jelentékeny kárt okoztak Sévicsnek, a ki alkalmasint minden emberét elvesztette volna, ha nem kedvez neki az a körülmény, hogy Horváth viszályban volt a főhadi kollegiummal, mert nem akarta annak a főhatóságát elismerni, hanem egyenesen és egyedül a szenatustól akart függni, a minek következtében a főhadi kollegium mindenkor ellene foglalt állást és Sévicset pártolta. Horváthnak szigorúan megtiltották, hogy azokat, a kik Sévicstől megszöktek, Uj-Szerbiában befogadja.

Mikor ezek a dolgok annyira a mennyire elintéztettek, Sévics és Preradovics elhagyták Moszkvát és velük együtt én is visszatértem Kievbe. A két úr mellé, ép oly megbizással és fölhatalmazással, mint Horváth mellé Glebov tábornok, *Bibikow Alexandrovics Illés* tábornok rendeltetett ki.

Most félbe kell szakitanom az elbeszélésemet, hogy elmondhassam, mi történt még Moszkvában az ottani tartózkodásom alatt.

Ezen időtájban odajött Montenegróból egy *Petrovics Vazul* nevü püspök. Ezek a püspökök vagy vladikák pár évi időközökben ide szoktak járni alamizsnáért és mint szemérmetlen szerzetesek, mindenütt alkalmatlankodnak, módot keresvén a meggazdagodásra. Ez a vladika is, az előbbi példáját követve, a szenatus elé egy tervezetet terjesztett, a melyben arra ajánlkozott, hogy nehány ezer embert hoz Oroszországba, telepitési czélból. Azzal kérkedett, hogy ő Montenegróban abszolut és független szuverén, a kinek az ottani nép föltétlenül alá van rendelve, és mihelyt hazaérkezése után a tervét közhírré teszi, az egész nép tömegestől ki fog vándorolni. Azt kérte tehát, hogy gondoskodjanak a kivándorlandók ellátásáról és jelöljenek ki tiszteket, a kik a kivándorlókat Oroszországba vezessék és illetőleg itt fogadják. A szenatus elfogadta a tervezetet és jelentést tett róla Petrovna Erzsébet császárnénak, a ki azonnal megadta a jóváhagyását. Ekkor bizottságot neveztek ki és diplomácziai lépéseket tettek az osztrák udvarnál a kivándorlók szabad átvonulhatása iránt az osztrák területen. A vladika a tárgyalások eredményét Moszkvában várta be. A bizottság tagjai közé tartozott egy *Petrovics István* nevü másodosztályú őrnagy is a Sévics ezredéből. A vladika ezt az őrnagyot a saját fiának nevezte nyilvánosan, a mit annál könnyebben tehetett, mert mind a ketten a Petrovics nevet viselték.

Mihelyt a vladika megtudta, hogy nemrég érkeztem Ausztriából, magához kéretett, igen kegyesen fogadott, azt állitotta, hogy családomat igen jól ismeri, hogy Albániában a Pasztrojevicz tartományban igen sok kitünő ember van, a ki ugyanezt a nevet viseli. Ezen első látogatás alatt egyébiránt kölcsönös bókoláson kivül egyébről szó sem volt.

(Folytatása következik.)

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A KIRÁLYI ITÉLŐTÁBLÁK
FELÜLVIZSGÁLATI TANÁCSAINAK
ELVI JELENTŐSÉGÜ HATÁROZATAI.
V. kötet. (1900—1901.)
Összegyüjtötte és összeállitotta
Dr. TÉRFI GYULA
budapesti kir. törvényszéki biró.
Ára vászonkötésben 12 K.

A MAGYAR MAGÁNJOG MAI ÉRVÉNYÉBEN
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A GYAKORLAT IGÉNYEIRE.
Irta
ZLINSZKY IMRE
kir. itélőtáblai biró, magyar tud. akadémiai l. tag, stb.
VIII. kiadás.
Dr. REINER JÁNOS
egyetemi magántanár által
újra dolgozott munkának harmadik kiadása.
Ára füzve 20 K.

A NŐK TÖRVÉNYKÖNYVE.
A nők jogaira és kötelességeire vonatkozó összes törvények és rendeletek alapján
Irta K. NAGY SÁNDOR.
Ára füzve 2 K 50 f.

Az utazó közönség figyelmébe!
VASÚT MENTÉN.
A magyar kir. államvasutak, továbbá a Győr-Sopron-Ebenfurti és Eperjes-Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása.
Irta
ocskói OCSKAY GUSZTÁV.
Ára piros Baedeker kiadásban 2 korona.
Uton nincs szükségesebb valami, mint a megbizható utmutató, mely lépten-nyomon tájékoztat bennünket. A practikus angol vagy a német nem tesz utat, hogy ott ne volna a kezében az ő nélkülözhetlen Baedeker-je. Nálunk még nagyon gyakran fölöseleges kiadásnak tartják útikönyvet venni. Pedig erre még a legtakarékosabb utazónak se lenne szabad sajnálnia a költséget. Az a pár krajczár busásan megtérül, már csak azáltal is, hogy utunk sokkal élvezetesebb lett, ha nem csak látunk, de meg is értünk mindent, a mit látunk.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta Vértesi Arnold

(Folytatás.)

XI.

Az egyheti határidő eltelt s még nem vitték kolostorba Bellát. Nem volt tanácsos útra kelni, nagyon zűrzavaros idő volt most. A horvátok elárasztották a Balaton vidékét s Jellasics már Fejérvárig haladt. A Bakonyban meg fölkelő nemzetőr csapatok czirkáltak. Az itthon való nép miatt sem lehetett mozdulni. Egyre fenyegetőbb lett ezeknek az embereknek a magatartása.

Ha most útra kelnek, attól lehetett félni, hogy letartóztatják őket. Már így is fenyegető hangok hallatszottak. Példát kellene mutatni azokon, a kik az ellenséggel czimborálnak. Van több olyan hazaáruló is, mint Zichy Ödön.

Valahogy híre ment annak a levélnek is, mely Szent-Tamásról érkezett. A kadarkai postamester, a kinek kezén át ment a levél, beszélte el. Az ismerte a báró irását. A kadarkai urak rátámadtak:

— Nem kellett volna elküldeni a levelet Nádudvary Domokosnak. Ki tudja, mi volt benne?

A báróról már tudták, hogy átment az ezredével a ráczokhoz. Az ujságból olvasták. No hát kell még egyéb bizonyiték? A ki ilyen hazaáruló ellenséggel levelez, az maga is hazaáruló.

Még Dózsa Gergely sem kelt védelmére. Pedig mondhatta volna, hogy ugyan mi vétek van abban, ha valaki levelet kap a leányának a vőlegényétől? De Dózsa Gergely maga is svarczgelb hírében áll, vigyáznia kell magára; nem bolond, hogy még a Nádudvary Domokos védelmezésével is kompromittálja magát.

A gyanus levelezés híre hát tovább terjedett. A kormánybiztosnak is, ki a horvátok elvonulása után visszatért a vármegyébe, fülébe jutott. Hogyne jutott volna? Hiszen széltében beszélték. Már a parasztok is tudták Nyulason.

A kántor fia, a ki megint itt lábatlankodott s dicsekedve hirdette az embereknek az ő nagy vitézségét, hogy verte meg (igaz, hogy több ezred magával) Rákosnál Jellasicsot, azt mondta: nem kellene sokat teketóriázni az ilyen hazaárulóval, föl kellene kötni a legelső fára.

Nevezetes ujságokat is hozott a kántor fia. Pesten ki fogják kiáltani a köztársaságot, aztán egyenesen Bécsbe mennek, ott is kikiáltják a köztársaságot, onnan elmennek Lengyelországot fölszabadítni. Minden királyságot eltörülnek Európában. A nép maga fog uralkodni mindenütt.

— Az bizony jó lesz, — vélték az emberek.

Elég ideig szolgáltak, hát már most helyes, hogy ők uralkodjanak.

Az okosabbja ugyan csóválta arra a fejét: hát ki fog akkor szántani, vetni? De a többinek, főkép a zsellér-féléknek, a kiknek nem volt szántani-vetni való földjük, tetszett a beszéd.

A nyulasi nemzetőrökről is beszélt. Látta őket. Csak a papjukat minek vitték magukkal? Az mindig prédikál nekik s káromkodni se lehet miatta, ha kedve volna rá az embernek.

Igaz ni, még valami ujságot mondhat. Látta Varga Imrét is. Levetette a reverendát és honvéd lett. Már hadnagy. Tiszteltetni az itthon valókat.

— Ejnye, ejnye! — álmélkodtak az emberek.

Az asszonynép sopánkodott:

— Milyen kár érte!

— Már miért volna kár? — hetvenkedett a kántor fia. — A vitézeké most az élet, nem a papoké. Egyszer majd haza jön mint ezredes vagy tábornok.

— Aúnye! — álmélkodtak még jobban az emberek.

A kántor fia verte a mellét: ő is lehetne tábornok, ha akarna. Forradalomban könnyen megy az. Az ember egyet-kettőt ugrik, mindjárt tábornok.

Goró Lajos rajza.

— Jöhetett volna akárki, csak ön nem.

— Tetszett már hallani az ujságot? — mesélte az öreg Mátyás, Bella kisasszonynak, mikor lejött az istálóba megnézni a lovakat. — Varga Imre . . . hiszen tetszik még emlékezni Varga Imrére? . . . azt mondják, hogy honvéd tiszt s isten tudja, milyen nagy főtiszt lesz még belőle.

Bella kissaszony hirtelen félrefordult s úgy tett, mintha valamit észrevett volna. Oda ment a hátas lovához:

— Ez a ló nincs jól megvakarva.

Érezte, hogy a vér az arczába szökött s nem akarta, hogy az öreg kocsis lássa pirulását.

Régen elmult idők jutottak egyszerre eszébe. Az erdei séta, mikor ott jártak ketten a lombok közt átszűrődő zöld fényben, két gyermek, a ki boldog, hogy egymás mellett sétálhat. Mintha még most is látná a fiú szemének ragyogását.

— Valjon meg őrizte-e a Mária-képet, a mit neki adtam?

Az öreg Mátyás lassan, piszmogva elővette a lóvakarót. Szidta azt a lusta lovászlegényt, a ki olyan keveset törődik az állattal.

— De hát nem furcsa az a Varga Imre, kisasszonykám? Hogy az katona lett!

Nádudvary Bella nem felelt. Úgy érezte, mintha rohanó hullámok csapnának át a szivén. Valami affélét érzett, mint mikor a patakba beesett és fuldokolva lubiczkolt ott a vizben. Ha az a fiú nem lett volna ott . . .

Eh, de mindegy. Mi haszna belőle, hogy megmentették? A kolostor? Valjon be fogja-e váltani apja a fenyegetését? És ha nem váltaná be, nos hát akkor is . . . érdemes azért élni, hogy csak a napok teljenek?

Sietve elhagyta az istállót. Mit gondolhatna felőle az az öreg ember, ha látná, mennyire föl van indulva?

Pedig az az öreg ember szeretett volna még valamit mondani:

— Kisasszonykám, jó lesz vigyázni. Az a rostaalja nép, a melyik itthon maradt, mert a java elment a táborba, hát ez itt nem jóban töri a fejét. Valamit forralnak. Tán föl is akarják gyujtani a kastélyt.

A nagyságos úrnak nem merte elmondani. A nagyságos úr nem szereti, ha a cselédféle bele avatja magát valamibe. Akkor szóljanak, ha kérdezik őket. A nagyságos úr szörnyű kevély; de a kisasszonynyal beszélhet az ember, az meghallgatja az ilyen öreg cselédet, még ha bolondság is, a mit beszél.

Hát hiszen lehet, hogy ez is bolondság. Az emberek fecsegnek, fenyegetőznek, hogy így meg úgy, de azért még sem mernek cselekedni. Mert van ám törvény meg szolgabiró most is. No hát talán jobb is, hogy nem szólt a kisasszonykának; majd vigyáz ő maga. Ő már ugy is vén ember, a ki úgysem tud aludni éjszaka, hát nyitva tartja a szemét, hogy a gonosz emberek valami kárt ne tegyenek.

Olyanformát is hallott a vén kocsis, hogy emlegetik az emberek, a nagyságos urat meg kéne kötözni s bevinni Veszprémbe a kormánybiztoshoz, hogy akasztassa föl. De az talán csak olyan kósza beszéd. Sok a zagyva ember mostanában.

— Hál istennek, — mondta Mátyás, mikor látta, hogy katonák érkeztek Nyulasra.

Egy szakasz honvéd volt egy tiszttel. No, ezek majd rendet csinálnak.

A kis csapat a kastély felé tartott. Egy pár mindjárt a kapuban maradt föltüzött szuronynyal, a többi megállt az udvar közepén; a tiszt maga ment föl a házba, hol épen akkor végezték ő nagyságáék az ebédet. Még mind együtt voltak.

Nádudvary Domokos megütközve tekintett a belépő tisztre. De nem ismerte meg senki, csak a fiatal leány szeme, mely megelégedéssel siklott végig az aranyzsinóros barna attilán. Az a szem megismerte volna ezer közül is.

— Mit akarhat itt? — dobbant meg a leány szive.

De nem volt ez vidám találkozás, hol régi ismerősök örvendezve köszöntik egymást. Kezet sem fogtak. Borus volt az ifju tiszt arcza, be sem mutatta magát, csak arra kérte a ház urát, sziveskedjék vele pár perczre átsétálni a másik szobába.

Halkan beszélgettek odabent, nem lehetett egy szót sem kihallani. De igen rövid ideig tartott a beszélgetés.

Mikor kijöttek, Bella észrevette, hogy atyja egészen sápadt és megrendült, bár igyekszik magatartásával palástolni.

— Nekem néhány napra el kell most utaz-

nom a hadnagy úrral, — szólt nyugodtságot színlelve; — csomagoljatok össze nekem ruhanemüt arra az időre. Nem kell sok. Remélem, hogy nem tart sokáig.

Arra azonban a leány oda szökött atyjához s fúldokló zokogással megragadta kezét:

— Apám!

—Nos, mi az?—szólt Nádudvary Domokos.— Mi bajod van? Egy kis hivatalos dolgom akadt; annyi az egész. Igaz, hadnagy úr?

A fiatal tiszt még nem is felelhetett, mikor már Bella kitört:

— Tudom, édes apám, hogy hová viszik. Tudom . . . Tudom. A börtönbe. A halálra.

S hirtelen a fiatal tiszthez fordult:

— És ön, Varga Imre hadnagy úr, ön nem szégyelt erre a szerepre vállalkozni? Ön eljött ebbe a házba, el mert jönni, hogy elhurczolja apámat és nem ég ki a szeme?

Varga Imre lehajotta fejét és tompán felelt:

— Parancsot kaptam kisasszony, s a katonának az a kötelessége, hogy engedelmeskedjék.

Hevesen vágta vissza a leány:

— Jöhetett volna akárki, csak ön nem... Csak ön nem! Hát nem adhatták volna azt a parancsolatot másnak?

Varga Imre nem felelt. Csak arczán látszott a kínos belső küzködés.

Nádudvary Domokos, a ki most visszaemlékezett erre a fiatal emberre, hányszor ebédelt az kegyelemből az ő úri asztaluknál, gúnyosan szólt:

— Terittethetnétek a hadnagy úrnak. Régóta nem volt szerencsénk. Talán még ma nem ebédelt. Bort, milyet parancsol? Még van régiekből.

A rémült asszony komolyan vette férje szavát s csöngetett, hogy fölterittessen. Nagy buzgóságában még maga is át akart menni az ebédlőbe, hogy reszkető kezével rakosgasson egyet-mást.

A fiatal tiszt úgy tett, mintha nem érezné a megvető gúnyt a gőgös ember szaviban, sem a büszke leány haragtól izzó tekintetét nem látná. Csak várta csöndesen, szótlan, míg Nádudvary Domokos az útra elkészül.

Az asszony félénk szivességgel próbálgatta volna kínálni:

— Hát semmit sem parancsol? Legalább egy pohár bort.

— Igen, — mondta a házi úr, — egy pohár bort a szabadság, egyenlőség és testvériség szent háromságáért.

A fiatal ember tisztelettel elhárította a Nádudvaryné szivességét, a Nádudvary Domokos gúnyolódását nem látszott, hogy észrevenné.

Mély csöndesség állt most be, csak az asszony elfojtott szepegését lehetett hallani, a mint hülő könyek közt rakosgatta össze férje ruháit.

— Szabad a saját kocsimat használni, vagy gyalog szállítanak el? — szólalt meg Nádudvary Domokos.

Fuvar van rendelve, a kapu előtt vár bennünket, felelt a hadnagy; de ha úgy tetszik, méltóztassék befogatni a saját kocsijába.

— Nem, nem, csak üljünk föl, a hogy rendelve van. Mehetünk.

XII.

Most már csak a gyűlölet maradt meg Nádudvary Bella szivében. Semmi egyéb, csak a gyűlölet az iránt az ember iránt, ki képes volt arra a poroszló szolgálatra, hogy elhurczolja rabságba az ő atyját.

Mit bánta ő, hogy kinek van igaza? Azoknak-e, kik harczba szálltak, mint mondták, a nemzet jogaiért, szabadságáért vagy az ő atyjának, a ki makacsul ragaszkodott a régi állapotokhoz? Tegnap még azt hitte, mind hősök azok, a kik fegyvert ragadtak a hazáért s a hősök közt ott van az ő gyermekkorának hőse is. Most már gyűlöli, utálja azt az embert. Alacsony pór lélek, a ki így adja vissza a kölcsönt. Büszkék voltak hozzá? Lehet, de aljasak nem voltak.

S mit akarnak az ő atyjával? Miért bántják? Senkinek sem vétett, nemes lelkű volt mindig, soha gazságot nem követett el. Miért hurczolják *fogságba*? Talán az életét is fenyegetik. Miért?

Nem talál rá feleletet. Miért? Miért ellenségök nekik minden ember? Még ez is? Ez a hitvány, a kit oly nagyra becsült s a kinek az emlékezetét úgy őrizte mint valami szentét.

Míg ilyen viharos indulatok szaggatták a fiatal leány szivét, a kocsi azalatt a fogoly Nádudvary Domokossal lassan haladt a maga útján. Két fegyveres katona ült a kocsiban: egy szemközt, a másik a kocsis mellett. A hátulsó ülésben Nádudvary Domokos egyedül. A hadnagy másik kocsin jött utánok.

Estére Várpalotára érkeztek. A fogadóban nem kaphattak egyebet vacsorára, csak egy kis rántottát s valami avas juhtúrót. Katonák mentek át erre, a kik a Perczel táborába igyekeztek, azok mindent megettek.

— Sebaj, — szólt Nádudvary Domokos.

A büszke férfi már nem látszott oly elbizakodottnak, észre lehetett rajta venni a csüggedést. Útközben elég ideje volt megfontolni helyzetét. Az oroszlán torkába viszik. A feldühödött forradalmi nép, mely nem fél most már a megszökött Jellasicstól, áldozatokat követel. Talán őt is fölkonczolják mint Lamberget. Vagy rögtönitélő bíróság elé állítják. Ki tudja?

Még iparkodott megőrizni a külszint, a méltóságos magatartást, de már nehezen birta. Szótlan leült az asztalhoz, megizlelte, a mit a kocsmáros elejébe adott, aztán félretolta. Csak egy pohár bort ivott meg. Aztán föllált:

— Fáradt vagyok, szeretnék lefeküdni.

(Folytatása következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

Nehány nap mulva a vladika ismét magához kéretett és beszédközben a következőket mondta: «Nagy titkot kell önnel közlenem, de kérem, hogy arról senkinek se szóljon.» Erre azt válaszoltam, hogy a mennyiben nem föltétlen szükséges a titok közlése, jobban cselekszik, ha azt magának tartja, mert én még csak nagyon rövid idő óta vagyok itt és nagyon nem szeretek idegen dolgokba elegyedni.

«Ne vonakodjék részt venni ebben a vállalatban, — viszonzá a vladika, — mert én önt igen szerencsés és befolyásos emberré tehetem. Erre most nyilik a legjobb alkalom és ezért mindenesetre közölni fogom önnel a titkomat, mert tudom, hogy önben teljesen megbizhatom.»

Ezzel elmondta az egész tervét apróra és megjegyezte, hogy Petrovics őrnagy még részletesebben fog velem erről tanácskozni, mert már utasította őt, hogy velem tartózkodás nélkül beszéljen.

Megköszöntem a vladikának, hogy oly jó véleménye van felőlem, biztositottam az iránt, hogy a vállalatát igen fontos és szent ügynek tartom, és hogy igen nagy lesz az érdeme, ha azt úgy keresztül viszi, a mint nekem előadta, de egyszersmind kijelentettem, hogy a mi engem illet, nem tudom, részt vegyek-e benne, mert egyrészt az út Montenegróból idáig igen hosszú és fáradalmas, másrészt pedig a földat se lesz épen kellemes, mert igen sok embert kell idegen területen végig vezetni és ügyelni, hogy kihágások ne történjenek, már pedig olyan emberekről van szó, a kik nincsenek rendhez és fegyelemhez szokva, sőt inkább nagy hajlandósággal birnak az erőszakosságra, könnyen megtörténhetik tehát, hogy a vezetőiket felelősségre vonják, a miből rájuk nézve sok baj származhatik.

Ebből a vladika észrevette ugyan, hogy nincs nagy kedvem részt venni a kalandjában, de mégis nagyon biztatott, hogy ne szalaszszam el a szerencsét és kért, hogy a végleges válaszomat Petrovics őrnagygyal közöljem.

Másnap délután az őrnagy meglátogatott és még egyszer elmondott mindent, a mit már a vladikától hallottam. «Önt ennél a vállalatnál nem nélkülözhetjük, — mondá az őrnagy, — először azért, mert önnek azon a vidéken névrokonai vannak, a kivándorlóknak tehát több bizalmuk lesz egy hozzájuk tartozóhoz, mint egy idegenhez, másodszor azért, mert ön osztrák szolgálatban állt és az Ausztriában divó nyelveket és szokásokat ismeri. A vladika ismételve igéri, hogy hálás lesz és önt bizonyára szerencsés emberré fogja tenni. Az ő ajánlatától függ minden, a mit ő elhatároz, az úgy lesz. Önre se több, se kevesebb nem vár, mint ezredesi rang és én utánam ön lesz az első ember.»

Ezek az igéretek és biztatások annyira elkábitottak, hogy igazán nem tudtam, mit határozzak. Ingadozni kezdtem, mindazonáltal nem tettem kötelező igéretet, hanem az őrnagynak is csak azt válaszoltam, a mit a vladikának mondtam. Azonban az őrnagy kérésére annyit mégis megtettem, hogy elmentem vele a vladikához, a ki, mikor meglátta, hogy együtt jelentünk meg nála, elénk jött, szerb herczegeknek nevezett bennünket és azonnal pezsgőt hozatott.

Az őrnagy jelentette a vladikának, hogy mindent közölt velem, de én még nem igértem meg a közreműködésemet a bizottságban. A vladika kissé sértve látszott magát érezni és így szólt: «Ön bizonyosan nem tudja, hogy mily nagy szerencsében akarom önt részesiteni. Noha én vagyok ennek a vállalatnak az intézője, az én egyházi állásomban nem illenék, hogy katonai dolgokkal foglalatoskodjam és azt óhajtom, hogy inkább önök ketten lássák a hasznát, mint más valaki és azt akarom, hogy önök legyenek a vállalat főnökei.»

Látván, hogy ily kegyes jóindulattal viseltetik a vladika irántam, azt feleltem, hogy nem illenék folyamodás útján becsempészni magamat a bizottságba, de ha ily irányú parancsot kapnék, nem tagadnám meg a közreműködésemet.

A vladika ezzel a nyilatkozattal nyilván meg volt elégedve, mert megölelt, megcsókolt, aztán így szólt hozzánk: «Noha ti most mindketten vissza fogtok térni az ezredetekhez, mindazonáltal nem maradtok ott sokáig. Én csak azt várom, mikor távozhatom innét, mert a bécsi udvartól még nem érkezett válasz az iránt, vajjon megengedik-e, hogy a montenegrói nép az osztrák területre léphet-e. Mihelyt kedvező válasz érkezik, azonnal elutazom innét és ti meg fogjátok kapni az utasítást a többi teendők iránt.»

Sévics tábornok velünk, többiekkel együtt, mint már említém, nem sokára ezután visszautazott Kievbe és megkezdte az előkészülést az elutazáshoz, rendeltetésünk helyére. Két vagy három nappal az elutazásunk előtt a vladika is eljött Kievbe. Az őrnagygyal együtt azonnal meglátogattak. Kissé szomorúnak és levertnek látszott. Értesített bennünket, hogy rövid idő alatt hazautazik Montenegróba, mert Bécsből már megérkezett az engedély a kivándorlók átbocsátására az osztrák területen. Továbbá közölte velünk, hogy a szenatushoz folyamodott az iránt, hogy *Podhoriczanin Iván* századosnak elbocsáttatása iránt az osztrák hadsereg kötelékéből lépéseket tegyen, mert okvetlenül szüksége van reá. A nevezett százados, a kivel a szlavoniai huszárezrednél rövid ideig együtt szolgáltam, Petrovics őrnagy távoli rokona volt és mint a vladika mondta, szintén tagja lesz a kivándorlási vállalat ügyében működő bizottságnak.

Másnap a vladika tovább utazott és mink is, mint már emlitettem, útnak indultunk Sévics tábornokkal és szerencsésen megérkeztünk a számunkra kijelölt területre és elfoglaltuk a kijelölt lakásainkat a gyarmat közelében fekvő kincstári falvakban.

Az ősz igen szép és a tél is enyhe volt, úgy hogy igen sokat vadászhattunk. A tavasz is korán beköszöntött. Bibikov tábornok a tavasz beálltával mérnököket küldött ki azzal az utasitással, hogy tervrajzokat készitsenek s egyúttal kijelöltetett a két terület, a melyen Sévics illetőleg Preradovics embereinek megtelepedniök kellett. Az egész pusztaságot két részre osztották és az egyes részeket ismét felosztották századonként és az egész tervezetet jóváhagyás végett fölterjeszették a főhadi kollegiumhoz. Míg ez a jóváhagyás leérkezett, a mi csaknem egy egész évet vett igénybe, ideiglenes lakásainkban maradtunk. Végre a második év tavaszán Bibikov értesitette Sévics és Preradovics tábornokokat a jóváhagyás leérkeztéről. Erre a tábornokok rendeleti úton kijelölték, ki melyik századot vegye át, még nehány tisztet kineveztek azzal a meghagyással, hogy mindenki azonnal elhagyja az eddigi szállását és a rendeltetése helyére menjen, mert a telepitési munka megkezdődik.

A számunkra betelepités czéljából kijelölt terület a Donecz folyó mellett feküdt és Rajewka volt a neve. A közeli erdőből kaphattunk épületfát, tetszés szerinti mennyiségben. Ebben a kopár és néptelen pusztaságban éreztük csak a nyomoruságos élet terhét, mikor úgyszólván minden hiányzik és semmi sem kapható. Én meglehetős sokáig sátorban laktam, aztán kunyhót építtettem galyakból, a melyeket füvel födettem be. Ácsokat a világért se lehetett munkába állitani, nem mintha ilyenek nem léteztek volna, hanem mert a faluk gyér lakossága, a mely soha idegeneket nem látott, került bennünket, mintha vademberek lettünk volna. Végre négy cselédem segélyével épitettem fából egy kis házacskát, a mely két szobából és egy éléskamrából állt. De ennek sem örvendhettem soká. Egy éjjel borzasztó vihar támadt, az eső keresztül tört a háztetőn, én a nőmmel és apró gyermekeimmel együtt bőrig átáztam és e közben a vihar mind hevesebben tombolt és a házam a fejünk fölött roskadozni kezdett. Az átmeg átnedvesett fű, a mely a tetőt takarta, nagy sulylyal nehezedett a léczekre és a tető támasztékra, a nyomás alatt előbb az éléskamra dőlt össze, és csakhamar a szobáim falai is inogni kezdtek. A mint ezt észrevettük, azonnal a szabadba siettünk mindnyájan és alig léptük át az ajtóküszöböt, az egész ház összeroskadt és mi egy ingben maradtunk a szabad ég alatt. A szolgáim is elősiettek a kunyhóikból, a melyek szintén elpusztultak. Nagy ügygyel-bajjal fölállitottuk a sátoromat, de mire ezzel elkészültünk, még erősebben átáztunk és csaknem megfagytunk. A baj annál nagyobb volt, mivel, összes fehérneműnk, ruháink és ágyneműink a házikóm romjai alá voltak temetve és ebben az állapotban kellett maradnunk egész éjjel. Mikor aztán a zivataros éj után derült, szép nap következett, és a napsugarak kezdték átmelegiteni a levegőt, előjöttünk a sátorunk alól és nagy tüzet gyujtottunk, hogy kissé megszáradjanak legalább az ingeink. Mondanom se kell, hogy az összes edényeink, különféle italokkal telt palaczkjaink és egyéb háztartási eszközeink darabokra zúzódtak. Egész nap volt elég dolgom. Mindenek előtt a rombadölt házat kellett eltakaritani, aztán fát hozattam az erdőből és elkezdtem az épitést, ezúttal azonban valamivel jobb anyagból. Nehány nap mulva csaknem készen állt az új ház, a melyben az egész telet szándékoztam tölteni. Épen akkoriban vetődött oda egy öreg ember, a ki véletlenül nagy segitségemre volt. Szabad paraszt volt Uj-Aidár községből és lisztet árult. Ő volt az első az itteni lakosság közül, a ki átjött a Donecz tulsó partjáról és megmutatta a földijeinek, hogy ide bizony el lehet jönni minden veszedelem nélkül. Látván, mily fáradságosan bajlódom az épitéssel, megállt és azt kérdezte, nem akarok-e lisztet venni tőle. Szivesen megvettem az egész készletét, a mely négy zsákból állt, mert a saját készletem már csaknem egészen elfogyott. Aztán még egy kis ideig nézte, hogyan dolgozunk, végre igy szólt:

«Sajnállak, uram, mikor azt látom, hogy az embereiddel együtt oly fáradságosan dolgozol a házad *fölépitésén*, de azt is látom, hogy a munkátoknak és fáradságtoknak nem sok haszna lesz, mert nem értetek hozzá. Nem jobb volna, ha megvásárolnál tőlem egy egészen új és hárs-

Esterházy Miklós gróf, osztrák nagykövet az orosz udvarnál.

Az Országos Képtárban levő metszet után.

fából készült házat, a melyet a saját kocsijaimon ide szállittatnék és ott állitanám föl, a hol neked tetszik.»

Képzelhető, mennyire megörültem ezen az ajánlaton. Nyomban meg is alkudtam vele ötven rubelben és az inasomat megbiztam, hogy menjen el az öreggel, nézze meg a házat és adjon rá tiz rubel foglalót. Az inasom három nap mulva visszatért és jelentette, hogy a ház, bár nem nagy, de igen jó anyagból és igen jól van elkészitve. Csakhamar megjelent az öreg is, két fordulóval ide szállította az egész házat és három fia, valamint néhány rokona segélyével rövid idő alatt föl is állította. A tetőt sással kellett befödni, a mi szintén rövid idő alatt megtörtént, végre nagy bajjal kályhát és üvegablakokat is szereztem és igy egészen berendezkedhettem az új házamban. A cseléd ség és az örök számára földüregekben ástunk lakást.

Az első évben bizony olyanformán éltünk, mint a hajótörést szenvedettek valamely lakatlan szigeten; a másodikban már jobb dolgunk volt, vethettünk tavaszit, termeltünk zöldséget és hüvelyes veteményeket, voltak teheneink, juhaink és apró jószágunk. Összzel beszereztem a télire való fakészletet, két napszámost fogadtam, két pár ökröt vásároltam, lóistállót és kocsiszint épittettem, a melyek nem voltak ugyan pompásak, de egyelőre megfeleltek a czéljuknak. Ily körülmények közt mult el a második tél. De most már ideje, hogy a montenegrói ügyről beszéljek.

Petrovics őrnagy a vladika elutazása után Sévics tábornok ezredénél maradt, velünk jött a telepre és még ugyanazon összzel nőül vette a tábornok derék és gyönyörű szép leányát. Tavaszszal a főhadi kollegiumtól parancs érkezett, hogy az őrnagy rögtön utazzék Kievbe, ott jelentkezzék a főparancsnoknál, a ki majd közölni fogja vele a részletes utasításokat. A neve pedig a Sévics ezrede létszámából töröltessék.

Noha a parancs egyebet nem tartalmazott, mégis tudtuk, hogy csakis a montenegrói ügy miatt rendelték Kievbe Petrovics őrnagyot. Nem sokára levelet kaptam tőle, a melyben értesitett, hogy csakugyan ezen ügy miatt kellett Kievbe utaznia, a hol máris megkapta első őrnagygyá való kineveztetését, továbbá, hogy a montenegrói kivándorlás ügyében kinevezett bizottsághoz még egy *Puczkov* nevü ezredest osztottak be biztosul és pénztárnokul. Ő maga (Petrovics) nem sokára elutazik Bécsbe, az ottani udvarnál kieszközölni az összes határok szabad átlépését. Végül igérte, hogy Bécsből irni fog nekem a kievi főkormányzó útján.

Ezen a télen Bachmutba küldettem ki az ottani bizottsághoz a Sévics ezrede zsoldjáért. Ez alkalommal Bibikov tábornok, a ki engem nagyon megszeretett, azt tanácsolta, hogy miután az ezredünknél a második őrnagyi állás megürült, nehogy valaki elém kerüljön, kérjek szabadságot, utazzam Sz.-Pétervárra és folyamodjam ezért az állomásért, a mely engem mint századost megillet. Megigérte ezen fölül, hogy ő is pártolólag fog irni ügyemben a főhadi kollegium tagjainak.

Megköszöntem a jó tanácsot és hazaérkezvén, szabadságot kértem Sévics tábornoktól, a ki a kérésemet nem tagadta meg, sőt szintén irt ajánló leveleket a főhadi kollegium tagjainak és egyéb ismerős uraknak. Bachmutot útba ejtettem, mert Bibikov tábornoktól át kellett vennem a leveleket. Itt két urat találtam, a kik Ausztriából jöttek, az egyik meg épen Ujvidékről és egy levelet is hozott az atyámtól, a ki azt irta, hogy nagyon szomorkodik távollétem miatt és elhatározta, hogy mindenét eladja és szintén Oroszországba költözik. Miután azonban nem tudja a módját, hogyan szerezhetné meg az engedélyt és az útlevelet a kivándorlásra, engem kér, hogy minden módon eszközöljem ki az orosz udvar közbenjárását a bécsi udvarnál az engedély megadása érdekében.

A két kivándorlót fölszólitottam, hogy Sévics tábornok ezredének területén telepedjenek le, a mit meg is igértek és levelet adtam nekik Sévics tábornok számára, a kivel közöltem az atyám szándékát és egyúttal fölkértem a tábornokot, hogy küldjön a számomra postán Szent-Pétervárra bizonyitványt az iránt, hogy az atyám kivándorlása ügyében kell megjelennem a főhadi kollegium előtt. A tábornok ezt a kérésemet is teljesitette és én Bachmutból kilencz napi utazás után megérkeztem Szent-Pétervárra.

Mindjart másnap tisztelegtem Apraxin Fedorovics István tábornoknál, a főhadi kollegium alelnökénél. A tábornok azonnal megismert és miután Sévics és Bibikov leveleit elolvasta, kegyesen bólintott, hogy a másodőrnagyi rangot, a mely úgy a koromnál mint századosi rangomnál fogva megilletett, mindenesetre el fogom nyerni. Az irataimat egy parancstiszt által azonnal elküldette a főhadi kollegium egyik titkárához azzal az utasitással, hogy a legelső teljes ülésen előterjeszsze. Ugyanazon a napon még a többi ajánlólevelet is kézbesitettem és mindenütt a legbiztatóbb igéreteket vettem. Ilyen fogadtatás után azt kellett hinnem, hogy előléptetésemnek semmiféle akadály sem áll az útjában. De csalódtam.

Itt ismét félbe kell szakitanom az elbeszélésem fonalát, hogy elmondhassak egyetmást, a mi a későbbi mondandóim megértéséhez föltétlenül szükséges.

Emlitettem már, hogy Horváth tábornok nehány bizalmas emberét küldte volt Kievbe, azzal a megbizással, hogy a kivándorlókat rábirják az átlépésre Sévics tábornok ezredéből az övébe és az Uj-Szerbiában való megtelepedésre. Ezen emisszáriusok főnöke egy *Pérics Demeter* nevü tiszt volt, a ki még fiatal korában vándorolt ki Oroszországba és még a kivándorlás előtt nőül vette Sévics tábornok egyik leányát. Horváth Sévics tábornok megérkezése után Péricset még nehány tiszt kiséretében Kievbe küldte, mint főnnebb elmondtam, állitólag posztóvásárlás czéljából, de voltaképen azért, hogy a Sévics embereit rábirja, hogy a főhadi kollegiumnál a Horváth ezredébe való áthelyeztetésüket kérelmezzék. Ez által Pérics az apósa előtt oly gyülöletessé tette magát, hogy az alig birt kellő szavakat találni a haragja és megvetése kifejezésére. Pérics az apósa embereinek elcsábitása által csakugyan határtalan lelkiismeretlenségét árulta el. Tényleg annyi embert beszélt rá az átlépésre, hogy Sévics minden bizonynyal egyedül marad, ha a kérésére felsőbb helyről egy tilalom nem vet véget ennek a visszaélésnek. Mikor Pérics üres kézzel tért haza Uj-Szerbiába, Horváth a balsikert hanyagságának tulajdonitotta és ezen időtől fogva mindinkább üldözni kezdte, végre is nagy viszály tört ki köztük. Pérics, kifogyván a türelme, följelentette Horváthot kapzsiság miatt, elutazott Szent-Pétervárra és panaszt emelt Horváth ellen a szenatus előtt. Horváthot Szent-Pétervárra idézték igazolás végett. A mint előre látható volt, csakugyan talált is útat és módot az igazolásra, ellenben Péricset letartóztatták, vád alá helyezték és lefokozták közlegénynyé. Ekkor Horváth úgy tett, mintha megsajnálta volna és folyamodott a szenatushoz, hogy adják vissza az elitéltnek a századosi rangot, a melylyel a Horváth szolgálatába lépett. Ezt csakugyan ki is eszközölte, s aztán elutazott Uj-Szerbiába, míg Pérics Szent-Pétervárott maradt. Gyakran megfordult

a szenatus tagjainál, igyekezett visszanyerni az alezredesi rangját, a mi azonban nem sikerült. Belátván, hogy a maga emberségéből semmire se mehet, végre az apósához, Sévics tábornokhoz fordult. Levelet irt neki, bocsánatot kért tőle és könyörgött, hogy irjon az érdekében egy előterjesztést a szenatushoz.

Mindez akkor történt, mikor megtettem az előkészületeimet a szentpétervári utazásomra. A Pérics küldöncze épen a hazulról való elutazásom után egy nappal érkezett meg.

Sévics megkönyörült a vején, elküldte az előterjesztést a szenatushoz, ezenfölül minden szenatort külön levélben fölkért, hogy legalább a Petrovics eltávozása következtében megüresült *másodőrnagyi* állásra *nevezzék* ki Péricset. Ez nem volt tisztességes eljárás Sévicstől. Annál kevésbbé, mivel tudta, hogy milyen ajánlóleveleket küldött általam a főhadi kollegium tagjainak.

Mikor Pérics, ki jól tudta, mily czélból utazom Szent-Pétervárra, a Sévics ajánlóleveleit kézhez kapta, sietett elém vágni és a szenatusnál a Sévics közbenjárását kihasználni. Nehány nap mulva czélt is ért és megkapta a kinevezési okmányát a Petrovics állására.

Mindezekről nekem ép oly kevéssé volt tudomásom, mikor Szent-Pétervárra érkeztem, mint a főhadi kollegiumnak. Csak a szenatus ukázából tudtuk meg, hogy a reményeim meghiusultak és az előléptetésem útjába akadály gördült.

Ez borzasztó csapás volt rám nézve és annyira hatott a kedélyemre, hogy belebetegedtem és egy egész hétig az ágyat kellett őriznem.

Mihelyt az egészségem annyira javult, hogy az ágyból fölkelhettem, azonnal elmentem jótevőmhöz, Apraxin Fedorovics Istvánhoz, a ki azonnal megkérdezte, miért nem látogattam meg őt oly sokáig és miért vagyok oly rosz színben? Miután elmondtam neki a történt dolgokat és magas pártfogását kértem, azt válaszolta, hogy az ügyem jelenleg meglehetősen roszul áll, és nem marad egyéb hátra, *mint bevárni* a kollegium teljes ülését, a mely az ügyem fölött dönteni fog.

Miután akkoriban a körülmények azt engedték sejteni, hogy rövid idő alatt háború fog kitörni Orosz- és Poroszország közt, a főhadi kollegium teljes ülései is szüneteltek, következőleg az ügyem is függőben maradt egy egész hónapig. Végre a kollegium csakugyan megtartotta teljes ülését, a melyben kimondatott, hogy tekintettel az általam kérelmezett állomásnak a szenatus intézkedése következtében már megtörtént betöltésére, ezúttal meg kell elégednem azzal, hogy a főhadi kollegium előléptet a másodőrnagyi rangra, azonban a legközelebbi üresedésig mint számfölötti őrnagy, csak a századosi illetményekkel.

Erre nem mondhattam mást, mint hogy meg vagyok elégedve a hozott határozattal és kértem, hogy a kinevezési okmányomat állítsák ki.

A szabad időmet Szent-Pétervárott arra is fölhasználtam, hogy az atyám kiköltözési ügyét előmozdítsam. Ebben is pártfogóm, Apraxin Fedorovics István volt a segítségemre. A kollegium kedvező és pártoló föliratot terjesztett a császárnő elé, melynek folytán ő felsége a külügyek bizottságának legkegyelmesebben megparancsolni méltóztatott, hogy a bécsi nagykövetet, Kayserlin grófot, fölszólítsa, hogy az atyám és családja részére kivándorlási engedélyt eszközöljön ki a bécsi udvartól. Az egész dolog igen simán folyt le. A kivándorlási engedély és az útlevél az atyám és az egész családja nevére szólt és az osztrák állami kanczellária útján leküldetett Pétervároradra, Elfenreich báró tábornok és várparancsnok úrnak, a ki ezen okiratokat az atyámnak kézbesítette, az atyám pedig azonnal hozzá fogott az ingóságai és ingatlanai eladásához, még pedig potom áron és előkészült az utazásra, miután még a nyár folytán szándékozott útra kelni.

Miután igy minden ügyemet elrendeztem, április hóban haza utaztam. Megérkezésem után azonnal jelentkeztem a tábornokomnál, fölmutattam neki az előléptetésemről szóló ukázt, a minek következtében aztán föleskettek az új rangomra.

Alig mult el nyolcz hét a megérkezésem után, mikor a főhadi kollegiumtól egy ukáz érkezett Sévicshez, a mely azt a parancsot tartalmazta, hogy engem *Markov* segédtiszt és *Kresztics* őrmester kiséretében azonnal Koszturin főparancsnok úrhoz Kievbe küldjön, a honnét titkos küldetésben idegen országba kell utaznunk.

Sévics tábornok magához hivatott és értesített az ukáz tartalmáról, a mely annyival inkább elkedvetlenített, mivel sejthettem, hogy a montenegrói misszióról van szó. Az volt a szándékom, hogy a nőmet a gyermekeimmel együtt itthon hagyom gazdálkodni, csakhogy a nőm erről hallani sem akart, kijelentette, hogy nélkülem semmi föltétel alatt se marad itt. Látván, hogy a nőmmel sehogy se boldogulhatok, végre engedtem a kívánságának. Eladtam mindent, a mit a gazdálkodás folytatására bevásároltam; a házamat azonban megtartottam és házőrzőül egy őrmestert helyeztem el az egyik szobában.

Kievben Koszturin főparancsnok úrtól azt az utasítást kaptam, hogy Lengyelországon és Magyarországon át utazzam Bécsbe, a hol Kayserling gróf nagykövettől fogom megtudni, hova kell onnét mennem. A főparancsnok úr egyúttal átadta a kievi kormányzóság által kiállított útlevelet, mely a szabad és háborítatlan utazásra szólt, Kievtől Bécsig. Figyelmeztettem a főparancsnok urat, hogy ilyen útlevéllel semmi esetre se juthatok el Bécsig; elmondtam neki, milyen szigorúan kezelik Magyarországon az útlevélügyet és hogy föltétlenül szükségem van a külügyi kollegium által kiállított és az állami pecséttel ellátott útlevélre, máskülönben nem utazhatom. (Folytatása következik.)

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

MAGYAR REMEKIRÓK

a magyar irodalom főbb művei — 55 kötetben, diszes vászonkötésben

Ára 220 korona.

Tartalmazza:

* *Arany János*
* *Arany László* Balassa Bálint
* *Bajza József* Berzsenyi Dániel
Csiky Gergely
Csokonai V. Mihály
* *Czuczor Gergely*
Deák Ferencz
Eötvös József br.
Fazekas Mihály
* *Garay János*
Gvadányi József
Kármán József
Gyöngyössy I.
Katona József
Kazinczy Ferencz
* *Kemény Zsigm.*
Kisfaludy Károly
Kisfaludy Sándor
Kölcsey Ferencz
Kossuth Lajos
Madách Imre
Mikes Kelemen
Pázmán Péter
Petőfi Sándor
Reviczky Gyula
Széchenyi István gr.
* *Szigligeti Ede*
Teleki László gr.
* *Tompa Mihály*
* *Vajda János*
* *Vörösmarty M.* és
Zrinyi Miklós művei.

A Franklin-féle «**Magyar Remekirók**»-ban örökbecsü főműveikkel képviselve vannak összes nagy íróink Balassa Bálintól, a szerelem trubadurjától kezdve egészen Reviczky Gyuláig, a korán elhunyt költőig.

A Franklin-féle «**Magyar Remekirók**» 55 testes kötete felöleli a legbecsesebbet, mit a magyar szellem öt század óta az irodalomban teremtett és hivatva van arra, **hogy minden családi könyvtár gerincze legyen.**

A Franklin-féle «**Magyar Remekirók**» 55 kötete egyöntetü diszes kiadásban *csak 220 koronába kerül*, mig *a magyar klasszikusok* eddig megjelent *különböző, nem egyöntetü kiadásai* együtt mintegy *600* koronába kerülnek.

A Franklin-féle «**Magyar Remekirók**» kiállítása méltó a nemzeti mű jelentőségéhez. A művészi, de egyszerü kötés erős, angol vászonkötés, a legtartósabb, a mi e nemben létezik. A mű papirja famentes, soha meg nem sárguló; betüi külön e czélra készülnek.

A Franklin-féle «**Magyar Remekirók**» öt kötetes sorozatokban jelennek meg. Az első öt kötet 1902 elején hagyja el a sajtót és azontul minden félévben jelenik meg egy-egy öt kötetből álló sorozat.

Sajtó alá rendezik és az illető iró életét és munkáinak jellemzését felölelő bevezetéssel ellátják:

Alexander Bernát
Angyal Dávid
Badics Ferencz
Bánóczi József
Beöthy Zsolt
Berzeviczy Albert
Bayer József
Endrődi Sándor
Erődi Béla
Erdélyi Pál
Ferenczy Zoltán
Fraknói Vilmos
Gyulai Pál
Heinrich Gusztáv
Koroda Pál
Kossuth Ferencz
Kozma Andor
Lévay József
Négyessy László
Rákosi Jenő
Riedl Frigyes
Széchy Károly
Széll Kálmán
Váczi János
Vadnai Károly
Voinovich Géza
Zoltvány Irén

* A csillaggal jelzett és dült betükkel szedett remekirók müveinek kiadási jogát a Franklin-Társulat magának szerződésileg biztositotta, úgy **hogy azt más kiadó ki nem adhatja, ezen irók művei semmiféle más gyüjteményben ez idő szerint meg nem jelenhetnek.**

Az egész munka öt kötetes sorozatokban félévenként jelenik meg és pedig minden év április és november havában.

Megjelent eddig az I. sorozat vagyis 5 kötet.

A Franklin-Társulat által kiadott «**Magyar Remekirók**» nagy értékét rendkivül emeli, hogy annak kiegészitője

Shakspere összes színművei,

a **Kisfaludy-Társaság** által kiadott kiadásban. — *Részletes hirdetést lásd a boritók utolsó oldalán.*

SHAKSPERE ÖSSZES SZÍNMŰVEI.

ELŐSZÖR KIADTA A KISFALUDY-TÁRSASÁG

(egyuttal a Magyar Remekirók kiegészitő része.)

HAT KÖTET.

Ára diszes vászonkötésben 30 korona.

A Magyar Remekirók megrendelői ***20 koronáért*** szerezhetik meg.

I—II. kötet. Tragédiák.

Tartalom:

Shakspere élete. — A tragédiákról.
1. **Romeo és Julia.** Ford. Szász Károly.
2. **Othello.** Ford. Szász Károly.
3. **Cymbeline.** Ford. Rákosi Jenő.
4. **Macbeth.** Ford. Szász Károly.
5. **Lear király.** Ford. Vörösmarty Mihály.
6. **Hamlet.** Ford. Arany János.
7. **Troilus és Cressida.** Ford. Fejes István.
8. **Athéni Timon.** Ford. Greguss Ágost.
9. **Coriolanus.** Ford. Petőfi Sándor.
10. **Julius Caesar.** Ford. Vörösmarty Mihály.
11. **Antonius és Cleopatra.** Ford. Szász K.
12. **Titus Andronicus.** Ford. Lévay József.

III—IV. kötet. Történelmi színművek.

Tartalom:

A történelmi színművekről.
13. **János király.** Ford. Arany János.
14. **II. Richard király.** Ford. Szász Károly.
15-16. **IV. Henrik király.** I, II. Ford. Lévay József.
17. **V. Henrik király.** Ford. Lévay József.
18-20. **VI. Henrik király.** I—III. Ford. Lőrinczi Lehr Zs.
21. **III. Richard király.** Ford. Szigligeti Ede
22. **VIII. Henrik király.** Ford. Szász Károly.

V. kötet. Vígjátékok.

Tartalom:

A vigjátékokról és regényes színművekről.
23. **Felsült szerelmesek.** Ford. Rákosi Jenő.
24. **Tévedések játéka.** Ford. Arany László.
25. **Két Veronai ifju.** Ford. Arany László.
26. **A Windsori vig nők.** Ford. Rákosi Jenő.
27. **A makranczos hölgy.** Ford. Lévay Józs.
28. **Sok hühó semmiért.** Ford. Arany László.
29. **A hogy tetszik.** Ford. Rákosi Jenő.
30. **Vizkereszt.** Ford. Lévay József.

VI. kötet. Regényes színművek.

Tartalom:

31. **Szent Iván-éji-álom.** Ford. Arany János.
32. **A velenczei kalmár.** Ford. Ács Zsigm.
33. **Minden jó, ha jó a vége.** Ford. Győry Vilmos.
34. **Téli rege.** Ford. Szász Károly.
35. **Perikles.** Ford. Lőrinczi Lehr Zsigmond.
36. **Szeged szeggel.** Ford. Greguss Ágost.
37. **A vihar.** Ford. Szász Károly.

Megrendeléseket elfogad minden hazai könyvkereskedés vagy a Franklin-Társulat Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4. szám.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOM. ÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta Vértesi Arnold

(Folytatás.)

A hadnagy bement vele a vendégszobába. A korcsmáros előttük vitte a gyergyát, aztán letette az asztalra, jó éjszakát kivánt és eltávozott.

Csak magába gondolta kimenet közben:

— No, hiszen ennek ugyan nem igen lesz jó éjszakája. Nem szeretnék a bőrében lenni.

A kisérő katonáktól megtudta már, hogy ki az. Nem ismerte eddig az uraságot, de a hirét már hallotta. Hát ez az a svarczgelb Nádudvary? Meg kellene nyúzni az ilyen hazaárulót.

A dohos szagú szobában csak ketten maradtak: Nádudvary Domokos és a fiatal honvédtiszt. A szobában két ágy volt.

— Melyik az enyém? — kérdezte Nádudvary.

A fiatal tiszt nem felelt azonnal. Mint az álomból ébredt ember, kezét végighúzta homlokán.

Idáig nem váltottak több szót, csak a mi elkerülhetetlen volt. Most Varga Imre közelebb lépett foglyához:

— Nincs idő az alvásra. Hallgasson ide nagyságod.

— Csak polgártárs, kérem, — vetette közbe a gőgös úr gúnyosan.

Varga Imre nem ügyelt a közbeszólásra. Sokkal fontosabb volt az a dolog, a mit neki el kellett mondania. Ennek dölyfös úri embernek az életéről volt szó.

— Én nem tudom, mivel vádolják nagyságodat. Nem is akarom tudni, mi igaz belőle, mi nem. De ha oka van ovakodni, jó lesz fölhasználni az alkalmat a menekülésre, mielőtt tovább mennénk. Hajnal előtt eltávozhat nagyságod, a nélkül, hogy valaki észrevenné.

Nádudvary Domokos csodálkozva tekintett a fiatal emberre.

— Hát ön?

— Én nem fogom észrevenni. Katonáim még alszanak akkor. Őr nincs kiállítva. Nagyságod elmehet, az országúton gyalog a szomszéd helységig. Éjfél után feljön a holdvilág. Az út száraz. A szomszéd helységben *fuvart* fogadhat s mehet a hová tetszik. Mi az ellenkező irányban fogjuk keresni.

— Ön mondja ezt nekem?

— Én. Mikor az elfogatási parancsot kezembe adták, mindjárt erre gondoltam. Azért jöttem. Otthon nem menekülhetett volna nagyságod, mert a nyulasi nép nagyon ingerült nagyságod ellen. Itt azonban könnyen lehet, senki sem fogja üldözni.

Pár pillanatig nem felelt semmit Nádudvary Domokos. Azon gondolkozott, nem puszta csel-e ez? Ha szökni akar, nem árulja-e el épen azzal vétkességét? S ugyan mi indíthatná ezt a fiatal embert arra, hogy ő maga nyujtson módot a szökésre? A hála? Nem igen látszott hálás természetünek. Hiszen ha az lett volna, ő nagysága többet is tett volna érte. De mindig olyan ridegen visszautasította az ő nagysága jótéteményeit. Hát miért kockáztatná most az ő nagysága kedvéért állását? Vagy többet is, mert ha kisül, hogy ő maga szöktette el foglyát, még főbe is lőhetik.

Ő nagysága nem értette ezt a megfoghatatlan nagylelkűséget, de a büszke ember nem akart hátramaradni a nagylelkűségben. Akár igaz ennek a fiatal embernek az ajánlata, akár csak cselvetés, Nádudvary Domokos nem fogadja el.

— Lehet, hogy engem fölakasztanak. Minden lehet az ilyen időben, mikor tótágast áll az embereknek az esze. De baja ne legyen miattam senkinek. Hadnagy úr nyugodt lehet, én szökni nem fogok.

Mikor Pestre értek, alig akadt valaki, a ki átvegye a foglyot. Egyéb dolga volt mindenkinek. A hivatalokban lázas munka folyt. A térparancsnokságnál egymás háta tolongtak a tisztek. Az utczákon mindenfelé újoncz csapatokat lehetett látni, a kik most érkeztek, vagy a kiket már a táborba indítnak. De ordítozó

Goró Lajos rajza.

Leláttak az útra, a hol a csoportok jöttek.

sansculotte-okat, kik lándzsákon hordoznak az arisztokraták fejeit, nem látott semerre Nádudvary Domokos.

Egy darabig a Károly-kaszárnya udvarán állt a kocsija, anélkül, hogy törődött volna vele valaki. Végre fölvitték a budai várba. Ott kapott egy szobát ugyanabban az épületben, a hol Táncsics Mihályt tartotta azelőtt elzárva a helytartó tanács.

Hej, hogy változik az idő! — gondolta magában az egykori helytartótanácsos.

Annyit azonban látott, hogy fölakasztani egyhamar nem fogják. Csak legalább elővennék az ügyét. De úgy látszott, nem igen érnek rá. Hetek is elmultak és nem hallgatta ki senki.

Irt egy régi barátjának, ki együtt szolgált vele a helytartótanácsnál és most osztályfőnök volt az igazságügyminiszteriumban. Az mindjárt meglátogatta s megigérte, hogy közben fog járni ügyében a honvédelmi bizottmánynál.

A bizottmány elnöke távol volt. A vidéken járt akkor, varázshatalmú szavával küzdelemre lelkesítni a magyar népet. Az alelnök, ez a kemény erélyes ember, a ki izmos vállain egy ország terhét hordta akkor, megrázta a fejét:

— Eh, hagyjatok engem most békében. Nekem most katonákat, fegyvert, puskaport kell előteremteni. Ha negyvennyolcz órából állna egy nap, az sem volna elég. Az ország dolga az első. Az a pecsovics üljön addig nyugton, majd rá kerül a sor. Ha ártatlan, hát egy haja szála se fog meggörbülni; ne féljen. Megmondhatod neki.

A közbenjáró miniszteri tanácsos azonban tovább próbálgatta: hátha mégis segitni lehetne azon az emberen?

— Kezeskedel érte? — szólt a honvédelmi bizottmány alelnöke. Csak becsület dolgában értem: kezeskedel, hogy ha szavát adja, hát nem szökik meg?

— Arról kezeskedem.

— No hát addig szabadlábon maradhat, míg tárgyalásra kerül a dolga; kiereszteem. De mondd meg neki, hogy Budáról, Pestről nem szabad elmennie.

Azzal kedélyesen vállára csapott a kérelmezőnek:

— Most pedig eredj innen, mert rengeteg sok a dolgom. Ujonczokat kell küldeni Görgeynek.

XIII.

Még deczember végén sem vették elő a Nádudvary Domokos ügyét. Még meg sem alakult az a törvényszék, melynek az ilyen ügyekben kellett volna itélni. Még a bírái sem voltak kinevezve.

Hát bizony egy kissé táblabírói taktusban folytak a dolgok. Minek siettek volna vele?

Nádudvary Domokos azalatt szabadon járhatott-kelhetett. A várban fogadott lakást s a felesége és a leánya is feljöttek faluról.

Valami vig élet nem volt most a budai várban, az igaz. A régi társaság elszéledt. Egy része falura húzódott, mások a helytartótanácsbeli urak közül, a kik az új kormányt szolgálták, nem igen akartak barátkozni olyan kikiáltott svarczgelbbel, a ki gyanu alatt áll s a kit maholnap törvényszék elé állithatnak.

Lassan, komoran teltek a napok, az aggodalom alól sem szabadultak föl Nádudvaryék, a Damokles kardja még a fejök fölött függött azon a bizonyos hajszálon; de elmenni innen nem lehetett s aránylag mégis csak biztosabb volt itt, mint otthon Nyulason.

Különben úgy sem tart sokáig. A forradalom már végét járja. Itt jön Windischgrätz nagy sereggel, ennek nem birnak ellenállni. Már húzódnak visszafelé a magyar hadak. Nagy az elcsüggedés Pesten, Budán. Görgey azt üzente, hogy nem bírja a fővárost megvédeni, meneküljenek a kormány tagjai.

— No, most már helyre lesz állitva a rend, — mondta otthon a feleségének meg a leányának Nádudvary Domokos.

Az asszony, a ki annyi félelmet állott már ki, megkönnyebbülve sohajtott föl; de a leány arcza elsötétült s szeme komoran villogott.

Az apja nem szólt neki, csak magában gondolta: csodálatos, hogy ez a leány még most is a lázadókkal szimpatizál. Az ő leánya. Igazán megfoghatatlan.

Ama jelenet óta, mikor Bella kijelentette, hogy a haza ellenségének nem lesz tovább mátkája, nem volt ugyan szó köztük sem az ország dolgáról, sem Möllendorf báróról. Nádudvary Domokos nem bolygatta ezeket a kényes kérdé-

seket. De remélte, hogy az idő majd mindent megérlel.

Most már azt hitte, nincs messze az az idő. Hiszen láthatta Bella, honnan fenyegeti őket a veszedelem. Mi vár reájok, ha a forradalom győz? Most talán csak azért kiméli őket, mert a lázadók ügye már nagyon roszra fordult.

Bizonyos, hogy rövid idő múlva már vége lesz az egész mozgalomnak s minden szépen a rendes kerékvágásba jut. Ő is elfoglalja a helytartótanácsnál a hivatalát, Möllendorf Leo is visszatér s még a farsangon megtarthatják az esküvőt. Akkorrára a Bella fejéből is elpárolog minden bolondság.

Az ujságokban olvasta ugyan Nádudvary Domokos, hogy még most is henczegnek: döntő csata lesz a főváros előtt s elverik a Windischgrätzet, mint az őszszel elverték Jellasicsot. Budapest falai közé be nem lép az ellenség. Föl fog kelni az egész nép.

De Nádudvary Domokos csak azt látta, hogy futni készül mindenki s dugdossák, pinczében elássák az ezüst kanalakat meg az arany ékszereket. Az a régi kollegája pedig, a ki ő érte járt könyörögni Nyáry Pálnál, most azzal jött hozzá:

— Bruder, ha valamikép fordul a dolog s mi találnánk alulra kerülni, szólj egy pár jó szót értem. Tudod, hodie mihi, cras tibi. Nem tudja az ember a jövendőt.

Sok mindenféle jelből észrevehette Nádudvary Domokos, hogy közeledik az ő ideje. Ha ismerősökkel találkozott az utczán, sokkal barátságosabban köszöntek neki. Csak Bella, az a Bella, az okozott még gondot önagyságának. De remélhető, hogy annak is megjő az esze.

Igy érkezett el deczember vége. Szilveszter napján iszonyú kemény hidegre virradt, de Nádudvary Domokos kiment azért a rendes reggeli sétájára. Meglepte, hogy a vár oly csöndes utczáin annyi nép jár ebben a rémítő hidegben. Mind a fehérvári kapu felé siettek s Nádudvary Domokos is utána ment a többinek.

A fehérvári kapu környéke már tele volt emberrel. Onnan leláttak az útra, a hol csapatok jöttek. Szétszórt, szánalmas képű csapatok. Hidegtől elcsigázott, fáradt katonák. Huszárok, gyalogok, aztán megint huszárok, megint gyalogok. Mind olyan levert volt, alig vonszolta magát. Közben egy pár ágyu és szekerek sebesültekkel. Úgy jöttek, mint valami gyászmenet. Dob se pergett, a trombitát se fujták.

Fent a fejérvári kapunál a budai német polgárok lóggatták a fejeiket:

— Ja, ja . . . So, so . . .

Ennyiből állt a véleményök, mert ilyen időben jó, ha az ember nem nyilatkozik határozottan, a mit vagy igy vagy úgy lehetne magyarázni. Hja, ki tudja, mi lesz már holnap?

Ott jön Perczel szétvert serege a Gellérthegy aljába épitett kis házak során. Már tegnap este megirta a «Márczius tizenötödike» a móri vereséget s követelte, hogy az áruló hadügyminiszter (mert bizonyosan az az oka) helyeztessék vád alá. De tegnap még sokan nem akarták hinni; ma azonban láthatják.

— Mi lesz már most belőlünk, nagyságos uram? — szólalt meg egy sovány himlőhelyes emberke Nádudvary Domokos mellett.

Az ex-helytartótanácsos megismerte. Az is valami ex volt. Kanczellista a helytartótanácsnál.

— Ah, ön az, polgártárs? Önnek jobban kellene tudni. Ön szereplő férfi. Ön is ott volt, mikor a macskazenét adták Lederernek.

— Én? Én? — szabadkozott a kis ember. — Isten ments. Nagyságodat hamisan értesitették. Én nem avatkoztam semmibe. Én csak olyan szegény irnok vagyok.

— A patkányok, — gondolta ő nagysága — már menekülnek a sülyedő hajóról.

Visszamenet közben, a hogy a lakására ért az úri utczában, látta, hogy nagy társzekerek állnak az országház előtt s ládákban rakják föl a sok irományt. Hová viszik?

Szeretett volna valami bővebbet is megtudni. Látta, hogy az emberek seregestől átmentek a befagyott Dunán Pestre; de ő mégsem mert velök menni. Ilyenkor legjobb az embernek, ha nem igen mutogatja magát. Odaát Pesten sok a bőszült ember. A «Márczius tizenötödike» arra biztatja őket, hogy emeljenek barrikádokat. Jobb ilyenkor meghúzódni s várni, hogy mi lesz a vége.

Másnap, újév napján csöndes és szomorú volt a város. Az hallatszott, hogy a kormány és a honvédelmi bizottmány tagjai az éjjel elmentek a vasúton Debreczenbe. De senki sem tudott semmi bizonyosat. Csak beszélték.

Kisebb-nagyobb honvéd csapatok még mindig húzódtak át. Most már a várban nem volt semmi katona. A kaszárnyák üresen álltak. A városi tanács falragaszokon figyelmeztette a lakosságot, hogy csöndesen viselje magát s várja be a történendőket.

A történendők aztán pár nap múlva bekövetkeztek. Dobpergéssel, harsogó zeneszóval vonultak be a Windischgätz herczeg csapatai s katonai rendben fölálltak az utczákon.

Mikor Nádudvary Domokos látta a végtelen hosszu sorokat a fényesre kicsiszolt tömérdek ágyút, a termetes gránátosokat roppant medvebőr süvegeikkel, a vasas németeket s a sok zöld forgós generálist, már akkor tudta, hogy ezek egy fölöstökömre megeszik az egész gyülevész magyar hadat.

Most már semmi sem hiányzik ahhoz, hogy a rend helyre álljon. Nádudvary Domokos egészen megnyugtatva ment haza.

A mint haza ért s benyitott, leányát ott találta az első szobában, asztalra borulva és zokogva.

— Mi lelt téged?— szólt az apja megdöbbenve.

A leány nem felelt, csak sirt.

— Bántott valaki?

— Nem, apám, senki sem bántott.

— Hát kit siratsz? Mit siratsz? Azokat, a kik minket gyűlölnek? Esztelen leány. Azért sirsz, mert megjöttek a szabadítóink?

— Hagyjanak engem, zokogott a leány. — Hagyjanak és ne faggassanak. Édes apa azt nem értheti meg. Azt csak én értem. Csak én érzem. (Folytatása következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

A főparancsnok kissé boszankodott a figyelmeztetésem miatt és azt mondta: «A kievi kormányzóságot mindenütt ismerik, következőleg Ausztriában is tudomással kell birniok róla, ön tehát bizvást elutazhatik ezzel az útlevéllel.»

Alig hogy a lengyel határt átléptem, már is számos akadály gördült az útamba. Sok helyütt föltartóztattak, kimotozták a podgyászunkat, előkérték az útlevelünket, különféle átkelési, híd- és útivámot követeltek, szóval sok kellemetlenséget okoztak, mig végre a magyar határra értünk. Itt is megvizsgálták ugyan podgyászunkat, de minthogy beszélni tudtam a vámőrökkel és igazoltam magamat mint orosz őrnagy, a ki fontos küldetésben utazik Bécsbe a követünkhöz, szerencsésen átbocsátottak a határon.

Ezen a napon az atyámmal is találkoztam, a ki a mostoha anyámmal és a gyermekeivel együtt Oroszország felé utazott. Egy országút melletti nagyobb vendégfogadóban éjjeleztünk. Másnap reggel elváltunk egymástól; az atyám elutazott a lengyel határ felé, én pedig Magyarországon folytattam az útamat.

Csak az ötödik napon érkeztünk Eperjesre, de még ugyanaz nap tovább utaztunk és estefelé két mérföldnyi odább egy faluba tértünk be éjjeli szállásra. Másnap jókor reggel, a cselédeim épen a kerekeket kenték és a befogáshoz készülődtek, mikor egy ismeretlen ember jött hozzám, az útlevelemet kérte és kikérdezett, ki vagyok, mi vagyok, honnét jöttem, hova utazom, hol keltem át a határon? stb. Erre én kérdeztem, hogy ő kicsoda és miért akarja tudni mindazt, a mi felől kérdezősködött? Erre azt felelte, hogy ő határfelügyelő hivatalnok és hogy *Sztáray* gróf főhatárbiztos * küldte ide azzal a meghagyással, hogy ezeket a kérdéseket hozzám intézze és az útlevelemet követelje tőlem. E kijelentés után megfeleltem minden kérdésére és előmutattam a kievi kormányzóság által kiállitott útlevelemet. A hivatalnok azt mondta, hogy az útlevelemet magával viszi és be fogja mutatni a főhatárbiztosnak, a ki Kassán — innét mintegy két mérföldnyire — tartózkodik. Ezt a követelést nem teljesithettem, az útlevelemet nem adtam át, tovább akartam utazni és azt mondtam neki, hogy miután Kassa oly közel van és ott a nélkül is pihenőt akarok tartani, jöjjön el velem a kocsimon, ott majd megmutatom az útlevelemet a főhatárbiztosnak. Erre a fölszólitásra gorombán válaszolt: «Nem fogsz innét tovább menni, míg a főhatárbiztos nem látta az útleveledet, aztán majd tőle fog függni, hogy tovább utazhatol-e, vagy sem.» Minthogy ellenszegülni akartam, a magával hozott hat fegyveres határőrre mutatott és igy szólt: «Nem engedem meg, hogy tovább utazzál és ezek az emberek itt maradnak őrizetül.»

Látván, hogy a dolog roszra fordul, az őrmesteremet, a kinek az útlevelemet átadtam, ennek az embernek a kiséretében beküldtem Kassára. én pedig itt vártam be a megérkezését. Este felé csakugyan meg is jöttek mind a ketten és az őrmesterem jelentette, hogy a főhatárbiztos az útlevelemet magánál tartotta és azt mondta, hogy további intézkedés végett fölküldi Bécsbe.

Ekkor a határőrségi hivatalnoktól kérdeztem, hogy miért tartotta vissza a főhatárbiztos az útlevelet és miért akadályozza a tovább utazásomat? A felelet az volt, hogy az útlevelem gyanús, mert ismeretlen nyelven van irva és nincs ellátva az állami pecséttel. »Ha igaz, a mit mondasz, hogy orosz őrnagy vagy és a határon jöttél át, akkor lehetetlen, hogy ott föl ne tartóztattak és vesztegzár alá ne helyeztek volna, ott, a hol, mint mondod, a határon átkeltél.»

Akárhogyan magyaráztam ennek a pimasznak, hogy csakugyan azon a helyen jöttem át a határon és hogy ott megvizsgálták a podgyászomat és akadálytalanul átbocsátottak, hiába volt minden. Egyszerűen csak annyit mondott: «Beszélhetsz, a mit akarsz és a mennyit akarsz, én pedig azt fogom tenni, a mit nekem parancsoltak.» Aztán körülfogott az embereivel, a kikhez még egy altisztet és egy közembert rendelt be, úgy hogy nyolcz fegyveres ember őrizete alatt voltam. Őröket állitott a kocsim és a szobám ajtaja mellé és meghagyta nekik, hogy sem engem, sem a cselédeimet ki ne bocsássák a házból, ezenfölül a falu birájának megparancsolta, hogy még négy parasztot rendeljen be segitségül. Miután megtette mindezeket az intézkedéseket, kocsira ült és elment, nem tudom hova, én pedig összes embereimmel együtt visszamaradtam mint fogoly.

Ilyen kellemetlenségek közt mult el ez a nap. Másnap reggel azonnal kimerítő jelentést irtam Bécsbe a követségünkhöz, a jelentést borítékba zártam és a czimet francziául irtam rá, aztán megkértem az egyik őrt, hogy hivja ide hozzám a helybeli postamestert. Ez oly szives volt, hogy azonnal eljött és németül kérdezte, mit parancsolok és miben lehetne szolgálatomra. Megköszöntem a szivességét, elmondtam neki mindent, a mi velem történt, átadtam a követséghez szóló levelet és kértem, hogy azt lehető gyorsan

* Valószinüleg gróf Sztáray Imre, a ki 1747-ben emeltetett grófi rangra.

indítsa útnak és állitson ki róla vevényt. Egy másik levelet is adtam át neki, a mely Zolobov őrnagynak szólt (az őrnagy, mint már az első részben említettem, Tokajban időzött, a hol lovakat vásárolt az orosz udvar részére). A postamester biztositott, hogy a levelek a lehető legrövidebb idő alatt kézhez fognak jutni s ezzel eltávozott.

Teljes nyolcz napig ültem szoros őrizet alatt, még csak sétálni se mehettem. A mint a szobámból kiléptem, egy ficzkó már a sarkomon volt és el nem hagyott, míg ismét be nem mentem. A magunk számára élelmiszerekért és a lovaim számára takarmányért a városba akartam küldeni, az őrvezető ezt sem engedte meg, a korcsmáros biztatására, a ki ingyen itatta az őröket, hogy engem kényszeritsenek mindent tőle vásárolni — méregdrágán.

Három nap mulva a postamester jött el hozzám látogatóba, huzamosabb ideig maradt nálam és beszédközben elmondta, hogy a megelőző napon Kassán volt és beszélt Sztáray gróf főhatárbiztossal, a ki most már maga restelli, a mi velem történt. Mikor megtudta, hogy ön Bécsbe levelet küldött és hogy Tokajból külön küldöncz érkezett önhöz, a mit már mindenki tud a városban, sejteni kezdte, hogy ön csakugyan orosz hadseregbeli tiszt, a miben eleinte kételkedett. Azt hitte, hogy talán ellenség lopózott be a határon, mert a minap is megesett, hogy a porosz király emisszáriusai átlopóztak a határon és a kálvinistákat és lutheránusokat fölkelésre izgatták, de a dolog kisült és az emisszáriusokat elfogták. Ennek következtében a határbiztosok felsőbb helyről titkos parancsot kaptak, szigorúan fölügyelni, hogy senki se jöhessen be észrevétlenül Magyarországba. Ezért — és itt a főhatárbiztos szavait ismétlem — ezért jártam el igy azzal az úrral szemben is és ezért tartóztattam őt föl, a vesztegzár ürügye alatt, az útlevelét pedig felküldtem Bécsbe, ennélfogva most már nem lehet változtatni a dolgon, hanem be kell várni az elhatározást felső helyről.»

Néhány nap mulva megtudtam, hogy Sztáray gróf főhatárbiztos a falusi jószágán időzik, a mely innét csak mintegy félmérföldnyire volt. Egy szép napon a gróf elküldte hozzám egyik gazdatisztjét és meghivatott másnapra ebédre. Szépen megköszöntem a meghivást, de azt izentem, hogy nem fogok elmenni, mert beteg vagyok. Másnap reggel a gróf fia, egy körülbelül tizennyolcz éves legényke jelent meg nálam. Igen uriasan volt felöltözve, látszott rajta, hogy jónevelésű, nagyon udvariasan viselkedett, magyarul és németül is beszélt, bemutatta magát és megmondta az idejövetele okát: az atyja nagy szerencséjének tartaná, ha megtisztelném azzal, hogy ma nála ebédeljek, a mint már e kérését tegnap egy megbizottja által is kifejezte.

A fiú oly nyájasan nézett rám és hizelgő szavaival annyira lefegyverzett, hogy végre engedtem a kérésének, nem épen az ebéd végett, hanem inkább azért, hogy a gróffal megismerkedjem. Egyúttal reméltem, hogy alkalmam lesz vele az irányomban követett eljárásáról is beszélni.

A fiatal gróf nagyon örült és sietett haza, megvinni a hirt, a vadászát pedig nálam hagyta, hogy a kocsisomnak megmutassa az útat a kastélyhoz.

A gróf alkalmasint az ablakából látta megérkezésünket, mert elénk jött a két fiával, igen barátságosan megköszönte, hogy elfogadtuk a meghivását; aztán bevezetett a kastélyba és bemutatott a nejének és a két hajadon leányának.

A grófné engem maga mellé ültetett a pamlagra és németül beszélgetett velem. Nem tudta, hogy Magyarországon születtem és született orosznak tartott. Én sem emlitettem egy szóval se, hogy valamikor az osztrák hadseregben szolgáltam és Szlavóniában születtem, sőt inkább azt feleltem a kérdésére, hogy születésemnél fogva orosz vagyok. Aztán kikérdezett az orosz hölgyek, a modoruk és ruházatuk felől és hogy ismerik-e az európai táncokat. Mindezek felől tüzetesen fölvilágositottam, különösen pedig leirtam előtte az orosz udvari életet, elmondtam, hogy ott a hölgyek nem csupán az európai táncokat táncolják, hanem európai divat szerint és pedig igen elegánsul is öltözködnek és e mellett az összes európai nyelveket is beszélik.

A grófné figyelmesen hallgatta a szavaimat, aztán a férjéhez fordulva tréfásan mondá: «Lásd, a mi Magyarországunkon kivül is van élet, mikor most ezeket hallom, szeretnék még ma elutazni Oroszországba.»

Ezalatt jelentették, hogy tálalva van. Én a grófné és az idősebbik leánya közt ültem. Ebéd fölött különböző dolgokról beszélgettünk és ebéd után ismét visszatértünk abba a szobába, a melyben a grófnénak bemutattak. Itt szolgálták fel a fekete kávét. Ekkor a gróf kifejezte a sajnálatát a fölött, a mi velem történt, de a felsőbb parancs következtében nem cselekedhetett máskép, miután határozott utasitása van a határ szigorú őrzésére. «Önt vesztegzár alatt kellett volna tartani és az előőrs parancsnoka, a ki önt a határon átbocsátotta, ezért felelősségre is fog vonatni. Az ön ügyét illetőleg azonban előterjesztést tettem felsőbb helyen és remélem, hogy a határozat nem sokára megérkezik. Remélem, nem fog haragot tartani ellenem a kötelességem teljesitéséért.

— Hogyan, gróf úr, — viszonzám, — ön azt mondja, hogy vesztegzári tekintetek miatt akadályozták meg az utazásom folytatását? De ha ez csakugyan igy van és a ragályos betegség gyanúja alatt állok, akkor csak méltányos volna, hogy miután ma itt vagyok és itt ebédeltem önnél, ön is, az egész családjával együtt vesztegzár

Besztucsev orosz követ érem-arczképe.

alá helyeztessék. A mi azt az előőrsi parancsnokot illeti, a ki engem a határon átbocsátott, azt teljességgel nem lehet felelőssé tenni semmiért se. Mert ha önöknél szabályok és rendeletek léteznek az iránt, hogy mindazokat, a kik a határon átjönnek, vesztegzár alá kell helyezni, akkor teljes lehetetlenség, hogy engem bebocsátottak volna az országba, hanem minden bizonynyal föltartóztattak volna már a határon. De mi oka volt önnek, miután ilyen rendelet nem létezik, engem a vesztegzár ürügye alatt föltartóztatni olyan helyen, a hol vesztegzári állomás egyáltalában nincs? A mi ezt a körülményt illeti, a melyet a gróf úr emlitett, hogy nem érti a nyelvet, a melyen az útlevelem szól, ha egyéb forditójuk nincs, elhivathatta volna a szomszéd faluk egyikéből az orosz-egyesült lelkészt, akármelyik elolvashatta és lefordithatta volna az útlevelemet, mert ezek a lelkészek valamennyien értenek és olvasnak oroszul, hiszen orosz misekönyveket használnak, ily módon meggyőződhetett volna ön az útlevelem hitelességéről. Egyébiránt ha gyanús járatban volnék, nem utaznám nyilvánosan, az országúton, de mindenből látszik, gróf úr, hogy önnek tetszett engem önkényesen föltartóztatni, ezenfölül szoros őrizet alá helyezett, őröket rendelt mellém, a kik az ön parancsára még csak azt sem engedték meg, hogy a szükségeseket a magam és a lovaim számára bevásároljam, vagy a cselédeimet akár a városba, akár csak a szomszéd faluba küldjem. És ily szoros őrizet alatt állok most már három hét óta.

Mikor a szavaimból megértette, hogy az örök ilyen szigorúan bánnak velem, úgy tett, mintha erről semmit se tudna és az egészet arra a ficzkóra kente, a kit először küldött hozzám az útlevelemért és azt mondta, hogy nem fogja elmulasztani, őt ezért megbüntetni. Egyúttal megparancsolta a titkárjának, hogy az őröket azonnal távolitsa el és csak négy embert hagyjon ott éjjeli őrizetül, nehogy az átutazók közül valaki kárt tehessen a kocsimban vagy a lovaimban.

Erre azt mondtam: «Hiába folyamodik most, gróf úr, ilyen politikához, mert én abból a faluból, a melyben az ön rendeletére letartóztattak, addig nem mozdulok, míg a fölebbvalóimtól parancsot nem kaptam a tovább utazásra.»

E beszélgetés után nem akartam tovább a gróf házánál maradni, előjárattam a kocsimat, elbucsúztam a grófnétól és a leányaitól, a grófnak udvariasan megköszöntem a szives fogadtatást, kijelentettem, hogy mint fogolynak a fogságba vissza kell sietnem és ezzel elhajtattam.

A gróf még négy napig a birtokán maradt, ezalatt két izben is átküldte hozzám a fiait, hogy látogassam meg, de én nem mentem többé a kastélyba.

Négy heti letartóztatás után végre a posta egy levelet hozott Bécsből, a nagykövetünktől, a ki azt ajánlotta, hogy maradjak nyugodtan a fogságomban és türjem el a kellemetlenségeket mindaddig, míg ő maga előadhatja az ügyemet ő felségének a királynőnek. A kedvező eredmény nem maradhat el. Ennélfogva még három hétig maradtam fogoly, míg végre megkaptam a nagykövet úrtól a császári udvar által kiállitott és az állami pecséttel ellátott útlevelemet. Mindössze hét hétig voltam letartóztatva. Az útlevélhez a nagykövet levele volt csatolva, a melyben meghagyta, hogy azonnal Péterváradra utazzam és ott várjam be a további utasitásokat. Egyúttal arról is értesitett a nagykövet úr, hogy Sztáray gróf főhatárőrbiztos parancsot kapott, Bécsbe utazni, a hol felelősségre fogják vonni az ellenem elkövetett eljárása miatt.

E parancs következtében azonnal megtettem az előkészületeket az elutazásra.

Miután másnap reggel a korcsmáros számláját kifizettem, a mely ugyancsak nagy összegre rúgott, fölültem a kocsimra és megparancsoltam az embereimnek, hogy utánam jöjjenek. Az ő kocsijaik is már készen álltak az utczán. Körülbelül egy mérföldnyire haladhattunk, mikor észrevettem, hogy Krisztics őrmester és a kocsija hiányzik. Kérdeztem a többiektől, hogy miért nem indultak el utánam valamennyien? Azt felelték, hogy Krisztics is már a kocsiján ült, mikor ők elindultak. Később ismét megállitottam a lovaimat, de Krisztics még mindig nem ért utól bennünket. Már gondoltam, hogy valami baj történt, mert Krisztics nagyon szeretett inni, de a többiek azt mondták, hogy Krisztics teljesen józannak látták, de a legénye kissé ittas volt. Körülbelül egy negyedóráig vártunk rá az országúton hiába és miután esteledni kezdett, tovább mentünk Kassa felé, a hol késő este érkeztünk meg és egy külvárosi fogadóban szálltunk meg, és elhatároztam, hogy ha Krisztics az éjjel nem érkeznék meg, másnap reggel visszafordulok és fölkeresem őt.

Vacsora után visszavonultunk éjjeli pihenőre. Alig aludtam el, mikor az ajtómon kopogás és az ajtó előtt két férfihang hallatszott. Azonnal megismertem Markov és a lemesányi postamester hangját. (Lemesány * ama falu neve, a hol őrizet alatt voltam.) Kinyitottam az ajtót és mind a ketten beléptek. A postamester elmondta, hogy Krisztics a szolgáját agyonverte, a minek következtében őt az örök letartóztatták, vasra verték és el fogják vinni Eperjesre, hogy ott átadják a törvényszéknek.

Azonnal elküldtem a vár főkapujához az őrparancsnokhoz azzal a kéréssel, hogy engedné meg, hogy egy postakocsi jöjjön ide a fogadóba értem. A küldönczöm azzal a hirrel tért vissza, hogy a négylovas postahintó minden bizonynyal eljön értem, de nem hajnali négy óra előtt.

Időközben, minthogy a nélkül se birtam volna aludni, kikérdeztem a postamestert a szerencsétlen eset körülményei felől.

«Mikor ön elutazott, — mondá a postamester, — Krisztics őrmester szintén azonnal indulni akart és föl is ült a kocsijára, de a szolgája még visszament a korcsmába azon ürügy alatt, hogy valamit ott felejtett. Minthogy sokáig elmaradt, az őrmester leszállt a kocsiról őt félkeresni és meg is találta, a mint a csapszékben ült és bort ivott. A legény már teljesen részeg volt és mikor az őrmestert, kezében a botjával belépni látta, a büntetéstől való félelmében kiugrott az ablakon és egyenesen az én udvaromba szaladt. Én még, miután őnt kikisértem, az őrökkel együtt az utczán álltam és láttam, a mint az őrmester a szolgája után szaladt és mind a ketten eltüntek az udvaron. Én is az őrökkel utána siettem, hogy szétválaszszuk

* Nyilván *Lemes*, az eperjes-kassai országút mellett.

őket és láttuk, hogy az őrmester a legényt utólérte és irgalmatlanul verte a botjával, aztán megfogta a hajánál, a földre teperte és rugdalta. Oda szaladtunk és védelmezni kezdtük a legényt, a ki a földön feküdt, arczczal lefelé. Azt hittük, hogy a részegség és a verés következtében eszméletét vesztette, de miután még egy negyedóra mulva se mozdult, föl akartuk emelni és akkor láttuk, hogy halott. Ekkor az őrök Krisztics et a fogadó udvarán megragadták és vasra verték és épen készültek őt bekisérni Eperjesre, én pedig azonnal ide siettem, hogy önt értesítsem.»

Ismervén a magyar törvényeket, a melyek szerint a ki hol vétkezett, ott bűnhődik, előre tudtam, hogy sok bajom lesz ezzel az ügygyel. Ezenfölül a postamester is azt jegyezte meg, hogy ha nem sietek Eperjesre az őrmesteremet megmenteni, akkor Krisztics et kétségkívül fölakasztják, mert a magyar proczedura igen kurta és az emberölésre halálbüntetést szab a törvény.

Hajnali ötödfél óra után a postakocsi végre megérkezett és útnak indulhattunk. Magammal vittem Markovot és a postamestert is. Az idő egészen kivilágosodott, mikor Lemesányban a fogadó elé értünk. Itt megtudtam, hogy Krisztics et már a megelőző napon bekisérték Eperjesre és ott börtönbe zárták.

Mindenesetre meg kellett kisérlenem az őrmesterem kiszabadítását, ennélfogva elhatároztam, hogy a törvényszékhez fordulok, a melynek átadták. A postamestertől megtudtam, hogy a törvényszék elnöke, az alispán, csak bizonyos napokon jár be Eperjesre, különben a birtokán lakik, a mely mintegy négy mérföldnyire fekszik a várostól.

Markovval azonnal felültünk ismét a postakocsira és tovább utaztunk Eperjes felé.

Megérkezvén, a fogadóban reggelit rendeltem és elküldtem egy szolgát a törvényszék irodájába megtudakolni, hogy az alispán a városban van-e? A szolga azzal a hírrel jött vissza, hogy a falusi birtokán található.

Elhatároztam, hogy fölkeresem az alispánt és minden további idővesztegetés nélkül el is indultam Markovval. Már estefelé volt, mikor az alispán birtokára érkeztünk. Szerencsére otthon találtuk. Eleinte hidegen fogadott, de mikor megtudta, hogy a letartóztatott őrmesterem ügyében jövök, a modora egészen megváltozott. Mindjárt meghivott, hogy miután az idő estére jár, töltsem nála az éjszakát. Ezt a meghivást eleinte nem akartam elfogadni és kijelentettem, hogy azonnal el kell utaznom. Az alispán kijelentette, hogy az őrmesteremet nem bocsáthatja szabadon, mert embert ölt és ezért halállal kell bűnhődnie. Én természetesen minden kigondolható érvet felhoztam a kérésem támogatására, a kiküldetésemet úgy tüntettem föl, mint igen fontos állami ügyet.

Igy vitatkoztunk késő éjjelig; végre az alispán engedni kezdett és így szólt: «Én egymagam nem dönthetek ebben az ügyben, a mely a teljes ülés elé tartozik, hanem holnap bemegyek a városba és akkor határozni fogunk. Ha ön holnapután Eperjesen lesz, azonnal értesíteni fogom az eredményről.»

Nem tehettem egyebet, mint hogy ezt az ajánlatot elfogadjam. Éjszakára itt maradtam. Másnap még találkoztam az alispán úrral, mielőtt elutaztam volna. Megigérte, hogy ő is azonnal útra fog kelni. Estefelé értem be Eperjesre és másnap reggel értesítettem az alispánt, hogy várom az igért értesítését, a mire az az izenet érkezett, hogy tizenegy órakor tudatni fogja velem a törvényszék határozatát.

Tizenegy órakor csakugyan meg is jelent az egyik törvényszéki ülnök és közölte a határozatot, a mely úgy szólt, hogy egy bizonyítványt kell kiállítanom arról, hogy úgy az őrmester, mint a szolgája, orosz alattvalók. A törvényszék az őrmesteremet e bizonyítvány alapján szabadon fogja bocsátani; de lehetséges, hogy a bécsi orosz nagykövet az ügy újból való megvizsgálását követelhetné. Tekintettel erre az eshetőségre kötelezettséget kell vállalnom az iránt, hogy az őrmesteremet elő fogom állítani ott, a hol netalán szükséges lesz.

Ezt a föltételt elfogadtam, a bizonyítványt és a kezességi okiratot aláirtam; mihelyt az őrmesteremet szabadlábra helyezték, azonnal útra keltem, estefelé megérkeztem Kassára. Másnap reggel a kiséretemmel együtt elindultam Tokaj felé, a hol harmadnap érkeztünk meg. Itt a királyi vendégfogadóba szálltam és Zolobow őrnagygyal találkoztam, és átvettem tőle a számomra érkezett leveleket és iratokat. Az utóbbiak közt volt a nagykövet úr rendelete is, a melynek értelmében egyenesen Péterváradra kellett utaznom, Markowot és az őrmesteremet pedig a velenczei határra, Trieszt városába küldenem, azzal az utasitással, hogy a segédtiszt ott *Packow* orosz ezredesnél és Petrovics őrnagynál jelentkezzék, a kiknek a parancsa alá rendeltetik. E parancs értelmében Markow segédtiszt és Krisztics őrmester részére kiállítottam a szükséges parancsot. Két napig szándékoztam Tokajban maradni. De miután kis fiam egy baleset következtében a lábát törte, a két napból egy hónap lett.

A balesetek, a melyek engem egymás után értek, először a letartóztatásom, aztán a Krisztics ügye és végre a kis fiam betegsége csaknem tönkre tettek anyagilag, mert kénytelen voltam huzamosan olyan helyeken tartózkodni, a hol mindent igen drágán kellett megfizetnem; e mellett az embereim eltartásáról is nekem kellett gondoskodnom, a zsoldunk nem érkezett meg Oroszországból, ennek következtében a helyzetem csaknem a nyomorral volt határos.

Tokaji tartózkodásom alatt hallottam, hogy Petrovics őrnagy megérkezett Péterváradra és megkezdte működését a Száva mentén a montenegrói ügyben. A vesztegzár-állomásokon néhány felügyelőt rendelt ki, a kik télen a török területen keresztül menekült montenegróiakat éjnek idején átvezették a befagyott folyamon a szlavoniai határőrvidékre és ott az én megérkezésemig mindennel ellátták.

E hír hallatára nagyon kezdtem kételkedni az egész vállalkozás jó eredményében, először, mert Petrovics őrnagy nem tudott németül, a mi pedig a határőrvidéken feltétlenül szükséges és másodszor azért, mert soha se járt azon a vidéken, a melynek én ellenben, a császári hadseregben való szolgálatom alatt, minden zegét-zugát bejártam, következőleg jól tudtam, hogy a montenegróiak, főleg montenegrói családok, a milyenekről a vladika beszélt, teljességgel sem jöhettek át az osztrák birodalom határán másutt, mint a velenczei terület felől és itt is csak a tengeri úton, Trieszten vagy Fiumén át. A határőrvidéki hirek tehát semmi jóval se biztattak és inkább gyanúsak voltak.

(Folytatása következik.)

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kaphatók:

A KIRÁLYI ITÉLŐTÁBLÁK
FELÜLVIZSGÁLATI TANÁCSAINAK
ELVI JELENTŐSÉGŰ HATÁROZATAI.
V. kötet. (1900—1901.)
Összegyüjtötte és összeállitotta
Dr. TÉRFI GYULA
budapesti kir. törvényszéki biró.
Ára vászonkötésben 12 K.

A MAGYAR MAGÁNJOG MAI ÉRVÉNYÉBEN
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A GYAKORLAT IGÉNYEIRE.
Irta
ZLINSZKY IMRE
kir. itélőtáblai biró, magyar tud. akadémiai l. tag, stb.
VIII. kiadás.
Dr. REINER JÁNOS
egyetemi magántanár által
újra dolgozott munkának harmadik kiadása.
Ára füzve 20 K.

A NŐK TÖRVÉNYKÖNYVE.
A nők jogaira és kötelességeire vonatkozó összes törvények és rendeletek alapján
Irta K. NAGY SÁNDOR.
Ára füzve 2 K 50 f.

Az utazó közönség figyelmébe!
VASÚT MENTÉN.
A magyar kir. államvasutak, továbbá a Győr-Sopron-Ebenfurti és Eperjes-Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása.
Irta
ocskói OCSKAY GUSZTÁV.
Ára piros Baedeker kiadásban 2 korona.
Uton nincs szükségesebb valami, mint a megbízható utmutató, mely lépten-nyomon tájékoztat bennünket. A practikus angol vagy a német nem tesz utat, hogy ott ne volna a kezében az ő nélkülözhetlen Baedeker-je. Nálunk még nagyon gyakran fölösleges kiadásnak tartják útikönyvet venni. Pedig erre még a legtakarékosabb utazónak se lenne szabad sajnálnia a költséget. Az a pár krajczár busásan megtérül, már csak azáltal is, hogy utunk sokkal élvezetesebb lett, ha nem csak látunk, de meg is értünk mindent, a mit látunk.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta Vértesi Arnold.

(Folytatás.)

XIV.

Már kitavaszodott s a budai kaszinóban, hová esténként össze szoktak jönni, nagyon csóválták a fejeiket az öreg urak, a volt helytartótanácsbeli s kamarai tisztviselők, hogy Windischgrätz herczeg ő magasságának még most sem sikerült helyreállítani a rendet.

Ő magassága számtalan proklamácziót bocsátott ugyan már ki, föltétlen meghódolásra szólitván föl a lázadókat, de azok szemtelen módon föl sem véve ő magassága fölszólitását, elég vakmerők voltak még szembe is szállni a császári csapatokkal s bár minden alkalommal természetesen sulyos vereséggel visszaüzetve (a mint azt ő herczegsége falragaszokon tudatta a loyális lakossággal), mégis mindegyre közelebb merészkedtek jönni Budapesthez.

Hiába volt a sok ágyú, a vasas-németek, a medvebőr-süveges gránátosok, hiába volt a sok hadi tudomány a császári tábornokok zöld forgós kalappal ékesitett fejében, a rebellisek immár egészen a Rákos mezejéig száguldoztak s a diadalmas császári hadsereg sietve takarodott ki Pestről. Ő herczegsége meg a serege előtt. Csak a várban maradt még császári katonaság.

Oda fent áthallhatták a pesti nép örömrivallgását, mikor megjöttek a magyarok s meszelátókkal nézegethették, hogy nyargalnak be Pest utczáira a huszárok s hogy ölelik, csókolják őket az emberek.

Egyik-másik öreg kamarai vagy helytartótanácsi tisztviselőnek meg is dobbant a szive s olyanformán érezte, hogy szivesebben volna ott lent az újjongó pesti nép közt, mint itt fent a loyális alattvalók közt. Hiszen jó lett volna, jó lett volna, ha Windischgrätz herczeg helyreállitotta volna a rendet; de minthogy a német úgy sem tudja helyreállitni, hát pusztuljon Isten hirével. Minek is jött ide?

A legtöbb öreg úr azonban ott fent a várban vigyázott magára s befogta a száját. Minden utcza sarkán ott volt a falragaszokon a hadi törvényszék, a rögtönitélő-bíróság. De Nádudvary Domokos megmondta a maga véleményét. Kár volt ő felségének a leggyámoltalanabb embereit küldeni ide.

Büszkén, hidegen sétált végig minden nap a vár utczáin. Látta, hogy a bástyákon igazgatják az ágyukat, a kapukat eltorlaszolják. Az öreg dicasterialis urak siettek kiköltözködni. De Nádudvary Domokos hová menjen? Oda át kompromittálva van. S ha nem volna, még akkor sem akarna semmi közösséget a rebellisekkel.

Nem igen bizott ugyan már a császári ármádia hatalmában s nagy megvetéssel tekintett a fehér kabátos tiszt urakra, kik még mindig csörtetik a kardjukat, hogy hiszen csak merjen ide jönni a magyar, csak merje őket ostromolni. Visszatér az elvonult császári had, melynek a Rückwärts-Concentrirung volt a czélja, hátába csap a rebellis seregnek s összemorzsolja.

A kaszinó esténként már nagyon csöndes volt, csak alig lézengett egy-két öreg úr, a kik szörnyen szerettek volna valami ujságot olvasni, de már nem jött semmi ujság. El voltak zárva az egész külső világtól.

Már a bástyára sem mehettek sétálni. Katonák álltak ott mindendenfelé s reájok kiabáltak:

— Marsch . . . zurück . . .

Még afféléket is kiabáltak:

— Majd adunk mi nektek leskelődni, jelekkel integetni odalent a Kossuth-kutyáknak. Ismerünk már benneteket, jó madarak. Csupa rebellis kutya az egész ország.

Nagyon mérgesek voltak és fenyegetőztek, hogy ha a magyarok ostromolják őket, hát ők úgy összelövik Pestet, hogy csak a romjai maradnak. Hentzi tábornok már elrendelte.

Goró Lajos rajza.

— Hozzák be ide.

Nemsokára megdördültek az ágyuk. A budai hegyekről a magyarok bombái szálltak a várba. Egy bomba épen ott pattant szét a Nádudvaryék lakása fölött, de az erős bolthajtást nem szakitotta be, csak egy kis vakolat hullt le s összetört egy pár ablak az erős rezzenésre.

Nádudvarynét halálra rémülve vitték le az emeletről a földszintre a háziasszony lakásába. Oda hordták le a bútorokat is az emeletről. Az özvegy német polgárasszony maga is oda volt a rémülettől s jajveszékelve tördelte a kezeit:

— Jézus segits . . . Szüz Mária könyörülj rajtunk.

Nádudvary Domokos szótlan, komoran hallgatta az ágyúk dörgését, majd a távolból hangzó tompa morajt, majd a várbeli ágyúk erős visszhangos dördülését. Bella is ép oly szótlan, komoran hallgatta. Az ő büszke lelke nagy szenvedéseken ment át rövid idő alatt. Látnia kellett, hogy atyja mint ellenség áll szemben azzal az ügygyel, melyért ő titkon lelkesedett. Aztán meg kellett gyülölnie azt az ifjut, ki gyermekkora álmainak ideálja volt. Meghasonlásba keveredni magával a szent ügygyel és most remegni annak diadalától, mely az ő romlásuk lesz.

Aztán itt az anyja, ez a remegő, tehetetlen, gyönge asszony, kit megöl a folytonos izgalom és félelem. Hát nem lesz ennek soha vége?

Este felé már a magyarok ágyúi elhallgattak, de a várból még lövöldöztek. Nádudvary Domokos kiment az utczára. Más embereket is talált már ott, a kik kibújtak házaikból s fejeiket összedugva beszélték:

— Pestet lövik.

— Pestet? — csóválta a fejét Nádudvary Domokos.

Hát csakugyan teljesiti fenyegetését Hentzi? De miért? Hiszen onnan nem bántja senki. Vagy csak ijesztgetés az egész?

Fölment egy ismerőséhez, a kinek a lakásából át lehetett látni a pesti oldalra. Oda át lángban álltak a dunaparti házak s a várból még folyvást bombázták.

— Bitang németje! — mormogta a fogai közt Nádudvary Domokos.

S a mint hazafelé ment, ha egy buzogány lett volna a kezében, mint valamelyik ősének, szerette volna megtáncoltatni a tüzérek hátán. Vagy beütni vele annak a sárga képü tábornoknak a fejét.

Következő napokon ismét dörgött az ágyú és Pestet is tovább lövette Hentzi. A golyók most már sürüen hulltak a várba s hol itt, hol ott gyuladt ki egy-egy ház. Oltani sem lehetett a nagy lövöldözés közt.

Már a pinczékbe költözködtek le a lakók. Az úri-utcza vége felé, azon a tájékon, a hol Nádudvaryék laktak, a kaszárnya környékén, már romba dőlt egy pár ház.

— Meg kell itt halnunk, — sohajtott Nádudvaryné.

De Bella azt gondolta: a halál még nem volna a legroszabb. A halál végét szakitná minden szenvedésnek.

Május huszadikán későn az éj közepéig folyt az ágyuzás s éjfél után ismét megújult. Ezen az éjjelen nem aludtak Nádudvaryék. Olyan szörnyü volt az ágyúbömbölés.

Minduntalan hallották egy-egy bomba szétpattanását. Azt hitték, minden összedől a fejök fölött. Az utczáról behallották a katonák robaját, a mint a kövezeten végig siettek. A kaszárnya felől szakadatlan dobpergés hallatszott.

Virradat felé már elhallgattak a magyarok ágyúi, de valami zsibongás, valami mormoló zaj hallatszott, mely perczről perczre növekedett.

Nádudvary Domokos kiment az udvarra hallgatózni. Most a nagy zaj közé sürü puskaropogás vegyült. Hallotta a tisztek kiabálását s már tisztán kiérthette odalentről a magyarok éljenriadását.

— Itt az utolsó percz, gondolta magában.

Vörös volt az ég. Virrad már? Vagy csak az égő házak lángjától vörös?

Egy időre csöndesebb lett a zaj, az éljenzést már nem hallotta, csak a puskák ropogását s közben-közben egy-egy dörgését.

Valami fojtó érzés szorongatta a torkát. Szeretett volna oda kiáltani magyarnak:

— Ne hagyd magad!

Oda kapott a homlokához. Hát megbolondult már ő maga is? Hát nem a rebellisek azok ott kint, a kik most a falakra másznak?

Mindegy, mégis keserves dolog, hogy a magyart verje vissza az a rongy német, meg horvát.

Im azonban egyszerre hatalmas éljenriadás

hallatszott a vár másik feléről, a déli oldalról. Ott már bent vannak a magyarok.

Nemsokára itt is áthágtak a falakon. Itt is fölharsog az éljen kiáltás. Gyérül a puska ropogás, alig hallatszik már egy-két lövés. Szaladó katonák robognak át az utczán. Ezek már a menekülők, a kik bizonyosan a kaszárnyába igyekeztek. Vad dulakodás, jajgatás hangzik.

Nádudvary Domokos lement a pinczébe az övéihez:

— A magyarok elfoglalták a várat.

De a hangja oly különös volt. Nehéz lett volna megmondani, öröm volt-e benne, vagy kétségbeesés?

Már világos reggel volt. A nők is kijöttek a pinczéből s fölmentek a lakásukba. De csak egy pillantást vetettek ki az ablakon s borzadva fordultak el. Holtak és sebesültek hevertek az utczán, vér folyt végig a kövezeten s puskaportól kormos arczú honvédek rohantak szuronyt szegezve a kaszárnya felé, honnan megújult a puskaropogás.

Az oda szorult horvátok lövöldöztek még kétségbeesetten.

Most egy fiatal tiszt jött át az utczán s harsány hangon kiáltott az előnyomuló honvédeknek:

— Kegyelem annak, a ki megadja magát.

Nádudvary Domokos, a ki az ablaknál állt, megismerte. Ez az ő falujából való fiatal ember, ez az, a ki őt mint foglyot Pestre kisérte.

Nádudvary Bella is ráismert a hangjáról. Ez ő.

E pillanatban lövés érte a kaszárnya felől. A fiatal tiszt tántorgott, aztán lerogyott, épen a Nádudvaryék ablaka előtt.

Egy pár közhonvéd oda ugrott s fölemelte, de nem tudták, hogy hova vigyék.

Nádudvary Domokos kinyitotta az ablakot s kiszólt:

— Hozzák be ide.

Úgy vélte, ennyivel tartozik annak az embernek, ki saját élete koczkáztatásával meg akarta menteni egyszer az életét. S a leányának is megmentette már egyszer az életét. Most ez is eszébe jutott.

— Hozzák be.

Már akkor mellette állt az ablakban Bella is, sápadtan, egész testében reszkedve:

— Meghalt? — sikoltotta.

Nádudvary Domokos azonban semmit egyebet nem látott ebben, csak a fiatal leány természetes ijedtségét, a ki nem szokott ilyen rettenetes látványokhoz.

— No, no, ne ijedj meg úgy. Lehet, hogy nem is halt meg, csak elalélt. Ne félj, ha meghalt, nem hagyom itt. (Folytatása következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

Mint emlitettem, egy hónap mult el, mióta Tokajban vesztegltünk, a tél beköszöntött és igen szigorúnak igérkezvén, kezdtem a tovább utazásról gondolkozni, hogy még az erős hidegek beállta előtt túl legyek a magyar síkságon és rendeltetésem helyére érkezzem. A fiam állapota napról-napra javult, az orvos az ötödik héten próbát tett vele; talpra állitotta és a gyermek járni kezdett, az orvos pedig kijelentette, hogy a betegünk teljesen fölgyógyult.

Végre tehát elutazhattunk, de az utazás fáradalmas és veszélyes volt. Magas hóréteg borította a földet és e mellett napokig zordon hideg szél fújt úgy, hogy az utazásunk Tokajtól Ujvidékig tizenkét napig tartott.

Másnap jelentkeznem kellett Péterváradon a várparancsnoknál, a ki átadta a számomra érkezett legfelsőbb parancsot és egyúttal engedélyt a szabad utazásra az egész határőrvidéken és e szókkal bocsátott el:

«Vegye át az útlevelet és Isten nevében utazhatik, a merre akar. De remélni akarom, hogy a dolgát és a föladatát másképp fogja föl, mint egy bizonyos ember, a ki itt volt nálam, a ki szintén orosz őrnagy, mint ön, de igen sok szélhámosságot követett el, a mely bizonyára nem fér össze az állásával és nem mondhatom, hogy meg lettem volna elégedve a viselkedésével; legyen tehát óvatos a vállalkozásaiban, nehogy kellemetlenségekbe keveredjék.»

Két hétig maradtam Péterváradon és megtettem a szükséges előkészületeket a montenegrói kivándorlók elfogadására, hogy a menynyiben a hideg estékben megérkeznének, valahol elhelyezhessem és a szükségesekkel elláthassam őket. Időközben iparkodtam kipuhatolni, hogy mi történt itt a kivándorlók ügyében a megérkezésem előtt és Petrovics őrnagy ittléte alatt. Megtudtam, hogy egy *Ezdimirovics* nevű ember Törökországból titokban átjött a Száván és miután a törvényes időt a vesztegzár alatt kitöltötte, több társával megjelent Mitroviczán és montenegróinak mondta magát. Innét Péterváradra ment, bemutatta magát Petrovics őrnagynál, a kinek a vladikától levelet hozott, a melyben az utóbbi tudatja Petrovicscsal, hogy ezt az *Ezdimirovicsot* kinevezte hadnagynak a montenegrói bizottsághoz és fölszólítja őt, hogy a kivándorlókat, a kiket magával hoz, tekintse montenegróiakul. Petrovics a vladika levele alapján magánál tartotta Ezdimirovicsot, de miután a montenegróiak ezen a vidéken nem jöhettek át a határon, Petrovics őrnagy és Ezdimirovics abban állapodtak meg, hogy az osztrák császárság területén fognak titokban kivándorlókat toborzani. Azonban idegen létükre ők maguk egyedül nem valósíthatták meg a szándékukat, kénytelenek voltak tehát egy ügyes embert keresni, a ki segitségükre legyen. Volt akkoriban Karlóczán egy *Balevics* Iván nevű városi hivatalnok, a ki fiatal korában vándorolt be Albániából és Ausztriában megtanult németül és latinul. Petrovics, a ki szintén albániai származású volt, megismerkedett vele és megnyerte őt a czéljai előmozditására, jelentékeny jutalmat igérvén neki. A következő módon vitték véghez a tervüket: úgy Karlóczán, mint több más városban a környéken sok ember létezik, a kik bejelentési bárczákkal ellátva idejönnek munkát keresni (itt burlákoknak vagy betyároknak nevezik őket). Néha az egész éven át itt maradnak és többnyire a szőlőkben és gyümölcsöskertekben dolgoznak. Ezeket a legnagyobbrészt ismeretlen embereket igyekeztek rábeszélni, hogy montenegróiaknak mondják magukat és a szegődési idejük leteltével a bejelentési bárczájukra jegyeztessék föl, hogy szabadságukban áll bárhova menniök. Mihelyt ez az engedély föl lesz jegyezve a bárczájukra, Petrovics őrnagy parancsnoksága alá helyezkedhetnek, mint valódi montenegróiak.

Balevics tehát igen bonyolódott és veszélyes vállalatba bocsátkozott. Számos, nála megjelent és természetesen előre kitanitott és megfizetett munkásnak bejelentési bárczákat állitott ki, meghamisította a számokat, ráirta a szabad költözködési engedélyt; ezek az emberek aztán Petrovicsnál jelentkeztek, a ki csakhamar 50 ilyen egyént szedett össze titokban. Mihelyt Petrovics látta, hogy a toborzása sikerül, meghagyta az embereinek, hogy úgy mint eddig, mielőtt munkát kaptak, a különböző fogadókban kettesével-hármasával együtt lakjanak; mindegyiknek adott egy kevés pénzt is, Ezdimirovics hadnagyát pedig utasította, hogy nyilvántartasa, ki hol lakik. Ugyanekkor Bécsbe az orosz nagykövetnek is bejelentette, hogy már érkeztek hozzá montenegrói kivándorlók, a kiket a vladika Ezdimirovics hadnagy vezetése alatt Montenegróból küldött, ezeket ő készen tartja a tovább küldésre Oroszországba és csupán az utazási engedélyre van még szüksége, hogy az expedicziót útnak indithassa. A nagykövet Petrovics jelentése alapján a császári udvarnál folyamodott az engedélyért, a mely útlevél alakjában Ezdimirovics nevére volt kiállitandó.

Petrovics nem vesztegette az időt, a szomszéd falukban fuvarosokkal szerződött, kitüzve a napot, a melyen a fuvarosoknak és toborzott munkásoknak Ezdimirovics vezetése alatt a városon kivül ejnek idején észrevétlenül találkozniok kellett. Csakugyan meg is jelentek mindnyájan, fölszálltak a kocsikra és elindultak a határ felé. Másnap reggel Petrovics is elutazott Karlóczáról Triesztbe, a hol Puczkow ezredes tartózkodott a pénztárral.

Abban az időtájban, mikor én Péterváradra érkeztem, az egész dolog napfényre jutott, mert az Ezdimirovicscsal útnak indult emberek közül ketten megszöktek a lengyel határról, visszatértek Péterváradra és mindent elbeszéltek. Mikor ezt Balevics megtudta, látta, hogy nagy bajba keveredett és egyelőre nem tudott magán másképp segiteni, mint ideiglenes eltünés által. A főnöktől szabadságot kért, hogy elutazhassék Pancsovára, de nem oda ment, hanem egyenesen hozzám jött Ujvidékre. Éjjel érkezett meg, másnap egész nap a sógoránál maradt elrejtve és estefelé, mikor egyedül voltam otthon az inasommal, egy köpenybe burkolt ismeretlen ember jelent meg nálam és megvallotta, hogy igen fontos ügy miatt akar velem beszélni.

Mihelyt egyedül maradtunk, megmondta a nevét, térdre borult előttem és sirva kért, hogy mentsem meg. Ez a bevezetés nagyon meglepett, azt mondtam neki, hogy mindenek előtt keljen föl és mondja el, hogy miben áll a veszély, a mely az életét fenyegeti és a melytől nekem kellene őt megmentenem.

Ekkor elmondott mindent, a mi közte és Petrovics őrnagy közt történt, mint föntebb előadtam és hozzá tette, hogy a péterváradi haditörvényszék már mindenről értesült és a várparancsnokot fölszólította, hogy őt elfogassa. E miatt jött ide és kér, hogy mentsem meg az életét.

Egyenesen kijelentettem neki, hogy őt, a mint ohajtotta, magamnál nem tarthatom, sem pedig a védelmembe nem vehetem, mert a bíróságokkal gyülnék meg a bajom, már pedig a nagykövet szigorúan megparancsolta, hogy a montenegrói ügyön kivül semmiféle más ügybe ne avatkozzam, főleg pedig őrizkedjem a meg nem engedett toborzástól. Semmit se tehetek önért, mondám neki és azt tanácsolom, hogy más módon igyekezzék gondoskodni a biztonságáról, rám ne számoljon, mert a mint már mondtam, én nem avatkozhatom az ön ügyébe.

Miután Balevics még egyszer a lábaimhoz borult és sirva könyörgött, hogy mentsem meg, én pedig a segitségemet még egyszer megtagadtam, végre elment, de én az egész éjszakát nyugtalanul töltöttem és azt képzeltem magamnak, hogy miután az egész dolog köztudomásra jutott, az urak rám is gyanakodni fognak.

Már másnap keresték Balevicset Ujvidéken, értesitették a karlóczai városi hatóságot az ügyről, sőt Pancsovára is küldtek ellene elfogatási parancsot. Ugyanaz nap este egy nagy tekintélynek örvendő régi ismerősöm (a kit nem akarok megnevezni) szintén meglátogatott és mintegy félórai közönyös társalgás után előhozakodott a Balevics ügyével, kérte a segitségemet és azt mondta, hogy ha Balevicset elfogják és a haditörvényszék elé állitják, kénytelen lesz mindent felfödözni. Most még biztos helyen van elrejtve, de ez nem tarthat sokáig. És miután ez a dolog, a melybe megtévesztés következtében beleelegyedett, az önök orosz ügyeivel összefüggésben áll, önnek kötelessége a segitségére lenni, hogy megmenekülhessen. Igyekezzék őt titokban Oroszországba csempészni, akkor az egész dolog titok marad és nem kerül a törvényszék elé.

Ha ezt az urat nem ismertem volna és nem lettem volna meggyőződve, hogy kifogástalanul becsületes ember, azt hittem volna, hogy kisértetbe akar ejteni, de miután becsületessége felől legcsekélyebb kételyem se lehetett, megbeszéltem vele a dolgot és abban állapodtunk meg, hogy meg fogom fontolni a dolgot és másnap értesitem őt az elhatározásomról.

Mindenkép iparkodtam ellentállni a kisértésnek, hogy a Balevics ügyébe beavatkozzam, tudtam, hogy nem Oroszország iránt való érdeklődésből, hanem pénzért járt Petrovics kezére, azt is tudtam, hogy Petrovicsot nem ügybuzgalom vezérelte, hanem a könnyelműség és a vágy, hogy a vladikájával együtt bármily úton-módon feltünővé tegye magát, de midőn az ügyet más oldalról is megfontoltam és eszembe jutott, hogy nagy kellemetlenség támadna belőle, ha Balevics a haditörvényszék előtt mindent kivallana,

továbbá, hogy ha Petrovics, Ezdimirovics és Balevics tisztességtelen eljárása tudomására jutna nemcsak az orosz nagykövetnek, hanem a szentpétervári udvarnak is, elhatároztam, hogy Balevicset valamely módon Bécsbe és onnét a legelső kinálkozó alkalommal Lengyelországba küldöm.

Másnapra az a bizonyos úr, a kiről föntebb beszéltem, ebédre kéretett magához. Délelőtt jelentést irtam Bécsbe a nagykövetnek, valamint Wolkow úrnak. A jelentésemben azt irtam Balevicsról, hogy Oroszországért lelkesül és Oroszországnak akart szolgálatot tenni, de jelenleg a dolog fölfedeztetett és az élete veszélyben forog, ennélfogva, nehogy ez az egész ügy a haditörvényszék elé kerüljön, kénytelen voltam őt titkon Bécsbe küldeni és kérni, hogy ne hagyják el őt a nagy bajában, hanem legyenek a segitségére.

Miután a jelentésemet megirtam, elmentem ebédre az ismerősömhöz, közöltem vele az elhatározásomat azzal a kikötéssel, hogy Balevics görög kalmárnak öltözzék és útlevelet szerezzen mint ilyen. A házigazdám nagyon megörült e kijelentésemnek és magára vállalta az álöltözet és az útlevél megszerzését. Fuvarost könnyű volt szerezni a számára Ujvidéken, valamint olyan öltözetet is, a milyen a Törökországból jött és itt átutazó görög kalmárok viselni szoktak.

Másnap későn este csakugyan meg is jelent nálam az álruhájában. Birtokában volt már a más névre szóló hamis útlevél is. Átadtam neki a követséghez intézett jelentéseimet és még egy levelet, a melyet Chabsa Demeter barátomhoz intéztem (a kiről az első részben volt szó), ebben a levélben fölkértem őt, hogy szükség esetén Balevicsnek segitségére és a mint mindjárt látni fogjuk, ez a szükség esete csakugyan be is állt. Balevics még ugyanaz éjjel elutazott és szerencsésen Bécsbe érkezett. Senkinek se volt sejtelme róla, hogy hova lett. De az orosz követségnél nem talált biztató fogadtatásra. A nagykövet nem látott elég okot arra, hogy őt a pártfogásába vegye és azt mondta, hogy ha Balevics Oroszországba akar menni, az ő dolga gondoskodni mind arról, a mi ehhez szükséges. Az ilyen barátságos fogadtatás után Balevicsnek nem maradt más teendője, mint Chabsához folyamodni. Chabsa elküldte őt görög kereskedők társaságában Lipcsébe és ottani barátait fölkérte, hogy csempészszék őt át Lengyelországba. Ez meg is történt és Balevics Lengyelországon át eljutott Szent-Pétervárra minden baj nélkül. Itthon pedig az ügye feledésbe ment.

Én pár nappal Balevics elutazása után elmentem a családommal együtt Mitroviczába, a hol az anyósom és a fivére, *Raskovics Sándor* ezredes lakott. Itt valamit tennem kellett a montenegrói kivándorlás ügyében, mielőtt a Száva jege elindult volna és a török határon túlról legalább is néhány embert kellett toborzanom, mivel szó se lehetett arról, hogy a montenegrói kivándorlók erről az oldalról érkezzenek, minthogy ez esetben egész Bosznián és a bosnyák hegyeken kellett volna átjönniök. Ennélfogva megismerkedtem a város közelében a Száva partján levő vesztegzár-intézet igazgatójával, megmutattam neki a bécsi udvartól kapott útlevelet és az engedélyt, a melynek értelmében fel vagyok hatalmazva, a határon át a vesztegzár-intézetbe érkező montenegróiakat elfogadni és felügyeletem alá venni és egyúttal kértem, engedné meg, hogy egy orosz őrmester és egy káplár itt maradhasson a vesztegzár-intézetben. Ezek fogják a kivándorlókat elfogadni és élelmiszerekkel ellátni. Az igazgató késznek nyilatkozott ezt megengedni.

Miután a szándékom ennyiben sikerült, igyekeznem kellett a továbbiakban nagyon óvatosan eljárni, nehogy kellemetlenségekbe és gyanúba keveredjem, de számos ismerősöm lakott a vidéken, a kikkel osztrák tiszt koromban jó barátságban álltam és ezek most nagy segitségemre voltak. Általuk tudattam a Száván túl levő török területen, hogy Mitroviczán vagyok és montenegrói kivándorlókat várok, de másokat is elfogadhatok, ha mindjárt nem montenegrói származásúak is. A ki tehát a parancsnokságom alá akar állni, jelentkezzék a határőrségnél ott, a hol reá nézve legkényelmesebb, ott majd a vesztegintézetbe utasitják, a hol ezentúl én fogom élelmezni. Csakhamar jelentkeztek is kisebbnagyobb csapatokban a határőrségnél szerbek, a kik montenegróiaknak vallották magukat és azonnal a vesztegintézetbe lettek utasitva. Nem sokára felszaporodott a számuk hatvankettőre, ezeket elhelyeztem, az élelmiszerekről gondoskodtam, elláttam őket ruhával és csizmákkal. Erről jelentést tettem Bécsbe a követséghez, valamint Triesztbe Paczkow ezredesnek és egyúttal megirtam, hogy mihelyt az embereim a szabályos időt a vesztegintézetben eltöltötték, azonnal elszállitom őket Ujvidékre és ott várom be a további parancsokat. Másrészt értesitettem a vladikát, a ki időközben Triesztbe érkezett és Petrovics őrnagyot. A barátaimat pedig fölkértem, hogy a határon túl mindenütt biztositsák a szerbeket arról, hogy vagy magam ismét ide-

Az Országos Képtárban levő egykorú metszet után.

Tokaj a XVIII. században.

Pétervárad.

Az Országos Képtárban levő aquarell után.

jövök, vagy helyettem más valaki fog ide küldetni, de minden esetre meg lehetnek győződve róla, hogy föl fognak vétetni, ennélfogva készen tartsák magukat.

A mily kellemes volt egyfelől rám nézve, hogy hosszabb időt tölthettem a rokonaim körében, másfelől annál fájdalmasabban éreztem a csapást, a melylyel a sors meglátogatott. Kis fiam, a kinek a Tokajban történt balesetét föntebb emlitettem, hirtelen súlyosan megbetegedett és harmadnap meghalt.

E közben a kivándorlóim is kitöltötték a szabályszerű vesztegzést. A vesztegzár igazgatója kiállitotta a bizonyitványt róla, valamint arról is, hogy montenegróiakul jelentkeztek. Ezután elszállitottam őket Ujvidékre, magyar területre is erről jelentést tettem a péterváradi parancsnoknak, a ki egy tisztet rendelt ki annak a megállapitására, hogy a kivándoroltak nem idevaló emberek. A város végén három nagyobb vendégfogadót béreltem, a hol őket egy őrmester és egy káplár felügyelete alatt elhelyeztem és miután a kellő ellátásukról gondoskodtam, visszatértem Mitroviczára.

Néhány nap mulva Paczkow ezredestől parancsot kaptam, a melyben értesitett, hogy Fischer őrmestert 27 montenegrói kivándorló kiséretében elküldte hozzám és egyúttal meghagyta, hogy mihelyt a kivándorlók megérkeztek, őket az én embereimmel egyesitsem és velük azonnal elinduljak Kievbe, ott pedig bevárjam a személyemre vonatkozó további intézkedéseket. Az embereim a kievi kormányzó parancsnoksága alatt maradnak. Az útiköltségeket, valamint az én hátralékos zsoldomat postán fogja elküldeni Péterváradra.

A parancsot megkapván, megtettem az előkészületeket az elutazásra, de nagyon gyötört az a gondolat, hogy áldott állapotban levő feleségem nem koczkáztathatja ezt a hosszú és fáradságos utazást. Nem is határoztunk egyebet, mint hogy az anyjánál maradjon, miután lehetséges volt, hogy a szenatustól parancsot kapok, újból visszatérni Ausztriába. Ezalatt a feleségem le fog betegedni és velem együtt fog haza utazhatni Oroszországba.

Fischer őrmester egyedül érkezett meg, az embereit egyelőre Kecskeméten hagyta. Most már én se késlekedtem sokáig, elbucsúztam a feleségemtől, átvettem a számomra érkezett pénzeket, átkeltem a Dunán és Ujvidéken felfogadtam a fuvarosokat és útra keltem a kivándorlóimmal.

Harmadnap megérkeztünk Kecskemétre, a Fischerrel Triesztből érkezett emberek vártak reánk, a kik az én embereimmel, az őrmesterrel és a káplárral együtt 89 főből álló csapatot képeztek. Innét tovább folytattuk az útunkat.

Noha a vett parancs értelmében Fischer őrmestert, mihelyt az embereit átadta, azonnal vissza kellett volna küldenem, mégis két napig magamnál tartottam őt. Útközben megkérdeztem, vajjon ezek az emberek valamennyien montenegróiak-e, mert a mint a tájszólamukból észreveszem, jóllehet szerbül beszélnek, alkalmasint más vidékekről valók.

Erre Fischer azt felelte, hogy ezek közt ugyan egyetlen egy montenegrói sincs; az egész csapat mindenfelől összeszedett csőcselék. Montenegróiakul irták be őket, de Triesztben egyetlen montenegróinak még csak a színét se látták. A vladika eljött ugyan Triesztbe, de senkit se hozott magával, egy pár pópán és szerzetesen kivül, hanem váltig azt állitotta, hogy a montenegróiak hajón jönnek utána Triesztbe.

Az első éjjeli tanyán minden simán ment, semmi okom se volt boszankodni, de a második és harmadik éjjeli állomáson már elkezdődött a nyugtalanság és a zavargás és hova-tovább annál roszabbra fordult a dolog és pedig azért, mert a Triesztből érkezett emberek csupa merő tolvajok és részeges korhelyek voltak. Valóságos művészet kellett az ilyen csőcselék összetoborzásához. Fölfegyverzett erdei útonállók és rablók is voltak köztük. A mi az éjjeli tanyákon vagy a fogadókban a kezök ügyébe került, azt nyomban el is lopták.

E mellett naponkint fordultak elő köztük heves czivakodások, mindegyik több akart lenni a másiknál, a szekereken mindegyik maga választotta ki a helyét és még maga mellé sem engedett mást ülni, a miből gyakran verekedés is támadt. Az ilyen féktelenségnek ugyan véget vethettem volna, mihelyt a lengyel határon túl voltunk, de meggondoltam, hogy szigorúbb eszközök alkalmazása esetén ezek a kicsapongó és fegyelmezetlen ficzkók könnyen szétszaladhatnának, a mi nagy kellemetlenségeket okozhatna nekem és beláttam, hogy kénytelen vagyok őket szelidséggel és jó szóval rábirni az engedelmességre, a mi némileg sikerült is. Az én embereim ellenben az egész úton engedelmesek és hivek maradtak.

A Triesztből érkezettek közt még a régibb időkből ismertem egy szlavoniai szerbet, a ki akkoriban szintén a szlavoniai huszárezredben szolgált, *Kalinovics Sándor* volt a neve, a magaviselete kifogástalan volt, a műveltsége is kiváltа társaié közül. Később az ezredet elhagyván, Dalmácziába ment, alkalmazást keresni, ott meghivást kapott, hogy fogadja el a titkári állást a vladika mellett. Ezt a hivatalt három évig viselte, a vladika magával hozta őt Triesztbe. Mihelyt itt megtudta, hogy én Ausztriában vagyok és a Triesztben toborzott csapatot Oroszországba fogom vezetni, nem akart többé a vladika szolgálatában maradni, hanem engedélyt kért, hogy a többi kivándorlóval ő is Oroszországba költözhessék. Én igen jó indulattal viseltettem iránta és minthogy jó családból származott, a saját asztalomhoz hiv-

tam, útközben is az én kocsimon ült velem és így alkalmam volt megtudni mindazt, a mi a montenegrói bizottság körében történt. Kalinovics a következőket beszélte el:

Mikor a vladika Oroszországból visszaérkezett Montenegróba, azonnal magához hivatta a szerdárt, egyéb tekintélyes polgárokkal együtt, értesítette őket, hogy a bizottság most meg fogja kezdeni a munkásságát, ennélfogva határozzák el magukat a kivándorlásra Oroszországba. Egyúttal azt a kérést intézte az egybegyűltekhez, hogy senki se vonja ki magát a jelentkezés alól, mert ő megigérte, hogy az első alkalommal ezer embert visz Oroszországba és később még sokkal többet. Azt is kijelentette, hogy az utazási költségek fedezésére szükséges összegek az állampénztárból utalványoztattak ki. Alig közölte a vladika ezt a tervet a gyülekezettel, azonnal minden oldalról zúgás és moraj hallatszott. A jelenvoltak két párta oszlottak; az egyik párt a vladika rokonaiból állt és az ő ügyét támogatta, a másik párt ellenben azt vitatta, hogy a vladikának nem áll a hatalmában, sem a jogában, az embereket a kivándorlásra kényszeríteni és határozottan vonakodott a tanácsát követni. Azt mondták neki, hogy ha az orosz kormánynak megigérte, hogy kivándorlókat fog Oroszországba vinni, hát vigye ki azokat, a kik az ő parancsa alatt állnak, a többieknek azonban nincs kedvök elhagyni a hazájukat. Ezzel a gyülekezet szétoszlott. A vladika ellenfeleinek a vezére egy *Sztano* nevű ember, de a többiek is ép úgy lármáztak, mint ő. A vladikát a történtek nem csekély zavarba ejtették. Ennélfogva egybehivta a rokonait és néhány özvegységre jutott pópát, az utóbbiaknak megengedte, hogy a szakálukat leborotválják, ezenfelül valamennyinek pénzt adott és kinevezte őket tisztekké. Végül megkisérlette a maga pártjára hóditani Sztanót, Mojas vajdát és a szerdárt. Magához hivatta mind a kettőt, megajándékozta őket, Petrovics őrnagyot eljegyezte a Sztano nővérével, Sztanónak pedig a kormányzói rangot igérte, (a mely eddigelé Montenegróban ismeretlen volt), megmagyarázta neki, hogy ez egyenlő a táborноki ranggal és annyit jelent, mint az egész terület főparancsnoka, sőt azt is megigérte, hogy az orosz kormány ezt a kinevezést meg fogja erősíteni, mihelyt Sztano elszánja magát a kivándorlásra Oroszországba, a honnét egyébiránt vissza is térhet és ez esetben ő lesz egész Montenegró ura, csak most vándoroljon ki és beszélje rá a többi lakosságot is, hogy a példáját kövessék. A vladika igéreteinek volt némi eredménye, főleg miután Sztanót megnyerte a tervének és formaszerű szerződést kötött vele, a melynek értelmében Petrovics a nővérét nőül fogja venni és az utóbbi vele együtt Triesztbe utazik a vőlegényéhez. A vojvodát és a szerdárt is rábeszélte a kivándorlásra mindenféle igéretekkel az orosz kormánytól várható megjutalmaztatásukat illetőleg. Csakugyan néhányan jelentkeztek is a vladikánál, a ki a jobb családbelieket azonnal kinevezte tisztekké, de utóvégre a jelentkezők száma nem volt igen nagy. A vladika tehát összeszedte azokat az embereket, a kiknek kedvük kerekedett a kivándorlásra, a velenczei határ mentén elvezette őket a tengerig és ott egy hajót talált, a mely az egész társaságot elszállította Triesztbe, a hol akkoriban már Puczkow ezredes a pénztárral együtt várta őket. Ugyanekkor érkezett ide Kalinovics is. Mikor a vladika trieszti tartózkodása alatt megkapta a jelentést, a melyet úgy hozzá, mint Petrovics őrnagyhoz intéztem, és abból megértette, hány ember jött Törökországból hozzám Mitroviczára és hány készül még utánuk jönni, nagyon jól sejtették, hogy Montenegróból nem sokan fognak kivándorolni és ők az igéreteiket nem fogják beválthatni. Igyekeztek tehát más fordulatot adni a dolognak. Attól féltek, hogy ha én még tovább maradok a török határszélen, az orosz kormány az egész érdemet nem nekik fogja betudni, hanem nekem és ehhez képest a jutalom is az enyém lesz, nem pedig az övék. Ezenfölül, miután előbb-utóbb mégis ki kellett derülni, hogy a kivándorlók nem montenegróiak, hanem ezen elnevezés alatt a határszélen általam toborzott szerbek, ennélfogva elhatározták, hogy engem ezzel a csapattal elküldenek Oroszországba és a helyemet mással töltik be, nevezetesen Markow segédtisztet, ezenkivül kérvényt intéztek a szenatushoz az iránt, hogy Ezdimirovics lehető gyorsan ide küldessék.

Ezdimirovics csakugyan még az év folyamán meg is érkezett és azonnal a határszélre ment Markowval együtt engem helyettesíteni. Mihelyt kitavaszodott, számos nőtlen és családos ember jött át feleségestől, gyermekestől a török területről, ezeket, számszerint mintegy ezer lelket, befogadták és bejegyezték montenegróiak gyanánt. Ez 1757-ben történt.

Most hagyjuk el egyelőre a vladikát és Petrovics őrnagyot, míg az események folyása ismét visszavisz hozzájuk és beszéljünk az én utazásomról.

Már elmondtam föntebb, mennyi bajom és boszuságom volt a Triesztből érkezett csőcselékkel. Az orosz határszélen tíz napi vesztegzár alatt tartottak bennünket. Innét aztán egyenesen Kievbe mentünk. Azonnal jelentést tettem *Kosztjurin* főparancsnoknak a megérkezésemről és a magammal hozott emberekről, a ki másnap szemlét tartott fölöttük és a szemle után föleskette őket és Petrovics Miklós hadnagyot nevezte ki parancsnokukká.

A főparancsnok e közben tudatta velem, hogy reám vonatkozólag semmiféle parancsot se kapott és azt tanácsolta, hogy miután hosszadalmas volna a szenatus intézkedéseit itt bevárnom, utazzam el Szent-Pétervárra és ott vegyem át a további utasításokat. Ezt a tanácsot csakugyan követtem is; a kocsimat és a lovaimat Kievben hátrahagyván, csupán inasom kíséretében a postával utaztam el Szent-Pétervárra.

Megérkezésem után azonnal jelentkeztem a főhadi bizottság és szenatus tagjainál. Mindenekelőtt szóval elmondtam mindazt, a mi a Szent-Pétervárról való elutazásom óta velem történt. Ezúttal nem mulasztottam el az alkalmat, a szenator urakat arra figyelmeztetni, hogy mikor Ausztriába kiküldettem, mindössze kétszáz rubel útiköltséget kaptam, azonban mintegy hat hétig le voltam tartóztatva Magyarországon, a hol minden élelmiszert és egyebet igen drágán kellett megfizetnem, a saját pénzemet is az utolsó kopékig elköltöttem és ennek következtében roppant anyagi veszteséget szenvedtem.

E szóbeli jelentésemre azt mondták a szenator urak, hogy irásban adjam elő a szenatusnak a szorongatott helyzetemet és várjam be Szent-Pétervárott a beadványom elintézését.

Mikor Szent-Pétervárra megérkeztem, itt találtam az atyámat is, a kit egy akkoriban alakított huszárezredbe osztottak be.

Egész hónapig tartott, míg a szenatus határozott az ügyem fölött. A határozat úgy szólt, hogy a Kievben kapott kétszáz rubelen fölül még háromszáz arany fizettessék ki a számomra útiköltség fejében, én pedig, tekintettel arra, hogy a montenegrói bizottság feloszlattatott, térjek vissza előbbi állomásomra Sévics tábornok parancsnoksága alá.

Igyekeztem megtudni, miért oszlatták fel a montenegrói bizottságot és úgy értesültem, hogy Paczkow ezredes a szenatusnak jelentést küldött be, a melyben az egész montenegrói ügyet iztelenségnek és együgyüségnek nyilvánította. Előadta, hogy igen kevés kivándorló érkezett hozzá Triesztbe és további nagyobb mérvű kivándorlásra gondolni se lehet. Erre parancsot kapott, hogy a bizottságot azonnal oszlassa fel és térjen vissza Szent-Pétervárra. — E szerint beteljesült, a mit előre megmondtam, hogy t. i. a bizottság élete csak addig fog tartani, míg a valódi tényállás napfényre jut.

A szenatus parancsa, hogy előbbi állásomra Sévics tábornok mellett visszatérjek, nagyon kellemetlen volt rám nézve, mert most már nem is gondolhattam arra, hogy a feleségemet Ausztriából haza hozzam. Czélszerűbbnek tartottam tehát, hogy a feleségem, ha mindjárt egy egész évig is, az anyjánál maradjon, míg kedvező alkalmam kinálkozik az odautazásomra és a hazahozatalára. Miután a Poroszország elleni háború még folyt, a melyben az összes huszárezredeink résztvettek és a távollétem alatt a Sévics és Preradovics századaiból is huszárezred alakíttatott, a mely a háborúban résztvett, én sem akartam elszalasztani az alkalmat dicsőség szerzésére és a magam kitüntetésére és kértem a behivatásomat a hadsereghez, annál is inkább, mivel Apraxin Theodorovics István, a ki mindig jóakaró pártfogóm volt, tábornaggyá és a hadsereg főparancsnokává neveztetett ki.

(Folytatása következik.)

A **Franklin-Társulat** kiadásában **Budapesten** (IV., Egyetem-utcza 4.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A VADÁSZAT MESTERE.

Önképző gyakorlati utmutatás a vadászat kedvelői számára vagyis rövid foglalata mindazon elméleti szabályoknak, melyek megtanulása s megtartása mellett a vadászatot bárki a siker gyönyörével gyakorolhatja.

Saját és egy ötven éves vadásztapasztalataiból s jeles kútfők nyomán

irta

CSERSZILVÁSY ÁKOS

(Vajda János).

Negyedik, átdolgozott és bővített kiadás. — Mellékletül a *vad-nyomok* ábrázolása.

Ára kötve 2 K.

A **Franklin-Társulat** kiadásában **Budapesten** megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A KIRÁLYI ITÉLŐTÁBLÁK

FELÜLVIZSGÁLATI TANÁCSAINAK

ELVI JELENTŐSÉGÜ HATÁROZATAI.

V. kötet. (1900—1901.)

Összegyüjtötte és összeállitotta

DR TÉRFI GYULA

budapesti kir. törvényszéki biró.

Ára vászonkötésben 12 K.

A NŐK TÖRVÉNYKÖNYVE.

A nők jogaira és kötelességeire vonatkozó összes törvények és rendeletek alapján

Irta K. NAGY SÁNDOR.

Ára füzve 2 K 50 f.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta **Vértesi Arnold.**

(Folytatás.)

XV.

Mikor Varga Imre kinyitotta a szemét, szép hófehér, puha ágyban találta magát.

Bámulva tekintett körül. Ágya mellett egy idegen öreg urat látott, a ki épen az érverését tapogatta. Az bizonyosan orvos. Aztán valamivel odább egy szigorú arczú, komoly, büszke férfit látott, kit nagyon jól ismert. S még távolabb a szobában egy fiatal hölgyet. Ah, azt, a kit oly sokszor látott álmaiban.

Most is azt hitte, hogy álmodik s újra behúnyta a szemét. Nagyon bágyadt volt s szinte jól esett volna ez a bágyadtság, ha egyszerre éles, nyilaló fájdalmat nem érzett volna a vállában.

Arra megmozdult s szemét is kinyitotta ismét. Nem álom volt; a szép leány ott állt a szobában, az atyja is és aggódó arczczal figyeltek az orvosra.

— Kérem, kérem, — szólt az orvos, — nincs semmi veszedelem. A golyót is majd kihúzzuk a a sebből. De most egyelőre nyugalomra van szükség. Sok vért vesztett. Csak pihenjen, kérem, csak pihenjen.

— Hol vagyok? — kérdezte a sebesült

— Nálunk van, — szólt Nádudvary Domokos; — s nem kell aggódnia, elég jó helyen van.

Halkan válaszolt rá a sebesült, a kinek régi dolgok villantak át agyán:

— Köszönöm, de jobban szeretném, ha a kórházba szállítnának.

Az orvos fejét csóválta:

— Nem tanácslom. Az ideiglenes kórházak mind túl vannak tömve sebesültekkel. Nem tudják hová rakni.

S a leány is atyjára tekintett. Nádudvary Domokos látta, hogy szólnia kell s nem mondhatott egyebet, mint a mit egy úri ember hasonló körülmények közt mondhatott:

— Nem engedhetem, hogy elvigyék. A mi gondunk lesz ápolni.

Ő nagysága azonban nem értette ezalatt azt, hogy a nők mindig ott lebzseljenek a beteg körül. Egy ápoló asszonyt lehetett kapni pénzért. Igaz, hogy nem könnyen, de mégis lehetett. Arra hát nem volt szükség, hogy ő nagyságának a neje és leánya is beálljanak ápolónéknak.

De a nőkkel ilyenkor nem lehet birni. Mindegyikben benne van a hajlandóság az irgalmas szívű apácza szerepére. S az istenadta sebesültje csakugyan olyan siralmas állapotban volt, hogy talán félt uczat ápolónő sem tudja megmenteni az életét.

A golyót még azon a napon kivették ugyan a sebből egy katona-orvos segítségével, a ki jobban értett hozzá, mint az öreg doktor; de a sebláz már estefelé erősen beállt s másnap reggel már félrebeszélt a beteg.

Csatamezőkön járt, buzdította katonáit:

— Utánam, fiúk! Előre! Előre! Szuronyt szegezz!

Szemei lázasan villogtak, arcza tüzelt:

— A hazáért, fiaim! A szabadságért, fiaim!

Nádudvary Bella remegve simult az anyjához. Mintha az a szegény, félénk asszony támaszul szolgálhatott volna neki, az erős, a bátor leánynak.

— Meghal? Édes jó anyám, meghal?

És e pillanatban az a szegény gyámoltalan asszony az anyai szív csodálatos ösztönével megértette, mi megy végbe az ő leánya szivében.

Sovány kezével végig simogatta a leány arczát:

— Imádkozzunk, édes gyermekem.

Mikor az orvos jött, akkor azt ostromolta Bella:

— Mondja meg, doktor úr: meg fog halni? Jobban lesz?

— Jobban, kérem; reméljük, hogy jobban.

De olyan határozatlan képpel mondta azt, hogy az ellenkezőjét is lehetett gondolni.

— Hát biz ez elég kellemetlen história, — tépelődött magában Nádudvary Domokos. — Nem szeretném, ha itt halna meg a nyakunkon. De elszállítni sem lehet. Czudarság volna ilyen állapotban.

Azonfelül még más is aggasztotta Nádudvaryt. Még nem volt tisztázva az ő saját dolga. Ha most elővételi a magyar kormány az ő ügyét, ha elfogatják, mit csinál akkor a felesége, az a tehetetlen asszony s a fiatal leány itt, minden támasz nélkül? Még hozzá ezzel a sebesülttel a házban.

A magyar kormány azonban sok nehéz gondja közt azt se tudta, hogy van a világon valami Nádudvary Domokos, a kit a mult őszszel azzal gyanusitottak, hogy titkon az ellenséggel czimborál. Ugyan ki emlékezett volna már arra? Akták sem voltak róla. Senki sem háborgatta a volt helytartótanácsot, egészen nyugodtan élhetett Budán.

Kissé, az igaz, meg kellett ismerkednie a rebellisekkel, honvéd tisztek jöttek meglátogatni a beteget, azok elől nem lehetett mindig elbújni. Hallania kellett olyan beszédeket, a milyeneket még ő felségének egy helytartótanácsosa sem hallott. Nem igen nyilatkoztak tisztelettel az udvarról, a császári királyi főméltóságokról, az osztrák hadseregről, mely mindig szaladt előttük. Most már köztársaság lesz Magyarország. Lerázta az idegen jármot s nem kell több király.

Mindez érthetetlen volt Nádudvary Domokosnak. Hiszen a katonák beszélhetnek így; de hát a főurak, a püspökök? Azok is mind Kossuth után mennek?

A betegével nem sok szót váltott Nádudvary Domokos. Ő nagysága nem felejthette el, hogy az a fiatal ember, habár főhadnagy is a forradalmi hadseregben (a mi egyébként nem is olyan rang, mintha a cs. k. hadseregben volna főhadnagy), tulajdonkép csak egy szegény harangozónak a fia. Az özvegy anyjának könyörületből küldöztek holmi maradék ételt a kastélyból, mikor betegeskedett.

Hát ezt szem előtt kell tartani. Az ember lehet jószívű és illik is, hogy ezt a sebesültett ápolják, míg fölgyógyul; de nagyon bizalmaskodni nem szükséges.

— Az sem szükséges, hogy te magad igazgasd a párnát a feje alatt, — intette a feleségét; — arra való a kórházi ápoló, a kit itt tartunk mellette.

A seb lassan gyógyult. A beteg türelmetlenkedett. Szeretett volna már zászlóaljához csatlakozni, mely azóta messze járt. De mikor fog ő talpra állhatni? A láz is nagyon elgyöngitette.

Egy darabig attól féltek, hogy tifuszba esik. Itt fent a várban nagyon dühöngött a tifusz. Persze, ez a dögvészes levegő. A kaszárnyákból rögtönzött kórházak tele voltak sebesültekkel.

A ki mehetett, elment most innen. Nádudvaryék is leköltöztek a városmajor környékére. Ott kibéreltek egy házat árnyas nagy kerttel.

Ah, az a kert, az az édes, drága, paradicsomi hely. És azok a csöndes boldog napok ott abban a kertben, azok a gyönyörűséggel teljes napok, melyeket soha, soha sem lehet elfelejteni.

Csak úgy folytak egymás után, lassan, lassan, észrevétlen. Csaták vihara, harczok dicsősége, minden messze maradt. Valahol távol verekedtek, véres ütközeteket vívtak; itt csak álmodozni lehetett. Itt járkált a lábbadozó, édes, kéjes álmokba merülve, vagy pihent ott azon a lóczán, a terebélyes vadgesztenyefa alatt s ott ült szemközt a leány egy kerti széken és ragyogó szeméből biztató boldogság áradott szét.

Nem beszéltek semmit arról, a mi szíveiket elfoglalta, de mintha egyetlen egy szó nélkül is megértették volna egymást.

Oh, hát ez volt az, — gondolta Varga Imre, — a mi éveken át nyugtalanította őt? A mi oly zürzavarosan keringett lelkében, maga sem tudta volna megmondani, mióta. Már az iskola padján, a papnevelő-intézet rideg falai közt, aztán a háborúban, diadalmasan lépdelve csapata élén, vagy a tábori tűznél virrasztva éjjelenként. Ez kisérte őt mindenhová, ez csüggesztette el és ez tüzelte bátor tettekre. E miatt akart lemondani a világról s e miatt akart most élni.

Élni, élni, hős tettekkel szerezni fényes nevet s aztán visszatérni:

— Mindaz, a mit cselekedtem, csak azért történt, hogy méltó legyek önhöz, Bella.

Igy fog szólni. Igy. De majd csak a győzelmes harcz bevégzése után. Érezte, hogy csodákra volna képes most. Olyanokra, a milyeneket a mesés hősök vittek végbe. A Toldyak, a Kiniziek, a Nagy Károly paladinjai.

Képzelete szüntelen működött. Egész történetek játszódtak le agyában. Hogy fog vitézkedni, hogy fog hazatérni, hogy fog az imádottnak elejébe lépni:

— Bella, Bella, édes aranyos Bella, akar-e most már az enyém lenni?

Ezek a bájos tündérképek játszadoztak vele, mikor álomra hajtotta fejét. Ezek kisérték, mikor fölkelt reggel. A nyári hőségben a vadgesztenyefa árnyékában ezek lebegtek körülte. És szövődött napról napra tovább a szerelem, melyet egyikük sem nevezett nevén s a mely szerénységében soha sem ment egy kézszorításnál tovább.

Néha elejtettek egy két szót a régi napokról.

— Emlékszik még? — szólt az ifjú.

— Emlékezem, — mondta édes mosolylyal a leány.

— Látja, megőriztem, a mit adott, — mutatta a kis Mária-érmet Varga Imre.

— Őrizze meg tovább is, — szólt a leány.

S piruló arcza többet mondott, mint a mit a szó kifejezett.

Az anya majd aggódva, majd reménykedve nézte ezt a napról napra jobban kifejlődő gyöngéd viszonyt. Vajjon mit fog mondani férje, a félelmes, a hatalmas úr, kinek ő csak akarat nélkül való rabszolgálója?

Ám a hatalmas úrnak sejtelme sem volt arról, hogy olyasmi is megtörténhetik az ő házában. Azt gondolta ugyan, hogy Möllendorf báróval aligha vége nincs mindennek. Kár lesz erőltetni. De akad még más fényes parti is ilyen szép leánynak. Főkép, majd ha megint hatalomra jutnak, ha ő megint oszlopa lesz a konzervativ kormánynak s ismét fölállítják a magyar királyi helytartótanácsot, a mi nincs már messze.

Valóban nincs már messze. Töméntelen sokasággal jön a muszka. S mialatt itt a városmajorbeli kertecske árnyas fái alatt egy kedves kis idyll folyt le zavartalan, gyorsan egymásután pergettek le a nagy nemzeti dráma eseményei. Már bent volt a muszka az országban. A kormány és az országgyülés másodszor menekült Pestről.

— Most már nekem is mennem kel, — mondta Varga Imre.

Az öreg orvos a vállát vonogatta:

— Hová, hiszen még be sem gyógyult a sebe. Hová menne?

— A hová a kötelesség hí.

— Ne szónokoljon, — szakította félbe a cinikus öreg; — kötelességök csak azoknak lehet, a kik legalább a karjukat tudják használni. Adjon hálát az Istennek, hogy nem lesz ott az utolsó felvonásnál.

Most már csak csupa gyászhirek érkeztek. A magyar sereg hátrál. A muszkák bementek Debreczenbe.

— És én itt vagyok, itt! — fakadt ki keservesen a fiatal honvédtiszt.

Már nem is mehetett sehová. Örüljön, ha elrejtőzhetik. Itt a kegyetlen Haynau. Kétfejű sasos zászló lobogott ismét a budai vár fokán. Az őrházikókat, a kaszárnyák kapuit sárga-feketére mázolták. Osztrák világ volt már golyóval, kötéllel, börtönnel és spiczlikkel.

— Nem bánom, én mégis elmegyek, — mondta Varga Imre.

Sebe már behegedt, már birja mozgatni a jobb karját. Kardot foghat kezébe.

— Elmegy? — szólt a leány, reá függesztve fénylő szemét, melyben villám is czikázott, könycsepp is ragyogott.

Egy szóval sem marasztalta. Tudta, hogy nem maradhat. Ha férfi, hát nem lapulhat meg itt gyáván, míg van egy talpalatnyi hely, a hol harczolnak.

Ilyennek óhajtotta őt Bella. Hősnek, bátornak, nagylelkünek. S büszkeséggel gondolt rá, hogy a szunnyadó szikrát talán ő ébresztette föl ennek az ifjunak a lelkében. Az ő munkája, hogy a bátortalan alázatos fiuból ilyenné lett, mint a milyen ma.

Szeme nyugtatva pihent a fiatal férfi arczán. Bármi történjék, ez az ember most már megállja a helyét.

A hirek a magyar hadakról nagyon leverök voltak. Bem seregét szétverték, maga is alig menekült, egész Erdély elveszett. Görgeit nagyon szorongatja a muszka. Dembinszky lefelé húzódik, hogy török földre futhasson.

De hátha nem is igazak ezek a hirek, csak az osztrák terjeszti. Az ifjúság könnyen remél. Még minden jóra fordulhat. Klapka még vitézül védelmezi magát Komáromban s Kossuth teremt új seregeket. A győzelem visszatér a magyar zászlókhoz. Szűz Mária, Isten anyja maga vezeti a harczba magyar népét. Ott a képe a zászlókon. Nem lehet nekünk elbukni.

— És ha majd visszatérek, ha győztünk? — szólt az ifjú s esdő tekinte feleletett várt a leánytól.

Bella arczát bibor szin futotta át s keze kissé megremegett a mint búcsuzásra nyujtotta:

— Térjen vissza dicsőséggel.

(Folytatása következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli **Huszár Imre.**

(Folytatás.)

A kérvényemet a főhadi bizottságnál nyujtottam be s ezenkivül szóval is előadtam több magasrangú úrnak, a kik mindnyájan nagyon megdicsértek érte és megigérték, hogy külön ajánlólevelet is adnak a tábornagy úrhoz.

Ezen idő alatt gyakran ellátogattam az udvarhoz, hivatalos voltam udvari bálokra, fogadtatásokra és ebédekre, több izben láttam Erzsébet császárnét és két izben sikerült udvari ünnepélyek alkalmával, a többi urakkal együtt ő felségéhez kézcsókra bocsáttatni. Az udvari méltóságok valamennyien ismertek, mert ünnepnapokon el nem mulasztottam mindegyiknél tisztelegni, ennélfogva napról napra reméltem, hogy be fogok hivatni a hadsereghez.

Egy szép reggel egy parancstiszt jelent meg nálam azzal a meghagyással, hogy azonnal jelenjek meg a főhadi bizottság előtt, a mely épen ülést tartott. Azonnal bevezettek az ülésterembe és ott az urak tudtomra adták, hogy az udvartól érkezett parancs következtében azonnal ott kell jelentkeznem és ezentúl az udvarhoz tartozónak fognak tekinteni.

Az első pillanatban azt hittem, hogy tréfa az egész és szótlanul álltam az urak előtt, végre azonban nekibátorodva megkérdeztem, mit jelentsen ez, miután én azt kérelmeztem, hogy a hadsereghez hívjanak be és a jóváhagyó határozatot várom, hogy mielőbb útra kelhessek. Erre az elnöklő *Szamorokow Spiridionics Péter* tábornok azt felelte, hogy lehetséges, hogy valamely oknál fogva szükséges vagyok az udvarnál, tehát csak jelentkezzem ott mielőbb.

E felszólítás következtében azonnal el is mentem *Cserkaszow Antonivics Iván* báróhoz, a kabineti miniszterhez és bejelentettem magamat nála azzal, hogy a főhadi kollegium utasított ide. Ő exczellenciája nagyon kegyesen fogadott és leültetett. E fogadtatás nagyon meglepett, de még inkább meglepte a jelenvoltakat, mert ilyenben csak nagyon ritkán részesült valaki. A miniszter igen öreg, de élénk elméjű és igazságos ember volt.

«A császárné, — úgymond, — megparancsolta, hogy az udvari szolgálatban alkalmazzalak. Itt fogsz tehát maradni, azonnal ki fogják utalványozni a lakáspénzedet és a többi szükségeseket. Mindennap nálam fogsz étkezni és később meg fogod tudni, miből állanak a szolgálati teendőid.»

Még ugyanaz nap igen szép lakást béreltem, mindennap a miniszternél étkeztem, a ki nagyon megkedvelt és ily körülmények közt igen vigan töltöttem az időmet, nem jártam többé gyalog, hanem négyes fogaton, pénzem volt bőven, csaknem naponként megjelentem az udvarnál és megismerkedtem az összes udvari méltóságokkal. Igy tartott ez két hónapig. Ekkor értesítettek, hogy Bécsbe fogok utazni a nagykövetünkhöz bizonyos fontos ügyek miatt, (a melyekről itt nem szabad beszélnem), onnét pedig Erdélybe kell mennem, néhány mént és anyakanczát bevásárolni az udvar számára.

Minekutána úgy az utazásomra, mind pedig az utazásom czéljára nézve megtörténnek a kellő megállapodások, a kabinetben átvettem az útiköltséget, kiadatott a parancs, hogy Kievben két megbizható lovast adjanak mellém, a kiket a sürgönyök továbbítására futárokul használhassak. Midőn minden előkészület megvolt, megkaptam a külügyminiszteriumtól az útlevelemet, a mely orosz nyelven volt irva, de a német fordítás is hozzá volt mellékelve. Ezenkivül még bemutattak ő felségének a császárnénak is, a ki csókra nyujtotta a kezét és két papirtercset adott át e szókkal: «Egyenruhára való.» A két papirtekercs tartalma ötven darab imperial arany volt.* E magas kegy benyomása alatt térdre borultam a császárné előtt és kifejeztem mély hálámat. Miután a palotából eltávoztam, még elbucsúztam a minisztertől és azonnal útra keltem. Ez 1757 október vége felé volt. A lengyel Ukrainában csak nagyon lassan haladhattam előre, úgy, hogy csak az ötödik napon estefelé érkeztem Berdicsew városkába és kénytelen voltam itt meghálni.

Alig hogy e városkába értem, láttam, a mint egy fogadó előtt két ember egy hintóról málhát szedett le s azt a fogadóba vitte. Az embereket a ruházatuknál fogva idegeneknek tartottam; elhajtattam mellettük és az átellenben levő fogadóban szálltam meg. Kiváncsiságból megkérdeztettem, ki érkezett a másik vendéglőbe és azt a választ kaptam, hogy a montenegrói vladika szállásolta ott be magát.

Azt gondoltam magamban, hogy most jó alkalmam akad megtudni, hogyan végződött a montenegrói bizottság, és azt is kiváncsi voltam tudni, vajjon a vladika egyedül utazik-e, avagy kisérettel. Gyorsan felöltöttem tehát az egyenruhámat és átmentem hozzá. Egyedül találtam egy pópával. Mint főpásztornak kezet akartam neki csókolni, de azt nem engedte, hanem föllált és megáldott ó-hitü szokás szerint, aztán hosszasan nézett rám és azt mondta, hogy nem ismer. Miután a nevemet megmondtam, bocsánatot kért és azzal mentegette magát, hogy váratlan volt a megjelenésem, azért nem ismerhetett meg azonnal.

A hangjáról észrevettem, hogy elhidegült irántam. A beszéde némi keserűséget árult el. Azt kérdezte, vajjon Ausztriába utazom-e? s mikor a kérdésre igennel feleltem, igy szólt: «Ha ön a volt montenegrói bizottság ügyében utazik, akkor bizvást visszafordulhat, mert semmi oka sincs a tovább utazásra.»

Nem levén szándékom megmondani neki, hogy hova és mily czélból utazom, más tárgyra tereltem át a beszélgetést, kérdezősködtem az egészségi állapota felől és megjegyeztem, hogy nagyon el lehet fáradva, mert az útak igen rosz karban vannak.

A vladika csak igen röviden felelt, föl s alá járt a szobában, mintha a jelenlétem alkalmatlan volna neki. Még mintegy negyedóráig maradtam, aztán elbucsúztam tőle, de hozzátettem, hogy másnap nem mulasztom el tiszteletemet tenni.

Este több kocsit láttam megérkezni, köztük egy hintót és nehány födött szekeret is. Az ablakból láttam, hogy a kocsikon montenegróiak érkeztek, a hintóból pedig Petrovics őrnagy szállt ki a nejével. Mind a ketten azonnal bementek a vladikához a fogadóba, a többi utasok pedig a zsidó vendéglőkben helyezkedtek el.

Petrovics őrnagy kétségkivül a vladikától tudta meg, hogy én is Berdicsewben vagyok, mert nem sokára megjelent nálam. Igen nyájasan fogadtam őt és elkezdtünk mindenféle közönyös dolgokról beszélgetni, de mikor észrevette, hogy mindenféle dolgokról előhozakodom, csak épen a montenegrói bizottságról nem beszélek, igyekezett ő is épen úgy, mint előbb a vladika, kitudni, hogy hova utazom és megjegyezte, hogy ha ismét kivándorlók toborzására küldettem volna ki, bizvást visszafordulhatok és visszautazhatom velük Kievbe. Neki is azt feleltem, a mit a vladikának, hogy csak utazzanak tovább Isten hirével, mert én Bécsbe utazom és pedig egészen más ügy miatt.

Alig távozott el, egy küldöncz érkezett a vladikától azzal a kéréssel, hogy menjek át hozzá vacsorára. Szépen megköszöntem a megtisztelő meghivást, de azt üzentem vissza, hogy nagyon fáradt vagyok, már le is vetköztem és pihenni akarok. De a dolog nem maradt annyiban, mert most maga Petrovics őrnagy jött át hozzám két montenegrói kiséretében és a vladika nevében sürgetően kért, hogy menjek velük, mert a vladika a fejébe vette, hogy ma nála kell vacsorálnom. Ezúttal már nem ellenkezhettem velük, hanem újból felöltöztem és velük együtt átmentem a másik fogadóba.

A vladika elém jött, szivélyes szavakkal üdvözölt és az egész magaviselete megváltozott irányomban. Megfogta a kezemet és bemutatott

* Egy imperial-arany értéke 10 aranyrubel.

három egyénnek a kiséretéből, úgymint Sztanovnak, a szerdárnak és a vojvodának. Petrovics őrnagy aztán bemutatta a nejét, (a ki, mint föntebb említettem, a Sztanov nővére volt) és megmondta neki, hogy orosz szokás szerint meg kell egymást csókolnunk. Ezen is túlestünk és erre a menyecske ismét leült az előbbi helyére. Beszélgetés közben hallottam, hogy Petrovics őrnagy a vojvodát Exczellencziádnak, a vladikát pedig főtisztelendő metropolitának czimezi. E fölött nagyon csodálkoztam, mert nem tudtam, ki adhatta nekik ezt a rangot.

Nem sokára a vacsorához hivtak. A vladika engem maga mellé ültetett, a másik oldalon pedig az őrnagyné foglalt helyet, a ki személyesen rakta az ételeket a tányéromra és sokat beszélgetett velem. Csinos fiatal asszony és már özvegy volt, mikor az őrnagy nőül vette. A vacsora vége felé a vladika azt indítványozta, hogy poharat ürítsünk sorban egymás után mindegyik jelenlevő egészségére, egy nagy billikomot hozatott és azt tele töltötte borral. Mikor a billikomot megláttam, azonnal világos volt előttem, hogy nemcsak több ilyet, de azt az egyet se leszek képes kiüríteni és csak vártam, hogy mi lesz ebből. A vladika legelőször engem köszöntött föl és kiürítette a billikomot a körömpróbáig, aztán másodszor is megtöltötte és átadta az «exczellenczias úrnak», a ki követte a jó példát és az utolsó csöppig kiitta a billikom tartalmát. Hasonlóképen cselekedtek a többiek is, míg végre a sor reám került. Megköszöntem a felőlem való jó véleményt és biztositottam az egész társaságot rendithetlen barátságomról, de a billikomot csak félig birtam kiüríteni és már épen tovább akartam adni, de minden oldalról azzal a kéréssel ostromoltak, hogy ilyen társaság és ilyen alkalom kedvéért ürítsem ki fenékig, annyival inkább, mert a szokás úgy kivánja. Mentegetőztem, hogy nem birom a sok italt, a billikom pedig rendkivül öblös, de ez semmit se használt, folyvást erősködtek, hogy igyam ki a bort. Ekkor Petrovics őrnagyra tekintettem és értésére adtam, hogy az egész dolog a kedvem ellen van és nekem sehogy se tetszik, sőt már föl is akartam kelni az asztaltól. Petrovics látta, hogy nem engedem magamat kényszeritetni és fölszólalt mellettem, követelte, hogy hagyják a dolgot a tetszésemre, tanúskodott mellettem, hogy tapasztalásból tudja, hogy nem szoktam meg a túlságos borivást.

Észrevettem, hogy le akartak itatni és igy szerettek volna kitudni tőlem egyet-mást, főleg pedig, hogy mit beszélnek róluk Szent-Pétervárott.

Vacsora után a vladika simább húrokat pengetett és mikor szóba került a bizottság és a határőrvidék, a hol én toborzottam össze az embereimet, úgy nyilatkozott, hogy csak azért volt kénytelen az Ezdimirovics szolgálatait igénybe venni, mert nem volt kéznél más embere, a ki a kivándorlókkal bánni tudott volna és különben is el volt határozva, hogy Ezdimirovics csak az én visszaérkeztemig fog ott maradni, a kivándorlók elfogadására, «mert, — úgymond, — az ön és nem Ezdimirovics érdeme, hogy ezeket az embereket annyi fáradsággal összetoborzotta és elhozta Oroszországba. Ezdimirovics Markowval együtt még most is ott van; ők is toboroztak kivándorlókat a határszélen és a veszlegzár kitöltése után elszállitották Ujvidékre, hol ön, ha hajlandó volna oda menni, a parancsnoksága alá vehetné és Oroszországba hozhatná őket; önre akarnám bizni a fölöttük való parancsnokságot.»

Erre azt válaszoltam, hogy már késő erről beszélni és ezzel fölkeltem az asztaltól. A többiek is követték a példámat. Már éjjeli tizenegy óra volt, mikor a vladikától és vendégeitől elbucsúztam és hazamentem a lakásomra. Alig kezdtem levetkőzni, mikor Petrovics őrnagy megjelent nálam e szókkal: «Ne haragudjék, kedves bajtársam, hogy önt megjelenésemmel talán nyugtalanitom; barátságból jöttem önhöz, kissé csevegni, mert nem birok aludni és oly nehezemre esik az elválás öntől.»

Nagyon udvariasan fogadtam őt és noha nagyon álmos voltam, megparancsoltam az inasnak, hogy főzzön theát és szolgálja föl. Leültünk és éjfélig közönyös dolgokról beszélgettünk, ekkor végre előhozta ugyanazt, a miről a vladika már a vacsora alatt beszélt. Azt tanácsolta, hogy vegyem a kezembe a kivándorlási ügyét és annak bebizonyitására, hogy ők mindketten jó indulattal viseltetnek irántam, tudatta velem, hogy a vladika egy beadványt akar általam a bécsi nagykövetnek küldeni, a melyben kijelenti, hogy a kivándorlók elszállitását Oroszországba nekem engedi át és e végből kéri a nagykövetet, hogy az elszállitási költségek fedezésére kiutalványozott pénzeket nekem adja át.

Most már kénytelen voltam nyiltan beszélni vele és bebizonyitani, hogy igen jól tudom, milyen emberekkel van dolgom.

«Mit használ mindez, — mondottam, — miután önök elrontották az egész dolgot? Ha önök dicsőséget és tekintélyt akartak maguknak szerezni, akkor nem kellett volna csalfáknak és ravaszoknak lenniök, hanem csak nyiltan és becsületesen eljárniok és vállalatukat az igazmondásra alapitaniok. Önök az eljárásukkal félremagyarázhatlanul bebizonyitották, milyen az önök jóindulata irányomban, attól féltek, hogy a vállalat sikerét talán nekem róhatnák föl érdemül; ennélfogva ön és a vladika arra törekedtek, hogy engem a helyemről eltávolitsanak.»

Petrovics őrnagy igyekezett magát mentegetni, Paczkowot vádolta a bizottság fölöslatása miatt és azt mondta, hogy a vladika panaszt akar Paczkow ellen emelni, mihelyt megérkezik Szent-Pétervárott stb. Még tovább is akart beszélni, de mivel már meguntam ezt az egész dolgot és az idő is hajnali három órára járt, arra kértem, hogy szünjék meg ezt a tárgyat tovább feszegetni, annyival inkább, mert mindkettőnknek szükségünk van a pihenésre, «én részemről, — mondám, — azzal fejezem be a beszélgetésünket, hogy az önök egész bizottságáról semmit sem akarok tudni és minden hasznot és dicsőséget átengedek önöknek».

Egykorú metszet után.

Orosz udvarhölgy a XVIII. századból.

Ezzel elváltunk és Petrovics lehorgasztott fővel távozott, én pedig lefeküdtem.

Másnap reggel nem volt szándékom még egyszer elmenni a vladikához, de egy embert küldött át hozzám és kéretett, látogatnám meg, mert az elválás előtt még egyszer látni kivánna. Mit tehettem volna? Kénytelen voltam a kérését teljesiteni.

A vladika, ha lehetséges, még nyájasabban fogadott, mint az előző napon, megkinált egy csésze kávéval és sajnálkozását fejezte ki a fölött, hogy nem akarom követni a tanácsát. Nem akartam e tárgy fölött ismét hosszadalmas beszélgetésbe bocsátkozni és egyszerűen csak annyit mondtam, hogy a megtörtént dolgot nem lehet meg nem történtté tenni, sem rajta változtatni és a mi egyszer el van rontva, azt nem kell többé fölpiszkálni. Ezalatt Petrovics őrnagy is megjelent a nejével és kivülről még néhány montenegrói; ezekkel is váltottam néhány szót s miután mindnyájuktól elbucsúztam volna, átmentem a lakásomra és útnak indultam.

Az utazásom, mint emlitettem, már Lengyelországban is csak nagyon lassan haladt előre, a magyarországi határhegységben meg épen emberfölötti erő kellett hozzá, hogy tovább haladhassunk a roppant hótömegek közt. Végre nagy ügygyel-bajjal eljutottam Egerbe, a honnét Pestig sik, de rosz szánútunk volt. Budán huszonnégy óráig kellett vesztegelnem, mert a borzasztó hóvihar miatt nem utazhattam tovább. Másnap azonban a nagy hóesés daczára elutaztam, de útközben gyakran kénytelenek voltunk betérni útszéli fogadókba, hogy a fuvarosom kissé átmelegedhessék. Ily körülmények közt érkeztünk végre nagy sokára Bécsbe.

Itt egy ismerős fogadóba szálltam és mihelyt kissé átmelegedtem, siettem tisztelegni követünknél, Kayserling grófnál és átadni neki a számára hozott sürgönyöket. Ő már különben Szent-Pétervárról a posta útján értesült a kiküldetésemről. Azon ügyek miatt, a melyek kiküldetésem tárgyát képezték, a gróf engem két hónapig magánál tartott Bécsben.

Ezt az időt igen vigan töltöttem. Voltam az udvarnál, az udvari operában, gyakran láttam a császárt, Mária Terézia császárnő- és királynővel és az egész családjukkal együtt; azon a pénzen, a melyet ő felsége Petrowna Erzsébet császárnétól az elutazásom előtt kaptam, pompás huszár-egyenruhát varrattam magamnak és elláttam magamat mindennel, a mire szükségem volt.

E közben a nőmet is, a ki, mint emlitettem, Szlavoniában maradt az anyjánál, értesitettem, hogy nem sokára nála leszek. Erre ő is levélben tudatta velem, hogy fiúgyermeket szült.

Mihelyt nem volt többé szükséges Bécsben időznöm, azonnal elutaztam. Kayserling gróf az elutazásom előtt átadta az útiköltségemet, valamint a lóbevásárlásra utalványozott kétezer darab aranyat és az udvar által kiállított útlevelemet.

1758 márcziusban hagytam el Bécset. A nagykövetnek bejelentettem, hogy kerülő útat kell tennem Alsó-Szlavoniába, mert a családomat haza akarom vinni Oroszországba és Mitroviczáról fogok Erdélybe utazni. A gróf úrnak ez ellen nem volt kifogása és az engedélyt megadta.

Magyarországon is még nagyon roszak voltak az utak, e mellett az eső vagy hó is mindennap gyötört. Mitroviczán hosszadalmas és fáradságos utazás után megérkezvén, úgy feleségemet, mint ujdonszült fiamat is jó egészségben találtam. Számos rokon keresett fel bennünket és sajnálkoztak valamennyien, hogy oly hamar el kell utaznunk, de nem maradhattunk tovább és sietnünk kellett oda, a hová a sors vitt. Megtettem az előkészületeimet, sok mindenféle szükséges dolgokat beszereztem, a kocsikat kijavittattam, néhány kocsi elé való lovat vásároltam és még három legényt fogadtam föl; e közben közelgett az elutazás határideje. Április hava végét járta és május hava igen szép és kellemes idővel köszöntött be, a mely az utazásra nagyon kedvező volt; végre tehát utolsó Istenhozzádot mondtunk összes rokonainknak és ismerőseinknek és útra keltünk.

Rendkivül szép időben érkeztünk Tokajba. Feleségemet és a cselédségemet itt hagytam hátra, csupán egy inast, két lovászt és egy állatorvost vittem magammal (az utóbbit a lóbevásárlásra való tekintettel Bécsben szerződtettem) és postán utaztam el Erdély felé. Ezen ország határán alkalmam volt megtekinteni *Schwarzenberg* herczeg ménesét; a lovak eléggé szépek voltak, de nem olyanok, a minőket kerestem. Innét a közeli Kolozsvárra utaztam, a hol némi dolgok elintézése végett két napig maradtam.

A városban már aznap megtudták, hogy lovakat akarok bevásárolni és másnap már hoztak is a lakásom elé, a mely a postaépületben volt, több lovat, de egyik se volt alkalmas az én czéljaimra.

Megkérdeztem tehát a házi gazdámat, hogy hol lehetne a legjobb erdélyi lovakat vásárolni.

A gazdám azt felelte, hogy nem tudja, találok-e általában egész Erdélyben alkalmas lovakat, hanem ha Bethlen bárónál, vagy még inkább Mikes grófnál, a kinek néhány faluból álló egyik uradalma, a hol ménest is tart, csak mintegy négy mérföldnyire van innét. A gróf maga ugyan nem lakik ezen a birtokán, hanem a maros-ujvári uradalmában, a hol szintén van ménese. (Folytatása következik.)

A m. kir. államvasutak téli menetrendje.

A magyar királyi államvasutak vonalain és az általuk kezelt magánvasutakon f. évi október hó 1-én a téli menetrend lép életbe, mely a jelenleg érvényes nyári menetrenddel szemben a következő lényegesebb változások t tartalmazza :

A budapest—brucki vonalon. A Budapest keleti p. u.-ra délután 1 óra 50 perczkor érkező bécsi gyorsvonat Almás-Füzitő állomáson nem fog megállani. A Bécsből Budapest keleti p. u.-ra jelenleg este 8 óra 50 perczkor érkező személyvonat forgalmon kivül helyeztetik. Budaeőrs megállóhelyen az összes vonatok megállása megszüntetteti.

A budapest—esztergomi és buda-császárfürdő-kitérő—ó-budai vonalokon. Budapest és Piliscsaba között, valamint Buda-Császárfürdő-kitérő és Óbuda között a vasár- és ünnepnapi vonatok bezárólag november hó 23-ig maradnak forgalomban. Piliscsaba-tábor megállóhelyen a vonatok megállása november hó 26-dikától kezdve megszüntetik.

A győr—fehringi vonalon. A jelenleg Fehringről Győrbe d. e. 11 órakor érkező és Győrből d. u. 5 óra 6 perczkor Fehringre induló gyorsvonat forgalma a szombathely—fehringi vonalrészen megszüntettetik. A Szemerétől Győrig vasár- és ünnepnapokon közlekedő esti vegyesvonat forgalmon kivül helyeztetik

A szombathely—pinkafői vonalon. A Szombathelyről jelenleg reggel 6 óra 14 perczkor Pinkafőre induló vegyesvonat csatlakozásba hozatott a déli vasutnak Nagykanizsa felől érkező uj gyorsvonatához.

A szombathely—rumi vonalon. A Rumról jelenleg reggel 5 óra 50 perczkor Szombathelyre induló vegyesvonat Szombathelyen csatlakozásba hozatott a déli vasutnak Bécs felé közlekedő uj gyorsvonatához.

A jutas—veszprémi és székesfehérvár—kiscelli vonalokon. A Jutasról Veszprémbe jelenleg d. u. 12 óra 58 perczkor, valamint este 7 óra 14 perczkor és Jutasról Hajmáskérre d. e. 8 óra 59 perczkor, továbbá Hajmáskérről Jutasra d. u. 12 óra 34 perczkor és este 6 óra 40 perczkor induló vegyesvonatok forgalmon kivül helyeztetnek.

A bicske—sárbogárdi vonalon. Az Acsáról jelenleg 5 óra 20 perczkor Bicskére érkező vegyesvonat Lovasberénytől kiindulólag fog közlekedni, a honnan reggel 5 óra 7 perczkor fog indulni.

A kis-czell—csáktornyai vonalon. A reggel Zalaegerszegről Kis-Czellre és a Kis-Czellről Zalaegerszegre este közlekedő személyvonatok forgalma megszüntettetik.

Az ukk—tapolczai vonalon. Az Ukkról jelenleg reggel 7 óra 53 perczkor, valamint az este 8 óra 2 perczkor induló vegyesvonat helyett reggel 6 óra 50 perczkor és este 7 óra 20 perczkor való indulással egy-egy uj vegyesvonat fog közlekedni. Továbbá mindkét irányban még egy-egy uj vegyesvonat helyeztetik forgalomba. E vonat Ukkról délelőtt 11 óra 38 perczkor indul és Tapolczára délután 1 óra 7 perczkor érkezik, Tapolczáról pedig délután 1 óra 40 perczkor indul és Ukkra d. u. 3 óra 13 perczkor érkezik.

A türje—balaton-szentgyörgyi vonalon. A Türjéről jelenleg este 8 óra 33 perczkor induló vegyesvonatnak forgalmon kivül való helyezése mellett az onnét este 6 óra 9 perczkor indítandó uj vegyesvonat helyeztetik forgalomba.

A zalaegerszeg—kisfalud—szent-iván—zalaszent-iváni vonalon. Mindkét irányban egy-egy uj vegyesvonat helyeztetik forgalomba. E vonat Zalaegerszegről este 6 ó. 15 p.-kor, Kisfalud-Szent-Iványról este 6 ó. 35 p.-kor indul és Zala-Szent-Ivánra este 6 ó. 41 p.-kor érkezik. Az ellenirányban az uj vegyesvonat Zala-Szent-Iványról Nagy-Kanizsa felől való csatlakozással este 6 ó. 57 p.-kor, Kisfalud-Szent-Iványról este 7 ó. 6 p.-kor indul és Zalaegerszegre este 7 ó. 25 p.-kor érkezik. Ellenben a jelenleg Csáktornya felől közlekedő vegyesvonathoz csatlakozólag Kisfalud-Szent-Iványról este 8 ó. 48 p.-kor Zala-Szent-Ivánra vonuló vegyesvonat az ellenirányban pedig a Zala-Szent-Iványról este 9 ó. 20 p.-kor Kisfalud-Szent-Iványra, illetve Zalaegerszegre induló vegyesvonat forgalmon kivül helyeztetik.

A budapest—marcheggi és galánta—zsolnai vonalokon. Pozsony és Galánta között mindkét irányban egy-egy uj gyorsvonat helyeztetik forgalomba. E vonat Pozsonyból reggel 6 ó. 12 p.-kor indul és Galántára reggel 6 ó. 55 p.-kor érkezik és ott a Zsolnáról Budapest nyugoti p. u.-ra d. e. 9 ó. 40 p.-kor érkező gyorsvonathoz csatlakozást nyer. Az ellenirányban az uj gyorsvonat Galántáról, csatlakozólag a Budapest nyugoti p. u.-ról este 6 ó. 15 p.-kor Zsolnára induló gyorsvonathoz, este 8 ó. 55 p.-kor indul és Pozsonyba este 9 ó. 42 p.-kor érkezik. Ellenben a jelenleg Galántáról este 8 ó. 55 p.-kor Pozsonyba induló személyvonat forgalmon kivül helyeztetik.

A május hó 1-től, illetve 15-től és junius 1-től Budapest és Érsekujvár, Budapest és Párkány-Nána, Budapest és Palota-Ujpest között csak a nyári menetrend tartamára forgalomba helyezett naponkinti, illetve vasár- és ünnepnapi helyi vonatok megszüntettetnek. Megjegyeztetik azonban, hogy a jelenleg Párkány-Nánáról este 6 ó. 20 p.-kor Budapestre induló helyi vonat Nagymarosról Budapestig a téli menetrend tartama alatt is forgalomban fog maradni. — A Budapestről este 7 ó. 50 p.-kor Nagymarosra induló és az onnét éjjel 10 órakor Budapestre érkező személyvonatok forgalma Vácz és Nagymaros között megszüntettetik. E vonatok azonban Vácz és Budapest között október és április hónapokban közlekedni fognak. A Budapest nyugoti pályaudvarról d. u. 1 óra 45 perczkor Bécsbe induló és a Zsolnáról Budapest nyugoti pályaudvarra d. u. 9 ó. 40 p.-kor érkező gyorsvonat Vácznon rendesen megállítatik és azonkivül az előbb emlitett gyorsvonatnál Vácznon, Nagymaros-Visegrádon és Párkány-Nánán a leszállás is megengedtetik. A Budapestről reggel 7 ó. 20 p.-kor Zsolnára induló és az onnét este 9 ó. 45 p.-kor Budapestre érkező gyorsvonatok Perbete állomáson rendesen megállítatnak. — A Budapest nyugoti p. u.-ról, illetve Galántáról reggel 7 órakor Zsolnára érkező és az onnét d. u. 5 ó. 35 p.-kor Budapestre induló Berlin—Budapest keleti express-vonatok, Pöstyén és Teplatrencsén-Teplicz helyett, Vágujhely és Trencsén állomáson fognak megállani.

A pozsony—lipótvári és nagyszombat-kuttői vonalokon. A jelenleg Lipótvárról este 6 ó. 30 p.-kor Nagyszombatba induló vegyesvonat mint személyvonat már d. u. 5 ó. 30 p.-kor fog indulni és Nagyszombatban az onnét jelenleg este 8 ó. 25 p.-kor Nyitra-Jabloniczra induló vegyesvonathoz közvetlenül fog csatlakozni. Ez utóbbi vonat forgalma folytatólag Szeniczig terjesztetik ki, a hova az este 8 ó. 35 p.-kor érkezik. A jelenleg reggel Nyitra-Jabloniczról Nagyszombatba közlekedő személyvonat is már Szeniczről és pedig hajnalban 3 órakor fog indittatni.

A losoncz—poltári vonalon. A Losoncról este Poltára induló vegyesvonat csatlakozást nyer a Budapest felől érkező gyorsvonathoz.

A zólyom-brezó—erdőköz—tiszolczi vonalon. A vasár- és ünnepnapokon este Zólyom-Brezóról Breznóbányára közlekedő vegyesvonat forgalmon kivül helyeztetik.

A garam-berzencze—selmecbányai vonalon. A Selmecbányáról, illetve Garam-Berzenczéről reggel induló személyszállító tehervonatok Garam-Berzenczén közvetlen csatlakozást nyernek a Budapestre d. u. 2 ó. 35 p.-kor érkező gyorsvonathoz, illetve a Budapestről éjjel 11 ó. 10 p.-kor induló vegyesvonathoz.

A miskolcz—füleki vonalon. Feled és Balogfalva között közlekedő személyszállító tehervonatoknál a személyszállitás megszüntettetik.

A sátoraljа-ujhely—legenye-mihályi és legenye-mihályi—kassai vonalokon. Sátoraljа-Ujhelytől Kassáig a kassai hetivásárok napjain, vagyis minden szerdán és szombaton egy tehervonat személyszállításra rendeztetik be, mely Sátoraljа-Ujhelyről reggel 3 ó. 47 p.-kor indul és Kassára reggel 7 ó. 50 p.-kor érkezik.

A szepsi—metzenzéfi és ferencztelep—luczibányai vonalon. A Szepsi és Luczibánya között közlekedő tehervonatnál a személyszállitás megszüntettetik.

A budapest—szolnok—predeáli és budapest—arad—tövisi vonalokon. A jelenleg Budapest keleti p. u. és Gyulafehérvár között közlekedő gyorsvonatok forgalma folytatólag Tövisen át Brassóig terjesztetik ki. E gyorsvonat Budapest keleti p. u.-ról reggel 6 ó. 50 p.-kor fog ezután is indulni és Brassóba éjjel 10 ó. 4 p.-kor érkezik, az ellenirányu gyorsvonat pedig Brassóból reggel 6 ó. 45 p.-kor indul és Budapestre ugy mint eddig, este 9 ó. 35 p.-kor érkezik. E gyorsvonatok Kis-Kapuson Nagy-Szeben felől és felé, Héjjasfalván pedig Székelyudvarhely felől csatlakozást nyernek. A jelenleg Budapest és Predeál között Aradon át mindkét irányban közlekedő gyorsvonat Budapest és Szolnok között a Kolozsvár felé, illetve Nagyvárad felől közlekedő gyorsvonattal egyesitve fog közlekedni, Arad és Predeál között pedig forgalmon kivül helyeztetik. A jelenleg Budapestről délelőtt Máramarosszigetre közlekedő és onnan este Budapestre érkező személyvonat Budapest keleti p. u.—Püspökladány között a kolozsvári személyvonattal szintén egyesitve fog közlekedni. Az egyesitett személyvonat Budapest keleti p. u.-ról d. e. 9 órakor indul, illetve ide este 6 ó. 40 p.-kor érkezik. Az utóbbi vonatnál az Ecser és Farmos föltételes megállóhelyen való megállás megszüntettetik.

A jelenleg Kojoszvárról Budapestre közlekedő reggeli gyorsvonat csak Nagyváradról kiindulólag fog közlekedni. E helyett a Tövisről éjjel induló személyvonat forgalma a kolozsvár—nagyváradi vonalrészre is kiterjesztetik és e vonat Nagyváradon csatlakozást nyer a délelőtti gyorsvonathoz Budapest felé. A Budapestről reggel Kolozsvárra induló gyorsvonat csak Nagyváradig fog közlekedni, s onnan uj személyvonatu folytatást nyer Tövisig. Forgalmon kivül helyeztetnek a jelenleg délben Nagyváradról Kolozsvárra és a Csucsáról hajnalban Nagyváradra közlekedő vegyesvonatok. Ellenben a reggel Bánffy-Hunyadról Kolozsvárra, illetve d. u. Kolozsvárról Bánffy-Hunyadra közlekedő személyszállitóvonatok forgalma Csucsáig terjesztetik ki. Ez okból a Budapest keleti p. u.-ról d. u. Brassóba, valamint a Brassóból reggel Budapestre közlekedő személyvonatnál a szomszédos forgalmu menetjegyek használata Kolozsvár és Csucsa között kizáratik. Forgalmon kivül helyeztetik továbbá a Mária-Radnáról Aradra vasár- és ünnepnapokon közlekedő esti helyi vegyesvonat. Ennek folytán a Tövisről este Aradra érkező személyvonatnál Mária-Radna és Arad között a szomszédos forgalmu menet- és menettérti jegyek használatára fönnálló korlátozás október hó 16-tól kezdődőleg hatályon kivül helyeztetik. Végül a Predeálból d. u. Budapestre közlekedő gyorsvonatnak Maros-Ujváron való föltételes megállása megszüntettetik.

A püspökladány—körösmezei vonalon. A Körösmezőről d. e. 9 ó. 15 p.-kor induló és az oda este 7 ó. 37 p.-kor érkező személyvonat Mármaros-Sziget és Körösmező között megszüntettetik. A Püspökladányról az uj menetrend szerint d. e. 10 ó. 50 p.-kor induló és az oda d. u. 5 ó. 3 p.-kor érkező gyorsvonatok Szatmár-Zsadány állomáson nem fognak megállani.

A debreczen—tiszalöki vonalon. A Debreczenből d. e. 11 ó. 41 p.-kor induló vegyesvonat Debreczenben csatlakozást nyer a gyorsvonathoz Budapest felől.

A brassó—zerneszti vonalon. A jelenleg d. u. 3 ó. 30 p.-kor és este 9 ó. 15 p.-kor Brassóból induló, valamint az oda este 8 ó. 34 p.-kor Zernesztről felől érkező vegyesvonatok forgalmon kivül helyeztetnek, ellenben egy uj vegyesvonat helyeztetik forgalomba, mely Brassóból d. u. 5 ó. 10 p.-kor indul és Zernesztre este 6 ó. 43 p.-kor érkezik.

Az ujszász—jászapáti vonalon. A Jászapátiról Ujszászra hetenkint háromszor közlekedő reggeli vegyesvonat Ujszászon csatlakozást nyer a személyvonathoz Hatvan felé.

A mezőtur—szarvasi vonalon. A jelenleg Szarvasról Mezőturra éjfél után induló vegyesvonat Szarvasról már este 8 ó. 20 p.-kor fog indulni és Mezőturon csatlakozást nyer Budapest felé.

A mezőtur—turkevei vonalon. A jelenleg Mezőturról délelőtt 8 ó. 30 p.-kor induló és az oda d. e. 10 ó. 20 p.-kor érkező vegyesvonatok megszüntetése mellett egy-egy uj vegyesvonat helyeztetik forgalomba, mely Mezőturról reggel 6 ó.-kor indul, illetve oda este 7 ó. 40 p.-kor érkezik. A Mezőturról induló vonat Szolnok felől, a Mezőturra érkező vonat pedig Budapest felé fog csatlakozni.

A nagyszeben—olt-hid-kitérő—verestoronyi vonalon. A vasár- és ünnepnapokon közlekedő vonatok forgalmon kivül helyeztetnek.

A budapest—orsovai vonalon. A Budapest nyugoti p. u.-ról reggel 8 ó. 30 p.-kor Temesvár-Józsefvárosba induló személyvonat Jakabszállás 266. sz. őrház föltételes megállóhelyen föltételesen megállittatik.

A szeged-rókus—szegedi vonalon egy uj személyvonat helyeztetik forgalomba. E vonat Szegedről a Temesvár-Józsefváros felől közlekedő gyorsvonathoz csatlakozólag d. u. 4 ó. 8 p.-kor indul és Szeged-Rókuson a személyvonathoz Szabadka felé és ezáltal onnét folytatólag a gyorsvonathoz Belgrád és B.-Bród felé csatlakozást nyer. A Szeged-Rókusról jelenleg d. u. 3 ó. 35 p.-kor, valamint a d. u. 4 ó. 53 p.-kor induló személyvonatok megszüntettetnek és ezek helyett Békéscsaba felől d. u. 4 ó. 2 p.-kor Szeged-Rókusra érkező személyvonathoz csatlakozólag Szeged-Rókusról d. u. 4 ó. 7 p.-kor egy uj személyvonat indittatik, mely Szeged-rendező p. u.-on csatlakozást nyer a Budapest nyugoti p. u.-ra este 7 ó. 40 p.-kor érkező gyorsvonathoz.

A zsombolya—nagybecskereki és nagybecskerek—pancsovai vonalokon. A jelenlegi menetrend szerint Nagybecskerekről reggel 3 óra 25 p.-kor, d. e. 11 ó. 30 p.-kor Zsombolya felé induló, továbbá Zsombolya felől reggel 6 ó. 38 p.-kor és este 7 ó. 23 p.-kor, valamint Pancsova felől d. e. 7 ó. 30 p.-kor Nagybecskerekre érkező vonatok forgalma. Nagybecskerek és Nagybecskerek-Bégapart állomások között megszüntettetik, minek folytán fentnevezett vonatok Nagybecskerek-Bégapart állomástól, illetve állomásig fognak közlekedni.

A kiskörös—kalocsai vonalon. A Kalocsáról reggel 5 ó. 13 p.-kor induló és az oda d. e. 8 ó. 40 p.-kor érkező személyvonat forgalma megszüntettetik.

A budapest—fiumei és uj-dombovár—b.-brodi vonalokon. A Budapest keleti p. u.-ról d. u. 3 órakor induló gyorsvonat csak Uj-Dombovárig, illetve Pécsig fog közlekedni és Pécsre már este 7 ó. 28 p.-kor érkezik. Ezen vonatnál Baranya-Szent-Lőrincz és Pellérd állomásokon az utasok fölszállása is megengedtetik. A budapest—fiumei forgalom czéljaira pedig Budapest keleti p. u.-ról Fiuméig egy uj gyorsvonat fog közlekedni, mely Budapestről este 6 ó. 50 p.-kor indul és Fiuméba reggel 7 ó. 10 p.-kor érkezik. A Fiuméből jelenleg este 6 órakor induló gyorsvonat két órával később, vagyis este 8 órakor fog indulni és Budapestre a jelenleginél csak husz perczcsel később, vagyis d. e. 8 ó. 50 p.-kor fog érkezni. E két éjjeli gyorsvonat Pinczehely, Hidegkut—Gyönk, Kurd—Csibrák, Ó-Dombovár, Baté, Kiskorpád, Somogy-Szobb, Lepasina, Vrhovec, Dugoszeló, Zdresina, Jaska, Dugareso, Geeseralski stol, Gomirje, Vrborsko, Skrad, Lokve és Vuaba állomásokon, illetve megállóhelyen, azonkivül a Fiume felé közlekedő éjjeli gyorsvonat Döbrőkőz, Méja és Buccari állomásokon, a Budapest felé közlekedő éjjeli gyorsvonat pedig Adony-Szaboles állomáson nem fog megállani. Mindkét éjjeli gyorsvonat Sárbogárd, Simontornya, Csurgó, Kaprincza és Delnice állomásokon, továbbá a Fiuméből induló éjjeli gyorsvonat Körös állomáson nem rendesen, hanem csak föltételesen fog megállani. E Fiume felé induló éjjeli gyorsvonat Gyékényesen a déli vasut uj személyvonatához, Zákány, illetve Nagykanizsa felől, a Fiume felől induló éjjeli gyorsvonat pedig u déli vasut uj személyvonatához, Zákány, illetve Nagykanizsa felé nyer csatlakozást. A Budapestről jelenleg este 9 ó. 20 p.-kor Uj-Dombovárra induló személyvonat megszüntettetik, illetve e vonat Budapestről jelenleg este 8 ó. 30 p.-kor Fiuméba induló személyvonattal Uj-Dombovárig egyesittetik, minélfogva ez utóbbi vonat Budapest és Uj-Dombovár között a szomszédos forgalomban is igénybe vehető. E vonat Gyékényesen a déli vasut uj személyvonatához Zákány felé csatlakozást nyer. A Gyékényesről este Uj-Dombovárra érkező személyszállító gyors tehervonat, mely jelenleg a Sárbogárdtól tovább Budapestig is személyszállitásra van berendezve, az Uj-Dombovár—Sárbogárd közbeeső vonalrészen is személyszállitással fog közlekedni. E vonat Uj-Dombovárról éjjel 10 ó. 35 p.-kor indul és Budapest keleti p. u.-ra reggel 6 ó. 15 p.-kor érkezik. A vasár- és ünnepnapokon Fiume és Delnice között közlekedő egy-egy helyi vonat megszüntettetik.

A körös—belovár—verőcei vonalon. A vasár- és ünnepnapokon Belovár és Paulovacz között közlekedő két kiránduló vonat megszüntettetik. A Belovár és Józseftárna között közlekedő két tehervonat személyszállitást csak hétköznapokon fog közvetiteni.

A dugoszeló—novskai és banovajaruga—pakraczi vonalokon A Dugoszeló és Pakracz között mindkét irányban közlekedő közvetlen személyvonat megszüntettetik, ellenben Banovajaruga és Pakracz között mindkét irányban egy-egy vegyesvonat ismét forgalomba helyeztetik.

A zágráb m. á. v.—bródi vonalon. A Zágráb m. á. v. és Sunja között közlekedő éjjeli személyszállító tehervonat, mely Sunján Banjaluka felé csatlakozást közvetit Zágráb m. á. v.-ról az éjjeli gyorsvonatokhoz való csatlakozások föntartása végett éjjel 1 ó. 53 p.-kor fog indulni és Sunjára reggel 4 ó. 22 p.-kor fog érkezni.

A jelenlegi menetrendtől a téli menetrendbe való átmenetre nézve az utazó közönség a következőkre figyelmeztetteti.

A budapest—arad—tövis—predeáli vonalokon. Budapest keleti p. u.-ról szeptember 30-án d. u. 2 ó. 15 p.-kor induló gyorsvonat már csak Tövisig fog közlekedni, mig a predeál—arad—budapesti irányban közlekedő gyorsvonat a szeptember 30-ról október 1-ére hajló éjjelen Predeál és Arad között már nem fog forgalomba helyeztetni, hanem október 1-én reggel csak Aradról fog indulni.

A budapest—fiumei vonalon szeptember hó 30-án s Budapestről d. u. 3 órakor és a Fiuméból este 6 órakor induló gyorsvonatok Zágráb m. á. v.-ig még a jelenlegi menetrend szerint, Zágráb m. á. v.-tól Fiuméig, illetve Budapestig pedig már az uj menetrend szerint fognak közlekedni.

A Budapest keleti p. u.-ról jelenleg este 9 ó. 20 p.-kor Uj-Dombovár, illetve Pécs felé induló személyvonat szeptember 30-án már nem indittatik, hanem ez a Budapest keleti p. u.-ról este 8 ó. 30 p.-kor induló személyvonattal egyesitve fog közlekedni. E vonat Budapest és Uj-Dombovár között már szeptember 30-án a szomszédos forgalomban is igénybe vehető. Az Uj-Dombovárról éjjel 10 ó. 39 p.-kor induló gyorstehervonat már szeptember 30-án Uj-Dombovár és Sárbogárd között is személyszállitással fog közlekedni.

Az uj menetrendre vonatkozó részletes adatok ugy a menetrend hirdetményből, mint a személypénztárak, menetjegy-irodák és egyéb elárusitóhelyeken 30 fillérért kapható menetrend-könyvecskékből vehetők ki.

Budapest, 1902 szeptember hó.

Az igazgatóság.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta **Vértesi Arnold.**

(Folytatás.)

XVI.

Varga Imre visszatért, de csak két év múlva, és milyen állapotban! Mint besorozott osztrák baka, a kit hazabocsátottak a szolgálatból, kopottan, félig rongyosan, pálya nélkül, jövő nélkül, kilátás nélkül.

Ah, a dicsőség. Hová lett a dicsőség? Csak kenyér volna, de az sincs. Néhány krajczár csörög a zsebében; ha az is elfogyott, mehet koldulni.

Nem tudta, mihez fogjon. Miből élhetne meg? A mit ő tanult, theologia, história, meg a többi afféle, azzal nem lehet kenyeret keresni.

Pedig a tél is itt volt a küszöbön. Ruhaféle is kellett volna, mert megfagy ebben a vászon kitliben; a bakancsának sincs már talpa, majdnem hogy mezitláb jár.

Elment volna utczát is seperni, fát vágni, akármicsoda alacsony munkát végezni. De olyan sok volt a szegény ember, hogy neki nem jutott munka. Szép irása volna, talán valami irodában alkalmazhatnák. Annyi volt most a cs. k. hivatal, minden lépten-nyomon egy és mindenütt irkafirkálnak, másolnak, rovatoznak. Csakhogy az ilyen helyen nem jó ajánlólevél az, hogy honvéd volt.

Sok járkálás és sok elutasitás után végre mégis kapott valami helyet mint napidijas. Nem fizették fényesen; de negyven krajczár a régi pengő pénzben roppant sok volt olyan embernek, ki tegnap még az éhhaláltól félhetett.

Abból a negyven krajczárból kitelt a lakás (hónapos ágy), meg az ebéd, vacsorára egy darab kenyér is jó volt egy kis szalonnával vagy juhtúróval, a reggeli pedig egészen fölösleges volt, a nélkül el lehet az ember.

Még egy kis ócska ruhát is szerzett a mellékkeresetéből. Az irodafőnök úrnak a fiacskáját tanította magyarul irni, olvasni.

Az irodafőnök úr, ki valahonnan Morvaországból szakadt ide, idősebb volt már, mintsem a benszülöttek barbár nyelvét megtanulhatta volna; de úgy vélte, hogy a fiának jó lesz mégis, ha megtanulja, legalább tolmács nélkül érintkezhetik a benszülöttekkel.

Igy valamikép csak eltengődött Varga Imre. De arra nem gondolhatott, hogy ily nyomorúságos állapotban mutassa magát Nádudvary Bella előtt. A büszke, előkelő leány reá nézve elveszett. Csak a szabadságharcz fényes korszakában, mikor a jövő dicsőség elkápráztatta szemét, csak akkor álmodozhatott arról, hogy ez a büszke leány valamikor az övé lesz. Csak akkor, mikor a legcsodálatosabb dolgok is lehetőknek látszottak. Oh, csak akkor.

Most látta, hogy az csak álom volt, esztelen álom. Elmult, vége. Oly messze estek egymástól, hogy soha többé össze nem kerülhetnek. A szegény proletárnak, ki alig bir nyomorúságosan tengődni, mi köze lehetne még az előkelő hölgyhöz? Neki, a ki hónapos ágyba jár hálni, közös szobában mesterlegényekkel s faczér urasági szolgákkal és hallja minden reggel öltözködés közben durva beszélgetésöket.

De hiszen ehhez már hozzá szokhatott, a kaszárnyában sem volt finomabb társalgásban része; tulajdonkép azonban csak most érzi magát lealacsonyitva. A kaszárnyában közlegénytársai még némi tisztelettel viseltettek a volt főhadnagy iránt, ott még megmaradt lelkének büszkesége a nehéz lealáztatások közt; de itt, mi maradjon meg itt?

Hát nincs már most végkép megpecsételve sorsa? Visszasüljedt oda, a honnan kiindult. Szegény harangozónak, falusi csizmadiának a fia volt; miért akart feljebb kapaszkodni abból a körből, a hol született? Tanulta volna az apja mesterségét, most teljes lelki nyugalommal talpalná és fejelné a parasztok csizmáit. Örökölhette volna a harangozóságot is. Ő húzná most a harangot Nyulason misére, temetésre. Talán még büszkélkednék is benne: lám milyen szépen szól.

Goró Lajos rajza.

Elment a városmajor-utczába.

Miért kellett neki kivágyódni onnan? Fantasztikus képzelődésekkel izgatni magát? Csodákat várni, a mik soha meg nem történhetnek. Kártya-várakat épiteni, melyeket elfúj egy lehelet. Hősök szerepét játszani, kik eltűnnek, mint a pára, mint az árnyék, mihelyt a valódi élet a maga sivár képébe beköszönt.

Nádudvary Belláról nem hallott semmi hirt Varga Imre, sem az alatt a két év alatt, míg Olaszországban katonáskodott, sem azóta. Jobb is, ha nem tud róla semmit. Hátha olyat hallana, a mi leszállítná ama magas polczról, hová az ő rajongó tisztelete állitotta a leányt. Oh, azóta sok szomorú dolog történt Magyarországon. Erős lelkű férfiak is megtörtek; hát egy leány?

Egyszer látta az utczán báró Möllendorf Leót. Több katonatisztnek együtt sétált s nagyon jó kedvünek látszott. Természetes, hogy azt a kopott embert, a ki elment mellettök, nem ismerte meg. Hiszen hajdan sem látta valami nagyon sokszor és csak reverendában látta. Varga Imre azonban rögtön megismerte a bárót s Nádudvary Bellára gondolt. Vajjon nem újult-e meg köztük a kapocs, mely forma szerint különben sem volt soha teljesen szétszakitva? Vajjon nem engedett-e a leány atyja sürgető kivánságának? Vajjon nem látta-e be maga is ennek a házasságnak előnyös voltát? A huszonkét éves leány máskép gondolkozik, mint a tizenkilencz éves.

Mély, leverő fájdalommal botorkált odább a szegény ember. A kik látták útközben, azt gondolták, hogy részeg. Soha még ily rettenetesen nem érezte sorsának sulyát. Csak legalább azt tudná, hogy Bella nem lett ennek az embernek, ennek a hiú majomnak a felesége, már az is valami kis megnyugvás volna.

Most már meg kell tudnia, mi lett Bellából. Eddig rettegett attól, hogy hirt halljon felőle; most már utána jár. Valaki csak lesz, a ki fölvilágositást tud adni.

Elment a városmajor-utczába. A barátságos ház a kis kert közepén oly elhagyottnak látszott. A nyári zsaluk még rajta voltak az ablakon, de mind be volt csukva. Bizonyára nem lakik ott most senki.

Ah, oly szomorúnak látszott most az a kis paradicsom. A fák kopaszak, a föld félig hóval borítva, az utakon lucskos sár, a rózsák szalmával bekötözve, a vadgesztenyefa száraz ágain egy-két éhes veréb ugrált.

Milyen sivár és milyen bús kép volt ez most ezen a komor januáriusi délután.

Egy láncza kötött borzas eb ugatott. Az ugatásra kidugta a fejét a mellékházikóból a kertésznek, ki egyúttal házmester volt, a felesége.

Varga Imre azonban nem merte megszólitani. Csak kullogott ott, benézegetett a vas rácson, még visszahúzódott. Minden pillanatban attól remegett, hogy eléje bukkan, a kit keres.

Hogy félt attól a találkozástól és mégis hogy ohajtotta volna. Ám csak úgy, hogy ő lássa Bellát, de a leány ne lássa őt. Noha talán akkor sem ismerné meg. Az évek megváltoztatták, azóta szakála is nőt, melyet persze Vorschrift szerint ki kellett beretválni az állán.

Előbb a szomszédságban probált tudakozódni. Ott csak annyit tudtak, hogy a ház már a nyár óta lakatlan. Akkor hurczolkodtak el belőle a nagyságáék, a kik harmadfél év óta laktak ott.

A házmesterné bővebb fölvilágositást tudott adni. A nagyságáék elmentek a falusi jószágukra. Nem is jönnek többet vissza. A nagyságos úrnak sok baja volt a policzájjal, meg a fináncokkal, hol a dohány miatt, hol a bor miatt. Nagyon sokat mérgelődött, azért is ment el.

Meg a nagyságos asszony miatt is jó volt elmenni. Az itt mindig betegeskedett. A levegőt okolta. Pedig hát van ennél különb levegő a világon? Főkép nyáron, a mikor itt minden zöld. De a nagyságos asszony egy kicsit . . . hogy is mondjak? . . . no úgy egy kicsit meg van zavarodva . . . Meg az bizony. Néha csöndes, hetekig sem hallani a szavát, csak behúzódik félénken valami sarokba, de néha aztán nagyon nyügös. Olyankor még a falevél rezgésétől is ijedezik és görcsöket kap. Hát gondolták: otthon talán jobb lesz neki.

Varga Imre egy darabig szótlan hallgatta, aztán neki bátorodott:

— Hát a kisasszony?

— Oh, a szegény lelkem kisasszony, annak ugyan elég baja van. Az anyjára is vigyázni, meg az öreg nagyságos úr zsémbelését is hallgatni.

— Nem ment még férjhez?

— Nem az. Hiszen kérője lett volna, ha akarta volna. De a nagyságos úr azt mondja, mindenféle pitypoty embernek nem adja, csak grófnak adja vagy bárónak. Azt mondják, hogy valami báró, de azelőtt régen, el is akarta venni, ámde abból semmi sem lett. Isten tudja, hogy miért. Mert hát nem kötik azt minden embernek az orrára. De én az én kevés eszemmel csak azt mondom, hogy mindennek oka-foka van. Az a fiatal honvédtiszt, a kit sebesülten hoztak ide s itt ápolták a nagyságáék, jobban tetszett volna a kisaszonynak, mint akármelyik báró, meg gróf.

— Ne locsogj már annyit, — kiáltott ki feleségére a házikóból a kertész.

Minek az a sok terefere azzal a kopott emberrel? Valami kéregető lehet. Mit akar?

Varga Imre azonban már semmit sem akart. A mit akart, azt már megtudta.

(Folytatása következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

Oda kellett tehát utaznom és Mikes grófot fölkeresnem, de előbb a közelebb fekvő birtokon akartam megnézni a ménest. Ennélfogva azonnal meg is rendeltem a postalovakat.

Miután a számlámat kifizettem, útra keltem és a Mikes gróf birtokán megérkezvén, azonnal fölkerestem a jószágigazgatót, a ki készségesen elvezetett a ménesbe. Alig hogy a lovakat megláttam, azonnal tisztában voltam magammal, hogy itt fogom a bevásárlásaimat megtenni és más ménest meg se nézek, mert az egész lóanyag az idős ménektől a csikókig gyönyörű szép- és kifogástalan volt. Az igazgató kérésemre a csikókat, számszerint tizenhatot, egyenként kivezettette az udvarra, de a megszemlélésük nem csekély nehézségekkel járt, mert főleg a mének közül némelyik oly vad volt, hogy két ember is alig birta féken tartani. Négyet választottam ki a tizenhat közül. Aztán elmentünk egy bekerített rétre, a hova a kancákat a legelőről beterelték. Mindegyik oly tökéletes és oly nemesvérű volt, hogy merem mondani, ilyen kifogástalan fajlovakat még soha se volt alkalmam látni. Megjelöltem azokat, a melyeket meg akartam vásárolni; úgyszólván nem is volt szükségem válogatni, kivévén, ha egyiket-másikat a koránál fogva nem találtam alkalmasnak, mert a külsejükre és a fajukra nézve tökéletes volt valamennyi. Mondanom se kell, hogy a ménesben a legpéldásabb rend uralkodott. Az állatorvossal végig néztük a kancákat. Körülbelül húsz darabot választottam ki a csikóikkal, és a kiválasztottakat meg akartam jelölni a sörényükön, de a ménesmester nem engedte, azt mondván, hogy csak mutassam meg neki, melyik nyerte meg a tetszésemet, majd ő följegyzi, mert itt lajstromokat visznek a lovakról, mindegyiknek van neve, és mihelyt egy kancza lecsikózik, a csikó is mindjárt nevet kap és beirják egy főkönyvbe. Mikor a lovászmesternek megmondtam, hogy ezt és ezt a lovat meg akarom venni, előhivta az öreg lovászt, a ki két társa kíséretében a ménest nekem megmutogatta, ez az öreg ember azonnal megmondta mindegyik kancza nevét, valamint az anyjáét, de sőt a nagyanyjáét és a szépanyjáét, úgyszintén a ménét is, a mely födözte; a jószág- és ménesigazgató mindezen adatokat beirta egy lajstromba; ugyanaz történt a méneknél is. Két ilyen lajstrom készült és mindegyik ló neve mellé föl volt jegyezve az állat színe és egyéb tulajdonságai. Az egyik lajstromot én vettem magamhoz, a másikat pedig az igazgató, a mint mondta, a grófnak tartozik elküldeni. Én éjszakára ott maradtam és megkértem az igazgatót, hogy rendeljen ki a számomra készpénzfizetés fejében lovakat, a melyek elszállítsanak a legközelebbi postaállomásig, minthogy a grófhoz szándékozom utazni. Az igazgató megigérte a kérésem teljesítését és még ugyanaz este elküldte az említett lajstromot a gazdájának egy lovas küldöncz által.

Az út az erdőkön és hegyeken át a postaállomásig nagyon keserves volt. Az éjszakát a postaállomáson töltöttem és másnap délelőtt 10 óra tájban értem Marosujvárra, a hol a gróf lakott. Sejtvén, hogy a grófot a gazdatisztje már értesítette a megérkezésemről és a szándékomról, természetesen szives fogadtatást reméltem, de ugyancsak csalódtam és mi ketten egymással egy kis komédiát játszottunk, a mely engem csaknem megfosztott a fáradozásom eredményétől. Mikor a gróf látta, hogy egyenesen behajtottam az udvarára és a kocsim a kastély főajtaja előtt állt meg, nagy haragra gerjedt, az eljárásomat az etikett megsértésének minősítette és, mint később megtudtam, mindenkinek megtiltotta, hogy elém jöjjön és fogadjon. Azt akarta volna, hogy az utczán vagy valahol a faluban leszálljak a kocsimról, bejentsem magamat nála és megkérdeztessem, mikor méltóztatik neki engem fogadni. Pedig tudni kell, hogy nem is valami nagy, hanem csak közönséges úr volt, én tehát, mint törzstiszt, nem tartoztam iránta nagyobb tiszteletet tanusítani, mint a milyen őt megilleti; különben is nem kéréssel, hanem üzleti ügyben jöttem hozzá és a haszontalan czeriminiákat azért mellőztem, hogy mielőbb beszélhessek és végezhessek vele. Az a körülmény, hogy gróf és gazdag volt, nem adott neki fölöttem semmi előnyt, tekintettel a rangomra.

Mint említettem, a roppant kétemeletes kastély főajtaja előtt szálltam le a kocsimról. Miután senkit se láttam, a ki az útat megmutathatta volna, fölmentem a lépcsőn, kinyitottam a legelső ajtót, a mely előttem volt, beléptem egy szobába, de minthogy ez is üres volt, bementem a szomszéd szobába, a melynek az ajtaja nyitva állt. Itt három férficselédet találtam. A mint megláttak, fölkeltek a helyeikről, az egyik odalépett hozzám és megkérdezte, ki vagyok és mit akarok? Noha nem birom teljesen a magyar nyelvet, annyit értek hozzá, hogy bármit kérdezhessek vagy egyes kérdésekre felelhessek.

Megmondtam a nevemet és hozzá tettem, hogy a gróffal óhajtok beszélni. Az inas elment engem bejelenteni, de mivel nem akartam a cselédekkel ugyanegy szobában maradni, még tovább mentem egy szobával és ott vártam néhány perczig, míg az visszatért és azt mondta, hogy bejelentett a grófnak és várjak.

Körülbelül egy óranegyed mult el és a gróf még se jött. Unatkozni kezdtem és újra beküldtem az inast azzal az utasitással, hogy kérdezze meg a gróftól, beszélhetek-e vele vagy sem? Nem sokára visszatért az inas egy másik ember kiséretében, a ki valami udvarmester-féle lehetett és jelentette, hogy a gróf kissé gyöngélkedik és azt kérdezteti, hogy mit kivánok tőle?

Erre azt feleltem, hogy a dolgot, a melyért ide jöttem, magával a gróffal kivánom közölni, és ha nem hajlandó velem azonnal beszélni, akkor tovább utazom. Ez az ember észrevette, hogy a hosszas várakozás boszantott, ennélfogva kért, hogy foglaljak helyet, ő majd visszamegy a grófhoz, a ki azonnal meg fog jelenni. El is távozott, de csakhamar ismét visszatért és engem tovább vezetett. A mint a második szobába beléptem, szemközt álltam a gróffal. Az utolsó állomáson már figyelmeztett a postamester, hogy a gróf igen gazdag, de rendkivül nyers ember és roszul beszél németül.

Mikes gróf mintegy 70 éves, ősz, magas termetű, hosszú bajuszú szikár ember volt. Magyar nemzeti öltözetet viselt. Magyarul szólitott meg, de miután én németül viszonoztam az üdvözlését, ő is németül kezdett beszélni, de nagyon magyaros kiejtéssel és hangsulyozással.

Azt kérdezte tőlem, hogy én vagyok-e az, a ki a szászfenesi birtokán volt és a lovakat megtekintette? Erre azt feleltem, csakugyan én valtam az az őrnagy és az orosz udvar küldött ide Erdélybe, hogy ő felsége a császárném számára tenyészlovakat vásároljak, és miután a gróf ménesében e czélra alkalmasakat találtam, azokat meg akarom venni; egyúttal kifejeztem abbeli reményemet is, hogy a jószágigazgatójától ez iránt értesitést kapott. A mennyiben pedig a grófnak itt is volnának lovai, kértem, engedné meg, hogy azokat is megnézhessem és szabná meg az árukat, valamint azokét is, a melyeket már kiválasztottam.

A gróf erre nyers és fennhéjázó modorban igy szólt: «A tisztem már jelentette, hogy ön melyik lovakat választotta ki; ismerem valamennyit, de ön nem képes azokat megfizetni és nekem csak hasztalanul alkalmatlankodik. «Megjegyzem, hogy ez alatt a gróf házi káplánja, egy franczikánus barát, és két más tisztje is jelen volt a szobában.»

Ez a fogadtatás és ez a beszéd, idegenek jelenlétében, rám nézve nagyon kellemetlen s boszantó volt. Mikor azt mondta, hogy nem volnék képes a lovai árát megfizetni, eleinte azt hittem, hogy félreértett és ismételtem, hogy az orosz udvar küldött ki és hogy ezeket a lovakat egyenesen ő felsége a császárné számára akarom megvenni, a ki ménest akar alapitani és még megjegyeztem, ha a lovak csakugyan eladók, akkor az áruk iránt majd megegyezünk egymással.

E kijelentésemre megint igen nyers hangon azt felelte, hogy nagyon jól megértette a szavaimat és ezzel egyszerűen hátat fordított. Erre a vér a fejembe szökött, egy perczig szótlanul álltam a helyemen, de csakhamar magamhoz tértem és a legmélyebb méltatlankodás hangján igy szóltam:

«Hallja a gróf, megtiszteltetésnek kellene tartania, hogy ilyen hosszú útat tettem és az összes többi erdélyi uraságokat mellőztem azért, hogy ide jöjjek és a császárném számára a gróf lovait megvegyem; a gróf pedig botor dolgokat beszél, nem akarja a lovai árát megmondani, hanem úgy tesz, mintha azt hinné, hogy az én császárnémnak nincs annyi pénze, hogy a lovak árát megfizethetné. Én pedig azt mondom, hogy ha akarná, megvásárolhatná nemcsak a lovait, de összes birtokait és kifizethetné készpénzzel.»

Ezzel megfordultam és eltávoztam a szobából. Nagy fölháborodásomban kimentem a folyosóra, megparancsoltam a cselédeimnek, a kik időközben a lovakat kifogták, hogy azonnal fogjanak be. Időközben föl s alá jártam a folyosón és alig vártam, hogy útra kelhessek.

Csakhamar odajött hozzám a franczikánus barát és a másik két tiszt, a kik az előbbi jelenet tanúi voltak, és kérve kértek, hogy menjek vissza a szobába és ne haragudjam a grófra, igyekeztek mentegetni a magaviseletét és azzal érveltek, hogy egy aggastyánnak sok mindent meg kell bocsátani. Én nem akartam őket végig hallgatni, azt mondtam nekik, hogy nem tudnak az emberekkel bánni; néhány nem épen hizelgő szót ejtettem a grófról magyar nyelven is, mert fölháborodásomban nem birtam magamon uralkodni és eltárultam, hogy tudok magyarul, és szintén magyar nyelven azt is mondtam végre, hogy a legutolsó pásztor is tisztességesebben tud viselkedni, mint a grófjuk, de semmi esetre se lehet gorombább nála. A mint ezeket a szavakat meghallották, nagyon csodálkoztak rajta, hogy értek magyarul. Az egyik közülök azonnal vissza is ment a kastélyba, a franczikánus pedig tovább ostromolt a kérésével és rá akart beszélni, hogy menjek vele. E közben a gróf maga is kijött a folyosóra és elkezdett kérni, hogy ne utazzam el. De én félreforditottam a fejemet, a kocsim előállt, a postalegények már a lovaikon ültek. Még egy pillanat — és elutaztam volna. Megjegyzendő, hogy hat lóval jöttem, a mi ott nagy kitüntetés számba megy.

Mikor a gróf észrevette, hogy komolyan szándékom elutazni és egy szót sem akarok vele váltani, lejött a folyosóról, mielőtt felszállhattam volna a kocsimra, odajött hozzám, levette a kalapját, karon fogott, «őrnagy úrnak» czimzett és kért, hogy bocsássak meg neki, beismerte, hogy tévedett és engem megbántott, «de — úgymond — nem engedhetem meg, hogy haraggal távozzék a házamtól és kérem, sziveskedjék visszatérni».

Ekkor én is levettem a kalapomat és igy szóltam a grófhoz:

«Lássa, gróf úr, igy riasztja ön el magától az embereket. Az ön viselkedése irányomban nem válik dicsőségére és ha bele egyezem is, hogy visszatérjek önnel a szobájába, meglehet, hogy ismét olyan fogadtatásban részesülök, mint az imént, jobb lesz tehát, — miután úgy is minden készen áll az elutazásomra, — ha békességben válok el öntől.»

De minthogy úgy a gróf, mint a franczikánus folyvást kértek, hogy menjek vissza és feledjem el a történteket, főleg pedig mivel a méneket és kanczákat nem birtam kiverni az eszemből, visszamentem vele a nappali szobájába, a mely földszint volt, mivel a gróf hajlott koránál fogva nem igen birt a lépcsőkön föl s alá menni és naponként legalább kétszer betekintett az istállójába. Itt a gróf kért, hogy foglaljak helyet és nagyon udvariasan viselkedett. Nem sokára belépett a grófné is egy másik ajtón, és miután a gróf őt bemutatta, mint a nejét, a kölcsönös üdvözlések után ismét leültünk. Világos volt, hogy értesitették a gróffal való összetüzésemről, mert igen nyájas volt irányomban. Sokkal jobban beszélt németül, mint a gróf és hajlott kora daczára látni lehetett az arczáról és termetéről, hogy valamikor igazi szépség lehetett.

A grófné hozzám fordult és mosolyogva mondá: «Szóváltást hallottam és ide jöttem, hogy azt lecsillapitsam és barátsággá változtassam át.»

Megköszöntem a kegyességét és igy feleltem: «A gróf úr, nem tudom mily okná fogva, kissé boszús volt és ebből egy kis szóváltás támadt. A méltóságos grófné büntessen meg bennünket ezért a saját belátása szerint.»

Aztán a gróftól a lovak ára felől kérdezősködtem és a grófnéhoz fordulva, igy szóltam: «Nagyon kérem a méltóságos grófnét, vegyen engem a pártfogásába és legyen a közvetitő köztünk.»

A gróf fölszólított, hogy határozzam meg az árt én magam, erre azonban nem vállalkoztam, hanem azt feleltem, hogy ezt semmi esetre se fogom tenni, mert én, mint vevő, esetleg nagyon csekély árt mondhatnék, a miből megint elégedetlenség támadhatna.

Erre a gróf bement a szomszéd szobába és onnét csakhamar visszatért egy irással a kezében és igy szólt: «Ez az ön által kiválasztott lovak jegyzéke, a mint a tisztem jelentette. Nézzük át még egyszer.»

Egy világos pej mént és a Fata nevü anyakancát nem akart a gróf eladni, mert, mint mondá, a kanczának csikaja van attól a méntől, a melyet a fia elvitt a háborúba, ennélfogva nem tudhatja, vajjon ez a mén, a melytől más csikó nem létezik, vissza fog-e még jönni, következőleg az anyakanczát nem adhatja el.

Én mindenkép ragaszkodtam e két állat megvételéhez, a gróf sem akart tágitani és igy már azon a ponton álltunk, hogy végkép megszakitsuk az alkudozásokat. Fölkeltem, az ablakhoz mentem és a fölött tünődtem magamban, hogy most már mit tegyek. Ezalatt a grófné odament a férjéhez, néhány szót mondott neki, aztán hozzám jött, megfogta a kezemet és igy szólt:

«Ön engem fölkért, hogy én legyek a közvetitő ebben az alkuban; nos hát, én elvállalom ezt a szerepet, és hogy ön is meg legyen elégedve, úgy döntöm el a kérdést, hogy: felezzük. Kérem, álljon rá; a férjem is beleegyezik.»

Azonnal visszatértem az asztalhoz, a melynél a gróf ült és a lovak árát följegyezte. A lajstromban ott volt a világos pej mén, de a kancza hiányzott belőle. Aztán átadta nekem a lajstromot, a melyre az árak már föl voltak jegyezve. Azonnal láttam, hogy az összeg megegyezett

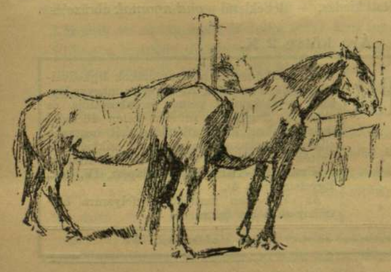

Anyakanczák csoportja a ménesben.

azzal, a melyet hajlandó voltam fizetni, sőt ha én szabom meg az árakat, akkor az összeg minden bizonynyal tetemesebb lett volna. Ekkor azt kérdeztem a gróftól, hogy vannak-e még más lovai is, a melyek közül talán még egy párt kiválaszthatnék. Minthogy a gróf azt mondta, hogy a hintós és igáslovakon kivül van még egy közeli faluban néhány anyakanczája; megkértem őt, hogy tereltesse át azokat is Marosujvárra; e kérésemet a gróf azonnal teljesitette.

Most már a grófné is közbeszólt és nem engedte, hogy az alkudozást befejezzük, azt mondván, hogy már három óra és az ebéd ideje rég elmúlt, hagyjuk most abban a munkát, a melyet később is elvégezhetünk. Erre mindketten fölálltunk és én igy szóltam a grófhoz: «A lajstromot magamnál tartom, gróf úr, mig valamennyi lovat megtekintettem; még az itteniekből is óhajtanék kiválasztani néhányat, a végleges árt azután állapithatjuk meg.»

Ezzel átmentünk az ebédlőbe. A szemközt levő ajtón három fiatal hölgy lépett be. A grófné bemutatta őket. Kettő közülök a grófi pár leánya, a harmadik pedig a menye volt, a kinek a férje kapitányi rangot viselt és a hadjáratban részt vett. Asztalhoz ültünk és miután a grófné mellett ültem, vele társalogtam legtöbbet. Ebéd után egy másik szobába mentünk fekete kávéra. Később, miután a hőség igen nagy volt, fölmentem a számomra rendelt lakosztályba, a mely két szobából állt. A cselédeim szobája az enyémek mellett volt, a melyek igen szépen voltak bútorozva és kényelem tekintetében a legmagasabb igényeket is kielégithették. Lefeküdtem egy pamlagra és kissé elszunnyadtam. Estefelé feljött hozzám a franczikánus barát két inas kiséretében, a kik bort és egy tányéron jeget hoztak. A franczikánus barát azzal az üzenettel jött, hogy a gróf és a grófné nagyon örülnének, ha lemennék hozzájuk, a mit azonnal meg is tettem és megkértem a grófot, sziveskedjék megmutatni a ménesét.

A gróf velem jött az istállóba: a hintós lovak igen szépek és nagyok voltak. Ezután visszatértünk a kastélyba, a hol a grófné és a leányai vártak reánk; vacsoráig elbeszélgettünk mindenféléről, vacsora után pedig jó éjt kivánván, fölmentem a lakásomra.

Másnap reggel korán fölkeltem és a tegnapinál csinosabb ruhákat öltöttem. A kávét a szobámba hozták és valamivel később egy inas jelentette, hogy a gróf kéret, jönnék le, minthogy az anyakanczák már megérkeztek a gróf másik birtokáról. Azonnal lesiettem, a gróf már várt reám a szobájában. Átmentünk egy bekerített udvarba a lovakat megtekinteni. Valamennyi kancza kiválóan szép volt, de még sem oly szép, mint a másik ménesbeliek. Hanem azért a két legszebbet mégis kiválasztottam.

A kastélyba visszatérvén, megkezdtük újból az alkudozást. A grófné is megjelent, hallgatta a tárgyalásainkat és kivánczian várta, mi lesz az eredmény. Átadtam a grófnak a lajstromot, a melyre tegnap az árakat följegyezte és kértem, hogy határozza meg a ma kiválasztott három herélt és két kancza árát is. A gróf ezeknek az árát is fölirta a lajstromba; a végeredmény az volt, hogy a világos pej mént száz aranynyal, a másik ménesbeli méneket nyolczvan aranynyal, a ma kiválasztott herélteket és az összes kanczákat pedig egyenkint negyvenöt aranynyal, tehát a négy mént, huszonegy kanczát és három herélteket összesen ezerháromszáznyolczvan aranynyal számitotta. Azt az ellenvetést tettem, hogy az árt kissé magasra szabta és nagyon sürgettem, hogy adja el azt a kanczát is, a melyet tegnap a lajstromból kitörölt; kétszeres árt, sőt végül száz aranyat kináltam érte, de semmiképp sem akart tágitani és azzal mentegette magát, hogy nem adhatja ide a csikaja miatt, a melyet épen most szoptat és a melyből tenyészményt akar nevelni. Csaknem félóráig jártam föl s alá a gróffal és folyvást kérésemmel ostromoltam őt a kancza miatt és szándékosan hangsulyoztam újból, hogy úgy a mének, mint a kanczák árát igen magasra szabta; észrevettem, hogy a grófné is igyekezett őt rábeszélni az alku megkötésére. Végre a gróf igy szólt:

«De őrnagy úr, kérem, ön még nem nyilatkozott, még a szavát nem hallottam és nem tudom, milyen árt hajlandó ön adni, hogy legalább láthatnám, meg tudunk-e egyezni.»

Nem akartam a dolgot soká húzni-vonni, nehogy okot adjak rá, hogy rosz véleménye legyen felőlem és azt gondolja, hogy holmi csekélység miatt akadékoskodom, igy szóltam tehát: «Miután a gróf úr az én szándékom felől kérdezősködik, itt a kezem, megadom a lovakért azt az árt, a melyet a gróf maga szabott meg. Kérem, méltóztassék nekem pénzig várni, fölmegyek a szobámba és azonnal lehozom a pénzt, de kérem a gróf urat, engedje meg, hogy az emberei az én lovászom felügyelete alatt a lovakat elkisérjék Erdélyország határáig, a honnét majd én szállittatom el őket Debreczenbe. Egyébiránt kötelezem magamat, hogy a fáradságukat megfizetem és úgy az ő ellátásukról, mint a lovakéról gondoskodni fogok.»

A gróf megigérte, hogy a kivánságomat teljesiteni fogja. Azután a szobámból lehoztam a pénzt és leolvastam a grófnak. Ez alkalommal visszatértem a tegnapi szóváltásra és mosolyogva mondám: «Lássa, gróf úr, igy tud fizetni az én császárném és nem úgy, a mint ön tegnap gondolta.» Ezenkivül még átadtam a ménesmester és a lovászok számára húsz arany borravalót, és ez véletlenül a franczikánus barát jelenlétében történt, a ki az ilyen emberek szokása szerint, mindig az uraságok körül kotnyeleskedett. Mikor a borravalóra szánt aranyakat meglátta, azt mondta, hogy ma szeretne a gróf ménesmestere lenni. Erre azt feleltem, hogy «legyen inkább jó lelkipásztor» és neki is ajándékoztam őt aranyat.

Miután a fenmaradt pénzt fölvittem a szobámba, imént lementem a társasághoz.

Ebéd fölött, a melynél a grófi pár leányai és menye ismét megjelentek, a grófné tudtomra adta, hogy az idősebbik leányát *Forgács* gróf alezredes eljegyezte és a menyegző is nem sokára véghez fog menni. Azonnal kifejeztem szerencsekivánataimat és társalgásba elegyedtem a grófkisasszonynyal és meggyőződtem róla, hogy igen nemeslelkü és müvelt hölgy volt.

A nagy hőség miatt ebéd után nem kávéztunk, én fölmentem a lakásomra és kissé elszunnyadtam. Később meglátogatott a franczikánus barát. Azért jött, hogy megköszönje az őt aranyat, melyet reggel adtam. Biztositott, hogy az oltár előtt imádkozni fog az egészségemért. Leültettem magam mellé a pamlagra és elkezdtünk mindenféléről beszélgetni. Szóba került a család és a barát többek közt elmondta, hogy a grófné, valamint a leányai is igen müvelt hölgyek, a mi azonban a grófot illeti, «hiszen — mondá — önnek volt alkalma vele

megismerkedni, és a legelső napon, a megérkezésekor láthatta, milyen durva és goromba volt önnel szemben, és pedig egyesegyedül csak azért, mert ön nem valahol az utczán vagy a korcsma előtt állította meg a kocsiját és nem küldött be hozzá egy inast azzal a kéréssel, hogy tudassa önnel, mikor és hogyan méltóztatik önt fogadni, daczára annak, hogy a tiszttartója már bejelentette volt az ön látogatását. De alázatosan kérem, ne szóljon erről semmit.»

Erre azt feleltem neki, hogy már el is feledtem az egész dolgot, magamban pedig azt gondoltam: mire nem képes a pénz! Most az öt arany beszélt belőle.

Még folyt köztünk a beszélgetés, mikor a grófné felküldött és ozsonnához hivatott bennünket. Azonnal felöltözködtem és a baráttal együtt lementünk a grófné termeibe, a hol kávéval és különböző gyümölcsökkel vártak bennünket. Itt alkalmam volt az idősbb grófkisasszonynyal hosszasabban társalogni és vele jobban megismerkedni.

Estefelé lementünk a gyümölcsös kertbe, a mely a Maros partján fekszik és a fasoraival, virágágyaival és gyönyörű gyümölcsfáival igen kellemes látványt nyujt. A cseresznyék épen akkor voltak a legjobb érésben. A grófné a leányaival és a menyével együtt sok cseresznyét szedett le és én segédkeztem nekik az ágak lehajtásával.

Másnap korán keltem fel és az utazási előkészületeimmel foglalatoskodtam, mert a következő napon szándékoztam elutazni. Délelőtt a gróffal átmentünk az istállóba és megnéztük a lovakat, az enyimek mellett már ott álltak a lovászok, útra készen. Ebéd után fölmentem a szobámba, könnyű hálóköntöst öltöttem és nagy élvezettel szívtam a folyó felől lengő friss levegőt. Egyszerre az előszobámban női lépteket hallottam és közvetlenül ezután az idősebbik grófkisasszony lépett be a szobámba — egyedül. Azonnal felugrottam a helyemről, eléje siettem és bocsánatot kértem, hogy ily öltözetben talált. Erre azt felelte, hogy ez mit sem tesz, a saját lakásomon tetszésem szerint kényelembe helyezkedhetem. Kértem, hogy foglaljon helyet; magam is leültem melléje a pamlagra és vártam, hogy mi lesz ebből és mit jelent ez a látogatás.

Művelt és okos leány létére velem mint ismerőssel elkezdett egészen bizalmasan beszélgetni, megjegyezte, hogy a nyári évadban kellemesebb a felső emeleten lakni, a hol szabadabb a légjárás, beszélt továbbá még egyebekről is. Ekkor két nőcseléd kávét és gyümölcsöt hozott, az ibrikeket és tányérokat lerakta egy asztalra, a melyet elénk tolt. A grófkisasszony kávét töltött mindkettőnk számára, a két cseléd pedig összeszedte a fölösleges edényeket és eltávozott, bennünket újból magunkra hagyván. Ekkor kiderült a látogatás czélja. A fiatal hölgy kivallotta, hogy egy kérése volna, kért, hogy ne haragudjam e miatt és igérjem meg a teljesítését. Biztositottam őt, hogy a mi tőlem telik, mindent kész vagyok megtenni a kedvéért.

«Ön tudja, — mondá a grófkisasszony, — hogy gróf Forgács ezredes jegyese vagyok és a szülőim megegyeztek vele abban, hogy a menyegzőnk még a nyár folytán véghez menjen. Már az egész kelengyém is elkészült. Ma reggel megtudtam a lovászmestertől, hogy az atyám eladott egyet ama lovak közül, a melyeket nekem szánt. A ló neve Muro. Kérem önt, ne vigye el azt a lovat, mert mikor a vőlegényem itt volt, épen azt választotta ki magának és azt mondta, hogy nyereg alá fogja idomittatni. Ön választhat magának másikat az atyám lovai közül. Ugyebár, nem tagadja meg a kérésemet?»

Természetesen nem tehettem egyebet, mint megigérni, hogy a lovat itt hagyom, de csodálkozásomat fejeztem ki a fölött, hogy az atyja erről egy szót se szólt, mikor az alkut megkötöttük. A grófkisasszony azzal mentegette az atyját, hogy már nagyon öreg ember és könnyen megfeledkezhetett az egész dologról. Egyúttal azt is megmondta, hogy az atyja semmit se tud az ő idejöveteléről; kért, hogy ne is tegyek róla említést, hanem intézzem a dolgot úgy, mintha a saját ötletemből akarnám a kérdéses lovat másikkal kicserélni. Mindezt megigértem.

A fiatal vendégem nagyon megörült az igéretemen, a zsebéből egy selyemmel és aranynyal himzett erszényt vett elő és igy szólt: «Kérem, fogadja el tőlem ezt a csekély ajándékot, a mely a saját kézi munkám, nagy hálám jeléül elfogadni azon óhajtásom kiséretében, hogy az önt rám emlékeztesse, önnek pedig szerencsét és jó egészséget hozzon.»

Ezzel fölkelt és távozott, elkisértem őt a lépcsőig, a hol elbucsuztunk egymástól. A szobámba visszatérvén, azonnal előhivattam az állatorvost és megkérdeztem tőle, vajjon nem látott-e az istállóban vagy a legelőn egy alkalmas és szép heréltet, a melyet nyereg alá lehetne használni, mert még egy ilyent szándékoznám megvenni. Az állatorvos azt mondta, hogy tegnap estefelé, mikor az istálló mögött levő legelő mellett elment, a palánk mellett egy szép galambszürke lovat látott, a mely nem volt a többiek közt, mikor a megvásárlandókat kiválasztottuk; de az állatorvos állitása szerint a ló gyönyörű volt és talán többet ért mindazoknál, a melyeket már megvettem. Tegnap nyilván eldugták vagy talán csak később érkezett ide.

Ezt hallván, azonnal megtudakoltam, vajjon a gróf a kastélyban van-e, és mikor hirül hozták, hogy alszik, észrevétlenül kilopóztam az állatorvos kiséretében, szemügyre venni a lovakat és személyesen meggyőződtem róla, hogy minden, a mit az állatorvos mondott, szóról szóra igaz volt, ennélfogva el is határoztam, hogy ezt a lovat fogom megvenni.

Estefelé megjelentem a grófné termeiben, a hol már az egész társaság, a franciskánus barátot is ideértve, együtt volt a kártyaasztal mellett. A gróf megkérdezte, aludtam-e délután és hol jártam? «Az istállóban, — felelém, — a hol csodát láttam. Képzelje csak, gróf úr, egyik ama lovak közül, a melyeket megvettem, beszél.»

Erre mindnyájan nevetni kezdtek és én is nevetve mondtam, hogy az egyik ló vonakodik eljönni velem Oroszországba.

A gróf megijedt, azt hitte, hogy valamelyik ló megbetegedett, de megnyugtattam, hogy valamennyi egészséges, egynek sincs baja. Ezzel elejtettem ezt a tárgyat és a kártyajátékról beszélgettem.

A játék befejezése után mindnyájan fölkeltünk az asztaltól, néhányan a pamlagokra ültek, én azonban az ablakhoz mentem, oda álltam a gróf és a grófné mellé és tréfásan mondám: «Mit kellene tenni olyan emberrel, a ki idegen jószágot adott el?»

Az öreg grófné erre azt mondta, hogy az bizony nem szép és nem tisztességes dolog. Aztán a grófhoz fordulva igy szóltam: «És a gróf úr mit szól hozzá?»

A gróf hallgatott és elgondolkozott. A grófkisasszony sejtette, hogy a lóról van szó, mosolygova súgott valamit a sógornője fülébe, mikor az öreg gróf ezt észrevette, igy szólt a leányához: «Te minden bizonnyal megint kiszimatoltál valamit.» (Folytatása következik.)

Szállitási hirdetmény.

A polai cs. és kir. tengerészeti hadiszertár 1903. évi anyagszükségletének biztositására, és pedig az V. osztályt (faolaj) illetőleg 1903. évi január hó 31-én, a többi alant felsorolt osztályokat illetőleg 1902. évi október hó 30-án, mindenkor délutáni 4 órakor a lepecsételve beérkezett ajánlatok fölött a cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnokságánál pályázati versenytárgyalás fog tartatni.

A szállitandó anyagok a következő osztályokba vannak beosztva, ezeknek egynéhánya pedig csoportokba:

I. oszt.	Deszkák és ragasztófa fenyő- és vörösfenyőfából,	XIVb. oszt.	Csövek pénztvényből,
II.	« Lobogók.	XV.	« Rudacsok, surlóbádog, borítóbádog, foglalatszögek pénztvényből,
III.	« Tisztitógyapot,	XVI.	« Kautsuktárgyak,
IV.	« Bőráruk,	XVII.	« Sárgaréz rudacsok, rudak és bádog, sárgaréz sodrony,
V.	« Faolaj,	XIX.	« Csinvat munkaöltönyökre,
VI.	« Lenolaj,	XX.	« Vékony kötélneműek és kötélgyártmányok kenderből,
VII.	« Marhafaggyu,	XXI.	« Kábelszerüen készitett kötélneműek,
VIII.	« Szürke mosószappan, faggyugyertyák és stearingyertyák,	XXII.	« Spárga kátrányozatlan kenderből,
IX.	« Seprők,	XXVII.	« Tömlők nyers kenderből,
X.	« Ecsetek és kefék,	XXVIII.	« Hegitetlen csövek Siemens-Martin-folyóvasból.
XI.	« Faszén,		
XII.	« Kátrány, szurok, hajóasphalt és gyanta,		
XIII.	« Tárcsaréz, rudacsok, sodrony, bádog és szögek vörösrézből,		
XIVa.	« Vörösréz csövek,		

Minden ajánlattevőnek szabadságában áll ajánlatot csak egy osztályra vagy különválasztott ajánlatot több osztályra vagy egyes csoportokra beadni.

A közelebbi részletes és általános szerződési feltételek, ugymint a szállitandó tárgyakról szóló jegyzékek és ajánlati minták a következő helyeken betekinthetők, illetve megszerezhetők:

A cs. és kir. közös hadügyminiszterium tengerészeti osztályának irodaigazgatóságánál Bécsben; a cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnokságánál Polában és a haditengerészeti parancsnokságnál Trieszthen; a kereskedelmi és iparkamaránál Bécsben, Budapesten, Prágában, Pilsenben, Reichenbergben, Egerben, Budweisben, Brünnben, Grácban, Laibachban, Klagenfurthan, Trieszthen, Zárában, Zágrábban, Fiumében, Debreczenben, Kolozsvárott, Brassóban, Pécsett, Szegeden és Pozsonyban; továbbá Villachban a városi tanácsnál; a faolaj-szállitást illetőleg Pola, Capo d'Istria, Pirano, Parenzo, Rovigno, Spalato, Ragusa, Cattaro és Castelnuovo városok tanácsánál, illetve községhivatalánál is.

Szóbeli fölvilágositást a fentebb emlitett cs. és kir. tengerészeti hatóságok nyujtanak. 9713

Pola, 1902 szeptember hóban.

A cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnoksága.

A **Franklin-Társulat** kiadásában **Budapesten** (IV., Egyetem-utcza 4.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A VADÁSZAT MESTERE.

Önképző gyakorlati utmutatás a vadászat kedvelői számára vagyis rövid foglalata mindazon elméleti szabályoknak, melyek megtanulása s megtartása mellett a vadászatot bárki a siker gyönyörével gyakorolhatja.

Saját és egy ötven éves vadász tapasztalataiból s jeles kútfők nyomán

irta

CSERSZILVÁSY ÁKOS

(Vajda János).

Negyedik, átdolgozott és bővitett kiadás. — Mellékletül a *vad-nyomok* ábrázolása.

Ára kötve 2 K.

TANULÓK LAPJA

Előfizetési ára:

Egész évre	9 kor	60 fill.
Fél évre	4 «	80 «
Negyed évre	2 «	40 «

Gaal Mózes, a magyar diákok legkedveltebb irója, szerkeszti. Az egyetlen magyar lap, mely a diákoknak nemes szórakoztatója és oktatója. Megjelenik minden héten 16 oldal terjedelemben. Közöl állandóan két hosszabb elbeszélést, számos ismeretterjesztő czikket. Előfizetési ára egész évre **9 kor. 60 fill.** Kiadója a **Franklin-Társulat** (Budapest, IV. ker., Egyetem-utcza 4).

Az októberben kezdődött évfolyamra bármikor elő lehet fizetni.

Mutatványszámokat szivesen küld a kiadóhivatal.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta Vértesi Arnold.

(Folytatás.)

XVII.

Mig a városmajorból a budai tekervényes utczákon át a lánczhidra, aztán Pestre visszaért Varga Imre, havas eső csapkodta; de ő alig vette észre. Mintha friss vér pezsdült volna meg ereiben s mintha ruganyosabbakká váltak volna izmai, úgy ment emelt fejjel, biztos léptekkel a csúszóssá vált, göröngyös kövezeten.

Úgy érezte, hogy az élet útjain is biztosabban tudna most már járni. Csodálatos erő szállt lelkébe s szégyelte, hogy oly gyáva tudott lenni. Már nem nézte a kétségbeesés tompa meghunyázkodásával a világot.

Pedig semmi sem történt egyéb, csak arról értesült, hogy Bella még nem ment férjhez. De hát volt oka kételkedni? Az a leány nem a gyönge nádszálak közül való, bátor és erős lelkű. S azt az erős lelket érezte, mintha beleolvadna az ő saját lelkébe. Mintha buzditó szót hallana onnan a távolból:

— Ne félj.

Még nem tudta, hogy mit fog csinálni; de valamit csinál, hogy kiemelkedjék a homályból. Küzdeni fog, bár nem tudta még, hogy mikép. Kalandos gondolatok villantak át fején. Hátha kivándorolna... idegen világrészbe, a hol dicsőséget és vagyont szerezhetni. Kaliforniába akkor tódultak az aranyásók javában. Mérhetetlen gazdagságot szerez némely szerencsés ficzkó. Kuba szigetén harcz folyik. Ott szivesen látják a bátor katonát. Magyarok, volt honvédek is küzdenek ott a szabadságért.

Egész történetek formálódtak ki agyában, regényes történetek, lángra gyúlt képzeletének viziói. Gyermekkorának mesés hősei, tündérei is megjelentek újra, kik oly sokáig nem látogatták meg az elcsüggedés és nyomoruság napjaiban.

És egyszerre áttört elméjén egy gondolat: ha ő ezeket a történeteket le tudná úgy irni, a hogy fejében kavarognak. Ha ő életet tudna lehellni azokba az alakokba, kiket képzelete teremt.

Kispap korában néha megpróbálkozott irodalmi kisérletekkel. Akkor nagyon dicsérték papnövendék-társai, a tanárok is, maga a rector is. Ő nagysága, a ki barátja volt az irodalmi munkásságnak, még azzal is buzditotta:

— Fiam, ha igyekszel, Sujánszky Antalt is utólérheted.

Az akkor volt; de most, most azt hitte, valami nagy, nevezetes dologra is képes volna. Lángolt az arcza, égett a lelke belül. Irni fog. Ebben a szegény, leigázott országban csak egy dicsőség maradt még: az irói dicsőség. Azok a könyvek, melyeket most irnak, bástyái lesznek a magyar nemzetnek az idegen áramlat ellen. A fegyvert kicsavarták Világosnál a kezünkből, de a szellem fegyvereivel lehet még folytatni a harczot. És Varga Imre ott szeretne lenni azok közt a küzdők közt. Akármilyen semmi ember ma, hiszi, hogy lesz még belőle valami.

A lámpákat már meggyujtották, este lett, mikor átért Pestre. A havas eső még egyre csapkodta. Komor volt az utczák képe, de a lelkében világosság égett, csillag, mint a napkeleti bölcsek előtt, mely vezetni fogja.

*

A veszprémmegyei kis faluba is eljutott a hire annak az új irónak, ki az ötvenes években föltünt és gyorsan emelkedett népszerűségben.

Nádudvary Domokos ő nagysága ugyan nem sokra becsülte az ilyen firkászokat. Az ilyenek miatt veszett el az ország. Ezek kiabáltak mindig, hogy: szabadságot a népnek. No, hiszen gyönyörű szabadságuk van most. Nyakunkra ült a német. Úr, paraszt, mindenki egyformán nyög az igája alatt. Hiszen emlegethetjük most már a hazát; a német elvette tőlünk.

Gorú Lajos rajza.

— Hallod-e Bella, valaki jött.

Az ilyen-olyan adta bitangja még föl is darabolta. Külön Horvátország, Szerb Vajdaság. Hej, hiszen ha ezt tudta volna Nádudvary Domokos, maga is beállt volna inkább a Kossuth katonájának. Egy pár cserepárt, meg egy pár muszkát maga is lepuffantott volna.

Ő nagysága nagyon elégedetlen volt s nagyon kimutatta ellenséges érzületét az új rendszer iránt. Mikor az új helytartósági osztályt fölállították Budán, őt is megkinálták egy helylyel, de fölháborodással utasitotta vissza. Micsoda? Hogy ő beálljon ebbe a jöttment német, cseh csoportba? Hozzanak maguknak Csaszlauból valami csoszogó verklist.

— No, no, nem kellene olyan szörnyen kuruczkodni, — jegyezte meg fanyar képpel Dózsa Gergely, a ki elfogadta a megyefőnökséget és most kénye-kedve szerint zsarnokoskodott a vármegyén.

Még gróf Divényi Kázmér is, a ki szerette volna elfelejteni, hogy valamikor vörös tollat dugott a kalapja mellé, azt mondta:

— Jaj, barátom, az ördögnek is gyertyát kell gyujtani.

De a makacs Nádudvary Domokos elutasitott minden érintkezést azzal a szedett-vedett néppel. Már Budán kellemetlenségei voltak a rendőrséggel, mióta pedig haza jött Nyulasra, úgy viselkedett és olyan beszédeket folytatott, hogy a megyefőnök Dózsa Gergely megüzente neki:

— Vigyázz, mert vasra veretlek s bekisértetlek a zsandárokkal a Nejgebájba.

A vármegyei urak azonban, a kik negyvennyolcz előtt ellenségei voltak, azt mondták:

— Ilyen ember kell nekünk. Ha elkergetjük a németet s visszaszerezzük az alkotmányt, mindjárt megválasztjuk alispánnak.

Még éltek elegen a vármegyében, a kik emlékeztek arra az időre, mikor Nádudvary Domokos az ellenzék egyik vezére volt.

— No lám, — mondogatták, — csak visszatér az ember a régi igaz hitére.

Látogatták is a régi nyulasi kastélyt. Egyik kocsi a másik után jött s néha annyi volt a vendég, hogy szalmát kellett a szobákba hinteni, azon aludtak.

Fényes vendéglátó idő volt ez. Nagy ebédek, nagy vacsorák, tánczmulatság, czigány, kártya. Ott mulatott az egész vármegye. Nádudvary Domokos mint valami fejedelem járt a vendégei közt. Jól esett neki, hogy hódolnak neki s úgy hallgatják minden szavát, mint az orákulumot.

Lehetett a sok vendég közt, volt is több olyan, ki a leány kedvéért jött. A szép, büszke leányt szivesen oltárhoz vezette volna akármelyik fiatal ember a vármegyei urak közül, de az oly hidegen fogadta mindegyiket, hogy nem bátorkodott senki megkérni a kezét.

— Helyes, édes lányom, nagyon helyes, — fejezte ki megelégedését az apa; — látom, hogy okos leány vagy. Ne félj, várt leány várat nyer. Grófi kérők jönnek még teérted.

Mert Nádudvary Domokos gazdag ember lesz. Ez a vagyon megtizszereződik, meghuszorozódik. Ő nagyságának most ebben fő a feje. Akkor majd jönnek a grófok, válogathatni közülök.

A gőgös ember agyát mindinkább elfoglalta ez a gondolat. Nagy terveket forgatott fejében. Ezreket, százezreket fog nyerni. Milliókat. Csak tudni kell a módját.

Nem lehet ma már úgy gazdálkodni, mint hajdan, hogy a jobbágy robotban megszántotta az embernek a földjét, robotban le is aratta; most ész is kell hozzá, nem csak kézi munka. Szomszédjai meg most is csak a búzát termesztik évről évre, de ő göbölyöket hizlal, lónemesitéssel foglalkozik, óriási táblákat bevet repczével s ötvenezer diófát ültet el a földjei szélén, a dülő utak mellett és mindenfelé. Az az ötvenezer diófa maga százezer, kétszázezer forint tiszta jövedelmet adhat évenként. Hát még a repcze? A ló? A sok hizott ökör?

Az erdőt is értékesiteni kell. Kivágatta a sok szép bükkfát, tölgyfát és dongákat csináltat belőle, annak nagyon jó ára van. Egész vagyont szerezhet az ember belőle.

Pár év mulva meg fogja venni a gróf Divényi Kázmér jószágát is. A gróf tele van adóssággal s már kinálja is a birtokát:

— Ilyen embernek kellene megvenni, mint te vagy. Azt mondják, iszonyú pénzt kapsz a dongáidért.

A szép erdő le volt tarolva. Bella sirni szeretett volna, mikor látta a nagy pusztulást. Hát minden elenyészik, minden, minden az ő gyermek éveinek bűbájos világából? Az a ragyogó zöld lombsátor, mely alatt dobogó szivvel sétált egy másik gyermek mellett, a kiben ő az ő életmentő hősét imádta, csak nem merte neki bevallani, azért volt hozzá oly büszke és kegyetlen.

Haj, bizony mindez elmult és az évek is egyre jobban múlnak. Most már nincs meg az a fa sem, mely alatt ő a Mária-érmet adta a fiúnak. Az énekes madarak is elszálltak a letarolt erdőből.

De a Mária-kép az meglesz még, azt szentül hitte. Az bizonyára ott függ még annak a férfinak a nyakában, a ki most már hires ember és még hiresebb lesz idővel.

Mert Bella megismerte, hogy ez ő. A ki azokat a szép könyveket irta, az az ő Varga Imréje, a szegény falusi fiú, a lenézett, semmibe vett kis diák, a ki oly félénken és alázatosan ült az ő nagyságáék asztalának a végén, ha vasárnap meghitták.

Varga Imre . . . hiszen ez oly közönséges név. Akárhány Varga Imre lehet a világon. Nádudvary Domokos is olvasta azt a nevet lapokban, de neki nem jutott eszébe, hogy az ő falujokból való lehet.

Bella azonban tudta, hogy ez az. Senki sem mondta neki, mégis tudta. Mohón olvasta munkáit s gyönyörködött dicsőségében. Úgy érezte, mintha abból osztályrész jutna neki is.

Azt is sejtette, hogy egyszer még látni fogják egymást, noha jobb lenne, ha nem látnák. Ő innen a távolból rajongó hűséggel kiséré a Varga Imre fényes pályafutását, ő soha mást nem fog szeretni ezen a világon, de felesége nem lehet.

Nem azért, mintha kicsinylené. Ah, szegény apa beszélhet a grófokról, de Bella tudja, hogy a grófok nem fognak eljönni s az apa százezrei és milliói is csak a levegőben vannak, olyan az mind, mint a csupa szappanbuborékból fújt arany alma. És ő vénül, évről évre jobban vénül, maholnap már egészen vén leány. Már huszonnyolcz éves. Varga Imre pedig csak harmincz-egy. Már nem is egymáshoz valók.

És apa sohasem adná beleegyezését ehhez a házassághoz. Soha annyira le nem alázná magát a kevély ember; kitagadná, kiátkozná leányát. S micsoda szomorú házasság volna ez akkor. Nem, ilyet nem akar a büszke Nádudvary Bella.

De ha még erre hajlandó volna, akkor sem tehetné. Nem hagyhatja itt szegény anyját. Az ügyefogyott asszonynak elméje már nagyon elborúlt; úgy kell rá vigyázni, mint valami gyermekre.

Néha még odaültették a nagy asztalhoz, a sok vendégek közé, mert örült a vendégeknek s tetszett neki, hogy sorba jönnek neki kezet csókolni. De a férje mindig szemmel kisérte s annak a tekintetétől úgy félt, hogy nem mert szólni. Olykor azonban mégis mondott valami bambaságot és akkor, ha rá néztek, még jobban megijedt.

De többnyire elbújt a szobájába s nem akart onnan kijönni. Csak nagy bajjal csalhatta ki Bella néha a kertbe. Onnan is mindjárt visszakivánkozott a szobájába, melyet besötétített.

Ha egy kocsi gördülését hallotta az udvarról, ijedten ragadta meg leánya kezét:

— Hallod, Bella? Valaki jött? Talán a zsandárok.

— Oh dehogy, édes anyám, vendég jött, — iparkodott megnyugtatni a leánya.

— Vendég? Nem csalsz meg, Bella? Nem értünk jöttek a zsandárok? Apád nem vigyáz. És most olyan könnyen bezárják, fölakasztják az embert.

Oh, hogy hagyhatta volna el Bella az ő szegény anyját! Már ez az ő fiatal élete csak igy fog lefolyni. El kell azt viselni, erős lélekkel, zúgolódás nélkül.

(Vége következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK
VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

A grófkisasszony nagyon erősködött, hogy semmiről se tud, erre az öreg gróf azt kérdezte tőlem, hogy mit jelent mindez?

«Találja ki, — felelém, — mert épen a méltóságos úr a bűnös.» (A grófkisasszony nyilván senkinek se szólt nálam tett látogatásáról, mert az öreg grófné is hallgatott, vagy legalább úgy tett, mintha nem tudná, miről van szó.)

Ekkor igy szóltam a grófhoz: «Vigyázzon a gróf, nehogy pörbe keveredjék a leendő vejével, mert eladott nekem valamit, a mi az ő tulajdona, ez a valami pedig egy ló, a mely, mint az imént említettem, azt mondta nekem, hogy nem akar velem jönni.»

Az öreg gróf ekkor tisztában volt vele, hogy a Muro-ról van szó; a leányára nézett és igy szólt: «Nem megmondtam-e, hogy megint valami okosat gondoltál ki. E helyett majd egy más lovat fogok adni, a mely odaillik a többi lovaid mellé.»

«Átyuskám, — mondá a grófkisasszony, — az őrnagy úr megigérte, hogy átengedi nekem a Murót, a mely most már az én tulajdonom, önök pedig igazítsák maguk közt a dolgot a tetszésük szerint.

A gróf kért, hogy maradjak még náluk holnapig és megigérte, hogy a Muro helyett odaadja akármelyik lovát, a melyet kiválasztok. Beleegyeztem; s a dolog vége az lett, hogy a gróf hosszas alkudozások után a Muro helyett egy Pongrácz nevű lovat adott, mire az ügyet kölcsönösen befejeztük.

Közben az idő előhaladván, s mivel különben nagy forróság volt, elhatároztam, hogy csak másnap napfölkelte előtt fogok útra kelni.

Az utolsó délutánt együtt töltöttük beszélgetés közt, estefelé a kertbe mentünk és vacsoráig sétáltunk, vacsora után elbucsúztam mindenkitől, megmondtam, hogy holnap nagyon korán szándékozom útnak indulni, ezért bucsúzom most, nehogy reggel valakinek alkalmatlankodjam, de ezt nem akarták megengedni és kijelentették, hogy még holnap látni fognak. Másnap hajnalban a gróf, a grófné, sőt a fiatal hölgyek is feljöttek a szobámba, oda hozatták a kávét, aztán a legbarátságosabban elbucsúztak tőlem, én pedig, miután megköszöntem a szives vendéglátást, felültem a postakocsira és az embereimmel és lovaimmal együtt útnak indultam.

Az első nap csak az első postaállomásig jutottam el, nehogy a lovak nagyon kifáradjanak és éjszakára ott maradtam. Egyáltalában nagyon lassan utaztam a lovak kimélése végett. Mikor a gróf birtokára értem, már mindent rendben találtam, úgy mint a gróf megparancsolta, sőt kocsik is álltak készen a magam és az embereim számára. Naponkint csak mintegy két mérföldet haladtam, annál inkább, mert nehéz, sziklás, erdős és hegyes vidéken kellett áthatolnunk, mig egy jobb postaútra értem; igy jutottam el végre Debreczen városába, a honnét a gróf lovászait hazaküldtem és másokat fogadtam a lovak ellátására és vezetésére Tokajig. Itt a nőmet és kis fiamat jó egészségben találtam. Időközben még ötszáz arany érkezett a bécsi orosz követtől költségeim fedezésére. Azonnal jelentést irtam a nagykövet úrnak a bevásárlásaimról és jelentettem, hogy a lovakkal együtt igen rövid idő mulva tovább indulok, azonban mig alkalmas és megbizható embereket találtam a lovak mellé és mindennel, a mi az útra szükséges volt, elláthattam magamat, mégis beletelt tiz nap.

Az út Magyarországon keresztül a lengyel határ felé rendkivül rosz és kinos volt. Éjjel-nappal szakadt az eső, ennek következtében feneketlen sár támadt és a folyók és patakok mindenütt kiáradtak, a mi nagyon késleltette a továbbutazást. Nagy bajjal jutottunk el Uehel * városkába, a hol egy napig időztünk, hogy valamenyiünk ruhái megszáradhassanak és a lovak is pihenhessenek. Mikor innét tovább indultunk, az idő kezdett kissé kiderülni, a nap átmelegitette a levegőt és reméltük, hogy innen túl jobb úton és gyorsabban haladhatunk. De a kedvező idő csak két napig tartott, aztán ismét elkezdett a szünni nem akaró esőzés, pedig az út nehézségei épen itt kezdődtek, mikor a hegyek közé jutottunk, a hol a kiáradt hegyi patakok az utazást nemcsak megnehezitették, de veszélyessé is tették.

Mihelyt a hegyek közé értünk, folyvást lóháton utaztam, hogy a tekervényes hegyi patakok legsekélyebb gázlóihoz irányozzam a kocsikat és rendszerint vezetőket is fogadtam egyik helységtől a másikig. Az eső pedig folyvást szakadt. Most már sehol se tartottam pihenőt és siettem, hogy a lengyel határra juthassak. Elhatároztam, hogy Duklán fogunk hosszasabban időzni, részint azért, hogy az embereim kipihenhessék a fáradalmakat, részint pedig azért, hogy a nagyon lesoványodott lovak is kissé erőre kapjanak, mert akárhányszor megtörtént, hogy a falukban, a hol éjjelre megállapodtunk, nem csak zabot nem kaptak, de szénát, sőt szalmát se. Ilyen nyomoruságosan közeledtünk a lengyel határhoz; már csak két jelentéktelen hágón kellett átkelnünk, mielőtt a határszélre érnénk. Az utolsó éjszakát még magyar területen, Felső-Szvidnik nevű faluban töltöttük, a hol a görög egyesült lelkésznél még tavalyi szalmát találtam és jó drágán megvettem a lovak számára. Két vezetőt is fogadtam. Másnap korán reggel útnak indultunk. Mindjárt a falu mögött néhányszor szerencsésen átkeltünk a patakon, noha a vízállás már elég magas volt. Nem sokára a szakadó esőben egy hosszúkás völgybe értünk, a melyet egészen elborított a tova rohanó viz, úgy hogy egyetlen száraz foltot se lehetett látni; de a vezetők váltig azt mondták, hogy semmi veszélytől se kell tartani és mihelyt e szűk völgyön túl leszünk, már a hágó tövére, vagyis szárazföldre jutunk. Noha a lovak hasig gázoltak a vizben, mégis lassan-lassan előbbre haladtunk, csak az aggasztott kissé, hogy a viz roppant sebes volt és oly zajjal rohant tova, hogy alig hallhattuk egymás hangját és az eső is folyvást zuhogott. A vezetők azt mondták, hogy az egész völgy zabbal van bevetve. Az út irányát néhány szikla és a vízből kimagasló fa segélyével állapitották meg. Nagy félelem és kinlódások közt még kissé tovább haladtunk, a sűrű esőn keresztül már láthattam a hegyi útat, a mely a hágóra vezet, alig voltunk tőle húsz-harmincz ölnyi távolságra; a kalauzok legelül lovagoltak, én a nyomukban voltam, mögöttünk jött a két kocsi és ezek után az erdélyi lovak. Egyszerre roppant dörgés hallatszott, mintha az egész hegy összes szikláival együtt lezuhant volna. Ebben a pillanatban egy embermagasságú, fekete, sáros viztömeg zudult le ránk, őrületes sebességgel.

Mi történt a vezetőinkkel, hova jutottak — nem tudom, mert a mint ez a borzasztó viz rám szakadt és engem a lovamról lerántott, úgy elkábultam, hogy teljesen elvesztettem az eszméletemet. Csodálatos megmenekülésemet csak annak köszönhetem, hogy magam sem tudom hogyan történt, a lovam kantárszárát nem bocsátottam el, ennek következtében a lovam, mialatt tovább úszott, engem is a viz fölszinére hozott. Visszafojtottam a lélekzetemet és sikerült a másik kezemmel megragadnom a lovam sörényét. Ez alatt a hintóm mindennel, a mi benne volt és a lovakkal együtt tönkre ment.

Fogalmam se volt róla, mi történhetett a vezetőinkkel, csak azt láttam egy pillanatig, hogy nőm a hintóablakból kinyujtotta felém a karjait, mintegy végbucsúra, de ugyanebben a pillanatban a viz elsodorta a hintót a lovakkal együtt, a kocsi összezúzódott a sziklákon és a viz oly sebesen magával ragadott mindent, hogy nem tudhattam, mi történt. Oly nagy és halálos ijedelem vett erőt rajtam, hogy ismét elvesztettem az eszméletemet. Hagytam a lovat úszni, a merre akart, és a viz vitt mind a kettőnket, nem tudom hova. Teljesen átázott ruháim lefelé húztak, alig éreztem, hogy van még bennem egy szikrája az életnek és ha köpenyemet, a mely szerencsére nem volt begombolva, a viz le nem sodorja rólam, múlhatatlanul alámerültem volna. A lovam mellett úsztam szinte öntudatlanul és az áradat egy fűzfabokorhoz hajtott, a melynek a koronája kimagaslott a hullámok közül; az egyik kezemmel ösztönszerűleg megragadtam a bokor egyik ágát, a másik kezemmel a kantárszárat fogtam, ezen a helyen földet éreztem a lábaim alatt, de a viz még oly mély volt, hogy csak a fejem magaslott ki belőle. Itt kissé magamhoz tértem és lélekzetet vehettem, szegény lovam lába meg nem érte a földet; a hű állat köröskörül uszkált; de a kantárszárat még mindig erősen tartottam a kezemben. Ekkor jobbról, egy erdővel borított hegyet pillantottam meg, nem messze tőlem, aztán körülnéztem, vajjon nem látok-e valakit szerencsétlen útitársaim közül, de nagy ijedtségemre csupán a hat lovat láttam, a melyek a hintóm elé voltak fogva és az istrángokba keveredve egy fa körül úszkáltak. A hintónak azonban nyoma se volt. Úgy rémlett előttem, mintha a fa ágai közt egy ember ülne. E szerencsétlenség láttára a szivem szinte kővé vált a fájdalomtól és épen csak annyit tudtam magamról, hogy élek.

Igy a fa ágához kapaszkodva nem maradhattam sokáig, néhány percz múlva a viz ismét annyira áradt, hogy már az ajkamig ért és a lábaim kezdték elveszteni a talajt. a lovam pedig, a melyet kantárszáránál fogva folyvást féken tartottam, a mint a viz áradt, mindinkább gyöngülni kezdett és végre oldalt fordult. Ekkor csaknem megdermedtem az ijedtségtől, gyorsan elbocsátottam a kantárszárat és mindkét kezemmel megragadtam a ló farkát; a szegény állat megfeszitette a legvégső erejét és szerencsésen kihúzott engem a sziklás partra, a melyről a faágak lehajoltak a viz fölé, itt a ló is és magam is ismét elértük a lábainkkal a talajt, én mindkét kezemmel elkaptam egy fa ágát, de miután a szikla a parton nagyon sikos és meredek volt, csaknem egy óranegyedig kinlódtam, míg az ágak segélyével sikerült fölkapaszkodnom a sziklára. Szegény lovam is utánam akart kapaszkodni, az első lábaival fölugrott a sziklapadra, de lecsúszott és visszazuhant a vízbe, a mely azonnal magával sodorta.

Körülbelül egy óráig feküdtem ezen a sziklán, roszul éreztem magamat az iszapos viztől, a melyet elnyeltem, a fejem fájt, dideregtem az átázott ruháimban, nem tudtam, mit tegyek. Végre kissé megkönnyebbültem és ekkor eszembe jutott szerencsétlen nőm, hároméves kis leánykám és a kis fiam és elgondoltam, hogy milyen szörnyű lehetett a kimulásuk, mert hiszen kétségtelennek látszott, hogy a vizbe fultak. Az eső folyvást szakadt, a fejem is födetlen volt, mert a kalapomat elvesztettem, mikor a viz alá merültem; nem tudtam, merre forduljak, semmiféle emberi lényt se láttam és a viz zúgása miatt semmiféle más hangot se lehetett volna meghallani. Végre az jutott eszembe, hogy fölvánszorgok a hegyre, talán egy magasabb pontról megpillantok valakit. A fák ágaiba kapaszkodva kezdtem fölfelé mászni és néhány ölnyivel magasabban eljutottam egy gyöpös ösvényre, a melyen tovább mentem, de ezzel sem értem czélt, mert az ösvény teljesen föl volt ázva, úgy hogy párszor lecsúsztam és majdnem lebuktam a vizbe.

Oly nyomorultnak és gyöngének éreztem magamat, hogy alig birtam lélekzeni, s gyötrelmem annál nagyobb volt, mivel folyvást magam előtt véltem látni szeretett nőmet és gyermekeimet, a mint az iszapos vizben a szörnyű halállal vivódtak. Egy lépést se birtam tenni, lerogytam egy fa alá és néhány perczig teljesen érzéketlenül fekve maradtam. Ilyen nyomorult állapotban gyötrődtem csaknem három óráig, aztán elkezdtem megint fölfelé vánszorogni és egy másik gyalogutat találtam, a mely az előbbinél valamivel jobb, de mégis veszélyes volt, és meglehetős magasságban megkerülte azt a szerencsétlen völgyet.

Egyszerre, a mint lassam tovább mentem, emberi hangot hallottam. Visszafordultam és az ösvényen elindultam lefelé, a mint a vízhez közelebb értem, a viz moraja miatt nem hallottam többé a hangot, de nem hagytam annyiban a dolgot, lementem ugyanazon irányban a viztükörig, a hol a part kissé lapályos volt, és a mint az erdőből kiértem, ott láttam a hintómat összezúzva a szikladarabok közt féloldalt feküdni és a kocsisom mellette ült egy kövön.

A mint engem megpillantott, föállt, rám kiáltott, a mellét verte és a vízre mutatott, én is rákiáltottam, de noha csak alig négy ölnyire volt tőlem, a roppant zúgás miatt nem érthettük meg egymást. Láttam, hogy sirt és minthogy folyvást a vízre mutatott a kezével, a taglejtéséből azt következtettem, hogy az áramlat elsodorta a nőmet és a gyermekeimet.

Keserves sírással lerogytam a földre és egy ideig arczczal lefelé fekve maradtam, végre fölemelkedtem és a hintóm roncsai felé tekintettem. A kocsis még mindig kiáltozott valamit és a kezével a vízre és a kocsi felé mutatott ismételten. Erre fölkeltem, pár lépésnyire lementem a vízbe, előre hajoltam, hogy benézhessek a kocsiba és óh, csodák csodája! Ott láttam a kis leányomat, élve! A cseléd a karjai közt tartotta és mind a ketten nyakig álltak a vizben. Nem mertem a szemeimnek hinni, hogy életben maradhattak.

Akkor még sejtelmem se volt róla, mi történt, mikor a rohanó áramlat a kocsit elsodorta, csak később beszélte el a kocsis. Valóságos csodának mondható, hogy a gyermek és a cseléd az összezúzott és feldőlt hintóban életben maradtak és nem fultak a vízbe. A sebesen rohanó viz átzuhant a hintó hátulsó részén, a mely az áramlat sodrában feküdt és nem hatolt a kocsi belsejébe. A kocsis nem szabadithatta ki a bennüloket, mert az ő helyzete is, a keskeny kövön, a melyre fölkapaszkodott, igen veszélyes volt, attól félt, és pedig nem ok nélkül, hogy nem lesz képes a

A vizáradás.

cselédet a gyermekkel a viz szine fölött tartani, ennélfogva inkább a kocsiban hagyta őket. Mikor ezt a csodát láttam és a hintót közelebbről szemügyre vettem, gyermekem megmenekülését a biztos haláltól, nem is tulajdonithattam egyébnek, mint az Isten akaratának és irgalmasságának.

De most az volt a nagy kérdés, mit tegyünk. Köröskörül sehol se mutatkozott emberi lény, ezenfelül az idő négy órára járt és már alkonyodni kezdett. Nem hagyhattam őket itt magukra, hogy módot keressek a megmentésükre, mert a legjobb esetben is néhány óráig tartott volna, míg a segélylyel visszatérhetek, ezalatt pedig elpusztulhattak volna, annál inkább, mivel a félelemtől és a hidegtől a nélkül is félig meg voltak halva; elhatároztam tehát, hogy legelőbb a kocsist mentem meg, aztán vele együtt megkisérlem a gyermek és a cseléd megmentését.

Csakis taglejtések segélyével érthettük meg egymást, mert a viz moraja teljesen elfojtotta a hangot. Intettem neki, hogy oldja le a kötelet, a melylyel az ezüstös láda a kocsi hátuljához volt kötve, (a láda maga régóta széttört és csak egy keskeny deszka maradt meg belőle, a vaskarikákkal, a melyeken a kötél keresztül volt húzva, a láda tartalma ellenben nyomtalanul eltünt), és dobja át nekem, én majd az egyik végét egy fához kötözöm, ő pedig kösse a másik végét a kocsi tengelyéhez, ily módon a kifeszitett kötélben megfogódzva átjöhetnek a partra. A kocsis végre megértette az ismételt jeladásokat, leoldotta a kötelet, a végére egy követ kötött és átdobta hozzám. A kötél másik végét a tengelyen megerősitette. Én a kötelet, a menynyire az erőm engedte, szorosan oda kötöttem egy fához és intettem a kocsisnak, hogy fogódzék a feszes kötélbe és jöjjön át a partra. A kocsis keresztet vetett magára és miután ezen a helyen a viz szerencsére csak derékig ért, minden baj nélkül odajött hozzám. Láttam, hogy nincs más mód a gyermek és a cseléd megmentésére, mint a kocsist visszaküldeni, hogy ugyanezen az úton mind a kettőt áthozza. Itt persze parancsról szó se lehetett, és ezért nem is mint gazda a cselédjéhez, hanem mint az egyik jó barát a másikhoz, igy szóltam hozzá:

«Légy oly szives, Fédor, menj vissza még egyszer és mentsd ki a gyermekemet a veszélyből, láthatod milyen nyomorúságban vagyok és hogy egyedül csak te vagy az egyetlen reményem.»

Azonnal beleegyezett, «de, — mondá, — ha az egyik kezemmel a kötelet kell fognom, a másik karomon pedig a gyermeket kell tartanom, könnyen megeshetik, hogy a rohanó ár föltaszit és a gyermeket leejtem a karomról.»

Nagy rémületemre be kellett látnom, hogy igaza van, szinte elkábultam az ijedtségtől és első pillanatban nem tudtam, mit tegyek. De a kocsisom ekkor jó tanácsot adott: «Engedje meg, hogy a zabos tarisznya zsinegével a kis leányka karjait összekössem és önnek a zsineg végét átdobjam, a gyermeket az egyik kezemmel, a kifeszitett kötelet pedig a másikkal megfogom és az esetben, ha a viz eltaszitana is, a mit Isten ne adjon, a gyermeket a feszes kötélbe fogódzva átviheti magához a partra.»

Igy is történt. A kocsisom tanácsa és terve helyesnek bizonyult; a hű cselédnek, bár nagy erőfeszitéssel, szerencsésen sikerült kiszabaditania gyermekemet. Mikor megmentőjétől átvettem és karjaim közé szoritottam, csaknem félholt volt az iszonyú fürdőtől, az arcza elkékült, a tagjai megdermedtek, nem birt beszélni, sem a kezét vagy a lábát mozditani. Leültem a földre, magamhoz szoritottam a szegény kicsikét, de ez se használt sokat, mert az én ruháim is teljesen át voltak ázva, és magam is dideregtem a hidegtől. Ekkor a kocsis még egyszer visszament a hintóhoz és szerencsésen kihozta a cselédet is a partra.

Most már a legelső gondom volt kérdezősködni, hogy mi történt a nőmmel és a fiammal. A kocsis körülbelül igy beszélte el a katasztrófát: Abban a pillanatban, mikor a hegyek közt az a borzasztó dörgés hallatszott, mindnyájan nagyon megijedtünk. A hintó bakjáról jól láttam, a mint önt a viz elborította és a nyeregből lesodorta. Az őrnagy úr paripája magasan föláganskodott, a köpönyege a viz fölött lebegett, de az őrnagy urat nem lehetett látni és ijedtemben azt hittem, hogy a viz alá merült. Mi történt önnel ezután, azt már nem tudom, mert csak a hintó megmentésére gondoltam. De az a viztömeg minket is elborított és elsodort, a lovak úsztak ugyan, de a hintó ide-oda hányódott és végre kőhalmazba ütődvén, feldőlt. Én az üléshe fogództam; a lovakat azonban, a hintó egész előrészével együtt megragadták és elsodorták a hullámok, én csak azt láttam, hogy a szerszámukkal egy fában fönnakadtak, a hintót pedig a viz tovább sodorta és szikladarabokhoz csapkodta. Az úrnőmet még sokáig láttam a kocsiban; segélyért kiáltozott, de senki se segithetett rajtunk, csakis én fogtam a kezét, a kis fiúcskát a dajka még a karján tartotta, de csakhamar mind a kettő eltünt a hullámok közt. Aztán, mikor a hintó megint nagy erővel egy sziklához csapódott, magam is a viz alá merültem és most se tudom, hogy ijedtemben hogyan bocsátottam

* Nyilván Ujhely akar lenni.

el az úrnőm kezét, csupán egy keztyű maradt a kezemben. Hogy mi történt aztán vele, azt nem tudom, mert többé nem láttam őt. Végre a hintó megfeneklett ott, a hol most is fekszik. Ekkor láttam, hogy a cseléd és a kis lány még életben van és folyvást segélyért kiáltoztam, míg az őrnagy úr végre meghallotta a hangomat és ide jött.

Képzelhető a fájdalom és a gyász, a melyet a szivemben éreztem. Összes vagyonom elvesztése csekélység volt a veszteséghez, a mely szeretett nőm és kis fiam halála által ért.

A kocsisom fölemelt és azt tanácsolta, hogy menjünk el erről a helyről és térjünk vissza a faluba, a honnét kiindultunk, nem lehet messze, még jókor oda érhetünk és onnét parasztokat küldhetünk ki, utána nézni, hova lettek az embereink és él-e még valaki közülök.

Követtem a kocsis tanácsát: elhagytuk ezt a szerencsétlen helyet, nagy ügygyel-bajjal fölkapaszkodtunk ahhoz az ösvényhez, a melyet délután fölfedeztem. Fédor a kis leányt az ülében vitte, mögötte jött a cseléd, én legelül mentem. Az ösvény a hegyoldal mentén egyenesen Felső Szvidnikbe vitt, a hol a mult éjszakát töltöttük. Egyenesen a tegnapi gazdám, a lelkész házához tartottunk. A mint ez a derék ember bennünket ebben az állapotban meglátott, fájdalmában és ijedtében a kezeit tördelte és így kiáltott fel: «Én Istenem! Micsoda borzasztó szerencsétlenség érhette önt!»

Én mindenek előtt arra kértem, gondoskodjék róla, hogy átmelegedhessünk, főleg ez a kis gyermek, a ki már anyátlan árva volt, és fűttessen is be, hogy éjszakára meleg szobánk legyen.

A pópa és a neje azonnal tüzet gyujtottak a konyhában, a lelkészné sirva fakadt, mikor a szegény kis árvát meglátta, a ki alig birt lélekzetet. A pópát megkértem, hogy fogadjon fel em. reket az embereim, a lovaim és a szekereim fölkeresésére. Azonnal el is ment és nem sokára visszajött azzal a hirrel, hogy tiz megbizható embert küldött ki.

Ekkor a fölött gondolkoztam, hogyan lehetne majd a holttesteket fölkeresni és eltemetni. A pópa megigérte, hogy mindenben készségesen a segitségemre lesz, de ma már semmit se lehet tenni. Magára vállalta a gondoskodást a temetés előkészületeiről. Megkérdezte, hogy ne tegyen-e jelentést a szerencsétlen esetről a munkácsi püspök archidiakonjának és ne kérje-e föl, hogy az egyik közeli faluban lakó protopópával együtt eljőjjön a temetési szertartásra?

Beleegyeztem, mert meggondoltam, hogy a kereszténység mindenütt egy és ugyanaz és hogy a görög egyesült egyház a keletitől alig különbözik és végre, hogy mégis tisztességesebb dolog, az elhunytak holt testemeit keresztény szokás szerint eltemetni, mint egyszerűen elföldelni. Azt mondtam tehát a pópának, hogy rendezzen el mindent belátása szerint.

E közben beesteledett, a kiküldött emberek visszatértek és magukkal hozták az embereimet, valamint a lovakat is. Nem akarom az olvasót azzal untatni, hogy külön elbeszéljem, hogyan menekült meg mindegyik a haláltól. Hat csikó azonban mégis odaveszett. A két szekér elpusztult és csak a roncsaikat találták meg, az eléjük fogott lovak a vízbe fultak, az állatorvos és a két igás kocsis azonban megmenekült.

Mikor az emberek visszatértek és a fáradságuk díját követelték, azonnal kielégithettem őket, mert összesen mintegy ezer aranyat szerencsére a mellényem alá csatolt övemben tartottam, nehogy a bőröndöt minduntalan ki kelljen nyitnom. Csak ennek a körülménynek köszönhettem, hogy nem voltam kénytelen a lovakat útközben potom áron eladni, hogy az embereimmel együtt eljuthassak Oroszországba. Egész magánvagyonom odaveszett; a ládában körülbelül kétezer aranyom volt, ebből soha egyet se láttam többé, ezenkivül odavesztek összes úti készleteim, ruháim és közel negyven font sulyú ezüstneműim, a melyeket Bécsben vásároltam. Nem csak a felső-szvidniki, hanem a szomszéd falukbeli parasztok is, midőn meghallották a történteket, egybesereglettek az elveszett holmikat keresni, és a mit találtak, azt magukkal vitték. A ruha, a mely a testemen volt — ebből állt az összes vagyonom, még csak kalapom se maradt.

Reggelre megérkezett az archidiakon két pappal és egy diakonnal. Az archidiakon igen müvelt ember volt és engem vigasztalni igyekezett.

Tizenegy óra volt, mikor a kiküldött parasztok visszatértek és két szekéren beszállitották a holttesteket. Az egyiken a nőm feküdt a kis fiammal, a másikon a dajka és néhány jelentéktelen holmi; a hátas lovamat is visszahozták, az erdőben találták a viz partján, egy kötél csavarodott a lába körül, e miatt nem mehetett tovább. A nyereg még a hátán volt, de a pisztolyok hiányzottak a nyeregkápából, én azonban nem kérdezősködtem tovább felőlük.

A holttesteket egy átellenben levő szobába vitték, a hol a pópa felesége a falubeli asszonyokkal elvégezte az előkészületeket a temetésre. Később bementek a papok is égő gyertyákkal a kezükben és elmondták a halotti imákat.

Engem a házigazdám és az archidiakonus más szobába vezettek és ott maradtam késő estig, mikor a holttesteket átvitték a templomba, a hol a papok csaknem hajnalig imádkoztak és evangéliumokat olvastak. Másnap reggel a protopópa szent misét mondott szláv nyelven és a mise után azonnal elkezdődött a temetési szertartás, a melyet az archidiakon végzett, a ki egyszersmind a halotti beszédet is tartotta. A szertartás befejezte után szeretett nőmet és kis fiamat örök nyugalomra helyezték, és pedig a templomban az oltár mögött, közös sirban.

A temetés után a falubeli szegények közt alamizsnát osztottam ki, akkori körülményeimhez képest, hogy az elhunytak lelki üdvéért imádkozzanak, és ezenkivül meg is vendégeltem őket. A többiek, a kik a szomorú szertartásra megjelentek, szintén az én költségemre a lelkészháznál ebédeltek, de én nem lehettem velük, a fájdalomtól annyira meg voltam törve, hogy mindenki megsajnált.

A papokat természetesen díjaztam a fáradságukért; de az archidiakonus, bármennyire kértem, semmit sem akart elfogadni, csupán arra kért, hogy barátságom jeléül küldjek neki Kievből néhány szláv könyvet, a mit nem is mulasztottam el megtenni. A templom számára is adtam bizonyos összeget a kincstári pénzből, aztán jegyzéket készitettem az elveszett tárgyakról és átadtam a lelkésznek azzal a kéréssel, hogy ha netalán e tárgyak közül valamit megtalálnának, küldje el Tokajba Zelebow őrnagynak. Később értesitést kaptam, hogy néhány darab ezüstneműn kivül semmit se találtak, ezeket a tárgyakat szintén a templomnak ajándékoztam.

Délután egyedül maradván a lelkészszel, leszámoltam vele és mindent kifizettem, és miután kalapom se volt, egy fekete papi kalapot vettem tőle. (Folytatása következik.)

Szállitási hirdetmény.

A polai cs. és kir. tengerészeti hadiszertár 1903. évi anyagszükségletének biztositására, és pedig az V. osztályt (faolaj) illetőleg 1903. évi január hó 31-én, a többi alant felsorolt osztályokat illetőleg 1902. évi október hó 30-án, mindenkor délutáni 4 órakor a lepecsételve beérkezett ajánlatok fölött a cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnokságánál pályázati versenytárgyalás fog tartatni.

A szállitandó anyagok a következő osztályokba vannak beosztva, ezeknek egynéhánya pedig csoportokba:

I. oszt. Deszkák és ragaszlófa fenyő- és vörösfenyőfából,
II. « Lobogók.
III. « Tisztitógyapot,
IV. « Bőrárúk,
V. « Faolaj,
VI. « Lenolaj,
VII. « Marhafaggyu,
VIII. « Szürke mosószappan, faggyugyertyák és stearingyertyák,
IX. « Seprők,
X. « Ecsetek és kefék,
XI. « Faszén,
XII. « Kátrány, szurok, hajóasphalt és gyanta,
XIII. « Tárcsaréz, rudacsok, sodrony, bádog és szögek vörösrézből,
XIVa. « Vörösréz csövek,
XIVb. oszt. Csövek pénztövényből,
XV. « Rudacsok, surlóbádog, boritóbádog, foglalatszögek pénztövényből,
XVI. « Kantsuktárgyak,
XVII. « Sárgaréz rudacsok, rudak és bádog, sárgaréz sodrony,
XIX. « Csinvat munkaöltönyökre,
XX. « Vékony kötélnemüek és kötélgyártmányok kenderből,
XXI. « Kábelszerüen készitett kötélnemüek,
XXII. « Spárga kátrányozatlan kenderből,
XXVII. « Tömlők nyers kenderből,
XXVIII. « Hegitetlen csövek Siemens-Martin-folyóvasból.

Minden ajánlattevőnek szabadságában áll ajánlatot csak egy osztályra vagy különválasztott ajánlatot több osztályra vagy egyes csoportokra beadni.

A közelebbi részletes és általános szerződési feltételek, ugymint a szállitandó tárgyakról szóló jegyzékek és ajánlati minták a következő helyeken betekinthetők, illetve megszerezhetők:

A cs. és kir. közös hadügyminiszterium tengerészeti osztályának irodaigazgatóságánál Bécsben; a cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnokságánál Polában és a haditengerészeti parancsnokságnál Trieszben; a kereskedelmi és iparkamaránál Bécsben, Budapesten, Prágában, Pilsenben, Reichenbergben, Egerben, Budweisben, Brünnben, Grácban, Laibachban, Klagenfurtban, Trieszben, Zárában, Zágrábban, Fiumében, Debreczenben, Kolozsvárott, Brassóban, Pécsett, Szegeden és Pozsonyban; továbbá Villachban a városi tanácsnál; a faolaj-szállitást illetőleg Pola, Capo d'Istria, Pirano, Parenzo, Rovigno, Spalato, Ragusa, Cattaro és Castelnuovo városok tanácsánál, illetve községhivatalánál is.

Szóbeli fölvilágositást a fentebb emlitett cs. és kir. tengerészeti hatóságok nyujtanak. 9713

Pola, 1902 szeptember hóban.

A cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnoksága.

A **Franklin-Társulat** kiadásában **Budapesten** (IV., Egyetem-utcza 4.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A VADÁSZAT MESTERE.

Önképző gyakorlati utmutatás a vadászat kedvelői számára vagyis rövid foglalata mindazon elméleti szabályoknak, melyek megtanulása s megtartása mellett a vadászatot bárki a siker gyönyörével gyakorolhatja.

Saját és egy ötven éves vadász tapasztalataiból s jeles kútfők nyomán

irta

CSERSZILVÁSY ÁKOS

(Vajda János).

Negyedik, átdolgozott és bővitett kiadás. — Mellékletül a *vad-nyomok* ábrázolása.

Ára kötve 2 K.

TANULÓK LAPJA

Előfizetési ára:

Egész évre	9 kor	60 fill.
Fél évre	4 «	80 «
Negyed évre	2 «	40 «

Gaal Mózes, a magyar diákok legkedveltebb irója, szerkeszti. Az egyetlen magyar lap, mely a diákoknak nemes szóraoztatója és oktatója. Megjelenik minden héten 16 oldal terjedelemben. Közöl állandóan két hosszabb elbeszélést, számos ismeretterjesztő czikket. Előfizetési ára egész évre **9 kor. 60 fill.** Kiadója a **Franklin-Társulat** (Budapest, IV. ker., Egyetem-utcza 4).

Az októberben kezdődött évfolyamra bármikor elő lehet fizetni.

Mutatványszámokat szivesen küld a kiadóhivatal.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

VARGA IMRE.

Regény.

Irta Vértesi Arnold.

(Vége).

XVIII.

Ebben az időben került vissza Nyulasra az öreg plébános. A negyvenyolcz-negyvenkilenczediki idők után ledegradálták szegényt káplánná, még azzal is fenyegették, hogy bezáratják a deficientiába, a hová a rosz erkölcsü, kirúgó papokat szokták bezárni. Hogy merte lelki pásztor létére elhagyni a nyáját s oda csatangolni két hónapig a táborban a rebellisekkel? Még vasra is verethetnék.

Hiába hivatkozott a püspöki vikáriusra, hogy az jóváhagyta. Az nem mentség. A püspöki vikárius jóváhagyott mindent, mert félt a rebellisektől; de most a vikáriust magát is megfosztották állásától és klastromba küldték. Köszönje meg, hogy föl nem akasztják.

Az ötvenes évek vége felé azonban már másképen fújt a szél. A papokat kimélni kell. Az új püspök is kegyes jó ember s minthogy a nyulasi parochia megüresedett, visszatették oda az öreget, a patronus Nádudvary Domokos úr is közben járván érte.

Hetvenhárom éves volt már akkor az öreg plébános, de még izmos, erős ember. Remélte is, hogy az Úristen még élteti egy darabig.

— Nem akarok addig meghalni, míg Bella kisasszonyt meg nem eskettem.

— Akkor örök életű lesz főtisztelendő úr, — mosolygott fejét rázva Bella.

De az öreg pap nem hihette, hogy ilyen szép, ilyen nagyúri kisasszony vőlegényt ne találjon.

— Majd eljön az igazi. Megtetszik látni, majd eljön.

Ámbár, szegény jámbor papnak sejtelme sem volt az igaziról. Ő is a mágnások közt, az előkelő földbirtokosok közt kereste.

Annyit azonban már látott az öreg pap, azt az ő egyszerü eszével is könnyü volt kitalálni, hogy jó lenne sietni a Bella kisasszony férjhezmenetelével, mert a nagyságos úrnak nem igen jó rendbe áll a szénája. Az ő nagysága költséges gazdálkodása rémitő pénzbe kerül. A hizó ökrökön rendesen rajta veszit, a lovak meg annyi pénzt nyelnek el, hogy egy-egy csikó tiz annyiba kerül, mint a mennyiért eladja. A hordódongái ott rothadnak halomban, nem veszi meg senki. A diófákkal meg az a baj, hogy most már búza sem terem a fák alatt a nagy árnyékban s dió sem terem a fákon. A repczével sem boldogul, majd kifagy, majd meg a szeme pereg ki a nagy hőségtől.

Aztán ez az örökös vendégeskedés. Nem lesz ennek jó vége. Az adósság egyre szaporodik, maholnap elnyeli az egész birtokot.

De ki merné azt ő nagyságának megmondani? S ha ilyen öreg pap szólni merne, ő nagysága kinevetné. Mit tud az ilyen együgyü ember? Ő nagysága könyvekből gazdálkodik. S ha nem sikerül egyik vagy másik dolog, no hát ismételni kell, majd sikerül másodszorra, harmadszorra.

Ő nagysága konokul ragaszkodott ahhoz, a mit föltett magában. Különben is oly bizonyos, mint a kétszer kettő négy, hogy a lovak és a szarvasmarha ára rohamosan föl fog most emelkedni, a búza is, a zab is, mert kitörő félben van a háború az olaszokkal, meg a francziákkal.

De még egyéb dolgok is történhetnek. Nevezetes dolgok. A megyei urak széltében beszélik, hogy Lussin-Piccolonál vagy Fiuménál kiköt a franczia flotta s jönnek fölszabadítani Magyarországot. Már a vármegyét is rendezik a fehér abrosz mellett s osztogatják egymás közt a hivatalokat az urak. Az első alispán Nádudvary Domokos lesz. Vagy ha inkább akarja, hát főispán.

Goró Lajos rajza.

— Feleségem lesz, úgy-e?

Lehet kormánybiztos is és akkor merjék majd zaklatni a zsidók. Vagy akkor merje ide betenni a lábát a kántor fia, a ki valami adóvégrehajtó vagy tollnok, vagy mi lett a cs. k. szolgabiróságnál s most aranyzsinóros sapkát hord és ekzekuczióval fenyegeti az urakat, meg a parasztokat.

Már benne volt az ujságokban, hogy megkezdődött a háború. Magentánál megverték az osztrákokat. Aztán Solferinónál ismét megverték. Most már jönnek a francziák Magyarország fölszabadítására.

Azonban csak nem jöttek. Az ujságok csupa rosz hirt hoztak: békét kötnek s vége a háborúnak. A zsidók megint eljönnek az adósságokért zaklatni az urakat. Az adóvégrehajtó is eljön. Az ügyvédek mindent lefoglalnak a nyulasi kastélyban. Még az ő nagysága aranysujtásos diszmagyar ruháját is, melyben valamikor ő felsége születésnapján a templomba szokott menni Budán.

Most már arra sincs szükség. Ő nagyságának semmire sincs többé szüksége ezen a világon, csak egy pisztolyra, melylyel kiment az elpusztított erdőbe. Onnan hozták haza a holttestét.

Harmadnapra temetés után váratlan vendége érkezett az öreg papnak Pestről: Varga Imre.

Nagyon megörült az öreg, noha egy kissé bajban volt, mert nem tudta, hogy hogyan szólitsa a nevezetes férfiút. A szája arra járt volna rá, no meg a szive is, hogy azt mondja neki:

— Édes fiam, hát megjöttél?

De hogy szolitsa tenek ezt a híres irót, a kiről azt olvasta az ujságban, hogy a télen Murányi grófné estéjére is meg volt hiva? A jó öreg falusi pap hát csak dadogott, míg Imre a rendes kerékvágásba nem zökkentette azzal:

— Ugyan, főtisztelendő atyám, ne tessékeljen már annyit. Hát nem én vagyok a régi miniszráns gyereke?

— Az vagy, persze hogy az vagy, — csapott a fiatal ember tenyerébe az öreg pap; de canis mater, hogy adjam meg neked a tiszteletet, a mi dukál?

S ültette a vendégét a bőr-kanapéra és hozta az almáriomból a jóféle ó szilvóriumot.

— Csak már ne ilyen szomorú alkalmatossággal látogattál volna meg bennünket.

De Varga Imre épen a szomorú alkalmatosság miatt jött. Épen a miatt.

— Olvastam az ujságokban a gyászos esetet s beszélnem kell Bella kisasszonynyal.

No, az nagyon szép töled, hogy megemlékeztél róluk, — dicsérte a fiatal embert az öreg pap. — A kastélyban szivesen fognak látni, noha bizony nagy mostan a nyomorúságuk. Hej, hej!... bizony, bizony...

Az öreg pap nem tudta, szóljon-e arról, hogy ő nagyságáék tönkre jutottak, hogy a jövő héten ki kell hurczolkodniok a kastélyból s világgá mennek, isten tudja, hová. Isten tudja, miből fognak megélni. Noha a plébános úr az ő jámbor hitében azt gondolta, hogy a jó isten mégis csak gondoskodik róluk valamikép.

Sokáig tartott a Varga Imre beszélgetése Bella kisasszonynyal,

— Ejnye, ejnye, — nyugtalankodott az öreg pap, — már mind összesül, összefő az ebéd. Pedig megmondtam, hogy tizenkettőkor pontosan harangszóra ebédelünk. Canis mater, hogy nincs az ilyen fiatalságnak egy csepp belátása sem.

Nem is értette a főtisztelendő úr, hogy miről beszélhetnek oly sokáig.

Miről? Hát bizony igen nagy dologról, főtisztelendő úr. Egy férfi és egy leány boldogságáról, a kik végre megtalálták egymást, de a leány most sem akarja megérteni.

— Nem, Imre, az nem lehet. Most már késő. Előbb talán lehetett volna. De most, hogy koldusbotra jutottunk, most már nem lehet. Hogy maga ilyen kölönczöt vegyen a nyakába, mint én vagyok szegény tehetetlen anyámmal, hogy maga értünk robotoljon s bilincsekbe verje tehetségét, azt az áldozatot én soha el nem fogadhatom.

Határozottan beszélt s nem lehetett megingatni. Hiába mondta neki a férfi:

— Értse meg, hogy ez nem áldozat, ez az én boldogságom, hogy ez volt az egész életemnek idáig a czélja. Ez sarkalt, ez adott nekem erőt, hogy valamivé legyek s ha most megfoszt engem ettől, a tehetségemet töri össze, mindazt, a mi bennem valamit ér. Értse meg, hogy az a vissza-

utasítás az én írói halálom. Szárnyszegetten fogok már ezentul vergődni. Soha magasabbra nem jutok, csak lefelé. Rohamosan lefelé.

A leány szomorúan rázta fejét:

— Azt csak ma képzeli úgy; holnap, egy hét mulva, egy hónap múlva már másképp fogja látni. És akkor be fogja vallani, hogy igazam volt. Sokáig gondolkoztam én ezen, Imre, mert tudtam, hogy maga egyszer el fog jönni.

— Hát várt és mégis elutasit?

— Vártam. De már akkor tudtam, hogy én nem lehetek soha a magáé. Akkor még más akadályok voltak. Legyőzhetetlen akadályok azok is, mint a mostani. De még egyszer látni ohajtottam magát ez életben, még egyszer kezet szoritni magával, még egyszer . . . .

Nem birta tovább mondani. Fúldokló zokogás szoritotta össze torkát. Csak kezével intett a férfinak, hogy menjen.

— Megyek, — szólt az s az ő hangja is rezgett az elfojtott nagy fájdalomtól; — de előbb vegye vissza talizmánját. Hiven megőriztem idáig, tovább nem viselhetem. Az én életemnek ne legyen többé se reménye, se kincse.

Kioldotta nyakából a kis arany lánczot a Mária-képpel s átnyujtotta.

Öntudatlan sikoltás röppent el a Bella ajkán, egész testében reszketett s félig aléltan borult Varga Imre karjai közé.

— Feleségem lesz, úgy-e? Az enyém lesz, úgy-e? — susogták a férfi ajkai forró csókok közt.

— Úgy lesz, a hogy akarja, — rebegte Bella, lázasan viszonozva a szeretett férfi csókjait. — Eszem azt mondja, hogy helytelen, de boldog leszek.

Mikor a parochiára visszatért Varga Imre, csakugyan összesült az egész ebéd.

— Ej, ej, — sopánkodott a plébános, — az a kitünő libapecsenye. És az a pompás almásrétes, a mit a te tiszteletedre csinált a gazdasszony. Emlékszel még, hogy szeretted? No most itt van, akár a csizmatalp, akár a korom. Szép ebéd a te tiszteletedre, mondhatom.

De Varga Imre megvigasztalta az öreg papot:

— Ne búsuljon, főtisztelendő atyám. Én azalatt gondoskodtam, hogy egy kis stólát szerezzek a plébános úrnak.

— Stólát? Micsoda stólát?

— Egy esketési stólát, a mi majd vagy fél év múlva lesz.

A plébános még akkor sem értette:

— Ki esküszik?

— Hát én, főtisztelendő úr, Nádudvary Bellával.

Az öreg pap összecsapta a két tenyerét:

— Ez már beszéd. Ezt már helyeslem. De hogy jutott az eszedbe?

A fiatal ember mosolygott:

— Régen az eszemben volt az, főtisztelendő atyám. Sőt tulajdonkép mindig csak ez volt az eszemben, már akkor is, mikor a reverendát föltvettem.

Az öreg pap megfenyegette az újjával az ifjut:

— No, no, az egyházi rend szentség. Hallod? Azzal ne bolondozz. Hanem megesketni megesketlek benneteket. Hiszen egész életemben arra vártam, hogy az én drága Bella kisasszonyomat én eskethessem meg a vőlegényével. Azt persze nem gondoltam, hogy te fogsz lenni, te lurkó. Hanem az oltár szépen föl lesz virágozva az esküvőtökre, azt megigérem nektek. Lépes mézzel is ellátom a háztartásotokat és csinálok nektek egy pár egérfogót is, olyat, hogy megbámulhatják Pesten. De most már gyerünk enni, mert nem csak Isten igéjével él az ember.

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

Másnap korán reggel fölkeltem. Az idő meglehetősen kiderült, a víz is leapadt annyira, hogy veszély nélkül útnak indulhattunk. A szekeret előállittattam és elhelyeztem rajta beteg leánykámat a cseléddel, és az erdélyi lovak pokróczaiból ágyat készittettem a gyermek számára, a lelkész neje pedig szivességből egy kis párnát ajándékozott. Erre a szekérre a kocsisomat ültettem, meghagyván neki, hogy jól vigyázzon mindenre. A második szekéren az állatorvos foglalt helyet többi embereimmel. Végül elbucsúztam a lelkésztől és a nejétől, megköszöntem a szivességüket és ezzel útra keltünk. A vezetők legelül lovagoltak, utánuk én következtem teljesen kifáradt és kimerült hátas lovamon, mögöttem jött a két szekér és ezek után az erdélyi lovak.

Mindjárt a falu mögött a vízhez értünk, a mely ugyan már leapadt, de a lovak mégis hasig gázoltak benne. A helyet, a hol a szerencsétlenség történt, nem is láthattam, mert szemeimet elhomályositották a sürü könyeim, csupán a víz zúgását hallottam . . . Végre a kapaszkodóhoz értünk és később a hegytetőre, a hol már nem volt kocsiút. Délután egy faluba érkeztünk és itt maradtam. Az éjszakát igen nyomorúságosan töltöttük, mert nem volt ágyunk sem a magam, sem beteg gyermekem számára. Néhány lópokróczba csavartuk be magunkat és párna helyett egy-egy köteg szénára hajtottuk le a fejünket. Itt ismét két kalauzt fogadtam. A legközelebbi város, a lengyelországi Dukla, már csak három mérföldnyire volt, de a rosz és nehéz út annyira kifárasztotta a lovainkat, hogy alig birtak odáig elvánszorogni.

Duklán három napig maradtam, hogy a lovaim kissé erőre kapjanak. Miután összes vagyonom odaveszett, minden költséget a kincstári pénzből kellett fedeznem.

Duklán túl is nehéz volt az útunk a feneketlen sár miatt. Jaroszlauban szintén néhány napig időztem a lovak kipihentetése végett, kijavittattam a szekereimet, egy lengyel bricskát vásároltam a magam és a leányom számára. Ezenfelül fehérneműt is vásároltam magamnak valamint a leánykámnak is, mert, mint már emlitettem, semmiféle ruhánk se maradt azon kivül, a mely a testünkön volt. Miután még egyenruhát kellett varratnom, mert az enyém már annyira kopott volt, hogy idegenek előtt meg se jelenhettem benne. Hat napot voltam kénytelen Jaroszlauban tölteni.

Minthogy az idő igen kedvezett, minden fönnakadás nélkül utazhattunk a lengyel Ukrainán végig. Waszilkowban az orosz határállomáson föltartóztattak és kijelölték a házat, a melyben be kellett várnom, míg a kievi kormányzótól megérkezik az engedély a továbbutazásra, vagy pedig a veszteglés időtartamát meghatározó rendelet.

Kiev kormányzója nem volt többé Kosztjurin Ivanovics Iván, hanem *Sztresnjew* Ivanovics Péter, a kitől megérkezett a rendelet, hogy tiz napig kell vesztegzár alatt maradnom. A vesztegtő intézet, valamint a hozzá tartozó istállók és szekérszinek rendkivül rozzant állapotban voltak.

A legutolsó napon jelentést irtam a kievi főkormányzónak a mult évben történt kiküldetésem czéljáról, a veszteglő állomáson való megérkezésemről. Egyúttal bejelentettem az embereim és lovaim számát, valamint azt is, hogy néhány napig Kievben szándékozom időzni, végül kértem, hogy erre az időre kegyeskedjék istállókat rendelni a lovak és szállásokat a cselédség számára. A jelentésemet még ugyanaz nap egy lovas ember által küldtem el, a ki másnap, mielőtt Kievbe érkeztünk volna, elém jött azzal a hirrel, hogy a Padol külvárosban már régóta készen áll egy új istálló, kocsiszin és szénapajta. Az emberem még azt is jelentette, hogy a kormányzó kéretett, szólnék be hozzá útközben, mert a lovakat látni ohajtaná.

A kormányzó kivánságát parancsnak vettem, a város előtt letisztogattattam a lovakat és a lovas emberemet előre küldtem bejelenteni, hogy tisztelegni fogok a kormányzó úrnál. A várban megérkezvén, a lovakat sorba állittattam a kormányzó lakása előtt. Sztresnjew Ivanovics Péter tábornok azonnal lejött, egyenkint szemügyre vette a lovakat, aztán megkérdezte: kinél és mily áron vásároltam. Mikor a lovak árát megmondtam, azt hitte, hogy a valódi árakat szándékosan eltitkolom, de miután ismételtem, hogy a valódi árakat közöltem vele, azt mondta, hogy a tulajdonos kétségkivül valamely körülmény kényszere alatt adta el a lovait ily olcsón, mert a kétszeres árt is megérik. Egyszersmind értesitett, hogy a kormányzósági irodához egy háromszáz rubelről szóló utalvány érkezett a további útiköltségek fedezésére.

A lovak megszemlélése után fölmentünk a kormányzó tábornok lakására. Kikérdezett Magyarország és Erdély felől és ekkor alkalmam volt elbeszélni, milyen szerencsétlenség ért Magyarországon: hogy elvesztettem a nőmet, a kis fiamat és egész vagyonomat; szerencse, hogy a kincstári pénzt magamnál tartottam, mert máskülönben elmehettem volna koldulni, mivel nemcsak az ingóságaim vesztek oda menthetetlenül, hanem a saját pénzem is.

A kormányzónál levő tisztek nagy érdekkel hallgatták az elbeszélésemet és főkép a fölött csodálkoztak végtelenül, hogy még a saját vagyonom teljesen elveszett, bevallom, hogy a kincstári pénzt megmentettem.

A kormányzó elbucsúzáskor meghitt másnap ebédre; de azontúl is, mig Kievben időztem, csaknem minden nap meglátogattam őt a várban és itt hallottam, hogy a montenegrói kivándorlókat Orenburg környékén telepitették le, de nem akartak ott maradni és föllázadtak, ennek következtében visszaszállitották őket Moszkvába és oda rendelték a vladikát és Petrovics őrnagyot is a saját embereikkel; most pedig a kivándorlókat különféle ezredek területén akarják letelepiteni és katonai szolgálatra szorítani.

*

Tiz napig időztem Kievben, négy napig Tulában és innét egy lovas embert küldtem Moszkvába a császári lótenyésztési osztályhoz megérkezésemet bejelenteni.

Délután volt, mikor Moszkvába értünk. Akkoriban az udvari ménes főnöke *Pozdiejew* dandárparancsnok volt. Tisztelegtem nála és értesitettem, hogy a lovaimmal néhány napig Moszkvában szándékozom maradni. A dandárparancsnok igen udvariasan fogadott és magánál tartott ebédre. Másnap két allovászmester kiséretében megtekintette a lovakat és nagyon dicsérőleg nyilatkozott róluk.

Mikor a megelőző napon Pozdiejewnél tett látogatásom után visszatértem a városba, az utczán néhány montenegróit láttam. Kettőt megismertem, mert azok közül voltak, a kiket én hoztam ide Szerbiából. Mihely a szegény emberek engem megpillantottak, odajöttek hozzám, a kezemet csókolták és örömükben sirtak. Nem akartam velük az utczán szóba állni és az ügyeik felől kérdezősködni, hanem a lakásomra rendeltem őket. El is jöttek még ugyanaz nap és elmondtak mindent, a mi velük az elutazásom után történt. Orenburg vidékére szállitották el őket, de ebben a pusztaságban senki sem akart letelepedni. Folyamodtak, hogy a rendes huszárezredekhez osszák be őket. E folyamodvány alapján parancsot kaptak, hogy Moszkvába menjenek, a hol a többi kivándorlókkal együtt, a kiket a montenegrói vladika és Petrovics őrnagy hozott Oroszországba, egy külön montenegrói ezreddé fognak alakittatni és a hadseregbe elküldetni. De a montenegróiak Moszkvában mindenféle sulyos kihágásokat követtek el. Erről persze jelentés ment Szent-Pétervárra és a vladika néhány tiszt kiséretében ide sietett, Petrovics ellenben Szent-Pétervárott maradt és az a hir jár, hogy a vladika őt elbocsátotta a szolgálatából. Jelenleg ezeknek az embereknek nincs parancsnokuk, a kinek engedelmeskednének, ennélfogva a vladika elhatározta, hogy bevárja az én megérkezésemet és engem kér föl, hogy vegyem át a főparancsnokságot az emberei fölött, sőt már a moszkvai hadi kollégiumhoz kérvényt is adott be az iránt, hogy a kivándorlók beosztása az ezredekbe elhalasztassék az én megérkezésemig, a melyről tudta, hogy rövid idő mulva

be fog következni, mert értesült arról, hogy már Kievben tartózkodtam.

Ezek a hirek épen nem kellemesen leptek meg. Legkevésbbé se volt kedvem elvállalni a parancsnokságot e fegyelmezetlen csőcselék fölött.

Egész este a fölött gondolkoztam, hogy mit tegyek azon esetre, ha a vladikának csakugyan eszébe jutna felsőbb helyen a parancsnokká való kineveztetésemet szorgalmazni azon ürügy alatt, hogy nem nélkülözhet engem. Elhatároztam végre, hogy elutazom Moszkvából, a nélkül, hogy őt láttam volna és ily módon adom tudtára ellenszenvemet a szándéka iránt. De ez a tervem is meghiusult. Másnap korán reggel fölkeltem és épen el akartam menni hazulról, a lovaimat megnézni, mikor mintegy tizenkét montenegróit láttam a palota felé közeledni. Mindnyájan a nemzeti öltözetüket viselték, pisztolyok is voltak az övükben, mintha háborúba vagy legalább is verekedésre készülnének. Csupán egyet ismertem közülök, a kinek *Orlovics Antal* volt a neve és a ki már a megelőző napon is nálam volt. Ez mutatta nekik az útat a lakásomhoz. Miután beléptek a szobámba, örömüket fejezték ki a visszatérésem fölött; az egyik montenegrói bemutatta magát mint *Barjamovics Száva* hadnagy és kijelentette, hogy a vladika küldte ide őket azzal a kéréssel, hogy látogassam meg őt és legyek a vendége ma ebédre.

Megköszöntem a meghivást és kifejeztem a sajnálkozásomat a fölött, hogy erről a kitüntető szerencséről le kell mondanom, és pedig először azért, mert az utazás fáradalmai következtében még kimerültnek és betegesnek érzem magamat, másodszor pedig, mert legközelebb elutazni szándékozván, nagyon sok elvégzendő dolgom van. Sziveskedjenek tehát kimenteni a vladikánál.

Mentegetőzésem ugyan nem sokat használt, mert vendégeim kijelentették, hogy ha nem fogadom el a meghivást, a vladika fog kétségkivül az összes montenegróiakkal eljönni hozzám. A hosszas kérésnek és könyörgésnek az lett a vége, hogy megigértem a kivánságuk teljesítését.

A vladika annyira megörült a megérkezésemnek, hogy mikor déltájban megjelentem a lakásán, a lépcsőig elém jött. Több földijét találtam nála, a kik szintén örülni látszottak a megjelenésemnek. A vladika bevezetett az elfogadó szobájába, maga mellé ültetett, kifejezte a legmélyebb részvétét a szerencsétlenség miatt, a mely engem hazautaztomban ért, és a melyről, mint mondá, csak tegnap értesült. Aztán más tárgyra terelte át a beszelgetést, biztositott legőszintébb jóindulatáról és kijelentette, hogy nincs a világon ember, a kinek annyi jót kivánna, mint nekem.

Lehetséges, hogy ebben a pillanatban őszinte volt és el akarta feledtetni a korábbi viselkedését, annál is inkább, mert szüksége volt reám, minthogy Sztanovval, az úgynevezett kormányzóval és Petrovics őrnagygyal történt összekülönbözése után senki sem akarta elvállalni a parancsnokságot csapata fölött, a mely a Moszkvában elkövetett kihágásaival máris nagy kellemetlenségeket okozott a kormánynak. Ennélfogva a mint később megtudtam, nem csak a parancsnokságot, hanem az egész montenegrói ügyet az én nyakamba akarta varrni.

Ebéd előtt a vladika egy szót se szólt az ügyről, a melyért magához meghivott és csupán közönyös dolgokról beszélgettünk. Az ebéden néhány montenegrói vett részt, a kik tisztekül voltak kijelölve az alakitandó új ezredben, ebéd után még többen is jöttek és ezek jelenlétében a vladika hozzám fordulva meglehetősen hosszú beszédet tartott, és végül kijelentette, hogy reám szándékozik ruházni a főparancsnokságot a montenegróiak fölött, ezen állás összes illetményeivel, javadalmaival és minden ebből származható előnyeivel.

Nyugodtan végighallgattam nemcsak a vladikát, hanem a többi montenegróit is, a kik mind ebben az értelemben beszéltek, aztán mikor szóhoz jutottam, ezeket mondtam: «Szivem mélyéből köszönöm a főtisztelendő metropolita és az egész tisztelt társaságnak irántam tanusitott jóindulatát, jól tudom, hogy illenék teljesiteni a kivánságukat és meghajolni az akaratuk előtt, és ha valamikor fájt, hogy valakinek a kivánságát nem teljesithettem, úgy bizonynyal e pillanatban fáj legjobban. De önök tudják, hogy én ő császári felsége szolgálatában állok és most is az udvar dolgaiban utazom, a melyekről számot kell adnom Szent-Pétervárott.»

A beszédemet befejezvén, fölkeltem és távozni akartam, de ez nem védett meg a tolakodásuk elől; a vladika és az összes jelenlevők kéréseikkel ostromoltak, hogy legalább nyujtsak reményt visszatérésemre. Miután azonban állhatatosan ragaszkodtam az előbbi kijelentésemhez, a vladika más hangon kezdett beszélni: «Ön tehet, a mit akar, — mondá, — de én az összes montenegróiak nevében előterjesztést fogok intézni a szenátushoz és föltétlenül követelni fogom az ön kineveztetését a montenegróiak főparancsnokául.»

Nem akarván fölösleges szóvitába elegyedni, elbucsúztam a vladikától és az egész társaságtól és haza mentem. Másnap jókor reggel elindultam Szent-Pétervárra.

*

1758 decz. 16-án érkeztem meg Szent-Pétervárra és miután a kivalak a császári istállóba beállittottam, kötelességszerüleg jelentkeztem az új főnökömnél, *Alszufijew Vaszíljevics Ádám* kabinetminiszternél (az előbbi főnököm és parancsnokom, Cserkaszow báró, elutazásom

Montenegrói kivándorlók.

után nem sokára meghalt). Ő exczellenciája nagyon kegyesen fogadott. Másnap megtekintette a lovakat, a melyekkel nagyon meg volt elégedve és azt tanácsolta, hogy mutassam be magamat gróf *Suwalow Ivanovics Sándor* tábornok úrnak, ő felsége fölovászmesterének, a mit azonnal meg is tettem. Időközben alkalmam volt a kabinetminiszter úrnak elmondani, mily nagy szerencsétlenség ért a visszautazásom alatt és meghagyása következtében folyamodványt irtam az elveszett vagyonomért engedélyezendő kártérítés tárgyában.

A legközelebbi napok egyikén Suwalow Ivanovics Sándor gróf megizente nekem, hogy másnap meg akarja tekinteni a lovakat, és délelőtt tiz órakor csakugyan meg is jelent az istállóban a kabinetminiszter és a császári istálló több hivatalnoka kiséretében. A lovakat egyenkint elővezettettem és a szemle befejezése után a gróf úr igy szólt hozzám: «Az ön bevásárlásaival nagyon meg vagyok elégedve, ezek a lovak csakugyan méltók arra, hogy ő felsége a császárnő megtekintse és nem is fogom elmulasztani, erről ő felségének jelentést tenni. Ön azonban, őrnagy úr, az ön által kimutatott áron csakis a két első ménlovat, az almás-szürkét és a pejt és a hat első kanczát engedheti át nekünk, mert nem képzelhető és csaknem hihetetlennek látszik, hogy ön ilyen lovakat ily csekély áron vásárolhatott.»

A gróf e nyilatkozata rám nézve igen hizelgő volt; átnyujtottam neki a Mikes gróf bizonyitványát és igy szóltam: «Kegyelmes uram, ez a bizonyitvány igazolja, hogy a lovak árát az igazságnak és valóságnak megfelelő módon adtam elő és nagy szerencsémnek tartom, hogy exczellenciád kegyeskedett megtekinteni és jónak találni a lovakat, a melyeket ezennel szerencsém van átadni exczellenciádnak, azzal az óhajtással, hogy szép és hasznos ivadékokkal szaporitsák ő felsége a császárnő ménesét.»

Ekkor a kabinetminiszter úr, a kinek a lovak szintén nagyon tetszettek, ezeket mondta Suwalow grófnak: «Az őrnagy úr nemcsak lelkiismeretesen és jól teljesitette a megbizatását, hanem a rábizott pénzről is pontosan leszámolt és a fönnmaradt összeget visszaadta. Figyelembe veendő a borzasztó szerencsétlenség is, a mely őt a lovak ide szállítása közben érte.» Ezután a miniszter fölszólitására el kellett beszélnem az egész esetet körülményesen Suwalow grófnak, a ki nagy részvéttel hallgatta az elbeszélésemet és végül igy szólt a miniszterhez: «Kötelességünk gondoskodni erről a szegény emberről és érdekében előterjesztést tennünk ő felségének.»

Másnap a császárnő is megnézte a lovakat, az akkor még fából épült téli palota egyik ablakából, azután engem magához hivatott és miután császári kegyéről biztositott volna, csókra nyujtotta a kezét.

A folyamodványomat Alszufijew miniszter úr átadta a császárnőnek, a ki megparancsolta, hogy jelenjek meg előtte. Karácsony harmadik ünnepén, deczember 27-én tánczvigalom volt az udvarnál, a miniszter úr megparancsolta, hogy ott megjelenjek és a helyet is kijelölte, a hol tartózkodnom kellett, hogy azonnal megtalálhasson, ha ő felsége utánam tudakozódik.

Este hat órakor megjelentem a palotában. Még kevesen érkeztek meg. Az ajtó mellé álltam és vártam a történendőket. Alig egy negyedóra mulva a miniszter odajött hozzám egy udvari lakájjal és utasitott, hogy menjek a szolga után, a ki több folyosón át a trónteremhe vezetett. E teremben várt rám Alszufijew Vaszilievics Iván, meghagyta, hogy itt maradjak, mert a császárnő azonnal ide fog jönni és beszélni akar velem. Miután ezt utasitásul adta, elsietett egy másik szobába. Kivülem senki se volt a trónteremben, csupán bizonyos távolságban állt két testőr egy másik ajtó mellett. Kis vártatva az őrök maguktartásán észrevettem, hogy a császárnő közeleg. Mihelyt a terembe lépett és engem megpillantott, azonnal egyenesen felém tartott; a kiséretében senki se volt Alszufijew miniszteren kivül.

Féltérdre borultam és vártam a megszólitást. A császárné azonnal a szerencsétlen esetem felől tudakozódott és egyebek közt ezt kérdezte: «És te, szegény, hogyan menekültél meg és hogyan történt, hogy életben maradtál?»

Minden kérdésére röviden feleltem, nehogy hosszas beszédemmel untassam és fáraszszam. Vaszíljevics Ádám is több izben közbeszólt, az elbeszélésemet kiegészitendő. A császárnő mindkettőnket figyelmesen meghallgatott, aztán csókra nyujtotta kezét és azt mondta, hogy a kegyelmét tapasztalni fogom.

Ekkor a miniszter úr intett, hogy távozzam, és én kimentem ugyanazon az ajtón, a melyen idejöttem. Künn a vezetőm várt rám és visszakisért a palotába, a hol a tánczvigalom még éjfél utáni két óráig tartott.

*

A reményeim teljesülésének útjába azonban több akadály gördült. Az első akadály az udvari gyász volt Petrowna Anna nagyherczegnő halála következtében; a nagyherczegnő kétéves volt, az atyja Péter nagyherczeg, ki később III. Péter név alatt lépett a trónra. Erzsébet császárnő nagyon búsult és az egészsége is megrendült. A miniszter úrnak tehát nem volt alkalma ügyemben felszólalni és ennélfogva várni kellett az alkalmas pillanatra. E közben a miniszter úr rendeletére az állampénztár hátralékos illetmények és jutalom czimén közel kétezer rubelt fizetett ki, a mi által legalább e tekintetben egyelőre megszabadultam a gondoktól.

Egy napon a miniszter korán reggel magához hivatott és értesitett, hogy a szenátustól átirat érkezett, a melynek értelmében a montenegrói metropolita előterjesztése alapján utasittatom, hogy azonnal utazzam Moszkvába, átvenni a főparancsnokságot a montenegrói kivándorlottak fölött. A miniszter megkérdezte, tudok-e általában valamit erről a dologról? Azonnal észrevettem, hogy ez a kérdés mit jelent és minden tartózkodás nélkül elmondtam moszkvai találkozásomat a montenegróiakkal, valamint azt is, hogy már ott tagadó választ adtam a kérésükre a parancsnokság átvételét illetőleg.

A miniszter végig hallgatta az előadásomat, aztán így szólt: «Mihelyt ön nem adta a beleegyezését, ezt a követelést nem teljesíthetjük.»

Azonnal írt is a szenátusnak, hogy ő felsége egyenes parancsa nélkül engem nem bocsáthat el az udvari szolgálatból. Ekkor a vladika maga jött Szent-Pétervárra szorgalmazni, hogy mielőbb kiküldessem Moszkvába. Meglehet, hogy czélt is ér, sőt a montenegrói bizottságot is újból létre hozhatta volna, ha rögtön a megérkezése után el nem kezdi újból a czivakodását Petrovics őrnagygyal, a kit az egész kivándorlási ügy kudarczáért felelőssé akart tenni. Ezenfölül még azt is kérelmezte, hogy az őrnagynak megtiltassék a Petrovics név viselése, a mely egyúttal a vladika családi neve is volt; e mellett azonban elfeledte, hogy azelőtt ő maga mutatta be az őrnagyot mindenütt mint rokonát. Végül Petrovics őrnagynak mindenféle szédelgéseket lobbantott a szemére és bebizonyította róla, hogy nem is montenegrói származású és neve nem Petrovics, hanem *Sarovics*. A vladika viselkedése a szent-pétervári uraknak sok kellemetlenséget okozott, az intéző körök boszúságát fokozták még a montenegróiak botrányos kicsapongásai Moszkvában; mindezeknek véget vetendő, megparancsolták a vladikának, hogy azonnal hagyja el Szent-Pétervárt; ötszáz rubel útiköltséget utalványoztak ki neki és még ugyanazon este fedezet alatt el kellett utaznia Kievbe; innét haladéktalanul átküldték a határon túl. Néhány év mulva még egyszer eljött Szent-Pétervárra, nem tudom már milyen ügyben, de ott nem sokára meg is halt.

A Moszkvában tartózkodó montenegróiakat az ottani hadi-kollégium alá rendelték, a parancsnokságot fölöttük pedig ideiglenesen addig is, míg én a szenátus kívánsága szerint az udvari szolgálatból elbocsáttatnám, *Völker* egykori osztrák huszárezredesre bízták, a ki tábornoki ranggal lépett ki az osztrák szolgálatból.

*

Visszaemlékezéseim e második részében többször volt alkalmam a szintén Ausztriából kivándorolt *Horváth* tábornokról beszélni, a ki társaival az «Új-Szerbiá»-nak elnevezett területen telepedett meg és a később kivándorolt szerbeket is a saját telepítvénye számára akarta volna megszerezni. Arról is tudomása volt, hogy a Moszkvában tartózkodó montenegróiak iránt még semmiféle intézkedés se történt és hogy a vladikát kiutasították Oroszországból. Ennélfogva elhatározta, hogy a zavarosban fog halászni és azonnal hozzá is látott.

1759 februárban több bizalmas emberével Szent-Pétervárra utazott és útközben Moszkvában is időzött. Embereit megbízta a montenegróiak toborzásával, igazabban emberfogdosással, a mely mesterséget Horváth tábornok társai igen jól értették. Megismerkedtek és megbarátkoztak a kivándorlókkal, itatták és igéretekkel biztatták és végre rábeszélték őket, hogy írjanak alá egy kérvényt a szenátushoz, a melyet Horváth maga fogalmazott és a melyben az iránt folyamodtak, hogy Horváth tábornok parancsa alá rendeltessenek. Mihelyt ez megtörtént, utasította a kivándorlókat, hogy Moszkvában várják be a visszaérkezését, ő maga pedig elutazott Szent-Pétervárra. Megérkezése után csakhamar egy előterjesztést nyujtott be a szenátushoz és mellékelte a montenegrói kivándorlók folyamodványát. A szenátus azonban az előterjesztést nem fogadta el. Tudtára adták Horváthnak, hogy a szenátus már Piscsevics őrnagyot jelölte ki a montenegróiak főparancsnokául az utóbbiak saját kérelmére, és már a kellő lépéseket is megtette Piscsevics őrnagynak az udvari szolgálatból való elbocsáttatása iránt; ezen ügyben tehát a szenátus semmit se tehet, ha csak a nevezett őrnagy nem járul a Horváth előterjesztéséhez és egy külön kérvényben ki nem jelenti.

Horváth egy szép napon hozzám küldte *Vajda* nevű hadsegédét és kért, hogy látogatnám meg, a mit meg is tettem.

Mikor udvari fogaton látott megérkezni, két emberét elém küldte a lépcső aljáig, ő maga pedig dolgozó-szobája ajtajában várt rám, *igen nyájasan fogadott, megölelt és megcsókolt* és magánál tartott ebédre. Eltávozásomkor másnapra is meghivott. Minthogy a kitüzött időnél valamivel korábban érkeztem, dolgozó-szobájában társalogtunk. Megkérdezte, miért vagyok Szent-Pétervárott, milyen állást foglalok el és mik a terveim a jövőre nézve. Nyiltan és őszintén feleltem minden kérdésére és közöltem vele szándékomat, hogy vagy udvari szolgálatban fogok maradni, vagy pedig kérelmezni fogom áthelyeztetésemet a hadsereghez, miután javabeli koromban még hadi szolgálatot óhajtanék teljesíteni. Mindezekből a nyilatkozataimból Horváth tábornok már megtudhatott mindent, a mit tudni akart, ezért nem is kérdezősködött tovább.

Ebéd után az emberei egy másik szobába mentek, engem pedig Horváth bevezetett a hálószobájába és ott a fekete kávé mellett elmondta, milyen nagy bizodalommal viseltetnek iránta a legmagasabb körökben, micsoda új tervei vannak a kivándorlókkal, a kikből két huszárezredet, a bulgáriai és macedoniai ezredeket fogja alakítani és a melyekhez tömegesen jelentkeznek csupa nőtlen fiatal emberek, Szerbiából, Oláhországból, Görögországból és Moldvából. Ezen ezredekhez csak azok fognak tisztekül kineveztetni, a kiket ő fog kijelölni és kinevezésre ajánlani. Egyáltalában még sok üdvöset munkálhatna Oroszország javára, csak az a baja, hogy nincsenek kellő számú művelt és képzett tisztjei. Ez a hiány épen a tervezett ezredalakításoknál mutatkozik leginkább; de a legnagyobb nehézség abban áll, hogy senkije sincs, a ki őt helyettesíthetné és a kiben megbízhatnék. Ez az egész hosszú előadás aztán oda lyukadt ki, hogy épen csak én volnék az az ember, a kire szüksége van és bizonyára nem bánnám meg, ha vele mennék, mert pár nap alatt elsőosztályú őrnagygyá és legfőlebb három hónap alatt — becsületszavára mondja — alezredessé neveztetne ki.

Megköszöntem az irántam való jó véleményét és jóindulatát, de kijelentettem, hogy az udvarnál elfoglalt állásomat ő felsége a császárnő engedelme nélkül nem szabad elhagynom, különben is jövendőbeli szerencsémet az udvartól várom és ha az udvari szolgálatot odahagynám, mindenesetre a hadsereghez mennék, mert semmi kedvem sincs telepítvényesnek lenni.

Másnap reggel Horváth összes kisérete meglátogatott. A kiséret tagjai voltak: Bulics protopópa, Bulaczel Gergely százados, Vajda hadnagy és Csernikov hadsegéd. Körülbelül egy órát időztek nálam. Sokat beszéltek Új-Szerbiáról, elmondták, hogy ott milyen jólétben és bőségben élnek, csupán az fáj nekik, hogy én nem vagyok köztük és ünnepélyesen fölkértek, hogy fogadjam el a tábornok ajánlatát.

Estefelé, mikor a kabinetminiszter úrtól hazatértem a lakásomra, egy levélkét találtam, a melyben a barátaim tudatták, hogy este *Manteufel* rendőrkapitánynál fognak egybegyülni és kértek, hogy én is jelenjek meg. El is mentem, és a vendégszerető háznál javában folyt a mulatság, mikor egyszerre a Horváth tábornok egyik emberét, Bulaczel századost láttam belépni, a ki ide jött utánam. Azonnal eléje mentem és megkérdeztem, mit kiván; erre átadta Horváth sajátkezű levelét, a melyben kért, hogy azonnal menjek hozzá, mert igen fontos közlendője van. Azt mondtam a századosnak, hogy másnap korán reggel ott leszek a tábornoknál, de ő nem tágított és addig ostromolt, míg végre nagy sajnálkozással elbucsúztam a kellemes társaságtól és elmentem a századossal.

A tábornok megölelt, megcsókolt, szóval túláradó örömmel fogadott, elmondta, hogy sok nagyon befolyásos úrnál volt, beszélt velük rólam és nagy örömmel hallotta, hogy mindnyájan ismernek és felőlem igen hizelgően nyilatkoznak. Miután a Moszkvában levő montenegróiak azt kérelmezték a szenátustól, hogy az ő parancsnoksága alá helyeztessenek, most kedvező alkalom nyilik a szerencsém megalapítására. A dolgot azonban azon kell kezdeni, hogy ő jelentést fog irni a szenátushoz és bejelenti, hogy én az összes montenegróiakkal együtt az ő parancsnoksága alá óhajtom magamat rendeltetni. Mihelyt ebbe beleegyezem, azonnal kieszközli számomra az elsőrangú őrnagyi állást a bulgáriai huszárezrednél. Most már tehát csak tőlem függ, megragadni a szerencsét. Végül még értesített, hogy a szenátustól oly értelmű parancsot kapott, hogy a maczedoniai huszárezredet azonnal küldje el a hadsereghez. E szerint szabadságomban áll, ezzel az ezreddel a harcztérre menni és az ezred parancsnokságát átvenni, mert az áthelyezések egyik ezredtől a másikhoz, egyedül csak tőle függnek.

Ujolag kijelentettem, hogy az ajánlatáról határozottan nem nyilatkozhatom mindaddig, míg az ügyet elő nem terjesztettem a főnökömnek. Alszufijew miniszter úrnak és a véleményét ki nem kértem. Már késő este volt, mikor végre haza mehettem.

Másnap megjelentem a miniszter úrnál és előadtam neki Horváth tábornok ajánlatát. A miniszter úr így szólt: «Maradjon a mostani állásában, ne gondoljon egyébre, mint arra, hogy a szerencséjét el ne szalasszza.»

(Folytatása következik.)

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

TANULMÁNYOK
A MAGYAR ÁLTALÁNOS POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV
TERVEZETE KÖRÉBŐL.

IRTA
Dr. EREKY ISTVÁN.

Ára füzve 6 kor.

Tartalma: I. Az egyesületről. — II. Az alapitványról. — III. Az önálló dologi szerződésről. — **Függelék: A franczia egyesületi törvény s a rá vonatkozó rendeletek és decretumok teljes magyar fordításban.**

A **Franklin-Társulat** kiadásában **Budapesten** (IV., Egyetem-utcza 4.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A VADÁSZAT MESTERE.

Önképző gyakorlati utmutatás a vadászat kedvelői számára vagyis rövid foglalata mindazon elméleti szabályoknak, melyek megtanulása s megtartása mellett a vadászatot bárki a siker gyönyörével gyakorolhatja.

Saját és egy ötven éves vadász tapasztalataiból s jeles kútfők nyomán

irta
CSERSZILVÁSY ÁKOS
(Vajda János).

Negyedik, átdolgozott és bővitett kiadás. — Mellékletül a *vad-nyomok* ábrázolása.

Ára kötve 2 K.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

PUFÓK JANKÓ MINT BÁLVÁNY.

Elbeszélés.

Irta H. G. Wells. — Angolból fordította S. A.

— Nem mindenki mondhatja el magáról, hogy isten is volt — mondta a napbarnitotta tengerész. — Én velem ez is megtörtént egyebek között.

— Nem sokat adok a nagyravágyásra — folytatta aztán. — Egyike voltam azoknak, a kik megmenekültek az «*Ocean Pioneer*» hajóról. Haj, haj! Hogy múlik az idő! Annak már húsz éve. Nem tudom, emlékszik-e még egyáltalán az «Ocean Pioneer»-re.

Ez a név ismerős volt előttem és igyekeztem visszaemlékezni, mikor és hol hallottam a hirét.

— «Ocean Pioneer?» Valami aranyporhistória — *mondtam habozva* — de csak homályosan emlékszem . . .

— Bizony — mondta ő. — Egy galád kis szorosban, a melyben nem volt semmi dolga, kalózok elől menekült. És nemrég valami vulkán dolgozott ott, vagy mi efféle, s egyetlen szikla sem volt a rendes helyén. Vannak arra olyan helyek, a hol utánuk kell szaladni a szikláknak, ha az ember tudni akarja, hol lesznek a legközelebbi alkalommal. Elmerült a hajó húsz zsinór mélységre, mielőtt az ember füttyenthetett volna, ötvenezer font aranynyal együtt.

— Életben maradtak?

— Hárman.

— Most már emlékszem az esetre — mondtam én. — Valami mentésről is volt szó.

A «mentés» szóra azonban a napbarnitotta ember oly irtóztató káromkodásban tört ki, hogy elképedve hallgattam el. Aztán közönséges, szelidebb *káromkodásba fogott, majd hirtelen* félbeszakította magát.

— Bocsásson meg — mondta. — De a mentés! — Közelebb hajolt hozzám. — Benne voltam ebben a dologban — folytatta. — Megpróbáltam, hogy gazdag emberré legyek s e helyett isten lett belőlem.

— De még az nem minden, hogy isten lettem — folytatta a napbarnitotta ember s újra káromkodni kezdett. Végre ismét folytatni kezdte a meséjét.

— Ott voltam én, aztán egy Jacobs nevü matróz és Always, az «Ocean Pioneer» kormányosa. Ez ez volt az, a ki az egész dolgot kezdette. Ma is emlékszem még rá, mikor a mentőcsónakban voltunk s ő egy mondással megértetett velünk mindent. Nagyszerüen tudta az emberrel a dolgokat megértetni. «Negyvenezer font van» — ezt mondta — «azon a hajón és csak én tudom pontosan megmondani, hol merült alá.»

— Nem sok ész kellett hozzá, hogy az ember abból értsen. Ő volt a vezető kezdettől fogva végig. Ő szerezte a Sanders testvéreket és a brigjüket — a brig neve «Pride of Bania» volt. Ő vette a búvár-készüléket — ócska készség volt, sürített levegővel müködött, nem csövekkel és szivattyúval. Ő maga ment volna a viz alá is — de nem birt a viz alatt maradni, beteg lett tőle, a mi sok emberrel megesik. A mentőhajó azalatt vagy százhúsz mérföldnyire ténfergett valahol, azzal a térképpel, melyet ő csinált nekik.

— Nem sokat adok a nagyravágyásra.

— Mondhatom, jó kedvünk volt ott a brigen. Egész nap csak tréfáltunk, ittunk és tele voltunk reménységgel. Olyan világosnak, magától értetődőnek és egyszerűnek látszott a dolog: megfájdult az oldalunk nevettünkben, ha arra gondoltunk, hogy a másik hajó, az igazi mentőhajó, mely két nappal mielőttünk indult, mit csinál. Együtt lakomáztunk valamennyien a Sandersek kabinjában. Furcsa egy hajószcsapat volt a mienk: csupa tiszt és egy közlegény sem. A kabinban állt a buvárruha is, a sorjára várva. Az ifjabbik Sanders vig ficzkó volt s sok tréfát csinált ennek a furcsa micsodának a nagy pufók fejére és kerek, bámész szemeire. Elnevezte «Pufók Jankó»-nak és úgy beszélt hozzá, mint valami keresztény emberhez, kérdezgette, nős-e, mit csinál Pufók asszonyság és a kis Pufókok? Az ember majd megszakadt nevettében. És minden áldott nap egészségére köszöntöttük Pufók Jankónak a rumot, kinyitottuk a szemét és egy üveg rumot töltöttünk bele, úgy hogy olyan lett belülről, mint egy rumos hordó. Jó világot éltünk, mondom, nem is sejtettük azt a csalódást, mely ránk várt.

Az ember majd megszakadt nevettében.

Nem akartuk elrontani kilátásainkat a sietséggel s egy egész napunk abban telt el, hogy keresgéltük az utat ahhoz a helyhez, a hol az «Ocean Pioneer» elmerült, két lávaszikla közt, melyeknek hegye csaknem kilátszott a vizből. Mintegy félmérföldnyire odább kellett megállnunk, hogy biztos horgonyvető helyünk legyen. Az elmerült hajó ott volt, úgy a hogy elmerült s egészen jól lehetett látni az árboczai hegyét. Én szálltam le a vizbe; péntek nap volt, rögtön, a mint hasadt a hajnal.

Micsoda meglepetés volt az! Ma is látom még egész világosan. Különös egy hely volt; a világosság akkor kezdett derengeni. Az emberek azt hiszik, a tropikus vidéken mindenütt csak lapos part van és pálmafák meg homok, pedig sokkal változatosabbak ezek a tájak. Ez a hely például egészen másforma. Nem közönséges sziklák voltak ott, kimosva a hullámoktól, hanem nagy, görbe sziklatömbök, aljukon zöld moha, a tetejükön itt-ott tüskés bokrok. A viz olyan volt, mint az üveg, nyugodt és tiszta, szürkésfeketén csillogott. Messze a sziklakúpok és dombok mögött egy erdő volt a hegyoldalban, mely akkor kezdett magához térni a vulkán-kitörés tüz- és hamuesőjéből. A másik oldalon szintén erdő, s valami olyasforma, mint egy fekete sziklákból épült, romban heverő amfiteátrum, melybe mint egy öblöbe nyomult bele a tenger.

Mondom, épen közelgett a hajnal s a tárgyak még nem kapták vissza szinüket. Rajtunk kivül nem volt élő ember az egész szoros hosszában. A «Pride of Bania» ott vesztegelt egy sziklacsoporton túl, a tenger vonala felé.

Nem volt, mondom, emberi lény a láthatáron. Olyan biztonságban éreztük magunkat ez egyedüllétben, hogy a fiatal Sanders elkezdett énekelni. Rajtam már rajtam volt a Pufók Jankó, a sisakja nélkül.

— Nini — mondta Always — itt az árbocz.

Majd kipottyantam a hajóból, mikor az öreg Sanders odahozta a csónakot. Lezártuk a sisak ablakait s minden egyebet is rendbe hoztunk, elzártam a sürített levegőre szolgáló tömlő szelepét, hogy könnyebben elmerüljek, előre vetett lábbal kiugrottam és lemerültem. Létránk ugyanis nem volt. A csónak himbálózott s a benne ülők bizonyára lebámultak a vizbe utánam, a hogy birtak, a mint a fejem lemerült a hullámokba s abba a feketeségbe, a mely az árbocz körül elterült.

Tudni kell, hogy én bizony ujoncz voltam a buvárkodásban. Valamennyien azok voltunk. Próbálgatni kellett, hogy tudjunk vele bánni s most esett először, hogy teljes mélységbe szállottam le. Igen rosz érzés az. Az ember füle fáj pokoli módon. Aztán a szemöldök fölött is fáj valami, szinte megreped. A fejében olyanformát érez az ember, mintha influenzája volna. No, de a tüdőben, meg egyéb belső részekben sem a mennyország tanyázik. A leszállásnál az érzés olyasforma, mintha fölfelé szállna az ember, csakhogy tovább tart. Aztán az ember nem fordithatja meg a fejét, hogy felnézzen, mi van fölötte, s nem vethet pillantást, hogy mi mozog a lába alatt, ha nem akar lehajolni, a mi nagy bajjal jár. Mikor leértem a mélybe, sötét volt s úgy éreztem magamat, mintha a reggelből visszamentem volna az elmult éjszakába.

Az árbocz úgy emelkedett a sötétségben, mint valami kisértet, aztán egy sereg hal jött, majd egy sereg libegő tengeri pók s végre tompa zuhanással az «Ocean Pioneer» födélzetére jutottam. A halak, melyek a halottakon rágódtak, felriadtak körülem, mint egy csapat légy a dögről. Forditottam megint a légsüritő szelepén, mert a buvárruha kissé vastag és kaucsuk-szagú volt. Pihentem egy darabig, hogy magamhoz térjek. Jó hideg volt odalenn, ez is segitett magamhoz téríteni.

Mikor könnyebben éreztem már magamat, elkezdtem magam körül nézelődni. Csodálatos látvány volt. Még a világosság is csodálatos volt: valami vöröses szinü félhomály, a vörös tengeri pókok miatt, melyek a hajó körül uszkáltak. Magasan fölöttem holdvilágszerü, mély zöldeskékség. A hajó födélzete egyenes helyzetben maradt, sötéten és hosszan feküdt a tengeri pókok között s az eleje tája elmerült az éjszakába. A födélzeten nem volt egy halott se, azt hiszem, oldalt, mellette hevertek. Később azonban találtam két csontvázat az utasok kabinjában, a hol a halál érte őket.

Furcsa érzés volt ott állni a fedélzeten, megismerni mindent rajta, részről-részre, azt a helyet, a hol pipázni szerettem a csillagfénynél, azt a sarkot, a hol egy sidney-i ficzkó udvarolgatott egy özvegynek, a ki a hajón volt. Kedves egy pár voltak, csak egy hónappal ezelőtt is — és most nem volt egy macska számára elég hús sem mind a kettejükből.

(Folytatása következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

Elhatároztam, hogy Horváth biztatásait nem veszem figyelembe, sőt a látogatásaimat is beszüntetem nála. A mint ezt észrevette, egyik emberét a másik után küldte hozzám és magához kérette. Mikor ez se használt, elkezdett több magas állású urat kérni, hogy gyakoroljanak pressziót az elhatározásomra, a mi meg is történt.

Ily nagy urak tanácsa valóban erősen megingatta a lelki egyensúlyomat. Otthon egész nap a fölött tünödtem, hogy mit tegyek és sehogy se birtam magamat elhatározni. Este volt már, mikor egyszerre Horváth tábornok személyesen betoppant az ajtómon.

«Mit mivelsz, testvér, — mondá derült arczczal, — és miért nem látogattál meg engem oly régóta? Ime lásd, most én magam jövök el hozzád. Jer velem.»

A látogatás épen nem volt rám nézve kellemes, még kevésbbé ohajtottam vele menni, de miután nem tágitott, végre is elfogadtam a meghivását. Vacsora előtt, szokás szerint, a saját befolyásával és a nagy uraknak irányában tanusitott kegyeivel dicsekedett. Vacsora után, mikor a kisérete másik szobába ment és mi ketten egyedül maradtunk, megint a régi nótát kezdte és miután semmiféle kötelező igéretet sem akartam tenni, végre éjfélkor, mikor már távozni akartam és azt mondtam, hogy holnap folytathatjuk a beszélgetésünket, megragadta a karomat és igy szólt:

«Nem, ma kell a dolognak eldőlni köztünk és most megmondom neked, mi a szándékom veled. Van egy unokahugom, Katalin, a fivérem leánya. Te fiatal korodban jutottál özvegységre. Neked adom a hugomat feleségül, hogy rokonom és minden vállalatomban társam légy, mert érdemesnek tartalak erre a kitüntetésre. Azt akarom, hogy te légy utánam a legelső.»

Látván, hogy e szavakra a szemeim könybe borultak, mert elhúnyt szeretett nőm jutott az eszembe, elkezdett vigasztalni, hogy én nem vagyok az első, sem az utolsó, a kivel ilyesmi történik, hogy az ember sorsa változandó, stb. A körülbelül félóráig tartó predikáczió után kértem, adjon gondolkozási időt holnapig, mert ilyen fontos kérdés fölött nem lehet azonnal határozni; de erről hallani sem akart, hanem azt mondta, hogy a mit ma el lehet végezni, azt soha se kell másnapra halasztani.

Nem akarom hosszasan elbeszélni, hogyan igyekeztem védekezni és hogyan hiusult meg minden igyekezetem. Elég az hozzá, hogy végre megadtam magamat, csupán azt kötöttem ki, hogy nem fogok Új-Szerbiában maradni, hanem Horváth kötelezi magát, hogy engem kineveztet a maczedoniai huszárezred parancsnokává alezredesi ranggal és az ezreddel együtt a hadsereghez küld. A mi a házasságomat illeti, az véghez mehet, mihelyt megérkeztem Új-Szerbiába, azután a feleségemet esetleg magammal viszem, vagy pedig az anyjánál hagyom, a szerint, a mint a tábornok jónak látni és tanácsolni fogja.

Erre Horváth kijelentette, hogy minden a kivánságom szerint fog történni, aztán kezet szorított velem, megölelt, megcsókolt, megfogta a kezemet és bevezetett a másik szobába, a hol az apostolai részint a székeken, részint a pamlagokon hevertek és aludtak. Horváth föllármázta őket és igy szólt: «Ime itt a vőm, a kit épen most jegyeztem el Katalin hugommal. Ő most már egészen az enyém.»

Ezután papirt és tintát hozatott és a nevemben egy előterjesztést mondott tollba a segédtisztjének. Az előterjesztés a szenátushoz volt intézve, a melynek tartalma az a kérelem volt, hogy engem a Moszkvában tartózkodó montenegróiakkal együtt rendeljenek a Horváth tábornok parancsa alá, a ki jelenleg két huszárezredet alakit, a kivándorlók tehát ezen ezredekben azonnal szolgálatba léphetnének.

Az előterjesztést azonnal aláiratta velem és hajnali négy órakor végre haza mehettem.

Másnap reggel a főnököm, Alszufijew miniszter úr egy parancstisztet küldött értem. Mihelyt tiz órakor megjelentem nála, azzal a kérdéssel fogadott, hogy mit jelentsen az, hogy Horváth a megelőző napon ostromolta őt az udvari szolgálatból való elbocsáttatásom érdekében és azt mondta, hogy én már elhatároztam áthelyeztetni magamat az ő parancsnoksága alá?

Kissé lesütött szemekkel válaszoltam, hogy a mennyiben az udvari szolgálatból elbocsáttatnám és Horváth kieszközölné kineveztetésemet alezredessé, hajlandó volnék átvenni a főparancsnokságot az általa alakitandó maczedoniai huszárezred fölött.

«Úgy veszem észre, hogy önök ketten már tisztába jöttek egymással, — mondá a miniszter, — de képzelhettem-e, hogy ön ily könnyen oda fogja hagyni a szolgálatát. Ön nyilván terheseknek tartja a jótéteményeket, a melyekben itt részesült, holott sokan örömest megvásárolnák drága pénzen azt, a mihez ön ingyen jutott. Miért nem szólt nekem erről és miért csinálták ki titokban a dolgot? Egyébiránt jól van, majd jelentést fogok róla tenni ő felségének, hanem azt tudom, hogy nem sokára hallani fogok czivódásokról a tábornok és ön közt.»

Horváth csakugyan még ugyanaz nap előterjesztést intézett a szenátushoz és kérte, hogy alezredessé kineveztessem, de nem a maczedoniai, hanem a bulgáriai ezredhez és mellékelte az én előterjesztésemet, valamint a Moszkvában tartózkodó montenegróiak kérvényét is. E beadványra a szenátus azt felelte, hogy engem alezredessé nem nevezhet ki ő felsége különös rendelete nélkül, csupán elsőrangú őrnagygyá léptethet elő, mivel a nélkül is sorra kerülök, az udvari szolgálatból való elbocsáttatásom iránt lépéseket fog tenni. Ennélfogva előjegyzésbe vétettem a bulgáriai huszárezred jövendőbeli parancsnokául, a maczedoniai huszárezredhez pedig *Kosztjurin* másodrangú őrnagyot nevezték ki és egyszersmind előléptették elsőrangú őrnagygyá.

Pár nap mulva a miniszter úr magához hivatott, tudatta velem, hogy a saját kérelmemre és a szenátus kivánságára az udvari szolgálatból elbocsáttattam.

Körülbelül egy héttel később Horváth tábornok elutazott Új-Szerbiába és engem, már mint a bulgáriai huszárezred elsőrangú őrnagyát hátrahagyott Szent-Pétervárott némely ügyek elintézésének szorgalmazása végett, a melyek a szenátusnál még függőben voltak. Elutazása előtt azon ürügy alatt, hogy a sok kiadásai következtében a pénze útközben kifogyhatna, négyszáz rubelt kölcsönzött tőlem és igérte, hogy ezt az összeget megadja, mihelyt megérkezem Új-Szerbiába. Még az emberei is háromszáz rubelt kértek tőlem kölcsön különféle bevásárlásokra, és ezt a kérést se véltem megtagadhatni.

Ez alatt érkezett Szent-Pétervárra *Podgoricsanin Iván*, a ki az osztrák hadseregben azelőtt őrnagyi rangot viselt. Ismertem őt még abból az időből, mikor én is az osztrák hadseregben szolgáltam. Megtudván, hogy ide érkezett, fölkerestem és a kérésére bemutattam őt *Woronczow* gróf alkanczellárnak. Az elfogadtatása alkalmával én szerepeltem mint tolmács, mivel Podgoricsanin nem tudott oroszul és a német nyelvet is csak alig értette. Azt kérte, hogy mutassák be ő felségének és alkalmazzák a hadseregnél. Hat nap mulva Woronczow gróf bemutatta őt a császárnőnek és kieszközölte ezredessé való kineveztetését. Podgoricsanin azonnal el is utazott a hadseregbez és átvette a parancsnokságot a moldvai huszárezred fölött. Ilyen szerencse érte ezt az embert, a ki rendkivül izmos és magas termetén kivül semmi egyéb kiváló tulajdonsággal se birt, még olvasni is alig tudott, de ennek daczára Oroszországban az első pillanattól élete végeig hű maradt hozzá a bámulatos szerencséje.

Három hónap mult el, mig végre Horváthtól egy őrmester érkezett, a ki a tábornok újabb beadványait hozta, a melyek a szenátushoz voltak intézve, és a számomra egy levelet azzal az utasitással, hogy azonnal induljak el Új-Szerbiába. Siettem engedelmeskedni az utasitásnak és elutaztam az őrmesterrel, a ki magát a tábornok közeli rokonának mondta. Utazás közben jobban megismerkedtünk egymással és az őrmester mind közlékenyebb lett. Négy szem közt elmondta, mennyire sajnál, a miért elhagytam jó állásomat az udvarnál és Új-Szerbiába megyek. Érdekemben állván a dolgok állásáról értesülni, magam mellé ültettem őt a hintómba és kikérdeztem az új-szerbiai állapotok felől. Miután megigértem volna, hogy semmiféle körülmények közt se fogom elárulni, ezeket mondotta: «Önt, uram, a tábornok rútul megcsalta, mert miután Új-Szerbiába visszatért, gyakran hallottam, a mint az asztalnál azzal dicsekedett, hogy önt rászedte. Irigyelte, hogy ön udvari fogaton és udvari cselédséggel járt és nevetve emlegette, hogy milyen hamar elvették öntől azt a fogatot és hogy aztán a saját költségén kellett bérkocsit tartania. Azt is többször fölemlítette Bulaczel százados és Vajda hadnagy előtt beszélgetés közben, hogyan sikerült neki és a czimboráinak kicsalni öntől a pénzt, a melyre voltaképen szükségük se volt, csupán azért tették, hogy öntől elszedjék. Horváth a montenegróiakról is beszélt, a kiket nem kaphatott a parancsa alá mindaddig, mig önt meg nem nyerte, aztán szándékosan hagyta önt hátra Szent-Pétervárott, mert attól tartott, hogy az ön szemei megnyilhatnának és a Moszkvában tartózkodó montenegróiakat lebeszélhetné az Új-Szerbiában való letelepedésről. Ezenfelül jelentést tett a szenátusnak, hogy egy magyar nemes — Horváth Iván — körülbelül háromszáz szolgálatképes kivándorlót hozott magával és folyamodott, hogy nevezzék ki alezredessé azt az urat, a ki nem más, mint a tábornok hatéves kis fia. Ennek most ugyanazt a rangot akarja megszerezni, a melyet a két idősebb fiának megszerzett azon hamis előterjesztés által, hogy ezek is néhány száz kivándorlót hoztak, a kik pedig különböző időkben maguk jöttek Oroszországba. A két fiú közül az idősebbik csak tizenkét éves.

A dolog mindinkább érdekelni kezdett. Végre azt kérdeztem az őrmestertől, hogy nem beszélt-e Horváth az én eljegyzésemről?

«Már tegnap akartam önnek erről szólni, — mondá az őrmester mosolyogva, — de aztán megfontoltam a dolgot és czélszerűbbnek véltem hallgatni, de minthogy most ön maga érinti ezt a tárgyat, hát elmondom, a mit tudok. Mikor a tábornok visszatért, igaz, hogy dicsérte önt, de azt is mondta, hogy csak ezen eljegyzés által volt képes önt megnyerni magának. Horváthnak csakugyan van egy fiatal unokahuga, a ki az özvegy anyjával és a testvéreivel a telepitvényen, a krilowi várban él. A leány atyja valamikor e vár parancsnoka volt. Arra fogunk utazni és önnek lesz alkalma megismerkedni az egész családdal.»

Moszkvában csak 24 óráig időztünk, aztán tovább utaztunk. A hatodik napon Kremencsug városba értünk és itt a Dnjeperen átkelvén, új-szerbiai területre léptünk. A krilowi erődben, a hol Horváth alezredes özvegye lakott, rövid pihenőt tartottunk.

Igen szivesen fogadtak bennünket, de természetesen a tervezett házasságról szó se volt, mindazonáltal nagyon óhajtottam látni a jövendőbelimet. Legelőször az alezredesné fia jött elénk. Később megjelent a nővére is. Megvallom, hogy kissé izgatott voltam, látván, hogy csakugyan méltó azzá lenni, a minek szánták. Csupán a pillantásaink találkoztak; nem volt idő nk beszélgetésbe bocsátkozni, mert csupán addig időztünk náluk, mig lovakat váltottak.

Szent-Pétervár a 18. században.

Egykorú metszet után.

Másnap megérkeztünk Mirgorodban, a tábornok székhelyén. Horváth eleinte eléggé szivélyesen fogadott, de igen rátartós volt, őrnagy úrnak szólított. Mikor másnap elmentem Horváthhoz, több tisztet találtam nála, köztük a szent-pétervári ismerősöket is, a kik azonban nagyon tartózkodóan viselkedtek. Horváth magánál tartott ebédre. Az egész ebéd alatt senki se szólt egy szót sem, kivéve ha Horváth egyikhez vagy másikhoz a jelenlevők közül kérdést intézett. Ilyenkor az illető felállt és állva felelt.

Néhány nap mulva felszólitottam a tiszteket, a kiknek Szent-Pétervárott pénzt kölcsönöztem, hogy fizessék meg a tartozásukat, de nagy hidegvérrel azt felelték, hogy nincs pénzük, hanem majd ha visszatérnek a jószágukra, fizetni fognak. Ebből a válaszból mindjárt láttam, hogy sok kellemetlenségem lesz, mig a pénzemhez jutok.

Igy mult el egy egész hónap a nélkül, hogy tudtam volna, mi fog velem történni. Egy szép napon a tábornok azt mondta, hogy készíttessem el az egyenruhámat, miután nem sokára meg kell érkeznie a kineveztetésemnek a maczedoniai ezredhez. Azonnal meg is rendeltem a gazdag arany zsinórozású galambszürke egyenruhát (háromszáz rubelt fizettem érte) és a legközelebbi vasárnap bemutattam magamat a tábornoknak. Megdicsérte az egyenruhámat, de egyébről egy szót se szólt.

Ittlétem óta megismerkedtem néhány törzstiszttel, noha nagyon óvatos voltam, mert tudtam, hogy Horváth környezetében számos aljas jellemü és szolgalelkü ember van, a kik kémekül engedik magukat használtatni a többi tisztek kifürkészésére. Leginkább megbarátkoztam egy *Schmidt* nevü őrnagygyal, a ki szintén az osztrák hadseregben szolgált azelőtt és jelenleg a tábornok irodafőnöke volt.

Ő is felvilágositott sok minden felől. «Őszintén sajnálom önt, — mondá, — mert Horváth soha se tartja meg az igéretét. Egyetlen szavát se higyje el. Önt itt kinozni és zaklatni fogja, annál inkább, mert tudja, hogy önnek pénze van, az ilyenek nagyon kapóra jönnek neki, addig nem nyugszik, míg a pénzüket ki nem csalja vagy adósságba nem keveri, hogy aztán mint elszegényedett, eladósodott embert egészen a hatalmába keritse. Vigyázzon magára ön is, nehogy ily sorsra jusson és ha van pénze, tartsa titokban és ne szóljon róla senkinek.»

E beszélgetés után néhány nappal két görög kereskedő jött hozzám és kétezer rubelt kért tőlem kölcsön egy évre és 12% kamatra. Azt mondták, hogy megbizható emberek, tőkepénzük is van, de épen most kissé meg vannak szorulva, pedig Ausztriába kell utazniok igen előnyös üzletek megkötése végett. Onnét majd megküldik a pénzemet. Eszembe jutott a Schmidt őrnagy tanácsa és azt mondtam nekik, hogy nem csak nincs kölcsönözni való pénzem, de magam is azon töröm a fejemet, kitől kérhetnék pénzt kölcsön, hogy az itteni költségeimet fedezhessem.

Mikor Schmidtnek az esetet elbeszéltem, igy szólt: «Őrizkedjék ezektől az emberektől. Nem küldte őket önhöz senki más, mint Horváth, ne higyjen nekik, alig van valami csekély vagyonuk és az árúczikkek, a melyeket a boltjukban árulnak, a Horváth tulajdonai, a ki ezeket az árúkat Ausztriából hozatja és itt háromszoros áron erőszakolja a tisztekre, az árt pedig az illetményeikből vonja le és még kamatot is szed tőlük, úgy hogy vannak itt tisztek, a kik még egy kopekot se láttak a fizetésükből és ennek daczára folyvást a tábornok adósai.»

Néhány nap mulva fölemlitettem Horváthnak a négyszáz rubelt, a melyet kölcsön adtam és kértem, hogy fizesse vissza, mert pénzszükségben vagyok. Eleinte úgy tett, mintha nem emlékeznék reá, hogy valaha pénzt vett tőlem kölcsön, de mikor előadtam, hogy ez még Szent-Pétervárott történt és elismervényem is van róla, azt mondta, hogy: «úgy, igaz; egészen meg is feledkeztem, majd utasitani fogom a pénztárnokomat, hogy fizesse ki.»

Persze még sokáig kellett várnom és csak apránkint, huszonöt, ötven rubeles részletekben jutottam végre nagy sokára a pénzemhez.

Három hónap mult el és én még mindig tétlenül vesztegettem az időt. Végre egy napon a tábornok meghivott, hogy kocsikázzam ki vele a mintegy tizenöt versztnyi távolságra levő nyaralójába. Utközben elkezdte magasztalni a telepitvényesek nyugalmas és boldog életét és megkérdezte, nem volnék-e hajlandó lemondani ama szándékomról, hogy a hadsereghez menjek és a helyett Új-Szerbiában maradni, mint telepitvényes, alezredesi ranggal, itt megnősülni és elfoglalni a Schmidt őrnagy állását a kit Új-Szerbiából el akar kergetni, mert visszaélt a bizalmával. Erre egész határozottan kijelentettem, hogy a Szent-Pétervárott adott igéretéhez ragaszkodom és a hadsereghez akarok menni; a háboru befejeztével azonban hajlandó volnék teljesiteni a kivánságát és letelepedni Új-Szerbiában.

«Tehát nem akarsz nálunk letelepedni és inkább kószálni kivánsz a világban. No, jól van, legyen a tetszésed szerint, de később minden bizonnyal megbánod», viszonzá a tábornok, aztán elhallgatott, elszunnyadt és az egész úton oda és vissza többé egy szót se szólt.

Másnap megkérdeztem Schmidttől, a nélkül, hogy erről a beszélgetésről szóltam volna, hogy voltaképen miből áll az ő hivatalos foglalatossága és a következőket tudtam meg tőle: ő a főnöke az úgynevezett számvizsgáló bizottságnak, a melynek dolgaiban Horváthon kivül senki sem igazodhatik el, mert ezek a számadások valóságos tömkelege a Horváth lopásainak és sikkasztásainak, és szándékosan vannak annyira összebonyolítva a legnagyobb mértékben. A tábornok azt akarta, hogy Schmidt csináljon rendet ebben a chaosban és vállalja magára a szavatosságot e számadások helyes voltáért. Schmidt ezt nem akarta tenni és ezért haragudott meg rá Horváth. De Schmidt meg volt róla győződve, hogy az egész dolognak nagy vizsgálat és nagy botrány lesz a vége.

Mirgorodban egy másik törzstiszttel, Boszkovics őrnagygyal szintén barátságot kötöttem. Ő is Ausztriából vándorolt ki; igen derék, tisztességes ember volt. Az ügyeimről teljes nyiltsággal beszélhettem vele, és ő is csaknem szóról szóra azt ismételte, a mit Schmidt már régebben mondott. Ezenfelül a tervezett házasságomról beszélt, és a mit mondott, annál fontosabb volt reám nézve, mivel ő és az özvegy Horváth alezredesné unokatestvérek voltak.

«Ne higyje, — mondá Boszkovics, — hogy Horváth önnek nőül adja az unokahúgát. Még azon esetre se fog beleegyezni ebbe a házasságba, ha ön Új-Szerbiában marad. Azt mondhatom, hogy az alezredesné, a ki az én unokatestvérem, szivesen odaadja önnek a leányát, a kinek ön nagyon megtetszett. A tábornok tönkre tette ezt a családot. A boldogult alezredes halála után Horváth föltolta magát az árvák gyámjául, kézre kerítette a pénzüket és most az özvegy a gyermekeivel együtt teljesen tőle függ és valóban szükséget szenved. Ha már igy bánik a legközelebbi rokonaival, hogyan fog bánni önnel?»

Miután ezeket hallottam, nem maradt egyéb hátra, mint elhatároznom, hogy föltétlenül követeljem Horváthtól az igéretei beváltását vagy az elbocsáttatásomat Új-Szerbiából. Másnap csakugyan el is mentem hozzá. A gyümölcsös kertjében találtam, pipázva, és azonnal elő is adtam neki mindent, a mi a szivemen feküdt és úgy látszott, hogy a szavaim nem tettek rá kedvezőtlen benyomást. Azt felelte, hogy szükségtelen magamnak gondokat szereznem, mivel már ismételve kijelentette, hogy ha nem akarok Új-Szerbiában maradni, a hol a szerencsémet megállapíthatnám, nem sokára megkapom a kineveztetésemet a maczedoniai ezredhez. A mi pedig a házasságomat illeti, ha a leány és az anyja beleegyeznek, neki nincs semmi kifogása ellene és semmiféle akadályt se fog az útamba gördíteni. Ezek a kijelentések némileg megnyugtattak. Másnap maga a tábornok hiresztelte mindenütt, hogy rövid idő múlva mint alezredes fogok áthelyeztetni a maczedoniai ezredhez. De még ez se volt elég; kényszeritett, hogy az istállójából három szép, fiatal lovat válaszszak ki, a melyekre az ezrednél szükségem lesz. Nem akartam a kedvét szegni és beleegyeztem; kiválasztottam a lovakat és kérdezősködtem az áruk felől. Eleinte nem akart árt szabni, de határozott kivánságomra végre 250 hollandi aranyban állapitotta meg a lovak árát; egyszersmind kijelentette, hogy a fizetésnek nem kell azonnal megtörténni. A lovakat azonnal átvezettette az istállómba és még csak elismervényt sem akart elfogadni a megkötött alkuról, azt mondván, hogy mire való az, a mit szóval megállapitottunk, annál maradunk. De én nem tágitottam, hanem elismervényt adtam neki.

Akkoriban érkezett Mirgorodba az özvegy Horváth alezredesné is a gyermekeivel a tábornok meghivására. Egy kis kerti házban laktak, a melyben néhány szoba volt. Alkalmam volt bővebben megismerkedni a családdal. A mi a leányt illeti, a ki nekem volt szánva, csaknem beleszerettem.

A kedves vendégek megérkezése után harmadnap Boszkovics őrnagy e szókkal állitott be hozzám: «Horváth tábornok küldött ide azzal az izenettel, hogy irj alá egy kérvényt, a melyben kijelented, hogy itt akarsz maradni a telepen. A kérvény már itt van nálam, készen, csak alá kell irnod. Horváth azt igéri, hogy ha aláirod, azonnal elintézi a házassági ügyedet. Ennyiből áll a Horváth izenete, a melynek az átadásával megbizott. Másfelől azonban lelkiismereti és baráti kötelességemnél fogva egész nyiltan azt mondom, hogy ez az egész dolog nem egyéb, mint ravaszság és hamisság Horváthtól, a melynek a czélja az, hogy behálózzon, a házasságodból pedig semmi se lesz. Egészen biztosan tudom, hogy úgy az unokanővérem, mint a leánya teljességgel nem akarnak Új-Szerbiában maradni. Az unokanővérem teljes szivéből óhajtja, hogy te a leányát nőül vedd, de semmiképp se meri jelezni, mert észrevehetted, hogy Horváth, mihelyt ezt a kérvényt aláirod, a Schmidt őrnagy helyére akar kineveznia számadási bizottsághoz, a hol természetesen semmiféle eredményt sem érhetnél el és ép oly hiába fárasztanád és gyötörnéd magadat, mint Schmidt. Ezenfölül úgy behálózna, hogy elpusztulnál bele. Vannak itt olyan homályos és gyanus dolgok, a melyeket Horváth minden áron összebonyolítani és elsikkasztani igyekszik, de nem sikerül neki és egy nagy vizsgálat elkerülhetetlen lesz. Most mindent elmondtam, a mit a barátság elmondani ösztönzött; rajtad a sor megfontolni és elhatározni, hogy mit kell tenned.

(Folytatása következik.)

HIRDETMÉNY.

Ezennel közhirré tétetik, hogy miután a **Magyar Királyi Pénzügyminisztérium** ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték (**XI. sorsjáték**) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárusitóknak árusitás végett kiadattak.

A Magy. Kir. Pénzügyminisztérium által jóváhagyott sorsolási terv itt következik:

A Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Sorsolási Terve.

Tizenegyedik Sorsjáték. 110,000 sorsjegy 55,000 nyeremény.

Első osztály **Betét 12 korona** Húzás: 1902 nov. 20. és 21.		Második osztály **Betét 20 korona** Húzás: 1902 december 17. és 18.		Harmadik osztály **Betét 32 korona** Húzás: 1903 január 13., 14. és 15.	
Nyeremény	Korona	Nyeremény	Korona	Nyeremény	Korona
1 á	60000	1 á	70000	1 á	80000
1 á	20000	1 á	25000	1 á	30000
1 á	10000	1 á	10000	1 á	20000
1 á	5000	1 á	5000	1 á	15000
3 á 2000	6000	3 á 3000	9000	3 á 10000	30000
5 á 1000	5000	5 á 2000	10000	5 á 5000	25000
8 á 500	4000	8 á 1000	8000	8 á 2000	16000
30 á 300	9000	20 á 500	10000	10 á 1000	10000
100 á 100	10000	110 á 300	33000	120 á 500	60000
3350 á 40	134000	4350 á 80	348000	4850 á 130	630500
35500 nyer. Kor.	263000	4500 nyer. Kor.	528000	5000 nyer. Kor.	916500

Negyedik osztály **Betét 40 korona** Húzás: 1903 február 10., 11. és 12.		Ötödik osztály **Betét 32 korona** Húzás: 1903 március 4. és 5.		Hatodik osztály **Betét 24 korona** Húzás: 1903 márcz. 26-tól április 22-ig.
Nyeremény	Korona	Nyeremény	Korona	**Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben** *Korona* **1.000,000** *(Egy millió)*
1 á	90000	1 á	100000	
1 á	30000	1 á	30000	
1 á	20000	1 á	20000	
1 á	15000	1 á	15000	
3 á 10000	30000	3 á 10000	30000	
5 á 5000	25000	5 á 5000	25000	
8 á 2000	16000	8 á 2000	16000	
10 á 1000	10000	10 á 1000	10000	
120 á 500	60000	120 á 500	60000	
4850 á 170	824500	3850 á 200	770000	
5000 nyer. Kor.	1120500	4000 nyer. Kor.	1076000	

Az I. osztály huzása **1902 november hó 20. és 21-én** tartatik meg. A huzások a **Magyar kir. állami ellenőrző hatóság** és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek a huzási teremben (IV., Eskü-tér, bejárat a Duna-utcza felől). — Sorsjegyek a M. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusitóinál kaphatók.

Budapest, 1902. évi október hó 26-án.

A melyik ezen 500 nyeremény közül utolsónak huzatik ki, fogja a főnyereményt.

1	fődij.	600000	600000
1	kor.	400000	400000
1	nyer.	200000	200000
1	á	100000	100000
1	á	80000	80000
1	á	60000	60000
1	á	50000	50000
1	á	40000	40000
2	á	30000	60000
2	á	25000	50000
4	á	20000	80000
5	á	15000	75000
25	á	10000	250000
50	á	5000	250000
405	á	2000	810000
760	á	1000	760000
1140	á	500	570000
30600	á	200	6120000
33000	nyerem. érsjut. kor.		10555000

Magyar Királyi Szabad. Osztálysorsjáték Igazgatósága.
Lónyay. *Hazay.*

SZ 213

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTÖDE ÉS GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Ajánlanak mindennemü **vas-, acél- és fémöntvényeket** épitkezési és gépészeti czélokra, **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló- és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.**

A helyi viszonyok szerint szerkesztett **turbinákat, őrlőhengereket, kéregöntetü hengerekkel és malomberendezési czikkeket.**

Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. **Alapcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapuzsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsikat.**

Álló vagy fekvő **gáz- és petroleum motorokat,** egy vagy két hengerrel és mindennemü **zúzógépeket.**

Mechwart-féle **forgó gőz- és petroleumekéket. Világításhoz** vagy **gépek hajtásához** szükséges **villamosságot** bármely távolságra elvezető **dynamogépeket.** 9280

291

Városi irodánk: IV., Ferenczieck-tere 2. szám.

Igen hatásos vérszegénység, sápkor, neurasthenia esetein. Egy üveg ára **2.40** kor. Egy **6** üveget tartalmazó postaláda **12.12** kor. franco küldve.

Főraktár Budapesten: **Török József** gyógyszertára.

Továbbá a készitőnél: **Rozsnyay Mátyás** gyógyszertárában **Arad**on, Szabadság-tér, valamint minden más gyógyszertárban.

Rozsnyay vasas china bora.

A Rozsnyay-féle vasas chinabor egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. Magyar édes borral készitve, a külföldi készitményekkel nemcsak kiállja a versenyt, hanem azokat felül is mulja. Vérszegényeknek különösen ajánlható.

Számos elismerő nyilatkozat. Több kórházban van alkalmazva. 9413

PUFÓK JANKÓ MINT BÁLVÁNY.

Elbeszélés.

Irta H. G. Wells. — Angolból fordította S. A.

(Folytatás.)

Mindig volt bennem egy csöpp filozófus hajlandóság s merem mondani, hogy jó öt perczet töltöttem ilyen gondolatokban, mielőtt lementem volna megkeresni, hol van elraktározva az az istenverte aranypor. Lassan ment a keresés, többnyire csak tapogatózni tudtam, mert korom-sötétség volt; a mi kékes fénysugár oda jutott, az csak megzavart. Mindenféle dolgok mozgolódtak körülöttem, az egyik beleütődött a szemüvegembe, a másik belekapaszkodott a lábamba. Aztán eltapostam egy csomó puhaságot, meg is csúsztam benne, majd meg valami bütykös, szálkás tárgyat szedtem fel. Mit gondol, mi volt? Egy darab hátgerincz.

Megbeszéltük a dolgot előlegesen és Alwaysjól tudta, hol tartották az aranyat. Meg is találtam nem sokára. Egy ládát fel is emeltem.

Fölemeltem én, ilyen magasra, ni! Negyvenezer font ára tiszta, hamisitatlan aranyat. Úgy ordítottam az örömtől a sisakomban, mint a gyermek; meg is fájdult a fülem tőle. De már nagyon nehéznek és fáradtnak éreztem tagjaimat, huszonöt percze vagy talán több is volt, hogy víz alatt voltam. Ennyi épen elég, gondoltam magamban.

Fölmentem megint a lépcsőn s a mint a födélzetre értem, bezártam a szelepet hátul a sisakomon, hogy a levegő összegyüljön a buvárruhában s fölvigyen. Ez igy szokás, tetszik tudni. Felülről valami hullámzást láttam, mintha lapáttal mozgatták volna a vizet, de nem sokat törődtem vele. Azt hittem, a pajtásaim jeladása, hogy jöjjek már fel.

Aztán valami lesiklott mellettem, valami nehéz dolog s megállt a fedélzet deszkájában. Megnéztem, hát egy hosszú kés volt, melyet a fiatal Sandersnél láttam. Elejtette, mondok, s még szidtam is magamban, hogy micsoda bolond, kárt tehetett volna vele bennem, mikor elkezdtem emelkedni a napvilág felé.

Épen a mint az «Ocean Pioneer»-t elhagytam, zsupsz! neki mentem valami lesülyedő dolognak s a sisakomat egy csizma koppantotta meg. Aztán mást is láttam, irtózatos küzdelmet. Nagy suly volt a fejemen, akármi volt is s folyton mozgott és rugdalózott. Azt hittem volna, valami roppant nagy polip, vagy más efféle, ha nem lett volna csizmája. De a polipok nem viselnek csizmát. Ez persze mind egy pillanatig tartott. Éreztem, hogy megint alászállok és felvetettem a karomat, hogy helyben maradhassak. Ekkor az a valami elszabadult tőlem és hirtelen lehullott, a mint én felszálltam.

A fiatal Sanders arczát láttam, egy meztelen fekete váll fölött, a nyaka átdőfve lándzsával, a szájából és nyakából mintha piros füst szállt volna a vizbe. Lezuhantak, egymásba kapaszkodva, forogva, — s a következő pillanatban a sisakom úgy nekivágódott, hogy majd meghasadt, a négerek csónakjainak. Mert négerek voltak! Két csónakra való!

Volt ott hadd-el-hadd, azt mondhatom. Akkor esett le a hajóról Always, három dárda volt benne. Három vagy négy fekete ficzkó lábai rugdalóztak körülöttem a vízben. Nem sokat láthattam, de egy szempillantásra megértettem, hogy a harcznak vége. Egyet fordítottam a szelepemen s újra leszállottam, bukdácsolva, a szegény Always után, ijedten és elálmélkodva. Találkoztam a négerrel és Sanderssel, a mint megint felszállottak s a következő perczben ismét a homályban állottam, az «Ocean Pioneer» fedélzetén.

A fiatal Sanders arczát láttam, egy meztelen fekete váll fölött.

No, gondoltam magamban, ez aztán a csáva! Négerek! Ha felszállok, az is baj, ha leszállok, az is baj. Nem tudtam pontosan, mennyi levegőm van még, nagyon melegem volt, nehézséget is éreztem. Ezekre a gaz benszülöttekre bizony nem számitottunk. Bizonyos, hogy rálestek a hajónkra, már akkor, mikor nekikezdtünk a buvár-mesterségnek. Nem volt tanácsos felszállnom ott, a hol voltam, de valamit tenni kellett. Hirtelen ötlettel átugrottam az elmerült hajó födélzetén, kiléptem a tengerfenékre s onnan felvetettem magamat a sötétségen keresztül, oly gyorsan, a hogy birtam.

Egyszer megálltam és hátraszegtem a fejemet a sisakban, hogy felnézhessek. Nagyon különös zöldes-kékség volt felettem s a két szerecsencsónak meg a mi csónakunk nagyon messze s nagyon kicsinyeknek látszottak, mint egy félrefordult H betü. Fájt a szivem, ha felnéztem rá és arra gondoltam, mit jelent mindez.

Talán ez volt a legrémitőbb tiz percz, a mint ott vesztegeltem a sötétben, háromszoros légnyomás alatt.

Csakhamar azt vettem észre, hogy valamikép ferde irányban szállok felfelé. Még egyszer fölnéztem, látok-e valamit a csónakokból, aztán igyekeztem fölfelé. Mintegy lábnyira a viz színétől megállottam s megpróbáltam megnézni, hova megyek, de természetesen nem láttam egyebet, csak a fenék visszatükröződését. Aztán felbuktam. A mint a szemem kiemelkedett a vízből, láttam, hogy valami öbölféléhez jutottam ki az erdő közelében. Körülnéztem, de a benszülöttek és a briggünk el voltak födve egy hepehupás lávadombtól. A milyen született bolond vagyok, elhatároztam, hogy az erdő felé szaladok. Nem vetettem le a sisakomat, de kinyitottam az egyik ablakot s kimentem a vízből. Nem is képzelné, milyen tisztának és könnyűnek éreztem a levegőt.

Persze, ha négyhüvelyknyi ólom van az ember csizmája talpában, a feje pedig akkora rézgömbben, mint egy football-labda, hozzá még ha harminczöt perczig viz alatt is volt az ember, nem valami jó kengyelfutónak bizonyúl. Úgy szaladtam, mint a szántó-gyerek, mikor munkába megy. És féluton az erdő felé öt-hat négert láttam — talán több is volt — a kik lelkendezve, elálmélkodva jöttek felém.

Holtrajedve megállottam és káromkodtam magamra, hogy nálamnál nagyobbb bolond még nem született Londonban. Bezártam hamar az ablakomat, hogy a kezem szabadon maradjon és vártam. Nem is tehettem volna egyebet.

De a vadak nem igen jöttek előbbre. Kezdtem érteni, miért.

— Pufók Jankó — mondtam magamban — ezt a te szépséged teszi.

Kissé szédült a fejem ezektől a veszedelmektől, meg a légnyomás változásától is.

— Mit bámészkodtok? — kérdeztem, mintha a vadak hallottak volna. — Minek néztek engem? Akaszszanak fel, ha nem adok nektek egy kis bámulni valót.

Egyet fordítottam a mentő-szelepen, kinyitottam a süritett levegő tartóját, mire úgy felfuvódtam, mint a megpukkadt béka.

Ugyancsak imponáló látvány lehetett ez. Egy lépes nem sok, annyit se mertek felém tenni a vadak s egymás után leborultak kezükre és térdükre. Nem tudták, mit tegyenek velem, hát udvariasak voltak szörnyen. Félig-meddig kedvem lett volna visszamenni a tenger felé, a faképnél hagyni őket és elszaladni, de ez nagyon reménytelen kisérletnek látszott. Csupa kétségbeesésből elindultam feléjük az öböl hosszában, lassú, nehéz lépésekkel, méltóságosan lóbálva felfújt karjaimat. Magamban pedig olyan kicsinynek éreztem magamat, mint egy liliputi.

De semmi sincs, a mi annyira kisegithetné az embert a bajból, mint az érdekes megjelenés, a mint azt azelőtt is, azután is nem egyszer tapasztaltam. Magunkfajta ember, a ki hét éves korától fogva ismeri a buvárruhát, alig birja elképzelni, micsoda hatása van ennek az együgyü lelkü vadakra. Egy-kettő ezek közül a négerek közül kapta magát és elfutott, a többi pedig elkezdte nagy sietséggel verdesni a fejét a földhöz. Én pedig mentem előre olyan lassan és ünnepélyesen, mint annak a rendje. Nyilvánvaló volt, hogy valami csodának néznek.

Aztán felugrott az egyik és elkezdett hadonázni, roppant furcsa mozdulatokkal mutogatva valamit s a többiek is kezdték megosztani érdeklődésüket köztem és valami más közt, a tenger felé.

(Vége következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

Megköszöntem Boszkovicsnak a jó tanácsot, kijelentettem, hogy a kérvényt semmi esetre sem irom alá és hogy személyesen kivánok beszélni a tábornokkal. Boszkovics megvitte az izenetemet Horváthnak s este magam is elmentem hozzá és szóval is kijelentettem ismételve, hogy semmi szin alatt sem akarok Uj-Szerbiában maradni.

III. Péter czár. Egykorú metszet után.

Erre Horváth a következőket mondta: «Beszéltem a sógornőmmel és a leányával, de kijelentették mind a ketten, hogy miután nem akarsz Uj-Szerbiában maradni, a leánynak nincs kedve nőül menni hozzád és a széles világon egyik helyről a másikra czipeltetni magát. A mi a hadsereghez való áttételedet illeti, a mellett maradok, a mit mondtam.»

Másnap Horváth alezredesné gyermekeivel hazautazott. A tervezett házasság felől egy szót se váltottunk egymással és én meg voltam róla győződve, hogy az egész dolog füstbe ment. Ugyanaz nap, mikor az alezredesné elutazott, találkoztam Boszkovics őrnagygyal és közöltem vele, a mit Horváth mondott. Boszkovics biztositott, hogy sem az alezredesné, sem a leánya nem beszéltek a tábornokkal a házasság felől. Horváth maga koholta, a mit nekem mondott, és pedig csak azért, hogy engem szokása szerint újból megcsaljon.

Megint csaknem egy hónap múlt el, mig végre a tábornok egyik irnoka megjelent nálam egy rendelettel, a mely igy hangzott: «Miután ön a szenátus rendelete értelmében az alakitandó bulgáriai huszárezredhez neveztetett ki, kötelességévé tétetik, azonnal elmenni Kis-Oroszországba a Dnjeperen túl, Manzselij városkába és ott magát elszállásolni. És hogy végre azon ezred alakitása elkezdődjék, utasittatik ön a közelben állomásozó maczedoniai ezredtől két őrmestert, négy altisztet és harmincz közlegényt magához venni, parancsa alatt tartani, az alakitandó ezredet «bulgáriai huszárezred»-nek elnevezni és e rendeletem végrehajtásáról nekem jelentést tenni. A mi az ön áthelyeztetését a maczedoniai huszárezredhez és a hadsereghez való bevonulását illeti, az előbbi rendeletem, a melyet önnel már közöltem, teljes érvényben marad.»

Mihelyt ezt a parancsot elolvastam, azonnal láttam, hogy itt ismét a Horváth csalárdsága működött. Eddig szó se volt köztünk arról, hogy én alakitsam meg a bulgáriai huszárezredet, de a tábornok velem szemben azzal a kijelentéssel akarta magát tisztára mosni, hogy a hadsereghez való bevonulásomat illetőleg az előbbi intézkedések érvényben maradnak. Ennélfogva most már nem léphettem föl formaszerű követeléssel az áthelyeztetésem iránt.

Magamhoz vettem a rendeletet, elmentem a tábornokhoz és szemére lobbantottam, hogy megszegte szent-pétervári megállapodásainkat. A tábornok azzal igyekezett megnyugtatni, hogy egész megbizatásom nem fog soká tartani; azért kell a tényleges szolgálatot a bulgáriai ezrednél kezdenem, mert a maczedoniai ezredhez való áthelyeztetésem és a hadsereghez való beosztásom után Kosztjurin őrnagy fogja az én állásomat elfoglalni, kell tehát egy féligmeddig szervezett ezrednek létezni, a melynek a vezényletét átvehesse, máskülönben sértve érezhetné magát.

A tábornok e kijelentése a rendelet tartalmával megegyezni látszott, ennélfogva elhatároztam, hogy elmegyek rendeltetésem helyére, elkezdem az ezred megalakitását és nyugodtan bevárom a parancsot a bevonulásra a hadsereghez.

Mihelyt megérkeztem Manzelijbe, azonnal átküldtem egy futárt a maczedoniai ezredhez és elküldtem a parancsot a legénység átküldése iránt. Az altisztek és a közlegények csakhamar meg is érkeztek, de azonnal láttam, hogy csak olyanokat küldött át az ezred parancsnoksága, a kikkel ott sok baja volt; iszákos és minden gonoszttettre képes embereket. Később két hadnagyot is rendeltek ki mellém, de az egyik mint napos tiszt és biztos Horváthnál maradt, a másik pedig azonnal a határon túl legénységet kezdett toborozni. E szerint a papiron két tiszt állt a parancsnokságom alatt, de egyik se volt az ezrednél. Lassankint kezdtek az újonnan toborzottak is megérkezni, legnagyobb részt a lengyel Ukrainában lappangó részint osztrák, részint porosz szökevények voltak; számuk nem sokára elérte a kétszázat.

Leirhatlan, mennyi bajom volt ezzel a csőcselékkel, a mely mindenféle nemzetbeliekből verődött össze. A verekedések egymás közt és a városka lakosságával napirenden voltak. Még nagyobb lett a baj az által, hogy nem volt pénzem a zsold kifizetésére és nem voltak egyenruháim a legénység számára, sőt az élelmiszerek is teljesen hiányzottak.

Végre nagy sokára megérkezett a pénz, a melyből kifizethettem a körülbelül háromszáz emberre fölszaporodott legénység zsoldját, az utalványaimra kiszolgáltatott élelmi szereket és az egyenruhák árát.

Nem akarom hosszasan elmondani, hogyan fondorkodott ellenem és hogyan üldözött engem Horváth tábornok még ezután is.

Nemsokára ezután áthelyezte az ezredemet a kis-oroszországi Mirgorod városkába, és pedig, mint később megtudtam, csak azért, hogy engem minél messzebb eltávolitson Uj-Szerbiától és a maczedoniai ezredtől. Ugyanis a szenátus elrendelte, hogy a maczedoniai ezred azonnal a harcztérre menjen. De akkoriban ennél az ezrednél roppant rendetlenség uralkodott, körülbelül kétszázan a legénység közül megszöktek és a fegyvereiket, lőszereiket és egész fölszerelésüket elvitték magukkal Lengyelországba. Horváth persze mindezt eltitkolta.

Mikor a szenátus rendelete a maczedoniai ezred tárgyában megérkezett, előterjesztést intézett a szenátushoz és kérte, hogy Kosztjurin őrnagy, mint a kinek az ezred alakitása és begyakorlása körül nagy érdemei vannak, alezredessé léptettessék elő és az ezred az ő vezénylete alatt vonuljon be a hadsereghez. Ezt az előterjesztést titokban küldte Szent-Pétervárra, egyúttal hozzám is egy rendeletet intézett, a melyben kijelölte, melyik napon és órában jelenjek meg a maczedoniai ezrednél, a mely fölött ő ugyanekkor szemlét fog tartani. Megérkezése után az egybegyült tisztek előtt kijelentette, hogy én vagyok az ezred parancsnokául kiszemelve, Kosztjurin őrnagy pedig a bulgáriai ezred parancsnokságát fogja átvenni. A szemle alatt a század-lajstromokból kitünt, hogy a legénységből jelentékeny szám hiányzik, (persze azok hiányzottak, a kik megszöktek). «A hiány kiegészitése már az ön dolga lesz», — mondá a tábornok felém fordulva. A szemle után következő napon meghagyta, hogy térjek vissza az ezredemhez, tartsak mindent készen az átadásra és várjam be az indulási parancsot. Ezzel elváltunk egymástól, ő elutazott a Dnjeperen túl Uj-Szerbiába, én pedig hazautaztam az ezredemhez.

Ez alatt megérkezett a szenátustól az ukáz, a mely tudtul adta Kosztjurin őrnagy kineveztetését alezredessé és meghagyta, hogy haladéktalanul induljon el a maczedoniai ezreddel a harcztérre. Ezt az ukázt a tábornok annyira titokban tartotta, hogy még csak az irodájában se birt róla senki tudomással, ellenben szándékosan terjesztette a hirt, hogy én fogok legközelebb a maczedoniai ezred élén a harcztérre menni. Ugyanekkor nekem a következő parancsot küldte: «Miután a kormányzó szenátus rendeletére a maczedoniai huszárezred a Poroszországban működő hadsereghez fog bevonulni és oda rövid idő mulva el is fog indulni, ön erről azzal a meghagyással értesittetik, hogy minden pillanatban készen legyen az elindulásra ezzel az ezreddel. De miután ezen ezred kiegészitése czéljából bizonyos számú közlegényekre van szükség, utasitom önt, hogy az ön által toborzott bulgáriai huszárezredből százötven közlegényt válaszszon ki és adja át a maczedoniai ezred e czélból kiküldött tisztjeinek. A mi az elindulást illeti, további utasitásaim bevárandók.»

Ez a rendelet nagyon megörvendeztetett, mert most már remélhettem, hogy rövid idő alatt bevonulhatok a hadsereghez. Azonnal kiválasztottam százötvenet a huszárok közül — a legjobbakat — és átadtam őket a maczedoniai ezredből kiküldött századosnak, biztositván őket, hogy magam is a legrövidebb idő alatt utánuk megyek. Azután előkészültem az ezred átadására és türelmetlenül vártam Kosztjurin őrnagy megérkezését. Nyolcz napig vártam hiába, ekkor hallottam átutazó kereskedőktől, hogy öt nappal ezelőtt látták, a mint a maczedoniai huszárezred Kremencsugban átkelt a Dnjeperen és tovább vonult Uj-Szerbia felé. Eleinte nem akartam elhinni a hirt és félreértésnek tartottam, mig végre Horváth következő rendelete felnyitotta a szemeimet:

«Utasitom önt, hogy e rendeletem vétele után azonnal hagyja el a bulgáriai ezreddel mostani állomáshelyeit, vonuljon Horodiszcse városkába, ott is szállásolja el a legénységet. Az ezred pénztárát oda fogja vinni egy biztos; ön azonnal kifizetendi a legénység zsoldját és ennek megtörténtéről nekem jelentést teend.»

Most már világos lett előttem Horváth gyalázatos csalása, annál inkább, mivel küldöttje egy magánlevelet is hozott egyik barátomtól, a ki tudatta velem, hogy a maczedoniai ezred már átlépte a határt, Kosztjurin alezredessé neveztetett ki és Horváth az összes tisztjei jelenlétében dicsekedett azzal, hogy engem bolonddá tett és hogy a szenátus ukázát, a mely Kosztjurin előléptetését tartalmazta, addig titokban tartotta, mig megkapta tőlem a százötven legjobb katonát az ezredemből.

Egyelőre nem maradt más hátra, mint a rendeletnek engedelmeskedni. Alig hogy az ezredemmel Horodiszcsebe értem, megjelent a biztos is a pénztárral. A magával hozott pénzből engem fizetés és egyéb czimeken hatszáz rubel illetett, de a biztos azt mondta, hogy a tábornok ötszáznegyven rubelt az adósságom fejében visszatartott, azonban azt kivánja, hogy az egész összegről állitsak ki nyugtát. Ezt persze egyenesen megtagadtam és levelet irtam Horváthnak, a melyben kijelentettem, hogy a lovakat ama feltétel alatt vettem meg, hogy azokat a maczedoniai ezreddel teendő útamon és a harcztéren fogom használhatni; miután azonban a maczedoniai ezred már is átlépte a határt, én pedig a saját hibámon kivül visszamaradtam, következőleg a lovakat nem használhatom; olyan lovakat pedig, a melyeket nem használhatok, nem fogok fizetni. Sziveskedjék ennélfogva a lovait visszavenni és a visszatartott összeget nekem kifizetni, ellenkező esetben kénytelen leszek más lépéseket tenni.

Ugyanekkor hozta meg egy külön futár a hirt Petrovna Erzsébet császárnő ő felsége elhunytáról és III. Péter czár trónraléptéről. Egyúttal értesitést kaptam, hogy Horváth elutazott hazulról Szent-Pétervárra, bemutatni magát az új uralkodónak. Nehogy elszalaszszam őt, Kremencsugba siettem és a Konkowski-erődben vártam reá, a hová két órával később csakugyan meg is érkezett. A mint megpillantott, azonnal tudta, mit akarok tőle, és mielőtt szólhattam volna, a következőket mondta: «A Szent-Pétervárra való elutazását illető kérvényével az új-szerbiai főirodahivatalhoz fordulhat, a melynek meghagytam, hogy önnel leszámoljon és az ön helyére egy másik törzstisztet küldjön ki, az ön számára pedig útlevelet állitson ki. A mi a visszatartott pénzt illeti, a melyet a levelében emlit, hagyjuk ezt a dolgot függőben, mig visszaérkezem. Nem szándékozom Szent-Pétervárott sokáig időzni, hanem azonnal hazatérek és önt még itt remélem találni. Mihelyt ön elkészült az ezred számadásaival, azonnal barátságos úton fogom önnel elintézni ezt a pénzkérdést.»

Mindabból, a mit Horváth mondott, egy szót se hittem, hanem a pénzemet követeltem, azt mondván, hogy a számadások elkészülése és az ezred átadása nem fog hat napnál több időt igénybe venni. Az utazás Szent-Pétervárra és vissza legalább egy hónapot vesz igénybe és én nem látom be, miért várjak itt oly soká czéltalanul, ennélfogva sziveskedjék visszafizetni a nekem járó összeget.

A tábornok erre ingerülten mondá: «Mire való ez a tolakodás? Megmondtam már, hogy várjon, mig visszaérkezem.» Ezzel a hintójába ült és elhajtatott.

Mindjárt másnap egy megbizható embert küldtem Uj-Szerbiába a főirodai hivatalhoz az útlevelemért, de eredménytelenül, mert utólag értesültem, hogy Horváth elutazása után senki se volt ott, a ki az irodát igazgassa, a tábornok fián kivül, a ki ugyan ezredesi rangot viselt, de csak tizenkét éves volt és egy nevelő felügyelete alatt állt. Ebből láthattam, hogy ennek az úgynevezett főirodai hivatalnak jogában sem áll a tábornok egyenes rendelete nélkül nekem szabadságot engedélyezni, következőleg akár akarom, akár nem, be kell várnom a tábornok visszaérkezését.

Ezt a napot még Kremencsugban töltöttem, ugyanekkor érkezett oda Horváth alezredesné fia is, a kit már a Krilow-erődben tett látogatásom óta ismertem. Másnap az ezredemhez akartam visszatérni, de az alezredesné megtudta, hogy a városban vagyok és egy embere által fölkéretett, látogatnám meg őt. Lehetetlen volt ezt a meghivást visszautasitani, és a fiatal Horváthtal kocsira ültünk és elmentünk a nem messze fekvő Krilowba. Nagyon szivesen fogadtak bennünket, az egész napot együtt töltöttük vígan. Vacsora után szállásomra mentem és már épen vetkőzni készültem, mikor megjelent nálam *Vuics Maxim* őrnagy, az alezredesné rokona, a ki nejével szintén Horváthéknál volt látogatóban. Beszélgetés közben előadta, hogy az alezredesné megbizta őt tudtomra adni, hogy hajlandó nőül adni hozzám a leányát és el van határozva felhasználni a tábornok távollétét ezen ügy elintézésére.

Katalin czárnő. Egykorú metszet után.

Minthogy ez a házassági terv a nélkül is a szivemen feküdt, másnap reggel a legelső dolgom volt elmenni az alezredesnéhez, a ki a reggeli után négyszem közt megerősitette mindazt, a mit a mult éjjel Vuics őrnagy mondott, és elmondta, hogy idegenektől hallotta, milyen igérettel csábitott engem ide Horváth, a ki neki egy szót se szólt arról, hogy a leányát velem eljegyezte; ő maga se mert erről beszélni a tábornokkal, mert nagyon fél tőle, de most miután a tábornok távol van, elhatározta, hogy Isten segitségével rendbe hozza ezt a dolgot, azért küldte a mult este hozzám Vuics őrnagyot. Most már tehát csak tőlem függ, igent vagy nemet mondani.

Köszönetet mondtam a nyiltszivűségeért és kértem, engedje meg, hogy beszéljek a leányával egyedül. Erre az alezredesné eltávozott és a leányát beküldte hozzám. Néhány percz alatt megkértem a kezét, a fiatal leány elpirulva mondotta az igent; azonnal jegyet váltottunk és átmentünk a másik szobába az alezredesné anyai áldását kérni. Még ugyanaz nap megtörtént az ünnepélyes eljegyzés a templomban. Másnap visszautaztam az ezredemhez, megtenni a szükséges intézkedéseket a menyegzőre, a melyet semmi esetre sem akartam hosszabb időre elhalasztani. Miután az ügyeimet rendbe hoztam, negyednap visszatértem a jegyesemhez Krilowba és másnap, épen vasárnap lévén, megtartottuk a menyegzőt. Az anyósom nem akarta, hogy mindjárt az esküvő után elhagyjuk őt, ennélfogva még két hétig nála maradtunk, aztán visszatértem fiatal feleségemmel együtt az ezredemhez.

Horváth tábornok ezalatt Szent-Pétervárott az új kormány új emberei közt igyekezett magának pártfogókat keresni és pedig régi szokása szerint vesztegetés által. Egyebek közt hallotta, hogy Péter czár nagyon kedveli a komornyikját és hogy a hadsegéde *Ludovics András* is nagy befolyással bir. Ezeknél bemutatta magát és mindegyiknek jelentékeny mennyiségü aranyat adott át «tisztelete és barátsága jeléül». Mind a ketten elfogadták az ajándékot és Horváth nagyon örült, hogy ily jól végezte el a dolgát és a kiséretének eldicsekedett vele, hogy milyen magas állású urak igérték meg neki a pártfogásukat. Ludovics hadsegéd azonnal a czárhoz sietett és átadta neki a tábornok ajándékát, de ebben már megelőzte őt a komornyik, a ki elbeszélte az urának az egész megvesztegetési kisérletet. A czár belátta, hogy Horváth nem ok nélkül akart vesztegetni és pártfogókat keresni magának. Horváth parancsot kapott, hogy azonnal hagyja el Szent-Pétervárt és térjen vissza állomására, ezenfölül a czár elrendelte, hogy *Szpicsinszkij* ezredes mint biztos Uj-Szerbiába küldessék azzal a meghagyással, hogy az ottani

dolgokról magának alapos meggyőződést szerezzen és a tapasztalandókról körülményes jelentést tegyen.

Horváth minderről semmit se tudott és a hazaérkezése után folytatta erőszakoskodásait és hatalmaskodásait. Spicsinszkij ezredes megérkezvén Uj-Szerbiába, a Szent-Erzsébet erődbe utaztam, az ezredesnél jelentkeztem és előadtam neki, hogyan állnak a Kis-Oroszországban állomásozó ezredem ügyei. Az ezredes meg volt jelentésemmel elégedve, megengedte, hogy nála maradhassak, a meddig akarok, és ez alkalommal értesültem Horváth szent-pétervári viselt dolgairól.

Mesztcserszkij herczeg Uj-Szerbiában megérkezvén, Mirgorodban szállt meg. Horváthot felfüggesztette a parancsnoki állomásától, rendőri felügyelet alá helyezte és megkezdte a szigorú vizsgálatot, a melynek során a tábornok számtalan visszaéléseit, sikkasztásai és erőszakoskodásai kiderültek. Mindezekről a herczeg jelentést küldött Katalin császárnőnek, a ki III. Péter czár megöletése után a trónra lépett, a vizsgálat formaszerű keresztülvitelére és befejezésére és ítélethozatal végett kiküldte *Hljebow Fedorovics Iván* altábornagyot és *Melgunow* tábornokot. Ezek az urak a Szent-Erzsébet erődben kezdték meg a működésüket. Én is benyujtottam a panaszomat Horváth ellen a lovak visszatartott ára miatt és engedélyt kértem Hljebow altábornagytól, hogy elutazhassak Moszkvába, a hol akkoriban az udvar tartózkodott, hogy más állás után nézhessek. Az engedélyt megkaptam és elutaztam Moszkvába.

Ezen időtájban Podgoricsanin is Moszkvába érkezett. Mihelyt az ittlétéről értesültem, azonnal hozzá siettem és tudattam vele, hogy nem sokára az ő ezredében fogok szolgálni, mert Csernicsew gróf igéretét birom, hogy a moldvai huszárokhoz fogok kineveztetni alezredessé. Podgoricsanin örülni látszott a fölött, hogy ismét egyazon ezredben fogunk szolgálni, mint egykor Ausztriában. Szilárdul hittem a barátságában, de ismét keserűen kellett csalódnom, mert Podgoricsanin (mint később maga bevallotta), másnap elment Csernicsew grófhoz és azt adván okul, hogy még nagyon fiatal vagyok, kérte, hogy ne engem alkalmazzanak alezredesi minőségben az ezredénél, hanem a nálam sokkal korosabb és igen érdemes *Ivanow Jakab* elsőrangú őrnagyot.

Egy napon korán reggel magához hivatott Csernicsew gróf, a főhadi kollegium elnöke, és megkérdezte, nem érzem-e a szükségét annak, hogy Uj-Szerbiába utazzam, avagy egyenesen Szmolenszkbe akarok-e menni a szerbiai huszárezredhez és hogy hány postalóra van szükségem.

Azt feleltem neki, hogy föltétlenül el kell mennem Uj-Szerbiába és az Ukrainába házi bútoraim és főleg a lovaim végett és hogy öt postalovat kérnék. Erre a gróf a szomszéd szobába ment és kis vártatva visszatért és egy öszszehajtott papirlapot adott át e szókkal: «Ime, itt van az útlevele, utazzék Isten hirével Uj-Szerbiába, aztán jelentse magát azonnal az ezredénél Szmolenszkben, ott majd meg fogja tudni, mihez tartsa magát. Legyen meggyőződve róla, hogy minden meg fog történni, a mi a javát és a szerencséjét előmozdithatja. Erről biztositom öntet és reám számithat.»

A gróf szavai és ez a kiküldetés kissé megleptek, nem tudtam, mit tartsak felőlük. Hazamenet elolvastam az útlevelet és láttam, hogy még mindig csak őrnagyi rangom van. Még ugyanaz nap elutaztam Uj-Szerbiába.

Mikor Mirgorodban megérkeztem, a vizsgálat már be volt fejezve. A bíróság Horváth tábornokot elitélte, vasra verette, minden hivatalától és méltóságától megfosztotta és Vologdába számüzte. A birtokait lefoglalták és őt az ellene emelt kártérítési ügyekben elmarasztalták. Az én ügyem is kedvező elintézést nyert. Lovait és összes ingóságait elárverezték, ingatlanai pedig a kincstár kezelése alá kerültek mindaddig, mig a kincstár összes követelése törlesztve lesz, ennek megtörténtével a birtokok kiadatnak a tábornok örököseinek.

Uj-Szerbia elvesztette eddigi nevét és mint új orosz kormányzóság egészen új szabályoknak vettetett alá és az összes szabadalmakat és kiváltságokat, a melyeket Horváth a telepe számára kieszközölt, megszünteknek nyilvánították.

Mikor Horváthot ily nagy nyomorúságban és a nejét, valamint a kiskorúságuk miatt, az atyjuk hazug előterjesztései következtében nyert tiszti rangjuktól megfosztott fiait nagy szegénységben láttam, nem akartam még én is pénzt követelni tőlük, hanem megtartottam a lovakat és nyugtatványt adtam az engem illető zsoldról, a melyet Horváth annak idején a lovak ára fejében visszatartott.

Ügyeim elvégzése után nem maradtam soká Uj-Szerbiában, hanem fiatal nőmmel elmentem Szmolenszkbe, a hol akkoriban a szerbiai huszárezred állomásozott. Igyekeztem mielőbb odaérkezni, hogy megtudjam, vajjon az alezredesi kinevezésem megérkezett-e már. Fájdalom, itt újabb csalódás várt reám, mert más alezredest találtam itt, valamint egy rendeletet is, a melynek értelmében egyelőre a szerbiai huszárezrednél kellett maradnom, míg a legközelebbi üresedés alkalmával alezredessé fogok előléptettetni. Nem maradt tehát egyéb hátra, mint elfoglalni állásomat az ezrednél, a melynek parancsnoka *Tököli Péter* ezredes volt, a kitől, mint szintén született szerbtől, minden dolgomban hathatós támogatást véltem remélhetni.

Akkor az udvar a lengyel királyválasztással volt elfoglalva, ennek következtében az egész szmolenszki hadosztály parancsot kapott *Wolkonszky* herczeg főparancsnok vezénylete alatt kivonulni Lengyelország felé. A szerbiai huszárezred már útikészen állt. Hadseregünk Szmolenszk mögött lépte át a lengyel határt és az egész nyáron lengyel területen maradt, mindaddig, míg *Ponyatovszki Szaniszlót* lengyel királylyá meg nem választották. Azután a mi hadosztályunk is visszatért Oroszországba, régi állomásaira.

Ugyancsak ezen a nyáron kis fiam született, a ki a keresztségben a Sándor nevet kapta. Mihelyt a tél beállt, négy hónapi szabadságidőt kértem és családommal együtt elutaztam Uj-Szerbiába az anyósomhoz.

Tavaszszal, mikor szabadságidőm lejárt, az útakat a hó és az eső annyira járhatlanokká tette, hogy szó se lehetett arról, hogy a nőmet magammal vihessem. Elhatároztuk tehát, hogy nyárig az anyjánál marad. Én magam is csak nagy ügygyel-bajjal jutottam Szmolenszkbe. Azonnal jelentkeztem Numers altábornagynál, a ki azzal fogadott, hogy szerencsét kivánt kineveztetésemhez alezredessé a szabad kozákokból alakitandó charkovi huszárezredhez, és hozzátette, hogy mielőbb el kell utaznom, mert a rendelet úgy hangzik, hogy az ezred megalakításának lehetőleg gyorsan kell megtörténni.

A parancsnak engedelmeskedve rövid tartózkodás után elutaztam új ezredemhez, a melynek parancsnoka az anyósom fivére, *Csorba Ivanovics Sándor* volt, a ki engem csakhamar nagyon megszeretett és én is oly jól éreztem magamat Charkovban, hogy mihelyt lehetett, egy futárt küldtem Uj-Szerbiába azzal az utasitással, hogy a családomat ide kisérje.

Ezek után bizton véltem remélhetni, hogy állandóan ennél az ezrednél fogok maradni, de már február hóban megjött a parancs, hogy az achtiri ezred Podgoricsanin tábornok vezénylete alatt lehető gyorsan Kiewbe vonuljon, a hol a további teendőkre nézve az utasitást a főkormányzótól fogja megkapni. Podgoricsanin, daczára annak, hogy tábornokká neveztetett ki, mint az achtiri huszárezred parancsnoka működött. Az alezredese, Bojarszkij, előhaladt kora miatt nyugdijaztatta magát, ennek következtében az alezredesi állás megürült. Mikor az indulási parancs megérkezett, Podgoricsanin előterjesztést tett a főhadi kollegiumnak az iránt, hogy szükséges volna egy helyettest melléje adni, a kit az ezred vezetésével megbizhatna. Mint később megtudtam, magánlevelet is irt Stserbinin tábornoknak és felkérte őt, eszközölné ki, hogy engem helyezzenek át az achtiri huszárezredhez.

Csakugyan rövid idő mulva meg is kaptam Stserbinin tábornoktól a parancsot, hogy Podgoricsanin tábornoknál mielőbb jelentkezzem. Másnap pedig megérkezett Podgoricsanin tábornok parancsa azzal az értesitéssel, hogy az achtiri ezredhez vagyok áthelyezve, és ha az idő rövidsége miatt nem jelentkezhetném azonnal nála, igyekezzem őt utólérni a kievi országúton, mert ő az ezreddel a legközelebbi napokban útnak indul.

Helyzetem e váratlan fordulata nagyon megszomoritott, főleg azért, mert el kellett válnom az ezredtől, a melynek kiképzésével annyit fáradoztam, a melyet nagyon megszerettem, valamint a rokonomtól, Csorba ezredestől is, a kivel kezdettől fogva a legjobb viszonyban éltem. A mennyire lehetett, siettem beszerezni mindazt, a mi a fölszerelésemhez szükséges volt és február 26-án elhagytam Charkovot. Minthogy a feleségemet és kis fiamat nem vihettem magammal, elkisértem őket Kremencsugig, a honnét tovább utaztak az anyósomhoz Krilowba, én pedig Kiewbe siettem. Kilenczednapra érkeztem oda és az achtiri ezredet már ott találtam. Azonnal jelentkeztem Podgoricsanin tábornoknál, a ki azt mondta, hogy két nap mulva átkelünk a határon és bevonulunk Lengyelországba. Miután azonban az egész expedicziót titokban tartják, a tábornok se mondhatott róla többet.

Harmadnap átkeltünk a lengyel határon, az éjszakát a legelső faluban töltöttük, a hol másnap pihenőt tartottunk.

(Folytatása következik.)

Császárfürdő
BUDAPESTEN 9375
télli és nyári gyógyhely.
Elsőrangu. E kénesvizü gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdőkkel pompás ásványvíz uszodákkal, hő- és kádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4. sz.

GERMANDRÉE PORBANYÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN
Franczia szabadalom. A szepség titka, ideális illattal feltétlenül tartós, egészséges és diskrét. A Germandrée az arczbőrnek egészséges és üde szint ad.
1900 évi Párisi Világkiállitás: ARANYÉREM
MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS.
Kapható Török József gyógyszertárában Budapesten.

SERRAVALLO 9397
CHINA-BORA VASSAL
kitünő helyreállító szer **gyengék, vérszegények** és **lábbadozók** számára. Ajánlva és használva orvosi kitünőségektől. 1200-nál több orvosi elismerőlevél.
Kitünő iz.
Kitüntetve több arany és ezüst éremmel.
Árak: ½ literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40.
Kapható minden gyógyszertárban.
Serravallo J. gyógyszer. Trieszt-ben.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

PUFÓK JANKÓ MINT BÁLVÁNY.

Elbeszélés.

Irta H. G. Wells. — Angolból fordította S. A.

(Vége.)

— Mi történt most? — kérdeztem magamban.

Lassan megfordultam, vigyázva méltóságomra, és ott láttam a szegény öreg «Pride of Baniá»-t egy sziklafok körül úszni, egy sereg csónaktól vontatva. Ez a látvány szinte beteggé tett. De a vadak nyilvánvalóan az elismerés valami jelét várták tőlem, hát lóbáltam a karjaimat, lehetőleg furcsa tiltakozó mozdulatokkal. Aztán megfordultam és tovább mentem a fák felé. E közben ész nélkül imádkoztam, újra meg újra ezt ismételgettem:

— Uram Isten, csak ebből a bajból segits ki.

Csak az olyan bolondok, a kik nem tudják, mi a veszedelem, nevethetnek az imádságon.

De ezek a négerek nem engedték, hogy csak úgy ott hagyjam őket. Elkezdtek valami hajlongó és könyörgő táncot járni körülöttem s félig-meddig rákényszerítettek, hogy egy gyalogútra térjek, mely a fák között vezetett. Világosan láttam, hogy nem brit állampolgárnak tartanak, hanem valami egyébnek s a mi engem illet, sohasem erőlködtem kevésbé, hogy igazoljam nemzetiségemet, mint most.

Alig fogja elhinni, ha nem ismerős a vadakkal, — de bizonyos, ezek a szegény félrevezetett, tudatlan teremtések egyenesen az imádkozó helyükre vezettek, hogy bemutassanak az ócska, szent fekete kövüknek.

Ekkor már kezdtem érteni tudatlanságuk mélységes voltát s a mint megláttam ezt az istenségüket, mindjárt megvolt a tervem. Mély hangon elordítottam magamat, hosszan elnyujtva, hogy: «*vó-vó*», — elkezdtem lóbálni a karjaimat, aztán nagyon lassan és szertartásosan oldalára fordítottam a bálványukat és leültem rá. Nagyon jól esett végre leülni, mert a buvárruha nem valami kellemes viselet ezen a forró vidéken. Láttam, hogy a vadaknak eláll a lélegzete, mikor leültem a bálványukra, de nem telt bele egy percz és magukhoz tértek s neki fogtak nagy buzgalommal az imádásomnak. És mondhatom, jól éreztem magamat, mikor láttam, hogy ennyire jóra fordul minden, bármilyen suly volt is a vállamon és lábaimon.

Csak azon aggódtam, mit fognak gondolni a csónakokban levő ficzkók, ha majd hazajönnek. Ha láttak a csónakunkban, mikor leszálltam, sisak nélkül, — mert lehet, hogy ott leselkedtek rejtekükből egész éjjel — nagyon valószinű, hogy más nézeten lesznek, mint a többi. Ugyan csak szepegtem órák hosszat, mig végre nagy lármával hazakerültek.

De elhitték ők is a mesét, az egész falu elhitte. Azzal, hogy ott ültem, csaknem tizenkét óra hosszat, mereven és komoran, mint az egyiptomi kőbálványok, megmentettem az életemet és ura lettem a helyzetnek. Valami csodálatos bőr-bálványnak tartottak, a mely a vízből szállott ki. De milyen fáradt voltam és milyen meleg volt! Az a kaucsuk és rumszag! Az az örökös aggodalom!

Bűzös tüzet gyujtottak azon a láva-rakáson, mely előttem volt, nagy húsdarabokat vetettek bele s elégették a tiszteletemre. Meglehetős éhes voltam, de erre a szagra megértettem, hogy birják az istenek evés nélkül megállni, mikor az égő áldozat szaga veszi őket körül. Behoztak mindenfélét, a mit a briggünkről czipeltek el, s örömmel láttam, hogy közte volt az a légnyomású szivattyú is, mely a buvár-készség levegősúrítő szerkezetéhez tartozott. Aztán egy csapat fiú és leány jött oda és tánczoltak körülöttem, no, nem valami szépen.

Különös, milyen sokféle módjai vannak a különböző népeknek, hogy tiszteletöket kimutassák. Ha lett volna valami fegyver nálam, neki mentem volna az egész csapatnak, olyan dühös vol-

Nagy buzgalommal nekifogtak az imádásomnak.

tam rájuk. E helyett egész idő alatt oly mereven ültem, a hogy csak tudtam, mert okosabbat nem tehettem. Végre mikor leszállt az éjjel és a bálvány-ház nagyon is árnyas lett az izlésüknek — ezek a vadak mind félnek a sötétben, tetszik tudni — nagy máglyákat gyujtottak és békében hagytak engem a kunyhóm sötétségében. Kinyithattam a buvár-sisak ablakát, de nagyon roszúl éreztem magamat.

El voltam gyengülve, éhes is voltam. Annyi vesződés s végre se tettem semmit; odajutottam, a hol voltam. Ott volt a kincs, lenn a «Ocean Pioneer»-ben, tudtam, hogy lehetne megkapni, biztos helyre elrejteni, hogy aztán visszajöjjek érte. Aztán meg az volt a baj, hogy hol szerzek valami enni valót. Mondhatom, hogy zavarban voltam. Nem mertem jelekkel enni valót kérni, mert féltem, hogy akkor nagyon is emberinek találnak. Így ültem és koplaltam csaknem hajnalig.

Akkor a falu kissé elnyugodott és én kimentem. Elloptam egy fazék articsóka-féle zöldséget és egy fazék aludttejet. A mi maradt belőle, odatettem a többi ajándékaik közé, hogy fogalmat nyujtsak nekik az izlésemről. Reggelre odajöttek tisztelegni s ott találtak mereven és méltóságosan ülve a régi bálványukon, úgy a hogy az este elhagytak. A hátamat neki támasztottam a kunyhó főoszlopának és, szó a mi szó, aludtam. Hát így lettem én isten a pogányok között, — hamis, szentségtörő isten, de az ember nem válogathat mindig a hivatalokban kedve szerint.

Nem akarom érdememen felül dicsérni isteni voltomat, de meg kell vallanom, hogy a mig én voltam ennek a népnek az istene, igazán rendkivüli szerencséjük volt. Persze, nem akarom azt mondani, hogy ez az én művem volt. Megnyertek egy csatát egy másik törzs ellen — kaptam egy csomó olyan adományt, a milyenre épen nem volt szükségem — csodálatos sikerü halászatot tartottak és az aratásuk is rendkivül jó volt. A brig elfogatását is az én jóindulatú segitségemnek tulajdonították. Mondhatom, kezdő létemre szép sikerrel működtem. Bizony, — alig hinné el, hogy igaz, — jó négy hónapig voltam én ezeknek a kötélre való vadaknak a nemzeti istene.

Hát mit tehettem volna egyebet, uram? De nem volt az egész idő alatt rajtam a buvárruha. Rávettem őket, hogy építsenek nekem valami afféle szentek szentjét — no, de volt is kinom velük, a mig meg tudtam értetni, mit kivánok. Ez volt a legnagyobb nehézség: tudtukra adni a parancsaimat. Nem alázkodhattam le annyira, hogy az ő nyelvükön beszéljek — roszúl, s a taglejtéssel nem sokra mentem. Így hát képeket rajzoltam a homokba, odaültem melléjük és bömböltem, mint az eszeveszett. Néha egész helyesen eltalálták, mit akarok, néha az ellenkezőjét tették. Meg kell nekik adni, hogy mindig nagyon készségesek voltak.

Az egész idő alatt azon törtem a fejemet, hogy mikép szabadulhatnék ebből az ördögadta helyzetből. Minden éjjel, hajnal előtt kimentem teljes fölszerelésemben egy olyan helyre, a honnan elláttam a szorosra, a melyben az «Ocean Pioneer» elmerült s egyszer egy holdfényes éjszakán meg is próbáltam odamenni, de a sötétben nem birtam a sziklákon keresztülbotorkálni. Nem tértem vissza, mig egészen nappal nem lett s akkor azokat a bolond négereket mind ott találtam az öbölnél, imádkozva a tengeri istenhez, hogy térjen vissza hozzájuk.

Aztán jött egy hittérítő. Egy délután volt és én ott ültem diszben a templomban azon a régi fekete kövön, mikor odajött. Lármát és veszekedést hallottam, aztán a hittérítő hangját, a mint a tolmácsához beszélt.

— Fadarabokat és köveket imádnak — mondotta és én egy pillanat alatt megértettem, mi van készülőben.

A sisakom egyik ablaka nyitva volt, kényelem okáért s rögtön elkiáltottam magamat.

— Fadarabokat és köveket! — mondtam. — Jöjjön be, vagy beveretem a fejét.

Csend lett, aztán megint veszekedés s bejött a hittérítő, bibliával a kezében, már a mint az ilyenek szokták. Azzal hizelegtem magamnak, hogy a mint ott ültem az árnyékban, réz-fejemmel és felfujt ruhámban, a jó embernek eleinte inába szállt a bátorsága. Nem vagyok barátja a hittérítőknek s nem is valami barátságosan fogadtam.

Ő hebegve azt kérdezte, hogy kicsoda vagyok,

A hittérítő bejött, bibliával a kezében.

én pedig azt mondtam neki, olvassa el a lábamnál levő feliratot, ha tudni akarja. A hittérítő lehajolt, hogy elolvassa, a tolmácsa pedig, a ki természetesen ép olyan babonás volt, mint a többi vadak, a hódolat jelének vette meghajlását és úgy elszaladt, mintha puskából lőtték volna ki. Az én népem diadalorditásban tört ki — s a hittérítőnek ezután már nem volt tenni valója a faluban, de még az utána jövőknek sem.

Csakhogy bolondot tettem, hogy így bántam vele. Ha lett volna egy kis eszem, szóltam volna neki a kincsről és társammá fogadtam volna. Hiszen ha gyerek lett volna, akkor is megérthette volna a kapcsolatot buvárruhám és az «Ocean Pioneer» elsülyedése közt.

Egy héttel azután, hogy a hittérítő eltávozott, reggel kimentem és megláttam a mentőhajót, a mely a szorosban keresgélt. Az egész játéknak vége volt, minden vesződségem kárba veszett. Ej-haj! De dühös voltam! És hozzá még ebben a büzhödt, utálatos buvárruhában! Gondolja csak meg: negyvenezer font áru arany! A mentők megtalálták a hittérítő segitségével.

És hozzá még erősködött az istenadta, hogy ember van a bálványban és nagy ünnepélyességgel meg akart nézni. De már akkor nem voltam benne. Mindig gyülöltem a jeleneteket és kimagyarázkodásokat. Jóval mielőtt a hittérítő megérkezett, én már kint voltam a buvárruhából és mendegéltem hazafelé Baniába a part mentén, ruha nélkül, minden nélkül. Pedig nyolcezer font arany jutott volna rám. No, de a benszülöttek ugyancsak elbántak a hittérítővel, mert azt hitték, ő riasztotta el a szerencséjüket.

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Folytatás.)

III.

Eleinte azokon az egyéneken kivül, a kik az expedicziót vezették, senki sem ismerte az okot, a mely miatt Lengyelországba bevonultunk. Mikor elérkezett az idő a működés megkezdésére, a mi hadosztályunkat felosztották apróbb kirendeltségekre és szétküldték Lengyelország különböző kerületeibe. Engem a hadtestparancsnok magához hivatott, titkos rendeletet és utasításokat adott át, egy huszárszázadot és kétszázötven kozákot rendelt a vezényletem alá és egy lengyel és franczia nyelven irt kiáltvány néhány példányát kézbesitette. A kiáltvány czime ez volt: «Nyilatkozat ama biztositékokról, a melyeket II. Katalin császárnő ő felsége a lengyel nemesség, valamint a disszidensek (protestánsok) jólétének, vallásszabadságának és alkotmányának védelme iránt nyujt.»

Szóval pedig meghagyta a tábornok, hogy lehetőleg sietve menjek a csapatommal a lengyel Ukraina Winicza városkájába. Egyúttal közölte velem a titkot, a mely miatt oda küldettem. Akkoriban fog ugyanis *Potoczki Szaniszló gróf*, lengyel altábornagy is oda érkezni, a kivel az egész ügy felől megállapodásra kell jutnom. Potoczki *gróf megérkezése után konföderácziót* fog alakitani, a melynek létrejöttét a mi kormányunk óhajtja. A mennyiben előbb érkezném oda, az egész dolgot mély titokban kell tartanom és egyszerűen csak a gróf megérkezését kell bevárnom. A mi a kiáltványokat illeti, ezeket mindegyik városban adjam át a polgármesternek kihirdetés végett. Ezenfölül kötelességemmé tétetett, hogy ha valamely helységben nagyobb gyülekezetet vagy sokadalmat látok, főleg katonai csoportosulást, addig ne távozzam, mig ki nem puhatoltam, miért hivták egybe a gyülekezetet, ki hivta egybe, stb. E mellett az ily gyülekezetek elnökeinek barátságosan tanácsoljam, hogy oszlassa szét a jelenlevőket és küldje haza azzal az utasitással, hogy maradjanak nyugton, a kiáltványokat pedig kézbesitsem az elnököknek. Mikor Potoczki gróf a konföderáczió ülését meg fogja nyitni, én is jelen legyek és mindenkép igyekezzem, hogy a lengyel urak a titkos rendeletben foglalt pontok közül legalább néhányat aláirjanak, de e mellett nagyon óvatosan viselkedjem, iparkodjam velük megismerkedni és udvariasságommal megkedveltetni magamat. Végül a tábornok a legnagyobb katonai elővigyázatra intett, nehogy a *főlkelők pártja* váratlan támadást intézzen csapatom ellen.

Másnap korán reggel elindultam Zborowból, a hol az ezredünk elszállásolva volt és pár napi utazás után megérkeztünk Winicza városkába, a hol a legénység számára a város végén három pajtát béreltem és ott szállásoltam el az embereimet, én magam pedig egy parasztházban béreltem lakást.

A harmadik napon századosom jelentette, hogy az utczákon sok lengyel urat látott.

Már 48 óra óta voltam itt és Potoczki *grófnak* híre-hamva se volt.

Végre a harmadik nap este egy lengyel úr jelent meg nálam és bemutatta magát mint *Grocholszki* úr, a bracslevi vajdaság zászlótartója. Hazautazóban volt a petriczáni jószágára és meghivott, hogy látogassam meg és ebédeljek nála. Miután ezt megigértem neki, kocsijára ült és elhajtatott.

Ugyanaz nap későn este egy köpenybe burkolt lengyel tiszt jött a lakásomra; igen folyékonyan beszélt németül és *négyszem* közt kivánt velem beszélni. Kimentem vele a szabadba és megkérdeztem, hogy mit kiván. Erre bemutatta magát mint *Miszleczki* százados és egy lepecsételt levelet adott át. A levelet Potoczki gróf küldötte és tudósitott, hogy *Repnin* orosz követ Varsóban értesitette őt, hogy a megérkezését Winiczában fogom várni, a hol jelenleg sokan vannak együtt a nemesek közül bizonyos törvényes dolgok elintézése végett. Egyszersmind fölkért, igyekezzem odahatni barátságos úton, hogy ezek az urak a gyüléseiket négy nappal elhalasszák, azalatt ő is ide fog érkezni. A levele végén azt ajánlotta, hogy az idejöveteléről senkinek se szóljak.

A századossal nem is közöltem a levél tartalmát, csupán annyit mondtam neki, hogy minden meglesz, a mint a gróf akarja és kértem, hogy a gróf megérkezése felől néhány órával előbb értesitsen. Végül még megkérdeztem tőle, ki az itteni gyülés elnöke; ezt nem tudta megmondani, de azt hiszi, hogy Grocholszki, a ki nagy tiszteletben áll. A százados eltávozása után föltettem magamban, hogy másnap reggel minden esetre beszélni fogok Grocholszkival, mielőtt a gyülésre menne. Ennélfogva másnap reggel hét órakor kiküldtem egy tisztet Petriczánra, a mely Winiczától csak két verstnyire volt és fölkérettem általa Grocholszkit, hogy másnap reggel mindenek előtt szóljon be hozzám, mert fontos közlendőm van vele. A tiszt nem sokára visszatért kedvező hirrel, és tiz óra tájban láttam a Grocholszki kocsiját egyenesen a házam felé tartani. Eléje siettem, a mint leszállt a félfödeles kocsijáról. Nyájas arczczal közeledett felém és azt kérdezte, mit parancsolok?

«Nekem itt nincs parancsolni valóm, — feleltem, mialatt őt a szobába bevezettem, — de minden tartózkodás nélkül be akartam önnek vallani, hogy az ittlétem nagyon fontos és az nemzetét közelről érdeklő ügyekkel áll összefüggésben. Még most nem mondhatom, mi körül forog a kérdés, mert négy napi időre van szükségem, mig rendbe hozhatom az irásbeli utasításaimat és egyéb irataimat. Ohajtanám, hogy négy nap mulva az összes nemes urak megjelenjenek a gyülésen. Épen most van arra a kedvező pillanat, minthogy a vajdaság összes nemessége jelen van; szükségtelen volna, hogy másodszor is ide fáradjanak. Kérem önt tehát, miután úgyis a gyülésre megy, sziveskedjék az üléseket négy napra felfüggeszteni és erről az egész társaságot értesiteni.

Grocholszki kissé elgondolkozott, aztán igy szólt: «Ezt kissé nehéz lesz keresztül vinni, sőt egyáltalában nem tudom, lehetséges-e, mert a mi nemességünk nagyon féltékenyen őrzi a szabadságát, aztán meg a jellemek is különbözők, kellemetlenség támadhatna belőle, ha én magam adnám elő az ön kivánságát, de azt tanácslom, küldjön tizenegy órakor a gyülésre egy tisztet, a ki az ön javaslatát az egybegyülteknek előadja. Én részemről minden esetre készségesen a szolgálatára leszek.»

Beláttam, hogy Grocholszkinek igaza van. Azonnal magamhoz hivattam az egyik századost, meghagytam neki, hogy tizenegy órakor menjen el a gyülésre és betanitottam neki a mondókáját, a mely *igy* hangzott szóról szóra: «A parancsnokom ide küldött, hogy a nemes vajdasági gyülés elé terjeszszem a következő kérését: méltóztassék a tárgyalásaikat négy napra felfüggeszteni, mivel a mi idejövetelünk egy igen fontos és a lengyel nemzetre nézve hasznos ügygyel függ össze, a melyet azonban csak négy nap mulva szabad közhirré tennünk. Négy napra van ugyanis szükségünk az idevonatkozó iratok előkészitésére.»

Ezzel az utasitással ment el a százados az ülésre, a hova azonnal bebocsátották. Az összes jelenlevők egyhangúlag elhatározták, hogy teljesitik a kivánságomat és a kijelölt határidőig felfüggesztik a tárgyalásaikat.

Az utolsó napon estefelé egy küldöncz érkezett Miszleczki százados levelével, a melyben értesitett, hogy Potoczki gróf már brailai birtokára érkezett és másnap este felé fog bevonulni Winiczába. Ez a hir nagyon megörvendeztetett. Korán reggel egy tisztet küldtem Grocholszkihoz és megizentem neki, hogy Potoczki gróf még ma este ide érkezik és hogy épen e miatt tartózkodom én is Winiczán.

Grocholszki azonnal hozzám sietett és roppant kiváncsi volt mindent megtudni. Ekkor megmondtam neki, hogy Potoczki gróf idejöttének az a czélja, hogy a brecslevi vajdaságban konföderácziót alakitson a köztársaság javára. Miután ezt közöltem vele, reggel kilencz órakor elmentem a gyülésre és igy szóltam a jelenvoltakhoz: «Uraim, azt kértem önöktől, hogy négy napig függesszszék fel a tárgyalásaikat, önök nemesszivűek voltak és teljesitették a kérésemet. Most mindenek előtt ezért kell önöknek köszönetet mondanom. A mi pedig az ügyet illeti, a melyet önökkel közölni igértem, azt még ma meg fogják hallani Potoczki gróf úrtól, Lithvánia helyettes főpohárnokától, a ki e fontos és az önök hazáját közelről érintő dolog miatt Varsóból ide jön és még ma este meg fog érkezni.»

Az egész gyülekezet rendkivül elbámult a hir hallatára, hogy ily hatalmas *főúr* jön közéjük és eleinte alig akarták elhinni.

Déltájban megérkezett Miszleczki százados és lakást rendelt a gróf számára a jezsuiták rendházában. Erre a hirre az egész város lakossága kezdett a rendház előtt gyülekezni a gróf fogadtatására. Délután négy órakor megérkezett a gróf udvara, a konyhaszemélyzet, a fogatok, a hátas lovak. Mindez nagy fényre vallott, mert négyes és kettős fogat volt legalább húsz, az udvari cselédszemélyzet is legalább harmincz személyből állt, élükön a grófi udvari marsallal.

Én a gróf szállása elé huszonnégy huszárból álló *diszőrséget* állittam fel egy tiszt vezényelete alatt, kirendeltem az őrszemeket és vártam a grófot, a ki hét óra tájban érkezett meg. A kisérete néhány hintóban utána jött, a katonai kiséretet pedig a kiewi vajda dragonyosai képezték. Mikor a gróf a jezsuiták rendháza előtt kocsijáról leszállt, az egész egybegyült nemesség csaknem a földig meghajolt előtte, aztán körülfogták őt, ki a kezét, ki meg a ruhája szegélyét csókolta. Én a diszőrség előtt álltam, és a mint a gróf arra közeledett, a vezényló tiszt intésére megszólalt a zene és az őrség tisztelgett. Ekkor előléptem, átadtam neki a jelentést a csapatom létszámáról és bemutattam magamat. A gróf átvette a jelentést, megköszönte a tisztelgést. Aztán megfogta a kezemet és fölvezetett a lakására, elmondta, hogy már Repnin herczegtől, a varsói követünktől tudta, hogy engem itt talál és nagyon örül, hogy velem megismerkedhetik. A gróf elég jól és csaknem hibátlanul beszélt németül.

Ez este a gyülekezet csakhamar szétoszlott, mert a gróf kimentette magát azzal, hogy az utazás nagyon kifárasztotta, de fölkérte a jelenvoltakat, hogy másnap reggel valamennyien megjelenjenek a templomban, mert közölni akar velük valamit, a mi a brecslevi vajdaságban *fog véghez menni* és a hazának, valamint az egész lengyel nemzetnek nagy hasznára lesz.

Engem a gróf magánál tartott vacsorára és megbeszélte velem a másnapi teendőket, a közben igy szólt: «Tudom, hogy ön bizonyos pontozatokat hozott magával, a melyeket holnap alá kell iratni. Kérem, legyen szives ezeket nekem megmutatni, hogy összehasonlithassam a lengyel szöveggel és az esetleges eltéréseket kigazithassam; továbbá kérem, hogy a még önnél levő nyomtatott kiáltványokat szintén adja át nekem. A mi e pontozatok szabályszerű aláiratását illeti, azt bizza reám; magamra vállalom, hogy a nemességet reábirom az aláirásra. Végül arra figyelmeztetem önt, hogy a holnapi gyülésen önön kivül egyetlen orosz tiszt se lehet jelen, nehogy a nemesség a jelenlétüket mintegy kényszereszköznek tekinthesse, a mi által az egész dolog dugába dőlhetne.»

Másnap reggel nyolcz órakor megjelentem a grófnál, a ki már a diszruhájába öltözve várt reám. A pontozatokat összehasonlitottuk és kitünt, hogy a lengyel és az orosz szöveg teljesen egybehangzott. A tartalmuk körülbelül az volt, hogy az egész brecslevi nemesség a háláját fejezi ki II. Katalin császárnő ő felsége iránt az iménti kihirdetett biztositékokért, a védelemért, a melyben ő felsége a lengyel birodalmat és a lengyel nemzetet részesiti, a vallásszabadság biztositásáért, úgy a katholikusok, mint a disszidensek részére, végre hogy a gyülekezet ezt a tényt a legmagasabb kegy és kegyelem jeléül tekinti és elfogadja.

A nemesség ezalatt lassankint gyülekezni kezdett. A gróf tizenegy órakor ment a templomba, a tekintélyesebb nemes urak kiséretében. A templomban egy vörös posztóval leteritett asztal állt és körülötte három sor szék. A mint a gróf a templomba lépett, az orgona megszólalt és az isteni tisztelet elkezdődött. A mise bevégezte után a papok eltávoztak a templomból és becsukták maguk után az ajtót. Ekkor a gróf elfoglalta az elnöki széket, engem maga mellé ültetett balról és felszólitotta a jelenvoltakat, hogy foglalják el a helyeiket kor és rang szerint, mint náluk szokásos volt. Miután mindnyájan elhelyezkedtek, elővettem a nyomtatott kiáltványt és átnyujtottam a grófnak rövid beszéd kiséretében, a melyet lengyelül mondtam el, hogy mindenki megértse. A gróf átvette tőlem a nyilatkozatot és átadta a vajdaság titkárának, a ki a szöveget fenhangon felolvasta. Azután a gróf fölkelt és a következő beszédet intézte a gyülekezethez:

«Mi, a haza polgárai, beláttuk annak a szükségét, hogy az állapot, a melyben a társadalmunk létezik, megjavittassék, annyival inkább, mivel sok tekintetben oly romlottság harapózott el, a mely nemcsak a kormányt mételyezte meg, hanem régi szokásainkat is és ennek következtében elviselhetlenné lett. Hogy ezt a romlottságot kiirtsuk és az állapotainkat a közjó hasznára újra felvirágoztassuk, a vallásszabadságot és egyéb szabadságainkat ép úgy élvezhessük a jövőben, a mint az apáink és elődeink egykor élvezték, föltétlenül támaszra van szükségünk, a melyet egy szomszéd birodalom segélyében feltalálhatunk. Minthogy ő felsége, az orosz császárnő, a mi legkegyelmesebb szomszédunk imént felolvasott nyilatkozata épen ezt szándékolja és csakis a hazánk és társadalmunk javát czélozza, és minthogy ő császári felsége maga vette kezébe a kezdeményezést és önként igéri legkegyelmesebben oltalmát és támogatását minden körülmények közt, minthogy végre e tekintetben egyik szomszédunk se lehet oly mértékben a hasznunkra, mint épen Oroszország, a mely szintén szláv állam ép úgy, mint a mi hazánk, ennélfogva kötelességünk ezt a magas kegyet köszönettel fogadni és ezért ő felségének a hálánkat tanusitani. Én pedig ide siettem hozzátok, hogy veletek közös szövetséget kössek és tanácskozzam mindarról, a mi társadalmunknak hasznára lehet. Ennélfogva szükséges, hogy konföderácziót alakitsunk, még ma megválaszszuk közmegegyezéssel és szabad szavazattal a szövetség marsalljául azt, a kit ezen állásra legméltóbbnak fogunk itélni.»

A nemesség ezt a beszédet állva hallgatta végig, aztán Grocholszki szólalt fel: «Az óhajtott czélunk elérésére nem tehetünk jobbat, mint a helyettes főpohárnok urat egyhangúlag megválasztani marsallá.»

Ezután az öreg *Csetvertinszki* herczegre került a sor, a ki fölkérte a grófot, hogy vállalja el ezt a méltóságot.

A gróf köszönetet mondott a megtiszteltetésért, a titkár megfogalmazta a választási jegyzőkönyvet, a melyet az összes jelenvolt nemesek aláirtak. Azután megállapitották és leirták az esküformát és átadták a grófnak, mint a konföderáczió marsalljának, aláirás végett. A gróf átvette, fölment az oltárhoz, felolvasta az esküt és aláirta. Ekkor átadták neki a marsallbotot és a gróf ünnepélyesen kijelentette, hogy az esküje értelmében és mint a haza hű fia mindig és mindenkivel szemben hű őre lesz az igazságnak. Erre mindenki elfoglalta a helyét az asztalnál, a köznemesség köröskörül állt.

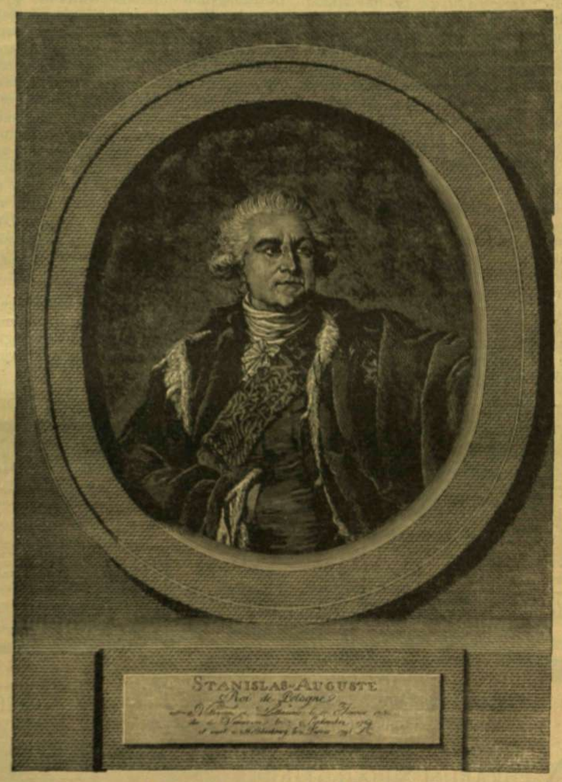

Ponyatovszky Szaniszló lengyel király. Egykorú metszet után.

A további tanácskozás első tárgyát a többször emlitett pontozatok képezték, a melyeket a gróf lengyel nyelven olvastatott fel. Csak annál a tételnél, a mely a disszidensek egyenjogúságáról szólt, volt egy kis ellenkezés a hálanyilvánitással azonban mindnyájan egyetértettek. Ebből a vallási jogegyenlőség kérdése körül támadt véleménykülönbségből csaknem oly háborgás lett, a mely az egész ügyet dugába dönthette volna; máris attól lehetett tartani, hogy felhangzik a hires «nye pozvolim»; de ekkor Grocholszki felállt és igy szólt: «Miután a főméltóságú helyettes főpohárnok urat, a ki ép oly jó hazafi, mint bármelyikünk, marsallunkká megválasztottuk és ő Varsóba visszatérvén, az egyetemes konföderáczió üléseinek megnyitása után abban a helyzetben lesz, hogy legjobban megitélhesse, hova fejlődik az egész ügy és támadhatna-e belőle ránk nézve veszély, a legjobb lesz, ha ennek az ügynek az elintézését az ő belátására és bölcseségére bizzuk.»

Erre a kedélyek kissé megnyugodtak, az ellenzék lassankint lecsöndesült, és miután látszott, hogy a gróf mint marsall nem ellenzi a pontozatokat, megkezdődött az aláirás. Elsőnek a gróf maga irta alá, a többiek is követték a példát. Miután mind a két példány aláiratott, a gróf az egyiket magánál tartotta és a másikat nekem adta át. Azután behivatták a papságot és az ünnepély a «Te deum» eléneklésével, a katonaság sortüzelésével és mozsárlövésekkel végződött. A gróf, mielőtt eltávozott volna, a nemességet meghivta magához ebédre.

Én rögtön jelentést irtam a történtekről és az aláirt pontozatokkal együtt azonnal elküldtem egy tisztemet postakocsin Krecsetnikow Nikolajevics Péter tábornok hadtestparancsnokhoz, a kinek egyúttal egy rövid magánlevélben jelentettem, hogy Potoczki grófnak teljesen sikerült a mű és hogy a pontozatok aláirása nagy részben Grocholszkinak köszönhető.

E közben délután négy óra lett. Az előkelőbb

nemesek számára a rendház éttermében volt asztal terítve, a melynél én is helyet foglaltam a tisztjeimmel együtt. Egy másik teremben két hosszú asztalnál a köznemesség étkezett, de ezek annyian voltak, hogy soknak nem jutott ülőhely. Ebéd alatt a gróf saját zenekara játszott. A háziúr az első pohár tokajit ő felsége II. Katalin czárnő, «a lengyel birodalom védnöknője» egészségére ürítette. A lakoma, a melynél csak magyar bort ittunk, késő estig tartott, ekkor a társaság előkelőbb része hazament, a köznemesség azonban reggelig ivott és a legtöbbje teljesen részegen a földön hentergett.

Másnap ismét lakoma volt a grófnál, a ki az előkelő urakat órákkal, burnótszelenczékkel, gyűrűkkel, a köznemeseket pedig pénzzel ajándékozta meg. Senki se távozott üres kézzel. Nekem a gróf egy angol telivér paripát, a századosnak száz aranyat, a szolgálattevő tisztnek egy arany órát és a kozákoknak fejenkint félrubelt adott.

Harmadnap a gróf egy emberét küldte hozzám és megizente, hogy délután az egész nemességgel meg fog engem látogatni, minthogy azonban az itteni szokás a látogatók megvendégelését követeli, én pedig arra nem vagyok elkészülve, egy hordó magyar és egy hordó franczia bort fog küldeni a saját pinczéjéből. Négy órakor csakugyan megérkeztek a vendégek és velük igen sokan a köznemességből. Ennek a következménye az lett, hogy az utóbbiak megint leitták magukat és másnap megint megjelentek a házam előtt és folytonosan azt kiabálták: «Adj inni!»

Negyednap a gróf tudatta velem, hogy Varsóba utazik.

Elkisértem a grófot két mérföldnyire és katonai kiséretet rendeltem melléje a legelső éjjeli állomásig.

A kiküldött tiszt a negyedik héten érkezett meg Varsóból a parancscsal, hogy Winiczán várjam be Potoczki gróf visszaérkezését. Négy hónapot töltöttem itt foglalkozás nélkül, koronkint gyakorlatokat tartottam a katonáimmal, vadászgattam és látogatásokat tettem a környékbeli uraknál, a kik nagyon megszerettek és gyakran meghivtak magukhoz vendégül.

Végre megérkezett a hadtestparancsnok futára is az utasitásokkal, a melyek újabb pontozatokat tartalmaztak és kötelességemmé tették mindenképen arra törekedni, hogy a tartományi gyülekezet Grocholszkit és az öcscsét válaszsza meg követekül az országgyülésre. A tábornok egyszersmind tudósitott, hogy a tartományi gyülekezet megnyitására Potoczki gróf is meg fog érkezni, különben pedig mindeme dolgokat illetőleg teljes titoktartást ajánlott.

E rendelet következtében legelső teendőmnek tartottam a két Grocholszkival tisztába jönni és bizalmas beszélgetés közben megkérdeztem tőle, hajlandó volna-e elvállalni a megbizatást, ha megválasztanák követül? Miután azt felelte reá, hogy nagy megtiszteltetésnek tekintené és a legnagyobb örömmel elvállalná, igy szóltam hozzá: «Ha tehát nincs ellenére, magamra vállalom úgy intézni a dolgokat, hogy a tartományi gyülekezet önt küldje az országgyülésre.»

E kijelentésem fölött nagyon megörült, kérte, hogy támogassam a törekvéseit, ennek ellenében megigérte, hogy mindent meg fog tenni, a mit kivánok. Ekkor azt mondtam neki, hogy a jó indulatom és barátságom bebizonyitására azt is keresztülviszem, hogy vele együtt az öcscsét is megválaszszák. Ha akarja, ezt a szándékomat tudathatja vele, a titoktartás föltétele alatt.

Azonnal értesitette az öcscsét, a ki egy távolabb fekvő helységben lakott. Az ifjabb Grocholszki másnap meglátogatott, köszönettel fogadta a jóindulatomat és szentül igérte, hogy minden kérdésben az én tanácsomat fogja követni.

E közben igyekeztem ismeretségeket kötni a köznemesség körében. Meghivtam magamhoz a legbefolyásosabbakat közülök, megvendégeltem italokkal, a mi nagyon a kedvükre volt. A szegényebbeket megajándékoztam a rendelkezésemre bocsátott pénzből, volt olyan is, a kinek egy pár csizmát vásároltam. Ilyen vendégek később hivatlanul is jöttek hozzám, sőt az ismerőseiket is elhozták magukkal. Szivesen fogadtam őket és megvendégeltem. Addig ittak, mig teljesen leitták magukat és némelyik éjjelre is ott maradt.

Végre Potoczki gróf is megérkezett Brailába, a fivére jószágára és tudatta velem a napot, a melyen Winiczára fog jönni. A mostani bevonulása semmiben se hasonlitott a legutóbbihoz. Az egész kisérete mindössze három kocsiból állt és az arcza oly bánatot és fájdalmat árult el, hogy valamennyien betegnek véltük. Ismét a jezsuiták rendházában szállt meg; az egész nemesség az utczán várt reá, én is itt helyezkedtem el, miután a diszőrséget felállittottam volna. A jelenvoltak mélyen hajlongtak előtte és felkisérték lakosztályába. Én késő éjjelig nála maradtam és vártam, mig az egész társaság szétoszlott. Ekkor elmondtam neki, hogy a fölebbvalóim már értesitettek a bekövetkezendő választásokról. Ekkor a gróf a szavamba vágott: «Úgy hiszem, hogy ön már parancsot kapott az iránt is, hogy kik választassanak meg követekül és kétségkivül megküldték önnek az aláirandó pontozatokat is?»

«Megkaptam, — felelém, — és mindezen dolgok végrehajtása tekintetében a fölebbvalóim föméltóságodhoz utasitottak. Föméltóságod pedig bizonyára nem fogja elmulasztani oly intézkedések megtételét, a melyekkel bebizonyitandja a lojalitását ő felsége az orosz császárnő iránt és dicsőséget és tiszteletet szerezhet a saját fényes nevének.»

«Barátom, — viszonzá a gróf, — önök olyasmit akarnak és kivánnak, a mit a népünk aligha lesz hajlandó teljesiteni, mert oly fontos dolgok ezek, hogy a hazánkra nézve elviselhetetlenekké és károsakká lehetnek. Egyébiránt majd meglátjuk, mi lesz belőle.»

Ezzel megfordult és a szomszéd szobába távozott.

(Vége következik.)

Általunk kifizetett főnyeremények
A m. kir
OSZTÁLYSORSJÁTEK
november 20-án kezdődő HUZÁSARA
postafordultával küldünk szét sorsjegyeket az I-ső osztályhoz:
1/2 á K. 1.50 | 1/4 á K. 3.— | 1/8 á K. 6.— | egész K. 12.—
Csakis nálunk kaphatók az annyira kedvelt
KIS SZAMOK: 1-től 300-ig.
A születési évszámok 1801-től 1900-ig és más SZERENCSE SZAMOK.
Az összeget postautalványon kérjük:
FŐVÁROSI SORSJEGYIRODA
BOGDÁNY S.
BUDAPEST, Sas-utcza 23. I.
Telefon 14—41.
602.000 kor. a 240-es számra.
400.000 kor. a 11.119-es számra.
200.000 kor. a 48.006-os számra
200.000 kor. a 25.534-es számra.
100.000 kor. a 79.859-es számra.
100.000 kor. a 94.760-as számra.
90.000 kor. a 2407-es számra.
40.000, 30.000 és sok más nagyobb nyeremény. 9741

+ Soványság +
Ha ép telt testidőnek a mi kitelt erőforrunkból, 1900 évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodászért kezesség. Orvosi rend szerint. Szigorúan becsületes. Nem szédelgés. Számos köszönőlevél. Ára kartonkinát 2 kor. 50 fillér. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással.
Hygien. Institut 9935
D. Franz Steiner & Co., Berlin, 18, Königgrätzerstrasse 78. Főraktár Magyarország részére: Török József, gyógysz. Király-u. 12

Szépség! Az összes szépitőszereket fölülmulja a
Sirène-Crême. 9656
Artalmatlan szer szeplő, májfolt, börhámlás, pörsenés, pattanás, böratkák, az arczbör vörössége, rovarok csipése és általában a bőr minden fájdalmas bántalma ellen; a ránczokat elsimitja. Tégely 3 korona. Hozzá a
Sirène-Poudre fehér, rózsa és créme szinben 3 korona és a
Sirène-Crême-szappan 1 drb 1 korona 20 fillér, egy doboz á 3 drb 3 korona.
Főraktár Budapesten: Török József gyógyszertára Király-utcza 12 és
Lueff Sándor illatszerrészénél. IV., Váczi-utcza 9.
Egészség!

KIVÁLÓ ERŐSITŐSZER. 9528
Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld.
SOMATOSE
husából készült és ennek tápanyagát tartalmazó izetlen, könnyen oldódó Albumose készitmény a legkitünőbb
erősitő-szer
gyenge és a táplálkozásban elmaradottaknak, ideg-, mell- és gyomorbetegeknek, betegápolóknak, angol kórban szenvedő gyermekeknek, üdülőknek, nemkülönben
Vas-Somatose
alakjában a
sápkórosoknak
lesz ajánlva az orvosok által.
Vas-Somatose nem egyéb 20% szerves összetételü vasnál, a milyen alakban a vas az emberi testben van jelen, tartalmazó Somatose.
Somatose rendkivül gerjeszti az étvágyat.
Raktáron van az összes gyógyszertárakban és gyógyanyagkereskedésekben

Vigyázzon asszonyom,
már kissé tulkövér, kövérség pedig vénülést jelent. Vegyen tehát naponkint két
Dragées Thyroïdine Bouty
és nyulánk, fiatal marad, vagy azzá lesz. Ezen drágéseknek 50 drbot tartalmazó üvegje 11 kor. Bouty Paris, 1 Rue de Châteaudun szivesen válaszol magyarul és németül. A gyógyszer ártalmatlan, az eredmény biztos, ha kizárólag Thyroïdine Bouty-t használunk. 9729

Idegbántalmak
női bajok, vérkeringési zavarok
ellen
szénsavas fürdők használata
a legajánlatosabb! Mesteréges szénsav-fürdő berendezések
Dr. WÁGNER ES TÁRSAI
czégnél jutányosan kapható és magánlakásokban alkalmazhatók.
Budapest, IX., Tinódy-utcza 3. — (Telefon 53—28.)
Tessék prospektusokat kérni! 9742

FÖLDES-féle 9353
MARGIT-CRÈME
gyorsan és biztosan ható szer szeplő, máj- és börfoltok, kiütések, pattanások és mindennemü börbaj ellen. Rögtön hat.
Zsirtalan. Ártalmatlan. Kapható mindenütt.
Ára 1 korona.
Készíti: Gutori FÖLDES KELEMEN
gyógyszerész Aradon.
Főraktár: Török József gyógytárában Budapesten.
A közönség megtévesztését czélzó utánzatoktól óvakodjunk.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

AZ ELSŐ WESSEX GRÓFNÉ.

Irta **Hardy Tamás.** Angolból fordította S. A.

I.

King's Hintock Court, egyike a legimpozánsabb kastélyoknak, melyek a szép Blackmore-völgyre letekintenek, egyedül a pislogó csillagoktól megvilágitva emelkedett a nyugodt, tiszta éj magános csendjében. Téli idő volt — a tizennyolczadik század útjának alig egy harmadrészét futotta még akkor be. Éjszakra, délre és nyugatra a kastélynak egyetlen függönye sem volt félrevonva, kelet felől a felső emeleten egy ablak nyitva volt s egy tizenhárom vagy tizennégy éves leány könyökölt ki a deszkáján. Nyilvánvaló volt, hogy nem nézelődés czéljából foglalta el ezt a helyzetet, mert szemét eltakarta a tenyerével.

A szoba, melyben a leány tartózkodott, a belsőbb szobák egyike volt a sorban s csak úgy lehetett belejutni, ha az ember a mellette levő tágas hálószobán keresztülment. Ebből a helyiségből czivakodás hangjai hallatszottak ki, — holott minden egyéb a házban olyan csendes volt. A leány azért menekült az ablakba, valami ruhát vetve fejére és vállára, hogy ne kelljen hallania ezt a czivakodást. De bármiképen igyekezett, nem birt menekülni előle.

— Mondom neked, hogy ilyen eljegyzésnek nem szabad megtörténnie. Mondom, hogy nem szabad. Ilyen gyermek!

A leány tudta, hogy ő róla folyik a vita. Rideg női hang — az anyjáé — felelt ezekre a szavakra:

— Ne okoskodj, legyen eszed. Elvár akár öthat évig is a házassággal s nincs az egész grófságban férfi, hozzáfogható.

— Ennek nem szabad megtörténni. Hisz túl van már a harminczon. Galádság volna.

— Épen harmincz éves és a legjobb és legszebb ember a világon — a legjobb szerencse a leányra nézve.

— De szegény.

— Az atyja és a bátyjai sokat számitanak az udvarnál, senki sem annyira benfentes a palotában, mint ők. A leány vagyonával — ki tudja? Még báróságot is kaphat.

— Úgy látszik, te magad is szerelmes vagy bele.

— Hogy sérthetsz igy meg, Tamás! Nem képtelenség, hogy az én gonoszságomat emlegeted, holott magadnak is ilyen terv forog a fejedben? Tudom én azt. Valami magad-választotta szélkelep, valami czifra legény, a ki ott valahol az Isten háta mögötti Falls-Parkban lakik, valamelyik boriszsza czimborádnak a fia...

Erre a férj káromkodásának kitörése felelt további érvek helyett. A mint összefüggő mondatot tudott kimondani, igy szólt:

— Te parancsolgatsz és uralkodol, asszonyság, mert te vagy az örökösnő. A magad házában vagy, a magad földjén. De engedd megmondanom, hogy mikor idejöttem, a helyett hogy hozzám vittelek volna, csakis az illendőség kedvéért tettem. Hm! Én se vagyok koldus! Nincs talán magamnak is birtokom? Nincs ép oly hosszú fasorom, mint ez itt? Nincsenek bükkjeim, a melyek különben is a te tölgyeidnél? Élhettem volna nyugodt házamban és földemen, megelégedetten, ha te ide nem csalsz előkelősködéseddel és kedveskedéseddel. De hazamegyek én! Nem maradok többé veled! Csak a Betty kedvéért volt, hogy már rég el nem mentem.

Ezután már nem következett több szó. A leány ajtó nyilását és zárulását hallva, megint kinézett az ablakon. Léptek zaja kongott a folyosón s egy földszinű köpönyeges alak — könnyen felismerhette benne atyját — távozott a házból. Balfelé ment s a leány látta, a mint mindinkább távolodik a hosszú keleti homlokzat felé, mig végre befordult egy szegleten és eltünt. Egyenesen az istállók felé ment.

A leány becsukta az ablakot s az ágyába roskadt, a hol álomba sirta magát. Ez a gyermek — egyetlen gyermekük — Betty, a kit anyja nagyravágyóan szeretett, atyja pedig semmivel sem törődő szenvedélyivel, nem egyszer érezte magát szerencsétlennek az ilyes epizódok miatt, bár sokkal fiatalabb volt, semhogy mélyebben törődött volna vele, hogy anyja jegyesévé teszi-e a szóban forgó úri embernek, vagy nem.

A nemzetes úr gyakran ment ki a házból ilyen módon, kijelentve, hogy soha többet vissza nem tér, de reggelre mindig előkerült. A mostani alkalom azonban más volt: másnap hallotta a leány, hogy atyja kora reggel elutazott a birtokára, Falls-Parkba, üzleti ügyben, s néhány napig vissza se fog térni.

Falls-Park.

II.

Falls-Park több mint húsz mérföldnyire volt King's Hintock Courttól s jóval szerényebb központja volt egy jóval szerényebb uradalomnak, mint ez. De ezen a februári reggelen, a mint Dornell nemzetes úr meglátta, arra gondolt, hogy bolond volt, mikor elhagyta, ha mindjárt Wessex leggazdagabb örökösnője kedvéért is. II. Károly idejéből való klasszikai homlokzata szabályos vonalaival olyan méltóságot tükrözött, a mely a felesége különböző időkben épült s bővitett kastélyából határozottan hiányzott. A negyvennyolcz éves vérmes embernek fáj a szive s a sürüen benőtt parktól besötétitett környezet sem oszlathatta el komor hangulatát. A gyermek, az ő kedves Bettyje: ez volt fájdalmának az oka. Boldogtalannak érezte magát a felesége közelében. Boldogtalannak érezte magát kis lányától távol, s e dilemmából nem volt menekülés. Következőleg tulságosan áldozott az asztal örömeinek, jócskán a fenekére nézegetett a kancsónak és felesége itélete szerint mind kevésbbé lett alkalmassá arra, hogy az udvarias városi vendégek közt forgolódjék.

Két-három vén szolga fogadta, a kik gondozói voltak az elhagyatott háznak, melyben csak néhány szobát tartottak lakható állapotban az úr vagy barátai számára, mikor vadászni mentek oda. Még a nap folyamán megérkezett hű szolgája, Tupcombe is King's Hintockból.

Miután azonban egy-két napot eltöltött itt a magányban, érezni kezdte, hogy hiba volt idejönnie. Mikor mérgében elhagyta King's Hintockot, kisiklatta kezéből a legjobb alkalmat arra, hogy megakadályozza felesége időelőtti tervét, hogy a szegény kis Bettyt oda ne igérje egy olyan embernek, a kit alig látott még. Ott kellett volna maradnia, hogy megóvja a leányt ettől a visszataszitó kötéstől. Szinte szerencsétlenségnek érezte, hogy a gyermeke ily nagy vagyont fog örökölni. Czélpontja lesz a királyság összes kalandorainak. Ha csak atyja igénytelen kis falls-parki birtoka volna az öröksége, mennyivel inkább számithatna boldogságra!

Az asszony eltalálta az igazat, mikor azt gyanitotta, hogy neki magának is van vőlegényjelöltje leánya számára. Egy elhunyt kedves barátjának a fia, a ki Falls-Parktól alig két mérföldnyire lakott, a leánynál mintegy három évvel idősebb legény, az atya előtt az egyedüli férfinak látszott, a ki boldoggá fogja tenni őt. De arról nem is álmodott, hogy ilyen illetlen sietséggel sürgesse a fiatalok bármelyikét, mint a hogy a felesége tette. Még évekig ráérnek. Látták már egymást s a nemzetes úr azt képzelte, hogy a fiú részéről olyan gyengédséget tapasztalt, a mely sokat igért. Erős kisértetben volt, hogy kövesse neje példáját s megelőzze ennek házasitási terveit azáltal, hogy összehozza a fiatalokat itt Fallsban. A leány, bár az akkori felfogás szerint eladósorban volt már, nagyon fiatal volt arra, hogy férjhez mehessen, de a legény tizenhat éves volt s máris érdeklődést mutatott a leány iránt.

A helyett, hogy King's Hintockban vigyázna rá, a hol szükségszerűen nagy mértékben anyja hatása alatt áll, sokkal jobb volna, ha ide-kaphatná a leányt egy időre magához Falls-Parkba, saját kizárólagos felügyelete alatt. De hogy tehetné ezt meg erőszak alkalmazása nélkül? Az egyedüli lehetőség az volna, ha a felesége, mint már többször is tette, a külszín kedvéért megengedné, hogy Betty meglátogassa őt egy napra, a hol módjában volna ott tartóztatni őt addig, a míg Reynard, az a kérő, a kit az asszony pártolt, külföldre utazik, a mit a jövő héten szándékozott megtenni. Dornell úr elhatározta, hogy visszatér King's Hintockba és megkisérli terve kivitelét. Ha nem sikerül, akkor még mindig fölkaphatja Bettyt és elviheti magával.

Útját visszafelé, bár tervei ködösek és ábrándosak voltak, mégis sokkal könnyebb szívvel tette, mint odafelé. Látni fogja Bettyt és beszélni fog vele legalább — akárhogy sülnek is el a tervei.

Így lovagolt a kopár fensík hosszában, mely a Falls-Parkot körülvevő és az Ivell városát határoló dombok között terült el. Átügetett ezen a városkán, ki a king's-hintock-i országútra, míg a falun keresztül eljutott a parkon át a kastélyhoz vezető mintegy mérföldnyi útra. Az út nyilt volt, fasor nélkül s a nemzetes úr már messziről láthatta a kastély éjszaki homlokzatát és kapuját s maga is látható lett az e részen levő ablakokból. Ezért azt remélte, Betty észre fogja venni jövetelét, mint sokszor máskor is s a kapuhoz fut, vagy a zsebkendőjével integet.

Ez azonban nem történt meg. A mint leszállt a lóról, rögtön kérdezősködött a felesége után.

— Elutazott. Elhivták Londonba.

— És Betty kisasszony? — kérdezte a nemzetes úr mohón.

— Szintén vele ment, egy kis légváltozásra. Az asszonyság levelet hagyott a nemzetes úrnak.

A levél nem magyarázott meg semmit; csak annyi volt benne, hogy az asszony elutazott saját ügyeiben Londonba s elvitte magával a leánykát, hadd szórakozzék egy kicsit. A levél végére Betty is írt néhány szót, ugyanilyen tartalommal, szemmel láthatóan újjongva az utazás miatt. Dornell nemzetes úr mormogott magában valamit, nagyon el volt kedvetlenedve. A felesége nem irta meg, meddig szándékszik Londonban maradni, de kérdezősködésére megtudta, hogy annyi podgyászt raktak a kocsira, a mennyi két-három heti ott tartózkodásra elég.

(Folytatása következik.)

PISCSEVICS OROSZ TÁBORNOK

VÁNDORLÁSAI ÉS KALANDJAI.

Saját elbeszélése.

A szláv eredeti után közli Huszár Imre.

(Vége.)

Másnap tíz órakor elmentem a grófhoz. A történendőkről beszélgettünk, de még nem vettem rajta észre, hogy hajlandó volna a követeléseinket teljesíteni. Tizenegy órakor átmentünk a templomba rövid misét hallgatni, aztán megkezdődött a gyülés. A gróf rövid beszédben ismertette a mai gyülés legelső czélját, az országgyülésre küldendő követek megválasztását és fölszólította az egybegyülteket, hogy akár közfelkiáltással, akár szavazás útján válaszszák meg azokat, a kiket a legméltóbbaknak vélnek. Erre a jelenvoltak elkezdtek egymás közt tanácskozni; végre az ősz Csetvertinszki herczeg fölkelt és azt indítványozta, hogy legtanácsosabb lesz ő exczellenciájára a marsall úrra bizni a dolgot: a kiket ő ajánl, azok menjenek el követekül Varsóba. Ebbe mindnyájan belenyugodtak.

A gróf fölkelt és a benne helyezett bizalmat megköszönvén, hosszabb beszéd kiséretében a két Grocholszki megválasztását ajánlotta. Az asztal körül ülő nemesség helyeselte a választást, a székek mögött álló köznemesek pedig azt kiáltották: «zgoda!» (beleegyezünk).

Mikor a választási jegyzőkönyv elkészült, a gróf aláirta és utána a többiek. Ezután a követeknek adandó utasítások megállapítására került a sor. Miután többen hozzászóltak, én is előléptem a pontozatokkal, a melyek az utasításba fölveendők voltak. Az irásba foglalt pontozatokat átadtam a grófnak és kértem, hogy vétesse fel az utasítások közé, annál inkább, mivel nem tartalmaznak egyebet, mint a köszönet kifejezését ő felsége az orosz czárnő iránt a fönséges lengyel köztársaság javát biztosító nyilatkozatáért.

Mihelyt a pontozatokat felolvasta a titkár és a gyülekezet az okirat jelentőségét megértette, nagy nyugtalanság támadt, némelyek hallani sem akartak az aláirásról és azt mondták, hogy a pontozatok támadást foglalnak magukban jogaik és alkotmányuk ellen, mások a harmadik pontot, a mely a disszidensekről szólt, egyenesen örültségnek mondták és azt állitották, hogy ily pontozatok aláirása által Oroszország alattvalóivá, sőt rabszolgáivá lennének.

Én nem akartam a vitába avatkozni, hanem koronkint a két Grocholszkira tekintettem, értésükre akarván adni, hogy legalább csillapítólag lépjenek közbe. Világosan láttam rajtuk, hogy ők is inkább szeretnék megtámadni a pontozatokat, a mit az ifjabbik minden bizonynyal meg is tett volna, ha még nem lett volna megválasztva képviselőül; igy azonban semlegesek maradtak. Az én kedves vendégeim, a köznemesek, a kik egyenlő szavazati joggal birtak, szintén hallgattak, a mi czéljaimnak nagy előnyére szolgált.

Végre a gróf jelt adott, hogy szólni akar. Erre a zaj elcsöndesedett. A gróf előadta, hogy miután a radowi konföderáczió szintén az orosz császárnő nyilatkozata alapján alakult, tanácsosnak tartja az elkezdett mű befejezését és a köszönetnyilvánitást ő felsége kegyéért. A mi a pontozatokat illeti, azokat föl lehet ugyan venni az utasítások közé, de csak azon kijelentés mellett, hogy az országgyülésre küldött követek jól ügyeljenek, nehogy a nemzet szabadságai csorbittassanak, a szent katholikus vallás veszélyeztessék, hanem az összes hazai intézmények érintetlenül maradjanak. A mi a disszidenseket illeti, a követek a szenátor urakhoz és a papsághoz alkalmazkodjanak a szavazásnál.

A gróf e kijelentéséhez a nemesség hozzájárult, a köznemesség rákiáltotta «zgoda». Ezután a titkár megfogalmazta az utasításokat a gróf beszéde értelmében, beleigtatta a pontozatokat, a melyeket előterjesztettem, végül az utasítások másolatát a saját és a két Grocholszki aláirásával ellátva nekem átadta.

Ez 1767 augusztus 14-én történt.

Ezzel vége volt a gyülésnek, az egész társaság elkisérte a grófot a lakására és a nemesség ott maradt ebédre, de a lakoma nem volt oly fényes, mint a mult alkalommal. Én azonnal hazamentem, megirtam a jelentésemet a hadtestparancsnokhoz, mellékeltem az utasítások másolatát és a magam számára utasításokat kértem a további teendők iránt. Egy futár azonnal útnak indult a jelentéssel. Potoczki gróf másnap reggel elutazott.

A futárom pár nap mulva visszatért azzal a parancscsal, hogy a csapatommal együtt haladéktalanul és lehetőleg gyorsan vonuljak a mellékelt menetlevélben kijelölt úton Varsó alá.

Azonnal elindultunk a hatszáz versztnyinél hosszabb útra. Útközben egy állomáson egész váratlanul találkoztunk az ezredemmel és Wilamov városban a Krecsetnikow tábornok hadtestével találkoztunk. Azonnal jelentkeztem a főparancsnoknál, a ki elrendelte, hogy a kozákokat bocsássam el, magam pedig az ezredemnél maradjak. A csatlakozás után elszállásoltuk magunkat a környékbeli falvakban, Krecsetnikow tábornok pedig Varsóba utazott, a mely innét csak tizenöt versztnyire volt. A csapatösszpontositás oka abban rejlett, hogy hadseregünknek Varsó közelében kellett állnia, mert az országgyülés már megnyilt. A nyolczadik napon este az egész hadtest fölkerekedett és Varsó alá vonult, még pedig oly csöndben, hogy benn a városban senkinek se volt sejtelme róla. Varsót a Visztula balpartja felől bekerítettük, a városba vezető összes útakat megszálltuk, úgy hogy a várost ez éjjel senki se hagyhatta el, szóval észre lehetett venni, hogy ma éjjel valami rendkivüli dolog fog történni. A város túloldalán a hadsereg egy osztálya állt *Frozorowszkij* tábornok vezérlete alatt.

Az országgyülés már néhány nap előtt megnyilt, de a tárgyalások nem úgy folytak, a mint mi kivántuk. Több mágnás megtámadta a mi pontozatainkat, főleg pedig azt, a mely a disszidensekre vonatkozott. Az ellenzék élén *Szoltik* krakói püspök, *Rzewaski* gróf s a fia és *Zaluszki* kievi püspök álltak. Ezeket nem lehetett se megczáfolni, sem a mi pártunkhoz hóditani, és a szavazásnál a többség hozzájuk csatlakozott. Ennélfogva az orosz követ, Repnin Wasziljevics Miklós herczeg éjnek, idején ezt a négy urat elfogatta és a városból elhurczoltatta, hogy észre térítse a lengyel uraságokat. Az elfogatásukkal *Igolström* és *Caro* ezredeseket bizta meg, a kik a foglyokat az orosz táborba kisérték.

Hajnal felé, nagyon el levén fáradva, az ezredünk balszárnyán leheveredtem a földre és épen szunnyadni kezdtem, mikor az ezred hadsegéde odajött, felrázott és azt mondta, hogy azonnal menjek Podgoricsanin tábornokhoz, a ki egy téglaégetőbe volt beszállásolva. Azonnal oda siettem és a tábornok meghagyta, hogy üljek azonnal lóra, menjek be a városba és jelentkezzem Krecsetnikow tábornok hadtestparancsnok úrnál, a ki az orosz követségi palotában lakott.

Krecsetnikow tábornok kétségkivül szintén ébren töltötte az egész éjszakát, mert egyenruhájába öltözve járt föl s alá. A mint beléptem, azonnal így szólt hozzám: «Ön van kirendelve, hogy a titokban letartóztatott foglyokat elkisérje. Ez a megbizatás önnek előnyére lesz és kitüntetés önre nézve, hogy ily fontos feladattal bizták meg. És most menjünk át a követ úrhoz.»

Néhány szobán kellett áthaladnunk. Végre Repnin herczeg dolgozószobájába értünk. A követ úr hangsulyozta a föladatom nagy fontosságát és tudatta velem, hogy a foglyokat Wilnába kell kisérnem Numers altábornagyhoz. Kijelentette, hogy teljesen megbizik bennem, de egyuttal figyelmeztetett, hogy nemcsak a becsületem, de az életem is koczkán forogna, ha a foglyok közül bármelyiknek sikerülne kisiklani a kezeim közül. Az utazási költségek fejében és a foglyok élelmezési költségeinek fedezésére ötszáz aranyat utalványozott, végül azt mondta, hogy a bővebb utasításokat Krecsetnikow tábornoktól fogom megkapni és másnap vele utnak kell indulnom.

Még ugyanaz nap bevásároltam az utra szükséges élelmiszereket, borokat, stb. mindent bőven. A bevásárolt élelmiszerek, a konyhaedények és két szakács számára három kocsi állt a rendelkezésemre és kiséretül egy század huszár, pár dóni kozák, hat tiszt és Podgoricsanin György százados volt kirendelve.

Estefelé átmentem a prágai oldalon levő táborba, a hol a foglyokat őrizet alatt tartották; és átvettem a foglyok elszállítására beszerzett három új hintót. Este elmentünk a foglyokért. Legelőször a krakói püspöknél jelentünk meg, a ki már aludt. Fölkeltettük és a hintóba ültettük. Eleinte azt hitte, hogy egyedül fog maradni és nagyon boszus volt, mikor látta, hogy még két tiszt száll föl utána. A kocsis aztán kihajtatott a táborból és az országúton bevárta a másik két hintót, a melyek közül az egyikben Rzewaski gróf és a fia két tiszt kiséretében, a másikban pedig a kievi püspök ült, szintén két tiszttel. A kocsik oly távolságban voltak egymástól, hogy a bennülők nem tudhatták, van-e valaki előttük vagy mögöttük. A tiszteknek is meg volt tiltva elárulni, volt-e még több fogoly is és kiket tartóztattak le. Mindegyik kocsi kisérete néhány huszárból és kozákból állt, minthogy pedig a foglyaim cselédség nélkül voltak és a miatt nagyon panaszkodtak, mindjárt másnap néhány derék és ügyes huszárt rendeltem melléjük a kiszolgálásukra.

Sötét éjjel indultunk útnak. Én legelül lovagoltam félszázad huszárral és ötven kozákkal, a hátvédet a másik félszázad huszár és a többi kozák képezte, a századossal az élén. Az országutat elkerültük, hogy nyomunkra ne akadjanak és a városban meg ne tudják, merre vittük a foglyokat. Neki indultunk a nagy sötétségnek

és miután egy erdőn áthaladtunk, egyenes útra értünk és a menetünket gyorsithattuk.

Az egész utunkat úgy osztottuk be, hogy korán reggel indultunk el, mialatt a lovakat etették, a foglyok is villásreggeliztek a hintójukban, a melyeket azonban bokrok mögé helyeztettem el, úgy a foglyok egymást nem láthatták. Azokon az állomásokon, a hol éjjelre maradtunk, rendszerint az egész fogadót egy előre küldött tiszt által kibéreltettem és a foglyaim külön szobákban étkeztek. Legtöbb bajom a krakói püspökkel volt, a ki eleinte mindenkép ellenszegült, nem akart a hintóba ülni, sem pedig enni, holott a társai ugyancsak jó étvágygyal költötték el az ebédeket. Néhány nap mulva azonban megadta magát, az éhség megszelidítette, ivott is, de leginkább csak pezsgőt. Némelykor kifakadt nemcsak földijeinek a gyávasága ellen, a kik őt elfogatni és elhurczoltatni engedték, hanem Repnin herczeg ellen is és oly éles és sértő kifejezéseket használt, hogy kénytelen voltam őt erélyesen rendreutasitani és megértetni vele, hogy ő most semmi más, mint egyszerü fogoly.

Az éjjeli állomásokon mindegyik fogoly szobájában két tiszt aludt, ezenkivül pedig a szoba ajtaja előtt két-két huszár állt őrt.

Időközben megérkeztek a foglyok meleg ruhái és egyéb holmijai, a melyeket kivánságukra Varsóból utánunk küldtek. Egyebek közt a krakói püspök számára két selyem spanyolfal is érkezett, ezt esténkint az ágya elé állitotta és éjjelenkint az ágyban ülve egy könyvből szokott olvasni viaszgyertya világánál. Ezekből a gyertyákból is több csomagot küldtek a számára. Ez az olvasás gyanusnak tünt föl előttem kezdettől fogva és mint az olvasó alább látni fogja, nem ok nélkül.

Éjjelenkint több izben meg szoktam vizsgálni az őröket és be-be néztem a püspök szobájába az ablakon át. Egy alkalommal nagy csodálkozásomra azt láttam, hogy a püspök az ágy szélén ül és egy előtte álló kis borotválkozó asztalkán, a melyet szintén Varsóból küldtek utánunk, valamit ir, még pedig tintával, noha erősen meg volt tiltva iróeszközöket adni a foglyoknak. Azonnal előhivtam az őrmesteremet és meghagytam neki, hogy figyelje meg, meddig fog a püspök irni és reggel tegyen nekem róla jelentést. A tiszteket, a kik a szobájában vele együtt aludtak, nem láthattam, mert a földön feküdtek. Az őrmester reggel azt jelentette, hogy a püspök még körülbelül félóráig szakadatlanul irt, aztán eloltotta a gyertyát és lefeküdt.

Másnap reggel a püspök szobájába vitettem a reggelimet az elutazás előtt és megkérdeztem őt, hogyan érzi magát és hogyan aludt. A püspök jó kedvében látszott lenni és azt felelte, hogy egész utazásunk alatt nem aludt oly jól, mint épen ma éjjel. Ugyanezt válaszolták a tisztek is a hozzájuk intézett kérdésemre.

A legközelebbi éjjeli állomáson megint bekandikáltam a püspök ablakán és láttam, hogy olvasott, minthogy azonban már gyanakodtam rá, meghagytam az őrmesternek, hogy figyelje meg, vajjon nem fog-e a püspök, a ki ma is mint rendesen, felöltözve feküdt az ágyán, megint valamit irni. Mintegy félóra mulva azt jelentette az őrmester, hogy a püspök csakugyan ir. Nem szóltam semmit és elhatároztam, hogy majd csak akkor fogok közbelépni, mikor a dolog teljesen érett lesz.

Így értünk el Grodno város közelébe és éjjeli állomást tartottunk egy kis helységben. Egy tisztet beküldtem a városba *Izmailow* tábornokhoz, azzal a kéréssel, hogy rendeljen a számunkra néhány dereglyét, a melyeken átkelhessünk a Niemen folyón. Az éjszaka beálltával megint megtartottam a rendes kémszemlét és azt tapasztaltam, hogy a tisztek ébren voltak, a püspök pedig irt. Be akartam várni, mi lesz az irás vége és láttam, hogy levelét befejezvén, borítékot készített és azt lepecsételte, miután a levelet beletette. Most már eleget láttam és megbiztam az őrmesteremet, hogy figyelje meg, mi következik ezután. Mikor a szállásomra visszatértem, már ott várt rám az őrmester és jelentette, hogy a püspök kiment az udvarra, ott párszor föl s alá járt, aztán elment ahhoz a házhoz, a melyben az őrizetére kirendelt százados szolgája lakott, azt kiszólította és valamit mondott neki, erre mind a ketten visszamentek a lakásukra és lefeküdtek. Most már tudtam, mihez tartsam magamat, de éjszaka idején nem akartam lármát ütni és egyelőre annyiban hagytam a dolgot. E közben visszatért a városba küldött tiszt is azzal a hirrel, hogy a tábornok azt mondta, tegyek, a mit tetszik, de neki az én kiküldetésemhez semmi köze sincs. Látván, hogy sok időt fog igénybe venni, míg ismét beküldhetek a városba és megrendelhetem a dereglyéket, elhatároztam, hogy a következő napot még ebben a faluban fogjuk tölteni.

Másnap a püspököm a szokottnál korábban kelt föl. Tudta már, hogy Grodnóhoz közeledünk és a városon végig fogunk menni, hozzám küldött tehát és megkérdeztette, mikor indulunk. Megtudván, hogy egész nap itt maradunk, fölkért, engedném meg, hogy *Krimkow* tisztiszolgát beküldhesse a városba szennyes fehérneműit kimosatni. Ez huszonnégy óra alatt

ЕКАТЕРИНА ВТОРАЯ CATHERINE THE SECOND.

II. Katalin czárnő tróntermében. Lampi I. B. festménye után.

megtörténhetik és Krimkow másnap a városban megint hozzánk csatlakozhatnék.

Szivesen megadtam az engedélyt, fölszólítottam a püspököt, hogy csomagolja össze a fehérneműit és azt mondtam, hogy megyek azonnal megrendelni az előfogatot a Krimkow számára.

Azonnal a szállásomra siettem és megparancsoltam az őrmesternek, hogy két huszárral azonnal lovagoljon előre, mintegy negyedórányira a városon innen, ott az út mellett várja be Krimkowot, tartóztassa le őt azonnal és vegye el tőle az iratokat, a melyeket a püspök neki átadott, aztán Krimkowot hozza ide vissza, de kerülő utakon, hogy senki se vegye észre, mi történt. Az őrmesterem útnak indult, én pedig a megrendelt fuvarost a püspök szállására küldtem. Krimkow azonnal kocsira ült és elhajtatott, az embereim már vártak rá, és megtalálták nála a borítékba zárt iratokat.

Mihelyt a tisztiszolga elutazott, a századost és a másik tisztet, a ki testvére volt, azonnal eltávolittam a püspöktől és más két tisztet rendeltem ki az őrizetére. A századost és az öcscsét nem ismertem közelebbről, Pozorowszki tábornok adta őket mellém, a helyetteseikben azonban teljesen megbizhattam.

Ez nagy csapás volt a püspökre nézve, a ki azonnal értem küldött, de azzal mentettem ki magamat, hogy a sürgős dolgaim miatt nem látogathatom meg őt.

Krimkow azonnal megvallotta, hogy a tintát és tollat egy zsidótól vásárolta és ezért a püspöktől négy aranyat kapott, valamint azt is, hogy a századosa tudott a dologról. A százados azonban nem tudta, hogy a szolgáját elfogattam és hogy az iratokat megtalálták nála. Magamhoz hivattam őt és megkérdeztem, van-e tudomása róla, hogy a püspök minden éjjel ir és tudja-e, hogy honnét kapta az irószereket. Eleinte mindent tagadott és azt mondta, hogy merő lehetetlenség, a mit állitok, mert neki, a kinek feladata a püspököt őrizni, tudomással kellene birnia róla. Ekkor ide hozattam vasra vert szolgáját, megmutattam neki az iratokat és Krimkow ismételte előttünk a vallomását. Azonnal le akartam tartóztatni a századost, de mikor belátta, hogy mi vár reá, térdre borult előttem, bevallotta a bünét és irgalomért könyörgött. Nem akarom a nevét fölfedezni, csak annyit jegyzek meg, hogy mind a két testvér a gyalogságnál szolgált és német származású volt.

A levélborítékon a czim lengyel nyelven volt irva, a levél pedig a grodnói jezsuita rendház igazgatójának szólt, fölbontottam és egy kis lapot találtam benne, a melyen a püspök az igazgatónak a megváltó sebeire könyörgött, hogy a másik iratot azonnal küldje külön futár által Varsóba, *Waligorszki* udvari marsallnak. A másik irat semmi fontosat se tartalmazott; csupán a fogságáról szólt, a mely valószinüleg soká fog

tartani, és hirt adott az utazásunkról, valamint arról, hogy étel és ital dolgában nem szenved szükséget. Mindkét iratot magamnál tartottam és máig is a birtokomban vannak.

A százados és az öcscsét a többi foglyok mellé rendeltem és megintettem őket, hogy a püspök szeme elé többé ne kerüljenek.

Másnap jókor reggel elindultunk, a város alá értünk és a kirendelt négy dereglyén gyorsan átkeltünk a Niemenen és aztán mellékutczákon végig mentünk a városon és tovább folytattuk az utunkat, még pedig az országúton, mert az erdei mellékutak ingoványosak, sőt néhol a talaj süppedékes minőségénél fogva veszélyesek is voltak.

Már két nap óta nem láttam a püspököt, ennélfogva a legelső éjjeli állomásunkon fölkerestem őt. Azonnal Krimkow után kérdezősködött. Azt mondtam neki, hogy Krimkow Grodnón hirtelen megbetegedett és a kórházba kellett vinni, de remélhetőleg nemsokára utólér bennünket.

Most a püspöknek más gondolata támadt. Iparkodott magát behizelegni nálam, azt akarta, hogy folyvást nála legyek és vele a legkülönbözőbb tárgyakról beszélgessek. Csakugyan, ha az időm engedte, mindig körüle voltam és vele ebédeltem, mert meg kell vallanom, hogy rendkívül művelt és kedves társalgási modorú ember volt. Kikérdezett a körülményeim és a szolgálati viszonyaim felől, aztán áttért a saját személyére, elmondta, hogy milyen magas rangot visel mint krakói püspök és sziewerski souverain herczeg, hogy az évi jövedelme ötszázezer aranyra rúg, és végre hogy mily nagy tekintélye van a pápa előtt, a ki *már értesítette őt, hogy* bibornokká szándékozik kinevezni. Persze most ez a terv dugába dőlt letartóztatása következtében.

Egy délután fölkért, hogy menjek vele sétálni. Teljesitettem a kérését. Sétaközben megint elkezdte előszámlálni a kinceit és lassankint eljutott oda, a hova előre láttam, hogy el fog jutni: odaigérte nekem egy egész évi jövedelmét, ha megszökni engedem, de legjobbnak tartaná, hogy együtt szökjünk meg.

Erre az ajánlatra elfutotta a vér az arczomat és ingerült hangon viszonzám: «Hallja-e, püspök úr, az ön becsülete és gazdagsága nem lehet nagy értékű, ha ön ilyen ajánlatot mer nekem tenni és azt hiszi, hogy engem rászedhet. Az én becsületem nem eladó, az ön összes vagyonáért, sőt az egész Lengyelországért sem adom oda. Ezt már tudhatta volna abból, hogy épen engem találtak méltónak arra a nagy bizalomra, hogy a foglyaink elszállítását rám bízzák. Tegyen le arról a gondolatról, hogy a becsületemet meggyalázzam az ön ajánlata elfogadásával. És most tessék visszamenni a szobájába.»

A püspök nagyon elszégyelte magát és kért, hogy bocsássak meg neki, hiszen senki se veheti rosz néven, ha egy fogoly szabaddá akarna lenni, — ezért bátorkodott ezzel az ajánlattal hozzám fordulni: «Ön sokkal okosabban gondolkozó ember, — ugymond, — hogysem ne tudná, mi mindenhez nyul egy ember, a ki nagy szükségben van és segiteni akar magán. De minthogy az ön hűsége nem engedi meg önnek az ajánlatom elfogadását, kénytelen leszek a sorsomat elviselni. Kérem, bocsásson meg és ne nehezteljen reám.» A könny kicsordult szemeiből és végül sirva mondá: «Most tehet velem, a mit akar, egészen az ön hatalmában vagyok.»

A könnyei meghatottak, részvétet éreztem iránta: «Szünjék meg panaszkodni, — mondám, — feledje el a fájdalmát és bizzék a császárnőnk kegyelmében. Viselje türelmesen a szerencsétlenségét, mert kétségkivül vissza fogja nyerni a szabadságát, de becsületes úton és nem úgy, a mint azt visszaháditani akarta. Térjen magába és be fogja látni, hogy a megszökéssel saját magát és a rangját megbecstelenítette volna. *Legyen türelemmel, az idő mindent jóvá fog tenni.*»

E jelenet után visszatértünk a lakásunkra és az egész további utazásunk alatt nem volt többé okom a püspökre panaszkodni.

Wilna előtt mintegy két mérföldnyire egy kis faluban éjjeleztünk és ott töltöttük a következő napot is. Azonnal egy tisztet küldtem Numers altábornagyhoz, bejelenteni a megérkezésünket és megkérdezni tőle, hogy mily módon szállítsam be a foglyokat a városba. Az altábornagy azonnal kiküldte hozzám *Kulibakin* alezredest, hogy megállapitsuk, mily módon történjék a beszállitás úgy, hogy a városban senki se tudjon róla. Kulibakin nagyon aggódott a miatt, hogy a népes városban megtámadhatnának bennünket, a minek vérontás lehetne a következménye. Azt kérdeztem, hogy talán nincs orosz katonaság a városban? «Van két zászlóalj» — felelé az alezredes. Erre elnevettem magamat és igy szóltam: «Vállalkozom rá, hogy két zászlóalj gránátossal nemcsak Wilnát, de az egész Lithvániát féken tartom. Ha egyéb nehézség nincs, akkor bátran megmondhatja az altábornagynak, hogy rám bizhatja a dolgot, majd beviszem én a foglyokat a városba minden baj nélkül. Egyébiránt nem is fog az egész századom bevonulni Wilnába, hanem csak négy huszár fog mindenik hintó mellett lovagolni. A foglyok számára rendelt lakásokon az asztal teritve és a vacsora készen legyen. Az éj beállával elindulunk innét.» Kulibakin ezeket az intézkedéseket helyeselte és visszatért a városba.

Az idő kedvezett: holdvilágos éjszaka és az út is jó karban volt. Épen éjfél előtt érkeztünk a város kapujához. A századot a kapu előtt a mezőn hagytam és csak a kocsikkal és a kiséretteel mentem be a kapun. Itt három tiszt várt rám, a kik aztán a kocsikat egyenkint a foglyok számára kijelölt külön lakásokra kisérték. Én a krakói püspök hintaja előtt lovagoltam. Legelőször is a püspök lakása elé értünk. A többi fogoly számára rendelt lakások nem messze innét ugyanabban az utczában voltak.

Vacsorára a püspöknél maradtam; oda jött Kulibakin is nem sokára. Másnap reggel a tábornoknál jelentkeztem, a kit már régebben ismertem. Nagyon szivélyesen fogadott, kikérdezett részletesen a foglyok letartóztatása felől Varsóban és magánál tartott ebédre. Délután meghagyta Kulibakinnak, hogy vegye át a foglyokat, nekem pedig a századommal még három napig itt kellett maradnom, hogy átvegyem a Moszkvából érkezett pénztárt és elvigyem a hadtestünkhöz a katonaság zsoldját.

*

Piscsevics tábornok emlékiratainak kiadott része eddig terjed. A mint az orosz egyetemes lexikon irja, Piscsevics emlékiratait 1785-ig folytatta. Valószinű, hogy nemsokára azután meg is halt. Ez emlékiratok becse abban áll, hogy élénken jellemzi az orosz szolgálatba lépett magyarországi szerbek élete módját. Adatokat nyújt, még pedig őszinte meggyőződésből irott rajzok képében az orosz katonai életről, mely ezen a réven iktatta be a magyar huszárságot hadi szervezetének a keretébe. Az a szerb, oláh, bulgár és csekély részében magyar elem, mely a chersoni kormányzóságban települt meg katonának, természetesen oroszszá lett. Az a nyughatatlan vérű Horváth tábornok pedig, Grassalkovics gróf keresztfia, igen hányatott életpálya után talált orosz földön nyugvó helyre. Ha majd az orosz katonai és diplomácziai levéltárak adatai közismeretűvé válnak, Magyarország XVIII. századbeli néphullámzásaira is igen tanulságos képet nyerünk. Közöltük ez emlékiratokat érdekességöknél fogva, de azon meggyőződésünkből is kifolyólag, hogy a velünk együtt egy hazában élő nemzetiségek, jelesül a szerbség szellemi életének megismerése magyar érdek is.

„Never Fails“

Egy eszmény elérve!

Egész

7500

mely világitás

minden

időjárásnál drótok és vegyiszerek nélkül.

Szárazsága és veszélytelensége biztositva. Ennélfogva az egész világon elterjedve és fölülmulhatlannak elismerve.

10,000 készülék kelt el három hónap alatt.

Referencziák minden társadalmi osztályból és valamennyi német ezredből vannak.

A gyufa most fölösleges.

Fontos szükséglet minden ember számára, mivel tűzveszély kizárva. Megujitása (K 1.40, ill. 1.75) minden gyermek által eszközölhető.

Villanyos világitópálcza. 508. sz. csak 18 cm. hosszu 509. sz. csak 24. cm. hosszu postadijmentes szállitás, azonban csak utánvét mellett Ausztria-Magyarországon belül korona 15.50

Portable Electric Light Co.

Prospektus portómentes. Wien, I., Stefansplatz 2. Elsőrendü államhatóságok szállitói. 9745

Használjon Kerpel-féle

Kézfinomitó 9689

folyadékot, mely a kezet 3 nap alatt bársony simává és hófehérré teszi. *Egy üveg 90 fillér. Kerpel gyógytár, Budapest, V., Lipót-körut 28.* 4 üveg rendelésnél franco.

Vigyázzon asszonyom,

már kissé tulkövér, kövérség pedig vénülést jelent. Vegyen tehát naponkint két

Dragées Thyroïdine Bouty

és nyulánk, fiatal marad, vagy azzá lesz. Ezen dragéesknek 50 drbot tartalmazó üvegje 11 kor. Bouty Paris, 1 Rue de Châteaudun szivesen válaszol magyarul és németül. A gyógyszer ártalmatlan, az eredmény biztos, ha kizárólag Thyroïdine Bouty-t használunk. 9729

„Fakir.“ 9757

Soványit és karcsuvá tesz.

Szivről, hasról és csipőkről a hájat eltünteti, miáltal a termet előbbi alakját visszanyeri. Gyors hatásu és teljesen ártalmatlan. — Számos elismerő levél. Ára 8 korona. Kapható:

KIS MÁTYÁS

gyógyszerésznél

TISZA-DOB.

Ugyanitt kapható: «VERONEA», biztos szemölcsirtó szer.

9762

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

FEKETE VÉR

Elbeszélés.

Irta

BÁRSONY ISTVÁN.

— Micsoda idő ez már megint! . . . Brrr! . . . Azt hiszem, még a lelkem is megázott. Gyönyörű kis vadászat, mondhatom. Pedig jó idő igérkezett reggel! Csak már legalább hazajuthattunk volna; de ime, egészen ránk esteledik, s minthogy újhold van, a sötétben nyakunkat törhetjük a szakadékok között. Hallja-e, Anti, rakjon hamar egy kis tüzet abba a búbosba; mindjárt megvesz az Isten hidege! . . . Van egy kis pálinkátok? vagy akármitek, a mitől felmelegszem? Hol a manóban lehet Radvány bácsi? Csak nem érte baj? Vagy tán még most is reménykedik, hogy megkerül az őzbak?! . . . Kürtöljetek neki, tán nem tudja, hol vagyunk, bennünket keres szegény; brrr!

Mindezt egy szuszra mondta el a barátom, a ki, mint afféle városi ember, nagyon is érzékeny volt az időjárás viszontagságai iránt. Didergett az istenadta és nagyokat topogott, miközben puskáját s tarisznyáját a szelesvölgyi kerülőház egyik szögletében elhelyezte. Azután levette a kalapját s elkezdte suhogtatni, rázni, hogy megszabaditsa víztartalmától, a mi csak mérsékelten sikerült, mert a híres-nevezetes stájer loden át volt ázva, még pedig alaposan.

Hogy is ne lett volna, mikor délután három óra óta vert bennünket a makacs szeptemberi eső. Eleinte csak úgy ködösen kezdte, mintha harmatot hintett volna; aztán átváltozott kopogó esővé, a mi nem tágit, el nem fogy, meg nem szünik, akár imádkozik az ember, akár káromkodik.

El is rontotta a mulatságunkat. Pedig igazán kár volt a mai napért. Az öreg Radvány a keze alatt levő legszebb erdőbe hozott bennünket, a hol még mindenen az ősi jelleg látszott. Mértföldekre terjedt a rengeteg, a melyben ember tán soha sem fordult meg. Csendes időben halálos némaság *félemlítette meg* azt, a ki a nagy magányhoz nem szokott; ha pedig felébredt a szél, volt olyan susogás, zúgás, sóhajtás, morgás és üvöltés, hogy meg lehetett volna bolondulni tőle.

Gerő Anti, a vezetésünkre kirendelt vén vadőr, megrakta a tüzet odakint s bejött. Katonás állásba vágta magát, úgy jelentette:

— Nem lehet már messze az erdész úr, mert *Flótás* megérkezett.

Flótás az egyik kopó volt. Nagyon szép állat kopónak. Fényes fekete szőrű, vörhenyes fejű, okos szemű. Páratlan orra volt, s ha a járhatatlan sürüségben megesendült a hangja, olyan volt az, mintha egyenletesen húzta volna valaki a halállharangot.

A vadőr még el sem mondta egészen, a mit akart, már bekoczogott a nyitott ajtón az öreg Radvány hires kopója. Csupa csatak volt az egész állat; lucskos mint az ürge; de azért jókedvűen csóválta a farkát; körülszaglálta az egyszerű szobácskát: hol akadna valami neki való, egy darabka kenyér, egy kis maradék étel.

— Flótás te! Flótás! — szólongatta a barátom, — hol a gazdád? Hol hagytad Radvány bácsit?

A kutya, mintha értette volna, az ajtó felé fordult s fülét hegyezve hallgatózott.

Kint morgó, káromkodó hang szólalt meg:

— Ördög vigyen el valamennyiteket! . . . Nem mondtam, hogy a «nagy-bükk» felé jőjjetek? De persze, czukorból vagytok, elolvadtok, ha egy kicsit megáztok. Jól tudjátok, hogy ha a vén bak elviszi magával a kutyákat, Brúgós mindig a nagy bükknél veszíti el a nyomot, a

Goró Lajos rajza.

Igazi rablógyilkos kifejezése volt.

mikor az őz a patakon átugrik. Ott beleveszi magát a pataki vágásba s egész nap rókát hajt. Tinektek kellett volna lehini, megfogni. Most aztán hol az istennyilában van a kutyám, he?!

Az egyik kerülő félénken szólalt meg:

— Flótás itt van, láttuk.

De Radvány nem hederített rá.

— Flótás! — morogta boszúsan. — Bánom is én Flótást . . . Nekem előkeritsétek Brúgóst, különben megnyúzlak mind a kettőtöket. Takarodjatok ki a dombokra, kürtöljetek. Ha reggelig áztok is, ne lássalak, a míg a kutya nincs meg.

Sulyos lépések dobogása hallatszott s néhány pillanat múlva előttünk volt Radvány, az öreg erdész.

— Úgy látom, van eszök, befüttettek, — mondta, azon igyekezve, hogy boszúságát leplezze. — No, csak telepedjenek le, mert innen reggelig aligha elmegyünk. Szakad az eső, s mindjárt sötét lesz. A csúszós hegyi útakon kitörhetné a lábát valamelyikök. Van egy pár üveg borunk, meg egy kis hideg ennivalónk. Majd csak megleszünk valahogy. Ki tudja, nem üthetjük-e helyre holnap korán reggel a mai nap hibáját.

A búbos langyosodni kezdett, s minthogy Gerő Anti újra megrakta rőzsével, remélni lehetett, hogy rövid idő múlva jó idő lesz idebent.

Sorsunkba bele kellett törődnünk, ámbár a barátom savanyú arczot vágott. Szerette a kényelmet s most arra kellett elkészülnie, hogy a legjobb esetben is szalmán hál s pokróczczal takaródzik.

Radvány észrevette a kedvetlenségét s vigasztalta:

— Várjon csak, mindjárt felküldök a padlásra, ott még kell szénának lenni, lehozatok belőle. Olyan diványt csinálunk, hogy kaczag örömében, ha lefekszik rá.

Az öreg vadőr előkerítette a lajtorját s neki támasztotta a konyhába nyiló padláslyuknak.

— Nem jó lesz, ha most gyertyát viszel, — szólott az erdész, — könnyen ránk gyujthatod a fedelet. Megtalálod úgy is, csak tapogatódzál; hanem ügyelj, mert a szelelőnyilás alatt lyuk van, bele ne lépj.

— Hát azt honnan tudja, Radvány bácsi? — kérdezte a barátom kiváncsian.

Az erdész arcza elkomolyodott.

— Története van annak, — mondta félvállról, s megint a vadőrhöz fordult. — Ha lehányod a szénát, csomózd fel a sarokba s teritsd le. Van két öcska pokróczunk, a mit a gróf vadásza felejtett itt tavaly.

Bejött s nagyot fohászkodott: Csak Brúgós megkerüljön! Nem volt még olyan kopóm; pedig harmincz esztendeje, hogy jó kopó nélkül sohsem vagyok. Ez a Flótás a nyomába sem érhet; bolond, szeszélyes, csak Brúgós mellett jó. De ott is vége, mihelyt vaddisznót kell megállitani. Azt csak Brúgós tudja. Olyat még nem láttak az urak.

— Majd csak előkerül, — vigasztaltam. — Az olyan okos állat nem téved el. Valószinüleg ismer az itt már minden bokrot.

— Nem is ott van a hiba, hanem hogy a «bükk» völgyében farkas jár. Minden jó kopómat a farkas fojtja meg.

A puha ülések elkészültek s letelepedtünk. A barátom hanyatt vágta magát s úgy nyögött nagyszerű jóérzésében, mint a vadgalamb. Gerő Anti behozta az üvegeket, meg az enni valót. Sorsunkba belenyugodva, falatoztunk.

Odakint egészen este lett azalatt. Az eső egyre kopogott az ablakon. Messziről búgó, jajgató kürtszó hallatszott, darázsdongáshoz hasonlóan. Flótás megmozgatta a fülét, azután a sarokban levő vaczokra feküdt.

— Messze lehetnek, — szólt a barátom eltünődve.

— Elég messze. A sólyom-hegyen fújja Novák. Remek kürt, mondhatom, — felelt Radvány. — Pedig be van horpadva.

— Tán verekedtek vele? — kérdeztem, hogy épen mondjak valamit.

Radvány nem felelt. Csak összenézett Gerő Antival, a ki a puskákat törölgette. De a barátomnak jó szeme volt, észrevette a titkos szembeszédet. Felpattant fektéből:

— No, azt már szeretném hallani, — mondta felvillanyozva. — Az iménti is valami történetet emlegetett Radvány bácsi.

— Igaz, — szólt az öreg, — a padlás juttatta eszembe. Régen volt, nagyon régen. Akkor még javakorbeli ember voltam. Ez a hű szolgám se öszült még akkor . . . (Gerőre mutatott.)

— Mondja el, lelkem, úgyis hosszú az este; jobban telik szóbeszéd közt, — biztatta az erdészt a barátom.

Radvány gondolkodott. Megsimogatta a homlokát, a melyet a hosszú évtizedek viharai sem bírtak felbarázdálni.

— Jól van, hát elmondom, — szólt kis vártatva. — Úgy sincs addig nyugtom, a míg a kutyám meg nem kerül. Aztán legalább kipróbálom az eszemet, hogy nem rozsdásodott-e be. Ha valamit elvétek, Anti, igazíts ki, — fordult a vadőrhöz, a ki tisztelettel, de azért bizalmasan bólintott erre a felhatalmazásra.

*

«Nagyon kedvelt a grófom, — kezdte az öreg Radvány, — mert hogy senki se tudta úgy számon tartani az erdőt, mint én. Nem a fát; azt a gróf nem bánta, hadd bajlódjék azzal az erdőmester. Hanem a vadakat: az őzet, a szarvast, a disznót. Nagyon kevés hiján megmondtam akármikor, melyik erdőrészben mi van s hol van leginkább. Egyebet sem tettem, csak ezt nyomoztam, lestem, tanulgattam, hogy helyt állhassak, a mikor megkérdeznek.

De nem is gondozták még itt úgy a vadat azelőtt soha sem, a hogy én. Gyarapodott, sokasodott a kezem alatt minden. Olyan szarvasaim voltak, hogy a gróf majdhogy sirva nem fakadt örömében, a mikor egyet-egyet lövettem vele közülök.

Egymagam nem birtam volna a tömérdek járást, figyelést, ellenőrzést, a mivel az ilyen foglalkozás jár: hegynek fel, hegyről le, inszakadásig. Hanem volt két nagyszerű vadőröm, a kik bátrak voltak mint a sas és erősek, mint a medve. Ezekkel biztosra vettem a dolgomat. Ezekkel együtt megtisztítottuk az egész környéket a vadorzóktól. Pedig mindegyikünknek szemközt kellett néznie egy párszor a halálveszedelemmel.

Az egyik vadőr ez volt ni, ez a Gerő Anti. A másik...

— Hogy a mennykő csapott volna belé, — pattant fel hirtelen Gerő Anti.

Radvány mosolygott.

— Hát még most is annyira utálod? — kérdezte s megcsóválta a fejét. De nem várt választ, hanem folytatta:

— Nem csudálom. Különös ember volt, igazán különös. Pedig vadőrnek az Isten se teremtett különbet. Bolondult az erdőért, kint lakott benne télen-nyáron; ösmerte a vadat és soha se láttam fáradtnak, bágyadtnak. Komornak hívták, és ez a név ugyancsak rá illett. Vígnak, mosolygónak soha sem tapasztaltuk. De hadd mondom csak sorban.

Megvallom, ez a Komor volt akkoriban az én jobb kezem. Még Gerő Antinál is többre néztem. Edzettebbnek, elszántabbnak hittem mindnyájuknál. Nekünk családunk volt; ő egymagában élt, mint a rideg vadkan. Mi mégis csak haza vágytunk este; neki mindegy volt: kint bolyong-e egész éjjel, mint a kóborló farkas, vagy eljut-e hallgatag kunyhójához.

Itt lakott ni, *ebben* a kunyhóban.

Ez esik legmesszebb az erdészlakástól, a hol a magam kis fészke van.

Váltig biztattam, hogy keritsen már asszonyt. Kell, hogy gondozója legyen az embernek.

Mintha kerülte volna a fehérnépet. Egyet ösmertem csak, a kivel szivesen állott szóba. Az az egy az én feleségem cselédje volt. Derék, jóképű leány; okos beszédű, olyan szomorúfajta.

No, ha ezek ketten összekerülnek, egy hét is eltelik, a míg egyik a másikat egyszer megszólítja. Nem nagy baj az. Legalább ritkán nyelvelnek, feleselnek, patvarkodnak; csend lesz körülöttök a csendes erdőben. Itt ugyan valami tűzről pattant, társaságot szerető menyecske úgy sem állaná ki.

Egy szó mint száz, Komorral elvétettük Örzsit. A feleségem elsiratta, én is megsajnáltam, mert nagyon hűséges volt. De azért örültem, mikor a vadőröm házatáját csinosan rendben találtam attól fogva.

Most már, ha dolgom akadt ezen a környéken, betértem néha a «szelesvölgyi» kunyhóba, meghallgattam régi cselédem kivánságát, kitataroztattam a házat, építtettem nekik, a mi nagyon szükséges volt. Kedveztem, a hogy tőlem tellett.

Ebből pedig baj lett.

Még elmondani is szégyenlem én azt. Kiég a szemem, ha róla beszélek. Hogy én, a kinek olyan hűséges, szép, jó feleségem volt, ne tiszta és egyenes okokból tettem volna be valaha ide a lábamat!... Lám, pedig az az ostoba Komor ilyesmit hitt rólam.

Nehéz körülményem közt tudtam én azt meg egyszer.

De mielőtt megtudtam volna, már nagy változást kellett látnom híres vadőrömön. Neki adta magát az italnak s úgy bújta a sűrűségeket, vérben forgó szemmel, mint a dühös bölény. A hány kerülőm volt, mindent elmarta, minddel összeveszett, még Gerő Antinak se hagyott békét. A maga dolgát meg napról-napra jobban hanyagolta. Alig fél esztendő alatt hirehamva se volt benne a régi jó vadőrnek; a megveszni készülő sunyi csikasz jutott eszembe róla, a hányszor megláttam.

Mit néz rám olyan vadul, olyan szemtelenül? El nem képzelhettem. Ha szóltam hozzá, fujt néha, mint a vadkan. Még a fogát is csattogtatta bezárt szájában. Igazán azt kezdtem hinni, hogy tán bolond, vagy ha nem is, de nem sokára az lesz. Kitör rajta az eszelősség s még valami bajt csinál, a mit nem lehet helyrehozni. Ha Örzsit nem sajnáltam volna, kiadtam volna az útját, akárhogy is; de a volt cselédem miatt tűrtem, reménykedtem, vártam.

Mindössze egyszer vettem elő, de akkor istenigazában. Megmostam a fejét. Megmondtam neki, hogy ha még egy mulasztáson érem, rögtön áthelyezem a Laposkőre. Az egy sivár, kopár, unalmas szikla, a hova a legügyefogyottabb legények kerülnek. Szégyen arra, a ki csak oda jó. Mert vadőrnek való dolog ott semmi sincsen. Néhány ölfa az egész, a mire vigyázni kell. Úgy is hívják az ott levőt: «fabakter».

Látni kellett volna, milyen arczot vágott. Igazi rablógyilkos kifejezése volt. De én már megszoktam, nem törődtem vele. Épen parancsot kaptam, hogy mielőbb küldjek a kastélyba egy szép vaddisznót; kiadtam neki a rendeletet, hogy rögtön szedje össze a kopókat, megyünk le a sárgapatakhoz, a hol az iszapos dugványokban szeretnek hűsölni az «erdeiek». Egy kis szerencsével mienk lehet a disznó estére.

(Folytatása következik.)

AZ ELSŐ WESSEX GRÓFNÉ.

Elbeszélés.

Irta **Hardy Tamás**. Angolból fordította **S. A.**

(Folytatás.)

King's Hintock Court tehát ép oly komor hely volt most neki, mint azelőtt Falls-Park. Egy idő óta a vadászattól is elment a kedve s alig vett részt hajtásban az idén. Dornell újra meg újra elolvasta Betty irását, előkutatott néhány más levelét — úgy látszott, ez az egyedüli öröm, a mi megmaradt számára. Néhány nap mulva újabb levelet kapott Dornell asszonytól, melyből megtudta, hogy csakugyan Londonban vannak s körülbelül egy hét mulva szándékoznak visszatérni. Azt is megirta az asszony, hogy nem hitte, hogy a férje oly hamar vissza fog térni King's Hintock Courtba, különben nem utazott volna el szó nélkül.

Dornell szerette volna tudni, hogy menet vagy jövet betértek-e Reynardékhoz, Melchester melletti házukba, a mely városon keresztül vezetett az útjuk. Lehetséges, hogy az asszony megtette ezt terve előmozdítására s az a tudat, hogy az ő saját terve dugába dől, nagyon bántotta Dornellt.

Nem tudta, hová legyen s hogy szabaduljon tűrhetetlen gyötrődéseitől, meghívta tehát néhány barátját ebédre, hogy grogba és borba fojtsa bánatát. A meghivottak többnyire szomszéd birtokosok voltak, vadász-pajtásai, meg-annyi nálánál kisebb ember, aztán az eversheadi orvos s még néhány hasonló — köztük néhány garázda czimbora, kiknek jelenlétét a felesége nem tűrte volna, ha odahaza van.

— Nincs itthon a macska — mondta a nemzetes úr.

A vendégek megérkeztek s a maguk módja szerint értésére adták, hogy itt maradnak éjszakára is. Basby szomszéd elkésett, vártak rá egy negyed óráig, mert ő volt a legvígabb Dornell czimborái közül, a kinek jelenléte nélkül tökéletlen lett volna az efféle ebéd s kinek jelenlétében — ezt tegyük hozzá — nem lett volna tisztességgel megtartható olyan ebéd, melyben nők is részt vesznek. Most érkezett vissza Londonból és a nemzetes úr alig várta, hogy beszélhessen vele — minden különös ok nélkül, csak azért, mert nemrég még ugyanazt a levegőt szívta, melyet Betty.

Végre valahára meghallották, hogy Basby megáll a kapu előtt, mire a háziúr és többi vendégei átmentek az ebédlőbe. Egy pillanat mulva Basby is besietett a nyomukban, bocsánatot kérve a késedelemért.

— Csak az este jöttem meg, tudjátok — mondta — s az igazat megvallva, nagyon tele voltam borral.

Aztán Dornell felé fordult.

— Nos, Dornell, hát a ravasz róka ellopta a kis ártatlan báránykádat?

(A Reynard név rókát jelent.)

— Micsoda? — kérdezte Dornell elbámészkodva, az ebédlőasztalon keresztül, mely körül valamennyien állottak. A hideg márcziusi napfény ráragyogott telt, simára borotvált arczára.

— Hát csak tudod, a mit az egész város tud? Nem kaptál azóta levelet? Hogy Reynard nőül vette a Bettydet? Igen, úgy igaz, mint a hogy élek. Jól el van rendezve a dolog: az esküvő után azonnal elváltak s nem fognak találkozni öt-hat évig. De az Istenért, csak tudsz róla?

Dobbanás a padlón volt a nemzetes úr egyedüli válasza. Valamennyien egyszerre odafordultak. Dornell mint a darab fa, az asztal mögé esett s mozdulatlanul hevert a tölgyfa-padlón.

A kik a közelében voltak, sietve föléje hajoltak s az egész csoport összekavarodott. Dornell teljesen eszméletlen volt, bár lihegett, mint a kovács fujtatója. Az arcza zöldes volt, az erei kidagadtak, a homlokán gyöngyözött a verejték.

— Mi baja? — kérdezték néhányan.

— Szélhüdés, — mondta az eversheadi doktor komolyan.

A doktort rendszerint csak jelentéktelen esetekhez hívták a kastélyba s most nagyban érezte saját fontosságát. Fölemelte Dornell fejét, megoldotta nyakkendőjét és ruháját és csöngetett a szolgáknak, a kik fölvitték urukat a szobájába.

Úgy feküdt itt, mintha tompa, mély álomban volna. Az orvos egy tele mosdótál vért vett belőle, de beletelt csaknem hat óra, mire magához tért. Az ebéd egészen összezavarodott, néhányan már rég elmentek, ketten-hárman azonban ott maradtak.

— Uram Isten — ismételgette Basby. — Nem tudtam, hogy odáig jutott a dolog Dornell és a felesége közt. Azt hittem, hogy ez az ebédet a nagy esemény örömére rendezte. A leányát férjhez adták az ő tudta nélkül!

A mint a nemzetes úr magához tért, mind csak ezt rebegte:

— Szöktetés! Főbenjáró csalás! Fel fogják akasztani! Hol van Basby? Nincs már semmi bajom! Mit hallottál, részleteket, Basby?

A kellemetlen hír hozójának nem nagy kedve volt még jobban felizgatni Dornellt s eleinte nem is igen akart többet elmondani. Egy órával később azonban, mikor Dornell annyira, a mennyire jobban lett, Basby elmondott mindent, a mit tudott. A legfontosabb részlet az volt, hogy Betty anyja jelen volt az esküvőn s mindenkép jelét adta helyeslésének.

— Minden annyira a rendje szerint ment, hogy én bizony azt hittem, te is tudsz róla.

— Nem tudtam semmit. Hogy kifogott rajtam az asszony! Reynard velük együtt ment Londonba?

— Nem tudom. Csak annyit tudok, hogy a feleséged és a leányod az utczán járkáltak, az inas mögöttük, aztán bementek egy ékszerészboltba, a hol Reynard már ott volt és hogy itt, a boltos és az inas előtt, a kit e czélra behivtak, Betty azt mondta Reynardnak, legalább így beszélik, én nem kezeskedem az igazságáért — azt mondta: «Akar ön engem feleségül?» vagy talán ezt: «Férjhez kivánok menni önhöz, akar-e engem, most vagy soha». Ezt mondta.

— Hogy mit mondott, az nem határoz — mormogta a nemzetes úr nedves szemmel. — Az anyja adta a szavakat a szájába, hogy elkerülje azokat a sulyos következményeket, melyek ráháramlanak, ha erőszakhoz nyúl. Ezek nem a gyermek szavai — hisz ő nem is álmodott még házasságról — hogy is álmodott volna, szegény gyermek! Folytasd.

— Hát, akárhogy van is, szemmel láthatóan egyetértettek valamennyien. Megvették a jegygyűrűt ott helyben s megtartották az esküvőt.

III.

Egy vagy két nappal később levél jött Dornell asszonytól, a ki még akkor nem tudott a szélütésről. A lehető legkellemesebb hangon mondta el a házasság körülményeit s érveket és okokat hozott fel a korai házasságba való beleegyezése igazolására, a mely most már bevégzett tény. Fogalma se volt róla, a míg hirtelen rá nem szorították, hogy az egybekelést ily hamar akarják elintézni, de mikor féligmeddig váratlanul megrohanták, beleegyezett, miután megtudta, hogy Reynard, most már vejük, nagy kedveltségben van az udvarnál s nemsokára minden bizonynyal valami nagyobb czímet fog kapni. Semmi baj sem háramolhatik kedves leányukra ebből a korai házassági szerződésből, hiszen élete szülei szeme előtt fog folytatódni, ép úgy mint eddig, még néhány évig. Elvégre is ő érezte, hogy tekintve azt a falusi életet, melyet King's Hintockban élnek, sohasem fog a leánynak több ily kedvező alkalom nyilni előnyös házasságra egy benfentes udvari emberrel és okos világfival, a ki e mellett még kitünő személyes tulajdonságaival is kiválik. Ezért engedett Reynard sürgetéseinek s reméli, a férje meg fog neki bocsátani. Röviden szólva, úgy írt, mint egy olyan asszony, a ki, miután a maga feje szerint járt el a tényekben, hajlandó megadni minden engedményt a szavakban és alázatos magaviseletben.

Mindezt Dornell valódi értéke szerint fogta fel, vagy talán valódi értékénél is kevesebbre becsülte. Mivel az élete attól függött, hogy tartózkodjék a szenvedélyeskedéstől, elfojtotta felzavart indulatait, a mennyire csak birta s szomorúan, egykori énjéből kivetkezetten járt-kelt a ház körül. Megtett minden intézkedést, hogy a felesége meg ne tudja hirtelen megbetegedésének hirét, mert szégyelte magát előtte, a miért oly gyengéd szive van, a mit kétségkivül nevetséges tulajdonságnak tart, kivált most, a mikor annyira eltelt városi eszmékkel. Valahogy azonban mégis eljutott az asszonyhoz szélütésének hire, a mire értesitette, hogy mielébb hazajön, ápolni őt. Erre aztán Dornell kapta magát és elment saját birtokára, Falls-Parkba.

Elzárkózott életet élt itt egy darabig. Arra, hogy társaságot gyűjtsön maga köré, még mindig nagyon beteges volt, vadászni, lovagolni se birt, de mindennél inkább az tartotta vissza az emberektől, hogy nem akart ismeretlen vagy ismert arczokat látni, mikor mind tudták, milyen csinyt tett vele a felesége.

Semmi se tudta volna rávenni, hogy Bettyt is hibáztassa azért a szerepért, melyet a dologban játszott. Soha se hitte el, hogy a leány saját akaratából cselekedett. Miután aggódott hogyléte iránt, elküldte bizalmas szolgáját, Tupcombet a King's Hintock melletti Eversheadbe, úgy rendezve utazását, hogy estére jusson oda. A küldött észrevétlenül érkezett meg s leült a falu korcsmájának a kandallója mellett.

A jövők-menők beszélgetésének még mindig az új világ-csodája, a hirtelen házasság volt a főtárgya. A pipázgató Tupcombe megtudta tőlük, hogy Dornell asszony és leánya egy-két nap előtt visszatért King's Hintockba, Reynard pedig elutazott a kontinensre. Bettyt elküldik ismét az iskolába. Nem értette meg új helyzetét, hogy Reynard gyermek-felesége — így mondta a hír — s bár eleinte a ceremóniánál elfogta valami áhitatos érzés, hamar visszanyerte régi kedvét, látva, hogy szabadsága semmiben sincs korlátozva.

Ezóta formaszerű izenetek kezdtek jönnimenni Dornell és felesége között s az utóbbi most ép oly állhatatosan békülékeny volt, mint a milyen parancsoló azelőtt. A rusztikus, egyszerű, makacs férj azonban mindig tartózkodó maradt. A kibékülés vágya, hogy bocsánatot nyerjen csinyjeért, sőt bizonyos gyengédség is, melylyel csillapítani akarta férje bánatát, végre egy nap Falls-Parkba hozta az asszonyt.

Nem látták egymást az óta az éjjel óta, a mikor összevesztek, a Londonba utazás előtt. Az asszony megdöbbent azon a változáson, mely a férjében végbement. Az arcza kifejezéstelen lett, mint egy bábú-arcz, s a mi még nyugtalanitóbb volt, szabadon élt mindenféle izgató szerekkel, mert törődve orvosa rendeleteivel. Nyilvánvaló volt, hogy nem folytathatja büntetlenül tovább ezt az életmódot.

Tupcombe leült a falu korcsmájának kandallója mellé.

Ezért Dornell asszony megalázkodott és bocsánatáért könyörgött. De bár ettől fogva nem éltek is oly teljesen elidegenedve, mégis csak néhanapján látták egymást, mert Dornell még mindig Falls-Parkban tartotta főhadiszállását.

Három év mult el így. Aztán egy nap az asszony modorában szokatlan izgatottsággal jött hozzá s nagy felindulást okozott neki azzal a hirrel, hogy Betty elvégezte az iskoláját, már haza is jött s nagyon szomorkodik, hogy az atyja nincs ott. Izenetet küldött neki, hogy jöjjön drága Bettyjéhez.

— E szerint nagyon boldogtalan! — mondta Dornell.

Az asszony hallgatott.

— Az az átkozott házasság! — folytatta a nemzetes úr.

A felesége még mindig nem akart vele vitába bocsátkozni.

— Odakinn vár a kocsiban, — mondta szeliden.

— Kicsoda? Betty?

— Igen.

— Hát mért nem szólsz?

Dornell kirohant s a leány odakinn várt bocsánatára, mert azt hitte, nemcsak anyjára, ő rá is haragszik.

Bizony, Betty kikerült az iskolából és hazajött King's Hintockba. Csaknem tizenhét éves volt már s valóságos hölgygyé fejlődött. A családnak ép oly tagja maradt, mint azelőtt, házassága ellenére is, melyről különben, úgy látszik, csaknem teljesen megfeledkezett. Úgy jött ez neki, mint egy álom, az a derült, hideg márcziusi nap, a londoni templom, óriási oszlopaival, zöldes vonalaival, a nagy orgona a karzatán, — minden annyira elütő a King's Hintock Court-i majorság kis templomából, — a harmincz éves férfi, a kinek arczára olyan áhítattal nézett fel, olyasformát érezve, hogy bizony csúnya és félelmetes, a kit, bár udvariasan levelezett vele, egyszer se látott azóta, a kinek létezése most annyira közönbös volt előtte, hogy ha halála hirét halland, csak ennyit mondana rá:

— Igazán!

Betty szenvedélyei még aludtak.

— Mit hallottál a férjedről mostanában? — kérdezte Dornell, mikor bejöttek a szobába, gúnyos nevetéssel, mely nem kivánt feleletet.

A leány összerezzent s Dornell észrevette, hogy neje szemrehányóan néz rá. A mint a beszélgetés megkezdődött s bizonyos jelek arra mutattak, hogy Dornell olyan érzelmeit akarja kifejezni, melyek könnyen árthatnak annak a helyzetnek, melyen immár nem lehet változtatni, Dornell asszony kiküldte Bettyt a szobából, hogy szabadon megbeszélhessék a dolgokat. Dornell erre felujította szemrehányásait.

— Láttad, hogy megijedt a férje nevének említésére? Ha te nem láttad, láttam én. Micsoda jövő van készülőben ennek a szegény teremtésnek a számára! Mondom neked, Sue, ez egyáltalán nem is volt házasság, erkölcsi tekintetben, s ha én asszony lennék ily módon, nem is érezném házasságnak. A bűn árnyéka nélkül szerethetne egy férfit, a kit maga választott, akár mintha nem volna hozzáláncolva senkihez a világon. Nekem ez a véleményem, nem tehetek róla. Ah, Sue, az én jelöltem jobb lett volna! Jobban megfelelt volna neki!

— Nem hiszem — felelt az asszony hitetlenül.

— Látnod kellene, akkor elhinnéd. Mondhatom, csinos legénynyé nőtt fel.

— Csitt! ne olyan hangosan! — felelt az asszony, felemelkedve székéről, a szomszéd szoba ajtajához lépve, a melybe leánya visszavonult. Dornell asszony ijedelmére Betty álmadozva ült itt, kerek szemeivel elmerülve a semmibe, oly mélyen elábrándozva, hogy észre se vette anyja belépését. Hallott minden szót s most emészteti az új tudományt.

Az anyja érezte, hogy Falls-Park veszedelmes hely a fiatal leánynak, ilyen fogékony korban s Betty különleges helyzetében, mikor Dornell így gondolkozik és beszél. Magával hitta tehát leányát s elbúcsúztak. A nemzetes úr nem akart velük menni, hogy King's Hintock Courtot tegye állandó lakóhelyévé, de Betty ottlété, mint régebben, most is elég volt neki arra, hogy mielőbb meglátogassa őket.

Betty az egész úton hazafelé szórakozott és hallgatag volt. Aggódó anyja nagyon is jól látta, hogy az apa szabad nézetei ébresztőleg hatottak rá.

Dornell váratlanul rövid idő alatt valósította meg igéretét, hogy meglátogatja őket. Megjött egy nap délben, maga hajtva pár fekete lovát, sárga bordájú és piros kerekü kocsijában. Hű szolgája, Tupcombe, lóháton jött mögötte. A nemzetes úr mellett egy fiatal ember ült a kocsiban és Dornell asszony alig birta elleplezni megütődését, mikor férje bemutatta a vendéget, hogy ez jó barátja Phelipson, Elm-Cranlynchből.

Dornell a hátrább álló Bettyhez lépett s gyöngéden megcsókolta.

— Kavard fel anyád lelkiismeretét, leányom — mondta neki suttogva. — Kavard fel a lelkiismeretét, tégy úgy, mintha nagyon megtetszett volna neked ez a Phelipson s meg is szeretted volna, mint atyád választottját, sokkal inkább, mint azt, a kit anyád rád erőszakolt.

Az egyszerű lelkű Dornell azt képzelte, hogy Betty az ő kivánságának engedelmeskedik csupán, mikor érdeklődő pillantásokat vet ebédnél a nyilt tekintetű, csinos Phelipsonra s kajánul nevetett magában, mikor látta, hogy ez a tréfája, a mint várta is, mennyire megzavarja a ház asszonyának lelki nyugalmát.

— Most legalább láthatja Sue, milyen hibát követett el, — mondta magában.

Dornell asszony nagyon meg volt ijedve s a mint négy szem közt beszélhetett az urával, szemrehányást is tett neki.

— Nem lett volna szabad idehoznod! Hogy lehettél olyan meggondolatlan, Tamás? Nem látod, hogy a mi megtörtént, azt nem lehet többé meg nem történtté tenni és hogy ez a te bolondságod mennyire veszélyezteti az ő boldogságát férjével? A mig te bele nem avatkoztál

s nem beszéltél a füle hallatára erről a Phelipsonról, olyan türelmes és kezes volt, mint a bárány s valóságos örömmel nézett Reynard hazatérése elé. Falls-Park-i látogatása óta szörnyű zárkózott s mindig a saját gondolataival van elfoglalva. Micsoda szörnyűséget akarsz elkövetni? Mi lesz ennek a vége?

— Valld meg hát, hogy az én emberem jobban megfelelne neki. Csak azért hoztam ide, hogy meggyőzzelek.

— Jól van hát, megengedem. De az Istenért, vidd vissza azonnal! Ne tartsd itt! Attól félek, a leány már is szemet vetett rá.

— Bolondság, Sue. Egy kis tréfa az egész, a te boszantásodra.

Az anyai szemet azonban nem lehetett ezzel félrevezetni s ha Betty csakugyan csak játszotta a szerelmest ez nap, nagy tökéletességgel játszotta szerepét s a legjobb szakértőket is tévútra tudta volna vezetni. A nemzetes úr, megérvén diadalát, teljesen kész volt elvinni a nagyon is vonzó fiatal embert. Kora délután útra kerekedtek.

Egy hallgatag alak, a ki mögöttük lovagolt, ép annyira érdeklődött a mai kisérlet sikere iránt, mint Dornell. Tupcombe volt ez, az inas, a ki hátulról nézegetve urát és Phelipsont, arra gondolt, mily jó pár lett volna ebből és Bettyből s hogy mennyire megváltozott az ura az utolsó két-három év óta. Átkozta úrnőjét, mint e változás okozóját.

Ez után az emlékezetes látogatás után Dornellék élete elég nyugodalmasan folyt mintegy tizenkét hónapig. A nemzetes úr ideje legnagyobb részét Falls-Parkban töltötte, Betty is megfordult nála egyszer-máskor, néhányszor megrémítve anyját azzal, hogy csak éjfélkor jött haza atyja házából.

King's Hintock nyugalmát felzavarta egy külön küldönc. Dornellnek igen komoly gutaütése volt. Szeretné látni Bettyt; mért nem volt már olyan régen nála?

Dornell asszony nagyon nem szivesen eresztette hozzá kelleténél gyakrabban a leányát, de ez most annyira kivánkozott atyjához s e mellett érdeklődése láthatólag annyira Falls-Park és szomszédsága felé vonta, hogy nem lehetett egyebet tenni, mint elereszteni, illetőleg elkiséri e helyre.

Dornell türelmetlenül várta leánya megérkezését. Nagyon rosz állapotban s nagyon ingerlékenynek találták. Szokása volt erős izgatószerekkel küzdeni ellensége ellen, de ezeknek most elmaradt a hatásuk.

Leánya jelenléte, mint rendesen, nagyon lecsillapította, de mint rendesen, el is szomorította, mert nem birta elfelejteni, hogy az ő akarata ellenére kötelezte el magát egész életére, bár titokban megvallotta neki, hogy sohasem egyezett volna bele a dologba, ha olyan idős lett volna, mint most.

(Folytatása következik.)

SZŐLŐOLTVÁNYOK

szokvány minőségben és
európai nemes, gyökeres és sima vesszők mélyen leszállított árakon. Oltvanyok ezere 90—100 frt. *Mindenik a legkiválóbb bor- és csemegefajokból, fajtiszták, teljes jótállással. Ha a szállitmány a megrendelésnek meg nem felelne, vagy az oda- és visszaszállitási költséget, valamint a megrendelő által kifizetett összeget hiány nélkül azonnal visszafizetem. Így mindenki ebbeli szükségletét az én költségemen házához szállítva megkaphatja.*

ÉLŐKERITÉS.

Gieditschia csemeték és magvak.
Óriás tövisü, igen gyorsan fejlődő sövénynövény. Ez az egyedüli, melyből oly örökös kerítés nevelhető pár év alatt, rendkivül csekély kiadással, melyen nemhogy ember, de semmiféle állat, még az apró nyulak sem hatolhatnak át, ugy hogy a bekerített részek teljesen kulcscsal zárhatók. **Minden rendeléshez rajzokkal ellátott ültetési és kezelési utasitás mellékeltetik.** *Bővebb tájékozás végett színes fénynyomatu árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek, rendelési kötelezettség nélkül. Az árjegyzésen kivül egy oly könyvet kap ezzel, ki czimét egy levelezőlapon tudatja, mely nincsen az a ház vagy család, a hol annak tartalmát haszonra ne fordithatnák, városon, falun, puszták, gazdaságban, családi és egyéb viszonyaink iránt. Így még azoknak is érdekében áll, kik rendelni semmit sem akarnak, mert benne számos oly közlemények foglaltatnak, melyek mindenkinek nagy szolgálatot tesznek.*

Diócsemeték. *Kétéves, óriási jövedelmet biztositó voltánál fogva ennek tenyésztése majd minden gazdaságban az utóbbi időben rendkivül elterjedt.*

Czim: »Érmelléki Első Szőlőoltvány-Telep« Nagy-Kágya, u. p. Székelyhid. 9727

SERRAVALLO 9397
CHINA-BORA VASSAL
kitünő helyreállító szer **gyengék, vérszegények** és **lábbadozók** számára. Ajánlva és használva orvosi kitüntetésekkel. 1200-nál több orvosi elismerőlevél.
Kitünő íz.
Kitüntetve több arany és ezüst éremmel.
Árak: 1/2 literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40.
Kapható minden gyógyszertárban.
Serravallo J. gyógyszer. Triesztben.

„Never Fails“
Egy eszmény elérve!
Egész
7500
megvilágitás

minden
időjárásnál drótok és vegyiszerek nélkül.
Szárazsága és veszélytelensége biztositva. Ennélfogva az egész világon elterjedve és föllülmulhatatlannak elismerve.
10,000 készülék kelt el három hónap alatt.
Referenciák minden társadalmi osztályból és valamennyi német ezredtől vannak.
A gyufa most fölösleges.
Fontos szükséglet minden ember számára, mivel tüzveszély kizárva. Megujitása (K 1.40, ill. 1.75) minden gyermek által eszközölhető.
Villanyos világitópálcza. 508. sz. csak 18 cm. hosszu 509. sz. csak 24. cm. hosszu
postadijmentes szállitás, azonban csak utánvét mellett Ausztria-Magyarországon belül korona **15.50**
Portable Electric Light Co.
Prospektus portómentes. **Wien, I., Stefansplatz 2.** Elsőrendü államhatóságok szállitói. 9745

Kapható minden gyógyszertárban. 9693

„Fakir.“ 9757
Soványit és karcsuvá tesz.
Szivről, hasról és csipőkről a hájat eltünteti, miáltal a termet előbbi alakját visszanyeri. Gyors hatása és teljesen ártalmatlan. — Számos elismerő levél. **Ára 8 korona.** Kapható:
KIS MÁTYÁS
gyógyszerésznél
TISZA-DOB.
Ugyanitt kapható:
»VERRUCA«, biztos szemölcsirtó szer.

+ Soványság +
Szép telt testidomok a mi keleti erőporunktól, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért kezesség. Orvosi rend szerint. Szigoruan becsületes. Nem szédelgés. Számos köszönőlevél. Ára kartononként 2 kor. 50 fillér. Postautalvány vagy utánvétel. Használati utasitással.
Hygien. Institut 9365
D. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 78.
Főraktár Magyarország részére: Török József, gyógysz. Király-u. 12.

Csak 1.75 frt-

ba kerül egy elegáns, legujabb divatu uri vagy női gyürü a cs. kir. fémjelző hivatalban megvizsgálva és fémjelezve. **A 14 karátos aranyleemez valódi ezüstre van hengeritve,** mi által a gyürük rendkivül erősek. A gyürübe foglalt pompásan tündöklő **excelsior-brilláns** a gyürünek előkelő és értékes külső kölcsönöz. Mértéktek egy papirszalet is elegendő. Szétküldés utánvéttel **KANN IGNÁCZ** által **Bécs, II., Lilienbrunngasse 17.** 9754

Ha őszül a haja,
használja a „Stella“-vizet
(Hair Regenerator),
mely nem fest de a haj eredeti színét adja vissza
Üvegje 2 korona.
Zoltán Béla gyógyszertárában
ő cs. és k. fensége József főherczeg udv. szállitója,
Budapest, V., Sétatér-utcza, Szabadság-tér sarkán. 9484

Császárfürdő
BUDAPESTEN 9375
téli és nyári gyógyhely.
Elsőrangu. E kénesvizü gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdőkkel pompás ásványvíz uszodákkal, hő- és kádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

Idegbántalmak
női bajok, vérkeringési zavarok
ellen
szénsavas fürdők használata
a legajánlatosabb! Mesterséges **szénsav-fürdő** berendezések
Dr. WÁGNER ÉS TÁRSAI
czégnél jutányosan kapható és **magánlakásokban alkalmazhatók.**
Budapest, IX., Tinódy-utcza 3. — (Telefon 53—28.)
Tessék prospektusokat kérni! 9742

GANZ ÉS TÁRSA
VASÖNTŐDE ÉS GÉPGYÁR
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.
Ajánlanak mindennemü **vas-, aczél- és fémöntvényeket** épitkezési és gépészeti czélokra, **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló- és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.**
A helyi viszonyok szerint szerkesztett
turbinákat, őrlőhengereket, kéregöntetü hengerekkel és malomberendezési czikkeket.
Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. **Alapcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapuzsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsikat.**
Álló vagy fekvő **gáz- és petroleum motorokat,** egy vagy két hengerrel és mindennemü **zúzógépeket.**
Mechwart-féle **forgó gőz- és petroleumekéket. Világításhoz** vagy **gépek hajtásához** szükséges **villamosságot** bármely távolságra elvezető **dynamogépeket.** 9280
291
Városi irodánk: IV., Ferencziek-tere 2. szám.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

FEKETE VÉR

Elbeszélés.

Irta

BÁRSONY ISTVÁN.

(Folytatás.)

Meleg nap volt s fojtó dohosság szállott fel a nyirkos völgyből, a hol a kutyákat eleresztettük.

Akkor is jó kopóim voltak; — köztük a híres Bomba, a melyiknek, mihelyt disznót érzett, úgy meredt a szőre, mint a sörte. Akkora volt, mint egy szelindek, s még a tarkázata is elárulta, hogy szoros atyafiságban van a nagy bikafogóval. Tudtuk, hogy rettenthetetlen, s ha meghallottuk mély, buffogó hangját: megeskühettünk rá, hogy disznó van előtte.

Másra nem is hederitett. De a disznó-szagától megvadult.

A mint megérezte, szinte keresztbe állott a szeme, mint a részeg emberé. Morgó, nyefegő hangokat hallatott a torkán, a míg csak el nem eresztettük. Akkor bezúgott a sűrűbe, mint a bomba. És csakhamar hallottuk azt az ütemes, rekedten kongó, basszusban fújt csaholást, a melyet nem lehetett félre érteni.

Meleg volt, mondom, s más vadra igazán ostobaság lett volna kopóval vadászni. De a disznónak ez a jó. Ilyenkor a disznó lusta, és nem szivesen fut, ha nem muszáj. Az erős, kitartó kopók hamar megállítják. S Bomba mellett még három volt akkor, ha nem olyanok is, mint ő maga, de fülbevalónak elég nehezek.

A sárgapatak fölött eleresztettük a kutyákat...

Látták az urak azt a szűk, homályos völgyet, a nagy bükkös alatt, a hol ma délután elhaladtunk? Tele van vízmosással, vihartépte, orkánkidöntötte fával. Éjszaknak nyilik a torkolata s a téli viharok itt a legborzasztóbbak. Az árnyék jóformán örökös benne. Egy hirtelen-esésü patak fut végig rajta, a mely mindig sodritja magával a vörös agyagot, a mi a vízmosásokból hull belé. Ettől olyan piszkos, sárga szinü a vize. De van a pataknak egy pár medenczés kitágulása, a hol megáll a víz. Ha az ember ezekhez közeledik, messziről facsarja az orrát a vaddisznó-bűz. Vén korhadt fák ácsorognak a medenczék szélén; azokhoz szeret dörzsölődni az »erdei«. A szaga rajta marad mindenen, a hová ér. Ha friss a fekvése, száz lépésnyiről is oda találok rögtön, csak az orrom után. Hát még Bomba!

Hamar meghallottuk a jeladását. Vártunk egy kicsit, hogy megtudjuk, merre tart a disznó.

— Na, Komor, — szóltam, neheztelésemet elfeledve, — te most maradj el tőlem és várd meg, mikor csahol állóra a kutya. Én befordulok jobbra a sáros tóhoz; majdnem bizonyos, hogy arra kanyarodik a disznó a kopók elől. Ha kürtölök, gyere. Ha pedig megállítják...

— Ezt meg nem állítják; majd megáll magától is a Bugyunga közepén, — szakitott félbe Komor, sötét arczczal.

A Bugyunga egy másik medencze, a homályos völgy legvadabb, legkietlenebb részén menve, a rézszikla környékén. Ha oda toronyirányt akartunk volna eljutni, a legmeredekebb vízmosásokon kellett volna keresztül csörtetnünk.

— Hát ezt honnan tudod? — kérdeztem hitetlenül és csodálkozva.

— Tudom, mert hallom, hogy merre tart a hajtás. Más disznó azóta megfordult volna a síma erdő felé; — ez csak a nagy »remete« lehet, a melyik néha ide jár a Bugyungából, de rögtön visszavált, ha zavarják.

Ebben a vadásznak igaza lehetett. El kellett neki hinni.

Goró Lajos rajza.

Egy másik golyó zugva csapott be fölöttem a bokrok közé.

— De hát mért mondod, hogy a Bugyunga közepén magától is megáll?

— Mert már tapasztaltam. Ott jó mély a víz, a »remete« belefut, annyira, hogy csak a feje van kint, meg sörtés, hosszú gerincze. Oda még a farkas se megy utána, nincs föld a talpa alatt.

— Hát ha olyan nagyon bizonyos vagy benne, menjünk oda. Te a patak partján balról, én itt maradok jobbról. Ne vesztegessük a drága időt.

Elindultunk. Csakhamar elvesztettük egymást szem elől. A völgy sürű volt s a patak zurbolása még a lépés neszét is elnyomta. Mindegyikünk ösmerte az erdőt, nem kellett hát egymásra ügyelnünk. Tudhattuk, hogy majd találkozunk a Bugyungánál.

Siettem, hogy én legyek az első. Ha csakugyan úgy van, a hogy a vadőr mondja, akkor legalább hadd legyen az enyém az az öröm, hogy meglövöm a nagy kant.

A mennyire csak lehetett, toronyirányt igyekeztem előre, pedig borzasztó fáradságos volt így. De másképen nagy kitérőket kellett volna tennem. Fujva, lihegve, izzadva kapaszkodtam fel a meredekeken s nehányszor úgy elvágódtam a sikos gyepen, hogy majd elharaptam a nyelvemet.

Egy darabig hallgattam a hajtást. Bomba mély hangja már csak úgy dongott, mintha a föld alól jönne. Az is elhalt, elveszett nemsokára. A kan ugyancsak gyorsan loholhatott; — annyi bizonyos, hogy a »sáros tóhoz« hiába mentem volna.

Tökéletesen magamban voltam. Legalább úgy hittem. Egy magaslaton haladtam keresztül, a honnan visszafelé egy kis áttekintésem volt. Megállottam, hogy kifujjam magamat. Egy sürű galagonyabokor mögött voltam s alig, hogy elcsöndesedtem: megvillan mögöttem valami fényes. Csak egy másodperczig tartott, de azért kitaláltam, hogy puskacső az.

Ki járhat itt most, puskával, ebben a tilalmasban? — Hisz' Komornak a tulsó oldalon kell valahol lennie.

A kötelességérzet elfojtotta bennem a vadászszenvedélyt. Különben hátha igy is vadászatról lesz szó; — embervadászatról. Ha tudniillik valami vadorzó kullog itt gyanútlanul.

Még jobban bevonultam a bokrok közé s merőn figyeltem arra a pontra, a hol az imént a puskacső megvillant.

Néhány pillanat mulva újra szemembe csapott a villanás; de valami egyebet is láttam. Azt, hogy valaki nagy sietséggel jön ugyanazon a vonalon, a melyiken én idáig jutottam. Az a valaki nem igyekezett rejtőzni; sőt ösmerősnek tetszett. Egyszer azután megpillantottam előtte egy állatot. Egy kutyát. Az én kutyámat. Az én Brúnómat.

Brúnó véreb volt, a legtökéletesebb hannoveri fajtából. A gróftól kaptam s rendkivül ragaszkodott hozzám. Felséges orra volt s többször is megtörtént, hogy ha távollétemben nem birt odahaza megnyugodni, elszökött utánam a rengetegbe és kinyomozott, megkeresett, a nélkül, hogy egyetlen hangot is adott volna.

Most már tudtam, hogy ki jön a nyomában. Te voltál, Tóni, fordult az erdész a vén vadőrhöz, a ki némán bólintott rá.

— Igyunk egyet, urak, — biztatott bennünket Radvány. — Néha kiszárad a torkom, tette hozzá; mert nem igen szoktam meg a sok beszédet.

Rövid szünet után folytatta.

Előléptem a bokrom mögül s magam igyekeztem, hogy meglásson Gerő Anti,

Alig tudott szuszogni, úgy sietett. Brúnó majdhogy a nyakamba nem ugrott.

— Mi baj, Tóni? — kérdeztem tőle meglepetten.

— A ténsasszony küldött, kérem szépen, felelt hűséges vadőrzöm. Ezt a sürgős levelet akarta eljuttatni az erdész úrhoz. Brúnó nélkül meg nem találtam volna. De ez a kutya okosabb, mint a bíró. Rögtön megérezte a ténsür nyomát s úgy jöttünk attól fogva rajta, mint a karikacsapás. Alig birtam a lánczot tartani, úgy húzott maga után.

Csak fél füllel hallottam, mit beszél; mert az a sürgős levél nagyon is elfoglalt. Két levél is volt ott különben. Az egyiket a feleségem irta. Kérve kért, hogy jöjjek vissza rögtön, hallgassak arra a másik, mellékelt levélre. A másikat névtelenül irta valaki, a kinek az ákom-bákom vonásait addig sohsem láttam. Az volt benne, hogy vigyázzak »odakint«, mert könnyen baj érhet. Vadorzók lesnek rám. Le akarnak lőni.

Azelőtt, a mig sok volt a vadorzó, többször kaptam én efféle óvást, mert sok jót tettem a szomszédos szegény emberekkel. De hogy mért

ijesztgetnek most, a mikor magnak is alig akadt már a környéken egy-két vadtolvaj, azt sehogysem értettem. Hogy én most itt hagyjam a disznót? No, még csak az kéne.

Gerő Antinak nem szóltam a levél tartalmáról. Ha már itt vagy, Tóni, hát velem maradhatsz, a mig a Bugyungához nem érünk. Ki tudja, nem kell-e még ma Brúnó.

Folytattuk az utunkat, de akárhogy volt is, az a levél, meg a feleségem könyörgése, nem ment ki az eszemből. Hiába akartam bátor lenni: valami titkos félsz kerekedett felül bennem, hogy nem is ösmertem tőle magamra.

— Ej, hiszen ketten vagyunk, gondoltam magamban, a mint a sárgapatak egy kanyargóján átugrottam. De abban a pillanatban meg is akadt a szó a torkomon, mert a tulsó domboldalból lövés döreje hangzott s a golyó alig egy arasznyira süvített el a fejem fölött.

— Gazember! orditottam, és vaktában odadurrantottam, a honnan a golyó jöhetett. Azután hamar levágódtam a földre. Éppen jókor. Egy másik golyó zúgva csapott be fölöttem a bokrok közé. Ha állok, biztosan leterit.

Gerő Antira esett a tekintetem. Sápadt volt.

— Baja van, ténsúr? — kérdezte ijedten.

— Semmi baj sincs, fiam, hanem most gyorsan, fordulj vissza, — téged talán még meg sem láttak, minthogy a sűrűben vagy. Hívjad Brúnót! Nesze a kürtöm! (Odadobtam neki hamarosan.) Menj a kutyával nyomra. A többi a te dolgod. Ha elcsiped, kürtölj, hadd tudjam, merre vagy. Aztán nincs irgalom, akárki fia is, csak lőjj bele, bénítsd meg.

Anti olyan volt mindig, mint a jó katona, — úgy-e fiam? (a vadőr bólintott) — engedelmes mindhalálig. Parancs, parancs, — azt teljesiteni tudta. Néhány másodpercz mulva a mozgását sem lehetett hallani.

Én pedig ott maradtam, hasonfekve. Gondoltam, hátha azt hiszi a vadorzó, hogy lelőtt s errébb kerül, hogy meggyőződjék a dolog miben állásáról.

Ott fekhettem egy jó negyedórát, folyvást óvatosan felpislogva s újból töltött puskámat lövésre készen tartva, — a mikor megszólalt a kürtöm, a mit Antinak adtam, s rögtön rá megint löttek odaát.

— No, ez most talán «hallali», — gondoltam; alkalmasint ledurrantotta a vadorzót, a ki bizonyosan megtámadta. Felugrottam s hanyatt-homlok siettem át a sárgapatakon, fel a fenyvessel tarkitott meredek dombra.

Ekkor nagyot dördült az ég s élesen villámlott. A nagy hőségre hirtelen megérkezett a fergeteg, a minek a készülődését az izgalmak közt nem is vettem volt észre.

Nagy csöppek kezdtek esni, s azután az eső közé lassankint jég vegyült. Fél percz mulva már csakis jég esett. Olyan jégszemek potyogtak, mint egy-egy galambtojás. Kopogott-pattogott, recsegett, zuhogott körülöttem.

Az ég egyre zengett s a mennykő úgy csapkodott, mintha itt lett volna a világ vége. Hozzá még sötét is lett a hirtelenében egymásra tólult felhőktől.

Semmit sem lehetett egyebet hallani, csak a fergeteg üvöltését. Hol löttek? merre lehet Tóni? A kürtszó nem ismétlődött többé. Talán üldözi Tóni a vadorzót, vagy a borzasztó idő elől lehúzódott valami szikla-odúba? Mindez csak kérdés volt, olyan találós mese-féle.

A Bugyungáról szó sem lehetett többet. Ebben az időben még Bomba sem folytatja a hajtást, a disznó bizonyosan megszökött előle azóta. Szegény kutyák, vajjon hol rekedtetek? tünődtem, s magam is gyors elhatározással igyekeztem a legközelebb eső védett helyre.

Ez a kunyhó volt aránylag még a legközelebb, itt akkor — mondom — Komor lakott, a mogorva vadőr.

Csuron vízzé ázva érkeztem meg. Türelmetlenül kopogtattam be. Őrzse nyitott ajtót, az én hajdani cselédem.

— Jézus Mária, Szent József! — kiáltotta, a mikor a házba beléptem.

Elképedtem. — Hát te mit rémüldözöl igy, Őrzse? Mintha kisértetet látnál.

Az asszony a kezét tördelte: — Jaj, jaj: tekintetes úr, menjen innen, mondta.

— Hogy én ebben az időben menjek innen? tán megbolondultál?! Mi a bajod?! beszélj!

— Az uram!... az uram!... Haza talál jönni!...

— No, még ilyet sem hallottam világéletemben. Hát aztán, ha hazajön? Magam is azt szeretném. Tudni akarom, nem fogdosta-e össze a kutyákat.

A mint igy beszélek s az asszony szeme közé nézek, olyan rémület ült abban, hogy magam is megzavarodtam tőle. Mikor az ember nagyon akar tudni valamit, megsúgják neki láthatatlan hatalmak, — én ezt már egy párszor tapasztaltam. Akkor is valami belenyilallott az agyvelőmbe. Te, mondtam az asszonynak, úgy-e te irtad azt az ijesztgető levelet a feleségemnek?

Olyan sápadt lett, mint a fal, de felelni már nem ért rá, mert az ablakból meglátta, hogy Komor sietve közeledik az idevezető úton.

— Hamar, hamar! fel a padlásra, — hörgte, — itt ne érje!

Halálos aggodalom látszott rajta. Attól féltem, hogy még összerogyik. Majd kisül, hogy mi folyik itt, gondoltam s szót fogadtam az asszonynak, felsiettem az épen idetámasztott lajtorján a kunyhó padlására, puskástól, mindenestől.

Alig hogy a friss széna közt elhelyezkedtem, megjött Komor.

— Kutyának való idő, dörmögte s boszusan dobta sarokba a puskáját. Tisztára este van, úgy besötétedett. Gyújtsd meg a lámpást, asszony.

Őrzse halkan mondta: — Kifogyott az olajunk; épen ma akartam hozni, de rám jött a fergeteg.

Lehet, hogy igaz volt; lehet, hogy csak azért mondta, hogy annál biztosabban elrejthessen.

— Szépen vagyunk, dohogott Komor, s káromkodott egyet. Azután leült. A rozoga szék nagyot recscsent alatta.

— Rakj legalább tüzet odakint; — meg kell száritani a nedves holmit. Akkor látunk is valamit.

Kijöttek a szobából mindaketten s a nyilt tűzhelyen csakhamar rőzsetűz pattogott. A vadőr a padkára ült, egészen közel a tűzhelyhez. Rejtőző helyemről jól láthattam az arczát, úgy láttam, hogy meglehetősen dúlt.

Hát ezt mi lelheti!? tünődtem kúszált gondolatok között. Egyáltalában hogy kerül most haza? Hol vannak a kutyák? — Mert csak nem ment ki a fejemből, hogy a szegény állatok ki tudja, merre áznak, csatangolnak, tévedeznek.

Egy darabig csend volt, de végre morogni kezdett Komor.

— Hát csak tudj meg mindent, fordult az asszonyhoz, mert történt ám valami. Ha már párom vagy, velem érezz; értem reszkess; hozzám tapadj; minden gondolatoddal az én utaimat járd.

Az asszony összetette a kezét. — Nem akarok én tudni semmit sem, felelte szinte könyörögve, hagyjon kend nekem békét az olyanokkal. Hallgasson én előttem.

— Te hallgass! mordult rá a vadőr. A te dolgod, hogy engedelmeskedjél. A mivel fenyegettelek, megtörtént. Az erdészt agyonlőttem.

(Vége következik.)

AZ ELSŐ WESSEX GRÓFNÉ.

Elbeszélés.

Irta Hardy Tamás. Angolból forditotta S. A.

(Folytatás.)

Mint egy más alkalommal is, Dornellné négyszemközt akart beszélni az urával leányuk jövőjéről, mert már nagyon közeledett az idő, mikorra Reynardot várni lehetett, hogy követelni fogja nejét. Megtette volna már régen, ha távol nem tartja Betty komoly kérése, melyhez a szülők is hozzájárultak, fiatalsága ürügye alatt. Reynard meghajolt ez előtt a kérés előtt, mert az volt a megegyezés, hogy nem fogja nejét követelni mindaddig, a mig az be nem tölti tizennyolczadik évét, hacsak az összes érdekelt felek kölcsönösen nem kivánják. Ez az állapot azonban már nem tarthatott soká és Reynard legutolsó leveléből kétségtelenül kilátszott, hogy nem akar már soká várni.

Hogy az ilyen kényes viták fülébe ne jussanak, Bettyt leküldték a kertbe s csakhamar látták is, a mint eltünt a bokrok között. Nagyon csinos volt hosszú zöld ruhájában s nagy, tollas kalapjában.

A tárgyra térve, Dornell asszony úgy találta, hogy a férjének ép oly kevéssé van kedve beleegyezőleg válaszolni Reynard levelére, mint azelőtt.

— Három hónap mulva lesz csak tizennyolcz éves! — kiáltott. — Nagyon korán van még. Hallani sem akarok róla! Ha karddal a kezemben kell is távol tartanom, akkor se lesz most még az övé!

— De, édes Tamás — könyörgött az asszony — gondold meg, hogy akár velem, akár veled történik valami. Mennyivel jobb volna akkor, ha már megvolna a saját otthona.

— Mondom, hogy korán van még — ismételte a férj s a homlokán dagadni kezdtek az erek. — Ha előbb hozzánynl, kihivom párbajra, erre esküszöm! Két vagy három nap mulva King's Hintockban leszek s nem eresztem a leányt szemem elől sem éjjel, sem nappal.

Az asszony nem merte tovább izgatni s engedett. Biztosította róla, kivánságának engedelmeskedve, hogy ha Reynard irni találna, hogy találkozni akar Bettyvel, a levelet férje kezébe fogja adni, tegyen ő vele, a mit akar. Ezzel véget ért a bizalmas beszélgetés s Dornell asszony lement a kertbe, hogy felhivja leányát, abban a reményben, hogy ez nem hallotta atyja hangos beszédét.

Ezuttal tényleg nem hallotta. Dornell asszony azt az utat követte, melyen leányát elmenni látta, de jó messzire jutott a nélkül, hogy szinét is látta volna. Megfordult a ház másik oldala irányában, átment egyenest a gyepen, a mikor nagy meglepetéssel és megütközéssel meglátta, a kit keresett, egy czédrusfa vizszintes ágán ülve, mellette egy fiatal ember, a ki átkarolta derekát. A mint a fiatal ember egy kissé félrefordult, megismerte benne az ifju Phelipsont.

Fájdalom, tehát csakugyan igaz. Az úgynevezett ellenszerelem csakugyan megvan. Hogy mit gondolt Dornell asszony uráról azért a bolondságáért, melylyel összehozta a fiatalokat, arról jobb nem beszélni. Egy pillanat alatt elhatározta, hogy nem fogja a szerelmesekkel észrevétetni, hogy látta őket. Visszavonult s egy más úton ment a ház elé, bement s egy ablakból kiáltott ki: «Betty!»

Leányának furfangos férjhez adása óta most először kételkedett e lépés okos voltában. A férjét nyilván a sors is segitette, hogy kezdetben kevésbe vett ellenkezése hatalmassá váljék. Veszedelmek körvonalai mutatkoztak a jövőben. Miért is elegyedett bele Dornell? Miért ragaszkodott ahhoz, hogy bemutassa a maga jelöltjét? Hát ezért kért Betty mindig halasztást, mikor férje visszatérte szóba került, ezért szerette annyira Falls-Parkot? Lehet, hogy ezt a mostani találkozást is levélileg előre kicsinálták.

A leány gondolatai talán sohasem tévelyedtek volna el, ha fejét meg nem töltik atyjának eszméi a korai egyesülés elleni ellenállásról, meg arról, hogy ebbe a frigybe úgy kényszeritették bele még akkor, mikor maga sem ismerte a saját lelkét. Akkor talán tárt karokkal szaladt volna férje elé a meghatározott napon.

Betty végre előkerült a hivásra. Sápadtan jött fel, de oly ártatlan arczczal, mintha egy

Megütközéssel látta Bettyt, egy czédrusfa vizszintes ágán ülve.

teremtett lelket sem látott volna. Dornell asszonynak sirt a lelke, szive gyermekének e kétszinüsége láttára. Ez az az egyszerű teremtés, a kinek asszonynyá fejlődését oly gyengéd érzelmekkel várták — egy ravasz kis boszorka, a kinek nemcsak hogy szerelmese van, hanem még oly ügyesen el is tudja titkolni létezését, mint a világ bármely asszonya! Keserüen bánta most Dornell asszony, hogy Reynardnak nem engedték meg, hogy érte jöjjön akkor, a mikor először akart.

A két nő csaknem szótlanul ült egymás mellett a kocsiban, a mint visszautaztak King's Hintockba. Legfeljebb Betty szólt egy-két szót s ezeknek a közönbössége is mutatta, mennyire más dolgokkal van a lelke elfoglalva.

Dornellné sokkal ravaszabb asszony volt, semhogy egyenesen támadta volna Bettyt ebben az ügyben. Ezzel csak szitotta volna a lángot. Elkerülhetetlen követelménynek tartotta azonban, hogy zár alatt tartsa leányát addig, a mig érte nem jön az ura, a ki leveszi a gondját az anyja válláról. Leghőbb vágya volt, hogy jöjjön mennél előbb, nem törődve Dornell kivánságával.

Szerencsének vallotta tehát, hogy hazatérve King's Hintockba, levelet talált ott Reynardtól, mely hozzá és férjéhez volt intézve s melyben udvariasan értesitette őket, hogy a levéliró hazatért, kikötött Bristolban és felajánlotta, hogy egy vagy két nap mulva King's Hintockba jön, elvinni kedves Bettyjét, ha neki s szüleinek nincs ellene kifogása.

Betty is hasonló tartalmú levelet kapott. Az anyjának nem kellett csak ránézni leánya arczára, hogy meglássa, hogyan fogadja a hirt. Olyan sápadt volt, mint a halott.

— Most már meg kell tenned mindent, hogy illően fogadd, kedves Betty — mondta az anya gyengéden.

— De — de — én —

— Most már asszony vagy — tette hozzá az anyja komolyan — s ennek a halogatásnak véget kell vetni.

— De az apám bizonyosan nem engedi ezt meg! Én sem vagyok még elkészülve. Ha még legalább egy évig várna, ha csak legalább néhány hónapig várna! Oh, ha — ha az édes apám itt volna! Elküldök azonnal ő hozzá.

Hirtelen elhallgatott s anyja nyakába borúlva könyekben tört ki.

— Oh anyám, kegyelmezz! Én nem szeretem azt az embert, a férjemet!

A leány kínos vergődése sokkal is inkább szivére hatott az anyának, semhogy megindulás nélkül tudta volna hallgatni. De hát, ha már idáig jutott a dolog, mit lehetett tenni? Egy pillanatig ő is megingott és Betty pártjára állott. Eredeti gondolata az volt, hogy igenlő választ ir Reynardnak, megengedve neki, hogy King's Hintockba jöjjön, a férje előtt pedig eltitkolja a történteket, a mig ide nem jön egy szép napon, felépülése után, Falls-Parkból s minden rendbe nem jő és Reynardot és Bettyt békés együttlétben nem találja. De a nap eseményei, a leány érzelmeinek hirtelen kitörése felforgatták szándékát. Betty kétségkivül megtenné, a mit mondott, gyorsan értesitené atyját, talán meg is próbálna hozzá menekülni. Különben is, Reynald levele Dornell úrhoz is van intézve s igy az asszony nem tarthatta jó lelkiismerettel titokban ő előtte.

— Elküldöm a levelet azonnal apádnak — felelt megnyugtatóan. — Azt fogja tenni, a mit ő akar és tudod, hogy nem fog szembeállni a te kivánságoddal. Inkább megrontana téged, mint sem hogy kedved ellenére tegyen valamit. Csak elég jó karban lenne az egészsége, hogy e hirek izgalmát elviselhesse. Beleegyezel?

Betty beleegyezett, az alatt a feltétel alatt, hogy ő is jelen lehessen a levél elküldésénél. Az anyja nem ellenezte kivánságát, de a mint a lovas ember elvágtatott az országút felé, Betty ellenkezése iránti részvéte kezdett elenyészni. A leány titkos szerelmével Phelipson iránt számolni kell. Betty valami módon közlekedhetik szerelmesével, talán még kisérletet is tehet, hogy hozzá juthasson. Ez az út a romláshoz vezet. Reynardot oda kell állitani sürgősen megilletö helyére, Betty oldalára.

Leült és bizalmas levelet irt Reynardnak, melyben megvilágositotta tervét.

— Most már meg kell, hogy mondjam — irta — a mit eddig sohasem emlitettem, sőt talán az ellenkezőjét is sejttettem — hogy férjem ellenzése még mindig nincs legyőzve. Mivel magam is azt kivánom, hogy ne halogassuk tovább a dolgot, ép annyira kivánom az ön megjövetelét, mint ön maga, mert leányom javát szivemen viselem — nem marad más hátra számomra, mint hogy elősegitsem az ön ügyét férjem tudta nélkül. Ő most, sajnos, betegen fekszik Falls-Parkban, de én kötelességemnek tartottam közölni vele az ön levelét. Valószinüleg azt fogja felelni, hogy menjen vissza még néhány hónapra, a honnan jött, a mig az az idő, a melyet ő eredetileg kitüzött, elmulik. Az én tanácsom az, hogy ön, ha kap is ilyen levelet, ne vegye figyelembe, hanem jöjjön ide, a mint tervezte, előlegesén tudomásomra hozva a napját és óráját (lehetőleg este), mikorra várjam önt. Betty nálam van s kezeskedem, hogy itthon lesz, mikor ön megérkezik.

Dornell asszony, miután titokban elküldte ezt a levelet a nélkül, hogy valaki észrevette volna, mindjárt megtette intézkedéseit, hogy leánya el ne hagyhassa a kastélyt, lehetőleg kerülve a látszatát is annak, hogy felügyelet alatt tartják. De hogy hogy nem, Betty mintha leolvasta volna anyja arczáról a férj közeledtét. Hamar visszavonult szobájába s nem akart senkit magához bocsátani.

Rázárni az ajtót és átadni a kulcsát Reynardnak, mikor a kastélyban megjelenik, egyszerüségében nagyon tetszetős terv volt, de megpróbálva az ajtót, Dornellné észrevette, hogy Betty már bezárta belülről s rendeletet adott a cselédeknek, hogy az ételét hozzák az ajtaja előtt álló kis asztalra.

Dornell asszony nesztelenül bement boudoirjába, mely szemben volt leánya lakosztályával s az ajtót nyitva hagyta; el volt határozva, hogy nem hagyja el őrhelyét sem éjjel, se nappal, mig a férj el nem jő. Ő is itt szándékozott reggelizni, ebédelni és vacsorálni. Igy lehetetlen volt, hogy Betty az ő tudta nélkül elszökjék, még ha akarna is, mert a szobába más ajtó nem vezetett.

De a leánynak szemmelláthatóan nem volt szökési szándéka. Inkább azon járt az esze, hogy kibőjtöli az ostromzárt. Ebben a gondolatban megnyugodott. Hogy Reynard hogy fog boldogulni ilyen vitézi kedvű feleséggel, ez — gondolta az anya — neki magának a gondja.

V.

Reynard levele ezalatt útban volt Falls-Park felé. A boriték Tupcombe, a hű szolga nevére volt czimezve, azzal a rendelettel, hogy ne adja ura kezébe, a mig ez fel nem frissül jó hosszú álomban. Tupcombe nem szivesen látta ezt a megbizást, az efféle levelek mindig felizgatták az urát, de meggondolva, hogy mégis csak nagyobb baj lenne belőle, ha rejtegetné ura elől a hireket, mint ha tudtára adja, megvárta a másnap reggelt s átadta a levelet.

Dornell asszony nem várt egyéb hatást a levéltől, minthogy a férje azonnal felelni fog Reynardnak, hogy maradjon még néhány hónapig, a hol van. Dornell azonban kijelentette, hogy elmegy maga Bristolba, szembenéz Reynarddal és elintézi vele a dolgot szóval.

— De uram — mondta Tupcombe — az nem lehet. Nem kelhet fel az ágyból.

— Eredj innen, Tupcombe és ne mondd előttem többet, hogy nem lehet. Egy óra mulva nyergeltess.

A jó Tupcombe már-már azt hitte, hogy az ura megbolondult s húzódozva ment ki a szobából. Alig hogy eltávozott, a nemzetes úr nagy kinnal feltápászkodott az ágya melletti szekrényhez s kivett belőle egy kis üveget. Valami izgatószer volt benne, a melytől az orvosa óvaóvta, de ő most nem törődött az intelmeivel.

Kettős adagot vett be s várt egy fél óráig. Semmi hatás. Ekkor háromszoros adagot töltött ki, elnyelte s hátrahajlott a párnájára, várva a hatást. Végre megjött a csoda, a melyre várt. Úgy tetszett, mintha a második adag nemcsak a saját erejével hatott volna, hanem még az elsőnek a lappangó erejét is felélesztette volna. Félretette az üveget és csengetett Tupcombenak.

Nem egészen egy óra mulva az egyik szolgáló leány, a ki jól tudta, hogy az ura betegsége komoly, nagy ámulattal kemény és határozott léptek zaját hallotta a lépcsőn Dornell ajtaja felől, egy nóta dudolásától kisérve. Tudta, hogy a doktor nem volt még ma itt, inas vagy más férficseléd pedig nem jár ilyen kopogva. Felnézve meglátta Dornell urat, teljesen felöltözve, szürke kámzsás lovagló-köpenyegében, élete virágának könnyed mozdulataival lemenni a lépcsőn. A leány arcza elárulta elámulását.

— Mit bámészkodol itt? — mondta a nemzetes úr. — Nem láttál még embert kimenni a házából?

Folytatta dudolását s a könyvtárszoba felé ment, csengetett, megkérdezte, a lovak készen állnak-e s elrendelte, hogy vezessék őket elő. Tiz perczczel később már ott lovagolt az úton Bristol irányában, mögötte Tupcombe, rettegve, hogy mi lesz most? (Folytatása következik.)

Tiz perczczel később már ott lovagolt az úton.

GERMANDRÉE PORHANYÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN
Francia szabadalom. A szépség titka, ideális illattal feltétlenül tartós, ezerszeres és diszkret. A Germandree az arczbőrnek egészséges és üde szint ad.
1900 évi Párisi Világkiállitás: **ARANYÉREM**
MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS.
Kapható Török József gyógyszertárában Budapesten 9618

Cs és szab. mosóviz lovak részére.
1 üveg ára 2 korona 80 fillér. — 40 év óta az udvari istállókban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb munkánál elő-és utócrositől, ficamoknál, inak merevségénél stb., az idomitásnál kiváló munkára képesiti a lovakat. Csak a lenti védjegygyel valódi. Kapható Austr. — Magyarországra valamennyi gyógyszertárban és gyógyfüszerüzletben.
Főraktár. **Kwizda Ferencz János** kerületi gyógyszerész, **Korneuburg**, Bécs mellett. Cs és kir. osztr. magyar, román királyi és bolgár fejedelmi udvari szállító.
Magyarországi főraktár: **Török József gyógyszertára**, Király-uteza 12 és Andrássy-ut 26. 9648

Kitüntetve. **Alapitva 1879-ben.**
A legszebb, legalkalmasabb és legotletesebb
karácsonyi ajándék

egy **életnagyságu arczkép**, mert örök becse van és egyszersmind szobadiszül, továbbá előnyös **név-, névnapi, születésnapi**, vagy egyéb **alkalmi** és **ünnepi ajándékul** szolgál, de ugy is mint **örökös emlék** (különösen **megholtakra**) fölötte alkalmas. Ezeket az arczképeket **bármilyen** beküldött fénykép után a legfinomabb kivitelben készitem el. Nagysága 40:50 cm., ára **3 frt.**

Há hasonlatosságért és tartósságért kezeskedem. A fényképet sérületlen állapotban küldöm vissza. A képet 10 nap alatt elkészitem. (Karácsonyi ajándékul szánt képeket tessék **minél előbb** megrendelni.)
Bodascher Siegfried, kitüntetett arczképfestészeti müintézete.
Bécs, II., Praterstrasse 61. 9716

Használjon Kerpel-féle
Kézfinomitó 9689
folyadékot, mely a kezet **3** nap alatt bársony simává és hófehérré teszi. *Egy üveg 90 fillér. Kerpel gyógytár, Budapest, V., Lipót-körut* **28.** 4 üveg rendelésnél franco.

Kéz és arcz ápolására. 1 doboz 50 fillér.
Detsinyi Frigyes Budapest, V., Marokkoi-u. 2.
A fekete kutyához. 4761

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részv.-társ.
Irodái: VI. ker., Andrássy-ut 5. (saját házában). 9376
Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében **4%-os kamatozással**, valamint folyószámlában (check-számlán). A 10%-os betétkamat-adót az intézet fizeti. **Leszámitol váltókat, előlegeket nyujt értékpapirokra. VÁLTÓÜZLETE** megbizásból teljesiti mindenfé e értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltó izletek keretébe tartozó üzletágakkal. Üzleti órák: délelőtt $^1/_{29}$—$^1/_{21}$-ig, délusán $^1/_{25}$-ig.
Magyar kir. osztály-orsjegyek főelárusitó helye IV., Ferencziektere 2. szám. Kézi zálogüzletei: IV., Károly-körut 18., IV., Ferenczieck tere és Irányi-u. sarkán, VII., Király-u. 57., VIII., József-körut 2., Üllői-út 6. sz.

Kristály üvegkészletek és dísztárgyak
kaphatók 9706
ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR R.-T.
most: **Béla-uteza és Ferencz József-tér sarkán.**
*1903. márczius*ban áthelyezzük összes üzlethelyiségeinket, *Budapest, V., Ferencz József-tér 3. (Diana-fürdő) házba.*

HIRMANN FERENCZ
RÉZÁRU-GYÁRA. 9774
Külön műöntöde osztály.
Budapest, VII., Csányi u. 9.
Készit gőz-, viz, és légszeszvezetékhez szükséges rézárukat, bor- és sósszivattyukat, sörkimérő készüléket légnyomással, szénkénegezőket, peronospora fecskendőkhöz való minden egyes rézalkatrészt, hiteles kereskedelmi részsulyokat, felirati táblákat horgany v. fémből stb.

BELICZAY BELA 9718
mézeskalácsos és viaszgyertyaöntő, méz-, viasz- és fáklya-raktára.
Alapittatott 1833.
Budapest, VII., Csányi-utcza 3. szám, saját házában.

WACHTL ES TARSA
fényképészeti czikkek raktára 9663
BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).
Telefon. — Arjegyzék ingyen és hérmentve.

PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA
GÖRÖG ISTVÁN
BUDAPEST
V. ker. Kossuth Lajos utcza 15. sz.
Nagy választék mindenféle üvegekben. Asztali készletek stb.

Igen jutányos árakon. 9197

Alapittatott 1802. Állami arany érem 1896, jury tag. Bronce érem Páris 1900.
Cs. és kir. udv. szállitók és szerb kir. udv. szállitók
Kunz József és Társa
királyi kiváltsz. nagykereskedők.
Vászon, asztalnemüek, kész fehérnemüek, **menyasszonyi kelengyék**, függöny, ágytakaró és szőnyegáru raktára
Budapest, V. ker., Deák-tér 1. sz.
Motorerőre berendezett fehérnemü gyár. 9768

LOHR MÁRIA ezelőtt **KRONFUSZ** 9704
csipke, vegyészeti tisztitó- és müestő-intezete megnagyobbitatott
erőmüvi szőnyegporoló és szőrmeáru megóvó-intézettel.— Megbizások átvételnek:
VIII., Baross-uteza 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő főkuzletekben: IX., Calvin-tér 9. V., Harminczad utcza 3. VI., Teréz-körut 39. VI., Andrássy-ut 16.
Telefon 57—08. **VIII., József-körut 2. szám.** *Telefon 57—08.*

Brünner Testvérek
BUDAPEST, 9674
Koronaherczeg-u. 3. sz.
Légszeszluszter, villamosluszter, petroleumlámpák dús választéka.
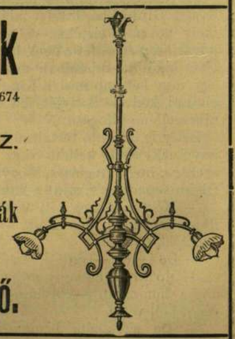
Ujdonság: legjobb szerkezetü szeszégő.

DAVID KAROLY ÉS FIA doboz-papiráru és szab. fámkapocsgyára
Budapest, I., Mészáros-utcza 38. Telefon 91—48.
Gyárt nagybani elárusitásra következő uj czikkeket
A legfinomabb családi dobozokat és **diszborítékokat** (levélpapirokkal és borítékokkal, névjegykartyákat, gyászlapokat, **gyászlevélpapirt**, gyásznevejegyeket. Saját gyárimanyu **fémsarokkal** ellátott **rajztömböket**, szekrénycsipke és tortapapirokat, továbbá papirtányérokat, plakátcsöveket és különféle összehajtható dobozokat.
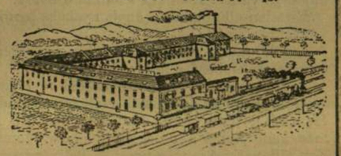
Állandó kiállitás a fenti czikkekből a városligeti iparcsarnokban megtekinthető. 9307

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

FEKETE VÉR

Elbeszélés.

Irta

BÁRSONY ISTVÁN.

(Folytatás.)

Az asszony felkaczagott. Kínjában, ijedtében, és abbeli bizonyosságában tehette, hogy nem igaz; hiszen az imént beszélt velem. Azt mondta rá: ugyan ne bomoljon kelmed.

Komor megcsóválta a fejét. — Hát nem félted? hát nem aggódol? nem sirsz? Pedig jajgatnod kellene; a szeretőd volt, tudom.

— Ne beszéljen kend ilyeneket, — háborgott az asszony, — még megveri az Isten.

— Jó, jó; hanem akárhogy van, mi itt már tovább sehogysem maradhatunk. Mondom neked, hogy az erdészre rálőttem. Kétszer is. Először nem találtam; épen megmozdult egy kavics a talpam alatt, a mikor a puskámat elsütöttem. De a második golyóm bevágott pontosan. Össze is esett rá; hanem mégsem maradt helyben, tette hozzá dünnyögve, fejcsóválva.

Az asszony nem felelt. Halkan motyogott valamit. Talán imádkozott.

Komor rászólt: — Ne hányd most magadra a keresztet. Nem annak van ideje. Ide figyelj, mert tudnod kell, hogy vagyunk. Nekem itt mindenki ellenségem, el akarnak marni. Földönfutóvá tesznek. Maga az úr is csak elfordul, hogyha lát. Nincs másképen, sejtenek valamit a rézsziklai szarvasbikáról . . .

(Ohó, gondoltam magamban, ez már érdekes; — tudniillik a rézsziklai bika volt az egész terület dísze; egy remek húszas; majdnem fekete sörényü; olyan mint a bölény. És ezt a remek állatot lőtték le egy hónappal ezelőtt a «*vadorzók.*» A Komor jelentése akkoriban legalább így szólott.)

A vadőr hangja halkabbra vált: — Gerő Anti szimatolhatott ki valamit; — no de megfizettem ma ő neki is.

(Mi történhetett itt, jóságos isten?!)

— Képzeld, — folytatta Komor, — ma, hogy az erdészre rálövök, mert értsd meg asszony, el kell azt az embert pusztitanom, — várok egy darabig, hogy ad-e még magáról életjelt. Egyszer csak zörgést hallok a sárga patak felől, s majd sóbálványnyá váltam, a mint oda tekintettem. Jött valaki. Sohse találnád ki, hogy kicsoda. Nem az erdész, hanem Gerő Anti, és vele volt Brunó is, az erdész vérebe.

A mint Antira ránéztem: mindjárt tudtam, hogy nem jól van a dolog, de azt is tudtam, hogy nincs mitől tartanom. Én vagyok a derekabb mindenképen, ha valami esetünk támadna.

Az erdész elbeszélését dühös közbeszólás zavarta meg: «hogy ütött volna bele a . . .» — Gerő Anti volt, a ki nem állhatta meg szó nélkül a Komor hajdani dicsekvését. Radvány mosolygott: — «Úgy látom, fiam, még most is a begyedben van. No, igyál egyet te is.»

Bort töltött az öreg vadőrnek s aztán beszélt tovább.

— Feketevérű gonosz ember volt ez a Komor Józsi. Látni kellett volna, hogy tüzelt a szeme, a mikor gyámoltalan, holtra rémitett feleségének mindezt erőnek erejével elmondotta. Mintha kínozni akarta volna a szegény asszonyt. Mintha azt akarta volna kilesni, hogy ugyan mikor jajdul már fel, melyik névnek a hallatára, hogy aztán neki menjen, ráordítson: — Ahán! hát ez az! hát ezt félted! hát e miatt reszketsz! Megháltok mindaketten!

Mert valami félbolond féltés volt benne mindig. Gyanakodott az mindenkire, nem csak én rám. A hogy ott ült előttem, lent a tűzhely mellett, tökéletesen hatalmamban volt a nyomorult. Akkor lőhettem volna keresztül, a mikor nekem tetszett. De mit ért volna az? Hisz' épen javában vallott. Sírba vitte volna a gyónását. Csak azt csodáltam, hogy az asszony még jobban nem igyekezett elcsitítani. Mert hogy engem a padláson tudott. Ha csak el nem felejtette azóta nagy felindulásában. Meg félt is attól a feketevérűtől, a ki teljesen elhatalmasodott már rajta.

Elég az hozzá, hogy Komor Józsi ezeket mondta azután.

Brunótól nem tartottam. Az jobban ösmert engem Tóninál. Többször voltunk mink együtt, ketten, mint ők ketten. Minthogy Tóni felém közeledett, megállottam. Meglátom előbb, mi előtt valamit teszek, hogy mit akar.

— Ki lőtt itt? — kérdezte, a mint egészen odaért, mellém.

Kitaláltam, hogy ha kérdezi is, tudja. Vállat vontam. Én lőttem, rókára, feleltem . . .

— Rókára? kérdezte gúnyosan. — De a golyó ott süvitett el az erdész úr fölött.

Kinyilt a szemem, hát ti együtt voltatok? Hiszen az erdész úr én velem indult el vadiszni lőni, feleltem, csakhogy nyujtsam az időt, mert most már tudtam, hogy el kell pusztulni ennek is, vagy én kerülök akasztófára.

Már emeltem a puskámat, mintha egyik vállamról a másikra akarnám átdobni, a mikor belefujt Gerő a kürtjébe, de csak egyszer. Észrevett valamit, abbanhagyta a kürtölést, nekem ugrott, olyat csapott a kürttel a karomra, hogy azt hittem, leszakad. Még most sem igen birom. De én sem voltam rest, hátraugrottam, felkaptam a puskát.

Radvány egy kis szünetet tartott. Nagyot lélekzett. Gondolhatják az urak, — mondta, — hogy vert a szivem, mindezek hallatára. Emlékeztem a kürtszóra, aztán a lövésre. És most ez a gazember itthon van! Egyenest onnan jöhetett, véres büntette színhelyéről. Alig birtam a padláson nyugodtan maradni. De ha elárulom magamat, a többit nem tudom meg. Vártam hát, ámbár azt hittem, meg kell fuladnom a széna között.

Komor nem kérette magát, hogy elmondja a végét. — Elsütöttem a puskámat, folytatta, s csak azt láttam, hogy Anti felbukik. No, ennek beadtam. Most már iszkolni innen. Hátha jön valaki? talán az erdész, a kit e szerint hát mégis elhibáztam, ha Tóni mondja, hogy fölébe lőttem.

Jókora kerülővel jöttem meg. Lestem egy darabig a bükki ösvényt, nem látom-e arra az erdészt. Ha haza indult, akkor ott kell elmenni neki. De biz' senki sem jött. Akkor meg az ötlött az eszembe, hátha a fergeteg ide hajtotta le. No, csak ez kellett volna nekem. Épen bele szaladt volna a puskám csövébe. Gerő Anti azóta már alkalmasint kihült, ha ugyan jól lőttem. De hátha nem jól lőttem? Ha ráakadnak? ha elvánszorog onnan? ha rám vall vagy ha az erdész is tudja, hogy én lőttem rá? Ha véletlenül látott s megösmert? — Itt már nincs maradásunk, asszony, el kell innen bujdosnunk, akármerre. Még az éjjel felpakolunk, megyünk. A pónin majd te ülsz; elballagunk az állomásig, ott, a határban elereszt jük a lovat. — Vagy talán másfelé menjünk? A vasut környékén ránk ösmerhet valaki, ugy-e? Menjünk inkább gyalog; — te majd felhúzod a csizmámat, én meg mezitláb megyek. Eljutunk a hegyen át Erdélyországba, azon végig bujdosunk Románia felé. Ott van egy rokonom. Az is erdőjáró ember. Annál majd meghúzódunk; állásba jutok én ott . . .

Az asszony csuklott, jajgatott; végre is, mintha boszorkánynyomástól szabadult volna, felkiáltott:

— Nem megyek, nem! Hagyjon kend nekem békét! gonosz fajzat kend; istentelen fajzat! Gyilkos! gyilkos!

Borzasztó volt ezt a padláson hallani, de még az se volt tréfa, a mi erre következett.

A vadőr felugrott. Megszegte a nyakát, mint a bika; horkantott, mint a megriadt mén, pislogott, mint a vadkan.

— Mit mondasz te nekem? Te féreg! Mit beszélsz össze-vissza? Hát azt hiszed, hogy én tőlem most már elválhatsz, a mikor az egész dolgot tudod? *Most* hagynál el, a mikor kiadhatsz s hóhérkézre jutathatsz? Velem jösz, vagy négyfelé hasitalak! Elhurczollak a sárgapatakhoz s rád gurítok ott egy százmázsás sziklát. Az alól kapard ki azután magadat! Jösz velem, én mondom, — én akarom! Ha ellenkezni mersz, rögtön meghalsz! Ne félj, már benne vagyok; már elkezdtem és meg nem riadok többet semmitől sem. Még egy mukk, és ütött. utolsó órád!

Az asszonyban feltámadt az agyonzaklatottak elszántsága. Összekuporodott az ajtó sarka mellett s kinyújtotta a körmeit, akár az ingerelt vadmacska.

— Ide ne gyere, ember! hozzám ne közelits! útállak, mint a bűnömet! Hogy verje meg az Isten még azt az órát is, a mikor elibém került. El vagyok átkozva, meg vagyok babonázva; a gonosz kerített hatalmába, vele czimborálok . . . te általad! . . . De nem állom tovább. Hadd legyen vége, hadd! Ha megölsz is, ha a beleimet kitiprod is. Inkább egyenek meg a farkasok, semhogy tovább tűrjek, szenvedjek tőled. . . . . hogy gyilkossal valljak közösséget. Mert az vagy, gyilkos vagy! Gyilkos! gyilkos!!

Bizonyos, hogy már nem volt tiszta az esze. Megzavarodott a sok izgatottságtól. Most már nem volt mit várnom tovább, itt volt a cselekvés pillanata.

Már mondtam, hogy a padlásról könnyen lelőhettem volna azt a feketevérű gonosztevőt, de ettől az orvtámadástól elriadtam. Nem volt nekem való. Azt gondoltam, hogy majd a padláslyukig csúszom és hirtelen lemászom a lajtorján, úgy rohanom meg. (Vége következik.)

AZ ELSŐ WESSEX GRÓFNÉ.

Elbeszélés.

Irta **Hardy Tamás.** Angolból forditotta S. A.

(Folytatás.)

A kellemes erdőn s az egyhangú lapos síkon át egyforma sebességgel lovagoltak. Mintegy tizenöt mérföldnyi utat tehettek, mikor Tupcombe észrevette, hogy az ura fáradni kezd — tíz év előtt háromszor oly messze lovaglástól se fáradt volna el annyira. Mégis baleset nélkül értek Bristolba s betértek a nemzetes úr szokott fogadójába. Dornell csaknem azonnal elment gyalog abba a fogadóba, a melyben Reynard szállva volt.

Négy óra tájban volt. Reynard már megebédelt s a szobájában volt. Megkapta már Dornell asszony válaszát levelére, de mielőtt ennek tanácsa szerint cselekedett volna, még várni akart egy napig, hogy Betty atyjának legalább ideje legyen, válaszolni neki. Nagyon szerette volna az apósa beleegyezését megnyerni neje meglátogatására, hogy semmiképp se legyen az a szine, mintha durván és erőszakosan foglalta volna el helyét a családban. De bár el volt készülve némi ellenkezésre az após részéről, Dornell asszony figyelmeztetése alapján, meg volt lepetve, mikor Dornell személyesen jelenkezett nála.

Reynard a képzelhető legteljesebb ellentéte volt Dornellnek, a mint a bristoli korcsma legjobb szobájában egymással szemben állottak. A nemzetes úr hevülékeny, indulatos, vérmes, lelkesülő és kiméletlen volt, a fiatal ember sápadt, magas, nyugodt, önmagán uralkodó világfi, legalább e részben teljesen megfelelve King's Hintock templomában még ma is meglevő sirfeliratának, mely azt mondja róla, hogy finom modorú, mivelt elméjű, a tudományokban és az udvari életben pallérozódott férfiú volt. Az időben harminczötödik évét taposta, de józan életmódja és nyugodt véralkata folytán jóval fiatalabbnak látszott.

Dornell czeremónia és kerülgetés nélkül fogott bele mondani valójába.

— Alásszolgája uram, — mondta. — Olvastam a levelét, melyet hozzám és nőmhöz irt, s úgy találtam, hogy a felelet legalkalmasabb módja, ha személyesen adom meg.

— Nagyon meg vagyok tisztelve látogatása által, uram — mondotta Reynard meghajolva.

— Hát a mi megtörtént, azt nem lehet meg nem történtté tenni, — szólt Dornell — ámbár nagyon is korán történt s nem az én művem volt. A leány az ön neje s ezzel vége. De röviden szólva, nagyon fiatal még arra, hogy ön követelje őt. Nem az évek számát kell nézni, hanem a természetet. Még valódi gyermekleány. Egy év mulva is korán lesz még arra, hogy magához vegye.

Bármily udvarias volt is Reynard, kissé makacs volt, ha már elhatározta magát valamire. Úgy igérték, hogy elviheti Bettyt, ha ez betölti tizennyolczadik évét, sőt korábban is, ha jó egészségben lesz. A leány anyja saját belátása szerint állapította meg ezt a határidőt, az ő beleszólása nélkül. Addig kóborolt a külföldi udvarokban, a mig most már belefáradt. Betty most már felnőtt nő, különb nem is lehet már, s az ő szerény véleménye szerint nincs semmi ok rá, hogy tovább is távol tartsák. Szóval felbátorítva az anya támogatása által, nyájasan, de határozottan megmondta Dornellnek, hogy hajlandó volt elállni jogai gyakorlásától a szülők iránti engedékenységből, az észszerűség határain belül, de most önmagának és nejének tartozik azzal, hogy ragaszkodjék jogához. Ezért, miután Betty nem jött el, hogy találkozzék vele, ő maga fog King's Hintockba menni érette.

Ez a kijelentés bármily udvariasan volt is mondva, dühbe borította Dornellt.

— A mennyikőbe, uram! Ön jogokról beszél, ön, a ki ellopta a leányt, mikor még egészen gyermek volt, akaratom ellenére, tudomásom nélkül! Ha mi könyörögtünk volna, hogy vegye el, akkor se beszélhetne különben.

— Becsületemre mondom, az ön vádja teljesen alaptalan — felelt a vő. — Önnek tudnia kell, vagy ha nem tudja, ezzel szörnyű igazságtalanság történt én rajtam, hogy jellememen ilyen folttal engedtek az ön emlékezetében megmaradnom — tudnia kell, hogy én a magam részéről nem használtam semmiféle kisértő vagy csábító eszközt. Az anyja beleegyezett, ő maga is beleegyezett. Én a szavuknál fogtam őket. Hogy ön határozottan ellenzi a házaságunkat, azt csak utólag tudtam meg.

Dornell nem hitt el ebből egy szót sem.

— Nem fogja megkapni a lányt, a míg a háromszor hat évet be nem töltötte — egy lányt se szabad férjhez adni, a mig nincs háromszor hat éves — az én lányommal ne történjék természetellenes dolog!

Igy lármázott, a mig Tupcombe, a ki aggódva hallgatózott a szomszéd szobában, hirtelen be nem jött, kijelentve Reynardnak, hogy gazdája élete veszélyben forog a vitatkozás folytatása által, mert ilyenkor könnyen érheti szélütés. Reynard azonnal kijelentette, hogy a világért sem akar bajt okozni Dornell úrnak s ki is ment a szobából. Dornell, a mint lélekzethez jutott és visszanyerte lelki egyensulyát, eltávozott a fogadóból, Tupcombe karjára támaszkodva.

Tupcombe azon volt, hogy töltsék az éjjelt Bristolban, de Dornell, a kinek akaratereje, a milyen hirtelen volt, olyan legyőzhetetlennek

— Nem fogja megkapni a leányt!

is látszott, minden áron lóra akart ülni és visszatérni Falls-Parkba, hogy másnap King's Hintockba folytassa útját. Öt órakor indultak. Az este száraz és szeles volt s leszámitva azt, hogy a nap nem sütött, erősen emlékeztette Tupcombeot arra a márcziusi estére, őt évvel ezelőtt, mikor eljutott King's Hintockba a hire a kis Betty házasságának — az a hír, a mely azóta is mindig éreztette Dornellel rosz hatását. Ezelőtt a téli idő élénk volt Falls-Parkban is, King's Hintockban is, bár ez utóbbi helyen a nemzetes úr már rég nem tartózkodott állandóan. Vadászvendégek jöttek-mentek, nyilt házra találtak. Tupcombe nem szerette azt az udvari embert, a ki mindennek véget vetett azzal, hogy elvette a nemzetes úr egyedüli kincsét, a melynek reá nézve becses volt.

Mind sötétebb lett, a mint a domboldalokon ügettek s Tupcombe ura lovaglása módjáról látta, hogy ereje fogytán van. Megsarkantyúzta lovát, melléje léptetett és megkérdezte, hogy van?

— Haj, roszul, Tupcombe, roszul! Alig birok megülni a nyeregben. Attól tartok, soha sem leszek már jobban.

Nem birt egy-két nyögést visszatartani s Tupcombe tudta, hogy nagy fájdalmat érez.

— Bárcsak már a föld alatt volnék — ez a hely való az olyan bolondoknak, mint én! Szivesen ott lennék, ha Betty nem volna. Az az ember holnap King's Hintockba megy, — nem akarta már tovább halogatni. Holnap este már ott lesz, Fallsban meg sem áll. Észrevétlen akarja meglepni, de én ő előtte akarok ott lenni.

— Remélem, elég jól lesz a nemzetes úr, hogy ezt megtehesse. De igazán —

— Meg *kell* lenni, Tupcombe. Te nem tudod, mi bánt engem. Nem annyira az, hogy férjhez adták ahhoz az emberhez az én akaratom ellenére, hiszen nem lehet semmit mondani ellene, tudomásom szerint, de a leány nem vonzódik hozzá, sőt fél tőle. Bizony egy cseppet se szereti. Ha most odamegy és erőszakkal követeli a férji jogát — ez kegyetlenség! Adná Isten, hogy történjék valami, a mi utját állja.

Tupcombe maga is alig tudta, hogy jutottak ez este haza. A nemzetes úr akkora fájdalmat érzett, hogy hanyatt kellett feküdnie a lován s Tupcombe minden pillanatban attól rettegett, hogy leesik az útra. De végre mégis hazajutottak s Dornellt azonnal ágyba kellett fektetni.

VI.

Másnap reggel megbizonyosodott, hogy semmi esetre sem mehet King's Hintockba. Ott feküdt az ágyon, káromkodva, hogy nem képes végrehajtani egy ily fontos és kényes feladatot, melyet nem bizhat senki másra. Betty saját ajkáról akarta hallani annak tanúságát, hogy csakugyan oly erős-e ellenszenve Reynard iránt, hogy ennek jelenléte egész határozottan terhére van. Ez esetben elhozta volna magával a leányát a nyergében Falls-Parkba.

Most azonban mindez lehetetlenné vált s ő szászszor is elmondta Tupcombenak, a gazdaszonynak s a többi cselédeknek füle hallatára, hogy:

— Adná Isten, hogy azt az embert valami baj érje.

Ez az érzés, melyet ura annyiszor ismételt, a mint az előző nap bevett erős szerek okozta gyötrődésben fetrengett, mélyen bevésődött Tupcombe lelkébe s mindazokéba, a kik a Falls-Park-i házhoz szitottak, King's Hintockkal szemben. Tupcombe ingerlékeny ember volt, ép annyira nyugtalankodott Reynard megérkezésének gondolatára, mint az ura. A mint délutánra fordult a nap s közeledett az az idő, a mikor Reynard valószinűleg Falls-Park közelében volt elmenendő a kastély felé való útjában, a nemzetes úr kinjai gyötrőbbek lettek s a derék Tupcombe alig birt mellette megmaradni. A doktor kezében hagyva urát, kiment a mezőre, mert alig tudott lélekzetet venni az izgatottságnak abban a légkörében, a mely gazdája körül terjengett, a ki bizalmasává tette őt. A Dornell-családnál töltötte életét gyermekkora óta, az ő házuk falai között született, egész élete annyira össze volt szövődve a családdal, a milyen viszonynak manapság nem igen akadt párja.

Nemsokára behivták a házba s megtudta, hogy el kell küldeni Dornell asszonyért, mert az úr nagy veszedelemben forog. Voltak a házban ketten-hárman is, a kiket el lehetett volna küldeni e czélra, de Dornell azt kivánta, hogy menjen Tupcombe. Kivánságának okát adta. Mikor Tupcombe indulni akart, behivta a szobájába s ezt súgta a fülébe:

— Szorítsd a lovadat, Tupcombe és érj oda ő előtte, — tudod, ő előtte. Még nem ment el mostanáig a fallsi keresztúton. Ha előbb oda-érsz, magaddal hozhatod Bettyt, az anyja elindulása után. Lesz rá oka, hogy ne várjon arra az emberre. Hozd ide az alsó úton, ott nem fogtok vele találkozni. Légy rajta, hogy elkerüljék egymást, érted? Bárcsak leirhatnám neked, mit akarok!

Öt perczczel később Tupcombe már úton volt, — azon az úton, a melyen oly sokszor járt, mióta gazdája, mint virágzó ifjú nemes ember először ment King's Hintock Courtba háztűznézni. A mint keresztül ment a dombokon a kastély közelében, az út egy síkra vezetett ki, a mely laposan terült el néhány mérföldnyire. A régi jó időkben, mikor még vidám élet volt a két házban, az útnak ez a része unalmasnak tünt fel. Most, hogy ilyen megbizással ment végig rajta, végtelenül komornak tetszett az éjszaka magányosságában.

Tupcombe csak ment és tünődött. Ha a nemzetes úr meg találna halni, ő, Tupcombe, egymaga marad a világon, barátok nélkül, mert Dornell asszony nem igen kedvelte. A nemzetes urat pedig aligha meg nem ölné, ha vereséget szenved abban, a mire ráadta a fejét. Ha másrészről Tupcombe végre tudná hajtani a beteg ember megbizását és ki tudná játszani a közeledő férjet, a siker csodát mivelne a nemzetes úrral s életben maradna.

Tupcombe minuntalan megállította a lovát és figyelt. Megvolt már az ideje, a mikorra Reynardot várni lehetett, hogy ugyanarra az útra ér.

A délután folyamán többször kinézett az útra, jöttében is megkérdezett minden korcsmárost s meggyőződött, hogy Reynard még nem érhetett ifjú urnőjéhez, legalább ezen az úton nem.

A leány anyján kivül ő volt az egyetlen, a ki sejtette Betty gyengéd érzelmeit a fiatal Phelipson iránt s igy jobban el tudta képzelni még szerető atyjánál is, micsoda hatást tenne rá, ha ez este hirtelen bejelentenék neki Reynard megérkeztét King's Hintock Courtba.

Igy ment, mendegélt, hol elcsüggedve, hol remélve. Mind inkább meggyőződésévé vált, hogy kivéve azt a szerencsétlen eshetőséget, hogy a vő közvetlenül az ő nyomában érkezik meg, Dornell asszony nem tudná megakadályozni Betty elutazását atyja betegágyához.

Dobogó szivvel fordult be, miután húsz mérföldnyi utat bejárt, kilencz óra tájban King's Hintock falúba, majd a hosszú kocsiútra, mely a parkon át a kastélyhoz vezetett. A King's Hintock-i parkban sok volt ugyan a fa, de a kocsiút nem volt fákkal szegélyezve s igy Tupcombe végig láthatott rajta, a mint a homályos éjjeli világításban elterült előtte. Csakhamar elébe tünt a kastély szabálytalan homlokzata, a mely nagy terjedelmű volt, de alacsony, kivéve azt a helyet, a hol a négyszögletű széles torony körvonalai emelkedtek.

A mint Tupcombe közelebb ért, az út szélén lovagolt, a gyepen, hogy mielőtt észrevétetné jelenlétét, bizonyosságot szerezzen, ő érkezett-e előbb. Sokkal sötétebb volt, semhogy láthatta volna, vannak-e friss patkó-nyomok az úton, de a kastély sötéten és álmosan emelkedett s egyáltalán nem látszott rajta, hogy megérkezett a vőlegény.

Tupcombe aggódó szeme hirtelen felfedezett valamit, a mi megállította ereiben a vért. Arra felé fordította lovát. Egy létra emelkedett a fák mögött a kastély keleti sarkában, egy első emeleti ablakig, melyről Tupcombe tudta, hogy Betty lakosztályába nyilik. Tupcombe leszállt a lováról, a mely nyugodtan megállt helyén a nélkül, hogy meg kellett volna kötözni. Közelebb lépett: igen, Betty szobája van itt. Nagyon jól ismert minden szobát a házban.

A létra egyik alsó fokán köpönyeg lógott. A köpönyegek meglehetős egyformák voltak ebben az időben, de ez bizonyosan az a köpönyeg volt, a melyet Tupcombe Reynard szobájában látott a fogadóban.

Tupcombe agyán az a gyanú villant át, hogy Betty anyja, ismerve leánya ellenszenvét e találkozás iránt, maga rendezte ezt a meglepetést, tudva, hogyha meg nem lepik váratlanúl, nem ejthetik rabul egyáltalán.

Hogy meggyőződjék a tényről, Tupcombe felmászott a létrán az ablakig. Megismerte, hogy ez egyike azoknak a kerti létráknak, melyek a szomszédos falon szoktak függeni. Az ablak függönye le volt bocsátva, de az ablak nem volt egészen becsukva s belülről zokogás hallatszott, férfi-suttogással elvegyülve.

Tupcombe gyanúja bizonyossággá erősödött. Elragadta a méltatlankodás, a mint leszállott — méltatlankodása majdnem kétségbeeséssé fokozódott, mikor a nemzetes úrra gondolt, s csak annál erősebb volt, mert, ime, most utazása füstbe ment. Czélja, hogy Bettyt elhozza atyjához, teljesen csütörtök mondott. Az adatok eltérnek arra nézve, hogy mit csinált Tupcombe a következő néhány pillanatban, de a vélemény az, hogy fölemelte a létra lábát s rátette egy szorosan a ház mellett emelkedő arbutus-fa vizszintes ágára, hogy felülről nézve úgy lássék, mintha egyenesen állna, mint azelőtt, de a mint rálép valaki, csuszzék el és essék le, a nélkül, hogy nyoma maradna, hogy leesésének más oka is van, mint a véletlenség. Hogy Reynard ugyanezen az úton szándékozik leszállni, azt Tupcombe abból következtette, hogy lenn maradt a köpönyeg.

— Csak előbb érkeztem volna! — mondta Tupcombe, mialatt lovára ült s körülment egy a ház másik oldalán levő ajtóhoz. — No, de megjárja igy is.

Csöngetett, mintha most érkezett volna s átadta a Dornell asszonynak szóló levelet, nemkülönben a leányának szóló izenetet. Hasztalan lett volna most erőszakoskodni, hogy Bettyivel beszélhessen. A kastélybeli cselédek rá akarták beszélni, hogy maradjon éjszakára, de ő nem akart. Visszakivánkozott a gazdájához mennél előbb, hogy elmondja, milyen balszerencsével járt. A nélkül, hogy egy kortyott ivott, vagy egy harapást evett volna, hát fordított King's Hintocknak. Ő megtette, a mi tőle tellett, — a többit a sors kezére bizta.

A Kings Hintock-i park kapuja.

A nyugati szárny felől ment el a ház körül — a Betty lakásával ellentétes oldalon — s befordult az egyenes kocsiútra. Néhány lépésnyire mint még csak, mikor hangos recsenést hallott maga mögött a kastély bal szárnya felől. De ő csak ment tovább, a nélkül, hogy csak a fejét is hátra fordította volna.

VII.

Dornell asszony ezalatt elolvasta az izenetet, melyet Tupcombe hozott s azonnal felkészült, hogy Falls-Parkba indul, nem bánva, hogy a veje bármely pillanatban megérkezhetik. A Bettynek szóló szóbeli izenetet egy ideig még nem közölte vele, mert még akarta fontolni csélszerűségét.

E tárgyról való elmélkedését azonban hirtelen végett vetett egy recscsenés és sikoltás Betty szobájának irányából. Nagy rémületében azt hitte, Betty esett le — de a zuhanás nehezebb volt, hogysem ez valószinűvé lett volna. A leány szobájának ajtajához szaladt; az ajtó szokás szerint be volt zárva s Betty hangja hallatszott belőle, a mint rémülten sikoltott ki valakire az ablakból.

A szolgák, a kik véletlenül kéznél voltak, lesiettek s lámpással a keleti homlokzathoz szaladtak. Dornell asszony a nyomukba sietett, a mennyire bírt. Betty ablaka előtt a gyepen egy létra hevert, rajta egy férfi mozdulatlan teste.

Haldoklik, — mondta a kulcsár, a ki elsőül érkezett oda. — Nyakát szegte.

— Ki az? — kérdezte egy inas.

Arczára fordították a lámpást.

— Jézus Mária! Hisz ez nem betörő! Ez a fiatal Phelipson Elm-Cranlynchből. Mit keresthetett itt?

Mintha felelni akart volna a neve említésére, Phelipson felnyitotta szemét, egyet hörgött, aztán újra becsukta. Egyet rángatózott, kimeresztette lábát s elcsöndesedett.

— Azt hiszem, vége van, — mondta a kulcsár.

— Mit kereshetett itt?

— Fölmászott, talán hogy a kisasszonyt lássa az ablakon át — jegyezte meg a negyedik szolgáló leány. — Hej, az én szép szemeimért ugyan senki se mászik ilyen magasra!

Senki se tudott feleletet adni a kérdésre. Dornell asszony otthagyta a csoportot a haldokló vagy halott emberrel, az eversheadi orvosért küldött, magához hivta a kulcsárt, kisérteties arczczal intett neki, hogy kövesse be a házba. Betty szobájának ajtaja be volt zárva mint azelőtt.

— Feszítse fel — mondta Dornell asszony a kulcsárnak.

A kastély minden alkatrésze oly szilárdan volt megcsinálva, hogy ezt a parancsot nem volt valami könnyű dolog végrehajtani. Nagy bajjal mégis kifeszítette az ajtót egy nehéz vasrostélylyal, mely az előcsarnok kandallója előtt

Betty közvetlen az ablak alatt a padlón feküdt.

állott, hogy a parazsat ne engedje kiesni a padlóra. Az ajtó kitárult s Dornell asszony bement a szobába, a kulcsárt kinn hagyva, hogy várjon.

Betty közvetlen az ablak alatt a padlón feküdt, halálos aléltságban; hosszú éjjeli köntösében olyan volt, mint egy holttest. Anyja előtt most már világos volt minden, kivéve természetesen a baj okát. Mielőtt közelebb ment volna leányához, hamarosan betette az ajtót maga mögött, rendbe hozta a szobát s halkan bezárta az ablakot, a mely kissé nyitva volt, bár ezt alulról nem lehetett látni. Azután betakarta Bettyt egy öltöző-köpenynyel, behivta a kulcsárt s azt mondta neki, hogy a leánya nyilván az ablakhoz szaladt és elájult a baleset láttára.

Mielőtt magához tértették volna, Dornell asszony odasúgta a kulcsárnak:

— Ne mondja meg neki, hogy az az ember meghalt. Veszedelmére volna.

Ha talán sejtette is a kulcsár a teljes valóságot, Dornell asszony bizott benne, hogy titokban fogja tartani s azért tartotta ott a kulcsárt segitségnek és nem küldött Betty szobalányáért, hogy a házbeli asszonynépet ne kelljen a titokba beavatni.

A szerencsétlen Betty ájulása tovább tartott, mintsem anyja előre látta. Mikor pedig magához tért, nagyon meglátszott rajta, hogy nagy fájdalmat szenved. Mégis nem mondott egy összefüggéstelen szót sem, bár anyja azt várta, hogy megkérdi: «Hol van ő?» vagy hogy Phelipsonnak történt-e baja? Esetleg még jobban elárulhatta volna magát. Még mikor egyedül maradt is anyjával, nem kérdezett semmit, elleplezve aggodalmát, hogy mi lett szerelmeséből, — olyan önuralommal, mely csodálatra keltette Dornell asszonyt. Mintegy félóra mulva úgy látszott, hogy Betty elaludt s az anyja kiment a szobából.

Abban a pillanatban a mint távozott, körülnézett, mint a hajszolt vad, hogy nincs-e senki körüle, aztán kiugrott és az ablakhoz szaladt, a hol, fölemelve a függönyt, visszafojtott lélekzettel bámult bele az éjszakába. Nem láthatott, se nem hallhatott semmit, mert a kedvese holttestét már előbb elvitték. Remélve, hogy komoly sérülés nélkül megmenekült s nem sejtve, menynyire ismerik titkát, visszatért ágyába, elszántan megmaradva föltett szándékánál, hogy nem fog kérdezni senkitől semmit.

Phelipsont elszállították a templomba, mely közvetlen a kastély közelében állott s bejárata közelebb volt a baleset szinhelyéhez, mint a kastély kapuja. Dornell asszony suttogva adta ki ezt a rendeletet a cselédeknek, bár az orvos morgott miatta, mikor megjött s azt mondta, hogy a fiatal embert be kellett volna vinni a házba. Mivel azonban bizonyos volt, hogy csakugyan nincs már benne élet, a fiatal Phelipsonnak minden nagyon mindegy volt már.

Időközben megrendelték a kocsit s Dornell asszony beleült, hogy eleget tegyen a Falls-Parkból jött hivásnak, bár sejtelme sem volt, hogy mennyire komoly lett férje állapota az utóbbi időben, Betty természetesen nem kisérhette el. Dornell asszony izenetet hagyva hátra leányának, melyet másnap reggel kellett átadnia, s melyben megmagyarázta távolléte okát, elindult utjára, nagyon is örülve, hogy elmeneküthet a bekövetkezendő jelenetek elől. (Vége köv.)

Használjon Kerpel-féle
Kézfinomító 9689
folyadékot, mely a kezet 3 nap alatt bársony simává és hófehérré teszi. *Egy üveg 90 fillér. Kerpel gyógytár, Budapest, V., Lipót-körut 28.* 4 üveg rendelésénél franco.

Legjobban bebizonyult tápláték egészséges és gyomor-bélbeteg gyermekeknek. **Hufeke féle gyermeklisztje.** Gyermekek kitünően fejlödnek töle és nem szenvednek emésztési zavarokban. 9618

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4.

Asszonyok és leányok!
Hátfájás, testfájás, görcsök, fejfájás, rosszullét stb. ellen
ajánlatos **«Amasira»**, egy határozottan ártalmatlanul ható és kellemesen bevehető theakeverék (poralakban). Orvosilag melegen ajánlva. **Dr. med. M. Stuttgartban** irja a többek közt: «A belsőleg ajánlt gyógytheák közül egy sereg kedvező tapasztalat alapján egy ujabb theavegyüléknek adtam előnyt, a mely **«Amasira»** név alatt van bevezetve és **hatásában** tényleg **minden más theát felülmul**» stb. — **Dr. med. G. Berlinben** jelentést tesz eredményeiről és a többek közt ezt mondja: «S. A. k. a. Köpenick S. asszonynál: A gyengo alkotásu, kissé halvány pézienus rosszullétről és hátfájásról panaszkodott, valamint néhány nappal azután. **A negyedik csósze theánál elmultak ezen nehézségek.** Más okból történt utolsó látogatásánál aug. 3-án **frissebbnek látszott, mint azelőtt. Életuntsága elmult és most kettő helyett dolgozik»** stb. — J. asszony Stuttgartban közli: «Nem fogom elmulasztani minden felebarátnőmnek ezen kitünően ható készitményt a legmelegebben ajánlani» stb. — A fenti, valamint minden egyéb elismerő irat eredeti példányai a gyárosnál betekintésül le vannak téve. — **Amasira** ára **dobozonkint K 3.—** (3—4 **hónapig eltart!**) Csupán A. Locher névaláirással valódi! Egyedüli gyáros: **Andr. Locher.** Pharmac. Laboratorium, **Stuttgart.**
Raktárak: **Budapesten:** Török J. Király-utcza 12. Pozsonyban: **Dr. Adler** Salvator-gyógytárában, valamint az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb gyógytárában. 9773

Dr. GÖLIS-féle emésztő-por.
(1857 óta kereskedelmi czikk.)
Étrendi szer, kitünő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek föloldására, valamint az általános emésztésre és igy a test táplálására és erősitésére is. Naponta kétszer használva, evés után egy kávéskanálnyit téve a nyelvre s a szokásos itallal leöblitve, kedvező befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők: gyomorégés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres bántalmak, általesti pangás stb.
Ásványviz-gyógymódnál mint elő- vagy utókura vagy egyidejüleg a gyógymóddal kitünő hatást fejt ki.
Minden doboznak dr. Gölis pecsétjével és a bejegyzett védjegygyel kell lezárva lenni s mindenkor határozottan **dr. Gölis-féle emésztő-por** kérendő a vétel alkalmával. 9728
Egy nagy doboz ára 2 kor. 52 fill., kis doboz 1 kor. 68 fill.
Dr. Gölis-féle egyetemes emésztő-por központi szétküldése
Bécs, I., Stefansplatz 6. (Swettlhof.)
Főraktár: Török József gyógyszertára Budapest, Király-utcza 12 és Andrássy-út 26. szám.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros.
Cs. és kir. fensége József főherczeg udv. szállitója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utcza 10.
Központi viz-, lég- és gőzfütések, légszesz- és vizvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyuk, vizerőművi emelőgépek stb. 9692
Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készittetnek.

Kristály üvegkészletek és dísztárgyak
kaphatók 9706
ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR R.-T.
most: **Béla-utcza és Ferencz József-tér sarkán.**
*1903. márczius*ban áthelyezzük összes üzlethelyiségeinket, *Budapest, V., Ferencz József-tér 3. (Diana-fürdő) házba.*

BELICZAY BÉLA 9718
mézeskalácsos és viaszgyertyaöntő, méz-, viasz- és fáklya-raktára.
Alapittatott 1833.
Budapest, VII., Csányi-utcza 3. szám, saját házában.

LOHR MÁRIA ezelőtt **KRONFUSZ** 9704
csipke, vegyészeti tisztitó- és müfestő-intézete megnagyobbitatott
erőmüvi szőnyegporoló és szőrmeáru megóvó-intézettel. — Megbizások átvétetnek:
VIII., Baross-utcza 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő főkiüzletekben:
IX., Calvin-tér 9. V., Harminczad-utcza 3. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrássy-út 16.
Telefon 57—08. VIII., József-körút 2. szám. *Telefon 57—08.*

PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA
GÖRÖG ISTVÁN
BUDAPEST
N. ker. Kossuth Lajos utcza 15. sz.
Nagy választék mindenféle üvegekben. Asztali készletek stb.

Igen jutányos árakon.
9937

Alapittatott 1802. Állami arany érem 1896, jury tag. Bronce érem Páris 1900.
Cs. és kir. udv. szállitók és szerb kir. udv. szállitók
Kunz József és Társa
királyi kivált. nagykereskedők.
Vászon, asztalnemüek, kész fehérnemüek, **menyasszonyi kelengyék,** függöny, ágytakaró és szőnyegáru raktára
Budapest, V. ker., Deák-tér 1. sz.
Motorerőre berendezett fehérnemü gyár. 9768

WACHTL ÉS TÁRSA
fényképészeti czikkek raktára 9663
BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).
Telefon. — Arjegyzék ingyen és bérmentve.

Brünner Testvérek
BUDAPEST, 9674
Koronaherczeg-u. 3. sz.
Légszeszluszter, villamosluszter, petroleumlámpák dús választéka.
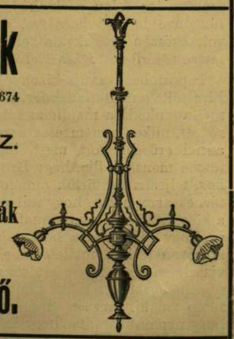
Ujdonság: legjobb szerkezetü **szeszégő.**

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papiráru és szab. fémkapocsgyára
Budapest, I., Mészáros-utcza 38. Telefon 91—48.
Gyárt nagybani elárusitásra következő uj czikkeket
A legfinomabb családi dobozokat és **diszboritékokat** (levélpapirokkal és boritékokkal), névjegykártyákat, gyászlapokat, **gyászlevélpapirt,** gyásznévjegyeket. Saját gyártmányu **fémsarokkal** ellátott **rajztömböket,** szekrényczipke és tortapapirokat, továbbá papirtányérokat, plakátesöveket és különféle összehajtható dobozokat.

Állandó kiállitás a fenti czikkekből a városligeti iparcsarnokban megtekinthető. 9307

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

FEKETE VÉR

Elbeszélés.

Irta

BÁRSONY ISTVÁN.

(Vége.)

Komor egy pár pillanatig szótlanul meredt a sikongató asszonyra s látszott, hogy nem tudja hirtelenében, mit csináljon.

De azt könnyű volt kitalálni, hogy nem vár sokáig most már; — elszörnyedtem attól az eshetőségtől, hogy nekimegy a feleségének, itt előttem, s mielőtt közbeléphetnék, kiszorítja belőle a lelket.

Gyorsan, óvatosan indultam meg, mint a búvó menyét, hogy minél kevesebb neszszel jussak ki a zizegő széna közül. Minden jó lett volna, csak az az istentelen lyuk ne lett volna, a melyet az imént említettem.

Abba beléptem s majd hogy ki nem törtem a lábamat. Ezzel a bukdácsolással azután el is árultam magamat.

Komor úgy fordult vissza, mintha megszúrták volna. — Ki van a padláson? ordította. S a következő perczben vaskézzel lódította el a lajtorját a padlásluk elől.

— Akárki vagy is, megfogtalak, — bőgte. Majd mulattatlak mindjárt. Megsütlek egy kicsit! Rád gyújtom ez a viskót!

Már nem volt rajta semmi emberi. Tajtékzott s be akart futni ide, ebbe a szobába, valószinüleg a puskájáért.

Talpra álltam az alatt, és sajgó lábamról megfeledkezve, kerestem a módját, hogy magamon segitsek. Most már gondolkodás nélkül lelőttem volna a megdühödt vadőrt, de a mikor elestem, a puskámat kiejtettem volt a kezemből, az ott volt valahol a széna közt, s a sötétben tapogatódzni, keresgélni, nem értem most rá.

— Leugrom, gondoltam, akármi lesz is. Majd megsegit az Isten. Az igazság az én részemen van! . . .

Nem sokáig tanakodhattam. Odalentről az agyonkinzott, holtra rémült asszony sikoltozása hallatszott fel. Csudálatos, jajgató, üvöltő hangok, a minőt a legnagyobb fokú aggodalom sajtolhat ki az emberi torokból.

Dulakodás és dübörgés zaja kezdődött.

Ledobtam magamat a padláslyukon s elég szerencsésen talpra estem. Máskor ez az ugrás semmisem lett volna, de most megrándult lábamban nagy fájdalmat éreztem, a mi egy pár pillanatra minden mozgást lehetetlenné tett.

Ebben az állapotban könnyen leüthetett volna Komor.

De annak más dolga volt.

A mit akkor láttam, soha el nem felejtem életemben.

Az égő rőzse lángja bevilágitotta a nyitva maradt szobát, s annak a közepén borzasztó birkózásban volt két ember; a vadőröm, meg a felesége.

Az asszony mind a tiz körmével belemélyedt a férfi nyakába s görcsösen szoritotta össze az ujjait. Az ember fuldoklott és szabadulni igyekezett ettől a váratlan veszedelemtől; hörgött, és végre letépte magáról a végkép kifáradt nőt, a ki nyomban összesett.

Akkor már ott voltam Komor mellett.

Nem volt egyéb fegyverem a puszta kezemnél. Megragadtam.

Azt kellett volna látni, milyenné vált az arcza.

— Hát így vagyunk? orditozta. Hát te itt vagy? — Az asszonynál voltál, úgy-e?! Az bújtatott el! Vesztemre törtök hát mindaketten! . .

Vaskapcsokként éreztem a karját a derekamon, a mikor átölelt.

Erős ember voltam, de tudja Isten, mi történt volna velem, ha egyszerre ki nem nyilik az ajtó és be nem támolyog rajta egy ember; egy férfi, a ki mellett egy kutya ugrált.

Guró Lajos rajza.

Vaskapcsokként éreztem karjait derekamon, a mikor átölelt.

A vörös világosságot hintő rőzsetűz egy sugárkévéje rájok esett. Megösmertem Gerő Antit, meg Brunót.

— Fogd meg Brunó, fogd meg! kiáltottam ösztönszerűen, mintha éreztem volna, hogy szegény Tónira nem sokat számithatok.

A véreb, az én kedves hű vérebem, most nem törődött azzal, hogy Komor Józsi is ki szokta vinni az erdőre magával. Csak azt látta, hogy valakivel tülekedem; csak azt hallotta, hogy én parancsolom neki, hogy segitségemre jöjjön.

Egyetlen hang nélkül ugrott fel hátulról a megveszett vadőr vállára, elkapta jobboldalt a nyakát, belemart s úgy csüngött rajta, mintha nem is véreb, hanem buldogg lett volna.

Komor egy pillanatra eleresztett a jobb kezével s a kullancs-kutyát igyekezett letépni magáról. Az a pillanat elég volt nekem, hogy felülkerekedjem. Gáncsot vetettem neki, s a mint tehetetlenül hanyatt esett, rádőltem a testem sulyával.

A földön aztán egészen elemében volt Brunó.

Nekihasalt ő is a vadőrnek s most már előlről marta. Olyan hangokat hallatott a közben, mintha őt fojtogatták volna.

Ha egy félperczig hagyom, Komor ott fullad meg.

— Vissza Brunó! vissza! kiáltottam, s minden erőmet összeszedve, leráncgattam a kutyát a nyomorultról.

Magam is béna voltam, de már nem kellett tartanom a vadőrtől. Nyakából patakzott a vér. Tenyérnyi széles seb látszott rajta. Fel sem tudott kelni, csak éppen hogy ülőhelyzetet vett.

— Vizet! hörögte, vizet!

Az asszonyban felülkerekedett a szánalom, sirva, jajgatva futott vizért.

Csak most gondolhattam rá, hogy körülnézzek Gerő Anti után. Szegény, ott ült a padkán, sápadtan; csupa vér volt ő is.

— Mi bajod fiam? — kérdeztem ijedten.

— Semmi, ténsuram, felelte, csak meglőttek egy kicsit . . . Így volt, Anti? (A vén vadőr bólintott.)

Hozzásiettem. Leszedtem róla a ruhát. A felső karján ment át a golyó, de csontot nem tört. A seb széle szinte pörkölt volt. Látszott, hogy nagyon közelről lőtték meg. Bekötöztem valahogy keservesen.

Most voltam csak igazán bajban. Magam béna; a becsületes jó vadőröm szolgálatképtelen; a másik, a gazember, félig halva; régi cselédem, — az asszony, — a megbolondulásig zavarodott.

Egyesegyedül Brunó volt ép és egészséges.

El kellett rá készülnöm, hogy így leszünk reggelig, a mig valaki véletlenül erre nem vetődik, vagy az asszonyt útnak nem indithatom, haza, segitségért. De nem hiába mondják, hogy a hol legnagyobb a veszély, ott legközelebb a segély. Nem telt bele egy óra s nagy mozgolódás támadt odakint. Hangok verték fel a csöndet, emberhangok; — szekér kattogott, zörgött a sáros úton.

Épen ki akartam biczegni, de megint megelőztek. Az ajtó majdhogy a sarkából ki nem röpült, oly hevesen nyilt ki.

A feleségem, szegény, édes jó feleségem, sikoltva borult a nyakamba, mikor megpillantott. Mögötte pedig, isten csudája, kit látok? hát biz' a csendbiztost! Gyergyó komámat, meg két pandúrt.

— No, ti kapóra jöttök, — mondtam elbámulva.

— Köruton voltunk, felelte a sógor, s egy pohár borra betértünk hozzád. Ott találtam az asszonyt siránkozva, imádkozva, kétségbeesve, hogy még nem jöttél meg; valami ijesztő levelet emlegetett. Így oszt' elindultunk, hogy megkeressünk. Látom, megvagy a bőrödben.

— Én csak volnék, a hogy vagyok, de ezek itt! . . . És dióhéjban megmagyaráztam a nap eseményeit.

A csendbiztos egy kicsit doktor is volt. Megvizsgálta a sebesülteket.

— Ennek két heti pihenés kell, szólt Antira mutatva. Akkorra kutyabaja sem lesz.

— Ennek sincs nagy baja, csak a torka véres, folytatta a komám a szentencziázást, Komorhoz fordulva. Addig bizonyosan megél, a mig én kiveszem belőle, a mit nem szabad neki a másvilágra vinni.

A többi nem nagyon érdekes.

Mindnyájan meggyógyultunk, még Komor Józsi is. Őt börtönbe csukták, de a fekete vére ott sem hagyta nyugton. Egyszer meg akart

szökni s már annyira volt, hogy leugrott a falról, de az ör észrevette s agyondurrantotta. Legalább nem az én lelkemen szárad a halála.

Így tudom én, hogy lyuk van a padláson, s ezért van behorpadva az a szépszavú kürtöm.

Hallgassák csak! . . .

A kürtszó megint meghasogatta a levegőt. Most itt szólt, egészen közel.

Az egyik kerülő kopogtatás nélkül bukott be az ajtón. Tekintetes úr! instálom! megjött Brúgós! . . .

Csakugyan egy hatalmas, lucskos kopó csörtetett be lihegve, tolakodva, egyenesen nekiment Radványnak, s ráugrált, miközben hizelgő nyefegést hallatott.

— Brúgós te! Brúgós! ide gyere! hol jártál bitang? alávaló! . . . Hátha megevett vón' a farkas? Mars a sarokba, he! oda ni, Flótás mellé! — biztatta az erdész kedves kutyáját.

Már nem törődött velünk. Már elfelejtette a történetet, a mit az imént elbeszélt. Csak annak örvendezett, hogy megvan a kopója, a pompás, vaddisznós kopója.

— Mert ez hires kutya ám, kérem, mondta dicsekedve és jókedvüen. Unokája ez annak a Bombának, tudják, a melyik a Bugyungában maradt. Az ott maradt szegény. Sohasem került meg. Ki tudja, mi érte? Mennykő ütötte agyon, vagy farkas fojtotta meg. Eltünt mindenkorra. Ez az egy ivadéka van ni, ez!

És újra megsimogatta, megölelgette a nagy bumfordi kopó nedves fejét.

A HAZUGSÁG.

Elbeszélés.

Irta Mark Twain. — Angolból fordította S. A.

I.

— Hazudtál?

— Megvallod, — ime, megvallod, — hazudtál!

II.

A család négy tagból állott: Lester Margaret, özvegy, 36 éves; Lester Helén, a leánya, tizenhat éves; Lester asszony vénkisasszony nénjei, Gray Hanna és Eszter, ikrek, hatvanhét évesek. A három nő ébren és álmában azzal töltötte napjait és éveit, hogy imádták a fiatal leányt, lesték bájos szellemének tükröződését arcza tükrében, felfrissítették saját lelküket virágzásának és szépségének szemléletével, hallgatták hangjának zenéjét, hálásan elismerték, mily gazdag és szép számukra a világ az ő jelenlétével, remegtek arra a gondolatra, milyen sivár volna, ha ez a fény kialudnék belőle.

Az öreg nénik természetüknél fogva roppant kedvesek, szeretetre méltók és jók voltak, de az erkölcs és magaviselet dolgában oly szigorú, meg nem alkuvó volt a felfogásuk, hogy külsőleg ridegeknek, szinte komoraknak látszottak. Tekintélyük a házban irányadó volt, annyira irányadó, hogy az anya s a leánya megadással, elégedetten, boldogan, kérdezés nélkül alkalmazkodtak erkölcsi és vallási követelményeikhez. Második természetükké vált, hogy ezt tegyék. Így tehát ebben a békés mennyországban nem voltak összeütközések, sem izgalmak, sem czivódások.

Hazugságnak nem volt benne helye. Hazugság képzelhetetlen volt benne. A beszéd a föltétlen igazmondásra volt szorítva, vaskeménységű, könyörtelen, hajthatatlan igazmondásra, lett légyen a következése akármi.

Végre egy napon, a körülmények kényszere alatt, a ház kedvencze megfertőztette ajkait egy hazugsággal és megvallotta ezt, könnyek és önvád közt. Nincs arra szó, hogy lefesse a nénik megdöbbenését. Mintha az ég összezsugorodott és bedőlt volna, mintha a föld egy roppanással rommá vált volna. Egymás mellett ültek, halványan és komoran, szótlanul meresztve szemeiket a bünösre, a ki térden állott előttük s arczát hol az egyiknek, hol a másiknak ölébe rejtette, jajgatva és zokogva, rokonérzésért és bocsánatért esedezve s nem kapva feleletet. Alázatosan csókolgatta kezét az egyiknek, aztán a másiknak, de ők visszavonták, mintha beszennyezné kezüket ilyen fertőzött ajkak érintése.

Hosszú időközökben Eszter néni kétszer kérdezte fagyos megdöbbenéssel:

— Hazudtál?

Hosszú időközökben Hanna néni kétszer szólalt meg ezzel a rémült felkiáltással:

— Megvallod, — ime megvallod, — hazudtál!

Az anya leányára tekintett.

Egyebet nem tudtak mondani. A helyzet új, hallatlan, hihetetlen volt, meg sem birták érteni, nem tudták, hogy fogják fel, csaknem megbénította a nyelvüket.

Végtére elhatározták, hogy a megtévedt gyermeket anyjához kell vinni, a ki beteg volt ugyan, de meg kellett tudnia, mi történt. Helén kért, könyörgött, esedezett, hogy ez alól a büntetés alól mentsék föl, hogy anyjának ne okozzanak vele fájdalmat, de ez lehetetlen volt: a kötelesség megkivánta ezt az áldozatot, a kötelesség mindennél előbbre való, semmi sem menthet fel a kötelesség alól, a kötelességgel nem lehet alkudni.

Helén még mindig könyörgött, azt mondta, hogy a bűnt ő maga követte el, anyjának nincs benne része, miért kelljen neki is szenvedni miatta?

A nénik azonban makacsak voltak igazságosságukban s azt mondták, hogy a törvény, a mely ráhárítja a szülők bűneit a gyermekekre, jog és méltányosság szerint meg is fordítható s az csak méltányos, hogy a bünös gyermek ártatlan anyja vegye ki a maga megfelelő részét a bánatból és szenvedésből és szégyenből, a mely a bűnnel vele jár.

Mind a hárman elindultak a betegszoba felé. Ugyanebben az időben közeledett a házhoz az orvos. Mégis, jó messze volt még. Jó orvos volt és jó ember s jó szive is volt, de egy évig kellett ismerni, hogy az ember leküzdje iránta való gyülöletét, két évig, hogy megtanulja őt tűrni, három, hogy megkedvelje s négy vagy öt, hogy nagyon megszeresse. Lassú és türelmet kivánó folyamat volt ez, de kifizette magát.

Az orvos magas termetű, oroszlán fejű és oroszlán arczú, érdes hangú ember volt, a szemében pedig volt valami kalóz-szerű, vagy nőies, már a szerint, hogy milyen volt a kedélyhangulata. Az etikettre nem adott semmit s nem is értett hozzá, beszédében, modorában, magatartásában ellentéte volt mindennek, a mi konvencziónális. Őszinte volt, a legszélsőbb határokig, mindenről megvolt a maga nézete, a mely mindig készletben állott nála, hogy kinyilvánitsa s nem törődött vele egy fityinget sem, hogy a hallgatójának kedvére van-e, vagy nem. A kit szeretett, azt szerette s ez érzelmét nem titkolta, a kit nem szeretett, azt gyülölte s gyülöletét tudtára adta országnak-világnak. Ifjabb éveiben tengerész volt s a sós tengeri levegő még mindig megérzett rajta. Szivvel-lélekkel keresztény volt s azt hitte, ő a legjobb keresztény a világon, az egyedüli, kinek keresztényisége tökéletesen egészséges, a józan észnek megfelelő. A kik bele akartak kötni, vagy a kik a gyenge oldalánál akarták megfogni, úgy hivták őt, hogy «a keresztény» — a mi, mint hizelgés nagyon édesen esett neki. Sokan, a kik szerették, mindig így szokták nevezgetni, csak azért, mert jól esett nekik, hogy olyas valamit mondhattak, a mi tetszett neki. Ellenségeinek kiterjedt és gondosan ápolt köre ezt a jelzőt ki is bővitette: «az *egyedüli* keresztény». A két czím közül az utóbbi volt jobban elterjedve, az ellenségei száma lévén többségben. Bármit hitt a doktor, teljes szivéből hitte s küzdött is érte, ha alkalma adódott rá, ha pedig az ilyen alkalmak időközei tulságosan hosszúak voltak, megrövidítette őket ő maga. Szigorúan lelkiismeretes volt, megfelelően független szellemének; a mit kötelességének tartott, azt teljesítette, akár helyesnek találta ezt a hivatásszerű moralisták véleménye, akár nem. Tengerész korában, ifjú éveiben, jócskán ivott, de miután megtért, kemény és hirhedt mértékletes ember lett, példája a fiataloknak s nagyon ritkán ivott; azaz, hogy soha sem, kivéve, ha ez kötelességnek tünt fel előtte, a mi megtörtént néha kétszer egy évben, de soha sem többször, mint ötször.

Az ilyen ember természetszerűen fogékony a benyomásokra s könnyen indulatba jön. A doktor is ilyen volt s nem volt arra tehetsége, hogy érzelmeit elleplezze, vagy ha lett volna is, nem sokat fáradott a gyakorlásával. Lelke hangulatát arczán viselte s mikor belépett a szobába — képletesen szólva — arczkifejezése szerint nyitották ki vagy a napernyőt, vagy az esernyőt. Ha a szelid fény volt a szemében, ez helyeslést jelentett és áldást, ha morogva jött be, a hőmérsék legalább tiz fokkal alább szállott. Szerették a barátai házában, de olykor féltek is tőle.

A Hesterék családja iránt mély vonzalommal viseltetett s e család minden tagja viszonozta is ez érzelmét. Ők sajnálkoztak az ő vallási nézetein, ő pedig nyiltan szidta az övéiket, de azért mind a két fél egyaránt szerette a másikat.

Tehát — közeledett a házhoz, jókora távolságból; a nénik és a bűnös pedig a betegszoba felé mentek.

A három utóbbi az ágynál állott, a nénik szigorúan, a vétkes halkan zokogva. Az anya megfordította fejét a párnán, fáradt szemében hirtelen felvillant a szenvedélyes anyai szeretet, mikor leányára tekintett s kitárta előtte védő karjait.

— Megállj! — szólt Hanna néni s kinyújtva karját, visszatartotta a leányt anyjától.

— Helén, — mondta a másik néni nyomatékosan, — mondj el anyádnak mindent. Tisztítsd meg lelkedet, ne hagyj semmit megvallatlanul.

(Vége következik.)

AZ ELSŐ WESSEX GRÓFNÉ.

Elbeszélés.

Irta Hardy Tamás. Angolból fordította S. A.

(Vége.)

Ugyanabban a pillanatban, a mikor ő eltávozott, Tupcombe, a ki több mérföldnyire volt már hazafelé való utján, egy útszéli korcsma lámpája alatt megállva, egy utast látott bérelt kocsiban a korcsma kapuján kimenni. A lámpás megvilágitotta az idegen arczát, a mint elment mellette és Tupcombe úgy érezte magát, mintha meg volna fagyva. Reynardot látta.

Kinek csinált hát akkor ő bajt? Valami ártatlan embernek, — talán úrnője szerelmesének? Megállt benne a vér. Első gondolata azt sugalta, hogy visszamegy azonnal King's Hintockba, de aztán eszébe jutott, hogy már késő segiteni a bajon, a melyet okozott. Remélte, hogy nem esett benne nagyobb kár, legfeljebb a lábát törte. Komoran folytatta útját.

Mögötte utazott Dornell asszony, a ki, sohasem feledkezve meg az eshetőségekről, szemét az országútra függesztette. Mielőtt elérte volna Ivell városát, a bérelt kocsi az ő kocsijának lámpája körébe jutott. Dornell asszony kocsisa megállitotta lovait, úrnőjének az indulásknor kiadott rendeletének megfelelően: megállították a másik kocsit is, néhány szót váltottak és Reynard odament Dornell asszony kocsijának ablakához.

— Jöjjön be, — suttogta az asszony. — Négy szem közt akarok önnel beszélni. Mért késett oly sokáig?

— Mindenféle akadályok. Legkésőbb nyolcz órára a kastélyban akartam lenni. Köszönöm a levelét. Remélem —

— Ne folytassa útját, — mondta Dornell asszony. — Egész más és újabb okok vannak most az ellen, hogy ön lássa őt, mint mikor levelemet irtam.

A körülmények olyanok voltak, hogy Dornell asszony nem titkolhatta el őket teljesen; csak a tények egy részének ismerete akadályozta meg Reynardot, hogy ne kutasson beljebb. Különben, vannak pillanatok, a mikor a legfurfangosabb asszony is érzi, hogy el kell mondania némi igazságot. Igy hát elmondta Reynardnak a föltedezését, hogy Betty szive vonzalmát más valaki vonta magára, hogy az a szerelmes ifjú beszélni akart vele az éjjel s belepusztult ebbe a kisérletébe. Asszony és anya lévén, nem ment tovább s a szerelmes ifjú sikerének mértékét nem leplezte le.

— Előbb kellett volna jönnie, — tette hozzá. — De ha odamegy hozzá most, mikor a lelke tele van annak a másiknak az emlékével, meg fogja önt gyülölni örökre. Ha várakozik, hamar el fogja felejteni s önnek nem lesz félni valója.

— Jól van — sóhajtott a diplomata, váratlanül nyugodt hangon — a mi történt, az megtörtént.

— Bizony.

— Biztos, hogy az az ember meghalt?

— Oh, meg.

— Szegény fiú. Ugylászik, rászolgáltam erre a büntetésre. De Betty még csak tizennyolcz éves és az idő csodákat mivel. Kedves anyám, most csak tegye meg, a mire kérem, tartsa őt szemmel, bánjon vele szeliden, ne beszéljen neki soha arról a másik emberről, beszéljen rólam jó szivvel. Tegye meg ezt még egy évig, én most elmegyek. Ember vagyok, nem tehetek egyebet.

Dornell asszony megigért mindent.

— Ebben az esetben kevésbbé tragikusan veszem a dolgot, mint kezdetben hajlandó lettem volna. Utóvegre is, majd csak belátja, hogy különb vagyok, mint az a másik, ha meggondolja, mennyire másképp járhattam volna el, mint a hogy most eljárok vele szemben. Irni fogok önnek s ha majd azt találom, hogy megjött az én időm, irni fogok neki is. Ma nem mondok többet.

Hogy ne keltsen feltünést, nem fordult egyenesen vissza, hanem délnek folytatta útját egy távoleső város felé . . . Dornell asszonynak csak akkor jutott eszébe, mikor kocsija már útban volt, hogy elfelejtett szólni neki apósa betegségéről, pedig Reynard utitervének megváltoztatását ezzel lehetett volna legjobban indokolni a világ előtt.

Hajnali egy óra tájban ért Dornell asszony beteg urához. Nagy rémületére az orvos felhagyott minden reménynyel. A nemzetes úr mind jobban elgyengült s rendkivüli gyöngessége csaknem megváltoztatta jellemét is, kivéve azt, hogy régi makacsságával tiltakozott az ellen, hogy papot hivjanak hozzá. Minden legcsekélyebb szóra könnyekben tört ki s felesége szeme láttára zokogott. Betty után kérdezősködött s Dornell asszony nehéz szivvel mondta meg neki, hogy leányuk nem jöhetett el vele.

— Az az emher nem jött meg?

— Nem, nem. Visszament, nem is jön még egy évig.

— Hát akkor mért nem jön az a rosz leány?

— Nem Tamás, nem; roszul van, nem jöhetett.

— Mi lelte?

Ezeknek az utolsó pillanatainak ünnepélyessége különös sulyt adott kérdezősködésének s a felesége nem birta előle eltitkolni azokat a jeleneteket, melyeknek King's Hintock ez este szinhelye volt. Nagy csodálkozására ezek a hirek felvillanyozták a beteget.

— Hogyan? Betty — mégis csak letromfolt? Hurrá? Az apja lánya! Ez már aztán valami! Tudta, hogy atyja kit választott számára! Ő is arra vágyott, hogy az én emberem győzzön! Jól csináltad, Betty! Hurrá!

Fel-felemelkedett ágyában, a mint beszélt, majd kimerülten visszahanyatlott. Nem szólt többet egy szót sem s meghalt még hajnal előtt.

VIII.

Akárhogy itéljük is meg Reynardot házassága miatt, ezen az éjszakán olyan gondolatokkal utazott tovább, melyek becsületére váltak. Valójában csaknem szánni való volt szegény.

Uj tervéhez, melyet oly hirtelen s oly világosan határozott el, mikor megtudta, hogy olyan felesége van, a kit nem követelnie kell, hanem megnyernie, oly pontosan ragaszkodott, mintha hosszú megfontolásnak lett volna az eredménye. Elutazott újra a kontinensre, néhány hónapig fővárosról fővárosra barangolt, aztán visszatért Londonba, teljesen távol tartva magát nejétől és anyósától, a kik egyelőre falun maradtak.

Részben a visszautasitatása miatt is, lassankint szerelmes lett Bettybe, a maga szelid, türelmes, kitartó módján — azon a módon, a mely talán egészben véve, többnyire leginkább szolgál a házasság intézményén belül az asszony megnyugasztalására.

Minden akkor élt ember közül ő volt a legalkalmasabbak egyike arra, hogy ura legyen az olyan furcsa helyzetnek, mint az övé. Megfontolt, eszes, szelid modorú ember volt, filozofus, a ki tudta, hogy az életben egyedül a változás állandó, s hogy a nőnél, a mig él, nincs a szenvedélynek az az állapota, a mely véglegesnek volna tekinthető. A feleségét most elválasztja tőle egy erős előitélet, egy oly akadály, melyen e pillanatban nem lehet keresztülmenni. De hagyjuk az időt múlni — mit fog majd akkor gondolni és érezni az asszony? Hét év alatt még a teste is megváltozik minden izében, így mondják a tudósok. A lelke, mely annyival légiesebb és tünékenyebb, megváltozhatik egy év alatt. Mi fontossága lesz majd akkor annak, hogy mi volt a régi Éva, mikor majd az új Éva lelke rá nézve kedvezőre fordul?

Mig Reynard jó képpel türte baját Lodonban és egyebütt, pártfogó barátnője. Betty anyja, megtett mindent King's Hintockban, hogy rendbe hozza az ügyet. Ugylátszik, a cselédek közül egy sem fedezte fel, hogy Betty beeresztette magához Phelipsont, — nagyon természetesen abban a hitben voltak, hogy a fiatal ember, miután megpróbálta figyelmét magára hivni a földszintről, meglátta a közelben fekvő létrát s az ablakhoz támasztotta, hogy beszélhessen vele. A furfangos csel olyan óvatossággal volt végrehajtva, melyet Betty csakis anyjától örökölhetett, mert sem atyjának, sem kedvesének természetében nem volt benne. Sőt, Dornell asszonynak oka volt azt hinni, hogy az az éjszaka, a mikor a heves ifjú elvesztette életét, nem volt első és egyetlen alkalma titkos látogatásának King's Hintockban.

A nemzetes úr holttestét nem hozták vissza King's Hintockba. Ott akarta, hogy eltemessék a hol született s a hol élt házassága előtt. Betty bánatának, betegségének, rémületének megokolására elengedő volt atyja és állitólag reménytelen imádója halála. A nyughatatlanság lassan múló, hosszú hónapjaiban, melyek ezután következtek, Dornell asszony gondosan ápolta és vigyázott rá, de sohasem tett a multakra megjegyzést s nem is kérdezősködött.

Dornell asszony, a ki sohasem mutatott valami nagy szeretetet férje iránt ennek életében, most számos erényei tudatára ébredt. Emléke iránti kegyeletes érzésének egyéb jelei közt újra épittette King's Hintockban a templomot s jótékony adományokat osztott szét a környékbeli falvakban.

Az ezen munkák feletti felügyeletben, kiváltképen a templom-épitésben, leánya, Betty volt állandó kisérője s ez a foglalatosság kétségkivül nem volt nyugasztaló hatás nélkül a szegény kis teremtés szivére. Hirtelen, átmenet nélkül lett kis leányból asszonynyá s Betty gondolkozó arczában most kevesen ismerték volna fel ugyanazt a nőt, a kinek egy évvel ezelőtt alig volt még fogalma erkölcsi vagy bármily másféle felelősségről. Igy múlt az idő, a mig betelt egy éve, hogy a nemzetes úr sírboltjában nyugodott s a türelmes Reynard egy levélben megkérdezte Dornell asszonyt, azt hiszi-e, hogy veszély nélkül teheti meg azt a kisérletet, mely oly tökéletesen csütörtököt mondott egy előbbi alkalommal. Londonból irt, azt a reményét fejezve ki, hogy egy kis meglepetéssel szolgálhat Bettynek, a mint ez egy gyengéd czélzással értésére adja, hogy nincs kifogása ellene, ha látogatást tesz nála.

Betty anyja megvárta a pillanatot, a mikor azt hitte, hogy a kisérlet ideje bekövetkezett, akkor tudtára adta, hogy irjon Bettynek és kérdezze meg tőle. A mit Reynard készségen meg is tett. A titok, melyet közlendő volt, nem volt egyéb, mint hogy a király kegyeskedett bizalmasan tudtára adni, egy rokona utján, hogy báróságot szándékszik neki felajánlani. Mit szólna Betty az Ivell báróné czimhez? Egyébiránt oka van azt hinni, hogy néhány év alatt grófi méltóságra lép elő, a mihez a Wessex grófi czim kitünően alkalmasnak tünik fel előtte, tekintve birtokaik nagy részének fekvését. Bátorkodik tehát Ivell bárónénak, jövendőbeli Wessex grófnénak felajánlani szivét immár harmadszor.

Nem tette hozzá, a mit hozzá tehetett volna, mennyiben járult hozzá ehhez a kiváló megtiszteltetéshez az azokra az óriási birtokokra való tekintet, melyeket Betty és utána gyermekei King's Hintockban és egyebütt örökölni fognak.

Mit tehetett egyebet a szegény Betty? Hogy az új czímek voltak-e hatással elhatározására, azt nem lehet megállapitani, mert egyike volt azoknak a zárkózott jellemeknek, a kik nem engednek a lelkükbe bepillantani senkit. Hogy ilyen tisztesség teljesen váratlan volt rá nézve, ebből az irányból, az mégis bizonyos. Az anyja elég gyakran forgatta nyelvén az új czimet s száz szónak is egy vége, Betty végre beleegyezett, hogy elfogadja férje látogatását.

Nyugodtan, lemondóan várta férje megérkezését. Nem tagadhatta el, anyja erőskődésével szemben, hogy Reynard gyengéden, türelmesen, sőt nagylelkűen is viselte magát vele szemben; megbocsátott neki olyan sértést, melyet joggal jelenthetett volna megbocsáthatatlannak. Reynard meg is jött idején, de nem addig, a mig a megigért czimet meg nem kapta s a mig nem szólithatta feleségét tisztelteljesen bárónénak.

Rövid ideig maradt, alig tovább egy óránál, a min Betty szinte meglepődött. A szakadás azonban át volt hidalva köztük s a többi az idő kérdése volt már csak.

Évekkel ezután azt mondták az emberek, hogy boldogan élt urával. Bárhogy volt is a dolog, nagy számú családjuk volt, a maga idejében Wessex grófné lett, a mint a férje megigérte. Mikor Reynard meghalt, a felesége epitáfiumot irt róla, melyben mint a férjek, apák, barátok legjobbikát irta le s önmagát mint vigasztalhatatlan özvegyét emlitette.

ÜNNEPI ÉS ALKALMI AJÁNDÉKOK

a **Franklin-Társulat** *kiadásából* **Budapesten** *(IV., Egyetem-utcza 4). Kaphatók ugyanott és minden könyvkereskedésben:*

TOMPA MIHÁLY ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI

Rendezték barátai:

Arany János, Gyulai Pál

Lévay József és Szász Károly

*

Illusztrált díszkiadás nagy album-alakban több száz képpel.

Ára pompás díszkötésben 32 K.

Kapható havi 2 koronás részletfizetésre.

Tompa költeményeinek díszkiadása a legalkalmasabb ajándék, melylyel fiatal hölgyeknek és a költészetért lángoló fiatalságnak kedveskedhetünk.

VEZÉRCSILLAGOK

Velős mondatok és költői gondolatok hazai és külföldi remekírók műveiből.

Negyedik javított és bővített kiadás.

Nagy 8-rét alak, ára 8 K.

Amateur félbőrkötésben 14 K.

Tartalom: I. Világ. Sors. Élet. Ember. — II. Férfi és nő. — III. Ifjuság és vénség. — IV. Szív és ész. — V. Emberi nagyság. — VI. Erkölcs. — VII. Hirnév. Dicsőség. Nagyravágyás. — VIII. Boldogság. Öröm. Megelégedettség. Fájdalom. — IX. Barátság. — X. Házasság. Család. Szülők és gyermekek. — XI. Szerelem és szeretet. — XII. Igazság. Tévedés. Hazugság. — XIII. Szó és tett. — XIV. Jelen. Mult. Jövő. Remény és emlékezet. — XV. Halál. — XVI. Természet. — XVII. Társaság. — XVIII. Életbölcseség. — XIX. Politika. — XX. Haza. Nemzet. — XXI. Király. Nép. — XXII. Szabadság. — XXIII. Gazdagság. Szegénység. Fukarság. Tékozlás. — XXIV. Műveltség. Tudomány. — XXV. Nevelés. — XXVI. Művészet. — XXVII. Nyelv. Költészet. Irodalom. Sajtó. — XXVIII. Vallás. Végszó.

ERDÉLYI ZOLTÁN.

VESZTETT BOLDOGSÁG

VERSES REGÉNY.

Az Akadémia által a Nádasdy-féle 100 aranyos díjjal jutalmazott pályamű.

Neogrády Antal rajzaival.

Második kiadás.

Ára díszkötésben 6 K.

GYULAI PÁL KÖLTEMÉNYEI

Radó-Mirsch Nelli rajzaival.

Ötödik bővitett és uj képekkel díszitett kiadás.

Rendkivül díszes kiadás pergament kötésben tizenkettedik századbeli antique veretü díszitéssel, csattal és finom cartonban, tizenkilencz heliogravureel és kilencz autotypiával, különleges papiroson.

Ára 65 korona.

ARANY JÁNOS BALLADÁI

ZICHY MIHÁLY RAJZAIVAL.

Royal folió, facsimile kiadás; az eredeti rajzoknak szigorúan hü hasonmása.

A balladáknak a művész által sajátkezüleg leirt *teljes* szövege körrajzokkal, inicziálékhoz csatolt illusztrácziókkal és «Cul de lampe»-okkal (záró rajzokkal) van ellátva. Több balladát önálló *nagy compozicziók*, albumlapok is illusztrálják.

Az összes 24 ballada két fényes amateur félbőrkötésekben ..... K 170.—

Az összes 24 ballada ritka gazdag vászon díszkötésben ..... « 150.—

Külön kiadások pompás díszkötésben:

Ünneprontók, Hidavatás, Török Bálint, Zách Klára ..... K 36.—

Tengeri hántás, Egri leány, Éjféli párbaj, Vörös Rebék, Szőke Panni, Árva fiú, Endre királyfi, Szibinyányi Jank, Méh románcza ..... « 60.—

TOMPA MIHÁLY

VIRÁGREGÉK

POMPÁS DÍSZKIADÁS

24 aquarell-virágképpel Demeczkyné Volf Irmától

Ára szines selyem-brocatkötésben aranyszegélylyel 50 K.

Tompa örökszép Virágregéinek ez a pompás díszkiadása páratlan díszmű a magyar irodalomban. Demeczkyné Volf Irma, ez a finom érzésü aquarellművésznőnk, 24 virágképet festett hozzájuk, melyek színpompájukban méltó illusztrácziói a költő alkotásainak.

Nem adhatunk szebb, hangulatosabb ajándékot leányainknak, menyasszonyoknak, hitveseknek ennél az albumszerü kötetnél, melynek fényes külseje előkelő disze minden szalonnak.

TOMPA MIHÁLY VIRÁGREGÉK

Nyolczadik ünnepi díszkiadás

(Huszonötödik ezer)

nyolcz gyönyörü, színnyomatu képpel.

Atlaszra nyomatott színnyomatu díszkötésben 16 korona.

HIMFY DALAI

Vigjáték három felvonásban, egy előjátékkal.

Irta BERCZIK ÁRPÁD.

R. Hirsch Nelli rajzaival.

Nagy ívrét alakban amateur kötésben 20 korona.

NŐK A TÜKÖR ELŐTT

BESZÉLY.

Irta

GYULAI PÁL.

Feszty Á. rajzaival.

Harmadik kiadás. Ára 2 K 80 f., díszkötésben 4 K.

EGY RÉGI UDVARHÁZ UTOLSÓ GAZDÁJA

BESZÉLY.

Irta

GYULAI PÁL.

Dörre T. rajzaival.

Negyedik kiadás. Ára 2 K 80 f., díszkötésben 4 K.

ARANY LÁSZLÓ KÖLTEMÉNYEI.

A délibábok hőse és más költemények.

A költő arczképével.

Ára amateurkötésben 9 K.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

A HAZUGSÁG.

Elbeszélés.

Irta Mark Twain. — Angolból fordította S. A.

(Vége.)

Lesujtottan s tehetetlenül állva birái előtt, a fiatal leány elpanaszolta bús történetét mindvégig, aztán szenvedélyes esdekléssel felkiáltott:

— Oh, anyám, meg tudsz-e bocsátani? megbocsátasz-e? Olyan szerencsétlen vagyok!

— Megbocsátok-e, édesem? Oh, jer a karjaimba! Igy, fektesd az arczodat a keblemre és légy nyugton. Ha ezerszer hazudtál volna is —

Egy hang hallatszott, — figyelmeztetés, — egy torok köszörülése. A nénik felnéztek és megremegtek, — a doktor állt ott, viharfelhős arczczal. Az anya és gyermeke semmit sem tudtak jelenlétéről, összeölelkezve feküdtek, szív a szíven, kimondhatatlan megelégedettségbe merülten, nem tudva semmi másról. Az orvos jó ideig állt ott komoran bámúlva az előtte lejátszódó jelenetre, tanulmányozva, elemezve azt, keresve eredetét; aztán felemelte kezét és intett a nénieknek. Ezek remegve mentek hozzá, alázatosan megálltak előtte és vártak. A doktor lehajolt hozzájuk, ezt suttogva:

— Nem mondtam, hogy a beteget óvni kell minden izgalomtól? Mi a mennykőt csináltak megint? Takarodjanak innen!

Engedelmeskedtek. Fél óra mulva az orvos megjelent a fogadó-szobában, derülten, nyájasan, mint a napfény, vezetve Helént, átfogva derekát, simogatva arczát s kedves és tréfás dolgokat mondogatva neki. A leány is ragyogó és jókedvü volt megint.

— Nohát, Isten áldja, édesem, — mondotta. — Menjen a szobájába, maradjon távol a mamájától és vigyázzon magára. De várjon csak! Mutassa a nyelvét! Jól van, — olyan egészséges, mint a makk. — Megpaskolta az arczát és igy szólt: — No, most szaladjon, beszélni akarok ezekkel a nénikkel.

A leány eltünt. Az orvos arcza újra elborult s a mint leült, ezt mondta:

— Maguk ketten sok bajt csináltak — és talán egy kevés jót is. Az asszonynak tifusza van. Maguk juttatták napfényre, azt hiszem, a bolondságaikkal, ez pedig haszon, — már a mennyire az. Eddig nem tudtam megállapitani, mi baja.

Az öreg nénik egyszerre felugrottak, vaczogva a rémülettől.

— Üljenek le! Mit akarnak csinálni?

— Hogy mit? Hozzásietünk.

— Ezt pedig nem fogják tenni; elég kárt okoztak már egy napra. Egyszerre akarják kiárasztani bűneik és bolondságaik tömegét? Üljenek le, ha mondom. Azt parancsoltam neki, hogy aludjék, erre szüksége van. Ha zavarják rendeletem nélkül, beverem a fejüket — ha akad itt arra való szerszám.

A nénik leültek, elszomorodva és méltatlankodva, de engedelmesen. Az orvos folytatta:

— Most pedig magyarázatot kérek a dologról. *Ők* meg akarták magyarázni, — mintha már is nem lettek volna eléggé felizgatva. Maguk tudták a rendeleteimet, hogy mertek oda bemenni és olyan patáliát csapni?

Eszter rémülten nézett Hannára, Hanna pedig könyörgő pillantást vetett Eszterre — egyiküknek se volt kedve erre a kellemetlen muzsikára tánczolni. A doktor segitségükre jött:

— Kezdje el, Eszter.

A kendője csücskét rángatva s szemét lesütve, Eszter félénken szólalt meg:

— Nem szegtük volna meg a rendeletét rendes körülmények között, — ez azonban életbe vágó dolog volt. Kötelesség volt. A kötelesség dolgában az ember nem válogathat, azt teljesiteni kell, félretéve minden egyéb tekintetet. Be kellett őt vádolnunk anyja előtt. Hazudott.

A doktor rábámult a nénire egy darabig s úgy tett, mintha egy teljesen érthetetlen mondat megértésével kinlódnék. Aztán kitört:

— Hazudott? Csakugyan? Uram Isten, én milliószor hazudok minden nap! És igy tesz minden orvos. És igy tesz mindenki, — maguk is. Igy bizony. És ez volt az a fontos dolog, a mely arra bátorította magukat, hogy megszegjék a rendeletemet és veszélyeztessék annak az asszonynak az életét! Ugyan nézze, Gray Eszter, hisz ez tiszta őrültség; az a leány nem mondhatott olyan hazugságot, a mely bárkinek is kárt okozott volna. Ez lehetetlen, egyáltalán lehetetlen. Maguk is tudják mind a ketten: egészen jól tudják.

Hanna segitségére sietett nővérének.

— Eszter nem mondta, hogy olyan hazugság volt s nem is volt olyan. De hazugság volt mégis.

Az orvos a küszöbről visszafordult.

— Szavamra mondom, ilyen bolondságot még sohasem hallottam. Hát nincs annyi eszük, hogy különbséget tudnának tenni hazugság és hazugság közt? Nem tudják, mi a különbség az olyan hazugság közt, a mely használ s az olyan közt, a mely árt?

— Minden hazugság bűn — mondta Hanna, összeszoritva ajkát. — Minden hazugság tilos.

Az «egyedüli keresztény» türelmetlenül fészkelődött székében. Meg akarta volna támadni ezt az állitást, de nem tudta, hogyan és hol kezdje. Végre megpróbálta.

— Eszter, nem hazudnék maga, ha ezzel valakit megmenthetne a meg nem érdemelt sérelem vagy szégyen elől?

— Nem.

— Még ha a barátját sem? . . .

— Nem.

— Még a legjobb barátját sem?

— Nem. Nem hazudnám.

Az orvos hallgatva küszködött ezzel a helyzettel, aztán ezt kérdezte:

— Még akkor sem, ha nagy bajból, szerencsétlenségből és bánatból mentené meg?

— Nem. Még ha az életét megmenthetném, akkor sem.

Szünet mulva:

— A lelki üdvösségét sem.

Egy darabig nem szólt senki. Aztán a doktor igy szólt:

— Maga is igy gondolkozik, Hanna?

— Igen, — felelt ez.

— Már most azt kérdem, miért?

— Mivel ilyen hazugságot mondani, — akármilyen hazugságot mondani bűn s a saját lelki üdvösségünkbe kerülhetne — igen, kerülhetne, ha meghalnánk a nélkül, hogy időnk lenne megbánni.

— Különös . . . különös . . . el se hinné az ember.

Aztán durván kérdezte az orvos:

— Hát érdemes az *ilyen* lelkek üdvösségére vigyázni?

Morogva, dohogva felállt s az ajtó felé indult, hatalmasakat lépve. A küszöbről visszafordult s intőleg kiáltott rájuk:

— Javuljanak meg! Hagyják abba azt az aljas és piszkos és önző féltését a lelkük üdvösségének és keressenek valamit, a mivel méltók lehetnek rá! Koczkáztassák az üdvösségüket! Koczkáztassák valami jó ügyért, mert mit bánják, ha elvesztik is! Javuljanak meg!

A jó öreg nénikék megbénulva, megsemmisülve, megcsúfolva, megsértődve ültek és keserűen, méltatlankodón tünődtek ezeken az Istenkáromlásokon. Meg voltak bántva szivük mélyéig, a szegény öregek és az mondták, hogy sohasem fogják megbocsátani ezt a sérelmet.

— Javuljanak meg!

Haraggal ismételgették ezt a szót. «Javuljanak meg» — és tanuljanak meg hazudni.

Az idő eljárt s az ő nézeteik is megváltoztak. Betöltötték az emberi lény első kötelességét, a mely abban áll, hogy addig gondolkodjék önmagáról, a mig ezt a tárgyat kimeríti s akkor aztán abba a helyzetbe jut, hogy kisebb érdekekkel foglalkozhassék s más emberekre gondoljon. Ez megváltoztatja az ember nézeteit, rendszerint igen egészségesen. A két jó öreg lelke szeretett unokahuguk felé fordult s a felé a félelmetes betegség felé, a mely a leányt megtámadta. Azonnal elfelejtették azokat a sérelmeket, melyeket önszeretetük szenvedett s szenvedélyes vágy kelt a szivükben, hogy a szenvedőnek segitségére menjenek és megvigasztalják szeretetükkel és kiszolgálják őt, dolgozzanak érte, a mennyire szegény gyenge két karjuk győzi, örömmel, szeretetteljesen, kimerítsék szegény öreg testüket a szolgálatában, csak szolgálhassák őt.

— És meg fogjuk tenni! — mondta Eszter, miközben a könnyek legörögtek arczán. — Olyan betegápoló nincs több, mint mi, mert nincs olyan, a ki addig marad a helyén, a mig össze nem rogy holtan és, Isten a tanuja, mi ezt megteszszük.

— Amen, — mondta Hanna, helyeslően mosolyogva azon a nedves ködön keresztül, mely befátyolozta a szemüvegét.

— Az orvos ismer minket és tudja, hogy többé nem merünk engedetlenkedni; nem fog másokat hivni ápolására. Ezt nem meri megtenni.

— Nem meri? — felelt Eszter haragosan s a könnyeit törölgetve. — Merni mer az mindent, az az ördög. Csakhogy nem fog neki használni, ha most megpróbálja! De Istenem, Hanna, akárhogy veszszük is, tanult, okos ember, jó ember és olyan dologra nem is gondolna . . . Most már bizonyosan itt az ideje, hogy valamelyikünk felmenjen a betegszobába. Mért marad ott? Mért nem jön és nem mondja, hogy menjünk fel?

Meghallották a lábdobogást, hogy a doktor közeledik. Be is jött, leült s elkezdett beszélni.

— Margaret nagy beteg, — mondta. — Még mindig alszik, de hamar fel fog ébredni, akkor valamelyiküknek fel kell menni hozzá. Előbb roszabbul lesz, mielőtt jobban lenne. Nemsokára éjjel-nappal ört kell állni mellette. Mennyit vállalnak el ebből maguk?

— Mindent! — tört ki egyszerre mind a két hölgy.

A doktor szeme felragyogott s erélyesen mondotta:

— Jól beszéltek, két derék, vén ereklye. És maguk fogják végezni az ápolást, a mennyit bírnak belőle, mert önökhöz fogható ebben a mesterségben nincs az egész városban. De az egészet mégsem végezhetik s bűn volna ezt megengedni.

Nagy dicséret volt ez, arany dicséret, ebből a forrásból, s majdnem egészen elenyésztette a sértődöttséget az öreg ikrek szivéből.

— A maguk Tilly cselédje és az én vén Nancym elvégzi a többit, jó ápolónő mind a kettő, fehér lélek van fekete testükben, figyelmesek, szeretetteljesek, gyöngédek, — csaknem tökéletes ápolónők — és megcsontosodott hazudozók bölcsőjüktől fogva. Igaz, vigyázzanak Helénre; beteg és még betegebb is lesz.

A két hölgy kissé meglepetve és hitetlenül nézett rá és Eszter ezt mondta:

— Hogy lehet ez? Hiszen egy órája sincs, hogy ön azt mondta, olyan egészséges, mint a makk.

A doktor nyugodtan felelt:

— Hazudtam.

A hölgyek megbotránkozva néztek rá és Hanna így szólt:

— Hogy tehet ilyen gyűlöletes vallomást ilyen közömbös hangon, holott tudja, mi a véleményünk mindennemű . . .

— Csitt! Maguk tudatlan macskák, mind a ketten, és nem tudják, mit beszélnek. Olyanok, mint a többi erkölcsi vakandok: hazudnak reggeltől estig, de mivel nem a szájukkal teszik, hanem csak a szemükkel, a mozdulataikkal, taglejtésükkel hazudnak, öntelten feldúzzák az orrukat és parádéznak az Isten előtt és a világ előtt mint szent és feddhetetlen igazmondók, a kiknek jégbe hűtött lelkében megfagyna a hazugság, ha belejutna! Mért teszik bolonddá önmagukat azzal az ostoba hiedelemmel, hogy a hazugság csak akkor hazugság, ha kimondják. Mi a különbség abban, a szemével hazudik-e, vagy a szájával? Nincs semmi és ha gondolkodnának egy perczig, belátnák, hogy csakugyan nincs. Nincs az az emberi lény, a mely ne mondana egy tömeg hazugságot minden nap és maguk — igen, maguk mondanak harminczezret is. De azért sápadozó, képmutató rémülettel néznek rám, a miért én annak a gyermeknek egy jóindulatú és ártatlan hazugságot mondtam, hogy megóvjam a képzelődéstől, a mely feltámadhat s egy óra alatt lázasra forralhatja a vérét, ha eléggé hűtlen volnék hivatásomhoz, hogy ezt engedjem. Persze, megtenném, ha ilyen szégyenletes eszközökkel törekedném megmenteni a lelkem üdvösségét.

— Ugyan hát, gondolkozzanak kissé velem együtt. Lássuk a részleteket. Mikor maguk a betegszobában azt a patáliát csinálták, mit tettek volna, ha tudják, hogy én jövök?

— Hát mit?

— Kisompolyogtak volna és magukkal vitték volna Helént, — ugy-e bár?

A hölgyek hallgattak.

— Mire törekedtek volna?

— Hogy mire?

— Hát arra, hogy én valahogy meg ne tudjam a vétségüket, hogy félrevezessenek, mintha Margaret izgatottsága valami maguk előtt ismeretlen okból származott volna. Szóval arra, hogy hazugságot mondjanak nekem, — hallgatag hazugságot. Sőt, mi több, esetleg ártalmas hazugságot.

Az ikrek elpirúltak, de nem szóltak.

— De maguk nem csak hogy ezerszer hazudnak így, hallgatagon, hanem hazudnak szóval is, mind a ketten.

— Ez nem igaz!

— De igaz. Persze, csak ártalmatlanúl hazudnak. Hogy valakinek ártalmára legyenek hazugságukkal, az eszükbe se jut. Tudják, hogy ezzel vallomást tesznek?

— Hogy érti ezt?

— Öntudatlanul megvallják, hogy az ártalmatlan hazugság nem bűn, megvallják, hogy akaratuk ellenére mindig megteszik ezt a megkülönböztetést. Igy például a mult héten visszautasították az öreg Foster asszony meghivását, mert nem akartak a vacsoránál azokkal az utálatos Higbyékkel találkozni. Udvarias levelet irtak, melyben sajnálkozva kijelentik, hogy nem mehetnek el. Hazugság volt. Olyan kétségtelen hazugság, mint annak a rendje. Tagadja le, Eszter, — hazudjék még egyet ráadásul.

Eszter csak a fejét rázta.

— Ez nem elég; feleljen. Hazugság volt-e, vagy sem?

A pirosság elöntötte mind a két nő arczát s küzködve, kinnal, de bevallották:

— Hazugság volt.

— Jól van; a javulás már kezdődik, tehát van még remény. Hogy a legkedvesebb barátjuk lelki üdvösségét megmentsék, azért nem hazudnának. De ha önmagukat megmentik egy kellemetlen igazság kimondásától, lelkiismereti furdalás nélkül hazudnak.

Az orvos felállt. Eszter mind a kettejük helyett hidegen mondta:

— Hazudtunk; belátjuk. Többször nem fog megtörténni. Hazudni bűn. Nem fogunk soha többé semmiféle hazugságot mondani, még udvarias vagy jóindulatú hazugságot sem, hogy valakit megmentsünk valami bajtól vagy keserűségtől, melyet az Isten rámért.

— Hamar beletörik a bicskájuk! Azaz, hogy máris beletört, mert a mit most mondtak, az is hazugság. Isten önökkel. Javuljanak meg. Valamelyikük menjen most fel a betegszobába.

III.

Tizenkét nappal később.

Anya és gyermeke a szörnyű betegség karmaiban vergődtek. Mindkettő számára alig volt remény. A két öreg nővér nagyon összeaszottnak és kimerültnek látszott, de őrhelyükről nem tágítottak. A szivük majd megszakadt szegény öregeknek, de az akaratuk szilárd volt és hajthatatlan.

Mind a tizenkét nap alatt az anya gyermekéért esengett, a gyermek pedig anyjáért, bár tudták mind a ketten, hogy ez lehetetlen. Mikor az anyának megmondták, hogy betegsége tifusz, megrémült s azt kérdezte, nem kell-e attól félni, hogy Helénre is ráragadt a betegség előtte való nap, a vallomáskor. Eszter azt mondta neki, hogy a doktor kinevette őket ezért a gondolatért. Eszternek nehezére esett ezt mondani, pedig igaz volt, mert ő nem hitt az orvosnak, de mikor látta, mennyire megörül az anya ennek a hírnek, lelkiismereti furdalása mintha vesztett volna kinzó voltából. Igy tehát szégyenkezett a félrevezetés miatt, melyet elkövetett, de nem szégyenkezett eléggé arra, hogy azt kiványa, bárha ne követte volna el. Ettől a percztől fogva a beteg asszony belátta, hogy a leányát távol kell tőle tartani s azt mondta, hogy megnyugszik ebbe az elkülönitésbe, a hogy tud, mert inkább eltürné a halált, semhogy a leánya életét veszélyeztesse. Ugyanez nap délután Helén is lefeküdt, betegen. Az éjjel roszabbul lett. Másnap reggel az anyja kérdezősködött utána, jól van-e?

Eszter elhűlt, kinyitotta ajkát, de nem jött rá szó. Az anya bágyadtan, várakozva nézett rá, hirtelen elsápadt és ezt rebegte:

— Oh, Istenem, mi baja? Beteg?

A szegény néni megkinzott szive fellázadt s most már megjött a szava:

— Nem, ne félj, jól van.

A beteg asszony túláradó boldogsággal hálálkodott:

— Istennek hála ezért a jó hirért! Csókolj meg, néni. Hogy szeretlek, hogy ezt mondtad!

Eszter elmondta ezt az esetet Hannának, a ki megbotránkozott tekintettel hallgatta és hidegen mondta:

— Eszter, hazudtál.

Eszter ajka kinosan remegett, elnyelte a zokogását és így szólt:

— Oh Hanna, bűn volt, de nem tehettem róla. Nem birtam nézni a rémületet és fájdalmat az arczán.

— Egyre megy. Hazudtál. Istennek felelni fogsz érte.

— Tudom, tudom, — kiáltott Eszter, kezét tördelve, — de ha még egyszer kellene, sem tehetnék másképen. Tudom, hogy megint csak azt tenném.

— Légy hát te Helénnél holnap reggel. Megmondom neki magam.

Eszter belekapaszkodott nővérébe, kérve, könyörögve:

— Ne tedd, Hanna, oh, ne tedd. Megölöd vele!

— Akkor is legalább igazat mondtam.

Másnap reggel megkeményítette szivét a kinos feladatra. Mikor kijött az anya szobájából, Eszter sápadtan és remegve várt rá a folyosón s ezt suttogta:

— Mit szólt hozzá a szegény?

Hanna szeme könnyekben úszott.

— Isten bocsássa meg bünömet, de azt mondtam neki, hogy a leánya jól érzi magát.

Eszter szivéhez szoritotta nővérét és hálásan mondott neki köszönetet, ki nem fogyva a dicséretéből.

Ettől fogva mind a ketten ismerték erejük határait és megadták magukat sorsuknak. Alázatosan meghódoltak és engedtek helyzetük nehéz követelményeinek. Mindennap reggel hazudtak s aztán megvallották bűnüket az imádságukban, nem kérve bocsánatot, mint a kik ezt meg sem érdemlik, csak jelét akarva adni annak, hogy tudják saját bünösségüket s nem is akarják eltitkolni.

Napról-napra, a mint szivük kedves bálványa mind roszabbul és roszabbul lett, a bánatos öreg nénikék a sápadt anyának ragyogó virágzásáról és ifjúi friss szépségéről beszéltek s boldogsága és hálája kitörései mintha megannyi tőrszúrás lettek volna nekik.

Az első napokban, a mig a leány meg tudta fogni a czeruzát, kedves kis izeneteket irkált anyjának, a melyekben eltitkolta betegségét. Az asszony nem győzte ezeket eléggé olvasgatni, szemei boldog hálától ragyogtak, újra meg újra megcsókolgatta a levélkéket s összegyűjtötte őket, mint valami kincseket, a párnája alatt.

Aztán eljött az a nap, a mikor a leányt elhagyta az ereje, az eszmélete is és a nyelve összefüggéstelen, kinzó szavakat dadogott. A két néni kegyetlen dilemmába került. Nem volt most már levélke az anya számára. Nem tudták, mit tegyenek. Eszter belekezdett egy gondosan betanult és valószinünek tetszö magyarázatba, de elvesztette a beszéd fonalát és megzavarodott. Az anya arczán előbb gyanú, majd ijedség kezdett tükröződni. Eszter látta ezt, feiismerte a veszedelmet, számba vette a körülményeket, összeszedte magát és legyőzte önmagát. Nyugodt, meggyőző hangon mondta:

— Attól féltem, rosz néven fogod venni, de Helén Sloaneséknél töltötte tegnap az estét. Egy kis mulatság volt náluk s bár ő nem kivánkozott elmenni a te betegséged miatt, mi rábeszéltük. A milyen fiatal még, szüksége van a fiatalság ártatlan szórakozásaira, hát rábeszéltük, abban a reményben, hogy neked se lesz ellene kifogásod. A mint hazajön, bizonyosan irni fog azonnal.

— Milyen jók vagytok, milyen gondosak mind a ketten! Hogy helyeslem-e? Sőt, köszönöm teljes szivemből. Szegény kis száműzött! Mondd meg neki, hogy azt akarom, csak mulasson, a hogy lehet, — nem akarom megfosztani semmi mulatságától. Csak vigyázzatok az egészségére, egyéb kivánságom nincs. Nem birnám elviselni, ha valami baja esnék. Mennyire örülök, hogy nem kapta meg tőlem a bajt! Pedig kis hijja volt, úgy-e, Eszter? Ha elgondolom, hogy az a kedves kis arczocska felpuffadna és égne a fájdalomtól! Nem is birok erre gondolni. Vigyázzatok az egészségére. Vigyázzatok az üdeségére! Mintha itt látnám az édes, bájos kis teremtést, nagy, komoly kék szemével, édesen, kedvesen, megnyerőn! Most is olyan szép, mint mindig, Eszter néni?

— Oh, sokkal szebb és bájosabb, mint valaha, ha ugyan ez lehetséges.

Eszter elfordult s úgy tett, mintha egy orvosságos üveggel babrálna, hogy elrejtse szégyenkezését és fájdalmát.

IV.

Kis idő mulva a két öreg néni nehéz és kényes dologgal vesződött Helén szobájában. Türelmesen és komolyan, öreg, merev újjaikkal, levélkét hamisitottak. A dolog sehogysem sikerült, egyiket a másik után el kellett dobni, de mindegyik valamivel jobb volt mégis, mint az előtte való. Könnyeik sokszor ráhullottak a levélkére és foltot csináltak rá, sokszor egy roszul sikerült szó miatt el kellett dobni egy máskülönben jó levélkét; végre Hanna csinált egyet, melynek irása elég jó utánzata volt a Helénének, hogy a gyanútlan szemet tévedésbe ejtse. Bőségesen meg volt tüzdelve kedveskedő szólamokkal és beczéző kifejezésekkel, a milyeneket a leányka szokott használni. Hanna elvitte a levélkét az anyának, a ki mohón elkapta, megcsókolta, újra meg újra elolvasta drága szavait s mély megelégedéssel merengett végső mondatán:

— Kis anyácskám, bárcsak láthatnálak és megcsókolhatnám a szemedet és érezhetném a karodat magam körül. Gyógyulj meg hamar. Mindenki olyan jó irántam, de nélküled olyan elhagyatott vagyok, drága mamuskám.

— A kedves gyermek, hisz tudom, mit érez. Nem lehet teljesen boldog nélkülem. Mondjátok meg neki, hogy csak szórakozzék, a hogy kedve tartja és, Hanna néni, mondd meg neki, hogy nem hallatszik ide a zongorája szava és az ő éneke, — bárcsak hallhatnám, Istenem. Senki se tudja, milyen édes nekem az az ének és ha meggondolom — hogy lesz nap, a mikor nem hallom soha többé. Mért sirsz?

— Csak. . . csak. . . eszembe jutott valami. Mikor bejöttem, Helén egy régi nótát énekelt, a mely mindig meghat, ha hallom tőle.

— Igen, milyen szivrehatóan szép, mikor valami ifjonti bánat rágódik a lelkén s ő énekel, gyógyulást keresve a dalban. Hanna néni!

— Nos, mi baj, kedves Margaret?

— Nagyon beteg vagyok. Néha úgy érzem, sohasem hallom többé azt az édes hangot.

— Ne beszélj, Margaret, ne beszélj ilyeneket! Nem birom elviselni.

Margaret meg volt indúlva és kedvesen mondta:

— Jer, jer — hadd ölellek meg. Ne sirj. Igy, tedd az arczodat az arczomra. Légy nyugodt. Élni akarok. Ha ugyan meg tudok élni. Ah, mit csinálna Helén nálam nélkül! Sokat beszél rólam? De hisz úgyis tudom.

— Oh, egyébről sem beszél. . .

— Édes gyermekem! Mindjárt megirta ezt a levélkét, a mint hazajött?

— Abban a pillanatban. Még addig se várt, a mig átöltözik.

— Tudtam. Ilyen ő, kedves, ragaszkodó, gyöngéd. Tudtam ezt kérdezés nélkül is, csak hallani is akartam. Ma tollal irt. Ez jobb, a czeruza nyoma eltörlődik, kár volna érte. Ti mondtátok neki, hogy irjon tollal?

— Nem, neki magának jutott az eszébe.

Az anya arczán meglátszott a gyönyör; igy szólt:

— Reméltem, hogy ezt fogod mondani. Nincs több olyan kedves és gondos gyermek a világon. Hanna néni!

— Nos, kedves Margaret?

— Mondd meg neki, hogy mindig ő rá gondolok és hogy szeretem. Mért sirsz megint? Ne búsulj miattam, édes néni, azt hiszem, nincs ok az aggodalomra.

A bánatos hirvivő elvitte az izenetet s lelkiismeretesen el is mondta, bár a leányka nem hallotta; csak dadogott magán kivül, csodálkozó és megdöbbent szemmel nézve a nénire, láztól égve, — a szemében nem tünt fel a felismerés sugara.

— Hisz te . . . te nem vagy az anyám . . . őt akarom, őt akarom. Itt volt még egy percz előtt, nem láttam, mikor ment el. Visszajön? Hamar visszajön? Mindjárt? Olyan sok ház van itt és rám nehezednek. . . és minden forog és kavarog és forog. . . a fejem, a fejem!

Igy tébolygott a beszéde, egyik kinzó rémképről a másikra, nyugtalanul hánykolódva az ágyban.

Szegény öreg Hanna néni megnedvesitette kicserepesedett ajkait, gyengéden megsimogatta forró homlokát, kedveskedő, részvétteljes szavakat suttogva. Hálát adott az Istennek, hogy az anya boldog és nem tud semmiről.

V.

A leány napról-napra mind roszabbúl és roszabbúl lett s mind inkább szállott a sir felé, a bubánatos ápolónők pedig napról-napra egészségtől és bájtól ragyogó hireket vittek a boldog anyának, a kinek földi zarándoklása szintén a végére járt. És napról-napra kedves és vidám levélkéket hamisitottak a leány helyett, lelkiismereti furdalások közepette, vérző szivvel, zokogásra fakadva annak láttára, hogy az anya mily hálás mohósággal olvassa, csókolgatja, beczézgeti a hamisitványaikat, mint valami megfizethetetlen értékű dolgokat.

Végre eljött az a nyugasztaló jóbarát, a ki gyógyulást és békét hoz mindenkinek. A lángok halványan égtek. Abban az ünnepélyes csendben, mely a hajnalt megelőzi, halkan fel-alá sietö alakok árnyai mozogtak a ház előcsarnokában s szótlanul, áhitatosan gyülekeztek Helén szobájában, ágya köré. A haldokló leány lezárt pillákkal feküdt, öntudatlanul, keble gyengén pihegett fel-alá, a mint az enyésző élet elillant belőle. Egy-egy sóhaj vagy elfojtott zokogás zavarta néha a csendet. Minden lélekben ugyanaz a gyötrő gondolat volt: hogy ez a gyermek most meghal, kimegy a nagy sötétségbe s nincs itt az anyja, hogy segítsen rajta, erősítse, megáldja.

Helén megmozdult, a keze nyugtalanul tapogatózott, mintha keresne valamit — néhány óra óta vak volt. Eljött a vég, tudta mindenki. Eszter hangos zokogással keblére szorította, felkiáltva: «oh, édes gyermekem, drágám!» A haldokló leány arczán hirtelen fény villant át: megadatott neki az az irgalmasság, hogy összetéveszsze ezeket a védő karokat az anyjáéival. Ezt dünnyögve ment el a végső nyugodalomra:

— Oh, mamám, olyan boldog vagyok . . . úgy vágyódtam utánad. . . most már meg tudok halni.

Két órával később Eszter megtette jelentését. Az anya ezt kérdezte:

— Hogy van a kis leány?

— Jól van.

VI.

A ház kapujára fehér és fekete crêpe-csokrot tüztek ki, a mely libegett-lobogott a szélben és hirdette a gyászhirt. Délre elkészültek a halott öltöztetésével s a koporsóban feküdt a szép fiatal test, mélységes nyugalommal bájos arczában. Két gyászoló ült mellette, búslakodva és imádkozva, Hanna és Tilly, a szerecsen cseléd. Eszter bejött hozzájuk, nagy remegve, mert a lelke nagyon meg volt zavarodva.

— Levélkét kér, — mondotta.

Hanna arcza elsápadt. Erre nem gondolt, azt hitte, ennek a keserves szolgálatnak vége már. Most azonban belátta, hogy ez lehetetlen. A két öreg nő egy darabig egymás arczába nézett, merev szemmel, aztán Hanna igy szólt:

— Nem tehetünk egyebet, — meg kell kapnia, mert különben gyanakodni fog.

— És kitalálja.

— Igen. Megszakadna a szive.

Ránézett a holttest arczára s a szeme megtelt könnyel.

— Megirom, — mondta.

Eszter elvitte a levélkét az anyának.

— Édes madaram, kis mamuskám, nemsokára együtt leszünk. Úgy-e, jó ujság ez? És igaz, mindenki azt mondja, hogy igaz.

Az anya elborúlt, igy szólva:

— Szegény gyermek, hogy fogja elviselni, ha megtudja? Soha többé nem fogom látni élve. Szomorú, nagyon szomorú dolog. Nem gyanakszik? Óvjátok ettől?

— Azt hiszi, nemsokára meggyógyulsz.

— Milyen jók vagytok ti, milyen gondoskodók, édes Eszter néni! Senki sem megy a közelébe, a kitől megkaphatná a bajt?

— Bűn volna . . .

— De ti látjátok?

— Igen, de nem eresztjük egész közel.

— Jól teszitek. Másokban nem lehetne megbízni, de ti, két órangyal, — senkiben se lehet úgy bízni, mint bennetek. Mások nem mondanák meg az igazat, rászednének, hazudnának.

Eszter lesütötte szemét s szegény öreg ajka remegett.

— Hadd csókollak meg helyette, Eszter néni. Ha én már nem leszek és a veszély elmult, csókold ajkára az én csókomat, mondd, hogy az anyja küldte ezt s benne van az egész megtört szive.

Eszter még ebben az órában elvégezte ezt a fájdalmas megbizást, a halott arczra ömlő könynyek között.

VII.

Még egy nap virradt és kivilágosodott és elhintette sugarait a földön. Hanna néni vigasztaló hireket hozott a mindinkább gyengülő anyának és egy boldog levélkét, a mely igy szólt:

— Már csak kis ideig kell várni, aztán együtt leszünk, édes, kedves anyácskám.

Egy harang mély zúgását hozta arra a szél.

— Hanna néni, ez lélekharang. Valami szegény lélek nyugalomra tért. Mint én is nem sokára. Nem engeditek, hogy Helén elfelejtsen?

— Oh, Isten a tanúja, hogy soha sem fog . . .

— Micsoda különös hangok ezek, Hanna néni? Mintha sok, sok láb dobogna.

— Azt hittük, nem fogod hallani, édesem. Egy kis társaság van Helénnél, a szegény kis fogolynál. Zenélni fognak, — ő oly nagyon szereti . . . Reméltük, nem fogsz haragudni érte.

— Haragudni? Nem, nem, adjatok meg neki mindent, a mit a szive megkiván. Milyen jók vagytok mind a ketten iránta és én irántam! Isten áldjon meg mind a kettőtöket.

Hallgatózott egy darabig.

— Milyen kedves! Az ő harmóniuma. Mit gondolsz, ő maga játszik? Igen, ez az ő játéka, megismerem. Énekelnek. Hisz ez zsoltár! A legszentebb, a legmeghatóbb, a legvigasztalóbb. Mintha megnyitná előttem a mennyország kapuját. Ha most meghalhatnék . . .

A zsoltár végeztével egy másik lélek is nyugalomra tért és a kik egyek voltak az életben, nem váltak el a halálban sem. A két néni, gyászában is örvendezve mondta:

— Milyen jó, hogy nem tudta . . .

VIII.

Éjfélkor együtt ültek, bánkódva s az Úr angyala megjelent előttük nem földi fényben és így szólt hozzájuk:

— A hazudozóknak megvan a maguk helye. A pokol tüzében égtek mindörökkön, mindörökké. Bánjátok meg bünötöket!

Az igyen szólitottak térdre borultak az angyal előtt, összekulcsolták a kezüket, meghajtották ősz fejüket és imádkoztak. A nyelvük azonban nem mozdult, némák maradtak.

— Szóljatok! Hadd vigyem el a hírt Isten itélőszéke elé s elhozzam a határozatot, mely alól nincsen feloldozás.

Akkor a két nő még jobban meghajtotta fejét és az egyik így szólt:

— Nagy a mi bününk és szégyenkezünk miatta. De csak teljes megbánás segithet rajtunk. Szegény teremtések vagyunk, a kik megismertük emberi gyöngeségünket és tudjuk, hogy ha megint ilyen kemény megpróbáltatásba esnénk, a szivünk megint meggyengülne s újra vétkeznénk, mint azelőtt. Az erős megáll és üdvözül, de mi el vagyunk veszve.

Könyörögve emelték fel a fejüket. Az angyal eltünt. Mialatt ők álmélkodtak és sirtak, újra visszajött az angyal és lehajolva hozzájuk, fülükbe suttogta az itéletet.

Mire szólt ez? Mennyországra-e, vagy pokolra?

Alapittatott 1878. *Telefon 15–56.*

Table-Tennis

és társasjátékok nagy választékban.

A világhirü

amerikai tornaeszközök «Whitely-Exerciser» gyári lerakata. 9767

SEFFER ANTAL,

BUDAPEST,

IV., Károly-u. boltsz. 12 (közp. városházépület).

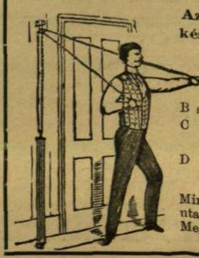

Azábra szerinti tornakészletek árai a következők:

A sz. hölgyeknek és gyermekeknek frt 6.75
B sz. uraknak » 7.75
C » rendkivül erős «Athlet» » 8.20
D » Combinált erőre idomitható » 10.50

Minden készletnél ábrázolt utasitás mellékelve. Vidéki Megrendelések pontosan foganasittatnak.

Mint alkalmas karácsonyi ajándék csupán egy Grammophon létezik!

Grammophon beszél, nevet és énekel az összes nyelvekben.

Katalogusokat és legujabb lemez-jegyzéket ingyen és bérmentve.

VALÓDI csak akkor, ha a mellette levő védjegygyel van ellátva.

«Grammophon» Weiss H. és Társa BUDAPEST, Károly-körut 2.

Első művészek által énekelt lemezek karácsonyi énekekkel. — Részletfizetés engedélyeztetik. 9780

Magyar királyi szabadalmazott és védjegyezett

PURGO

a legenyhébb jóízű laxáns még csecsemőknek is adható. Rendelve angol, francziа, magyar és német egyetemi tanárok által. — Kapható minden gyógytárban. 9777

Ha őszül a haja,
használja a „Stella"-vizet
(Hair Regenerator),
mely nem fest de a haj eredeti színét adja vissza
Uvegje 2 korona.
Zoltán Béla gyógyszertárában
ő cs. és k. fensége József főherczeg udv. szállítója,
Budapest, V., Sétatér-utcza, Szabadság-tér sarkán. 9484

UJDONSÁG!!

Acetylen-zseblámpa,

a zsebben kényelmesen hordozható nagy, vakitőfényyel ég és sötét helyeket, lépcsőket, pinczéket stb. nappali világitással lát el. Praktikus, szolid és olcsó. Egy drb ára a pénz előleges beküldése esetén **K 1.20** franco utánvéttel 50 fillérrel drágább. 3 drb **3 kor.** 6 drb ára **5 kor.** Porto külön. Kapható **Kann Ignácznál, Wien, II. Lilienbrunngasse 17.**

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTÓDE ÉS GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Ajánlanak mindennemü **vas-, aczél- és fémöntvényeket** épitkezési és gépészeti czélokra, **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló- és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.**

A helyi viszonyok szerint szerkesztett **turbinákat, őrlőhengereket, kéregöntetü hengerekkel és malomberendezési czikkeket.**

Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. **Alapcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapuzsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállitó kocsikat.**

Álló vagy fekvő **gáz- és petroleum motorokat,** egy vagy két hengerrel és mindennemü **zúzógépeket.**

Mechwart-féle **forgó gőz- és petroleumekéket. Világitáshoz** vagy **gépek hajtásához** szükséges **villamosságot** bármely távolságra elvezető **dynamogépeket.** 9280

291

Városi irodánk: IV., Ferenczieк-tere 2. szám.

Asszonyok és leányok!

Hátfájás, testfájás, görcsök, fejfájás, rosszullét stb. ellen

ajánlatos **«Amasira»**, egy határozottan ártalmatlanul ható és kellemesen bevehető theakeverék (poralakban). Oroszlaig melegen ajánlva. **Dr. med. M. Stuttgartban** irja a többek közt: «A belsőleg ajánlt gyógytheák közül egy sereg kedvező tapasztalat alapján egy ujabb theavegyületnek adtam előnyt, a mely **«Amasira»** név alatt van bevezetve és **hatásában** tényleg **minden más theát felülmul»** stb. — **Dr. med. G. Berlinben** jelentést tesz eredményeiről és a többek közt ezt mondja: «S. A. k. a. Köpenick S. asszonynál: A gyenge alkotásu, kissé halvány pácziens rosszullétről és hátfájásról panaszkodott, valamint néhány nappal azután. **A negyedik cseésze theánál elmultak ezen nehézségek.** Más, ahból történt utolsó látogatásánál any. 5-kn **frissebbnek látszott, mint azelőtt. Életuntsága elmult és most kettő helyett dolgozik»** stb. — J. asszony Stuttgartban közli: «Nem fogom emulsztani minden felebarátnőmnek ezen kitünően ható készitményt a legmelegebben ajánlani» stb. — A fenti, valamint minden egyéb elismerő irat eredeti példányai a gyárosnál betekintésül le vannak téve. — **Amasira ára dobozonkint K 3.— (3—4 hónapig eltart!)** Csupán A. Locher névaláirásával valódi! Egyedüli gyáros: **Andr. Locher.** Pharmac. Laboratorium, **Stuttgart,**

Raktárak: **Budapesten:** Török J. Király-utcza 12. Pozsonyban: **Dr. Adler** Salvator-gyógytárában, valamint az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb gyógytárában. 9773

Dr. GÖLIS-féle emésztő-por.

(1857 óta kereskedelmi czikk.)

Étrendi szer, kitünő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek föloldására, valamint az általános emésztésre és igy a test táplálására és erösitésére is. Naponta kétszer használva, evés után egy kávéskanálnyit téve a nyelvre s a szokásos itallal leöblitve, kedvező befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők: gyomorégés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres bántalmak, általesti pangás stb.

Ásványviz-gyógymódnál mint elő- vagy utókura vagy egyidejüleg a gyógymóddal kitünő hatást fejt ki.

Minden doboznak dr. Gölis pecsétjével és a bejegyzett védjegygyel kell lezárva lenni s mindenkor határozottan **dr. Gölis-féle emésztő-por** kérendő a vétel alkalmával. 9728

Egy nagy doboz ára 2 kor. 52 fill., kis doboz 1 kor. 68 fill.

Dr. Gölis-féle egyetemes emésztő-por központi szétküldése

Bécs, I., Stefansplatz 6. (Swettlhof.)

Főraktár: Török József gyógyszertára Budapest, Király-utcza 12 és Andrássy-út 26. szám.

Magyar fém- és

Lámpaáru-gyár

részvénytársaság 9682

BUDAPEST—KŐBÁNYA.

Villamos- és légszesz-csillárok,

Petroleum-lámpák

minden czéra.

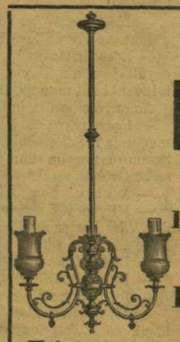

Fém- és díszműtárgyak.

Valódi király-olaj

biztonsági petroleum.

Raktárak Budapesten:

II., Fazekas-tér 3—4. szám.
V., Gizella-tér 1. szám.
VI., Teréz-körut és Király-utcza sarkán.
VIII., Üllői-ut 2. szám, a Calvin-tér sarkán
X., Jászberényi-ut.

Pozsony: Lőrinczkapu-utcza.
Kolozsvár: Wesselényi-utcza 20. sz.
Debreczen: Simonffy-utcza 1. sz.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.